Vuoden 1976
VALTIOPÄIVÄT

VALTIONEUVOSTON
KANSLIA

Asiakirjat
A 1

Hallituksen esitykset
1 — 110

HELSINKI 1976

Helsinki 1976. Valtion painatuskeskus

SISÄLLYSLUETTELO

Hallituksen esitykset 1—110

— 1 Neuvostoliiton kanssa yhteistyöstä tulliasioissa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä

— 2 Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä

— 3 Saksan Liittotasavallan kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 4 Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 5 laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta

— 6 vaalikelpoisuusikärajaa ja täysi-ikäisyysrajaa koskevien säännösten muuttamisesta

— 7 laiksi yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista ja laiksi rakennuslain muuttamisesta

— 8 laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Televan käytössä oleva kiinteä omaisuus Televa Oy nimiselle osakeyhtiölle

— 9 laiksi alueellisesta kuljetustuesta annetun lain muuttamisesta

— 10 laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun muuttamisesta

— 11 laiksi kirjanpitolain muuttamisesta

— 12 laiksi maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä

— 13 laiksi kananmunien markkinoimismaksusta

— 14 laiksi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen henkilökunnan eläkeajan lukemisesta eräissä tapauksissa

— 15 laeiksi eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä metsäoppilaitoksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

— 16 laiksi kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain muuttamisesta

— 17 laiksi Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

— 18 laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

— 19 laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta

— 20 laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta

— 21 laiksi erään New Yorkissa sijaitsevan kiinteistön myynnistä

— 22 laiksi ajanvieteautomaateista

— 23 laiksi maanmittausmaksusta annetun lain ja jakolain muuttamisesta

— 24 laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta

— 25 laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta

— 26 laiksi eräiden margariinien valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

— 27 laiksi eräiden pitkäaikaisten sopimusten tarkistamisesta annetun lain muuttamisesta

— 28 Pohjoismaiden investointipankin perustamissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 29 laiksi Turun kauppakorkeakoulusta ja laiksi Turun kauppakorkeakoulusta annetun lain voimaansaattamisesta

— 30 laiksi aluevaihdosta valtion ja Kalajoen kunnan välillä

942/76

VALTIONEUVOSTON
KANSLIA

— 31 Tanskan kanssa perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 32 Maltan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 33 laiksi oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta

— 34 laiksi rikosasian vastaajan kutsumisesta toisen pohjoismaan tuomioistuimeen sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

— 35 laiksi aluevaihdosta valtion ja Porin kaupungin välillä

— 36 laiksi aluevaihdosta valtion ja Kaskisten kaupungin välillä

— 37 laiksi pienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

— 38 laiksi sotilasvammalain 18 ja 27 §:n muuttamisesta

— 39 laiksi työllisyyslain muuttamisesta

— 40 laiksi vuoden 1975 veronpalautusten maksamisen lykkäämisestä

— 41 laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta

— 42 laiksi valtiolle vuodelta 1976 suoritettavasta lisäverosta

— 43 laiksi vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

— 44 lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon

— 45 lisävaltuuksien antamisesta lainanottoon vuoden 1976 aikana

— 46 Imatran Voima Osakeyhtiön ulkomaisten ja kotimaisten lainojen valtion takauksista

— 47 laiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista

— 48 laiksi peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä annetun lain 37 §:n muuttamisesta

— 49 laiksi elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 1 a ja 4 §:n muuttamisesta

— 50 laiksi asumistukilain muuttamisesta

— 51 valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaiksi

— 52 laiksi tullitariffin muuttamisesta

— 53 laiksi Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä

— 54 laiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

— 55 monenkeskistä yhteistyötä annettaessa teknistä ym. apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

— 56 laiksi ennakkoperintälain, työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain ja verotuslain muuttamisesta

— 57 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 4 ja 18 §:n muuttamisesta, kansaneläkelain 5 §:n muuttamisesta ja sairausvakuutuslain 34 §:n muuttamisesta

— 58 laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

— 59 laiksi vehnän markkinoimismaksusta

— 60 laiksi metsästyslain, leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja leimaverolain muuttamisesta

— 61 vesilain uittoa koskevien säännösten muuttamisesta

— 62 laiksi erään kiinteistön myymisestä Bulgarian Kansantasavallalle

— 63 Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy nimisen pankin ulkomaisten lainojen valtion takauksista

— 64 eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakien muuttamisesta sekä laiksi eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä

— 65 sakkorangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

— 66 laiksi rajavyöhykelain 10 §:n muuttamisesta

— 67 väestökirjalain muuttamisesta

— 68 Pohjoismaiden Investointipankin perustamisesta johtuvista muutoksista lainsäädäntöön

— 69 laeiksi sokerituotteiden valmisteveron väliaikaisesta poistamisesta ja sokerituotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

— 70 laiksi uusista teollisuusrakennuksista myönnettävistä veronhuojennuksista

— 71 laiksi aluevaihdosta valtion ja Hyrynsalmen kunnan välillä

— 72 laiksi kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

— 73 laiksi ulkomaanedustuksessa sekä Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palvelevan henkilön terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

— 74 laiksi atomienergialain muuttamisesta

— 75 laiksi lästimaksusta annetun lain muuttamisesta

— 76 laiksi kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annetun lain muuttamisesta

— 77 laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

— 78 laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta

— 79 laiksi työaikalain muuttamisesta

— 80 laiksi lastensuojelulain 41 §:n muuttamisesta

— 81 laiksi yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta

— 82 Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 83 laiksi kananmunien markkinoimismaksusta annetun lain muuttamisesta

— 84 laiksi Koillis-Atlantin kalastuskomission suositusten voimaansaattamisesta ja laiksi kalastuslain 108 §:n muuttamisesta

— 85 laiksi mielisairaslain muuttamisesta

— 86 laiksi ulkoasiainhallinnon viran tai toimen haltijan velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai toimeen

— 87 valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 88 laiksi tullilain muuttamisesta

— 89 laiksi lapsen elatuksen turvaamisesta

— 90 ilmakuljetussopimuslaiksi

— 91 lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon

— 92 laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

— 93 laiksi makeisvalmisteverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

— 94 laiksi sähköverosta

— 95 laiksi rehuseosten valmisteverosta

— 96 laiksi lannoitteiden valmisteverosta

— 97 laiksi voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

— 98 laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta

— 99 laiksi kerman ja vähärasvaisen maidon tasausmaksusta

— 100 laiksi yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

— 101 laiksi aluevaihdosta valtion ja Kouvolan kaupungin välillä

— 102 laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta ja laiksi sen voimaanpanosta

— 103 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

— 104 laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta

— 105 Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) tukirahaston perustamisesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 106 erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

— 107 kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan ja sen liitteiden eräiden määräysten hyväksymisestä

— 108 laiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta

— 109 laeiksi yhteismetsälain 6 ja 8 §:n sekä yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain muuttamisesta

— 110 laiksi tullitariffin muuttamisesta

Hallituksen esitys Eduskunnalle Neuvostoliiton kanssa yhteistyöstä tulliasioissa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä.

SOPIMUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton välinen sopimus yhteistyöstä tulliasioissa allekirjoitettiin Moskovassa 24 päivänä huhtikuuta 1975. Se sisältää määräyksiä molempien maiden tullihallitusten yhteistyöstä tullivalvonnan alalla tullivalvonnan yksinkertaistamiseksi ja salakuljetuksen estämiseksi. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimuspuolet ovat nootien vaihdolla ilmoittaneet toisilleen, että niiden valtiosääntöjen asettamat vaatimukset sopimuksen voimaantulolle on täytetty.

Sopimuksesta ovat antaneet lausuntonsa valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö.

YLEISPERUSTELUT.

Itämeren valtioiden kesken on jo aikaisemmin ollut yhteistyötä tullivalvonnan alalla. Niinpä vuonna 1925 tehtiin Itämeren valtioiden välillä alkoholitavarain salakuljetuksen ehkäisemistä tarkoittava kansainvälinen sopimus (SopS 26/25) ja vuonna 1933 Suomen ja Ruotsin välillä sopimus yhteisestä valvonnasta alkoholitavarain luvattoman maahantuonnin ehkäisemiseksi (SopS 15/34). Molemmat sopimukset sisältävät kuitenkin vain määräyksiä alkoholin salakuljetuksen estämiseksi.

Viime vuosina on ryhdytty luomaan Itämeren valtioiden kahdenkeskisten sopimusten verkostoa tulliyhteistyön kehittämiseksi. Tämän kehityksen tuloksena tehtiin vuonna 1972 Suomen ja Puolan välinen sopimus yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa (SopS 33/73).

Kun Itämeren alue on salakuljetuksen vastustamisen kannalta keskeinen, pyritään tulliyhteistyösopimusten vaikutuspiiriin saamaan koko mainittu alue. Neuvostoliiton kanssa tehdyn tulliyhteistyösopimuksen lisäksi on tehty Saksan Liittotasavallan ja Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa vastaavat sopimukset, joiden hyväksymistä koskevat esitykset (n:ot 3 ja 2) hallitus antaa eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Rakenteeltaan nämä sopimukset perustuvat tulliyhteistyöneuvoston mallisopimukseen, joka on tarkoitettu käytettäväksi hallinnollista avunantoa tullirikosten estämiseksi, tutkimiseksi ja rankaisemiseksi koskevien kahdenkeskisten sopimusten runkona.

Neuvostoliiton kanssa tehdyn tulliyhteistyösopimuksen tarkoituksena on edistää Suomen ja Neuvostoliiton tullihallitusten välistä yhteistoimintaa. Pyrkimyksenä on yksinkertaistaa maiden väliseen tavara- ja matkustajaliikenteeseen kohdistuvia tullitoimenpiteitä ja toisaalta tehostaa salakuljetuksen torjuntaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Sopimuspuolten tullihallitukset toimivat yhteistyössä tullilakiensa noudattamisen valvonnassa (2 artikla) ja antavat toisilleen pyynnöstä tullilakeja koskevia tietoja (3 artikla).

Kulkuneuvoliikenne sekä kaikki tuonti ja vienti tapahtuu yhteisesti perustettujen rajanylityspaikkojen kautta (4 artikla).

Sopimuksen päämäärien toteuttamiseksi kummankin maan viranomaiset toimivat luonnollisesti oman maansa lakien mukaisesti ja toimivaltansa rajoissa. Tämän mukaisesti sopimuspuolten tullihallitukset huolehtivat tullivalvonnasta omien tullilakiensa mukaan, ja huomioon ottaen molempien maiden edut (5 artikla).

Tullihallitukset valmistelevat yhdessä, oman maansa lainsäädäntöä noudattaen, toimenpiteitä tullimuodollisuuksien yksinkertaistamiseksi ja salakuljetuksen ehkäisemiseksi (6 artikla).

Tullihallitukset toimivat yhteistyössä tullilakien rikkomisen ennakolta ehkäisemiseksi (8 artikla). Tässä tarkoituksessa ne toimivaltansa rajoissa eivät salli sellaisten tavaroiden vientiä alueeltaan toisen sopimuspuolen alueelle, joiden tuonti sinne on kielletty, sekä ryhtyvät toimenpiteisiin sellaisten tavaroiden viennin rajoittamiseksi alueeltaan toisen sopimuspuolen alueelle, jotka siellä ovat erityisen järjestelyn alaisia (8 artiklan b kohta). Tämän johdosta on todettava, että tällaisiin toimenpiteisiin Suomen viranomaiset eivät nykyisin voimassa olevan lainsäädännön puitteissa voi ryhtyä sopimuksen edellyttämässä laajuudessa. Se edellyttäisi muutoksia lainsäädäntöön. Valmisteltavana olevaan uuteen tullilakiin onkin tarkoitus ottaa säännös, jonka mukaan Suomen tulliviranomaisten toimivalta laajennettaisiin käsittämään viimeksi mainitussa sopimuksen kohdassa tarkoitetut vientiä estävät ja rajoittavat toimenpiteet, milloin niistä on sovittu vieraan valtion kanssa tehdyssä sopimuksessa.

Tullihallitukset valvovat toistensa pyynnöstä erityisen tarkoin sellaisten henkilöiden rajanylityksiä, joiden epäillään syyllistyvän toisen sopimuspuolen tullilakien vastaisiin tekoihin tavanomaisesti tai ammattimaisesti. Samoin ne valvovat erityisesti sellaisia kuljetusvälineitä, joita epäillään käytettävän salakuljetetun tavaran kuljetukseen tai kätkemiseen (7 artikla).

Kummankin maan tullihallituksella on velvollisuus tiedottaa omassa maassaan toisen maan tullilakien perusmääräyksistä ja niiden noudattamatta jättämisen seuraamuksista (8 artiklan a kohta). Tullihallitukset tiedottavat toisilleen myös tullilakien rikkomisista, joihin niiden alueella ovat syyllistyneet toisen sopimuspuolen alueella asuvat henkilöt (8 artiklan c kohta).

Sopimuspuolten tullihallitusten edustajat käyvät keskinäisiä neuvotteluja sopimuksen toteuttamisen helpottamiseksi (9 artikla).

Sopimus ei vaikuta sopimuspuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka on määrätty näiden tekemissä muissa kansainvälisissä sopimuksissa (10 artikla).

Tämä sopimus on tehty määräämättömäksi ajaksi. Kumpikin sopimuspuoli voi sanoa irti sopimuksen (12 artikla).

On katsottu tarpeelliseksi, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen sen periaatteellisen merkityksen vuoksi.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 2 momentin mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Suomen Tasavallan hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton hallituksen välillä Moskovassa 24 päivänä huhtikuuta 1975 yhteistyöstä tulliasioissa tehdyn sopimuksen.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

SOPIMUS

Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen välillä yhteistyöstä tulliasioissa

Suomen Tasavallan Hallitus ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallitus,

ottaen huomioon suomalais-neuvostoliittolaisten suhteiden myönteisen kehityksen, jotka perustuvat Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta 6 päivänä huhtikuuta 1948 tehtyyn sopimukseen, Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä 1 päivänä joulukuuta 1947 tehtyyn kauppasopimukseen, Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä 24 päivänä marraskuuta 1960 tullikysymyksistä tehtyyn sopimukseen ja Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä taloudellisen, teknisen ja teollisen yhteistyön kehittämisestä 20 päivänä huhtikuuta 1971 tehtyyn sopimukseen,

noudattaen pyrkimystä kehittää edelleen ja lujittaa ystävällisiä suhteita molempien maiden välillä myöskin tullihallitusten välisen yhteistyön avulla,

vakuuttuneina siitä, että tämä yhteistyö auttaa sopimuspuolten tullihallituksia niiden pyrkimyksissä yksinkertaistaa ja nopeuttaa tavaraja matkustajaliikennettä näiden kahden maan välillä sekä tehostaa salakuljetusta vastaan käytävää toimintaa,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) käsitteellä "tullilait" kaikkia lakeja ja asetuksia, jotka säätelevät tavaroiden, matkatava-

СОГЛАШЕНИЕ

между Правительством Финляндской Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о сотрудничестве по таможенным вопросам

Правительство Финляндской Республики и Правительство Союза Советских Социалистических Республик,

принимая во внимание успешное развитие финляндско-советских отношений, основывающихся на Договоре о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Финляндской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик от 6 апреля 1948 года, Торговом договоре между Финляндской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик от 1 декабря 1947 года, Соглашении между Финляндской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик по таможенным вопросам от 24 ноября 1960 года и Договоре о развитии экономического, технического и промышленного сотрудничества между Финляндской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик от 20 апреля 1971 года,

руководствуясь стремлением к дальнейшему развитию и укреплению дружественных отношений между обеими странами также и путем сотрудничества между таможенными органами,

убежденные в том, что это сотрудничество будет содействовать Центральным таможенным учреждениям Договаривающихся Сторон в осуществлении их стремлений упростить и ускорить грузовое и пассажирское сообщение между обеими странами и повышению эффективности борьбы с контрабандой,

договорились о нижеследующем:

Статья 1

В настоящем Соглашении:

а) термин »таможенное законодательство« означает совокупность действую-

roiden, postilähetysten, valuutan ja muiden maksuvälineiden sekä valuutta-arvoesineiden tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta sekä tullimaksujen kantamista, samoin kuin muita tulliasioita koskevia määräyksiä;

b) käsitteellä "tullihallitukset" Suomen Tasavallassa tullihallitusta ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitossa ulkomaankauppaministeriön päätullihallitusta.

2 artikla

Sopimuspuolten tullihallitukset toimivat yhteistyössä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton tullilakien noudattamisen valvonnassa.

3 artikla

Sopimuspuolten tullihallitukset antavat toisilleen pyynnöstä tullilakeja koskevia tietoja.

4 artikla

Kulkuneuvoliikenne sekä tavaroiden, matkatavaroiden, postilähetysten, valuutan ja muiden maksuvälineiden sekä valuutta-arvoesineiden tuonti ja vienti tapahtuu keskinäisestä sopimuksesta perustettujen rajanylityspaikkojen kautta.

Sopimuspuolten tullihallitukset sopivat rajatullitoimipaikkojen työajoista ottaen tällöin huomioon voimassaolevat kansainvälistä liikennettä koskevat sopimukset, joissa Suomen Tasavalta ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitto ovat osallisina.

5 artikla

Sopimuspuolten tullihallitukset huolehtivat omien tullilakiensa mukaan tavara- ja matkustajaliikenteen sekä postinkulun tullivalvonnasta huomioonottaen molempien maiden edut.

щих правовых норм, регулирующих порядок ввоза, вывоза и транзита грузов, багажа пассажиров, почтовых отправлений, валюты, других платежных средств и валютных ценностей, взыскания таможенных пошлин и сборов, а также иные предписания, касающиеся таможенных вопросов;

б) термин »Центральные таможенные учреждения« означает в Финляндской Республике — Таможенное управление, в Союзе Советских Социалистических Республик — Главное таможенное управление Министерства внешней торговли.

Статья 2

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон будут сотрудничать в деле осуществления контроля за соблюдением таможенного законодательства Финляндской Реслублики и Союза Советских Социалистических Республик.

Статья 3

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон будут взаимно предоставлять по просьбе информацию по таможенному законодательству.

Статья 4

Пропуск транспортных средств, грузов багажа пассажиров, почтовых отправлений, валюты, других платежных средств и валютных ценностей будет осуществляться через пограничные пункты, установленные по взаимной договоренности.

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон будут согласовывать время работы пограничных пунктов таможенного контроля, учитывая при этом действующие соглашения о международном сообщении, участниками которых являются Финляндская Республика и Союз Советских Социалистических Республик.

Статья 5

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон обеспечат проведение таможенного контроля в грузовом и пассажирском сообщении и в почтовом обмене в соответствии со своим таможенным законодательством и с учётом интересов обеих стран.

6 artikla

Sopimuspuolten tullihallitukset valmistelevat yhdessä — noudattaen molempien maiden lakeja ja asetuksia — toimenpiteitä, jotka on tarkoitettu yksinkertaistamaan tullimuodollisuuksia tavara- ja matkustajaliikenteessä ja postinkulussa sekä ehkäisemään kuljetusvälineiden, tavaroiden, matkatavaroiden, postilähetysten, valuutan ja muiden maksuvälineiden sekä valuutta-arvoesineiden laitonta tuontia, vientiä ja kauttakulkua sopimuspuolten taloudellisiin ja muihin etuihin kohdistuvan vahingon välttämiseksi.

Статья 6

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон при соблюдении правовых норм обеих стран будут совместно разрабатывать мероприятия, направленные на упрощение таможенных формальностей в грузовом и пассажирском сообщении и в почтовом обмене, а также на предупреждение незаконного ввоза, вывоза и транзита транспортных средств, грузов, багажа, почтовых отправлений, валюты, других платежных средств и валютных ценностей, во избежание возможного ущерба экономическим и другим интересам Договаривающихся Сторон.

7 artikla

Toisen sopimuspuolen tullihallitus valvoo toisen sopimuspuolen tullihallituksen pyynnöstä erityisen tarkoin

a) sellaisten henkilöiden saapumista alueelleen tai lähtöä alueeltaan toisen sopimuspuolen alueelle, joiden epäillään syyllistyvän toisen sopimuspuolen tullilakien vastaisiin tekoihin tavanomaisesti tai ammattimaisesti;

b) kuljetusvälineitä, joita epäillään käytettävän salakuljetetun tavaran kuljetukseen tai kätkemiseen.

Статья 7

Центральное таможенное учреждение одной Договаривающейся Стороны по просьбе Центрального таможенного учреждения другой Договаривающейся Стороны устанавливает особенно тщательный контроль:

а) за прибытием на свою территорию или отправлением со своей территории на территорию другой Договаривающейся Стороны таких лиц, которые подозреваются в повторяющихся или профессиональных поступках, нарушающих таможенное законодательство другой Договаривающейся Стороны;

б) за транспортными средствами, подозреваемыми в использовании их для перемещения или сокрытия предметов контрабанды.

8 artikla

Sopimuspuolten tullihallitukset toimivat yhteistyössä tullilakien rikkomisen ennakolta ehkäisemiseksi. Tässä tarkoituksessa ne

a) tiedottavat oman maansa asianomaisille oikeushenkilöille ja luonnollisille henkilöille toisen maan tullilakien heitä koskevista perusmääräyksistä samoin kuin näiden määräysten noudattamatta jättämisen seuraamuksista;

b) toimivaltansa rajoissa eivät salli sellaisten tavaroiden vientiä alueeltaan toisen sopi-

Статья 8

Центральные таможенные учреждения Договаривающихся Сторон будут сотрудничать в деле предотвращения нарушений таможенного законодательства. В этих целях они будут:

а) информировать заинтересованных юридических и физических лиц своей страны об основных, касающихся их, положениях таможенного законодательства другой страны, а также о последствиях несоблюдения этих положений;

б) в пределах своей компетенции не разрешать вывоз со своей территории на

muspuolen alueelle, joiden tuonti on sinne kielletty, sekä ryhtyvät toimenpiteisiin sellaisten tavaroiden viennin rajoittamiseksi alueeltaan toisen sopimuspuolen alueelle, jotka siellä ovat erityisen järjestelyn alaisia; sekä

c) tiedottavat oma-aloitteisesti tai pyynnöstä toisilleen tullilakien rikkomisista, joihin toisen sopimuspuolen alueella ovat syyllistyneet toisen sopimuspuolen alueella asuvat henkilöt.

территорию другой Договаривающейся Стороны товаров, ввоз которых туда запрещен, а также принимать меры к ограничению вывоза со своей территории на территорию другой Договаривающейся Стороны товаров, являющихся там предметом специального регулирования;

в) по собственной инициативе или по просьбе информировать друг друга о нарушениях таможенного законодательства, совершенных на территории одной Договаривающейся Стороны лицами, проживающими на территории другой Договаривающейся Стороны.

9 artikla

Tämän sopimuksen toteuttamisen helpottamiseksi sopimuspuolten tullihallitusten edustajat käyvät keskinäisiä neuvotteluja.

Tätä varten ne tapaavat jommankumman sopimuspuolen tullihallituksen pyynnöstä sovitussa paikassa sovittuna aikana.

Статья 9

В целях облегчения выполнения настоящего Соглашения представители Центральных таможенных учреждений Договаривающихся Сторон будут проводить взаимные консультации.

Для этого они по просьбе одного из Центральных таможенных учреждений Договаривающихся Сторон будут встречаться в согласованном месте и в согласованный срок.

10 artikla

Tämä sopimus ei vaikuta sopimuspuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka on määrätty heidän solmimissaan muissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Статья 10

Настоящее Соглашение не затрагивает прав и обязательств Договаривающихся Сторон, установленных в заключенных ими других международных соглашениях.

11 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet noottien vaihdolla toisilleen, että niiden valtiosääntöjen tämän sopimuksen voimaantulolle asettamat vaatimukset on täytetty.

Статья 11

Настоящее Соглашение вступит в силу через 30 дней со дня обмена нотами Договаривающихся Сторон, подтверждающими, что необходимые конституционные процедуры для вступления в силу настоящего Соглашения выполнены.

12 artikla

Tämä sopimus on tehty määräämättömäksi ajaksi.

Kumpikin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla siitä nootilla toiselle sopimuspuolelle. Sopimus on voimassa vielä kuusi kuukautta nootin vastaanottamisesta.

Статья 12

Настоящее Соглашение заключено на неопределенный срок.

Каждая из Договаривающихся Сторон может прекратить действие Соглашения, уведомив об этом нотой другую Договаривающуюся Сторону. Соглашение остается с силе ещё шесть месяцев со дня получения ноты.

Tehty Moskovassa 24 päivänä huhtikuuta 1975 kahtena suomen- ja venäjänkielisenä alkuperäiskappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen Tasavallan Hallituksen
valtuuttamana:

Jorma Uitto

Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton
Hallituksen valtuuttamana:

J. Primerov

Совершено в Москве, 24 апреля 1975 года в двух подлинных экземплярах, каждый на финском и русском языках, причём оба текста имеют одинаковую силу.

По уполномочию
Правительства Финляндской
Республики

Йорма Уйтто

По уполномочию
Правительства Союза Советских
Социалистических Республик

Ю. Примеров

Hallituksen esitys Eduskunnalle Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasiossa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä.

SOPIMUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomen ja Saksan Demokraattisen Tasavallan välillä allekirjoitettiin Berliinissä 25 päivänä marraskuuta 1975 sopimus yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa. Sopimus sisältää määräyksiä molempien maiden yhteistyöstä tullivalvonnan alalla tullivalvonnan yksinkertaistamiseksi ja salakuljetuksen estämiseksi. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet noottien vaihdolla toisilleen, että niiden valtiosääntöjen vaatimukset sopimuksen voimaantulolle on täytetty.

YLEISPERUSTELUT.

Itämeren valtioiden kesken on jo aikaisemmin ollut yhteistyötä tullivalvonnan alalla. Niinpä vuonna 1925 tehtiin Itämeren valtioiden välillä alkoholitavarain salakuljetuksen ehkäisemistä tarkoittava kansainvälinen sopimus (SopS 26/25) ja vuonna 1933 Suomen ja Ruotsin välillä sopimus yhteisestä valvonnasta alkoholitavarain luvattoman maahantuonnin ehkäisemiseksi (SopS 15/34). Molemmat sopimukset sisältävät kuitenkin vain määräyksiä alkoholin salakuljetuksen estämiseksi.

Viime vuosina on ryhdytty luomaan Itämeren valtioiden kahdenkeskisten sopimusten verkostoa tulliyhteistyön kehittämiseksi. Tämän kehityksen tuloksena tehtiin vuonna 1972 Suomen ja Puolan välinen sopimus yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa (SopS 33/73).

Kun Itämeren alue on salakuljetuksen vastustamisen kannalta keskeinen, pyritään tulliyhteistyösopimusten vaikutuspiiriin saamaan koko mainittu alue. Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa tehdyn tulliyhteistyösopimuksen lisäksi on Neuvostoliiton ja Saksan Liittotasavallan kanssa tehty vastaavat sopimukset, joiden hyväksymistä koskevat esitykset (n:ot 1 ja 3) hallitus antaa Eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Rakenteeltaan nämä sopimukset perustuvat tulliyhteistyöneuvoston mallisopimukseen, joka on tarkoitettu käytettäväksi hallinnollista avunantoa tullirikosten estämiseksi, tutkimiseksi ja rankaisemiseksi koskevien kahdenkeskisten sopimusten runkona.

Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa tehdyn yhteistyötä ja keskinäistä avunantoa tulliasioissa koskevan sopimuksen tarkoituksena on kehittää Suomen ja Saksan Demokraattisen Tasavallan yhteistyötä tulliasioissa ja siten edistää valtioiden välistä tavara- ja matkustajaliikennettä, yksinkertaistaa tulliselvitystä sekä estää tullilakien vastaisia tekoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Sopimuspuolten keskustulliviranomaiset eli tullihallitus Suomessa ja tullihallinnon keskushallitus Saksan Demokraattisessa Tasavallassa toimivat sopimuksen edellyttämässä yhteistyös-

sä tullimuodollisuuksien yksinkertaistamiseksi, tavara- ja matkustajaliikenteen edistämiseksi sekä tullirikosten estämiseksi (2 artikla).

Yhtenä yhteistyön muotona on tietojen vaihto. Keskustulliviranomaiset vaihtavat keskenään kokemuksia toiminnastaan ja tietoja valtioidensa tullilaeista (3 artikla). Lisäksi ne antavat oma-aloitteisesti tai kirjallisesta pyynnöstä toisilleen tietoja laittomaan kaupankäyntiin käytettävistä tavaroista sekä henkilöistä, joiden tiedetään tai perustellusti epäillään harjoittavan laitonta kaupankäyntiä, sekä kuljetustavoista, joita perustellusti oletetaan käytetyn tai saatettavan käyttää tällaisessa kaupankäynnissä. Myös muista seikoista, jotka auttavat laittoman kaupan ja tullilakien vastaisten tekojen selvittämistä, annetaan tietoja (6 artikla). Niinikään keskustulliviranomaiset ilmoittavat toisilleen tullilakien vastaisista teoista, joihin toisen valtion kansalaiset ovat syyllistyneet ilmoittavan valtion tullialueella (8 artikla).

Suorittaessaan tullivalvontaa sopimuksen toteuttamiseksi molempien maiden viranomaiset noudattavat oman maansa lainsäädäntöä. Toimivaltansa puitteissa molempien maiden tulliviranomaiset eivät salli sellaisten tavaroiden vientiä alueeltaan toisen valtion tullialueelle, joiden tuonti sinne on kielletty, ja rajoittavat sellaisten tavaroiden vientiä alueeltaan toisen valtion tullialueelle, joilla perustellusti voidaan olettaa käytävän siellä laitonta kauppaa (4 artikla). Keskustulliviranomaiset valvovat toisen valtion keskustulliviranomaisen pyynnöstä edellä mainittujen tavaroiden liikkumista samoin kuin sellaisten henkilöiden saapumista ja lähtöä, joiden oletetaan harjoittavan laitonta kaupankäyntiä tavanomaisesti tai ammattimaisesti, sekä sellaisia kulkuvälineitä, joita perustellusti voidaan olettaa käytettävän laittomaan tuontiin (5 artikla). Tulliviranomaiset voivat myös ryhtyä erityistoimenpiteisiin sellaisten tavaroiden valvomiseksi, jotka ovat tullilakien vastaisen tuonnin kohteena (7 artikla).

Keskustulliviranomaisilla on oikeus sopia tämän sopimuksen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä (12 artikla).

Sopimus sisältää myös niin sanotun turvallisuusartiklan (11 artikla), jonka mukaan keskustulliviranomaiset voivat kieltäytyä antamasta tässä sopimuksessa tarkoitettua apua, jos avunanto saattaisi osoittautua haitalliseksi apuaantavan valtion riippumattomuudelle, yleiselle oikeusjärjestykselle tai muille tärkeille eduille.

Sopimus ei vaikuta sopimuspuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka johtuvat muista niiden tekemistä kansainvälisistä sopimuksista (13 artikla).

Sopimus on tehty määrättömäksi ajaksi ja kumpikin sopimuspuoli on oikeutettu irtisanomaan sen (15 artikla).

On katsottu tarpeelliseksi, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen sen periaatteellisen merkityksen vuoksi.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 2 momentin mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Suomen Tasavallan hallituksen ja Saksan Demokraattisen Tasavallan hallituksen välillä Berliinissä 25 päivänä marraskuuta 1975 yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Suomen Tasavallan hallituksen ja Saksan Demokraattisen Tasavallan hallituksen välinen

SOPIMUS

yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa

Suomen Tasavallan hallitus ja Saksan Demokraattisen Tasavallan hallitus,

haluten kehittää yhteistyötään tulliasioissa,
vakuuttuneina siitä,

että tämä yhteistyö auttaa molempien valtioiden tullihallintoja niiden pyrkimyksissä edistää valtioiden välistä tavara- ja matkustajaliikennettä ja yksinkertaistaa niiden tulliselvitystä sekä tehokkaasti estää tullilakien vastaisia tekoja,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) "tullilaeilla" tavaroiden ja valuuttojen tuonnista, viennistä ja kauttakulusta annettuja lakeja ja muita säännöksiä sekä säännöksiä, jotka koskevat tulleja ja muita maksuja, kieltoja ja rajoituksia kansainvälisessä tavara- ja valuuttaliikenteessä sekä tullivalvontaa;

b) "keskustulliviranomaisilla" Suomen Tasavallassa tullihallitusta ja Saksan Demokraattisessa Tasavallassa tullihallinnon keskushallitusta;

c) "tulliviranomaisilla" kaikkia "keskustulliviranomaisten" alaisia tulliviranomaisia.

ABKOMMEN

zwischen der Regierung der Republik Finnland und der Regierung der Deutschen Demokratischen Republik über die Zusammenarbeit und gegenseitige Unterstützung in Zollfragen

Die Regierung der Republik Finnland und die Regierung der Deutschen Demokratischen Republik,

geleitet von dem Wunsch,
ihre Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Zollwesens zu entwickeln, in der Ügerzeugung,

dass diese Zusammenarbeit die Zollverwaltungen beider Staaten in ihrem Bemühen,
sowohl den Güter- als auch den Personenverkehr zwischen beiden Staaten zu fördern und seine Zollabfertigung zu vereinfachen sowie Verstösse gegen die Zollgesetze wirksam zu unterbinden, unterstützen wird,
sind wie folgt übereingekommen:

Artikel 1

Im Sinne dieses Abkommens

a) sind unter dem Terminus "Zollgesetze" Gesetze und andere Bestimmungen über die Ein-, Aus- und Durchfuhr von Waren und Devisen sowie Bestimmungen über Zollgebühren und sonstige Abgaben, Verbote und Beschränkungen für den grenzüberschreitenden Waren- und Devisenverkehr und über die Zollkontrolle zu verstehen;

b) bezeichnet der Terminus "Zentrale Zollorgane" seitens der Republik Finnland die Zolldirektion der Republik Finnland und seitens der Deutschen Demokratischen Republik die Hauptverwaltung der Zollverwaltung der Deutschen Demokratischen Republik;

c) bezeichnet der Terminus "Zollorgane" alle den "Zentralen Zollorganen" nachgeordneten Zolldienststellen.

2 artikla

Keskustulliviranomaiset toimivat tämän sopimuksen määräysten mukaisesti yhteistyössä vaihtaen tietoja ja antaen toisilleen apua yksinkertaistaakseen mahdollisuuksiensa mukaan tullimuodollisuuksia ja edistääkseen siten valtioidensa välistä tavara- ja matkustajaliikennettä sekä saadakseen selville ja vastustaakseen molempien valtioiden tullilakien vastaisia tekoja.

3 artikla

Keskustulliviranomaiset

a) vaihtavat keskenään kokemuksia toiminnastaan, teknisten saavutusten käytöstä ja muista molempia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä;

b) vaihtavat keskenään valtioidensa tullilakeja koskevia tietoja.

4 artikla

Molempien valtioiden tulliviranomaiset, toimivaltansa puitteissa

eivät salli sellaisten tavaroiden vientiä alueeltaan toisen valtion tullialueelle, joiden tuonti tämän toisen valtion alueelle on kielletty;

rajoittavat sellaisten tavaroiden viennin alueeltaan toisen valtion tullialueelle, joilla perustellusti voidaan olettaa käytävän laitonta kauppaa toisessa valtiossa, sellaisiin määriin, ettei niitä voida käyttää laittomaan kaupankäyntiin.

5 artikla

Toisen valtion keskustulliviranomaiset valvovat toisen valtion keskustulliviranomaisten kirjallisesta pyynnöstä toimialueellaan:

a) sellaisten henkilöiden saapumista ja lähtöä, joiden pyynnön esittänyt keskustulliviranomainen olettaa harjoittavan laitonta kaupankäyntiä tavanomaisesti tai ammattimaisesti;

b) tämän sopimuksen 4 artiklassa tarkoitettujen tavaroiden liikkumista;

c) sellaisia ajoneuvoja, aluksia, ilma-aluksia tai muita kuljetusvälineitä, joita perustellusti voidaan olettaa käytettävän Suomen Tasavaltaan tai Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan tapahtuvaan laittomaan tuontiin.

Artikel 2

Die Zentralen Zollorgane arbeiten gemäss den Bestimmungen dieses Abkommens zusammen, indem sie Informationen austauschen und einander Unterstützung gewähren, um im Rahmen ihrer Möglichkeiten Zollformalitäten zu vereinfachen und dadurch den Güter- und Personenverkehr zwischen beiden Staaten zu fördern sowie Verstösse gegen die Zollgesetze beider Staaten aufzudecken und zu bekämpfen.

Artikel 3

Die Zentralen Zollorgane

a) tauschen Erfahrungen hinsichtlich ihrer Tätigkeit, der Anwendung technischer Errungenschaften sowie anderer Fragen von beiderseitigem Interesse aus;

b) tauschen Informationen über Zollgesetze ihrer Staaten aus.

Artikel 4

Die Zollorgane beider Staaten werden im Rahmen ihrer Zuständigkeit

die Ausfuhr von Waren, deren Einfuhr in das Zollgebiet des anderen Staates verboten ist, nicht gestatten;

die Ausfuhr solcher Waren, von denen begründet angenommen werden kann, dass sie im anderen Staat ungesetzlich gehandelt werden sollen, nach dem Zollgebiet des anderen Staates auf solche Mengen begrenzen, dass sie nicht ungesetzlich gehandelt werden können.

Artikel 5

Das Zentrale Zollorgan des einen Staates wird auf schriftliches Ersuchen des Zentralen Zollorgans des anderen Staates innerhalb seines Zuständigkeitsbereiches die Überwachung ausüben über:

a) die Einreise und die Ausreise von Personen, von denen das ersuchende Zentrale Zollorgan annimmt, dass sie sich gewohnheitsmässig oder berufsmässig mit ungesetzlichem Handel befassen;

b) die Bewegungen von Waren gemäss Artikel 4 dieses Abkommens;

c) Fahrzeuge, Schiffe, Flugzeuge oder andere Transportmittel, von denen begründet angenommen werden kann, dass sie für die ungesetzliche Einfuhr von Waren in die Republik Finnland oder in die Deutsche Demokratische Republik genutzt werden sollen.

6 artikla

Keskustulliviranomaiset antavat toisilleen oma-aloitteisesti tai toisen keskustulliviranomaisen kirjallisesta pyynnöstä tietoja:

a) tavaroista, joilla tiedetään käytävän laitonta kauppaa;

b) tullilakien vastaisissa teoissa käytetyistä uusista välineistä ja menetelmistä;

c) henkilöistä, joiden tiedetään tai perustellusti epäillään harjoittavan laitonta kaupankäyntiä toisen valtion alueella, sekä ajoneuvoista, aluksista, ilma-aluksista tai muista kuljetusvälineistä, joita perustellusti oletetaan käytetyn tai saatettavan käyttää tällaisessa laittomassa kaupankäynnissä;

d) toimista, joiden tarkoituksena tiedetään tai aiheellisesti oletetaan olevan laittoman kaupan harjoittaminen toisessa valtiossa;

e) alkuperätodistuksista, kauppalaskuista tai muista asiakirjoista, joiden aitoutta perustellusti epäillään tai jotka tiedetään väärennetyiksi;

f) muista asianomaisen keskustulliviranomaisen tiedossa olevista seikoista, jotka saattavat edesauttaa molempien valtioiden välisessä tavara- ja matkustajaliikenteessä tapahtuneiden tullilakien vastaisten tekojen selvittämistä.

7 artikla

Keskustulliviranomaiset voivat ryhtyä erityistoimenpiteisiin sellaisten tavaroiden valvomiseksi, jotka ovat tullilakien vastaisen tuonnin kohteena. Tätä valvontaa voidaan suorittaa vientimaan tulliviranomaisen antaman todistuksen avulla, joka jätetään tuontimaan tulliviranomaisille ja jolla voidaan todistaa, että kysymyksessä olevat tavarat on tuotu laillisesti maahan.

8 artikla

Keskustulliviranomaiset ilmoittavat toisilleen tullilakien vastaisista teoista, joihin toisen valtion kansalaiset ovat ilmoittavan valtion tullialueella syyllistyneet.

9 artikla

1. Tämän sopimuksen määräysten mukainen kirjeenvaihto tapahtuu suoraan keskustulli-

Artikel 6

Die Zentralen Zollorgane informieren einander auf eigene Initiative oder auf schriftliches Ersuchen des anderen Zentralen Zollorgans über:

a) Waren, von denen bekannt ist, dass sie Gegenstand ungesetzlichen Handels sind;

b) neue Mittel oder Methoden der Begehung von Verstössen gegen die Zollgesetze;

c) Personen, von denen bekannt ist oder die begründet verdächtigt werden, dass sie auf dem Territorium des anderen Staates ungesetzlichen Handel treiben, sowie über Fahrzeuge, Schiffe, Flugzeuge oder andere Transportmittel, von denen begründet angenommen wird, dass sie für solchen ungesetzlichen Handel genutzt wurden oder werden könnten;

d) Operationen, von denen bekannt ist oder die Grund zu der Vermutung geben, dass sie auf den ungesetzlichen Handel im anderen Staat abzielen;

e) Ursprungszeugnisse, Rechnungen oder andere Dokumente, deren Echtheit begründet angezweifelt wird oder die als gefälscht bekannt sind;

f) andere Umstände, die dem betreffenden Zentralen Zollorgan bekannt sind und die zur Klärung von Verstössen gegen die Zollgesetze im Güter- und Personenverkehr zwischen beiden Staaten beitragen können.

Artikel 7

Die Zentralen Zollorgane können zur Überwachung solcher Waren, die unter Verstössen gegen die Zollgesetze eingeführt werden, Sondermassnahmen treffen. Die Überwachung kann in Form einer Bescheinigung erfolgen, die die Zollorgane des einen Staates zur Vorlage bei den Zollorganen des anderen Staates erteilen und durch die bewiesen werden kann, dass bestimmte Waren ordnungsgemäss eingeführt worden sind.

Artikel 8

Die Zentralen Zollorgane informieren einander über Verstösse gegen die Zollgesetze, die in ihrem Zollgebiet von Bürgern des anderen Staates begangen wurden.

Artikel 9

1. Der Schriftverkehr im Sinne der Bestimmungen dieses Abkommens findet unmittelbar

viranomaisten kesken. Kirjeenvaihdossaan keskustulliviranomaiset käyttävät saksan kieltä.

2. Tämän sopimuksen määräysten mukaiset pyynnöt toimitetaan perusteluin varustettuna toisen valtion keskustulliviranomaiselle.

10 artikla

Tämän sopimuksen perusteella saapuneita tai vastaanotettuja tietoja käsitellään luottamuksellisina ja niitä tulee käyttää yksinomaan tullilakien vastaisten tekojen torjumis-, tutkimis- ja estämistarkoituksiin.

11 artikla

Keskustulliviranomaiset voivat kieltäytyä antamasta tässä sopimuksessa tarkoitettua apua, jos tällainen avunanto saattaisi osoittautua haitalliseksi apua-antavan valtion riippumattomuudelle, turvallisuudelle, yleiselle oikeusjärjestykselle tai muille tärkeille eduille.

12 artikla

1. Keskustulliviranomaiset voivat tarvittaessa ottaa suoraan yhteyttä toisiinsa neuvotellakseen tämän sopimuksen soveltamiseen liittyvistä ongelmista.

2. Keskustulliviranomaisilla on oikeus sopia tämän sopimuksen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä.

13 artikla

Sopimus ei vaikuta sopimuspuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka johtuvat muista niiden tekemistä kansainvälisistä sopimuksista.

14 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet noottien vaihdolla toisilleen, että niiden valtiosääntöjen tämän sopimuksen voimaantulolle asettamat vaatimukset on täytetty.

15 artikla

1. Tämä sopimus on tehty määräämättömäksi ajaksi.

zwischen den Zentralen Zollorganen statt. In ihrem Schriftverkehr bedienen sich die Zentralen Zollorgane der deutschen Sprache.

2. Ersuchen gemäss den Bestimmungen dieses Abkommens, die an das Zentrale Zollorgan des anderen Staates gestellt werden, sind mit Begründung zu versehen.

Artikel 10

Jede gemäss diesem Abkommen eingegangene Nachricht oder empfangene Information wird als vertraulich behandelt, und zwar in dem Sinne, dass sie allein zum Zwecke der Verhütung, Untersuchung und Unterbindung von Verstössen gegen die Zollgesetze genutzt wird.

Artikel 11

Die Zentralen Zollorgane können die in diesem Abkommen vorgesehene Unterstützung ablehnen, wenn sich diese Unterstützung für die Souveränitet, die Sicherheit, die öffentliche Ordnung oder andere bedeutende Interessen ihres Staates als nachteilig erweisen könnte.

Artikel 12

1. Die Zentralen Zollorgane können bei Bedarf direkten Kontakt zueinander aufnehmen, um Probeme in Zusammenhang mit der Durchführung dieses Abkommens zu erörtern.

2. Die Zentralen Zollorgane sind ermächtigt, zu Fragen der Durchführung dieses Abkommens Vereinbarungen abzuschliessen.

Artikel 13

Das Abkommen berührt nicht die Rechte und Pflichten der Abkommenspartner, die sich aus anderen, von ihnen abgeschlossenen internationalen Vereinbarungen ergeben.

Artikel 14

Dieses Abkommen tritt dreissig Tage nach dem Tage in Kraft, an dem die beiden Abkommenspartner einander durch diplomatischen Notenwechsel davon unterrichtet haben, dass ihre verfassungsmässigen Voraussetzungen für das Inkrafttreten des Abkommens erfüllt sind.

Artikel 15

1. Dieses Abkommen wird auf unbegrenzte Zeit abgeschlossen.

2. Kumpikin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla siitä nootilla toiselle sopimuspuolelle. Sopimus lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua nootin vastaanottamisesta.

Tehty Berliinissä 25 päivänä marraskuuta 1975 kahtena suomen- ja saksankielisenä alkuperäiskappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen Tasavallan hallituksen puolesta:

Osmo Kock

Saksan Demokraattisen Tasavallan hallituksen puolesta:

Gerhard Stauch

2. Jeder Abkommenspartner kann dieses Abkommen kündigen, indem er seine Absicht dem anderen Abkommenspartner durch eine Note mitteilt; in diesem Fall tritt das Abkommen mit Ablauf einer Frist von sechs Monaten nach dem Empfang der Note ausser Kraft.

Ausgefertigt in Berlin am 25 November 1975 in zwei Urschriften, jede in finnischer und deutscher Sprache, wobei beide Texte gleichermassen gültig sind.

Für die Regierung der Republik Finnland:

Osmo Kock

Für die Regierung der Deutschen Demokratischen Republik:

Gerhard Stauch

Hallituksen esitys Eduskunnalle Saksan Liittotasavallan kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

SOPIMUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomen ja Saksan Liittotasavallan välinen sopimus keskinäisestä avunannosta tulliasioissa allekirjoitettiin Bonnissa 16 päivänä toukokuuta 1975. Se sisältää määräyksiä molempien maiden tullihallintojen yhteistyöstä tullilakien noudattamisen ja tullilakien vastaisten tekojen vastustamisen tehostamiseksi. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimuspuolet ovat noottienvaihdolla ilmoittaneet toisilleen, että niiden valtiosääntöjen vaatimukset sopimuksen voimaantulolle on täytetty.

Valtiovarainministeriö on antanut lausuntonsa sopimuksesta.

YLEISPERUSTELUT.

Itämeren valtioiden kesken on jo aikaisemmin ollut yhteistyötä tullivalvonnan alalla. Niinpä vuonna 1925 tehtiin Itämeren valtioiden välillä alkoholitavarain salakuljetuksen ehkäisemistä tarkoittava kansainvälinen sopimus (SopS 26/25) ja vuonna 1933 Suomen ja Ruotsin välillä sopimus yhtenäisestä valvonnasta alkoholitavarain luvattoman maahantuonnin ehkäisemiseksi (SopS 15/34). Molemmat sopimukset sisältävät kuitenkin vain määräyksiä alkoholin salakuljetuksen estämiseksi.

Viime vuosina on ryhdytty luomaan Itämeren valtioiden kahdenkeskisten sopimusten verkostoa tulliyhteistyön kehittämiseksi. Tämän kehityksen tuloksena tehtiin vuonna 1972 Suomen ja Puolan välinen sopimus yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa (SopS 33/73).

Kun Itämeren alue on salakuljetuksen vastustamisen kannalta keskeinen, pyritään tulliyhteistyösopimusten vaikutuspiiriin saamaan koko mainittu alue. Saksan Liittotasavallan kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen lisäksi on Neuvostoliiton ja Saksan Demokraattisen Tasavallan kanssa tehty vastaavat sopimukset, joiden hyväksymistä koskeviat esitykset (n:ot 1 ja 2) hallitus antaa eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Suomen ja Saksan Liittotasavallan välisen keskinäistä avunantoa tulliasioissa koskevan sopimuksen tarkoituksena on sopimuspuolten tullihallintojen välisellä yhteistyöllä tehostaa tullilakien noudattamisen valvontaa sekä tullilakien vastaisten tekojen ehkäisemistä, selvittämistä ja asianmukaisten seuraamusten alaiseksi saattamista. Sopimus noudattaa pääpiirteissään Suomenkin hyväksymien keskinäistä avunantoa koskevien tulliyhteistyöneuvoston suositusten linjaa ja järjestön jäsenvaltioiden piirissä suositusten ja tulliyhteistyöneuvoston mallisopimuksen pohjalta syntynyttä sopimuskäytäntöä. Se edistää Suomen pyrkimyksiä luoda aukoton yhteistoiminta Itämereen rajoittuvien valtioiden kanssa tällä salakuljetuksen vastustamisen kannalta tärkeällä alueella, jossa Saksan Liittotasavalta on maantieteellisen sijaintinsa vuoksi tullivalvonnallisesti avainasemassa. Sopimus täyttää lisäksi sopimuspuolten välillä aikaisemmin oikeussuojasta ja oikeusavusta veroasioissa (SopS 4/36) ja rikoksentekijäin luovuttamisesta (SopS 29/37) tehdyissä sopimuksissa tulliverotuksen ja tullirikosten esitutkinnan kohdalle jääneet aukot.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Sopimuksen soveltamisalasta määrätään, että tulliviranomaiset antavat toisilleen apua tullivalvonnassa, tullirikosten vastustamisessa ja tullien, verojen ja maksujen kannossa (2 artikla). Apua annetaan sen sopimusvaltion lain mukaan, jolle pyyntö on osoitettu.

Sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi sopimuspuolten tulliviranomaiset antavat toisilleen tietoja tavaroista, joita tiedetään tai epäillään salakuljetettavan, (3 artikla) sekä suunnitellusta tai jo toteutetusta salakuljetustoiminnasta (6 artikla). Tulliviranomaiset antavat toisilleen myös todistuksia siitä, että jokin tavara on laillisesti tuotu todistuksen antaneen tulliviranomaisen valtion alueelle (5 artikla).

Tulliviranomaiset valvovat erityisesti sellaisia ajoneuvoja, joita epäillään käytettävän salakuljetukseen, ja sellaisten tavaroiden kuljetusta, joita epäillään käytettävän salakauppaan, samoin kuin henkilöitä, joiden tiedetään tai epäillään syyllistyvän salakuljetukseen (4 artikla).

Sopimuksessa on määräyksiä avunpyynnön muodosta ja sisällöstä (10 artikla), sopimuspuolten tulliviranomaisten keskinäisestä kirjeenvaihdosta ja asiakirjojen ja muiden esineiden lähettämisestä (13 artikla). Avunannosta aiheutuneita kuluja ei korvata lukuunottamatta todistajien ja asiantuntijoiden palkkioita ja muiden kuin valtion palveluksessa olevien tulkkien ja kielenkääntäjien palkkioita (14 artikla).

Sopimus sisältää myös määräyksiä avunannosta toisen sopimuspuolen hallintoviranomaisten päätösten ja määräysten tiedoksi antamisessa asianosaisille (15 artikla) sekä määräyksiä toisen sopimuspuolen tullilakien nojalla määrättyjen tullien ja maksujen täytäntöönpanosta (16 artikla) samoin kuin kyselyjen, tietojen, ilmoitusten ja lausuntojen sekä muiden tiedotusten salassapitovelvollisuudesta (8 artikla).

Sopimuksessa on muissakin tulliyhteistyösopimuksissa esiintyvä niin sanottu turvallisuuslauseke (9 artikla), joka sisältää poikkeukset avunantovelvollisuudesta.

Sopimus ulotetaan koskemaan myös Länsi-Berliiniä 3 päivänä syyskuuta 1971 tehdyn neljän vallan sopimuksen mukaisesti, jollei Saksan Liittotasavallan hallitus anna vastakkaista ilmoitusta Suomen hallitukselle kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen voimaantulosta (20 artikla).

Sopimus on tehty määräämättömäksi ajaksi, mutta kumpikin sopimuspuoli voi irtisanoa sen (21 artikla).

Koska sopimuksen 2 ja 16 artikloissa määrätystä verojen ja maksujen täytäntöönpanovelvollisuudesta asiakirjan tunnustamisvelvollisuuksineen, 2 artiklan 2 kappaleen a ja b kohdassa tarkoitetusta tutkintaa koskevasta avunantovelvollisuudesta siltä osin, kuin se koskee rikosprosessuaalisessa järjestyksessä suoritettavaa tutkintaa, sekä 15 artiklan 1 kappaleessa määrätystä asiakirjojen tiedoksiantovelvollisuudesta on säädettävä lailla, on eduskunnan hyväksyminen sopimukselle sen tältä osin tarpeellinen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Suomen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan välillä Bonnissa 16 päivänä toukokuuta 1975 keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Saksan Liittotasavallan kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Suomen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan välillä Bonnissa 16 päivänä toukokuuta 1975 keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Suomen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan välinen

SOPIMUS KESKINÄISESTÄ AVUNANNOSTA TULLIASIOISSA

Suomen Tasavalta ja Saksan Liittotasavalta

pyrkien varmistamaan tullien ja muiden tuonnin ja viennin yhteydessä määrättävien verojen tai maksujen säännösten mukaisen kannon sekä tullilakien noudattamisen,

katsoen, että tullilakien vastaiset teot vahingoittavat sopimusvaltioiden taloudellisia, verotaloudellisia ja kaupallisia etuja,

vakuuttuneina siitä, että tullilakien noudattamista ja tullilakien vastaisten tekojen vastustamista voidaan tullihallintojen välisellä yhteistyöllä tehostaa, ja ottaen huomioon tulliyhteistyöneuvoston joulukuun 5. päivänä 1953 antaman suosituksen keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta, ovat sopineet seuraavaa:

1 artikla

Määritelmät

1) "Tullilaeilla" tarkoitetaan tässä sopimuksessa tavaroiden tuonnista, viennistä ja kauttakulusta annettuja lakeja ja muita säännöksiä, jotka koskevat tulleja, muita maksuja ja korvauksia tai kieltoja, rajoituksia ja tullivalvontaa kansainvälisessä tavaraliikenteessä.

2) "Tulliviranomaisilla" tarkoitetaan tässä sopimuksessa Saksan Liittotasavallan liittotullihallintoa ja Suomen Tasavallan tullihallitusta ja sen alaisia tulliviranomaisia.

2 artikla

Soveltamisala

1) Sopimusvaltiot sopivat siitä, että ne antavat tämän sopimuksen määräysten mukai-

VERTRAG

zwischen der Republik Finnland und der Bundesrepublik Deutschland über die gegenseitige Unterstützung in Zollangelegenheiten

Die Republik Finnland und die Bundesrepublik Deutschland

in dem Bestreben, die genaue Erhebung der Zölle und sonstigen Ein- und Ausgangsabgaben sowie die Einhaltung der Zollgesetze sicherzustellen,

in der Erwägung, dass Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze ihren wirtschaftlichen, fiskalischen und kommerziellen Interessen schaden,

in der Überzeugung, dass die Durchführung der Zollgesetze und die Bekämpfung von Zollzuwiderhandlungen durch die Zusammenarbeit ihrer Zollverwaltungen erfolgreicher gestaltet werden können, und im Hinblick auf die Empfehlung des Rates für die Zusammenarbeit auf dem Gebiete des Zollwesens über gegenseitige Verwaltungshilfe vom 5. Dezember 1953, sind wie folgt übereingekommen:

Artikel 1

Begriffsbestimmungen

1) "Zollgesetze" im Sinne dieses Vertrages sind die Rechts- und Verwaltungsvorschriften über die Ein-, Aus- und Durchfuhr, die sich auf Zölle oder alle sonstigen Abgaben oder Erstattungen oder auf Verbote, Beschränkungen und Kontrollen des grenzüberschreitenden Warenverkehrs beziehen.

2) "Zollverwaltungen" im Sinne dieses Vertrages sind in der Bundesrepublik Deutschland die Bundeszollverwaltung und in der Republik Finnland die Zolldirektion und die ihr unterstellten Zollbehörden.

Artikel 2

Anwendungsbereich

1) Die Vertragstaaten kommen überein, sich gegenseitig nach Massgabe der Bestimmungen

sesti tulliviranomaistensa välityksellä toisilleen apua varmistaakseen tullien ja muiden tuonnin ja viennin yhteydessä määrättävien verojen ja maksujen kantamisen ja tuonnista, viennistä ja kauttakulusta annettujen säännösten noudattamisen sekä ehkäistäkseen, selvittääkseen ja saattaakseen asianmukaisten seuraamusten alaiseksi tullilakiensa vastaiset teot.

2) Apua annetaan tämän sopimuksen mukaisesti:

a) tutkinta-, vahvistus-, oikaisu- ja muutoksenhakumenettelyssä, joka koskee tariffiointia, arvon määrittämistä tai muuta tullilakien soveltamisen kannalta tärkeää asiaa;

b) tullilakien vastaisten tekojen käsittelyssä, mikäli tämä kuuluu pyynnön lähettäneessä sopimusvaltiossa tulliviranomaisten toimivaltaan;

c) tullilakien nojalla suoritettavaksi määrättyjen tullien ja maksujen täytäntöönpanomenettelyssä.

3) Tämän sopimuksen mukaista apua annetaan sen sopimusvaltion lain mukaan, jolle pyyntö on osoitettu.

3 artikla

Tavaraluettelot

Sopimusvaltioiden tulliviranomaiset toimittavat toisilleen luettelot niistä tavaroista, joita tiedetään tai epäillään tuotavan tai vietävän tullilakien vastaisesti.

4 artikla

Ajoneuvojen, tavaroiden ja henkilöiden valvonta

Sopimusvaltion tulliviranomaiset valvovat toisen sopimusvaltion tulliviranomaisten pyynnöstä mahdollisuuksiensa mukaan toimivaltaalueellaan erikoisen tarkoin

a) maa-, vesi- ja ilmakulkuneuvoja, joita epäillään käytettävän toisen sopimusvaltion tullilakien vastaisiin tekoihin;

b) sellaisten tavaroiden kuljetusta, joita apua pyytävät tulliviranomaiset epäilevät tuotavan maahansa laajaa salakauppaa varten;

dieses Vertrages über ihre Zollverwaltungen Unterstützung zu leisten zur Sicherstellung der Erhebung der Zölle und sonstigen Ein- und Ausgangsabgaben, der Einhaltung der Vorschriften über die Ein-, Aus- und Durchfuhr sowie zur Verhinderung, Ermittlung und Verfolgung von Zuwiderhandlungen gegen ihre Zollgesetze.

2) Unterstützung im Rahmen dieses Vertrages ist zu leisten

a) in Ermittlungs-, Festsetzungs-, Rechtsbehelfs- und Rechtsmittelverfahren im Zusammenhang mit der Tarifierung, Bewertung und anderen für die Durchführung der Zollgesetze wesentlichen Merkmalen;

b) in Verfahren wegen Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze, soweit im ersuchenden Staat die Zollverwaltung dafür zuständig ist;

c) in Verfahren zur Vollstreckung von Forderungen in Durchführung der Zollgesetze.

3) Unterstützung im Rahmen dieses Vertrages wird nach dem Recht des ersuchten Vertragstaates gewährt.

Artikel 3

Listen von Waren

Die Zollverwaltungen der Vertragstaaten tauschen Aufstellungen der Waren aus, von denen bekannt ist oder bei denen der Verdacht besteht, dass sie unter Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze ein- oder ausgeführt werden.

Artikel 4

Überwachung von Fahrzeugen, Waren und Personen

Die Zollverwaltung eines Vertragstaates überwacht auf Ersuchen der Zollverwaltung des anderen Vertragstaates, soweit ihr dies möglich ist, in ihrem Zuständigkeitsbereich besonders sorgfältig

a) die Land-, Wasser- und Luftfahrzeuge, bei denen der Verdacht besteht, dass sie zu Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze des anderen Vertragstaates benutzt werden;

b) den verdächtigen Verkehr bestimmter Waren, die die ersuchende Zollverwaltung als Gegenstand eines umfangreichen, mit ihm als Bestimmungsland betriebenen Schleichhandels bezeichnet;

c) paikkoja, joissa on epätavallisia tavaravarastoja, joita voidaan olettaa käytettävän toisen sopimusvaltion tullilakien vastaisen tavaraliikenteen varastona;

d) henkilöitä, joiden tiedetään tai epäillään toimivan toisen sopimusvaltion tullilakien vastaisesti.

5 artikla

Todistusten antaminen

Sopimusvaltioiden tulliviranomaiset antavat pyynnöstä tai sopimuksesta toisilleen todistuksia, joilla vahvistetaan, että määrätty tavara, joka viedään sopimusvaltion alueelta, on määräysten mukaisesti tuotu toisen sopimusvaltion alueelle. Mikäli tavara tulliselvitetään, ilmoitetaan todistuksessa myös käytetty tulliselvitysmenettely.

6 artikla

Tietojen antaminen

1) Sopimusvaltioiden tulliviranomaiset antavat toisilleen pyynnöstä — etenkin lähettämällä selostuksia, pöytäkirjoja tai asiakirjojen oikeaksi todistettuja jäljennöksiä — kaikki käytettävissä olevat tiedot

a) seikoista, jotka ovat omiaan varmistamaan tullien ja muiden tuonnin ja viennin yhteydessä määrättävien verojen ja maksujen säännösten mukaisen kantamisen sekä tullilakien noudattamisen,

b) todetuista tai suunnitelluista teoista, jotka ovat tai saattavat olla toisen sopimusvaltion tullilakien vastaisia.

2) Sopimusvaltioiden tulliviranomaiset toimittavat toisilleen pyytämättä niin pian kuin mahdollista kaikki tiedot, jotka koskevat sellaisia tullilakien vastaisia tekoja, joiden vastustaminen on yleisen edun kannalta erityisen tärkeää. Tämä tarkoittaa varsinkin sellaisia sopimusvaltion tullilakeja, jotka koskevat huumaus- ja psykotrooppisten aineiden, aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähdysaineiden samoin kuin korkeasti verotettavien tavaroiden kuten väkijuomien ja tupakkavalmisteiden salakulje-

c) die Orte, an denen ungewöhnliche Warenlager eingerichtet werden, die vermuten lassen, dass diese Lager dem Zwecke eines Warenverkehrs dienen, der gegen die Zollgesetze des anderen Vertragstaates verstösst;

d) die Personen, von denen bekannt ist oder bei denen der Verdacht besteht, dass sie Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze des anderen Vertragstaates begehen.

Artikel 5

Erteilung von Bescheinigungen

Die Zollverwaltungen der Vertragstaaten erteilen sich gegenseitig auf Ersuchen oder je nach Vereinbarung jede Bescheinigung, durch die bestätigt wird, dass bestimmte Waren, die aus dem Hoheitsgebiet eines Vertragstaates ausgeführt werden, ordnungsgemäss in das Hoheitsgebiet des anderen Vertragstaates eingeführt worden sind, und in der gegebenenfalls das Zollverfahren angegeben wird, zu dem die Waren abgefertigt wurden.

Artikel 6

Erteilung von Auskünften

1) Die Zollverwaltungen der Vertragstaaten erteilen sich gegenseitig auf Ersuchen — insbesondere durch Übersenden von Berichten, Niederschriften oder beglaubigten Kopien von Schriftstücken — alle ihnen zur Verfügung stehenden Auskünfte

a) über Umstände, die geeignet sind, die genaue Erhebung der Zölle und sonstigen Ein- und Ausgangsabgaben sowie die Einhaltung der Zollgesetze sicherzustellen,

b) über festgestellte oder geplante Handlungen, die gegen die Zollgesetze des anderen Vertragstaates verstossen oder zu verstossen scheinen.

2) Die Zollverwaltungen der Vertragstaaten teilen einander auch unaufgefordert so schnell wie möglich alle Auskünfte hinsichtlich der Zuwiderhandlungen gegen die Zollgesetze mit, an deren Bekämpfung ein besonders starkes allgemeines Interesse besteht. Dies gilt insbesondere für die Zollgesetze eines Vertragstaates, die die Verhinderung, Ermittlung und Verfolgung des Schmuggels und illegalen Handels mit Suchtstoffen und psychotropen Stoffen, mit Waffen, Munition und Explosivstoffen

tuksen ja laittoman kaupan ehkäisemistä, selvittämistä ja asianmukaisten seuraamusten alaiseksi saattamista.

3) Sopimusvaltioiden tulliviranomaiset voivat yhteisestä sopimuksesta laajentaa 2 kappaleessa mainittua tavaraluetteloa sekä määrätä, minkälaisista henkilöistä, ajoneuvoista tai tavaramääristä pyytämättä annettavat tiedot toimitetaan.

sowie mit hochsteuerbaren Waren wie Alkohol und Tabakwaren zum Ziele haben.

3) Die Zollverwaltungen der Vertragstaaten können in gegenseitigem Einvernehmen den Warenkatalog in Absatz 2 erweitern und auch bestimmen, bei welchen Personen, Fahrzeugen oder Warenmengen die unaufgeforderten Auskünfte erteilt werden.

7 artikla

Tutkinta

1) Sopimusvaltion tulliviranomaiset hankkivat selvityksiä ja suorittavat tarkistuksia tai virallista tutkintaa toisen sopimusvaltion tulliviranomaisten pyynnöstä 2 artiklan 2 kappaleessa mainituissa menettelyissä.

2) Tarkistusten, selvitysten tai tutkimusten tulokset ilmoitetaan tutkintaa pyytäneille tulliviranomaisille.

Artikel 7

Ermittlungen

1) Auf Ersuchen der Zollverwaltung eines Vertragstaates führt die Zollverwaltung des anderen Vertragstaates in Verfahren nach Artikel 2 Abs. 2 Überprüfungen, Feststellungen oder Ermittlungen durch.

2) Das Ergebnis der Überprüfungen, Feststellungen oder Ermittlungen wird der ersuchenden Zollverwaltung mitgeteilt.

8 artikla

Salassapitovelvollisuus

Kyselyt, tiedot, ilmoitukset ja lausunnot sekä muut tiedotukset, jotka tämän sopimuksen mukaisesti saatetaan toisen sopimusvaltion tietoon, on käsiteltävä tämän sopimusvaltion salassapitovelvollisuutta koskevien lakien mukaisesti.

Artikel 8

Pflicht zur Geheimhaltung

Anfragen, Auskünfte, Anzeigen und Gutachten sowie sonstige Mitteilungen, die nach diesem Vertrag einem Vertragstaat zugehen, unterliegen der Geheimhaltungspflicht nach den gesetzlichen Vorschriften dieses Vertragstaates.

9 artikla

Poikkeukset avunantamisvelvollisuudesta

1) Jos pyynnön saanut tulliviranomainen katsoo pyydetyn avun antamisen vaarantavan pyynnön saaneen sopimusvaltion riippumattomuutta, turvallisuutta, yleisiä oikeusperiaatteita (ordre public) tai muita tärkeitä etuja, se voi kieltäytyä antamasta pyydettyä apua joko kokonaan tai osaksi tai antaa sitä vain määrätyin ehdoin tai edellytyksin.

2) Mikäli toimitetaan avunpyyntö, jossa pyydettyä apua sitä pyytävä tulliviranomainen ei voisi antaa, jos sille itselleen osoitettaisiin vastaavan sisältöinen pyyntö, on apua pyytävän tulliviranomaisen huomautettava tästä seikasta pyynnössään. Avunpyyntöön suostuminen on silloin pyynnön saaneen tulliviranomaisen vapaassa harkinnassa.

Artikel 9

Ausnahmen von der Verpflichtung zur Unterstützung

1) Ist die ersuchte Zollverwaltung der Ansicht, dass die Erledigung des Ersuchens geeignet ist, die Souveränität, die Sicherheit, die öffentliche Ordnung (ordre public) oder andere wesentliche Interessen des ersuchten Vertragstaates zu beeinträchtigen, so kann sie die Unterstützung ganz oder Auflagen abhängig machen.

2) Wird ein Ersuchen um Unterstützung gestellt und wäre die ersuchende Zollverwaltung im umgekehrten Falle nicht in der Lage, die begehrte Unterstützung zu leisten, so hat sie in dem Ersuchen darauf hinzuweisen. Der ersuchten Zollverwaltung steht es frei, einem derartigen Ersuchen zu entsprechen.

10 artikla

Avunpyynnön muoto ja sisältö

1) Avunpyyntö on tehtävä kirjallisesti. Avun antamisessa tarvittavat asiakirjat samoin kuin mahdolliset asianomaisten viranomaisten määräykset tai päätökset tulee liittää mukaan alkuperäisinä, kaksoiskappaleena tai oikeaksi vahvistettuna valokopiona tai jäljennöksenä.

2) Ensimmäisen kappaleen mukaisessa pyynnössä on esitettävä seuraavat tiedot:

a) pyynnön lähettävä viranomainen,

b) asian laatu,

c) pyynnön kohde ja syy,

d) asiaan osallisten nimet ja osoitteet,

e) lyhyt asiaselostus oikeudellisin perusteluin.

3) Kiireellisissä tapauksissa pyyntö voidaan toimittaa ensin suullisesti tai puhelimitse. Tällaisessa tapauksessa pyyntö on välittömästi vahvistettava kirjallisesti.

Artikel 10

Form und Inhalt der Unterstützungsersuchen

1) Ersuchen sind schriftlich zu stellen. Die zu ihrer Durchführung erforderlichen Schriftstücke einschliesslich etwaiger ihnen zugrunde liegender Verfügungen oder Entscheidungen der zuständigen Behörden sind in Urschrift, Ausfertigung, beglaubigter Ablichtung oder beglaubigter Abschrift beizufügen.

2) Ersuchen nach Absatz 1 haben folgende Angaben zu enthalten:

a) die Behörde, von der das Ersuchen ausgeht,

b) die Art des Verfahrens,

c) den Gegenstand und den Grund des Ersuchens,

d) Namen und Anschrift der am Verfahren Beteiligten,

e) eine kurze Sachverhaltsdarstellung mit rechtlicher Würdigung.

3) In dringenden Fällen können Ersuchen zunächst auch mündlich oder fernmündlich gestellt werden. In einem solchen Fall bedarf es einer umgehenden Nachsendung des schriftlichen Ersuchens.

11 artikla

Kirjeenvaihtotie ja toimivalta

1) Kirjeenvaihto tapahtuu suoraan tulliviranomaisten kesken. Tarkempia määräyksiä siitä antavat sopimusvaltioiden ylimmät tulliviranomaiset.

2) Milloin pyynnön saanut tulliviranomainen ei ole asiassa toimivaltainen, tulee tämän toimittaa pyyntö edelleen toimivaltaiselle tulliviranomaiselle ja ilmoittaa siitä pyynnön esittäneelle tulliviranomaiselle.

Artikel 11

Geschäftsweg und Zuständigkeit

1) Der Schriftverkehr findet unmittelbar zwischen den Zollverwaltungen statt. Die obersten Zollbehörden der Vertragstaaten bestimmen die Einzelheiten.

2) Ist eine ersuchte Zollbehörde für die Erledigung des Ersuchens nicht zuständig, so hat sie das Ersuchen an die zuständige Zollbehörde weiterzuleiten und davon die ersuchende Zollbehörde zu benachrichtigen.

12 artikla

Pyynnön käsittely

1) Pyynnön käsittelyssä sovelletaan pyynnön saaneen sopimusvaltion lakia; pyynnön saaneet tulliviranomaiset huolehtivat pyynnön toteuttamiseen tarvittavista hallinnollisista ja oikeudellisista toimenpiteistä. Pyynnön esittäneiden tulliviranomaisten esitykseen, että asiassa meneteltäisiin määrätyllä tavalla tai että niiden edustajan sallittaisiin olla läsnä esillä olevan asian

Artikel 12

Erledigung der Ersuchen

1) Bei der Erledigung der Ersuchen ist das Recht des ersuchten Vertragstaates anzuwenden; die ersuchte Zollverwaltung hat die zur Durchführung der Ersuchen erforderlichen behördlichen oder gerichtlichen Massnahmen herbeizuführen. Dem Antrag der ersuchenden Zollverwaltung, in bestimmter Weise zu verfahren oder die Anwesenheit ihres Vertreters

käsittelyssä, voidaan suostua, mikäli pyynnön saaneen sopimusvaltion laki ei sitä kiellä.

2) Pyynnön esittäneille tulliviranomaisille on pyydettäessä ilmoitettava pyynnön johdosta tapahtuvan käsittelyn aika ja paikka.

3) Mikäli pyyntöä ei voida joltakin osalta täyttää, on pyynnön esittäneille tulliviranomaisille ilmoitettava viipymättä tästä sekä mainittava samalla syy siihen ja muut tietoon tulleet asianhaarat, joilla voi olla merkitystä asian jatkokäsittelylle.

bei der vorzunehmenden Handlung zu gestatten, kann stattgegeben werden, sofern das Recht des ersuchten Vertragstaates dies nicht verbietet.

2) Die ersuchende Zollverwaltung ist auf ihr Verlangen von der Zeit und dem Ort der auf das Ersuchen vorzunehmenden Handlung zu benachrichtigen.

3) Soweit dem Ersuchen nicht voll entsprochen werden kann, ist die ersuchende Zollverwaltung hiervon unter Angabe der Gründe und der sonst bekanntgewordenen Umstände, die für die Weiterführung der Sache von Bedeutung sein könnten, unverzüglich zu benachrichtigen.

13 artikla

Asiakirjat ja muut esineet

1) Asiakirjavihkojen ja muiden asiakirjojen lähettämistä alkuperäisinä tulee pyytää vain silloin, kun jäljennöksien (valokopioiden) lähettäminen ei ole riittävää.

2) Lähetetyt asiakirjavihkot, alkuperäiset asiakirjat sekä muut esineet on palautettava niin pian kuin mahdollista pyynnön vastaanottaneelle viranomaiselle. Pyynnön saaneen sopimusvaltion tai kolmannen henkilön oikeus näihin asiakirjoihin tai esineisiin pysyy muuttumattomana.

Artikel 13

Akten und andere Gegenstände

1) Die Übersendung von Akten und sonstigen Schriftstücken in Urschrift soll nur verlangt werden, wenn die Übersendung von Abschriften (Ablichtungen) nicht ausreicht.

2) Übersandte Akten, Schriftstücke in Urschrift und andere Gegenstände sind der ersuchten Zollverwaltung sobald wie möglich zurückzugeben; daran bestehende Rechte des ersuchten Vertragstaates oder Dritter bleiben unberührt.

14 artikla

Kulut

Kustannuksia, jotka aiheutuvat pyynnön vastaanottaneille tulliviranomaisille tämän sopimuksen mukaisen pyynnön käsittelystä, ei korvata, lukuunottamatta todistajien ja asiantuntijoiden palkkiota sekä palkkiota sellaisille tulkeille ja kielenkääntäjille, jotka eivät ole valtion palveluksessa.

Artikel 14

Kosten

Aufwendungen, die der ersuchten Zollverwaltung bei der Erledigung eines Ersuchens nach diesem Vertrag entstehen, werden nicht erstattet mit Ausnahme von Entschädigungen für Zeugen und Sachverständige sowie für Dolmetscher und Übersetzer, die nicht im Staatsdienst stehen.

15 artikla

Tiedoksiannot

1) Sopimusvaltion tulliviranomaisten pyynnöstä toisen sopimusvaltion tulliviranomaiset toimittavat tai toimituttavat asianomaisen viranomaisen kautta tiedoksi oman valtionsa voimassa olevien määräysten mukaisesti asianosaisille tullilakeja soveltaen annetut hallintoviranomaisten päätökset ja määräykset.

Artikel 15

Zustellungen

1) Auf Ersuchen der Zollverwaltung eines Vertragstaates stellt die Zollverwaltung des anderen Vertragstaates den Betroffenen unter Beachtung der im ersuchten Staat geltenden Bestimmungen alle die Anwendung der Zollgesetze betreffenden Bescheide und Entscheidungen der Verwaltungsbehörden zu oder lässt sie durch die zuständigen Behörden zustellen.

2) Tiedoksiantopyynnössä ei 10 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu asiaselostus ole tarpeen.

3) Tiedoksianto osoitetaan tapahtuneeksi vastaanottajan antamalla päivätyllä vastaanottotodistuksella tai pyynnön saaneen viranomaisen antamalla todistuksella, johon on merkitty tiedoksiantotapa ja aika.

16 artikla

Täytäntöönpano

1) Sopimusvaltion tulliviranomaisten pyynnöstä pannaan sen tullilakien nojalla suoritettavaksi määrätyt tullit ja maksut toisen sopimusvaltion tulliviranomaisten tai toimivaltaisen täytäntöönpanoviranomaisen toimesta täytäntöön.

2) Täytäntöönpanopyyntöön on liitettävä täytäntöönpanon perustava asiakirja (päätös, jäämäluettelo) sekä apua pyytävän sopimusvaltion asianomaisen viranomaisen todistus siitä, että pyynnön perusteena oleva ratkaisu on lainvoimainen ja täytäntöönpanokelpoinen.

3) Täytäntöönpanokirjat, jotka vastaavat 2 kappaleen määräyksiä, on pyynnön saaneen sopimusvaltion asianomaisen viranomaisen tunnustettava päteviksi ja julistettava täytäntöönpanokelpoisiksi. Tämän artiklan määräykset eivät muuta 9 artiklan määräyksiä.

4) Täytäntöönpano tapahtuu pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion valuutassa. Tämän vuoksi on pyynnön saaneen sopimusvaltion viranomaisen muunnettava perittävä rahamäärä oman maansa rahayksiköiksi. Muuntamisessa käytetään Saksan Liittotasavallassa Frankfurt am Mainissa virallisesti noteerattua sähkeitse suoritettavien maksujen (siirtojen) vaihtokurssia ja Suomen Tasavallassa Suomen Pankin noteeraamaa vaihtokurssia sinä päivänä, jolloin täytäntöönpanopyyntö saapui pyynnön saaneen sopimusvaltion asianomaiselle viranomaiselle.

5) Edellä kappaleissa 2, 3 ja 4 mainittu asianomainen viranomainen on Saksan Liittotasavallassa asianomainen yliverohallitus ja Suomen Tasavallassa tullihallitus.

6) Täytäntöönpano tapahtuu siten, kuin pyynnön saaneen sopimusvaltion vastaavien täytäntöönpanokirjojen täytäntöönpanosta on säädetty.

2) In einem Zustellungsersuchen ist abweichend von Artikel 10 Abs. 2 keine Sachverhaltsdarstellung erforderlich.

3) Die Zustellung eines Schriftstückes wird durch eine mit der Angabe des Zustellungstages versehene Empfangsbestätigung des Empfängers oder durch eine Bescheinigung der ersuchten Behörde über die Form und die Zeit der Zustellung nachgewiesen.

Artikel 16

Vollstreckung

1) Auf Ersuchen der Zollverwaltung eines Vertragstaates werden deren Forderungen in Durchführung der Zollgesetze von der Zollverwaltung oder der dafür zuständigen Behörde des anderen Vertragstaates vollstreckt.

2) Dem Ersuchen um Vollstreckung ist eine Ausfertigung des Exekutionstitels (Entscheidung, Rückstandsanzeige) sowie eine Bescheinigung der zuständigen Behörde des ersuchenden Vertragstaates beizufügen, dass die dem Ersuchen zugrunde liegende Entscheidung unanfechtbar und vollstreckbar ist.

3) Exekutionstitel, die den Bestimmungen des Absatzes 2 entsprechen, sind von der zuständigen Behörde des ersuchten Vertragstaates anzuerkennen und für vollstreckbar zu erklären. Artikel 9 bleibt unberührt.

4) Die Vollstreckung wird in der Währung des ersuchten Vertragstaates durchgeführt. Zu diesem Zweck hat die zuständige Behörde des ersuchten Vertragstaates den zu vollstreckenden Geldbetrag in ihre Landeswährung umzurechnen. Für die Umrechnung massgebend ist in der Bundesrepublik Deutschland der in Frankfurt am Main festgestellte amtliche Devisenkurs für telegrafische Auszahlung (Brief) und in der Republik Finnland der von der Finnischen Bank notierte Devisenkurs an dem Tage, an dem das Ersuchen bei der zuständigen Behörde des ersuchten Vertragstaates eingegangen ist.

5) Zuständige Behörde im Sinne der Absätze 2, 3 und 4 ist in der Bundesrepublik Deutschland die zuständige Oberfinanzdirektion, in der Republik Finnland die Zolldirektion.

6) Die Exekutionstitel werden in gleicher Weise wie gleichartige Exekutionstitel des ersuchten Vertragstaates vollstreckt.

7) Muistutukset 4 ja 6 kappaleen mukaisista toimenpiteistä samoin kuin täytäntöönpanon sallittavuudesta tai tavasta ratkaisevat pyynnön saaneen sopimusvaltion asianomaiset elimet maansa lainsäädännön mukaan.

17 artikla

Vakuustoimenpiteet

Lainvoimaa vailla olevan täytäntöönpanokelpoisen päätöksen nojalla voidaan pyytää vain vakuustoimenpiteisiin ryhtymistä. Näihin tapauksiin sovelletaan 16 artiklan määräyksiä soveltuvin osin.

18 artikla

Osasuoritus ja maksujen lykkäys

Osasuoritusmahdollisuuden ja maksulykkäyksen myöntämisestä täytäntöönpanoa toimeen pantaessa päättää pyynnön saaneen sopimusvaltion viranomainen. Ennen tällaisen päätöksen tekemistä on kuitenkin kuultava pyynnön lähettänyttä viranomaista. Päätöksestä on välittömästi annettava tieto pyynnön lähettäneelle viranomaiselle.

19 artikla

Sopimuksen soveltamismääräykset

Sopimusvaltioiden ylimmät tulliviranomaiset antavat tämän sopimuksen soveltamisessa tarvittavat toimivaltaansa kuuluvat määräykset neuvoteltuaan keskenään.

20 artikla

Länsi-Berliini

Tämä sopimus ulotetaan 3. päivänä syyskuuta 1971 tehdyn neljän vallan sopimuksen mukaisesti, vahvistettuja menettelytapoja noudattaen koskemaan Länsi-Berliiniä, mikäli Saksan Liittotasavallan hallitus ei anna vastakkaista ilmoitusta Suomen hallitukselle kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen voimaantulon jälkeen.

21 artikla

Voimaantulo ja irtisanominen

1) Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin

7) Über Einwendungen gegen die Massnahmen nach den Absätzen 4 und 6 sowie gegen die Zulässigkeit oder die Art der Vollstreckung entscheiden die zuständigen Organe des ersuchten Vertragstaates nach dessen Recht.

Artikel 17

Sicherungsmassnahmen

Auf Grund eines vollstreckbaren, jedoch nicht unanfechtbaren Exekutionstitels kann nur um Vornahme von Sicherungsmassnahmen ersucht werden. Artikel 16 ist sinngemäss anzuwenden.

Artikel 18

Ratenzahlung und Stundung

Bei Ersuchen um Vollstreckung entscheidet über die Gewährung von Ratenzahlung und Stundung die Behörde des ersuchten Vertragstaates. Der ersuchenden Behörde ist vor einer Entscheidung Gelegenheit zur Äusserung zu geben. Von der Entscheidung ist die ersuchende Behörde unverzüglich zu benachrichtigen.

Artikel 19

Durchführung des Vertrages

Die obersten Zollbehörden der Vertragstaaten erlassen im Rahmen ihrer Zuständigkeit die zur Anwendung dieses Vertrages erforderlichen Durchführungsbestimmungen im gegenseitigen Einvernehmen.

Artikel 20

Berlin-Klausel

Dieser Vertrag wird entsprechend dem Viermächteabkommen vom 3. September 1971 im Übereinstimmung mit den festgelegten Verfahren auf Berlin (West) ausgedehnt, sofern nicht die Regierung der Bundesrepublik Deutschland gegenüber der Regierung der Republik Finnland innerhalb von drei Monaten nach Inkrafttreten des Vertrages eine gegenteilige Erklärung abgibt.

Artikel 21

Inkrafttreten und Kündigung

1) Dieser Vertrag tritt dreissig Tage nach dem Tage in Kraft, an dem die beiden Ver-

sopimuspuolet ovat noottienvaihdolla ilmoittaneet toisilleen, että tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosäännön mukaiset vaatimukset on täytetty.

2) Tämä sopimus tehdään määräämättömäksi ajaksi. Se voidaan irtisanoa vähintään kuusi kuukautta ennen kalenterivuoden loppua, jolloin sopimus lakkaa olemasta voimassa mainitun kalenterivuoden päättyessä.

Tehty Bonnissa 16. päivänä toukokuuta 1975 kahtena alkuperäisenä suomen- ja saksankielisenä kappaleena, jotka ovat yhtä todistusvoimaiset.

Suomen Tasavallan hallituksen puolesta:

Björn Alholm

Saksan Liittotasavallan hallituksen puolesta:

Gehlhoff
Hans Hutter

tragstaaten einander durch diplomatischen Notenwechsel davon unterrichtet haben, dass ihre verfassungsmässigen Voraussetzungen für das Inkrafttreten des Vertrages erfüllt sind.

2) Dieser Vertrag wird auf unbestimmte Zeit abgeschlossen. Er kann unter Einhaltung einer Frist von mindestens sechs Monaten zum Ende eines Kalenderjahres gekündigt werden; in diesem Fall tritt der Vertrag mit Ablauf dieses Kalenderjahres ausser Kraft.

Geschehen zu Bonn am 16. Mai 1975 in zwei Urschriften, jede in finnischer und deutscher Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermassen verbindlich ist.

Für die Republik Finnland:

Björn Alholm

Für die Bundesrepublik Deutschland:

Gehlhoff
Hans Hutter

Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Sopimuksen pääasiallinen sisältö.

Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittamista koskeva sopimus sisältää määräykset Atlantilla olevan neljän säälaiva-aseman käyttämisestä säähavaintotoimintaan ja tämän rahoittamisesta sopimuspuolten toimesta, joidenkin sopimuspuolten luovuttaessa ja ylläpitäessä säälaivoja ja toisten, kuten Suomen, osallistuessa yksinomaan rahoitukseen. Sopimuksen täytäntöönpanosta huolehtii tätä varten perustettava hallintoneuvosto, jonka on toiminnassaan otettava huomioon Maailman ilmatieteellisen järjestön ohjelma ja toimintaperiaatteet. Sopimuspuolet osallistuvat sopimuksessa määrätyssä suhteessa toiminnan rahoittamiseen. Sopimuksessa tarkoitettuun toimintaan voi osallistua myös antamalla vapaaehtoisia avustuksia ja olematta tällöin sopimuksen osapuolena.

Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuksen osapuoliksi on tullut niin monta valtiota, säälaivoja käyttöön asettavat niin sanotut operoivat valtiot mukaanluettuina, että niiden maksuosuudet yhteensä peittävät ainakin 80 % sopimuksen mukaisista kuluista. Sopimus ei tähän mennessä ole vielä tullut voimaan. Niiden valtioiden osalta, jotka tulevat sopimuksen osapuoliksi sen tultua voimaan, sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

Sopimuksen erottamattomana osana on kolme liitettä, joista ensimmäinen koskee meriasemaverkostoa ja operoivia valtioita, toinen meriasema-alusten suorittamia palvelutehtäviä ja kolmas rahoitusperiaatteita ja laskutusmenettelyä.

Yleisperustelut.

Pohjois-Atlantin säälaiva-asemien verkosto on peräisin vuodelta 1948, mutta Pohjois-Atlantin meriasemia koskeva sopimus tehtiin Pariisissa vasta 25 päivänä huhtikuuta 1954. Tämän sopimuksen voimassaoloaika päättyi 30 päivänä kesäkuuta 1975. Sen osapuolina olivat useimpien Länsi-Euroopan maiden ja pohjoismaiden ohella Kanada ja Yhdysvallat. Tämä sopimus tehtiin ja sitä toteutettiin Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) puitteissa. Sopimuspuolten kustannuksella ylläpidettiin yhdeksää kiinteillä asemapaikoilla ollutta säähavaintolaiva-asemaa. Suomi ei ollut sopimuksen osapuolena, mutta se osallistui tämän toiminnan aiheuttamiin kustannuksiin sen jälkeen, kun suomalaiset lentokoneet alkoivat säännöllisen reittiliikenteen Atlantin yli. Suomen osallistumisesta sopimuksessa tarkoitettuun toimintaan vastasi ilmailuhallitus.

Yhdysvaltain ilmoitettua budjettisyistä poistavansa itärannikollaan kustantamansa neljä sääasemaa, tehtiin Genevessä 15. 11. 1974 Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittasääasemaa, tehtiin Genevessä 15 päivänä marraskuuta 1974 Pohjois-Atlantin meriasemien

yhteistä rahoittamista koskeva uusi sopimus (NAOS-sopimus), koska oltiin yksimielisiä siitä, että säähavaintoasemat ovat ehdottoman välttämättömiä Euroopan maiden sekä yleiselle että lentosääpalvelulle. Tarkoituksena oli, että uusi sopimus tulisi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1975 eli edellisen sopimuksen voimassaoloajan päättyessä. Suomi allekirjoitti tämän sopimuksen 8 päivänä toukokuuta 1975 ratifiointivaraumin. Uutta sopimusta tullaan soveltamaan Maailman ilmatieteellisen järjestön (WMO) alaisuudessa ja tarkoituksena on, että myös Neuvostoliitto ja muuta Itä-Euroopan maat tulevat sopimuksen osapuolisiksi. Suomen osallistumisesta sopimukseen vastaa ilmatieteen laitos.

Genevessä helmikuun 18 päivän ja maaliskuun 1 päivän välisenä aikana sekä marraskuun 4—15 päivän välisenä aikana 1974 pidettyyn konferenssiin, jossa sopimusteksti laadittiin, osallistuivat Suomen lisäksi seuraavat maat: Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Islanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Jugoslavia, Neuvostoliitto, Norja, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksan Demokraattinen Tasavalta, Saksan Liittotasavalta, Sveitsi, Tanska, Tšekkoslovakia, Tunisia ja Unkari.

Sopimuksen allekirjoittivat edellämainitun konferenssin päättyessä Irlanti, Saksan Liittotasavalta, Tanska ja Tunisia ilman varaumia sekä Alankomaat, Islanti, Iso-Britannia, Jugoslavia, Norja, Ranska, Ruotsi, Suomi ja Sveitsi ratifiointivaraumin. Alankomaat, Islanti, Norja ja Ruotsi ovat ratifioineet sopimuksen ja useat muut maat valmistelevat ratifiointia. Belgia, Italia ja Neuvostoliitto, jonka laiva-asema on toiminnassa, harkitsevat sopimukseen liittymistä. Saksan Demokraattinen Tasavalta aikoo joko liittyä sopimukseen tai maksaa kiinteän avustussumman. Espanja, Tšekkoslovakia ja Unkari eivät nykynäkymien valossa aio liittyä sopimukseen, vaan maksaa kiinteän avustussumman.

Alunperin NAOS-sopimus oli laadittu silmälläpitäen lentoliikenteen, erikoisesti Atlantin yli tapahtuvan lentoliikenteen, turvallisuuden, säännöllisyyden ja taloudellisuuden vaatimuksia. Kuitenkin aivan alusta alkaen myös yleinen sääpalvelu on sekä lyhytaikaisia että keskipitkiä sääennustuksia varten käyttänyt laiva-asemien tietoja hyväkseen. Samoin on asianlaita merisääpalvelun suhteen sekä ennustusten että varoitusten osalta. Myös ilmatieteen tutkimuksen ja ilmastotieteen kannalta ovat laiva-asemien havainnot välttämättömiä. NAOS-asemaverkoston merkitys ilmaliikenteen kannalta on ehkä teknisen kehityksen myötä pienentynyt esimerkiksi puhtaan turvallisuuspalvelun osalta, joten NAOS-sopimuksen päättyminen ICAO:n alaisena on perusteltavissa. Sitä vastoin tämän verkoston merkitys Maailman ilmatieteellisen järjestön alaisen koko maapallon käsittävän säävalvontajärjestelmän osana on kasvanut. Lisäksi merentutkimus on entistä enemmän alkanut käyttää näillä asemilla tehtyjä havaintoja hyväkseen esimerkiksi kalastukseen ja merien saastumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Myös Suomen sääpalvelun kannalta on välttämätöntä, että NAOS-säälaivaverkostoa ylläpidetään, kunnes on kehitetty laitteita ja menetelmiä sen korvaamiseksi jollakin muulla tavalla, esimerkiksi sääsatelliittien avulla.

Koska sopimus ratifiointien tarpeellisen määrän puuttumisen johdosta ei tullut tarkoitettuun päivään eli 1 päivänä heinäkuuta 1975 mennessä voimaan, pidettiin Genevessä 9—11 päivänä kesäkuuta 1975 sopimuksen tekemiseen aikanaan osallistuneiden maiden kokous, jossa käsiteltiin kysymystä sopimuksen väliaikaisesta toteuttamisesta ennen sen voimaantuloa. Tällöin ilmeni yleinen halu toteuttaa sopimusta jo ennen sen voimaantuloa ja siten estää katkon syntyminen näiden säälaiva-asemien käytössä. Kun laskettiin sopimuksen ratifioineiden ja sen ratifiointivarauksetta allekirjoittaneiden maiden lisäksi mukaan ratifiointivaraumin allekirjoittaneet maat sekä maat, jotka ilmoittivat tulevansa sopimuksen osapuoliksi lähitulevaisuudessa, päädyttiin siihen, että 79,6831 % kokonaiskustannuksista oli käytettävissä ennen sopimuksen voimaantuloa. Sopimuksen tarkoittama säähavaintotoiminta on jatkunut normaalisti heinäkuun 1 päivän 1975 jälkeenkin ja muun muassa Suomi osallistuu siihen.

Ratifioimalla nyt sopimuksen Suomi voi omalta osaltaan jouduttaa sen voimaantuloa.

Yksityiskohtaiset perustelut.

Sopimuspuolet sitoutuvat sopimuksen ja sen liitteiden määräysten mukaisesti joko rahoittamaan tai luovuttamaan käyttöön, ylläpitämään, operoimaan ja rahoittamaan Pohjois-Atlantin meriasemilla käytettäviä aluksia (2 artikla). Sopimuspuolet jakautuvat operoiviin valtioihin

ja muihin sopimuspuoliin. Operoivia valtioita ovat Alankomaat, Iso-Britannia, Neuvostoliitto, Norja, Ranska ja Ruotsi. Ne asettavat säälaivoja sopimuksessa tarkoitettuun säähavaintotoimintaan ja huolehtivat siitä, että alukset suorittavat sopimuksen mukaiset palvelut. Operoivien valtioiden velvoitteet määritellään yksityiskohtaisesti 3 artiklassa ja alusten suorittamat palvelutehtävät sopimuksen II liitteessä.

Atlantilla ylläpidetään neljää säälaiva-asemaa seuraavissa paikoissa:

Asema M	66°00'N	02°00'E
Asema L	57°00'N	20°00'W
Asema R	47°00'N	17°00'W
Asema C	52°45'N	35°30'W

Alankomaat ja Norja (aluksi mukana myös Ruotsi) varustavat asemalla M käytettävät laivat, L-aseman varustaa Iso-Britannia, R-aseman Ranska sekä C-aseman Neuvostoliitto. Kaikki nämä asemat ovat olleet toiminnassa 1 päivästä heinäkuuta 1975.

Sopimuksen allekirjoittajamaat, jotka eivät aseta laivoja käyttöön, osallistuvat vain laivojen pääoma- ja ylläpitokustannuksiin. Kokonaiskustannusten jako tapahtuu sekä säälaivoja varustavien että muiden sopimusvaltioiden kesken erikoisen jakotaulukon mukaan, jota laadittaessa on perustana käytetty eri maiden bruttokansantuloa sekä niiden arvioitua hyötyä näillä asemilla tehdyistä havainnoista (sopimuksen III liitteen 1 kohta). Suomen osuudeksi on tällöin tullut 0.8919 % kokonaiskustannuksista eli sopimuksen laatimishetken kustannustason ja valuuttakurssien mukaan 300 000—350 000 markkaa vuodessa. Norjan maksuosuus on 1,2815 %, Ruotsin 2,9302 % ja Tanskan 1,5179 %, kun taas Neuvostoliiton maksuosuus on yli 21 %, Iso-Britannian ja Saksan Liittotasavallan kummankin yli 15 % ja Ranskan yli 13 %. Sopimuksen täyntäntöönpanosta huolehtiva hallintoneuvosto tarkistaa maksuosuuksien laskemiseen käytettävien maksukykykerrointen arvot joka kolmas vuosi ja joka kerta, kun sopimusvaltioiden lukumäärä muuttuu.

Sopimuksen 4 artiklan mukaan hallintoneuvoston muodostavat kaikkien sopimuspuolten edustajat ja jokaisella sopimuspuolella on siinä yksi ääni. Maailman ilmatieteellisen järjestön pääsihteerillä tai hänen edustajallaan on oikeus osallistua hallintoneuvoston kokouksiin neuvoa-antavassa ominaisuudessa. Hallintoneuvosto tekee yleensä päätöksensä läsnäolevien ja äänestävien sopimuspuolten yksinkertaisella äänten enemmistöllä lukuunottamatta erikseen lueteltuja tärkeimpiä asioita, joihin vaaditaan kahden kolmasosan enemmistö (5 artikla).

Operoivat valtiot saavat 90 %:n korvauksen palveluja suoritettaessa niille aiheutuneista operointikustannuksista ja sopimuspuolet korvaavat niille aiheutuneet sopimuksen täytäntöönpanosta huolehtivan hallituksen hyväksymät pääomakustannukset vuotuismaksutaulukon ja asianomaisissa maissa hankintahetkellä vastaavien valtion projektien rahoituksissa käytetyn korkokannan mukaisesti (7 ja 10 artikla).

Mikäli jokin sopimuspuoli laiminlyö sopimuksen mukaiset velvoitteensa, neuvottelee Maailman ilmatieteellisen järjestön pääsihteeri muiden sopimuspuolten kanssa toimenpiteistä, joihin tämän johdosta olisi ryhdyttävä, ja ellei tällöin päästä kaikkia sopimuspuolia tyydyttävään ratkaisuun, kutsuu koolle sopimuksen täytäntöönpanosta huolehtivan hallintoneuvoston (13 artikla). Sopimuksen tai sen liitteiden tulkinnasta ja soveltamisesta johtuvat riidat ratkaistaan välimiesmenettelyn avulla (14 artikla).

Sen jälkeen kun sopimus on tullut voimaan sen voimassaoloaika jatkuu 31 päivään joulukuuta 1981 ja jatkuu sen jälkeen vuoden kerrallaan, jollei sitä sopimuksen täyntäntöönpanosta huolehtivan hallintoneuvoston päätöksestä lakkauteta (17 artikla). Sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen Maailman ilmatieteellisen järjestön pääsihteerille tehtävällä kirjallisella ilmoituksella vasta sen jälkeen, kun sopimus on ollut tämän sopimuspuolen osalta voimassa kaksi vuotta (19 artikla).

Suomen osuus sopimuksessa tarkoitetun säähavaintotoiminnan kustannuksista on vuonna 1975 noin 150 000 markkaa. Suomen osuus vuonna 1976 samoin kuin vuosittainen maksu sopimuksen tultua voimaan olisi noin 300 000 markkaa. Vuoden 1975 tulo- ja menoarviossa on tähän tarkoitukseen varattu 150 000 markan suuruinen arviomääräraha (mom. 31.50. 29). Vuoden 1976 tulo- ja menoarvioesityksessä on esitetty lisäyksenä tähän tarkoitukseen 160 000 markan arviomääräraha.

Koska sopimuksen osallisena olemisesta aiheutuisi jatkuva vuosittainen menoerä, on eduskunnan hyväksyminen sopimukselle sen tältä osin tarpeellinen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittamista koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

Pohjois-Atlantin meriasemien yhteistä rahoittamista koskeva SOPIMUS

Sisällysluettelo

Johdanto

1 artikla: Määritelmät
2 artikla: Sopimuspuolten velvoitteet
3 artikla: Operoijavaltioiden velvoitteet
4 artikla: Hallintoneuvosto
5 artikla: Äänestysmenettely
6 artikla: Suhde Maailman ilmatieteelliseen järjestöön
7 artikla: Rahoitusperiaatteet
8 artikla: Vapaaehtoiset avustukset
9 artikla: Operointi- ja hallintokustannukset
10 artikla: Pääomakustannukset
11 artikla: Tulo- ja menoarvioiden sekä vuotuisten tilikertomusten hyväksyminen
12 artikla: Tilitysmenettely
13 artikla: Velvoitteiden laiminlyöminen
14 artikla: Välimiesmenettely
15 artikla: Allekirjoittaminen
16 artikla: Voimassaolo
17 artikla: Voimassaolon lakkaaminen
18 artikla: Muutosten suorittaminen
19 artikla: Irtisanoutuminen
20 artikla: Ilmoitukset sopimusvaltioille
21 artikla: Kirjaaminen

Vakuutus

I liite: Asemaverkosto ja operoijavaltiot
II liite: Laiva-asemilla suoritettavat tehtävät
III liite: Taloudelliset periaatteet ja tilitysmenettely

AGREEMENT for joint financing of North Atlantic Ocean Stations

Table of Contents

Preamble

Article 1: Definitions
Article 2: Obligations of Contracting Parties
Article 3: Obligations of Operating Parties
Article 4: The Board
Article 5: Voting procedures
Article 6: Relation to the Organization
Article 7: Principles of financing
Article 8: Voluntary contributions
Article 9: Operating and administrative costs
Article 10: Capital costs
Article 11: Acceptance of budgetary estimates and annual financial accounts
Article 12: Accounting procedure
Article 13: Non-compliance with obligations
Article 14: Arbitration
Article 15: Signature
Article 16: Entry into force
Article 17: Termination
Article 18: Amendment
Article 19: Denunciation
Article 20: Notification
Article 21: Registration

Testimonium

Annex I: Network and Operating Parties
Annex II: Service to be performed by ocean station vessels
Annex III: Financial principles and accounting procedures

Johdanto

Tämän sopimuksen sopimuspuolina olevat hallitukset, jäljempänä "sopimuspuolet",

Todeten, että tarkistetun ja pidennetyn Pariisissa 25 päivänä helmikuuta 1954 tehdyn Pohjois-Atlantin meriasemia koskevan sopimuksen voimassaolo lakkaa 30 päivänä kesäkuuta 1975,

Tietoisina, että tietyissä maissa suoritettavan ilmatieteellisten tietojen keräämisen ja niiden vaihdon lisäksi on tehokkaan sääpalvelun turvaamiseksi kaikissa maissa tärkeää saada säätietoja myös muilta alueilta ja että tämä saavutetaan parhaiten kansainvälisellä yhteistyöllä,

Ottaen huomioon, että Pohjois-Atlantin meriasemajärjestelmä on välttämätön Pohjois-Atlantin, Euroopan ja Välimeren ilmatieteellisille palveluille ja huomattavasti edesauttaa ilmatieteellisiä palveluja myös muualla pohjoisella pallonpuoliskolla,

Ottaen huomioon, että monet inhimilliset toiminnot kasvavassa määrin ovat riippuvaisia säätiedotuksista,

Vakuuttuneina siitä, että Pohjois-Atlantin meriasemaverkoston on edellä mainituista ilmatieteellisistä syistä yleensä ja erityisesti koko maailman käsittävän säävalvontajärjestelmän (World Weather Watch) ja muiden Maailman ilmatieteellisen järjestön ohjelmien toteuttamiseksi jatkettava toimintaansa,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa

1. "Järjestö" tarkoittaa Maailman ilmatieteellistä järjestöä;

2. "Pääsihteeri" tarkoittaa järjestön pääsihteeriä;

3. "Asemat" tarkoittaa Pohjois-Atlantin meriasemia niin kuin ne on tämän sopimuksen I liitteessä määritelty;

Preamble

The Governments Parties to this Agreement, hereinafter referred to as "Contracting Parties",

Noting that the Agreement on North Atlantic Ocean Stations, concluded at Paris on 25 February 1954, as revised and extended, will terminate on 30 June 1975,

Recognizing that, in addition to the acquisition and exchange of meteorological information by and between countries, the acquisition and exchange of meteorological information from other areas are also essential for efficient meteorological services in the countries of the world and that this information can best be obtained by international cooperation,

Considering that a system of North Atlantic Ocean Stations is essential to the provision of meteorological services for the North Atlantic, Europe and the Mediterranean and makes a substantial contribution to services elsewhere in the northern hemisphere,

Considering that many human activities increasingly depend on meteorological information,

Convinced, therefore, that the operation of a North Atlantic Ocean Stations network should continue for the aforesaid meteorological purposes in general, and for the full implementation of the World Watch programme and other programmes of the World Meteorological Organization in particular,

Have agreed as follows:

Article 1

Definitions

For the purposes of this Agreement:

1. "Organization" means the World Meteorological Organization;

2. "Secretary-General" means the Secretary-General of the Organization;

3. "Stations" means North Atlantic Ocean Stations as specified in Annex I to this Agreement;

4. "Alukset" tarkoittaa asemilla käytettäviä aluksia;

5. "Operoivat valtiot" tarkoittaa niitä sopimuspuolia, jotka asettavat aluksia sopimuksen mukaiseen käyttöön;

6. "Hallintoneuvosto" tarkoitaa 4 artiklan 1 kappaleen nojalla perustettua hallintoneuvostoa;

7. "Operointikustannukset" tarkoittaa III liitteen 2 A kappaleessa mainittuja kustannuksia;

8. "Pääomakustannukset" tarkoittaa III liitteen 2 B kappaleessa mainittuja kustannuksia.

2 artikla

Sopimuspuolten velvoitteet

Sopimuspuolet sitoutuvat tämän sopimuksen ja erottamattomana osana siihen kuuluvan I, II ja II liitteen määräysten mukaisesti joko rahoittamaan tai luovuttamaan käyttöön, ylläpitämään, operoimaan ja rahoittamaan Pohjois-Atlantin meriasemilla käytettäviä aluksia.

3 artikla

Operoivien valtioiden velvoitteet

1. Operoivat valtiot takaavat, että niiden käytössä olevat alukset suorittavat tämän sopimuksen II liitteessä määrätyt palvelut.

2. Operoiva valtio voi sopia toisen sopimuspuolen kanssa, että tämä tilapäisesti ottaa huolehtiakseen edellisen tehtävät. Tällainen järjestely ei saa lisätä muiden sopimuspuolten rahallisia velvoitteita. Tällaisesta järjestelystä ja sen syistä on ilmoitettava pääsihteerille.

Muut samanlaiset, mutta vähemmän tilapäiset järjestelyt tehtävien siirtämiseksi operoivalta valtiolta toiselle sopimuspuolelle edellyttävät Hallituksen suostumusta.

3. Jollei operoiva valtio voi taata huolekseen ottamiaan palveluja neljääkymmentäviittä päivää pitemmäksi ajaksi, on sen pääsihteerin välityksellä ilmoitettava asiasta muille sopimusvaltioille mainiten tilanteen syyt ja oletetun kestoajan. Jollei näin syntynyttä tilannetta yleisesti hyväksytä, pääsihteeri järjestää Hallituksen kokouksen.

4. "Vessels" means the vessels to be operated at stations;

5. "Operating Parties" means the Contracting Parties which operate vessels;

6. "Board" means the Board established by Article 4, paragraph 1;

7. "Operating Costs" means those costs referred to in paragraph 2. A of Annex III;

8. "Capital Costs" means those costs referred to in paragraph 2. B of Annex III.

Article 2

Obligations of Contracting Parties

The Contracting Parties undertake either to finance or to provide, maintain, operate and finance vessels at stations in the North Atlantic in accordance with the provisions contained in this Agreement and its Annexes I, II and III which form an integral part thereof.

Article 3

Obligations of Operating Parties

1. The Operating Parties undertake that the vessels operated by them at the stations shall perform the services specified in Annex II to this Agreement.

2. An Operating Party may arrange with another Contracting Party for the latter to take over temporarily the services of the former. An arrangement to this kind shall entail no increase in the financial obligations of the other Contracting Parties. Such an arrangement and the reasons for it shall be notified to the Secretary-General.

Any similar arrangement, though not of such a temporary nature, transferring the supply of services from an Operating Party to another Contracting Party needs the authorization of the Board.

3. If an Operating Party cannot ensure, for a period of more than 45 days, the provision of the services undertaken by it, it shall so inform the other Contracting Parties through the intermediary of the Secretary-General, stating the reasons and the possible duration of that situation. If the circumstances thus created do not meet with general acceptance, the Secretary-General shall convene a session of the Board.

4 artikla

Hallintoneuvosto

1. Tämän sopimuksen täytäntöönpanoa hoitamaan perustetaan täten Hallintoneuvosto.

2. Hallintoneuvosto koostuu kaikkien sopimusvaltioiden edustajista. Pääsihteerillä tai hänen edustajallaan on oikeus osallistua Hallintoneuvoston kokouksiin neuvoa-antavassa ominaisuudessa.

3. Jokaisella sopimuspuolella on yksi ääni.

4. Hallintoneuvoston tehtäviin kuuluu erityisesti:

a) jatkuvasti seurata verkoston toimintaa ja varmistua, että sopimuksen täytäntöönpano tapahtuu mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti;

b) koordinoida yleinen työohjelma meriasemilla;

c) hyväksyä uudet suurehkot pääomakustannukset kuten alusten rakentaminen, alusten vuokraaminen tai hankittujen alusten korjaaminen;

d) hyväksyä muut pääomakustannukset mukaanlukien korkeintaan 100 000 £:aan nousevat laitteistohankinnat alusta kohti kunakin varainhoitovuonna;

e) tarkastaa ja hyväksyä tulo- ja menoarviot sekä vuotuiset tilikertomukset.

5. Hallintoneuvostolla on oikeus jäseniensä keskuudesta muodostaa valiokuntia ja työryhmiä suorittamaan tiettyjä tehtäviä.

6. Ensimmäisessä kokouksessaan Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Heidän toimikautensa päättyy ensimmäisen varainhoitovuoden lopussa. Ensimmäisenä varainhoitovuonna ja kaikkina sitä seuraavina vuosina Hallintoneuvosto valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, joiden toimikausi alkaa sen varainhoitovuoden lopussa, jona heidät on valittu ja päättyy seuraavan varainhoitovuoden lopussa. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja voidaan valita uudelleen.

7. Järjestö asettaa Hallintoneuvoston käyttöön sihteeristön.

8. Jollei muista tämän sopimuksen määräyksistä muuta johdu, kutsuu pääsihteeri Hallintoneuvoston koolle Hallintoneuvoston määräämänä päivänä tai vähintään kolmen sopimuspuolen pyynnöstä.

Article 4

The Board

1. To administer this Agreement a Board is hereby established.

2. The Board shall be composed of representatives of each Contracting Party. The Secretary-General or his representative shall have the right to attend sessions of the Board in an advisory capacity.

3. Each Contracting Party shall have one vote.

4. The Board shall in particular:

a) Keep under review the functioning of the network and ensure that the Agreement operates with all possible efficiency and economy.

b) Co-ordinate the general programme of the work at the stations.

c) Approve new major capital costs such as the construction of new vessels, the hiring of vessels or the refitting of existing vessels.

d) Approve other capital costs, including equipment, not exceeding £ 100 000 per vessel during a given financial year.

e) Examine and accept the budgetary estimates and the annual financial accounts.

5. The Board shall be empowered to establish, from among its members, committees and working groups to carry out assigned tasks.

6. The Board shall at its first session elect from among its members a President and a Vice-President. Their term of office shall end at the end of the first financial year. During that year and each financial year thereafter the Board shall elect a President and a Vice-President and their term of office shall respectively be from the end of the financial year during which they were elected until the end of the next financial year. The President and Vice-President shall be eligible for re-election.

7. The Secretariat of the Board shall be provided by the Organization.

8. Unless otherwise specified in this Agreement, a session of the Board shall be convened by the Secretary-General on the date set by the Board or at the request of at least three Contracting Parties.

9. Hallintoneuvoston kokoukset pidetään järjestön päämajassa, jollei Hallintoneuvosto toisin päätä.

10. Hallintoneuvosto laatii itselleen menettelytapasäännöt.

11. Sopimuspuolten enemmistö on päätösvaltainen.

12. Puheenjohtaja voi pyytää pääsihteeriä esittämään valtioille, jotka eivät kuulu tähän sopimukseen, tai kansainvälisille järjestöille kutsun lähettää tarkkailijoita Hallintoneuvoston kokouksiin joko koko tai osa-ajaksi. Tämä ei saa aiheuttaa rahallisia velvoitteita sopimuspuolille tai järjestöille.

9. Sessions of the Board shall be held at the Headquarters of the Organization unless decided otherwise by the Board.

10. The Board shall establish its own rules of procedure.

11. The majority of Contracting Parties shall constitute a quorum.

12. The President may request the Secretary-General to invite States which are not Parties to this Agreement and international organizations to send observers to any part or the whole of the sessions of the Board without any financial obligations on the part of the Contracting Parties or of the Organization.

5 artikla

Äänestysmenettelyt

1. Tehtäviään suorittaessaan Hallintoneuvosto toimii läsnäolevien ja äänestävien sopimuspuolten yksinkertaisen enemmistön pohjalta, jollei muualla tässä sopimuksessa toisin määrätä.

2. Hallintoneuvoston 17 artiklan 1 kappaleen mukainen päätös tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä kaikkien sopimuspuolten määrästä, joka enemmistö käsittää kaksi kolmasosaa operoivien valtioiden äänistä ja kaksi kolmasosaa muiden sopimuspuolten äänistä.

3. Hallintoneuvoston 4 artiklan 4 kappaleen da ja e kohdan mukaiset päätökset tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä läsnäolevista ja äänestävistä sopimuspuolista, jonka enemmistön on vastattava kahta kolmasosaa kaikkien sopimuspuolten osallistumismaksujen summasta.

4. Hallintoneuvoston 3 artiklan 2 kappaleen ja 4 artiklan 4 kappaleen c kohdan, 13 artiklan sekä 19 artiklan 5 kappaleen mukaiset päätökset tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä läsnäolevista ja äänestävistä sopimuspuolista. Päätökset, jotka merkitsevät rahallisia lisävelvoitteita sopimuspuolille, tulevat, kahden kolmasosan sopimuspuolista hyväksyttyä ne, voimaan valtioiden osalta ja kunkin jäljellä olevan sopimuspuolen osalta tämän hyväksyttyä päätöksen.

5. Hallintoneuvoston päätös muuttaa 4 artiklan 4 kappaleen d kohdassa tarkoitettua rajaa tehdään läsnäolevien ja äänestävien sopimuspuolten yksinkertaisella äänestenenemmistöllä ja tulee voimaan välittömästi.

Article 5

Voting procedures

1. In carrying out its functions, the Board shall act by a simple majority of the Contracting Parties present and voting, unless otherwise specified in this Agreement.

2. The decision of the Board under paragraph 1 of Article 17 shall be taken by a majority of two-thirds of all Contracting Parties, which majority shall include two-thirds of the votes of the Operating Parties and two-thirds of the votes of the other Contracting Parties.

3. Decisions of the Board under paragraphs 4 d) and e) of Article 4 shall be taken by a majority of two-thirds of the Contracting Parties present and voting, which majority shall account for two-thirds of the total contributions of all Contracting Parties.

4. Decisions of the Board under paragraph 2 of Article 3, paragraph 4 c) of Article 4, Article 13 and paragrap 5 of Article 19 shall be taken by a majority of two-thirds of the Contracting Parties present and voting. Those decisions which involve an increase of the financial obligations of the Contracting Parties shall take effect on acceptance by two-thirds of the Contracting Parties and for each remaining Contracting Party on acceptance by it.

5. The decision of the Board to change the limit stipulated in paragraph 4 d) of Article 4 shall be taken by a simple majority of the Contracting Parties present and voting and shall have immediate effect.

6. Jollei muista tämän sopimuksen määräyksistä muuta johdu, tulevat Hallintoneuvoston tekemät päätökset voimaan välittömästi tai Hallintoneuvoston määräämänä ajankohtana.

6. Unless otherwise specified in this Agreement, decisions of the Board shall have effect immediately or on such later date as may be determined by the Board.

6 artikla

Suhde Maailman ilmatieteelliseen järjestöön

Tätä sopimusta toteuttaessaan on Hallintoneuvoston otettava huomioon järjestön ohjelma ja toimintaperiaatteet.

Article 6

Relation to the Organization

In administering this Agreement the Board shall take into account the programme and policies of the Organization.

7 artikla

Rahoitusperiaatteet

1. Operoivat valtiot saavat 90 prosentin korvauksen 9 ja 12 artiklan sekä III liitteen määräyksien mukaisia palveluja suoritettaessa heille aiheutuneista operointikustannuksista.

2. Operoiville valtioille maksetaan pääomakustannukset 10 ja 12 artiklan sekä III liitteen määräysten mukaisesti.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen määräyksistä huolimatta ei operoivalle valtiolle makseta korvauksia yli järjestön 12 artiklan mukaisesti vastaanottamien maksujen kokonaismäärän, josta on vähennetty tämän artiklan 4 kappaleessa tarkoitetut kulut.

4. Järjestölle maksetaan vuosittain tämän sopimuksen hallinnosta johtuvat kulut, vähennettynä suoritetuista maksuista saaduilla koroilla.

5. Maksuyksikkö on Englannin punta. Kaikki järjestölle suoritetut tai järjestön suorittamat maksut ilmoitetaan Englannin puntina.

6. Varainhoitovuosi lasketaan 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta. Kuitenkin ensimmäinen varainhoitovuosi lasketaan 1 päivästä heinäkuuta 1975 31 päivään joulukuuta 1976.

Article 7

Principles of financing

1. The Operating Parties shall receive reimbursement at the rate of 90 % of the operating costs incurred by them in providing agreed services, in accordance with the provisions of Articles 9 and 12 and Annex III.

2. The Operating Parties shall be paid their capital costs in accordance with the provisions of Articles 10 and 12 and Annex III.

3. Notwithstanding paragraphs 1 and 2 of this Article, the Operating Parties shall not be reimbursed or paid in excess of the total contributions actually received by the Organization in accordance with Article 12 after deduction of the expenses due to be paid under paragraph 4 of this Article.

4. The Organization shall be paid its annual costs in administering this Agreement, less interest earned on contributions.

5. The unit of account shall be the pound sterling. All payments made to the Organization or made by the Organization shall be in the unit of account.

6. The financial year shall be from 1 January to 31 December. However, the first financial year shall be from 1 July 1975 to 31 December 1976.

8 artikla

Vapaaehtoiset avustukset

Hallintoneuvosto saa vastaanottaa lahjoituksia sekä luontoissuorituksina että rahana edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus on Pohjois-Atlantin meriasemajärjestelmän pyrkimysten, päämäärien ja toiminnan mukainen.

Article 8

Voluntary contributions

Voluntary contributions, whether in kind or in cash, may be accepted by the Board, provided that the purposes for which the contribution is made are consistent with the policies, aims and activities of the North Atlantic Ocean Stations system.

9 artikla

Operointi- ja hallintokustannukset

1. Kunkin vuoden huhtikuun 1 päivänä tai sitä ennen kukin operoiva valtio toimittaa järjestön pääsihteerille

a) kuluneen varainhoitovuoden osalta:

i) kertomuksen meriaseman tai -asemien operoinnista ja palveluista;

ii) lopullisen tilikertomuksen todellisista operointikustannuksista III liitteen 2 A kappaleessa olevan menetelmän mukaisesti;

b) tulevan varainhoitovuoden osalta arvion operointikustannuksista III liitteen 2 A kappaleessa olevan menettelyn mukaisesti.

2. Kunkin vuoden huhtikuun 1 päivänä tai sitä ennen järjestö laatii kustannuksistaan tulo- ja menoarvion tulevaksi varainhoitovuodeksi.

3. Kukin operoiva valtio laskee kaikki todelliset ja arvioidut operointikustannukset omassa valuutassaan. Pääsihteeri muuntaa nämä kustannukset 7 artiklan 5 kappaleessa mainittuun maksuyksikköön 1 päivänä huhtikuuta voimassaolevan Yhdistyneiden Kansakuntien virallisen kurssin mukaisesti.

4. Jokainen operoiva valtio samoin kuin järjestö on tulo- ja menoarviota esittäessään velvollinen selvittämään syyt poikkeamiin edellisen varainhoitovuoden tulo- ja menoarviosta.

Article 9

Operating and administrative costs

1. On or before 1 April of each year each Operating Party shall submit to the Secretary-General:

a) in respect of the past financial year:

i) a report on the operation of and the services rendered at the station or stations;

ii) a final accounting of its actual operating costs in accordance with the method prescribed in paragraph 2. A of Annex III.

b) in respect of the following financial year, a budgetary estimate of its operating costs, in accordance with the method prescribed in paragraph 2. A of Annex III.

2. On or before 1 April of each year, the Organization shall prepare a budgetary estimate of its costs in respect of the follwing financial year.

3. Each Operating Party shall express all its actual and estimated operating costs in its own currency. The Secretary-General shall convert these costs to the unit of account stated in Article 7, paragraph 5 at the official United Nations rate of exhange prevailing on 1 April.

4. Each Operating Party and the Organization in presenting its budgetary estimate shall give a full explanation of the causes of any variations from its budgetary estimate for the previous financial year.

10 artikla

Pääomakustannukset

Sopimuspuolet korvaavat operoiville valtioille näille aiheutuneet Hallintoneuvoston hyväksymät pääomakustannukset vuotuismaksutaulukon ja asianomaisissa maissa hankintahetkellä vastaavien valtion projektien rahoituksissa käytetyn korkokannan mukaisesti. Operoivien valtioiden on todellisten operointikustannuksien lopullista tilitystä sekä tulo- ja menoarviotaan 9 artiklan 1 kappaleen a kohdan ii alakohdan ja 1 kappaleen b kohdan mukaisesti esittäessään myös selvitettävä oikeutensa pääomakustannusten korvaukseen III liitteen 2 B kappaleessa määrätyllä tavalla.

Article 10

Capital costs

Operating Parties shall recover their capital costs approved by the Board from the Contracting Parties on the basis of a recovery, assessed in accordance with annuity tables and the rate of interest prevailing in their country at the date of the investment for financing similar government projects. Operating Parties shall, when submitting the final accounting of their actual operating costs and their budgetary estimates, in accordance with paragraphs 1 a) ii) and 1 b) of Article 9, declare their entitlement to the recovery of capital costs in accordance with the method prescribed in paragraph 2. B of Annex III.

11 artikla

Tulo- ja menoarvioiden sekä vuotuisten tilikertomusten hyväksyminen

1. Ennen kunkin vuoden toukokuun 1 päivää pääsihteeri lähettää kaikille sopimuspuolille jäljennökset 9 artiklassa tarkoitetuista tulo- ja menoarvioista sekä lopullisista 9 artiklassa mainituista tilikertomuksista liittäen mukaan 9 artiklan 4 kappaleen ja 10 artiklan mukaiset selvitykset.

2. Sen jälkeen pääsihteeri kutsuu Hallituksen kokoukseen, joka on pidettävä ennen syyskuun 1 päivää ja jossa hyväksytään tulo- ja menoarviot sekä vuotuiset tilikertomukset.

12 artikla

Tilitysmenettely

1. Kunkin vuoden lokakuun 1 päivänä tai sitä ennen järjestö antaa sopimuspuolille taloudellisen selvityksen maksuyksiköissä, josta käy ilmi kunkin sopimuspuolen maksuvelvollisuudet ja rahan vastaanotto-oikeudet seuraavan varainhoitovuoden aikana, 7 artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti. Tämä taloudellinen selvitys

a) perustuu seuraaviin tekijöihin:

i) Hallintoneuvoston hyväksymät operointikustannusten talousarviot sekä Hallintoneuvoston hyväksymä pääomakustannusten korvaus;

ii) erotus, joka on talousarvion niiden arvojen, joita on käytetty laskettaessa rahan saamisoikeuksia ja maksuvelvollisuuksia kulunutta varainhoitovuotta varten ja Hallintoneuvoston hyväksymien vuotuisten tilikertomusten välillä;

iii) operoivien valtioiden käteisen rahan saamisoikeuden tarkistus Yhdistyneiden Kansakuntien virallisissa vaihtokursseissa tapahtuneiden muutosten johdosta niiden päivämäärien välillä, jolloin tulo- ja menoarvio kahta vuotta aikaisemmin oli esitetty ja jolloin järjestö oli saanut sopimuspuolten maksut edellisenä vuonna;

iv) järjestölle tämän sopimuksen hallinnosta aiheutuvat kulut, mukaanluettuna yksi Hallintoneuvoston varsinainen kokous;

v) muut Hallintoneuvoston hyväksymät kustannukset, mukaanluettuna Hallintoneuvoston ylimääräisistä kokouksista aiheutuneet kulut;

Article 11

Acceptance of budgetary estimates and annual financial accounts

1. Before 1 May the Secretary-General shall send to all Contracting Parties copies of the budgetary estimates and the final accountings referred to in Article 9 together with the explanations submitted in accordance with paragraph 4 of Article 9 and the declaration submited in accordance with Article 10.

2. Thereafter the Secretary-General shall convene a session of the Board to be held not later than 1 September in order to accept the budgetary estimates and annual financial accounts.

Article 12

Accounting procedure

1. On or before 1 October the Organization shall render to the Contracting Parties a statement of account in the unit of account indicating their obligations to pay and rights to receive cash in the following financial year, due regard being given to Article 7, paragraph 1. This statement of account shall:

a) be based on the following elements:

i) the budgetary estimates of operating costs as accepted by the Board and the recovery of capital costs as approved by the Board;

ii) the difference between the budgetary estimates of costs used as the basis for calculating rights to receive and the obligations to pay cash for the past financial year and the annual financial accounts accepted by the Board;

ii) adjustments to the rights of the Operating Parties to receive cash resulting from changes in the official United Nations exchange rates between the dates when the budgetary estimates were submitted two years earlier and the dates on which payments from Contracting Parties were due to be received by the Organization the previous year;

iv) the costs of the Organization in administering the Agreement, including one regular session of the Board;

v) other costs as agreed by the Board, to include the costs of extra sessions of the Board;

vi) 8 artiklan mukaisesti saadut ja ennen kunkin vuoden syyskuun ensimmäistä päivää järjestön käytettäväksi asetetut lahjoitukset;

b) lasketaan seuraavasti:

i) järjestö muuntaa a kohdan ii alakohdassa mainitun erotuksen maksuyksiköksi operoivien valtioiden lopullisen tilikertomuksen jättämispäivänä voimassaolevan Yhdistyneiden Kansakuntien vaihtokurssin mukaisesti;

ii) a kohdan i-v alakohdassa mainittujen eri rahamäärien yhteissummasta vähennetään a kohdan vi alakohdassa mainittujen vapaaehtoisten avustusten yhteissumma. Näin saadut nettokulut jaetaan III liitteen 1 kappaleen maksujen jakautumistaulukon mukaisesti;

c) osoittaa mainitulla tavalla jaetut nettokustannusosuudet.

Operoivan valtion osalta lukema on operoivan valtion saamisoikeuden ja maksuvelvoitteen erotus.

2. Sopimuspuolet suorittavat järjestölle niille määrätyt maksuosuudet hyväksyttyjen taloudellisten selvitysten mukaisesti. Maksut suoritetaan maksuyksikköinä kahtena yhtä suurena eränä seuraavan vuoden huhtikuun ja lokakuun 1 päivänä.

3. 7 artiklan 3 kappaleen määräykset huomioon ottaen, järjestö maksaa operoivalle valtiolle kunkin varainhoitovuoden toukokuun ja marraskuun 1 päivänä niille taloudellisen selvityksen mukaan kuuluvat määrät.

4. Jos operoiva valtio havaitsee todellisten operointikustannustensa kansallisessa valuutassaan ylittävän talousarvion lukeman yli kahdeksalla prosentilla vuodessa, on sen välittömästi ilmoitettava asiasta pääsihteerille. Pääsihteeri toimittaa tiedon edelleen kaikille sopimuspuolille.

5. Ensimmäisenä varainhoitovuotena kunkin operoivan valtion sekä järjestön tulo- ja menoarvio laaditaan III liitteen 5 kappaleen mukaisesti. Tarvittaessa näiden kustannusten osalta sovelletaan tässä artiklassa eriteltyjä menettelytapoja. Ensimmäisenä varainhoitovuotena maksut suoritetaan kolmena yhtä suurena eränä.

13 artikla

Velvoitteiden laiminlyöminen

Jos jokin sopimuspuoli ilman toisten sopi-

vi) voluntary contributions provided in accordance with Article 8 and made available to the Organization on or before 1 September;

b) be calculated as follows:

i) the Organization shall convert the difference referred to in sub-paragraph a) ii) to the unit of account and at the official United Nations rate of exhange prevailing on the date the final accounting is due to be submitted by the Operating Parties;

ii) the total of the separate amounts referred to in sub-paragraph a) i) to v) inclusive shall be reduced by the total of any voluntary contributions referred to in sub-paragraph a) vi). The resulting net costs shall be apportioned in accordance with the scale of contributions contained in paragraph 1 of Annex III;

c) state such apportioned net costs.

In the case of an Operating Party the figures shown shall be the difference between its right to receive cash and its obligation to pay.

2. Contracting Parties shall pay to the Organization the amounts for which they are liable as indicated in the statements of account rendered. Payment shall be made in the unit of account and in two equal instalments on the following 1 April and 1 October.

3. Subject to the provisions of paragraph 3 of Article 7, the Organization shall pay to the Operating Parties on 1 May and 1 November of each financial year the amounts due to them as specified in the statement of account.

4. In the event that an Operating Party finds that its actual operating costs in its national currency may exceed the budgetary estimate by more than 8 % per annum it shall immediately notify the Secretary-General. The Secretary-General shall then inform all Contracting Parties.

5. For the first financial year the budgetary estimates of each Operating Party and the Organization shall be as specified in paragraph 5 of Annex III. Where appropriate these costs will be subject to the procedures specified in this Article. Three equal payments would occur in the first financial year.

Article 13

Non-compliance with obligations

In the event that a Contracting Party,

muspuolten lupaa osaksi tai kokonaan laiminlyö tämän sopimuksen nojalla suoritettavat maksunsa tai muut velvoitteensa, neuvottelee pääsihteeri muiden sopimuspuolten kanssa asiaankuuluvista toimenpiteistä ja kutsuu koolle Hallintoneuvoston, jollei mainittujen neuvottelujen avulla päästä kaikkia sopimuspuolia tyydyttävään ratkaisuun.

without the consent of the other Contracting Parties, fails to discharge in whole or in part its obligations under this Agreement in cash or otherwise, the Secretary-General shall consult with the other Contractnig Parties as to appropriate action and shall convene a session of the Board if an arrangement acceptable to all Contracting Parties cannot be concluded through such consultation.

14 artikla

Välimiesmenettely

1. Tämän sopimuksen tai sen liitteiden tulkinnasta tai soveltamisesta johtuvat riidat sopimuspuolten välillä alistetaan jommankumman osapuolen pyynnöstä välimiesmenettelyyn, jolleivät osapuolet keskenään ole päässeet muunlaiseen ratkaisuun.

2. Jokainen sopimuspuoli voi yhtyä jompaankumpaan riidan osapuoleen välimiesmenettelyssä.

3. Päätöksen tekee kolme välimiestä. Kumpikin riidan osapuoli nimeää yhden välimiehen. Näin nimetyt välimiehet nimeävät kolmannen välimiehen, joka toimii puheenjohtajana ja joka ei saa olla samaa kansallisuutta kummankaan osapuolen kanssa.

4. Jollei jompikumpi osapuolista ole nimennyt välimiestä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun riita on alistettu välimiesmenettelyyn, valitsee pääsihteeri toisen osapuolen pyynnöstä kyseisen välimiehen. Samaa menettelyä noudatetaan, jolleivat välimiehet kuukauden kuluessa toisen välimiehen nimeämisestä ole sopineet kolmannen välimiehen nimeämisestä.

5. Välimiehet päättävät itse välitysmenettelystään. Päätökset tehdään välimiesten enemmistöllä.

6. Välimiesten päätös on lopullinen ja molempia riidan osapuolia sitova. Jos päätöksen merkityksestä tai soveltamisalasta syntyy erimielisyyttä, on välimiesten velvollisuus tulkita asia jommankumman osapuolen pyynnöstä.

7. Kumpikin osapuoli maksaa oman välimihensä kulut. Kolmannen välimiehen kulut sekä muut välimiesmenettelyn aiheuttamat kulut osapuolet jakavat tasan.

Article 14

Arbitration

1. Any dispute between Contracting Parties arising out of the interpretation or application of this Agreement or its annexes, which is not settled between them in any other way shall be submitted to ardbitration at the request of either Contracting Party.

2. Any Contracting Party may join either party to the dispute in the arbitration.

3. The award shall be given by three arbitrators. Each party to the dispute shall appoint an arbitrator. The two arbitrators so appointed shall appoint a third arbitrator, who shall be the chairman and who shall not be of the same nationality as either party to the dispute.

4. If, within three months from the date of submission to arbitration, either party fails to appoint its arbitrator, the Secretary-General shall, at the request of the other party, appoint such arbitrator. The same procedure shall apply if, within one month from the date of the appointment of the second arbitrator, the first two arbitrators are unable to agree on the appointment of the third arbitrator.

5. The arbitrators shall establish their own arbitration procedure. Decisions shall be taken by a majority of the arbitrators.

6. The award of the arbitrators shall be final and binding on the parties. In case of a dispute concerning the import or scope of the award, it shall be incumbent upon the arbitrators to interpret it at the request of either party.

7. Each party shall bear the costs of its arbitrator and the parties shall share equally the costs of the third arbitrator and the other costs of the arbitration.

15 artikla

Allekirjoittaminen

1. Tämä sopimus on avoinna allekirjoittamista varten järjestön päämajassa toukokuun 31 päivään 1975 ja sen jälkeen edelleen avoinna sopimukseen liittymistä varten.

2. Järjestön jäsenmaiden hallitukset tulevat tämän sopimuksen osapuoleksi:

a) allekirjoittamalla sopimuksen varaamatta ratifiointi- tai hyväksymismahdollisuutta;

b) allekirjoittamalla sopimuksen ratifiointi- tai hyväksymisvaraumin, ratifioinnin tai hyväksymisen tapahtuessa myöhemmin;

c) liittymällä sopimukseen.

3. Ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjat talletetaan pääsihteerin huostaan.

Article 15

Signature

1. This Agreement shall remain open for signature until 31 May 1975 at the Headquarters of the Organization and shall thereafter remain open for accession.

2. Governments of States Members of the Organization become parties to this Agreement by:

a) Signature without reservation as to ratification, acceptance or approval;

b) Signature subject to ratification, acceptance or approval followed by ratification, acceptance or approval;

c) Acession.

3. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Secretary-General.

16 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan ensimmäisenä päivänä toista kuukautta sen jälkeen, kun niin suuri osa hallitusten yhteislukumäärästä, mukaanluettuna I liitteessä tarkoitetut operoijavaltiot, on 15 artiklan mukaisesti tullut tämän sopimuksen osapuoliksi, että niiden III liitteen 1 kappaleen e kohdassa mainitun taulukon mukaiset maksuosuudet yhteensä ovat niin suuret, että ne kattavat ainakin 80 % meriasemien III liitteen 5 kappaleen b kohdassa eritellyistä kuluista. Niiden hallitusten osalta, jotka tämän artiklan mukaisesti tekevät mahdolliseksi sopimuksen voimaantulon, sopimuksen ja sen liitteiden määräykset ovat sitovia 1 päivästä heinäkuuta 1975 lukien.

2. Niiden hallitusten osalta, jotka tulevat tämän sopimuksen osapuoliksi tämän artiklan 1 kappaleessa määriteltyjen ehtojen täyttämisen jälkeen, tämä sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun asianomaisen hallituksen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.

Article 16

Entry into force

1. This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date on which Governments which include those operating the vessels as specified in Annex I and which, in accordance with the scale in paragraph 1 e) of Annex III, are sufficient to ensure a total of contributions amounting to at least 80 % of the costs of the stations as specified in paragraph 5 b) of Annex III, have become Parties to it in accordance with Article 15. The Governments which enabled the Agreement to enter into force in accordance with this paragraph, are bound by the provisions of the Agreement and its annexes as from 1 July 1975.

2. For Governments which become Parties to this Agreement after the conditions prescribed in paragraph 1 of this Article have been fulfilled, it shall become effective on the first day of the second month following the date of deposit of their instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

17 artikla

Voimassaolon lakkaaminen

1. Tämä sopimus on voimassa 31 päivään joulukuuta 1981 saakka ja jatkuu sen jälkeen vuoden kerrallaan, jollei sitä Hallintoneuvoston päätöksestä lakkauteta.

Article 17

Termination

1. This Agreement shall remain in force until 31 December 1981 and shall thereafter be renewed tacitly from year to year, unless it is terminated by a decision of the Board.

2. Jos Hallintoneuvosto päättää lakkauttaa tämän sopimuksen, on sen tehtävä kaikki tarvittavat sopimuksen purkamista koskevat päätökset. Hallintoneuvosto voi uskoa purkamisen pääsihteerille.

3. Jollei Hallintoneuvosto toisin päätä, jaetaan ylijäämä sopimuksen purkamisen jälkeen siihen saakka sopimuksen osapuolina olleiden sopimuspuolten kesken suhteessa niiden sopimuspuoliksi tulemisesta alkaen suorittamiin maksuosuuksiin. Jos purkamisen jälkeen ilmenee vajausta, maksavat sen tuolloin sopimuksen osapuolina olleet sopimuspuolet suhteessa sinä varainhoitovuotena suoritettaviksi määrättyihin maksuosuuksiin.

2. If the Board decides to terminate this Agreement, the Board shall take all necessary decisions with regard to the winding-up of the Agreement. The Board may entrust the winding-up to the Secretary-General.

3. Except where otherwise provided by the Board, a surplus upon liquidation shall be distributed among those Contracting Parties then Parties to this Agreement in proportion to the contributions paid by them since the dates of their becoming Parties to this Agreement. In the event of a deficit upon liquidation, this shall be met by those Contracting Parties then Parties to this Agreement, in proportion to their contributions as assessed for the then current financial year.

18 artikla

Muutosten suorittaminen

1. Sopimuspuolen tähän sopimukseen tai sen liitteisiin mahdollisesti ehdottamien muutosten teksti on pääsihteerin välityksellä toimitettava kaikille sopimuspuolille vähintään kuusi kuukautta ennen sen käsittelyä Hallintoneuvostossa. Hallintoneuvosto voi kuitenkin läsnäolevien ja äänestävien jäsenten yksinkertaisella äänten enemmistöllä päättää käsitellä edellä mainittua lyhyemmällä ilmoitusajalla tehtyjä tai Hallintoneuvoston kokouksen aikana esille otettuja muutosehdotuksia.

2. Sellaiset tähän sopimukseen tai sen liitteisiin tehtävät muutokset, jotka lisäävät sopimuspuolten maksuvelvoitteita sekä tähän kappaleeseen tehtävät muutokset hyväksytään Hallintoneuvoston kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien kahden kolmasosan äänten enemmistöllä ja tulevat voimaan kahden kolmasosan sopimuspuolista hyväksyttyä ne sekä kunkin jäljellä olevan sopimuspuolen osalta sen hyväksyttyä muutokset.

3. Kaikki muut tähän sopimukseen tai sen liitteisiin tehtävät muutokset tulevat voimaan kaikkien sopimuspuolten osalta kahden kolmasosan sopimuspuolista hyväksyttyä ne.

Article 18

Amendment

1. The text of any amendment to this Agreement or its annexes proposed by any Contracting Party shall be communicated through the Secretary-General to each Contracting Party, at least six months in advance of its consideration by the Board. However, the Board may by a simple majority of the members present and voting, decide to consider amendments which have been communicated on shorter notice or which have been brought up during a session of the Board.

2. Amendments to this Agreement or its annexes which involve an increase of the financial obligations of the Contracting Parties, and amendments to this paragraph, shall be approved by the Board by a two-thirds majority vote of those present and voting, and shall come into force on acceptance by two-thirds of the Contracting Parties and for each remaining Contracting Party on acceptance by it.

3. Any other amendment to this Agreement or its annexes shall come into force for all Contracting Parties upon approval by two-thirds of all Contracting Parties.

19 artikla

Irtisanoutuminen

1. Sopimuspuoli ei voi irtisanoa tätä sopimusta ennen kuin se on tämän sopimuspuolen osalta ollut voimassa kaksi vuotta. Tämän sopimuksen irtisanominen on ilmoitettava kirjallisesti pääsihteerille.

Article 19

Denunciatin

1. A Contracting Party may not denounce this Agreement until after it has been in force in respect of that Contracting Party for two years. Denunciation of this Agreement shall be notified in writing to the Secretary-General.

2. Irtisanominen tulee voimaan irtisanoutumista seuraavan vuoden lopussa.

3. Mikäli sopimuspuoli 3 artiklan 3 kappaleessa mainitussa tapauksessa ei voi hyväksyä jonkin aseman tai joidenkin asemien toimintaohjelman väliaikaista keskeytystä, jonka Hallintoneuvosto on todennut, on asianomaisella sopimuspuolella oltava oikeus, jos keskeytys jatkuu yhtäjaksoisesti yli kuusi kuukautta, irtisanoa tämä sopimus välittömästi voimaantulevana tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen määräyksistä huolimatta.

4. Sopimuspuoli, joka irtisanoo tämän sopimuksen, suorittaa sille kuuluvat maksut sekä osuuden operointikustannuksista irtisanomisen voimaantulopäivään saakka ja maksaa sille kuuluvan osuuden pääomakustannuksista asianmukaisilta kuoletuskausilta. Kuitenkin tämän artiklan 3 kappaleessa tarkoitetussa tapauksessa, paitsi milloin olosuhteet ovat olleet ylivoimaiset, ja Hallintoneuvosto on tunnustanut niiden olleen ylivoimaiset, jolloin alukselle on aiheutunut korjaamattomia vaurioita, ei tästä sopimuksesta irtisanoutuva sopimuspuoli ole sidottu niiden sopimuspuolten suhteen, jotka ovat vastuussa väliaikaisesta keskeytyksestä.

5. Vastaanotettuaan irtisanomista koskevan ilmoituksen pääsihteeri neuvottelee muiden sopimusvaltioiden kanssa, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä. Jollei tällaisilla neuvotteluilla aikaansaada järjestelyä, jonka kaikki sopimusvaltiot voisivat hyväksyä, kutsuu pääsihteeri koolle Hallintoneuvoston kokouksen tekemään tarkoituksenmukaisen päätöksen.

2. Denunciation shall take effect at the end of the year following the year in which the denunciation was notified.

3. If, in the case referred to in paragraph 3 Article 3, a Contracting Party cannot accept a temporary interruption in the programme of one or more stations of which the Board has taken note, it shall have the right, if the interruption lasts continuously for six months, to denounce the Agreement with immediate effect, notwithstanding the provisions of paragraphs 1 and 2 of this Article.

4. A Contracting Party which denounces this Agreement shall pay its contributions, including its share of the operating costs, due up to the effective date of its denunciation and shall pay its outstanding share of capital costs within the relevant amortization periods. However, in the case of paragraph 3 of this Article and except in the case of circumstances beyond its control, recognized by the Board, having caused irreparable damage to a ship, a Contracting Party which denounces this Agreement shall not be bound in relation to the Contracting Parties which have responsibility for the temporary interruption.

5. Following receipt of notice of denunciation, the Secretary-General shall consult with the other Contracting Parties as to appropriate action. In case an arrangement acceptable to all other Contracting Parties cannot be concluded by way of such consultation, the Secretary-General shall convene a session of the Board to take an appropriate decision.

20 artikla

Ilmoitukset

Pääsihteeri ilmoittaa sopimuspuolille

a) allekirjoittamisista,
b) ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista,
c) tämän sopimuksen voimaantulemisesta,
d) tähän sopimuksen tai sen liitteisiin tehtyjen muutosten hyväksymisestä ja voimaantulemisesta,
e) tämän sopimuksen irtisanomisista,
f) päätöksestä lakkauttaa tämä sopimus,
g) Hallintoneuvoston tämän sopimuksen määräysten mukaisesti tekemistä päätöksistä ja niiden voimaantulopäivistä,

Article 20

Notification

The Secretary-General shall notify the Contracting Parties of:

a) any signature;
b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
c) the entry into force of this Agreement;
d) approval, acceptance and entry into force of any amendment to this Agreement or its annexes;
e) any denunciation of this Agreement;
f) the decision to terminate this Agreement;
g) any decision of the Board under the provisions of this Agreement and the date of its coming into effect;

h) 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti tehdyistä järjestelyistä.

21 artikla

Kirjaaminen

Pääsihteeri toimittaa tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille kirjattavaksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet hallitustensa asianmukaisesti siihen valtuuttamina ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Genevessä marraskuun viidentenätoista päivänä 1974 yhtenä englannin-, espanjan-, ranskan- ja venäjänkielisenä kappaleena kaikkien näiden tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia. Alkuperäiskappaleet talletetaan Maailman ilmatieteellisen järjestön pääsihteerin huostaan, joka toimittaa niistä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille allekirjoittaja- ja liittyjävaltioille.

h) any arrangement under Article 3, paragraph 2.

Article 21

Registration

The Secretary-General shall register this Agreement with the Secretary-General of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

In witness whereof undersigned being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done at Geneva this fifteenth day of November 1974, in the English, French, Russian and Spanish languages, each text being equally authentic, the original of which shall be deposited with the Secretary-General of the World Meteorological Organization who shall transmit certified true copies thereof to all signatory and acceding States.

I Liite

VERKOSTO JA OPEROIVAT VALTIOT

Pohjois-Atlantin meriasemaverkosto

Asema M	66°00′N	02°00′E
Asema L	57°00′N	20°00′W
Asema R	47°00′N	17°00′W
Asema C	52°45′N	35°30′W

Operoivat valtiot

Alankomaat	asema M
Neuvostoliitto	asema C
Norja	asema M
Ranska	asema R
Ruotsi [1)]	asema M
Yhdistynyt Kuningaskunta	asema L

[1)] Ruotsi on operoiva valtio vain siihen saakka, kunnes Norjan ja Ruotsin yhteisesti operoima tämänhetkinen alus (Polarfront II) lopullisesti poistetaan käytöstä.

Annex I

NETWORK AND OPERATING PARTIES

Network of North Atlantic Ocean Stations

Station M	66°00′N	02°00′E
Station L	57°00′N	20°00′W
Station R	47°00′N	17°00′W
Station C	52°45′N	35°30′W

Operating Parties

France	station R
Netherlands	station M
Norway	station M
Sweden [1)]	station M
Union of Soviet Socialist Republics	station C
United Kingdom	station L

[1)] Sweden will only be an Operating Party until the existing vessel operated jointly by Norway and Sweden (Polarfront II) is permanently withdrawn from service.

VALTIONEUVOSTON

II Liite

MERIASEMA-ALUSTEN SUORITTAMAT PALVELUTEHTÄVÄT

Meriasema-alusten suorittamat palvelutehtävät luokitellaan ensisijaisiin, toissijaisiin ja muihin palveluihin. Ensisijaiset palvelutehtävät ovat niitä tärkeitä palveluja, joiden tähden aluksia pääasiallisesti ylläpidetään. Toissijaiset ja muut palvelutehtävät ovat sellaisia, jotka suoritetaan sen johdosta, että alukset ovat asemilla.

1. Ensisijaiset palvelutehtävät

a) Ilmatieteellisiä havaintoja suoritetaan kaikilla meriasema-aluksilla seuraavasti:

i) pintahavainnot joka tunti; nämä käsittävät kaikki säätekijät, jotka Maailman ilmatieteellinen järjestö on määrännyt laiva-asemille;

ii) ylätuulihavainnot kello 0000, 0600, 1200 ja 1800 GMT-aikaa päivittäin sekä vapaan ilmakehän paine-, lämpötila- ja kosteushavainnot vähintään kaksi kertaa päivässä (kello 0000 ja 1200 GMT-aikaa). Kaikkien havaintojen tulisi ulottua 24 km korkeuteen saakka tai sitä ylemmäs;

b) a-kohdassa mainitut havainnot toimitetaan välittömästi sovitulle rannikkoasemalle Maailman ilmatieteellisen järjestön kansainvälisellä kaavalla. Tämän takia laivan ja rannikon välisiä yhteyksiä varten on oltava välttämättömät viestivälineet.

2. Toissijaiset ja muut palvelutehtävät

Edellisessä kappaleessa tarkoitettujen ensisijaisten palvelutehtävien lisäksi meriasema-alukset suorittavat tarvittaessa toissijaisia ja muita palvelutehtäviä, edellyttäen, ettei niiden suoritus vaadi lisähenkilökuntaa eikä lisälaitteis-

Annex II

SERVICES TO BE PEFORMED BY OCEAN STATION VESSELS

The services performed by ocean station vessels are classified as primary, secondary and other services. The primary services are essential services for the performance of which the vessels are principally maintained. The secondary and other services are those services performed because of the presence of the vessels on stations.

1. Primary services

a) Meteorological observations shall be made on all ocean station vessels in accordance with the following programme:

i) hourly surface observations, the observations to include all elements prescribed by the World Meteorological Organization for ships' observations;

ii) upper wind observations at 0000, 0600, 1200, 1800 hours GMT daily, and upper-air pressure, temperature and humidity observations not less than twice daily (0000 and 1200 hours GMT), all observations being preferably to an altitude of 24 km or higher;

b) Reports of the observations referred to in a) above shall be transmitted promptly to the appropriate shore stations in the international code forms prescribed by the World Meteorological Organization and, for this purpose, the essential ship to shore communications shall be provided.

2. Secondary and other services

In addition to the services specified in the above paragraph, the ocean station vessels shall perform such secondary and other services as may be required, on the understanding that the performance of such services does not in-

toja aluksiin eikä haittaa tai vaikeuta ensisijaisten palvelutehtävien suorittamista.

2.1. *Toissijaiset palvelutehtävät*

a) Säätiedotuksia muilta meriasema-aluksilta voidaan vastaanottaa ja toimittaa edelleen kansallisten tai kahdenkeskisten järjestelyjen mukaisesti;

b) Kauppa-aluksien säätiedotuksia voidaan välittää rannikkoradioasemille.

2.2. *Muut palvelutehtävät*

Muihin palvelutehtäviin kuuluu:

a) AMVER-tiedotuksien vastaanotto ja edelleen toimittaminen radiopuhelimella varustetuilta laivoilta, sikäli kuin tämä voidaan hoitaa meriasema-alusten normaalien tehtävien puitteissa;

b) Turvallisuuspalveluja muille laivoille sekä lentokoneille Hallituksen toimesta laaditun Meriasema-alusten käsikirjan mukaisesti;

c) Merentutkimuksessa ja ilmatieteessä käytettävien poijujen laskeminen, nostaminen ja huolto;

d) Meritieteellisten ja muiden havaintojen tekeminen. Operoijavaltiot pyrkivät tekemään tällaisia havaintoja, mutta veloittamatta siitä muita sopimuspuolia.

volve any addition to the obligatory personnel and eqiupment carried and does not interfere with the provision of the primary services.

2.1. *Secondary services*

a) Meteorological reports from other ocean station vessels may be received and retransmitted in accordance with national or bilateral arrangements;

b) Reports of meteorological observations from merchant ships may be relayed to coastal radio stations.

2.2. *Other services*

These other services include:

a) Reception and relay of AMVER reports from radiotelephone equipped ships in so far as this can be done within the normal duties of ocean station vessels;

b) Safety servies to other ships and to aircraft as set out in the Ocean Stations Vessel Manual produced by authority of the Board;

c) The release, servicing and recovery of meteorological and oceanographic buoys;

d) The making of oceanographic and other scientific observations. Operating Parties shall endeavour to make such observations but without charge to the other Contracting Parties.

III Liite

RAHOITUSPERIAATTEET JA LASKUTUSMENETTELY

1. *Maksuosuuksien suuruus*

a) Maksosuuksien suuruus määrätään kahden peruskäsitteen pohjalta, jotka ovat kunkin sopimuspuolen "maksukyky" ja kunkin sopimuspuolen saama "ilmatieteellinen hyöty" sopimuksen mukaisesti meriasema-aluksilta tehdyistä ilmatieteellisistä havainnoista.

b) Kunkin sopimuspuolen maksukyky lasketaan kolmea mittaustapaa hyväksikäyttäen: Yhdistyneiden Kansakuntien tilastotoimiston YK:n maksuosuustoimikunnalle laatimassa *Kansantulotiedot ja niihin liittyviä tilastotietoja*-nimisessä julkaisussa esitetty kansantulo, Maailman ilmatieteellisen järjestön maksuyksikköjen määrä ja Yhdistyneille Kansakunnille suoritettu vuosimaksuosuus.

c) Ilmatieteellisen hyödyn mittaustapoja on seitsemän. Ilmatieteellistä hyötyä laskettaessa määritetään verkoston keskipisteen asema I liitteessä määritellyn verkoston asemien pituus- ja leveysasteiden aritmeettisena keskiarvona. Etäisyys R määritetään kilometreissä verkoston keskipisteen ja kysymyksessä olevan valtion pääkaupungin välimatkana pitkin isoympyrää maapallon säteen ollessa 6 373 km. Kaavat ilmatietellisen hyötykertoimen M laskemiseksi ovat seuraavat:

1) *Epäjatkuva funktio*

$0 < R \leq 1\,850$ km	$M = 1.00$
$1\,850 < R \leq 2\,780$ km	$M = 0.75$
$2\,780 < R$	$M = 0.50$

2) *Yksinkertainen ramp-funktio*

$0 < R \leq 930$ km	$M = 1.00$
$930 < R < 3\,700$ km	funktio on suoraviivainen arvosta $M = 1.00$ etäisyyden ollessa 930 km arvoon $M = 0.25$ etäisyydellä 3 700 km
3 700 km $\leq R$	$M = .025$

Annex III

FINANCIAL PRINCIPLES AND ACCOUNTING PROCEDURES

1. *Scale of contributions*

a) The scale of contributions shall be based on the product of two conceptual factors, the "ability to pay" of each Party to the Agreement and the relative "meteorological benefit" derived from the meteorological observations made at the stations under the terms of the Agreement.

b) There shall be three measures of the "ability to pay" of a Party: the national income as presented in *National Income Data and Related Statistics* prepared by UN Statistical Office for the Committee on Contributions, the number of WMO units, and the annual contribution to the United Nations.

c) There shall be seven measures of meteorological benefit. In calculating the measures of meteorological benefit, the position of the centre of the network is defined by the arithmetic means of the latitudes and longitudes of the stations comprising the network as specified in Annex I. The distance R is defined as the great circle distance in kilometres, on a spherical earh of radius 6 373 km, between the position of the centre of the network and the position of the capital of the Party involved. The formulae for determination of the meteorological benefit factor M are as follows:

1) *Radial step function*

$0 < R \leq 1\,850$ km	$M = 1.00$
$1\,850 < R \leq 2\,780$ km	$M = 0.75$
$2\,780 < R$	$M = 0.50$

2) *Single ramp function*

$0 < R \leq 930$ km	$M = 1.00$
$930 < R < 3\,700$ km	linear slope between $M = 1.00$ at 930 km and $M = 0.25$ at 3 700 km
3 700 km $\leq R$	$M = 0.25$

3) *Kaksinkertainen ramp-funktio*

$R = 0$	$M = 0.33$
$0 < R < 1\,500$ km	funktio on suoraviivainen arvosta $M = 0.33$ etäisyyden ollessa 0 km arvoon $M = 1$ etäisyydellä 1 500 km
$R = 1\,500$ km	$M = 1.00$
$1\,500 < R < 4\,000$ km	funktio on suoraviivainen arvosta $M = 1$ etäisyyden ollessa 1 500 km arvoon $M = 0.33$ etäisyydellä 4 000 km
$4\,000 \leq R$	$M = 0.33$

4) *Tanskalainen funktio*

$$M = \frac{R + 3\,000 \text{ km}}{2R + 3\,000 \text{ km}}$$

5) *Muunnettu tanskalainen funktio*

$$M = \frac{R + 3\,000 \text{ km}}{3R + 3\,00 \text{ km}}$$

6) *Etäisyyskerroin*

$R \leq 1\,250$ km	$M = 1.00$
$R > 1\,250$ km	$M = 1\,250$ km/R

7) *Pituus- ja leveysastekaava*

Maan sijainti määritellään sen pääkaupungin aseman mukaan: lyhyihin, keskipitkiin ja pitkiin etäisyyksiin sovelletaan seuraavia kertoimia:

i) verkoston lähellä ja 5°W pituusasteen länsipuolella sijaitsevien maiden osalta ilmatieteellinen hyötykerroin on 0,7;

ii) 5°W ja 50°E pituusasteiden välillä sijaitsevien maiden osalta ilmatieteellinen hyötykerroin on 1,0 länsirajalla laskien tasaisesti 0,3:een itärajalla;

iii) 50°E pituusasteen itäpuolella sijaitsevien maiden ilmatieteellinen hyötykerroin on 0,3;

iv) 50°W pituusasteen länsipuolella sijaitsevien maiden ilmatieteellinen hyötykerroin on 0,3;

v) 30°N leveysasteen eteläpuolella sijaitsevien maiden ilmatieteellinen hyötykerroin on 0,3 riippumatta pituusasteesta;

3) *Double ramp function*

$R = 0$	$M = 0.33$
$0 < R < 1\,500$ km	linear slope between $M = 0.33$ at 0 km and $M = 1.00$ at 1 500 km
$R = 1\,500$ km	$M = 1.00$
$1\,500 < R < 4\,000$ km	linear slope between $M = 1.00$ at 1 500 km and $M = 0.33$ at 4 000 km
$4\,000 \leq R$	$M = 0.33$

4) *Danish function*

$$M = \frac{R + 3\,000 \text{ km}}{2R + 3\,000 \text{ km}}$$

5) *Modified Danish function*

$$M = \frac{R + 3\,000 \text{ km}}{3R + 3\,00 \text{ km}}$$

6) *Proximity factor*

$R \leq 1\,250$ km	$M = 1.00$
$R > 1\,250$ km	$M = 1\,250$ km/R

7) *Longitude/latitude formula*

Defining countries by the position of their capitals, the short-, medium- and long-term factors are applied as follows:

i) for countries close to the network and to the west of 5°W, the meteorological benefit factor is 0.7;

ii) for countries between 5°W and 50°E the meteorological benefit factor is 1.0 at the western boundary falling steadily to 0.3 at the eastern boundary;

iii) for countries east of 50°E, the meteorological benefit factor is 0.3;

iv) for countries to the west of 50°E the meteorological benefit factor is 0.3;

v) for countries to the south of latitude 30°N, the meteorological benefit factor is 0.3 regardless of longitude;

vi) 45°N leveysasteen eteläpuolella mutta 30°N leveysasteesta pohjoiseen sijaitsevien maiden ilmatieteellinen hyötykerroin on 0,75 kertaa i- ja ii-kohdassa annnettu arvo, mutta ei kuitenkaan pienempi kuin 0,3.

d) Kolmesta maksukykykertoimesta ja seitsemästä ilmatieteellisestä hyötykertoimesta muodostuu kakskiymmentäyksi (21) eri maksuosuusasteikkoa. Kunkin sopimusvaltion maksuosuus prosenteissa määrätyyy seuraavien kahden luvun keskiarvona:

i) asianomaisen maan 21 erilaista maksuosuutta osoittavan prosenttiluvun keskiarvo;

ii) asianomaisen maan 21 erilaista maksuosuutta osoittavasta prosenttilvusta suurimman ja pienimmän keskiarvo.

e) Alla oleva maksuosuusasteikko, joka on laadittu tämän artiklan a-, b-, c- ja d-kohdan mukaisesti, on tarkoitettu sopimuksen 16 artiklan täytäntöönpanemiseksi.

Alankomaat	3,0822
Belgia	2,8857
Espanja	2,4344
Irlanti	0,5670
Islanti	0,1473
Italia	5,6800
Itävalta	1,0995
Jugoslavia	0,7867
Neuvostoliitto	21,6899
Norja	1,2815
Puola	2,5678
Ranska	13,7076
Ruotsi	2,9302
Saksan Demokraattinen Tasavalta	2,8267
Saksan Liittotasavalta	15,1471
Suomi	0,8919
Sveitsi	2,2234
Tanska	1,5179
Tunisia	0.0989
Tshekkoslovakia	1,9860
Unkari	0,8368
Yhdistynyt Kuningaskunta	15,6115
	100,0000 %

f) Hallitus tarkistaa maksuosuuksien laskemiseen käytettävien maksukykykerrointen arvot joka kolmas vuosi ja joka kerta kun sopimusvaltioiden lukumäärä muuttuu. Tällaista tarkis-

vi) for countries to the south of latitude 45°N but to the north of latitude 30°N, the meteorological benefit factor is 0.75 of the value given by i) and ii) above but subject to a minimum value of 0.3 for the meteorological benefit factor.

d) The three ability-to-pay factors when combined with the seven meteorological benefit factors give 21 possible scales of contribution. The percentage contribution by a Party to the Agreement shall be established as the average of the following two quantities:

i) the average for the country concerned of the percentage contributions derived from the 21 possible scales;

ii) the average for the country concerned of the maximum and minimum percentages derived from the 21 scales.

e) The scale of contributions given below and computed in accordance with a), b), c) and d) above intended for the purpose of implementing paragraph 1 of Article 16 of the Agreement:

Austria	1.0995
Belgium	2.8857
Czechoslovakia	1.9860
Denmark	1.5179
Finland	0.8919
France	13.7076
German Democratic Republic	2.8267
Germany, Federal Republic of	15.1471
Hungary	0.8368
Iceland	0.1473
Ireland	0.5670
Italy	5.6800
Netherlands	3.0822
Norway	1.2815
Poland	2.5678
Spain	2.4344
Sweden	2.9302
Switzerland	2.2234
U.S.S.R.	21.6899
United Kingdom	15.6115
Yugoslavia	0.7867
Tunisia	0.0989
	100.0000 %

f) The Board shall review the numerical values of the ability-to-pay factors, which are used for the computation of the scale of contributions, every three years and each time the

tusta ei katsota tähän liitteeseen tehdyksi muutokseksi.

2. *Operoivien valtioiden kustannustietojen ilmoittamistapa*

A. Operointikustannukset

Kohde	Määrä	Huomautuksia
1. Palkat yhteensä (Laivan henkilöstö, palkkaluettelo kaikista laivalla toimivista on liitettävä henkilöstöryhmittäin. Sosiaaliturvamaksujen ja lisäkorvausten tulee olla saman otsikon alla kunkin henkilöstöryhmän kohdalla.)		
1.1. Päällystö	—	
1.2. Miehistö (mukaanluettuna alipäällystö, stuertit ja kokki)	—	
1.3. Erikoishenkilöstö		
a) ilmatieteellinen henkilöstö	—	
b) viestihenkilöstö	—	
1.4. Ylityö (kaikkien ryhmien palkkiot yhteensä)	—	
1.5. Toissijaiset miehistökustannukset (mukaanlukien matkakustannukset, päivärahat, henkilöstön hankintakustannukset, terveystarkastukset)	—	
2. Laivan polttoaine		
2.1. Moottoripolttoaine (voiteluöljy mukaanlukien)	—	
2.2. Muut polttoaineet — luokittain (mukaanlukien keittiön polttoaine, generaattori-, diesel-, vene-, jne. polttoaine)	—	
3. Laivan muona ja tarvikevarastot		
3.1. Laivan muona (ruoka ja vesi)	—	
3.2. Laivan tarvikevarastot (kansi, konehuone, keittiö)	—	
3.3. Ilmatieteelliset tarvikevarastot	—	
	—	
3.4. Radio- ja tutkatarvikevarastot	—	
.35. Virkistystarvikevarasto (elokuvat, kirjat, pelit ym.)	—	

number of Contracting Parties is modified. Such a review shall not be considered as an amendment of this annex.

2. *Methods of rendering information on Operating Parties' costs*

A. Operating Costs

Item	Amount	Remarks
1. Total Salaries (Ship's personnel, list of the salaries of each grade of personnel actually serving aboard and sailing in the ship should be attached. Social Security charges and allowances should be shown under one heading for each category of personnel.)		
1.1. Officers	—	
1.2. Crew members (incl. petty officers, stewards and cook)	—	
1.3. Special duties personnel:		
a) Meteorological	—	
b) Communications	—	
c) Technicians	—	
1.4. Overtime (total paid to all categories)	—	
1.5. Secondary crew expenses (incl. travel expenses and subsistence and costs of recruitement of personnel, medical examination, etc., in connexion with the crew)	—	
2. Ship's Fuel		
2.1. Engine fuel (incl. lubricating oil)	—	
2.2. Other fuels — by types (incl. galley fuel and fuel for generator, diesel, boats, etc.)	—	
3. Provisions and Stores		
3.1. Ship's provisions (food and water)	—	
3.2. Ship's stores (i.e. deck, engine-room and domestic)	—	
3.3. Meteorological stores	—	
3.4. Radio — radar stores	—	
3.5. Amenities (incl. films, books, games, etc.)	—	

Kohde	Määrä	Huomautuksia	Item	Amount	Remarks
4. Muut kulut			4. Other Expenses		
4.1. Peruskulut (Peruskuluhin tulee kuulua varustamolle mahdollisesti suoritettava maksu, kun varustamon säälaivoja käytetään valtion laivojen asemesta)	—		4.1. Base expenses (Base expenses should include payment to shipping company, if any, for operating the weather ships on behalf of the Government.)	—	
4.1.1. Palkat, palkkiot ja ylityökorvaukset (tullimiehet ja satamavahdit jne. mukaanluettuna)	—		4.1.1. Salaries, wages and overtime (incl. port relief officers, shore watchman, etc.)	—	
4.1.2. Polttoaine tukikohdassa (tukikohdan toimistojen lämmitys mukaanluettuna)	—		4.1.2. Fuel at base (incl. heating of base offices)	—	
4.1.3. Muut peruskulut:			4.1.3. Other base expenses:		
i) sähkö, valaistus, voima ja vesi	—		i) Electricity, light, power and water	—	
ii) jätteiden poisto	—		ii) Rubbish disposal	—	
iii) posti ja puhelin	—		iii) Postage and telephone	—	
iv) matkakulut ja päivärahat	—		iv) Travelling and subsistence	—	
v) tukikohdan varastot	—		v) Base stores	—	
4.2. Operointiin liittyvät kulut (Mikäli laiva pysähtyy muualla kuin kotisatamassa, on mainittava erikseen mitä palveluja näissä satamissa käytettiin ja mitä maksuja niistä perittiin.)			4.2. Operational (If stops were made elsewhere than in the home port indicate separately what facilities and services were used at the points so touched, and what direct charges, if any, were involved.)		
4.2.1. Luotsien palkkiot	—		4.2.1. Pilot fees	—	
4.2.2. Satamamaksut	—		4.2.2. Harbour dues	—	
4.2.3. Pesulamaksut	—		4.2.3. Laundry	—	
4.2.4. Muut operointikulut			4.2.4. Other operational expenses:		
i)	—		i)	—	
ii)	—		ii)	—	
iii)	—		iii)	—	
4.2.5. Aluksen vastuuvakutus 0.4 % aluksen alkuperäisestä arvosta	—		4.2.5. Vessel third party liability insurance at 0.4 % of the initial value of the vessel	—	
5. Huolto ja kunnossapito (mukaanluettuna suurien vahingoittuneiden varusteiden, kuten veneiden, radiolaitteiden ym. uusiminen. Kaikki erikoiskustannukset selvitettävä.)			5. Maintenance and Overhaul (including replacement of large damaged equipment, such as boats, radio equipment, etc. Use notes to clarify any special costs.)		
5.1. Kansi	—		5.1. Deck	—	
5.2. Konehuone	—		5.2. Engine-room	—	
5.3. Sähkölaitteisto	—		5.3. Electrial	—	
5.4. Radio/tutka	—		5.4. Radio-radar	—	

B. Pääomakustannukset

Kohde	Määrä	Huomautuksia
Välilliset kulut		
1. Tukikohdan pääomasijoitukset (tukikohdan kuluihin tulee sisällyttää varustamolle mahdollisesti suoritetut maksut, kun varustamon säälaivoja käytetään valtion laivojen asemesta)		
a) Rakennukset:		
hankinta-arvo (/ 19)		
jäännösarvo (/ 19)		
b) Laitteet:		
hankinta-arvo (/ 19)		
jäännösarvo (/ 19)		
1.1. Poistot		
a) Rakennukset (%)		—
b) Laitteet (%)		—
1.2. Korot		
a) Rakennukset (%)		—
b) Laitteet (%)		—
2. Aluksien pääomasijoitukset		
a) Alukset:		
hankinta-arvo (/ 19)		
jäännösarvo (/ 19)		
b) Laitteet:		
hankinta-arvo (/ 19)		
jäännösarvo (/ 19)		
2.1. Poistot		
a) Alukset (%)		—
b) Laitteet (%)		—
2.2. Korot		
a) Alukset (%)		—
b) Laitteet (%)		—
2.3. "Täysmenetys" vakuutus		—
Pääomakustannukset yhteensä		—

3. *Kuoletusaika, korko ja vakuutus*

a) Aluksien, rakennusten ja laitteiden kuoletusaika

Lyhyin kuoletusaika, jota operoijavaltiot saavat käyttää on eri kohteiden osalta seuraava:

1) Rakennukset	20 vuotta
2) Laitteet (aluksilla ja tukikohdissa)	8 vuotta
3) Uudet alukset	15 vuotta

B. Capital Costs

Item	Amount	Remarks
Indirect Expenses		
1. Base Capital Investment (Base expenses should include payment to shipping company, if any, for operating the weather ships on behalf of the Government.)		
a) Building:		
Initial (as of 19)		
Residual (as of 19)		
b) Equipment:		
Initial (as of 19)		
Residual (as of 19)		
1.1. Depreciation		
a) Buildings (%)		—
b) Equipment (%)		—
1.2. Interest		
a) Buildings (%)		—
b) Equipment (%)		—
2. Vessel Capital Investment		
a) Vessel:		
Initial (as of 19)		
Residual (as of 19)		
b) Equipment:		
Initial (as of 19)		
Residual (as of 19)		
2.1. Depreciation		
a) Vessel (%)		
b) Equipment (%)		—
2.2. Interest		
a) Vessel (%)		
b) Equipment (%)		—
2.3. "Total loss" insurance		—
Total capital cost		—

3. *Depreciation, interest and insurance*

a) Depreciation of vessels, buildings and equipment

The shortest period of depreciation which Operating Parties will be allowed to use is shown below in respect of the following items:

1) Buildnigs	20 years
2) Equipment (on base facilities and on vessels)	8 years
3) New vessels	15 years

b) Korko

Operoivien valtioiden tulee periä korkoa aluksien, rakennusten ja laitteiden jäännösarvosta kuten vastaavia valtion projekteja rahoitettaessa asianomaisessa valtiossa peritään.

c) Vakuutus

Operoivat valtiot voivat lisätä vakuutusta varten arvioitua perussummaa korkeintaan maksimiarvoltaan 0.5 % aluksen ja sen laitteiden jäljellä olevasta arvosta korvaamaan täysmenetyksen näin saatuun summaan asti.

Aluksen ja sen laitteiden tuhoutuminen tai vaurioituminen korvataan edellisen pykälän eri kohtien mukaan tai kysymyksen ollessa poikkeuksellisen kalliista korjauksesta, pykälän 2.B.2. mukaan.

Tämän vakuutuksen katsotaan korvanneen ko. valtiolle täysmenetyksen sattuessa ne pääomasijoitukset, joita ei vielä ole suoritettu lyhennyksinä (eli siis kirjanpitoarvon).

4. *Pääoman myynti*

Jos operoiva valtio myy käytössä olevan aluksen tai laitteen ja korvaa sen toisella aluksella tai laitteella, sen pitää hyvittää myydyn aluksen tai laitteen kauppahinnalla sijalle hankitun aluksen tai laitteen ostohintaa, jotta voidaan määrätä uusi pääoma-arvo, jonka mukaan lyhennykset suoritettu. Operoiva valtio voi kuitenkin, jos Hallitusneuvosto suostuu, soveltaa muunkinlaista hyvitystä käytössä olevien laivojen tai laitteiden kauppavoiton osalta.

5. *Ensimmäisen varainhoitovuoden kustannukset*

a) Arvioitujen kustannusten määrä ensimmäisenä varainhoitovuotena, 1 päivästä heinäkuuta 1975 31 päivään joulukuuta 1976, on £ 6 540 000 1 päivänä lokakuuta 1974 voimassa olleen Yhdistyneiden Kansakuntien vaihtokurssin mukaisesti.

b) Sopimuspuolten arvioidut kustannukset yllämainittuna varainhoitovuonna ovat yhteensä £ 5 944 500, kun 90 % operointikustannuksista korvataan.

b) Interest

Interest on the residual value of the vessels, buildings and equipment should be charged by the Operating Parties at the rate prevailing in their country for financing similar government projects.

c) Insurance

A notional element for insurance may be included by the Operating Parties at the maximum annual rate of 0.5 % of the residual value of the vessel and its equipment to cover total loss up to such value.

Partial loss of, or damage to, the vessel and its equipment may be charged under items of the previous paragraph or, in the event of exceptionally expensive repairs, under paragraph 2.B.2.

In the event of total loss, the capital investments not yet reimbursed through depreciation (i.e. the written-down value) shall be deemed to have been recovered by the Party concerned through such insurance.

4. *Sale of capital assets*

In the event that an Operating Party sells an existing vessel or equipment and replaces it with another vessel or equipment, it should credit the proceeds of the sale of the existing vessel or equipment against the purchase price of the replacement vessel or equipment and add the balance to the residual capital value of the existent vessel or equipment under the Agreement in order to determine the new capital value on which depreciation shall be charged. An Operating Party may, however, if the Board agrees, adopt another method of crediting the proceeds of the sale of an existing vessel or equipment.

5. *Costs for the first financial year*

a) The budgetary estimates of the costs for the first financial year from 1 July 1975 to 31 December 1976 amount to £ 6 540 000 at the official United Nations rate of exchange on 1 October 1974.

b) The budgetary estimates of the costs for all Constracting Parties during the aforementioned year, assuming reimbursement of 90 % of operating costs, amount to £ 5 944 500.

c) a-kohdassa mainitut kustannukset on saatu seuraavasti:

i) Arvioidut kustannukset tuhansina Englannin puntina:

	Operointi-kustannukset	Pääoma-kustannukset	Yhteensä
Alankomaat	638	97	735
Neuvostoliitto	2 160	240	2 400
Norja/Ruotsi	586	—	586
Ranska	1 316	119	1 435
Yhdistynyt Kuningaskunta	1 255	75	1 330

ii) Järjestön arvioidut sopimuksen hallinnosta aiheutuvat kulut ensimmäisenä varainhoitovuonna ovat: £ 54 000 1 päivänä lokakuuta 1974 voimassa olleen Yhdistyneiden Kansakuntien virallisen vaihtokurssin mukaisesti, olettaen, että Hallitus kokoontuu kaksi kertaa ensimmäisenä varainhoitovuonna enintään viiden päivän työviikoksi kerrallaan ja että kokouksissa tapahtuu tarvittaessa tulkinta neljällä virallisella kielellä (englanti, espanja, ranska ja venäjä).

6. *Pääomakustannuksia koskeva takuu*

a) Sopimuspuolten katsotaan I liitteessä tarkoitetun verkoston ylläpitämiseksi sopimuksen voimassaoloajan hyväksyneen, että

i) Yhdistynyt Kuningaskunta kunnostaa kaksi nykyistä alustansa marraskuussa 1974 voimassa olleiden hintojen mukaan £ 1 000 000 hintaan alusta kohti ja että sille korvataan sen todelliset pääomakustannukset viiden vuoden kuoletusajalla;

ii) Norjan kuningaskunta vuokraa viiden vuoden vuokrasopimuksella yhden aluksen, joka korvaa sen nykyisen säälaivan, 1 päivästä tammikuuta 1977 alkaen, ja että sille korvataan sanotun vuokran osalta selvitetyt pääomakulut, joiden arvioidaan marraskuussa 1974 voimassa olleiden hintojen mukaan olevan £ 287 000 vuodessa.

b) a-kappaleen i) ja ii) kohdassa tarkoitetut kustannukset korvataan asianomaisille valtioille sopimuksen 10 artiklan ja 19 artiklan 4 kappaleen mukaisesti;

c) Operoivat valtiot, jotka tuovat tämän sopimuksen piiriin Pariisissa 25 päivänä helmi-

c) The estimates under sub-paragraph a) are compiled as follows:

i) Estimated Costs in Thousands of Pounds Sterling

	Operating Costs	Capital Costs	Total
France	1 316	119	1 435
Netherlands	638	97	735
Norway/Sweden	586	—	586
U.K.	1 255	75	1 330
U.S.S.R.	2 160	240	2 400

ii) The budgetary estimate of the costs of the Organization in administering the Agreement during the first financial year is £ 54 000 at the official UN rate of exchange on 1 October 1974, assuming that two sessions of the Board will take place in the first financial year, each of a maximum duration of one week of five working days and with interpretation in the four official languages (English, French, Russian and Spanish), when necessary.

6. *Capital cost guarantees*

a) Contracting Parties are deemed to have accepted, in order to maintain for the duration of the Agreement, the network specified in Annex I:

i) The refurbishing by the Government of the United Kingdom of two of its existing vessels, at an estimated cost at November 1974 prices of £ 1 000 000 per vessel, and, consequently, the recovery by it of its actual capital costs over a period of amortization of five years;

ii) The commissioning by the Government of the Kingdom of Norway of one replacement vessel on a five-year hiring agreement, commencing from 1 January 1977 and, consequently, the recovery by it of the declared part of such hiring costs related to capital expenditure, estimated at £ 287 000 per annum at November 1974 prices;

b) The costs referred to in paragraphs a) i) and a) ii) above shall be recovered by the Governments concerned in accordance with the provisions of Article 10 and the provisions of paragraph 4 of Article 19;

c) Operating Parties, which bring into the Agreement vessels operating at the termination

kuuta 1954 allekirjoitetun Pohjois-Atlantin meriasemia koskevan yleissopimuksen päättyessä operoivia aluksia, saavat jatkaa pääomakustannustensa kuoletusta ja ilmoittaa ne 10 artiklan mukaisesti;

d) Ylläolevista b- ja c-kappaleiden määräyksistä huolimatta, mikäli operoiva valtio pysyvästi poistaa aluksen käytöstä, ei asianomaisella valtiolla ole oikeutta kyseisen aluksen osalta periä jäljelläolevan kuoletus- tai vuokra-ajan korvauksia.

of the North Atlantic Stations' Agreement, signed in Paris on 25 February 1954, shall be entitled to include the continued amortization of their capital costs and shall declare them, in accordance with the provisions of Article 10.

d) Notwithstanding the provisions of paragraphs b) and c) above, if a vessel is permanently withdrawn by an Operating Party, that Party shall not claim payments for the remaining partion of the amortization or hiring period in respect of the ship withdrawn.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta.

YLEISPERUSTELUT.

Valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n mukaan edustaja saa valtion varoista palkkion ja sen lisäksi korvauksen matkastaan valtiopäiville ja valtiopäiviltä takaisin. Edustajanpalkkion sekä matkakustannusten korvauksen perusteet määrätään lailla, jota koskeva ehdotus käsitellään siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä säädetään. Voimassa olevat säännökset matkakustannusten korvaamisesta sisältyvät edustajanpalkkiosta annettuun lakiin (328/47).

Eduskunnan kansliatoimikunta on oikeusministeriölle 10 päivänä joulukuuta 1975 lähettämässään kirjelmässä huomauttanut, että kansanedustajat eivät enää vastaisuudessa tule saamaan Linja-autoliitolta vapaalippua, minkä mainittu liitto on kansanedustajille korvauksetta antanut jäsentensä kaikille linjoille jo usean vuoden aikana. Tämä tulee huomattavasti heikentämään ja haittaamaan kansanedustajan tehtävään liittyvien matkojen suorittamista, koska kansanedustajalle ei voida voimassa olevien säännösten perusteella korvata eduskunnan varoista kansanedustajan tehtävän hoitamiseen liittyvien matkojen matkakustannuksia. Kirjelmässään kansliatoimikunta on esittänyt, että oikeusministeriön toimesta kiireellisesti valmisteltaisiin hallituksen esitys nykyisin voimassa olevan edustajanpalkkiosta annetun lain matkakustannusten korvaamista koskevien säännösten muuttamiseksi siten kuin kansanedustajain palkkausjärjestelmätoimikunta on mietinnössään (komiteanmietintö 1975: 29) ehdottanut.

Eduskunnan ollessa kokoontuneena valtiopäiville kansanedustajan työn asianmukainen hoitaminen vaatii sitä, että edustaja on suhteellisen vähän poissa Helsingistä. Tätä edellyttää erityisesti valiokuntatyöskentely. Matkoihin kuluvaa aikaa olisi pyrittävä kaikin tavoin vähentämään. Kansanedustaja joutuu tehtäväänsä hoitaessaan matkustamaan myös pitääkseen yhteyttä valitsijoihinsa ja eri kansalaisryhmiin.

Voimassa olevat matkalippuja ja matka- sekä matkustamiskustannusten korvauksia koskevat säännökset ovat mutkikkaat eivätkä tee mahdolliseksi kansanedustajien matkojen tarkoituksenmukaista järjestelyä.

Matkustamiskustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia matkalipuista, paikka- ja makuupaikkalipuista sekä muista niihin verrattavista välttämättömistä varsinaiseen matkustamiseen kuuluvista maksuista. Matkakustannusten korvauksella tarkoitetaan taas matkustamiskustannusten korvausta, päivärahaa ja majoittumiskorvausta. Matkustamiskustannusten korvaamiseen ehdotetut muutokset eivät merkitse olennaisia muutoksia nykyiseen käytäntöön, lukuunottamatta lentomatkoja. Tältä osin hallitus ehdottaa siirtymistä samankaltaiseen järjestelmään kuin muissakin pohjoismaissa.

Esitykseen on sisällytetty myös ehdotus kansanedustajain tapaturmakorvauksia koskevan säännöksen tarkistamisesta sekä ehdotus edustajain työterveydenhoidosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Lähinnä lakiteknisistä syistä ehdotetaan voimassa olevan edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 4—6 momentti kumottaviksi.

1 a §. Voimassa olevan lain mukaan edustajalla on oikeus saada edustajantoimensa ajaksi vapaisiin matkoihin ensimmäisessä luokassa kaikilla valtionrautateiden radoilla oikeuttava lippu. Kun on tarkoituksenmukaista, että tuollainen matkalippu on samanlainen kuin muut vastaavanlaiset vapaaliput, ehdotetaan edustajalle annettavaksi edustajantoimensa ajaksi vuosivapaalippu, joka oikeuttaa tekemään matkoja kaikilla valtionrautateiden radoilla. Erikoispikajunassa matkustaminen sekä makuuvaunun käyttäminen kuuluvat nykyisin tavanomaisiin matkustustapoihin. Korvausjärjestelmän yksinker-

taistamiseksi olisi kansanedustajan vuosivapaalippuun liitettävä oikeus matkustaa erikoispika- ja pikajunissa ilman lisä- ja paikkamaksua sekä makuuvaunussa makuupaikkamaksua suorittamatta. Tulo- ja menoarviossa kansanedustajien matkoihin varatusta määrärahasta voidaan osa, nykyisen erityismenoarvion kohta 22.01.20.2, muuttaa valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain (242/50) 5 §:n 4 momentin mukaiseksi korvaukseksi. Nykyisen käytännön mukaisesti kansanedustajat saavat vapaalipun posti- ja lennätinlaitoksen kaikille autolinjoille. Tämä on syytä mainita myös laissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan kansanedustajalle maksettavaksi korvaus niistä linja-auto- ja lentolipuista, jotka aiheutuvat valtiopäivien koossaoloaikana tehdyistä matkoista edustajan asuntopaikkakunnalle ja sieltä Helsinkiin. Matkojen tarkoituksenmukaisen järjestelyn vuoksi ei ole asianmukaista määritellä laissa matkojen lukumäärää.

Pykälän 3 momentissa tarkoitetaan linja-autolla ja lentokoneella tehtäviä muita kuin 2 momentissa mainittuja kansanedustajan tehtävän hoitamisesta aiheutuvia matkoja. Niitä edustaja voi tehdä sekä valtiopäivien koossaoloaikana että valtiopäivien välisenä aikana taikka valtiopäivien ollessa keskeytyneenä. Kansanedustajat osallistuvat esimerkiksi hallitusneuvotteluihin, eduskunnan tilaisuuksiin, eduskuntaryhmän tai sen toimielinten kokouksiin ja suorittavat muitakin kansanedustajan työhön liittyviä matkoja. Korvattaviksi eivät luonnollisestikaan kuulu yksityisluontoiset matkat eivätkä sellaiset matkat, joiden matkustamiskustannusten korvauksen edustaja on oikeutettu saamaan muista kuin eduskunnan varoista. Muiden viranomaisten kuten valtion virastojen ja laitosten, valtion komiteoiden ja vastaavien toimielimien työskentelyyn liittyvien matkojen korvaamisesta on voimassa, mitä niistä erikseen on säädetty tai määrätty. Edustajan tehtäviin kuuluvana ei myöskään ole pidettävä osallistumista valtionenemmistöisen tai muun yhtiön toimielimen kokoukseen.

Lentomatkat edellyttävät säännöllisesti paikan varaamista etukäteen, minkä vuoksi, kun kustannukset on tarkoitettu korvattaviksi vain todella tehdyistä matkoista, kansanedustajan olisi itse vastattava peruutusmaksuista tai peruuttamatta jääneistä varauksista lentoyhtiölle suoritettavista maksuista.

1 b §. Pykälä koskee harkinnanvaraista kustannusten korvaamista ja yksinomaan matkustamiskustannuksia, joten sen nojalla ei voida maksaa kansanedustajille esimerkiksi päivärahaa tai majoittumiskorvausta. Korvattaviksi tarkoitettuja matkustamiskustannuksia voi aiheutua matkasta kansanedustajan asunnon ja lentoaseman, rautatieliikennepaikan tahi linja-autokuljetuksen pääteaseman välillä. Nykyisessä laissa korvauksen suuruus määräytyy valtion viran tai toimen haltijan oman auton käyttökorvausta vastaavasti. Lakiehdotuksen mukaan kansanedustaja voisi saada kohtuullisen korvauksen edestakaiselta yllä mainitulta matkalta. Pääsäännön mukaan korvaus voisi edelleenkin määräytyä virkamiesten oman auton käyttökorvausten mukaisesti. Erityistilanteita varten, kuten invalidien osalta, on haluttu antaa eduskunnan kansliatoimikunnalle mahdollisuus myöntää kansanedustajalle muukin kuin edellä mainittu korvaus.

Pykälän mukaan muiden edustajantoimeen liittyvien matkustamiskustannusten korvaamisesta päättäisi eduskunnan kansliatoimikunta. Näitä olisivat muun muassa laivaliput. Tämän lainkohdan mukaan kansanedustajille olisi mahdollista antaa oikeus käyttää eduskunnan kansliatoimikunnan tarkemmin määräämällä tavalla vuokra-autoa valtiopäivätalon ja asunnon välisiin matkoihin. Edellytykseksi olisi asetettava esimerkiksi, että matka tehdään sellaisena myöhäisenä ajankohtana, jolloin on mahdotonta tai vaikeaa käyttää julkisia kulkuneuvoja. Eduskunnan tai valiokunnan työn, istunnon tai kokouksen voitaisiin katsoa tapahtuneen myöhäisenä ajankohtana, jos se on alkanut tai päättynyt 22—7 välisenä aikana. Tarkoituksena ei ole korvata tällä perusteella vuokra-auton käytöstä aiheutuvia kustannuksia matkoista, jotka tehdään Helsingin ja sen naapurikuntien muodostaman alueen ulkopuolelta tai ulkopuolelle.

1 c §. Paitsi tavanomaiseen poliittiseen toimintaan liittyviä matkoja kansanedustajan on tehtävä varsinaiseen valtiopäivätyöhön kuuluvia matkoja, joita kysymyksessä oleva säännös koskee. Näitä matkoja joudutaan suorittamaan myös kansainvälisen poliittisen yhteistyön edistämiseksi ulkomaille. Tällaisesta eduskunnan määräämästä koti- ja ulkomaanmatkasta suoritettaisiin matkakustannusten korvausta sen mukaisesti kuin valtion virkamiehelle ensimmäisessä matkaluokassa kulloinkin suoritetaan. Kotimaan päivärahaa ei kansan-

edustaja kuitenkaan saisi ajalta, jolta hän saa 1 §:n 2 momentin mukaista kansanedustajan päivärahaa. Tämä ei kuitenkaan koskisi sellaisia kotimaassa tehtyjä matkoja, jotka välittömästi liittyvät ulkomaanmatkaan.

4 §. Muutos johtuu voimassa olevan lain 1 §:n 4—6 momentin kumoamisesta.

5 §. Säännöksessä on toistettu valtiopäiväjärjestyksen 16 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan edustajalla on oikeus saada korvaus matkastaan valtiopäiville ja valtiopäiviltä takaisin. Pykälästä on jätetty tarpeettomana pois viittaus 4 §:ään.

5 a §. Voimassa olevaa 1 momentin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kansanedustajaan sovellettaisiin koko edustajantoimen ajan valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (154/35) säännöksiä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että valtion varoista voitaisiin suorittaa myös kansanedustajain työterveydenhoidon kustannukset. Tällä järjestelyllä edustajat saataisiin samaan asemaan kuin eduskunnan henkilökunta.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä säädetyllä tavalla,

kumotaan edustajanpalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain (328/47) 1 §:n 4—6 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 ja 5 momentti 28 päivänä joulukuuta 1962 annetussa laissa (680/62) sekä 6 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1972 annetussa laissa (497/72),

muutetaan 4 §:n 3 momentti sekä 5 ja 5 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1962 annetussa laissa, 5 § osittain muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetulla lailla (488/71) ja 5 a § viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a—1 c § seuraavasti:

1 a §.

Edustaja saa edustajantoimensa ajaksi ensimmäisen luokan vuosivapaalipun valtionrautateiden kaikille radoille sekä vapaalipun posti- ja lennätinlaitoksen autolinjoille.

Edustajalle, joka matkustaessaan valtiopäivien koossaoloaikana Helsingistä asuntopaikkakunnalleen ja sieltä takaisin käyttää linjaliikenteessä olevaa linja-autoa tai säännöllisessä kotimaan reittiliikenteessä olevaa lentokonetta, korvataan matkalipuista aiheutuneet kustannukset. Milloin lentoliikenteen harjoittaja huolehtii lentomatkustajien autokuljetuksesta, edustaja saa korvauksen myös autokuljetuksen käyttämisestä.

Edustajalle, joka kansanedustajan tehtävän hoitamiseksi muutoin matkustaa 2 momentissa mainituilla liikennevälineillä, korvataan matkalipuista aiheutuneet kustannukset.

1 b §.

Eduskunnan kansliatoimikunta voi myöntää edustajalle kohtuullisen korvauksen muista kuin 1 a §:ssä tarkoitetuista edustajan tehtävän hoitamisesta aiheutuvista matkustamiskustannuksista.

1 c §.

Edustajalle suoritetaan eduskunnan kansliatoimikunnan tarkemmin määräämällä tavalla kotimaassa ja ulkomailla eduskunnan määräyksestä tehdystä matkasta matkakustannusten korvausta sen mukaisesti kuin valtion virkamatkasta ensimmäisessä matkaluokassa kulloinkin suoritetaan.

Kotimaan päivärahaa ei kuitenkaan suoriteta siltä ajalta, jolta edustaja on oikeutettu 1 §:n 2 momentin mukaiseen edustajan päivärahaan, paitsi jos eduskunnan määräyksestä tehty matka välittömästi liittyy ulkomaanmatkaan.

4 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Siltä ajalta, jolta 1 ja 2 momentissa mainittu palkkio suoritetaan, saa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu edustaja samoin kuin tarkistaja, jonka asunto on kauempana kuin kolmenkymmenen kilometrin matkan päässä Helsingin päärautatieasemalta, myös 1 §:n 2 momentissa säädetyn päivärahan ja tässä laissa säädetyt vapaat matkat ja kustannusten korvaukset.

— — — — — — — — — — — — — — — —

5 §.

Edustaja saa korvauksen matkastaan valtiopäiville ja niiltä takaisin.

5 a §.

Edustajan oikeus tapaturmakorvaukseen määräytyy soveltuvin osin valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (154/35) mukaan.

Eduskunnan kansliatoimikunnan määräämällä tavalla voidaan valtion varoista tulo- ja menoarvion rajoissa suorittaa edustajain yleisten terveystarkastusten ja työterveydenhoidon kustannukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle vaalikelpoisuusikärajaa ja täysi-ikäisyysrajaa koskevien säännösten muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus esittää valtiopäiväjärjestyksessä olevan vaalikelpoisuusikärajan sekä holhouslain täysi-ikäisyysrajan alentamista 20 ikävuodesta 18 vuoteen. Eräät muut lainsäädännössämme esiintyvät ikärajat liittyvät kiinteästi täysi-ikäisyysrajaan. Siksi esitetään muutoksia kunnalliseen vaalikelpoisuuteen ja tuotantokomitean jäsenen vaalikelpoisuuteen sekä oikeuteen tehdä testamentti, käyttää itsenäistä puhevaltaa omaa henkilöään koskevassa asiassa oikeudenkäynnissä, ilmoittaa rikos syytteeseen ja syyteoikeuden käyttämiseen rikosasioissa, työ- ja oppisopimusten tekemiseen, oikeuteen muuttaa sukunimensä sekä lastensuojelutoimenpiteiden kohdistamiseen nuoreen henkilöön ja tällaisen henkilön pitämiseen sosiaalilautakunnan huostassa. Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

1.1. Lainsäädäntö.

Holhouslain mukaan henkilö, joka ei ole täyttänyt 20 vuotta, on holhouksenalainen. Holhouksenalaisuus voi päättyä aikaisemminkin, sillä holhouslain 18 §:n (343/69) mukaan holhouksenalaisuus päättyy alaikäisen solmiessa avioliiton. Säännös koskee myös erivapauden nojalla solmittuja avioliittoja, joten mitään täsmällistä alinta ikärajaa täysivaltaisuuden saavuttamiselle ei ole. Holhouksenalaisuus voi myös jatkua henkilön täytettyä 20 vuotta ilman holhottavaksi julistamista. Holhouslain mukaan alaikäisen holhooja voi holhotin täytettyä 19 vuotta esittää tuomioistuimelle holhouksenalaisuuden pitentämistä, jos hän katsoo, että holhotti ei alaikäisyytensä aikana saavuta täysivaltaisuuden vaatimaa kypsyyttä ja vakavuutta. Tuomioistuin voi tällöin holhottia kuultuaan pitentää holhousaikaa enintään siihen asti, kunnes asianomainen täyttää 24 vuotta. Käytännössä holhouksenalaisuuden pitentäminen on erittäin harvinainen toimenpide.

Alaikäinen henkilö on pääsääntöisesti vailla oikeustoimikelpoisuutta eikä saa hallita omaisuuttaan. Pätevät tahdonilmaisut hänen puolestaan antaa tai vastaanottaa holhooja, joka myös voi joko ennakolta tai jälkikäteen hyväksyä alaikäisen tahdonilmaisut. Lisäksi holhooja edustaa alaikäistä viranomaisen luona. Kuitenkin 15 vuotta täyttänyt saa hallita, mitä hän omalla työllään on ansainnut, ja 15 mutta ei 20 vuotta täyttäneellä on oikeus holhoojansa ohella käyttää puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa.

Lainsäädännössämme on varsin runsaasti erilaisia ikärajoja, joilla ei ole yhteyttä keskenään. Holhouslain täysi-ikäisyysraja on edelleen merkityksellinen taloudellista toimintaa säätelevässä lainsäädännössä. Liiketoiminnan harjoittaminen edellyttää yleensä täysivaltaisuutta. Eräissä tapauksissa liiketoiminnan harjoittamisen edellytykseksi on määrätty täysi-ikäisyysrajaa korkeampi ikä, esimerkiksi kiinteistönvälittäjän ja matkatoimistoliikkeen harjoittajan tulee olla 25 vuotta täyttänyt.

Muussa lainsäädännössä täysi-ikäisyysraja on merkitsevä lähinnä vanhimmissa säännöstöissä. Näistä voidaan esimerkkinä mainita yhdistyslaki, jonka eräät säännökset edellyttävät täysivaltaisuutta.

Lainsäädännössämme yleisin ikäraja on nykyisin 18 vuotta. Keskeisin merkityksensä sillä on työ- ja sosiaalilainsäädännön aloilla.

Henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, on holhouksenalaisuudestaan huolimatta itse oi-

keutettu työntekijänä solmimaan työsopimuksen. Jos vajaavaltainen on täyttänyt 18 vuotta, ei hänen holhoojallaan ole oikeutta määrätä myöskään työsopimuksen purkamisesta. Toisaalta alle 18-vuotiaat luetaan nuoriksi työntekijöiksi, joihin työsuojelusäännökset erityisesti kohdistuvat. Sosiaalilainsäädännössä 18 vuoden ikä muodostaa sen rajan, jossa nuorten lainsäädännölliset siteet vanhempiinsa pääsääntöisesti katkeavat. Niinpä useimpien eläkelakien ja muiden toimeentuloturvaa koskevien säännösten mukaan huoltovelvolliseksi luetaan alle 18-vuotiasta lastaan tai ottolastaan elättävä henkilö. Eräät eläkelakien mukaiset etuudet lakkaavat nuoren täyttäessä 18 vuotta ja vastaavasti huoltajan oikeus tiettyihin avustuksiin lakkaa huollettavan täyttäessä 18 vuotta.

Perheoikeuden alalla lapsen elatuksesta annetun, 1 päivänä lokakuuta 1976 voimaan tulevan lain (704/75) mukaan lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy pääsääntöisesti, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Tämän ikärajan jälkeen vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi.

1.2. Muutoksen syyt.

Sekä vaalikelpoisuus- että täysivaltaisuusiän sääntelyssä on kiinnitettävä huomiota siihen, millainen nuorten asema on tämän hetken yhteiskunnassa. Yhteiskunnan nykyisin kansalaisten koulutustasolle asettamat vaatimukset sekä teollistumisesta ja työpaikkojen alueellisesta jakautumisesta johtuva muuttoliike aiheuttavat, että nuoret joutuvat joko koulutuksensa tai työpaikkansa vuoksi usein irroittautumaan kotoaan jo ennen 20 vuoden ikää. Tällaiset nuoret vastaavat myös yleensä itse omista elinehdoistaan ja toimivat itsenäisesti siitä huolimatta, että he ovat vailla muodollista, laissa säädettyä täysivaltaisuutta.

Sellaisten nuorten kohdalla, jotka kokonaan tai pääasiallisesti itse huolehtivat toimeentulostaan, ei 20 vuoden ikäraja enää vastaa tosiasiallisesti vallitsevaa tilannetta jo senkin johdosta, että 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itse määrätä työansioistaan. Täysivaltaisuuden ikäraja aiheuttaa kuitenkin eräitä käytännöllisiä vaikeuksia, sillä alle 20-vuotias nuori joutuu tiettyihin toimenpiteisiin hankkimaan holhoojansa muodollisen suostumuksen.

On yleisesti tunnettua, että nuorten fyysinen kehitys, tiedon tason kohoaminen sekä henkinen kypsyminen on nopeutunut. Samalla myös nuorten kasvatuksessa ja koulutuksessa noudatetut tavoitteet ovat muuttuneet. Eräänä keskeisimpänä tavoitteena nähdään nuorten aloitteellisuuden sekä itsenäisyyden tukeminen ja kannustaminen. Nämä pyrkimykset ovat tulleet näkyviin muun muassa koulu- ja opintodemokratian muodossa pyrkimyksenä lisätä nuorten mahdollisuuksia osallistua heidän omaa koulutustaan ja asemaansa koskevaan päätöksentekoon.

Myös nuorten yhteiskunnallinen toiminta on laajentunut ja voimistunut. Tätä pidettäneen yleisesti myönteisenä kehityksenä. Äänioikeusikärajan alentaminen 18 vuodeksi, mikä toteutettiin vuonna 1972, voidaan nähdä osoituksena siitä, että nuorten toimintamahdollisuuksia säänneltäessä tulee eräänä päätavoitteena olla myönteinen suhtautuminen nuorten yhteiskunnalliseen toimintaan ja tällaisen toiminnan tukeminen.

Täysivaltaisuusiän sääntelyssä on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä siihen, että läheisesti täysivaltaisuuteen liittyvät ikärajat muodostuvat yhdenmukaisiksi. Kuten jo edellä on todettu, on sosiaalilainsäädännössä yleisimmin seurattu 18 vuoden ikärajaa, joka myös on asetettu äänioikeuden ikärajaksi. Tämän lisäksi on pidettävä suotavana, että täysivaltaisuusiän sääntelyssä voidaan päästä myös kansainvälisesti yhdenmukaiseen säännöstöön. Sen jälkeen kun Suomessa kevättalvella 1973 annettiin eduskunnalle hallituksen esitys täysi-ikäisyysrajan alentamisesta 18 vuoteen, on vastaava muutos toteutettu Ruotsissa, ja Tanskassakin on tarkoitus antaa asiasta esitys lähiaikoina. Mainitun eduskunnalle annetun esityksen antamisen jälkeen on täysi-ikäisyysraja alennettu 18 vuoteen myös Saksan Liittotasavallassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Italiassa. Yhdistyneessä Kuningaskunnassa ikäraja on jo vuodesta 1969 ollut 18 vuotta. Tämä 18 vuoden täysi-ikäisyysraja on tavallisin myös sosialistisissa maissa. Euroopan neuvoston ministerikomitea on vuonna 1972 hyväksynyt suosituksen täysi-ikäisyysrajan alentamisesta jäsenmaissa 18 vuoteen.

1.3. Eduskunnan toivomukset ja lausumat.

Hyväksyessään vuonna 1969 täysivaltaisuus- ja äänioikeusikärajaksi 20 vuotta eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti tutkituttaa täysivaltaisuus- sekä erityisesti valtiollisen ääni-

oikeusikärajan alentamisen mahdollisuuden sekä antaa sitä koskevan esityksen eduskunnalle. Valtiollisen sekä kunnallisen äänioikeusikärajan alentaminen toteutettiinkin vuonna 1972 valtiopäiväjärjestyksen, kansanedustajain vaaleista annetun lain, tasavallan presidentin valitsijamiesten vaaleista annetun lain ja kunnallislain muuttamista koskevien lakien sekä kunnallisvaalilain antamisella (357, 358, 359, 360 ja 361/72).

1.4. Aikaisemmat hallituksen esitykset.

Eduskunnalle on samassa asiassa annettu hallituksen esitykset n:ot 36 ja 48/1973 vp. Asia on valmistelevasti lähetetty käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan, joka on pyytänyt asiasta lausunnon lakivaliokunnalta sekä laki- ja talousvaliokunnalta. Molemmat viimeksi mainitut valiokunnat ovat antaneet lausuntonsa, mutta perustuslakivaliokunta ei ehtinyt käsitellä asiaa loppuun vuoden 1975 valtiopäivillä, joten esitys raukesi. Lakivaliokunta on antamassaan lausunnossa n:o 2/1973 vp. esittänyt, että mainittuihin hallituksen esityksiin sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin ottaen huomioon lausunnossa tehty, tässä esityksessä jäljempänä kohdassa 2.3. selostettu huomautus. Laki- ja talousvaliokunta on lausunnossaan n:o 2/1973 vp. esittänyt hallituksen esitykseen n:o 36 sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

2. Riippuvuus muista esityksistä.

Esitys olisi lokakuussa 1976 pidettävien kunnallisvaalien ehdokasasettelun kannalta käsiteltävä kiireellisesti ja siten ennen kuin eduskunnalle jo annettu esitys uudeksi kunnallislaiksi (hall. esit. n:o 140/1975 II vp.).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Yleistä.

Niistä lukuisista lainsäädännössämme olevista säännöksistä, joihin liittyy 20 tai 21 vuoden ikäraja, on, samalla kun täysi-ikäisyysraja ja vaalikelpoisuusikäraja ehdotetaan alennettavaksi 20 vuodesta 18 vuoteen, ehdotettu muutettaviksi ne lainkohdat, jotka kiinteästi koskevat henkilön itsenäistä päätösvaltaa. Ehdotettu muutos tulee toteutuessaan merkitsemään ikärajan alenemista 18 vuoteen kaikissa niissä lainkohdissa, joissa on kysymys täysi-ikäisyydestä ilman, että laissa erityisesti mainitaan täysi-ikäisyyden ikäraja.

Lainsäädännössämme on lukuisia muitakin tiettyä ikää edellyttäviä säännöksiä. Erityisesti tällaisia on sosiaaliturvaa, hoitoa, huoltoa ja rangaistuksia koskevassa lainsäädännössä. Samoin niitä on säännöksissä, jotka koskevat kelpoisuutta toimia ammatissa tai tehtävässä tahi ryhtyä johonkin määrättyyn oikeudelliseen toimenpiteeseen esimerkiksi tuomioistuimessa tai hallintomenettelyssä. Nämä eivät kuitenkaan liity täysi-ikäisyysrajaan niin kiinteästi, että ne olisi tässä yhteydessä muutettava. Ikärajaa on perusteellisesti harkittava kussakin tapauksessa ilmenevien erityisten näkökohtien valossa. Esityksen ulkopuolelle on myös jätetty kysymykset oikeudesta edustaa vajaavaltaista hallintomenettelyssä sekä vajaavaltaisen oikeudesta käyttää itse puhevaltaa hallintoviranomaisten luona, koska hallintomenettelyä koskeva lainsäädäntö on parhaillaan kokonaisuudessaan uudistettavana.

2. Lakien mukaiset perustelut.

2.1. Valtiopäiväjärjestys.

Valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n 1 momenttia (357/72) ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaalikelpoinen on henkilö, joka ei ole holhouksenalainen. Koska holhouslain 16 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, ei ole holhouksenalainen, merkitsee tämä muutos voimassa olevan vaalikelpoisuusikärajan alenemista 18 vuoteen. Koska valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen, joka ennen vaalivuotta on täyttänyt 18 vuotta, on vaalioikeutettu, merkitsee vaalikelpoisuusikärajan aleneminen sitä, että äänioikeus- ja vaalikelpoisuusikärajat tulevat samoiksi.

2.2. Kunnallislaki.

Täysi-ikäisyysrajan alentamista koskeva hallituksen esitys on laadittu voimassa olevan kun-

nallislain (642/48) pohjalle siten, että kunnallislain 16 §:ssä (360/72) säädettäisiin kunnallisen vaalikelpoisuuden ikärajaksi valtiopäiväjärjestyksen muutosta vastaavasti 18 vuotta.

2.3. Holhouslaki.

Holhouslain 16 §:ää (343/69) ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa oleva 20 vuoden täysi-ikäisyysraja alenee kahdella vuodella. Täysi-ikäisyysrajan alentuessa 18 vuodeksi tulee myös holhouslain 17 § (343/69) muutettavaksi siten, että holhousajan pitennystä voitaisiin hakea alaikäisen täytettyä 17 vuotta. Pitennys olisi edelleenkin voimassa neljä vuotta ja se tulisi siis lakkaamaan vajaavaltaisen täyttäessä 22 vuotta. Lain 18 §:n (343/69) säännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että holhouksenalaisuus lakkaisi, jos vajaavaltainen solmii avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 18 vuotta tai 17 §:n nojalla pitennetyn vajaavaltaisuuden kestäessä.

Holhouslain muuttaminen ehdotetulla tavalla ei tule aiheuttamaan muutoksia sellaiseen elatusvelvollisuuteen, joka on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa päättymään lapsen saavutettua sopimuksessa tai päätöksessä määrätyn 18 vuotta korkeamman iän. Muutos ei myöskään tule vaikuttamaan sellaiseen elatusvelvollisuuteen, joka on vahvistettu päättymään lapsen saavutettua määrätyn, 18 vuotta alhaisemman iän. Lapsen elatuksesta annetun lain tullessa voimaan 1 päivästä lokakuuta 1976 tulee viimeksi mainituissa tapauksissa kuitenkin mahdolliseksi vaatia tuomioistuimessa elatusvelvollisuuden jatkamista 18 ikävuoteen asti.

Eräissä tuomioistuimen päätöksissä elatusvelvollisuus on määrätty jatkumaan siihen saakka, kunnes lapsi tulee täysivaltaiseksi määrättyä ikää mainitsematta. Tällaisia päätöksiä lienee annettu varsinkin siinä vaiheessa, jolloin jo on ollut tiedossa, että täysivaltaisuusikäraja tulee vastaisuudessa alenemaan ja elatusvelvollisuuden päättyminen on haluttu sitoa kunakin hetkenä voimassa olevaan täysi-ikäisyysrajaan. Sen jälkeen kun täysivaltaisuusikärajaa vuonna 1969 alennettiin 21 vuodesta 20 vuoteen, on ilmennyt epäselvyyttä varsinkin täytäntöönpanovaiheessa, miten tällaisia päätöksiä ja sopimuksia on tulkittava.

Eduskunnan lakivaliokunta on hallituksen aikaisempia samaa asiaa koskevia esityksiä eduskunnassa käsiteltäessä perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota yhdenmukaisen käytännön tarpeellisuuteen tässä suhteessa. Hallituksen esityksessä on katsottu, että jos elatusvelvollisuus on sopimuksessa tai päätöksessä määrätty päättymään lapsen tullessa täysivaltaiseksi, on tällaisia sopimuksia ja päätöksiä tulkittava niin, että elatusvelvollisuuden päättymisen kannalta on ratkaisevana pidettävä kulloinkin voimassa olevan lain mukaista yleistä täysivaltaisuusikää eikä esimerkiksi sitä täysivaltaisuusikää, joka on ollut voimassa sopimusta tehtäessä tai päätöksen antamishetkellä. Tämän vuoksi ehdotetaan voimaantulosäännöksen 3 momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan elatusvelvollisuus näissä tapauksissa päättyy silloin, kun lapsi on täyttänyt muutettavaksi ehdotetussa holhouslain 16 §:ssä tarkoitetun 18 vuoden iän. Sellaisia päätöksiä, joissa elatusvelvollisuus on määrätty päättymään lapsen tullessa täysivaltaiseksi, on edellä sanotun mukaisesti tulkittava siten, että elatusavun suorittaminen on sidottu kulloinkin voimassa olevaan yleiseen täysivaltaisuusikään. Näin ollen ei myöskään vajaavaltaisuuden pitentäminen yli 18 vuoden ikärajan tai holhottavaksi julistaminen 18 vuoden ikärajan saavuttamisen jälkeen tule sinänsä aiheuttamaan, että myös velvollisuus suorittaa elatusapua tulisi vastaavasti ulottumaan yli 18 vuoden iän, ellei samassa yhteydessä ole erikseen vaadittu elatusvelvollisuuden kestoajan pitennystä ja ellei tätä vaatimusta ole hyväksytty.

Edellä selostettuja elatusvelvollisuuden päättymisajankohtaa määritteleviä periaatteita on sovellettava myös silloin, kun elatuksesta tehtyä sopimusta tai siitä annettua päätöstä tämän lain voimaantulon jälkeen sopimuksen kohtuuttomuuden tai muuttuneiden olosuhteiden perusteella kanteen johdosta muutetaan tuomioistuimen päätöksellä ja elatusapua on alkuperäisessä sopimuksessa tai päätöksessä määrätty suoritettavaksi aikaisempaan täysivaltaisuusikärajaan saakka. Olosuhteiden muuttumisena ei ehdotuksen mukaan olisi pidettävä sitä, että lapsi lain voimaan tultua tulee täysivaltaiseksi täytettyään 18 vuotta.

Kysymys elatusapumaksujen perintävaltuudesta lapsen tultua täysi-ikäiseksi on tullut esille jo aikaisemmin alennettaessa vuonna 1969 täysi-ikäisyysraja 21 vuodesta 20 vuoteen. Oikeusministeriössä suoritettu selvitys näyttää

osoittavan, että täytäntöönpanomenettelyssä täysivaltaisuusikärajan alentamisen vaikutuksia on tulkittu niin, että perintävaltuus säilyy lapsen huoltajalla myös sen jälkeen kun lapsi on saavuttanut täysivaltaisuusikärajan, jos elatusmaksu on erääntynyt ennen kuin lapsi on tullut täysivaltaiseksi. Jos täysivaltaisuusikä esityksen mukaisesti alennetaan 18 vuoteen, on siis ennen 18 vuoden ikärajan saavuttamista erääntyneet elatusapumaksut edelleen suoritettava lapsen huoltajalle siitä huolimatta, että lapsi on saavuttanut täysivaltaisuuden. Tämä perustuu siihen, että lapsen huoltaja on myös yleensä lapseen nähden elatusvelvollinen ja hän on joutunut vastaamaan yksin lapsen elatuksesta siltä ajalta, jolloin elatusapumaksut on jätetty suorittamatta. Sen sijaan käytännössä on ilmennyt epätietoisuutta siitä, kenelle elatusapumaksut on suoritettava, jos elatusta on sopimuksessa tai päätöksessä määrätty maksettavaksi lapsen huoltajalle, mutta lapsi on jo ennen elatusapumaksujen erääntymistä saavuttanut täysivaltaisuuden. Tämän vuoksi on esitykseen katsottu tarpeelliseksi ottaa nimenomainen säännös siitä, että täysivaltaisuusiän saavuttamisen jälkeen erääntyneet elatusapumaksut on aina suoritettava täysivaltaiseksi tulleelle lapselle, joka useassa tapauksessa esimerkiksi opiskelun aikana ei asu enää samassa taloudessa aikaisemman huoltajansa kanssa ja joutuu tämän johdosta itse huolehtimaan asumisensa ja toimeentulonsa aiheuttamien kustannusten suorittamisesta.

2.4. Perintökaari.

Testamentintekokelpoisuutta koskeva perintökaaren 9 luvun 1 §:n säännös (344/69) asettaa yleisen ikärajan testamentin tekemistä koskevalle oikeustoimelle. Testamentintekokelpoisuuden ikärajan sääntelyssä tulevat tämän vuoksi huomioon otettaviksi ne samat näkökohdat, jotka ovat yleisen täysivaltaisuusiän sääntelyn perustana. Tämän vuoksi ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että myös testamentintekokelpoisuuden yleiseksi ikärajaksi tulisi 18 vuoden ikä. Muutoksen ulottuvuutta ennen lain voimaantuloa tehtyihin testamentteihin olisi kuitenkin voimaantulosäännöksellä rajoitettava siten, että ennen lain voimaantuloa kuolleen henkilön testamentteihin olisi sovellettava aikaisempaa lakia.

2.5. Laki tuotantokomiteoista.

Tuotantokomiteoista annetun lain 5 §:n (349/69) mukaan on tuotantokomitean jäsenen vaalikelpoisuuden ehtona muun muassa, että hän on täyttänyt kaksikymmentä vuotta. Koska säännöksessä mainittu ikäraja on säädetty silmällä pitäen voimassa olevaa täysivaltaisuusikärajaa, ehdotetaan sanotun 5 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että ikäraja alennettaisiin 18 vuoteen.

2.6. Oikeudenkäymiskaari.

Oikeuskäytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, kenellä on oikeus käyttää alaikäisen puhevaltaa lapsen elatusta koskevassa asiassa, kun kysymys on lapsen oikeudesta saada elatusta hänen tultua täysivaltaiseksi. Eräät oikeuskäytännössä annetut ratkaisut näyttävät viittaavan siihen, että lapsen laillisella edustajalla ei olisi oikeutta lapsen puolesta käyttää puhevaltaa tällaisissa tapauksissa ja että myöskään lapsi itse ei alaikäisyytensä aikana voisi käyttää puhevaltaa hänelle täysivaltaisuuden saavuttamisen jälkeen tulevasta elatuksesta. Lapsen elatuksesta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan lapsen oikeus saada elatusta tulee päättymään lapsen täyttäessä 18 vuotta. Koska hallituksen esityksen mukaan myös yleinen täysivaltaisuusikäraja tulisi olemaan 18 vuotta, on oikeuskäytännössä esiintyneiden tulkintavaikeuksien johdosta katsottu tarpeelliseksi ehdottaa oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 1 momenttiin sisällytettäväksi nimenomainen säännös siitä, että holhoojalla on oikeus käyttää vajaavaltaisen puhevaltaa myös silloin, kun kysymys on lapsen oikeudesta saada elatusta täytettyään 18 vuotta. Tällä tavoin voidaan muun muassa turvata se, ettei lapsi, joka olisi oikeutettu saamaan elatusta 18 vuotta täytettyään, joudu tuon ikärajan täytettyään jäämään väliaikaisesti vaille hänelle kuuluvaa elatusapua.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan vajaavaltaisen henkilöä koskevassa asiassa vajaavaltaisella, jonka vajaavaltaisuus ei johdu mielisairaudesta, heikontuneesta mielentilasta tai muusta niihin verrattavasta syystä, on oikeus itse yksinään käyttää puhevaltaa, jos hän on täyttänyt 20 vuotta. Sanotun luvun 2 §:n mukaan rikosasiassa, jossa vastaaja on vajaavaltainen, holhoojalla on oikeus

itsenäisesti käyttää puhevaltaa syyntakeisen holhottavansa puolesta, milloin tämä ei ole täyttänyt 20 vuotta. Mainitut lainkohdat olisi muutettava ehdotuksen mukaista täysivaltaisuusikärajaa vastaaviksi.

2.7. Rikoslain voimaanpanemisesta annettu asetus.

Rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen 17 §:n 3 momentissa on oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 2 momenttia vastaava säännös oikeudesta ilmoittaa rikos syytteeseen ja syyteoikeuden käyttämisestä rikosasioissa. Myös tämä lainkohta olisi muutettava ehdotuksen mukaista täysivaltaisuusikärajaa vastaavaksi. Mainittujen säännösten sanamuoto ehdotetaan samalla yhdenmukaistettavaksi.

2.8. Lastensuojelulaki.

Lastensuojelulain (52/36) 22 §:n 1 momentin (346/69) mukaan sosiaalilautakunnan päättämä sanotun lain 9 §:n 2 momentin c, d ja e kohdan mukainen suojelutoimenpide lakkaa nuoreen henkilöön eli henkilöön nähden, joka toimenpiteeseen ryhdyttäessä oli täyttänyt 16 mutta ei 18 vuotta, hänen täyttäessään 20 vuotta, jollei lautakunta katso olevan syytä lakkauttaa sitä aikaisemmin. Lain 23 §:n 4 momentissa taas säädetään, että lapsen tai nuoren henkilön, joka mainitaan lain 8 §:n 1 momentin e kohdassa tai saman pykälän 2 momentissa, pitäminen lautakunnan huostassa lakkaa viimeistään hänen täyttäessään 20 vuotta, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin vuoden kuluttua huostaanotosta. Kummankin lainkohdan mukaan suojelutoimenpide lakkaa viimeistään asianomaisen saavuttaessa yksityisoikeudellisen täysi-ikäisyyden. Se, että täysivaltaisuuden saavuttamiselle tässä suhteessa on annettu ratkaiseva merkitys kyseisiä ikärajoja määrättäessä, ilmenee myös lastensuojelulain 24 §:n säännöksestä, jonka mukaan suojelutoimenpiteet nuoreen henkilöön nähden lakkaavat heti, jos hän solmii avioliiton ja holhouksenalaisuus tämän johdosta holhouslain 18 §:n nojalla päättyy. Tämän vuoksi ehdotetaan lastensuojelulain 22 §:n 1 momentissa ja 23 §:n 4 momentissa esiintyvät 20 vuoden ikärajat alennettaviksi 18 vuoteen.

2.9. Oppisopimuslaki, merimieslaki ja sukunimilaki.

Oppisopimuslain (422/67) 4 §:n perusteella 18 vuotta täyttänyt alaikäinen saa oppilaana itse tehdä oppisopimuksensa ja merimieslain (341/55) 10 §:n 3 momentin mukaan itse työsopimuksensa. Kummastakin lainkohdasta ehdotetaan poistettavaksi 18 vuotta täyttäneeseen viittaava alaikäinen-sana. Muutos on ainoastaan lakitekninen eikä aiheuta asiallisia muutoksia mainittuihin säännöksiin.

Sukunimilain (328/20) 13 §:n 2 momentin mukaan alaikäistä, joka on täyttänyt 18 vuotta, on kuultava, jos hänen holhoojansa on pannut vireille hänen sukunimensä muuttamishakemuksen ja kuuleminen voi vaivatta ja ilman ajanhukkaa tapahtua. Täysi-ikäisyysrajan alentuessa 18 vuoteen tämä säännös käy tarpeettomaksi.

3. Voimaantulo.

Koska hallituksen esityksessä ehdotetaan kunnallislain 16 §:ää muutettavaksi siten, että kunnallisen vaalikelpoisuuden ikäraja alennettaisiin 18 vuoteen, liittyy esitys seuraavien, lokakuussa 1976 toimeenpantavien kunnallisvaalien järjestämiseen. Tämän lisäksi esityksessä ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että vajaavaltaisen lapsen holhoojalla olisi puhevalta lapsen elatusta koskevissa asioissa myös silloin, kun asiassa on kysymys elatuksesta lapsen saavutettua esityksessä tarkoitetun täysivaltaisuusiän eli 18 vuotta. Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan päättyy lapsen oikeus saada elatusta lapsen täyttäessä 18 vuotta, jollei lapsi tarvitse elatusta koulutusta varten. Tässä esityksessä ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 1 momentin muutos tulisi takaamaan sen, että alle 18 vuotiaalle lapselle voitaisiin huoltajan esittämästä vaatimuksesta vahvistaa suoritettavaksi elatusapua lapsen koulutusta varten vielä senkin jälkeen kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, jos koulutuksen tarve jo elatusapua vahvistettaessa on arvioitavissa.

Koska on pidettävä tärkeänä, että ehdotetut säännökset tulisivat voimaan hyvissä ajoin ennen seuraavia kunnallisvaaleja sekä ennen lapsen elatuksesta annetun lain voimaantuloa, edellytetään, että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

4. Säätämisjärjestys.

Valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttaminen edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisjärjestystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 12 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa (357/72), näin kuuluvaksi:

7 §.

Vaalikelpoinen edustajaksi on asuinpaikkaan katsomatta jokainen vaalioikeutettu, joka ei ole holhouksenalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

— — — — — — — — — — — — — —

2.

Laki

kunnallislain 16 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä elokuuta 1948 annetun kunnallislain 16 §, sellaisena kuin se on 12 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa (360/72), näin kuuluvaksi:

16 §.

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimiin on, mikäli niistä ei ole erikseen säädetty, jokainen kunnassa asuva henkilö, jolla 15 §:n mukaan on äänioikeus ja joka ei ole holhouksenalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

3.

Laki

holhouslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 19 päivänä elokuuta 1898 annetun holhouslain 16 §, 17 §:n 1 momentti ja 18 §, sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (343/69), näin kuuluviksi:

2 luku.

Holhottavista.

16 §.

Joka ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, on holhouksen alainen eikä saa hallita omaisuuttaan. Viisitoista vuotta täyttänyt saa kuitenkin hallita, mitä hän omalla työllään on ansainnut.

17 §.

Jos holhooja katsoo, ettei holhottava alaikäisyytensä aikana tule saavuttamaan täysivaltaisuuden vaatimaa kypsyyttä ja vakavuutta, voi hän, holhottavan täytettyä seitsemäntoista vuotta, ilmoittaa siitä tuomioistuimelle. Tuomioistuimella on valta, kuultuaan holhottavaa, pitentää holhousaikaa, kuitenkin enintään siihen asti kunnes asianomainen täyttää kaksikymmentäkaksi vuotta.

— — — — — — — — — — — — — —

18 §.

Jos alaikäinen solmii avioliiton, ennen kuin on täyttänyt kahdeksantoista vuotta taikka 17 §:ssä mainitun holhouksenalaisuuden aikana, lakkaa holhouksenalaisuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Tämän lain säännökset eivät vapauta suorittamasta elatusapua lapselle sen jälkeen kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, jos lapselle on ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettu suoritettavaksi elatusapua siihen saakka, kun lapsi on saavuttanut sopimuksessa tai päätöksessä määrätyn iän, joka on korkeampi kuin 18 vuotta.

Jos lapselle on ennen tämän lain voimaantuloa sopimuksella tai päätöksellä vahvistettu suoritettavaksi elatusapua siihen saakka, kun lapsi tulee täysivaltaiseksi, ei elatusapua ole tällaisen sopimuksen tai päätöksen nojalla suoritettava sen jälkeen kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta.

Mitä 3 momentissa on säädetty, on vastaavasti sovellettava, jos lapsen elatuksesta tehtyä sopimusta tai siitä annettua päätöstä tämän lain voimaantulon jälkeen muutetaan muuttuneiden olosuhteiden tai sopimuksen kohtuuttomuuden perusteella. Elatusvelvollisuuteen vaikuttavana olosuhteiden muutoksena ei ole pidettävä sitä, että lapsi lain tultua voimaan tulee täysivaltaiseksi täytettyään 18 vuotta.

Lapsen elatusta varten vahvistettu elatusapu, joka on erääntynyt sen jälkeen, kun lapsi on tullut täysivaltaiseksi, on maksettava lapselle.

4.

Laki

perintökaaren 9 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren 9 luvun 1 §, sellaisena kuin se on 30 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (344/69), näin kuuluvaksi:

9 luku.

Oikeudesta tehdä ja saada testamentti.

1 §.

Joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, saa testamentilla määrätä jäämistöstään. Testamentin saa tehdä nuorempikin, jos hän on tai on ollut naimisissa, ja viisitoista vuotta täyttänyt muutoinkin siitä omaisuudesta, jota hänellä on oikeus itse vallita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Ennen tämän lain voimaantuloa kuolleen henkilön tekemään testamenttiin on kuitenkin sovellettava aikaisempaa lakia.

5.

Laki

tuotantokomiteoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan tuotantokomiteoista 30 päivänä joulukuuta 1949 annetun lain 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (349/69), näin kuuluvaksi:

5 §.

Tuotantokomitean jäsenen vaalikelpoisuuden ehtona on, että hän on Suomen kansalainen, joka on osoittautunut työssään tai tehtävässään pystyväksi sekä ennen vaalipäivää täyttänyt kahdeksantoista vuotta ja ollut asianomaisen teollisuuslaitoksen palveluksessa vähintään kuusi kuukautta.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

6.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 ja 2 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 ja 2 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 § muutettuna 14 päivänä tammikuuta 1972 ja 16 päivänä helmikuuta 1973 annetuilla laeilla (21/72 ja 151/73) sekä 2 § ensiksi mainitussa laissa, näin kuuluviksi:

12 luku.

Asianosaisista.

Asianosaisen puhevallan käyttäminen.

1 §.

Asianosaisena riita-asiassa tai asianomistajana rikosasiassa olevan vajaavaltaisen puhevaltaa käyttää hänen holhoojansa tai laillisesti määrätty muu edustajansa. Jos vajaavaltaisella on oikeus vallita sitä, mikä on riidan kohteena tai mihin rikos on kohdistunut, taikka jos riita koskee oikeustointa, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus, vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus itse yksinään käyttää puhevaltaansa asiassa. Lapsen elatusta koskevassa asiassa käyttää holhooja yksin vajaavaltaisen puhevaltaa myös silloin, kun kysymys on lapsen oikeudesta saada elatusta täytettyään 18 vuotta.

Vajaavaltaisen henkilöä koskevassa asiassa vajaavaltaisella, jonka vajaavaltaisuus ei johdu mielisairaudesta, heikontuneesta mielentilasta tai muusta niihin verrattavasta syystä, on oikeus itse yksinään käyttää puhevaltaa, jos hän on täyttänyt 18 vuotta. Jos hän on täyttänyt 15 mutta ei 18 vuotta, oikeus käyttää puhevaltaa sanotunlaisessa asiassa on vajaavaltaisella ja hänen holhoojallaan kummallakin erikseen.

2 §.

Vastaajana rikosasiassa vajaavaltainen käyttää puhevaltaansa itse, jos hän on syyntakeinen. Holhoojalla on kuitenkin lisäksi oikeus itsenäisesti käyttää puhevaltaa holhottavansa puolesta, jos tämä ei ole täyttänyt 18 vuotta. Jollei vastaaja ole syyntakeinen, käyttää puhevaltaa hänen holhoojansa tai laillisesti määrätty muu edustajansa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

7.

Laki

rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen 17 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen 17 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 16 päivänä helmikuuta 1973 annetussa laissa (139/73), näin kuuluvaksi:

17 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jos 1 momentissa mainittu rikos tehdään vajaavaltaista vastaan, oikeus ilmoittaa rikos syytteeseen pantavaksi ja syyttää rikoksesta on vajaavaltaisen holhoojalla tai laillisesti määrätyllä muulla edustajalla. Holhoojaan ja edustajaan nähden on tällöin noudatettava, mitä rikoslain 8 luvun 6 §:ssä ja tässä pykälässä on asianomistajasta säädetty. Mainittu oikeus on kuitenkin vajaavaltaisella yksin, mikäli rikos on kohdistunut omaisuuteen, jota hän saa vallita, tai jos se koskee oikeustointa, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus. Jos rikos kohdistuu vajaavaltaisen henkilöön eikä vajaavaltaisuus johdu mielisairaudesta, heikontuneesta mielentilasta tai muusta niihin verrattavasta syystä, tuo oikeus on 18 vuotta täyttäneellä vajaavaltaisella yksin sekä 15 vaan ei 18 vuotta täyttäneellä ja hänen holhoojallaan kummallakin erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

8.

Laki

lastensuojelulain 22 ja 23 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1936 annetun lastensuojelulain 22 §:n 1 momentti ja 23 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä toukokuuta 1969 annetussa laissa (346/69), näin kuuluviksi:

22 §.

Sosiaalilautakunnan päättämä, 9 §:n 2 momentin c, d ja e kohdan mukainen suojelutoimenpide lakkaa lapseen nähden hänen täytettyään kuusitoista vuotta, mutta jatkuu 8 §:n 2 momentissa edellytetyissä tapauksissa senkin jälkeen, jollei lautakunta toisin päätä. Nuoreen henkilöön nähden lakkaa edellä sanottu toimenpide hänen täyttäessään kahdeksantoista vuotta, jollei lautakunta katso olevan syytä lakkauttaa sitä jo aikaisemmin.

— — — — — — — — — — — — — — — —

23 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Sellaisen lapsen tai nuoren henkilön pitäminen lautakunnan huostassa, joka mainitaan 8 §:n 1 momentin e kohdassa tai saman pykälän 2 momentissa, lakkaa viimeistään hänen täyttäessään kahdeksantoista vuotta, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin vuoden kuluttua huostaanotosta.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

9.

Laki

oppisopimuslain 4 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 22 päivänä syyskuuta 1967 annetun oppisopimuslain (422/67) 4 § näin kuuluvaksi:

4 §.

Alaikäinen, joka on täyttänyt viisitoista vuotta ja elättää itsensä omalla työllään, saa oppilaana itse tehdä oppisopimuksensa.

Holhoojalla tai uskotulla miehellä ei ole oikeutta alaikäisen puolesta ilman tämän kirjallista suostumusta tehdä oppisopimusta, jonka mukaan oppiaika alkaisi tai jatkuisi oppilaan tultua täysivaltaiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

10.

Laki

merimieslain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä kesäkuuta 1955 annetun merimieslain (341/55) 10 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

10 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ennen kuin alaikäinen otetaan merimiestoimeen, on hänen ikänsä selvitettävä väestörekisterinpitäjän tai muun viranomaisen antamalla todistuksella. Tällainen todistus on annettava lunastuksetta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

11.

Laki

sukunimestä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1920 sukunimestä annetun lain (328/20) 13 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

13 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Muissa kuin edellisessä momentissa mainituissa tapauksissa tekee holhooja alaikäisen tai mielisairaan puolesta 1 luvussa säädetyn hakemuksen. Holhooja on myös oikeutettu alaikäisen tai mielisairaan puolesta tekemään hakemuksen sukunimen muuttamisesta, kun hol-

hotiin suku tai perhe muuttaa nimensä tahi sellaiseen hakemukseen muuten on erikoista syytä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista ja laiksi rakennuslain muuttamisesta.

Kaupungeissa ja kauppaloissa vesi- ja viemärilaitokset ovat enimmäkseen kunnallisia eli kuntien omistamia ja ylläpitämiä. Sen sijaan maalaiskuntien taajamissa vesi- ja viemärilaitoksista suuri osa toimii yksityisoikeudellisella pohjalla, lähinnä osakeyhtiöinä ja osuuskuntina. Sellaisiakin järjestelyjä on toteutettu, että vedenjakelusta huolehtii yksityinen yhteisö ja saman alueen viemäröinnistä kunnallinen laitos. Kehitys on kuitenkin maalaiskunnissakin johtanut siihen, että yksityisiä vesi- ja viemärilaitoksia on jatkuvasti kunnallistettu. Silloinkin kun vesi- ja viemärilaitos toimii yksityisoikeudellisella pohjalla, kunta on usein ratkaisevalla taloudellisella panoksella mukana yhtymän rahoituksessa ja osittain myös hallinnossa.

Vedenhankintaa ja viemäröintiä koskevia säännöksiä sisältyy useisiin eri lakeihin. Rakennuslainsäädäntö käsittelee asiat kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvänä kysymyksenä, terveydenhoitolainsäädäntö lähinnä terveydellisenä asiana ja vesilainsäädäntö silmällä pitäen vesivarojen käyttöä ja vesiensuojelua. Hajanaisuutta ja tiettyjä vaikeuksia aiheuttaa myös se, että samassakin kunnassa eri alueilla joudutaan kaavoitustilanteesta riippuen toimimaan samoissa kysymyksissä osittain jopa perusteiltaan erilaisten säännösten mukaan. Lisäksi sisältyy asiaa koskevia säännöksiä muun muassa naapuruussuhdelainsäädäntöön, jakolainsäädäntöön, maankäyttölainsäädäntöön sekä säännöksiin vesihuoltotöiden rahoittamisesta.

Eräitä vedenhankintaa ja viemäröintiä koskevia säännöksiä on tulevaisuudessakin tarkoitus sisällyttää tärkeimpiin erityislainsäädäntöihin kuten rakennus-, terveydenhoito- ja vesilainsäädäntöön, jotta näiden erityiset tarkoitusperät yhteiskunnassa tulevat asianmukaisesti huomioonotetuiksi. Nämä eri lainsäädännöt ja niiden sovellutusalat on kuitenkin pyrittävä saamaan mahdollisimman hyvin yhteensovitetuiksi. Kunnallisella tasolla on muun muassa kiinnitetty huomiota rakennusvalvontaviranomaisten, terveydenhoitolautakunnan ja vesilautakunnan toimivallan nykyiseen osittaiseen päällekkäisyyteen.

Vesi- ja viemärilaitosten toiminnan järjestämisen kannalta on kuitenkin vielä tuntuvampi puute siinä, että yleisiä vesi- ja viemärilaitoksia, niiden järjestysmuotoa ja toimintaa koskevat säännökset ovat kokonaisuutta silmällä pitäen puutteelliset ja hajanaiset.

Rakennuslain (370/58) 78 §:n 1 momentissa sekä vastaavasti maalaiskuntien rakennusjärjestyksissä on säännöksiä yleisestä viemärilaitoksesta. Terveydenhoitolaki (469/65) puolestaan sisältää säännöksiä muun muassa siitä, milloin on olemassa velvollisuus liittyä yleiseen viemäriin ja yleiseen vesijohtoon. Kummassakaan laissa ei kuitenkaan ole määritelmää siitä, millä edellytyksillä vesi- ja viemärilaitos on yleinen. Käytännössä on katsottu, että rakennuslaissa tarkoitetaan yleisellä viemärilaitoksella vain kunnallista laitosta, mutta terveydenhoitolaki voi tarkoittaa sekä kunnallisia että yhtymien laitoksia.

Sääntönä on pidettävä, että kunnalliset vesi- ja viemärilaitokset ovat yleisiä, mutta yksityisten laitosten osalta saattaa usein olla epäselvää, täyttävätkö ne yleiselle laitokselle asetettavat vaatimukset. Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen määritelmän puuttumista on pidettävä puutteena, joten lakiin olisi otettava säännökset siitä, millä edellytyksillä yksityinen vesi- ja viemärilaitos hyväksytään yleiseksi ja missä järjestyksessä tämä tapahtuu.

Kaupungeissa ja kauppaloissa on ollut vallitsevana käytäntönä, että kuluttaja teki sopimuksen vesilaitoksen kanssa vedentoimituksesta sitoutuen useimmiten myös noudattamaan vesilaitoksen johtosääntöä tai vastaavaa. Näissä johtosäännöissä on ollut useissa tapauksissa määräyksiä, jotka ovat luonteeltaan yleisten liittymis- ja vedentoimitusehtojen kaltaisia. Johtosäännöt ovat tarkistettavissa tarpeellisilta osin ilman lainsäädäntötoimenpiteitä. Suomen Kau-

punkiliitossa onkin valmistettu vedentoimitussopimuksen sekä -ehtojen mallit, joita kaupungit ja kauppalat jo yleisesti käyttävät.

Viemärilaitosten osalta liittyminen ja sen ehdot määräytyvät rakennuslain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Rakennusasetuksen (266/59) 103 §:n mukaan yksityisistä viemäreistä ja laitteista voidaan antaa tarkempia määräyksiä rakennusjärjestyksessä ja kunnallisessa säännössä, ja näin on säännöllisesti meneteltykin. Rakennusjärjestysten viemäreitä koskevat määräykset kohdistuvat pääasiassa yksityisten viemäreiden rakentamiseen ja niiden liittämiseen yleiseen viemäriin.

Maalaiskuntien vesi- ja viemärilaitoksista käyttävät kuntien omistamat laitokset yleensä Suomen Kunnallisliiton laatimia malleja ja lomakkeita. Näiden mukaisesti voidaan laatia liittymishakemus, rakentamis- ja kulutusmaksuja koskevat maksuperusteet, vesi- ja viemärilaitoksen yleiset liittymisehdot ja liittymissopimus. Edelleen on käytössä muun muassa Suomen Kunnallisliiton lomake sopimukseksi vesihuoltolaitteiden sijoittamisesta toisen maalle. Näitä lomakkeita ja malleja voidaan käyttää myös sellaisissa vesi- ja viemärilaitoksissa, jotka ovat yhtymämuotoisia. Yhtymät käyttävät kuitenkin myös Vesihuoltoliiton valmistamia vastaavia lomakkeita ja malleja. Tonttijohdot hyväksytään liitettäväksi laitoksen verkostoon yleensä vasta sitten, kun liittyjän kanssa on tehty liittymissopimus, jossa yhteydessä myös sovitaan laitokselle tulevista liittymismaksuista ja rakentamiskorvauksista. Samalla liittyjä sitoutuu noudattamaan laitoksen yleisiä liittymisehtoja. Maalaiskunnissa toimivien laitosten kohdalta ei nykyisessä käytännössä ole ollut havaittavissa sanottavampia haittoja.

Kokonaisuutta silmällä pitäen tulisi edellä sanotun perusteella pyrkiä siihen, että koko maassa saadaan yhtenäiset perusteet ja muodot yleisille liittymisehdoille ja liittymissopimuksille. Pääperiaatteet olisi säädettävä laissa, mutta yksityiskohdat voidaan jättää laitosten omien sääntöjen, määräysten ja ohjeiden varaan. Tällaisten sääntöjen, määräysten ja ohjeiden mallien laatimisesta ja yhdenmukaistamisesta voivat huolehtia laitoksia edustavat järjestöt. Johtosäännöillä ei kuitenkaan voida perustaa erityisiä urakoitsijaoikeuksia niinkuin joissakin tapauksissa on ollut laita. Kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistojen urakoitsijaoikeusjärjestelmän sijasta tulisikin siihen verrattavista asioista kuten kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistojen rakentamisen luvanvaraisuudesta ja työnjohtajan pätevyydestä antaa säännöksiä rakennuslainsäädännössä.

Asiaa valmisteltaessa on ollut harkittavana kysymyksessä olevien säännösten sijoittaminen eri lakeihin erityislakia säätämättä. Vaikka tällaisen lähinnä rakennuslakiin ja terveydenhoitolakiin kohdistuvan osittaisuudistuksen puolesta voidaan esittää varteenotettavia näkökohtia, on erityisen lain säätäminen kuitenkin katsottu tarkoituksenmukaisemmaksi ratkaisuksi.

Lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että jokaisella vesi- ja viemärijohtoverkon vaikutuspiirissä olevalla on mahdollisuus laitoksen yleisten liittymisehtojen mukaisesti liittyä veden tai viemärin käyttäjäksi lukuun ottamatta poikkeuksellisesti liittyjiä, joiden vedenkulutus tai jäteveden laatu tai määrä on sellainen, että niiden osalta on toteutettava erityisjärjestelyjä tai evättävä liittyminen.

Tyypillisenä yleisenä vesi- ja viemärilaitoksena on pidettävä sellaista kunnan omistamaa laitosta, jonka tehtävänä on huolehtia asutuskeskuksen tai -taajaman vedenhankinnasta ja viemäröinnistä. Tällöin laitos palvelee säännönmukaisesti suurehkon kuluttajajoukon tarvetta. Kunnan ylläpitämänä se laatuunsa ja toiminta-edellytyksiinsä nähden kykenee asianmukaisella tavalla huolehtimaan edellä sanotuista tehtävistään. Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että mainitun kaltaiset kunnan tai kuntainliiton omistamat laitokset ovat ilman erityistä hyväksymismenettelyäkin yleisiä vesi- ja viemärilaitoksia.

Asutuskeskusten ja -taajamien vesi- ja viemärihuoltoa hoitavat kuitenkin, niin kuin edellä on käynyt ilmi, etenkin maalaiskunnissa varsin laajassa mitassa sellaiset muut kuin kunnan tai kuntainliiton omistamat laitokset, jotka toiminnallisesti täyttävät edellä tarkoitetut vaatimukset. Tällaiset laitokset tulisi voida hyväksyä laissa tarkoitetuiksi yleisiksi vesi- ja viemärilaitoksiksi.

Lakiehdotuksen 1 § sisältää yleisen vesi- ja viemärilaitoksen sekä 2 § vedenhankinnan ja viemäröinnin määritelmän. Viemäröinti voi tarkoittaa myös pelkästään jäte-, sade- ja perustusten kuivatusvesien poisjohtamista ilman, että puhdistus kuuluu yleisen viemärilaitoksen toimintaan. Näin olisi asian laita esimerkiksi tapauksessa, että viemärivedet johdetaan toisen kunnan viemäreihin. Yleisiä vesi- ja viemärilaitoksia tulisivat olemaan kunnalliset vesi- ja viemärilaitokset sekä kunnallisvaltuuston sellai-

siksi hyväksymät muut kuin kunnalliset laitokset, jotka täyttävät 4 §:ssä säädetyt edellytykset. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäisivät siten esimerkiksi sellaiset kunnan omistamat vesi- ja viemärilaitteistot, joita ei voida pitää laitoksena ja kunnan omistamista laitoksistakin ne, joita ei ole tarkoitettu huolehtimaan yhdyskunnan vedenhankinnasta tai viemäröinnistä. Yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi ei näin ole katsottava esimerkiksi yksinomaan kunnan koulua varten rakennettuja vesijohtoja ja viemäreitä laitteistoineen. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset muut kuin kunnan tai kuntainliiton omistamat vesi- ja viemärilaitokset, jotka eivät huolehdi yhdyskunnan vedenhankinnasta tai viemäröinnistä tai joita ei muusta syystä voida hyväksyä yleisiksi vesi- ja viemärilaitoksiksi. Näiden laitosten toiminta jäisi näin ollen yksityisoikeudellisten säännöstöjen ja lisäksi terveydenhoito- ja vesilainsäädännön varaan. Yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annettavaan lakiin ei ole katsottu olevan syytä ottaa niitä koskevia säännöksiä.

Päätöksen muun kuin kunnan tai kuntainliiton omistaman laitoksen hyväksymisestä yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi tekisi 4 §:n mukaan laitoksen hakemuksesta asianomainen kunnallisvaltuusto. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että laitos palvelee suurehkon kuluttajajoukon tarvetta ja että sen voidaan katsoa kykenevän asianmukaisella tavalla huolehtimaan sille kuuluvista tehtävistä toiminta-aluellaan. Täten yleisen vesilaitoksen tulee kyetä toimittamaan vettä kiinteistöjen tavanomaista kulutusta varten ja sen tulee turvata myös mm. yleisen sammutusveden saanti ottaen huomioon paikalliset olot ja muut sammutusvesilähteet. Lisäksi vesilaitokset jakavat vettä myös teollisuus- ym. laitoksille ja vettä käytetään mm. puistojen, katujen ja luisteluratojen kasteluvetenä.

Lakiehdotuksen 3 §:ään on sisällytetty säännökset laitoksen toiminta-alueesta. Kun tämän alueen määräämiseen sisältyy huomattavia oikeusvaikutuksia sekä laitoksen että liittyjien kannalta ja kun esimerkiksi rajanveto vesilain soveltamisalaan edellyttää toiminta-alueen täsmällistä määrittelyä, ei asiaa ole katsottu voitavan jättää esimerkiksi sen varaan, että laitoksella olisi ainoastaan rajoiltaan määrittelemätön vaikutusalue, joskin tällaiseen vaikutusaluejärjestelyyn liittyisi kyllä huomionarvoisena etuna sen joustavuus. Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toiminta-alueeksi ei ole myöskään perusteltua laissa määrätä ainoastaan kunnan asema- tai rakennuskaavoitettua aluetta, koska laitoksen tosiasiallinen toiminta voi useinkin ulottua mainittujen kaava-alueiden ulkopuolelle. Myöskään ei näytä asianmukaiselta määrätä tällaiseksi toiminta-alueeksi laissa ainoastaan kunnan taaja-asutusalueita, koska toiminta-alueen rajat jäisivät silloin epäselviksi ja laitoksen toiminta-alue saattaa toiminnallisesti ulottua taaja-asutusalueen ulkopuolellekin. Käytännössä saattaa silti toiminta-alue usein tulla vahvistetuksi samaksi kuin asemakaava-alue, rakennuskaava-alue tai taaja-asutusalue. Tämä on kuitenkin harkittava tapaus tapaukselta ottamalla myös huomioon asutuksen lähitulevaisuudessa odotettavissa oleva laajeneminen. Vaikka tässä suhteessa saattaa olla vaarana toiminta-alueen muodostuminen liian laajaksi, niin toisaalta ei ole myöskään vailla haittapuolia se tilanne, jossa asutuksen laajetessa joudutaan toiminta-aluetta jatkuvasti laajentamaan vähän kerrallaan.

Päätöksen laitoksen toiminta-alueen rajoista tekisi asianomaisen kunnan kunnallisvaltuusto. Toiminta-alueen tulisi olla tarkoituksenmukainen ja sellainen, että laitos sen puitteissa voisi taloudellisesti täyttää tehtävänsä. Tarkempia määräyksiä asiasta voitaisiin antaa asetuksella.

Yli kuntarajojen ulottuvasta yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toiminnasta ei lakiehdotukseen ole katsottu olevan syytä ottaa tarkempia säännöksiä. On edellytettävä, että kukin kunta oman alueensa osalta hyväksyy vesi- ja viemärilaitoksen yleiseksi sekä määrää laitoksen toiminta-alueen. Kuntien yhteistoiminta voi tapahtua esimerkiksi kuntainliitto- tai sopimusjärjestelyin tai yksityisoikeudellisen yhteisön puitteissa. Kunnalliselle laitokselle ei ole tarkoitettu asettaa velvollisuutta huolehtia vedenhankinnasta ja viemäröinnistä kunnan ulkopuolisilla alueilla. Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen ja liittyjän keskinäistä asemaa järjestettäessä on lakiehdotuksessa lähdetty siitä, että sopimusjärjestelyjen tulee olla mahdollisia huomattavassa laajuudessa. Erityisesti tämä koskee veden toimittamista, joka vanhastaan on perustunut laitoksen ja liittyjän sopimukseen. Käytännössä ei ole ollut havaittavissa sellaisia epäkohtia, joiden vuoksi tältä osin olisi syytä siirtyä laajemmalti julkisoikeudellisiin järjestelyihin.

Vesimaksut perustuvat laitoksen toiminta-alueella hyväksyttyyn vedenmyyntitaksaan tai tariffiin, jotka yleisesti ovat samansuuruisia samanlaisessa asemassa olevilla kiinteistöillä, jolloin sellaiseen epäilyyn ei näytä olevan perus-

teltua aihetta, että laitokset käyttäisivät asemaansa tässä kohdin väärin. Sopimusjärjestelyjen laajan sallittavuuden puolesta puhuu edelleen se, että sellaisen lainsäädännön toteuttaminen, joka kykenisi pitkälle meneviä yksityiskohtia myöten säätelemään laitoksen ja liittyjän keskeiset esille tulevat moninaiset seikat on käytännössä vaikeaa. Viemäröinnin osalta maksuja koskevat asiat hoidettaisiin jätevesimaksusta annetun lain (610/73) mukaisin toimenpitein.

Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan yleisen vesi- ja viemärilaitoksen tulee, sen mukaan kuin taloudelliset edellytykset sallivat, kehittää toiminta-alueensa vedenhankintaa ja viemäröintiä yhdyskunnan muun kehityksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Tämä velvollisuus olisi sekä kunnallisella että muulla yleisellä vesi- ja viemärilaitoksella. Samalla ehdotetaan poistettavaksi rakennuslain maalaiskuntia koskevasta 113 §:stä asiallisesti ehdotuksen 5 §:ää vastaavat viemäröintiä ja vedenhankintaa koskevat säännökset. Vastaavasti ehdotetaan rakennuslain 78 §:n 1 momentista poistettavaksi säännös, jonka mukaan yleisen viemärilaitoksen rakentaminen kuuluu kaupungille. Sekä rakennuslain 78 että 113 §:ään tulisi viittaussäännös siitä, että asiasta on säädetty yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetussa laissa.

Ehdotuksessa on lisäksi lähdetty siitä, että milloin asema- ja rakennuskaava- tai taajaasutusalueella on esiintynyt tai on odotettavissa terveydenhoidollisia epäkohtia vesi- ja viemärihuollossa ilmenevien puutteellisuuksien vuoksi tai jos suurehkon kuluttajajoukon tarve muutoin niin vaatii, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin yhdyskunnan vedenjakelun ja viemäröinnin järjestämiseksi kunnan tai tehtävään soveliaan yhteisön omistaman yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toimesta. Tästä yleisen vesi- ja viemärilaitoksen perustamisvelvollisuudesta on pidetty tarpeellisena ottaa lakiin erityinen säännös 5 §:ään.

Laitoksen käyttöoikeudesta sisältyy perussäännös ehdotuksen 6 §:ään. Sen mukaan yleinen vesi- ja viemärilaitos on velvollinen sallimaan toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön liittymisen verkostoonsa eräitä poikkeustapauksia lukuunottamatta, jotka koskevat sellaisia liittyjiä jotka huomattavasti poikkeavat muista liittyjistä vedenkulutuksen tahi jäteveden laadun tai määrän vuoksi. Näin saattaa esimerkiksi teollisuuslaitosten, sairaaloiden tai yritysten osalta olla asianlaita. Muiden kuin näiden poikkeustapausten osalta tulee siis liittyminen laitoksen verkostoon sallia sellaisin ehdoin kuin laitokseen liittymistä ja sen käyttöä koskevat, 11 §:n nojalla hyväksytyt yleiset ehdot osoittavat. Rakennuslain 78 §:n 5 momentti teollisuusjätevesien johtamisesta ehdotetaan kumottavaksi asian tullessa säännellyksi ehdotuksen 6 §:ssä. Liittymisoikeus ratkaistaisiin erikseen vedenhankinnan ja viemäröinnin osalta. Harkittaessa kysymystä siitä, tuleeko yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toiminta huomattavasti vaikeutumaan, otettaisiin huomioon sekä vallitsevat olosuhteet että sanotussa laitoksessa ja sen toiminta-alueella odotettavissa olevat muutokset.

Lakiehdotuksen 7 §:ään on sisällytetty säännös yleisen vesi- ja viemärilaitoksen rakentamisen sopeuttamisesta kaavoitukseen. Säännökset yksityiskohtaisen viemärisuunnitelman tekemisestä asema- ja rakennuskaava-alueilla jäävät edelleen asemakaava-alueen osalta rakennusasetuksen 97 §:ään ja rakennuskaava-alueen osalta kuntien rakennusjärjestyksiin yhdyskuntasuunnitteluun läheisesti kuuluvina kysymyksinä.

Lakiehdotuksen 8 §:ssä säädetään, mitä yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen kuuluu. Säännös tulisi korvaamaan yleisen viemärilaitoksen osalta rakennuslain 78 §:n 4 momentin säännökset asemakaava-alueella sekä rakennusjärjestyksen vastaavat määräykset rakennuskaava-alueella. Kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistojen rakentaminen tulisi edelleen olemaan kiinteistön haltijan asiana.

Siitä, mikä osa johdoista on kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistoa ja mikä osa laitoksen verkostoa, on syntynyt toisinaan epäselvyyttä. Niin ikään on ollut epätietoisuutta kiinteistöllä olevien johtojen ja laitteiden nimityksistä ja siitä, mitä näihin oikeastaan on luettava.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä on pyritty luomaan erityinen järjestely liittymiskohdasta, joka on kutakin tapausta varten erikseen määrättävä laitoksen toimesta. Liittymiskohdan tulisi sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä, jollei erityisestä syystä muuta johdu, eikä sitä saataisi määrätä asema- ja rakennuskaava-alueiden ulkopuolisilla alueilla sataa metriä kauemmas liitettävästä rakennuksesta. Liittymiskohdasta alkaen eivät kiinteistön vesi- ja viemärijohdot ole enää laitoksen verkostoon kuuluvia.

Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentissa säädetään kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteiston kunnossapidosta ja 2 momentissa niiden laadun, kunnon ja toiminnan tarkastamisesta laitoksen toimesta.

Lakiehdotus lähtee siitä, ettei laissa yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista ole asianmukaista kovin yksityiskohtaisesti puuttua niihin moninaisiin kysymyksiin, joita laitoksen toiminnan sekä laitoksen ja liittyjän keskinäisen aseman järjestämisessä saattaa ilmetä. Lain tulee sisältää ainoastaan perusta näiden kysymysten järjestämiselle, muuten ne on hoidettava sopimuksin, jotka puolestaan laaditaan huomioon ottaen yleisen vesi- ja viemärilaitoksen yleiset määräykset laitokseen liittymisestä ja sen käytöstä. Näiden yleisten määräysten sisältö saattaa muodostua varsin yksityiskohtaiseksikin. Liittyjän mahdollisuutta käyttää laitoksen palveluksia ei määräyksillä kuitenkaan saa kohtuuttomasti rajoittaa tai vaikeuttaa, mistä lakiin on katsottu olevan tarpeen ottaa erityinen säännös asiaa koskevaan 11 §:ään. On edellytettävä, että asianomaiset alan järjestöt laativat mallit mainituille yleisille määräyksille laitokseen liittymisestä ja sen käytöstä tarvittavan yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi koko maata silmällä pitäen. Milloin laitoksen ja liittyjän keskinäisestä suhteesta jossakin kohden, kuten esimerkiksi maksuista, on erikseen säädetty, on tällöin erillislakia noudatettava, eikä asiasta voi toisin sopia, ellei mainittu laki tällaista edellytä.

Lakiehdotuksen 12 §:n mukaan on yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen liittymisestä tehtävä laitoksen ja liittyjien kesken erityinen liittymissopimus, jota laadittaessa on edellä mainitulla tavalla otettava huomioon tämän lain, mahdollisten erityislakien sekä 11 §:n nojalla hyväksyttyjen yleisten määräysten sisältö.

Lakiehdotuksen 13 §:n mukaan yleisellä vesi- ja viemärilaitoksella olisi oikeus periä laitokseen liittyjiltä maksuja sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty tai sovittu. Tämä merkitsisi voimassa olevan lainsäädännön mukaan sitä, että vesilaitosta koskevat maksut jäisivät edelleen sopimuksen varaan ja että jätevesimaksujen osalta noudatettaisiin jätevesimaksulain säännöksiä.

Ehdotuksen 14 §:n mukaan kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistoista ja niiden laadusta sekä asennustyön suorittamisesta on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty. Kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistojen ja -tarvikkeiden hyväksymisen, tarkastuksen ja valvonnan järjestäminen ja johto on keskitetty sisäasiainministeriölle. Asiasta säädetään lähemmin rakennuslainsäädännössä.

Ehdotuksen 15 §:ään on otettu eräitä laitoksen suunnittelun, hoidon, käytön ja kunnossapidon kannalta tarpeellisia, alueella tapahtuvaa liikkumista koskevia säännöksiä.

Kiinteistön liittäminen vesi- ja viemärilaitoksen johtoihin edellyttää tietojen antamista laitokselle. Liike- tai ammattisalaisuuden säilyttämiseksi on tarpeellista, ettei näitä tietoja ilmaista ulkopuolisille. Tätä koskeva säännös sisältyy lakiehdotuksen 16 §:ään.

Ehdotuksen 16 §:ään on sisällytetty säännökset sen tapauksen varalta, että yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi hyväksytty laitos ei noudata sen toimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta edellytetään annettavaksi tarvittaessa lakiehdotuksen 17 §:n mukaan asetuksella. Samoin kuin laki sellaisenaan on tarkoitettu vain yleisen vesi- ja viemärilaitostoiminnan pääperiaatteet säätteleväksi, ei asetuksellakaan ole tarkoitettu annettavaksi kaikilta osin täydentäviä säännöksiä, vaan on edellytetty lähinnä laitosten käytöstä annettavien yleisten määräysten säätelevän laitoksen ja liittyjän keskeisen suhteen yksityiskohdat.

Lakiehdotuksen 18 §:ään on otettu eräitä siirtymäsäännöksiä, jotka on katsottu tarvittavan säädettäväksi laissa.

Vesi- ja viemärilaitoksista, veden käyttämisestä taloustarkoituksiin ja viemäröinnistä sisältyy säännöksiä myös terveydenhoitolakiin. Nämä säännökset, joiden tulee koskea vesi- ja viemärilaitoksia riippumatta siitä, onko kysymyksessä kunnallinen tai muu laitos, jäisivät edelleen voimaan myös yleisiä vesi- ja viemärilaitoksia koskevina.

Vesi- ja viemärilaitosten toimintaan liittyviä säännöksiä sisältyy edelleen vesilakiin. Niitä ei tässä yhteydessä esitetä muutettaviksi.

Edellä sanotun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Yleisellä vesi- ja viemärilaitoksella tarkoitetaan tässä laissa kunnan tai kuntainliiton omistamaa taikka kunnan yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi hyväksymää laitosta, jonka tehtävänä on huolehtia yhdyskunnan vedenhankinnasta ja viemäröinnistä.

Mitä tässä laissa säädetään yleisestä vesi- ja viemärilaitoksesta, on soveltuvin osin voimassa myös sellaisesta laitoksesta, jonka tehtävänä on huolehtia vain yhdyskunnan vedenhankinnasta tai viemäröinnistä.

2 §.

Vedenhankinnalla tarkoitetaan tässä laissa veden toimittamista ensisijaisesti talousvetenä käytettäväksi sekä viemäröinnillä jäte-, sade- ja perustusten kuivatusvesien poisjohtamista ja puhdistamista.

3 §.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toiminta-alueella tarkoitetaan tässä laissa aluetta, jota palvelemaan laitos on järjestänyt tai järjestää vedenhankinnan ja viemäröinnin.

Toiminta-alueen määrää asianomaisen kunnan kunnallisvaltuusto. Toiminta-alueen tulee olla tarkoituksenmukainen ja sellainen, että vedenhankinta ja viemäröinti voidaan sen puitteissa järjestää ja hoitaa taloudellisesti.

4 §.

Muun kuin kunnan tai kuntainliiton omistaman vesi- ja viemärilaitoksen hyväksyy yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi laitoksen hakemuksesta sen kunnan kunnallisvaltuusto, jonka alueella laitoksen toiminta-alue sijaitsee.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun hyväksymisen edellytyksenä on, että laitos palvelee suurehkon kuluttajajoukon tarvetta ja että sen voidaan katsoa kykenevän asianmukaisella tavalla huolehtimaan sille kuuluvista tehtävistä toiminta-alueellaan.

5 §.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen tulee, sen mukaan kuin taloudelliset edellytykset sallivat, kehittää toiminta-alueensa vedenhankintaa ja viemäröintiä yhdyskunnan muun kehityksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

Milloin terveydelliset syyt tai suurehkon kuluttajajoukon tarve muutoin niin vaativat, kunnan on pidettävä huolta siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäröinnin järjestämiseksi kunnan tai tehtävään soveliaan yhteisön omistaman yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toimesta.

6 §.

Yleinen vesi- ja viemärilaitos on velvollinen sallimaan toiminta-alueellaan sijaitsevan kiinteistön liittymisen laitoksen vesijohtoon ja viemäriin 11 §:ssä tarkoitettujen yleisten liittymismääräysten mukaisesti.

Mitä 1 momentissa on säädetty kiinteistön liittymisestä, ei koske sellaista tehdasta, laitosta, yritystä, liikettä tai muuta niihin verrattavaa liittyjää, joka vedenkulutuksensa tai viemäreihin johtamansa jäteveden laadun tai määrän vuoksi huomattavasti vaikeuttaisi yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toimintaa tai sen mahdollisuuksia tyydyttävästi hoitaa tehtäviään siihen liitettyjen muiden kiinteistöjen osalta.

Velvollisuudesta liittyä yleisen vesi- ja viemärilaitoksen vesijohtoon ja viemäriin säädetään terveydenhoitolaissa.

7 §.

Alueella, jolle on vahvistettu tai laadittavana rakennuslaissa tarkoitettu kaava, ei saa rakentaa yleistä vesi- ja viemärilaitosta siten, että vahvistetun tai laadittavan kaavan toteuttaminen vaikeutuu.

8 §.

Yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen kuuluvat kaikki sen toimintaa varten tarpeelliset laitteet ja rakennelmat kuten vedenottamot, ve-

denpuhdistamot, pumppaamot, vesisäiliöt ja vesijohdot sekä putki-, tunneli- ja avoviemärit, tarkastus- ja sadevesikaivot ja muut niihin verrattavat laitteet sekä viemäriveden pumppaamot ja puhdistamot. Yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen eivät kuitenkaan kuulu 9 §:ssä tarkoitetut kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistot.

9 §.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen tulee määrätä jokaista sen vesijohto- ja viemäriverkkoon liitettävää kiinteistöä varten erityiset liittymiskohdat, joiden tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä jollei erityisestä syystä muuta johdu. Alueella, jolle ei ole vahvistettu asemakaavaa tai rakennuskaavaa, ei liittymiskohtaa saa määrätä sataa metriä kauemmaksi liitettävästä lähimmästä rakennuksesta.

Kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistolla tarkoitetaan tässä laissa yleisen vesi- ja viemärilaitoksen vesijohtoon ja viemäriin yhdistettäviä kiinteistön vesijohtoja ja viemäreitä tarvikkeineen ja laitteineen liittymiskohtaan saakka.

10 §.

Yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen liitettyjen kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistot on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu haittaa laitoksen käytölle.

Tarvittaessa saa yleinen vesi- ja viemärilaitos tarkastaa laitoksen verkkoon liitettyjen tai liitettävien kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistojen laadun, kunnon ja toiminnan.

11 §.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen omistaja voi antaa laitokseen liittymisestä ja sen käytöstä yleisiä määräyksiä. Määräykset on laadittava siten, että ne liittyjiin nähden ovat tasapuolisia ja että liittyjän mahdollisuuksia käyttää laitoksen palveluksia hyväkseen ei kohtuuttomasti rajoiteta tai vaikeuteta.

12 §.

Yleiseen vesi- ja viemärilaitokseen liittymisestä ja liittymisehdoista tehdään laitoksen ja liittyjän kesken sopimus. Sopimus ei saa olla 11 §:ssä tarkoitettujen yleisten määräysten vastainen. Laitoksen ja liittyjän keskinäisestä suhteesta on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

13 §.

Yleiselle vesi- ja viemärilaitokselle suoritettavista maksuista on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty tai sovittu.

14 §.

Kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistoista ja niiden laadusta sekä asennustyön suorittamisesta on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

15 §.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen palveluksessa olevalla tai laitoksen siihen erikseen valtuuttamalla henkilöllä on oikeus siinä laajuudessa kuin laitoksen suunnittelu, hoito, käyttö ja kunnossapito edellyttävät liikkua toisen omistamalla alueella ja suorittaa siellä näitä tarkoituksia varten tarpeellisia toimenpiteitä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä on ennen niihin ryhtymistä mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava maanomistajalle ja niistä aiheutuva haitta ja vahinko korvattava asianomaiselle.

Oikeudesta vedenhankinnassa ja viemäröinnissä tarvittavien rakennusten, laitteiden ja rakennelmien tekemiseen ja käyttö- tai omistusoikeuden saamisesta niitä varten tarpeellisiin alueisiin, on säädetty erikseen.

16 §.

Joka tässä laissa säädettyä tehtävää täyttäessään on saanut tietoja yrityksen liike- tai ammattisalaisuuksista, ei saa niitä ilmaista, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, siihen suostu.

17 §.

Jos yleinen vesi- ja viemärilaitos laiminlyö noudattaa sen toimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä, voi lääninhallitus sakon uhalla tai sen uhalla, että tekemättä jätetty työ suoritetaan yleisen vesi- ja viemärilaitoksen kustannuksella, määrätä oikaistavaksi sen, mitä oikeudettomasti on tehty tai laiminlyöty.

Jos muu kuin kunnan omistama yleinen vesi- ja viemärilaitos ei noudata laitoksen toimintaa koskevia säännöksiä tai määräyksiä ja jos laiminlyönnit kunnallisvaltuuston antamista huomautuksista huolimatta jatkuvasti toistuvat taikka jos osoittautuu, ettei laitos kykene tyydyttävästi hoitamaan tehtäviään, kunnallisvaltuusto voi peruuttaa laitoksen hyväksymisen yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi.

18 §.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

19 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Tätä lakia sovelletaan sen voimaan tullessa toiminnassa olevaan kunnan tai kuntainliiton omistamaan vesi- ja viemärilaitokseen voimaantulopäivästä lukien ja muuhun laitokseen sen yleiseksi vesi- ja viemärilaitokseksi hyväksymisestä lukien.

Yleiselle vesi- ja viemärilaitokselle on kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun tätä lakia siihen on sovellettava, vahvistettava 5 §:ssä tarkoitettu laitoksen toiminta-alue.

Laki

rakennuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 78 §:n 5 momentti ja

muutetaan 9 luvun otsake sekä 78 §:n 1 ja 4 momentti sekä 113 § seuraavasti:

9 luku.

Kadun ja muun yleisen alueen rakentaminen.

78 §.

Kadun rakentaminen kuuluu kaupungille.

— — — — — — — — — — — — — — —

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen rakentamisessa ja kunnossapidossa on noudatettava, mitä yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetussa laissa (/7) on säädetty.

113 §.

Rakennuskaavan toteuttamiseen kuuluu rakennuskaava-alueen tarpeellisten liikenneväylien rakentaminen ja kunnossapitäminen sekä, sen mukaan kuin kunnan varat sallivat, tarpeen vaatimiin toimenpiteisiin ryhtyminen ulkovalaistuksen sekä puistojen ja muiden yleisten alueiden järjestämiseksi, ottaen kuitenkin huomioon 15 §:n säännökset.

Yleisen vesi- ja viemärilaitoksen rakentamisessa ja kunnossapidossa on noudatettava, mitä yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetussa laissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Televan käytössä oleva kiinteä omaisuus Televa Oy nimiselle osakeyhtiölle.

Maamme elektroniikkateollisuutta on tarpeen tehokkaasti laajentaa ja monipuolistaa. Elektroniikkateollisuus on viime vuosina kuulunut nopeimmin kasvaneisiin teollisuuden toimialoihin. Sille tyypillisiä piirteitä ovat työvaltaisuus ja vähäinen energian tarve, joten sen kehittämiseen on myös lähivuosien teollisuuspolitiikassa kiinnitettävä erityistä huomiota. Tätä edellyttävät myös ulkomaankaupan tasapainottamispyrkimykset, joiden vuoksi muun muassa meneillään olevan teleliikenteen automatisointiohjelman kotimaisuusaste on pyrittävä pitämään mahdollisimman korkeana.

Näitä tavoitteita silmälläpitäen ei elektroniikka-alalle keskittyneen Televan nykyistä yritysmuotoa posti- ja lennätinlaitoksen konepajana voida enää pitää tarkoituksenmukaisena. Näin varsinkin kun sen tuotanto, tuotevalikoima ja asiakaspiiri ovat viime vuosina olennaisesti laajentuneet.

Televa aloitti toimintansa Valtion Sähköpaja nimisenä vuonna 1945. Televaksi sen nimi muutettiin vuonna 1961. Laitoksen toimialana on puhelin-, radio-, sähkö- ja metallialan koneiden valmistus ja myynti sekä alaan kuuluvien laitteiden huolto ja korjaus. Laitokseen sovelletaan lakia valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista (168/31). Televan liikevaihto, joka vuonna 1970 oli 11,6 milj. markkaa, on vuonna 1974 ollut 32,2 milj. markkaa ja vuonna 1975 noin 40 milj. markkaa. Henkilökunnan määrä oli vuoden 1975 lopussa 970 sen oltua viisi vuotta aikaisemmin 384.

Järjestysmuoto, jonka mukaan Televa toimii valtion välittömässä omistuksessa ja rahoittaa toimintansa valtion kassavaroin, ei tässä tapauksessa enää vastaa liikeyrityksille asetettavia vaatimuksia. Vuoden 1975 ensimmäisen lisämenoarvion yhteydessä onkin hyväksytty Televasta muodostettavaksi uusi kauppa- ja teollisuusministeriön alainen valtionenemmistöinen osakeyhtiö, jolle Televan omaisuus luovutettaisiin ja jonka osakepääoman merkitsemiseksi tässä vaiheessa osoitettiin 15 milj. markan määräraha. Kun Televan omaisuuteen sisältyy myös kiinteää omaisuutta, jonka luovuttaminen valtiovaraston ulkopuolelle edellyttää laissa annettua suostumusta, hallitus on päättänyt antaa Eduskunnalle esityksen laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Televan käytössä oleva kiinteä omaisuus Televa Oy nimiselle osakeyhtiölle.

Kun kuitenkin katsottiin olevan paikallaan, että yhtiöllä on asianmukaiset hallintoelimet valmistelemassa yhtiön mahdollisimman joustavaa käyntiinlähtöä, on valtioneuvosto 18 päivänä joulukuuta 1975 päättänyt perustaa edellä mainitun 15 milj. markan määrärahan turvin Televa Oy nimisen valtionenemmistöisen osakeyhtiön, jonka muina osakkaina ovat Outokumpu Oy ja Valmet Oy kumpikin yhdellä osakkeella. Varsinaisen tuotantotoiminnan siirtäminen Televa Oy:n puitteissa tapahtuvaksi toteutettaisiin mahdollisimman pian sen jälkeen, kun Eduskunta on hyväksynyt sen suostumusta edellyttävät toimenpiteet. Siirtyminen uuteen yritysmuotoon järjestettäisiin käytännössä siten, että valtioneuvosto luovuttaisi Televalle kuuluvan omaisuuden velkoineen ja sitoumuksineen perustettavalle osakeyhtiölle ja määräisi tätä varten omaisuuden arvon ja luovutusehdot. Osakeyhtiönä toimintaansa jatkavalle yritykselle olisi luotava taloudellisesti terve pohja sekä kohtuulliset kilpailuedellytykset.

Televalta uudelle osakeyhtiölle siirtyvän rahoitusomaisuuden arvo tulisi olemaan noin 15 milj. markkaa ja vaihto-omaisuuden arvo olisi noin 34 milj. markkaa.

Televalla nyt olevan käyttöomaisuuden arvo on noin 14 milj. markkaa. Espoon kaupungin Mäkkylän kylässä Televalla on hallinnassaan noin 5,95 hehtaarin suuruinen alue sillä olevine rakennuksineen ja laitteineen. Vuonna 1974 on Televa ostanut Äänekosken kaupungista teollisuustontin, jonka pinta-ala on noin 10,75 hehtaaria, 53 751 markan kauppahinnasta. Televalla on Espoossa sijaitsevalla alueella raken-

teilla lisärakennus, jonka kustannusarvio on 16 milj. markkaa. Lisärakennuksen arvioidaan valmistuvan vuoden 1976 aikana. Myös Äänekoskella hankitulle tontille rakennetaan tehdasrakennus. Sen kustannusarvio on 11,9 milj. markkaa ja rakennus valmistuu vuoden 1977 alkupuolella. Näitä rakennustöitä varten on valtion tulo- ja menoarviossa vuosina 1974—1976 osoitettu varoja yhteensä 27,9 milj. markkaa. Tarkoituksena on sisällyttää nämä uudisrakennukset uudelle yhtiölle luovutettavaan Televan omaisuuteen. Tästä järjestelystä annetaan Eduskunnalle lisämenoarvioesitys.

Koko luovutettavan omaisuuden kirjanpidollisen arvon voidaan arvioida nousevan suunnilleen 90 milj. markkaan. Televa Oy:n osakepääomaksi on alkuvaiheessa katsottu riittävän 15 milj. markkaa. Yhtiölle korvauksetta luovutettavasta Televan omaisuudesta muodostettaisiin vararahasto.

Asian luonteen johdosta hallitus katsoo, että kiinteistöjen luovutuksesta laadittavan asiakirjan tulisi olla, kun lainhuutoa haetaan, leimaverosta vapaa.

Televan nykyisen toimintamuodon lopettamisen yhteydessä on tehtävä sekä hallinnollisen kirjanpidon että liikekirjanpidon mukainen tilinpäätös asianomaisen vuoden lopussa. Hallinnollisen kirjanpidon tilinpäätöksessä on Televan tilit poistettava valtion tilinpidosta. Tätä kirjanpidollista toimenpidettä varten tarvittavasta määrärahasta tulee hallitus tekemään ehdotuksen lisämenoarvioesityksessä.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Televan käytössä oleva kiinteä omaisuus Televa Oy nimiselle osakeyhtiölle.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla vastikkeetta luovuttamaan Televan käytössä oleva Espoon kaupungin Mäkkylän kyläss sijaitseva noin 5,95 hehtaarin suuruinen määräala Mäkkylä nimisestä tilasta RNo 1^{202} sekä Äänekosken kaupungin Äänekosken kylässä sijaitseva noin 10,75 hehtaarin suuruinen määräala, joka muodostuu osasta Korvenpään tilaa RNo 2^{44}, osasta Rahkosen tilaa RNo 1^{66} ja osasta Honkolan tilaa RNo 1^{63}, kumpikin alue rakennuksineen ja laitteineen Televa Oy nimiselle valtionenemmistöiselle osakeyhtiölle. Kiinteistöjen omistusoikeuden luovutuskirja on vapaa leimaverosta.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueellisesta kuljetustuesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta on 29 päivänä joulukuuta 1975 hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi alueellisesta kuljetustuesta siten, että laki sen 16 §:ssä olevan säännöksen mukaan oli tuleva voimaan 1 päivänä tammikuuta 1976. Kun laki vahvistettiin vasta 9 päivänä tammikuuta 1976, sen voimaan tulo kuitenkin siirtyi siksi, kunnes se oli julkaistu asetuskokoelmassa. Tämän vuoksi olisi lain 16 §:ää muutettava siten, että kuljetustuen maksaminen, edellisen lain voimassa olon päätyttyä vuoden 1975 lopussa, voisi jatkua Eduskunnan tahdon mukaisesti keskeytyksettä.

Edellä sanotun perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

alueellisesta kuljetustuesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan alueellisesta kuljetustuesta 9 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (12/76) 16 § näin kuuluvaksi:

16 §.

Tätä lakia sovelletaan tammikuun 1 päivästä 1976 lukien niihin kuljetuksiin, jotka ovat tapahtuneet tai tapahtuvat vuosien 1976—1979 aikana.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun muuttamisesta.

Pidättämisestä, vangitsemisesta tai säilöön ottamisesta aiheutuneen vapaudenmenetyksen vähentämistä tuomitusta rangaistuksesta koskeva säännös on rikoslain 3 luvun 11 §:ssä, sellaisena kuin sanottu lainkohta on 2 päivänä heinäkuuta 1973 annetussa laissa (577/73), joka tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1973. Pykälässä säädetään, että jos määräaikainen vapausrangaistus tuomitaan teosta, jonka johdosta rikoksen tehnyt on ollut vapautensa menettäneenä yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuorokauden, tuomioistuimen on vähennettävä rangaistuksesta vapaudenmenetystä vastaava aika tai katsottava vapauden menetys rangaistuksen täydeksi suoritukseksi. Samoin on meneteltävä silloin, kun vapaudenmenetys on aiheutunut muun saman asian yhteydessä syytteen tai valmistavan tutkinnan kohteena olleen rikoksen tai oikeuteen tuotavaksi määrätyn vastaajan säilöönottamisen johdosta. Jos rangaistukseksi tuomitaan sakko tai virantoimitusero, vapaudenmenetys on kohtuullisessa määrin, kuitenkin vähintään vapauden menetystä vastaavan ajan pituisena, otettava huomioon vähennyksenä tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

Rikoslaki sisälsi jo alkuperäisessä muodossaan vapaudenmenetysajan vähentämistä koskevan säännöksen. Ennen vuonna 1973 tapahtunutta lainmuutosta oli vapaudenmenetystä vastaavan ajan vähentäminen ja vähennyksen suuruus osaksi riippuvainen tuomioistuimen harkinnasta. Vangittu henkilö, joka oli hakenut muutosta alioikeuden päätökseen, ei saanut vähennystä muutoksenhakemisen johdosta pidentyneen vapaudenmenetyksen perusteella, ellei hän saanut tuomioonsa lievennystä tai ellei vähennyksen tekemiseen muuten ollut erityisiä syitä. Vapaudenmenetystä vastaavan ajan vähentämistä koskevien säännösten kehitystä on selvitetty hallituksen esityksessä n:o 237/1972 vp., jonka perusteella nykyinen rikoslain 3 luvun 11 § on annettu.

Edellä mainittua rikoslain 3 luvun 11 §:n muutosta valmisteltaessa katsottiin, että vapaudenmenetyksen vähentämistä koskevan säännöksen tulee olla ehdoton siten, ettei vähennyksen tekeminen jää riippuvaksi tuomioistuimen harkinnasta. Esityksen perusteluissa todettiin myös, että vapaudenmenetysajan vähentämisen tulisi tapahtua muutoksenhakutuomioistuimessa samoin perustein kuin ensimmäisessä oikeusasteessa. Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset. Nykyisessä muodossaan rikoslain 3 luvun 11 § on pohjoismaisen rikosoikeuskomitean mietinnössä (Pohjoismaiset mietinnöt 1971:9) esitetyn suosituksen mukainen ja vastaa asiallisesti muiden pohjoismaiden lainsäädäntöä.

Säännöstön soveltamisessa aiheutuu ongelmia lähinnä silloin, kun vastaaja on samanaikaisesti syytteessä useista rikoksista, joita käsitellään eri tuomioistuimissa. Tällöin on sama vapaudenmenetysaika voitu määrätä vähennettäväksi eri päätöksillä tuomituista rangaistuksista. Näin on saattanut käydä varsinkin niissä tapauksissa, joissa toinen rikosasia on vireillä alioikeudessa ja toista rikosta koskeva asia on muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltävänä. Jos muutoksenhakijana on ollut yksinomaan syytetty, ei ylempi tuomioistuin ole voinut oikaista kaksoisvähennyksestä aiheutuvaa virhettä syytetyn vahingoksi. Eräissä tapauksissa vähennys on voitu tehdä kahteen tai useampaankin kertaan myös siitä syystä, että tuomioistuimet eivät ole tienneet muista samanaikaisesti vastaajaa vastaan vireillä olevista rikosasioista. Tällöin saman vapaudenmenetysajan johdosta tehdyt vähennykset tulevat esille vasta rangaistuksia täytäntöönpantaessa. Lisäksi on esiintynyt tapauksia, joissa tehty vähennys on ollut liian pitkä siitä syystä, että syytetty on vähennettäväksi määrätyn tutkintavankeuden kestäessä suorittanut välillä muuta rangaistusta.

Lainvoiman saaneen tuomion purkaminen rikosasiassa syytetyn vahingoksi on mahdollista

oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9 §:ssä (109/60) mainituissa tapauksissa. Vapaudenmenetysajan vähentäminen kahteen kertaan ei ole kuitenkaan sellainen virhe, jonka johdosta tuomio tuon lainkohdan mukaan saataisiin purkaa.

Vapaudenmenetysajan vähentäminen kahteen tai useampaan kertaan on epäkohta, joka nykyisin esiintyy useammin kuin ennen rikoslain 3 luvun 11 §:n muuttamista. Se olisi poistettava muuttamalla lainsäädäntöä siten, että virheet voitaisiin oikaista säännönmukaisessa menettelyssä. Sitä vastoin siitä nykyisen lainsäädännön periaatteesta, että vapaudenmenetysaika on otettava huomioon täysimääräisenä, ei ole syytä luopua.

Asiaa valmisteltaessa on selvitetty, mitä mahdollisuuksia olisi kehittää nykyistä järjestelmää siten, että tuomioistuimilla olisi vapaudenmenetyksistä nykyistä tarkemmat tiedot. Tämä edellyttäisi kuitenkin huomattavasti tehokkaampaa tietojen välitystä tuomioistuinten sekä poliisi- ja vankeinhoitoviranomaisten välillä. Lisäksi olisi lainsäädäntöä muutettava siten, että päätöksen tehnyt tuomioistuin tai muutoksenhakutuomioistuin voisi tapahtuneen selvityksen johdosta oikaista vapaudenmenetysajan vähentämistä koskevan lausuman. Ilmeistä kuitenkin on, että nykyisenlaisilta epäkohdilta ei silloinkaan kaikissa tapauksissa vältyttäisi.

Tarkoituksenmukaisinta näyttäisi olevan menetellä siten, että tuomioistuimen olisi edelleenkin vähennettävä vapaudenmenetyksen aika täysimääräisenä, mutta että vähennysten yhteensovittaminen annetaan täytäntöönpanoviranomaisten tehtäväksi. Samaa vapaudenmenetysaikaa koskeva vähennys voitaisiin ottaa täytäntöönpanossa huomioon vain kerran.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 lukuun, joka sisältää yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta, ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §. Siinä säädettäisiin rikoslain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitetun vähennyksen huomioon ottamisesta rangaistusten täytäntöönpanossa. Säännös edellyttää, että tuomioistuimen olisi niissä tapauksissa, joissa sanottu vähennys on tehtävä, eli kun rikoksentekijä on ollut jutun vuoksi vapautensa menettäneenä yhtäjaksoisesti vähintään 24 tuntia, mainittava päätöksessään vähennyksen määrän lisäksi myös vapaudenmenetystä vastaava kalenteriaika. Aika olisi ilmoitettava päivän tarkkuudella. Tuomioistuimen päätöksessä vähennettäväksi määrätty aika olisi rangaistusta laskettaessa otettava rangaistuksen vähennyksenä huomioon päätöksessä mainitun pituisena. Niitä tapauksia varten, joissa rangaistusta laskettaessa havaitaan, että saman vapaudenmenetysajan perusteella on tehty vähennys useampaan kertaan, ehdotetaan pykälään otettavaksi säännös, jonka mukaan samaa kalenteriaikaa koskeva vähennys voitaisiin rangaistusta täytäntöönpantaessa ottaa huomioon vähennyksenä vain kerran. Jos tuomittu on tuomioistuimen päätöksessä mainittuna aikana suorittanut vapausrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta, tätä aikaa ei myöskää olisi rangaistusta laskettaessa otettava vähennyksenä huomioon.

Ratkaisun vapaudenmenetysajan huomioon ottamisesta täytäntöönpanossa tekisi rangaistuslaitoksen johtaja, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa yhteenlasketun rangaistuksen määrääminen. Jos vanki katsoo, että rangaistusaikalaskelma on vähennyksen osalta virheellinen, hän voi tehdä rangaistuslaitoksen johtajan menettelystä kantelun oikeusministeriön vankeinhoito-osastolle.

Voimaantulosäännöksen mukaan rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun uutta 2 a §:ää ei sovellettaisi niihin rangaistuksiin, joista rikoslain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettu vähennys on lainvoiman saaneella tuomiolla tehty ennen lain voimaantulopäivää.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 2 lukuun uusi näin kuuluva 2 a §:

2 luku.

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta.

2 a §.

Rikoslain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettu vapaudenmenetystä vastaava vähennys otetaan rangaistuksen täytäntöönpanossa huomioon sen pituisena kuin tuomioistuimen päätöksessä on määrätty. Samaa kalenteriaikaa koskeva vähennys otetaan huomioon vain kerran. Jos tuomittu on päätöksessä mainittuna kalenteriaikana suorittanut vankeusrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta, vähennystä ei tältä ajalta ole laskettava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Sitä ei ole kuitenkaan sovellettava niihin rangaistuksiin, joista rikoslain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettu vähennys on lainvoimaisella tuomiolla tehty ennen lain voimaantulopäivää.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Vt. oikeusministeri *Sakari T. Lehto*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta.

Kirjanpitolain (655/73) 15 §:n 2 momentin mukaan ulkomaanrahan määräiset saamiset muutetaan Suomen rahaksi enintään tilinpäätöspäivän viralliseen ostokurssiin ja ulkomaan rahan määräiset velat velan syntymispäivän viralliseen myyntikurssiin tai, mikäli tilinpäätöspäivän kurssi on korkeampi, tähän korkeampaan kurssiin.

Säännös poikkeaa vakiintuneesta tilinpäätöskäytännöstä muun muassa rahalaitosten valuuttamääräisillä lainoilla hankittujen varojen edelleenlainatuksesta syntyneiden ulkomaanrahan määräisten saamisten ja velkojen osalta. Käytännössä ei nimittäin aina käytetä virallista ostokurssia tai myyntikurssia. Saamisten osalta voidaan noudattaa esimerkiksi virallista myyntikurssia velkojan halutessa siirtää hankkimansa vastaavan ulkomaisen lainan kurssieron velallisen maksettavaksi. Jotta velkojalle edellä mainitust kurssierosta johtuva saaminen voitaisiin esittää tilinpäätöksessä täysimääräisenä, hallitus esittää, että kirjanpitolain 15 §:n 2 momentin säännöstä tulisi muuttaa siten, että ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat saadaan muuttaa tilinpäätöksessä Suomen rahaksi erikseen sovitun kurssin mukaan.

Ulkomaisten velkojen kurssin muutoksista johtuneita arvon alentumisia eli kurssivoittoja ei voida säännöksen mukaan vielä kurssin muutoksen johdosta kirjata, vaan kurssivoitto tuloutuu vasta maksun tapahtuessa. Kurssin muutoksesta johtuva velan arvon nousu eli kurssitappio on sitä vastoin jo kurssin muutoksen johdosta kirjattava.

Vanhan kirjanpitolain aikana kurssivoitto voitiin kirjata heti kurssin muututtua. Verotuksessa kurssitappioiden vähentämisajankohta on verovelvollisen valittavissa niitä koskevan erityissäännöksen perusteella. Vaikka vastaavaa säännöstä kurssivoittojen osalta ei olekaan, myös näiden tulouttamisajankohta on verovelvollisen valittavissa siten, että kurssivoitto tuloutetaan joko heti kurssin muututtua tai vasta maksun tapahtuessa.

Tämän vuoksi hallitus esittää edelleen, että kirjanpitolain 15 §:n 2 momentin säännöstä tulisi myös muuttaa siten, että ulkomaanrahan määräiset velat voitaisiin esittää tilinpäätöksessä velan syntymispäivän myyntikurssia alempaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

Edellä olevasta johtuen tulisi kirjanpitolain 21 §:ään lisätä uusi 9 kohta, joka velvoittaisi ilmoittamaan tuloslaskelmassa tai taseessa sen perusteen, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset velat Suomen rahaksi.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirjanpitolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 10 päivänä elokuuta 1973 annetun kirjanpitolain (655/73) 15 §:n 2 momentti sekä lisätään 21 §:ään uusi 9 kohta seuraavasti:

15 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ulkomaanrahan määräiset saamiset muutetaan Suomen rahaksi enintään tilinpäätöspäivän Suomen Pankin ostokurssiin ja velat velan syntymispäivän tai tilinpäätöspäivän Suomen Pan-

kin myyntikurssiin. Mikäli ulkomaanrahan määräiset saamiset tai velat on sopimuksilla tai muutoin sidottu tiettyyn kurssiin, ne saadaan muuttaa Suomen rahaksi sitä noudattaen.

21 §.

9) peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset velat Suomen rahaksi, ellei ole käytetty tilinpäätöspäivän Suomen Pankin myyntikurssia.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 1975.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Ministeri *Sakari T. Lehto*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä.

Esityksen pääasiallinen sisältö.

Hallituksen esityksen tavoitteena on luoda edellytykset vuosiloman pitämiseen niille karjataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille, joilla ei ilman erityistä lomatoimintaa ole mahdollisuuksia vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi. Edelleen on hallituksen esityksen tavoitteena järjestää maataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille sijaisapua yrittäjän sairauden, tapaturman, synnytyksen tai muun niihin verrattavan tilapäisen syyn vuoksi. Loma- ja sijaisaputoiminta on tarkoitus toteuttaa järjestämällä maatalousyrittäjille maatalousyrittäjän itsensä tai maatalousyrittäjäin yhteisön hankkima taikka kunnan osoittama maatalouslomittaja.

Maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada vuosilomaa viisi kuudesosa työpäivää jokaiselta sellaiselta kuukaudelta, jona hän on toiminut karjataloustehtävissä vähintään neljänätoista päivänä. Täysi vuosiloma olisi näin kymmenen päivää. Valtioneuvostolla ja maataloustuottajain keskusjärjestöillä olisi kuitenkin oikeus muun muassa sopia vuosiloman pituudesta toisinkin kuin lakiehdotuksessa on säädetty. Vuosiloman myöntämisessä noudatettaisiin sellaista etuoikeusjärjestystä, jonka mukaan kullekin maatalousyritykselle hyväksyttäisiin ensin lomittaja kymmeneksi päiväksi myös silloin kun yrityksessä on kaksi vuosilomaan oikeutettua maatalousyrittäjää. Sijaisavun antamisen kestoaikaa ei sen sijaan ole ehdotettu säänneltäväksi, vaan tämän määrääminen on jätetty lomalautakunnan tehtäväksi. Sijaisavusta perittäisiin muilta kuin vähävaraisilta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukainen korvaus. Lopullisesti vasta valtion tulo- ja menoarvioon otettu määräraha määrittelisi, missä laajuudessa loma- ja sijaisaputoimintaa on mahdollisuus harjoittaa.

Loma- ja sijaisaputoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat lakiehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena sosiaalihallitukselle. Läänin alueella toimintaa ohjaisi lääninhallitus ja kunnassa lomalautakunta. Lomalautakunta huolehtisi sitten lakiehdotuksen mukaisesta toiminnasta kunnassa. Kunnalle ei vuosiloma- eikä sijaisaputoiminnan järjestämisestä aiheutuisi kustannuksia. Käytettävissä olevat määrärahat osoitettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan sosiaalihallituksen ja lääninhallituksen toimesta kuntien käyttöön.

Ainoastaan poikkeustapauksissa vuosiloman järjestämiseksi maatalouslomittajana voisi lakiehdotuksen mukaan olla sellainen henkilö, joka saa pääasiallisen toimeentulonsa tästä yrityksestä. Sen sijaan sijaisaputehtävissä ei tällaista henkilöä voitaisi käyttää lomittajana lainkaan.

Erityisesti sijaisapukysymysten ratkaisemiseksi on välttämätöntä, että lomalautakunnalla on oikeus saada verotus- ja muilta viranomaisilta lakiehdotuksen toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä. Tätä koskeva valtuussäännös on sen vuoksi katsottu tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää lakiehdotukseen.

Päätöksenteon yksinkertaistamiseksi on lakiehdotuksessa annettu mahdollisuus siirtää eräitä lautakunnalle kuuluvia tehtäviä lomalautakunnan sihteerille ja johtavalle maatalouslomittajalle. Kun sijaisavun järjestäminen kuitenkin ilmeisesti usein vaatii nopeaa päätöksentekoa, on katsottu tarpeelliseksi antaa edellämainituil-

le henkilöille aina mahdollisuus annettujen ohjeiden perusteella päättää sijaisavun antamisesta.

I Yleisperustelut.

Nykyisin voimassa oleva laki maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä (127/74) on annettu 8 päivänä helmikuuta 1974 ja sitä on osittain muutettu 23 päivänä kesäkuuta 1975 annetulla lailla (492/75). Laki maatalousyrittäjän sijaisavusta (642/75) on annettu 25 päivänä heinäkuuta 1975. Laki maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1974 ja laki maatalousyrittäjän sijaisavusta 1 päivänä syyskuuta 1975. Molemmat lait ovat voimassa vuoden 1976 maaliskuun loppuun. Edellä mainittuja lakeja laadittaessa käytettiin perustana vuonna 1973 jätettyä maatalousväestön ja pienyrittäjien lomakomitean mietintöä (Komiteanmietintö 1973: 28).

Hallituksen esitystä laiksi maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä laadittaessa on pyritty ottamaan huomioon ne kokemukset, jotka maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä annetusta laista on saatu. Huolimatta siitä, että sanottu laki on ollut voimassa vasta yli vuoden, on saatuja kokemuksia pidettävä yleensä myönteisinä. Yhteiskunnallista tasa-arvoa eri väestöryhmien kesken on tämän lain avulla voitu kehittää, kun nyt myös sellaiset väestöryhmät, jotka eivät maatalousyrityksensä koon ja yritystoimintansa laadun vuoksi ole aikaisemmin voineet pitää minkäänlaista vuosilomaa, ovat päässeet osallisiksi vuosilomajärjestelyistä.

Ennen maatalousyrittäjän sijaisavusta annettua lakia on sijaisapua maatalousyrittäjien sairaus ja muissa siihen verrattavissa tapauksissa pyritty järjestämään, paitsi vapaaehtoisella pohjalla myös kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain (270/66) tarkoittaman kodinhoitoaputoiminnan rajoissa. Sen sijaan tuotantotoimintaa palvelevaa sijaisapua ei maatalousperheisiin ole voitu järjestää tarvetta vastaavasti siitäkään huolimatta, että keväällä 1967 ryhdyttiin kodinhoitajien koulutuksessa jossakin määrin lisäämään karjatalouden opetusta maatalousvaltaisten kuntien tarpeita ajatellen. Esityksen mukaisella sijaisaputoiminnalla ei ole tarkoitus supistaa maatalousyrityksille tulevaa kunnallista kodinhoitoapua.

Nyt saatujen kokemusten perusteella on ilmeistä, että voimassaoleva laki maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä on toimintamuodoiltaan ja organisaatioltaan osoittautunut onnistuneeksi. Vuosiloman hakemismenettely on kuitenkin muodostunut yrittäjälle varsin suuritöiseksi ja hankalaksi. Pyrkimyksenä on tämän vuoksi kehittää hakemismenettelyä niin, että pelkkä maatalousyrittäjän pyyntö olisi jo riittävä edellytys loman saannille. Kun sekä vuosilomatoiminta että sijaisaputoiminta järjestetään samojen maatalouslomittajien avulla, on ilmeistä, että henkilökunnan vähyys tulee jatkuvasti haittaamaan vuosilomien ja sijaisapujen myöntämistä. Erityisenä ongelmana lomittajien töiden järjestelyille on ollut se, että lomitustehtävät ovat kohdistuneet tietyille kesä- ja syyskuukausille. Tämän haitan vähentämiseksi ja kuntien mahdollisuuksien parantamiseksi palkata ympärivuodet työssä olevia lomittajia, on lakiehdotukseen sisällytetty säännös, jonka mukaan maatalouslomittaja voidaan korvausta vastaan osoittaa maatalousyritykselle avuksi muutoinkin kuin lakiehdotuksessa tarkoitetussa loma- ja sijaisaputoiminnassa, jos tämä voi tapahtua loma- tai sijaisaputehtäviä vaikeuttamatta. Myös olisi lomittajien koulutusta tehostettava sekä pyrittävä siihen, että maatalousyrittäjät jakaisivat lomansa vuoden eri osille.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on yhdistää nyt erillään olevat lait maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä ja sijaisavusta yhdeksi laiksi. Samalla on tehty joukko korjauksia, jotka on katsottu välttämättömiksi nykyisestä maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä annetusta laista saatujen kokemusten perusteella. Maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä annetun lain mukaan sosiaali- ja terveysministeriön apuna toimiva neuvottelukunta on ollut tätä esitystä valmisteltaessa kiinteässä yhteistyössä ministeriön kanssa.

Hallituksen esityksen mukaan maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestäminen tapahtuu valtion vuosittaisen tulo- ja menoarvion määräämissä rajoissa. Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1976 on maatalousyrittäjän vuosilomatoimintaan varattu 120 miljoonaa markkaa, sijaisaputoimintaa varten 10 miljoonaa markkaa ja hallintokuluja varten 8 miljoonaa markkaa. Kysymys siitä, kuinka suurelta osalta määrärahat tullaan lukemaan hinnoitteluvuonna 1976/77 maatalouden välittömäksi hin-

tapoliittiseksi tueksi maataloustuotteiden tavoitehintoja määrättäessä, ratkaistaan vasta myöhemmin.

II Yksityiskohtaiset perustelut.

1 luku. *Soveltamisala.* Vuosiloman järjestämisen osalta lakiehdotusta sovellettaisiin maatalousyrittäjään, joka itse työhön osallistuen omaan lukuunsa, yhteiseen lukuun tai perheen jäsenenä harjoittaa karjataloutta saaden siitä pääasiallisen toimeentulonsa ja jolla yrityksen karjatalouteen kuuluvien tehtävien vuoksi ei ole mahdollisuutta ilman tässä laissa säädettyä lomatoimintaa vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi. Sijaisapua järjestettäessä soveltamisala olisi laajempi kuin vuosilomaa järjestettäessä, sijaisapua annettaisiin näet maataloutta harjoittavalle maatalousyrittäjälle, jonka katsotaan sairauden tai muun sellaisen tilapäisen syyn vuoksi olevan erityisen sijaisavun tarpeessa. Soveltamisalan laajennusta vuosilomaan nähden on pidettävä perusteltuna sen vuoksi, että maataloutta harjoittavan yrittäjän, vaikkei hän karjataloutta harjoittavan yrittäjän tavoin olekaan jatkuvasti sidottu yritykseensä, on kuitenkin katsottava olevan erityisen sijaisavun tarpeessa esimerkiksi silloin kun hän on joutunut tapaturman uhriksi kiireisimmän työjakson aikana.

Vuosiloman osalta ehdotuksessa on vuosilomaan oikeutettujen piiriä rajoitettu kahteen yrityksessä työskentelevään yrittäjään. Sijaisavun osalta ei tällaista rajausta ole.

Kun sellaisen maatalousyrittäjän, jolla on palveluksessaan säännöllisesti yksi tai useampi perheen ulkopuolinen työntekijä, ei voida yleensä katsoa olevan erityisen vuosiloman tai sijaisavun tarpeessa, ei lakiehdotusta tällaiseen yrittäjään eräitä poikkeustapauksia lukuunottamatta sovellettaisi. Näissä poikkeustapauksissa lomittajaa myönnettäessä on myöntämisen peruste aina erikseen todettava. Kuitenkin silloin jos yrityksessä on vain yksi vuosilomaan tai sijaisapuun oikeutettu yrittäjä, sovelletaan lakia yrittäjään siitäkin huolimatta, että hänellä on palveluksessaan yksi perheen ulkopuolinen palkattu työntekijä.

2 luku. *Vuosiloma- ja sijaisaputoiminta.* Tällä toiminnalla tarkoitettaisiin maatalousyrittäjän itsensä tai maatalousyrittäjäin yhteisön hankkiman taikka kunnan osoittaman maatalouslomittajan järjestämistä maatalousyrittäjälle tämän vuosiloman tai siksi ajaksi, kun yrittäjä on tilapäisesti estynyt hoitamasta yritystään.

3 luku. *Vuosiloman pituus.* Lakiehdotuksen mukaan maatalousyrittäjän täysi vuosiloma olisi kymmenen työpäivää eli viisi kuudesosa työpäivää jokaiselta sellaiselta kalenterikuukaudelta, jonka aikana maatalousyrittäjä on työskennellyt yrityksessä vähintään neljänätoista päivänä. Lopullisesti kuitenkin vasta valtion tulo- ja menoarviossa oleva määräraha ratkaisisi loman pituuden. Vuosilomaan oikeuttavaa aikaa laskettaessa noudatetaan muutoin soveltuvin osin mitä vuosilomalaissa (272/73) on säädetty. Maatalousyrittäjä voi lakiehdotuksen mukaan pitää lomansa enintään kolmessa erässä lomakauden aikana, joka olisi huhtikuun 1 päivän ja seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivän välinen aika. Lomanmääräytymisvuosi muodostuisi lomakautta edeltäneestä 12 kalenterikuukaudesta. Sijaisavun kestoajasta ei lakiehdotukseen sisälly säännöksiä. Tämän kysymyksen ratkaisisi kussakin yksittäistapauksessa erikseen lomalautakunta.

4 luku. *Etuoikeusjärjestys.* Huolimatta siitä, että lakiehdotuksen mukaan samassa yrityksessä voi olla kaksi vuosilomaan oikeutettua henkilöä, esitykseen on sisällytetty säännös, jonka mukaan yhdelle maatalousyritykselle hyväksytään tai osoitetaan lomittaja-apua ensin yhteensä enintään kymmeneksi päiväksi. Tämän jälkeen lomalautakunnan tulee vielä käytettävissä olevien varojensa rajoissa osoittaa tai hyväksyä niille maatalousyrityksille, joissa on kaksi lomaanoikeutettua yrittäjää, lomittaja-apua niin pitkäksi ajaksi, että jokaiselle sellaiselle yritykselle, jossa on kaksi lomaanoikeutettua maatalousyrittäjää, myönnetään lomittaja-apua yhteensä 20 päiväksi. Kun on ilmeistä, että sijaisapua voitaneen maatalousyrityksille antaa vain rajoitetusti, lakiehdotukseen on otettu säännös myös sijaisapua myönnettäessä noudatettavasta etuoikeusjärjestyksestä.

5 luku. *Hallinto.* Tarkoituksenmukaiseksi hallintoratkaisuksi on osoittautunut maatalousyrittäjän vuosiloma- ja sijaisaputoiminnan kytkeminen muista yleisistä sosiaalipalveluksista vastaavan sosiaalihuollon hallintoon. Loma- ja sijaisaputoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluisi näin sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena sosiaalihallitukselle. Lää-

nin alueella toimintaa ohjaisi ja valvoisi sosiaalihallituksen alaisena lääninhallitus. Kun loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämiseen paikallistasolla liittyy monia sellaisia tehtäviä, joiden hoitamisen ei luontevasti voida katsoa kuuluvan ennestään olevien lautakuntien tehtäviin, on tarkoituksenmukaista, että erillinen lomalautakunta huolehtii lain täytäntöönpanosta. Kunnallisvaltuustolle on kuitenkin varattu mahdollisuus päättää, että lomalautakunnalle kuuluvista tehtävistä huolehtii muu lautakunta tai kunnallishallitus.

6 luku. *Maatalouslomittajat.* Loma- ja sijaisaputoiminta toteutetaan järjestämällä erityinen maatalouslomittaja maatalousyrittäjälle. Pääsääntö on tällöin, ettei maatalousyritykseen saa hyväksyä maatalouslomittajaksi sellaista henkilöä, joka saa tästä yrityksestä pääasiallisen toimeentulonsa. Sijaisavun osalta tämä säännös on täysin ehdoton. Sen sijaan siinä tapauksessa, että maatalousyrittäjä ei voi pitää vuosilomaansa sen vuoksi, ettei maatalouslomittajaa voida hänelle järjestää, voidaan maatalousyritykseen hyväksyä maatalouslomittajaksi sellainenkin henkilö, joka saa tästä yrityksestä pääasiallisen toimeentulonsa.

Maatalouslomittaja olisi yleensä työsopimussuhteessa kuntaan. Kuitenkin lomalautakunnan määräämin ehdoin ja päättämässä laajuudessa voitaisiin lomittajaksi hyväksyä myös sellainen henkilö, joka lomittajana toimiessaan olisi työsopimussuhteessa maatalousyrittäjäin yhteisöön.

Kun on epävarmaa, voivatko kaikki maatalousyrittäjät hankkia itselleen lomittajaa tai saada sellaista maatalousyrittäjäin yhteisön hankkimana, kunnan tulee ottaa palvelukseensa tarpeellinen määrä maatalouslomittajia. Lomittajan tulee huolehtia yrityksen hoitoon liittyvistä välttämättömistä tehtävistä. Samanaikaisesti sijaisavun kanssa yritykselle voidaan myöntää myös kunnallista kodinhoitoapua niissä tapauksissa, joissa se kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain mukaan on mahdollista.

7 luku. *Sijaisavusta perittävä maksu.* Vaikkakaan lakiehdotuksen mukaisella sijaisavulla ei kunnallista kodinhoitoavun saamista maatalousyrityksille ole tarkoitus vähentää tai korvata, on sijaisapu paljolta verrattavissa kunnalliseen kodinhoitoapuun. Myös sijaisavun korvausperusteet voisivat näin olla samat kuin kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain mukaiset korvausperusteet. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi nämä korvausperusteet. Sijaisavusta perityillä maksuilla kunnan tulee laajentaa sijaisaputoimintaansa sen lisäksi, mitä kunta järjestää sille valtion varoista osoitettujen varojen rajoissa.

8 luku. *Kustannukset.* Loma- ja sijaisaputoiminnasta ei kunnille aiheutuisi kustannuksia, vaan lakiehdotuksen täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset kustannukset korvattaisiin valtion varoista. Käytettävissä olevat määrärahat osoitettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaan sosiaalihallituksen ja lääninhallituksen toimesta kuntien käyttöön. Varojen myöntäminen kuntatasolla tapahtuisi sitten siten, että lääninhallitus lomakauden alkaessa ilmoittaisi jokaiselle kunnalle, mikä tulisi olemaan kunnan kokonaisosuus läänin kuntien kesken jaettavasta rahamäärästä. Sen jälkeen määräraha jaettaisiin neljännesvuosittain kunnalle sen pyytämän määrän suuruisena.

Lääninhallitukselle palautetut määrärahat tai sijaisapumaksut on jaettava niille kunnille, joille osoitetut varat eivät ole riittäneet loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämiseen. Jonakin lomakautena käyttämättä jääneet määrärahat tai sijaisapumaksut siirretään käytettäviksi seuraavana lomakautena.

9 luku. *Oikaisumenettely.* Oikaisumenettelyssä noudatettaisiin, ellei lakiehdotuksesta muuta johtuisi, kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) säännöksiä. Lakiehdotukseen sisältyvän muutoksenhakukiellon vuoksi ei kuitenkaan olisi mahdollista hakea muutosta lääninhallituksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen.

10 luku. *Lomittajan järjestäminen.* Lakiehdotuksen täytäntöönpanosta huolehtisi kunnassa lomalautakunta, jolle myös vuosilomaa ja sijaisapua koskevat pyynnöt on osoitettava. Tarkoitus on, että ainakin sijaisapua voitaisiin pyytää suullisesti. Milloin lomalautakunnalle tehty sijaisapupyyntö tarkoittaa lähinnä kodin- ja taloudenhoitoon kuuluvien tehtävien suorittamista, on lomalautakunnan välittömästi siirrettävä asia sosiaalilautakunnan käsiteltäväksi. Kun sijaisapu ja kunnallinen kodinhoitoapu läheisesti liittyvät toisiinsa, on tarkoituksenmukaista, että lomalautakunta ja sosiaalilautakunta toimivat kiinteässä yhteistyössä. Tämän koros-

tamiseksi on lakiehdotukseen sisällytetty tätä koskeva säännös.

Jotta vuosiloman antamisen päämäärä toteutuisi, eli että yrittäjälle varattaisiin mahdollisuus vapautua normaalista päivittäisestä työstään, on lakiehdotukseen otettu nimenomainen säännös, jonka tarkoituksena on korostaa sitä, ettei yrittäjä vuosilomansa aikana suorittaisi maatalousyrityksen hoitoon säännöllisesti kuuluvia tehtäviä.

11 luku. *Erinäiset säännökset.* Tarkoituksenmukaiseksi on katsottava, että annetaan valtioneuvostolle oikeus valtion tulo- ja menoarvion rajoissa määrätä muun muassa vuosiloman pituus siinä tapauksessa, että valtioneuvosto ja maataloustuottajain keskusjärjestöt ovat sopineet loman pituutta muutettavaksi.

Kun lomalautakunnalta on aikaisemmin puuttunut valtuutus hankkia eri viranomaisilta tietoja, joita tarvitaan lain toimeenpanossa, on katsottu välttämättömäksi antaa lomalautakunnalle oikeus saada verotus- ja muilta viranomaisilta lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja.

Toistaiseksi kunnat ovat vain vähäisessä määrässä ottaneet kunnan palvelukseen ympärivuotisia lomittajia. Lähinnä tähän on vaikuttanut paitsi vähäiset kokemukset uudesta lainsäädännöstä, ennen kaikkea se, että vuosiloman vuoksi järjestetty lomitus on kohdistunut epätasaisesti vuoden eri osille. Jotta voitaisiin turvata lomittajien jatkuva työllisyys kaikkina vuoden aikoina ja parantaa näin kunnan mahdollisuuksia palkata ympärivuotisia lomittajia, ehdotetaan, että maatalousyrittäjä voisi pyytää kunnalta lomittaja-apua myös muissa kuin lakiehdotuksessa mainituissa vuosiloma- tai sijaisaputapauksissa. Tällöin yrittäjän olisi kuitenkin suoritettava kunnalle täysi korvaus.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Soveltamisala.

1 §.

Tätä lakia sovelletaan vuosilomaa järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka itse työhön osallistuen omaan lukuunsa, yhteiseen lukuun tai perheenjäsenenä harjoittaa karjataloutta saaden siitä pääasiallisen toimeentulonsa ja jolla yrityksen karjatalouteen kuuluvien välttämättömien tehtävien vuoksi ei ole mahdollisuutta ilman tässä laissa säädettyä lomatoimintaa vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi. Lakia ei kuitenkaan sovelleta useampaan kuin kahteen samassa yrityksessä edellä mainitulla tavalla työskentelevään yrittäjään.

2 §.

Sijaisapua järjestettäessä tätä lakia sovelletaan maatalousyrittäjään, joka itse työhön osallistuen omaan lukuunsa, yhteiseen lukuun tai perheenjäsenenä harjoittaa maataloutta saaden siitä pääasiallisen toimeentulonsa ja jolla sairauden, tapaturman, synnytyksen tai muun niihin verrattavan tilapäisen syyn vuoksi ei ole mahdollisuutta huolehtia maatalousyritykseen kuuluvista välttämättömistä tehtävistä ilman tässä laissa säädettyä sijaisapua.

3 §.

Lakia ei sovelleta maatalousyrittäjään, jolla on palveluksessaan vuosilomaa järjestettäessä karjataloudessa ja sijaisapua järjestettäessä maataloudessa säännöllisesti yksi tai useampi perheen ulkopuolinen palkattu työntekijä. Milloin yrityksessä on kuitenkin vain yksi edellä 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu maatalousyrittäjä, sovelletaan lakia häneen, vaikka hänellä onkin palveluksessaan yksi perheen ulkopuolinen palkattu työntekijä.

Poikkeustapauksessa lakia voidaan soveltaa myös sellaiseen maatalousyrittäjään, jolla on palveluksessaan säännöllisesti enintään kaksi perheen ulkopuolista palkattua työntekijää. Tällöin edellytyksenä kuitenkin on, ettei yrittäjä palkatuista työntekijöistä huolimatta voi 1 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi tai 2 §:ssä tarkoitetussa

tapauksessa huolehtia yrityksen toimintaan liittyvistä välttämättömistä tehtävistä.

Maatalousyrittäjällä katsotaan olevan palveluksessaan säännöllisesti yksi perheen ulkopuolinen työntekijä, jos maatalousyrityksessä jäljempänä 6 §:ssä tarkoitetun lomanmääräytymisvuoden aikana yhdellä tai useammalla muulla perheen ulkopuolisella työntekijällä kuin maatalousharjoittelijalla teetettyjen työpäivien kokonaismäärä on ollut 252 ja kaksi ulkopuolista työntekijää, jos teetettyjen työpäivien määrä on ollut 504.

2 luku.

Vuosiloma- ja sijaisaputoiminta.

4 §.

Vuosilomatoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa maatalousyrittäjän itsensä tai maatalousyrittäjäin yhteisön hankkiman taikka kunnan osoittaman maatalouslomittajan järjestämistä maatalousyrittäjälle hänen vuosilomansa ajaksi.

5 §.

Sijaisaputoiminnalla tarkoitetaan 4 §:ssä mainitun maatalouslomittajan järjestämistä maatalousyrittäjälle siksi ajaksi, kun hän on 2 §:ssä sanotulla tavalla tilapäisesti estynyt hoitamasta yritystään.

3 luku.

Vuosiloman pituus.

6 §.

Maatalousyrittäjällä on oikeus valtion tuloja menoarviossa vuosittain tarkoitukseen varattujen määrärahojen osoittamissa rajoissa saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on viisi kuudesosa työpäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jollei lomapäivien luvuksi tule kokonaislukua, päivän osa katsotaan täydeksi lomapäiväksi.

Täydeksi lomanmääräytymiskuukaudeksi katsotaan lomakautta edeltävän maaliskuun lopussa päättyvän lomanmääräytymisvuoden sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana maatalousyrittäjä on toiminut 1 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä vähintään neljänätoista päivänä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua aikaa laskettaessa noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä vuosilomalain (272/73) 3 §:ssä on säädetty työssäolopäivien veroisina pidettävien päivien ottamisesta huomioon vuosiloman pituutta määrättäessä.

7 §.

Maatalousyrittäjän on pidettävä 6 §:ssä tarkoitettu vuosilomansa enintään kolmessa erässä lomakauden aikana. Lomakausi on huhtikuun 1 päivän ja seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivän välinen aika, nämä päivät mukaan luettuina.

4 luku.

Etuoikeusjärjestys.

8 §.

Maatalousyrittäjän vuosilomaa järjestettäessä on kullekin maatalousyritykselle ensin hyväksyttävä tai osoitettava maatalouslomittaja yhteensä enintään yhden maatalousyrittäjän koko vuosiloman pituiseksi ajaksi.

Tämän jälkeen on, mikäli se kunnalle osoitettujen varojen rajoissa on mahdollista, jokaiselle sellaiselle maatalousyritykselle, jossa on kaksi lomaan oikeutettua yrittäjää, järjestettävä lomittaja enintään niin pitkäksi ajaksi kuin yrityksen kummankin maatalousyrittäjän yhteenlaskettu vuosiloman pituus 1 momentissa mainittu aika mukaanluettuna edellyttää.

9 §.

Sijaisapua järjestettäessä on etusija annettava sellaisille maatalousyrittäjille, joiden mahdollisuudet yrityksen karjanhoito- tai muiden välttämättömien tehtävien hoitamiseen ilman sijaisapua ovat vähäisimmät. Yrittäjän mahdollisuuksia harkittaessa on huomiota kiinnitettävä yrittäjän taloudellisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiin sekä yrityksen karjan laatuun ja määrään.

5 luku.

Hallinto.

10 §.

Vuosiloma- ja sijaisaputoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena sosiaalihallitukselle.

Lausuntojen antamista varten loma- ja sijaisaputoimintaa koskevista periaatteellisista ja laajakantoisista kysymyksistä on sosiaali- ja terveysministeriön apuna neuvottelukunta, josta säädetään tarkemmin asetuksella.

11 §.

Läänin alueella loma- ja sijaisaputoimintaa ohjaa ja valvoo sosiaalihallituksen alaisena lääninhallitus.

12 §.

Kunnan tehtävänä on valtion tulo- ja menoarviossa myönnetyistä määrärahoista sen käyttöön vuosittain osoitettujen varojen rajoissa huolehtia loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämisestä niitä maatalousyrittäjiä varten, joiden toiminta tapahtuu pääasiallisesti kunnan alueella.

13 §.

Kunnassa on tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten lomalautakunta, jossa on enintään kuusi jäsentä. Osan jäsenistä tulee olla perehtynyt maatalousyritysten olosuhteisiin.

Lomalautakunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet valitsee kunnallisvaltuusto. Valtuusto määrää jäsenistä lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Milloin kunnassa on vain vähäinen määrä tässä laissa tarkoitettuja maatalousyrittäjiä, kunnallisvaltuusto voi päättää, että tämän lain mukaisista tehtävistä huolehtii muu lautakunta tai kunnallishallitus. Mitä tässä laissa on säädetty lomalautakunnasta, sovelletaan tällöin vastaavasti muuhun lautakuntaan tai kunnallishallitukseen.

14 §.

Kunnan tulee laatia sosiaalihallitukselle sen antamien ohjeiden mukainen selvitys loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämisestä kunnassa.

15 §.

Kunnalla tulee olla loma- ja sijaisaputoiminnan johtosääntö, jossa tarkemmin määrätään toimintaa koskevan hallinnon järjestämisestä kunnassa.

6 luku.

Maatalouslomittajat.

16 §.

Maatalouslomittajan järjestämiseksi niitä maatalousyrittäjiä varten, jotka eivät ole voineet itse hankkia lomittajaa, kunnan tulee ottaa palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellinen määrä maatalouslomittajia.

Milloin maatalouslomittajien saantia ei voida riittävästi turvata 1 momentissa tarkoitettujen lomittajien avulla, kunta voi sopia maatalousyrittäjäin yhteisön kanssa, että myös yhteisön hankkimia lomittajia käytetään tarvittaessa kunnan lomittajapalvelujen järjestämiseen. Tällaisen yhteisön on lomalautakunnan pyynnöstä annettava sille selvityksiä ja tietoja, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitetun lomittajatoiminnan järjestämiseksi.

17 §.

Maatalousyrittäjän itsensä ja maatalousyrittäjäin yhteisön hankkima maatalouslomittaja ovat työsopimussuhteessa kuntaan.

Milloin yhteisön hankkima lomittaja on yhteisön palveluksessa, hän voi lomalautakunnan määräämin edellytyksin olla lautakunnan hyväksymänä lomittajana toimiessaankin työsopimussuhteessa yhteisöön. Tällöin lomittajan on kuitenkin noudatettava lautakunnan lomittajatehtäviä varten antamia ohjeita.

Milloin kunnan palveluksessa on useita maatalouslomittajia ja tässä laissa tarkoitetun lomittajatoiminnan ohjaus ja valvonta sitä välttämättä edellyttävät, voidaan kunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen ottaa johtava maatalouslomittaja siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Maatalouslomittajan ja johtavan maatalouslomittajan kelpoisuusehdoista säädetään asetuksella.

18 §.

Maatalousyritykseen ei saa hyväksyä maatalouslomittajaksi sellaista henkilöä, joka saa tästä yrityksestä pääasiallisen toimeentulonsa.

Poikkeustapauksessa maatalouslomittajaksi voidaan maatalousyrittäjän vuosiloman ajaksi kuitenkin hyväksyä 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jollei maatalousyrittäjälle voida järjestää lomittajaa muulla tavalla ja yrittäjä ei tästä syystä voi pitää vuosilomaansa.

19 §.

Maatalouslomittajan tulee sen mukaan kuin johtosäännössä tarkemmin määrätään huolehtia maatalousyrityksen karjatalouteen säännöllisesti kuuluvista ja muista yrityksen hoitoon liittyvistä välttämättömistä tehtävistä.

Sijaisaputehtävää varten hyväksytyn tai osoitetun lomittajan on tarpeen mukaan huolehdittava 1 momentissa säädettyjen tehtävien lisäksi

myös yrittäjän säännölliseen kodin- ja taloudenhoitoon kuuluvista tehtävistä, mikäli se yrityksen hoitoon kuuluvien karjanhoito- ja muiden työtehtävien ohella on mahdollista eikä yrittäjälle ole samanaikaisesti järjestetty kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain (270/66) mukaista kodinhoitoapua.

20 §.

Maatalouslomittaja ei saa vaatia maatalousyrittäjältä itselleen palkkaa tai muuta korvausta, vapaata ravintoa ja asuntoa lukuunottamatta.

7 luku.

Sijaisavusta perittävä maksu.

21 §.

Sijaisavusta peritään muilta kuin vähävaraisilta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukainen kohtuullinen korvaus. Näin perityt maksut kunnan on käytettävä sijaisaputoimintaan tähän tarkoitukseen sille osoitettujen varojen lisäksi.

Jollei perittyjä maksuja ole voitu sijaisaputoimintaan käyttää, on maksut palautettava lääninhallitukselle.

8 luku.

Kustannukset.

22 §.

Valtio suorittaa kunnalle valtion tulo- ja menoarvion rajoissa tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset käyttökustannukset.

Käyttökustannuksina pidetään niiden kustannusten lisäksi, jotka on mainittu kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:ssä, lomalautakunnan jäsenille maksettavia palkkioita ja muita korvauksia, maatalousyrittäjäin yhteisölle suoritettavia korvauksia sekä maksujen perinnästä kunnalle aiheutuneita menoja. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan edellämainitun lain 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset erät, ei kuitenkaan sijaisavusta perittäviä maksuja.

Sosiaalihallitus voi antaa yleisiä ohjeita siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja käyttökustannuksia on kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla pidettävä tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisena.

23 §.

Jos maatalouslomittajana on toiminut maatalousyrittäjäin yhteisöön työsopimussuhteessa ollut henkilö, kunta korvaa yhteisölle kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 5 §:n 4 ja 5 kohdissa tarkoitetut käyttökustannukset.

Korvaukset suoritetaan kuitenkin enintään sen suuruisina kuin vastaavat kuntaan työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta aiheutuvat menot hyväksytään valtion varoista korvattaviksi.

24 §.

Sosiaalihallitus päättää sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti valtion tulo- ja menoarviossa tämän lain mukaista toimintaa varten varattujen määrärahojen jakamisesta lääneittäin.

Lääninhallitus huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti 1 momentissa tarkoitettujen määrärahojen myöntämisestä kuntien käytettäväksi neljännesvuosittain etukäteen ottaen tällöin huomioon kunnan kulloinkin ilmoittaman määrärahan tarpeen.

25 §.

Kunnan on toimitettava vuosittain sosiaalihallituksen määräämään ajankohtaan mennessä lääninhallitukselle tilitys loma- ja sijaisaputoimintaan kunnan käytettäväksi myönnettyjen varojen käytöstä.

Kunnan on palautettava välittömästi sille liikaa suoritettu määrä lääninhallitukselle.

26 §.

Lääninhallituksen tulee huolehtia sille palautettujen varojen ja sijaisavusta perittävien maksujen jakamisesta niiden läänin kuntien käyttöön, joille osoitetut määrärahat eivät ole riittäneet vuosiloma- ja sijaisaputoiminnan järjestämiseen. Mikäli tällaisia kuntia ei läänissä ole, lääninhallituksen on palautettava varat sosiaalihallitukselle, jonka tulee huolehtia varojen tasaamisesta niiden läänien kesken, joissa varat eivät ole riittäneet loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämiseen.

Mikäli jonakin lomakautena jää 1 momentissa mainittuja varoja tai sijaisapumaksuja käyttämättä, on nämä siirrettävä käytettäviksi seuraavan lomakauden aikana.

27 §.

Sen lisäksi, mitä maataloustulosta annetussa laissa (106/73) on maataloudesta saadun tulon

kehittämisestä säädetty, voidaan saman lain 5 §:n mukaisessa neuvottelussa sopia myös siitä, missä määrin maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisaputoiminnan järjestämisestä valtiolle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon maataloustulosta annetun lain tarkoittamana tukena.

9 luku.

Oikaisumenettely.

28 §.

Jollei tästä laista muuta johdu, noudatetaan valtion ja kunnan väliseen oikaisumenettelyyn mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 7 luvussa on säädetty.

Valtion asianomaisena viranomaisena toimii 1 momentissa tarkoitetussa menettelyssä lääninhallitus.

10 luku.

Lomittajan järjestäminen.

29 §.

Maatalousyrittäjän on tehtävä lomittajan saamiseksi vuosiloma- tai sijaisapupyyntö lomalautakunnalle.

Milloin sijaisapupyyntöön ei voida suostua sen vuoksi, että apua ilmeisesti tarvitaan pääasiassa maatalousyrittäjän kodin- ja talouden-hoitoon kuuluvien tehtävien suorittamiseen, lomalautakunnan on lausuntoineen välittömästi siirrettävä asia sosiaalilautakunnan käsiteltäväksi. Sijaisapua järjestäessään lomalautakunnan tulee muutoinkin toimia kiinteässä yhteistyössä sosiaalilautakunnan kanssa.

30 §.

Milloin yrittäjä ennen vahvistettua loma-aikaa tai vuosiloman aikana alkaneen sairauden, synnytyksen, tapaturman tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi ei voi pitää tässä laissa tarkoitettua lomaansa vahvistettuna aikana, loma tai osa siitä voidaan yrittäjän pyynnöstä siirtää pidettäväksi myöhäisempänä ajankohtana, kuitenkin viimeistään seuraavan lomakauden aikana.

31 §.

Lomalautakunnan tulee ratkaista vuosiloma-pyynnöt niin, että päätös asiassa voidaan antaa hakijalle riittävän ajoissa ennen ilmoitettua loman alkamisajankohtaa.

Sijaisapupyynnöt lautakunnan tulee käsitellä viipymättä.

32 §.

Maatalousyrittäjä ei saa sinä aikana, jolloin hän on tässä laissa tarkoitetulla vuosilomalla, suorittaa maatalousyrityksen hoitoon säännöllisesti kuuluvia tehtäviä.

Jos maatalousyrittäjä menettelee 1 momentin säännöksen vastaisesti, hänen on korvattava kunnalle lomittajan järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Kunnan tulee käyttää sille näin kertyneet varat tässä laissa tarkoitettuun lomatoimintaan.

Lääninhallitus voi erityisestä syystä maatalousyrittäjän tai lautakunnan pyynnöstä päättää, että lomittajan järjestämisestä aiheutuneet kustannukset saadaan jättää kokonaan tai osaksi perimättä takaisin.

11 luku.

Erinäiset säännökset.

33 §.

Valtioneuvostolla on oikeus määrätä valtion tulo- ja menoarvion rajoissa maatalousyrittäjän lomakaudesta, vuosiloman pitämisestä sekä sen pituudesta toisinkin kuin tässä laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa on sovittu.

34 §.

Lomalautakunnalla on oikeus saada verotusja muilta viranomaisilta tämän lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä.

35 §.

Maatalousyrittäjän pyynnöstä lomalautakunta voi, jollei se vaikeuta vuosiloma- tai sijaisaputoiminnan järjestämistä, osoittaa maatalousyrittäjän avuksi maatalousyritykseen muihinkin kuin tässä laissa tarkoitettuihin tehtäviin 16 § 1 momentissa tarkoitetun maatalouslomittajan.

Maatalousyrittäjän on 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korvattava maatalouslomittajan palkasta, sosiaaliturvasta ja muista työsuhteen ehdoista kunnalle aiheutuvat todelliset kustannukset.

36 §.

Lomalautakunnan sihteerille ja johtavalle maatalouslomittajalle voidaan siirtää johtosään-

nöllä lautakunnalle kuuluvia tehtäviä. Kiireellisissä tapauksissa on lautakunnan sihteerillä ja johtavalla maatalouslomittajalla aina oikeus lautakunnan antamien ohjeiden ja sen vahvistamien perusteiden mukaisesti päättää sijaisavun antamisesta.

Lomalautakunnan sihteerin tai johtavan maatalouslomittajan antamaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Milloin asianosainen on tyytymätön 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen, hänellä on oikeus saada päätös lautakunnan käsiteltäväksi, jos hän neljäntoista päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sitä vaatii.

37 §.

Lomalautakunnan päätökseen, jolla tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva hakemus on joko kokonaan tai osaksi hylätty taikka joka koskee maatalousyrittäjältä sijaisavusta perittävää korvausta, saadaan valittamalla hakea muutosta lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomalautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lääninhallituksen, lääninoikeuden ja sosiaalihallituksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaussa on muutoin noudatettava, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valituskirja voidaan kuitenkin jättää lomalautakunnalle, jonka tulee toimittaa asiassa kertyneet asiakirjat ja oma lausuntonsa lääninoikeudelle.

38 §.

Valtion ja kunnan palveluksessa olevat, kunnan luottamushenkilöt sekä muut kunnan tehtäviä suorittavat taikka tämän lain mukaisen toiminnan järjestämisessä asiantuntijoina tai maatalouslomittajina toimivat henkilöt eivät saa ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella tahi muuten ovat saaneet tietää.

Edellä 1 momentin säännöksen estämättä voidaan salassapidettävä asia ilmaista, jos se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, tai hänen holhoojansa tai muu huoltajansa suostuu asian ilmaisemiseen.

Joka rikkoo tässä pykälässä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

39 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

40 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1976 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 1978.

Lain täytäntöönpanossa tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kananmunien markkinoimismaksusta.

YLEISPERUSTELUT

Maataloustuotteiden viennistä valtiontaloudelle aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi osallistuu maatalous maataloustulosta annetun lain 10 §:n mukaan ylituotantokustannuksiin siten kuin maataloustuloneuvotteluissa sovitaan. Osa maatalouden osuudesta peritään lain mukaan markkinoimismaksuina sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Kananmunien tuotanto on 1970-luvulla lisääntynyt huomattavasti. Vuonna 1970 tuotanto oli 65 milj. kiloa ja vuonna 1975 se oli 78 milj. kiloa. Koska kotimaisen kulutuksen kasvu on ollut vähäistä, on ylijäämä jouduttu sijoittamaan vientiin. Vienti, joka oli vuonna 1970 17 milj. kiloa, kasvoi 28 milj. kiloon vuonna 1975. Kananmunien tavoitehintatasoa on tuotantokustannusten kohoamisen vuoksi nostettu viime vuosina huomattavasti. Vientihintataso maailmanmarkkinoilla ei kuitenkaan ole vastaavasti noussut, minkä vuoksi kananmunien vientitukeen käytettyjen valtion varojen määrä on noussut edellä mainittuna aikana 41 milj. markasta 130 milj. markkaan. Poikkeuksellisen suuri vientitukivarojen kasvu tapahtui vuonna 1975, jolloin varoja tarvittiin noin 45 milj. markkaa enemmän kuin kahtena edellisenä vuotena, vaikka vienti määrällisesti ei paljoakaan noussut.

Kanatalousyritysten kokoa koskevien riittävän yksityiskohtaisten tilastotietojen puuttuessa ei ole mahdollista tarkoin osoittaa kanatalouden rakennerationalisoinnin kehittymistä. Eräiden käytettävissä olevien tietojen perusteella on arvioitavissa, että kehitys on viime vuosina ollut varsin voimakasta. Vuoden 1969 maatalouslaskennan mukaan yli 1000 kanan kanaloita oli 233. Vuonna 1974 oli maassamme maatilahallituksen selvityksen mukaan tällaisia kanaloita jo 919. Niiden osuuden arvioitiin olevan noin kolmannes vuoden 1974 kananmunien tuotannosta. Vuoden 1975 kesäkuussa maatilahallituksen otantatiedustelun mukaan tällaisia kanaloita oli 1404. Näiden arvioitiin tuottavan lähes puolet vuoden 1975 kananmunien tuotannosta. Vuoden 1975 lopussa arvioitiin yli 5000 kanan kanaloita olevan noin 150, joissa oli kanakannasta lähes 25 %. Näistä yli 8000 kanan kanaloita oli 50, joissa kanoja oli noin 800 000 ja joiden tuotannoksi voidaan arvioida noin 12 milj. kiloa eli noin 15 % koko tuotannosta.

Kananmunatuotanto on erikoistumisen ja tuotannon tehostumisen johdosta kasvanut, vaikka todennäköisesti melkoinen määrä pienkanaloita lopettaa vuosittain toimintansa. Tuotannon voimakkaan erikoistumisen seurauksena tuotanto on keskittymässä entistä harvempiin yrityksiin.

Kun valtion tukitoimenpiteet maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamiseksi tarkoittavat varsinaisen viljelijäväestön toimeentulon turvaamista, ei ole tarkoituksenmukaista, että tämän tuen turvin syntyy teolliseksi katsottavaa tuotantoa tai maatalouden ulkopuolisia sijoitusyrityksiä. Tällaisen kehityksen estämiseksi annettiin vuonna 1971 lait sianlihan ja kananmunien ylituotantomaksuista (975/71 ja 977/71). Nämä vuonna 1972 ensimmäisen kerran sovelletut ja edelleen vuosina 1973 ja 1974 suunnilleen samansisältöisinä voimassa olleet lait pohjautuivat sille periaatteelle, että milloin tuottajan sikojen ja sianlihan tai kananmunien myynnistä saamat tulot kalenterivuonna ylittävät tietyt peltoalasta riippuvat rajat, tuottaja oli velvollinen maksamaan erityistä ylituotantomaksua. Ylituotantomaksulait säädettiin vuodeksi kerrallaan, joten ne olivat luonteeltaan tilapäisiä.

Kananmunien ylituotantomaksulaeilla on voitu jossakin määrin rajoittaa kananmunien teol-

lista tuotantoa ja sijoitusyritysten syntymistä lähinnä siten, että lait ovat ennalta ehkäisseet tällaisten uusien yritysten perustamista. Ylituotantomaksulaeilla ei sen sijaan ole voitu käytännössä vähentää tuotannon määrää. Ylituotantomaksua on vuodelta 1972 peritty vain kolmessa tapauksessa, vaikka ilmoituksen tehneitä oli 280. Ilmoituksen tehneistä oli 177 vapaita maksun suorittamisesta lain säännösten nojalla ja 100 tapauksessa maatilahallitus myönsi hakemuksesta vapautuksen maksun suorittamisesta. Sellaisia kanatalouden harjoittajia, joilta perittiin ylituotantomaksua vuosilta 1973 ja 1974, on todettu olevan vain muutama ja vielä käsittelemättömistä vapautushakemuksista tultaneen suuri osa hyväksymään.

Koska ylituotantomaksulain tapaista pysyvää lainsäädäntöä pidettiin tarpeellisena ja kun toisaalta katsottiin, että tuotannon ohjaamistoimenpiteiden ei tulisi haitata tarkoituksenmukaista erikoistumista maataloudessa, säädettiin laki sika- ja kanataloustuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa (302/75). Lain tarkoituksena on sika- ja kanatalousyritysten koon kehittäminen ja tuotannon ohjaaminen siten, että tuotanto perustuu perheviljelmätyyppiseen maatilatalouteen. Lain mukaan saadaan yli 1000 kanan kanala perustaa tai laajentaa vain maatilahallituksen luvalla. Lupa voidaan myöntää vain sellaiselle yritykselle, jota hoidetaan pääasiassa yrittäjän ja hänen perheensä työllä. Lupaa ei saa kuitenkaan myöntää sellaiselle yritykselle, jossa on enemmän kuin 8000 tuotantoiässä olevaa kanaa. Erityisestä syystä valtioneuvosto voi maa- ja metsätalousministeriön esityksestä myöntää luvan yli 8000 kanan yritykselle.

Sika- ja kanataloustuotannon ohjaamislain perusteella on voitu tuotannon kasvua tähän mennessä jonkin verran rajoittaa, vaikkakaan tuotannon määrä ei ole laskenut. Maatilahallitus oli vuoden 1975 loppuun mennessä myöntänyt lain nojalla 159 lupaa, joista 35 koski uuden kanalan perustamista ja 124 entisen kanalan laajennusta. Näissä kanaloissa on mahdollista pitää noin 660 000 kanaa. Ratkaisemattomia lupahakemuksia oli maatilahallituksessa vuoden 1975 lopussa vireillä 121, joista 21 koskee yli 8000 kanan kanalaa. Hakemuksissa anottu kanamäärän lisäys käsittää yhteensä noin 730 000 kanaa. Yli 8000 kanan kanaloille valtioneuvosto ei ole tähän mennessä myöntänyt yhtään lupaa. Lupahakemusten määrän perusteella näyttää siltä, että kiinnostus entistä suurempien kanalayritysten perustamiseen on lisääntynyt.

Sika- ja kanataloustuotannon ohjaamislakia on muutettu siten, että valtioneuvosto voi tuotanto- ja markkinapoliittisista syistä määrätä lupien myöntämisen määräajaksi tai toistaiseksi keskeytettäväksi. Lain muutos tuli voimaan 9. 1. 1976 lukien ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston päätöksellä on lupien myöntäminen keskeytetty 1. 6. 1976 saakka. Lisäksi on vuoden 1975 kolmannessa lisämenoarviossa osoitettu määräraha kanatalouden luopumiskorvausjärjestelmän toteuttamiseen ja kananmunien kotimaisen kulutuksen lisäämiseksi suoritettavan mainonnan tukemiseen. Kananpoikasten hautomoja ja poikaskasvattamoja koskeva toimilupalaki sekä kananmunien tarkastus- ja leimauslaki ovat parhaillaan valmisteilla.

Maataloustuotteiden viennistä valtiontaloudelle aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi on valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30 päivänä tammikuuta 1976 solmitussa maataloustulosopimuksessa sovittu maataloudelta hinnoitteluvuonna 1976/77 perittäväksi kananmunien ja vehnän markkinoimismaksua enintään 7 miljoonaa markkaa. Koska vehnän markkinoimismaksua tulisi sopimuksen mukaan perittäväksi vain yhteisöjen tuottamasta vehnästä, niin suurin osa edellä mainitusta määrästä perittäisiin kananmunien markkinoimismaksuna. Tämän vuoksi ja kun maataloustulosta annetun lain 10 §:n mukaan maatalous osallistuu ylituotantokustannuksiin siten kuin maataloustuloneuvotteluissa sovitaan, hallitus ehdottaa säädettäväksi erityisen lain kananmunien markkinoimismaksusta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lakiehdotuksen mukaan velvollinen suorittamaan kananmunien markkinoimismaksua on jokainen, joka harjoittaa kananmunien tuotantoa (2 §). Markkinoimismaksun suuruus määräytyisi kananmunien tuottajan maksukauden eli lain voimaantulopäivän ja vuoden 1976 vii-

meisen päivän välisenä aikana omistaman kanamäärän perusteella (3 §). Tuottajalla olevien kanojen lukumäärä saattaa vaihdella hyvinkin paljon eri aikoina. Kanakantaa vaihdettaessa saattaa esiintyä tilanteita, jolloin tuottajalla ei ole lainkaan kanoja tai kanojen lukumäärä on erittäin alhainen verrattuna hänellä yleensä olevien kanojen lukumäärään. Jottei kanamäärän tilapäiset muutokset oleellisesti vaikuttaisi markkinoimismaksun suuruuteen, ehdotetaan markkinoimismaksu määrättäväksi keskimääräisen kanamäärän perusteella. Keskimääräinen kanamäärä laskettaisiin kananmunien tuottajan huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun 15 päivänä 1976 omistamien kanojen määrän perusteella siten, että näistä kolme suurinta laskettaisiin yhteen ja summa jaettaisiin kolmella. Kanamääriä laskettaessa lukun otettaisiin vain tuotantoiässä olevat eli yli viiden kuukauden ikäiset kanat.

Tarkoituksena on, että markkinoimismaksua kannettaisiin lähinnä vain niiltä kananmunien tuottajilta, jotka tuottavat kananmunia myytäväksi kulutusta varten. Tämän vuoksi kanamääriä laskettaessa ei huomioon otettaisi niitä kanoja, jotka voidaan osoittaa pidetyn muuta tarkoitusta varten kuin kulutukseen tarkoitettujen munien tuottamiseksi. Siten esimerkiksi siitosta ja jalostusta varten pidettyjä kanoja ei yleensä otettaisi huomioon markkinoimismaksua määrättäessä.

Jottei kananmunien markkinoimismaksun periminen tekisi tyhjäksi niitä valtion tukitoimenpiteitä, jotka tarkoittavat varsinaisen viljelijäväestön toimeentulon turvaamista, markkinoimismaksu on tarkoitus kohdistaa lähinnä sellaisiin kananmunien tuottajiin, joiden harjoittama kanatalous on huomattavan laajaa. Siten kananmunien markkinoimismaksulla voidaan samalla jossain määrin rajoittaa uusien teollisten tuotantoyksiköiden ja maatalouden ulkopuolisten sijoitusyritysten syntymistä.

Kananmunien markkinoimismaksun suuruus kanaa kohden ehdotetaan määrättäväksi sellaiseksi, että markkinoimismaksuina kertyisi nykyisen kanamäärän ja kanaloiden koon perusteella laskettuna 6—7 miljoonaa markkaa. Jotta markkinoimismaksu kanaa kohden ei muodostuisi erityisen suureksi, markkinoimismaksua jouduttaisiin perimään myös suhteellisen pienistä kanamääristä. Hallituksen käsityksen mukaan maksu tulisi tällöin kuitenkin porrastaa siten, että maksu olisi kanaa kohden sitä suurempi mitä enemmän maksun suorittamiseen velvollisella on kanoja.

Edellä olevan mukaisesti hallitus esittää, että kananmunien markkinoimismaksua perittäisiin vain sikäli kuin kananmunien tuottajan keskimääräinen kanamäärä ylittää 5000 kanaa. Tämän määrän ylittävältä kultakin täydeltä sadalta kanalta maksun suuruus olisi 200 markkaa. Siten maksun suorittamiseen velvolliselta, jonka keskimääräinen kanamäärä olisi 6500 kanaa, maksettavaksi määrättäisiin 3000 markkaa eli noin 3 penniä tämän kanamäärän keskimäärin tuottamaa munakiloa kohden. Kultakin viimeksi mainitun kanamäärän ylittävältä täydeltä sadalta kanalta maksu olisi 400 markkaa. Markkinoimismaksu 8000 kanasta olisi tämän mukaisesti 9000 markkaa eli noin 8 penniä munakilolta. Tämän jälkeen perittäisiin kultakin täydeltä sadalta kanalta aina 1600 markkaa, joten keskimääräisen kanamäärän ollessa esimerkiksi 20 000 kanaa, markkinoimismaksun suuruus olisi 201 000 markkaa eli noin 70 penniä munakilolta. Viimeksi mainitussa tapauksessa markkinoimismaksu olisi noin 13 % kananmunien tavoitehinnasta. Kananmunien markkinoimismaksu olisi siten varsin jyrkästi progressiivinen.

Kananmunien tuottajan on lakiehdotuksen 5 §:n mukaan oma-aloitteisesti suoritettava markkinoimismaksun ennakko huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun loppuun mennessä. Ennakon suuruus määräytyisi hänen kyseisten kuukausien 15 päivinä omistamien kanamäärien perusteella. Ennakkoa olisi kullakin kerralla suoritettava neljäsosa siitä määrästä, joksi markkinoimismaksu lakiehdotuksen mukaan määräytyisi.

Kananmunien tuottajan, joka omistaisi lain voimaantullessa tai muulloin maksukauden aikana vähintään 5000 kanaa, olisi niin ikään huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun loppuun mennessä annettava maatilahallitukselle ilmoitus sanottujen kuukausien 15 päivinä omistamiensa kanojen määristä (7 §). Maatilahallituksen tehtävänä olisi määrätä lopullinen markkinoimismaksu sekä maksuunpanna ja kantaa markkinoimismaksu (6 §).

Maatilahallituksen päätöksestä olisi maksun suorittamiseen velvollisella oikeus valittaa korkeimmalle hallinto-oikeudelle (15 §). Erityisen painavista syistä maatilahallitus voisi myöntää maksunlykkäystä. Eräissä lakiehdotuksessa mainituissa tapauksissa valtioneuvosto voisi myön-

tää helpotusta tai vapautuksen markkinoimismaksun suorittamisesta (24 §).

Lakiehdotukseen sisältyy yksityiskohtaiset säännökset sellaisten tapausten varalta, että edellä tarkoitettua ilmoitusta ei anneta tai se annetaan puutteellisena tai virheellisenä, markkinoimismaksua pyritään kiertämään, markkinoimismaksu on jäänyt osaksi tai kokonaan määräämättä taikka että markkinoimismaksua tai sen ennakkoa ei suoriteta määräaikana. Lakiehdotukseen sisältyy myös muita markkinoimismaksun määräämiseen, täytäntöönpanoon ja valvontaan liittyviä yksityiskohtaisia säännöksiä sekä rangaistussäännökset.

Ehdotetun lainsäädännön toteuttaminen ei aiheuta muita mainittavia menoja valtiontaloudelle kuin suhteellisen vähäiset hallintokustannukset.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kananmunien markkinoimismaksusta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Maataloustuotteiden viennistä valtiolle aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi on valtiolle vuodelta 1976 suoritettava kananmunien markkinoimismaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan kananmunien markkinoimismaksua on jokainen, joka maksukauden aikana harjoittaa Suomessa kananmunien tuotantoa.

Tässä laissa tarkoitetaan maksukaudella lain voimaantulopäivän ja vuoden 1976 viimeisen päivän välistä aikaa mainitut päivät mukaanluettuina.

3 §.

Kananmunien markkinoimismaksu määrätään kananmunien tuottajan keskimääräisen kanamäärän perusteella. Keskimääräinen kanamäärä lasketaan kananmunien tuottajan maksukauden huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun 15 päivänä omistamien tuotantoikäisten kanojen lukumäärien perusteella siten, että lukumääristä kolme suurinta lasketaan yhteen ja summa jaetaan kolmella. Kanojen lukumääriä laskettaessa huomioon ei kuitenkaan oteta niitä kanoja, jotka voidaan osoittaa pidetyn muuta tarkoitusta varten kuin kulutukseen tarkoitettujen munien tuottamiseksi.

Tuotantoikäisellä kanalla tarkoitetaan yli viiden kuukauden ikäistä kanaa.

4 §.

Kananmunien markkinoimismaksua on suoritettava seuraavan asteikon mukaan:

Keskimääräinen kanamäärä kpl	Markkinoimismaksun vakioerän suuruus keskimääräisen kanamäärän alarajan kohdalla	Markkinoimismaksu kultakin alarajan yli menevältä täydeltä sadalta kanalta
5000—6500	0 mk	200 mk
6500—8000	3000 mk	400 mk
8000—	9000 mk	1600 mk

5 §.

Kananmunien tuottajan on maksukauden huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun loppuun mennessä suoritettava oma-aloitteisesti markkinoimismaksun ennakkona tätä tarkoitusta varten vahvistetulla tililleпanokortilla neljäsosa siitä määrästä, joksi markkinoimismaksu 4 §:n mukaan määräytyisi, jos keskimääräinen kanamäärä olisi yhtä suuri kuin hänen kyseisen kuukauden 15 päivänä omistamiensa kanojen lukumäärä.

6 §.

Maatilahallitus huolehtii kananmunien markkinoimismaksun määräämisestä, maksuunpanosta ja kannosta.

7 §.

Kananmunien tuottajan, jolla on tämän lain voimaantullessa tai muulloin maksukauden ai-

kana vähintään 5000 kanaa, on maksukauden huhti-, kesä-, syys- ja joulukuun loppuun mennessä kehoituksetta annettava vahvistetulla lomakkeella maatilahallitukselle ilmoitus hänen kyseisten kuukausien 15 päivinä omistamiensa kanojen lukumääristä. Velvollinen antamaan ilmoituksen on myös jokainen, jolta maatilahallitus sitä vaatii.

8 §.

Maatilahallituksen tulee saamiensa ilmoitusten perusteella maksukauden päätyttyä viipymättä toimittaa kananmunien markkinoimismaksun määrääminen.

Jollei ilmoituksia ole kehotuksesta huolimatta annettu tai niitä ei voida korjattunakaan panna markkinoimismaksun määräämisen perusteeksi, maatilahallituksen on varattuaan, mikäli mahdollista, maksun suorittamiseen velvolliselle tilaisuuden tulla kuulluksi, toimitettava markkinoimismaksun määrääminen arvion mukaan.

Milloin markkinoimismaksun suorittamiseen velvollinen on osaksi tai kokonaan laiminlyönyt suorittaa markkinoimismaksun ennakon, on hänen maksettavakseen pantava laiminlyödylle määrälle maksunlisäystä yksi markka kultakin täydeltä sadalta markalta jokaiselta alkavalta kalenterikuukaudelta sen kuukauden alusta, jona ennakko olisi tullut suorittaa, 11 §:ssä tarkoitetun maksulipun eräpäivää edeltävän kuukauden loppuun, tai mikäli ennakko on jo suoritettu, suorituspäivää edeltävän kuukauden loppuun.

9 §.

Maatilahallituksen on määrättävä markkinoimismaksua korotettavaksi, jos markkinoimismaksun suorittamiseen velvollinen on ilman pätevää syytä laiminlyönyt 7 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen oikeassa ajassa antamisen tai antanut sen olennaisesti vaillinaisena, enintään 20 prosentilla ja, jos hän kehotuksen todistettavasti saatuaankin, ilman hyväksyttävää estettä jättää ilmoituksen kokonaan tai osaksi antamatta, vielä enintään 20 prosentilla. Jos maksun suorittamiseen velvollinen on tietensä tai törkeästä huolimattomuudesta antanut olennaisesti väärän ilmoituksen, on markkinoimismaksu määrättävä korotettavaksi enintään kaksinkertaiseksi.

10 §.

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on kananmunien markkinoimismaksua määrättäessä meneteltävä niin kuin jos asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Milloin johonkin toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että markkinoimismaksun suorittamisesta vapauduttaisiin, maatilahallituksella on oikeus määrätä markkinoimismaksu arvion mukaan.

11 §.

Kananmunien markkinoimismaksun määräämistä koskevan päätöksen perusteella on markkinoimismaksun suorittamiseen velvolliselle tarvittaessa kirjoitettava maksulippu. Päätös, johon on merkittävä, miten markkinoimismaksun määräämiseen voidaan hakea muutosta, ja maksulippu voidaan toimittaa markkinoimismaksun suorittamiseen velvolliselle tiedoksi postin välityksellä kirjatussa kirjeessä. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätöksen sisältävä asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi. Asiakirjaan on tehtävä merkintä päivästä, jolloin se on annettu postin kuljetettavaksi.

12 §.

Kananmunien markkinoimismaksun kanto suoritetaan yhdessä tai useammassa erässä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö määrää.

13 §.

Jos markkinoimismaksu on jäänyt määräämättä tai se on määrätty liian pieneksi, on sen suorittamiseen velvollisen maksettavaksi määrättävä maksu tai sen osa, joka on jäänyt hänelle määräämättä. Markkinoimismaksua ei kuitenkaan saa määrätä maksettavaksi, jos kolme vuotta on kulunut maksukauden päättymisestä.

Jos markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen todetaan markkinoimismaksua määrättäessä suorittaneen markkinoimismaksun ennakkona enemmän kuin markkinoimismaksua hänelle lopullisesti määrätään, maatilahallituksen on hakemuksetta maksettava maksun suorittajalle takaisin hänen liikaa suorittamansa määrä.

14 §.

Kananmunien markkinoimismaksuun sovelletaan, mitä veronmaksun laiminlyömisestä aiheutuvista seuraamuksista on säädetty.

Suorittamatta jääneen markkinoimismaksun perimisessä on soveltuvin osin noudatettava,

mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) ja sen nojalla on säädetty.

15 §.

Kananmunien markkinoimismaksun suorittamiseen velvollinen ja jokainen, joka on maksun suorittamisesta vastuussa, saa valittaa maatilahallituksen tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Valituskirja on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava maatilahallitukselle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja on sen oheen liitettävä valituksenalainen päätös sekä selvitys siitä, milloin päätös on annettu valittajalle tiedoksi. Jos valituskirja on annettu maatilahallitukselle, on sen lähetettävä valituskirja sekä asiassa kertyneet asiakirjat korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

16 §.

Kananmunien markkinoimismaksu on suoritettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Jos markkinoimismaksu on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä poistettu tai sitä on alennettu, maatilahallituksen on palautettava liikaa suoritettu määrä hakemuksetta asianomaiselle.

17 §.

Kananmunien markkinoimismaksu on suoritettava maatilahallituksen postisiirtotilille.

18 §.

Kananmunien markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on pidettävä kirjaa kanojen lukumäärästä ja muista tämän lain täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista tiedoista sen mukaan kuin maatilahallitus tarkemmin määrää.

19 §.

Kananmunien markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on maatilahallituksen tai maa- ja metsätalousministeriön kehotuksesta esitettävä sanotun viranomaisen tai tämän määräämän asiantuntevan ja esteettömänä pidettävän henkilön tarkastettavaksi kanalansa, kirjanpito- tai muistiinpanokirjansa sekä niihin kuuluvat tositteet, sopimukset, kirjeenvaihdon ynnä muut asiakirjat sekä annettava muutkin tiedot, jotka saattavat olla ohjeena markkinoimismaksun määrää selvitettäessä.

20 §.

Jokaisen on maatilahallituksen kehotuksesta annettava toiselle määrättävää kananmunien markkinoimismaksua tai siitä johtunutta valitusasiaa varten sellaisia toista koskevia tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, mikäli ne eivät koske sellaista asiaa, josta hänellä lain mukaan on oikeus kieltäytyä todistamasta. Toisen taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

21 §.

Ulosotonhaltija ja poliisi ovat velvollisia antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetuissa asioissa.

22 §.

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä on antamalla väärän ilmoituksen tai muulla vilpillä pidättänyt tai yrittänyt pidättää valtiolta tässä laissa tarkoitettua maksua, rangaistakoon niin kuin rikoslaissa säädetään.

Joka muuten rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, rangaistakoon, jollei rikkomus ole vähäinen, sakolla.

23 §.

Kananmunien markkinoimismaksuja ei oteta maataloustulon kehittämistä tarkoittavissa neuvotteluissa huomioon maatalouden kustannuksina.

24 §.

Erityisen painavista syistä maatilahallitus voi hakemuksesta myöntää lykkäystä kananmunien markkinoimismaksun tai ennakon suorittamisesta, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi vuodeksi. Lykkäyksen edellytyksenä on, että maksun suorittamisesta annetaan hyväksyttävä vakuus. Maksulle, jonka suorittamisesta myönnetään lykkäystä, peritään lykkäysajalta korkoa 10 prosentin vuotuisen korkokannan mukaan.

Milloin kananmunien markkinoimismaksun suorittaminen aiheuttaa huomattavaa haittaa kananmunien tuottajan opetus-, koulutus-, tutkimus- tai muulle niihin rinnastettavalle toiminnalle valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää edellä tarkoitetulle maksuvelvolliselle osittaisen tai täydellisen vapautuksen markkinoimismaksun suorittamisesta.

25 §.

Mitä edellä on sanottu kananmunien tuottajasta sovelletaan myös sellaiseen kuolinpesään, joka harjoittaa kananmunien tuotantoa, sekä kahden tai useamman henkilön kananmunien tuotannon harjoittamista varten perustamaan yhtymään. Edellä tarkoitetulle kuolinpesälle tai yhtymälle määrätystä kananmunien markkinoimismaksusta vastaa osakas kuin omasta markkinoimismaksustaan.

26 §.

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä ei peritä leimaveroa.

27 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

28 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen henkilökunnan eläkeajan lukemisesta eräissä tapauksissa.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Perustettavaan kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen siirretään eräät aikaisemmin harkinnanvaraisella valtionavulla rahoitetut kotimaisten kielten tutkimus-, sanakirja-, keruu- ja tallennushankkeet. Esityksen mukaan näiden hankkeiden myötä kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen palvelukseen siirtyvät henkilöt saisivat lukea kyseisessä tehtävässä ennen siirtoa palvelemansa ajan eläkevuosiksi valtiolla.

PERUSTELUT.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain (48/76) mukaan muodostetaan harkinnanvaraisen valtionavun turvin toimineista sanakirja- ja aineistonkeruutöistä sekä valtion laitoksena toimivasta nykysuomen laitoksesta kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Ne hankkeet, jotka otetaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen piiriin ovat: Suomen murteiden sanakirja, Suomen kielen etymologinen sanakirja, vanhan kirjasuomen sanakirja, karjalan kielen sanakirja, Suomen nimiarkiston säätiön nimistön keruu- ja huoltotyöt, suomen kielen nauhoitearkiston keruutyöt, suomen kielen muoto-opin arkistointi, suomen kielen lauseopin arkistointi, Suomen ruotsalaismurteiden sanakirja, Svenska Litteratursällskapetin kansankulttuuriarkiston paikannimiosaston työt, Svenska språkvårdsnämnden i Finland -nimisen lautakunnan suorittama kielenhuoltotyö, Nykysuomen laitoksen tehtävät sekä Euroopan kielikartasto.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen perustamista tarkoittavan esityksensä perusteluissa hallitus on ilmoittanut, että tarkoitus on, että näissä hankkeissa työskentelevät henkilöt jatkaisivat entisissä tehtävissään uuden tutkimuskeskuksen palveluksessa.

Tutkimuskeskuksen palvelukseen siirtyvän henkilökunnan eläketurva on tutkimuskeskuksen perustamista edeltävältä ajalta järjestetty siten, että harkinnanvaraista valtionapua saavissa hankkeissa työskentelevien eläketurva määräytyy työntekijäin eläkelain (395/61) mukaan ja nykysuomen laitoksessa olevien eläketurva valtion eläkelain (280/66) mukaan. Uudistuksen täytäntöönpanoa valmisteltaessa on käynyt vielä ilmi, että kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen piiriin tulevissa eri hankkeissa on työntekijäin eläkelain mukainen eläketurva käytännössä järjestetty eri tavoin. Näistä syistä hallitus pitää tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena, että kaikille tutkimuskeskuksen palvelukseen siirtyville henkilöille luettaisiin valtion eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös koko se aika, jonka he ovat olleet kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen siirrettävien yksiköiden palveluksessa. Tällöin on kuitenkin kaksinkertaisen eläkkeen estämiseksi valtion eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä vähennettävä samaan palvelusaikaan perustuva muu eläke ja perhe-eläke.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen henkilökunnan eläkeajan lukemisesta eräissä tapauksissa.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain (48/76) voimaan tullessa kotimaisten kielten tutkimus-, sanakirja-, keruu- tai tallennushankkeessa työskentelevälle henkilölle, joka asetuksella säädettävällä tavalla otetaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen palvelukseen, luetaan valtion eläkelain (280/66) mukaista eläkettä varten eläkeajaksi hankkeessa palveltu aika niin kuin hän olisi ollut vastaavan ajan valtion palveluksessa.

2 §.

Henkilölle, joka saa 1 pykälässä mainitussa hankkeessa palvellun ajan perusteella muuta kuin valtion eläkelain mukaista eläkettä tai muuta kuin valtion perhe-eläkelain (774/68) mukaista perhe-eläkettä, suoritetaan valtion eläkelain mukainen eläke muulla eläkkeellä ja valtion perhe-eläkelain mukainen perhe-eläke muulla perhe-eläkkeellä vähennettynä siltä osin kuin ne perustuvat samaan palvelusaikaan.

3 §.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivästä maaliskuuta 1976 lukien.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Opetusministeri *Paavo Väyrynen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä metsäoppilaitoksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Työvoimaministeriön suorittaman arvion mukaan nousee talvella 1976 alle 20-vuotiaiden työttömien määrä yli 13 000:n. Sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta olisi edullista, että työttömiksi joutuvilla nuorilla olisi mahdollisuus päästä ammatilliseen peruskoulutukseen.

Ammatillista peruskoulutusta järjestetään kiinteämuotoisena ammatillisissa oppilaitoksissa ja kurssimuotoisena pääsääntöisesti työllisyyskoulutuslain mukaisissa ammattikurssikeskuksissa.

Työllisyyskoulutuksen tavoitteena on pääasiassa aikuisväestön tarvitseman ammatillisen perus-, uudelleen-, täydennys- ja jatkokoulutuksen antaminen. Työllisyyskoulutuksena järjestettävässä nuorten henkilöiden ammatillisessa peruskoulutuksessa pyritään ensisijaisesti vain työllistämiskynnyksen ylittävään ammattitaitoon. Tietyin väliajoin toistuvilla kurssijaksoilla opiskelijalla on kuitenkin mahdollisuus tehostaa ja laajentaa saamaansa ammattikoulutusta. Ammatilliset oppilaitokset taas antavat ensisijaisesti ammatillista peruskoulutusta, joka tietyn pituisella käytännön työkokemuksella täydennettynä johtaa korkeatasoiseen ja laajaalaiseen ammattitaitoon.

Edellä esitetyistä syistä työllisyyttä edistävän ammattikurssitoiminnan lainsäädäntöä uudistettaessa on yhtenä lähtökohtana pidetty sitä, että alle 20-vuotiaiden henkilöiden ammatillinen peruskoulutus tulisi pääsääntöisesti järjestää kiinteämuotoisissa ammatillisissa oppilaitoksissa.

Esitetyn tavoitteen saavuttamista vaikeuttavat monet esteet. Opetusministeriön hallinnonalan yleissuunnitelmasta vuosille 1977—81 käy ilmi, että vuoteen 1980 mennessä jää ammatillisten oppilaitosten ulkopuolelle vuosittain noin 13 000 koulutukseen halukasta henkilöä vuoden 1974 aloituspaikkoihin verrattuna. Voimassa olevat ammatillista koulutusta koskevat säännökset on laadittu pysyviksi tarkoitettujen oppilaspaikkojen perustamista varten, jolloin uusien aloituspaikkojen perustaminen edellyttää pysyviksi tarkoitettuja rakennusinvestointeja. Ammatilliseen koulutukseen tulevien ikäluokkien pienentyessä joudutaan tilanteeseen, jossa ilmenee sekä ammattikoulutuspaikkojen että ammattikoulutuksen saaneen työvoiman kysyntää, mutta tästä huolimatta ei ole olemassa edellytyksiä pysyvien ammattikoulutuspaikkojen lisäämiseen. Tällainen tilanne on viime vuosien aikana vallinnut nimenomaan maan kehitysalueilla.

Ammatillisten oppilaitosten koulutuspaikkojen lisääminen koulutetun työvoiman ja ammatillisen koulutuksen kysyntää vastaavasti edellyttää, että pääosa 1970-luvulla perustettavista uusista ammatillisten oppilaitosten koulutuspaikoista perustetaan koulutettavien ikäluokkien pienentymisen vuoksi väliaikaisiksi.

Opetusministeriössä on laadittu ehdotus kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 2 §:ssä tarkoitetuksi tavoiteohjelmaksi. Ehdotuksen mukaan kehitysalueilla perustettaisiin vuoden 1980 loppuun mennessä noin 6 500 uutta aloituspaikkaa, joista noin 3 400 olisi väliaikaisia.

Väliaikaisten ammattikoulutuspaikkojen perustaminen aiheuttaa oppilaitoksen ylläpitäjälle opetustilojen ja opettajavoimien toistuvia uudelleenjärjestelyjä ja monia muita käytännöllisiä ongelmia eikä se myöskään tuota oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalle uusista rakennusinvestoinneista aiheutuvia etuja. Tästä ja vallitsevasta lainsäädännöstä johtuen ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjien omat koulutuksen laajentamissuunnitelmat perustuvat pysyvien koulutuspaikkojen lisäämiseen, vaikka valtakunnalliset tavoitteet edellyttäisivät nimenomaan väliaikaisiksi tarkoitettujen ammattikoulutuspaikkojen lisäämistä.

Esitetyn epäkohdan poistamiseksi olisi ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista annettuja säännöksiä muutettava siten,

että väliaikaiset ammattikoulutuspaikat tulevat ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle pysyviä koulutuspaikkoja taloudellisesti edullisemmiksi. Nuorten henkilöiden työttömyyden vähentämiseksi olisi samoja säännöksiä muutettava siten, että oppilaiden sosiaalisia etuja parantamalla voidaan lisätä nimenomaan työttöminä olevien ja työttömyyskorvauksia saavien alle 20-vuotiaiden henkilöiden koulutukseen osallistumishalukkuutta.

Hallitus esittää, että eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annettua lakia (1075/75) muutetaan lisäämällä siihen 49 a §. Sen mukaan ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti järjestävän oppilaitoksen ylläpitäjälle korvataan valtionosuutena täysimääräisesti mainitun lain 6 §:ssä tarkoitetut käyttökustannukset, joihin sisältyvät myös oppilaille annettavista sosiaalisista eduista, kuten koulumatkoista, majoituksesta, ruuasta ja mahdollisista päivärahoista johtuvat kustannukset.

Koska edellä tarkoitettu laki ei koske metsäoppilaitoksia, hallitus esittää, että metsäoppilaitoksista annettua lakia (141/64) muutetaan lisäämällä siihen 19 a §, jonka mukaan ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti antavan oppilaitoksen ylläpitäjälle korvataan tästä koulutuksesta aiheutuvat ylläpitokustannukset ehdotetun uuden 49 a §:n mukaisesti.

Kysymyksessä olevan toiminnan poikkeuksellisen luonteen takia hallitus pitää tärkeänä, että valtioneuvostolle annetaan oikeus päättää niistä perusteista, joiden mukaan tätä toimintaa järjestetään.

Edelleen hallitus esittää, että ehdotetut lait olisivat voimassa vuosina 1976—79 tapahtuvan koulutuksen osalta. Vaikka tämänhetkiset nuorten työllisyysnäkymät eivät välttämättä edellytä näin pitkää voimassaoloaikaa, niin lait tekisivät myöhempinä vuosina mahdolliseksi välttyä rakennusinvestoinneilta, jotka koulutettavien ikäluokkien pienentymisen vuoksi kävisivät epätaloudellisiksi. Näin menetellen on myös mahdollista välttää opettajanvirkojen perustaminen pysyviksi niissä tapauksissa, joissa niiden lakkaaminen jo lähitulevaisuudessa on ilmeistä. Ehdotettujen lakien voimassaolo päättyisi samanaikaisesti kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain voimassaolon kanssa eli vuoden 1979 lopussa.

Valtionosuuden täysimääräisyydestä sekä oppilaille annettavista lisätyistä sosiaalisista eduista aiheutuu lisäkustannuksia. Näistä ja ammatillisen koulutuksen määrällisestä lisäämisestä johtuvien kustannusten suuruus on vuonna 1976 järjestettävän koulutuksen osalta, jos koulutukseen otetaan noin 2 000 uutta opiskelijaa, noin 30 miljoonaa markkaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista 31 päivänä joulukuuta 1975 annettuun lakiin (1075/75) väliaikaisesti uusi näin kuuluva 49 a §:

49 a §.

Oppilaitoksen ylläpitäjä, joka valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti ja opetusministeriön luvalla järjestää ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti, saa sen estämättä, mitä 3 §:n 3—6 ja 8 kohdassa on säädetty, valtionosuutena varat yksinomaan tästä koulutuksesta aiheutuviin 6 §:ssä tarkoitettuihin käyttökustannuksiin, joihin luetaan myös tästä koulutuksesta johtuvat 5 §:ssä tarkoitetut perustamiskustannukset. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan kuitenkin 8 §:ssä tarkoitettujen tulojen lisäksi työtoiminnan tulot ja oppilasmaksut. Käyttökustannuksiin, jotka valtio korvaa tämän pykälän nojalla, ei suoriteta valtionosuutta tai -avustusta muulla perusteella.

Valtionosuuden ennakko suoritetaan hakemuksesta kuukausittain sitä mukaa kuin käyttö-

kustannusten maksaminen edellyttää ja loppuerä jälkikäteen. Edellä 34 §:n säännöksiä ei sovelleta tässä tarkoitettuun valtionosuuteen eikä sen ennakoihin eikä 34 §:ää muuhun valtionosuuteen sovellettaessa oteta huomioon tässä tarkoitettua valtionosuutta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuville oppilaille annettavista valtionosuuteen oikeuttavista sosiaalisista eduista päättää valtioneuvosto.

Tätä lakia sovelletaan vuosina 1976—79 väliaikaisesti järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen.

Laki

metsäoppilaitoksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään metsäoppilaitoksista 13 päivänä maaliskuuta 1964 annettuun lakiin (141/64) väliaikaisesti uusi näin kuuluva 19 a §:

19 a §.

Oppilaitoksen ylläpitäjä, joka valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti ja opetusministeriön luvalla järjestää ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti, saa sen estämättä, mitä edellä tässä laissa on säädetty, tästä koulutuksesta käyttökustannuksiin valtionosuutta niin kuin eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetussa laissa (/76) säädetään.

Tätä lakia sovelletaan vuosina 1976—79 väliaikaisesti järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Ministeri *Kalevi Kivistö*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain muuttamisesta.

Rautaruukki Oy on vuonna 1970 tehnyt päätöksen Kolarin kunnassa sijaitsevan Rautuvaaran rautamalmiesiintymän käyttöönottamisesta. Yhtiö ei katsonut voivansa liiketaloudellisin perustein aloittaa kaivostoimintaa esiintymällä. Kun kuitenkin esiintymän malmivarojen käyttö merkitsee huomattavaa ulkomaan valuutan säästöä ja kun toiminnalla edistetään Länsi-Lapin alityöllisyysalueella luonnonvaroihin perustuvan teollisuuden syntymistä, annettiin 20 päivänä maaliskuuta 1970 laki kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä (225/70). Mainitun lain mukaan voitiin kaivoksen perustamis- ja rakentamiskustannusten rahoittamiseksi tarpeellisten, yhtiön vuosina 1970—1975 ottamien enintään 40 000 000 markkaan nousevien sekä koti- että ulkomaisten lainojen korot kokonaisuudessaan maksaa valtion varoista ja sanottujen lainojen vakuudeksi antaa valtion omavelkainen takaus vastavakuuksia vaatimatta.

Kun kustannustaso oli noussut ja kun kaivoksen tuotantokapasiteetti oli päätetty nostaa 400 000 tonnista 500 000 tonniin rikastetta vuodessa, muutettiin puheena olevaa lakia 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetulla lailla (495/73) siten, että niiden lainojen määrä, jota korkotuki voi koskea ja joiden vakuudeksi valtion takaus voitiin antaa, sai nousta enintään 65 000 000 markkaan. Nyt kun Rautuvaaran kaivoksen perustamis- ja rakentamistyöt on saatettu niin pitkälle, että tuotantotoiminta on aloitettu avolouhoksen puitteissa vuoden 1975 marraskuussa, on todettu kustannusten nousun olleen arvioitua suuremman. Vuoden 1973 keväällä arvioidun 65 000 000 markan sijasta on yhtiö ilmoittanut kaivostoiminnan aloittamisen kustannuksien määräksi noin 110 000 000 markkaa. Kustannustason nousun vaikutus kustannusten lisäykseen on lähes 70 %. Työ- ja ympäristönsuojelullisten sekä tuotannon aloittamisajankohdan nopeuttamiseen tähtäävien lisäinvestointien osuus on noin 20 %. Loppuosa johtuu maanalaisten rakennustöiden rakennusajan pitenemisestä ja arviovirheistä.

Suoritetut taloudelliset laskelmat osoittavat, että vaikka rautarikasteen maailmanmarkkinahinnassa on vuoden 1973 jälkeen tapahtunut olennainen nousu, ei kaivoksen liiketaloudellinen kannattavuus investointi- ja tuotantokustannuksissa tapahtuneen nousun vuoksi ole parantunut, vaikka kaivoksen toiminta-aikakin arvioitaisiin aikaisempaa pitemmäksi. Rautuvaaran kaivoksen rakentaminen on Rautaruukki Oy:lle edelleen taloudellisesti perusteltua vain, mikäli yhtiölle annetaan korkotuki kaikkien kaivoksen perustamis- ja rakentamiskustannusten rahoittamiseksi tarpeellisien lainojen osalta.

Tämän johdosta hallitus esittää, että kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä 20 päivänä maaliskuuta 1970 annettua lakia (225/70), sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetulla lailla (495/73), muutettaisiin niin, että lain 2 §:ssä mainittujen Rautuvaaran kaivoksen perustamis- ja rakentamiskustannusten rahoittamiseksi tarpeellisten lainojen määrä saisi olla enintään 110 000 000 markkaa.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä 20 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain 2 §, sellaisena kuin se on 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetussa laissa (495/73), näin kuuluvaksi:

2 §.

Valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Rautaruukki Oy:lle sitoumus siitä, että valtio maksaa Kolarin kunnassa avattavan Rautuvaaran rautakaivoksen perustamis- ja rakentamiskustannusten rahoittamiseksi tarpeellisten, yhtiön vuosina 1970—1975 ottamien enintään 110 000 000 markkaan nousevien sekä ulko- että kotimaisten lainojen korot kokonaisuudessaan. Lainojen laina-aika saa olla enintään kuusitoista vuotta.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Outokumpu Oy:n pyrkimyksenä on ollut tuotteidensa jalostusasteen jatkuva kohottaminen. Kun yhtiöllä Kemin kromikaivoksen ja Tornion ferrokromisulaton aloitettua toimintansa vuonna 1968 oli hallussaan tärkeimmät ruostumattoman teräksen valmistamiseen tarvittavat raaka-aineet, päätti yhtiö vuonna 1970 periaatteessa jaloterästehtaan perustamisesta. Sen jälkeen olosuhteet muuttuivat kuitenkin niin, että jaloterästuotannon aloittamisen yhtiön toimesta katsottiin edellyttävän erityisrahoitusta, jottei hankkeen toteuttaminen olisi vaarantanut yhtiön taloudellista asemaa.

Kun valtion osallistumisesta hankkeen rahoitukseen oli päätetty, aloitti Outokumpu Oy vuonna 1973 jaloterästehtaan rakentamisen Tornioon. Tuotantokapasiteetiksi laskettiin aluksi noin 30 000 tonnia ja myöhemmin noin 50 000 tonnia ruostumattomia teräslevyjä vuodessa. Työpaikkoja luodaan näin aluksi noin 750 ja myöhemmin niiden määrä kohoaa noin 850:een. Terästehtaan kustannusarvio oli tammikuussa 1973 laadittujen laskelmien mukaan noin 670 milj. markkaa.

Vaikka hankkeen liiketaloudellinen tuotto saattaa ainakin alkuvuosina jäädä varsin vähäiseksi, on sillä eräitä huomattavia yleisiä etuja. Jaloterästehtaalla saavutetaan omavaraisuus tällä teollisuuden tärkeällä alalla, jolla kulutus ilmeisesti kasvaa. Hankkeella on valuuttapoliittista merkitystä, kun kotimaisella tuotannolla voidaan korvata huomattava osa tuonnista ja kun myös jaloterästuotteiden vientiin on mahdollisuuksia. Tehtaan perustamisella on niin ikään kehitysalue- ja työllisyyspoliittisesti tuntuva merkitys.

Tornion jaloterästehtaan rakentamisen vaatiman erityisrahoituksen turvaamiseksi hyväksyttiin vuoden 1973 toisessa lisämenoarviossa suunnitelma yhtiön osakepääoman korottamisesta 150 milj. markalla vuosina 1973—1975 sekä yhteensä 75 milj. markan lainojen myöntämisestä yhtiölle valtion varoista vuosina 1973 ja 1974.

Lisäksi annettiin 15 päivänä kesäkuuta 1973 laki Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta (494/73). Lain mukaan voidaan Tornion jaloterästehtaan rahoittamiseksi tarpeellisten, Outokumpu Oy:n vuosina 1973—1977 ottamien yhteensä enintään 225 milj. markkaan nousevien sekä kotiettä ulkomaisten lainojen korot kokonaisuudessaan maksaa valtion varoista ja antaa valtion omavelkaisia takauksia yhtiön ottamille yhteensä enintään 550 milj. markan määräisille lainoille vastavakuuksia vaatimatta. Mikäli hankkeesta jonakin vuonna kertyy ylijäämää, on yhtiön palautettava valtiolle saman vuoden aikana maksettu korkotuki, kuitenkin enintään ylijäämän määrä.

Lain perusteluissa hallitus lausui myös, että tehtaan rakentamisen kustannukset saattavat nousta arvioitua korkeammiksi, minkä vuoksi oli varauduttava siihen, että valtion tukitoimenpiteitä lisätään kustannusten nousua vastaavasti.

Tähän asti ovat terästehtaan rakennustyöt edistyneet laaditun aikataulun mukaisesti ja tuotanto tehtaalla voidaan alkaa vuoden 1976 loppupuolella.

Outokumpu Oy on nyttemmin ilmoittanut, että kustannustason nuosun vuoksi tulevat Tornion jaloterästehtaan rakennuskustannukset käyttöpääomineen vuoden 1980 loppuun mennessä nousemaan yhteensä 855 milj. markkaan. Kun alkuperäisen kustannusarvion mukaan olivat rakennuskustannukset 580 milj. markkaa ja käyttöpääoman tarve 90 milj. markkaa, on nousu edellisten osalta 83 milj. markkaa eli 14 % ja jälkimmäisen erän osalta 102 milj. markkaa eli yli 100 %. Käyttöpääoman huomattava kasvu alkuperäiseen kustannusarvioon verrattuna johtuu tehtaan käyttämien raaka-aineiden hintojen erittäin voimakkaasta noususta ja varastomäärien kasvusta. Lisäksi on todettava lainojen korkojen ja lyhennysten menoja lisäävä vaikutus alkuvuosina johtuen toimitusluottojen arvioitua lyhyemmästä kuoletusajasta sekä korkeammasta korkokannasta. Tästä syystä ei yhtiö

pysty tuotannosta saatavalla käyttökatteella vielä vuoteen 1980 mennessä täysin peittämään lainojen kuoletuksia ja korkomenoja, vaan joutuu näitä osittain rahoittamaan lainoja uusimalla. Jo alkuperäisissä suunnitelmissa oli varauduttu siihen, että tuotteiden markkinointi mahdollisuudet tulevat alkuvuosina olemaan tuotantoa rajoittava tekijä. Varsinkin ulkomaan markkinoille pääsy tulee viemään aikaa, minkä vuoksi tuotannon oletetaan nousevan vasta vuoden 1980 jälkeen täyteen 50 000 tonnin määrään vuodessa. Tämä vaikuttaa käyttökatteen heikkoon kehitykseen alkuvuosina.

Outokumpu Oy:n toimintaan vaikuttaa nykyinen suhdannetilanne voimakkaasti. Yhtiön päätuotteiden markkinanäkymät ovat erittäin heikot ja kuparin hinta on pysytellyt jo pitemmän aikaa alhaisena. Yhtiön rahoitustilanne tulee olemaan ainakin vielä vuonna 1976 erittäin vaikea, mistä syystä yhtiö on joutunut siirtämään kaikki toimintansa edelleen kehittämiseen liittyvät investoinnit myöhempinä vuosina toteutettaviksi. Näin ollen ei yhtiölle tule jäämään omia varoja terästehtaan toiminnan rahoittamiseksi vuosien 1977—1980 aikana.

Tähän viitaten yhtiö onkin pyytänyt, että jaloterästehtaan tukemista jatkettaisiin alkuperäisen kustannusarvion ylittävän 185 milj. markan osalta alkuperäisiä tukitoimia vastaten siten,

— että yhtiön osakepääomaa korotetaan tai valtion myöntämän korottoman lainan määrää lisätään vuonna 1976 30 milj. markalla ja vuonna 1977 32 milj. markalla,

— että valtio maksaisi vuosien 1976—1980 aikana otettavien yhteensä 62 milj. markan suuruisten lainojen korot kokonaisuudessaan enintään 20 vuoden ajan, sekä

— että valtion myönnettävien takausten enimmäismäärä nostettaisiin 650 milj. markkaan.

Valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1976 on hyväksytty Outokumpu Oy:n osakepääoman korottamiseksi puheena olevaa tarkoitusta varten vuonna 1976 20 milj. markkaa. Tulo- ja menoarvioesityksessään sanotulle vuodelle on hallitus myös ilmoittanut, että yhtiölle tulisi myöntää vuonna 1977 valtion varoista 40 milj. markan laina.

Muidenkin Outokumpu Oy:n esittämien tukitoimenpiteiden toteuttamista pitää hallitus yhtiön Tornion jaloterästehtaan perustamiseen liittyvät näkökohdat huomioonottaen perusteltuina ja tarpeellisina, minkä vuoksi ehdotetaan, että edellä mainittua lakia Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta (494/73) muutettaisiin yhtiön esittämällä tavalla.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Outokumpu Oy:n Tornion jaloterästehtaan rakentamisen tukemisesta 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetun lain (494/73) 2 § 1 momentti ja 3 § näin kuuluviksi:

2 §.

Valtioneuvostolla on oikeus määräämillään ehdoilla antaa Outokumpu Oy:lle sitoumus siitä, että valtio maksaa Tornion jaloterästehtaan rahoittamiseksi tarpeellisten yhtiön vuosina 1973—1980 ottamien yhteensä enintään 287 000 000 markkaan nousevien sekä kotien että ulkomaisten lainojen korot kokonaisuudessaan. Sitoumus korkotuen suorittamisesta voidaan antaa myös edellä tarkoitettujen lainojen takaisinmaksamista varten vuoden 1980 jälkeen otetun lainan osalta. Korkotukea maksetaan kuitenkin enintään 20 vuoden ajan.

— — — — — — — — — — — — — — —

3 §.

Valtioneuvostolla on niinikään valta antaa vastavakuuksia vaatimatta, mutta muutoin määräämillään ehdoilla valtion omavelkaisia takauksia Outokumpu Oy:n ottamien jaloterästehtaan

rahoittamiseksi tarpeellisten lainojen maksamisen ja lainasopimuksissa sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi. Tässä tarkoitettuja lainoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 650 000 000 markan määrä.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Naisen kelpoisuutta valtion virkaan koskevat rajoitukset poistuvat 1 päivänä maaliskuuta 1976. Tämän jälkeen nainen, jolla on Ahvenanmaan kotiseutuoikeus, voisi tulla nimitetyksi rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan tai sotilastoimeen, koska ahvenanmaalaiset ovat vapaat asevelvollisuuden suorittamisesta. Jotta ahvenanmaalainen nainen ei tulisi eri asemaan kuin muu naispuolinen Suomen kansalainen, ehdotetaan lakiin rajavartiolaitoksesta otettavaksi tämän estävä säännös.

Meripelastuspalvelua johtavalle rajavartioviranomaiselle ehdotetaan annettavaksi valtuudet määrätä toimintapiirissään oleskelevia henkilöitä osallistumaan meripelastuspalveluun sekä tarvittaessa ottaa käyttöön tähän soveltuvaa kalustoa ja tarvikkeita.

PERUSTELUT.

Hyväksyessään naisen kelpoisuudesta valtion virkaan annetun lain kumoamisesta annetun lain (1020/75) eduskunta edellytti, että selvitetään, tarvitaanko lain kumoamisen johdosta erityisiä säännöksiä sukupuoleen perustuvista kelpoisuusehdoista virkaan tai toimeen, ja että mahdollisesti tarvittavat säännökset saatettaisiin voimaan samanaikaisesti 1 päivänä maaliskuuta 1976 kuin sanottu laki. Lain perusteluissa selvitettiin, että nainen ei voi tulla nimitetyksi puolustusvoimien sotilasvirkoihin eikä sotilastoimiin, koska kelpoisuutena niihin vaaditaan asevelvollisuuden suorittaminen. Sama koskee myös rajavartiolaitosta lukuun ottamatta Ahvenanmaan kotiseutuoikeuden omaavia sotilasviran ja sotilastoimen haltijoita, joilta ei vaadita Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) 34 §:n ja rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen (2/76) 24 §:n 2 momentin mukaan asevelvollisuuden suorittamista vakinaisessa väessä. Tämän vuoksi naispuolinen henkilö, jolla on Ahvenanmaan kotiseutuoikeus voisi tulla nimitetyksi sotilasvirkaan tai sotilastoimeen. Kun on tarkoituksenmukaista, että kaikki rajavartiolaitoksen sotilasviran tai sotilastoimen haltijat ovat samassa asemassa, eikä ahvenanmaalainenkaan nainen voisi olla sotilasvirassa tai sotilastoimessa, ehdotetaan rajavartiolaitoksesta annetun lain (5/75) 4 §:ään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan sotilasviran ja sotilastoimen haltijan tulee olla miespuolinen henkilö.

Meripelastuspalvelu kuuluu rajavartiolaitoksen virkatehtäviin rannikoillamme. Rajavartiolaitoksella on kaluston puolesta tähän tehtävään yleensä riittävät edellytykset. Laitoksen tehtävänä on myös johtaa meripelastuspalveluun osallisten yhteistoimintaa. Tällöin voi kuitenkin sattua tilanteita, joissa pelastustoimintaan tarvittaisiin nopeasti muutakin kalustoa ja henkilöstöapua. Sen vuoksi meripelastuspalvelua johtaville rajavartioviranomaisille tulisi antaa vastaavat valtuudet määrätä henkilöitä sekä otettavaksi kalustoa ja välineitä meripelastustehtäviin kuin poliisilain (84/66) ja palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75)

mukaan poliisi- ja paloviranomaisilla on pelastus- ja avustustoimissa. Samalla tulisi säätää kaluston ja tarvikkeiden käytöstä samoin kuin niille aiheutuneista vahingoista sekä muista korvauksista ja pakotteista palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa säädettyjen perusteiden mukaan. Tätä tarkoittavat säännökset ehdotetaan otettavaksi uuteen 15 a §:ään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rajavartiolaitoksesta 10 päivänä tammikuuta 1975 annetun lain (5/75) 4 §:ään uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

4 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sotilasviran ja sotilastoimen haltijan tulee olla miespuolinen henkilö.

15 a §.

Merivartioston komentajalla on sama oikeus kuin sammutus- ja pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) 29—32 §:n nojalla määrätä merivartioston toimintapiirissä oleskeleva henkilö avustamaan rajavartiolaitosta meripelastuspalvelun suorittamisessa, samoin kuin luovuttamaan rajavartiolaitoksen käytettäväksi tarpeellisia viestitys- ja kuljetusvälineitä, polttoja voiteluaineita, elintarvikkeita, työvälineitä sekä muuta kalustoa ja laitteita.

Velvollisuudesta antaa määrättyä apua samoin kuin annetusta avusta, 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden ja tarvikkeiden käytöstä ja niille aiheutuneista vahingoista sekä avustukseen osallistuneille sattuneista tapaturmista suoritettavasta korvauksesta on voimassa, mitä palo- ja pelastustoimesta annetun lain 34—38 §:ssä on säädetty. Korvaus suoritetaan kuitenkin valtion varoista. Sitä koskeva hakemus on osoitettava rajavartiolaitoksen esikunnalle.

Joka ei noudata merivartioston komentajan 1 momentin nojalla antamia määräyksiä, on tuomittava rangaistukseen niin kuin palo- ja pelastustoimesta annetun lain 48 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Sisäasiainministeri *Paavo Tiilikainen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta.

Asuntotulon verottamisesta eräissä tapauksissa annetulla lailla (505/73), jota sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 1973 toimitetussa verotuksessa, toteutettiin omistusasuntojen tuloverotuksen uudistus. Uudistuksen tarkoituksena oli, että vain tavanmukaisen asumistason ylittävistä vakituisista asunnoista määrättäisiin asuntotuloa. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi muutettiin myös kunnallista harkintaverotusta koskeva verotuslain 72 § muun muassa siten, että asuntoyhteisön omistamaan kiinteistöön ei sovelleta harkintaverotusta, jos yhteisön huoneistojen pinta-alasta vähintään 90 prosenttia käytetään osakkaiden tai jäsenten taikka heidän perheittensä asumiseen. Heinäkuussa 1975 annetulla lailla (528/75), jota sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa, verotuslain 72 §:n 3 momentissa olevaa harkintaverotusta koskevaa säännöstä muutettiin vielä siten, että harkintaverotusta ei sovelleta, jos yhteisön huoneistojen pinta-alasta vähintään 90 prosenttia käytetään asumistarkoitukseen. Säännös vapauttaa harkintaverotuksesta myös silloin, kun asuntoyhteisön huoneistoja on vuokrattu yhtiön ulkopuolisille, jos huoneistoja vain on käytetty asumistarkoitukseen.

Verotuslain 72 §:n 3 momentissa oleva harkintaverotuskielto on riippuvainen kiinteistön omistavan yhteisön yhtiömuodosta, koska se koskee vain asunto-osakeyhtiön, asunto-osuuskunnan, asunto-osakeyhtiöistä annetun lain (30/26) 25 §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön tai muun vastaavan yhteisön omistamaa kiinteistöä. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät näin ollen vuokratalokiinteistöt, kun sen sijaan asunto-osakeyhtiön muodossa oleva, kokonaankin vuokrattu kiinteistö on vapaa harkintaverotuksesta. Seurauksena tästä on, että vuokratalokiinteistöissä asuvia rasitetaan verolla, joka ei kohdistu omistusasuntoihin. Tämä koskee myös valtion asuntolainoittamien vuokra-asuntojen vuokralaisia. Asuntotuotantolain nojalla yhteiskunta kuitenkin valvoo, että näihin asuntoihin pääsevät vain pienituloiset ja sosiaalisesti heikossa asemassa olevat henkilöt. Toisaalta yhteiskunta valvoo myös sitä, että asunnoista perittävä vuokra kattaa vain todelliset rahoituskulut, hoitokulut, tontin vuokrat ja verot. Kun verotus on mukana vuokraperusteissa, sillä on välitön vaikutus asumiskustannuksiin. Arvion mukaan kunnallisen harkintaverotuksen vaikutus vuokriin on noin 30 penniä/m^2 kuukaudessa. Tämän johdosta esitetään verotuslain 72 §:n 3 momentti muutettavaksi siten, että harkintaverotusta ei sovelleta myöskään asuntotuotantolain ja sitä vastaavien aikaisempien lakien nojalla rahoitettuun vuokratalokiinteistöön.

Muutoksen vaikutusta kunnallisveron tuottoon on melko vaikea arvioida. Karkean arvion perusteella voidaan olettaa, että kaikista vuokratalokiinteistöistä kertyneiden veroäyrien osuus on noin 0,1 % maan koko äyrimäärästä, joka vuonna 1974 oli noin 42 000 miljoonaa äyriä. Ehdotetulla muutoksella, joka koskee vähäistä osaa kaikista vuokratalokiinteistöistä, ei siten ole suurtakaan vaikutusta kunnallisveron tuottoon.

Ehdotettua muutosta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

verotuslain 72 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1958 annetun verotuslain 72 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (528/75), näin kuuluvaksi:

72 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Harkintaverotusta ei myöskään sovelleta kiinteistöön siltä osin kuin sitä käytetään verovelvollisen tai hänen perheensä tahi kuolinpesän tai yhtymän osakkaan taikka tämän perheen asumiseen tai vapaa-ajan viettoon. Milloin on kysymys asunto-osakeyhtiön, asunto-osuuskunnan, asunto-osakeyhtiöistä annetun lain (30/26) 25 §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön tai muun vastaavan yhteisön omistamasta kiinteistöstä taikka asuntolainoista, -takuista ja -avustuksista annetun lain (224/49) tai asuntotuotantolakien (488/53 ja 247/66) nojalla rahoitetusta vuokratalokiinteistöstä, harkintaverotusta ei sovelleta, jos huoneistojen pinta-alasta vähintään 90 prosenttia käytetään asumistarkoitukseen. Muussa tapauksessa harkintaverotusta ei sovelleta edellä tarkoitetun kiinteistön siihen osaan, joka on edellä mainitussa käytössä. Tätä säännöstä sovellettaessa katsotaan huoneistoa käytetyn asumistarkoitukseen, milloin se pääasiallisesti on tässä käytössä.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Maataloustuotteiden tuontimaksuista 30 päivänä maaliskuuta 1973 annettuun lakiin (258/73) perustuvalla muuttuvien tuontimaksujen järjestelmällä pyritään siihen, että maatalouden perustuotteiden tuontimaksut ovat kunkin tuotteen osalta 5 prosentilla korotetun kotimaisen tavoitehinnan ja maailmanmarkkinahinnan erotuksen suuruiset. Tuotteiden maailmanmarkkinahintojen muuttuessa on valtiovarainministeriöllä lain 6 §:ssä säädetyin edellytyksin oikeus muuttaa vastaavasti tuontimaksuja. Tavoitehintatason muuttuessa voidaan tuontimaksuja sitä vastoin muuttaa vain eduskunnan päätöksellä.

Valtioneuvosto ja maataloustuottajain keskusjärjestöt ovat 30 päivänä tammikuuta 1976 hyväksyneet lopullisena neuvottelutuloksena hinnoitteluvuoden 1976/77 maataloustuloratkaisun. Tämän perusteella valtioneuvosto on vahvistanut maidon, naudanlihan, sianlihan ja lampaanlihan tavoitehinnat mainitulle hinnoitteluvuodelle seuraavasti:

1. 3. 1976 alkaen:

maito	108,70 p/l	nousu ..	16,03	p/l
naudanliha ...	10,35 mk/kg	„ ..	—,59	mk/kg
sianliha	8,01 mk/kg	„ ..	—,55	mk/kg
lampaanliha ..	12,04 mk/kg	„ ..	1,00	mk/kg

Naudanlihan tavoitehinnan nousuun sisältyy 1. 12. 1975 toteutettu naudanlihan tavoitehinnan korotus 9 pennillä.

Mainittujen tuotteiden tuontimaksujen taso on tavoitehintojen nousun johdosta jäänyt liian alhaiseksi. Tämän vuoksi esitetään näiden perustuotteiden ja niistä valmistettujen jalosteiden tuontimaksut muutettaviksi siten, että perustuotteiden tuontimaksut korotetaan edellä mainitulla tavalla laskettujen kotimaisten tavoitehintojen ja elokuun 1972 maailmanmarkkinahintojen erotusten suuruisiksi ja jalosteiden tuontimaksut suhteutetaan laskelmallisesti perustuotteiden tuontimaksuihin.

Edellä sanotun perusteella esitetään tullitariffin nimikkeeseen 02.01 kuuluvan sellaisen naudanlihan, josta luita ei ole poistettu, tuontimaksu korotettavaksi nykyisestä 4,96 markasta 5,58 markaksi kilolta ja luuttoman naudanlihan 6,45 markasta 7,25 markaksi kilolta, samaan nimikkeeseen kohdistettavan, vähintään puoliruhoina tuotavan sianlihan tuontimaksu 5,29 markasta 5,87 markaksi kilolta, kinkkujen 7,35 markasta 8,16 markaksi kilolta ja muun sianlihan 4,76 markasta 5,28 markaksi kilolta. Lampaan ja vuohen lihan tuontimaksu samassa nimikkeessä esitetään korotettavaksi 8,88 markasta 9,93 markaksi kilolta.

Edelleen esitetään nimikkeeseen 02.06 kohdistettavan suolatun, suolavedessä tuotavan, kuivatun tai savustetun sianlihan tuontimaksu korotettavaksi 8,36 markasta 9,27 markaksi kilolta, samalla tavoin käsitellyn hevosenlihan tuontimaksu 4,20 markasta 6,00 markaksi kilolta, naudanlihan tuontimaksu 7,44 markasta 8,37 markaksi kilolta ja lampaanlihan tuontimaksu 13,32 markasta 14,90 markaksi kilolta.

Nimikkeeseen 16.01 kohdistettavien erikoisvalmisteiden tuontimaksu esitetään korotettavaksi 7,72 markasta 8,46 markaksi kilolta, kestomakkaran tuontimaksu 10,53 markasta 11,53 markaksi kilolta sekä muiden samaan nimikkeeseen kohdistettavien tuotteiden tuontimaksu 6,32 markasta 6,84 markaksi kilolta. Muiden lihasta tai eläimenosista valmistettujen tuotteiden tuontimaksu nimikkeessä 16.02 esitetään korotettavaksi 7,90 markasta 8,64 markaksi kilolta.

Nimikkeeseen 02.01.I. kuuluvan hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin lihan tuontimaksu on nyt 2,80 markkaa kilolta. Tuontimaksun on todettu jääneen liian alhaiseksi. Koska hevosenlihaa tuodaan maahan sekä luuttomana että luineen, esitetään nimike 02.01.I. jaettavaksi siten, että alanimike 02.01.I.a. tulee käsittä-

mään hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin luuttoman lihan ja alanimike 02.01.I.b. hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin luineen maahantuotavan lihan. Nimikkeen 02.01.I.a. tuontimaksuksi esitetään säädettäväksi 5,20 markkaa kilolta ja nimikkeen 02.01.I.b. tuontimaksuksi 4,00 markkaa kilolta.

Nimikkeeseen 02.01.V. kuuluvien syötävien eläimenosien, muun muassa maksan tuontimaksu on nyt 4,60 markkaa kilolta ja nimikkeeseen 02.06.V. kuuluvan suolatun, suolavedessä olevan, kuivatun tai savustetun lihan ja muiden syötävien eläimenosien tuontimaksu 3,60 markkaa kilolta. Tuontimaksujen on todettu jääneen liian alhaisiksi. Kansainvälisten tilastojakojen toteuttamiseksi Suomen käyttötullitariffissa esitetään nimikkeestä 02.01.V. erotettavaksi omaksi alanimikkeeksi nimikkeissä 02.01.I.—02.01.IV. mainitsematon liha. Uuden alanimikkeen 02.01.V. ja nimikkeen 02.01.VI. tuontimaksuksi esitetään säädettäväksi 5,20 markkaa kilolta. Nyt esitetty alanimikkeistön muutos vastaa hallituksen esitykseen n:o 182/1975 II vp. sisältyvää nimikkeen 02.01 alanimikkeistön muutosta. Lisäksi esitetään nimikkeeseen 02.06.V. kuuluvan suolatun, suolavedessä olevan, kuivatun tai savustetun lihan ja muiden syötävien eläimenosien tuontimaksu korotettavaksi 3,60 markasta 5,20 markaksi kilolta.

Maidon tuontimaksu nimikkeessä 04.01 esitetään korotettavaksi 76 pennistä 92 penniksi kilolta ja kerman samassa nimikkeessä 18,92 markasta 22,99 markaksi rasvakilolta. Nimikkeeseen 04.02 kuuluvan kokomaidosta valmistetun kuivamaidon tuontimaksu esitetään korotettavaksi 7,57 markasta 9,20 markaksi kilolta, kuivakerman tuontimaksu 8,38 markasta 10,18 markaksi kilolta, muussa kuin kiinteässä muodossa olevan säilötyn, tiivistetyn tai makeutetun maidon tuontimaksu 1,67 markasta 2,03 markaksi litralta ja muussa kuin kiinteässä muodossa olevan säilötyn, tiivistetyn tai makeutetun kerman tuontimaksu 18,92 markasta 22,99 markaksi rasvakilolta. Samalla esitetään nimikkeen 04.02 alanimikkeistöä muutettavaksi siten, että nimikkeeseen kuuluva hera erotetaan omaksi alanimikkeekseen 04.02.I. ja sen tuontimaksuksi säädetään 2,76 markkaa kilolta. Hera kuuluu nyt nimikkeeseen 04.02.III.a., jonka tuontimaksu on 2,76 markkaa kilolta, joten esitetyllä muutoksella ei ole vaikutusta tuontimaksun kantoon. Lisäksi esitetään nimikkeen 04.02 alanimikkeiden järjestykseen ja sanamuotoon vähäisiä selvennyksiä. Nyt esitetty alanimikkeistön muutos vastaa hallituksen esityksessä n:o 182/1975 II vp. mainittua nimikkeen 04.02 alanimikkeistön muutosta. Voin tuontimaksu nimikkeessä 04.03 esitetään nostettavaksi 14,38 markasta 17,47 markaksi kilolta ja nimikkeeseen 04.04 kuuluvan juuston ja juustoaineen tuontimaksu 7,04 markasta 8,55 markaksi kilolta.

Edelleen esitetään nimikkeeseen 10.05 kuuluvan maissin tuontimaksu korotettavaksi 15 pennistä 45 penniksi kilolta ja nimikkeeseen 23.02 kuuluvien leseiden, lesejauhojen sekä muiden viljan tai palkoviljan seulomisessa, jauhamisessa tai muussa käsittelyssä syntyneiden jätteiden tuontimaksu korotettavaksi 11 pennistä 30 penniksi kilolta.

Edellä esitettyjen tuontimaksumuutosten arvioidaan lisäävän valtion tuontimaksutuloja noin 3 000 000 markalla vuodessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti tehdään maataloustuotteiden tuontimaksuista 30 päivänä maaliskuuta 1973 annetun lain (258/73) 2 §:n tuontimaksutaulukkoon, sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on osittain muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (510/75), seuraavat muutokset:

2 §.

Nimike	Tavara	Tuontimaksu
1.	2.	3.
	I OSA **ELÄVÄT ELÄIMET; ELÄINTUOTTEET**	
	2. Ryhmä **Liha ja syötävät eläimenosat**	
02.01	Nimikkeisiin 01.01, 01.02, 01.03 ja 01.04 kuuluvien eläinten liha ja muut syötävät osat, tuoreet, jäähdytetyt tai jäädytetyt:	
	I. hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin liha:	
	a. luuton ..... 1 kg	5,20
	b. muu ..... 1 kg	4,—
	II. naudanliha:	
	a. luuton ..... 1 kg	7,25
	b. muu ..... 1 kg	5,58
	III. sianliha:	
	a. vähintään puoliruhoina ..... 1 kg	5,87
	b. kinkut ..... 1 kg	8,16
	c. muu ..... 1 kg	5,28
	IV. lampaan ja vuohen liha ..... 1 kg	9,93
	V. muu liha ..... 1 kg	5,20
	VI. muut syötävät eläimenosat ..... 1 kg	5,20
02.06	Liha ja muut syötävät eläimenosat (ei kuitenkaan siipikarjan maksa), suolatut, suolavedessä, kuivatut tai savustetut:	
	I. sianliha ..... 1 kg	9,27
	II. hevosenliha ..... 1 kg	6,—
	III. naudanliha ..... 1 kg	8,37
	IV. lampaanliha ..... 1 kg	14,90
	V. muu liha ja muut syötävät eläimenosat ..... 1 kg	5,20

1.	2.	3.
	4. Ryhmä	
	Maitotaloustuotteet; linnunmunat; luonnonhunaja; muualle kuulumattomat eläinalkuperää olevat syötävät tuotteet	
04.01	Maito ja kerma, säilömätön, tiivistämätön tai makeuttamaton:	
	I. maito ..... 1 kg	—,92
	II. kerma ..... 1 rkg	22,99
04.02	Maito ja kerma, säilötty, tiivistetty tai makeutettu:	
	I. hera ..... 1 kg	2,76
	II. maito ja kerma, kiinteässä muodossa:	
	a. kuoritusta maidosta, rasvapitoisuus enintään 1,5 painoprosenttia ..... 1 kg	2,76
	b. kokomaidosta, rasvapitoisuus yli 1,5 mutta alle 26 painoprosenttia .. 1 kg	9,20
	c. kuivakerma, rasvapitoisuus vähintään 26 painoprosenttia ..... 1 kg	10,18
	III. maito, muussa muodossa ..... 1 l	2,03
	IV. kerma, muussa muodossa ..... 1 rkg	22,99
04.03	Voi ..... 1 kg	17,47
04.04	Juusto ja juustoaine ..... p. 1 kg	8,55
	II OSA	
	KASVITUOTTEET	
	10. Ryhmä	
	Vilja	
10.05	Maissi ..... (Muist.) 1 kg	—,45
	IV OSA	
	ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TUOTTEET; JUOMAT, ETYYLIALKOHOLI JA ETIKKA; TUPAKKA	
	16. Ryhmä	
	Liha-, kala-, äyriäis- ja nilviäisvalmisteet.	
16.01	Makkara ja sen kaltaiset lihasta, eläimenosista tai verestä valmistetut tuotteet:	
	I. erikoisvalmisteet ..... p. 1 kg	8,46
	II. kestomakkara ..... p. 1 kg	11,53
	III. muut ..... p. 1 kg	6,84
16.02	Muut lihasta tai eläimenosista valmistetut tuotteet ja säilykkeet ..... p. 1 kg	8,64
	23. Ryhmä	
	Elintarviketeollisuuden jätetuotteet ja jätteet; valmistettu rehu	

1.	2.	3.
23.02	Leseet, lesejauhot sekä muut viljan tai palkoviljan seulomisessa, jauhamisessa tai muussa käsittelyssä syntyneet jätteet ..... P. 1 kg	—,30

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi erään New Yorkissa sijaitsevan kiinteistön myynnistä.

Suomen YK-edustuston virkamiesten käytössä New Yorkissa on tällä hetkellä virka-asunnoina yhteensä neljä Suomen valtion omistamaa kiinteistöä, joista Mount Vernonin kaupungissa osoitteessa 72 California Road, sijaitseva kiinteistö on ympäristön luonteen nopean muuttumisen vuoksi osoittautunut turvattomaksi ja toiminnallisesti epätarkoituksenmukaiseksi virka-asunnoksi. Tämän vuoksi on ryhdytty toimenpiteisiin tämän kiinteistön myymiseksi.

Paikallisen kiinteistövälittäjän Stephen L. Angell & Co. välityksellä on saatu ostotarjouksia, joista korkein on 55 000 Yhdysvaltain dollaria (209 000 markkaa). Korkeimman tarjouksen ovat yhteisesti tehneet herra Jean Pierre Mendy ja rouva Lillie Campbell.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

erään New Yorkissa sijaitsevan kiinteistön myynnistä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valtioneuvosto oikeutetaan myymään herra Jean Pierre Mendylle ja rouva Lillie Campbellille New Yorkissa, Mount Vernonin kaupungissa osoitteessa 72 California Road sijaitseva tontti, jonka pinta-ala on 1 500 neliömetriä, sillä olevine rakennuksieen 55 000 Yhdysvaltain dollarin kauppahinnasta sekä muutoin valtioneuvoston määräämillä ehdoilla.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ajanvieteautomaateista.

Ajanvieteautomaatin nimellä voidaan kutsua niitä automaatteja ja pelilaitteita, joita tarkoitetaan luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen annetun asetuksen (400/37) 5 §:ssä. Sanotun säädöksen mukaan huvitusta varten valmistetun automaatin tai muun sellaisen laitteen, lukuun ottamatta niitä, joiden käyttämisestä voi saada rahaa taikka rahaan tai tavaraan vaihdettavissa olevia pelimerkkejä, pitämiseen maksua vastaan yleisön käytettävänä on haettava lupa poliisiviranomaiselta. Ajanvieteautomaateille on siten ominaista, että niistä ei saada voittoja. Näiden laitteiden käyttämisellä on käyttäjälleen lähinnä viihteen arvo.

Edellä tarkoitettuja laitteita on maassamme pääasiallisesti ravitsemisliikkeisiin sijoitettuina käytössä noin 2 000 kappaletta. Laitteiden lukumäärän voidaan kuitenkin olettaa lyhyessä ajassa runsaasti kasvavan, jollei niiden käyttöön asettamiselle aseteta rajoituksia.

Ajanvieteautomaatteja asettavat yleisön maksua vastaan käytettäviksi yksityiset liikkeenharjoittajat ja toiminimet, jotka maksavat laitteen sijoittamisoikeudesta sopimuksen mukaisen korvauksen sijoituspaikan, tavallisimmin ravitsemisliikkeen haltijalle. Alalla vallitsevan kilpailun johdosta sijoittamisoikeudesta maksettavat korvaukset ovat varsin korkeita, usein 50—60 prosenttia laitteen kokonaistuotosta. Eräissä maissa ajanvieteautomaattien pitäminen on huomattavalta osalta siirtynyt suurten jopa kansainvälisten yritysten hallintaan.

Puheena olevat, tavallisimmin fortuna-, keila-, pallo- tai muun pelin käsittävät pelilaitteet pyritään valmistamaan ulkoasultaan mahdollisimman houkutteleviksi ja toimintatavaltaan mielenkiintoisiksi. Tästä syystä ne ovat omiaan innostamaan erityisesti usein vielä riittävää harkintakykyä vailla olevia lapsia ja nuoria niiden käyttämiseen. Nykyisen tekniikan suomat mahdollisuudet valmistaa ajanvieteautomaatit yleisön pelihalua kiihoittaviksi sekä alalla vallitseva kilpailu edellyttävät näiden laitteiden käytettävänä pitämistä koskevien säännösten tarkistamista.

Ihmisten pelihalua hyväksi käyttäen tapahtuvan tulojen hankinnan ajanvieteautomaatteja pitämällä voidaan katsoa soveltuvan huonosti liiketoimintana yksityisessä ansiotarkoituksessa hoidettavaksi. Puheena olevan toiminnan helposti mukanaan tuomien haittojen ehkäisemiseksi on pidettävä yleisen edun mukaisena sen saattamista yhteiskunnan riittävään valvontaan. Sen ohella tulisi luoda edellytykset toiminnalla huomattavalta osalta nuorisolta kertyvien varojen ohjaamiseksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Tähän tulokseen voidaan päästä tarkoituksenmukaisimmin keskittämällä ajanvieteautomaattien käytettävänä pitäminen raha-automaattien tapaan yhdelle organisaatiolle.

Arpajaislain (491/65) ja raha-automaattiasetuksen (676/67) säännösten mukaan peliautomaattien ja muiden pelilaitteiden tai pelien pitäminen maksua vastaan käytettävänä siten, että pelaaja voi saada voittona rahaa, tavaraa tai muun rahanarvoisen etuuden taikka niihin vaihdettavissa olevia pelimerkkejä, on Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeutena. Ero raha-automaatin ja ajanvieteautomaatin välillä ei ole tekninen, vaan riippuu laitteen käyttötavasta. Ajanvieteautomaatteja voidaan näin ollen käyttää myös raha-automaatiksi katsottavina pelilaitteina, mikäli pelaaja voi saada voittoja niiden käyttämisestä. Ravitsemisliikkeisiin sijoitettuina ajanvieteautomaatit kilpailevat yleisön suosiosta lähinnä vastaaviin liikkeisiin sijoitettujen raha-automaattien kanssa siten osaltaan vähentäen Raha-automaattiyhdistyksen mahdollisuuksia hankkia varoja valtioneuvoston toimesta jaettaviksi niihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, joihin sanotun yhdistyksen tuotto on arpajaislain säännösten mukaan käytettävä. Raha-automaattiyhdistyksen "kilpailuasemaa" heikentää se, ettei yhdistyksellä sen tuoton käytöstä annetut säännökset huomioon ottaen ole mahdollisuuksia maksaa niin suuria korvauksia automaatin sijoittamisesta sijoituspaikan halti-

jalle, kuin yksityiset liikkeenharjoittajat kilpailun pakottamina maksavat ajanvieteautomaattien sijoittamisesta. Edellä mainituista syistä ajanvieteautomaattien käytettävänä pitäminen ehdotetaan annettavaksi yksinoikeutena Raha-automaattiyhdistykselle, jolla on tarkoitukseen soveltuva organisaatio ja pitkäaikainen kokemus automaattitoiminnan alalla.

Kun lupia lakiehdotuksessa tarkoitettujen ajanvieteautomaattien käytettävänä pitämiseen voitaisiin lain voimaan tultua antaa Raha-automaattiyhdistyksen lisäksi enintään joulukuun 31 päivään 1981 saakka muille, saattaisivat aikaisemmin voimassa olleiden säännösten nojalla käytettävänä pidetyt ajanvieteautomaatit jäädä omistajilleen hyödyttömiksi mainitun ajankohdan jälkeen. Samoin on asia yksinomaan ajanvieteautomaattien huoltamiseen ja korjaamiseen soveltuvien erikoisvälineiden ja -laitteiden sekä varaosien osalta. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi yksinoikeudenhaltijalle velvollisuus lunastaa nämä laitteet suorittamalla niistä täysi korvaus. Tällöin olisi korvattava myös ajanvieteautomaateilla harjoitetun toiminnan edustama arvo.

Lakiehdotuksen tarkoittamia ajanvieteautomaateiksi kutsuttuja automaatteja ja pelilaitteita koskevat voimassa olevat säännökset on annettu edellä mainitulla luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen annetulla asetuksella. Jo tätä ennen on vastaavien lupien myöntämisestä säädetty asetuksella. Kun lakiehdotuksen tarkoittamien ajanvieteautomaattien maksua vastaan käytettävänä pitäminen katsottaneen elinkeinotoiminnaksi, on kuitenkin asianmukaista, että toimintaa koskevasta rajoituksesta säädetään lailla.

Lakiehdotuksen mukaan ajanvieteautomaatilla tarkoitetaan huvitusta varten maksua vastaan käytettävänä olevaa automaattia ja muuta pelilaitetta, jota käyttämällä pelaaja ei saa voittona rahaa, tavaraa tai muuta rahanarvoista etuutta (1 §). Määritelmä on luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen annetun asetuksen 5 §:n 1 momentin (459/64) mukainen.

Lupa ajanvieteautomaatin käytettävänä pitämiseen voitaisiin lakiehdotuksen mukaan antaa vain arpajaislaissa mainitulle automaattitoimintaa harjoittamaan perustetulle julkisoikeudelliselle yhdistykselle (2 § 1 mom.). Mainittuna yhdistyksenä toimii raha-automaattiasetuksella järjestetty Raha-automaattiyhdistys. Ajanvieteautomaattien tuoton käyttö määräytyisi Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta arpajaislaissa ja raha-automaattiasetuksessa olevien säännösten mukaisesti.

Laki tulisi koskemaan kaikkia niitä laitteita, joiden pitämiseen maksua vastaan käytettävänä on myönnetty lupa edellä mainitun luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen annetun asetuksen 5 §:n 1 momentin nojalla, lukuun ottamatta yksinomaan musiikin esittämistä varten valmistettuja automaatteja, jotka ehdotetaan jätettäväksi lain sovellutusalan ulkopuolelle (2 § 2 mom.). Kun musiikkiautomaatin käyttämisessä ei ole kysymys pelaamisesta, ei musiikkiautomaattien käytettävänä pitämisen keskittämiselle yksinoikeuden nojalla harjoitettavaksi ole olemassa samoja perusteita kuin lakiehdotuksessa tarkoitettujen ajanvieteautomaattien osalta on esiin tuotu. Lakia ei ole myöskään tarkoitettu sovellettavaksi tivolissa tai huvipuistossa oleviin laitteisiin, mistä lakiehdotukseen on otettu säännös (2 § 2 mom.).

Luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen annetun asetuksen 6 §:n mukaan on asetuksessa tarkoitetun toiminnan harjoittaminen ilman lupaa sekä lupapäätöksessä määrättyjen ehtojen rikkominen säädetty rangaistavaksi sakolla. Lakiehdotukseen on otettu vastaava rangaistussäännös ajanvieteautomaatin luvattoman käytettävänä pitämisen varalta (4 §).

Kuten edellä jo on mainittu, yksinoikeuden haltija olisi lakiehdotuksen mukaan velvollinen lunastamaan lain voimaan tulon johdosta omistajilleen hyödyttömiksi jääneet ajanvieteautomaatit sekä yksinomaan niiden huoltamiseen ja korjaamiseen soveltuvat erikoisvälineet ja -laitteet sekä varaosat samoin kuin korvaamaan ajanvieteautomaateilla harjoitetun toiminnan edustaman arvon. Siinä tapauksessa, että asianosaisten kesken ei sovittaisi lunastuksesta tai korvauksesta, voitaisiin asia saattaa välimiesten ratkaistavaksi (7 § 2 mom.). Ehdotetun lunastusmenettelyn on katsottava riittävästi turvaavan ajanvieteautomaatteja ansiotarkoituksessa käytettävänä pitäneiden yksityisten ja yhteisöjen oikeuden. Jos lunastusvaatimus voitaisiin esittää milloin tahansa lain tultua voimaan, saattaisi lunastukseen oikeuttavien perusteiden näyttö vaikeutua ja lunastusmahdollisuuden kauan kestävä tai rajaton voimassaolo voisi lisäksi olla omiaan johtamaan väärinkäytöksiin. Sen vuoksi lunastusvaatimus olisi lakiehdotuk-

sen mukaan tehtävä määräajassa, minkä ei tulisi olla kuutta kuukautta pitempi. Samassa ajassa olisi lopetettava ajanvieteautomaateilla harjoitettu toiminta. Lunastamisen ajankohta olisi asianomaisten sovittavissa.

Kun tässä laissa tarkoitettujen ajanvieteautomaattien käytettävänä pitäminen tulisi olemaan Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeutena, olisi yhdistyksen julkisoikeudellinen luonnekin huomioon ottaen tarkoituksenmukaista tehdä mahdolliseksi automaatin sijoittaminen käyttöön sellaisen ilmoituksen nojalla, mikä ennakolta tehtäisiin poliisipiirin päällikölle. Milloin tämä kuitenkin katsoisi, ettei automaatin aiottua sijoittamista ehkä voida pitää sopivana, hän voisi määrätä, että sijoittamiseen on haettava lupa (3 § 2 mom.). Raha-automaattiasetusta on raha-automaattien sijoittamisessa noudatettavan menettelyn osalta tarkoitus muuttaa vastaavalla tavalla. Tässä tarkoitettuun järjestelmään siirtymisen johdosta tulee tarpeelliseksi leimaverolain (662/43) tarkistaminen 10 §:n osalta.

Nyt annettava esitys vastaa eräiltä osiltaan muutettuna 29 päivänä marraskuuta 1974 Eduskunnalle annettua hallituksen esitystä (n:o 211/74 vp.) laiksi ajanvieteautomaateista, jota mainituilla valtiopäivillä ei ehditty käsitellä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ajanvieteautomaateista.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Ajanvieteautomaatilla tarkoitetaan tässä laissa huvitusta varten maksua vastaan käytettävänä olevaa automaattia ja muuta pelilaitetta, jota käyttämällä pelaaja ei saa voittona rahaa, tavaraa tai muuta rahanarvoista etuutta.

2 §.

Lupa 1 §:ssä tarkoitetun ajanvieteautomaatin käytettävänä pitämiseen voidaan antaa vain arpajaislaissa (491/65) mainitulle automaattitoimintaa harjoittamaan perustetulle julkisoikeudelliselle yhdistykselle varojen hankkimiseksi yhdistyksen tarkoitusten edellyttämiin tarpeisiin.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta yksinomaan musiikin esittämistä varten valmistettuihin automaatteihin eikä tivolissa tai huvipuistossa oleviin automaatteihin ja pelilaitteisiin.

3 §.

Ajanvieteautomaatin käytettävänä pitämiseen on haettava lupa poliisipiirin päälliköltä.

Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että ajanvieteautomaatin käytettävänä pitäminen on sallittua ilman 1 momentissa tarkoitettua lupaa, mikäli siitä on ennakolta ilmoitettu poliisipiirin päällikölle.

4 §.

Joka vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä asettaa ajanvieteautomaatin maksua vastaan käytettäväksi, on tuomittava *ajanvieteautomaatin luvattomasta käytettävänä pitämisestä* sakkoon.

5 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

6 §.

Ennen tämän lain voimaantuloa asianmukaisen luvan nojalla käytössä pidetyn taikka maahan tuodun tahi maassa valmistetun 1 §:ssä tarkoitetun ajanvieteautomaatin pitämiseen maksua vastaan yleisön käytettävänä enintään joulukuun 31 päivään 1981 saakka voidaan edelleen myöntää lupa siten kuin luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen 3 päivänä joulukuuta 1937 annetussa asetuksessa (400/37) on säädetty.

Asetuksella voidaan säätää velvollisuudesta ilmoittaa 1 momentissa tarkoitetut ajanvieteautomaatit viranomaiselle.

7 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Edellä 2 §:n 1 momentissa mainittu julkisoikeudellinen yhdistys on velvollinen lunastamaan täyttä korvausta vastaan ne ajanvieteautomaatit, jotka ovat poliisipiirin päällikön luvan nojalla olleet käytössä tai maahan tuotuina taikka maassa valmistettuina ennen tämän lain voimaantuloa, sekä ennen mainittua ajankohtaa maahan tuodut tai maassa valmistetut, yksinomaan ajanvieteautomaattien huoltamiseen ja korjaamiseen soveltuvat välttämättömät erikoisvälineet ja -laitteet sekä varaosat. Tällöin on myös korvattava ajanvieteautomaateilla harjoitetun toiminnan edustama arvo. Lunastus- ja korvausvaatimus on tehtävä mainitulle yhdistykselle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Samassa ajassa vaatimuksen tekijän on lopetettava ajanvieteautomaateilla harjoittamansa toiminta. Jollei näin ole menetelty, mainittu yhdistys ei ole velvollinen korvaamaan ajanvieteautomaateilla harjoitetun toiminnan edustamaa arvoa.

Sillä, joka jatkaa ajanvieteautomaateilla harjoittamaansa toimintaa pitempään kuin kuuden kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta lukien, on kuitenkin oikeus vuosittain uusia enintään viidellä prosentilla lain voimaantullessa hallinnassaan olleita ajanvieteautomaatteja. Tällaisen ajanvieteautomaattitoiminnan harjoittajan on ilmoitettava kalustonsa 2 §:n 1 momentissa mainitulle yhdistykselle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Mikäli lunastuksesta tai korvauksesta ei asianomaisten kesken sovita, on asia annettava välimiesten ratkaistavaksi siten kuin välimiesmenettelystä annetussa laissa (46/28) on säädetty.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Sisäministeri *Paavo Tiilikainen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maanmittausmaksusta annetun lain ja jakolain muuttamisesta.

Esityksen pääasiallinen sisältö.

Maamme pohjoisimmissa kunnissa, Inarissa, Enontekiössä ja Utsjoella annettiin 1900-luvulla erityislain nojalla suoritetussa isojaossa tiloille metsämaat kartoittamatta. Tästä syystä on tilusten kartoittamisesta muodostunut myöhemmissä toimituksissa asianosaisille kohtuuton kustannuserä. Esityksen mukaan voitaisiin tällaisissa tapauksissa alentaa kartoituksesta aiheutuvaa maanmittausmaksua sekä suorittaa muut kustannukset, lähinnä apumiesten palkat, valtion varoista.

Perustelut.

Maamme pohjoisimpien kuntien erikoisolosuhteiden vuoksi annettiin 28 päivänä huhtikuuta 1925 laki isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa (157/25). Sen mukaan jaettiin mainitut kunnat isojaon toimittamista varten kasvullisuus- ja ilmasto-olosuhteiden perusteella kolmeen piiriin, joista pohjoisimpaan kuului Utsjoen kunta kokonaisuudessaan ja osia myös molemmista muista kunnista.

Tällöin kaikkia pohjoisen piirin tiloja jäi rasittamaan eräs isojakomenettelystä johtuva epäkohta. Tiloille annettiin metsämaat niitä kartoittamatta, joten metsäpalstoista on olemassa vain rajakartat. Myöhemmissä tilojen osituksissa on jouduttu ja joudutaan edelleenkin valmistamaan koko tilan alueesta kartta, jolloin kaikki tästä aiheutuvat kustannukset jäävät asianosaisten maksettavaksi. Jos kartoitus olisi suoritettu isojaon yhteydessä, kuten kyseistä isojakolain mukaista pohjoista piiriä lukuunottamatta on muualla maassa suoritettu, asianosaisten maksettaviksi olisivat jääneet vain apumiesten palkat vanhemmissa toimituksissa, ja vuodesta 1956 alkaen suoritetuissa toimituksissa olisi nekin maksettu valtion varoista. Metsämaan kartoittamattomuuden vuoksi tulevat tiloja koskevat osittamistoimitukset siten asianosaisille huomattavasti kalliimmiksi kuin muualla Suomessa, jossa metsämaan osalta voidaan yleensä käyttää vanhaa karttaa toimituskarttana.

Valtiolle suoritettavan maanmittausmaksun lisäksi tilallisille aiheutuu kustannuksia sen johdosta, että heidän on palkattava kartoitustyössä tarvittavat apumiehet. Vaikka apumiesten päiväpalkat ovat Utsjoella yleensä verraten alhaiset, palkoista aiheutuva menoerä saattaa kokonaisuudessaan nousta huomattavaksi, koska kartoitettavat alueet ovat laajoja ja usein vaikeakulkuisia ja kartoitustyö näin ollen tavallista hitaampaa. Koska tilallisten velvollisuus kartoituksessa tarvittavien apumiesten palkkojen maksamiseen on yhtä perusteeton ja epäoikeudenmukainen kuin valtiolle perittävien kartoituskulujen suorittaminen, on myös näiden kulujen korvaamista valtion varoista pidettävä tarpeellisena. Asiaa koskeva erityissäännös on katsottu voitavan lisätä voimassaolevaan jakolakiin, koska säännöksen soveltaminen tulee kysymykseen vain sanotun lain mukaisissa osittamistoimituksissa ja mahdollisesti hyvinkin pitkän ajan kuluessa.

Kartoituskustannuksista vapauttamisen vaikutus valtiolle vuosittain kertyviin maanmittausmaksutuloihin voidaan pitää vähäisenä kysymykseen tulevien toimitusten suhteellisen pienen lukumäärän vuoksi. Lisäksi ne jakautuvat ehkä kymmenien vuosien osalle. Samasta syystä valtion varoista korvattavaksi tulevien apumieskustannusten suorittamiseen tarvittava vuotuinen määräraha jäisi verraten vähäiseksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

maanmittausmaksusta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään maanmittausmaksusta 2 päivänä toukokuuta 1972 annetun lain (320/72) 2 §:ään uusi näin kuuluva 4 momentti:

2 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa sijaitsevalla tilalla suoritetusta toimituksesta määrättävää maanmittausmaksua voidaan kartoituskustannusten osalta alentaa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Laki

jakolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 14 päivänä joulukuuta 1951 annettuun jakolakiin (604/51) uusi näin kuuluva 273 a §:

273 a §.

Jos toimitus suoritetaan tilalla, joka on muodostettu isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa annetun lain (157/25) mukaan, suoritetaan toimitusta varten tarpeellisesta tilusten kartoituksesta aiheutuvat muut kuin maanmittausmaksusta annetun lain (320/72) mukaan määräytyvät toimituskustannukset valtion varoista, kun tilalle kartoittamatta annetut tilukset kartoitetaan ensimmäisen kerran.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta.

Esityksen pääasiallinen sisältö.

Maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä annetun lain (127/74) periaatteiden mukaisesti on hallituksen esityksen tavoitteena luoda edellytykset vuosiloman pitämiseen niille pienyrittäjille, joilla ilman taloudellista apua ei ole mahdollisuutta vapautua yritystoiminnastaan vaarantamatta omaa ja perheensä toimeentuloa. Pienyrittäjällä tarkoitetaan lakiehdotuksessa sellaista henkilöä, jolla on yrittäjien eläkelaissa (468/69) tarkoitettu vakuutus. Vuosiloman järjestäminen tapahtuu hallituksen esityksen mukaan siten, että vuosilomaan oikeutetulle pienyrittäjälle suoritetaan erityinen lomakorvaus, vuosilomaraha. Vuosilomarahan suuruus vastaa kuuden päivän palkkaa laskettuna valtioneuvoston vuosittain vahvistaman enimmäistulon perusteella. Kun työpäiviä on vuodessa 252, on lomarahan suuruus 1/42 edellämainitusta vuositulosta. Koska lakiehdotuksen tavoitteena on luoda lomamahdollisuus vain niille pienyrittäjille, joiden mahdollisuudet loman pitoon ovat vähäiset, on vuosilomarahan saanti sidottu tiettyyn tulorajaan.

Jos vuosilomarahaa hakeneiden siihen oikeutettujen yrittäjien lukumäärä on niin suuri, ettei tarkoitukseen osoitettujen varojen rajoissa ole mahdollisuutta suorittaa vuosilomarahaa kaikille hakijoille, ehdotetaan, että etusija on tällöin annettava sellaisille yrittäjille, joiden loman tarve heidän sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet huomioonottaen on suurin ja joiden mahdollisuudet vuosiloman pitämiseen ilman taloudellista tukea ovat vähäisimmät.

Koska maatalousyrittäjien lomatoiminnan hallinnosta huolehtiminen kuuluu maatalousyrittäjän vuosiloman- ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain (/) nojalla sosiaalihuollon viranomaisille, on tarkoituksenmukaista, että samat viranomaiset huolehtivat myös pienyrittäjien lomatoiminnan hallinnosta. Lomatoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta ehdotetaan siten annettavaksi sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena sosiaalihallitukselle. Läänin alueella toimintaa ohjaisi lääninhallitus. Paikallistasolla käytännön tehtävistä huolehtisi lakiehdotuksen mukaan lomalautakunta.

Hallituksen esitys perustuu tammikuun 10 päivänä 1975 annettuun pienyrittäjän vuosilomarahasta annettuun lakiin (9/75). Laki tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1975 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 1976. Nykyisin voimassa olevan lain perusteluissa todettiin, että sellaisia yrittäjiä, joilla on yrittäjien eläkelaissa tarkoitettu vakuutus, on kaikkiaan noin 90 000. Lain piiriin arvioitiin silloin tulevan noin 20 000 yrittäjää. Nyt kerättyjen tietojen perusteella on lain piiriin kuuluvia pienyrittäjiä ollut noin 27 000, joista vuosilomarahaa haki noin 13 500 yrittäjää ja noin 10 000 yrittäjälle vuosilomaraha myönnettiin.

I Perustelut.

1 luku. *Yleiset säännökset.* Hallituksen esityksen tavoitteena on luoda vuosiloman pitämisen edellytykset sellaiselle pienyrittäjälle, jolla ei ilman ylimääräistä tukea ole mahdollista vapautua yritystoiminnastaan vuosilomansa ajaksi. Pienyrittäjän käsitteen määrittely on käytännössä osoittautunut hyvin vaikeaksi tehtäväksi. Tämän vuoksi on turvauduttu yrittäjien eläkelain antamaan mahdollisuuteen määritellä yrittäjäksi henkilö, jolla on yrittäjien eläkelaissa tarkoitettu vakuutus. Jos yrittäjällä ei tätä vakuutusta ole tai hän kuuluu jonkin muun eläkelain piiriin, ei hän ole lakiehdotuksen mukaiseen vuosilomarahaan oikeutettu pienyrittäjä.

2 luku. *Oikeus vuosilomarahaan.* Lakiehdotuksessa on mainittu useita edellytyksiä, jotka yrittäjän on täytettävä, jotta hänen katsottaisiin olevan oikeutettu vuosilomarahaan. Vuosi-

lomarahajärjestelmän toteuttamisen yleisenä edellytyksenä on, että valtion tulo- ja menoarvioon on varattu tarkoitusta varten määräraha.

Yrittäjän taloudellista asemaa arvioitaisiin yrittäjien eläkelain mukaisen vahvistetun ja tarkistetun työtulon mukaan. On katsottu, että tämä työtulo verotuksessa vahvistettuja tuloja paremmin antaisi arviointiperusteen yrittäjien taloudellista asemaa harkittaessa.

Koska hallituksen esityksen tavoitteena on luoda lomamahdollisuus vain niille pienyrittäjille, joiden mahdollisuudet loman pitämiseen ovat vähäisemmät, on lomaetuuden saanti ehdotettu sidottavaksi tiettyyn tulorajaan. Valtioneuvoston tarkoituksena on määrätä enimmäistulo sellaiseksi, että vuosilomaraha tullaan myöntämään vain niille yrittäjille, joilla ei ilman rahan suorittamista ole tosiasiallisia mahdollisuuksia vapautua yritystoiminnastaan vuosiloman ajaksi vaarantamatta omaa ja perheensä toimeentuloa. Kun on ilmeistä, että ne yrittäjät, joiden vahvistettu työtulo ylittää minimipalkan tason, eivät ole enää sanotunlaisen taloudellisen tuen tarpeessa, on lakiehdotuksessa rajattu valtioneuvoston harkintavaltaa enimmäistulon määräämisessä siten, ettei se saa ylittää vähimmäisvuosipalkkaa.

3 luku. Vuosilomarahan suuruus. Kun työpäivien lukumäärä on vuodessa keskimäärin 252 ja kun vuosilomaraha on tarkoitettu vastaamaan kuuden päivän palkkaa, on lomarahan suuruus 1/42 valtioneuvoston vahvistamasta enimmäistulon määrästä.

4 luku. Hallinto. Kun maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnan hallinnosta huolehtiminen kuuluu sosiaalihuollon viranomaisille, on tarkoituksenmukaista, että samat viranomaiset huolehtivat myös pienyrittäjien lomatoiminnan hallinnosta.

5 luku. Kustannukset. Kunnalle ei lomatoiminnasta aiheudu kustannuksia, vaan lakiehdotuksen täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset kustannukset korvataan valtion varoista. Määrärahat osoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaan sosiaalihallituksen ja lääninhallituksien toimesta kuntien käyttöön. Kuntien on niiden käyttöön osoitettujen varojen rajoissa suoritettava lomaraha niille yrittäjille, joilla on kotipaikka kunnan alueella.

6. luku. Vuosilomarahan hakeminen ja palauttaminen. Pienyrittäjän on tehtävä hakemus vuosilomarahan saamiseksi etukäteen lomalautakunnalle. Hakemuksen sisällöstä ja mahdollisesta hakemuksen jättämisen ajankohdasta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella. Jos yrittäjälle on suoritettu vuosilomarahaa virheellisesti, hän on velvollinen suorittamaan lomarahan takaisin lomalautakunnalle.

7 luku. Oikaisumenettely. Oikaisumenettelyssä on tarkoitus noudattaa niitä säännöksiä, jotka sisältyvät kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 7 lukuun.

8 luku. Erinäiset säännökset. Lakiehdotukseen sisältyvän muutoksenhakukiellon vuoksi ei esimerkiksi oikaisumenettelyssä annettuun lääninhallituksen päätökseen voida hakea muutosta valittamalla.

Tarkoitus on, että lakiehdotus on voimassa vain yhden vuoden, jolloin sen aikana voidaan vielä selvittää, millä tavalla on tarkoituksenmukaisinta tukea pienyrittäjien lomatoimintaa. Kun pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain voimassaoloaika päättyy maaliskuun 31 päivänä 1976, on lakiehdotus tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1976.

Valtion tulo- ja menoarviossa on vuodelle 1976 pienyrittäjien vuosilomajärjestelmää varten varattu 6 500 000 markkaa.

II Pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kehittäminen.

Vastauksessaan hallituksen esitykseen n:o 169/1974 vp. eduskunta on edellyttänyt seuraavaa:

Eduskunnan kannan mukaan lakia toimeenpantaessa olisi Hallituksen seurattava, missä määrin lomarahan hakijoiden yrittäjien eläkelain mukainen vahvistettu ja tarkistettu työtulo vastaa heidän tosiasiallisia taloudellisia olosuhteitaan. Olisi myös tutkittava, onko lain soveltamispiirin ulkopuolella vielä sellaisia pienyrittäjiä, joilla ei ole yrittäjien eläkelain mukaista vakuutusta, mutta jotka muutoin täyttäisivät lain mukaiset edellytykset lomarahan saamiseen.

Eduskunta edellyttää myös selvitettäväksi sen työmäärän, joka lääninhallituksille aiheutuu maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä annetun lain ja nyt hyväksytyn lain täytäntöönpanosta. Tarvittavan työvoiman määrää arvioitaessa olisi otettava huomioon, että lää-

ninhallituksille tulevien uusien tehtävien hoito ei saisi aiheuttaa häiriöitä sosiaali- ja terveysosastojen muihin toimintoihin. Lain käytännön toteutumiseen tulisi kiinnittää huomiota lisäksi muun muassa vuosilomarahaoikeuden, hallinnon ja kustannuksien osalta. Mikäli edellä mainituissa kohdin havaitaan laissa puutteita, tulisi ne poistaa päätettäessä lain voimassaoloajan jatkamisesta.

Eduskunnan lausuman johdosta sosiaali- ja terveysministeriössä tehtyjen selvitysten mukaan on ilmeistä, että valtionverotuksessa vahvistetut tulot ovat yrittäjillä yleensä olleet suuremmat kuin heille yrittäjien eläkelain mukaan vahvistetut ja tarkistetut työtulot. Lain ulkopuolelle ovat myös jääneet sellaiset yrittäjät, joilla ei ole yrittäjien eläkelain mukaista vakuutusta tai joilla on vakuutus jonkin muun eläkelain perusteella. Laista on aiheutunut melko suurta työmäärän lisääntymistä lääninhallituksissa, eikä sinne ole ollut tällä hetkellä mahdollisuuksia perustaa tarvetta vastaavasti uusia virkoja tai toimia. Sen sijaan paikallistasolla kunnan lomalautakunnissa ei työmäärän lisäys ole pienyrittäjän vuosilomasta annetun lain johdosta ollut kovinkaan tuntuvaa. Lain täytäntöönpanosta aiheutuvat hallintokustannukset ovat vaihdelleet eri kunnissa hyvinkin paljon. Eräissä kunnissa kustannukset ovat olleet huomattavan korkeita, eräissä kunnissa taas hallintokustannukset ovat jääneet vähäisiksi.

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1976 on sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan sisällytetty myös 550 000 markan suuruinen määräraha maatalous- ja pienyrittäjäväestön lomajärjestöjen lomatoiminnan valtionapua varten. Tämän vuoksi on välttämätöntä ensi tilassa selvittää, onko tarkoituksenmukaisempaa tukea yrittäjien lomatoimintaa erityisten lomajärjestöjen kautta kuin suorittaa pienyrittäjille varsinaista lomarahaa. Kun tämä selvitys voitaneen saattaa loppuun jo kuluvan vuoden aikana ja tällöin voidaan uudestaan harkita vuosilomarahan järjestämiseen liittyviä eri vaihtoehtoja, on lakiehdotus ehdotettu säädettäväksi olemaan voimassa vain 31 päivään maaliskuuta 1977.

Lakiehdotus ei sisällä olennaisia muutoksia verrattuna sitä nykyiseen pienyrittäjän vuosilomarahasta annettuun lakiin. Lähinnä on pyritty eräitä lain nykyisiä sanontoja selventämään sekä yksinkertaistamaan hallintomenettelyä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Yleiset säännökset.

1 §.

Tässä laissa säädetään vuosilomarahan suorittamisesta pienyrittäjälle, jolla ilman taloudellista tukea ei ole mahdollisuutta vapautua yritystoiminnastaan vuosiloman ajaksi vaarantamatta omaa ja perheensä toimeentuloa.

2 §.

Pienyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla on yrittäjien eläkelaissa (468/69) tarkoitettu vakuutus.

2 luku.

Oikeus vuosilomarahaan.

3 §.

Pienyrittäjä on oikeutettu valtion tulo- ja menoarvion rajoissa vuosilomarahaan edellyttäen,

1) että hän on toiminut koko edellisen kalenterivuoden yrittäjänä,

2) että yrityksen palveluksessa edellisen kalenterivuoden aikana olleilla yrittäjän perheen ulkopuolisilla palkatuilla työntekijöillä teetettyjen työpäivien kokonaismäärä on ollut enintään 252,

3) että hänelle yrittäjien eläkelain mukaisesti edellisenä kalenterivuonna viimeksi vahvistettu ja tarkistettu työtulo ei ylitä valtioneuvoston vuosittain vahvistaman enimmäisvuositulon määrää,

4) että hän ei muun lain nojalla ole oikeutettu vähintään kuuden työpäivän pituiseen vuosilomaan tai lomakorvaukseen vähintään sanotulta ajalta, sekä

5) että hän sitoutuu pitämään vähintään kuuden työpäivän pituisen vuosiloman, joka voidaan pitää kahdessa erässä.

Vuosilomarahaa ei suoriteta useammalle kuin kahdelle samassa yrityksessä toimivalle yrittäjälle.

4 §.

Valtioneuvoston tulee määrätä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu enimmäisvuositulo sellaiseksi, ettei se ylitä vähimmäisvuosipalkkaa, joka lasketaan määräämisajankohtana yleisimmin noudatettujen työehtosopimusten mukaan määräytyvän keskimääräisen vähimmäistuntipalkan perusteella.

5 §.

Milloin vuosilomarahaa hakeneiden siihen oikeutettujen pienyrittäjien lukumäärä on niin suuri, ettei tarkoitukseen osoitettujen varojen rajoissa ole mahdollisuutta suorittaa vuosilomarahaa kaikille hakijoille, on etusija annettava niille, joiden loman tarve heidän taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteensa huomioonottaen on suurin ja joiden mahdollisuudet vuosiloman pitämiseen ilman taloudellista tukea ovat vähäisimmät.

Vuosilomaraha, johon pienyrittäjä olisi muutoin tämän lain mukaan oikeutettu, voidaan kuitenkin evätä, mikäli yrittäjän taloudelliset olosuhteet ovat selvästi paremmat, kuin mitä hänelle vahvistettu työtulo edellyttää, tai hän voi muutoin vapautua yritystoiminnasta ilman vuosilomarahaa vaarantamatta omaa tai perheensä toimeentuloa.

3 luku.

Vuosilomarahan suuruus.

6 §.

Vuosilomarahan suuruus on yksi neljäskymmeneskahdesosa (1/42) valtioneuvoston vuosittain vahvistamasta enimmäisvuositulon määrästä.

4 luku.

Hallinto.

7 §.

Tässä laissa tarkoitetun toiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena sosiaalihallitukselle.

Sosiaali- ja terveysministeriön apuna lausuntojen antamista varten lomarahan järjestämistä koskevista periaatteellisista ja laajakantoisista kysymyksistä voi olla neuvottelukunta, josta säädetään tarkemmin asetuksella.

8 §.

Läänin alueella tämän lain täytäntöönpanoa ohjaa ja valvoo sosiaalihallituksen alaisena lääninhallitus.

9 §.

Kunnan tehtävänä on valtion tulo- ja menoarviossa myönnetyistä määrärahoista sen käyttöön vuosittain osoitettujen varojen rajoissa ja noudattaen 6 §:ssä säädettyä perustetta huolehtia vuosilomarahan suorittamisesta niille yrittäjille, joilla on kunnassa väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka.

10 §.

Kunnassa huolehtii tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain (/) 13 §:ssä mainittu lomalautakunta tai sitä vastaava muu kunnallinen toimielin.

11 §.

Kunnan on laadittava sosiaalihallitukselle sen antamien ohjeiden mukaan selvitys tässä laissa tarkoitetun toiminnan järjestämisestä kunnassa.

12 §.

Maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain 15 §:n mukaisessa lomatoiminnan johtosäännösssä tulee olla tarkemmat määräykset myös tämän lain tarkoittamaa toimintaa koskevan hallinnon järjestämisestä kunnassa.

5 luku.

Kustannukset.

13 §.

Valtio suosittaa kunnalle valtion tulo- ja menoarvion rajoissa tämän lain mukaan mak-

setut vuosilomarahat ja lain täytäntöönpanosta muutoin aiheutuvat tarpeelliset käyttökustannukset.

Käyttökustannuksina pidetään niiden kustannusten lisäksi, jotka on mainittu kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:ssä, myös lomalautakunnan jäsenille maksettavia palkkioita ja muita korvauksia. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan edellämainitun lain 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset erät.

Sosiaalihallitus voi antaa yleisiä ohjeita siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja käyttökustannuksia on kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla pidettävä tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisena.

Asetuksella säädetään tarkemmin maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain ja tämän lain aiheuttamien hallintokulujen jakamisesta.

14 §.

Sosiaalihallitus päättää sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia perusteita noudattaen tarkoitukseen varattujen määrärahojen jakamisesta lääneittäin.

Lääninhallitus huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti 1 momentissa tarkoitetun määrärahan myöntämisestä kuntien käytettäväksi neljännesvuosittain etukäteen.

15 §.

Kunnan on vuosittain toimitettava sosiaalihallituksen määräämään ajankohtaan mennessä lääninhallitukselle tilitys edellisen vuoden vuosilomarahatoimintaan kunnan käytettäväksi myönnettyjen varojen käytöstä.

Kunnan on palautettava sille liikaa suoritettu määrä lääninhallitukselle.

6 luku.

Vuosilomarahan hakeminen ja palauttaminen.

16 §.

Pienyrittäjän on tehtävä hakemus vuosilomarahan saamiseksi etukäteen lomalautakunnalle asetuksessa tarkemmin määrättävänä aikana.

17 §.

Vuosilomaraha maksetaan yrittäjälle sen jälkeen, kun hän on todisteellisesti näyttänyt pitäneensä vuosilomaa vähintään kuusi työpäivää.

Yrittäjä ei saa sinä aikana, jolloin hän on tässä laissa tarkoitetulla vuosilomalla, suorittaa yrityksen hoitoon säännöllisesti kuuluvia tehtäviä.

Jos yrittäjä ei ole kolmen kuukauden kuluttua loman pitämisestä nostanut lomarahaa, hän on menettänyt oikeutensa vuosilomarahaan.

18 §.

Vuosilomarahan saaja on velvollinen maksamaan lomarahan takaisin lomalautakunnalle,

1) jos hän on saanut sen lautakuntaa erehdyttämällä, tai

2) jos lautakunta on maksanut sen hänelle muutoin virheellisesti.

19 §.

Lomalautakunnan on kehotettava vuosilomarahan saajaa, joka 18 §:n mukaan on palautusvelvollinen, suorittamaan oikeudettomasti nostamansa määrän takaisin määräajassa.

Jollei vuosilomarahan määrää saada 1 momentissa tarkoitetulla tavalla perityksi eikä vuosilomarahan saajaa aseteta tuomioistuimessa syytteeseen, lautakunnan on ajettava saajaa vastaan lääninhallituksessa vaatimusta hänen velvoittamisestaan maksamaan vuosilomarahan määrä lautakunnalle.

Lääninhallitus voi erityisestä syystä vuosilomarahan saajan tai lautakunnan pyynnöstä päättää, että oikeudettomasti nostetun vuosilomarahan määrä saadaan jättää kokonaan tai osaksi perimättä takaisin.

7 luku.

Oikaisumenettely.

20 §.

Jollei tästä laista muuta johdu, noudatetaan oikaisumenettelyssä mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 7 luvussa on säädetty.

Valtion asianomaisena viranomaisena toimii tässä asiassa lääninhallitus.

8 luku.

Erinäiset säännökset.

21 §.

Lomalautakunnalla on oikeus saada verotus- ja muilta viranomaisilta tämän lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä.

22 §.

Lomalautakunnan päätökseen, jolla vuosilomarahaa koskeva hakemus on joko kokonaan tai osittain hylätty, saadaan hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomalautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lääninhallituksen, lääninoikeuden ja sosiaalihallituksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaussa on muutoin noudatettava, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valituskirja voidaan jättää kuitenkin lomalautakunnalle, jonka tulee toimittaa asiassa kertyneet asiakirjat ja oma lausuntonsa lääninoikeudelle.

23 §.

Valtion ja kunnan palveluksessa olevat, kunnan luottamushenkilöt sekä muut kunnan tehtäviä suorittavat taikka tämän lain mukaisen toiminnan järjestämisessä asiantuntijoina toimivat henkilöt eivät saa ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella tahi muuten ovat saaneet tietää.

Edellä 1 momentin säännöksen estämättä voidaan salassapidettävä asia ilmaista, jos se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, tai hänen holhoojansa tai muu huoltajansa suostuu asian ilmaisemiseen.

Joka rikkoo tässä pykälässä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

24 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

25 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 1977.

Lain täytäntöönpanoon tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen 30 päivänä tammikuuta 1976 allekirjoittaman, hinnoitteluvuotta 1976/77 koskevan maataloustulosopimuksen mukaan tullaan maataloustuotteiden tavoitehintakorotusten yhteydessä voin ja margariinin hintasuhde säilyttämään ennallaan. Täten maaliskuun 1 päivänä 1976 voimaan tullut voin hinnankorotus 3,32 markalla kilolta edellyttää myös margariinin hintojen korottamista samassa suhteessa, eli 25,1 prosentilla.

Elinkeinohallituksen laskelmien mukaan on entisen hintasuhteen ylläpitämiseksi jääkaappimargariinin vähittäishintaa korotettava 10,75 markasta 13,45 markkaan kilolta, pöytämargariinin vähittäishintaa 7,28 markasta 9,12 markkaan kilolta, kalliimman talousmargariinin vähittäishintaa 6,84 markasta 8,36 markkaan kilolta sekä halvemman talousmargariinin hintaa 6,52 markasta 7,56 markkaan kilolta. Eri margariinien osalta hinnankorotus vaihtelisi 16,0—25,3 prosentin välillä.

Margariinin vähittäishintojen korottaminen edellä sanotulla tavalla edellyttää margariinin raaka-aineiden eli tullitariffin 15. ryhmään kuuluvien eläin- ja kasvirasvojen ja -öljyjen tuontimaksujen korottamista. Tuontimaksujen korotustarvetta laskettaessa on tuontimaksun korotusta pienentävänä tekijänä otettu huomioon raakojen kasviöljyjen hinnankorotus 16,1 pennillä kilolta. Muita kustannusten nousuja ei ole otettu huomioon. Tältä pohjalta tehtyjen laskelmien perusteella olisi 15. ryhmän tuontimaksuja korotettava seuraavasti:

	Nykyinen tuontimaksu	Uusi tuontimaksu	Korotus
Nimike 15.01, 15.03.A ja 15.13	2,73	3,86	1,13
Nimike 15.02.B.II ...	1,93	3,06	1,13
Muut 15. ryhmän nimikkeet	2,35	3,72	1,37

Tuontimaksujen muuttamisen lisäksi on muutettava myös jääkaappimargariinin valmisteveroa. Tästä annetaan erikseen esitys eduskunnalle.

Edellä esitettyjen tuontimaksumuutosten arvioidaan lisäävän valtion tuontimaksutuloja noin 30 000 000 markalla vuodessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti tehdään maataloustuotteiden tuontimaksuista 30 päivänä maaliskuuta 1973 annetun lain (258/73) 2 §:n tuontimaksutaulukkoon, sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on väliaikaisesti osittain muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla (1017/75), seuraavat muutokset:

2 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Nimike	Tavara	Tuontimaksu
1.	2.	3.
	III OSA ELÄIN- JA KASVIRASVAT JA -ÖLJYT SEKÄ NIIDEN HAJOTTAMISTUOTTEET; VALMISTETUT RAVINTORASVAT; ELÄIN- JA KASVIVAHAT	
	15. Ryhmä **Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt sekä niiden hajottamistuotteet; valmistetut ravintorasvat; eläin- ja kasvivahat**	
15.01	Sianihra (lardi), muu sian ja siipikarjan rasva, sulatettu, puristettu tai liuottimilla uutettu ..... (Muist.) 1 kg	3,86
15.02	Nautakarjan, lampaan tai vuohen sulattamaton tai puristamaton rasva; näistä rasvoista saatu sulatettu, puristettu tai liuottimilla uutettu rasva (myös "premier jus"):	
	A. sulattamaton ja puristamaton	vapaa
	B. muu:	
	I. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumaton	vapaa
	II. muu ..... (Muist.) 1 kg	3,06
15.03	Lardi-, oleo- ja talistearíini; lardiöljy, oleomargariini ja taliöljy, muut kuin emulgoidut, sekoitetut tai muuten valmistetut:	
	A. lardiöljy ja oleomargariini ..... (Muist.) 1 kg	3,86
	B. muut:	
	I. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumattomat	vapaa
	II. muut ..... (Muist.) 1 kg	3,72
15.04:stä	Kala- ja merinisäkäsrasvat ja -öljyt, myös raffinoidut:	
	B. muut (kuin runsaasti vitamiineja sisältävät traani ja öljy sekä lääke-, myös eläinlääketraani):	
	I. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumattomat	vapaa
	II. muut ..... (Muist.) 1 kg	3,72
15.06	Muut eläinrasvat ja -öljyt (kuten sorkkaöljy sekä luu- ja jäterasva):	
	A. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumattomat	vapaa
	B. muut ..... (Muist.) 1 kg	3,72
15.07:stä	Rasvaiset kasviöljyt, juoksevat tai jähmeät, raa'at, raffinoidut tai puhdistetut:	
	C. muut (kuin risiiniöljy, kiinanpuuöljy (tungoil), oiticicaöljy ja sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumaton pellavaöljy):	
	I. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumattomat	vapaa
	II. muut ..... (Muist.) 1 kg	3,72

1.	2.	3.
15.12	Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt, kokonaan tai osittain vedytetyt, tai jollakin muulla menetelmällä jähmetetyt tai kovetetut, myös raffinoidut, mutta ei enempää valmistetut:	
	I. sellaisenaan ihmisravinnoksi soveltumattomat	vapaa
	II. muut ..... (Muist.) 1 kg	3,72
15.13	Margariini, tekoihra ja muut valmistetut ravintorasvat ..... 1 kg	3,86

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976. Sillä kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1975 annettu laki maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (1017/75).

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden margariinien valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen 30 päivänä tammikuuta 1976 tekemä sopimus hinnoitteluvuoden 1976/77 maataloustuloratkaisuksi edellyttää voin ja margariinin hintasuhteen pitämistä ennallaan. Voin vähittäismyyntihintojen noustua maaliskuun alusta 1976 maataloustuloratkaisun edellyttämällä tavalla eli 25,1 prosentilla on margariinin vähittäishintaa korotettava samassa suhteessa, jotta entinen hintasuhde palautuisi.

Margariinin hinnan korottaminen edellyttää margariinin raaka-aineina käytettävien tullitariffin 15 ryhmän öljyjen ja rasvojen tuontinaksujen korottamista. Tästä hallitus on antanut erikseen esityksen eduskunnalle. Jääkaappimargariinin osalta on lisäksi korotettava tästä margariinista suoritettavan, eräiden margariinien valmisteverosta annetussa laissa (874/70) tarkoitetun valmisteveron määrää 61 pennillä eli nykyisestä 1,72 markasta 2,33 markkaan kilolta.

Mikäli edellä esitetty valmisteveron korotus toteutetaan, arvioidaan eräiden margariinien valmisteveron tuoton nousevan noin 9 000 000 markalla vuodessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden margariinien valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräiden margariinien valmisteverosta 30 päivänä joulukuuta 1970 annetun lain 4 §, sellaisena kuin se on väliaikaisesti muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla (1012/75), näin kuuluvaksi:

4 §.

Veron määrä on 2,33 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976. Sillä kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1975 annettu laki eräiden margariinien valmisteverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1012/75).

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden pitkäaikaisten sopimusten tarkistamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eräiden pitäaikaisten sopimusten tarkistamisesta 14 päivänä toukokuuta 1971 annetun lain (378/71), jota jäljempänä sanotaan tarkistamislaiksi, 2 §:n 1 momentin säännöksellä palautettiin taloudellisen kehityksen turvaamisesta vuosina 1968—1969 9 päivänä huhtikuuta 1968 annetulla lailla eli niin sanotulla vakauttamislailla (207/68) poistettu indeksiehto uudelleen voimaan sanotussa lainkohdassa tarkoitettujen ennen vakauttamislain voimaantuloa tehtyjen sopimusten osalta siten, että indeksin muutos saadaan ottaa huomioon 1 päivästä tammikuuta 1971 lukien. Vuosina 1971—1975 tapahtuneesta indeksin muutoksesta saadaan kuitenkin kulloinkin ottaa huomioon enintään puolet. Sitä indeksin muutosta, joka on tapahtunut vakauttamislain tai vuoden 1970 turvaamislain (754/69) voimassaoloaikana, ei tarkistuksessa saa ottaa lukuun suoritusta korottavana perusteena.

Käytännössä on edellä mainittua säännöstä sovellettaessa syntynyt epäselvyyttä siitä, onko tammikuun 1971 jälkeen tapahtuneen indeksin nousun perusteella tulevan korotuksen suuruus laskettava sopimuksessa tarkoitetusta alkuperäisestä hinnasta, maksusta tai muusta suorituksesta kuten eräissä sopimuksissa on indeksiehtoa sopimukseen otettaessa nimenomaan sovittu, vai siitä määrästä, johon kysymyksessä oleva suoritus on voitu tarkistaa ennen vakauttamislain voimaantuloa tapahtuneen indeksin nousun perusteella. Jälkimmäisen laskutavan mukaisesti laskettaisiin siinä vaiheessa, kun puoli-indeksisidonnaisuuden sijasta saadaan vuoden 1976 alusta lukien ottaa huomioon indeksin nousu kokonaisuudessaan, sanotun ajankohdan jälkeen tapahtuneen indeksin nousun perusteella tuleva korotus siitä määrästä, johon hinta, maksu tai muu suoritus on voitu tarkistaa vuoden 1975 loppuun mennessä tapahtuneen indeksin nousun perusteella. Kun edellä selostettua jälkimmäistä laskutapaa on pidettävä indeksilaskennallisesti oikeampana ja kun toisaalta on pidettävä tarkoituksenmukaisena, että tarkistuksen suuruutta laskettaessa mahdollisimman laajasti käytettäisiin yhdenmukaiseen lopputulokseen johtavaa laskutapaa, ehdotetaan tarkistamislain 2 §:n 1 momenttia selvennettäväksi ottamalla siihen säännös siitä, että laskettaessa vuosien 1971—1975 aikana tapahtuneen indeksin muutoksen perusteella tulevan korotuksen suuruutta, saadaan korotus laskea siitä sopimuksessa tarkoitetun hinnan, maksun tai muun suorituksen määrästä, johon hinta, maksu tai muu suoritus on voitu tarkistaa ennen vakauttamislain voimaantuloa tapahtuneen indeksin nousun perusteella. Vastaavasti olisi säädettävä, että laskettaessa vuonna 1976 tai sen jälkeen tapahtuneen indeksin muutoksen perusteella tulevan korotuksen suuruutta korotus saadaan laskea siitä indeksillä tarkistetusta hinnan, maksun tai muun suorituksen määrästä, jonka suuruiseksi tämä suoritus voidaan vuoden 1975 loppuun mennessä tapahtuneen indeksin nousun perusteella tarkistaa.

Tarkistamislain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saadaan vuosina 1971—1975 tapahtuneesta indeksin muutoksesta kulloinkin ottaa huomioon enintään puolet. Säännös merkitsee, että kun suoritetaan sanotussa pykälässä tarkoitettujen ennen vakauttamislain voimaantuloa tehtyjen sopimusten indeksiehtojen nojalla tarkistusta, saadaan vuoden 1975 jälkeenkin ottaa vuosilta 1971—1975 huomioon vain enintään puolet indeksin noususta. Tarkistamislain 3 §:n 1 momentin mukaan taas saa sanotussa pykälässä tarkoitettujen vuosina 1968—1970 tehtyjen maanvuokrasopimusten osalta vuosilta 1972—1975 perittävä indeksikorotus olla kunkin kalenterivuoden osalta enintään elinkustannusten nousun puolta määrää vastaava. Säännöksessä on käytetty toista sanamuotoa kuin tarkistamislain 2 §:n 1 momentissa. Tämän johdosta näyttäisi tarkistamislain 3 §:n 1 momentin säännös olevan tulkittavissa siten, että siinä vaiheessa kun elinkustannusindeksin koko nousu voidaan ottaa huomioon korotuksen suuruutta laskettaessa,

indeksin nousu saataisiin ottaa kokonaisuudessaan huomioon taannehtivasti vuoden 1971 alusta lukien. Tämä tulkinta asettaisi tarkistamislain 3 §:n 1 momentissa tarkoitetut sopimukset parempaan asemaan kuin saman lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut sopimukset. Kun tällaista eroa ei voida pitää perusteltuna, esitetään tarkistamislain 3 §:n 1 momentin säännöksen sanamuoto muutettavaksi tältä osin yhdenmukaiseksi lain 2 §:n 1 momentin vastaavan säännöksen kanssa.

Tarkistamislain 3 §:n 1 momentin mukaan suoritetaan tarkistus vuosittain, jos elinkustannusindeksi on edellisestä tarkistuksesta lukien muuttunut vähintään kymmenen prosenttia perusindeksistä. Jotta siinä vaiheessa, kun vuokramaksu viimeisen kerran tarkistetaan indeksin nousun puolen määrän perusteella, ei jäisi osa indeksin muutoksesta ottamatta huomioon, esitetään samalla säädettäväksi, että vuoden 1975 keskimääräisen elinkustannusindeksin perusteella saadaan suorittaa tarkistus silloinkin kun indeksin muutos edellisestä tarkistuksesta on pienempi kuin kymmenen prosenttia perusindeksistä. Niistä samoista syistä kuin edellä on tarkistamislain 2 §:n 1 momenttiin tehtäväksi ehdotuksen muutoksen osalta mainittu, ehdotetaan vielä tarkistamislain 3 §:n 1 momentissa säädettäväksi, että sen jälkeen kun indeksin nousun koko määrä saadaan ottaa huomioon vuokramaksun tarkistamisessa, voidaan sen indeksin muutoksen perusteella, joka kulloinkin on tapahtunut vuoden 1975 keskimääräiseen elinkustannusindeksiin verrattuna, tulevan korotuksen suuruus laskea siitä vuokramaksun määrästä, johon se on voitu tarkistaa vuosien 1971—1975 keskimääräisten elinkustannusindeksien nousun puolen määrän perusteella.

Tarkoituksena on, että näissäkin tapauksissa indeksitarkistus voidaan suorittaa sen jälkeen kun indeksin muutos vuoden 1975 keskimääräiseen elinkustannusindeksiin verrattuna vastaa vähintään kymmenen prosentin muutosta vuoden 1971 tammikuun indeksiluvusta laskettuna.

Taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain muuttamisesta 29 päivänä maaliskuuta 1972 annetun, 30 päivänä maaliskuuta 1972 voimaan tulleen lain (246/72) 2 §:n mukaan on elinkustannusindeksin muutoksiin perustuva indeksiehto sallittu muun muassa maanvuokrasopimuksessa, joka on tehty vähintään kymmeneksi vuodeksi ja jota ei voida vuokranantajan toimesta irtisanoa päättymään ennen sanotun määräajan loppuun kulumista muulla kuin maanvuokralaissa säädetyllä tai sillä perusteella, että vuokramies ei ole täyttänyt hänelle sopimuksessa määrättyä vuokra-alueen rakentamisvelvollisuutta. Ensiksi mainitun lain siirtymäsäännöksessä on lisäksi säädetty, että taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 2 §:ssä, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (868/70), tarkoitetussa, tammikuun 1 päivän 1971 ja alussa mainitun lain voimaantulon välisenä aikana tehdyssä maanvuokrasopimuksessa oleva ehto, jonka mukaan vuokrasopimus voidaan irtisanoa sillä perusteella, että vuokramies ei ole täyttänyt sopimuksen mukaista vuokra-alueen rakentamisvelvollisuuttaan, ei estä sopimukseen otetun sanotun lainkohdan mukaisen indeksiehdon noudattamista.

Vakauttamislain (207/68) ja vuoden 1970 turvaamislain (754/69) voimassaoloaikana on myös erityisesti kuntien toimesta tehdyissä maanvuokralain 5 luvussa tarkoitetuissa maanvuokrasopimuksissa useasti pidätetty vuokranantajalle oikeus irtisanoa vuokrasopimus sillä perusteella, että vuokramies ei täytä hänelle sopimuksessa asetettua vuokra-alueen rakentamisvelvollisuutta. Tarkistamislain (378/71) säännösten mukaisesti voidaan tarkistaa vakauttamislain ja vuoden 1970 turvaamislain voimassa ollessa tehtyjä sellaisia maanvuokrasopimuksia, joissa vuokra-aika on sovittu vähintään kahdeksikymmeneksiviideksi vuodeksi ja joita ei voida irtisanoa muulla kuin maanvuokralaissa säädetyllä perusteella.

Kun on pidettävä kohtuuttomana, että vuokramiehen rakentamisvelvollisuuden laiminlyöntiin perustuva irtisanomisoikeus olisi esteenä vuokramaksun tarkistamiselle näin pitkäksi ajaksi tehdyissä sopimuksissa ja kun edellä tarkoitetut maanvuokrasopimukset, jotka on tehty huhtikuun 10 päivän 1968 ja joulukuun 31 päivän 1970 välisenä aikana, olisi saatettava samaan asemaan niiden maanvuokrasopimusten kanssa, jotka on tehty tammikuun 1 päivän 1971 jälkeen, ehdotetaan, että tämä järjestely toteutetaan lisäämällä eräiden pitkäaikaisten sopimusten tarkistamisesta annettuun lakiin uusi 8 a §. Samalla ehdotetaan säädettäväksi, että vuokramaksun sitomista indeksiin koskeva vaatimus on kysymyksessä olevissa tapauksissa annettava tiedoksi toiselle sopijapuolelle

viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1976. Lain muutos tulisi käsitelä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden pitkäaikaisten sopimusten tarkistamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla, *muutetaan* eräiden pitkäaikaisten sopimusten tarkistamisesta 14 päivänä toukokuuta 1971 annetun lain (378/71) 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 1 momentti sekä *lisätään* lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

2 §.

Vuoden 1970 turvaamislain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen sisältynyt indeksiehto, joka vakauttamislailla poistettiin siltä osin kuin se kohdistui lain voimaantulon jälkeiseen aikaan, tulee uudelleen voimaan siten, että indeksin muutos saadaan ottaa huomioon 1 päivästä tammikuuta 1971 lukien mutta että vuosina 1971—1975 tapahtuneesta indeksin muutoksesta saadaan kulloinkin ottaa huomioon enintään puolet. Laskettaessa vuosien 1971—1975 aikana tapahtuneen indeksin muutoksen perusteella tulevan korotuksen suuruutta, saadaan korotus sen estämättä, mitä sopimuksessa ehkä on sovittu, laskea siitä indeksillä tarkistetun hinnan, maksun tai muun suorituksen määrästä, jonka suuruiseksi hinta, maksu tai muu suoritus voidaan tarkistaa ennen vakauttamislain voimaantuloa tapahtuneen indeksin nousun perusteella. Vastaavasti saadaan laskettaessa vuonna 1976 tai sen jälkeen tapahtuneen indeksin muutoksen perusteella tulevan korotuksen suuruutta korotus laskea siitä indeksillä tarkistetusta hinnan, maksun tai muun suorituksen määrästä, jonka suuruiseksi kysymyksessä oleva suoritus voidaan vuoden 1975 loppuun mennessä tapahtuneen indeksin nousun perusteella tarkistaa. Sitä indeksin muutosta, joka on tapahtunut vakauttamislain tai vuoden 1970 turvaamislain voimassaoloaikana, ei tarkistuksessa kuitenkaan saa ottaa lukuun suoritusta korottavana perusteena. Indeksin nousun perusteella ei myöskään saa korottaa maksueriä, jotka erääntyvät maksettaviksi ennen 1 päivää huhtikuuta 1972, eikä maan- tai huoneenvuokraa tai muuta tietyltä ajalta maksettavaa suoritusta siltä osin, kuin se kohdistuu viimeksi mainittua ajankohtaa edeltäneeseen aikaan. Mikäli sopimus lakkaa ennen 1 päivää huhtikuuta 1972, ei indeksin nousuun perustuvaa tarkistusta saa suorittaa.

— — — — — — — — — — — — — —

3 §.

Vuoden 1970 turvaamislain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetussa maanvuokrasopimuksessa sovittu vuokramaksu sidotaan, sopijapuolen tehtyä siitä vaatimuksen, 1 päivästä tammikuuta 1971 lukien viralliseen elinkustannusindeksiin (lokakuu 1951 = 100) siten, että perusindeksinä on vuoden 1971 tammikuun indeksiluku ja että indeksin muutokset todetaan vertaamalla kulloinkin edellisen kalenterivuoden keskimääräistä elinkustannusindeksiä perusindeksiin. Vuokramaksut tarkistetaan indeksin muuttumisen osoittamassa suhteessa ensimmäisen kerran vuoden 1972 maaliskuun 31 päivän jälkeiseen aikaan kohdistuvien vuokramaksujen osalta ja sen jälkeen vuosittain, jos elinkustannusindeksi on edellisestä tarkistuksesta lukien muuttunut vähintään kymmenen prosenttia perusindeksistä. Vuosina 1971—1975 tapahtuneesta indeksin muutoksesta saadaan kuitenkin kulloinkin ottaa huomioon enintään puolet. Vuoden 1975 keskimääräisen elinkustannusindeksin perusteella saadaan tällöin suorittaa vuokramaksun tarkistus silloinkin kun indeksin muutos edellisestä tarkistuksesta on pienempi kuin kymmenen prosenttia perusindeksistä. Sen jälkeen kun indeksin nousun koko määrä saadaan ottaa huomioon vuokramaksun tarkistamisessa, voidaan sen indeksin muutoksen perusteella, joka kulloinkin on tapahtunut vuoden 1975 keskimääräiseen elinkustannusindeksiin verrattuna, tulevan korotuksen suuruus laskea siitä vuokramaksun mää-

rästä, johon se on voitu tarkistaa vuosien 1971—1975 keskimääräisten elinkustannusindeksien nousun puolen määrän perusteella.

— — — — — — — — — — — — — — —

8 a §.

Mitä 3—8 §:ssä on säädetty, sovelletaan myös sellaiseen vakauttamislain tai vuoden 1970 turvaamislain voimassaolon aikana tehtyyn maanvuokrasopimukseen, joka voidaan irtisanoa sillä perusteella, että vuokramies ei ole täyttänyt sopimuksessa määrättyä vuokra-alueen rakentamisvelvollisuutta, mikäli sopimus muutoin täyttää vuoden 1970 turvaamislain 3 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset. Vuokramaksun sitomista indeksiin koskeva vaatimus on tällöin kuitenkin edellä 4 §:ssä säädetyn seuraamuksen uhalla annettava tiedoksi toiselle sopijapuolelle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1976.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Pääministeri *Martti Miettunen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjoismaiden investointipankin perustamissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomi on joulukuun 4 päivänä 1975 allekirjoittanut Kööpenhaminassa Pohjoismaiden investointipankin perustamissopimuksen siihen liittyvine sääntöineen yhdessä Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kanssa. Pankin tehtävänä on myöntää lainoja ja antaa takuita käyvin pankkiehdoin pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisten investointihankkeiden ja viennin toteuttamiseksi.

Pankin peruspääoma on 400 miljoonaa SDR:ää (Kansainvälisen Valuuttarahaston erikoisnosto-oikeuksia) eli noin 1 800 miljoonaa markkaa. Pankin peruspääomasta merkitsevät Islanti 4 miljoonaa SDR:ää, Norja 64 miljoonaa SDR:ää, Ruotsi 180 miljoonaa SDR:ää, Suomi 64 miljoonaa SDR:ää ja Tanska 88 miljoonaa SDR:ää. Pankin käytettäväksi asetetaan neljäsosa merkitystä peruspääomasta.

Pankki voi myöntää lainoja ja takuita, joiden yhteismäärä on kaksi ja puoli kertaa peruspääoman määrä. Pyrkimyksenä on hankkia yhteispohjoismaisiin tarkoituksiin ensi sijassa kansainvälisiltä markkinoilta uutta pääomaa nykyistä edullisemmilla ehdoilla. Pankki toimii yhteistyössä muiden luottolaitosten sekä asianomaisten julkisten ja yksityisten toimielinten kanssa.

Pankin päätoimipaikka on Helsinki. Pankilla on oikeushenkilön asema. Sille myönnetään jokaisessa sopimusvaltiossa sama oikeudellinen asema kuin on kotimaisilla, vastaavaa toimintaa harjoittavilla oikeushenkilöillä.

Pankilla on hallitus, toimitusjohtaja sekä muuta tarvittavaa henkilökuntaa. Hallitukseen kuuluu kymmenen jäsentä, joista kukin valtio valitsee kaksi jäsentä enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Lisäksi perustetaan valvontakomitea valvomaan, että pankin toimintaa harjoitetaan sen sääntöjen mukaisesti. Komitea vastaa tilintarkastuksesta ja jättää vuosittain tarkastuskertomuksensa Pohjoismaiden ministerineuvostolle.

Pohjoismaiden investointipankin perustamissopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat on talletettava Norjan ulkoasiainministeriöön. Sopimus ja pankin säännöt tulevat voimaan Pohjoismaiden ministerineuvoston määräämänä päivänä.

YLEISPERUSTELUT.

Kysymys investointipankin perustamisesta on ollut ajankohtainen 1950-luvun lopulta alkaen. Tällöin vireillä olleeseen pohjoismaiden tulliliittoa koskeneeseen suunnitelmaan liittyi myös pankin perustamishanke. Sen tarkoituksena oli sellaisten yleisten etujen mukaisten yhteistyöprojektien ja sijoitusten rahoittaminen, joita olisi ollut hankala toteuttaa kansallisella tasolla. Tulliliittohanke raukesi, kun vuonna 1959 perustettiin Euroopan vapaakauppaliitto EFTA. Pohjoismaat perustivat kuitenkin ministerikomitean taloudellista yhteistyötä varten sekä vastaavan virkamiesten yhteistyötoimikunnan.

Taloudellisen yhteistyön ministerikomitea käsitteli 1960-luvun alussa pankin perustamista antaen kysymyksen Pohjoismaiden neuvoston talousvaliokunnan selvitettäväksi. Talousvaliokunnan kannan mukaan pankki voisi tyydyttää

pohjoismaiden sijoitustarvetta ja rahoittaa vientiluottoja mukaanlukien hyväksyttyjen kehitysyhteistyöhankkeiden puitteissa tapahtuvan viennin kehitysmaihin. Ministerikomitea päätti kuitenkin helmikuussa 1962 jättää asian odottamaan kunnes pohjoismaiden suhteet Euroopan yhteismarkkinoihin oli järjestetty.

Asia oli uudelleen esillä vuonna 1964 Pohjoismaiden neuvoston jäsenehdotuksen pohjalta. Aloite hylättiin, mutta neuvosto suositteli, että tutkittaisiin yhteistyömahdollisuuksia lainojen hankkimiseksi kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta.

Vuonna 1969 laadittu Pohjoismaiden taloudellista yhteistyötä koskeva niin sanottu Nordek-suunnitelma sisälsi eräänä osana luonnoksen pohjoismaisen investointipankin säännöiksi. Rahoitusalan muina yhteistyökohteina suunniteltiin yleistä rahoitusrahastoa, maatalousrahastoa ja kalastusrahastoa. Yleisen rahoitusrahaston tehtävänä olisi ollut avustusten sekä lainojen ja takuiden myöntäminen edullisin ehdoin sellaisten pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisten projektien rahoittamiseen, jotka eivät lainkaan sovellu tai ainoastaan osittain soveltuvat rahoitettaviksi pankkilainaehdoin. Yleisen rahoitusrahaston piti ensimmäisenä viisivuotiskautena saada käyttöönsä 1 500 miljoonaa Ruotsin kruunua. Suunnitellun investointipankin tehtävänä olisi ollut lainojen ja takuiden myöntäminen käyvin pankkilainaehdoin pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisiin projekteihin. Investointirahaston peruspääomaksi suunniteltiin arvoltaan 200 miljoonaa Yhdysvaltain dollarin määräistä pääomaa. Nordek-ehdotuksessa oli myös määräyksiä pääomaliikkeitä koskevien rajoitusten asteittaisesta poistamisesta ja pääomaliikkeitä koskevien sääntöjen ja hallintokäytännön yhdenmukaistamisesta.

Oslossa 31 päivänä tammikuuta 1975 pidetyssä pohjoismaisessa pääministerikokouksessa kysymys investointipankin perustamisesta oli uudelleen esillä. Asiaa käsitteli sen jälkeen Pohjoismaiden ministerineuvosto, joka päätti asettaa erityisen ad hoc-työryhmän. Pääministerit katsoivat, että investointipankki voisi muodostua olemassa olevien luottolaitosten arvokkaaksi lisäksi pohjoismaiden etujen mukaisten investointiprojektien ja viennin rahoittamisessa. Asiantuntijaryhmän toukokuun lopussa valmistunut ehdotus käsiteltiin pohjoismaisten yhteistyöministereiden kokouksissa kesä-, loka- ja marraskuussa 1975, valtiovarainministereiden kokouksissa kesäkuussa ja Pohjoismaiden neuvoston talousvaliokunnnassa lokakuussa. Pohjoismaiden neuvosto käsitteli asiaa 15 päivänä marraskuuta 1975 Tukholmassa pidetyssä ylimääräisessä kokouksessaan ja päätti suositella pankin perustamista. Investointipankin perustamissopimus sääntöineen allekirjoitettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston 4 päivänä joulukuuta 1975 Kööpenhaminassa pidetyssä kokouksessa. Sopimukseen ovat yhtyneet kaikki pohjoismaat.

Pohjoismaiden investointipankin tarvetta voidaan perustella pohjoismaiden jatkuvalla tuotannon ja viennin voimakkaalla kehittämisellä. Kansainvälisiltä ja myöhemmin myös pohjoismaisilta pääomamarkkinoilta hankkimallaan pääomalla investointipankin on tarkoitus myötävaikuttaa maiden yhteisten etujen mukaisten investointi- ja vientiprojektien rahoitukseen ja siten edistää merkittävästi jäsenmaiden käytännön yhteistyötä sekä taloudellista kehitystä ja työllisyyttä. On odotettavissa, että muun muassa voimakkaasti kohonneiden energiakustannusten johdosta pohjoismaat tulevat lähivuosina huomattavassa määrin lainaamaan pääomia kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta. Tästä syystä myös investointipankki hankkii aluksi tarvitsemansa pääoman lainaamalla pääasiassa Pohjolan ulkopuolelta. Kun pohjoismaat ovat saaneet taloutensa sisäisesti ja ulkoisesti tasapainoon ja esimerkiksi Pohjanmeren öljy- ja kaasutuotannon kannattavaksi, on olemassa edellytykset lainanottoon myös pohjoismaista.

Monille, kuten energiantuotantoon liittyville investointiprojekteille on luonteenomaista se, että niillä on vaikutuksia rajojen yli naapurimaihin. Myös yhteistyö muissa pohjoismaissa toteutettavien vastaavien hankkeiden kanssa voi muodostua tärkeäksi, vaikkei projekti sinänsä ulottuisi rajojen yli. Sama koskee suuria vientisopimuksia. Monet niistä investointiprojekteista, jotka voivat tulla lähivuosina ajankohtaisiksi, edellyttävät niin suuria luottoja, että niiden rahoittaminen tavanomaisista lähteistä voi osoittautua vaikeaksi. Sekä projektien pohjoismainen luonne että tarvittavan rahoituksen suuruus tekevät tällaisista projekteista Pohjoismaiden investointipankin luonnollisia luottokohteita.

Pohjoismaiden investointipankki toimisi liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti. Sen peruspääoma on 400 miljoonaa SDR-yksikköä, toisin sanoen Kansainvälisen valuuttarahaston erikoisnosto-oikeuksien laskentayksikköä eli

noin 1 800 miljoonaa markkaa. Sopimuksen mukaan pankki voi välittää luottoja ja myöntää takauksia enintään kaksi ja puoli kertaa peruspääomansa määrä.

Halutessaan vahvistaa ja edelleen laajentaa pohjoismaiden välistä yhteistyötä, pohjoismaiden hallitukset ovat edellä selostetuin perustein pitäneet pankin perustamista hyödyllisenä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Sopimuksen 1 artiklan sekä pankin sääntöjen johtolauseen mukaan investointipankki perustetaan pohjoismaiden välisellä sopimuksella yhteispohjoismaiseksi laitokseksi. Sopimus luo perustan pankin oikeudelliselle asemalle sekä lainanantajaan ja lainanottajaan että pohjoismaiden poliittisiin viranomaisiin, jo olemassa oleviin toimielimiin ja kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Sopimuksen liitteenä olevat säännöt sisältävät pankin toimintaa ja organisaatiota koskevat tarkemmat määräykset. Sopimuksen 2 artiklan mukaan Pohjoismaiden ministerineuvoston päätöksellä sääntöjä voidaan muuttaa ilman että tarvitaan uutta ratifiointimenettelyä. Sääntöjen muuttaminen ei kuitenkaan saa aiheuttaa olemassa olevien velkojien suojan heikentymistä. Eräät määräykset sisältyvät sekä sopimukseen että sääntöihin. Ottaen huomioon pankin aseman ulospäin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että säännöt sisältäisivät kaikki pankkia koskevat tärkeät määräykset.

Investointipankkia voidaan pitää eräänlaisena kansainvälisenä, itsenäisenä oikeustoimikelpoisena rahalaitoksena, joka peruspääomansa ja yleisiltä pääomamarkkinoilta hankkimansa lainapääoman turvin rahoittaa "pohjoismaisia" investointi- ja vientihankkeita. Pääomarakenteeltaan ja toimintaperiaatteiltaan pankki muistuttaa esimerkiksi Maailmanpankkia (IBRD) ja Kansainvälistä Rahoitusyhtiötä (IFC) sekä toisaalta alueellisia kehityspankkeja, kuten Afrikan ja Aasian kehityspankkeja. Oikeudelliselta perusrakenteeltaan pankilla on myös yhtymäkohtia eräisiin yhteispohjoismaisiin tutkimuslaitoksiin.

Edellä mainituista kansainvälisistä rahoituslaitoksista investointipankki eroaa siinä, että sille myönnetty koskemattomuus on suppeampi, että jäsenvaltioiden lukumäärä on varsin pieni sekä että ylintä päätäntävaltaa harjoittavan elimen, Pohjoismaiden ministerineuvoston, päätösten on oltava yksimielisiä.

Pankille ei ole annettu tehtäviä, jotka kaventaisivat jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeutta, eikä sillä ole oikeutta tehdä kansainvälisoikeudellisia, jäsenvaltioita sitovia oikeustoimia. Jäsenvaltioiden oikeudellinen vastuu pankin toiminnasta rajoittuu näiden pääomapanokseen.

Sopimuksen 1 artiklan mukaan pankin rahoittamia hankkeita rajoittaa määräys siitä, että niihin tulee liittyä "pohjoismaiden yhteiset edut". Oleellisilta osin vain yhden maan etujen mukaiset projektit jäävät pankin toimialan ulkopuolelle. Käsitteelle "pohjoismaiden yhteiset edut" annetaan tässä yhteydessä laaja tulkinta. Kahden tai useamman pohjoismaan viranomaisten tai yritysten yhteistyönä toteutettavat projektit kuuluvat pankin toimialaan. Sellaisen yhteistyön ei välttämättä tarvitse merkitä sitä, että usealla maalla on asiassa omistajanintressi. Voi riittää, että on saatu aikaan pysyväisluontoinen yhteistyö pysyvähköjen toimitussopimusten muodossa. Jos sen sijaan on kyse ainoastaan investointiin liittyvistä alihankinnoista, tulee niiden muodostaa projektin huomattava osa, jotta pohjoismaisen edun voitaisiin katsoa olevan olemassa. Pankin tulee myös voida rahoittaa projekti, joka liittyy suoranaisesti vain yhteen maahan, jos projektilla on huomattavia, muita pohjoismaita hyödyntäviä vaikutuksia. Tällaisia saattavat esimerkiksi olla voimalaitosprojektit, joissa valmis laitos liitetään yhteiseen sähköverkkoon. Vientirahoituksen suhteen pankin mukaantulo edellyttää yhtäältä tarkoin yksilöityjä vientiprojekteja, toisaalta vähintään kahden maan yhteistoimintaa.

Pankin tulee edellä mainituissa puitteissa myös voida rahoittaa sellaisia projekteja, jotka ylittävät maiden väliset rajat. Tämä voi tarkoittaa hankkeita, jotka pyrkivät maiden välisten kulkuyhteyksien parantamiseen, tai aluepoliittisia projekteja yhteisen raja-alueen kehityksen edistämiseksi.

Edelleen sopimuksen 1 artiklan sekä pankin sääntöjen 1 §:n mukaan liiketaloudellisen periaatteen johdosta tavalliset pankkikriteerit ovat perustana pankin osallistumiselle rahoitukseen. Pankin ja asianomaisten maiden viranomaisten kiinteä yhteistyö loisi edellytykset sille, että

pankin antolainaus auttaisi jäsenmaiden yhteiskuntataloudellisten tavoitteiden toteutumista. Lainoja voidaan myöntää niin julkiselta kuin yksityiseltäkin pohjalta toteutettaville projekteille. Julkisiin projekteihin, jotka säännönmukaisesti rahoitetaan valtion tai kuntien budjettivaroin, tulee pankin osallistua vain erityistapauksissa. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin ottaa huomioon pohjoismaiden väliset institutionaaliset eroavuudet.

Sopimuksen 3 artiklan sekä sääntöjen 2—4 §:n mukaan pankin peruspääoma määritetään SDR:issä. Nykyisin vallitsevassa valuuttatilanteessa tämän ratkaisun katsottiin takaavan parhaiten peruspääoman arvon säilymisen ja korostavan samalla pankin kansainvälistä luonnetta. SDR määritellään niiden arvostussääntöjen mukaan, jotka Kansainvälinen Valuuttarahasto on saanut voimaan 1 päivästä heinäkuuta 1974 ja jotka liittävät SDR:n arvon tärkeimpien valuuttojen, muun muassa kolmen pohjoismaisen valuutan, markkinakurssin kehitykseen. Jos valuuttarahasto muuttaa näitä sääntöjä, ratkaisee pankin hallitus, onko pankin noudatettava uusia sääntöjä.

Pankin peruspääoman merkitsevät sopimusvaltiot. Peruspääoman suuruudeksi on aluksi sovittu 400 miljoonaa SDR:ää eli noin 1 800 miljoonaa markkaa. Se antaisi pankille alkuvaiheessa riittävästi käyttöpääomaa ja hyvät mahdollisuudet hankkia varoja kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta. Peruspääoman suuruus otetaan sopivin väliajoin harkittavaksi pankin antolainaustoiminnan ja pääomamarkkinoilta suoritetun ottolainaksen valossa. Pohjoismaiden ministerineuvosto päättää tarvittaessa pankin hallituksen esityksestä peruspääoman korottamisesta.

Sääntöjen 3 §:n mukaan peruspääomasta suoritetaan käteisosuutena yksi neljäsosa. Peruspääoman maksamaton osa on kunkin valtion takuuna pankin velvoitteista. Peruspääoma muodostaa myös pohjan pankin antolainaukselle ja takuuvelvoitteille, jotka eivät sääntöjen 6 §:n mukaan saa ylittää 250 prosenttia peruspääomasta.

Peruspääoma on jaettava sopimusvaltioiden kesken kunkin maan bruttokansantuotteen perusteella. Jaon edellytetään tapahtuvan Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteispohjoismaista rahoitustoimintaa varten määräämän jakoperusteen mukaisesti. Peruste tarkistetaan joka kolmas vuosi maiden bruttokansantuotteen kehityksen pohjalta. Sovellettava jakoperuste, jonka mukaan Ruotsin osuus on 45 %, Tanskan 22 %, Norjan ja Suomen 16 % sekä Islannin 1 %, oli voimassa 4 päivänä joulukuuta 1976. Suomen osuus on täten SDR 64 miljoonaa markkaa eli 288 miljoonaa markkaa.

Peruspääomaa mahdollisesti myöhemmin korotettaessa tulee korotus jakaa viiden Pohjoismaan kesken sen jakoperusteen mukaisesti, jonka ministerineuvosto on kullekin ajankohdalle vavistanut. Jo aiemmin maksettua peruspääoman osaa ei kuitenkaan tarkisteta jakoperustetta myöhemmin muutettaessa.

Kukin sopimusvaltio asettaa sääntöjen 3 §:n mukaan pankin käyttöön neljäsosan kaavaillusta peruspääomasta kolmena yhtä suurena eränä 2, 14 ja 26 kuukauden kuluttua sopimuksen voimaantulosta. Pankki nostaa nämä varat tarpeen mukaan. Tämä merkitsee sitä, että pankin käyttöön varatun peruspääoman arvo säilyy suhteessa SDR:n arvoon. Siirrettäessä varat pankille käytetään SDR:n päivänkurssia.

Jos pankin hallitus pitää välttämättömänä vaatia enemmän kuin yhden neljäsosan merkitystä pääomasta, on tämä jaettava maksettujen osuuksien keskinäisessä suhteessa.

Sääntöjen 5 §:n ja 7 §:n b kohdan mukaan pankki hankkii pääomaa lainanantoa varten ottamalla lainoja sekä pohjoismaista että niiden ulkopuolelta. Se peruspääoman osa, joka on asetettu käytettäväksi, voidaan myös antaa lainaksi. Lainanoton pohjoismaista samoin kuin varojen sijoittamisen sinne tulee tapahtua yhteisymmärryksessä asianomaisen maan viranomaisten kanssa ja näiden suostumuksella, mikäli maan lainsäädäntö sitä edellyttää. Pankin tulee niin ikään olla yhteydessä pohjoismaiden asianomaisiin viranomaisiin lainanoton ollessa kysymyksessä. Lainanotto tapahtuu ilman jäsenmaiden erityisiä takuita, mutta peruspääoman maksamaton osa on pankin velvoitteiden takuupääomana.

Pankin edellytetään vaativan riittäviä vakuuksia lainoja ja takuita myöntäessään. Muodollisen vakuuden asettaminen ei kuitenkaan ole ehdoton vaatimus. Pankin tulee kussakin yksityistapauksessa erikseen harkita, voidaanko riittävän vakuuden katsoa olevan olemassa.

Pankin tulee toimia yhteistyössä sopimusmaiden julkisten ja yksityisten toimielimien kanssa. Lainoja ja takuita ei ole myönnettävä kysymyksessä olevan valtion vastustaessa niitä, esimerkiksi jos kyseinen projekti ei ole viranomaisten toivoma tai jos laina on ristiriidassa yleisen raha- ja luottopolitiikan kanssa.

Sääntöjen 6 §:n mukaan pankilla tulee olla mahdollisuus ryhtyä sellaisiin muihin, sen toimintaan liittyviin järjestelyihin, jotka ovat välttämättömiä tai toivottavia pankin tarkoituksen toteuttamiseksi. Sellaisina järjestelyinä sääntöjen 7§:n mukaan tulevat kyseeseen ottolainaus pohjoismaista ja käteisvarojen sijoittaminen pohjoismaihin. Osakkeita voidaan hankkia vain tappion välttämiseksi. Pankin tulee myös voida hankkia omaan käyttöönsä kiinteää omaisuutta eikä osakkeiden hankkimista koskeva rajoitus tarkoita sellaisia osakkeita, jotka oikeuttavat toimistotilojen hallussapitoon.

Edelleen sääntöjen 7 §:n e kohdan mukaan pankin toiminta tulee mahdollisimman tarkoin turvata kurssitappioilta. Se on mahdollista käytettäessä samaa valuuttaa niin lainanotossa kuin lainanannossakin. Peruspääoman maksettu osa, joka on määritetty SDR:issä tulee, mikäli se on käytännössä mahdollista, antaa lainaksi SDR-ehdoin. Käytettäessä sopimusvaltioiden valuuttoja antolainaukseen, minkä edellytetään tapahtuvan yhteisymmärryksessä kyseessä olevan maan viranomaisten kanssa, pankki vastaa kurssiriskistä.

Pankin toiminnan tulee pyrkiä sellaisen ylijäämän aikaansaamiseen, että rahastojen muodostaminen ja kohtuullisen koron suorittaminen peruspääoman maksetulle osalle käy mahdolliseksi.

Sääntöjen 8 §:n mukaan pankin vakavaraisuuden vahvistamiseksi pankin ylijäämä siirretään vararahastoon, kunnes siinä oleva pääoma vastaa 10 prosenttia pankin peruspääomasta. Sen jälkeen ministerineuvosto päättää pankin hallituksen esityksestä ylijäämän jakamisesta vararahastoon peruspääoman tuottona jäsenvaltioille.

Sääntöjen 9 §:n mukaan pankin vuosikertomus ja kirjanpito on toimitettava Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Ministerineuvoston edellytetään päättävän mahdollisesta tiedottamisesta Pohjoismaiden neuvostolle. Sääntöjä valmisteltaessa vallitsi yhteisymmärrys siitä, että pankin johdon ja Ministerineuvoston sihteeristöjen on tiedotettava toisilleen kysymyksistä, joilla on merkitystä pohjoismaisen yhteistyön kehityksen kannalta. Tämän keksinäisen tietojenvaihdon muodot vahvistetaan saatujen kokemusten perusteella.

Sopimuksen 4—7 artiklan ja sääntöjen 13—14 §:n mukaan perustettavassa valvontakomiteassa on 10 jäsentä. Pohjoismaiden ministerineuvosto nimeää yhden jäsenen kustakin maasta ja Pohjoismaiden neuvosto viisi jäsentä. Valvontakomitea on riippumaton toimielin, jonka tehtävänä on valvoa, että pankkitoimintaa harjoitetaan sääntöjen mukaisesti, sekä vastata tilintarkastuksesta. Ministerineuvosto nimittää valvontakomitean, joka toimittaa tälle kertomuksensa.

Sopimuksen 5 artiklan mukaan pankkiin ei voida kohdistaa maksurajoituksia eikä luottopoliittisia toimenpiteitä, jotka estäisivät tai vaikeuttaisivat velvoitteiden täyttämistä. Tämän johdosta minkään sopimusvaltion toimeenpanemat valuutta- tai luottorajoitukset eivät voi estää pankkia täyttämästä aiemmin tekemiään sitoumuksia.

Sopimuksen 4 artiklan mukaan pankin päätoimipaikka on Helsingissä.

Sen maan, johon pankin päätoimipaikka perustetaan, ei tämän johdosta tule saada erityisiä verotusetuja. Siitä syystä pankki tulee vapauttaa tuloveroista sekä toimitusmaksuista ja leimaveroista, jotka määrätään pankille sen ottaessa lainaa. Pankilta lainaa saavien on taas maksettava kotimaassaan tavanomaiset toimitus- ja leimamaksut.

Säännökset on pankin oikeudellisesta asemasta sekä erioikeuksista ja vapauksista ovat sopimuksen 5 artiklassa.

Sopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen mukaan pankille tulee jokaisessa sopimusvaltiossa myöntää sama oikeudellinen asema kuin mitä kotimaisilla, vastaavaa toimintaa harjoittavilla oikeushenkilöillä on. Määräyksen eräänä tarkoituksena on, että pankkiin ei Pohjoismaissa sovelleta ulkomaalaisten yhteisöjen perustamista ja toimintaa rajoittavaa kansallista lainsäädäntöä. Tämän mukaisesti pankki voi Suomessa omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain (219/39) rajoitusten estämättä. Pankkiin ei myöskään sovelleta elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetussa laissa olevia ulkomaalaisten elinkeinon harjoittamista koskevia rajoituksia ja lupamenettelyä. Edelleen ei pankkiin ole sovellettava valuuttalainsäädäntömme ulkomaalaisia sijoituksia koskevia rajoituksia ja lupamenettelyä.

Sopimuksen 5 artiklan 1 kappaleesta johtuu että pankilla on pankkilakien säännösten estämättä, oikeus käyttää toiminimessään ja muutoinkin toimintaansa osoittamaan pankki-nimitystä. Samoin pankilla on oikeus harjoittaa lai-

nanantoa joukkovelkakirjoilla hankituin varoin luotto-osakeyhtiölain (546/69) sitä estämättä. Tarkoitus ei muiltakaan osin ole soveltaa pankkiin yhteisöoikeudellista lainsäädäntöämme kuten pankkilakeja tai kaupparekisteristä sekä toiminimestä ja prokurasta 2 päivänä toukokuuta 1895 annettua asetusta. Pankin perustamissopimus ja sännöt sisältävät pankin perustamista, suhdetta jäsenmaihin, hallintoa ja nimen kirjoittamista, selvitystilaan asettamista sekä jäsenmaiden vastuuta investointipankin veloista koskevat määräykset.

Sopimuksen 5 artiklan 2 kappaleen mukaan pankkiin ei saa kohdistaa maksurajoituksia eikä luottopoliittisia toimenpiteitä, jotka estäisivät tai vaikeuttaisivat pankin tekemien sitoumusten täyttämistä. Tämän mukaisesti valuuttalainsäädäntömme rajoituksia ja lupamenettelyjä ei voida soveltaa pankin tekemiin sitoumuksiin.

Sopimuksen 5 artiklan 3 kappaleen mukaan pankin vastaava omaisuus ja tulot on vapautettu kaikesta välittömästä verotuksesta. Tämän mukaisesti pankki ei suorita tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) perusteella tulo- ja varallisuusveroa.

Sopimuksen 5 artiklan 4 kappaleen mukaan pankki on vapautettu leimaverosta ja muista julkisista maksuista niiden lainasopimusten osalta, joissa pankki on lainanottajana. Jos edellä mainittuja maksuja on peritty, on ne hakemuksesta palautettava. Tämän mukaisesti pankin antama velkakirja tai muu saamistodiste on vapaa leimaverolain (662/43) perusteella suoritettavasta leimaverosta.

Sopimuksen 5 artiklan soveltamisen helpottamiseksi on aihetta muuttaa eräitä lakeja ja valtioneuvoston päätöksiä. Investointipankin yhteispohjoismainen asema edellyttää myös lainsäädäntötoimenpiteitä. Edelleen ovat eräät kysymykset pankin henkilökunnan oikeuksista ja vapauksista selvitysten ja neuvottelujen alaisina. Näiden ja mahdollisesti muiden esille tulevien kysymysten järjestämiseksi antaa hallitus tarvittaessa eduskunnalle erilliset esitykset.

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä 31 päivänä tammikuuta 1974 tehdyn pohjoismaisten instituuttien virkailijoiden oikeudellista asemaa koskevan sopimuksen 7 artiklan mukaisesti Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee todeta, missä määrin mainittu sopimus koskee pankin henkilökuntaa.

Perustamissopimuksen 5 artiklan 1, 3 ja 4 kappaleen täytäntöönpano ja soveltaminen edellyttävät lainsäädäntötoimenpiteitä. Kun lisäksi pankin perustaminen aiheuttaa valtiolle menoja peruspääomaosuuden suorittamisena, perustamissopimus on hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi. Voimaansaattamislaki koskee myös pankin sääntöjä, joissa perustamissopimuksen mukaan määrätään useasta tärkeästä asiasta. Kun ministerineuvostolle on annettu valta muuttaa sääntöjä, on aihetta todeta, ettei ministerineuvoston päätös sido jäsenvaltioita ennen kuin mahdollisesti tarvittavat maan sisäiset lainsäädäntötoimet on suoritettu.

Sopimuksen 6 artiklan mukaan ministerineuvosto voi päättää pankin asettamisesta suoritustilaan. Mahdollisessa suoritustilassa ministerineuvosto nimeää ne henkilöt, jotka vastaavat selvitystyöstä. Säännöissä on määräykset velkojien suojasta. Pankin mahdollinen yli- tai alijäämä jaetaan jäsenvaltioiden kesken niiden koko peruspääomaosuuksien mukaisessa suhteessa, ei siis yhteispohjoismaista rahoitustoimintaa varten vahvistetun sen hetkisen jakoperusteen mukaisesti.

Sääntöjen 10—12 §:n mukaan pankilla on hallitus, toimitusjohtaja sekä muu tarvittava henkilökunta. Jokaisen sopimusvaltion hallitus nimeää kaksi jäsentä pankin hallitukseen. Puheenjohtaja valitaan vuorotellen kustakin maasta. Jos vähintään kahden maan molemmat edustajat vastustavat ehdotusta, sitä ei voida hyväksyä. Jos hallituksen on tehtävä nopea päätös, esimerkiksi lainanoton ollessa kysymyksessä, voidaan päätösmenettely suorittaa kirjallisesti ilman hallituksen kokousta.

Toimitusjohtajan tehtävänä on vastata pankin johdosta. Hallitus laatii toimitusjohtajan toimintaohjeet. Hänet valitaan määrävuosiksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja voidaan valita uudelleen.

Sopimuksen 6 artiklan mukaan ministerineuvosto voi päättää, että pankki asetetaan selvitystilaan sääntöjen edellyttämää menettelyä noudattaen.

Sopimuksen 7 artiklan mukaan jäsenmaa voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla siitä Norjan hallitukselle, jonka tulee välittömästi ilmoittaa tästä ministerineuvostolle ja pankin hallitukselle. Irtisanominen tulee voimaan aikaisintaan irtisanomista seuraavan tilivuoden päättyessä. Jollei ministerineuvosto päätä asettaa pankkia selvitystilaan, on varmistettava, että eroava maa edelleenkin yhdessä muiden sopimuspuolten kanssa vastaa niistä pankin

sitoumuksista, jotka olivat voimassa asianomaisen maan erotessa.

Sopimuksen 8 artiklan mukaan sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat on mahdollisimman pian talletettava Norjan ulkoasiainministeriön huostaan. Sopimus ja säännöt tulevat voimaan ministerineuvoston määräämänä päivänä sen jälkeen, kun kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Pohjoismaiden investointipankin perustamista koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kyseessä oleva sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Pohjoismaiden investointipankin perustamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Kööpenhaminassa 4 päivänä joulukuuta 1975 allekirjoitetun Pohjoismaiden investointipankin perustamista koskevan sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Vt. ulkoasiainministeri
Pääministeri *Martti Miettunen*

Pohjoismaiden investointipankin

PERUSTAMISSOPIMUS

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallitukset, haluten vahvistaa ja edelleen laajentaa Pohjoismaiden välistä yhteistyötä, ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Perustetaan pankki, nimeltään Pohjoismaiden investointipankki, josta jäljempänä käytetään nimitystä pankki, jonka tehtävänä on myöntää lainoja ja antaa takuita käyvin pankkiehdoin ja yhteiskuntataloudelliset näkökohdat huomioon ottaen Pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisten investointiprojektien ja viennin toteuttamiseksi. Pankilla on oikeushenkilön asema.

2 artikla

Pankin toimintaa tulee harjoittaa tämän sopimuksen liitteenä olevia sääntöjä noudattaen. Sääntöjä voidaan muuttaa Pohjoismaiden ministerineuvoston päätöksellä, ei kuitenkaan siten, että jo olemassa olevien velkojien asemaa heikennetään. Sääntömuutosehdotukset, joilla on periaatteellista merkitystä pankin tarkoituksen, toiminnan ja hoidon kannalta on lausuntoa varten esitettävä Pohjoismaiden neuvostolle.

3 artikla

Pankin peruspääoman merkitsevät sopimusvaltiot. Peruspääoman korottamisesta päättää Pohjoismaiden ministerineuvosto pankin hallituksen esityksestä.

Peruspääoman suuruudesta, sen mahdollisesta korottamisesta sekä jäsenmaiden osuuksista siihen määrätään sääntöjen 2 §:ssä.

4 artikla

Pankin päätoimipaikka on Helsinki.

5 artikla

Pankille tulee jokaisessa sopimusvaltiossa myöntää sama oikeudellinen asema kuin mitä

AFTALE

om etablering af den nordiske investeringsbank

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer, som vil styrke og yderligere udbygge samarbejdet mellem de nordiske lande, har indgået følgende aftale:

Artikel 1

Der oprettes en bank, Den nordiske investeringsbank, herefter kaldet Banken, som har til formål at yde lån og stille garantier på bankmæssige vilkår og i overensstemmelse med samfundsøkonomiske hensyn med henblik på gennemførelse af investeringsprojekter og eksport af nordisk interesse.

Banken skal have status som juridisk person.

Artikel 2

Bankens virksomhed skal drives i overensstemmelse med de vedtægter, som er vedlagt denne aftale. Disse vedtægter kan ændres efter beslutning af Nordisk Ministerråd; dog ikke på en sådan måde, at eksisterende kreditorers sikkerhed forringes. Forslag til vedtægtsændringer som er af principiel betydning for Bankens formål, virksomhed og drift, skal forelægges Nordisk Råd til udtalelse.

Artikel 3

Bankens grundfond tilvejebringes af de kontraherende parter. Forhøjelse af grundfonden sker ved beslutning af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra Bankens bestyrelse.

Grundfondens størrelse, eventuelle forhøjelse og fordeling mellem de deltagende lande er omtalt i vedtægternes § 2.

Artikel 4

Bankens hovedsæde skal være i Helsingfors.

Artikel 5

Banken skal i hver og en af de stater, som er part i aftalen, gives samme retsstilling som

kotimaisilla, vastaavaa toimintaa harjoittavilla oikeushenkilöillä on.

Pankkiin ei saa kohdistaa maksurajoituksia eikä luottopoliittisia toimenpiteitä, jotka estäisivät tai vaikeuttaisivat pankin tekemien sitoumusten täyttämistä.

Pankin vastaava omaisuus ja tulot on vapautettava kaikesta välittömästä verotuksesta.

Pankki on vapautettu leimaverosta ja muista julkisista maksuista niiden lainasopimusten osalta, joissa pankki on lainanottajana. Mikäli edellä mainittuja maksuja on peritty, on ne hakemuksesta palautettava.

6 artikla

Pohjoismaiden ministerineuvosto voi päättää, että pankki asetetaan selvitystilaan sääntöjen 14 §:n edellyttämää menettelyä noudattaen.

7 artikla

Jäsenmaa voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla siitä Norjan hallitukselle, jonka tulee välittömästi ilmoittaa tästä Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja pankin hallitukselle. Irtisanominen tulee voimaan aikaisintaan irtisanomista seuraavan tilivuoden päättyessä.

Milloin Pohjoismaiden ministerineuvosto, saatuaan ilmoituksen irtisanomisesta, ei päätä asettaa pankkia selvitystilaan, tulee ministerineuvoston viimeistään ennen irtisanomisen voimaantuloa määrätä pankin ja eroavan jäsenmaan välillä toimitettavassa selvityksessä noudatettavasta menettelystä. Tällöin on varmistettava, että eroava maa edelleenkin yhdessä muiden sopimuspuolten kanssa vastaa niistä pankin sitoumuksista, jotka olivat voimassa asianomaisen maan erotessa.

8 artikla

Tämä sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat on mahdollisimman pian talletettava Norjan ulkoasiainministeriöön.

Sopimus talletetaan Norjan ulkoasiainministeriöön ja sen oikeaksi todistetut jäljennökset on Norjan ulkoasiainministeriön toimesta lähetettävä kaikille sopimuspuolille.

Sopimus ja 2 artiklassa mainitut säännöt tulevat voimaan Pohjoismaiden ministerineu-

indenlandske juridiske personer med virksomhed, der kan sammenlignes med den, som Banken driver.

Banken skal være undtaget fra betalingsrestriktioner og kreditpolitiske foranstaltninger, som hindrer eller vanskeliggør opfyldelsen af nogen del af Bankens forpligtelser.

Bankens aktiver og indtægter skal være fritagne for al direkte beskatning.

Banken skal være fritaget for stempelafgifter og gebyrer til det offentlige ved låneaftaler, hvor Banken er debitor. Er sådanne gebyrer blevet pålagt, skal de på anmodning refunderes.

Artikel 6

Nordisk Ministerråd kan beslutte, at Banken skal træde i likvidation i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er fastsat i vedtægternes § 14.

Artikel 7

Et medlemsland kan opsige aftalen ved at afgive en erklæring herom til den norske regering, som straks underretter Nordisk Ministerråd og Bankens bestyrelse. Opsigelsen træder tidligst i kraft ved udgangen af det regnskabsår, som følger efter det år, hvor opsigelsen fandt sted.

Træffer Nordisk Ministerråd efter modtagelsen af opsigelsen ikke beslutning om Bankens likvidation, fastsætter det senest inden opsigelsens ikrafttræden fremgangsmåden for afviklingen af mellemværendet mellem Banken og det udtrædende medlemsland. Det skal herved sikres, at det udtrædende land fortsat hæfter på lige fod med de øvrige parter for de af Bankens forpligtelser, som eksisterede ved vedkommende lands utræden.

Artikel 8

Denne aftale skal ratificeres og ratifikationsdokumenterne snarest muligt deponeres i det norske udenrigsdepartement. Aftalen skal deponeres i det norske udenrigsdepartement og bekræftede afskrifter skal af det norske udenrigsdepartement tilstilles alle de kontraherende parter.

Aftalen og de i artikel 2 omhandlede vedtægter træder i kraft den dag, Nordisk Minis-

voston määräämänä päivänä sen jälkeen kun kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu.

Tämän vakuudeksi ovat kaikkien viiden maan edustajat, asianmukaisesti valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Sopimus on tehty Kööpenhaminassa, joulukuun 4 päivänä 1975 yhtenä kappaleena islannin, norjan, ruotsin, suomen ja tanskan kielellä. Kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

terråd beslutter, efter at samtlige kontraherende staters ratifikationsinstrumenter er deponerede.

Til bekræftelse heraf har de fem landes repræsentanter efter at have fremlagt behørige fuldmagter undertegnet denne aftale. Udfærdiget i et eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle har samme gyldighed, i København den 4. december 1975.

Pohjoismaiden investointipankin SÄÄNNÖT

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallitukset ovat joulukuun 4 päivänä 1975 tehdyllä sopimuksella päättäneet perustaa Pohjoismaiden investointipankin. Investointipankista ovat voimassa seuraavat määräykset:

Tarkoitus

1 §

Pohjoismaiden investointipankin, josta jäljempänä käytetään nimitystä pankki, tarkoituksena on myöntää lainoja sekä antaa takuita käyvin pankkiehdoin ja yhteiskuntataloudelliset näkökohdat huomioon ottaen Pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisten investointiprojektien ja viennin toteuttamiseksi.

Pääoma

2 §

Pankin peruspääoma on 400 miljoonaa SDR:ää.

SDR määritellään niiden arvostussääntöjen mukaan, jotka Valuuttarahasto on saattanut voimaan heinäkuun 1 päivästä 1974 lukien.

Mikäli näitä arvostussääntöjä muutetaan, ratkaisee pankin hallitus, tuleeko pankin noudattaa uusia sääntöjä.

Peruspääomasta merkitsee Islannin valtio 4 miljoonaa SDR:ää, Norjan valtio 64 miljoonaa SDR:ää, Ruotsin valtio 180 miljoonaa SDR:ää, Suomen valtio 64 miljonaa SDR:ää ja Tanskan valtio 88 miljoonaa SDR:ää.

Peruspääoman korottamisesta päättää Pohjoismaiden ministerineuvosto pankin hallituksen esityksestä. Peruspääoman korotus jaetaan jäsenmaiden kesken Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteispohjoismaista rahoitusta varten kulloinkin vahvistaman jakoperusteen mukaisesti.

VEDTÆGTER for den nordiske investeringsbank

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringar har ved aftale af 4. december 1975 besluttet at oprette en nordisk investeringsbank. For investeringsbanken gælder følgende bestemmelser:

Formål

§ 1

Den nordiske investeringsbank, herefter kaldet Banken, har til formål at yde lån og stille garantier på bankmæssige vilkår og i overensstemmelse med samfundsøkonomiske hensyn med henblik på gennemførelse af investeringsprojekter og eksport af nordisk interesse.

Kapital

§ 2

Bankens grundfond beløber sig til 400 millioner SDR.

SDR definieres i henhold til de værdiansættelsesregler, som Valutafonden har etableret med virkning fra 1. juli 1974.

Hvis disse værdiansættelsesregler ændres, afgør bestyrelsen, hvorvidt Banken skal benytte de nye regler.

Af grundfonden tegner den danske stat sig for 88 millioner SDR, den finske stat sig for 64 millioner SDR, den islandske stat sig for 4 millioner SDR, den norske stat sig for 64 millioner SDR og den svenske stat sig for 180 millioner SDR.

Forhøjelse af grundfonden sker ved beslutning af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra Bankens bestyrelse. Fordelingen af grundfondsforhøjelsen på landene sker på basis af den til enhver tid af Nordisk Ministerråd fastsatte fordelingsnøgle for fælles nordisk finansiering.

3 §

Jokainen sopimuspuoli asettaa pankin käytettäväksi neljäsosan peruspääomasta merkitsemästään osuudesta kolmena yhtä suurena eränä 2, 14 ja 26 kuukauden kuluttua näiden sääntöjen voimaantulosta. Maksut suoritetaan pankin sitä vaatiessa.

Merkityn pääoman jäljellä oleva osa peritään sikäli kuin pankin hallitus pitää sen maksamista pankin velkasitoumusten täyttämisen kannalta välttämättömänä.

4 §

3 §:ssä mainitut maksut suoritetaan asianomaisten maiden kansallisissa valuutoissa tai jossakin muussa vaihdettavassa valuutassa SDR:n maksuajankohdan vaihtokurssin mukaisesti.

5 §

Pankki hankkii lainanantoon tarkoitettua pääomaa ottamalla lainoja sekä jäsenmaista että niiden ulkopuolelta.

Myös 3 §:n mukaisesti maksettua pääomaa voidaan käyttää lainanantoon.

Toiminta

6 §

Pankki voi myöntää lainoja ja takuita, joiden yhteismäärä ei saa ylittää 250 prosenttia peruspääomasta.

Lainoja ja takuita myöntäessään pankin tulee vaatia turvaavat vakuudet mikäli riittävän vakuuden ei kuitenkaan olosuhteiden perusteella voida katsoa olevan olemassa.

Pankki voi edelleen ryhtyä muihin, toimintaansa liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat pankin tarkoituksen edistämisen kannalta välttämättömiä tai toivottavia.

Pankin tulee toimia yhteistyössä muiden luottolaitosten sekä asianomaisten julkisten ja yksityisten elinten kanssa.

7 §

Pankkitoimintaa harjoitetaan 1 §:ssä mainittujen periaatteiden ja seuraavien suuntaviivojen mukaisesti:

a) Lainoja ja takuita ei tule myöntää, mikäli asianomainen valtio sitä vastustaa.

§ 3

Hver af de kontraherende parter stiller en fjerdedel af det i grundfonden tegnede beløb til rådighed for Banken i tre lige store dele, 2, 14 og 26 måneder efter disse vedtægters ikrafttræden. Indbetalingerne sker efter påkrav fra Banken.

Den resterende del af den tegnede kapital kræves indbetalt i det omfang, bestyrelsen finder det nødvendigt for at imødegå Bankens gældsforpligtelser.

§ 4

De i § 3 nævnte indbetalinger sker i de respektive landes nationale valutaer eller i anden konvertibel valuta på basis af kursen på SDR på indbetalingstidspunkterne.

§ 5

Banken skaffer kapital til udlån gennem optagelse af lån såvel i som udenfor de fem stater.

Også den i henhold til § 3 indbetalte kapital kan benyttes til udlån.

Virksomhed

§ 6

Banken kan yde lån og stille garantier indtil et samlet beløb svarende til 250 procent af grundfonden.

For ydelse af lån eller garantistillelse bør betryggende sikkerhed for rigtig opfyldelse stilles, såfremt nødvendig sikkerhed efter omstændighederne ikke allerede skønnes at foreligge.

Banken kan endvidere træffe sådanne andre dispositioner, som har sammenhæng med dens virksomhed, og som er nødvendige eller ønskelige for at fremme dens formål.

Banken bør samarbejde med andre kreditintitutioner og med berørte offentlige og private organer.

§ 7

Bankens virksomhed drives efter de i § 1 fastlagte principper og i overenstemmelse med følgendes retningslinier:

a) Lån og garantier bør ikke ydes, hvis lån- eller garantitagers stat modsætter sig dette.

b) Ottolainaus Pohjoismaista ja varojen sijoittaminen Pohjoismaihin tapahtuu yhteisymmärryksessä asianomaisten jäsenmaiden viranomaisten kanssa.

c) Pankin tulee toiminnallaan pyrkiä sellaisen ylijäämän aikaansaamiseen, joka mahdollistaa rahastojen muodostamisen ja tuottaa kohtuullisen koron 3 §:ssä mainitulle maksetulle pääomalle.

d) Pankki voi erityisissä olosuhteissa hankkia osakkeita tai muuta vastaavaa omaisuutta tappion välttämiseksi.

e) Pankin tulee mahdollisimman tarkoin turvata itsensä kurssitappioilta.

8 §

Pankin ylijäämä siirretään vararahastoon, kunnes vararahastossa oleva pääoma vastaa 10 prosenttia pankin peruspääomasta. Tämän jälkeen päättää Pohjoismaiden ministerineuvosto pankin hallituksen esityksestä ylijäämän jakamisesta vararahastoon ja peruspääoman tuottona jäsenmaille.

9 §

Pankin kirjanpito pidetään SDR:issä. Tilikausi on kalenterivuosi.

Pankin vuosikertomus ja tilinpäätös on toimitettava Pohjoismaiden ministerineuvostolle.

Hallinto

10 §

Pankilla on hallitus, toimitusjohtaja sekä muu toiminnan harjoittamiseen tarvittava henkilökunta.

11 §

Hallitus käyttää kaikkea pankin laillista valtaa, mutta voi siirtää oikeuksiaan tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan määrin toimitusjohtajalle.

Hallitukseen kuuluu kymmenen jäsentä, joista kukin valtio valitsee kaksi jäsentä enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kukin valtio valitsee samojen periaatteiden mukaan lisäksi kullekin jäsenelle varajäsenen.

Hallitus valitsee kahdeksi vuodeksi kerrallaan puheenjohtajan ja yhden varapuheenjohtajan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan paikka vaihtuu jäsenmaiden edustajien kesken.

b) Optagelse af lån og placering af midler i de nordiske lande finder sted i forståelse med vedkommende lands myndigheder.

c) Banken skal i sin virksomhed tilstræbe et sådant overskud, at fondsdannelse og rimelig forrentning af den i henhold til § 3 indbetalte kapital muliggøres.

d) Banken kan under særlige omstændigheder erhverve aktier eller andre aktiver for at imødegå tab.

e) Banken skal i så vid udstrækning, som det er praktisk muligt, sikre sig imod valutakursrisiko.

§ 8

Bankens overskud henlægges til reservefonden, indtil denne har nået et beløb svarende til 10 procent af grundfonden. Derefter træffer Nordisk Ministerråd efter forslag fra bestyrelsen beslutning om fordeling af overskuddet mellem reservefonden og udbytte af grundfonden.

§ 9

Bankens regnskab føres i SDR. Regnskabsåret følger kalenderåret.

Bankens årsrapport og årsregnskab skal oversendes til Nordisk Ministerråd.

Administration

§ 10

Banken har en bestyrelse, en administrerende direktør og sådant personale i øvrigt, som er nødvendigt for virksomhedens drift.

§ 11

Bestyrelsen udøver samtlige Bankens beføjelser, men kan i det omfang, dette skønnes hensigtsmæssigt, overlade dem til direktøren.

Bestyrelsen består af 10 medlemmer, hvoraf hver stat udpeger 2 medlemmer for en periode af højst 4 år. Hver stat udpeger endvidere efter samme principper en suppleant for hvert medlem.

Bestyrelsen vælger for en periode af 2 år en formand og en viceformand. Formandshvervet og viceformandshvervet alternerer mellem landenes repræsentanter.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan määräyksestä tai kun vähintään kaksi hallituksen jäsentä tai toimitusjohtaja sitä pyytää.

Hallitus on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kahdeksan jäsentä tai äänioikeutettua varajäsentä. Kullakin jäsenellä on yksi ääni; varajäsen on äänioikeutettu vain varsinaisen jäsenen poissaollessa. Hallituksen päätökseksi tulee se mielipide, jota vähintään seitsemän äänioikeutettua on kannattanut. Päätös voidaan myös tehdä kirjallista menettelyä käyttäen.

12 §

Toimitusjohtaja johtaa pankin juoksevaa toimintaa ja hänen on noudatettava hallituksen antamia suuntaviivoja ja ohjeita.

Hallitus valitsee toimitusjohtajan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Hän ei saa olla hallituksen jäsen eikä varajäsen, mutta osallistuu hallituksen kokouksiin ilman äänioikeutta.

Lainoja otettaessa ja annettaessa kirjoittavat pankin nimen yksi hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja tai viimeksimainitun poissaollessa hallituksen valtuuttama henkilö. Muissa tapauksissa pankin nimen kirjoittaa toimitusjohtaja tai hallituksen valtuuttama henkilö.

Muut määräykset

13 §

Perustetaan valvontakomitea valvomaan, että pankin toimintaa harjoitetaan näiden sääntöjen mukaisesti. Komitea vastaa tilintarkastuksesta ja jättää vuosittain tarkastuskertomuksensa Pohjoismaiden ministerineuvostolle.

Komiteaan kuuluu kymmenen jäsentä. Pohjoismaiden ministerineuvosto nimeää yhden jäsenen kustakin maasta ja Pohjoismaiden neuvosto viisi jäsentä. Komitean jäsenet nimitetään korkeintaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajuus on ministerineuvoston nimeämällä edustajalla siitä maasta, jolle ministerineuvoston puheenjohtajuus kuuluu, ellei ministerineuvosto toisin päätä.

14 §

Jos Pohjoismaiden ministerineuvosto tekee päätöksen pankin asettamisesta selvitystilaan, ministerineuvosto valitsee selvitystyöstä vastaavat henkilöt.

Bestyrelsen sammentræder, når formanden bestemmer det, eller når mindst 2 bestyrelsesmedlemmer eller direktøren anmoder derom.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 8 medlemmer eller stemmeberettigede suppleanter deltager. Hvert medlem har een stemme; en suppleant er kun stemmeberettiget i medlemmets fravær. Som bestyrelsens beslutning gælder det standpunkt, som mindst 7 af de stemmeberettigede giver sin tilslutning. Beslutning kan også træffes ved skriftlig procedure.

§ 12

Den administrerende direktør forestår Bankens løbende virksomhed og skal følge de retningslinier og pålæg, som bestyrelsen har givet.

Direktøren udpeges af bestyrelsen for et tidsrum af højst 5 år ad gangen. Han må ikke være medlem af bestyrelsen eller suppleant for et bestyrelsesmedlem, men deltager i bestyrelsesmøderne uden stemmeret.

Ved optagelse og bevilling af lån tegnes Banken af et bestyrelsesmedlem og direktøren i forening eller i direktørens fravær af den, bestyrelsen bemyndiger. I andre tilfælde tegnes Banken af direktøren eller den bestyrelsen bemyndiger.

§ 13

Der oprettes en kontrolkomite, som har til opgave at kontrollere, at Banken drives i overensstemmelse med vedtægterne. Komiteen er ansvarlig for revisionen og afgiver en årlig revisionsberetning til Ministerrådet.

Komiteen består af 10 medlemmer. I repræsentant for hver stat udpeges af Nordisk Ministerråd og 5 repræsentanter udpeges af Nordisk Råd. Komiteens medlemmer udnævnes for en periode af højst 2 år. Formandskabet indehaves, medmindre Ministerrådet beslutter andet, af den af Ministerrådet udpegede repræsentant for det land, som har formandskabet i Ministerrådet.

§ 14

Dersom Nordisk Ministerråd beslutter, at Banken skal træde i likvidation, udpeger Ministerrådet de personer, som skal forestå afviklingen.

Jäsenmaat vastaavat pankin sitoumuksista peruspääoman maksamatomalla osuudellaan kunnes pankin kaikki velkojat on tyydytetty. Sitä ennen ei pankin peruspääoman maksetusta osasta tai vararahastosta voida suorittaa mitään maksuja jäsenmaille. Pankin mahdollinen yli- tai alijäämä jaetaan jäsenmaiden kesken kunkin yhteenlasketun peruspääomaosuuden osoittamassa suhteessa.

Medlemslandene hæfter for Bankens forpligtelser med den ikke indbetalte del av grundfonden, indtil samtlige forpligtelser over for kreditorerne er dækket. Forinden dette er sket, kan ingen del av Bankens indbetalte grundfond eller reservefond udbetales til medlemslandene. Et eventuelt overskud eller underskud i Banken fordeles på medlemslandene i forhold til deres samlede andel i grundfonden.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Turun kauppakorkeakoulusta ja laiksi Turun kauppakorkeakoulusta annetun lain voimaansaattamisesta.

YLEISPERUSTELUT

Turun Kauppakorkeakoulun perustamispäivänä pidetään toukokuun 3 päivää 1950, jolloin Turun Kauppakorkeakoulun Säätiön valtuuskunta teki päätöksen korkeimman kaupallisen opetuksen aloittamisesta Turussa seuraavan syksyn alusta. Säätiön tarkoituksena oli perustaa Turkuun erikoiskorkeakoulu, jonka tutkimuksen ja opetuksen keskeisinä alueina ovat taloustieteet ja erityisesti liiketaloudelliset aineet. Korkeakoulun tarkoituksena oli valmistaa asiantuntijoita lähinnä yritysten taloushallinnon ja markkinoinnin sekä ulkomaankaupan ja rahalaitosten johto- ja muihin vastaaviin tehtäviin. Ajatus tällaisesta korkeakoulusta oli tuotu ensi kerran esille jo vuonna 1919, mutta vasta 1940-luvun lopulla se kypsyi Turun Liikemiesyhdistys r.y:n piirissä toteuttamiskelpoiseksi.

Perustamisen keskeisenä vaikuttimena oli halu laajentaa opiskelumahdollisuuksia Turussa ja kouluttaa opiskelijoista työvoimaa voimakkaasti laajenevan talouselämän tehtäviin. On kuitenkin todettava, että Turun Kauppakorkeakoulu on toimintansa alkuvuosista saakka huolehtinut paitsi Lounais-Suomen myös koko maan kaupallisen korkeakouluopetuksen tarpeista; vain noin kolmannes korkeakoulun opiskelijoista on nimittäin kotoisin Turun ja Porin läänistä, vajaa viidennes Hämeen läänistä ja loput tasaisesti maan eri osista, Lapin läänistäkin 6 % vuonna 1970.

Korkeakoulun perustamisesta lähtien opetusta on annettu sekä ylioppilastutkinnon että merkonomin tutkinnon pohjalta. Viime vuosina on uusista varsinaisista opiskelijoista 10—15 % ollut muita kuin ylioppilaita. Perustutkinto on tähän asti ollut kolmivuotinen ekonomin tutkinto. Jatkotutkinnoksi vahvistettiin vuonna 1951 kauppatieteiden kandidaatin tutkinto. Vuodesta 1953 lähtien on korkeakoulussa ollut mahdollista suorittaa kauppatieteiden lisensiaatin tutkinto ja kauppatieteiden tohtorin arvoon oikeuttavat opinnäytteet. Vuonna 1960 tuli ekonomin tutkinnon rinnalle kirjeenvaihtajan tutkinto toiseksi perustutkinnoksi.

Syyslukukaudella 1974 Turun Kauppakorkeakoulussa toimeenpantiin tutkinnonuudistus, jossa entisten perustutkintojen, ekonomin ja kirjeenvaihtajan tutkintojen sijaan tuli uusi, 160 opintoviikon laajuinen kauppatieteiden kandidaatin perustutkinto, joka luonteeltaan ja sisällöltään tulee seuraamaan korkeakouluissa tällä hetkellä yleisesti käynnistymässä olevan tutkintouudistuksen tavoitteita. Lisensiaatin ja tohtorin tutkintojen suorittamisen tehostamiseksi korkeakoulussa on vuodesta 1974 erityinen tohtoriohjelma, jonka tavoitteena pidetään noin kymmentä tohtorin tutkintoa vuoteen 1980 mennessä. Vuosina 1950—1975 korkeakoulussa on suoritettu 11 lisensiaatin tutkintoa sekä tarkastettu yksi kauppatieteellinen väitöskirja. Turun Kauppakorkeakoulussa on 1960-luvulta myös toiminut erillinen tutkimuslaitos.

Korkeakoulu toimi aluksi Turun Kauppaopiston tiloissa, mutta jo vuonna 1958 se sai oman koulurakennuksen. Jo vuoden kuluttua uuden rakennuksen vihkimisjuhlasta kävi selväksi, että talouselämän kasvu ja monipuolistuminen sekä kaupalliselle alalle pyrkivien suuri määrä teki välttämättömäksi toimitilojen laajentamisen. Laajentamistyöt saatiin päätökseen vuonna 1963. Korkeakoulurakennus käsittää nykyään yhteensä 20 000 m³.

Korkeakoulun kasvu käy ilmi myös seuraavista opiskelijamäärän kehitystä osoittavista luvuista:

Vuosi	Perustutkintoa suorittavat	Jatko-opintoja harjoittavat	yht.
1950	107	—	107
1960	192	74	266
1970	809	138	947
1974	960	338	1 298

Tällä hetkellä korkeakoulussa on 6 professorin, 5 apulaisprofessorin, 15 lehtorin, 3 yliassistentin ja 10 assistentin tointa sekä tilapäisiä lehtoreita ja tuntiopettajia 25. Koko henkilökunnan määrä on 116.

Turun Kauppakorkeakoulun talous on alusta lähtien rakentunut suurimmaksi osaksi julkiselta vallalta, valtiolta ja Turun kaupungilta, saatavan avustuksen varaan. Vuoden 1951 alusta korkeakoulun, samoin kuin muidenkin kauppakorkeakoulujen talous ja toiminta järjestettiin kauppakorkeakoulujen valtionavustuksesta annetulla lailla (231/50).

Lakisääteinen valtionapu oli alkujaan 70 prosenttia korkeakoulun todellisista ja hyväksyttävistä menoista. Vuonna 1967 vahvistetulla lainmuutoksella valtionavustus korotettiin 75 prosenttiin. Korkeakoulun todelliset menot ja niihin myönnetty valtionapu ovat kehittyneet seuraavasti:

Vuosi	Kokonaismenot		Valtionapu	
1951	7 162 790,00	vmk	4 806 232,09	vmk
1960	34 325 337,00	vmk	23 444 205,17	vmk
1970	2 050 840,73	mk	1 493 012,05	mk
1974	3 812 988,19	mk	2 699 595,64	mk

Turun Kauppakorkeakoulun tuottojen kehitys suhdelukuina samoina vuosina on seuraava:

Vuosi	Oppilasmaksut	Valtionapu	Kaup. avustus	Säätiön avustus	Muut tuotot
1951	6,8	67,1	22,5	3,6	
1960	14,3	68,3	14,6	2,5	0,3
1970	15,1	72,8	7,3	4,6	0,2
1974	10,9	70,8	6,6	11,3	0,4

Korkeakoulun menojen kasvaessa on käynyt yhä vaikeammaksi saada säätiön kannettavana oleva rahoitusosuus katetuksi. Korkeakoulua perustettaessa Turun kaupungin vuosittain antaman avustuksen reaaliarvo oli huomattavan suuri, mutta se ei ole noussut rahanarvon heikkenemistä ja oppilasmäärän kasvua vastaavalla tavalla. Kun kauppakorkeakoululla ei valtion myöntämän lakimääräisen avustuksen ja Turun kaupungin myöntämien varojen lisäksi ole mitään muita huomattavia vakinaisia tuloja kuin oppilasmaksut, on ne jouduttu pitämään verrattain korkeina (lukuvuonna 1974—75 800 mk). Eduskunta on toisaalta useissa yhteyksissä ilmaissut pyrkimyksenä olevan, että korkeakouluissa annettava opetus olisi ilmaista, mikä onkin toteutunut kaikissa valtion korkeakouluissa, mm. Helsingin kauppakorkeakoulussa ja svenska handelshögskolanissa. Turun Kauppakorkeakoulussa on sitä vastoin jouduttu opiskelijamaksuja jopa korottamaan, jotta säätiö pystyisi peittämään korkeakoulun toiminnasta aiheutuvat menot.

Ottaen huomioon mitä Turun Kauppakorkeakoulun taloudellisesta asemasta ja sen nykyisistä taloudellisista vaikeuksista on edellä esitetty sekä Turun Kauppakorkeakoulun merkityksen taloudellisen koulutuksen antajana, hallitus esittää, Turun Kauppakorkeakoulun ja Turun Kauppakorkeakoulun Säätiön kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella ja niiden suostumuksella, että korkeakoulu otetaan varoineen ja velkoineen valtion haltuun, jotta se voisi jatkaa ja kehittää toimintaansa Turun kauppakorkeakoulu -nimisenä valtion korkeakouluna.

Valtion haltuun siirtymisen tapahduttua Turun kauppakorkeakoulun toiminta korkeimman kaupallisen opetuksen antajana ja tutkimuksen harjoittajana jatkuisi entisellään. Hallitus katsoo, että korkeakoulun vastaisuudessakin tulee säilyttää itsenäisyys ja omaleimaisuus niissä rajoissa kuin se valtion laitoksen ollessa kyseessä on mahdollista. Korkeakoululle on muun muassa varattava mahdollisuus tulla kuulluksi, ennen kuin siitä lailla tai asetuksella säädetään. Korkeakoulun sisäisestä hallinnosta säädetään muiden valtion uusien korkeakoulujen tapaan asetuksella.

Hallitus pitää tärkeänä korkeakoulun häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi, että kaikki yksityisen korkeakoulun palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät vastaaviin tehtäviin valtion korkeakoulussa säilyttäen samalla nykyiset oikeutensa. Hallituksen tarkoituksena on, että siirtymävaiheessa yksityisen korkeakoulun palveluksessa olevat henkilöt oman suostumuksensa perusteella sijoitetaan heidän nykyistä tehtäväänsä vastaavaan virkaan, peruspalkkaiseen tai ylimääräiseen toimeen taikka työsopimussuhteeseen valtion korkeakoulussa. Hallituksen tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1977 tullaan sisällyttämään tarpeelliset määrärahat virkojen ja toimien perustamiseksi ja tilapäisten toimihenkilöiden ja työsopimussuhteeseen otettavan henkilökunnan palkkaamiseksi Turun kauppakorkeakouluun.

Niistä taloudellisista järjestelyistä, jotka liittyvät Turun Kauppakorkeakoulun muuttamiseen valtion korkeakouluksi, on valtion sekä Turun Kauppakorkeakoulua ylläpitävän säätiön

kesken 11 päivänä maaliskuuta 1976 tehty esisopimus.

Esisopimuksen mukaan Turun Kauppakorkeakoulun Säätiö luovuttaa valtion omistukseen korkeakoulun talon ja tontin n:o 1 Turun kaupungin I kaupunginosan korttelissa 46, Nummila-nimisen tilan RN:o 1[64] Turun kaupungin Kairisen yksinäistaloa sekä korkeakoulun kaiken irtaimiston. Lisäksi siirtyy valtion korkeakoulun hallintaan stipendirahastoja yhteensä noin 137 000 markan arvosta. Valtio puolestaan sitoutuu ottamaan vastatakseen säätiön lähinnä rakennusvaiheista johtuneista lainoista yhteensä noin 1 600 000 markkaa sekä niistä lainoista, jotka säätiö esisopimuksen voimassaoloaikana mahdollisesti joutuu ottamaan.

Korkeakoulua ylläpitänyt Turun Kauppakorkeakoulun Säätiö jatkaa toimintaansa sille yllä mainittujen omaisuussiirtojen jälkeen jäävän omaisuuden turvin. Säätiö tulisi omistamaan stipendirahastoille kuuluvia arvopapereita ja talletuksia yhteensä noin 350 000 markkaa. Sen tarkoituksena on taloudellisesti tukea korkeakoulua ja edistää sen tarkoitusperiä.

Säätiö on oikeutettu sääntöjensä mukaisesti kartuttamaan omaisuuttaan. Se on sitoutunut käyttämään tämän omaisuutensa tuoton kokonaisuudessaan korkeakoulun hyväksi. Se ei kuitenkaan saa ilman opetusministeriön lupaa tukea korkeakoulun toiminnan oleellista laajentamista tai korkeakoulussa edustettuina olevien opetusalojen oleellista muuttamista eikä muutenkaan korkeakoulun kehittämistä valtakunnallisesta korkeakoulusuunnittelusta poikkeavalla tavalla. Säätiö ei myöskään saa antaa taloudellista tukea muihin valtion yliopistoihin ja korkeakouluihin verrattuna parempien palkkaetujen saamiseksi korkeakoulun henkilökunnalle.

Korkeakoulua ylläpitävän säätiön kanssa on sovittu siitä, että korkeakoulu siirtyy valtiolle 1 päivästä huhtikuuta 1977. Turun Kauppakorkeakoulun Säätiö on tällöin edellyttänyt, että korkeakoulun menot vuoden 1977 alusta lukien katetaan kokonaan valtion varoista. Esisopimuksen mukaan valtio on lisäksi sitoutunut sisällyttämään määrärahan johonkin vuoden 1976 lisämenoarvioesitykseen ylimääräisen harkinnanvaraisen valtionavun myöntämiseksi korkeakoulun heikentyneen taloudellisen tilan johdosta sekä opiskelijoilta perittävien maksujen poistamiseksi syyslukukauden alusta 1976.

Tämän mukaisesti ja edellyttäen, että korkeakoulun menot vuoden 1976 aikana kasvavat valtion tulo- ja menoarviossa edellytetyllä tavalla, valtion menot kauppakorkeakoulun osalta lisääntyisivät vuonna 1977 noin 1,4 miljoonalla markalla.

Hallitus esittää, että korkeakoulun toiminnan jatkaminen valtion korkeakouluna toteutettaisiin Turun kauppakorkeakoulusta annettavalla lailla. Tämän lain voimaansaattamisesta ehdotetaan säädettäväksi erityisellä lailla, johon otetaan tarpeelliset säännökset yksityisen korkeakoulun palveluksessa siirtymävaiheessa olevan henkilökunnan sijoittamisesta valtion korkeakoulun palvelukseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Laki Turun kauppakorkeakoulusta.

3 §. Edellä yleisperusteluissa mainituista syistä on 3 §:n 3 momenttiin otettu nimenomainen säännös siitä, että korkeakoululle on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa ennen kuin korkeakoulusta säädetään lailla tai asetuksella.

5 §. Kunnes korkeakoulujen hallinnonuudistus on saanut ratkaisunsa, ehdotetaan, että korkeakoulun hallinnosta annetaan säännökset asetuksella muiden valtion korkeakoulujen tapaan. Pykälän 2 momentin tarkoituksena on mahdollistaa korkeakoulun päätösvaltaa käyttävien hallintoelinten jäsenten valinta korkeakoulun omassa piirissä. Jollei menettelytavasta säädetä laissa, tulee valtioneuvoston määrätä korkeakoulun ylimmän päättävän hallintoelimen jäsenet. Tämän korkeakoulun itsehallintoa kaventavan epäkohdan korjaamiseksi hallitus esittää säädettäväksi, että korkeakoulun monijäseniset hallintoelimet voidaan valita korkeakoulun piirissä suoritettavilla vaaleilla.

Tarkoituksena on, että Turun kauppakorkeakoulun hallintomalliksi tulisi soveltuvin osin se hallintomalli, joka on säädetty Lappeen-

rannan teknillisen korkeakoulun väliaikaisesta hallinnosta annetussa asetuksessa (221/75).

6 §. Korkeakouluun ehdotetaan perustettavaksi pääpiirtein samat virka- ja toimityypit kuin muissa valtion korkeakouluissa.

8 §. Hallitus pitää tarkoituksenmukaisena ja korkeakoulun opetuksen ja tutkimuksen kehittämisen kannalta suotavana, että opettajilta ei vaadittaisi täydellistä suomen kielen taitoa vaan että opettajanvirkaan tai toimeen pääsemiseksi edellytettäisiin vain sellainen suomen kielen taito, jota opiskelijoiden, opetuksen ja asianomaisen opettajan virkaan tai toimeen kuuluvien muiden tehtävien kannalta on pidettävä riittävänä.

Opettajan virkaan tai toimeen voitaisiin lainkohdan mukaan nimittää tai ottaa muu kuin Suomen kansalainen sen estämättä, että hän ei ole osoittanut säädettyä kielitaitoa. Kielitaidon puute otettaisiin tällaisen hakijan osalta huomioon ratkaistaessa hänen sopivuuttaan virkaan tai toimeen.

Asetuksella tultaisiin antamaan tarkemmat säännökset siitä, miten virkaan tai toimeen pyrkivän on osoitettava kielitaitonsa.

Muun kuin opettajan viran tai toimen haltijan osalta olisivat voimassa valtion virkamiehiltä edellytetyt kielitaidon vaatimukset.

13 §. Kuten eräistä muista korkeakouluista jo on säädetty, olisi myös Turun kauppakorkeakoulun osalta säädettävä, että se voisi suorittaa ulkopuolisille tieteellisiä tutkimus- ja muita palvelutehtäviä. Näistä tehtävistä perittävien maksujen perusteista on tarkoitus valtion maksuperustelakia (980/73) noudattaen tarkemmin säätää asetuksella.

Laki Turun kauppakorkeakoulusta annetun lain voimaansaattamisesta.

1 §. Tarkoituksena on, että laki Turun kauppakorkeakoulusta tulisi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1977. Koska kaikkien kauppakorkeakoulujen valtionavustuksesta on säädetty yhteisellä lailla (231/50), ei viimeksi mainittua lakia voida kumota.

2 §. Yksityisen korkeakoulun henkilökuntaan kuuluvien oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että heille annetaan sen jälkeen kun korkeakoulu on siirtynyt valtion omistukseen, mahdollisuus jatkaa työtään valtion virkamiehinä. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että korkeakoulun virkoja ja toimia ensi kerran täytettäessä yksityisen korkeakoulun palveluksessa olevat henkilöt voidaan nimittää tai määrätä, jos he siihen suostuvat, vastaaviin valtion virkoihin ja toimiin niitä haettaviksi julistamatta ja ehdollepanoa tekemättä. Virkojen ja toimien täyttäminen tapahtuisi nimittävän viranomaisen toimesta. Siirtymävaiheessa olisi kuitenkin opetusministeriön asiana nimittää tai määrätä viran tai toimen haltijat niihin virkoihin ja toimiin sekä ylimääräisiin toimiin, jotka asetuksen mukaan muutoin olisivat korkeakoulun täytettäviä. Pykälän säännöksen tarkoituksena on mahdollisimman yksinkertaisella tavalla toteuttaa Turun Kauppakorkeakoulun nykyisten viran ja toimen haltijoiden siirtyminen vastaaviin valtion virkoihin ja toimiin.

4—5 §. Yksityisen korkeakoulun palveluksesta välittömästi valtion korkeakoulun palvelukseen siirtyvälle henkilölle on myönnettävä oikeus lukea hyväkseen eläkettä, ikälisää, määrävuosikorotusta ja vuosilomaa varten se palvelus, joka hänelle on luettu hyväksi yksityisen korkeakoulun palveluksessa, jotta korkeakoulun siirtymisestä valtion omistukseen ei aiheutuisi etujen vähenemistä.

Yksityisen korkeakoulun palveluksessa siirtymävaiheessa olevien henkilöiden eläkkeeseen ja heidän jälkeensä maksettavaan perhe-eläkkeeseen korkeakoulun ottaminen valtion haltuun ei sinänsä aiheuta muutoksia, koska heidät on eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetulla lailla (382/69) saatettu valtion eläkejärjestelmän piiriin. Koska korkeakoulu maksaa myös sellaiset eläkkeet, joita edellä mainitun lain nojalla ei ole hyväksytty valtion varoista maksettaviksi, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, että ennen valtiollistamista myönnetyt eläkkeet siirtyvät valtion varoista maksettaviksi samalla kun korkeakoulu otetaan valtion haltuun.

6—7 §. Korkeakoulun toiminnan häiriöttömän kulun turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että Turun kauppakorkeakoulun virkoja ja toimia voidaan täyttää ja ryhtyä muihinkin tarpeellisiin toimenpiteisiin ennen Turun kauppakorkeakoulusta annetun lain voimaan tuloa.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluvat lakiehdotukset:

Laki

Turun kauppakorkeakoulusta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Turun kauppakorkeakoulun tehtävänä on edistää ja harjoittaa vapaata kriittistä talous- ja kauppatieteellistä tutkimusta, antaa siihen perustuvaa ylintä opetusta sekä muullakin tavoin palvella yhteiskuntaa.

2 §.

Korkeakoulun kotipaikka on Turun kaupunki.

Korkeakoulun laitoksia voidaan tarvittaessa sijoittaa myös muille paikkakunnille.

3 §.

Korkeakoulu on opetusministeriön alainen.

Sisäisissä asioissaan korkeakoululla on itsehallinto siten kuin asetuksella säädetään.

Korkeakoululle on ennen sitä koskevan lain tai asetuksen säätämistä varattava tilaisuus antaa asiasta lausuntonsa.

4 §.

Korkeakouluun kuuluvat sen opettajat, tutkijat, muu henkilökunta ja opiskelijat.

5 §.

Korkeakoulun hallinnosta säädetään asetuksella.

Korkeakoulun päätösvaltaa käyttävien monijäsenisten hallintoelinten jäsenet voidaan valita korkeakoulun piirissä suoritettavilla vaaleilla. Vaalioikeutettuja ja -kelpoisia ovat korkeakouluun kuuluvat henkilöt.

6 §.

Korkeakouluun voidaan perustaa professorin, apulaisprofessorin, lehtorin, yliassistentin, kirjastonjohtajan, kirjastonhoitajan, hallintojohtajan, apulaissihteerin, taloudenhoitajan ja kamreerin virkoja sekä toimistosihteerin, kanslistin, apulaiskanslistin, vahtimestarin, talonmiehen, kirjastoapulaisen ja toimistoapulaisen toimia.

Professorin virat ovat joko varsinaisia tai ylimääräisiä.

Lisäksi korkeakouluun voidaan nimittää dosentteja ja valtion tulo- ja menoarvion rajoissa ottaa assistentteja ja muita ylimääräisiä toimenhaltijoita sekä tilapäisiä toimihenkilöitä ja työsopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

7 §.

Korkeakoulun virka- ja opetuskielenä on suomi.

Muuta kuin suomen kieltä saadaan käyttää opetuskielenä tarpeen vaatiessa siten kuin asetuksella säädetään.

Ulkomaalainen opettaja, joka on määrätty joko tilapäisesti tai hallitusmuodon 84 §:n mukaisesti vakinaisesti toimimaan opettajana korkeakoulussa, saa käyttää yksinomaisena opetuskielenään vierasta kieltä.

Opiskelijain oikeudesta käyttää kuulusteluissa ja tutkinnoissa muuta kuin suomen kieltä säädetään asetuksella.

8 §.

Korkeakoulun opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi vaaditaan, että virkaan tai toimeen pyrkivä on asetuksessa säädetyllä tavalla osoittanut riittävästi hallitsevansa suomen kieltä. Opettajalta vaaditaan lisäksi kyky ymmärtää ruotsin kieltä. Opettajan virkaan tai toimeen voidaan kuitenkin nimittää tai ottaa muu kuin Suomen kansalainen sen estämättä, että hän ei ole osoittanut säädettyä suomen ja ruotsin kielen taitoa.

Muuhun kuin opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi vaadittavasta kielitaidosta on voimassa, mitä valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetussa laissa (149/22) on säädetty.

9 §.

Asetuksella säädetään, millä edellytyksillä henkilö voi päästä opiskelijaksi korkeakouluun.

10 §.

Avoinna olevaan professorin tai apulaisprofessorin virkaan voidaan kutsusta nimittää henkilö, jonka pätevyys virkaan on ilmeinen ja jonka nimittäminen siihen on korkeakoulun tehtävän kannalta tarkoituksenmukaista.

11 §.

Korkeakoululla on oikeus ottaa vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja. Niiden hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella.

12 §.

Professorin tai muun viran taikka toimen perustamisesta korkeakouluun 11 §:ssä tarkoitetuilla varoilla säädetään kussakin tapauksessa annettavalla asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun viran tai toimen haltijalla on soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muulla vastaavalla viran tai toimen haltijalla.

13 §.

Korkeakoulu ja sen laitokset voivat suorittaa valtion ja kunnan viranomaisille sekä yksityisille ja yhteisöille näiden tilaamia tieteellisiä tutkimuksia ja muita palvelutehtäviä. Tilatuista tutkimuksista ja palvelutehtävistä perittävistä maksuista säädetään asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut määrätään valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen yleisten perusteiden mukaan.

14 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

15 §.

Tämän lain voimaansaattamisesta säädetään erikseen.

Laki

Turun kauppakorkeakoulusta annetun lain voimaansaattamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Turun kauppakorkeakoulusta päivänä kuuta 197 annettu laki (/), jäljempänä korkeakoululaki, tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1977.

Säätiönä toiminut Turun Kauppakorkeakoulu, jäljempänä yksityinen korkeakoulu, otetaan korkeakoululain tullessa voimaan varoineen ja velkoineen valtion omistukseen sen mukaisesti kuin Suomen valtion ja Turun Kauppakorkeakoulu Säätiö -nimisen säätiön kesken 11 päivänä maaliskuuta 1976 tehdyssä esisopimuksessa on sovittu ja se jatkaa toimintaansa valtion korkeakouluna.

2 §.

Korkeakoululaissa tarkoitettuja virkoja ja toimia ensi kerran täytettäessä yksityisen korkeakoulun palveluksessa siirtymähetkellä oleva henkilö voidaan nimittää tai määrätä, jos hän siihen kirjallisesti suostuu, sen estämättä, mitä kelpoisuusehdoista on säädetty tai määrätty, hänen palvelustaan yksityisessä korkeakoulussa vastaavaan valtion virkaan tai peruspalkkaiseen toimeen taikka ylimääräiseen toimeen Turun kauppakorkeakoulussa virkaa tai tointa haettavaksi julistamatta ja ehdollepanoa suorittamatta.

Nimittämisestä niihin virkoihin tai peruspalkkaisiin toimiin taikka määräämisestä niihin ylimääräisiin toimiin, joihin sen mukaan kuin asetuksella säädetään, korkeakoulu nimittää tai ottaa, päättää 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa opetusministeriö. Opetusministeriö nimittää myös ensi kerran yksityisessä korkeakoulussa toimivat dosentit sekä vastaavasti ottaa korkeakoulun tilapäiset toimihenkilöt ja työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan.

3 §.

Milloin yksityisen korkeakoulun palveluksessa ollut henkilö on siirretty Turun kauppakorkeakouluun työsopimussuhteeseen, ei viimeksi mainittuun suhteeseen liittyviä taloudellisia etuja saa sopimuksella saattaa olennaisesti epäedullisemmiksi kuin hänelle aikaisemmassa palvelussuhteessa kuuluneet vastaavat edut.

4 §.

Henkilö, joka tämän lain voimaan tullessa on yksityisen korkeakoulun palveluksessa ja joka välittömästi nimitetään tai määrätään Turun kauppakorkeakoulun virkaan tai peruspalkkaiseen taikka ylimääräiseen toimeen, saa eläkettä, ikälisää, määrävuosikorotusta ja vuosilomaa varten lukea hyväkseen sen palveluksen,

joka hänelle on vastaavia etuja varten luettu hyväksi yksityisen korkeakoulun palveluksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulla henkilöllä, joka välittömästi otetaan Turun kauppakorkeakoulun tilapäiseksi toimihenkilöksi tai työsopimussuhteeseen, on 1 momentissa säädetty oikeus palvelusajan hyväksi lukemiseen eläkettä ja vuosilomaa varten. Jos hänet myöhemmin nimitetään korkeakoulun virkaan tai peruspalkkaiseen toimeen taikka määrätään ylimääräiseen toimeen, on hänellä sama oikeus palvelusajan hyväksi lukemiseen ikälisää ja määräävuosikorotusta varten.

5 §.

Jos yksityisen korkeakoulun palveluksessa olleella tai hänen edunsaajallaan on ollut oikeus saada eläkettä, jonka maksamiseen yksityisellä korkeakoululla lain mukaan ei ole ollut oikeutta saada valtionapua, siirtyy eläke korkeakoululain voimaantulosta lukien valtiokonttorin vastattavaksi.

6 §.

Korkeakoululaissa tarkoitettuja virkoja ja toimia ja ylimääräisiä toimia voidaan täyttää ennen korkeakoululain voimaantuloa.

Ennen korkeakoululain voimaantuloa voidaan myös ryhtyä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen korkeakoulun toiminnan jatkamiseksi korkeakoululain voimaantullessa.

7 §.

Opetusministeriö voi ennen korkeakoululain voimaantuloa asettaa määräajan, jonka kuluessa henkilön on kirjallisesti ilmoitettava opetusministeriölle, haluaako hän ottaa vastaan valtion viran tai toimen, sekä ryhtyä muihin valmistaviin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen yksityisen korkeakoulun henkilökunnan siirtämiseksi valtion palvelukseen korkeakoululain voimaantullessa.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Opetusministeri *Paavo Väyrynen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi aluevaihdosta valtion ja Kalajoen kunnan välillä.

Metsähallituksen hallinnassa on Kalajoen kunnassa Rahjan saariston alueella maa-alueita 216 hehtaaria ja vesialueita noin 1 250 hehtaaria. Kalajoen kunta on viime vuosina pyrkinyt kehittämään Rahjan satamaa erityisesti puutavaran vientisatamaksi ja sitä varten hankkinut käyttöönsä sataman kehittämistä varten tarpeellisia alueita. Valtio on vuonna 1974 luovuttanut aluevaihdossa Kalajoen kunnalle noin 4,5 hehtaarin maa-alueen ja noin 2,7 hehtaarin suuruisen vesialueen. Tämän lisäksi Kalajoen kunta on esittänyt, että valtio luovuttaisi satama-alueen laajentamista varten vielä noin 65 hehtaarin suuruisen alueen, josta noin 40 hehtaaria olisi maa-alueita ja noin 25 hehtaaria vesialuetta.

Asiasta käydyissä neuvotteluissa on katsottu sen jälkeen, kun Kalajoen kunta on hankkinut omistukseensa valtion tarkoituksiin sopivia maa-alueita, tarkoituksenmukaiseksi suorittaa aluevaihto, jossa valtio luovuttaisi Kalajoen kunnalle Rahjan saaristo-nimisestä valtionpuistosta noin 40,3 hehtaaria maa-alueita ja noin 24,9 hehtaaria vesialuetta käsittävän määräalan. Kalajoen kunta luovuttaisi puolestaan valtiolle Limingan kunnasta noin 139,7 hehtaarin suuruisen metsäalueen.

Valtiolta luovutettavan alueen metsätaloudellinen merkitys on varsin vähäinen. Sen sijaan alueella olisi loma-asuntotarkoituksiin soveltuvia rantoja jonkin verran, mikäli Rahjan satamaa ei laajennettaisi. Maan hinnoittelussa on tämä vaihtoehtoinen virkistyskäyttötarkoitus otettu kohtuullisesti huomioon. Luovutettavan alueen arvoksi on määritelty 240 000 markkaa. Metsäalue, jonka Kalajoen kunta luovuttaisi Limingan kunnassa valtiolle, sijaitsee valtionmaan välittömässä läheisyydessä ja soveltuu siten hyvin valtion metsätalouden harjoittamiseen. Metsähallitus on arvioinut metsätaloudellisin hinnoitteluperustein alueen arvoksi 240 000 markkaa.

Kun aluevaihdon kautta Kalajoen kunta saisi Rahjan sataman ja muun elinkeinotoiminnan kehittämiseen tarpeellisia alueita ja kun kunta luovuttaisi valtion metsätalouden harjoittamiseen hyvin soveltuvia metsäalueita, on aluevaihto katsottu yleisen edun kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

aluevaihdosta valtion ja Kalajoen kunnan välillä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Metsähallitus oikeutetaan luovuttamaan Kalajoen kunnalle Kalajoen kunnassa sijaitsevasta Rahjan saariston valtionmaasta noin 65,2 hehtaarin suuruinen alue, joka käsittää noin 40,3 hehtaaria maa-alueita ja noin 24,9 hehtaaria vesialuetta, edellyttäen, että Kalajoen kunta luovuttaa valtiolle Limingan kunnan Alatemmeksen kylässä sijaitsevasta Vainion tilasta RN:o 20[18] noin 139,7 hehtaarin määräalan, sekä muutoin metsähallituksen määrättävin ehdoin.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Tanskan kanssa perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Suomen ja Tanskan välillä on 18 päivänä heinäkuuta 1955 tehty sopimus perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi (SopS 16/56). Sopimus tuli voimaan 20 päivänä kesäkuuta 1956 ja sitä sovelletaan tapauksiin, joissa perinnönjättäjä tai testamentintekijä on kuollut mainittuna päivänä tai sen jälkeen.

Sopimusta sovelletaan 1 artiklan mukaan Suomen ja Tanskan kansalaisten jäämistöihin kohdistuviin veroihin. Jäämistöihin kohdistuvina veroina pidetään 2 artiklan mukaan Suomessa perintöveroa ja kunnallisveroa, sikäli kuin se kohdistuu perintöön ja testamenttiin, sekä köyhäinsadannesta ja Tanskassa perinnöstä ja siihen verrattavasta saannosta suoritettavaa maksua (perintömaksu). Sopimus ei siis koske lahjaveroja.

Sopimuksen 3 artiklan mukaan kiinteää omaisuutta verotetaan vain siinä sopimusvaltiossa, jossa omaisuus sijaitsee. Kaikkea muuta omaisuutta verotetaan 4 artiklan mukaan vain siinä sopimusvaltiossa, jossa vainaja kuollessaan asui.

Sopimuksen 9 artiklassa on määräyksiä, joiden mukaan kummankin valtion ylimmät finanssiviranomaiset voivat tehdä erityisiä sopimuksia muun muassa kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemisestä sopimuksessa tarkoitettujen verojen eli siis jäämistöön kohdistuvien verojen osalta tapauksissa, joita sopimuksessa ei säännellä. Lahjan kaksinkertaista verotusta ei siis voida lieventää 9 artiklan mukaisella sopimuksella.

Suomessa on perintö- ja lahjaverolain (378/40) 18 §:n 1 momentin mukaan lahjaverotuksessa veronalainen muun ohessa ulkomailla olevalta lahjanantajalta saatu lahja, milloin lahjan käsittävä kiinteä tai irtain omaisuus on Suomessa, riippumatta siitä, asuuko lahjanantaja tai -saaja täällä, ja ulkomailla olevaa irtainta omaisuutta käsittävä lahja, jos lahjanantaja asuu Suomessa. Verovelvollinen on lain 1 §:n mukaan lahjansaaja. Lahjavero, jonka ulkomailla asuva henkilö on kotivaltiossaan suorittanut Suomessa olevasta irtaimesta omaisuudesta tai joka on ulkomailla suoritettu siellä olevasta irtaimesta omaisuudesta, saadaan lain 18 §:n 2 momentin mukaan vähentää siitä lahjaverosta, joka on Suomessa samasta omaisuudesta suoritettava. Valtion tuloverotuksessa lahja ei ole veronalainen. Sitä vastoin pidetään kunnallisverotuksessa lahjaa, joka on saatu muulta kuin puolisolta taikka suoraan ylenevää tai alenevaa polvea olevalta sukulaiselta, veronalaisena tulona. Ulkomaista veroa ei saa vähentää kunnallisverosta.

Tanskassa lahjaa pidetään yleensä veronalaisena tulona, mutta eräissä tapauksissa siitä on suoritettava erityistä perinnöstä ja lahjasta suoritettavasta maksusta annetun lain mukaista lahjaveroa. Tanskan sisäisen lainsäädännön mukaan on mahdollista myöntää vapautus verosta kaksinkertaisen verotuksen johdosta vain ulkomailla olevan kiinteistön osalta. Muissa tapauksissa vapautus voi tapahtua vain kaksinkertaisen verotuksen välttämissopimuksen nojalla.

Sen mahdollistamiseksi, että molempien valtioiden ylimmät finanssiviranomaiset voisivat tehdä sopimuksia kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta myös lahjan osalta, sopimusta on Tanskan ehdotuksesta noottien vaihdolla 4 ja 30 päivänä syyskuuta 1975 täydennetty lisäämällä sopimuksen 9 artiklaan uusi 2 kappale. Tämän uuden kappaleen mukaan voivat kummankin valtion ylimmät finanssiviranomaiset tehdä erityisiä verosopimuksen periaatteiden mukaisia sopimuksia kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi, jos lahja on Tanskassa perinnöstä ja lahjasta suoritettavasta maksusta annetun lain mukaan maksun tai tuloveron alainen ja samalla Suomessa veronalainen ennakkoperintönä tai muuna lahjana tahi tulona.

Muutossopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltioiden

hallitukset ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännössään sopimuksen voimaantulolle asetetut ehdot.

Edellä lausutun perusteella esitetään hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti,

että Eduskunta hyväksyisi ne Tanskan kanssa noottien vaihdolla tehdyn Suomen ja Tanskan välillä perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi tehtyä sopimusta muuttavan sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Tanskan kanssa perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Suomen ja Tanskan välillä perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi tehdyn sopimuksen (SopS 16/56) muuttamisesta 4 ja 30 päivänä syyskuuta 1975 noottien vaihdolla tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

NOOTTIENVAIHTO

1. *Tanskan ulkoministeri Suomen suurlähettiläälle.*

Kööpenhaminassa 4 päivänä syyskuuta 1975.

Herra Suurlähettiläs,

Viitaten Tanskan ja Suomen asianomaisten viranomaisten välillä käytyihin neuvotteluihin Tanskan Kuningaskunnan ja Suomen Tasavallan välillä perinnön kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemiseksi Kööpenhaminassa 18 päivänä heinäkuuta 1955 tehdyn sopimuksen muuttamisesta, minulla on kunnia ehdottaa, että sopimusta muutettaisiin seuraavasti:

9 artiklaan lisätään seuraavan sisältöinen uusi kappale:

"Jos lahja on Tanskassa perinnöstä ja lahjasta suoritettavasta maksusta annetun lain mukaan maksun alainen tai tuloveron alainen ja samalla on Suomessa veronalainen ennakkoperintönä tai muuna lahjana tahi tulona, voivat kummankin valtion ylimmät finanssiviranomaiset tehdä erityisiä sopimuksia tämän sopimuksen periaatteiden mukaan lahjan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi."

Mikäli Suomen hallitus voi hyväksyä edellä olevan ehdotuksen, minulla on kunnia ehdottaa, että tätä noottia ja Teidän Ylhäisyytenne siihen antamaa vahvistavaa vastausta pidettäisiin Tanskan ja Suomen hallitusten välillä tehtynä sopimuksena, joka tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimusvaltioiden hallitukset ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännössään sopimuksen voimaantulolle asetetut ehdot.

Vastaanottakaa, Herra Suurlähettiläs, korkeimman kunnioitukseni vakuutus.

K. B. Andersen

2 *Suomen suurlähettiläs Tanskan ulkoministerille.*

Kööpenhaminassa 30 päivänä syyskuuta 1975.

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia tunnustaa vastaanottaneeni Teidän 4 päivänä syyskuuta 1975 päivätty näin kuuluva noottinne:

"— — — — — — — — — — — — —"

Suomen hallitus hyväksyy tämän ehdotuksen ja on myös yhtä mieltä siitä, että Teidän Ylhäisyytenne nootin ja tämän vastauksen katsotaan muodostavan Tanskan ja Suomen hallitusten välillä sopimuksen, joka tulee edellä olevan mukaisesti voimaan. Edellä mainittujen määräysten suomenkielinen teksti oheistetaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, korkeimman kunnioitukseni vakuutus.

Veli Helenius

Hallituksen esitys Eduskunnalle Maltan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Yleisperustelut.

Suomen ja Maltan välisen verosopimuksen avulla pyritään ensi sijassa poistamaan ja lievittämään kaksinkertaista verotusta, joka johtuu siitä, että sama henkilö saattaa, kuten seuraavasta selostuksesta ilmenee, olla verovelvollinen tietyn tulon osalta kummassakin sopimusvaltiossa.

Valtion ja kuntien sekä evankelisluterilaisten seurakuntien samoin kuin ortodoksisen seurakunnan oikeus verottaa Suomessa asuvaa henkilöä Maltalta saadusta tulosta määräytyy Suomen verolainsäädännön mukaan. Verovuonna Suomessa asunut henkilö sekä kotimainen yhteisö ja kuolinpesä on velvollinen suorittamaan veroa tulon perusteella täältä ja muualta saamastaan tulosta. Vastaavat periaatteet koskevat varallisuusverotusta täällä ja muualla olevan varallisuuden osalta.

Henkilö, joka verovuonna ei ole asunut Suomessa, sekä ulkomainen yhteisö on velvollinen suorittamaan eräin poikkeuksin veroa tänne Suomesta saamastaan tulosta. Sama koskee täällä olevaa varallisuutta.

Maltan lainsäädännön mukaan siellä asuva henkilö, jolla niin ikään on kotipaikka Maltalla, on velvollinen maksamaan sinne veroa kaikista tuloistaan siitä riippumatta, missä ne ovat syntyneet tai mistä taikka missä ne on saatu.

Maltalla asuva henkilö, jonka kotipaikka ei ole siellä, on Maltalle velvollinen suorittamaan veroa sieltä saaduista tuloista tai muualta saaduista tuloista, jotka on siirretty Maltalle.

Henkilön voidaan katsoa asuvan Maltalla, vaikka hän olisi oleskellut muualla pitkähkön aikaa esimerkiksi loman vuoksi.

Henkilö, joka ei asu Maltalla, on siellä verovelvollinen ainoastaan tuloista, jotka on saatu sieltä. Tilapäisesti Maltalla oleskelevan henkilön, jonka tarkoituksena ei ole asettua sinne asumaan, tai henkilön, joka on oleskellut siellä enintään kuusi kuukautta verovuoden aikana, ei katsota asuvan Maltalla.

Yhtiön tai muun yhteisön katsotaan asuvan Maltalla, jos sen toimintaa johdetaan ja valvotaan sieltä.

Sopimusneuvottelut käytiin Vallettassa toukokuussa 1974 Maltan viranomaisten aloitteesta ja heidän laatimansa sopimusluonnoksen pohjalta. Neuvottelujen tuloksena allekirjoitettiin verosopimus Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 1975.

Maltan verosopimus noudattaa rakenteeltaan läheisesti Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) malliverosopimusta ja on sisällöltään olennaisesti yhdenmukainen Suomen viimeksi kuluneina vuosina tekemien verosopimusten kanssa.

Yksityiskohtaiset perustelut.

Maltan verolainsäädäntö.

Maltalla on voimassa yleinen tulovero ja erityinen lisävero. Tulovero kohdistuu sekä luonnollisiin henkilöihin että yhteisöihin. Lisävero kannetaan yksinomaan luonnollisilta henkilöiltä, joilla on suhteellisen korkeat tulot. Varallisuusverotusta Maltalla ei ole. Liiketoiminnan yhteydessä saatua myyntivoittoa pidetään liiketulona. Muissa tapauksissa ei myyntivoitosta veroteta.

Tulovero on progressiivinen luonnollisten henkilöiden osalta. Vero on 10 % verotettavasta tulosta, joka ei ylitä 200 Maltan puntaa (Maltan punnan ohjekurssi helmikuussa 1976 oli 9,482 markkaa). Korkein verokanta on 32,5 % ja sitä sovelletaan verotettavan tulon ylittäessä 900 puntaa. Eräisiin tuloverolaissa mainittuihin verovelvollisiin sovelletaan edellä mainittua

alempaa verokantaa. Verotettavaa tuloa laskettaessa myönnetään henkilökohtaisia vähennyksiä. Tämän mukaisesti myönnetään 320 punnan suuruinen vähennys naimattomille ja 580 punnan vähennys naimisissa oleville verovelvollisille. Lisäksi myönnetään lapsen iästä riippuva lapsivähennys, joka vaihtelee 130 punnan ja 160 punnan välillä, läheisen henkilön elättämisestä pääsääntöisesti 120 punnan vähennys sekä vähennys vakuutusmaksuista, lääkärinkuluista, sairauskuluista ja muista vastaavista kuluista. Maltalle marraskuun 14 päivänä 1972 tai sen jälkeen muuttaneiden henkilöiden on kuitenkin maksettava tuloveroa vähintään 1 000 puntaa. Tällaisen henkilön ei tarvitse kuitenkaan maksaa lisäveroa.

Yhteisöjen verokanta on 37,5 %. Yritykset, jotka myyvät öljytuotteita tai harjoittavat muulla tavalla liiketoimintaa maltalaisilla öljytuotteilla, maksavat veroa kuitenkin 50 %:n verokannan mukaan.

Maltalla verotetaan yhtiön saamaa voittoa ainoastaan kertaalleen ja siten siellä vältytään taloudelliselta kaksinkertaiselta verotukselta osinkojen osalta. Yritykset maksavat 37,5 % tuloveroa nettovoitosta. Yhtiön maksaessa osinkoja osakkeenomistajalle mainittu yhtiövero otetaan lukuun määrättäessä osakkaalle rahassa maksettavaa osinkojen määrää. Jos osakkeenomistajalle kuuluu 100 punnan osinko, maksetaan hänelle ainoastaan 62,5 puntaa. Osakkeenomistajan on verotuksessa kuitenkin ilmoitettava tulokseen 100 puntaa, mutta tälle määrälle lasketusta tuloverosta hän saa vähentää 37,5 puntaa. Jos osakkeenomistajan maksettavan tuloveron määrä alittaa yhtiön suorittaman veron määrän, maksetaan erotus osakkeenomistajalle valtion varoista.

Lisävero kannetaan luonnolliselta henkilöltä, jos hänen tulonsa ylittää 2 500 puntaa. Vero on portaittain progressiivinen siten, että verokanta on 10 % 2 501—3 000 punnan välillä ja 32,5 % sen tulon osalta, joka ylittää 5 000 puntaa. Lisäveroa määrättäessä ei myönnetä henkilökohtaisia vähennyksiä.

Yhdessä asuvien aviopuolisoiden saamista tuloista verotetaan aviomiestä.

Luonnolliset henkilöt, jotka eivät asu Maltalla, suorittavat tuloveroa ja lisäveroa samojen kantojen mukaan kuin siellä asuvat henkilöt. Tuloverotuksessa ei heille kuitenkaan myönnetä henkilökohtaisia vähennyksiä. Lopullisen veron ennakkona pidätetään säännönmukaisesti 25 % suorituksen määrästä. Ennakkopidätyksen alennus tai sen poistaminen on eräissä tapauksissa mahdollinen.

Ulkomaisten yhteisöjen on suoritettava ennakkoveroa 37,5 %:n verokannan mukaan.

Kuten useimmissa kehitysmaissa on myös Maltan verolainsäädännössä voimassa säännökset erityisistä veronhuojennuksista sijoitustoiminnan edistämiseksi. Erityislain (The Aids to Industries Ordinance, 1959) mukaan voidaan 25 % suorituksen määrästä. Ennakonpidätysverovapaus myöntää enintään 10 vuodeksi siitä kun verovapauteen oikeuttava liiketoiminta on aloitettu. Tietyissä tapauksissa koskee verovapaus myös verovapauden saaneen yrityksen maksamia osinkoja. Vuonna 1974 saatettiin voimaan säännökset veronhuojennuksista yhteisöille veronalaisen voiton sen osan osalta, joka varataan vientiä lisäävän tuotannon edistämistä tarkoittavien sijoitusten rahoittamiseen. Jos tällainen varaus on 10—20 % voitosta, on verokanta 32,5 % tavanmukaisen 37,5 % sijasta. Jos varaus ylittää 60 % voitosta, on verokanta vain 15 %.

Maltan merilain (Merchant Shipping Act, 1973) mukaan voivat maltalaiset yhteisöt eräin edellytyksin harjoittaa merenkulkua niin kutsuttujen vapautettujen alusten ("exempted ships") avulla. Sen mukaan tulot, jotka saadaan mainittujen alusten harjoittamasta merenkulusta, on vapautettu Maltan tuloverosta.

Sopimusmääräykset.

Maltan kanssa tehty verosopimus koskee 1 artiklan mukaan yksinomaan henkilöitä, jotka asuvat jommassakummassa tai kummassakin sopimusvaltiossa. Näin ollen sitä ei voida soveltaa esimerkiksi sellaisen henkilön sopimusvaltiosta saamaan tuloon, joka on toisen sopimusvaltion kansalainen, mutta asuu kolmannessa valtiossa. Tästä määräyksestä on poikkeus verosopimuksen 25 artiklassa, josssa oleva syrjintäkielto koskee kaikkia sopimusvaltion kansalaisia siitä riippumatta, missä he asuvat. Toisaalta syrjintäkielto ei koske sellaisia sopimusvaltiossa asuvia henkilöitä, jotka eivät ole mainitun maan kansalaisia.

Sopimus koskee 2 artiklan mukaan yksinomaan tulo- ja varallisuusveroja. Koska Maltalla ei kuitenkaan ole varallisuusveroa, on sitä tarkoittava maininta 2 artiklassa, ja 22 artiklassa olevat varallisuutta koskevat määräykset otettu sopimukseen lähinnä varalta, että Mal-

talla myöhemmin mahdollisesti säädettäisiin varallisuusvero. Sopimus koskee 2 artiklan 4 kohdan mukaan myös kaikkia sopimuksessa tarkoitettuihin veroihin verrattuna samanlaisia ja olennaisesti samanluonteisia veroja, joita sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on suoritettava voimaantulohetkellä kannettujen verojen ohella ja asemesta.

Vaikka sopimus koskeekin yksinomaan tuloja varallisuusveroja, koskee 25 artiklassa oleva syrjintäkielto kuitenkin mainitun artiklan 4 kohdan mukaan muitakin veroja, esimerkiksi liikevaihtoveroa.

Sopimuksen 2 artiklan 3 kohdassa luetellaan verot, joihin sopimuksen kaikkia määräyksiä periaatteessa sovelletaan. Suomessa sopimusta sovelletaan 1) tulo- ja varallisuusveroon, 2) kunnallisveroon, 3) kirkollisveroon ja 4) merimiesveroon. Maltan verot, johon sopimusta sovelletaan, ovat 1) tulovero, 2) lisävero ja 3) edellä mainittujen verojen ennakkomaksut.

Verosopimuksen 3 artiklassa on pääosa sopimukseen sisältyvistä määritelmistä. Erityisesti on mainittava, että 3 artiklan 1 b kohdan mukaan verosopimus ei koske kunnallisveron osalta Ahvenanmaan maakuntaa. Verosopimuksen 29 artiklan mukaan sopimus voidaan kuitenkin ulottaa, joko sellaisenaan tai tarpeellisin muutoksin, käsittämään Ahvenanmaan maakunnan myös kunnallisveron osalta. Tämä laajentaminen riippuu Ahvenanmaan maakunnan hyväksymisestä.

Jos henkilön katsotaan verotusta toimitettaessa asuvan sekä Suomessa että Maltalla, ratkaistaan syntynyt ristiriita 4 artiklassa olevien määräysten mukaan.

Kiinteän toimipaikan määritelmä, jota tarvitaan liiketulojen (7 artikla) verotusoikeuden jakamisessa sopimusvaltioiden välillä, on sopimuksen 5 artiklassa. OECD:n malliverosopimuksesta poikkeaa 5 artiklan 7 kohdassa oleva määräys, jonka mukaan sopimusvaltiossa olevalla yrityksellä katsotaan olevan kiinteä toimipaikka toisessa sopimusvaltiossa ja näin ollen sitä verotetaan tässä toisessa valtiossa, jos se harjoittaa valvontatoimintaa rakennus- tai asennustyön yhteydessä viimeksi mainitussa valtiossa yli 12 kuukauden ajan.

Jos kiinteän omaisuuden omistaja asuu toisessa sopimusvaltiossa kuin missä hänen omistamansa omaisuus sijaitsee, verotetaan omistajaa yleensä valtioiden sisäisen lainsäädännön mukaan kiinteästä omaisuudesta saadusta tulosta hänen kotivaltiossaan. Maltan kanssa tehdyn verosopimuksen 6 artiklan mukaan on myös sillä sopimusvaltiolla, missä kiinteä omaisuus sijaitsee, oikeus verottaa mainitusta tulosta. Sopimuksen 24 artiklan mukaan, jos Suomessa asuvalla henkilöllä on tällaista tuloa Maltalta, Suomen on vähennettävä mainitun henkilön tulosta Suomessa suoritettavista veroista Maltalla suoritettuja veroja vastaava määrä. Jos Maltalla asuvalla henkilöllä on vastaaavnlaisia tuloja Suomesta, vähennetään tällaisesta tulosta suoritettu Suomen vero samasta tulosta maksettavasta Maltan verosta. Näitä määräyksiä sovelletaan 6 artiklan 4 kohdan mukaan myös asunto-osakeyhtiön tai siihen rinnastettavan muun yhtiön osakkeenomistuksen perusteella hallitun asunnon vuokraamisesta saatuun tuloon.

Vientiä Suomesta Maltalle harjoittavaa yritystä ei sopimuksen 7 artiklan mukaan veroteta Maltalla, ellei se perusta Maltalle sivuliikettä, toimistoa, tehdasta, työpajaa tai muuta sopimuksen 5 artiklassa tarkoitettua kiinteätä toimipaikkaa. Samat määräykset koskevat vastaavasti Maltalta Suomeen harjoitettua vientiä. Kiinteän toimipaikan saamien tulojen tai sen omistaman varallisuuden kaksinkertainen verotus vältetään sopimuksen 24 artiklan nojalla. Sopimuksen 7 artiklassa on myös määräykset siitä, mitkä vähennykset kiinteän toimipaikan sijaintivaltion on sallittava verotuksessaan.

Kansainvälisen meri- tai lentoliikenteen harjoittamisesta saadusta tulosta verotetaan sopimuksen 8 artiklan mukaan yksinomaan siinä sopimusvaltiossa, jossa yrityksen tosiasiallinen liikkeenjohto on.

Jos sopimusvaltiossa olevalla yrityksellä on tytäryhtiö toisessa sopimusvaltiossa tai näissä valtioissa olevat yritykset muuten ovat etuyhteydessä keskenään, saattavat ne keskinäisissä liiketoimissaan noudattaa ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu. Tällainen poikkeaminen merkitsee veronalaisten tulojen siirtämistä siitä valtiosta, johon ne kuuluvat, toiseen valtioon. Tällä tavoin menettää ensiksi mainittu valtio verotulojaan toisen valtion hyväksi. Tällaisiin toimenpiteisiin saatetaan etuyhteydessä olevien yritysten kesken ryhtyä eri valtioissa eri tasolla olevan verorasituksen vuoksi. Verotuslain 73 § antaa Suomen viranomaisille mahdollisuuden oikaista liikkeen näyttämää tulosta verotusta toimitettaessa näissä tapauksissa. Sopimuksen 9 artiklan tarkoituksena on, että vas-

taava oikaisu tehdään toisessakin sopimusvaltiossa, koska sen tekemättä jättäminen johtaisi kaksinkertaiseen verotukseen.

Sopimuksen 10 artikla takaa sille sopimusvaltiolle, josta osinkoja maksetaan toisessa sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle, oikeuden verottaa mainituista osingoista osingonsaajaa. Tämä verotusoikeus on kuitenkin rajoitettu 15 %:iin osingon kokonaismäärästä. Jos kyseessä on sellaisen tytäryhtiön maksama osinko, jonka pääomasta emoyhtiö omistaa vähintään 25 %, saa vero olla enintään 5 % osingon kokonaismäärästä. Sopimuksen 10 artiklaan liittyy 24 artiklan 1 c kohta, jonka mukaan maltalaisen yhtiön suomalaiselle yhtiölle maksama osinko on vapaa Suomen verosta samoilla ehdoilla kuin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/68) 6 §:n 5 kohdan mukaan kotimaisen yhtiön toiselta kotimaiselta yhtiöltä saamat osingot eivät ole ensiksi mainitun yhtiön veronalaista tuloa. Milloin verokanta osingon osalta on Maltalla alhaisempi kuin 15 %, ei edellä mainittua verovapautta kuitenkaan myönnetä Suomessa. Tämä määräys tarkoittaa Maltan lainsäädännössä yleisesti säädettyä verokantaa, eikä verosopimukseen perustuvaa, 15 % alittavaa verokantaa.

Maltalta Suomeen maksetusta korosta kannetaan siellä 10 % lähdevero sopimuksen 11 artiklan mukaan. Mainitun artiklan 3 kohdassa on lueteltu ne korkotulon saajat, joilta lähdeveroa ei kuitenkaan peritä. Vastaavat määräykset koskevat Suomesta Maltalle maksettua korkoa, joka kuitenkin tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) 5 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla useimmissa tapauksissa ei ole Maltalla asuvan henkilön veronalaista tuloa täällä.

Teollisista rojalteista kantaa 12 artiklan mukaan se sopimusvaltio, josta rojalti maksetaan, 5 % lähdeveron. Kirjallisten, taiteellisten tai tieteellisten teosten tekijänoikeuden käyttämisestä tai käyttöoikeudesta maksettavista rojalteista ei se valtio, josta rojalti maksetaan, kanna veroa.

Sopimuksen 13 artikla koskee myyntivoiton verottamista, 14 artikla itsenäistä henkilökohtaista työtä (vapaata ammattia). 15 artikla epäitsenäistä henkilökohtaista työtä (palkkatyötä), 16 artikla johtajanpalkkioita, 17 artikla taiteilijoita ja urheilijoita, 18 artikla julkisessa palveluksessa olevia henkilöitä, 19 artikla yksityisiä eläkkeitä ja elinkorkoja, 20 artikla opettajia, opiskelijoita ja harjoittelijoita sekä 21 artikla erikseen muissa artikloissa mainitsemattomia tuloja.

Varallisuusverotusta koskevasta verotusoikeuden jakamisesta sovitut määräykset Suomen ja Maltan välillä ovat 22 artiklassa.

Sopimuksen 23 artikla koskee yhtymien ja jakamattomien kuolinpesien verotusta.

Kaksinkertaisen verotuksen poistamista koskee 24 artikla, jonka pääperiaatteita on Suomen osalta edellä selostettu 6 ja 10 artiklan yhteydessä. Erityistä 24 artiklan 1 d kohdassa on Suomen taholta Maltalle annettu etu, jonka mukaan Suomessa veronhyvitystä myönnettäessä koron tai rojaltin osalta Maltan verokannaksi katsotaan 25 %, vaikka siellä sovellettu verokanta tosiasiallisesti olisi tätä pienempi, kuitenkin vähintään 10 %. Tämä erityishyvitys "matching credit") perustuu siihen, että Malta on kehitysmaa.

Sopimuksen 25 artikla sisältää sopimusvaltion kansalaisten ja yritysten syrjintäkiellon toisen sopimusvaltion verotuksessa, ja 26 artikla määräykset menettelystä, jonka avulla sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset voivat oikaista verotuksen, joka ei ole sopimuksen mukainen, tai ratkaista kysymyksiä, jotka koskevat sopimuksen tulkintaa tai soveltamista. Sopimuksen 27 artiklassa on määräykset viranomaisten kesken tapahtuvasta verotusta koskevien tietojen vaihtamisesta, jotka samalla merkitsevät Maltan asianomaisiin viranomaisiin nähden poikkeamista verotuslain 133 §:ssä säädetystä salassapitovelvollisuudesta.

Sopimuksen 28 artikla sisältää määräykset diplomaattisista ja konsulivirkamiehistä. Sopimuksen 29 artiklaa, joka koskee sopimuksen soveltamisen alueellista laajentamista, on käsitelty edellä 3 artiklaa koskevan selostuksen kohdalla. Sopimuksen 30 artiklassa on määräykset sopimuksen voimaantulosta ja 31 artiklassa sopimuksen voimassaolon päättymisestä. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona myöhempi sopimusvaltioiden tekemä ilmoitus sopimuksen voimaantulolle asetettujen edellytysten täyttämisestä on tehty.

Pöytäkirja.

Sopimusneuvottelujen allekirjoitetussa pöytäkirjassa on maininta, jonka mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimenpiteisiin, jos käy ilmi, että sopimuksen 8 artiklan nojalla tapahtuu Suomen verotuksen välttämistä.

Edellä lausutun perusteella esitetään hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 1975 Maltan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Maltan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Suomen ja Maltan välillä Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 1975 tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Suomen ja Maltan välinen

SOPIMUS

tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi

Suomen hallitus ja Maltan hallitus,

haluten tehdä sopimuksen tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Henkilöllinen soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan jommassakummassa tai kummassakin sopimusvaltiossa asuviin henkilöihin.

2 artikla

Sopimuksessa tarkoitetut verot

1. Tätä sopimusta sovelletaan sopimusvaltiolle, sen julkisyhteisölle tai paikallisviranomaiselle tulon ja varallisuuden perusteella suoritettaviin veroihin niiden kantotavasta riippumatta.

2. Tulon ja varallisuuden perusteella suoritettavina veroina pidetään kaikkia tulon tai varallisuuden kokonaismäärän taikka tulon tai varallisuuden osan perusteella suoritettavia veroja, niihin luettuina irtaimen tai kiinteän omaisuuden luovutuksesta saadun voiton samoin kuin arvonnousun perusteella suoritettavat verot.

3. Verot, joihin tätä sopimusta sovelletaan, ovat tällä hetkellä:

a) Suomessa:
i) valtion tulo- ja varallisuusvero;
ii) kunnallisvero;
iii) kirkollisvero;
iv) merimiesvero
(jäljempänä "Suomen vero").

b) Maltalla:

AGREEMENT

between Finland and Malta for the avoidance of double taxation with respect to taxes on income and on capital

The Government of Finland and the Government of Malta

desiring to conclude an Agreement for the avoidance of double taxation with respect to taxes on income and on capital

have agreed as follows:

Article 1

Personal Scope

This Agreement shall apply to persons who are residents of one or both of the Contracting States.

Article 2

Taxes Covered

1. This Agreement shall apply to taxes on income and on capital imposed on behalf of each Contracting State or of its statutory public communities or local authorities, irrespective of the manner in which they are levied.

2. There shall be regarded as taxes on income and on capital all taxes imposed on total income, on total capital, or on elements of income or of capital including taxes on gains from the alienation of movable or immovable property as well as taxes on capital appreciation.

3. The existing taxes to which the Agreement shall apply are:

a) in Finland:
i) the state income and capital tax;
ii) the communal tax;
iii) the church tax; and
iv) the sailor's tax
(hereinafter referred to as "Finnish tax").

b) In Malta:

tulovero ja lisävero, niihin luettuina verojen ennakkomaksut riippumatta siitä, kannetaanko ne vähentämällä vai muulla tavoin (jäljempänä "Maltan vero").

4. Tätä sopimusta sovelletaan myös kaikkiin samanlaisiin tai olennaisesti samanluonteisiin veroihin, joita on tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen suoritettava tällä hetkellä suoritettavien verojen ohella tai asemesta. Sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten on ilmoitettava toisilleen verolainsäädäntönsä tehdyistä merkittävistä muutoksista.

the income tax and surtax, including prepayments of tax whether made by deduction at source or otherwise

(hereinafter referred to as "Malta tax").

4. This Agreement shall also apply to any identical or substantially similar taxes which are imposed after the date of signature of this Agreement in addition to, or in place of, the existing taxes. The competent authorities of the Contracting States shall notify to each other any significant changes whigh have been made in their respective taxation laws.

3 artikla

Yleiset määritelmät

1. Tässä sopimuksessa, jollei asiayhteydestä muuta johdu:

a) sanonnoilla "sopimusvaltio" ja "toinen sopimusvaltio" tarkoitetaan Suomea tai Maltaa sen mukaan kuin asiayhteyes edellyttää;

b) sanonnalla "Suomi", maantieteellisessä merkityksessä käytettynä, tarkoitetaan Suomen Tasavallan aluetta ja Suomen Tasavallan aluevesiin rajoittuvia alueita, joilla Suomen lainsäädännön mukaan ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti Suomi voi käyttää oikeuksiaan meren pohjan ja sen sisustan luonnonvarojen tutkimiseen ja hyväksikäyttöön. Kunnallisveron osalta sanonta ei käsitä Ahvenanmaan maakuntaa;

c) sanonnalla "Malta", maantieteellisessä merkityksessä käytettynä, tarkoitetaan Maltan Tasavallan aluetta, joka käsittää Maltan saaren, Gozon saaren ja muut Maltan saariston saaret, siihen luettuina sen aluevedet ja aluevesien ulkopuolella olevat alueet, jotka kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja Maltan mannermaajalustaa koskevan lainsäädännön mukaan on määritelty tai vastaisuudessa määritellään alueeksi, jolla Malta voi käyttää oikeuksiaan meren pohjaan ja sen sisustaan ja niiden luonnonvaroihin;

d) sanonta "henkilö" käsittää luonnollisen henkilön, yhtiön ja muun yhteenliittymän;

e) sanonnalla "yhtiö" tarkoitetaan oikeushenkilöä tai yksikköä, jota verotuksellisesti käsitellään oikeushenkilönä;

Article 3

General Definitions

1. In this Agreement, unless the context otherwise requires:

a) the terms "a Contracting State" and "the other Contracting State" mean Finland or Malta as the context requires;

b) the term "Finland", when used in a geographical sense, means the territory of the Republice of Finland, and any area adjacent to the territorial waters of the Republic of Finland within which, under the laws of Finland and in accordance with international law, the rights of Finland with respect to the exploration and exploitation of the natural resources of the sea bed and its subsoil may be exercised. As regards the communal tax the term does not include the County of Aland;

c) the term "Malta", when used in a geographical sense, means the territory of the Republic of Malta comprising the Island of Malta, the Island of Gozo and the other islands of the Maltese Archipelago, together with the territorial waters thereof, and any area outside the territorial waters which, in accordance with international law, has been or may hereafter be designated, under the laws of Malta concerning the Continental Shelf, as an area within which the rights of Malta with respect to the sea bed and subsoil and their natural resources may be exercised;

d) the term "person" comprises an individual, a company and any other body of persons;

e) the term "company" means any body corporate or any entity which is treated as a body corporate for tax purposes;

f) sanonnoilla "sopimusvaltiossa oleva yritys" ja "toisessa sopimusvaltiossa oleva yritys" tarkoitetaan vastaavasti sopimusvaltiossa asuvan henkilön ja toisessa sopimusvaltiossa asuvan henkilön harjoittamaa yritystä;

g) sanonnalla "kansalainen" tarkoitetaan:

i) Suomen osalta luonnollista henkilöä, jolla on Suomen Tasavallan kansalaisuus, sekä oikeushenkilöä, yhtymää ja muuta yhteenliittymää, jotka ovat syntyneet Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan;

ii) Maltan osalta Maltan kansalaista sen mukaan kuin Maltan laeissa säädetään sekä oikeushenkilöä, yhtymää ja muuta yhteenliittymää, jotka ovat syntyneet Maltan voimassa olevan lainsäädännön mukaan;

h) sanonnalla "kansainvälinen liikenne" tarkoitetaan aluksella tai ilma-aluksella suoritettavaa kuljetustoimintaa, jota harjoittavan yrityksen tosiasiallinen liikkeen johto on sopimusvaltiossa, paitsi milloin alusta tai ilma-alusta käytetaan liikenteeseen vain toisessa sopimusvaltiossa olevien paikkojen välillä;

i) sanonnalla "asianomainen viranomainen" tarkoitetaan:

i) Suomessa valtiovarainministeriötä tai sen valtuuttamaa edustajaa;

ii) Maltalla ministeriä, joka on vastuussa valtiovarainhoidosta, tai hänen valtuuttamaansa edustajaa.

2. Sopimusta sopimusvaltiossa sovellettaessa on jokaisella sanonnalla, jota ei ole nimenomaan määritelty ja jonka osalta asiayhteydestä ei muuta johdu, se merkitys, joka sillä on tämän sopimusvaltion sopimuksessa tarkoitettuja veroja koskevan lainsäädännön mukaan.

f) the terms "enterprise of a Contracting State" and "enterprise of the other Contracting State" mean, respectively, an enterprise carried on by a resident of a Contracting State and an enterprise carried on by a resident of the other Contracting State;

g) the term "national" means:

i) in respect of Finland, any individual possessing the nationality of the Republic of Finland, and any legal person, partnership and association deriving its status as such from the laws in force in Finland;

ii) in respect of Malta, any citizen of Malta as provided for by the laws of Malta, and any legal person, partnership and association deriving its status as such from the laws in force in Malta;

h) the term "international traffic" means any transport by a ship or aircraft operated by an enterprise which has its place of effective management in a Contracting State, except when the ship or aircraft is operated solely between places in the other Contracting State;

i) the term "competent authority" means:

i) in the case of Finland, the Ministry of Finance or its authorised representative;

ii) in the case of Malta, the Minister responsible for finance or his authorised representative.

2. In the application of this Agreement by a Contracting State, any term not otherwise defined shall, unless the context otherwise requires, have the meaning which it has under the laws of that Contracting State relating to the taxes which are the subject of this Agreement.

4 artikla

Verotuksellinen kotipaikka

1. Tässä sopimuksessa sanonnalla "sopimusvaltiossa asuva henkilö" tarkoitetaan henkilöä, joka tämän valtion lainsäädännön mukaan on siellä verovelvollinen kotipaikan, asumisen, liikkeen johtopaikan tai muun sellaisen perusteen nojalla. Sanonta ei käsitä henkilöä, joka on velvollinen suorittamaan veroa tässä sopimusvaltiossa vain tässä valtiossa olevasta lähteestä saadun tulon tai siellä olevan varallisuuden perusteella.

Article 4

Fiscal Domicile

1. For the purposes of this Agreement, the term "resident of a Contracting State" means any person who, under the law of that State, is liable to taxation therein by reason of his domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature. The term does not include any person who is liable to tax in that Contracting State in respect only of income from sources therein or capital situated in that State.

2. Milloin luonnollinen henkilö 1 kohdan määräysten mukaan on kummassakin sopimusvaltiossa asuva, noudatetaan seuraavia sääntöjä:

a) Hänen katsotaan asuvan siinä sopimusvaltiossa, jossa hänellä on käytettävänään vakinainen asunto. Jos hänellä on käytettävänään vakinainen asunto molemmissa sopimusvaltioissa, katsotaan hänen asuvan siinä sopimusvaltiossa, johon hänellä on kiinteimmät henkilökohtaiset ja taloudelliset siteet (elinetujen keskus).

b) Milloin ei voida ratkaista, kummassa sopimusvaltiossa hänen elinetujensa keskus on, tai milloin hänellä ei ole vakinaista asuntoa käytettävänään kummassakaan sopimusvaltiossa, katsotaan hänen asuvan siinä sopimusvaltiossa, jossa hän pysyvästi oleskelee.

c) Milloin hän oleskelee pysyvästi molemmissa sopimusvaltioissa tai ei oleskele pysyvästi kummassakaan niistä, katsotaan hänen asuvan siinä sopimusvaltiossa, jonka kansalainen hän on.

d) Milloin hän on molempien sopimusvaltioiden kansalainen tai ei ole kummankaan valtion kansalainen, on sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten ratkaistava asia keskinäisin sopimuksin.

3. Milloin muu kuin luonnollinen henkilö on 1 kohdan määräysten mukaan molemmissa sopimusvaltioissa asuva, katsotaan sen asuvan siinä sopimusvaltiossa, jossa sen tosiasiallinen liikkeen johto on.

4. Jakamattoman kuolinpesän katsotaan Suomessa toimitettavassa verotuksessa asuvan siinä sopimusvaltiossa, jossa vainaja 1 ja 2 kohtien mukaan asuin kuolinhetkellään.

2. Where by reason of the provisions of paragraph 1 an individual is a resident of both Contracting States, then his case shall be determined in accordance with the following rules:

a) He shall be deemed to be a resident of the Contracting State in which he has a permanent home available to him. If he has a permanent home available to him in both Contracting States, he shall be deemed to be a resident of the Contracting State with which his personal and economic relations are closest (centre of vital interests).

b) If the Contracting State in which he has his centre of vital interests cannot be determined, or if he has no permanent home available to him in either Contracting State, he shall be deemed to be a resident of the Contracting State in which he has an habitual abode.

c) If he has an habitual abode in both Contracting States or in neither of them, he shall be deemed to be a resident of the Contracting State of which he is a national.

d) If he is a national of both Contracting States or of neither of them, the competent authorities of the Contracting States shall settle the question by mutual agreement.

3. Where by reason of the provisions of paragaph 1 a person other than an individual is a resident of both Contracting States, then it shall be deemed to be a resident of the Contracting State in which its place of effective management is situated.

4. An undivided estate shall for the purposes of taxation in Finland be deemed to be a resident of the Contracting State of which the deceased was a resident at the time of his death according to the provisions of paragraphs 1 and 2.

5 artikla

Kiinteä toimipaikka

1. Tässä sopimuksessa sanonnalla "kiinteä toimipaikka" tarkoitetaan kiinteää liikepaikkaa, jossa harjoitetaan yrityksen liiketoimintaa kokonaan tai osaksi.

2. Sanonta "kiinteä toimipaikka" käsittää erityisesti:

a) liikkeen johtopaikan;
b) sivuliikkeen;
c) toimiston;

Article 5

Permanent Establishment

1. For the purposes of this Agreement the term "permanent establishment" means a fixed place of business in which the business of the enterprise is wholly or partly carried on.

2. The term "permanent establishment" shall include especially:

a) a place of management;
b) a branch;
c) an office;

d) tehtaan;

e) työpajan;

f) kaivoksen, louhoksen tai muun luonnonvarojen irroittamispaikan;

g) yli kahdentoista kuukauden ajan kestävän rakennus- tai asennustyön suorittamispaikan.

3. Sanonta "kiinteä toimipaikka" ei käsitä:

a) järjestelyjä, joihin on ryhdytty ainoastaan yritykselle kuuluvien tavaroiden varastoimista, näytteillä pitämistä tai luovuttamista varten;

b) yritykselle kuuluvan tavaravaraston pitämistä ainoastaan varastoimista, näytteillä pitämistä tai luovuttamista varten;

c) yritykselle kuuluvan tavaravaraston pitämistä ainoastaan toisen yrityksen toimesta tapahtuvaa muokkaamista tai jalostamista varten;

d) kiinteän liikepaikan pitämistä ainoastaan tavaroiden ostamista tai tietojen keräämistä varten yritykselle;

e) kiinteän liikepaikan pitämistä ainoastaan mainontaa, tietojen antamista, tieteellistä tutkimusta tai muuta sellaista toimintaa varten, joka on yrityksen muuhun toimintaan nähden luonteeltaan valmistelevaa tai avustavaa.

4. Henkilön, joka olematta 5 kohdassa tarkoitettu itsenäinen edustaja toimii sopimusvaltiossa olevan yrityksen puolesta, katsotaan muodostavan kiinteän toimipaikan ensiksi mainitussa valtiossa, mikäli hänellä on valtuus tehdä sopimuksia yrityksen nimissä ja hän valtuuttaan tässä valtiossa tavanomaisesti käyttää, paitsi milloin hänen toimintansa rajoittuu tavaroiden ostamiseen yrityksen puolesta.

5. Sopimusvaltiossa olevalla yrityksellä ei katsota olevan kiinteää toimipaikkaa toisessa sopimusvaltiossa pelkästään sen vuoksi, että se harjoittaa liiketoimintaa siinä valtiossa välittäjän, komissionäärin tai muun itsenäisen edustajan välityksellä, milloin nämä henkilöt toimivat säännönmukaisen liiketoimintansa rajoissa.

6. Se seikka, että sopimusvaltiossa asuvalla yhtiöllä on määräämisvalta yhtiössä — tai siinä määräämisvalta yhtiöllä — joka on toisessa sopi-

d) a factory;

e) a workshop;

f) a mine, quarry or other place of extraction of natural resources;

g) a building site or construction or assembly project which exists for more than twelve months.

3. The term "permanent establishment" not be deemed to include:

a) the use of facilities solely for the purpose of storage, display or delivery of goods or merchandise belonging to the enterprise;

b) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of storage, display or delivery;

c) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of processing by another enterprise;

d) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of purchasing goods or merchandise, or for collecting information, for the enterprise;

e) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of advertising, for the supply of information, for scientific research or for similar activities which have a preparatory or auxiliary character for the enterprise.

4. A person acting in a Contracting State on behalf of an anterprise of the other Contracting State — other than an agent of an independent status to whom paragraph 5 applies — shall be deemed to be a permanent establishment in the first-mentioned State if he has, and habitually exercies in that State, an authority to conclude contracts in the name of the enterprise, unless his activities are limited to the purchase of goods or merchandise for the enterprise.

5. An enterprise of a Contracting State shall not be deemed to have a permanent establishment in the other Contracting State merely because it carries on business in that other State through a broker, general commission agent or any other agent of an independent status, where such persons are acting in the ordinary course of their business.

6. The fact that a company which is a resident of a Contracting State controls or is controlled by a company which is a resident of the

musvaltiossa asuva taikka joka siellä harjoittaa liiketoimintaa (joko kiinteästä toimipaikasta tai muuten), ei itsestään tee kumpaakaan yhtiötä toisen kiinteäksi toimipaikaksi.

7. Sopimusvaltiossa olevalla yrityksellä katsotaan olevan kiinteä toimipaikka toisessa sopimusvaltiossa, jos se harjoittaa valvontatoimintaa rakennus- tai asennustyön yhteydessä tässä toisessa valtiossa yli kahdentoista kuukauden ajan.

other Contracting State, or which carries on business in that other State (whether through a permanent establishment or otherwise), shall not of itself make either company a permanent establishment of the other.

7. An enterprise of a Contracting State shall be deemed to have a permanent establishment in the other Contracting State if it carries on supervisory activities in that other State for more than twelve months in connection with a construction or assembly project.

6 artikla

Kiinteä omaisuus

1. Kiinteästä omaisuudesta saadusta tulosta voidaan verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa omaisuus on.

2. a) Sanonta "kiinteä omaisuus" määräytyy sen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan, jossa omaisuus on;

b) sanonta käsittää kuitenkin aina kiinteän omaisuuden tarpeiston, oikeudet, joihin sovelletaan yleisen lain kiinteistöä koskevia säännöksiä, samoin kuin oikeudet kivennäisesiintymien, lähteiden ja muiden luonnonvarojen hyväksikäytöstä tai oikeudesta niiden hyväksikäyttöön saataviin määrältään muuttuviin tai kiinteisiin korvauksiin;

c) aluksia ja ilma-aluksia ei pidetä kiinteänä omaisuutena.

3. Tämän artiklan 1 kohdan määräyksiä sovelletaan kiinteän omaisuuden välittömästä käytöstä, sen vuokralle antamisesta samoin kuin kaikesta muusta käytöstä saatuun tuloon.

4. Milloin osakkeiden tai muiden yhtiöoikeuksien omistus oikeuttaa osakkeiden tai oikeuksien omistajan hallitsemaan yhtiön omistamaa kiinteätä omaisuutta, voidaan tuloa, joka saadaan tällaisen hallintaoikeuden välittömästä käytöstä, sen vuokralle antamisesta samoin kuin kaikesta muusta käytöstä, verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa kiinteä omaisuus on.

5. Tämän artiklan 1, 3 ja 4 kohtien määräyksiä sovelletaan myös yrityksen omistamasta kiinteästä omaisuudesta saatuun tuloon samoin kuin vapaan ammatin harjoittamisessa käytetystä kiinteästä omaisuudesta saatuun tuloon.

Article 6

Immovable Property

1. Income from immovable property may be taxed in the Contracting State in which such property is situated.

2. a) The term "immovable property" shall be defined in accordance with the law of the Contracting State in which the property in question is situated;

b) the term shall in any case include property accessory to immovable property, rights to which the provisions of general law respecting immovable property apply, and rights to variable or fixed payments as consideration for the working of, or the right to work, mineral deposits, sources and other natural resources;

c) ships and aircraft shall not be regarded as immovable property.

3. The provisions of paragraph 1 shall apply to income derived from the direct use, letting, or use in any other form of immovable property.

4. Where the ownership of shares or other corporates rights in a company entitle the holder of the shares or rights to the enjoyment of immovable property owned by the company, the income from the direct use, letting, or use in any other form of such right to enjoyment may be taxed in the Contracting State in which the immovable property is situated.

5. The provisions of paragraphs 1, 3 and 4 shall also apply to the income from immovable property of an enterprise and to income from immovable property used for the performance of professional services.

7 artikla

Liiketulo

1. Sopimusvaltiossa olevan yrityksen saamasta tulosta verotetaan vain siinä valtiossa, jollei yritys harjoita liiketoimintaa toisessa sopimusvaltiossa siellä olevasta kiinteästä toimipaikasta. Mikäli yritys harjoittaa liiketoimintaa edellä sanotuin tavoin, voidaan tässä toisessa valtiossa verottaa yrityksen saamasta tulosta, mutta vain kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettavasta tulon osasta.

2. Milloin sopimusvaltiossa oleva yritys harjoittaa liiketoimintaa toisessa sopimusvaltiossa siellä olevasta kiinteästä toimipaikasta, on kummassakin sopimusvaltiossa kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettava se tulo, jonka toimipaikan olisi voitu olettaa tuottavan, jos se olisi ollut samaa tai samanluonteista toimintaa samojen tai samanluonteisten edellytysten vallitessa harjoittava erillinen yritys, joka täysin itsenäisesti päättää liiketoimista sen yrityksen kanssa, jonka kiinteä toimipaikka se on.

3. Kiinteän toimipaikan tuloa määrättäessä on vähennykseksi hyväksyttävä toimipaikasta johtuneet menot, niihin luettuina johto- ja muut yleiset hallintomenot riippumatta siitä, ovatko ne syntyneet siinä valtiossa, jossa kiinteä toimipaikka on, vai muualla.

4. Mikäli sopimusvaltiossa noudatetun käytännön mukaan kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettava tulo määrätään jakamalla yrityksen kokonaistulo yrityksen eri osien kesken, eivät 2 kohdan määräykset estä tätä sopimusvaltiota määräämästä verotettavaa tuloa tällaista käytännössä olevaa jakamismenettelyä noudattaen. Jakamismenetelmän on kuitenkin johdettava tässä artiklassa esitettyjen periaatteiden mukaiseen tulokseen.

5. Tuloa ei ole luettava kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi pelkästään sen perusteella, että kiinteä toimipaikka on ostanut tavaroita yrityksen lukuun.

6. Sovellettaessa edellä olevia kohtia on kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettava tulo vuodesta toiseen määrättävä samaa menetelmää noudattaen, jollei pätevistä ja riittävistä syistä muuta johdu.

7. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta

Article 7

Business Profits

1. The profits of an enterprise of a Contracting State shall be taxable only in that State unless the enterprise carries on business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein. If the enterprise carries on business as aforesaid, the profits of the enterprise may be taxed in the other State but only so much of them as is attributable to that permanent establishment.

2. Where an enterprise of a Contracting State carries on business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein, there shall in each Contracting State be attributed to that permanent establishment the profits which it might be expected to make if it were a distinct and separate enterprise engaged in the same or similar activities under the same or similar conditions and dealing wholly independently with the enterprise of which it is a permanent establishment.

3. In the determination of the profits of a permanent establishment, there shall be allowed as deductions expenses which are incurred for the purposes of the permanent establishment including executive and general administrative expenses so incurred, whether in the State in which the permanent establishment is situated or elsewhere.

4. In so far as it has been customary in a Contracting State to determine the profits to be attributed to a permanent establishment on the basis of an apportionment of the total profits of the enterprise to itse various parts, nothing in paragraph 2 shall preclude that Contracting State from determining the profits to be taxed by such an apportionment as may be customary. The method of apportionment adopted shall, however, be such that the result shall be in accordance with the principles laid down in this Article.

5. No profits shall be attributed to a permanent establishment by reason of the mere purchase by that permanent establishment of goods or merchandise for the enterprise.

6. For the purposes of the preceding paragraphs, the profits to be attributed to the permanent establishment, shall be determined by the same method year by year unless there is good and sufficient reason to the contrary.

7. The provisions of this Article shall not

kummankaan sopimusvaltion vakuutusliikkeestä saadun tulon verottamista koskevien lakien säännöksiin.

8. Milloin tuloon sisältyy tuloeriä, joita käsitellään erikseen tämän sopimuksen muissa artikloissa, tämän artiklan määräykset eivät vaikuta sanottujen artikloiden määräyksiin.

affect the provisions of the law of either Contracting State regarding the taxation of income from the business of insurance.

8. Where profits include items of income which are dealt with separately in other Articles of this Agreement, then the provisions of those Articles shall not be affected by the provisions of this Article.

8 artikla

Meri- ja ilmakuljetus

1. Alusten tai ilma-alusten käyttämisestä kansainväliseen liikenteeseen saadusta tulosta verotetaan vain siinä sopimusvaltiossa, jossa yrityksen tosiasiallinen liikkeen johto on.

2. Milloin merikuljetusyrityksen tosiasiallinen liikkeen johto on aluksella, johdon katsotaan olevan siinä sopimusvaltiossa, jossa aluksen kotisatama on, tai, milloin aluksella ei ole kotisatamaa, siinä sopimusvaltiossa, jossa laivanisäntä asuu.

3. Tämän artiklan 1 kohdan määräyksiä sovelletaan myös tuloon, joka saadaan osallistumisesta pooliin, yhteiseen liiketoimintaan tai kansainväliseen liiketoimintayksikköön.

Article 8

Shipping and Air Transport

1. Profits from the operation of ships or aircraft in international traffic shall be taxable only in the Contracting State in which the place of effective management of the enterprise is situated.

2. If the place of effective management of a shipping enterprise is aboard a ship, then it shall be deemed to be situated in the Contracting State in which the home harbour of the ship is situated, or, if there is no such home harbour, in the Contracting State of which the operator of the ship is a resident.

3. The provisions of paragraph 1 shall also apply to profits derived from the participation in a pool, in a joint business or in an international operations agency.

9 artikla

Etuyhteydessä keskenään olevat yritykset

1. Milloin

a) sopimusvaltiossa oleva yritys välittömästi tai välillisesti osallistuu toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistaa osan sen pääomasta, taikka

b) samat henkilöt välittömästi tai välillisesti osallistuvat sekä sopimusvaltiossa olevan yrityksen että toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistavat osan niiden pääomasta,

ja jos jommassakummassa tapauksessa yritysten välillä on kaupallisissa tai rahoitussuhteissa sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mistä riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, voidaan tulo, joka ilman näitä ehtoja olisi kertynyt toiselle näistä yrityksistä, mutta näiden ehtojen vuoksi ei ole kertynyt yritykselle, lukea tämän yrityksen tuloon ja verottaa siitä tämän mukaisesti.

Article 9

Associated Enterprises

1. Where —

a) an enterprise of a Contracting State participates directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of the other Contracting State, or

b) the same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of a Contracting State and an enterprise of the other Contracting State,

and in either case conditions are made or imposed between the two enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.

2. Milloin tulo, josta sopimusvaltiossa olevalle yritykselle on määrätty veroa tässä valtiossa, on luettu myös toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen tuloon ja verotettu siitä tämän mukaisesti, ja siten mukaan luettu tulo on tuloa, joka olisi kertynyt tälle toisessa valtiossa olevalle yritykselle, jos yritysten välillä sovitut ehdot olisivat olleet sellaisia, joista olisi sovittu riippumattomien yritysten välillä, ensiksi mainitun valtion on oikaistava tästä tulosta siinä valtiossa määrätyn veron määrä. Tällaista oikaisua tehtäessä on otettava huomioon tämän sopimuksen muut tulon luonnetta koskevat määräykset, ja sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten on tässä tarkoituksessa, jos se on tarpeellista, neuvoteltava keskenään.

2. Where profits on which an enterprise of a Contracting State have been charged to tax in that State are also included in the porfits of an enterprises of the other Contracting State and taxed accordingly and the profits so included are profits which would have accrued to that enterprise of the other State if the conditions made between the enterprises had been those which would have been made between independent enterprises, then the first-mentioned State shall make an appropriate adjustment to the amount of tax charged on those profits in the first-mentioned State. In determining such an adjustment due regard shall be had to the other provisions of this Agreement in relation to the nature of the income, and for this purpose the competent authorities of the Contracting States shall if necessary consult each other.

10 artikla

Osinko

1. Sopimusvaltiossa asuvan yhtiön toisessa sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle maksamasta osingosta voidaan verottaa tässä toisessa valtiossa.

2. Osingosta voidaan kuitenkin verottaa siinä sopimusvaltiossa, jonka asukas osingon maksava yhtiö on, seuraavasti:

a) milloin Suomessa asuva yhtiö maksaa osinkoa Maltalla asuvalle henkilölle, siten määrättävä vero ei saa olla suurempi kuin:

i) 5 prosenttia osingon kokonaismäärästä, jos saajana on yhtiö (lukuun ottamatta yhtymää), joka välittömästi hallitsee vähintään 25 prosenttia osingon maksavan yhtiön pääomasta;

ii) 15 prosenttia osingon kokonaismäärästä kaikissa muissa tapauksissa;

b) milloin Maltalla asuva yhtiö maksaa osinkoa Suomessa asuvalle henkilölle;

i) Maltan vero ei saa olla suurempi kuin vero, joka määrätään osingon maksavalle yhtiölle siten jaetusta voitosta;

ii) i)-kohdan määräysten estämättä Maltan vero ei saa olla suurempi kuin 15 prosenttia osingosta, jos osinko on maksettu sellaisena vuotena saadusta voitosta tai tulosta, jolta yhtiö on Maltan teollisuudelle annettavaa avustusta koskevien säännösten perusteella saanut etuja, ja osakkeenomistaja toimittaa asianomaiselta verotusvuodelta Maltan veron alaista tuloa koske-

Article 10

Dividends

1. Dividends paid by a company which is a resident of a Contracting State to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, such dividends may be taxed in the Contracting State of which the company paying the dividends is a resident, as follows:

a) where dividends are paid by a company resident of Finland to a resident of Malta, the tax so charged shall not exceed:

i) 5 per cent of the gross amount of the dividends if the recipient is a company (excluding partnership) which holds directly at least 25 per cent of the capital of the company paying the dividends;

ii) in all other cases, 15 per cent of the gross amount of the dividends;

b) where dividends are paid by a company resident of Malta to a resident of Finland:

i) Malta tax shall not exceed that chargeable on the company paying the dividends in respect of the profits so distributed;

ii) notwithstanding the provisions of subparagraph i), Malta tax shall not exceed 15 per cent of the dividends if such dividends are paid out of gains or profits earned in any year in respect of which the company is in receipt of any benefit under the provisions regulating aids to industries in Malta, and the shareholder submits returns and accounts to the taxation author-

vat ilmoitukset ja tilit Maltan veroviranomaisille.

Sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset sopivat keskenään, miten tässä kohdassa määrättyjä rajoituksia sovelletaan.

Tämä kohta ei vaikuta yhtiön verottamiseen siitä voitosta, josta osinko maksetaan.

3. Sanonnalla "osinko" tarkoitetaan tässä artiklassa tuloa, joka on saatu osakkeista tai muista voitto-osuuteen oikeuttavista oikeuksista, jotka eivät ole saamisia, samoin kuin muista yhtiöoikeuksista saatua tuloa, jota sen valtion verolainsäädännön mukaan, jossa asuva voiton jakava yhtiö on, kohdellaan verotuksellisesti samalla tavoin kuin osakkeista saatua tuloa.

4. Milloin sopimusvaltiossa asuva osingon saaja harjoittaa toisessa sopimusvaltiossa, jossa asuva osingon maksava yhtiö on, liiketoimintaa siellä olevasta kiinteästä toimipaikasta tai harjoittaa tässä toisessa valtiossa vapaata ammattia siellä olevasta kiinteästä paikasta ja osingon maksamisen perusteena olevat oikeudet tosiasiallisesti liittyvät tällaiseen kiinteään toimipaikkaan tai kiinteään paikkaan, ei 1 ja 2 kohtien määräyksiä sovelleta. Tässä tapauksessa sovelletaan 7 tai 14 artikloiden määräyksiä.

5. Milloin sopimusvaltiossa asuva yhtiö saa tuloa toisesta sopimusvaltiosta, ei tämä toinen valtio saa määrätä veroa osingosta, jonka yhtiö maksaa henkilöille, jotka ovat ensiksi mainitussa valtiossa asuvia, eikä myöskään määrätä yhtiön jakamattomasta voitosta jakamattomaan voittoon kohdistuvaa veroa, vaikka maksettu osinko tai jakamattomat voittovarat kokonaan tai osaksi koostuisivatkin tässä toisessa valtiossa kertyneestä tulosta. Tämän kohdan määräykset eivät estä tätä toista valtiota verottamasta tässä valtiossa asuvalle henkilölle maksetusta osingosta tai osingosta, jonka perusteena olevat oikeudet tosiasiallisesti liittyvät kiinteään toimipaikkaan tai kiinteään paikkaan, joka ensiksi mainitussa valtiossa asuvalla henkilöllä on tässä toisessa valtiossa.

ities of Malta in respect of his income liable to Malta tax for the relative year of assessment.

The competent authorities of the Contracting States shall by mutual agreement settle the mode of application of the limitations provided for in this paragraph.

This paragraph shall not affect the taxation of the company in respect of the profits out of which the dividends are paid.

3. The term "dividends" as used in this Article means income from shares, or other rights, not being debt-claims, participating in profits, as well as income from other corporate rights which is subject to the same taxation treatment as income from shares by the taxation law of the State of which the company making the distribution is a resident.

4. The provisions of paragraghs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the dividends, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State of which the company paying the dividends is a resident, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State professional services from a fixed base situated therein and the holding in respect of which the dividends are paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such a case, the provisions of Article 7 or of Article 14, as the case may be, shall apply.

5. Where a company which is a resident of a Contracting State derives profits or income from the other Contracting State, that other State may not impose any tax on dividends paid by the company to residents of the first-mentioned State, or subject the company's undistributed profits to a tax on undistributed profits, even if the dividends paid, or the undistributed profits consist wholly or partly of profits or income arising in that other State. The provisions of this paragraph shall not prevent that other State from taxing dividends paid to residents of that State or dividends relating to a holding which is effectively connected with a permanent establishment or fixed base maintained in that other State by a resident of the first-mentioned State.

11 artikla

Korko

1. Sopimusvaltiosta kertyneestä toisessa sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle maksetusta korosta voidaan verottaa tässä toisessa valtiossa.

Article 11

Interest

1. Interest arising in a Contracting State and paid to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. Korosta voidaan kuitenkin verottaa siinä sopimusvaltiossa, josta se kertyy, tämän valtion lainsäädännön mukaan, mutta siten määrättävä vero ei saa olla suurempi kuin 10 prosenttia koron määrästä. Sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset sopivat keskenään, miten tätä rajoitusta sovelletaan.

3. Tämän artiklan 2 kohdan määräysten estämättä:

a) Maltalta kertynyt Suomen hallitukselle tai Suomen Pankille maksettu korko on vapaa Maltan verosta;

b) Suomesta kertynyt Maltan hallitukselle, Maltan Keskuspankille tai Maltan Kehitysyhtiölle maksettu korko on vapaa Suomen verosta;

c) tässä kohdassa myönnettyjä vapautuksia sovelletaan myös jommankumman sopimusvaltion muuhun julkisyhteisöön, jos tällainen yhteisö on eri oikeushenkilö.

4. Sanonnalla "korko" tarkoitetaan tässä artiklassa tuloa, joka on saatu kaikenlaatuisista saamisista riippumatta siitä, onko niiden vakuutena kiinteistökiinnitys vai ei, ja liittyykö niihin oikeus osuuteen velallisen voittoon vai ei, ja erityisesti tuloa, joka on saatu valtion velkakirjoista, ja tuloa, joka on saatu obligaatioista ja debentuureista, siihen luettuina obligaatioihin ja debentuureihin liittyvät palkinnot ja voitot. Maksun viivästymisen johdosta suoritettavia sakkomaksuja ei tässä artiklassa pidetä korkona.

5. Milloin sopimusvaltiossa asuva koron saaja harjoittaa toisessa sopimusvaltiossa, josta korko kertyy, liiketoimintaa siellä olevasta kiinteästä toimipaikasta tai harjoittaa tässä toisessa valtiossa vapaata ammattia siellä olevasta kiinteästä paikasta ja koron maksamisen perusteena oleva saaminen tosiasiallisesti liittyy tällaiseen kiinteään toimipaikkaan tai kiinteään paikkaan, ei 1 ja 2 kohtien määräyksiä sovelleta. Tässä tapauksessa sovelletaan 7 tai 14 artikloiden määräyksiä.

6. Koron katsotaan kertyvän sopimusvaltiosta, kun sen maksaa kysymyksessä oleva valtio, sen julkisyhteisö tai paikallisviranomainen tahi tässä valtiossa asuva henkilö. Milloin kuitenkin koron maksajalla riippumatta siitä, onko hän sopimusvaltiossa asuva vai ei, on sopimusvaltiossa kiinteä toimipaikka, josta koron perusteena oleva velka on aiheutunut ja jota tämä

2. However, such interest may be taxed in the Contracting State in which it arises, and according to the law of that State, but the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the amount of the interest. The competent authorities of the Contracting State shall by mutual agreement settle the mode of application of this limitation.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 2:

a) interest arising in Malta and paid to the Government of Finland or the Bank of Finland shall be exempt from Malta tax:

b) interest arising in Finland and paid to the Malta Government, the Central Bank of Malta or the Malta Development Corporation shall be exempt from Finnish tax;

c) the exemptions granted by this paragraph shall also apply to any other statutory body of a public character of either Contracting State if such body possesses a distinct legal personality.

4. The term "interest" as used in this Article means income from debt-claims of every kind, whether or not secured by mortgage and whether or not carrying a right to participate in the debtor's profits, and, in particular, income from Government securities and income from bonds or debentures, including premiums and prizes attaching to bonds or debentures. Penalty charges for late payment shall not be regarded as interest for the purpose of this Article.

5. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the interest, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State in which the interest arises, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State professional services from a fixed base situated therein and the debt-claim in respect of which the interest is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such a case, the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

6. Interest shall be deemed to arise in a Contracting State when the payer is that State itself, a statutory public community, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the interest, whether he is a resident of a Contracting State or not, has in a Contracting State a permanent establisment in connection with which the in-

korko rasittaa kuluna, katsotaan sanotun koron kertyvän siitä sopimusvaltiosta, jossa kiinteä toimipaikka on.

7. Milloin maksettu korko maksajan ja saajan tai heidän molempien ja kolmannen henkilön välisen erityisen suhteen vuoksi ylittää koron perusteena olevaan saamiseen nähden määrän, josta maksaja ja saaja olisivat sopineet, jollei tällaista suhdetta olisi, sovelletaan tämän artiklan määräyksiä vain viimeksi mainittuun määrään. Tässä tapauksessa verotetaan tämän määrän ylittävästä maksun osasta kummankin sopimusvaltion lainsäädännön mukaan, ottaen huomioon tämän sopimuksen muut määräykset.

debtedness on which the interets is paid was incurred, and such interest is borne by such permanent establishment, then such interets shall be deemed to arise in the Contracting State in which the permanent establishment is situated.

7. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the interest paid, having regard to the debt-claim for which it is paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship, the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each Contracting State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

12 artikla

Rojalti

1. Sopimusvaltiosta kertyneestä toisessa sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle maksetusta rojaltista voidaan verottaa tässä toisessa valtiossa.

2. Tämän artiklan 3 a) kohdassa tarkoitetusta rojaltista voidaan kuitenkin verottaa myös siinä sopimusvaltiossa, josta se kertyy, tämän valtion lainsäädännön mukaan, mutta siten määrättävä vero ei saa olla suurempi kuin 10 prosenttia rojaltin kokonaismäärästä. Sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset sopivat keskenään, miten tätä rajoitusta sovelletaan.

3. Sanonnalla "rojalti" tarkoitetaan tässä artiklassa kaikkia suorituksia, jotka saadaan korvauksena

a) patenttien, tavaramerkkien, mallien tai muottien, piirustusten, salaisten kaavojen tai valmistustapojen tahi teollisen, kaupallisen tai tieteellisen välineistön käyttämisestä tai käyttöoikeudesta taikka teollisia, kaupallisia tai tieteellisiä kokemuksia koskevista tiedoista;

b) kirjallisten, taiteellisten tai tieteellisten teosten, niihin luettuina elokuvafilmit sekä televisio- ja radiolähetyksissä esitettävät filmit ja nauhat, tekijänoikeuden käyttämisestä tai käyttöoikeudesta.

4. Milloin sopimusvaltiossa asuva rojaltin saaja harjoittaa toisessa sopimusvaltiossa, josta rojalti kertyy, liiketoimintaa siellä olevasta kiin-

Article 12

Royalties

1. Royalties arising in a Contracting State and paid to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, royalties of the kind referred to in sub-paragraph a) of paragraph 3 may be taxed in the Contracting State in which they arise, and according to the law of that State, but the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the royalties. The competent authorities of the Contracting States shall by mutual agreement settle the mode of application of this limitation.

3. The term "royalties" as used in this Article means payments of any kind received as a consideration for the use of, or the right to use,

a) any patent, trade mark, design or model, plan, secret formula or process, or any industrial, commercial or scientific equipment, or for information concerning industrial, commercial or scientific experience;

b) any copyright of literary, artistic or scientific work including cinematograph films, and films or tapes for television or radio broadcasting.

4. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the royalties, being a resident of a Contracting State, carries

teästä toimipaikasta tai harjoittaa tässä toisessa valtiossa vapaata ammattia siellä olevasta kiinteästä paikasta ja rojaltin maksamisen perusteena oleva oikeus tai omaisuus tosiasiallisesti liittyy tällaiseen kiinteään toimipaikkaan tai kiinteään paikkaan, ei 1 ja 2 kohtien määräyksiä sovelleta. Tässä tapauksessa sovelletaan 7 tai 14 artikloiden määräyksiä.

5. Rojaltin katsotaan kertyvän sopimusvaltiosta, kun sen maksaa kysymyksessä oleva valtio, sen julkisyhteisö tai paikallisviranomainen tahi tässä valtiossa asuva henkilö. Milloin kuitenkin rojaltin maksajalla riippumatta siitä, onko hän sopimusvaltiossa asuva vai ei, on sopimusvaltiossa kiinteä toimipaikka, josta rojaltin perusteena oleva velvoite on aiheutunut ja jota tämä rojalti rasittaa kuluna, katsotaan sanotun rojaltin kertyvän siitä sopimusvaltiosta, jossa kiinteä toimipaikka on.

6. Milloin maksettu rojalti maksajan ja saajan tai heidän molempien ja kolmannen henkilön välisen erityisen suhteen vuoksi ylittää rojaltin perusteena olevaan käyttöön, oikeuteen tai tietoon nähden määrän, josta maksaja ja saaja olisivat sopineet, jollei tällaista suhdetta olisi, sovelletaan tämän artiklan määräyksiä vain viimeksi mainittuun määrään. Tässä tapauksessa verotetaan tämän määrän ylittävästä maksun osasta kummankin sopimusvaltion lainsäädännön mukaan, ottaen huomioon tämän sopimuksen muut määräykset.

on business in the other Contracting State in which the royalties arise, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State professional services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the royalties are paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such a case, the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

5. Royalties shall be deemed to arise in a Contracting State when the payer is that State itself, a statutory public community, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the royalties, whether he is a resident of the Contracting State or not, has in a Contracting State a permanent establishment in connection with which the liability to pay the royalties was incurred, and such royalties are borne by such permanent establishment, then such royalties shall be deemed to arise in the Contracting State in which the permanent establishment is situated.

6. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the royalties paid, having regard to the use, right or information for which they are paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship, the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each Contracting State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

13 artikla

Myyntivoitto

1. Voitosta, joka saadaan 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kiinteän omaisuuden luovutuksesta, voidaan verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa omaisuus on.

2. Voitosta, joka saadaan sopimusvaltiossa olevan yrityksen toisessa sopimusvaltiossa olevan kiinteän toimipaikan liikeomaisuuteen kuuluvan irtaimen omaisuuden tai sopimusvaltiossa asuvan henkilön toisessa sopimusvaltiossa vapaan ammatin harjoittamista varten käytettävänä olevaan kiinteään paikkaan kuuluvan irtaimen

Article 13

Capital Gains

1. Gains from the alienation of immovable property, as defined in paragraph 2 of Article 6, may be taxed in the Contracting State in which such property is situated.

2. Gains from the alienation of movable property forming part of the business property of a permanent establishment which an enterprise of a Contracting State has in the other Contracting State or of movable property pertaining to a fixed base available to a resident of a Contracting State in the other Contracting

omaisuuden luovutuksesta, siihen luettuna tällaisen kiinteän toimipaikan (erillisenä tai koko yrityksen mukana) tai kiinteän paikan luovutuksesta saatu voitto, voidaan verottaa tässä toisessa valtiossa. Tämän sopimuksen 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verotetaan kuitenkin vain siinä sopimusvaltiossa, jossa tällaisesta omaisuudesta sanotun artiklan mukaan verotetaan.

3. Muun kuin 1 ja 2 kohdissa mainitun omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verotetaan vain siinä sopimusvaltiossa, jossa luovuttaja asuu.

4. Tämän artiklan 3 kohdan määräysten estämättä voidaan voitosta, jonka Maltalla asuva henkilö saa Suomessa asuvan yhtiön osakkeiden luovutuksesta, verottaa jälkimmäisessä valtiossa, jollei voitto ole veronalaista Maltalla.

State for the purpose of performing professional service, including such gains from the alienation of such a permanent establishment (alone or together with the whole enterprise) or of such a fixed base, may be taxed in the other State. However, gains from the alienation of movable property of the kind referred to in paragraph 3 of Article 22 shall be taxable only in the Contracting State in which such movable property is taxable according to the said Article.

3. Gains from the alienation of any property other than those mentioned in paragraphs 1 and 2 shall be taxable only in the Contracting State of which the alienator is a resident.

4. Notwithstanding the provisions of paragraph 3, gains derived by a resident of Malta from the alienation of shares in a company which is a resident of Finland may be taxed in the latter State unless the said gains are subject to tax in Malta.

14 artikla

Itsenäinen henkilökohtainen työ

1. Sopimusvaltiossa asuvan henkilön vapaan ammatin harjoittamisesta tai muusta samanluonteisesta itsenäisestä toiminnasta saamasta tulosta verotetaan vain tässä valtiossa, jollei hänellä ole toimintansa harjoittamista varten toisessa sopimusvaltiossa kiinteää paikkaa, joka on vakinaisesti hänen käytettävissään. Jos hänellä on tällainen kiinteä paikka, voidaan kiinteään paikkaan kuuluvasta tulon osasta verottaa tässä toisessa sopimusvaltiossa.

2. Sanonta "vapaa ammatti" käsittää erityisesti itsenäisen tieteellisen, kirjallisen, taiteellisen, kasvatuksellisen tai opetuksellisen toiminnan sekä itsenäisen toiminnan lääkärinä, asianajajana, insinöörinä, arkkitehtinä, hammaslääkärinä ja tilintarkastajana.

Article 14

Independent Personal Services

1. Income derived by a resident of a Contracting State in respect of professional services or other independent activities of a similar character shall be taxable only in that State unless he has a fixed base regularly available to him in the other Contracting State for the purpose of performing his activities. If he has such a fixed base, the income may be taxed in the other Contracting State but only so much of it as is attributable to that fixed base.

2. The term "professional services" includes, especially, independent scientific, literary, artistic, educational or teaching activities as well as the independent activities of physicians, lawyers, engineers, architects, dentists and accountants.

15 artikla

Epäitsenäinen henkilökohtainen työ

1. Mikäli 16, 18, 19 ja 20 artikloiden määräyksistä ei muuta johdu, verotetaan sopimusvaltiossa asuvan henkilön epäitsenäisestä työstä saamasta palkasta ja muusta sellaisesta hyvityksestä vain tässä valtiossa, jollei työ ole tehty toisessa sopimusvaltiossa. Jos työ on siellä tehty, voidaan siitä saadusta hyvityksestä verottaa tässä toisessa valtiossa.

Article 15

Dependent Personal Services

1. Subject to the provisions of Articles 16, 18, 19 and 20, salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of a Contracting State in respect of an employment shall be taxable only in that State unless the employment is exercised in the other Contracting State. If the employment is so exercised, such remuneration as is derived therefrom may be taxed in that other State.

2. Tämän artiklan 1 kohdan määräysten estämättä verotetaan sopimusvaltiossa asuvan henkilön toisessa sopimusvaltiossa tekemästä epäitsenäisestä työstä saamasta hyvityksestä vain ensiksi mainitussa valtiossa, jos:

a) saaja oleskelee tässä toisessa valtiossa yhdessä tai useammassa jaksossa yhteensä enintään 183 päivää kalenterivuoden aikana, ja

b) työnantaja, joka suorittaa hyvityksen tai jonka puolesta se suoritetaan, ei ole tässä toisessa valtiossa asuva, sekä

c) hyvityksellä ei kuluna rasiteta työnantajan tässä toisessa valtiossa olevaa kiinteää toimipaikkaa tai kiinteää paikkaa.

3. Edellä tässä artiklassa olevien määräysten estämättä voidaan hyvityksestä, joka saadaan kansainvälisessä liikenteessä olevalla aluksella tai ilma-aluksella tehdystä epäitsenäisestä työstä, verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa yrityksen tosiasiallinen liikkeen johto on.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, remuneration derived by a resident of a Contracting State in respect of an employment exercised in the other Contracting State shall be taxable only in the first-mentioned State if:

a) the recipient is present in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 183 days in the calendar year concerned, and

b) the remuneration is paid by, or on behalf of, an employer who is not a resident of the other State, and

c) the remuneration is not borne by a permanent establishment or a fixed base which the employer has in the other State.

3. Notwithstanding the preceding provisions of this Article, remuneration in respect of an employment exercised aboard a ship or aircraft in international traffic, may he taxed in the Contracting State in which the place of effective management of the enterprise is situated.

16 artikla

Johtajanpalkkiot

Sopimusvaltiossa asuvan henkilön toisessa sopimusvaltiossa asuvan yhtiön johtokunnan tai muun sellaisen elimen jäsenyydestä saamasta johtajanpalkkiosta ja muusta sellaisesta suorituksesta voidaan verottaa tässä toisessa valtiossa.

Article 16

Directors' Fees

Directors' fees and similar payments derived by a resident of a Contracting State in his capacity as a member of the board of directors or another similar organ of a company which is a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

17 artikla

Taiteilijat ja urheilijat

1. Tämän sopimuksen 14 ja 15 artikloiden määräysten estämättä voidaan julkisesti esiintyvien henkilöiden, kuten teatteri-, elokuva-, radio- tai televisiotaiteilijoiden ja muusikkojen, samoin kuin urheilijoiden tässä ominaisuudessa harjoittamastaan henkilökohtaisesta toiminnasta saamasta tulosta verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa tätä toimintaa harjoitetaan.

2. Milloin taiteilijan tai urheilijan tässä ominaisuudessa harjoittamasta henkilökohtaisesta toiminnasta saatu tulo ei tule taiteilijalle tai urheilijalle itselleen, vaan toiselle henkilölle, voidaan tästä tulosta, 7, 14 ja 15 artikloiden määräysten estämättä, verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa taiteilija tai urheilija harjoittaa toimintaansa.

Article 17

Artistes and Athletes

1. Notwithstanding the provisions of Articles 14 and 15, income derived by public entertainers, such as theatre, motion picture, radio or television artistes, and musicians, and by athletes from their personal activities as such may be taxed in the Contracting State in which these activities are exercised.

2. Where income in respect of personal activities as such of an entertainer or athlete accrues not to that entertainer or athlete himself but to another person, that income may, notwithstanding the provisions of Articles 7, 14 and 15, be taxed in the Contracting State in which the activity of the entertainer or athlete is exercised.

18 artikla

Julkinen palvelus

1. a) Hyvityksestä, eläkettä lukuun ottamatta, jonka sopimusvaltio, sen julkisyhteisö tai paikallisviranomainen maksaa luonnolliselle henkilölle palveluksesta, joka on suoritettu tälle valtiolle, sen julkisyhteisölle tai paikallisviranomaiselle, verotetaan vain tässä valtiossa;

b) tällaisesta hyvityksestä verotetaan kuitenkin vain toisessa sopimusvaltiossa, jos palvelus suoritetaan tässä valtiossa ja saaja on tässä toisessa sopimusvaltiossa asuva henkilö:

i) joka on tämän valtion kansalainen; tai

ii) josta ei tullut tässä valtiossa asuvaa ainoastaan tämän palveluksen suorittamisen vuoksi.

2. a) Eläkkeestä, jonka sopimusvaltio, sen julkisyhteisö tai paikallisviranomainen maksaa, tai joka maksetaan niiden perustamista rahastoista, luonnolliselle henkilölle palveluksesta, joka on suoritettu tälle valtiolle, sen julkisyhteisölle tai paikallisviranomaiselle, verotetaan vain tässä valtiossa;

b) tällaisesta eläkkeestä verotetaan kuitenkin vain toisessa sopimusvaltiossa, jos eläkkeen saaja on tämän valtion kansalainen ja asuu tässä valtiossa.

3. Tämän sopimuksen 15, 16 ja 19 artikloiden määräyksiä sovelletaan hyvitykseen ja eläkkeeseen, joka maksetaan toisen sopimusvaltion, sen julkisyhteisön tai paikallisviranomaisen harjoittaman liiketoiminnan yhteydessä suoritetusta palveluksesta.

4. Tämän artiklan 1 kohdan määräyksiä sovelletaan myös hyvitykseen, joka sopimusvaltion, sen julkisyhteisön tai paikallisviranomaisen kehitysyhteistyöohjelman puitteissa maksetaan tämän valtion, sen julkisyhteisön tai paikallisviranomaisen yksinomaan ylläpitämästä rahastosta asiantuntijalle tai kehitysjoukon jäsenelle, joka on määrätty toimimaan toisessa sopimusvaltiossa tämän toisen sopimusvaltion suostumuksella.

19 artikla

Eläkket ja elinkorot

1. Mikäli 18 artiklan 2 kohdan määräyksistä ei muuta johdu, verotetaan sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle maksetusta eläkkeestä ja muusta samanluontoisesta hyvityksestä samoin kuin elinkorosta vain tässä valtiossa.

Article 18

Government Service

1. a) Remuneration, other than a pension, paid by a Contracting State or a statutory public community or a local authority thereof to any individual in respect of services rendered to that State or community or local authority thereof shall be taxable only in that State;

b) however, such remuneration shall be taxable only in the other Contracting State if the services are rendered in that State and the recipient is a resident of that other Contracting State who:

i) is a national of that State; or

ii) did not become a resident of that State solely for the purpose of performing the services.

2. a) Any pension paid by, or out of funds created by, a Contracting State or a statutory public community or a local authority thereof to any individual in respect of services rendered to that State or community or local authority thereof shall be taxable only in that State;

b) however, such pension shall be taxable only in the other Contracting State if the recipient is a national of and a resident of that State.

3. The provisions of Articles 15, 16 and 19 shall apply to remuneration and pensions in respect of services rendered in connection with any business carried on by a Contracting State or a statutory public community or a local authority thereof.

4. The provisions of paragraph 1 shall likewise apply in respect of remuneration paid, under a development assistance programme of a Contracting State, a statutory public community or a local authority thereof, out of funds exclusively supplied by that State, those statutory public communities or local authorities thereof, to a specialist or volunteer seconded to the other Contracting State with the consent of that other State.

Article 19

Pensions and Annuities

1. Subject to the provisions of paragraph 2 of Article 18, pensions and other similar remuneration, and annuities, paid to a resident of a Contracting State shall be taxable only in that State.

2. Tässä artiklassa —

a) sanonnalla "eläke ja muu samanluonteinen hyvitys" tarkoitetaan toistuvaismaksuja, jotka suoritetaan palvelussuhteen päättymisen jälkeen aikaisemman palveluksen johdosta tai korvauksena aikaisemmassa palveluksessa saadusta ruumiinvammasta;

b) sanonnalla "elinkorko" tarkoitetaan vasvistettua rahamäärää, joka määrättyinä ajankohtina joko elinkautena tai muuten yksilöitynä taikka tiettynä aikana toistuvasti maksetaan, ja joka perustuu velvoitukseen toimeenpanna maksut täyden raha- tai rahanarvoisen suorituksen vastikkeeksi.

2. As used in this Article —

a) the term "pensions and other similar remuneration" means periodic payments made after retirement in consideration of past employment, or by way of compensation for injuries received in connection with past employment;

b) the term "annuity" means a stated sum paid periodically at stated times during life, or during a specified or ascertainable period of time, under an obligation to make the payments in return for adequate and full consideration in money or money's worth.

20 artikla

Opettajat, opiskelijat ja harjoittelijat

1. Sopimusvaltiossa asuvan tai välittömästi ennen asuneen professorin tai opettajan, joka oleskelee toisessa sopimusvaltiossa enintään kahden vuoden ajan harjoittaakseen jatko-opintoja tai tutkimustyötä taikka opettaakseen yliopistossa, korkeakoulussa, koulussa tai muussa opetuslaitoksessa, tästä työstä saamasta hyvityksestä ei veroteta tässä toisessa valtiossa, milloin hän on saanut kyseisen hyvityksen tämän toisen valtion ulkopuolelta.

2. Luonnollinen henkilö, joka asui sopimusvaltiossa välittömästi ennen oleskeluaan toisessa sopimusvaltiossa, ja joka tilapäisesti oleskelee tässä toisessa valtiossa ainoastaan opiskelijana tämän toisen valtion yliopistossa, korkeakoulussa, koulussa tai muussa sellaisessa opetuslaitoksessa taikka liikealan harjoittelijana, on siitä päivästä lukien, jona hän tämän oleskelunsa yhteydessä ensimmäisen kerran saapui toiseen sopimusvaltioon, tässä toisessa valtiossa verosta vapaa

a) ulkomailta elatustaan, koulutustaan tai harjoitteluaan varten saamistaan rahamääristä; ja

b) yhteensä enintään kolmen vuoden aikana tässä toisessa sopimusvaltiossa tällaisiin tarkoituksiin käytettävien varojensa täydentämiseksi tehdyistä henkilökohtaisista palveluksista saadusta hyvityksestä, joka kunakaan kalenterivuotena ei ylitä 8 000 Suomen markkaa tai sen vasta-arvoa Maltan rahassa; sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset voivat kuitenkin rahan arvon taikka jommankumman tai molempien sopimusvaltioiden verolakien huomatta-

Article 20

Teachers, Students and Trainees

1. Remuneration which a professor or teacher who is, or immediately before was, a resident of a Contracting State and who visits the other Contracting State for a period not exceeding two years for the purpose of carrying out advanced study or research or for teaching at a university, college, school or other educational institution receives for such work, shall not be taxed in that other State, provided that such remuneration is derived by him from outside that other State.

2. An individual who was a resident of a Contracting State immediately before visiting the other Contracting State and is temporarily present in that other State solely as a student at a university, college, school or other similar educational institution in that other State or as a business apprentice shall, from the date of his first arrival in that other State in connection with that visit, be exempt from tax in that other State:

a) on all remittances from abroad for purposes of his maintenance, education or training; and

b) for a period not exceeding in the aggregate three years, on any remuneration not exceeding 8 000 Finnish Markkas or the equivalent in Malta currency, for each calendar year for personal services rendered in that other Contracting State with a view to supplementing the resources available to him for such purposes; however, the competent authorities of the Contracting States may, by mutual agreement, change the above amount to take into account

vien muutosten huomioon ottamiseksi keskinäisiin sopimuksiin muuttaa edellä mainittua määrää.

3. Sopimusvaltiossa välittömästi ennen oleskeluaan toisessa sopimusvaltiossa asunut luonnollinen henkilö, joka tilapäisesti oleskelee tässä toisessa valtiossa ainoastaan opiskelua, tutkimustyötä tai harjoittelua varten tieteellisen, kasvatuksellisen, uskonnollisen tai hyväntekeväisyyttä harjoittavan järjestön antaman stipendin, apurahan tai palkkion saajana taikka oleskelee siellä sellaisen teknisen yhteistyöohjelman puitteissa, jossa sopimusvaltio on osallisena, on siitä päivästä lukien, jona hän tämän oleskelunsa yhteydessä ensimmäisen kerran saapui toiseen sopimusvaltioon, tässä toisessa valtiossa vapaa veron suorittamisesta:

a) tällaisen stipendin, apurahan tai palkkion määrän osalta; ja

b) ulkomailta elatustaan, koulutustaan tai harjoitteluaan varten saamiensa rahamäärien osalta.

significant changes in the value of the currency or in the taxation laws of either or both Contracting States.

3. An individual who was a resident of a Contracting State immediately before visiting the other Contracting State and is temporarily present in that other State solely for the purpose of study, research or training as a recipient of a grant, allowance or award from a scientific, educational, religious or charitable organisation or under a technical assistance programme entered into by the Government of a Contracting State shall, from the date of his first arrival in that other State in connection with that visit, be exempt from tax in that other State:

a) on the amount of such grant, allowance or award; and

b) on all remittances from abroad for the purposes of his maintenance, education or training.

21 artikla

Erikseen mainitsemattomat tulot

1. Sopimusvaltiossa asuvan henkilön saamasta tulosta, kertyipä se mistä tahansa, jota ei käsitellä tämän sopimuksen edellä olevissa artikloissa, verotetaan vain tässä valtiossa.

2. Milloin sopimusvaltiossa asuva tulon saaja harjoittaa toisessa sopimusvaltiossa liiketoimintaa siellä olevasta kiinteästä toimipaikasta tai harjoittaa tässä toisessa valtiossa vapaata ammattia siellä olevasta kiinteästä paikasta ja tulon maksamisen perusteena oleva oikeus tai omaisuus tosiasiallisesti liittyy tällaiseen kiinteään toimipaikkaan tai kiinteään paikkaan, ei 1 kohdan määräyksiä sovelleta. Tässä tapauksessa sovelletaan 7 tai 14 artikloiden määräyksiä.

Article 21

Income not expressly mentioned

1. Items of income of a resident of a Contracting State, wherever arising, not dealt with in the foregoing Articles of this Agreement shall be taxable only in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply if the recipient of the income, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State professional services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the income is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such a case, the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

22 artikla

Varallisuus

1. Tämän sopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa määritellystä kiinteästä omaisuudesta voidaan verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa omaisuus on.

2. Yrityksen kiinteän toimipaikan liikeomaisuuteen kuuluvasta irtaimesta omaisuudesta tai vapaan ammattin harjoittamiseen käytettyyn

Article 22

Capital

1. Capital represented by immovable property, as defined in paragraph 2 of Article 6, may be taxed in the Contracting State in which such property is situated.

2. Capital represented by movable property forming part of the business property of a permanent establishment of an enterprise, or

kiinteään paikkaan kuuluvasta irtaimesta omaisuudesta voidaan verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa kiinteä toimipaikka tai kiinteä paikka on.

3. Kansainvälisen liikenteen harjoittamiseen käytetyistä aluksista ja ilma-aluksista sekä tällaisten alusten ja ilma-alusten käyttämiseen liittyvästä irtaimesta omaisuudesta verotetaan vain siinä sopimusvaltiossa, jossa yrityksen tosiasiallinen liikkeen johto on.

4. Muusta sopimusvaltossa asuvan henkilön varallisuudesta verotetaan vain tässä valtiossa.

by movable property pertaining to a fixed base used for the performance of professsional services, may be taxed in the Contracting State in which the permanent establisment or fixed base is situated.

3. Ships and aircraft operated in international traffic, and movable property pertaining to the operation of such ships and aircraft, shall be taxable only in the Contracting State in which the place of effective management of the enterprise is situated.

4. All other elements of capital of a resident of a Contracting State shall be taxable only in that State.

23 artikla

Yhtymät ja jakamattomat kuolinpesät

1. Suomessa asuvan yhtymän tai jakamattoman kuolinpesän, jota Suomen lainsäädännön mukaan verotuksellisesti käsitellään oikeushenkilönä, tulosta ja varallisuudesta voidaan verottaa Suomessa riippumatta siitä, onko yksi tai useampi sen osakkaista tai edunsaajista tässä valtiossa asuva vai ei.

2. Yhtymän tai jakamattoman kuolinpesän osakkaita tai edunsaajia voidaan kuitenkin verottaa Maltalla osuuttaan vastaavasta tulon osasta, mikäli he ovat tässä sopimusvaltiossa asuvia. Tällöin suhteellinen osa yhtymän tai jakamattoman kuolinpesän Suomessa maksamasta verosta katsotaan siitä tulon osasta maksetuksi veroksi, josta osakkaille tai edunsaajille määrätään vero Maltalla.

Article 23

Partnerships and Undivided Estates

1. Income or capital of a partnership or an undivided estate of a deceased person which is a resident of Finland and is treated as a body corporate for tax purposes according to the law of Finland may be taxed in Finland, whether or not one or more of the partners or the beneficiaries is a resident of that State.

2. However, the partners or beneficiaries of the partnership or undivided estate may be taxed in Malta, if they are resident in that State, on their relative share of the income. In such a case, the appropriate part of the tax paid by the partnership or undivided estate in Finland shall be deemed to be the tax paid on the relative share of the income which is charged in the hands of the partners or beneficiaries in Malta.

24 artikla

Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen

1. Suomessa kaksinkertainen verotus poistetaan seuraavasti:

a) Milloin Suomessa asuvalla henkilöllä on tuloa tai varallisuutta, josta tämän sopimuksen määräysten mukaan voidaan verottaa Maltalla, Suomen on, milloin c)-kohdan määräyksiä ei sovelleta:

i) vähennettävä tämän henkilön tulosta suoritettavista veroista Maltalla tulosta suoritettua veroa vastaava määrä;

ii) vähennettävä tämän henkilön varallisuudesta suoritettavasta verosta Maltalla varallisuudesta suoritettua veroa vastaava määrä.

Article 24

Elimination of Double Taxation

1. In the case of Finland, double taxation shall be eliminated as follows:

a) Where a resident of Finland derives income or owns capital which, in accordance with the provisions of this Agreement may be taxed in Malta, Finland shall, where the provisions of sub-paragraph c) are not applicable, allow:

i) as a deduction from the taxes on the income of that person, an amount equal to the tax on income paid in Malta;

ii) as a deduction from the tax on capital of that person an amount equal to the tax on capital paid in Malta.

b) Vähennyksen määrä ei kummassakaan tapauksessa kuitenkaan saa olla suurempi kuin se ennen vähennyksen tekemistä lasketun tulosta tai varallisuudesta suoritettavien verojen osa, joka jakautuu sille tulolle tai varallisuudelle, josta voidaan verottaa Maltalla.

c) Tämän artiklan a)-kohdan määräysten estämättä on Maltalla asuvan yhtiön Suomessa asuvalle yhtiölle maksama osinko vapaa Suomen verosta siinä laajuudessa kuin osinko olisi ollut vapaa verosta Suomen lain mukaan, jos molemmat yhtiöt olisivat olleet Suomessa asuvia. Milloin kuitenkin verokanta osingon osalta on Maltalla alhaisempi kuin se verokanta, joka mainitaan 10 artiklan 2a)ii-kohdassa, ei tämän kohdan määräyksiä sovelleta.

d) Milloin 11 artiklan 2 kohdan tai 12 artiklan 2 kohdan määräysten mukaan korosta tai rojaltista määrättävä Maltan vero kannetaan vähintään 10 prosentin suuruisen verokannan mukaan tulon määrästä, siitä maksettu Maltan vero katsotaan a)-kohtaa sovellettaessa maksetun vähintään 25 prosentin suuruisen verokannan mukaan siitä puhtaasta tulosta, josta Suomen vero määrätään.

2. Maltalla kaksinkertainen verotus poistetaan seuraavasti:

Milloin Suomessa olevasta lähteestä saatua tuloa tai Suomessa olevaa varallisuutta tämän sopimuksen määräysten mukaan on otettu lukuun Maltan verotuksessa, vähennetään tällaisesta tulosta tai varallisuudesta suoritettava Suomen vero samasta tulosta tai varallisuudesta maksetusta Maltan verosta, mikäli ulkomaisen veron hyvittämistä Maltan verosta koskevista Maltan laissa olevista säännöksistä ei muuta johdu.

3. Milloin sopimuksessa määrätään, että sopimusvaltiosta kertyvä tulo kokonaan tai osaksi vapautetaan tämän valtion verosta, ja toisessa sopimusvaltiossa voimassa olevan lainsäädännön mukaan veron alaista on vain se tällaisen tulon määrä, joka on siirretty toiseen sopimusvaltioon tai siellä vastaanotettu, sovelletaan ensiksi mainitussa valtiossa myönnettävää vapautusta vain siihen tulon osaan, joka on siirretty toiseen valtioon tai siellä vastaanotettu.

b) The deduction in either case shall not, however, exceed that part of the taxes on income or on capital, respectively, as computed before the deduction is given, which is appropriate, as the case may be, to the income or the capital which may be taxed in Malta.

c) Notwithstanding the provisions of sub-paragraph a), dividends paid by a company which is a resident of Malta to a company which is a resident of Finland shall be exempt from Finnish tax to the extent that the dividends would have been exempt from tax under Finnish law if both companies had been residents of Finland. Where, however, the rate of Malta tax on the dividends is lower than that set out in sub-paragraph b) ii) of paragraph 2 of Article 10, the provisions of this sub-paragraph shall not be applicable.

d) Where in accordance with the provisions of paragraph 2 of Article 11 or paragraph 2 of Article 12, the rate of Malta tax charged on interest or royalties, as the case may be, is levied at a rate of not less than 10 per cent of the amount of the income, the Malta tax paid thereon shall, for the purposes of sub-paragraph a), be deemed to have been paid at a minimum rate of 25 per cent of the amount of the net income charged with tax in Finland.

2. In the case of Malta, double taxation shall be eliminated as follows:

Subject to the provisions of the law of Malta regarding the allowance of a credit against Malta tax in respect of foreign tax, where, in accordance with the provisions of this Agreement, there is included in a Malta assessment income from sources within Finland or elements of capital situated in Finland, the Finnish tax on such income or elements of capital shall be allowed as a credit against Malta tax payable thereon.

3. Where the Agreement provides that income arising in a Contracting State shall be relieved from tax in that State, either in full or in part, and, under the law in force in the other Contracting State, such income is subject to tax by reference to the amount thereof which is remitted to or received in that other State and not by reference to the full amount thereof, then the relief to be allowed in the first-mentioned State shall apply only to so much of the income as is remitted to or received in the other State.

25 artikla

Syrjintäkielto

1. Tämän sopimuksen 1 artiklan määräysten estämättä sopimusvaltion kansalaiset riippumatta siitä, asuvatko he jommassakummassa sopimusvaltiossa vai eivät, eivät toisessa sopimusvaltiossa saa joutua sellaisen verotuksen tai siihen liittyvän velvoituksen kohteiksi, joka on muunlainen tai raskaampi kuin verotus tai siihen liittyvä velvoitus, jonka kohteiksi tämän toisen valtion kansalaiset samoissa olosuhteissa joutuvat tai saattavat joutua.

2. Sopimusvaltiossa olevan yrityksen toisessa sopimusvaltiossa olevaan kiinteään toimipaikkaan kohdistuva verotus ei tässä toisessa valtiossa saa olla epäedullisempi kuin siinä valtiossa oleviin samaa toimintaa harjoittaviin yrityksiin kohdistuva verotus.

Tämän määräyksen ei ole katsottava velvoittavan sopimusvaltiota myöntämään toisessa sopimusvaltiossa asuville henkilöille sitä oikeutta henkilökohtaisten vähennysten tekemiseen taikka vapautusten tai alennusten saamiseen verotuksessa siviilisäädyn, perheen huoltovelvollisuuden tai muun henkilökohtaisen olosuhteen johdosta, jonka tämä valtio myöntää siellä asuville henkilöille.

3. Sopimusvaltiossa olevat yritykset, joiden pääoman toisessa sopimusvaltiossa asuva henkilö tai siellä asuvat henkilöt välittömästi tai välillisesti joko kokonaan tai osaksi omistavat tai josta he täten määräävät, eivät ensiksi mainitussa valtiossa saa joutua sellaisen verotuksen tai siihen liittyvän velvoituksen kohteiksi, joka on muunlainen tai raskaampi kuin verotus tai siihen liittyvä velvoitus, jonka kohteiksi ensiksi mainitussa sopimusvaltiossa olevat muut samanluonteiset yritykset joutuvat tai saattavat joutua.

4. Sopimusvaltiossa olevan yrityksen toisessa sopimusvaltiossa asuvalle henkilölle maksama korko, rojalti ja muu suoritus ovat vähennyskelpoisia tällaisen yrityksen verotettavaa tuloa määrättäessä samoin edellytyksin kuin jos ne olisi maksettu ensiksi mainitussa valtiossa asuvalle henkilölle, paitsi milloin 9 artiklan 1 kohdan, 11 artiklan 7 kohdan tai 12 artiklan 5 kohdan määräyksiä sovelletaan.

Vastaavasti ovat sopimusvaltiossa olevan yrityksen velat toisessa valtiossa asuvalle henkilölle vähennyskelpoisia tällaisen yrityksen verotettavaa varallisuutta määrättäessä samoin edellytyk-

Article 25

Non-discrimination

1. Notwithstanding the provisions of Article 1, the nationals of a Contracting State, whether or not they are residents of one of the Contracting States, shall not be subjected in the other Contracting State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which nationals of that other State in the same circumstances are or may be subjected.

2. The taxation on a permanent establishment which an enterprise of a Contracting State has in the other Contracting State shall not be less favourably levied in that other State than the taxation levied on enterprises of that other State carrying on the same activities.

This provision shall not be construed as obliging a Contracting State to grant to residents of the other Contracting State any personal allowances, reliefs and reductions for taxation purposes on acconut of civil status or family responsibilities or any other personal circumstances which it grants to its own residents.

3. Enterprises of a Contracting State, the capital of which is wholly or partly owned or controlled, directly or indirectly, by one or more residents of the other Contracting State, shall not be subjected in the first-mentioned Contracting State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which other similar enterprises of that first-mentioned State are or may be subjected.

4) Except where the provisions of paragraph 1 of Article 9, paragraph 7 of Article 11, or paragraph 5 of Article 12 apply, interest, royalties and other disbursements paid by an enterprise of a Contracting State to a resident of the other Contracting State shall, for the purpose of determining the taxable profits of such enterprise, be deductible under the same conditions as if they had been paid to a resident of the first-mentioned State.

Similarly, any debts of an enterprise of a Contracting State to a resident of the other Contracting State, shall, for the purpose of determining the taxable capital of such enterprise,

sin kuin jos ne olisivat olleet velkana ensiksi mainitussa valtiossa asuvalle henkilölle.

5. Sanonnalla "verotus" tarkoitetaan tässä artiklassa kaikenlaatuisia veroja.

26 artikla

Keskinäinen sopimusmenettely

1. Milloin sopimusvaltiossa asuva henkilö katsoo, että jommankumman tai molempien sopimusvaltioiden toimenpiteet ovat johtaneet tai johtavat hänen osaltaan verotukseen, joka ei ole tämän sopimuksen mukainen, hän voi kääntyä asiassaan sen sopimusvaltion asianomaisen viranomaisen puoleen, jossa hän asuu, ilman että tämä toimenpide vaikuttaa hänen oikeuteensa käyttää näiden valtioiden sisäisissä laeissa säädettyjä oikeussuojakeinoja.

2. Jos asianomainen viranomainen havaitsee huomautuksen perustelluksi, mutta ei itse voi saada aikaan tyydyttävää ratkaisua, sen on pyrittävä toisen sopimusvaltion asianomaisen viranomaisen kanssa keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan asia siten, että verotus, joka ei ole tämän sopimuksen mukainen, vältetään.

3. Sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten on pyrittävä keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan tämän sopimuksen tulkinnassa tai soveltamisessa esiintyvät vaikeudet tai epätietoisuutta aiheuttavat kysymykset. Ne voivat myös neuvotella keskenään kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta sellaisissa tapauksissa, joita tässä sopimuksessa ei ole käsitelty.

4. Sopimusvaltioiden asianomaiset viranomaiset voivat olla välittömässä yhteydessä keskenään soveltaakseen tämän sopimuksen määräyksiä.

27 artikla

Tietojen vaihtaminen

1. Sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten on vaihdettava keskenään sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tämän sopimuksen ja sopimusvaltioiden tässä sopimuksessa tarkoitettuja veroja koskevan sisäisen lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi, mikäli sen perusteella tapahtuva verotus on tämän sopimuksen mukainen. Kaikkia näin vaihdettuja tietoja on käsiteltävä salaisina eikä niitä saa ilmaista muille kuin niille henkilöille tai viranomaisille, niihin luettuina tuomioistuimet, joiden tehtävänä

be deductible as if they had been contracted to a resident of the first-mentioned State.

5. In this Article the term "taxation" means taxes of every kind and description.

Article 26

Mutual Agreement Procedure

1. Where a resident of a Contracting State considers that the actions of one or both of the Contracting States result or will result for him in taxation not in accordance with this Agreement, he may, notwithstanding the remedies provided by the national laws of those States, present his case to the competent authority of the Contracting State of which he is a resident.

2. The competent authority shall endeavour, if the objection appears to it to be justified and if it is not itself able to arrive at an appropriate solution, to resolve the case by mutual agreement with the competent authority of the other Contracting State, with a view to the avoidance of taxation not in accordance with this Agreement.

3. The competent authorities of the Contracting States shall endeavour to resolve by mutual agreement any difficulties or doubts arising as to the interpretation or application of this Agreement. They may also consult together for the elimination of double taxation in cases not provided for in this Agreement.

4. The competent authorities of the Contracting States may communicate with each other directly for the purpose of applying the provisions of this Agreement.

Article 27

Exchange of information

1. The competent authorities of the Contracting States shall exchange such information as is necessary for the carrying out of this Agreement and of the domestic laws of the Contracting States concerning taxes covered by this Agreement insofar as the taxation thereunder is in accordance with this Agreement. Any information so exchanged shall be treated as secret and shall not be disclosed to any persons or authorities, including courts, other than those concerned with the assessment, collection, en-

on käsitellä tässä sopimuksessa tarkoitettujen verojen määräämistä, kantamista tai perimistä tahi niistä johtuvaa syytettä koskevia asioita.

2. Tämän artiklan 1 kohdan määräysten ei ole katsottava missään tapauksessa velvoittavan sopimusvaltioita:

a) suorittamaan hallintotoimia, jotka ovat ristiriidassa sen tai toisen sopimusvaltion lainsäädännön tai hallintokäytännön kanssa;

b) antamaan yksityiskohtia koskevia tietoja, joita sen tai toisen sopimusvaltion lainsäädännön tai säännönmukaisen hallintomenettelyn puitteissa ei voida hankkia;

c) antamaan tietoja, jotka paljastaisivat liikesalaisuuden taikka teollisen, kaupallisen tai ammatillisen salaisuuden tai menettelytavan, taikka tietoja, joiden ilmaiseminen olisi vastoin yleistä järjestystä.

28 artikla

Diplomaattien ja konsulien erioikeudet

1. Tämä sopimus ei vaikuta kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen tai erityisten sopimusten määräysten mukaisiin diplomaattien tai konsulien erioikeuksiin.

2. Mikäli kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen tai erityisten kansainvälisten sopimusten määräysten perusteella henkilölle myönnetyistä erioikeuksista johtuu, että tulo tai varallisuus ei ole verotuksen kohteena vastaanottajavaltiossa, oikeus verottaa on lähettäjävaltiolla.

3. Henkilöiden, jotka ovat sopimusvaltion toisessa sopimusvaltiossa tai kolmannessa valtiossa olevan diplomaattisen tai konsuliedustuston jäseniä ja ovat lähettäjävaltion kansalaisia, samoin kuin näihin henkilöihin perhesuhteessa tai henkilökohtaisessa palvelussuhteessa olevien henkilöiden, katsotaan tätä sopimusta sovellettaessa olevan lähettäjävaltiossa asuvia, jos he siellä ovat tulon ja varallisuuden perusteella suoritettavien verojen osalta samojen velvoitusten alaisia kuin siinä valtiossa asuvat henkilöt.

29 artikla

Alueellinen laajentaminen

1. Tämä sopimus voidaan ulottaa, joko sellaisenaan tai tarpeellisin muutoksin, käsittämään Ahvenanmaan maakunnan myös kunnallisveron osalta. Sellainen laajentaminen tulee voimaan siitä päivästä lukien sekä sellaisin muutoksin ja

forcement or prosecution in respect of taxes which are the subject of the Agreement.

2. In no case shall the provisions of paragraph 1 be construed so as to impose on one of the Contracting States the obligation:

a) to carry out administrative measures at variance with the laws or the administrative practice of that or of the other Contracting State;

b) to supply particulars which are not obtainable under the laws or in the normal course of the administration of that or of other Contracting State;

c) to supply information which would disclose any trade, business, industrial, commercial or professional secret or trade proccess, or information, the disclosure of which would be contrary to public policy.

Article 28

Diplomatic and Consular Privileges

1. Nothing in this Agreement shall affect diplomatic or consular privileges under the general rules of international law or under the provisions of special agreements.

2. Insofar as, due to such privileges granted to an person under the general rules of international agreements, income or capital are not subject to tax in the receiving State, the right to tax shall be reserved to the sending State.

3. For the purposes of this Agreement, persons who are members of a diplomatic or consular mission of a Contracting State in the other Contracting State or in a third State, as well as persons connected with such persons, and who are nationals of the sending State, shall be deemed to be residents of the sending State if they are subjected therein to the same obligations in respect of taxes on income and capital as are residents of that State.

Article 29

Territorial Extension

1. This Convention may be extended, either in its entirety or with any necessary modifications, to the County of Åland as regards also the communal tax. Such extension shall take effect from such date and subject to such modifi-

ehdoin, sopimuksen lakkaaminen niihin luettuna, kuin sopimusvaltioiden välillä diplomaattiteitse tapahtuvalla noottienvaihdolla määritetään ja sovitaan.

2. Jollei sopimusvaltioiden välillä toisin ole sovittu, lakkaa jommankumman sopimusvaltion 31 artiklan perusteella toimittaman sopimuksen irtisanomisen johdosta sopimuksen soveltaminen tuossa artiklassa tarkoitetulla tavalla Ahvenanmaan maakuntaan myös kunnallisveron osalta.

30 artikla

Voimaantulo

1. Sopimusvaltioiden hallitusten on ilmoitettava toisilleen täyttäneensä valtiosäännössään tämän sopimuksen voimaantulolle asetetut edellytykset.

2. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona myöhempi 1 kohdassa tarkoitetuista ilmoituksista on tehty, ja sen määräyksiä sovelletaan ensimmäisen kerran:

a) Suomessa:

i) lähteellä pidätettävien verojen osalta, määriin, jotka saadaan sitä vuotta, jona sopimus tulee voimaan, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä;

ii) muiden tulosta suoritettavien verojen ja varallisuudesta suoritettavien verojen osalta, veroihin, jotka määrätään sitä vuotta, jona sopimus tulee voimaan, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä tai sen jälkeen alkavalta verovuodelta;

b) Maltalla verojen osalta, jotka kannetaan sitä kalenterivuotta, jona sopimus tulee voimaan, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä tai sen jälkeen alkavalta verotusvuodelta.

31 artikla

Päättyminen

Tämä sopimus on voimassa, kunnes jompikumpi sopimusvaltio sen irtisanoo. Kumpikin sopimusvaltio voi kolmen vuoden kuluttua siitä päivästä, jona sopimus tulee voimaan, irtisanoa sopimuksen diplomaattista tietä tekemällä kirjallisen irtisanomisilmoituksen vähintään kuusi kuukautta ennen kunkin kalenterivuoden päättymistä. Tässä tapauksessa sopimus lakkaa olemasta voimassa:

cations and conditions, including conditions as to termination, as may be specified and agreed between the Contracting States in notes to be exchanged through diplomatic channels.

2. Unless otherwise agreed by both Contracting States, the denunciation of the Convention by one of them under Article 31 shall terminate, in the manner provided for in that Article, the application of the Convention to the County of Aland as regards also the communal tax.

Article 30

Entry into Force

1. The Governments of the Contracting States shall notify to each other that the constitutional requirements for the entry into force of this Agreement have been complied with.

2. The Agreement shall enter into force thirty days after the date of the later of the notifications referred to in paragraph 1 and its provisions shall have effect for the first time:

a) in Finland:

i) in respect of taxes withheld at source, to amounts derived on 1 January in the calendar year next following the year in which the Agreement enters into force;

ii) in respect of other taxes on income, and taxes on capital, to taxes chargeable for the taxable year beginning on or after 1 January in the calendar year next following the year in which the Agreement enters into force;

b) in Malta in respect of taxes which are levied for any year of assessment beginning on or after 1 January of the calendar year next following the year in which the Agreement enters into force.

Article 31

Termination

This Agreement shall remain in force until denounced by one of the Contracting States. Either Contracting State may denounce the Agreement, through diplomatic channels, by giving written notice of termination at least six months before the end of any calendar year following after the period of three years from the date on which the Agreement enters into force. In such event, the Agreement shall cease to have effect:

a) Suomessa

i) lähteellä pidätettävien verojen osalta, määriin, jotka saadaan sitä vuotta, jona irtisanomisilmoitus tehdään, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä tai sen jälkeen;

ii) muiden tulosta suoritettavien verojen ja varallisuudesta suoritettavien verojen osalta, veroihin, jotka määrätään sitä vuotta, jona irtisanomisilmoitus tehdään, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä tai sen jälkeen alkavilta verovuosilta;

b) Maltalla veroihin nähden, jotka kannetaan sitä kalenterivuotta, jona irtisanomisilmoitus tehdään, lähinnä seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä ja sen jälkeen alkavilta verotusvuosilta.

Tämän vakuudeksi ovat allekirjoittaneet, hallitustensa asianmukaisesti siihen valtuuttamina, allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 1975 kahtena suomen- ja englanninkielisenä kappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen hallituksen puolesta:

Matti Tuovinen

Maltan hallituksen puolesta:

J. Attard Kingswell

a) in Finland:

i) in respect of taxes withheld at source, to amounts derived on or after 1 January in the calendar year next following the year in which notice is given;

ii) in respect of other taxes on income, and taxes on capital, to taxes chargeable for any taxable year beginning on or after 1 January of the calendar year next following the year in which notice is given;

b) in Malta, in respect of taxes which are levied for the year of assessment beginning on 1 January in the calendar year immediately following that in which notice is given and for subsequent years of assessment.

In witness whereof the undersigned, duly authorised thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done in duplicate at Helsinki this 24 day of March 1975 in the English and Finnish languages, both texts being equally authoritative.

For the Government of Finland:

Matti Tuovinen

For the Government of Malta

J. Attard Kingswell

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta.

Asunto-oikeudet ovat olleet toiminnassa runsaat 2 vuotta. Vuoden 1974 aikana tuli maamme kymmenessä asunto-oikeudessa vireille 11 141 huoneenvuokra-asiaa. Vuoden 1975 marraskuun loppuun mennessä oli saman vuoden alusta lukien vireille tulleitten asioiden määrä jo 15 005, joten asiamäärän voidaan ensimmäisestä toimintavuodesta toisen toimintavuoden loppuun arvioida lisääntyneen noin 18 %:lla.

Jos verrataan viime vuonna asunto-oikeuksissa vireille tulleitten asioiden lukumäärää vastaavien asunto-oikeuksien tuomiopiireissä vuoden 1973 aikana toimineissa alioikeuksissa ennen asunto-oikeusuudistusta vireille tulleiden huoneenvuokra-asioiden lukumäärään, ovat huoneenvuokra-asiat lisääntyneet yli 3,5-kertaisesti. Pääasiallinen syy asiamäärän suureen lisäykseen on ollut 1 päivänä helmikuuta 1974 voimaantullut uusi huoneenvuokrien sääntelyjärjestelmä.

Eräissä asunto-oikeuksissa on ajoittain ollut paljon ratkaisemattomia asioita. Asianosaiset ovat saattaneet joutua odottamaan käsittelyä jopa yli kolme kuukautta, mitä on huoneenvuokra-asioissa pidettävä liian pitkänä aikana. Asiaruuhkaa on suuremmissa kaupungeissa pyritty vähentämään henkilöstölisäyksillä ja -järjestelyillä. Tehokkaimpana menettelytapana pysyväksi osoittautuvan asiaruuhkan poistamiseksi onkin pidettävä henkilövoimavarojen lisäämistä.

Asioiden ruuhkautumista voidaan vähentää ja asunto-oikeuksien toimintaa kehittää oikeudenkäyntimenettelyä tehostamalla. Tämä edellyttää oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/73) muuttamista. Samassa yhteydessä on mahdollista selventää tulkintakysymyksiä, joita lain voimassaoloaikana on ilmennyt. Eräät tulkintaongelmat on kuitenkin tarkoituksenmukaista jättää oikeuskäytännön ratkaistaviksi.

Haasteen tiedoksianto huoneenvuokra-asiassa.

Oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 14 §:n 2 momentin mukaan asunto-oikeuden puheenjohtajan on toimitettava vastaajan haastaminen saantitodistusmenettelyä käyttäen, jos kantaja on ilmoittanut vastaajan Suomessa olevan osoitteen. Saantitodistusmenettelyssä haaste katsotaan tiedoksi annetuksi, jos vastaaja tai hänen valtuuttamansa asiamies kuittaa postissa saantitodistuslähetyksen vastaanotetuksi. Muuten on käytettävä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädettyjä yleisiä haasteen tiedoksiantotapoja.

Käytäntö on osoittanut, ettei saantitodistusmenettely ole aina tarkoituksenmukainen, vaikka vastaajan osoite on tiedossa. Jos on todennäköistä, ettei saantitodistuslähetystä vastaanotettaisi, on tarkoituksenmukaista, että asunto-oikeuden puheenjohtajalla on oikeus käyttää heti muuta haasteen tiedoksiantotapaa. Saantitodistusmenettely olisi kuitenkin edelleen ensisijainen tiedoksiantotapa. Muuta haastamistapaa saataisiin käyttää vain erityisistä syistä. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi vastaajan pakoileminen tai tieto siitä, ettei vastaaja noutaisi saantitodistuslähetystä postista. Jos samalla kertaa haastetaan esimerkiksi suuren vuokratalon kaikki asukkaat vastaajiksi, saattaa olla tarkoituksenmukaista, että tiedoksianto toimitetaan haastemiehen välityksellä. Mahdollisuus valita tiedoksiantotapa edellyttää lain 14 §:n 2 momentin ja 15 §:n muuttamista.

Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevan yleissopimuksen mukaan, joka on saatettu Suomessa voimaan 3 päivänä lokakuuta 1969 annetulla asetuksella (701/69), postihaastetta voidaan käyttää myös ulkomailla asuvan vastaajan haastamiseksi.

Edellytyksenä kuitenkin on, että vastaanottajavaltio hyväksyy tällaisen menettelyn. Lain 14 §:n 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta, joka sallii saantitodistusmenettelyn käytön ainoastaan Suomessa.

Oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 14 §:ssä ei ole aviopuolisoiden ja oikeushenkilöiden haastamista koskevia nimenomaisia säännöksiä. Tästä on aiheutunut tulkintaongelmia ja erilaista käytäntöä saantitodistusmenettelyssä. Aviopuolisoiden ollessa vastaajina huoneenvuokra-asiassa olisi tarkoituksenmukaista katsoa heidän molempien saaneen tiedon haasteesta, jos jompikumpi heistä on vastaanottanut saantitodistuslähetyksen. Edellytyksenä kuitenkin on, että aviopuolisot yhdessä pitävät hallussaan vuokrahuoneistoa. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös lain 14 §:n 2 momenttiin. Jos asunto-oikeudella on syytä epäillä, ettei toinen puolisoista ole saanut tietoa saantitodistuslähetyksestä, hänet on haastettava erikseen vastaajaksi.

Oikeushenkilöiden haastamisesta on säännös oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 16 §:ssä. Se ei koske saantitodistusmenettelyä. Tämän vuoksi ehdotetaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 14 §:n 2 momentissa säädettäväksi, että saantitodistuslähetys oikeushenkilölle on osoitettava sille, joka on oikeutettu ottamaan oikeushenkilön puolesta haasteen vastaan. Toimivalta, joka määräytyy asianomaista yhteisöä koskevan erikoislainsäädännön mukaan, todetaan yleensä oikeushenkilöä koskevasta rekisteriotteesta. Asunto-oikeuden puheenjohtajan tulisi niissä asioissa, joissa oikeushenkilö on vastaajana, varmistua siitä, kuka on oikeutettu sen puolesta vastaanottamaan haasteen. Vastaanottajana voi luonnollisesti olla myös tällaisen henkilön haastetta vastaanottamaan valtuuttama asiamies. Lakiehdotuksen mukaan ei ole estettä sellaiseenkaan menettelyyn, että saantitodistuslähetykseen merkitään kantajan ilmoittama oikeushenkilön edustaja ja että ilmoituksen oikeellisuus tarkistetaan vasta oikeudenkäynnin yhteydessä.

Yksipuolinen tuomio huoneenvuokra-asiassa.

Käytännössä on esiintynyt tulkintavaikeuksia yksipuolisen tuomion käyttämisessä huoneenvuokra-asioissa. Ongelmallisiksi on katsottu vuokransääntelyä koskevat asiat, joissa asianosaisilla ei huoneenvuokralain (82/61) 47 b ja 49 §:n perusteella ole oikeutta vapaasti sopia vuokran määrästä. Useissa asunto-oikeuksissa on katsottu, että vuokran määrää koskevassa asiassa ei saa antaa yksipuolista tuomiota. Tämä on johtanut muutoin selvien asioiden lykkäämiseen ja lisännyt monien asunto-oikeuksien jutturuuhkaa.

Huoneenvuokrien sääntelyjärjestelmä rajoittaa asianosaisten oikeutta sopia huoneenvuokrasuhteen ehdoista. Vaikka tämä ei ilman muuta sulje pois yksipuolisen tuomion käyttämistä, on lakia syytä selventää yhdenmukaisen käytännön saavuttamiseksi. Tarkoituksenmukaista on, että kaikissa huoneenvuokra-asioissa noudatetaan samaa menettelyä. Oikeudenkäynnin nopeuden kannalta mahdollisuus ratkaista asia ensikäsittelyssä on kaikissa huoneenvuokra-asioissa välttämätöntä. Ellei näin meneteltäisi, vaikeutuu esimerkiksi sellaisen huoneenvuokra-asian käsittely, jossa esitetään sekä vuokran määrää että muita huoneenvuokrasuhdetta koskevia vaatimuksia.

Yksipuolisen tuomion käyttämisedellytykset ehdotetaan säädettäväksi lain 37 §:n uudessa 2 momentissa. Sen mukaan kaikissa oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetussa laissa tarkoitetuissa asioissa, joissa jompikumpi asianosaisista on ilman laillista estettä poissa ensikäsittelystä, voitaisiin antaa oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 10 ja 12 §:ssä tarkoitettu yksipuolinen tuomio. Menettely olisi ehdotetun säännöksen mukaan sama kuin oikeudenkäymiskaaressa on säädetty.

Säännöksen sijoittaminen lain 37 §:ään osoittaa, että yksipuolinen tuomio olisi ehdotuksen mukaan mahdollinen riippumatta siitä, käsitteleekö huoneenvuokra-asian alioikeus säännönmukaisessa kokoonpanossaan vai asunto-oikeus. Asianosaisella, jota vastaan yksipuolinen tuomio huoneenvuokra-asiassa on annettu, on oikeus hakea siihen takaisinsaantia. Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan säännönmukainen muutoksenhaku on tällöin kielletty.

Yksipuolisen tuomion antamisen edellytyksistä olisi ilmoitettava asunto-oikeuden haasteessa. Vastaava ilmoitus olisi tehtävä myös kantajalle. Tästä ehdotetaan otettavaksi maininta lain 14 §:n 1 ja 3 momenttiin. Näitä säännöksiä on sovellettava asioissa, joiden ensikäsittely tapahtuu lain voimaantulon jälkeen.

Esivastine.

Oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 14 §:n 1 momentin mukaisesti vastaaja voi toimittaa vastineensa tuomioistuimelle jo ennen asian käsittelyä. Lakiin ei sisälly säännöstä siitä, mikä merkitys tällaisella etukäteen annetulla vastineella on itse oikeudenkäynnissä. Jos vastaaja on jäänyt tuomioistuimeen saapumatta, on käytännössä esiintynyt epätietoisuutta ennen oikeudenkäyntiä annetun vastineen oikeudellisesta merkityksestä. Vastaajat ovat usein olleet siinä käsityksessä, että esivastineen antamisen jälkeen heidän läsnäolonsa asiaa asunto-oikeudessa käsiteltäessä ei enää ole tarpeen.

Säännöksen ensisijaisena tarkoituksena on ollut, että asunto-oikeuden puheenjohtaja saisi jo ennen käsittelyn alkamista perehtyä asiaan molempien asianosaisten kannanottojen pohjalta. Kun vastineen toistekappale annetaan asunto-oikeuden toimesta kantajalle, kumpikin asianosainen saa etukäteen kuvan tilanteesta. Järjestelyn on toivottu lisäävän varsinaisen käsittelyn joutuisuutta. Selostetun perusteella on selvää, ettei esivastineen antaneen vastaajan ole katsottava olleen käsittelyssä saapuvilla niin kuin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään, ellei hän saavu itse tai asiamiehen edustamana varsinaiseen käsittelytilaisuuteen. Eri asia on, että esivastineella voi olla tosiasiallista merkitystä, vaikka vastaaja ei saapuisikaan oikeuteen. Jos vastineen perusteella on selvää, että kanteen hyväksyminen johtaisi ilmeisesti väärään ratkaisuun, voi tuomioistuin lykätä asian käsittelyn ja ilmoittaa uudesta käsittelypäivästä vastaajalle. Asiaa ei ole pakko tällaisessa tapauksessa ratkaista kantajan vaatimuksesta yksipuolisella tuomiolla.

Ennen asian käsittelyä annetun vastineen oikeudellisen merkityksen selventämiseksi ehdotetaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 14 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että haasteessa on ilmoitettava muiden pykälässä mainittujen seikkojen lisäksi, että asia voidaan vastaajan poissaollessa ratkaista yksipuolisella tuomiolla riippumatta siitä, onko vastaaja antanut vastineen vai ei.

Esivastineen merkityksen täsmentämiseksi on laissa syytä säännellä myös ne tilanteet, joissa esivastine aiheuttaa asian käsittelyn siirtämisen toiseen oikeudenkäyntitilaisuuteen. Toisaalta tällaisia tilanteita ei voi laissa tyhjentävästi luetella.

Jos esivastineessa esitetty väite on sellainen, että kantajan on näytettävä se toteen, esimerkiksi väite ettei kanteen perusteena olevaa oikeussuhdetta ole olemassa, ei asiaa saa ratkaista yksipuolisella tuomiolla, ellei kantaja näytä väitettä virheelliseksi jo samassa oikeudenkäyntitilaisuudessa. Milloin taas esivastineeseen on liitetty kuitti kanteessa vaaditun maksun suorittamisesta, on kanne hylättävä, ellei kuitin oikeellisuutta kiistetä. Jos vastaaja on tehnyt maksuväitteen, mutta kuittia ei ole liitetty vastineeseen, on vastaajalle annettava tilaisuus sen esittämiseen. Esivastineessa mainitut yleisesti tunnetut seikat tai tuomioistuimen tietoon tulleet muut seikat, jotka on asunto-oikeudessa rekisteröity, on huoneenvuokralain mukaisesti otettava huomioon myös yksipuolista tuomiota annettaessa. Yleisenä sääntönä voidaan oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 12 §:n 2 momentin perusteella sanoa, ettei asunto-oikeus saa antaa yksipuolista tuomiota, jos se vastineessa esitetyt seikat huomioon ottaen olisi ilmeisesti aineellisen totuuden vastainen.

Aiheuttaakseen asian käsittelyn siirtämisen esivastineessa esitettyjen seikkojen on oltava asian ratkaisuun olennaisesti vaikuttavia. Lisäksi väitteen on oltava mielekäs ja uskottava. Epämielekäs tai asiaan vaikuttamaton väite ei saa viivyttää oikeudenkäyntiä. Yhtä tärkeätä kuin on turvata esivastineen jättäneen, ensi käsittelystä poisjääneen vastaajan edut, on estää tarpeettomat lykkäykset ja taata joutuisa oikeudenkäyntimenettely huoneenvuokra-asioissa. Esivastineen merkitystä selvittävä säännös ehdotetaan otettavaksi lakiin uutena 20 §:n 2 momenttina.

Jos asian käsittely edellä mainitulla perusteella siirretään ja asianosaiselle varataan tilaisuus esittää selvitystä, olisi lykkäyspäätöksestä ja uudesta käsittelyajasta annettava tieto toiselle asianosaiselle. Ilmoitustapaa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi erikseen säännellä, vaan se olisi vapaamuotoinen ja voisi tapahtua esimerkiksi vastaajan osoitteella lähetetyllä virkakirjeellä. Lain 14 §:n 3 momenttiin sisältyy jo nyt säännös asunto-oikeuden velvollisuudesta ilmoittaa kantajalle käsittelyaika ja -paikka sekä onko kantajan saavuttava henkilökohtaisesti tuomioistuimeen.

Pöytäkirja ja tuomio.

Eräissä huoneenvuokra-asioissa pöytäkirjan laatiminen ei ole tarpeen oikeudenkäyntiaineiston kirjaamiseksi. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi useimmat vuokransääntelyä ja muuttopäivän siirtoa koskevat asiat. Asunto-oikeuden tuomioon on lain 22 §:n 3 momentin mukaan otettava muun muassa lyhyt selostus riidasta. Yksinkertaisissa asioissa selostus riidasta sisältää yleensä vain kanteen ja siihen annetun vastineen. Selostus voidaan korvata liittämällä tuomioon haastehakemuksen ja vastineen toistekappaleet. Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentin mukaan asunto-oikeuden pöytäkirja voitaisiin selvissä ja yksinkertaisissa asioissa jättää kokonaan laatimatta, jos vastaavat tiedot voidaan kirjata tuomiossa tai erillisessä päätöksessä. Tällainen menettely olisi useissa tapauksissa joustavaa ja nopeuttaisi asioiden käsittelyä.

Lain 22 §:n 2 momentin mukaan asunto-oikeuden puheenjohtaja ja molemmat ratkaisuun osallistuvat jäsenet allekirjoittavat asianosaisille annettavat tuomion kappaleet. Tätä on pidettävä epätarkoituksenmukaisena järjestelynä. Sen vuoksi ehdotetaan lain 22 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että tuomion ja siitä asianosaisille annettavat toimituskirjat allekirjoittaisi vain puheenjohtaja. Asunto-oikeuden käsittelyn aikana tehtävät erilliset päätökset voitaisiin kirjoittaa joko erikseen pöytäkirjasta tai sisällyttää siihen.

Vastapuolen kuuleminen muutoksenhaussa.

Asunto-oikeuden päätöksestä valitettaessa on asunto-oikeuden lähetettävä valituskirjan ja sen liitteiden toistekappaleet valittajan vastapuolelle. Vastapuolella on mahdollisuus kahden viikon kuluessa muutoksenhakemuksen tiedoksisaannista lähettää asunto-oikeudelle vastineensa valitukseen. Laki on ollut epäselvä sen seikan suhteen, minä ajankohtana tiedoksisaannin on katsottava tapahtuneen.

Oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 26 §:ää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että vastaajan katsottaisiin saaneen tiedon valituksesta siinä ajassa kuin eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain (248/65) 6 §:ssä on säädetty. Mainitun lainkohdan mukaan postilaitoksen kuljettaman asiakirjan on katsottava tulleen asianomaisen tiedoksi, ellei erityisestä säännöksestä muuta johdu, seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun asiakirja ilmoitetulla osoitteella on annettu postin kuljetettavaksi.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa 10 päivänä elokuuta 1973 annetun lain (650/73) 14, 15, 22 ja 26 §, sekä

lisätään lain 20 §:ään ja 37 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

2 luku.

Oikeudenkäynti asunto-oikeudessa.

14 §.

Haasteessa on annettava vastaajalle kutsu saapua tuomioistuimeen vastaamaan kanteeseen ja ilmoitettava, minä kalenteripäivänä ja kellonaikana sekä missä asian käsittely tapahtuu. Siinä on myös ilmoitettava, onko asianosaisen saavuttava tuomioistuimeen henkilökohtaisesti, sekä mainittava, että vastaaja voi toimittaa vastineensa tuomioistuimelle jo ennen asian käsittelyä ja että asia voidaan vastaajan poissaollessa ratkaista yksipuolisella tuomiolla riippumatta siitä, onko vastaaja antanut vastineen vai ei.

Jos kantaja on ilmoittanut vastaajan tai tämän asiamiehen osoitteen, tulee asunto-oikeuden puheenjohtajan, ellei ole erityistä syytä käyttää muunlaista tiedoksiantotapaa, lähettää postitse tällä osoitteella vastaajalle saantitodis-

tusta vastaan haaste, haastehakemuksen toistekappale ja lomakkeita vastineen antamista varten. Milloin aviopuolisot yhdessä pitävät hallussaan vuokralle otettua asuinhuoneistoa, saadaan saantitodistuslähetys osoittaa jommallekummalle tai molemmille heistä. Saantitodistuslähetys oikeushenkilölle on osoitettava sellaiselle henkilölle, joka on oikeutettu sen puolesta ottamaan haasteen vastaan. Saantitodistuslähetykseen on merkittävä, että se voidaan luovuttaa vain vastaanottajan tai tämän asiamiehen allekirjoitusta vastaan.

Kantajalle on viivytyksettä annettava ilmoitus käsittelyajasta ja -paikasta sekä siitä, onko hänen saavuttava henkilökohtaisesti tuomioistuimeen. Kantajalle on samalla ilmoitettava, että kantajan ollessa poissa asia voidaan vastaajan vaatimuksesta ratkaista yksipuolisella tuomiolla.

15 §.

Jollei kantaja ole ilmoittanut vastaajan tai tämän asiamiehen osoitetta tai jollei saantitodistusmenettely muusta erityisestä syystä ole tarkoituksenmukainen taikka saantitodistuslähetystä ole voitu saattaa 14 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla vastaajalle tiedoksi, tulee asunto-oikeuden puheenjohtajan huolehtia siitä, että tiedoksianto toimitetaan siinä järjestyksessä kuin haasteen tiedoksiantamisesta on oikeudenkäymiskaaressa säädetty. Jos käsittelyaikaa joudutaan tällöin siirtämään, on siitä heti ilmoitettava kantajalle.

20 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Jos asunto-oikeudelle ennen asian käsittelyä toimitetussa vastineessa on esitetty asian ratkaisuun olennaisesti vaikuttavia seikkoja, jotka jommankumman asianosaisen on näytettävä toteen, asiaa ei saa vastaajan poissaollessa ensikäsittelyssä ratkaista, ellei tarvittavaa näyttöä esitetä jo tässä oikeudenkäyntitilaisuudessa. Lykkäyspäätöksessä määrätty uusi käsittelyaika on heti ilmoitettava vastaajalle.

22 §.

Asunto-oikeudessa käsitellystä asiasta laaditaan pöytäkirja, johon merkitään tarpeelliset tiedot käsittelyn toimittamisesta ja asianosaisista sekä heidän vaatimuksistaan, niiden johdosta annetuista vastauksista, todistajain kertomuksista sekä tuomioistuimen toimenpiteistä. Pöytäkirja on heti laadittava lopulliseen muotoon. Pöytäkirjaa ei tarvitse laatia selvissä ja yksinkertaisissa asioissa, jos edellä mainitut tiedot voidaan luotettavasti kirjata tuomiossa tai erillisessä päätöksessä.

Asia ratkaistaan asunto-oikeudessa lopullisesti tuomiolla, joka laaditaan erikseen. Tuomion ja siitä asianosaisille annettavat toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja. Muut asunto-oikeuden ratkaisut annetaan päätöksen muodossa joko erillisinä tai kirjoitettuna pöytäkirjaan. Jos asiassa laaditaan pöytäkirja, sen allekirjoittaa pöytäkirjan pitäjä.

Tuomion tulee sisältää lyhyt selostus itse riidasta, ratkaisun perustelu, sovelletut lainkohdat, tuomiolauselma ja muutoksenhakuosoitus. Selostus riidasta voidaan korvata liittämällä tuomioon jäljennökset haastehakemuksesta ja vastineesta. Kertyneistä asiakirjoista ja pöytäkirjasta, mikäli sellainen on laadittu, muodostetaan erillinen kirjavihko, johon liitetään jäljennös tuomiosta.

3 luku.

Muutoksenhaku huoneenvuokra-asioissa.

26 §.

Valituskirjan ja sen liitteiden toistekappaleet lähetetään asunto-oikeuden toimesta postitse valittajan vastapuolelle. Vastaajan on katsottava saaneen tiedon asiakirjoista eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain (248/65) 6 §:ssä säädetyssä ajassa. Jos vastapuoli haluaa vastata valitukseen, hänen on toimitettava viikon kuluessa muutoksenhakemuksen tiedoksi saamisesta vastineensa ja sen mahdolliset liitteet asunto-oikeuden kansliaan. Samalla hänen on jätettävä vastineen ja sen liitteiden toistekappaleet, jotka valittaja saa asunto-oikeuden kansliasta.

4 luku.

Erityisiä säännöksiä.

37 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tässä laissa tarkoitettu asia saadaan, jollei 20 §:n 2 momenttia ole sovellettava, ratkaista yksipuolisella tuomiolla, jos toinen asianosainen on ilman laillista estettä poissa asian ensikäsittelystä. Menettelystä yksipuolista tuomiota annettaessa on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaressa säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Haasteen tiedoksiantoa ja sisältöä koskevia säännöksiä sovelletaan myös niissä ennen lain voimaantuloa vireilletulleissa asioissa, joiden ensikäsittely on määrätty suoritettavaksi sanotun ajankohdan jälkeen.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikosasian vastaajan kutsumisesta toisen pohjoismaan tuomioistuimeen sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomessa asuvaa tai oleskelevaa henkilöä ei saa haastaa toisen maan tuomioistuimeen vastaamaan rikosasiassa. Suomen tarkoituksena on liittyä Strasbourgissa 20 päivänä huhtikuuta 1959 tehtyyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen. Sopimukseen liittyminen merkitsisi muun muassa sitä, että Suomen viranomainen olisi velvollinen antamaan tiedoksi haasteen saapua vastaamaan toisen sopimusvaltion tuomioistuimeen. Suomen liittyminen sanottuun sopimukseen on kuitenkin viivästynyt. Se, että rikoshaasteita ei anneta tiedoksi toisen maan viranomaisen pyynnöstä, aiheuttaa käytännön ongelmia erityisesti pohjoismaiden kesken. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että Suomen viranomainen on velvollinen antamaan tiedoksi toisen pohjoismaan tuomioistuimen antaman kutsun tai määräyksen, jolla Suomessa oleskeleva henkilö kutsutaan vastaamaan rikosasiassa.

Rikoksentekijän luovuttamista koskevassa lainsäädännössä ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevassa yleissopimuksessa on omaksuttu niin sanottu immuniteettiperiaate. Sen mukaan luovutettua tai kutsun saanutta henkilöä ei saa toisessa maassa syyttää eikä rangaista muusta rikoksesta kuin siitä, jonka johdosta toimenpiteeseen on ryhdytty, eikä myöskään luovuttaa kolmanteen valtioon. Periaatteesta voidaan poiketa tietyin edellytyksin. Immuniteettiperiaatteen mukainen säännös ehdotetaan lisättäväksi rikoslain 1 lukuun. Samalla ehdotetaan kielellisesti korjattavaksi velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain (349/75) ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain (270/60) immuniteettiperiaatteen sisältäviä säännöksiä.

YLEISPERUSTELUT.

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa.

Kansainväliseen oikeusapuun rikosasioissa sisältyy rikoksentekijän luovuttaminen toiselle valtiolle, kutsun tiedoksiantaminen ja todistelun suorittaminen toisen valtion tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, syytteen siirtäminen eli rikosasian vireillepano toisen valtion tuomioistuimessa sekä rangaistustuomion täytäntöönpano toisessa valtiossa. Suomi on liittynyt rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (SopS 32/1971), minkä lisäksi se on tehnyt kahdenkeskisiä luovuttamissopimuksia. Valtionsisäisesti luovuttaminen on muilta paitsi pohjoismaita koskevilta osin säännelty rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa (456/70). Valmistelut Suomen liittymiseksi edellä mainittuun keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen, joka sääntelisi kutsun tiedoksiantamisen ja todistelun suorittamisen, sekä Strasbourgissa 15 päivänä toukokuuta 1972 tehtyyn syytteen siirtämistä koskevaan

eurooppalaiseen yleissopimukseen ovat vireillä. Kysymys Suomen liittymisestä rikostuomioiden täytäntöönpanoa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen on avoin. Erikseen on valmisteltu yleistä valtioiden välistä oikeusapua koskevaa sopimusta Suomen ja Neuvostoliiton sekä eräiden muiden sosialististen maiden välillä.

Säännöksiä todistelusta rikosasioissa sisältyy Suomen ja eräiden muiden valtioiden välisiin kahdenkeskisiin rikoksentekijän luovuttamista koskeviin sopimuksiin. Ne ovat jääneet voimaan, vaikka sopimukset on muilta osin uuden luovuttamissäännöstön voimaan tultua irtisanottu eräiden valtioiden kohdalta. Säännöksiä kutsun tiedoksiantamisesta rikosasiassa ei mainittuihin sopimuksiin ole sisältynyt lukuunottamatta Suomen ja Saksan Liittotasavallan välillä voimassa olevia säännöksiä, jotka sisältyvät maiden väliseen rikoksentekijän luovuttamista koskevaan sopimukseen (SopS 29/37 ja 29/54). Valtionsisäisesti todistelumenettely perustuu todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta annettuun lakiin (52/25). Siihen ei sisälly säännöksiä kutsun tiedoksi antamisesta rikosasiassa. Suomen ja Saksan Liittotasavallan välillä voimassa olevaa säännöstä kutsun tiedoksiantamisesta ei liene käytännössä sovellettu.

Pohjoismaiden kesken on voimassa erityisjärjestelyjä oikeusavusta rikosasioissa. Koska pohjoismaiden lainsäädäntö ja rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä eivät eroa olennaisesti toisistaan, on oikeusapua katsottu voitavan antaa väljemmin edellytyksin kuin muiden valtioiden välillä. Osoituksena tästä ovat laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä, jonka mukaan, poiketen yleisestä luovutuslaista, myös oman maan kansalainen voidaan luovuttaa toiseen valtioon, sekä laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa (326/63), jonka mukaan toisessa pohjoismaassa annettu rangaistustuomio voidaan panna täytäntöön Suomessa. Laki velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa mahdollistaa asianomistajan ja todistajan kutsumisen toisesta pohjoismaasta Suomessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin. Todistelusta toisen pohjoismaan tuomioistuimessa Suomessa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten ovat voimassa Suomen ja muiden pohjoismaiden välisissä rikoksentekijän luovuttamista koskevissa sopimuksissa olevat määräykset (Norja SopS 6/26, Ruotsi SopS 3/24 ja Tanska SopS 7/23). Sopimusten muut määräykset on irtisanottu säädettäessä yhdenmukaisella lainsäädännöllä rikoksentekijän luovuttamisesta. Eri pohjoismaiden lainsäädännön mukaan syyte jossakin pohjoismaassa tehdystä rikoksesta voidaan nostaa toisessa maassa, jos teko on rangaistava myös sen lain mukaan. Pohjoismaiden ylimmät syyttäjät ovat tehneet yhteistyösopimuksen menettelytavoista pantaessa rikos syytteeseen muussa pohjoismaassa kuin siinä, missä rikos on tehty (6. 2. 1970; muutettu 12. 10. 1972 ja 19. 11. 1973).

Pohjoismaiden kesken on lisäksi voimassa Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa tehty sopimus (SopS 26/75). Sen mukaan pyyntö oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa voidaan lähettää suoraan toisen pohjoismaan toimivaltaiselle viranomaiselle käyttämättä diplomaattista tietä taikka keskusviranomaista.

Yhteenvetona voidaan todeta, että mahdollisuus antaa haaste tiedoksi rikosasian vastaajalle ulkomailla tai pyytää syytteen tekemistä toisessa valtiossa sekä luovuttamismenettely ovat toisiaan täydentäviä keinoja, jotka mahdollistavat rikosoikeudenkäynnin vireillepanon siinäkin tapauksessa, että rikoksentekijä on poistunut maasta, jossa rikos on tehty.

Haasteen antaminen tiedoksi rikosasian vastaajalle.

Ennen vuotta 1975 haasteen tiedoksi antamisesta ulkomailla oleskelevalle vastaajalle rikosasiassa ei ollut säännöksiä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa. Suomi ei ole myöskään liittynyt mihinkään yleissopimukseen, jossa säänneltäisiin sellaisen haasteen tiedoksi antaminen toisessa valtiossa. Tämän vuoksi katsottiin aikaisemmin, ettei haastetta saapua vastaamaan rikosasiassa suomalaiseen tuomioistuimeen saada antaa tiedoksi ulkomailla. Tämä merkitsi, ettei rikosasiaa saatu vireille vastaajan oleskellessa Suomen ulkopuolella muuten kuin rikoksentekijän luovuttamismenettelyä käyttämällä.

Oikeudenkäymiskaaren 11 ja 17 lukujen muuttamisesta annetulla lailla (520/75) lisättiin sen 11 lukuun uusi 22 a §, jossa säänneltiin haasteen antaminen ulkomailla oleskelevalle

vastaajalle. Samalla annettiin myös määräyksiä rikosasian asianomistajan ja todistajan kutsumisesta suomalaiseen tuomioistuimeen. Lainmuutoksen jälkeen on periaatteessa mahdollista haastaa rikosasian vastaaja toisesta maasta edellyttäen, että toisen maan viranomainen suostuu antamaan haasteen tiedoksi. Tällainen velvollisuus syntyisi sopimuksen perusteella. Samassa yhteydessä ei kuitenkaan säädetty suomalaiselle viranomaiselle velvollisuutta antaa tiedoksi toisen valtion viranomaisen kutsua saapua vastaamaan rikosasiassa eikä myöskään Suomessa oleskelevalle henkilölle velvollisuutta noudattaa sellaista kutsua. Sanottu velvollisuus oli tarkoitus säätää Suomen liittyessä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen. Kun sopimukseen liittyminen on viivästynyt, on edelleen katsottava, ettei kutsua saapua vastaamaan toisen valtion tuomioistuimeen rikosasiassa voida antaa tiedoksi Suomessa.

On tarkoituksenmukaista, että yleinen velvollisuus antaa tiedoksi ulkomaan viranomaisen kutsu rikosasiassa säädetään vasta Suomen liittyessä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen. Valtion sisäinen lainsäädäntöhän ei luo toiselle valtiolle velvollisuutta suorittaa pyydettyä toimenpidettä, vaan velvollisuus perustuu yleensä valtioiden väliseen sopimukseen tai eräissä tapauksissa valtioiden yhdenmukaiseen lainsäädäntöön. On myös tärkeätä, ettei sanottu velvollisuus ole rajoittamaton, kun kysymys saattaa olla hyvinkin erilaisen oikeusjärjestyksen omaavista valtioista. Edellä mainitussa sopimuksessa on mainittu tietyt perusteet, joilla oikeusapua voidaan kieltäytyä antamasta.

Pohjoismaiden kesken tilanne ja järjestelyn tarve on toinen. Lailla velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa on jo tehty mahdolliseksi kutsua rikosasian asianomistaja ja todistaja toisen pohjoismaan tuomioistuimeen. Norja, Ruotsi ja Tanska ovat liittyneet keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen. Tarkoituksena aikaisempien valmistelutöiden yhteydessä on ollut, että myös Suomi olisi mahdollisimman nopeasti liittynyt sopimukseen, jolloin haasteen antaminen rikosasian vastaajalle olisi ollut mahdollista. Kun näin ei ole voitu menetellä, on katsottu tarpeelliseksi mahdollistaa rikosasian vastaajan haastaminen erillisellä lailla.

Norja ja Tanska ovat ilmoittaneet, että ne antavat tiedoksi Suomesta lähetetyn haasteen rikosasian vastaajalle siitä huolimatta, ettei Suomi ole liittynyt mainittuun yleissopimukseen ja ettei Suomessa anneta tiedoksi Norjasta tai Tanskasta lähetettyä vastaavaa haastetta. Kannanotto perustuu siihen, että Norjassa ja Tanskassa ei käytetä eikä anneta tiedoksi haastetta, jos sen noudattamatta jättämisestä on seurauksena pakotteiden, sakon tai uhkasakon, käyttäminen. Ruotsi, jonka lainsäädäntö vastaa haasteen osalta Suomen lainsäädäntöä, on katsonut, ettei haastetta saapua vastaamaan Suomen tuomioistuimeen rikosasiassa voida antaa Ruotsissa tiedoksi ennenkuin Suomi on velvoittautunut antamaan tiedoksi vastaavan Ruotsista lähetetyn kutsun. Tällainen velvollisuus voidaan säätää valtionsisäisellä lailla päättämättä asiasta erityistä sopimusta valtioiden kesken. Koska järjestelyillä on Islannin kohdalta vähäinen käytännöllinen merkitys, ei asiasta ole toistaiseksi neuvoteltu sen kanssa. Järjestelystä voidaan sopia lopullisesti eri pohjoimaiden kanssa uuden lainsäädännön toteuduttua.

Kaikki edellä mainitut oikeusapua rikosasioissa koskevat yleissopimukset on valmisteltu Euroopan neuvoston piirissä. Koska Suomi ei ole Euroopan neuvoston jäsen, vaan seuraa valmistelutyötä ainoastaan tarkkailijan ominaisuudessa, edellyttää sen liittyminen keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan sopimukseen erillistä kutsua sekä hyväksymistä jäsenvaltioiden taholta. Ennen sitä on selvitettävä eräät varaumat, jotka Suomi sopimukseen liittyessään aikoo tehdä. Tämä edellyttää vielä neuvotteluja, minkä johdosta sopimukseen liittyminen siirtyy myöhemmäksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Laki rikosasian vastaajan kutsumisesta toisen pohjoismaan tuomioistuimeen.

Lakiehdotuksen mukaan henkilölle, joka asuu Suomessa tai muussa pohjoismaassa ja oleskelee Suomessa, annetaan tiedoksi Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan tuomioistuimen antama kutsu tai määräys saapua vastaamaan rikosasiassa. Kutsun tai määräyksen saanut olisi velvollinen noudattamaan sitä. Vastaava vel-

vollisuus on säädetty asianomistajalle ja todistajalle velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain 11 §:ssä. Velvollisuus koskisi siis vain Suomessa tai muussa pohjoismaassa asuvaa henkilöä, mutta ei Suomessa tilapäisesti oleskelevaa pohjoismaiden ulkopuolella asuvaa. Rajoitus on tarkoituksenmukainen niin kauan kuin Suomi ei ole liittynyt keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen.

Asianomainen Suomen viranomainen olisi velvollinen antamaan tiedoksi edellä mainitun kutsun tai määräyksen.

Kutsun noudattamatta jättämisestä olisi Ruotsin lain mukaan seurauksena uhkasakko sekä eräissä vähäisissä rikosasioissa uhka, että asia voidaan ratkaista kutsun noudattamatta jättämisestä huolimatta. Norjan ja Tanskan lain mukaan sakkoa tai uhkasakkoa ei käytetä, mutta asia voidaan ratkaista kutsun noudattamatta jättämisestä huolimatta useammissa tapauksissa kuin Ruotsin ja Suomen lain mukaan. Henkilöä vastaan, jolle Suomen tuomioistuimen antama haaste saapua vastaamaan rikosasiassa on annettava tiedoksi Norjassa tai Tanskassa, ei näin ollen saa käyttää pakkokeinoja.

Henkilöä, joka ei noudata kutsua, ei voitaisi noutaa toisen pohjoismaan tuomioistuimeen. Lakiehdotuksen mukaan häntä ei voitaisi kutsun laiminlyönnin johdosta pakkokeinoin viedä toisen pohjoismaan tuomioistuimeen muuten kuin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetussa laissa säädetyssä järjestyksessä.

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain mukaan toisessa pohjoismaassa tuomittu sakko tai uhkasakko taikka vapausrangaistus voidaan toisen pohjoismaan viranomaisen pyynnöstä panna täytäntöön Suomessa. Lain mukaan asianomaisella Suomen viranomaisella on kuitenkin laaja harkintavalta päättäessään, suostutaanko täytäntöönpanopyyntöön. Jos pakkokeinojen käyttäminen taikka uhka, että asia voidaan ratkaista kutsun noudattamatta jättämisestä huolimatta johtaisi Suomesta kutsutun henkilön kannalta kohtuuttomaan tulokseen, voidaan täytäntöönpanosta kieltäytyä. Huomioon ottaen eri pohjoismaiden rikoslainsäädännön ja oikeudenkäyntimenettelyn yhtenäiset perusteet ja tuomitsemiskäytännön ei ole oletettavissa, että kohtuuttomuuteen johtavia tilanteita syntyisi.

Edellä mainittiin, että keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen sisältyy eräitä perusteita, jotka oikeuttavat valtion, jolle oikeusapupyyntö on tehty, kieltäytymään pyyntöä täyttämästä. Tärkein kieltäytymisperuste on se, että pyynnön täyttäminen olisi ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusjärjestyksen yleisten periaatteiden *(ordre public)* kanssa. Tällaista ristiriitaa ei ole odotettavissa pohjoismaiden välillä. Sen vuoksi lakiehdotukseen ei ole katsottu aiheelliseksi ottaa nimenomaisia perusteita, jotka oikeuttaisivat kieltäytymään oikeusavun antamisesta.

Pyyntö kutsun antamisesta rikosasian vastaajalle saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen saataisiin lähettää Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa tehdyn sopimuksen mukaan suoraan toimivaltaiselle toisen pohjoismaan viranomaiselle. Järjestely on mahdollinen eri pohjoismaiden oikeusjärjestyksen samanlaisuuden johdosta, joka mahdollistaa sen, ettei oikeusapupyynnön vastaanottaneen viranomaisen tarvitse tutkia pyynnön asiallista sisältöä. Jos Suomen viranomaiselle säädettäisiin velvollisuus kieltäytyä oikeusavun antamisesta tietyissä tapauksissa, olisivat kieltäytymisperusteet pakostakin harkinnanvaraisia. Tämä puolestaan johtaisi siihen, että eri pohjoismaiden viranomaisten keskeisestä suorasta yhteydenotosta olisi luovuttava ja toimitettava oikeusapupyynnöt tietyn keskusviranomaisen kautta.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 12 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tietystä rikoksesta luovutettua henkilöä ei yleensä saa asettaa syytteeseen tai rangaista muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta eikä luovuttaa edelleen toiselle valtiolle, paitsi siinä tapauksessa, ettei hän ole poistunut maasta laissa asetetussa määräajassa sen jälkeen kun estettä ei enää ole ollut, taikka hän on sinne palannut sieltä poistuttuaan. Vastaava koskemattomuussääntö *(immuniteettiperiaate)* sisältyy rikoslain 1 luvun 11 §:ään todistajan osalta, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 7 §:ään sekä velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain 6 §:ään asianomistajan ja todistajan osalta. Lakiehdotuksen mukaan olisi kutsun tiedoksian-

tamista koskevaan todistukseen aina liitettävä rikosasian vastaajan osalta vastaava määräys.

Uuden lain soveltaminen vaatii, että siihen liittyvistä järjestelyistä neuvotellaan vielä muiden pohjoismaiden kanssa. Tämän vuoksi ehdotetaan asetuksella määrättäväksi jokaisen pohjoismaan osalta erikseen, mistä ajankohdasta lukien lakia sovelletaan Suomen ja sanotun maan välillä. Ennen lain voimaansaattamista on tarkoitus noottien vaihdolla todeta tosiasiallisen vastavuoroisuuden ja immuniteettiperiaatteen noudattaminen Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä.

Muut lakiehdotukset.

Lainsäädäntöömme ei nyt sisälly säännöstä, joka takaisi immuniteettiperiaatteen mukaisen kohtelun henkilölle, joka kutsutaan toisesta maasta Suomeen vastaamaan rikosasiassa. Koska vastaava periaate sisältyy keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan yleissopimukseen, johon Suomi tulee liittymään, ehdotetaan sääntö ilmaistavaksi jo nyt yleisessä muodossa ja sijoitettavaksi rikoslain 1 luvun 11 §:ään uutena 3 momenttina.

Selvyyden vuoksi ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 12 lukuun otettavaksi uusi 24 a §, jonka nojalla asetuksella voidaan vastavuoroisuuden perusteella säätää, milloin pakkokeinoja ei saada käyttää sellaista rikosasian vastaajaa vastaan, joka kutsutaan Suomen tuomioistuimeen toisesta pohjoismaasta.

Säädettäessä edellä mainitut lait rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä sekä velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa on niihin sisältyvä immuniteettiperiaate esitetty kielellisesti virheellisesti. Ensiksi mainitussa laissa virheellinen sanonta sisältyy vain suomenkieliseen lakitekstiin. Virhe saattaa johtaa siihen, että säännöksiä niiden sanamuodon mukaan tulkitaan asiallisesti väärin. Vaikka immuniteettiperiaatteen kielellisestä ilmaisusta näissä säännöksissä ei ole tähän mennessä aiheutunut tulkintaongelmia, ehdotetaan kysymyksessä olevat rikoksen johdosta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 7 §:n 1 momentin 1 kohta sekä velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain 6 § tässä yhteydessä korjattaviksi.

Velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan riita-asian asianosaiseen vain lapsen huoltoa, aviollista syntyperää ja avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatusapua koskevassa asiassa. Aviollisesta syntyperästä annettu laki (409/57) ja avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta annettu laki (173/22) on kumottu isyyslain voimaanpanosta annetulla lailla (701/75). Sanotut kaksi lakia korvaa isyyslaki (700/75), joka tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1976. Sen jälkeen aviollista syntyperää ja avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatusapua koskevien kanteiden sijaan tulevat isyyslaissa säännellyt kanteet. Nämä ovat kanne avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyden vahvistamisesta, kanne avioliiton perusteella todetun isyyden kumoamisesta ja kanne tunnustamisella vahvistetun isyyden kumoamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen annetun lain 9 §:n 1 momentti muutettavaksi uutta isyyslainsäädäntöä vastaavaksi sen voimaantulosta lukien.

Lainsäädäntöjärjestys.

Rikosasian vastaajan kutsumista toisen pohjoismaan tuomioistuimeen koskevan lakiehdotuksen mukaan Suomen kansalainen voitaisiin pakkokeinoja käyttäen velvoittaa matkustamaan Suomesta toiseen pohjoismaahan. Hallitusmuodon 7 §:n mukaan Suomen kansalaisella on oikeus oleskella omassa maassa. Koska uuden lain voidaan perustellusti katsoa puuttuvan hallitusmuodossa taattuun perusoikeuteen tavalla, josta ei voida säätää tavallisella lailla, olisi sanottu lakiehdotus käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Vastaavasti on menetelty säädettäessä lait rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä sekä velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa. Viimeksi mainittuja lakeja koskevat muutosehdotukset ovat kuitenkin sellaisia, ettei niitä ole säädettävä perustuslakia koskevassa järjestyksessä.

Edellä olevaan viitaten annetaan Eduskunnalle hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

rikosasian vastaajan kutsumisesta toisen pohjoismaan tuomioistuimeen.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Asianomainen Suomen viranomainen on velvollinen antamaan tiedoksi Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan tuomioistuimen antaman kutsun tai määräyksen, jolla Suomessa tai muussa pohjoismaassa asuva ja Suomessa oleskeleva henkilö kutsutaan vastaamaan rikosasiassa.

2 §.

Tiedoksiantamista koskevaan todistukseen on liitettävä määräys, jonka mukaan rikosasiaan vastaajaksi kutsuttua ei saa sinä aikana, jonka hän kutsun johdosta on toisessa pohjoismaassa, asettaa syytteeseen tai rangaista ennen hänen saapumistaan tehdystä muusta rikoksesta kuin siitä, joka on kutsussa mainittu, eikä myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle, paitsi jos hän tuomioistuimessa suostuu kysymyksessä oleviin toimenpiteisiin tai jää maahan pitemmäksi ajaksi kuin viideksitoista päiväksi sen jälkeen, kun estettä poistumiseen ei ole ollut.

3 §.

Joka asuu Suomessa tai muussa pohjoismaassa ja oleskelee Suomessa on velvollinen noudattamaan 1 §:ssä tarkoitettua kutsua tai määräystä.

Jos rikosasiaan vastaajaksi kutsuttu ei noudata 1 momentissa mainittua kutsua tai määräystä, hänet voidaan pakkokeinoin viedä toisen pohjoismaan tuomioistuimeen vain rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetussa laissa (270/60) säädetyssä järjestyksessä.

4 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Asetuksella säädetään erikseen jokaisen 1 §:ssä mainitun maan osalta, mistä ajankohdasta lukien tätä lakia sovelletaan Suomen ja sanotun maan välillä.

Laki

rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain 1 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetulla lailla (320/63) ja 23 päivänä toukokuuta 1975 annetulla lailla (350/75), uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta.

11 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta maasta vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa, ei saa sinä aikana, jonka hän kutsun johdosta on Suomessa, asettaa syytteeseen tai rangaista ennen hänen saapumistaan tehdystä muusta rikoksesta kuin siitä, joka on kutsussa mainittu, eikä myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle, paitsi jos hän tuomioistuimessa suostuu kysymyksessä oleviin toimenpiteisiin tai jää maahan pitemmäksi ajaksi kuin viideksitoista päiväksi sen jälkeen, kun estettä poistumiseen ei ole ollut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Laki

oikeudenkäymiskaaren 12 luvun muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään oikeudenkäymiskaaren 12 lukuun, sellaisena kuin se on 14 päivänä tammikuuta 1972 annetussa aissa (21/72) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 24 a § seuraavasti:

12 luku.

Asianosaisista.

Täydentäviä säännöksiä.

24 a §.

Vastavuoroisuuden perusteella säädetään asetuksella, milloin pakkokeinoja ei käytetä rikosasian vastaajaa vastaan, jolle haaste tai määräys saapua Suomen tuomioistuimeen on annettava tiedoksi muussa pohjoismaassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Laki

velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa 23 päivänä toukokuuta 1975 annetun lain (349/75) 6 § ja 9 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

6 §.

Tämän lain mukaan annetusta kutsusta todistajaksi saapunutta ei saa sinä aikana, jonka hän kutsun johdosta on Suomessa, ennen hänen saapumistaan tehdystä rikoksesta asettaa syytteeseen tai rangaista eikä luovuttaa muulle valtiolle kuin sille, mistä hän on saapunut, paitsi jos hän siihen tuomioistuimessa suostuu tai jää maahan pitemmäksi ajaksi kuin viideksitoista päiväksi sen jälkeen, kun estettä poistumiseen ei ole ollut.

9 §.

Mitä 1 ja 2 sekä 4—8 §:ssä säädetään, koskee soveltuvin osin myös asianomistajaa rikosasiassa sekä, lukuun ottamatta 7 ja 8 §:ää, myös asianosaista lapsen huoltoa tai isyyttä koskevassa asiassa.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämän lain 6 § tulee voimaan päivänä kuuta 197 ja 9 §:n 1 momentti 1 päivänä lokakuuta 1976.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä 3 päivänä kesäkuuta 1960 annetun lain (270/60) 7 §:n 1 momentin 1 kohta näin kuuluvaksi:

7 §.

Luovuttamisen ehtona on:

1) ettei luovutettavaa siinä valtiossa, johon hänet luovutetaan, aseteta syytteeseen tai rangaista muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta kuin siitä, josta hänet luovutetaan, paitsi jos siihen on annettu erityinen lupa 21

§:n mukaisesti taikka luovutettu on siihen tuomioistuimessa suostunut tai hän, tultuaan lopullisesti syytteestä vapautetuksi tai suoritettuaan täydelleen rangaistuksen ja päästyään vapaaksi, jää maahan pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi kuukaudeksi sen jälkeen, kun estettä poistumiseen ei ole ollut, tai hän maasta poistuttuaan palaa sinne; ja

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi aluevaihdosta valtion ja Porin kaupungin välillä.

Valtionrautateiden palveluksessa olevalle henkilökunnalle on tarpeen järjestää työsuhteeseen perustuvia asuntoja, jotta voitaisiin helpottaa työvoiman hankintaa sekä turvata sen pysyvyyttä. Samoin on tarpeen yksinkertaistaa raideyhteys Rauma-Repola Oy:lle. Koska Porin kaupungin suunnitelmissa on rakentaa lämpövoimalaitos sekä suorittaa eräitä tiejärjestelyitä ja tässä yhteydessä joudutaan valtionrautateiden henkilökunnan nykyisiä työsuhdeasuntoja purkamaan, on Porin kaupungin kanssa neuvoteltu mahdollisuuksista toteuttaa aluevaihto valtion ja Porin kaupungin välillä. Alustavan sopimuksen mukaan valtio luovuttaisi kaupungille Porin kaupungissa sijaitsevaan N:o 1 Pori I, lahjoitusmaata olevaan, valtionrautateille pakkolunastettuun alueeseen Porin Tampereen valtion rautatiealue RN:o 1[1] kuuluvan, yhteensä noin 15,39 hehtaarin suuruisen alueen rakennuksineen. Tällä alueella on kuusi puurakenteista asuinrakennusta talousrakennuksineen. Näissä on yhteensä 20 huoneistoa. Lisäksi alueella on pumppu- ja vedenpuhdistusrakennus, jonka korvaukseton käyttöoikeus on tarkoitus säilyttää valtionrautateillä niin kauan kuin rakennusta tarvitaan valtionrautateiden tarpeisiin.

Porin kaupunki puolestaan luovuttaisi valtiolle Porin kaupungin Sampolan kaupunginosan korttelissa n:o 28 muodostettavana olevan tontin n:o 4, pinta-alaltaan noin 3 140 m^2, ja siihen liittyvän korttelissa n:o 29 muodostettavana olevan pysäköintitontin n:o 1, pinta-alaltaan noin 858 m^2, sekä ensiksi mainitulle tontille kaupungin kustannuksella asemakaavan mukaisesti rakennettavan asuinkerrostalon, joka käsittää 30 asuntohallituksen antamien rakennussuunnitelmia koskevien ohjeiden mukaista keskipinta-alaltaan noin 60 m^2:n suuruista asuntoa tarpeellisine muine tiloineen, kerrospinta-alaltaan yhteensä noin 2 250 m^2. Tarkoituksena on, että Porin kaupungille tuleva alue sillä olevine rakennuksineen siirtyisi kaupungin omistukseen vasta sinä päivänä, jona kaupunki luovuttaa rakentamansa kerrostalon valtiolle luovutustilaisuudessa laaditun pöytäkirjan mukaisesti, ja että valtion luovutettavien rakennusten hallintaoikeus siirtyisi kaupungille vasta yhden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kaupungin rakennuttama kerrostalo on luovutettu valtiolle. Vaihdettavien alueiden ja tonttien hallintaoikeus siirtyisi muuten sen mukaan kuin osapuolet myöhemmin erikseen sopivat.

Sekä valtion että Porin kaupungin luovutusten arvoksi on arvioitu 2 700 000 markkaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

aluevaihdosta valtion ja Porin kaupungin välillä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Liikenneministeriö oikeutetaan määräämillään ehdoilla luovuttamaan Porin kaupungille Porin kaupungissa sijaitsevaan N:o 1 Pori I, lahjoitusmaata olevaan, valtionrautateille pakkolunastettuun alueeseen Porin Tampereen valtion rautatiealue RN:o 1[1] kuuluva, yhteensä noin 15,39 hehtaarin suuruinen alue rakennuksineen edellyttäen, että Porin kau-

punki luovuttaa valtiolle Porin kaupungin Sampolan kaupunginosan korttelissa n:o 28 muodostettavana olevan tontin n:o 4, pinta-alaltaan noin 3 140 m², ja siihen liittyvän korttelissa n:o 29 muodostettavana olevan pysäköintitontin n:o 1, pinta-alaltaan noin 858 m², sekä ensiksi mainitulle tontille kaupungin kustannuksella rakennettavan asuinkerrostalon, joka käsittää 30 keskipinta-alaltaan noin 60 m²:n suuruista asuntoa, kerrospinta-alaltaan yhteensä noin 2 250 m².

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Liikenneministeri *Kauko Hjerppe*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi aluevaihdosta valtion ja Kaskisten kaupungin välillä.

Kaskisten liikennepaikan ratapihan varaalueeksi on tarpeellista saada valtion omistukseen eräitä Kaskisten kaupungin omistamia maa-alueita. Rautatiehallituksen ja Kaskisten kaupungin välillä käydyissä neuvotteluissa asia on sovittu järjestettäväksi aluevaihdolla, jossa valtio luovuttaisi Kaskisten kaupungille valtionrautateille pakkolunastettuun alueeseen Statens järnvägsområde — Valtion rautatiealue RN:o 1^4, joka sijaitsee Kaskisten kaupungissa N:o 1 Kaskö stads donationshemman nimisellä alueella, kuuluvan noin 5,30 hehtaarin suuruisen alueen, ja Kaskisten kaupunki puolestaan luovuttaisi valtiolle yhteensä noin 7,40 hehtaarin suuruiset alueet, jotka kuuluvat Kaskisten kaupungin omistamaan tilaan Kaskö stads Donationshemman RN:o 1^3 sekä valtion 27 päivänä syyskuuta 1971 päivätyllä kauppakirjalla Kaskisten kaupungille myymään määräalaan valtionrautateille pakkolunastetusta alueesta Statens järnvägsområde — Valtion rautatiealue RN:o 1^4, molemmat Kaskisten kaupungissa N:o 1 Kaskö stads donationshemman nimisellä alueella.

Valtion luovutettavan maa-alueen arvoksi on sovittu 236 000 markkaa. Kaskisten kaupungin luovutettavien maa-alueiden arvoksi on vastaavasti sovittu 148 000 markkaa. Lisäksi on sovittu, että kaupunki suorittaisi valtiolle välirahana 88 000 markkaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

aluevaihdosta valtion ja Kaskisten kaupungin välillä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Liikenneministeriö oikeutetaan määräämillään ehdoilla vaihtamaan valtionrautateille pakkolunastettuun alueeseen Statens järnvägsområde — Valtion rautatiealue RN:o 1^4 kuuluvan noin 5,30 hehtaarin suuruisen alueen, joka sijaitsee Kaskisten kaupungissa N:o 1 Kaskö stads donationshemman nimisellä alueella, Kaskisten kaupungin omistamiin yhteensä noin 7,40 hehtaarin suuruisiin alueisiin, jotka kuuluvat Kaskisten kaupungin omistamaan tilaan Kaskö stads Donationshemman RN:o 1^3 sekä valtion 27 päivänä syyskuuta 1971 päivätyllä kauppakirjalla Kaskisten kaupungille myymään määräalaan valtionrautateille pakkolunastetusta alueesta Statens järnvägsområde — Valtion rautatiealue RN:o 1^4, molemmat Kaskisten kaupungissa N:o 1 Kaskö stads donationshemman nimisellä alueella. Kaskisten kaupunki suorittaa valtiolle lisäksi rahassa 88 000 markkaa.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Liikenneministeri *Kauko Hjerppe*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi pienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen mukaan korotetaan Valtiontakauslaitoksen pienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinoalojen luotoille myöntämien valtion takausten enimmäismäärä 200 miljoonasta markasta 400 miljoonaan markkaan.

PERUSTELUT.

Valtiontakauslaitos myöntää valtiontakauksia ienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden ekä eräiden muiden elinkeinoalojen valtiontaauksista annetun lain (375/63) nojalla pienollisuuden, keskisuuren teollisuuden, työliikeiden, matkailualan, turkistarhauksen, kalaniljelyn, puutarhaviljelyn ja turvetuotannon ekä niiden kehitystä välittömästi edistävän uunkin tuotannollisen tai siihen verrattavan iminnan kehittämiseksi, laajentamiseksi ja peistamiseksi tarpeellisten kotimaisten ja ulkoaisten luottojen vakuudeksi. Tämän lisäksi altiontakauslaitos myöntää valtiontakauksia lushankintoihin ja teollisuuden vesiensuojeluvestointeihin niitä koskevan erillisen lainsäännön nojalla.

Sanotun lain 4 §:n (115/71) mukaan takausluottoja saa samanaikaisesti olla takaisinaksamatta yhteensä enintään 200 000 000 arkan määrä lukuunottamatta korkoja ja muia pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia iorituksia sekä luotonantajan vastuulla olevia otonosia, joilla on vakuuteen parempi oikeus uin valtion takaamalla luotonosalla. Edellä ainittuun takausluottojen enemmäismäärään isältyvät myös sellaiset kyseessä olevan lain §:ssä mainittuihin tarkoituksiin valtion vaoista myönnetyt lainat, jotka on myönnetty eikompaa vakuutta vastaan kuin valtion laiausrahastosta annetun lain (189/40) 5 §:ssä on säädetty. Tällaisia lainoja, joiden myöntämiseen on saatava Valtiontakauslaitoksen puoltava lausunto, ei kuitenkaan ole viime vuosina myönnetty.

Lain voimaan tullessa takausluottojen ja ilman turvaavaa vakuutta myönnettyjen lainojen enimmäismääräksi säädettiin 80 000 000 markkaa. Sittemmin on sitä korotettu 1 päivänä huhtikuuta 1966 annetulla lailla (210/66) 100 000 000 markkaan ja 5 päivänä helmikuuta 1971 annetulla lailla (115/71) 200 000 000 markkaan. Takausvaltuudesta on tällä hetkellä käytettynä noin 160 miljoonaa markkaa.

Valtiontakauksia myönnetään puheena olevan lain perusteella yrityksille, joiden omat vakuudet eivät riitä hankkeeseen tarvittavien luottojen saamiseen. Valtiontakauksilla on voitu suhteellisen pienin kustannuksin ja tehokkaasti myötävaikuttaa pienten ja keskisuurten tuotannollisten ja lain tarkoittamien muiden elinkeinoalojen yritysten perustamiseen ja niiden laajentamiseen sekä tarvittavien käyttöpääomien hankkimiseen. Valtiontakauslaitoksen toiminta-aikanaan kyseessä olevan lain nojalla myöntämien takausten yhteismäärästä, noin 266 miljoonasta markasta, on pakkoperintään joutunut noin 7,6 miljoonaa markkaa, mikä on 3,3 prosenttia nostettujen takausluottojen määrästä. Korvattujen luottotappioiden määrä, kaikkiaan noin 6,1 miljoonaa markkaa, on 2,6

prosenttia nostetuista takausluotoista. Osa tappioista on saatu myöhemmin perityksi takaisin.

Valtiontakauslaitokselle voidaan arvioida jätettävän vuosittain takaushakemuksia kysymyksessä olevan lain nojalla määrä, joka edellyttäisi takauksien myöntämistä noin 40—50 miljoonan markan edestä. Jotta valtiontakauksia voitaisiin keskeytyksettä edelleen myöntää, hallitus katsoo tarpeelliseksi, että lain 4 §:ssä tarkoitettu takausluottojen ja lainojen enemmäismäärää korotettaisiin 400 000 000 markkaan. Ehdotetun takausvaltuuden puitteissa arvioidaan voitavan toimia noin viisi vuotta.

Koska Suomen Pankki ei enää vahvista ulkomaisille valuutoille virallista myyntikurssia, ehdotetaan samalla sanotussa lainkohdassa olva ulkomaan rahan määräisen luoton vast arvon laskemista koskeva säännös muutett vaksi siten, että ulkomaisen luoton määrä la ketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutal vahvistaman, takauksen antamishetkellä voima sa olevan myyntikurssin mukaan. Lisäksi p heena olevaan lainkohtaan ehdotetaan lisätt väksi säännös sellaista tapausta varten, et kyseinen ulkomainen valuutta pysyvästi puu tuu Suomen Pankin kurssilistasta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edusku nan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehd tus:

Laki

pienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan pienteollisuuden ja keskisuuren teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinoalojen valtiontakauksista 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 4 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1971 annetussa laissa (115/71), näin kuuluvaksi:

4 §.

Takausluottoja ja 1 §:n 2 momentissa mainittuja lainoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 400 000 000 markan määrä, korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia sekä luotoista 7 §:n mukaisesti luotonantajan vastuulla olevia osia mukaan lukematta. Ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, takaul sen antamishetkellä voimassa olevan myynt kurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistas pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaa käyttäen tämän valuutan takauksen antami ajankohtana käypää kansainvälistä kurssia se laisessa valuutassa, jolle on käytettävissä Su men Pankin kurssi.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 18 ja 27 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallituksen tarkoituksena on tällä lakiesityksellä turvata sotilasvammalain mukaisten täydennyskorkojen reaaliarvot korottamalla täydennyskoron laskentaperusteena oleva rajatulo indeksikehityksen edellyttämälle tasolle. Lisäksi esitykseen sisältyy yksi korvausten maksatukseen liittyvä ja atk-menetelmän edellyttämä teknisluontoinen muutos.

Lain suunniteltu voimaantuloajankohta on 1. 7. 1976.

PERUSTELUT.

Sotilasvammalain (404/48) mukaisten korvausten tason säilyttämiseksi on niiden markkamäärät sidottu työntekijäin eläkelaissa (395/61) tarkoitettuun palkkaindeksiin. Tämä koskee myös sotilasvammalain 18 §:n nojalla myönnettäviä täydennyskorkoja. Täydennyskoron määrään vaikuttavaa ja laskentaperusteena olevaa rajatulon markkamäärää sen sijaan ei ole sidottu sanottuun indeksikehitykseen. Koska täydennyskorkopäätökset annetaan määräaikaisina, yleensä enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan, on tämä johtanut siihen, että täydennyskoronsaajan kansan- ja muiden eläkkeiden pelkkä indeksinmukainen kehitys on säännönmukaisesti vähentänyt hänen oikeuttaan täydennyskorkoon. Tämän vuoksi toukokuun 9 päivänä 1975 annetulla sotilasvammalain muutoksella (304/75) korotettiin muun muassa edellä tarkoitettua rajatuloa vuodesta 1971 saakka voimassaolleesta 1 100 markasta 2 500 markkaan. Tämä merkitsi täydennyskorkojen kohoamista perusmäärältään 700 markalla vuodessa, ei kuitenkaan yli laissa vahvistettujen enimmäismäärien. Tehty korjaus oikaisi vain osan siitä vääristymästä, jonka tapahtunut indeksikehitys on vuosina 1972—1975 aiheuttanut.

Edellä tarkoitetussa indeksissä tapahtunut kuluvan vuoden alusta voimaan tullut muutos aiheuttaa jälleen selvää alentumista myönnettävissä täydennyskoron määrissä. Jotta nämä nimenomaan pienituloisia ja vähävaraisia koskevat korvaukset eivät indeksikehityksen vuoksi pienentyisi, olisikin edellä mainittua rajatuloa jälleen korotettava.

Käsitellessään edellä selostettua lainmuutosta Eduskunnan sosiaalivaliokunta edellytti tutkittavan mahdollisuuksia sellaisen pysyvän järjestelmän luomiseksi, jonka puitteissa vastaavat tarkastukset voitaisiin suorittaa ilman toistuvia lainmuutoksia. Näitä mahdollisuuksia tutkittaessa on havaittu, että tällaisen järjestelmän luominen edellyttää laajahkoja selvityksiä, joiden tekemiseen on jo ryhdytty. Jotta täydennyskoron edellä sanotunlainen alentuminen estettäisiin, olisi kuitenkin vielä nyt erillisellä lainmuutoksella tarkistettava täydennyskoron laskentaperusteita. Tämä olisi tärkeätä senkin vuoksi, että ikääntyvät ja usein myös vähävaraiset sotavammaiset voisivat mahdollisimman pitkään käyttää avohoidon ja -huollon palveluksia. Samalla ehkäistäisiin yhteiskunnalle varsin kalliiksi tulevan laitoshoidon tarpeen kasvamista.

Jo tapahtuneen kehityksen huomioon ottaen ehdotetaan voimassa oleva 2 500 markan rajatulo tarkistettavaksi 3 500 markkaan.

Tapaturmavirasto on 1. 10. 1975 alkaen maksanut pääosan sotilasvammalain mukaisista jatkuvista korvauksista tietokonetta hyväksi käyttäen. Kunkin kuukauden korvaus maksetaan kuukauden alussa etukäteen. Maksun suuruuteen vaikuttavissa seikoissa kesken kuukautta tapahtuvien muutosten huomioon ottaminen on teknisesti hankalaa ja aiheuttaa erillisestä tietokoneajosta johtuen lisäkustannuksia. Muu-

toksia tapahtuu käytännössä yleisimmin elinkoron korotukseen oikeuttavan tai huoltoeläkettä saavan lapsen täyttäessä sen enimmäisiän, johon saakka elinkoron korotus tai huoltoeläke sotilasvammalain 9 tai 15 §:n mukaan voidaan maksaa. Mainitun epäkohdan poistamiseksi esitetään, että sotilasvammalain 27 §:ssä jo olevaa periaatetta sovellettaisiin myös näihin tapauksiin ja elinkoron korotuksen ja huoltoeläkkeen viimeinen maksuerä suoritettaisiin sen kuukauden loppuun, jona sanotun iän saavuttaminen on tapahtunut.

Kustannusvaikutus.

Täydennyskorkoon vaikuttavan rajatulon tarkistaminen ei aiheuta kustannuksia. Päinvastoin, mikäli tarkistamista ei suoritettaisi, jäisi täydennyskorkoihin varatuista määrärahoista käyttämättä korvauksensaajan muiden eläkkeiden indeksinmukaista nousua vastaava summa. Lain 27 §:ään tehtävä muutos on teknisluontoinen ja siitä johtuvat kustannukset on arvioitu korkeintaan 50 000 markaksi vuodessa, minkä lisäksi on otettava huomioon, että tästä muutoksesta johtuvat lisäkustannukset alenevat varsin nopeasti sotainvalidien ja heidän perheenjäsentensä ikärakenteen muuttuessa.

Voimaantulo.

Lain on tarkoitettu tulevan voimaan 1. 7. 1976 lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sotilasvammalain 18 ja 27 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1948 annetun sotilasvammalain (404/48) 18 §:n 2 momentti ja 27 §, näistä ensiksi mainittu sellaisena kuin se on 9 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa (304/75), näin kuuluvaksi:

18 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jolla ei ole pysyviä vuosituloja, suoritetaan täysi täydennyskorko. Jos hänellä on pysyviä vuosituloja, täydennyskorosta vähennetään puolet 3 500 markkaa ylittävältä osalta. Pysyviksi vuosituloiksi, joiksi ei lueta tämän lain mukaista korvausta, katsotaan harkinnan mukaan todennäköinen säännöllinen tulo vuotta kohti sinä aikana, joksi täydennyskorko määrätään.

— — — — — — — — — — — — — — —

27 §.

Jos elinkorko tai huoltoeläke lakkaa, keskeytyy tai pienenee sellaisesta syystä, jonka sattumisen ajankohtaa ei etukäteen voida tietää tai sen vuoksi, että lapsi täyttää edellä 9 tai 15 §:ssä mainitun iän, on muutoksen ajankohtana oleva se erääntymispäivä, joka lähinnä seuraa sanotun syyn ilmenemisen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työllisyyslain muuttamisesta.

Työllisyyslain (946/71) 1 §:n mukaan tulee valtion kansalaisten toimeentulon turvaamiseksi ja parantamiseksi sekä vakaan taloudellisen kasvun ylläpitämiseksi edistää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainottumista eri aloilla ja alueilla. Lain 7 §:n mukaan valtio huolehtii työtä vaille jääneiden toimeentulon turvaamisesta niin kuin työllisyyslaissa ja erikseen säädetään. Valtion toimenpiteiden tarkoituksena on työllisyyslain 1 §:n mukaan Suomen kansalaisten toimeentulon turvaaminen. Suomen kansalaisuutta vailla olevat henkilöt jäävät työllisyyslain mukaisten etuuksien ulkopuolelle, eivätkä he näin ollen esimerkiksi voi saada työttömyyskorvausta, joka turvaisi heidän toimeentulonsa työttömyysaikana. Poikkeuksen muodostavat muiden pohjoismaiden kansalaiset, joihin yhteispohjoismaisten sopimusten mukaisesti sovelletaan täällä samoja säännöksiä kuin Suomen kansalaisiin. Myös muille pysyvästi Suomessa asuville ja ansiotyöllä pääasiallisen toimeentulonsa hankkiville, Suomen kansalaisuutta vailla oleville henkilöille on kuitenkin kohtuullista järjestää työttömyyden aikainen toimeentuloturva samojen perusteiden mukaisesti kuin Suomen kansalaiselle. Toimeentuloturvan järjestämistä puoltaa myös se, että kysymyksessä on väliaikainen avustustoimenpide, joka tulee kysymykseen vain silloin, kun työhaluiselle ja työkykyiselle henkilölle ei voida järjestää sopivaa työtä tai ammattikoulutusta. Tarkemmat määräykset siitä, millä edellytyksillä Suomen kansalaisuutta vailla oleva henkilö voi saada työttömyyskorvausta, on tarkoituksenmukaista antaa työvoimaministeriön yleispäätöksellä, koska siirtolaisasioiden hoitaminen muutoinkin valtioneuvoston ohjesäännön 24 a §:n (163/70) mukaan kuuluu työvoimaministeriölle. Suomen kansalaisuutta vailla olevien asemaa koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi lain 1 §:ään sen 2 momenttina.

Kuntien on työllisyyslain 11 §:n mukaan huolehdittava siitä, että niiden työmäärärahoilla palkatun työvoiman käyttö jakautuu tasaisesti kesä- ja talvikausille. Kuntien osalta on maa jaettu työvoimapiirijakoa noudattaen etelä- ja pohjois-osaan. Maan pohjoisosassa talvikausi on pidempi kuin maan eteläosassa. Työllisyyslain 11 §:ssä on lueteltu ne työvoimapiirit, joiden alueella sijaitsevat kunnat luetaan maan pohjoisosaan kuuluviksi. Valtioneuvosto määrää työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain (77/73) 2 §:n mukaan työvoimapiirien lukumäärästä ja niiden rajoista. Kun valtioneuvosto on 15 päivänä helmikuuta 1973 tekemällään päätöksellä (153/73) muodostanut uuden Mikkelin työvoimapiirin, on syntynyt epätietoisuutta, miten kesä- ja talvikausi määräytyvät niiden kuntien osalta, jotka yhdistettiin työllisyyslain 11 §:ssä mainituista Kuopion ja Joensuun työvoimapiireistä Mikkelin työvoimapiiriin. Samanlaisia tulkintavaikeuksia saattaa syntyä myös vastaisuudessa valtioneuvoston päättäessä työvoimapiirien lukumäärästä tai niiden rajoista. Olisi tarkoituksenmukaista, että valtioneuvosto, päättäessään maan jakamisesta työvoimapiireihin, voisi päättää myös siitä, missä maan pohjois- ja itäosissa sijaitsevissa työvoimapiireissä on kesäkausi työllisyyslain 11 §:ää sovellettaessa lyhyempi kuin muissa työvoimapiireissä. Säännös tästä on otettu lakiehdotuksen 11 §:ään. Edellä mainituilla muutoksilla selvennetään lain tämänhetkistä soveltamista. Työvoimaministeriössä on vireillä lain kokonaisuudistus, jonka valmistelussa ovat mukana mm. kuntien keskusjärjestöt.

Milloin on suhdannepoliittisia tai muita erityisiä syitä, on työvoimaministeriöllä työllisyyslain 12 §:n nojalla oikeus myöntää kunnalle poikkeus edellä selvitetystä velvollisuudesta noudattaa tasaista työvoiman käyttöä kesä- ja talvikausina. Jollei poikkeuslupaa myönnetä, joutuu

kunta, joka laiminlyö sanotun velvollisuuden, suorittamaan valtiolle korvauksen, jonka suuruuden työvoimaministeriö työllisyyslain 13 §:n mukaisesti määrää. Ne syyt, joiden perusteella kunta voi anoa poikkeuslupaa tasaisesta työmäärärahoilla palkatun työvoiman käytöstä tietyn kesäkauden osalta, ovat kunnan tiedossa yleensä jo ennen kesäkauden alkua. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että poikkeuslupahakemus tehdään pääsääntöisesti ennen sen kesäkauden alkua, jonka osalta poikkeuslupaa anotaan. Vain poikkeuksellisesti, jos jokin ennalta arvaamaton olosuhteiden muutos pakottaa kunnan rakentamaan kesäkaudella suunniteltua enemmän, on tarpeellista varata kunnalle mahdollisuus erityisen painavien syiden perusteella jättää poikkeuslupahakemus viimeistään ennen sen kesäkauden loppua, jonka osalta poikkeuslupaa haetaan. Säännökset poikkeuslupahakemuksen jättöajasta ehdotetaan otettaviksi lain 12 §:ään uutena 2 momenttina.

Mikäli lain 11 ja 12 §:n muutosehdotukset hyväksytään esitetyssä muodossa, on niitä tarkoitus totetuttaa siten, että Mikkelin työvoimapiiri luetaan lain 11 §:ää sovellettaessa eteläisiin työvoimapiireihin kuuluvaksi. Tähän työvoimapiiriin Kuopion ja Joensuun työvoimapiireistä siirrettyjen kuntien osalta turvataan joustava siirtyminen uuteen kesä- ja talvikausijaksotukseen siten, että näiden kuntien osalta käytetään yhtenä poikkeusluvan myöntämisperusteena siirtymistä lyhyempään talvikauteen.

Työllisyyslain 24 §:n 1 momentin mukaan voi työvoimatoimikunnan päätökseen tyytymätön hakea siihen valittamalla muutosta työvoimaministeriöltä. Valitusaika on työllisyyslain 24 §:n 2 momentin mukaan 14 päivää siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Valtion asiamiehelle lasketaan valitusaika kuitenkin päätöksen teosta. Valtion asiamiehenä toimiva työvoimapiirin tarkastaja ei voi käytännössä olla läsnä kaikissa työvoimatoimikuntien kokouksissa. Päätösten tiedottaminen postin välityksellä valtion asiamiehelle on osoittautunut verrattain hitaaksi, mikä on johtunut osaksi päätösten kirjoittamiseen tarvittavasta ajasta ja osaksi postin kulun viipymisestä. Näistä syistä ja valtion asiamiehen valitusajan lyhyyden takia on käytännössä sattunut tapauksia, joissa työvoimatoimikunnan virheellinen päätös on jäänyt voimaan ja henkilölle on tämän vuoksi perusteettomasti suoritettu työttömyyskorvausta. Eräissä tapauksissa on myös työttömyyskorvausta hakenut henkilö menettänyt puhevaltansa, koska valitusaika on ollut liian lyhyt. Näin on käynyt nimenomaan syrjäseuduilla asuville henkilöille, jotka ovat tarvinneet apua valituskirjelmän laadinnassa. Jotta työttömyyskorvausten perusteettomalta maksamiselta vältyttäisiin ja toisaalta turvattaisiin kaikille työttömyyskorvausta hakeneille henkilöille mahdollisuus saattaa työvoimatoimikunnan päätös valitusteitse työvoimaministeriön tutkittavaksi, olisi valitusaika pidennettävä nykyisestä 14 päivästä 30 päivään. Tätä tarkoittava muutos ehdotetaan tehtäväksi lain 24 §:n 2 momenttiin.

Työttömälle henkilölle maksettavan työttömyyskorvauksen määrä on työllisyyslain 17 §:n mukaan riippuvainen siitä, onko korvauksen saaja perheellinen vai yksinäinen henkilö. Perheellisen henkilön päiväkorvaus vaihtelee kuntien kalleusluokituksesta riippuen 28 ja 30 markan välillä ja vastaavasti yksinäisen henkilön päiväkorvaus 21 ja 22 markan välillä. Myös silloin, kun henkilön taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa arvioidaan hänen oikeuttaan työttömyyskorvaukseen, ovat perheellinen ja yksinäinen henkilö eri asemassa. Perheellisen henkilön osalta otetaan perheen taloudellinen asema kokonaisuudessaan huomioon, kun yksinäisen henkilön osalta tulevat kysymykseen ainoastaan hänen omat ansio- ja muut tulonsa. Perheellisen henkilön käsitettä ei ole työllisyyslaissa määritelty, mutta työllisyysasetuksen (948/71) 10 §:n 1 momentissa määritellään, milloin työttömyyskorvauksen saajaa pidetään perheellisenä eli milloin hänelle voidaan maksaa perheellisen henkilön työttömyyskorvausta. Tätä asetuksen kohtaa on myös sovellettu harkittaessa sitä, milloin henkilö joko yksinäisenä tai perheellisenä ilmeisesti ei ole taloudellisen tuen tarpeessa. Työllisyysasetuksen 10 §:n säännösten mukaan on, jollei kysymyksessä ole muun asetuksenkohdassa mainitun lähiomaisen huoltovelvollisuus, henkilöä pidettävä perheellisenä vain jos hän huoltaa puolisoaan, josta hän välien rikkoutumisen vuoksi ei asu erillään. Tämän mukaan ei yhteistaloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa pysyvästi eläviä henkilöitä voida rinnastaa aviopuolisoihin, vaikka yhteistalouden vuoksi heillä on samanlaiset toimeentuloedellytykset kuin aviopareilla. Vastaavasti, jos toinen yhteistaloudessa elävistä joutuu työttömäksi ja hänen toimeentulonsa turvataan työttömyyskorvauksen avulla, on toimeentuloturvan tarve yhtä suuri kuin avioparien ollessa kyseessä. Nykyisen lain mukaan voidaan

tällöin kuitenkin maksaa vain yksinäisen henkilön korvaus.

Työttömyyskorvaus on tarveharkintainen etuus, jota työllisyyslain 16 §:n mukaan voidaan maksaa vain henkilölle, jolle ei ole voitu järjestää työtä tai koulutusmahdollisuutta ja joka sen vuoksi tarvitsee taloudellista tukea. Kun tarveharkinnan perusteeksi on tarkoituksenmukaista ja kohtuullista ottaa vallitsevat tosiasialliset olosuhteet, tulisi pysyvässä yhteistaloudessa asuvat henkilöt voida rinnastaa aviopuolisoihin. Tällöin tulisi todellinen toimeentuloturvan tarve pohjaksi sekä harkittaessa onko hän työttömyytensä vuoksi taloudellisen tuen tarpeessa että harkittaessa henkilön työttömyyskorvauksen määrää. Samansisältöinen säännös on kansaneläkelain (347/56) 29 §:n 2 momentissa, jossa säädetään tarveharkintaisen kansaneläkkeen tukiosan määrästä ja sen saamisedellytyksistä. Säännös pysyvässä yhteistaloudessa elävien henkilöiden rinnastamisesta aviopuolisoihin ehdotetaan otettavaksi lakiin uutena 25 a §:nä.

Jos henkilö vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että työttömyyskorvausta on suoritettu perusteettomasti, taikka jos henkilö muutoin on nostanut korvauksen oikeudettomasti, vaikka hänen kohtuudella olisi pitänyt se tietää, voidaan hänet tuomita työllisyyslain 27 §:n mukaan sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Kun henkilö tuomitaan edellä sanotusta teosta rangaistukseen, voi tuomioistuin vahingonkorvauslain (412/74) säännösten nojalla velvoittaa hänet maksamaan rikoksen perusteella perusteettomasti saamansa työttömyyskorvauksen takaisin valtiolle. Kaikissa tapauksissa ei kuitenkaan ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista ilmoittaa rikosta syytteeseen pantavaksi, vaikka henkilölle onkin perusteettomasti suoritettu työttömyyskorvausta. Lisäksi ovat syyttäjäviranomaiset pitäneet syytteeseen pantaviksi ilmoitettuja tekoja eräissä tapauksissa niin vähäpätöisinä, ettei syytettä ole nostettu. Myös näissä tapauksissa, joissa syytteeseenpanosta luovutaan, on kuitenkin tarkoituksenmukaista periä perusteettomasti maksettu työttömyyskorvaus takaisin valtiolle. Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt tähän huomiota kertomuksessaan työttömyyskorvausten myöntämisestä sekä korvausjärjestelmän tarkoituksenmukaisuudesta ja maksatusten asianmukaisuudesta 12 päivältä helmikuuta 1974. Nykyisin on takaisinperintä perustunut lakiin eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta (446/54) sekä yleisiin perusteettoman edun palauttamista koskeviin oikeusperiaatteisiin.

On kuitenkin tarpeellista ottaa myös työllisyyslakiin nimenomainen säännös siitä, että takaisinperintään voidaan ryhtyä silloinkin, kun asiaa ei ilmoiteta syytteeseen pantavaksi. Hallinto-oikeudellinen takaisinperintä tulee kysymykseen lähinnä niissä tapauksissa, joissa korvausta saaneelle henkilölle taannehtivasti maksetaan eläkettä tai hän muutoin saa takautuvasti hyväkseen sellaisen etuuden, jonka saaminen on esteenä työttömyyskorvauksen maksamiselle. Takaisinperintä saattaa tulla kysymykseen myös sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö on tahattomasti antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja ja vasta myöhemmin selviää, että hänelle on puutteellisten tietojen perusteella myönnetty työttömyyskorvausta, vaikka hän ei olisi kyseisenä aikana ollut sanottuun etuun oikeutettu.

Joissakin tapauksissa, varsinkin, jos on kysymys vähäisistä rahamääristä tai selvästi maksukyvyttömistä henkilöistä, on kohtuullista luopua takaisinperinnästä. Näissä tapauksissa takaisinperintä aiheuttaisi valtiolle yleensä takaisinperittävää määrää suuremmat perimiskustannukset. Säännökset hallinto-oikeudellisesta takaisinperinnästä ja takaisinperinnästä luopumisesta ehdotetaan sijoitettaviksi lakiin uutena 27 a §:nä.

Työttömyyskorvausta maksettaisiin, jos lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentti hyväksytään, vuosittain arviolta enintään kymmenelle ulkomaalaiselle. Näin ollen ei työllisyyslain soveltamisesta muihin kuin Suomen kansalaisiin aiheutuisi valtiolle sanottavia kustannuksia. Jos keskimääräiseksi korvaukseen oikeuttavaksi työttömyysajaksi arvioidaan kolme kuukautta ja keskimääräiseksi päiväkorvaukseksi 25 markkaa, aiheutuu valtiolle tästä vuosittain menoja noin 16 000 markkaa.

Lakiehdotuksen kuntien työmäärärahoilla palkatun työvoiman käytön tasapainottamista kesä- ja talvikausille sekä tätä tasapainottamista tarkoittavien poikkeuslupahakemusten jättöaikaa koskevat säännökset eivät aiheuta valtiolle lisää menoja eivätkä myöskään välittömästi vaikuta valtion tulojen vähenemiseen. Myös muutoksenhakuajan pidentäminen on ainoastaan prosessuaalinen muutos, jolla ei ole välitöntä vaikutusta valtion talouteen. Pitempi valitusaika mahdollistaa kuitenkin tehokkaamman valvon-

nan, jolla on valtion menoja pienentävä vaikutus. Yhteistaloudessa asuvien rinnastaminen aviopuolisoihin vaikuttaa sekä menoja lisäävästi että vähentävästi, koska maksettava työttömyyskorvaus on määrältään suurempi, mutta sen maksaminen tulee kysymykseen harvemmissa tapauksissa. Menojen lisäysten ja vähennysten voidaan arvioida olevan samansuuruisia.

Hallinto-oikeudellista takaisinperintää koskeva säännös liittyy ainoastaan menettelytapaan, joten se ei sinänsä vaikuta valtion tuloihin eikä menoihin. Koska takaisinperinnästä luopuminen tulee lakiehdotuksen mukaan kysymykseen ainoastaan vähäisten rahamäärien osalta tai muuten erityisistä syistä, voidaan valtion tulojen arvioida tällä perusteella vähenevän vuosittain enintään 100 000 markalla. Huomattava osa tästä määrästä jäisi joka tapauksessa asianomaisen maksukyvyttömyyden tai -haluttomuuden vuoksi lopullisesti valtiolta saamatta. Lisäksi valtiolle aiheutuisi tarpeettomia perimiskustannuksia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työllisyyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1971 annetun työllisyyslain (946/71) 11 § ja 24 §:n 2 momentti sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti ja 12 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 25 a ja 27 a § seuraavasti:

1 §.

Henkilöön, joka ei ole Suomen kansalainen, voidaan tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä soveltaa työvoimaministeriön tarkemmin määräämillä ehdoilla.

11 §.

Kunnan rahoittamissa töissä työmäärärahoilla palkattujen työntekijäin kokonaismäärä ei valtioneuvoston määräämien, maan pohjois- ja itäosissa sijaitsevien työvoimapiirien alueella kesäkuun alun ja syyskuun lopun välisenä aikana saa keskimäärin ylittää vastaavaa työntekijäin keskimäärää edellisen lokakuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana. Muualla maassa ei näiden työntekijäin kokonaismäärä kesäkuun alun ja lokakuun lopun välisenä aikana saa keskimäärin ylittää vastaavaa työntekijäin keskimäärää edellisen marraskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana.

12 §.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan saamiseksi kunnan tulee toimittaa työvoimaministeriölle osoitettu poikkeuslupahakemus asianomaisen työvoimapiirin toimistolle ennen sen kesäkauden alkamista, jonka osalta poikkeuslupaa haetaan. Erityisen painavista syistä voi kunta kuitenkin toimittaa hakemuksen työvoimapiirin toimistolle viimeistään ennen sen kesäkauden päättymistä, jonka osalta poikkeuslupaa haetaan.

24 §.

Valituskirja on toimitettava 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon, joko työvoimaministeriölle tai työvoimatoimikunnalle. Valtion asiamiehelle lasketaan kuitenkin valitusaika päätöksen teosta.

---

25 a §.

Jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, voidaan heihin soveltaa, mitä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä on säädetty aviopuolisoista.

27 a §.

Perusteettomasti suoritettu työttömyyskorvaus voidaan periä takaisin valtiolle siinä järjestyksessä kuin eräiden hallintoriita-asiain

ikeuspaikasta annetussa laissa (446/54) on iädetty.

Työvoimaministeriö voi perittävän rahamääin vähäisyydestä tai muusta erityisestä syystä apauttaa henkilön suorittamasta takaisin valtiolle hänelle perusteettomasti maksettua työttömyyskorvausta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Työvoimaministeri *Paavo Aitio*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vuoden 1975 veronpalautusten maksamisen lykkäämisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Lakiehdotuksessa esitetään vuoden 1976 työllisyysohjelman rahoitukseen liittyvänä toimenpiteenä, että vuodelta 1975 tulevat veronpalautukset maksettaisiin vasta 1 päivästä maaliskuuta 1977 lukien. Näin lykättynä maksettaville veronpalautuksille suoritettaisiin hyvitystä, joka olisi 2 prosenttia veronpalautuksen määrästä.

YLEISPERUSTELUT.

Verotuslain 108 §:n 1 momentin nojalla on verovelvolliselta liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot palautettava, jos palautettava määrä on vähintään 2 markkaa. Saman lain 111 §:n 3 momentin mukaan veronkantoviranomaisen asiana on viivytyksettä palauttaa liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot. Palautukset on yleensä maksettu säännönmukaisissa tapauksissa verotusvuoden joulukuussa. Vastaavasti lisää maksettavien määrien kolmesta erästä ensimmäinen on suoritettava samassa joulukuussa. Vuodelta 1974 toimitetussa verotuksessa määrättiin veroja ja maksuja palautettavaksi yhteensä 1 059,1 milj. markkaa ja lisämaksuja yhteensä 2 088,6 milj. markkaa. Muun ohessa veronpalautuksista johtuu, että valtion kassatilanne vaikeutuu vuoden vaihteessa. Tämän johdosta ehdotetaan vuoden 1976 työllisyysohjelman rahoitukseen liittyvänä toimenpiteenä, että vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa todetut liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot palautetaan 1 päivästä maaliskuuta 1977 lukien. Kun on kohtuullista, että veronpalautusten lykkääminen hyvitetään verovelvollisille, ehdotetaan, että sanotulla tavalla lykättynä maksetuille veronpalautuksille maksetaan hyvitys, joka on 2 prosenttia veronpalautuksen määrästä.

Vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa maksettavaksi määrättävien veronpalautusten määrää on vaikea arvioida, koska tässä verotuksessa sovelletaan ensimmäisen kerran tuloja varallisuusverolain säännöksiä. Toisaalta aviopuolisoiden ansiotulojen yhteisverotusta sovelletaan valtionverotuksessa viimeisen kerran. Jos palautettava määrä vastaa vuodelta 1974 toimitetussa verotuksessa palautettua määrää, aiheutuu lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitetun hyvityksen maksamisesta valtiolle runsaan 20 milj. markan suuruinen meno.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lain perustelut.

1 §. Verotuslain 111 §:n 3 momentin mukaan veronkantoviranomaisen asiana on palauttaa viivytyksettä liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot. Niin kuin edellä on todettu, veronpalautukset on yleensä pyritty maksamaan verotusvuoden joulukuussa. Tästä poikkeavasti ehdotetaan, että veronkantoviranomainen palauttaa vuodelta 1975 toimitettavan verotuksen

yhteydessä todetut liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot verotusvuotta seuraavan kalenterivuoden eli vuoden 1977 maaliskuun 1 päivästä lukien. Veronkantoviranomaiset määrätään suorittamaan veronpalautukset viivytyksettä sanotusta päivästä lähtien. Veronpalautusten maksamisen lykkääminen ei kuitenkaan koskisi niitä veronpalautuksia, joita käytetään veronkuittauslaissa (426/65) tarkoitettuun kuittaukseen, koska kuittaus on voitava mm. verojen vanhenemisen vuoksi suorittaa välittömästi sen jälkeen, kun veroluettelot on pantu julkisesti nähtäville eli normaalisti marraskuun 1 päivän jälkeen.

2 §. Kun veronpalautusten maksaminen siirtyisi normaalista noin kolmella kuukaudella, olisi kohtuullista, että näin lykätyille veronpalautuksille maksetaan hyvitys, joka ehdotetaan 2 prosentiksi veronpalautuksen määrästä. Hyvitystä ei kuitenkaan suoritettaisi veronpalautuksille, joita käytetään veron kuittauslaissa tarkoitettuun kuittaukseen.

3 §. Lakiehdotuksen 2 §:n nojalla maksettavaa hyvitystä ei pidettäisi veronalaisena tulona valtion- ja kunnallisverotuksessa. Oikeus veronpalautukseen on katsottava saatavaksi. Asian luonteesta johtuu, että oikeutta lakiehdotuksessa tarkoitettuun veronpalautukseen ei pidetä veronalaisina varoina vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa.

4 ja 5 §. Kun lakiehdotuksessa esitetään vain veronpalautusten maksamisen siirtämistä, ehdotetaan niihin muutoin sovellettavaksi mitä verotuslaissa tai sen nojalla on liikaa pidätetyn tai kannetun ennakon palauttamisesta säädetty tai määrätty. Valtiovarainministeriö antaisi lakiehdotuksen 5 §:n mukaan tarvittaessa tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta.

2. Säätämisjärjestys.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä, jota valtiopäiväjärjestyksen mukaan on noudatettava säädettäessä veroa kannettavaksi yhdeltä vuodelta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vuoden 1975 veronpalautusten maksamisen lykkäämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Milloin verovelvolliselta on ennakkoperintälain mukaan pidätetty tai hänelle on ennakkona maksuunpantu enemmän kuin tarvitaan niiden vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa määrättävien verotuslaissa tarkoitettujen verojen sekä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen suorittamiseksi, joiden suoritukseksi ne on käytettävä, veronkantoviranomainen palauttaa verotuslain säännöksistä poiketen liikaa pidätetyn tai kannetun ennakon 1 päivästä maaliskuuta 1977 lukien.

Mitä 1 momentissa on sanottu, ei koske niitä veronpalautuksia, joita käytetään veronkuittauslaissa (426/65) tarkoitettuun kuittaukseen.

2 §.

Veronpalautukselle, jonka maksaminen on lykätty 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, suoritetaan hyvitys, joka on 2 prosenttia veronpalautuksen määrästä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua hyvitystä ei suoriteta veronpalautuksille, joita käytetään 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun veronkuittaukseen.

3 §.

Edellä 2 §:ssä tarkoitettua hyvitystä ei pidetä veronalaisena tulona valtion- ja kunnallisverotuksessa.

Oikeutta tässä laissa tarkoitettuun veronpalautukseen ei pidetä veronalaisina varoina vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa.

4 §.

Tässä laissa tarkoitettuun veronpalautukseen sovelletaan muutoin, mitä liikaa pidätetyn tai kannetun ennakon palauttamisesta verotuslaissa on säädetty tai sen nojalla määrätty.

5 §.

Valtiovarainministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan liikevaihtoverolakia siten muutettavaksi, että tukkuverovelvollisten nykyinen erityisasema poistuu. Muutos merkitsisi muun muassa sitä, että tukkuverovelvolliset maksaisivat liikevaihtoveron maahantuonnin yhteydessä myös myyntitarkoitukseen tuomistaan tavaroista ja ostaisivat kaikki tavarat toisiltaan verollisina. Muutoksen jälkeen liikevaihtovero määräytyisi kaikkien verovelvollisten osalta myynti- ja ostohintojen erotuksesta samalla tavoin kuin vähittäisverovelvollisten osalta nykyisin.

---

1. Nykyinen tilanne ja sen epäkohdat.

Liikevaihtoverolain mukaan verovelvolliset ovat joko tukku- tai vähittäisverovelvollisia. Tukkuverovelvollisia ovat tavaran valmistustoimintaa tai jälleenmyyntiä harjoittavat verovelvolliset kuten esim. teollisuuslaitokset ja kaupan tukkuliikkeet. Muutkin verovelvolliset voidaan hakemuksesta merkitä tukkuverovelvollisiksi, jos niiden liiketoiminta laajuudeltaan taikka laadultaan on verrattavissa tavaran valmistusta tai jälleenmyyntiä harjoittavien liikkeiden toimintaan. Tukkuverovelvollisiksi on hakemuksesta merkitty paitsi ns. monimyymäläliikkeet, joilla on oma keskusvarasto, myös eräät liikevaihdoltaan suuret kauppaliikkeet. Verovelvolliset, joilla on useampia erilaatuisia liikkeitä, joista jokin on merkittävä tukkuverovelvollisten rekisteriin, ovat yleensä tukkuverovelvollisia kaikkien liikkeidensä osalta. Muut kuin nyt mainitut verovelvolliset ovat vähittäisverovelvollisia.

Voimassa olevan lain mukaan tukkuverovelvollinen kauppaliike voi hankkia jälleenmyyntiin tarkoitetut tavarat liikevaihtoverotta. Vastaavasti tukkuverovelvolliset teollisuusliikkeet voivat hankkia valmistamiensa teollisuustuotteiden raaka-aineet liikevaihtoverotta. Verottomuus koskee sanottuihin tarkoituksiin myös ulkomailta hankittuja tavaroita ja siten myös tavaran maahantuontia. Edellytyksenä verottomuudelle on, että tavarat hankitaan käytettäväksi myyntitarkoitukseen. Tämän mukaisesti ovat tukkuverovelvollisten väliset tavaraan kohdistuvat liiketoimet verottomia ja tavaroiden maahantuonti niin ikään verotonta. Jos tavara hankitaan käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen, esimerkiksi käyttöomaisuudeksi, on liikevaihtovero suoritettava. Liikevaihtovero verottomasti hankituista tavaroista suoritetaan vasta, kun tukkuverovelvollinen myy tavaransa vähittäisverovelvolliselle tai suoraan kuluttajalle. Vähittäisverovelvollisten tavarahankinnat ovat aina verollisia.

Tukkuverovelvollisten välisten liiketoimien verottomuudesta seuraa, että veron suorittaminen valtiolle siirtyy myöhempään ajankohtaan kuin sen tulisi liikevaihtoveron perusajatuksen mukaan tapahtua. Samoin on asianlaita silloin, kun tukkuverovelvollinen tuo liikevaihtoverotta tavaroita ulkomailta myyntitarkoitusta varten. Mikäli liikevaihtovero kannettaisiin jokaisessa vaihdannan vaiheessa, veron suoritus ajoittuisi nykyistä paremmin myyntitapahtumia vastaavasti. Veronsaajan kannalta veron kertyminen muodostuisi tällöin tasaisemmaksi ja varmemmaksi. Kun vero olisi maksettava jo maahantuonnin yhteydessä, olisi

tällä samalla myös perusteetonta tavaran tuontia hillitsevä vaikutus.

Tukkuverovelvollisuusasemaan liittyvä tavaroiden veroton osto-oikeus on johtanut viime aikoina väärinkäytöksiin. Eräät verovelvolliset ovat itsestään virheellisiä tietoja antamalla tulleet perusteetta merkityiksi tukkuverovelvollisten rekisteriin. Asemaansa hyväksi käyttäen he ovat hankkineet tavaroita verotta aikomattakaan maksaa veroa tavaroita edelleen myydessään, jolloin liikevaihtovero on jäänyt valtiolle lopullisesti kertymättä. Vaikka tällaisten tapausten esiintyminen voidaankin ainakin osittain estää hallinnollisin keinoin muun muassa tiukentamalla tukkuverovelvollisiksi merkittyjen verovelvollisten tarkkailua ja tehostamalla verotustarkastusta, vaarantaa tukkuverovelvollisuusasemaan liittyvä tavaroiden veroton ostooikeus kuitenkin liikevaihtoveron kertymisen. Tavaroiden verottomaan hankintaan liittyy nimittäin myös mahdollisuus tavaroiden myynnin salaamiseen, mitä verotarkastuksissa on vaikea selvittää.

Edellä olevan perusteella hallitus ehdottaa liikevaihtoverolakia siten muutettavaksi, että tukkuverovelvollisuusasemaan liittyvä tavaroiden veroton hankintaoikeus poistetaan. Kun sanotun muutoksen johdosta tukku- ja vähittäisverovelvollisten verotuksellisen aseman merkittävin eroavuus poistuu, ehdotetaan samassa yhteydessä liikevaihtoverolakia muultakin osalta muutettavaksi niin, että tukkuverovelvolliset tulevat samaan asemaan kuin vähittäisverovelvolliset.

2. Ehdotetun muutoksen vaikutukset.

Tukkuverovelvollisten aseman poistaminen merkitsee mm. sitä, että kaikesta maahantuonnista olisi suoritettava liikevaihtovero jo tavaroiden tullauksen yhteydessä. Ehdotettu toimenpide saattaa siten osaltaan rajoittaa ulkomaista tuontia ja tasapainottaa ulkomaankauppaamme. Liikevaihtoveron kantaminen jo tullausvaiheessa mahdollistaisi myös kansainvälistenyritysten joissakin tapauksissa hinnoittelussaan käyttämien siirtohintojen oikaisemisen ja siten liikevaihtoveron perimisen maahantuodun tavaran todellisesta arvosta.

Ehdotettu muutos vaikuttaisi toisaalta eräiden nykyisin tukkuverovelvollisen asemassa olevien verovelvollisten rahoitustilanteeseen. Maahantuojat joutuisivat sitomaan maahantuomiinsa hyödykkeisiin rahaa nykyisen verokannan vallitessa noin 12,4 % nykyistä enemmän. Maan sisäisessä kaupassa kiristyi kaikkien niiden tukkuverovelvollisten rahoitustilanne, jotka myyvät tavaransa luotolla toiselle tukkuverovelvolliselle saamatta omista ostoistaan yhtä pitkää luottoa kauppahinnan maksamisessa. Rahoituksen kiristymisen seurauksena saattaisivat tavara- ja raaka-ainehankinnat supistua nykyisestään.

Valtiontalouden kannalta nopeutuisi liikevaihtoveron kertyminen maahantuotujen tavaroiden kohdalla noin 2—3 viikolla, minkä seurauksena liikevaihtoveroa vuonna 1976 kertyisi noin 100 miljoonaa markkaa laskettua enemmän.

3. Voimaantulo.

Ehdotettu muutos merkitsee olennaista muutosta vuoden 1964 alusta voimassa olleeseen liikevaihtoverojärjestelmäämme. Tämän vuoksi ehdotetaan, että muutos saatettaisiin voimaan asteittain. Tällöin verovelvollisille jäisi riittävä aika sopeutua uuteen järjestelmään ja sen mukanaan tuomiin muutosvaiheen ongelmiin. Tukkuverovelvollisen asemaan liittyvä tavaroiden veroton hankintaoikeus poistettaisiin ensi vaiheessa maahantuotujen tavaroiden osalta. Muut tukku- ja vähittäisverovelvollisten verotuksellisessa asemassa olevat eroavuudet jäisivät tässä vaiheessa vielä voimaan. Ne poistuisivat vasta voimaantulon toisessa vaiheessa. Lakiehdotuksen mukaan tulisi muutoksen ensimmäinen vaihe voimaan Eduskunnan hyväksyttyä lakiehdotuksen ja toinen vaihe viimeistään vuoden 1978 aikana sen mukaan kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Muutoksen asteittainen voimaantulo ei aiheuta muutosta edellä kerrottuun liikevaihtoveron vuonna 1976 toteutuvaksi arvioituun kertymään. Muutoksen voimaantuloa koskevia säännöksiä selostetaan yksityiskohtaisten perustelujen kohdalla tarkemmin.

4. Yksityiskohtaiset perustelut.

Tukku- ja vähittäisverovelvollisen asemassa olevien erojen poistaminen edellä esitetyn mukaisesti merkitsee sitä, että kaikki verovelvolliset tulevat muutoksen jälkeen samaan asemaan. Tämän vuoksi käyvät ne liikevaihtoverolain säännökset tarpeettomiksi, jotka koske-

vat verovelvollisten jakamista tukku- ja vähittäisverovelvollisiin ja erilaisten verovelvollisrekisterien pitoa. Liikevaihtoverolain 10 ja 11 §, 23 §:n 2 momentti, 66 § ja 84 § ehdotetaan tämän vuoksi kumottaviksi. Koska ehdotetun muutoksen jälkeen kaikki verovelvolliset olisivat samassa asemassa ja yleisnimike verovelvollinen koskisi siten kaikkia liikevaihtoverolain piiriin kuuluvia elinkeinonharjoittajia, joudutaan tukku- tai vähittäisverovelvollinen käsittävän sanonnan sisältävät lainkohdat tarkistamaan. Niin ikään joudutaan eräiden säännösten viittaukset nyt muutettaviksi ehdotettuihin lainkohtiin tarkistamaan. Sanottujen tarkisusten johdosta olisi lain 18 §:n 1 momentin d) kohta ja 3 momentti, 20 §:n 1 momentti, 33 §, 42 §:n 2 momentti, 55 b § ja 73 §:n 3 momentti muutettava. Muita kuin nyt mainittuja, tukku- ja vähittäisverovelvollisten verotuksellisten eroavuuksien poistamisen johdosta kumottaviksi tai muutettaviksi ehdotettuja lainkohtia selostetaan seuraavassa yksityiskohtaisesti, koska ne merkitsevät asiallista muutosta tukku- ja vähittäisverovelvollisten nykyiseen verotusasemaan.

13 §. Pykälän muuttaminen on tarpeen, jotta tukkuverovelvollisasemaan liittyvä tavaroiden veroton hankintaoikeus toiselta tukkuverovelvolliselta saadaan poistetuksi. Poistaminen toteutetaan säätämällä verovelvollisen myynti toiselle verovelvolliselle aina verolliseksi. Pykäläehdotuksen mukaan kaikkien verovelvollisten olisi siten suoritettava liikevaihtoveroa samojen perusteiden mukaan kuin vähittäisverovelvollisten nykyisin.

15 §. Pykälä koskee nykyisessä muodossaan myyjän vastuuta ostajan suoritettavasta verosta. Vastuusäännös on ollut tarpeen veron kiertämisen estämiseksi ja veron kertymisen varmistamiseksi. Kun 13 §:ää koskevan muutosehdotuksen mukaan tukkuverovelvollisen myynti tulisi aina olemaan verollista ostajan käyttötarkoituksesta riippumatta, käy vastuusäännös tarpeettomaksi. Tämän vuoksi se ehdotetaan kumottavaksi.

17 §:n 1 ja 2 mom. Edellä selostetun 13 §:ää koskevan muutosehdotuksen mukaan joutuisi nyt myös tukkuverovelvollinen hankkimaan tavarat verollisina samalla tavoin kuin vähittäisverovelvolliset nykyisin. Vähittäisverovelvollisten myynnin verotusarvon laskutapa eli veron määrääminen myynti- ja ostohintojen erotuksesta, ehdotetaan tämän vuoksi koskemaan kaikkia verovelvollisia. Nykyisen 2 momentin säännökset käyvät samalla tarpeettomiksi. Muussa suhteessa ei tapahtuisi muutosta myynnin verotusarvon laskemisperusteissa.

21 §. Pykälä määrittää veron suoritusvelvollisuuden syntymisajankohdan.Nykyisellään tämä ajankohta on erilainen tukku- ja vähittäisverovelvollisille. Tukkuverovelvollisille vero lasketaan kalenterikuukausittain niiden laskutus- tai muiden veloitusmäärien perusteella, joilla tukkuverovelvollinen on ostajaa tai asiakasta kuukauden aikana veloittanut tai, milloin tukkuverovelvollinen on toimitetusta tavarasta jo ennen tätä saanut ennakkomaksun tai osasuorituksen, kuukauden aikana toimitetuista tavaroista saatujen ennakkomaksujen tai osasuoritusten perusteella. Vähittäisverovelvollisille vero lasketaan kuukauden aikana kertyneiden myyntihintojen, vuokramaksujen ja työsuoritusten korvausten perusteella, laskutusajankohdan vaikuttamatta asiaan.

Pykälää ehdotetaan siten muutettavaksi, että veron suoritusvelvollisuuden alkaminen olisi kaikille verovelvollisille sama. Säännökset asiasta sisältyvät pykälän 1 momentin a) kohtaan. Milloin verovelvollinen käyttää laskutusta, laskettaisiin vero niiden laskutus- tai muiden veloitusmäärien perusteella, joilla verovelvollinen on toimittamastaan tavarasta ostajaa tai asiakasta kuukauden aikana veloittanut. Käteismyynnin osalta laskettaisiin vero toimitetuista tavaroista kuukauden aikana kertyneiden myyntihintojen, vuokramaksujen ja työsuoritusten korvausten perusteella. Veron suoritusvelvollisuus alkaisi siten heti laskutuksen tai muun veloituksen tapahduttua, mikäli verovelvollinen on kaupanteossa laskutusta tai veloitusta käyttänyt. Suoritusvelvollisuus ei kuitenkaan alkaisi ennen kuin tavarat on ostajalle toimitettu.

Jotta veron maksaminen heti laskutuksen tapahduttua koko laskutetusta hinnasta ei liiaksi muu muassa nykyisin laskutusta käyttävien maaseudun vähittäiskauppiaiden ja eräiden työliikkeiden luottomyyntiä, ehdotetaan pykälään otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan yksinomaan vähittäiskauppaa tai siihen verrattavaa toimintaa harjoittavilla verovelvollisilla olisi edelleenkin oikeus myös laskutusta tai veloitusta käyttäessään, lukea kauppahinta myynnin verotusarvoon vasta sitä mukaa kuin se kertyy. Nykyinen 2 momentti ehdotetaan sanonnaltaan tarkistettuna siirrettäväksi uudek-

si kolmanneksi momentiksi. Muulta osin ei pykälään ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

Ehdotetut muutokset merkitsevät tilanteen säilymistä nykyisten tukkuverovelvollisten kohdalla ennallaan. Kiristymistä veron maksuajankohdassa tapahtuisi vain sellaisten nykyisten vähittäisverovelvollisten kohdalla, jotka vähittäiskauppiaina harjoittavat vähäisessä määrin myös tavaran jälleenmyyntiä ja perivät kauppahinnan laskutusta tai muuta veloitusta käyttäen.

22 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selventävä säännös siitä, milloin ostovähennys maahantuodun tavaran osalta saadaan tehdä. Pykälän muihin momentteihin tehtävät muutokset ovat vain sanonnallisia tarkennuksia.

26 §:n 2 momentti. Kun tukkuverovelvollisten myyntitarkoitukseen käytettäväksi tuomien tavaroiden veroton maahantuontioikeus poistuisi, ehdotetaan lainkohta kumottavaksi.

35 §:n 1 ja 3momentti. Sanottuja momentteja ehdotetaan siten muutettaviksi, että kaikkien verovelvollisten verokausi olisi puoli vuotta. Tukkuverovelvollisten nykyinen vuosikolmanneksen käsittävä verokausi pitenisi siten puoleen vuoteen eli yhtä pitkäksi kuin se nykyisinkin on vähittäisverovelvollisilla. Verokauden pitentäminen tukkuverovelvollisten osalta helpottaisi liikevaihtoverotoimistojen työtilannetta.

70 §. Nykyisellään vain vähittäisverovelvollisilla on oikeus saada pykälän sääntelemää veronkantopalkkiota. Verovelvollisia ei enää ehdotetun muutoksen jälkeen voitaisi ryhmitellä erikseen vähittäisverovelvollisiin ja tukkuverovelvollisiin. Tämän vuoksi tulisi veronkantopalkkioon oikeutettujen verovelvollisten piiri muutoksen jälkeen määrittää uudelleen. Tämä määrittely suoritettaisiin siten, että veronkantopalkkiota maksettaisiin kaikille sellaisille verovelvollisille, joiden myynnin verotusarvo kalenterivuodelta on enintään miljoona markkaa. Ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että suurin osa nykyisistä vähittäisverovelvollisista edelleenkin saisi kantopalkkiota, minkä lisäksi palkkiota maksettaisiin myös joillekin nykyisistä tukkuverovelvollisista. Palkkion enimmäismäärä ehdotetaan samalla korotettavaksi nykyisestä 1 000 markasta 1 500 markkaan.

79 §:n 1 momentti. Lainmuutoksen edellyttämistä verotusteknisistä syistä ehdotetaan momenttia siten muutettavaksi, että ministeriö voisi muun muassa pitentää tai lyhentää verokautta.

Lain voimaantulosäännöksen 1 momentin mukaan sovellettaisiin muutettavaksi ehdotettuja säännöksiä tavaroihin, jotka on toimitettu, otettu käyttöön tai luovutettu tullivalvonnasta lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Lain voimaantulopäivä määrättäisiin tarkemmin asiasta annettavalla asetuksella, ei kuitenkaan vuotta 1978 myöhäisempään ajankohtaan. Edellä selostetusta lain asteettaisesta voimaantulosta johtuen sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 2 momentissa mainittuja maahantuontia koskevia säännöksiä kuitenkin jo tätä ennen tavaroihin, jotka on luovutettu tullivalvonnasta lain vahvistamisen yhteydessä määrättynä em. säännösten soveltamispäivänä tai sen jälkeen. Näiden maahantuontia koskevien säännösten mukaan olisi maahantuojan suoritettava liikevaihtovero sellaisista myyntitarkoitusta varten tuomistaan tavaroista, jotka on luovutettu tullivalvonnasta lain vahvistamisen yhteydessä määrätyn soveltamispäivän ja asetuksella määrättävän lain voimaantulopäivän välisenä aikana. Sanottujen päivien välisenä aikana tuoduista tavaroista suoritetun veron saisi maahantuoja vähentää verollisesta myynnistään siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana tavara on tullattu. Muuten tavaroihin sovellettaisiin em. aikana nykyisin voimassa olevia liikevaihtoverolain säännöksiä. Voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momenttien mukaan olisi tukkuverovelvollisen ennen muutettavaksi ehdotettujen säännösten voimaantuloa verottomasti hankkimien tavarain hintaan lisättävä veroa vastaava lisä, jotta vero tulisi lasketuksi täydestä määrästä tukkuverovelvollisen ottaessa tällaisen tavaran käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen muutettavaksi ehdotettujen säännösten voimaantultua. Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan sovellettaisiin veronkantopalkkiota koskevaa 70 §:n uutta säännöstä ensimmäisen kerran lain voimaantulovuodelta maksettaviin palkkioihin. Voimaantulosäännöksen 6 momentti on tarpeen, jotta verotusviranomaiset voisivat joustavasti siirtyä ehdotetun muutoksen mukaiseen luettelonpitoon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

liikevaihtoverolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 5 päivänä joulukuuta 1963 annetun liikevaihtoverolain (532/63) 10, 11 ja 15 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 66 § ja 84 § sekä

muutetaan 13 §, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 18 §:n 1 momentin d kohta ja 3 momentti, 20 §:n 1 momentti, 21 §, 22 §, 33 §, 35 §:n 1 ja 3 momentti, 42 §:n 2 momentti, 55 b §, 70 §, 73 §:n 3 momentti ja 79 §:n 1 momentti,

näistä 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1974 annetulla lailla (1064/74), 21 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetulla lailla (495/71), 22 § ja 42 §:n 2 momentti, sellaisena kuin 22 § on osittain ja 42 §:n 2 momentti kokonaan muutettuna 10 päivänä huhtikuuta 1964 annetulla lailla (170/64), 35 §:n 1 ja 3 momentti ja 55 b §, sellaisina kuin ne ovat muutettuina 30 päivänä joulukuuta 1965 annetulla lailla (735/65), sekä 70 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1973 annetussa laissa (297/73), näin kuuluviksi:

13 §.

Verovelvollisen on suoritettava veroa:

a) tavaran myynnistä; sekä

b) myyntitarkoitukseen käytettäväksi hankitun tai verovelvollisen valmistaman tavaran ottamisesta käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen.

Veroa ei ole suoritettava, kun verovelvollinen tekee omaan tavaraansa kohdistuvan 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun työsuorituksen. Milloin verovelvollinen ottaa valmistamansa tavaran käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen, veroa on suoritettava vain, jos verovelvollinen valmistaa vastaavia tavaroita myyntitarkoitukseen tai jos tavaraa on pidettävä tavanomaisena myyntituotteena.

Milloin työsuorituksesta tai tavaran ottamisesta käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen ei ole 2 momentin mukaan suoritettava veroa, veroa on kuitenkin suoritettava työsuorituksessa tai tavaran valmistuksessa käytetyistä, myyntitarkoitukseen hankituista tavaroista.

17 §.

Myynnin verotusarvoa laskettaessa sen perusteena pidetään tavaran myyntihintaa, vuokramaksua ja työsuorituksen korvausta, veroa vastaava lisä mukaan luettuna, ja, kun tavara otetaan käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen, tavaran ostohintaa tai, jos tavaran käypä myyntihinta on tätä pienempi, viimeksi mainittua hintaa tahi, jos kysymyksessä on verovelvollisen valmistama tavara, 80 sadasosaa tavaran käyvästä myyntihinnasta.

Myynnin verotusarvoa laskettaessa verovelvollinen saa vähentää myyntitarkoitukseen käytettävän, verovelvolliselta verollisena hankitun tai verollisena itse maahantuodun tavaran ostohinnan.

— — — — — — — — — — — — — — —

18 §.

Myynnin verotusarvoa laskettaessa verovelvollinen saa vähentää:

— — — — — — — — — — — — — — —

milloin verovelvollisena on apteekkiliikkeen harjoittaja,

d) apteekkitavaratehtaalta-, kaupalta ja apteekkiliikkeeltä hankkimansa tai itse maahantuomansa apteekkitavaran ostohinnan.

— — — — — — — — — — — — — — —

Muu verovelvollinen kuin apteekkiliikkeen harjoittaja saa vähentää myyntitarkoitukseen hankitun apteekkitavaran osalta vain ostohinnan sen osan, josta on katsottava suoritetun veroa.

— — — — — — — — — — — — — — —

20 §.

Verovelvollisella, joka tämän lain voimassa ollessa ryhtyy harjoittamaan laissa tarkoitettua verotettavaa liiketoimintaa, on oikeus tehdä hallussaan olevasta myyntitarkoitukseen verollisena hankitusta tavarasta sekä 4 §:ssä tarkoitetusta tavarasta 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetty vähennys.

— — — — — — — — — — — — — — —

21 §.

Vero lasketaan kalenterikuukausittain:

a) niiden laskutus- tai muiden veloitusmäärien perusteella, joilla verovelvollinen on ostajaa tai asiakasta toimitetusta tavarasta kuukauden aikana veloittanut, tai, ellei laskutusta tai muuta veloitusta käytetä, verovelvolliselle toimitetusta tavarasta kuukauden aikana kertyneiden myyntihintojen, vuokramaksujen ja työsuoritusten korvausten perusteella;

b) muuhun kuin myyntitarkoitukseen käytettäviksi otetuista tavaroista kuukauden aikana otettujen tavaroiden arvon perusteella; sekä

c) edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulle verovelvolliselle niiden laskutus- tai muiden veloitusmäärien perusteella, joilla verovelvollista on kuukauden aikana veloitettu.

Sen estämättä, mitä 1 momentin a kohdassa on säädetty, on yksinomaan vähittäiskauppaa tai siihen verrattavaa toimintaa harjoittavalla verovelvollisella oikeus laskea vero kalenterikuukausittain kuukauden aikana kertyneiden myyntihintojen, vuokramaksujen ja työsuoritusten korvausten perusteella.

Laskettaessa veroa siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana verovelvollisen tässä laissa tarkoitettu liiketoiminta on päättynyt, on edellä 2 momentissa tarkoitettuihin määriin lisättävä kalenterikuukauden päättyessä vielä kertymättä olevat myyntihinnat, vuokramaksut ja työsuoritusten korvaukset.

22 §.

Edellä 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetyt vähennykset saadaan tehdä siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana vähennykseen oikeutettua on toimitetusta tavarasta veloitettu, sekä 19 §:ssä säädetty vähennys siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana ostohyvitys, ylijäämäpalautus tai vuosi-, vaihto- tahi käteisalennus on annettu taikka luottotappio on syntynyt. Maahantuodun tavaran osalta saadaan 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetty vähennys tehdä siltä kalenterikuukaudelta, minkä aikana tavara on tullattu.

Milloin 17 §:n 2 momentissa tai 18, 19 taikka 20 §:ssä tarkoitettuja vähennyksiä ei voida myynnin verotusarvoa kalenterikuukaudelta laskettaessa tehdä täysimääräisinä, verovelvollinen saa ottaa vähentämättä jääneen määrän vähennyksenä huomioon verokauden muina kalenterikuukausina. Ellei vähennys sitenkään tule kokonaisuudessaan verovelvollisen hyväksi, hänellä on oikeus saada takaisin määrä, joka vastaa erotuksesta laskettavaa veroa.

Verovelvolliselle, joka ei voi myynnin verotusarvoa kalenterikuukaudelta laskettaessa tehdä 2 momentissa tarkoitettuja vähennyksiä täysimääräisenä, maksetaan 2 momentin säännöksistä poiketen esitetyn selvityksen perusteella hakemuksesta kalenterikuukausittain takaisinmaksun ennakkona kalenterikuukaudelta vähentämättä jäänyttä määrää vastaava vero, ei kuitenkaan verovuoden viimeiseltä kalenterikuukaudelta. Tässä tarkoitettu hakemus on tehtävä vahvistettua lomaketta käyttäen ja toimitettava liikevaihtoverotoimistolle kultakin edellä tarkoitetulta kalenterikuukaudelta lähinnä seuraavan kalenterikuukauden tai viimeistään verokauden kuudennen kalenterikuukauden aikana.

33 §.

Liikevaihtoverotoimiston on pidettävä toimialueensa verovelvollisista tarpeellisia luetteloja.

35 §.

Verovelvollisen on kultakin verokaudelta annettava veroilmoitus. Verokautena on kalenterivuoden puolisko.

— — — — — — — — — — — — — —

Veroilmoitus on annettava vahvistetulla lomakkeella ja toimitettava liikevaihtoverotoimistolle kalenterivuoden ensimmäiseltä verokaudelta viimeistään seuraavaan elokuun 15 päivänä ja toiselta verokaudelta viimeistään seuraavan helmikuun 15 päivänä. Edellä 2 momentissa tarkoitettu veroilmoitus on toimitettava liikevaihtoverotoimistolle viimeistään sen asettamana määräpäivänä.

— — — — — — — — — — — — — —

42 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Verovelvolliselle 22 §:n 3 momentin nojalla suoritettu takaisinmaksun ennakko on otettava huomioon verokaudelta suoritettavan tai takaisin maksettavan veron määrää vahvistettaessa.

55 b §.

Milloin suoritettavaksi edellä tässä luvussa säädetyin tavoin vahvistetun veron määrä vähennettynä palautettavaksi ehkä vahvistettujen verojen määrällä on kalenterivuodelta enintään 300 markkaa, vero, jos se on suoritettu, maksetaan takaisin verovelvolliselle luonnolliselle

henkilölle. Jos kalenterivuodelta edellä mainituin tavoin lasketun veron määrä on yli 300 markkaa, mutta enintään 486 markkaa, verosta maksetaan takaisin määrä, joka saadaan, kun 500 markasta vähennetään laskettu vero ja näin saatu erotus kerrotaan kertoimella 1.5.

70 §.

Verovelvolliselle, jonka myynnin verotusarvo kalenterivuodelta on enintään miljoona markkaa, ei kuitenkaan sillä, jolle maksetaan veroa takaisin 55 b §:n nojalla, on oikeus saada veronkantopalkkiona kultakin kalenterivuodelta kaksi sadalta suorittamiensa lain 24 §:ssä tarkoitettujen verojen yhteismäärästä, kuitenkin vähintään 20 markkaa ja enintään 1 500 markkaa. Milloin suoritetun veron yhteismäärä kalenterivuodelta on enintään 20 markkaa, palkkio on suoritettua veroa vastaava määrä.

73 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä liikevaihtovero-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätösten julkaisemista sanamuodon mukaisina tai lyhennettyinä, asianosaisten nimiä kuitenkaan mainitsematta.

79 §.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus, milloin erityiset syyt vaativat, yleisesti määrätä veroilmoitus annettavaksi lyhyemmältä tai pitemmältä ajalta kuin 35 §:n 1 momentissa on säädetty, jolloin verokautena on pidettävä valtiovarainministeriön määräämää ajanjaksoa, sekä määrätä, milloin veroilmoitus on tällöin annettava. Niin ikään valtiovarainministeriö voi erityisistä syistä yleisesti pidentää niitä määräaikoja, joiden kuluessa veroilmoitus on liikevaihtoverotoimistolle annettava taikka vero suoritettava.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan viimeistään vuoden 1978 aikana sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään, kuitenkin niin, että liikevaihtoverolain 26 §:n 2 momentti lakkaa olemasta voimassa päivänä kuuta 1976. Lakia sovelletaan, milloin myyty tai työsuorituksen kohteena ollut tavara on toimitettu tai otettu käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen taikka luovutettu tullivalvonnasta asetuksella säädettävänä voimaantulopäivänä tai sen jälkeen samoin kuin sanottuna aikana tapahtuneeseen tavaran vuokraamiseen.

Milloin tavara on luovutettu tullivalvonnasta tai otettu käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen päivänä kuuta 1976 tai sen jälkeen, viimeistään kuitenkin asetuksella säädettävää voimaantulopäivää edeltäneenä päivänä, sovelletaan liikevaihtoverolain 17 §:n 2 momenttia, 18 §:n 3 momenttia ja 22 §:n 1 momenttia kuitenkin seuraavassa muodossa:

17 §:n 2 mom.

Milloin tukkuverovelvollinen ottaa muun kuin itse maahantuomansa tai vähittäisverovelvolliselta hankkimansa tavaran käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen, on 1 momentissa tarkoitettuun määrään lisättävä veroa vastaava lisä.

18 §:n 3 mom.

Tukkuverovelvollinen saa niin ikään vähentää myyntitarkoitukseen käytettävän, verollisena itse maahantuomansa tai vähittäisverovelvolliselta verollisena hankkimansa tavaran ostohinnan, apteekkitavaran osalta kuitenkin vain ostohinnan sen osan, josta on katsottava suoritetun veroa.

22 §:n 1 mom.

Edellä 17 §:n 1 momentin b) kohdassa ja 18 §:ssä säädetyt vähennykset saadaan tehdä siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana vähennykseen oikeutettua on toimitetusta tavarasta veloitettu, sekä 19 §:ssä säädetty vähennys siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana ostohyvitys, ylijäämäpalautus tai vuosi-, vaihto- tahi käteisalennus on annettu taikka luottotappio on syntynyt. Maahantuodun tavaran osalta saadaan 17 §:n 1 momentin b) kohdassa ja 18 §:ssä säädetty vähennys tehdä siltä kalenterikuukaudelta, minkä aikana tavara on tullattu.

Jos tukkuverovelvollinen ottaa ennen päivää kuuta 1976 verotta maahantuomansa tavaran mainittuna päivänä tai sen jälkeen käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen, on liikevaihtoverolain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ostohintaan lisättävä veroa vastaava lisä.

Jos verovelvollinen ottaa ennen asetuksella säädettävää voimaantulopäivää tukkuverovelvolliselta verotta ostamansa tavaran käytettäväksi mainittuna päivänä tai sen jälkeen muuhun kuin myyntitarkoitukseen, on 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ostohintaan lisättävä veroa vastaava lisä.

Tämän lain 70 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran siltä kalenterivuodelta maksettaviin veronkantopalkkioihin, jona tämä laki asetuksen mukaan tulee voimaan.

Verovelvollinen, joka on merkitty liikevaihtoverolain 33 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin tai luetteloon, katsotaan merkityksi liikevaihtoverovelvollisista asetuksella säädettävästä voimaantulopäivästä alkaen pidettävään luetteloon ja numeroiduksi hänelle 20 päivänä joulukuuta 1963 annetun liikevaihtoveroasetuksen (571/63) 10 §:n nojalla annetulla liikevaihtoveronumerolla ilman sanotussa säännöksessä tarkoitettua kirjaintunnusta.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtiolle vuodelta 1976 suoritettavasta lisäverosta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus ehdottaa, että eräänä toimenpiteenä tehostetun työllisyydenhoito-ohjelman rahoittamiseksi säädettäisiin laki valtiolle vuodelta 1976 suoritettavasta lisäverosta. Lakiehdotuksen mukaan suurille tuloille asetettaisiin kertaluonteinen lisävero, joka perittäisiin kuluvalta vuodelta toimitettavan verotuksen yhteydessä ja palautettaisiin vuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT.

Heikentyneen työllisyystilanteen vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi hallitus on valmistellut tehostetun työllisyyden hoito-ohjelman. Eräänä toimenpiteenä tämän ohjelman rahoittamiseksi hallitus ehdottaa säädettäväksi lain vuodelta 1976 suoritettavasta lisäverosta. Lakiehdotuksen mukaan suurille tuloille asetettaisiin kertaluonteinen lisävero, joka perittäisiin kuluvalta vuodelta toimitettavan verotuksen yhteydessä. Vero, jonka arvioidaan tuottavan valtiolle noin 100 milj. markkaa, palautettaisiin vuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä.

Lisävero kannettaisiin kuluvalta vuodelta toimitettavan verotuksen yhteydessä ja sen perimiseksi toimitettaisiin tämän vuoden jälkimmäisen puoliskon aikana ennakkoperintä. Näin suurin osa lisäverona kertyvistä varoista saataisiin valtion käyttöön jo tämän vuoden aikana ja lisäveron kanto voitaisiin toteuttaa mahdollisimman tehokkaasti. Kun lisäveron määrääminen ja kantaminen tapahtuisi periaatteessa samalla tavoin kuin valtion normaalin tuloveron kantaminen, säästetään kustannuksia ja siitä aiheutuva lisätyö voidaan suorittaa suurimmaksi osaksi verohallinnon nykyisellä henkilökunnalla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Lisäveroa perittäisiin kaikilta niiltä verovelvollisilta, joiden tulo- ja varallisuusverolain mukainen tulovero määräytyy progressiivisen asteikon mukaan. Täten lisäveron suorittamiseen velvollisia olisivat luonnolliset henkilöt, erillisinä verovelvollisina verotettava kuolinpesä ja erillisenä verovelvollisena verotettava yhtymä. Lisäveron suorittamisvelvollisuus kohdistuisi tulo- ja varallisuusverolain nojalla yleisesti verovelvollisiin, mutta ei rajoitetusti verovelvollisiin. Myös merimiesverolain nojalla verovelvollinen Suomessa asuva henkilö olisi velvollinen suorittamaan lisäveroa. Lisäveron suorittamisvelvollisuus perustuisi verovuoden 1976 tuloihin.

2 §. Lisäveron suuruus määräytyisi verovuodelta 1976 toimitettavassa tulo- ja varallisuusverotuksessa määrättävän valtion tuloveron perusteella. Ennen lisäveron määräämistä olisi tuloverosta vähennettävä tulo- ja varallisuusverolain 57 §:ssä säädetyt verosta tehtävät vähennykset, eli huoltaja-, invalidi- ja vanhuusvähennys. Säännöksessä oleva lisäveroasteikko on laadittu siten, että tuloveron ollessa enintään 22 000 markkaa, lisäveroa ei perittäisi lainkaan. Tuloveron ylittäessä sanotun määrän lisäveroa alettaisiin periä siten, että sen määrä asteettain kohoaisi ja olisi suurimmillaan vajaat 10 % valtion tuloveron määrästä. Tämä lisäveroasteikko merkitsisi käytännössä sitä, et-

tei 70 000 markkaa pienemmästä verotettavasta tulosta eli noin 80 000 markkaa pienemmästä veronalaisesta ansiotulosta perittäisi lainkaan lisäveroa. Jos veronalaiset ansiotulot olisivat esimerkiksi noin 100 000 markkaa vuodessa, lisävero olisi vajaat tuhat markkaa ja veronalaisen ansiotulon ollessa noin 150 000 markkaa lisävero olisi noin 4 000 markkaa.

Lisäveron kantaminen merimiesveroa suorittavilta verovelvollisilta tapahtuisi vuonna 1976 merimiesveron kuukausittaisen suorittamisen yhteydessä. Säännöksen mukaan verohallitus vahvistaisi lisäveron perimisessä sovellettavan taulukon. Taulukkoa laadittaessa olisi lisäveron laskentaperusteena käytettävä sitä osaa merimiesverosta, joka merimiesverolain 13 §:n 1 momentin mukaista jakoperustetta soveltaen katsotaan jäävän valtiolle. Koska lisävero perittäisiin kuuden kuukauden aikana, olisi 1 momentin mukainen koko vuodelta määräytyvä lisävero jaettava kuuteen osaan, jotka perittäisiin kuukausittain merimiesveron suorittamisen yhteydessä mainittua verohallituksen vahvistamaa taulukkoa soveltaen.

3 §. Lisäveron luonne huomioon ottaen sen suuruutta määrättäessä ei ehdoteta otettavaksi huomioon verotuslain 77 §:n mukaan määrättävää veronkorotusta.

4 §. Lisäveron määrä ehdotetaan vahvistettavaksi täysin kymmenin markoin siten, että täysien kymmenien markkojen ylittävä osa jätettäisiin ottamatta lukuun. Käytännöllisistä syistä ei myöskään aivan vähäisiä lisäveroja olisi syytä määrätä. Tämän vuoksi ehdotetaan, ettei valtion tuloveron perusteella suoritettavaa lisäveroa, jonka määrä jää alle 60 markan vuodessa, tai merimiesveron perusteella suoritettavaa lisäveroa, jonka määrä jää alle 10 markan kuukaudessa, lainkaan määrätä.

5 §. Valtion tuloveron perusteella suoritettava lisävero ehdotetaan määrättäväksi, maksuunpantavaksi ja kannettavaksi verovuodelta 1976 toimitettavan verotuksen yhteydessä. Ehdotuksen mukaan lisäveroon sovellettaisiin tällöin, mitä valtion tuloverosta on säädetty ja määrätty. Esimerkiksi tulo- ja varallisuusverolain, verotuslain, veronkuittauslain ja muiden vastaavien lakien säännökset koskisivat lisäveroa samassa laajuudessa kuin valtion tuloveroakin. Lisävero on tarkoitus palauttaa verovelvolliselle jo vuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että lisäveroa määrättäisiin esim. jälkiverotuksin tai veronoikaisuna. Säännöksessä ehdotetaan siksi säädettäväksi, ettei lisäveroa, jota ei ole määrätty vuodelta 1976 toimitetun säännönmukaisen verotuksen yhteydessä, myöhemminkään määrätä. Samasta syystä ehdotetaan myös, ettei verotuslain 84 §:n takaisinosoitusta koskevia säännöksiä sovellettaisi lisäveroon.

6 §. Merimiesvero on lähdeveron luonteinen lopullinen palkkavero. Myös lisävero perittäisiin merimiesveron suorittamisen yhteydessä siinä suhteessa lopullisena verona, ettei sen oikeamääräisyyttä jälkikäteen vuositulojen perusteella tarkistettaisi. Lisävero olisi suoritettava erillisen lisäverotaulukon perusteella ja lisäveroon sovellettaisiin tällön, mitä merimiesverosta on säädetty ja määrätty. Jotta lisäveron suuruutta ei tarvitsisi erikseen vahvistaa niissä tapauksissa, joissa eri syistä merimiesveroa jälkikäteen palautetaan, ehdotetaan, että lisäveroon ei sovellettaisi merimiesverolain 21 §:ää eikä lakia merimiesveron suorittamisesta vuonna 1976 (1009/75).

7 §. Lisäverona perittävien varojen saamiseksi valtion käyttöön jo kuluvan vuoden aikana ehdotetaan lisäveron perimiseksi toimitettavaksi ennakkoperintä. Ennakkoperintä tapahtuisi noudattaen soveltuvin osin ennakkoperintälain säännöksiä. Koska lisäveron perimiseksi tarvittavia ennakonpidätyksiä ja ennakonkantoa ei voida toteuttaa vielä alkuvuodesta, ehdotetaan, että sekä ennakonpidätyksen periminen että ennakonkanto aloitettaisiin 1 päivästä heinäkuuta 1976 lukien. Lisäveron ennakkoperinnässä tulisi noudattaa mahdollisimman yksinkertaisia menettelyttapoja. Tämän vuoksi 7 §:ään sisältyy edelleen säännös, jonka mukaan verohallitus voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, millä tavalla ennakkoperintä tapahtuisi. Heinäkuun alusta alkaen kannettaisiin myös merimiehiltä lisäveroa 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja taulukoita käyttäen.

8 §. Lisävero palautettaisiin verovelvollisille vuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä, eli siis vuoden 1978 lopussa. Siitä riippuen, kertyykö lisävero jo ennakkoperinnässä vai maksetaanko se vasta lopullisen verotuksen kannossa, ovat lisäverona perittävät varat valtiolla enintään runsaat 2 vuotta ja vähintään vajaan vuoden eli keskimäärin noin puolitoista vuotta. Palautettavalle lisäverolle ehdotetaan maksettavaksi koron tapaisena suorituksena

10 %:n korotus, joka olisi edellä mainituista maksuajoista riippumatta saman määräinen. Lisäveron palauttaminen tapahtuisi siten, että lisävero korotuksineen käytetään verovelvolliselle hänen kotikunnassaan tulon ja varallisuuden perusteella toimitettavassa verotuksessa määrättävien verojen ja maksujen suoritukseksi. Lisäveroon ja sen korotukseen tulisi tällöin soveltaa, mitä veron ennakosta on säädetty. Lisävero ja sen korotus tai niiden osa, jota ei voitaisi näin käyttää, palautettaisiin noudattaen vastaavasti, mitä palautettavasta ennakosta on säädetty ja määrätty. Jos lisävero olisi määrätty toisessa kunnassa kuin siinä, missä se palautetaan, veroviranomaiset huolehtisivat viran puolesta lisäveron siirrosta oikeassa kunnassa palautettavaksi. Ellei verovelvollisella olisi vuonna 1977 Suomessa kotikuntaa, lisävero korotuksineen palautettaisiin siinä kunnassa, missä se on määrätty. Jotta lisäveron palauttamisesta eivät hyötyisi ne verovelvolliset, jotka ovat jättäneet lisäveron aikanaan suorittamatta, ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, ettei korotusta suoriteta, ellei lisäveroa ja sen ennakkoa ja vuodelta 1976 verovelvollisen kotikunnassa määrättyä verotuslain mukaista veroa ja maksua sekä sen ennakkoa ole kokonaan suoritettu viimeistään ennen verovuodelta 1976 määrätyn tulo- ja varallisuusveron säännönmukaisen kantoajan päättymistä.

9 §. Pykälässä ehdotetaan, että merimiesveron suorittamisen yhteydessä kannettu lisävero palautettaisiin 10 prosentilla korotettuna noudattaen soveltuvin osin, mitä vuodelta 1977 liikaa pidätettyjen tai kannettujen ennakoiden palauttamisesta on säädetty ja määrätty. Lisävero palautettaisiin siten merimiesveroviranomaisten toimesta, mutta määräaikojen ja menettelytapojen suhteen sekä muutoinkin noudatettaisiin ennakoiden palauttamista koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

10 §. Milloin verovelvolliselta on pidätetty tai hänelle on ennakkona maksuunpantu enemmän, kuin tarvitaan niiden verojen ja maksujen suorittamiseksi, joiden suoritukseksi ne on käytettävä, palautetaan liika ennakko verovelvolliselle. Jos taas maksuunpantua ennakkoa on suorittamatta, ei liikaa maksuunpantua määrää palauteta, vaan sillä lyhennetään suorittamatta olevaa ennakkoa. Myös lisävero olisi lyhennettävä vastaavasti. Verojen vanhentumisajat huomioon ottaen lisävero olisi siten lyhennettävä ennen ennakoiden lyhentämistä. Yhdenmukaisesti ennakoilla perittävää veronlisäystä koskevan verotuslain 108 §:n 2 momentin kanssa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että lyhennetylle lisäverolle on suoritettava säädetty viivästyskorko lisäveron maksuunpanovuoden päättymisestä sen kalenterikuukauden loppuun, jona vuodelta 1977 toimitettava verotus katsotaan päättyneeksi.

11 §. Verovelvollisen hyväksi luettavaa kannossa maksettavaa ennakkoa ei saa ennakkoperintälain 52 §:n mukaan enää muuttaa. Vastaavasti ehdotetaan, että lisäveroa, joka on jo palautettu ts. käytetty verovelvollisen vuodelta 1977 suoritettavien verojen ja maksujen suoritukseksi tai määrätty hänelle palautettavaksi, ei saa muutoksenhaun johdosta enää sen jälkeen muuttaa.

12 §. Lisäveron ja sen korotuksen palauttaminen tapahtuu vuoden 1978 lopussa. Lisäveron luonteen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei vuodelta 1977 kannettavaksi määrättyjä ennakkoja tai ennakonpidätyksiä alenneta lisäveron ja sen korotuksen palauttamisen perusteella.

13 §. Tulo- ja varallisuusverolain 65 §:ssä on veroille ja maksuille säädetty 80 %:n raja, jota enempää niitä ei pääsääntöisesti voida tulosta maksuunpanna. Lisäveron tarkoitus huomioon ottaen ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, ettei säännöstä sovellettaisi lisäveroon. Lisävero perittäisiin näin ollen mainitusta kattosäännöstä välittämättä kokonaan eikä lisäveroa myöskään otettaisi huomioon sanotun 65 §:n mukaista laskelmaa suoritettaessa.

14 §. Ehdotuksen mukaan lisäveron palautukselle maksettavaa 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua korotusta ei pidettäisi veronalaisena tulona eikä oikeutta lisäveron palautukseen tai sen korotukseen veronalaisina varoina tulo- ja varallisuusverotuksessa.

15 §. Verotuslain 119 § sisältää säännökset verojen ja maksujen lopputilityksestä ja niiden keskinäisestä etuoikeusjärjestyksestä. Jotta muut veronsaajat kuin valtio eivät joutuisi lisäveron vuoksi lopputilityksiä tehtäessä huonompaan etuoikeusasemaan, ehdotetaan tässä pykälässä säädettäväksi, että lisävero olisi viimeisenä verotuslain 119 §:n mukaisessa etuoikeusjärjestyksessä.

16 §. Pykälän mukaan voisi valtiovarainministeriö tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

VALTIONEUVOSTON
KIRJASTO

Laki

valtiolle vuodelta 1976 suoritettavasta lisäverosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Tulo- ja varallisuusverolain nojalla yleisesti verovelvollinen luonnollinen henkilö, erillisenä verovelvollisena verotettava yhtymä ja kuolinpesä sekä merimiesverolain nojalla verovelvollinen Suomessa asuva henkilö on velvollinen suorittamaan verovuoden 1976 tulojen perusteella valtiolle lisäveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Lisäveron suuruus määrätään verovuodelta 1976 toimitettavassa tulo- ja varallisuusverotuksessa määrättävän valtion tuloveron perusteella, josta on vähennetty tulo- ja varallisuusverolain 57 §:ssä säädetyt verosta tehtävät vähennykset, seuraavan asteikon mukaan:

Tulovero mk	Lisävero tuloveron alarajan kohdalla mk	Lisävero-% alarajan yli menevästä tuloveron osasta
22 000—34 000	0	22,5
34 000—	2 700	10,0

Merimiesveron perusteella suoritettava lisävero määrätään vuonna 1976 merimiesverolain 13 §:n 1 momentin mukaista jakoperustetta soveltaen kuukaudelta suoritettavasta merimiesverosta valtiolle jääväksi katsottavan osan perusteella siten, että se on mahdollisuuksien mukaan yksi kuudesosa 1 momentin mukaisesta lisäveron määrästä. Verohallitus vahvistaa tässä momentissa tarkoitetun lisäveron perimisessä sovellettavan taulukon.

3 §.

Lisäveron suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon verotuslain 77 §:n mukaan määrättävää korotusta.

4 §.

Lisäveron määrä vahvistetaan täysin kymmenin markoin siten, että täysien kymmenien markkojen yli menevä osa jätetään lukuun ottamatta. Valtion tuloveron perusteella suoritettavaa lisäveroa, jonka määrä jää alle 60 markan tai merimiesveron perusteella suoritettavaa lisäveroa, jonka määrä jää alle 10 markan kuukaudessa, ei määrätä.

5 §.

Valtion tuloveron perusteella suoritettava lisävero määrätään, maksuunpannaan ja kannetaan verovuodelta 1976 toimitettavan verotuksen yhteydessä. Muutoinkin lisäveroon sovelletaan, ellei tästä laista muuta johdu, mitä valtion tuloverosta on säädetty ja määrätty.

Lisäveroa, jota ei ole määrätty vuodelta 1976 toimitettavan säännönmukaisen verotuksen yhteydessä, ei myöhemminkään määrätä.

Verotuslain 84 §:n säännöstä ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun lisäveroon.

6 §.

Merimiesveron perusteella suoritettava lisävero kannetaan vuonna 1976 merimiesveron suorittamisen yhteydessä. Lisäveroon sovelletaan tällöin mitä merimiesverosta on säädetty ja määrätty, kuitenkin niin, ettei merimiesverolain 21 §:ssä säännöstä eikä lakia merimiesveron suorittamisesta vuonna 1976 (1009/75) sovelleta lisäveroon.

7 §.

Lisäveron perimiseksi toimitetaan ennakkoperintä noudattaen soveltuvin osin ennakkoperintälain säännöksiä. Ennakonpidätystä toimitettaessa sekä ennakonkannossa otetaan lisävero huomioon verohallituksen määräämällä tavalla 1 päivästä heinäkuuta 1976 lukien. Samasta päivästä lukien kannetaan myös 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua merimiesveron perusteella suoritettavaa lisäveroa.

8 §.

Verovuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä käytetään lisävero 10 prosentilla korotettuna verovelvolliselle sanottuna vuonna hänen kotikunnassaan tulon ja varallisuuden perusteella toimitettavassa verotuksessa määrättävien verojen ja maksujen suoritukseksi siten kuin veron ennakosta on säädetty. Se osa lisäverosta ja sen korotuksesta, jota ei voida näin käyttää, palautetaan verovelvolliselle noudattaen vastaavasti, mitä palautettavasta ennakosta on säädetty ja määrätty.

Mikäli verovelvollisella ei ole vuonna 1977 Suomessa kotikuntaa, lisävero korotuksineen palautetaan verotuksen yhteydessä siinä kunnassa, missä se on määrätty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei suoriteta, ellei lisäveroa ja sen ennakkoa ja verovuodelta 1976 verovelvollisen kotikunnassa määrättyä verotuslain mukaista veroa ja maksua sekä sen ennakkoa ole kokonaan suoritettu viimeistään ennen verovuodelta 1976 määrätyn tulo- ja varallisuusveron säännönmukaisen kantoajan päättymistä.

9 §.

Milloin lisävero on kannettu merimiesveron suorittamisen yhteydessä, palautetaan lisävero korotettuna 10 prosentilla noudattaen soveltuvin osin, mitä vuodelta 1977 liikaa pidätettyjen tai kannettujen ennakoiden palauttamisesta on säädetty ja määrätty.

10 §.

Poiketen siitä, mitä on säädetty verotuslain 108 §:n 1 momentissa, lyhennetään ensin suorittamatta olevaa maksuunpantua lisäveroa ja sen jälkeen suorittamatta olevaa maksuunpantua ennakkoa.

Lyhennetylle lisäverolle on suoritettava säädetty viivästyskorko lisäveron maksuunpanovuoden päättymisestä sen kalenterikuukauden loppuun, jona vuodelta 1977 toimitettu verotus verotuslain 81 §:n 2 momentin mukaan katsotaan päättyneen.

11 §.

Siltä osin kuin lisävero on käytetty verovelvollisen veron tai maksun suoritukseksi, tai on määrätty hänelle palautettavaksi ei sitä saa muutoksenhaun johdosta enää muuttaa.

12 §.

Verovelvolliselta tulon ja varallisuuden perusteella vuonna 1977 kannettavaksi määrättyjä ennakkoja ei alenneta eikä hänen sanottuna vuonna saamastaan ennakonpidätyksen alaisesta tulosta tehtävää pidätystä toimiteta säännönmukaista pidätystä pienempänä lisäveron ja sen korotuksen palauttamisen perusteella.

13 §.

Tässä laissa tarkoitettua lisäveroa ei oteta huomioon tulo- ja varallisuusverolain 65 §:ää sovellettaessa.

14 §.

Lisäveron palautukselle maksettavaa 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua korotusta ei pidetä veronalaisena tulona valtion- ja kunnallisverotuksessa eikä oikeutta palautukseen ja sen korotukseen veronalaisina varoina valtionverotuksessa.

15 §.

Verotuslain 119 §:n mukaisia tilityksiä verotuksesta vuodelta 1976 annettaessa on kertyneillä määrillä katsottava suoritetun ensin verovelvollisen mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetut verot ja maksut siinä säädetyssä järjestyksessä sekä sen jälkeen lisävero.

16 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa valtiovarainministeriö.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Tehostetun työllisyyden hoito-ohjelman rahoittamiseksi hallitus ehdottaa perittäväksi vuodelta 1976 korotettua varallisuusveroa. Vero perittäisiin luonnollisilta henkilöiltä ja erillisinä verovelvollisina verotettavilta kuolinpesiltä ja yhtymiltä. Korotettu varallisuusvero määrättäisiin varallisuusverotusta koskevien säännösten mukaisesti, mutta vasta 150 000 markan ylittävästä verotettavasta varallisuudesta. Vero nousisi asteittain siten, että se 300 000 markan verotettavasta varallisuudesta lähtien olisi kaksinkertainen nykyiseen verrattuna. Veron perimiseksi pantaisiin verovelvollisille ylimääräinen ennakkovero elokuusta 1976 lähtien. Veron arvioitu tuotto on 140—160 miljoonaa markkaa.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Heikentyneen työllisyystilanteen vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi hallitus on valmistellut tehostetun työllisyyden hoito-ohjelman. Eräänä toimenpiteenä tämän ohjelman rahoittamiseksi hallitus ehdottaa korotettavaksi vuodelta 1976 suoritettavaa varallisuusveroa. Korotettua varallisuusveroa kannettaisiin niiltä verovelvollisilta, jotka maksavat varallisuusveroa progressiivisen varallisuusveroasteikon mukaan eli luonnollisilta henkilöiltä sekä erillisinä verovelvollisina verotettavilta kuolinpesiltä ja yhtymiltä. Vero määrättäisiin normaalin varallisuusverotuksen säännösten mukaan verovelvollisen verotettavan varallisuuden perusteella. Verotettava varallisuus olisi vuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa vahvistettava verotettava varallisuus.

Edellä esitetyn mukaisesti ehdotetaan muutettavaksi vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista annetun lain 3 §, joka sisältää progressiivisen varallisuusveroasteikon. Ehdotetun uuden asteikon mukaan varallisuusveron määrä pysyisi 150 000 markan verotettavaan varallisuuteen asti ennallaan, mutta kasvaisi tämän rajan yläpuolella asteittain siten, että 300 000 markan verotettavasta varallisuudesta lähtien varallisuusvero olisi kaksinkertainen nykyiseen verrattuna.

Varallisuusveron korotuksen johdosta verovelvollisille pantaisiin ennakko elokuusta 1976 lähtien noudattaen soveltuvin osin, mitä ennakon määräämisestä ja maksuunpanosta on ennakkoperintälain 43 §:n 3 momentissa säädetty. Korotetut ennakot perittäisiin näin ollen vuoden 1976 loppupuolella viiden kuukauden aikana.

Ehdotetun varallisuusveron korotuksen tuotoksi on arvioitu 140—160 miljoonaa markkaa, joka suurimmaksi osaksi kertyisi suurista varallisuuksista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan vuodelta 1976 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista 31 päivänä joulukuuta 1975 annetun lain (1008/75) 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

Progressiivinen varallisuusveroasteikko on seuraava:

Verotettava varallisuus mk	Veron vakioerä varallisuuden alarajan kohdalla, mk	Vero-% alarajan ylittävästä varallisuuden osasta
50 000—100 000	50	0,7
100 000—150 000	400	1,2
150 000—300 000	1 000	3,1
300 000—500 000	5 650	3,8
500 000—	13 250	4,0

Jos verovelvollisen on tämän lain mukaan suoritettava varallisuusveroa korkeamman verokannan mukaan kuin minä se on varallisuusveron ennakkoa vuodelle 1976 määrättäessä otettu huomioon, verovelvollisen maksettavaksi pannaan puuttuvan määrän perimiseksi ennakko elokuusta 1976 lukien. Ennakonkanto toimitetaan noudattaen soveltuvin osin, mitä ennakosta ennakkoperintälain 43 §:n 3 momentissa on säädetty ja mitä muutoin ennakonkannosta on säädetty tai määrätty. Jos ennakon määrä jäisi pienemmäksi kuin 100 markkaa, sitä ei kuitenkaan määrätä.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys vuoden 1976 *ensimmäiseksi* lisämenoarvioksi.

Tässä lisämenoarvioesityksessä ehdotetaan menoihin lisäyksiä yhteensä 1 236 milj. mk. Lisäyksestä johtuu 510 milj. mk työllisyyden hoidon tehostamisesta ja 265 milj. mk maatalouden vientituen ja hintapoliittisen tuen lisäyksistä sekä maatalousyrittäjien lomajärjestelmän ja sijaisaputoiminnan menoista.

Työttömyys alkoi maassamme lisääntyä nopeasti vuoden 1975 syksyllä. Helmikuun 1976 puolivälissä oli työnvälitykseen ilmoittautuneiden työttömien työnhakijoiden määrä 90 500 henkilöä. Avoimia työpaikkoja oli samana ajankohtana 10 100. Työttömyysaste on korkein maan itä- ja pohjoisosissa, mutta työttömyys on lisääntynyt myös teollistuneilla alueilla. Viennin heikon kehityksen ja rakennustoiminnan vähenemisen vuoksi työllisyyden hoidon arvioidaan tuottavan huomattavia vaikeuksia koko kuluvan vuoden ajan ja vielä talvella 1977.

Tähän lisämenoarvioesitykseen sisältyvät seuraavat toimenpiteet työllisyyden elvyttämiseksi ja työttömien toimeentulon parantamiseksi.

	Menot v. 1976 milj. mk
Valtion rakennustöiden lisääminen (lisätyöohjelmat)	157
Työllisyyttä tukevat hankinnat	29
Työllisyyspoliittiset suhdanneavustukset ja -lainat	35
Valco Oy:n osakepääoman korotus	20
Peruskoulujen rakennusavustukset ja -lainat	17
Terveyskeskusten perustamista koskevien toteuttamisohjelmien myöntämisvaltuuden korottaminen 10 milj. markalla	5
Metsänparannustoiminta	29
Maatilatalouden kehittämisrahastosta rahoitettavat rakennuslainat ja tientekoavustukset	20
Maaseudun sähköistämisen tukeminen	5
Kehitysalueiden korkotukiluottojen myöntämisvaltuuden korottaminen 50 milj. markalla	—
Kehitysaluerahasto Oy:n 20 milj. markan korkotukiluottokiintiö	—
Kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisavustusten myöntämisvaltuuden korottaminen 20 milj. markalla	—
Ammattikoulutuksen laajentaminen	50
Vapaaehtoisina asepalvelukseen kutsuttavien määrän lisääminen 2 000:lla	8
Työttömyyskassa-avustukset ja työttömyyskorvaukset	134
Yhteensä	510

Ilman työttömyyskassa-avustuksiin ja työttömyyskorvauksiin ehdotettavia määrärahoja tehostetun työllisyydenhoito-ohjelman kokonaismenot ovat yhteensä 376 milj. mk.

Esitettyjä työllisyydenhoitotoimenpiteitä perustellaan tarkemmin asianomaisissa yksityiskohtaisten perustelujen kohdissa.

Seuraavassa perustellaan hallinnonaloittain tärkeimpiä muita tähän lisämenoarvioesitykseen sisältyviä ehdotuksia.

Puolustusministeriön hallinnonala. Siltä varalta, että Suomen hallitukselle esitetään pyynnöt Kyproksessa ja Lähi-Idässä olevien YK:n valvontajoukkojen kuluvan vuoden aikana päättyvien toimikausien jatkamiseksi, ehdotetaan valvontajoukkojen menoihin 29,6 milj. mk.

Valtiovarainministeriön hallinnonala. Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoma maksetaan kolmena yhtä suurena eränä. Ensimmäisen erän maksatukseen ehdotetaan 25,6 milj. mk.

Opetusministeriön hallinnonala. Kehitysalueiden ammattikoulutusta tukevana toimenpiteenä ehdotetaan yhteensä 8,5 milj. mk käytet-

täväksi kehitysalueiden ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien majoituksen ja koululaiskuljetusten järjestämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala. Maataloustuotteiden markkinoinnin edistämiseen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttamiseen tarkoitettuun määrärahaan ehdotetaan lisäystä 200 milj. mk. Lisäys aiheutuu lähinnä maitotaloustuotteiden vientituen lisätarpeesta maidon tavoitehinnan nousun ja maitotaloustuotteiden tuotantomäärien arvioidun kasvun seurauksena sekä ylijäämävehnän vientiin tarvittavan vientituen lisätarpeesta.

Maatalouden hintapoliittiseen tukeen tarkoitettuihin määrärahoihin ehdotetaan lisäystä yhteensä 51,5 milj. mk valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30. 1. 1976 tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala. Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30. 1. 1976 tehdyn sopimuksen mukaisesti ehdotetaan maatalousyrittäjien lomajärjestelmän menoihin 10 milj. mk ja sijaisaputoimintaa varten 4 milj. mk.

Tulot. Valtiontalouden rahoitusasema heikkeni vuoden 1975 aikana jyrkästi. Myös kuluvana vuonna ennustetaan kassa-alijäämäisyyden jatkuvan. Tämän vuoksi työllisyyden hoitoon esitettävät lisämäärärahat on rahoitettava uusilla tuloilla.

Edellä esitetyn tehostetun työllisyydenhoito-ohjelman rahoittamiseksi on lisämenoarvioesityksen tulopuolelle sisällytetty seuraavat tulojen lisäykset:

	Milj. mk
Suurituloisten kertaluonteinen palautettava lisävero	100
Varallisuusveron kertaluonteinen korottaminen vuonna 1976 suurten omaisuuksien osalta	150
Tukkuverovelvollisten erikoisaseman poistaminen liikevaihtoverotuksessa	100
Eräiden valtion maksujen korotukset	25
Yhteensä	375

Mainittuja tuloperustemuutoksia perustellaan tarkemmin asianomaisissa yksityiskohtaisten perustelujen kohdissa.

Valtiontalouden rahoitusaseman arvioidaan olevan erityisen vaikea vuoden 1976 loppukuukausina. Tämän vuoksi hallitus esittää verotuslakia siten muutettavaksi, että vuoden 1976 lopussa maksettavaksi tulevat veronpalautukset siirretään maksettaviksi maaliskuussa 1977. Siirrosta maksetaan verovelvollisille hyvitys. Toimenpiteen johdosta tulo- ja varallisuusveron momentille kertyvän tuoton arvioidaan lisääntyvän kuluvana vuonna 750 milj. mk.

Valtion lainanottovaltuuksia esitetään lisäksi korotettavaksi 1 000 milj. markasta 1 300 milj. markkaan. Tämän johdosta Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys lainanottovaltuuksien korottamisesta 300 milj. markalla niiden pitkäaikaisten lainojen lisäksi, joiden ottamiseen Eduskunta on aikaisemmin antanut hallitukselle valtuudet. Näiden lainanottovaltuuksien perusteella tähän lisämenoarvioon ehdotetaan merkittäväksi uusina lainoina lisäystä 300 milj. mk.

Ehdotetut menojen lisäykset jakaantuvat eri pääluokkiin seuraavasti:

Pääluokka		mk
23.	Valtioneuvosto	613 000
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	11 251 200
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	7 330 000
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	7 856 000
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	67 736 000
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	45 260 200
29.	Opetusministeriön hallinnonala	225 977 300
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	305 579 400
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	157 548 600
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	46 717 600
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	180 214 200
34.	Työvoimaministeriön hallinnonala	179 695 000
	Lisäys menoihin yhteensä mk	1 235 778 500

Ehdotetut tulojen lisäykset jakaantuvat eri osastoihin seuraavasti:

Osasto		mk
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	1 100 000 000
12.	Sekalaiset tulot	81 002 600
14.	Valtion liikeyritykset	9 649 500
15.	Lainat	300 000 000
	Lisäys tuloihin yhteensä mk	1 490 652 100

Tämän lisämenoarvioesityksen hyväksymisen jälkeen olisivat valtion kuluvan vuoden tulojen ja menojen budjetoidut määrät seuraavat:

	Tulot mk	Menot mk
Varsinainen tulo- ja menoarvio	29 255 978 100	29 249 581 200
Lisämenoarvio	1 490 652 100	1 235 778 500
Yhteensä mk	30 746 630 200	30 485 359 700

Seuraavassa perustellaan yksityiskohtaisemmin niitä lisäyksiä ja muutoksia, joita tällä kerralla ehdotetaan tulo- ja menoarvioon tehtäväksi.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. *Tulo- ja varallisuusvero*

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 1 000 000 000 mk.

Tehostetun työllisyydenhoito-ohjelman rahoittamiseksi korotetaan vuodelta 1976 suoritettavaa varallisuusveroa suurten omaisuuksien osalta. Korotuksen tuotoksi arvioidaan 150 000 000 mk. Suurille tuloille asetetaan kertaluonteinen lisävero, joka palautetaan vuodelta 1977 toimitettavan verotuksen yhteydessä. Palautettavalle määrälle suoritetaan koronluonteinen hyvitys. Veron tuotoksi on arvioitu 100 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan näitä tarkoittavat lakiesitykset.

Valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi ja rahoitustasapainon saavuttamiseksi siirretään vuoden 1976 lopussa maksettavaksi tulevat veronpalautukset suoritettavaksi vuoden 1977 maaliskuussa. Veronpalautusten lykkäämisen johdosta arvioidaan tälle momentille kirjattavan tuloveron tuoton lisääntyvän vuonna 1976 750 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan tätä tarkoittava esitys laiksi verotuslain muuttamisesta.

1976	I lisämenoarvioesitys ..	1 000 000 000
1976	tuloarvio	10 000 000 000
1975	tilinpäätös	7 781 623 360
1974	„	6 806 583 282

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Liikevaihtovero*

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi liikevaihtoverolain (532/63) muuttamisesta siten, että tukkuverovelvollisten erikoisasema poistuu. Tarkoituksena on, että liikevaihtoveroa maksettaisiin jo maahantuonnin yhteydessä sekä tukkuverovelvollisten välisistä kaupoista. Verotulojen kertymisen nopeutumisesta aiheutuvan veron tuoton lisäyksen arvioidaan vuonna 1976 olevan 100 000 000 mk. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 100 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys ...	100 000 000
1976	tuloarvio	6 622 000 000
1975	tilinpäätös	6 127 293 168
1974	„	5 412 144 559

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 12 202 600 mk osanottajamaiden maksuosuuksina ETYK:n III vaiheen menoista.

1976	I lisämenoarvioesitys	12 202 600
1976	tuloarvio	2 900 000
1975	tilinpäätös	5 301 758
1974	„	1 916 171

27. Puolustusministeriön hallinnonala

99. *Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot*

2. *Muut tulot.* Alamomentille arvioidaan kertyvän lisäystä 33 400 000 mk, mistä 20 000 000 mk aiheutuu YK:n suorituksina rauhanturvajoukkojen kustannuksista, 9 000 000 mk maksullisista aterioista perittävien maksujen ja vaatetustavaran myyntitulojen kirjaustavan muutoksesta, miltä osin viitataan momenttien 27.14.21 ja 27.14.22 perusteluihin, 3 000 000 mk vuoden aikana suoritetuista maksullisista palvelutehtävistä perittävien maksujen korotuksesta sekä 1 400 000 mk korvauksena asevarikkojen suorittamasta työstä, miltä osin viitataan momentin 27.25.24 perusteluihin. Alamomentin loppusumma on 42 450 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	33 400 000
1976	tuloarvio	10 850 000
1975	tilinpäätös	35 704 093
1974	„	11 753 389

29. Opetusministeriön hallinnonala

25. *Eläinlääketieteellisen korkeakoulun tulot*

Viitaten momentin 29.25.22 perusteluihin momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 250 000 mk klinikkatoiminnasta aiheutuvien potilasmaksujen lisääntymisen johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	250 000
1976	tuloarvio	950 000
1975	tilinpäätös	1 249 590
1974	„	1 039 826

89. *Valtion osuus raha-arpajaisten voittovaroista*

Momentin 29.90.52 perusteluihin viitaten momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 4 500 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 500 000
1976	tuloarvio	10 500 000
1975	tilinpäätös	11 177 684
1974	„	9 509 449

95. *Museoviraston tulot*

2. *Muut tulot.* Alamomentille arvioidaan kertyvän lisäystä 500 000 mk, mikä aiheutuu Olavinlinnan matkailutoimen ottamisesta valtion hoidettavaksi. Alamomentin loppusumma on 700 000 mk.

1976	I lisämeonarvioesitys	500 000
1976	tuloarvio	260 000
1975	tilinpäätös	281 019
1974	„	171 128

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

15. *Maitotaloustuotteiden tarkastuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 800 000 mk maksujen korotuksen johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	800 000
1976	tuloarvio	1 900 000
1975	tilinpäätös	1 570 438
1974	„	1 523 853

60. *Maanmittaushallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän maanmittausmaksujen korotusten johdosta lisäystä 9 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	9 000 000
1976	tuloarvio	25 000 000
1975	tilinpäätös	21 518 076
1974	„	20 168 736

84. *Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot*

1. *Sekalaiset tulot.* Alamomentille arvioidaan kertyvän maksujen korotuksen johdosta lisäystä 1 400 000 mk. Alamomentin loppusumma on 5 400 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 400 000
1976	tuloarvio	4 014 000
1975	tilinpäätös	3 341 363
1974	„	3 221 822

31. Liikenneministeriön hallinnonala

26. *Tie- ja vesirakennuslaitoksen perimät tulot ulkopuolisille suoritetuista töistä*

Viitaten momentin 31.24.78 perusteluihin momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 4 800 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 800 000
1976	tuloarvio	13 600 000
1975	tilinpäätös	17 095 444
1974	„	19 377 258

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

13. *Majakkamaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän maksujen korotuksen johdosta lisäystä 4 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 000 000
1976	tuloarvio	25 000 000
1975	tilinpäätös	16 835 014
1974	„	18 850 043

14. *Jäämaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän jäämaksun korotuksen johdosta lisäystä 2 500 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 500 000
1976	tuloarvio	5 000 000
1975	tilinpäätös	3 579 198
1974	„	4 125 533

42. *Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot*
1. *Tulot ulkopuolisille suoritettavista tutkimustehtävistä.* Alamomentille arvioidaan kertyvän lisäystä 900 000 mk, mikä aiheutuu lähinnä maksujen korotuksesta ja tehtävien arvioidusta kasvusta. Alamomentin loppusumma on 25 500 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	900 000
1976	tuloarvio	25 000 000
1975	tilinpäätös	23 906 727
1974	„	17 708 093

60. *Siirto tuontikaupparahastosta*
Viitaten momentin 32.99.46 perusteluihin momentille ehdotetaan siirtona tuontikaupparahastosta 4 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 000 000
1975	tilinpäätös	66 100 000

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

68. *Säteilyturvallisuuslaitoksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän maksujen korotusten johdosta sekä ydinvoimalalaitosten turvallisuusvalvonnasta perittävinä maksuina lisäystä 2 400 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 400 000
1976	tuloarvio	480 000
1975	tilinpäätös	239 297
1974	„	80 728

34. Työvoimaministeriön hallinnonala

99. *Työvoimaministeriön hallinnonalan muut tulot*
Lahden vastaanottoasuntolan rakennusten myyntituloina momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 350 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	350 000
1976	tuloarvio	100 000
1975	tilinpäätös	388 216

Osasto 14

VALTION LIIKEYRITYKSET

01. Valtionrautatiet

06. *Korvaus julkisista rasitteista*
Viitaten momentin 31.45.50 perusteluihin momentille merkitään lisäystä 1 700 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 700 000
1976	tuloarvio	7 200 000
1975	tilinpäätös	6 000 000
1974	„	3 500 000

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on valtionrautateiden käyttötalouden lisärahoitustarpeeksi merkitty 307 416 300 mk. Kun käyttötuloihin nyt merkitään lisäystä 1 700 000 mk, vähenee käyttötalouden lisärahoitustarve 1 700 000 mk ja on 305 716 300 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys, lisärahoitustarve	305 716 300
1976	tuloarvio, lisärahoitustarve	307 416 300
1975	tilinpäätös, lisärahoitustarve	470 069 948
1974	tilinpäätös, lisärahoitustarve	245 236 905

02. Valtionrautateiden tuotantolaitokset ja materiaalitoiminta

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on valtionrautateiden tuotantolaitosten ja materiaalitoiminnan käyttötalouden lisärahoitustarpeeksi merkitty 19 495 800 mk. Kun käyttömenoihin pääluokan 31 kohdalla ehdotetaan lisäystä 3 000 000 mk, lisääntyy käyttötalouden lisärahoitustarve 3 000 000 mk ja on 22 495 800 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys, lisärahoitustarve	22 495 800
1976	tuloarvio, lisärahoitustarve	19 495 800
1975	tilinpäätös, lisärahoitustarve	36 166 029
1974	tilinpäätös, lisärahoitustarve	27 895 090

04. Posti- ja lennätinlaitos

04. *Teletoimen liikennetulot*

Liikenteen kasvun johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 20 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	tuloarvio	984 000 000
1975	tilinpäätös	767 560 403
1974	„	595 220 051

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on posti- ja lennätinlaitoksen käyttötalouden rahoituskatteeksi merkitty 414 875 200 mk. Kun käyttötuloihin nyt merkitään lisäystä 20 000 000 mk ja kun käyttömenoihin pääluokan 31 kohdalla ehdotetaan lisäystä 10 350 500 mk, lisääntyy käyttötalouden rahoituskate 9 649 500 mk ja on 424 524 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	424 524 700
1976	tuloarvio	414 875 200
1975	tilinpäätös	39 887 068
1974	„	54 011 312

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

04. *Tervetaimiaseman tuotantotoiminnan tulot*

Viitaten momentin 30.98.25 perusteluihin momentille arvioidaan kertyvän 50 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	50 000

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminnan käyttötalouden rahoituskatteeksi merkitty 807 000 mk. Kun käyttötuloihin nyt merkitään lisäystä 50 000 mk ja kun käyttömenoihin pääluokan 30 kohdalla ehdotetaan lisäystä 50 000 mk, jää käyttötalouden rahoituskate ennalleen ja on 807 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	807 000
1976	tuloarvio	807 000
1975	tilinpäätös, lisärahoitustarve	2 527 591
1974	tilinpäätös	95 749

Osasto 15

LAINAT

02. Lainanotto

01. *Uudet valtionlainat*

Viitaten tämän lisämenoarvioesityksen yleisperusteluihin momentille merkitään lisäystä 300 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys ...	300 000 000
1976	tuloarvio	1 000 000 000
1975	tilinpäätös	637 264 616
1974	„	274 202 660

MENOT

Pääluokka 23
VALTIONEUVOSTO

99. Valtioneuvoston muut menot

09. *Neuvottelukunnat*

5. *Muut neuvottelukunnat.* Marraskuun 27 päivänä 1975 asetetun Lappi-projekti-nimisen neuvottelukunnan menoja varten ehdotetaan alamomentille lisäystä 300 000 mk. Alamomentin loppusumma on 315 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	395 000
1975	tilinpäätös	325 131
1974	„	150 897

24. *Valtioneuvoston historia* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 313 000 mk valtioneuvoston historian painatusja markkinointikuluja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	313 000
1974	tilinpäätös	214 000

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. *Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu* (siirtomääräraha)

3. *Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 7 751 200 mk perustettavaa EFTA-maiden Portugalin teollistamisrahastoa varten. Määräraha on ensimmäinen viidestä yhtä suuresta vuosiosuudesta. Alamomentin loppusumma on 38 551 200 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	7 751 200
1976	menoarvio	84 700 000
1975	tilinpäätös	81 700 000
1974	„	77 106 050

67. *Kahdenvälinen vastikkeeton kehitysapu* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 3 500 000 mk kehitysmaille toimitettavien koneiden ja laitteiden sekä näiden käyttöön liittyvän asiantuntemuksen välittämiseksi työllisyysperustein.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 500 000
1976	menoarvio	43 530 000
1975	tilinpäätös	43 300 000
1974	„	36 100 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

51. *Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen* (arviomääräraha)

Momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahaa saadaan käyttää Suomen kansalaisten kotiin lähettämisestä ja avustamisesta lainsäädännön nojalla valtiolle aiheutuviin menoihin sekä ulkoasiainministeriön myöntämiin avustuksiin ulkomailla asuville vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville Suomen kansalaisille. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	200 000
1974	tilinpäätös	100 000

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Korkein oikeus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

1. *Peruspalkat sekä vuosipalkkiot.* Ehdotetaan, että alamomentilta saadaan palkata yksi tai tarvittaessa samanaikaisesti useampikin ylimääräinen oikeusneuvos korkeimman oikeuden jäsenten sairaustapauksista ja muista syistä aiheutuvien poissaolojen ajaksi kuitenkin siten, että ylimääräisten oikeusneuvosten palkkaamisesta ei aiheudu yhden oikeusneuvoksen vuosipalkkaa vastaavaa määrää suurempia kustannuksia. Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	5 756 800
1975	tilinpäätös	5 010 723
1974	„	4 115 487

30. Tuomiokunnat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentilta säästyy 216 200 mk seuraavasti:

1. *Peruspalkat sekä vuosipalkkiot.* Kokonaispalkkausjärjestelmään siirtymisen johdosta ehdotetaan 1. 10. 1976 lukien perustettavaksi viisi käräjätuomarin virkaa (B 1). Lisäys on 75 100 mk. Kun kuluvan vuoden aikana lakkautettujen viiden kihlakunnantuomarin viran (V 25) palkkoina jää käyttämättä 291 300 mk, alamomentilta säästyy 216 200 mk.

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Tuomiokuntain hoidosta annetun lain muuttamisesta 13. 2. 1976 annetun lain (139/76) 3 b §:n mukaan voidaan tulo- ja menoarvion rajoissa palkata valtion varoilla kansliahenkilökuntaa myös tuomiokuntaan, jossa peritään lunastuksia ja toimituspalkkioita. Ehdotetaan, että työsuhdepalkkoihin myönnettyä määrärahaa saataisiin 1. 7. 1976 lukien käyttää myös edellä tarkoitetun henkilökunnan palkkaamiseen. Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	28 021 700
1975	tilinpäätös	18 254 250
1974	„	11 280 039

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

2. *Sekalaiset menot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 350 000 mk valokopiokoneiden vuokraamiseksi tuomiokuntiin, joissa peritään lunastuksia ja toimituspalkkioita. Alamomentin loppusumma on 3 470 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	350 000
1976	menoarvio	3 150 000
1975	tilinpäätös	4 020 366
1974	„	1 605 835

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 400 000 mk kokonaispalkkausjärjestelmään siirtyvien tuomiokuntien kalusto- ja konttorikonehankintoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	400 000
1976	menoarvio	1 000 000
1975	tilinpäätös	1 399 989
1974	„	599 996

50. Vankeinhoitolaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Vankiluvun kasvun johdosta ja ylitöiden vähentämiseksi alamomentille ehdotetaan tilapäisten palkkioihin lisäystä 100 000 mk 10 nuoremman vartijan palkkaamista varten. Alamomentin loppusumma on 3 417 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	95 484 000
1975	tilinpäätös	78 629 576
1974	„	61 631 287

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 480 000 mk seuraavasti:

1. *Keskeneräiset työt.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 680 000 mk seuraavasti:

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Rakennus	Hyötypinta-ala m² (tilavuus m³)	Kustannusarvio mk	mk/m² (mk/m³)	Myönnetty mk	Ehdotetaan mk
4. Sukevan keskusvankilan jätevesien puhdistuslaitos		1 500 000		1 300 000	200 000
5. Naarajärven varavankilan työhalli	1 000 (6 900)	1 400 000	1 400 (203)	920 000	480 000
				Yhteensä	680 000

Alamomentin loppusumma on 5 010 000 mk.

Edellä lueteltujen töiden lisäperusteluna esitetään seuraavaa:

4. Sukevan keskusvankilan jätevesilaitos- ja viemäröintihankkeen kustannusarvio on tarkistettu lokakuussa 1975 ja se on kohonnut tammikuun 1974 tasosta 17 %. Työn on tarkoitus valmistua syksyllä 1976.

5. Naarajärven varavankilan työhallia on tarkoitus korottaa siten, että halliin voitaisiin ottaa myös keskiraskaan konepajateollisuuden töitä valtion laitoksilta. Kustannusarvio on tarkistettu tammikuussa 1976.

2. *Uudet työt.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 800 000 mk vankien tilapäismajoitustilojen rakentamiseksi. Rakennusten pinta-ala on 600 m² ja tilavuus 1 800 m³ sekä kustannusarvio 800 000 mk eli 1 333 mk/m³ ja 444 mk/m³. Tilapäismajoitustilat ovat tarpeen vankiluvun kasvusta aiheutuneen vaikean majoitustilanteen helpottamiseksi. Alamomentin loppusumma on 2 720 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 480 000
1976	menoarvio	6 750 000
1975	tilinpäätös	7 150 000
1974	„	3 610 000

75. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk sähkönjakelun muutosten aiheuttamien muuntajien rakentamista varten ja jotta Hämeen vanhan linnan entisöimistöitä voitaisiin jatkaa nykyisessä laajuudessaan. Samalla ehdotetaan, että Suomenlinnan entisöimistöihin osoitettuja määrärahoja saataisiin museoviraston lukuun tehtävien entisöimistöiden lisäksi käyttää puolustuslaitoksen Suomenlinnan tiloissa vankityönä suoritettaviin peruskorjauksiin.

1976	I lisämenoarvioesitys	500 000
1976	menoarvio	9 800 000
1975	tilinpäätös	7 100 000
1974	„	5 750 000

77. *Työsiirtoloille ja työleireille järjestettävät työt* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 3 300 000 mk työtilaisuuksien ylläpitämiseksi työsiirtoloissa ja työleireillä.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 300 000
1976	menoarvio	37 000 000
1975	tilinpäätös	36 000 000
1974	„	31 700 000

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

21. *Vaaleista aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 200 000 mk kuluvan vuoden syksyllä pidettävistä kunnallisvaaleista aiheutuvia menoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 200 000
1976	menoarvio	600 000
1975	tilinpäätös	3 797 269
1974	„	3 875

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Sisäasiainministeriö

09. *Pysyvät neuvottelu- ja toimikunnat*
Momentille ehdotetaan lisäystä 72 300 mk koelaskelmien suorittamisesta kuntien kantokykyluokituslain tarkistamiseksi laadittujen vaihtoehtojen vaikutuksista kantokykyluokitustoimikunnalle aiheutuvia menoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	72 300
1976	menoarvio	774 500
1975	tilinpäätös	845 008
1974	„	579 038

05. Lääninhallitukset

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Oikeushallinnon tietojärjestelmän kehittämisen johdosta alamomentilta säästyy viiden tilapäisen toimistoapulaisen palkkioina 85 000 mk. Alamomentin loppusumma jää ennalleen.

1976	menoarvio	64 055 900
1975	tilinpäätös	54 232 828
1974	„	42 223 144

06. Väestörekisterikeskus

27. *Automaattinen tietojenkäsittely*
Momentille ehdotetaan lisäystä 1 200 000 mk valtion tietokonekeskuksen veloitushintojen noususta, yhteispohjoismaisen kunnallisen ääni-oikeuden toteuttamisesta, vaaliluetteloiden laatimisesta sekä pientietokoneen ohjelman tallenninjärjestelmän vuokraamisesta ja ohjelmistojen laatimisesta aiheutuvia menoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 200 000
1976	menoarvio	7 000 000
1975	tilinpäätös	5 931 641
1974	„	7 894 613

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
2. *Sekalaiset menot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 250 000 mk, mikä aiheutuu lävistysmenojen lisääntymisestä sen johdosta, että tallenninjärjestelmään siirtyminen lykkääntyy. Alamomentin loppusumma on 2 770 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	250 000
1976	menoarvio	2 521 100
1975	tilinpäätös	3 018 533
1974	„	1 753 771

10. Asuntohallitus

09. *Asuntotuotantoneuvottelukunta*
Momentille ehdotetaan lisäystä 117 000 mk neuvottelukunnan laatiman valtakunnallisen asunto-ohjelman ja siihen liittyvien jaostomietintöjen painatusta varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	117 000
1976	menoarvio	85 000
1975	tilinpäätös	196 017
1974	„	188 853

27. *Automaattinen tietojenkäsittely*
Momentille ehdotetaan lisäystä 300 000 mk keskitetyn asumistukirekisterin suunnittelua, toteuttamista ja rekisterin perustamisessa kausiluontoisesti tarvittavan tietojen selvittelyhenkilöstön palkkaamista varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	1 000 000
1975	tilinpäätös	623 627
1974	„	370 180

53. Paikallispoliisi

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
1. *Käyttövarat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 781 000 mk kulunkikorvauksen korottamisen ja korvauksen saajien lukumäärän lisääntymisen johdosta. Alamomentin loppusumma on enintään 1 900 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	781 000
1976	menoarvio	14 949 000
1975	tilinpäätös	18 371 306
1974	„	12 576 230

54. Keskusrikospoliisi

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

1. *Käyttövarat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä kulunkikorvauksen korottamisen johdosta 61 700 mk. Alamomentin loppusumma on enintään 129 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	61 700
1976	menoarvio	1 418 000
1975	tilinpäätös	1 757 257
1974	„	1 519 385

56. Suojelupoliisi

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

1. *Käyttövarat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 24 000 mk kulunkikorvauksen korotuksen johdosta. Alamomentin loppusumma on enintään 254 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	24 000
1976	menoarvio	662 000
1975	tilinpäätös	735 218
1974	„	500 648

60. Poliisikoulutus

21. *Oppilaiden huolto*

Poliisin kurssikeskuksen käyttöön saatujen uusien majoitustilojen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 150 000 mk. Alamomentille 26.60.01.2 jää työsuhdepalkkoina vastaava säästö, mikä aiheutuu majoitustilojen lisääntymisestä johtuvasta kokelaspalkkojen pienenemisestä.

1976	I lisämenoarvioesitys	150 000
1976	menoarvio	2 150 000
1975	tilinpäätös	1 741 958
1974	„	1 081 432

69. Muut poliisimenot

27. *Automaattinen tietojenkäsittely*

Momentille ehdotetaan lisäystä 400 000 mk maksamattomien sakkojen ja korvausten perinnän tehostamiseksi, poliisin pääteverkon suorituskyvyn parantamiseksi sekä etsintäkuulutusrekisterin toiminnan jatkamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	400 000
1976	menoarvio	2 700 000
1975	tilinpäätös	2 744 514
1974	„	1 186 368

70. Kaavoitus- ja rakennustoimi

30. *Valtionosuus rakennustarkastajien palkkaamiseen* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 600 000 mk kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) ja rakennuslain (370/58) 137 §:n nojalla myönnettävän valtionosuuden ja sen ennakkoerien suorittamista varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	600 000
1976	menoarvio	4 600 000
1975	tilinpäätös	9 166 135
1974	„	3 820 371

80. Palo- ja pelastustoimi, väestönsuojelu sekä pelastuspalvelu

31. *Valtionosuus palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

2. *Kunnan muu palo- ja pelastustoimi.* Alamomentille ehdotetaan 1—3 kantokykyluokkiin kuuluville kunnille käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden ennakon maksamiseen arvioitua suuremmiksi osoittautuneiden kustannusten johdosta lisäystä 3 800 000 mk. Alamomentin loppusumma on 17 000 000 mk.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:	mk
Valtionosuus palkkausmenoihin	2 500 000
Valtionosuus hankintoihin	600 000
Valtionosuus muihin kustannuksiin	700 000
Yhteensä	3 800 000

1976	I lisämenoarvioesitys	3 800 000
1976	menoarvio	14 000 000

81. Valtion palo-opisto

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk

rakennusten käyttö- ja koulutuskustannusten sekä palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) aiheuttamien lisääntyvien kustannusten johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	160 000
1975	tilinpäätös	219 950
1974	„	138 000

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustusministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 61 000 mk seuraavasti:

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Luottamusmiestoiminnan aloittamiseksi ehdotetaan kahden päätoimisen tilapäisen luottamusmiehen palkkaamiseksi 1. 5. 1976 lukien alamomentille lisäystä 56 000 mk. Alamomentin loppusumma on 582 200 mk.

4. *Sosiaaliturvamaksu.* Alamomentille merkitään lisäystä 5 000 mk. Alamomentin loppusumma on 571 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	61 000
1976	menoarvio	7 165 700
1975	tilinpäätös	6 063 484
1974	„	4 816 145

28. *Käyttövarat*

Momentille ehdotetaan lisäystä 60 000 mk lisääntyneen vierailutoiminnan ja kustannusten nousun johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	60 000
1976	menoarvio	330 000
1975	tilinpäätös	294 972
1974	„	304 965

29. *Muut kulutusmenot*

Alamomentin 27.01.01.2 perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan lisäystä 40 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	40 000
1976	menoarvio	848 300
1975	tilinpäätös	704 690
1974	„	541 714

14. Asevelvollisten ylläpitomenot

02. *Päivärahat ja reserviläispalkat* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 580 000 mk sen johdosta, että vapaaehtoisina asevelvollisuuttaan suorittamaan otettavien lukumäärää lisätään työllisyyssyistä noin 2 000 miehellä.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 580 000
1976	menoarvio	47 000 000
1975	tilinpäätös	43 576 753
1974	„	36 046 227

20. *Kuljetukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 380 000 mk momentin 27.14.02 perusteluissa mainittujen vapaaehtoisten asevelvollisten kuljetuskustannuksia varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	380 000
1976	menoarvio	10 221 000
1975	tilinpäätös	10 284 344
1974	„	8 650 889

21. *Muonitus* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 7 770 000 mk, mistä 2 730 000 mk aiheutuu momentin 27.14.02 perusteluissa mainittujen vapaaeh-

toisten muonituskustannuksista ja 5 040 000 mk maksullisista aterioista perittävien maksujen kirjaamistavan muutoksesta. Vastaavasti arvioidaan alamomentille 12.27.99.2 kertyvän lisäystä.

1976	I lisämenoarvioesitys	7 770 000
1976	menoarvio	69 000 000
1975	tilinpäätös	71 654 104
1974	„	58 836 974

22. *Vaatetus ja puhtaanapito* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 5 300 000 mk, mistä 1 400 000 mk aiheutuu momentin 27.14.02 perusteluissa mainittujen vapaaehtoisten asevelvollisten vaatetus- ja puhtaanapitomenoista ja 3 900 000 mk vaatetusmateriaalin myynnistä perittävien tulojen kirjaamistavan muutoksesta. Kirjaustavan muutoksen johdosta arvioidaan alamomentille 12.27.99.2 kertyvän vastaavasti lisäystä.

1976	I lisämenoarvioesitys	5 300 000
1976	menoarvio	38 130 000
1975	tilinpäätös	35 287 024
1974	„	30 678 600

23. *Terveydenhuolto* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 170 000 mk, mikä aiheutuu momentin 27.14.02 perusteluissa mainittujen vapaaehtoisten terveydenhuollon kustannuksista.

1976	I lisämenoarvioesitys	170 000
1976	menoarvio	4 963 000
1975	tilinpäätös	4 706 838
1974	„	4 471 000

16. Koulutuksen erityismenot

21. *Opetus- ja liikuntakasvatusvälineet*

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk viime sotien aikaisen, tuhoutumassa olevan filmimateriaalin kopioimistyön aloittamista varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	830 000
1975	tilinpäätös	723 277
1974	„	693 987

25. Varustuksen uusinta- ja käyttömenot

16. *Uusinta* (siirtomääräraha)

1. *Käytössä olevan kaluston uusinta.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 2 000 000 mk ilmavoimien polttoaineen jakeluautojen ja lentokoneiden vetokaluston hankintoja varten. Hankinnoilla pyritään myös turvaamaan ajoneuvoteollisuuden työllisyyttä. Alamomentin loppusumma on 18 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 000 000
1976	menoarvio	40 700 000
1975	tilinpäätös	36 245 000
1974	„	29 280 000

24. *Varustuksen käyttö ja kunnossapito*

Momentille ehdotetaan lisäystä 9 750 000 mk, mistä 5 900 000 mk aiheutuu eräistä ilmavoimien lentokaluston lentoturvallisuuden kannalta välttämättömistä korjaustöistä, 500 000 mk saattaja Uusimaassa sattuneen tulipalon vaurioiden korjaamisesta, 2 100 000 mk vapaaehtoisten asevelvollisten lukumäärän lisäämisestä sekä 1 250 000 mk asevarikkojen puolustusvoimien ulkopuolisille suorittamista maksullisista töistä, joista vastaavasti arvioidaan kertyvän lisäystä alamomentille 12.27.99.2. Lisäksi ehdotetaan, että korjaustöiden jatkuvuuden ja työvoiman työllisyyden turvaamiseksi saataisiin vuoden 1976 aikana tehdä enintään 4 800 000 markan edestä lentokaluston huolto- ja korjaustilauksia, joiden maksut ajoittuvat vuodelle 1977.

1976	I lisämenoarvioesitys	9 750 000
1976	menoarvio	190 000 000
1975	tilinpäätös	160 927 746
1974	„	127 099 100

27. Kiinteistömenot

75. *Työllisyyden ylläpitämiseksi tarpeellisten rakennustöiden tekeminen* (arviomääräraha)

Ennakoitua vaikeamman työttömyystilanteen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä valtioneuvoston käytettäväksi 10 000 000 mk työllisyyden ylläpitämiseksi tarpeellisia talonraken-

nustöitä ja rakennusten korjauksia sekä sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustöitä varten.

1976 I lisämenoarvioesitys	10 000 000
1976 menoarvio	10 000 000

29. Puolustusvoimien muut menot

25. *Joukkojen ja tavaran kuljetukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä vapaaehtoisten asevelvollisten lukumäärän lisäämisen johdosta 400 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	400 000
1976 menoarvio	8 650 000
1975 tilinpäätös	9 439 789
1974 „	7 349 608

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistyö

22. *Suomalaiset valvontajoukot* (siirtomääräraha)

Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamis- ja aselevon valvontatehtäviin Kyprokseen vuoden 1964 maaliskuusta ja Lähi-Itään vuoden 1973 marraskuusta lukien asetettujen suomalaisten valvontajoukkojen perustamiseen, varustamiseen, koulutukseen ja ylläpitoon on vuosina 1964—1975 myönnetty vuoden 1976 kesäkuun loppuun saakka yhteensä 247,9 milj. mk.

Siltä varalta, että Suomen hallitukselle tullaan esittämään pyynnöt suomalaisten valvontajoukkojen kuluvan vuoden aikana päättyvien toimikausien jatkamiseksi ja hallitus katsoo tarkoituksenmukaiseksi niihin suostua, ehdotetaan momentille myönnettäväksi 29 600 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi valvontajoukoista vuoden 1976 loppuun saakka aiheutuviin ylläpito-, varustamis-, koulutus- ja kotiuttamismenoihin, huoltokuljetuksiin kotimaasta toimialueille ja takaisin sekä päivärahan korottamiseen.

Hallitus jatkaa edelleen toimenpiteitä, jotta suomalaisten valvontajoukkojen menot pääosin korvattaisiin Yhdistyneiden Kansakuntien toimesta maallemme. Korvauksia on saatu vuoden 1976 helmikuun loppuun mennessä 103,2 milj. mk ja saamatta on 55,0 milj. mk.

Suomen avustusosuudeksi Kypros-toiminnan menoista ehdotetaan hyväksyttäväksi kuluvan vuoden osuutena 75 000 Yhdysvaltain dollaria, mikä vähennettäisiin Yhdistyneiden Kansakuntien seuraavasta korvaussuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomalainen valvontajoukko Kyproksessa	10 700 000
Suomalainen valvontajoukko Lähi-Idässä	18 900 000
Yhteensä	29 600 000

1976 I lisämenoarvioesitys	29 600 000
1975 tilinpäätös	61 800 000
1974 „	54 400 000

90. Puolustusvoimien teollisuus- ja liiketoiminta

70. *Teollisuuslaitosten konehankinnat* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 195 000 mk Lapuan patruunatehtaan ketjutuotannossa tarvittavien puristimien muutostöihin ja uudishankintaan.

1976 I lisämenoarvioesitys	195 000
1976 menoarvio	2 530 000
1975 tilinpäätös	1 900 000
1974 „	2 830 000

74. *Teollisuuslaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 330 000 mk Vammaskosken tehtaan hitsausosastojen ilmastoinnin uusimista ja runkoviemärin rakentamista varten.

1976 I lisämenoarvioesitys	330 000
1976 menoarvio	435 000
1975 tilinpäätös	1 000 000
1974 „	3 610 000

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Valtiovarainministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Pariisissa Suomen OECD:n pysyvässä edustustossa toimivan tilapäisen avustajan loppuvuoden palkkausta varten alamomentille ehdotetaan lisäystä 50 000 mk. Alamomentin loppusumma on 4 416 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	50 000
1976	menoarvio	16 363 600
1975	tilinpäätös	14 129 837
1974	„	10 515 577

09. *Pysyvät neuvottelukunnat*

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk, mistä 60 000 mk 6. 11. 1975 asetetun atk-alan neuvottelukunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	991 000
1975	tilinpäätös	664 735
1974	„	451 789

20. Verohallinnon tietojenkäsittelykeskus

27. *Tietojen koneellinen käsittely* (arviomääräraha)

1. *Välittömän verotuksen tietojenkäsittelymenot.* Tehtävien lisääntymisen johdosta alamomentille ehdotetaan lisäystä 3 500 000 mk. Alamomentin loppusumma on 10 720 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 500 000
1976	menoarvio	9 460 000
1975	tilinpäätös	7 636 762
1974	„	5 641 424

28. Verotoimistot

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 682 200 mk seuraavasti:

1. *Peruspalkat sekä vuosipalkkiot.* Viitaten alamomentin 2 perusteluihin alamomentilta säästyy 31 ylimääräisen toimistoapulaisen toimen (V 5) palkkauksina 446 400 mk.

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Verotusaineiston käsittelyn tehostamiseksi suurimmissa verotoimistoissa on tarkoitus siirtyä kuluvana vuonna tallentimien käyttöön. Tätä varten verotoimistojen nykyisestä henkilöstöstä on tarkoitus siirtää ja kouluttaa 31 ylimääräistä toimistoapulaista sekä 25 työsuhteista toimistoapulaista atk-kirjoittajiksi työsuhteeseen. Yhteensä 56 atk-kirjoittajan palkkaamiseksi alamomentille ehdotetaan lisäystä 627 300 mk. Siirrettävien 31 ylimääräisen toimistoapulaisen palkkauksista alamomentilta 1 säästyy 446 400 mk. Jäämäperinnän tehostamiseen tarvittavan kolmen työsuhteisen henkilön palkkaamista varten alamomentille ehdotetaan lisäystä 54 900 mk. Alamomentin loppusumma lisääntyy 682 200 mk ja on 15 507 100 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	682 200
1976	menoarvio	146 908 800
1975	tilinpäätös	141 957 742
1974	„	108 520 432

21. *Veronkantopalkkiot* (arviomääräraha)

Veronkantopalkkioiden perusteiden nousun johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 1 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 000 000
1976	menoarvio	2 800 000
1975	tilinpäätös	3 710 333
1974	„	1 925 697

36. Muut verotusmenot

22. *Korvaukset posti- ja lennätinlaitokselle ja rahalaitoksille* (arviomääräraha)

5. *Korvaus autojen käyttömaksumerkkien myynnistä.* Henkilöautoista valtiolle vuonna 1976 suoritettavasta käyttömaksusta annetun lain (92/76) mukaan käyttömaksu suoritetaan

siten, että maksuvelvollinen lunastaa postitoimipaikasta tai tullitoimipaikasta autoon kiinnitettäväksi maksun määrää vastaavan käyttömaksumerkin. Posti- ja lennätinlaitokselle käyttömaksumerkkien myynnistä suoritettavaa korvausta varten alamomentille ehdotetaan myönnettäväksi 1 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 000 000
1976	menoarvio	23 930 000
1975	tilinpäätös	18 473 275
1974	„	15 548 949

52. Tilastokeskus

23. *Asunto- ja elinkeinotutkimus* (siirtomääräraha)

Palkkojen ja hintojen nousun johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 1 008 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 008 000
1976	menoarvio	5 000 000
1975	tilinpäätös	1 395 200
1974	„	91 000

60. Rakennushallinto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk seuraavasti:

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Vuoden 1975 tulo- ja menoarviossa 1. 3. 1975 lukien Turun piirirakennustoimistoon perustettujen eräiden peruspalkkaisten toimien nimikkeiden oikaisemiseksi ehdotetaan 1. 7. 1976 lukien perustettavaksi kaksi peruspalkaista talonmies-lämmittäjän tointa (V 9) ja yksi peruspalkkainen lämmittäjän toimi (V 9). Vastaavasti voidaan samasta ajankohdasta lukien lakkauttaa kolme peruspalkkaista talonmiehen tointa (V 9). Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Kiinteistönhoitotehtävien lisääntymisen johdosta alamomentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk 13 työsuhteisen henkilön palkkaamiseksi rakennuspiireihin. Alamomentin loppusumma on 30 869 400 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	200 000
1976	menoarvio	51 603 700
1975	tilinpäätös	35 325 117
1974	„	20 769 635

65. Otaniemen valtionalue

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 120 000 mk Otaniemen keskusautotallin rakennustöiden kustannusten nousun johdosta. Rakennuksen tilavuus on 2 760 m^3, pinta-ala 893 m^2 ja urakkatarjousten perusteella tarkistettu kustannusarvio 800 000 mk, jolloin vastaavat yksikkökustannukset ovat 290 mk/m^3 ja 896 mk/m^2. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 680 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	120 000
1976	menoarvio	2 680 000
1975	tilinpäätös	1 800 000
1974	„	3 200 000

80. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

23. *Työterveyshuollon kehittäminen* (siirtomääräraha)

Kuluvan vuoden virkaehtosopimuksen eräitä sosiaalisia etuja ja muita järjestelyjä koskevassa liitteessä todetaan muun muassa, että työterveyshuoltoa kehitetään vuonna 1976. Tarvittavalla lisämäärärahalla rahoitettaisiin kehittämiseen liittyviä tutkimus- ja suunnittelukustannuksia sekä työterveyshuollossa tarvittavien tilojen ja laitteistojen hankintakustannuksia. Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 2 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 000 000

24. *Työpaikkaruokailun kehittäminen* (siirtomääräraha)

Kuluvan vuoden virkaehtosopimuksen eräitä sosiaalisia etuja ja muita järjestelyjä koskevassa liitteessä on todettu, että työpaikkaruokailun kehittämiseen käytetään vuonna 1976 noin 15 milj. mk.

Kun kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on jo usealle eri momentille myönnetty yhteensä noin 5 milj. mk käytettäväksi työpaik-

karuokailun järjestämiseen, momentille ehdotetaan myönnettäväksi 10 000 000 mk.

Momentin määrärahasta ehdotetaan suoritettavaksi kehittämiseen liittyviä tutkimus- ja suunnittelukustannuksia sekä ruokalatilojen ja -laitteistojen hankintakustannuksia.

1976 I lisämenoarvioesitys 10 000 000

84. Pohjoismaiden Investointipankki

88. *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääomasta* (arviomääräraha)

Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoma on 400 milj. SDR:ää (Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksia), mistä Suomen osuus on 64 milj. SDR:ää. Kunkin jäsenmaan on asetettava pankin käytettäväksi neljäsosa merkitsemästään osuudesta kolmena yhtä suurena eränä 2, 14 ja 26 kuukauden kuluttua perustamissopimuksen voimaantulosta. Merkityn pääoman jäljellä oleva osa peritään sikäli kuin pankin hallitus pitää sen maksamista pankin velkasitoumusten täyttämisen kannalta välttämättömänä. Vuonna 1976 maksettavaa ensimmäistä erää varten momentille ehdotetaan myönnettäväksi 25 600 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 25 600 000

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

12. Helsingin yliopisto

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

2. *Kiinteistöjen muutos- ja peruskorjaustyöt.* Kiinteistön Snellmaninkatu 10 peruskorjausta varten on vuosina 1973—75 myönnetty yhteensä 1 800 000 mk, mistä suunnitteluun on käytetty 60 000 mk. Peruskorjauksen osoittauduttua kannattamattomaksi kiinteistö ehdotetaan kunnostettavaksi väliaikaista käyttöä varten. Sen edellyttämiin korjaustöihin ehdotetaan alamomentin määrärahasta käytettäväksi 250 000 mk. Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	12 167 000
1975	tilinpäätös	10 550 000
1974	„	5 808 000

17. Jyväskylän yliopisto

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

1. *Keskeneräiset työt.* Alamomentille ehdotetaan humanististen tieteiden laitosrakennuksen rakennustöiden urakkasopimuksen edellyttämiä indeksitarkistuksia varten lisäystä 150 000 mk. Rakennuksen tilavuus on 22 300 m^3, pinta-ala 3 433 m^2 ja tarkistettu kustannusarvio 12 400 000 mk, jolloin vastaavat yksikkökustannukset ovat 556 mk/m^3 ja 3 612 mk/m^2. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty yhteensä 12 250 000 mk. Alamomentin loppusumma on 2 900 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	150 000
1976	menoarvio	5 550 000
1975	tilinpäätös	6 880 000
1974	„	7 700 000

18. Oulun yliopisto

22. *Laitosmäärärahat*

Momentille ehdotetaan lisäystä Oulun normaalikoulun oppilasruokailun järjestämistä ja muita oppilaskohtaisia menoja varten 480 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	480 000
1976	menoarvio	3 400 000
1975	tilinpäätös	2 814 000
1974	„	2 088 545

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

4. *Oulun yliopiston rakentamisen neuvottelukunta, rakennushankkeiden perustamis- ja*

esisuunnittelu sekä liitännäistyöt. Alamomentille ehdotetaan lisäystä 60 000 mk nykyisen henkilökunnan pysyttämiseksi tehtävissään. Alamomentin loppusumma on 360 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	60 000
1976	menoarvio	25 250 000
1975	tilinpäätös	27 505 000
1974	„	25 605 000

20. Kuopion korkeakoulu

29. *Muut kulutusmenot*

2. *Sekalaiset menot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk terveyskeskusopetuksen aiheuttamia matkakuluja ja terveyskeskuksille koulutuskäytöstä maksettavia korvauksia varten. Alamomentin loppusumma on 575 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	481 000
1975	tilinpäätös	539 995
1974	„	348 971

21. Turun yliopisto

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

1. *Muutos- ja peruskorjaukset.* Turun entisen kasarmialueen rakennusten n:o 24 ja 25 korjaustöitä varten on vuoden 1975 toisessa lisämenoarviossa myönnetty 200 000 mk. Kustannusten nousun johdosta tarkoitukseen tarvitaan lisäystä 60 000 mk. Kun vuoden 1975 tulo- ja menoarviossa kansanterveystieteen laitosrakennuksen peruskorjaukseen osoitetusta 3 100 000 markan määrärahasta jää käyttämättä 60 000 mk, ehdotetaan, että edellä mainittu määräraha saadaan käyttää kasarmialueen korjaustöiden loppuunsuorittamiseen. Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	2 000 000
1975	tilinpäätös	5 200 000
1974	„	650 000

22. Åbo Akademi

51. *Valtionapu muihin kulutusmenoihin* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisättäväksi alamomentti 3.

3. *Ylimääräinen valtionapu.* Alamomentille ehdotetaan myönnettäväksi 40 000 mk 100 %:n valtionapuna hiukkaskiihdyttimen huoltosopimusta varten.

1976	I lisämenarvioesitys	40 000
1976	menoarvio	4 089 600
1975	tilinpäätös	4 501 968
1974	„	3 587 300

23. Åbo Akademin opettajankoulutusyksikkö

50. *Valtionapu palkkausmenoihin* (arviomääräraha)

2. *Työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan valtionapuna lisäystä 6 300 mk siivoojan palkkaamiseksi 1. 9. 1976 lukien käyttöön tulevia uusia tiloja varten. Alamomentin loppusumma on 35 400 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	6 300
1976	menoarvio	2 416 300
1975	tilinpäätös	1 915 079
1974	„	636 457

24. Tampereen yliopisto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 77 500 mk vahtimestarin, talonmiehen ja kuuden siivoojan palkkaamiseksi 1. 7. 1976 lukien käyttöön tulevia uusia tiloja varten. Alamomentin loppusumma on 3 422 800 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	77 500
1976	menoarvio	40 651 100
1975	tilinpäätös	32 656 240
1974	„	10 951 580

13. *Rakennusten korjaus* (siirtomääräraha)

Uuden puhelinvaihteen aiheuttamia muutostöitä varten momentille ehdotetaan lisäystä 70 000 mk. Vastaava määrä jää alamomentilta 29.24.74.2. käyttämättä.

1976	I lisämenoarvioesitys	70 000
1976	menoarvio	150 000
1975	tilinpäätös	120 000
1974	„	50 000

25. Eläinlääketieteellinen korkeakoulu

22. *Laitosmäärärahat*

Momentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk, mistä 152 000 mk aiheutuu klinikkatoiminnasta aiheutuvien menojen kasvusta ja 48 000 mk edellisen vuoden menoerien suorittamisesta. Vastaavasti arvioidaan kertyvän lisäystä momentille 12.29.25.

1976	I lisämenoarvioesitys	200 000
1976	menoarvio	1 200 000
1975	tilinpäätös	1 153 297
1974	„	869 945

26. Teknillinen korkeakoulu

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk lähinnä vesimaksujen nousun johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	500 000
1976	menoarvio	350 000
1975	tilinpäätös	788 363
1974	„	504 469

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

1. *Keskeneräiset työt.* Alamomentille ehdotetaan kustannustason nousun johdosta lisäystä 360 000 mk seuraavasti:

a) Arkkitehtiosaston kellaritilojen rakennustöiden loppuunsuorittamista varten 250 000 mk. Töiden tarkistettu kustannusarvio on 740 000 mk. Kunnostettavien tilojen tilavuus on 3 000 m^3 ja pinta-ala 750 m^2, jolloin vastaavat yksikkökustannukset ovat 247 mk/m^3 ja 987 mk/m^2. Tarkoitusta varten on aikaisemmin myönnetty 490 000 mk.

b) Kevytrakennetekniikan kellaritilojen rakennustöiden loppuunsuorittamista varten 110 000 mk. Töiden tarkistettu kustannusarvio on 310 000 mk. Kunnostettavien tilojen tilavuus on 2 200 m^3 ja pinta-ala 711 m^2, jolloin vastaavat yksikkökustannukset ovat 141 mk/m^3 ja 436 mk/m^2. Tarkoitusta varten on aikaisemmin myönnetty 200 000 mk.

Alamomentin loppusumma on 3 960 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	360 000
1976	menoarvio	3 750 000
1975	tilinpäätös	8 335 000
1974	„	6 970 000

32. Turun Kauppakorkeakoulu

54. *Ylimääräinen harkinnanvarainen valtionapu*

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi ylimääräisenä harkinnanvaraisena valtionapuna 500 000 mk, mistä 60 000 mk kevätlukukauden opiskelijoiden lukukausimaksujen korotustarvetta vastaavan osuuden kattamiseksi, 240 000 mk opiskelijoilta perittävien lukukausimaksujen poistamiseksi syyslukukaudella sekä 200 000 mk Turun Kauppakorkeakoulun Säätiön avustusosuuden kattamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	500 000
1975	tilinpäätös	60 000

33. Vaasan Kauppakorkeakoulu

50. *Valtionapu palkkausmenoihin* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan valtionapuna lisäystä 24 200 mk talonmies-vahtimestarin ja neljän osapäivätoimisen siivoojan palkkaamiseksi 1. 9. 1976 lukien käyttöön tulevia uusia tiloja varten. Alamomentin loppusumma on 268 500 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	24 200
1976	menoarvio	2 690 500
1975	tilinpäätös	2 215 634
1974	„	1 648 000

37. Muut korkeakoulumenot

26. *Peruskoulun ja lukion opettajien poikkeuskoulutus*

Momentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan toimesta Lapin läänissä aloitetun opettajankoulutuksen kohonneiden kustannusten vuoksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	200 000
1976	menoarvio	1 800 000
1975	tilinpäätös	773 562
1974	„	94 668

42. Valtion oppikoulut

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 300 000 mk

Åbo Akademin opettajankoulutusyksikön yhteydessä Vaasassa toimivan valtion omistaman harjoittelukoulun koulurakennushankkeen sekä rakennukseen tulevien korkeakoulun tilojen suunnittelun aloittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys	300 000
1976 menoarvio	2 200 000
1975 tilinpäätös	13 731 000
1974 „	11 850 000

46. Kansakoulujen ja peruskoulujen valtionapu

30. *Valtionapu palkkaus- ja käyttömenoihin* (arviomääräraha)

1. *Lakisidonnainen valtionapu.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä valtionapuna 62 000 000 mk lähinnä palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen ja kustannusten nousun johdosta. Alamomentin loppusumma on 1 736 488 800 mk, mistä palkkaukset ovat 1 185 488 800 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys ...	62 000 000
1976 menoarvio	1 675 548 800
1975 tilinpäätös	1 467 401 013
1974 „	1 063 100 363

34. *Maalais- ja kauppalakansakoulujen sekä peruskoulujen rakennusavustukset* (arviomääräraha)

Peruskoulutilojen rakentamistarpeen ja vaikeutuneen työllisyystilanteen johdosta momentille ehdotetaan rakennusavustuksina lisäystä 15 000 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	15 000 000
1976 menoarvio	70 000 000
1975 tilinpäätös	56 810 455
1974 „	46 719 534

81. *Rakennuslainat maalais- ja kauppalakansakouluille sekä peruskouluille* (arviomääräraha)

Momentin 29.46.34 perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan lisäystä 2 000 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	2 000 000
1976 menoarvio	35 000 000
1975 tilinpäätös	24 769 580
1974 „	21 429 420

56. Kirjastotoimi

31. *Kirjastojen rakennusavustukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 260 000 mk kirjastotalojen rakennusavustuksia varten.

1976 I lisämenoarvioesitys	260 000
1976 menoarvio	2 400 000
1975 tilinpäätös	2 387 211
1974 „	1 499 923

61. Hotelli- ja ravintolakoulut

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 188 800 mk seuraavasti:

1. *Vuosipalkkiot.* Vaasaan sijoitettavan kaksikielisen hotelli- ja ravintolakoulun toiminnan aloittamiseksi ehdotetaan 1. 8. 1976 lukien perustettavaksi seuraavat ylimääräiset toimet:

	Palkkausluokka
1 rehtori	C 51
3 opettajaa	C 33
1 kanslisti	V 10

Alamomentin loppusumma lisääntyy 88 800 mk ja on 1 917 200 mk.

3. *Muut palkat ja palkkiot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk Vaasan hotelli- ja ravintolakoulun ylitunti- ja tuntiopetuspalkkioita varten. Alamomentin loppusumma on 669 900 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	188 800
1976 menoarvio	3 034 800
1975 tilinpäätös	1 942 398
1974 „	742 121

25. *Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 260 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys	260 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 340 000 mk toimintansa aloittavan Vaasan hotelli- ja ravintolakoulun vuokria, ravinto- ja työtoiminnan menoja sekä muita menoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	340 000
1976	menoarvio	1 700 000
1975	tilinpäätös	1 202 717
1974	„	495 837

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk Vaasan hotelli- ja ravintolakoulun kaluston hankkimista varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	200 000
1976	menoarvio	400 000
1975	tilinpäätös	1 500 000
1974	„	1 600 000

63. Valtion maatalousoppilaitokset

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
1. *Keskeneräiset työt.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 210 000 mk Rovaniemen maatalousoppilaitoksen asuin- ja koulurakennuksen muutostöiden loppurahoitusta varten. Hankkeen tarkistettu kustannusarvio on 1 220 000 mk ja aikaisemmin on tarkoitukseen myönnetty 1 010 000 mk. Alamomentin loppusumma on 4 160 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	210 000
1976	menoarvio	6 150 000
1975	tilinpäätös	4 567 000
1974	„	4 750 000

64. Kunnalliset ja yksityiset maatalousoppilaitokset

33. *Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille maatalousoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 3 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 000

68. Valtion keskusammattikoulut

25. *Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 2 400 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisättäväksi alamomentti 3.

3. *Uudet talonrakennustyöt.* Alamomentille ehdotetaan myönnettäväksi 260 000 mk Lapin keskusammattikoulun ja Rovaniemen ammatillisen kurssikeskuksen Kemijärven sivuosastojen kaukolämpöjärjestelmään liittymisen aiheuttamia muutostöitä varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	260 000
1976	menoarvio	6 908 000
1975	tilinpäätös	21 339 000
1974	„	12 113 000

72. Valtion metsäopetus

26. *Opettajavalmennus*
1. *Opettajien valmistus.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk opettajakoulutuksen lisäämiseksi oppilaspaikkojen määrän kasvua vastaavasti. Oppilaspaikkojen lisääminen on tarpeellista sekä koulutustarpeen että työllisyyden hoidon kannalta. Alamomentin loppusumma on 300 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	300 000
1975	tilinpäätös	230 878
1974	„	100 876

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 1 200 000 mk uusien oppilasmajoitustilojen kalustamiseen ja opetustoiminnan laajentumisen vaatimiin opetuskalustojen täydennyshankintoihin.

1976 I lisämenoarvioesitys 1 200 000
1976 menoarvio 1 500 000
1975 tilinpäätös 1 200 000
1974 „ 1 000 000

75. Ammattikasvatushallituksen metsät

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 550 000 mk havaintometsien kunnallisveroja ja metsänhoitomaksuja varten.

1976 I lisämenoarvioesitys 550 000
1976 menoarvio 60 000
1975 tilinpäätös 336 510
1974 „ 21 878

76. Valtion teknilliset oppilaitokset

25. *Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 2 300 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys 2 300 000

77. Kunnalliset ja yksityiset teknilliset oppilaitokset

34. *Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille teknillisille oppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 110 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys 110 000

78. Kunnalliset ja yksityiset kauppaoppilaitokset

34. *Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kauppaoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 1 660 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys 1 660 000

81. Kunnalliset ja yksityiset kotitalousoppilaitokset

34. *Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kotitalousoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 34 500 mk kehitysaluiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys 34 500

54. *Valtionavustus kunnallisten ja yksityisten kotitalousoppilaitosten huoneistojen hankkimiseen* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk rakenteilla olevien kehitysalueilla toimivien kotitalousoppilaitosten rakennusavustuksiin.

1976 I lisämenoarvioesitys 500 000
1976 menoarvio 300 000
1975 tilinpäätös 500 000
1974 „ 500 000

55. *Kunnallisten ja yksityisten kotitalousoppilaitosten rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)
Uusien rakennuskohteiden johdosta ehdotetaan vuonna 1976 myönnettävien lainojen määrää nostettavaksi 300 000 markasta 1 750 000 markkaan, minkä vuoksi momentille ehdotetaan lisäystä 30 000 mk korkotukilainoista annetun lain (761/68) nojalla Postipankille suoritettavia korkohyvityksiä varten.

1976 I lisämenoarvioesitys 30 000
1976 menoarvio 170 000
1975 tilinpäätös 89 516
1974 „ 70 424

82. Kunnalliset ja yksityiset kotiteollisuusoppilaitokset

30. *Valtionosuus kunnallisten kotiteollisuusoppilaitosten opettajien palkkaukseen* (arviomääräraha)

Momentille merkitään lisäystä 1 500 000 mk eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/75) 20 §:ssä tarkoitettua valtionosuutta varten.

Lisäksi ehdotetaan, että Pohjois-Karjalan kotiteollisuuskoulutuksen keskittämiseksi saadaan Joensuun kotiteollisuuskouluun siirtää ammattiopettajan toimi (C 31) toimintansa lopettaneesta Pohjois-Karjalan I kiertävästä mieskotiteollisuuskoulusta. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976 I lisämenoarvioesitys	1 500 000
1976 menoarvio	5 679 000

33. *Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kotiteollisuusoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 54 500 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys	54 500

83. Sairaanhoito-oppilaitokset

25. *Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 1 700 000 mk kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä annetun lain (641/75) 7 §:n mukaisen valtionosuuden suorittamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys	1 700 000

28. *Ylimääräiset kurssit*

Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk opiskelijamäärän lisäyksen johdosta.

1976 I lisämenoarvioesitys	500 000
1976 menoarvio	6 000 000
1975 tilinpäätös	6 096 981
1974 „	4 095 381

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk käytettäväksi opiskelijamäärän lisäyksen johdosta vuokrattavien uusien opetustilojen kalustamiseen.

1976 I lisämenoarvioesitys	500 000
1976 menoarvio	1 200 000
1975 tilinpäätös	800 000
1974 „	1 150 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

1. *Keskeneräiset talonrakennustyöt.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 68 500 mk Keski-Suomen sairaanhoito-oppilaitoksen tontin katukorvausmaksujen korotuksiin ja kymmenennen maksuerän suorittamiseen. Alamomentin loppusumma on 224 500 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	68 500
1976 menoarvio	9 956 000
1975 tilinpäätös	3 701 000
1974 „	2 748 500

84. Oppisopimukseen perustuva ammattikoulutus

08. *Keskustoimikunnat*

Momentille ehdotetaan lisäystä 50 000 mk edelliseen vuoteen kohdistuvien menojen maksamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys	50 000
1976 menoarvio	230 000
1975 tilinpäätös	229 986
1974 „	179 983

85. Ammattikurssit

27. *Työllisyyskurssit* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 90 000 000 mk, mistä 55 000 000 mk aiheutuu palkkojen ja kustannusten noususta, 15 000 000 mk työttömyyskorvausten ja -kassa-avustusten korottamisesta 1. 4. 1976 lukien sekä 20 000 000 mk työllisyyskoulutukseen otettavien oppilaiden lukumäärän lisäämisestä vaikean työllisyystilanteen johdosta 1 000 oppilaalla aikaisemmin suunniteltua enemmän.

1976 I lisämenoarvioesitys 90 000 000
1976 menoarvio 224 562 000
1975 tilinpäätös 187 958 821
1974 „ 125 168 119

86. Ammattikasvatuksen muut menot

08. *Oppilaitosneuvostot ja oppilaitoslautakunnat*

Momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahaa saadaan käyttää lisäksi merenkulkuoppilaitoksista annetun lain (397/75) mukaisten merenkulkuoppilaitosten oppilaitoslautakuntien menoihin.

Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976 menoarvio 450 000
1975 tilinpäätös 264 825

21. *Ammatillisen koulutuksen väliaikainen laajentaminen*

Laki kehitysalueiden ammatillisen koulutuksen edistämisestä (641/75) tuli voimaan 1. 8. 1975. Sen mukaan kehitysalueiden ammatillista koulutusta edistetään parantamalla väestön koulutusmahdollisuuksia, kohottamalla koulutuksen tasoa sekä kehittämällä ammatillisen koulutuksen rakennetta elinkeinoelämän alueellisten kehittämistarpeiden mukaisesti. Valtioneuvosto on 27. 2. 1976 vahvistanut lain edellyttämän tavoiteohjelman, jonka mukaan kehitysalueille perustetaan vuoden 1980 loppuun mennessä noin 6 500 uutta aloituspaikkaa, joista noin 3 400 on väliaikaisia koulutusikäisen ikäluokan nopean pienentymisen johdosta.

Pysyväisluonteiseksi tarkoitetun noin 3 100 uuden aloituspaikan perustaminen toteutetaan lähinnä uusia oppilaitostiloja rakentamalla. Sitä varten on valmistettu hankekohtainen rakentamisohjelma. Väliaikaisen koulutuksen toimeenpanoa on tarkoitus vaikeutuneen työllisyystilanteen johdosta jouduttaa siten, että kuluvana vuonna voitaisiin perustaa 2 000 uutta väliaikaista aloituspaikkaa. Väliaikainen ammatillinen peruskoulutus on tarkoitus järjestää siten, että sen tavoitteet samoinkuin sen tuottama ammattitaito ja jatko-opintokelpoisuus ovat samat kuin muussa vastaavassa ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen järjestäminen ei saa aiheuttaa pysyviksi tarkoitettuja, valtionosuuteen, -avustukseen tai korkotukilainaan oikeuttavia rakennusinvestointeja eikä aiheuttaa pysyvien opettajan- tai muiden virkojen ja toimien perustamista. Koulutus tulee järjestää nykyisten tilojen käyttöä tehostamalla ja väliaikaisia vuokra- tai muita tiloja hankkimalla.

Nuorten henkilöiden koulutushalukkuuden lisäämiseksi ja oppilaitosten ylläpitäjien halukkuuden lisäämiseksi väliaikaisen koulutuksen järjestämiseen on hallitus esittänyt eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annettua lakia (1075/75) ja metsäoppilaitoksista annettua lakia (141/64) muutettaviksi siten, että ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti järjestävän oppilaitoksen ylläpitäjälle korvataan valtionosuutena täysimääräisesti tästä aiheutuvat käyttökustannukset. Näihin käyttökustannuksiin sisältyvät tällöin myös koulumatkoista, majoituksesta, ruuasta ja mahdollisista päivärahoista johtuvat kustannukset. Tarkoituksena on valtion oppilaitoksissa noudattaa soveltuvin osin samoja menettelytapoja ja etuisuuksia.

Ammatillisen koulutuksen väliaikaiseksi laajentamiseksi edellä tarkoitetulla tavalla ehdotetaan momentille myönnettäväksi tästä aiheutuvia valtionosuuksia ja -avustuksia sekä valtion oppilaitosten käyttö- ja mahdollisia kalustomenoja varten valtioneuvoston käytettäväksi 30 000 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 30 000 000

24. *Oppilasvalinta*

Momentille ehdotetaan lisäystä 196 000 mk oppilaiden yhteisvalintajärjestelmän laajentamiseksi.

1976 I lisämenoarvioesitys 196 000
1976 menoarvio 150 000
1975 tilinpäätös 142 686
1974 „ 88 771

50. *Kotitalouden edistäminen*

1. *Kotitalousneuvontajärjestöjen avustukset.* Alamomentille ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 204 000 mk. Alamomentin loppusumma on 5 742 300 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 204 000
1976 menoarvio 6 450 700
1975 tilinpäätös 5 502 024
1974 „ 3 651 681

51. *Kotiteollisuuden edistäminen*

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 000 000 mk kotiteollisuusneuvontaorganisaation toimihenkilöiden palkkaukseen opetusministeriön vahvistamien palvelussuhteen ehtoihin liittyvien valtionapuperusteiden seurausvaikutusten toteuttamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 000 000
1976	menoarvio	1 500 000
1975	tilinpäätös	1 197 900
1974	„	958 900

90. Taiteen tukeminen

52. *Raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Raha-arpajaisista annetun asetuksen muuttamisesta annetun asetuksen (800/75) johdosta arvioidaan vuonna 1976 raha-arpajaisten voittovaroja kertyvän valtiolle 15 000 000 mk, josta ehdotetaan taiteen tukemiseen 9 500 000 mk. Momentille ehdotetaan lisäystä 4 500 000 mk, mistä mainitun asetuksen 4 §:n mukaisina avustuksina käytetään 2 550 000 mk Suomen Kansallisoopperan Säätiön avustamiseen ja 1 950 000 mk Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiön avustamiseen.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 500 000
1976	menoarvio	5 000 000
1975	tilinpäätös	6 640 417
1974	„	4 442 918

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Valtio on ostanut Tehtaanpuiston Yhteiskoulu Oy:n kiinteistön Ehrensvärdintie 31—35 Helsingissä 3 000 000 markan kauppahinnasta. Tarkoituksena on, että kiinteistössä suoritetaan tässä vaiheessa välttämättömät korjaustyöt ja kiinteistö luovutetaan väliaikaisesti Suomen Teatterikoulun käyttöön. Kiinteistön, jonka pinta-ala on 1 770 m^2 ja tilavuus 11 900 m^3, korjaustöiden kustannusarvio on 2 000 000 mk eli 1 130 mk/m^2 ja 170 mk/m^3. Korjaustöiden aloittamiseksi ehdotetaan momentille myönnettäväksi 600 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	600 000

91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

50. *Veikkausvoittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen valtion osallistumisesta Lahdessa vuonna 1978 järjestettävien hiihdon MM-kilpailujen kannalta tarpeellisten rakenteiden kustannuksiin enintään 25,5 milj. markan kustannusarvion pohjalta. Valtion avustusosuus olisi periaatepäätöksen mukaan 30 % ja se katettaisiin kisarahan tuotolla ja muilla vastaavanlaatuisten erityisjärjestelyjen, lähinnä erikoispostimerkin tuottovaroilla. Näitä varoja, jotka tuloutetaan valtiolle, kertyy kuitenkin vasta vuosina 1977 ja 1978. Kun valtion avustusosuutta rakennustöiden kiireellisyyden vuoksi tarvitaan jo tänä vuonna, ehdotetaan, että MM-kisojen rakennushankkeiden avustamiseen saadaan vuonna 1976 myöntää enintään 4 700 000 mk väliaikaisrahoituksena kuluvana vuonna kertyvistä tai valtioneuvoston päätöksillä aikaisempina vuosina jakamatta jätetyistä veikkausvoittovaroista. Valtion koko avustusosuus on em. kustannusarviosta noin 7,6 milj. mk. Loppuosa avustuksesta eli yhteensä enintään 2,9 milj. mk on tarkoitus ehdottaa rakennustöiden edistymisen mukaan vuosien 1977 ja 1978 menoarvioihin. Valtion avustusosuutta vastaava määrä kisarahan ja erikoispostimerkin tuotosta on tarkoitus käyttää aikanaan urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	83 750 000
1975	tilinpäätös	77 475 243
1974	„	71 805 655

95. Museovirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan työsuhdepalkkoihin lisäystä 300 000 mk Olavinlinnan matkailupalveluiden hoitamisessa tarvittavan henkilökunnan palkkoja varten. Vastaavasti arvioidaan kertyvän lisäystä 500 000 mk alamomentille 12.29.95.2. Alamomentin loppusumma on 2 808 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	6 804 900
1975	tilinpäätös	6 033 503
1974	„	4 717 355

29. *Muut kulutusmenot*

2. *Sekalaiset menot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 50 000 mk Olavinlinnan matkailutoimen painatuskustannuksia, työntekijöiden terveydenhoitomenoja ja muita sekalaisia menoja varten. Alamomentin loppusumma on 610 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	50 000
1976	menoarvio	562 000
1975	tilinpäätös	491 941
1974	„	1 032 450

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk Seurasaaren huoltorakennuksen uudisrakennustyön jatkamiseksi. Vastaavasti momentilta 29.95.13 säästyy 100 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	1 100 000
1975	tilinpäätös	1 870 000
1974	„	800 000

98. Kansainvälinen yhteistyö

23. *Kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvat menot*

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 680 000 mk seuraavasti:

a) Ulkomailla toimivien suomen kielen ja kulttuurin lehtoreiden palkkauksen tarkistamiseen sekä kohonneisiin opetusvälinekuluihin 100 000 mk.

b) Ulkosuomalaislasten opetuksen järjestämiseen sekä ruotsinsuomalaisten kielenhuollosta aiheutuvien kustannusten Suomen osuuden maksamiseen 350 000 mk.

c) Kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanoon, ulkomaisten lehtoreiden palkkaukseen, eräiden näyttelyiden järjestämiseen ulkomailla sekä Suomen ja Neuvostoliiton välisen kulttuurivaihdon lisäkustannuksiin 1 000 000 mk.

d) Suomi-Neuvostoliitto-Seuran vahvistettujen valtionapuperusteiden mukaisen valtionavun suorittamiseen 230 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 680 000
1976	menoarvio	9 210 000
1975	tilinpäätös	8 014 528
1974	„	6 589 743

99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot

28. *Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen*

Momentille ehdotetaan lisäystä 300 000 mk kustannusten nousun johdosta.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	4 200 000
1975	tilinpäätös	3 149 481
1974	„	1 082 096

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

14. Maatalouskoneiden tutkimuslaitos

88. *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha)

Maatalouskoneiden tutkimuslaitos on siirtymässä Malminkartanon alueelta Vihtiin laitoksen hallinnassa olevalle Olkkalan tilalle. Laitoksen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittavan lisäalueen hankkimista varten ehdotetaan momentille myönnettäväksi 2 150 000 mk Vihdin kunnan Suontaan kylässä sijaitsevan Hovin tilan RN:o 2^{35} ostamiseen.

1976 I lisämenoarvioesitys 2 150 000

19. Vesihallinto

14. *Vesistöjen hoito* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 1 500 000 mk, mikä aiheutuu Inarinjärven säännöstelystä johtuvien hoitotoimenpiteiden suorittamisesta, mihin korkein hallinto-oikeus on 27. 11. 1975 antamallaan päätöksellä velvoittanut valtion viipymättä ryhtymään.

1976 I lisämenoarvioesitys 1 500 000
1976 menoarvio 2 900 000
1975 tilinpäätös 2 764 500
1974 „ 900 000

30. Maatalouden neuvontatyön tukeminen

40. *Maanviljelyn ja maatalouden rakennustoiminnan tukeminen*
Palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 499 200 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 499 200
1976 menoarvio 17 064 300
1975 tilinpäätös 16 474 400
1974 „ 13 301 567

41. *Kotieläintalouden tukeminen*
Palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 285 300 mk seuraavasti:

Alamomentti	Lisäys mk	Alamomentin loppusumma mk
1. *Karjatalouden tukeminen*	172 100	2 852 000
2. *Karjanjalostuksen tukeminen*	96 800	2 209 600
3. *Sikatalouden tukeminen*	16 400	393 700

1976 I lisämenoarvioesitys 285 300
1976 menoarvio 5 869 300
1975 tilinpäätös 6 044 800
1974 „ 4 608 917

46. *Puutarhatalouden tukeminen*
Palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 39 900 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 39 900
1976 menoarvio 853 400
1975 tilinpäätös 835 600
1974 „ 680 235

47. *Muu neuvontatyön tukeminen*
1. *Suoviljelyn tukeminen.* Alamomentille ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 93 200 mk. Alamomentin loppusumma on 264 800 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 93 200
1976 menoarvio 1 092 600
1975 tilinpäätös 1 069 600
1974 „ 879 631

31. Maatalouden hintatuki

41. *Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen* (arviomääräraha)
2. *Muu maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 200 000 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein käyttösuunnitelmassa mainittuihin tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maitotaloustuotteiden vientituki	551 000 000
Kananmunien vientituki	125 000 000
Lihan ja lihavalmisteiden vientituki	20 000 000
Viljan ja viljatuotteiden vientituki	55 000 000
Nautaeläinten vientituki	800 000
Muu vientituki	6 500 000
Meijeri- ja kotivoin hinnanalennuskorvaus	341 000 000
Voin alennusmyynti teollisuudelle	30 000 000
Rukiin hinnanalennuskorvaus	24 000 000
Kotimaisen kasviöljyn hinnanalennuskorvaus	4 000 000
Mallasohran hinnanalennuskorvaus	7 000 000
Perunajauhon hinnanalennuskorvaus ..	6 000 000
Väkilannoitteiden hinnanalennuskorvaus	60 000 000
Voin varastointi	6 000 000
Mallasohran varastointi	800 000
Yhteensä	1 237 100 000

Vuonna 1975 saadun hyvän leipäviljasadon vuoksi tarvitaan vehnän vientitukeen varoja enemmän kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on tarkoitukseen varattu. Muun muassa valtiontaloudellisista syistä viennin toteuttamista on jouduttu lykkäämään. Erityisesti maaliskuun alusta toteutettujen tavoitehintojen korotusten sekä maidontuotannon kasvun johdosta arvioidaan maitotaloustuotteiden vientitukeen tarvittavan myös lisäystä.

Lihan varastointivelvoitteen osalta ehdotetaan alamomentin perustelut muutettavaksi seuraavaan muotoon: Jotta lihan tarpeettomasta tuonnista voitaisiin välttyä, ehdotetaan, että sian- ja naudanlihan vientitukea voitaisiin maksaa ainoastaan edellyttäen, että viejäliikkeillä yhteensä on kunakin aikana varastoissaan sian- ja naudanlihaa vähintään valtioneuvoston tarkemmin määräämä määrä kotimaisen kulutuksen vaihtelujen tasaamiseksi.

Viljan ja viljatuotteiden vientitukea koskevalta osin alamomentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että viljan ja viljatuotteiden vientitukeen tarkoitettuja varoja voidaan käyttää valtioneuvoston määräämin perustein myös vehnätärkkelyksen valmistukseen käytettävän kotimaisen vehnän hinnan alentamiseen, mikäli se on valtiontaloudellisesti edullisempaa kuin vehnän vienti. Valtion varoja saadaan käyttää tärkkelysvehnän hinnan alentamiseen vain vehnän ylituotantotilanteessa, jossa ylijäämät olisi muutoin sijoitettava vientiin tai muuhun valtion tukea vaativaan käyttötarkoitukseen.

Alamomentin perusteluja ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että käyttösuunnitelman mukaisesti perunajauhon hinnanalennuskorvaukseen myönnettyä määrärahaa saadaan käyttää myös vuosilta 1973, 1974 ja 1975 perunajauhon hinnanalennuskorvauksesta kannetun liikevaihtoveron suorittamiseen.

1976	I lisämenoarvioesitys ...	200 000 000
1976	menoarvio	1 037 500 000
1975	tilinpäätös	1 242 563 741
1974	„	1 355 055 589

42. *Viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki* (siirtomääräraha)

Maataloustulosta annetussa laissa (106/73) ja sen muuttamisesta annetussa laissa (140/76) tarkoitettuun pinta-alalisänä jaettavaan viljelmäkoon mukaan maksettavaan hintapoliittiseen tukeen ehdotetaan valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30. 1. 1976 tehdyn sopimuksen mukaisesti momentille lisäystä 24 100 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	24 100 000
1976	menoarvio	150 382 900
1975	tilinpäätös	150 382 900
1974	„	143 382 900

43. *Muu maatalouden hintapoliittinen tuki* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 27 400 000 mk seuraavasti:

1. *Alueittainen hintapoliittinen tuki.* Maataloustulosta annetussa laissa (106/73) ja sen muuttamisesta annetussa laissa (140/76) tarkoitettuun alueittaiseen hintapoliittiseen tukeen ehdotetaan valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30.1.1976 tehdyn sopimuksen mukaisesti alamomentille lisäystä 27 400 000 mk. Alamomentin loppusumma on 198 164 400 mk.

3. *Satovahinkojen korvaaminen.* Alamomentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että alamomentin määrärahaa saadaan käyttää myös ennen satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75) voimaantuloa aiheutuneiden vuoden 1975 satovahinkojen korvaamiseen noudattaen edellä mainitun lain ja asetuksen (820/75) määräyksiä. Alamomentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	I lisämenoarvioesitys	27 400 000
1976	menoarvio	819 364 400
1975	tilinpäätös	807 364 400
1974	„	401 264 400

32. Muu maatalouden tukeminen ja rationalisointi

60. *Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon*

Erityisesti haja-asutusalueiden työllisyyden turvaamiseksi momentille ehdotetaan lisäystä 20 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi työllisyystilanteen edellyttämällä tavalla rakennuslainoihin ja tientekoavustuksiin.

1976	I lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	menoarvio	195 000 000
1975	tilinpäätös	185 000 000
1974	„	130 000 000

37. Kalastus ja metsästys

46. *Luonnonvaraisten eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (arviomääräraha)

2. *Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen.* Petoeläinten lähinnä porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen arvioitua suuremman määrän johdosta alamomentille ehdotetaan lisäystä 300 000 mk. Alamomentin loppusumma on enintään 1 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	3 960 000
1975	tilinpäätös	4 740 148
1974	„	2 780 105

58. Yksityismetsätalous

40. *Valtionapu metsälautakunnille*

Momentille ehdotetaan lisäystä 4 520 600 mk seuraavasti:

1. *Valtionapu keskusmetsälautakunnille metsänparannustöiden yleismenoihin.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 2 143 500 mk. Alamomentin loppusumma on 21 608 200 mk.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Palkkausmenot	mk
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta ..	1 908 000
Ruotsinkielinen keskusmetsälautakunta ..	35 500
Matkakustannukset ja päivärahat	
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta ..	100 000
Toimistojen vuokra-, lämmitys-, valaistus- ja siivousmenot sekä toimistohuonekorvaukset	
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta ..	76 000
Ruotsinkielinen keskusmetsälautakunta ..	24 000
Yhteensä	2 143 500

Lisäysten perustelut:

a) Palkkausmenoihin ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 1 943 500 mk.

b) Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin lainan avulla toteutettavan metsänparannusohjelman suorittamista varten palkatun henkilökunnan matkakustannuksiin ehdotetaan lisäystä 100 000 mk.

c) Toimistojen vuokra-, lämmitys-, valaistus- ja siivousmenoihin sekä toimistohuonekorvauksiin ehdotetaan lisäystä suomenkieliselle keskusmetsälautakunnalle 76 000 mk uuden toimistohuoneiston vuokraamista varten Jyväskylän metsänparannuspiirille ja ruotsinkieliselle keskusmetsälautakunnalle 24 000 mk toimistohuoneiston irtisanomisesta aiheutuneiden kustannusten nousun johdosta.

2. *Muu valtionapu keskusmetsälautakunnille.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 166 900 mk. Alamomentin loppusumma on 4 528 700 mk.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Palkkausmenot	mk
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta	19 400
Ruotsinkielinen keskusmetsälautakunta	12 500
Matkakustannukset	
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta	15 000
Toimisto-, vuokra-, kalusto-, tarvike- ja muut menot	
Suomenkielinen keskusmetsälautakunta	120 000
Yhteensä	166 900

Lisäysten perustelut:

a) Palkkausmenoihin ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 31 900 mk.

b) Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin lainan avulla toteutettavan metsänparannusohjelman suorittamista varten palkatun henkilökunnan matkakustannuksiin ehdotetaan lisäystä 15 000 mk.

c) Toimisto-, vuokra-, kalusto-, tarvike- ja muihin menoihin ehdotetaan vuokrien, tarvikeja muiden toimistomenojen sekä hintojen nousun johdosta lisäystä 120 000 mk.

3. *Valtionapu piirimetsälautakunnille.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 2 210 200 mk. Alamomentin loppusumma on 38 140 300 mk.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Palkkausmenot	mk
Suomenkieliset piirimetsälautakunnat ...	725 100
Ruotsinkieliset piirimetsälautakunnat ...	40 100
Matkakustannukset	
Suomenkieliset piirimetsälautakunnat ...	195 000
Metsänparannuslain 5 ja 20 §:n sekä maankäyttölain ja muiden asutuslakien mukaisesta toiminnasta aiheutuvat lisämenot sekä yksityismetsälain ja metsänviljelyn edistämisestä annetun lain nojalla suoritetun metsänuudistustoiminnan tarkastus- ja valvontatehtävät	1 250 000
Yhteensä	2 210 200

Lisäysten perustelut:

a) Palkkausmenoihin ehdotetaan palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen johdosta lisäystä 765 200 mk.

b) Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin lainan avulla toteutettavan metsänparannusohjelman suorittamista varten palkatun henkilökunnan matkakustannuksiin ehdotetaan lisäystä 195 000 mk.

c) Metsänparannuslain 5 §:n mukaisena toimintana suoritettavaan ja työllisyystilanteen vaikeutumisen johdosta tehostettavaan metsänparannustöiden suunnitteluun ja toteuttamisen valvontaan ehdotetaan lisäystä 1 250 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	4 520 600
1976 menoarvio	61 206 600
1975 tilinpäätös	53 385 501
1974 „	41 830 920

42. *Valtionapu metsänparannustöihin* (siirtomääräraha)

1. *Valtionapu metsälautakuntien toimesta tai valvonnassa suoritettaviin metsänparannustöihin.* Alamomentille ehdotetaan metsänparannuslain (413/67) mukaisia avustuksia varten lisäystä 10 500 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi työllisyystilanteen edellyttämällä tavalla. Alamomentin loppusumma on 109 200 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	10 500 000
1976 menoarvio	100 000 000
1975 tilinpäätös	73 000 000
1974 „	63 675 000

83. *Metsänparannuslainat* (siirtomääräraha)

1. *Lainat metsälautakuntien toimesta tai valvonnassa suoritettaviin metsänparannustöihin.* Alamomentille ehdotetaan metsänparannuslain (413/67) mukaisiin lainoihin lisäystä 14 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi työllisyystilanteen edellyttämällä tavalla. Alamomentin loppusumma on 123 000 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	14 000 000
1976 menoarvio	110 000 000
1975 tilinpäätös	79 000 000
1974 „	55 300 000

99. *Puuntuotannon tehostaminen* (siirtomääräraha)

1. *Metsänlannoitus.* Vuoden 1975 ensimmäisessä lisämenoarviossa metsälannoitteiden hintojen alentamiseen momentille 30.59.45 myönnetystä määrärahasta jäi käyttämättä 70 695 mk. Kun kyseiset varat olivat metsäteollisuudelta perittyjä suhdannepidätysvaroja, ehdotetaan alamomentille tätä käyttämättä jäänyttä määrää vastaavasti lisäystä 70 700 mk käytettäväksi kasvatuslannoituksen tehostamiseksi metsänparannuslainsäädännön ehtoja edullisemmilla ehdoilla myönnettäviin avustuksiin ja lainoihin. Alamomentin loppusumma on 8 070 700 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	70 700
1976 menoarvio	13 000 000
1975 tilinpäätös	12 000 000

98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

Ydin- ja kantataimien tuottaminen koe- ja tutkimustoimintaa varten tarkastettujen käyttötaimien tuotannon ylläpitämiseksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi aloittaa jo kuluvana vuonna. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan perustettavaksi erityinen tervetaimiasema siirtämällä Pernasaaren koulukodin maatilalta Laukaassa maatalouden tutkimuskeskuksen hallintaan tarpeelliset maa-alueet, noin 60 ha peltoa ja pienehkö suojametsäalue sekä tonttialueita ja koulutilan käytöstä vapautuvia maatilan talousrakennuksia, kasvihuoneita ja asuinrakennus.

Tervetaimiaseman perustamiskustannukset, jotka ajoitettaisiin kolmelle vuodelle, on arvioitu yhteensä noin 1 920 000 markaksi. Tästä rakennuskustannusten osuus on noin 1 845 000 mk sekä koneiden ja kaluston osuus noin 75 000 mk. Palkkaus- sekä muut henkilökunta- ja kulutusmenot arvioidaan laitoksen täydessä toiminnassa ollessa noin 257 000 markaksi vuodessa.

Terveiden taimien lisäys tervetaimiaseman tuottamista kantavaliotaimista tapahtuisi maatilahallituksen tarkastuksen ja valvonnan alaisena taimitarhalain (190/60) edellyttämällä tavalla. Tarkastetuista käyttötaimista peritään jo nyt taimitarhalain edellyttämä tarkastusmaksu, joka on tarkoitus määrätä valtion maksuperustelain (980/73) mukaiseksi. Näiden tarkastusmaksujen tuoton tulee vastata viljelyn päästyä alkuun tervetaimitoiminnan kustannuksia.

25. *Tervetaimiaseman tuotantotoiminnan menot* (arviomääräraha)

Luvun perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan myönnettäväksi 50 000 mk tervetaimiaseman kulutusmenoja varten. Vastaavasti jätetään käyttämättä momentille 30.70.24 otettu ehdollinen määräraha.

1976 I lisämenoarvioesitys 50 000

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 60 500 mk, mistä luvun perusteluihin viitaten tervetaimiaseman koneiden ja laitteiden hankkimista varten 14 500 mk sekä menoarvion rakenteen oikaisemiseksi Jokioisten siemenkeskuksen ja Jokioisten kartanoiden sahan koneiden ja laitteiden välttämätöntä uusimista ja täydentämistä varten 46 000 mk. Vastaavasti jää momentille 30.98.22 säästöä 20 000 mk ja momentille 30.98.23 säästöä 26 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 60 500
1976 menoarvio 64 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan luvun perusteluihin viitaten lisäystä tervetaimiaseman kasvihuoneiden kunnostamiseen 60 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 60 000
1976 menoarvio 220 000
1975 tilinpäätös 67 997

Pääluokka 31

LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Liikenneministeriö

24. *Kansainvälinen yhteistyö*

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk, mikä aiheutuu pohjoismaisten yhteistyöprojektien aikaisemmin arvioitua suuremmista kustannuksista.

1976 I lisämenoarvioesitys 100 000
1976 menoarvio 260 000
1975 tilinpäätös 259 948
1974 „ 182 459

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Ehdotetaan, että liikenneministeriö oikeutetaan tilaamaan uusiin toimitiloihin tarvittavat ohivalintalaitteet, lisäkalusteet sekä muut tarpeelliset koneet ja laitteet, joista aiheutuu kassamenoja yhteensä 360 000 mk vuonna 1977. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976 menoarvio 30 000
1975 tilinpäätös 29 564
1974 „ 80 619

24. Tiet

78. *Tie- ja vesirakennuslaitoksen toimesta ulkopuolisille suoritettavat työt* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 4 500 000 mk, mikä aiheutuu ennakoitua suuremmasta rahoitustarpeesta. Vastaavasti arvioidaan momentille 12.31.26 kertyvän lisäystä 4 800 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys 4 500 000
1976 menoarvio 12 000 000
1975 tilinpäätös 16 038 230
1974 „ 17 909 945

79. *Valtioneuvoston käytettäväksi työllisyyden turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Ennakoitua vaikeamman työttömyyden johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 40 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi työttömyyden torjumiseen ja työllisyyden alueellisten erojen pienentämiseen tie- ja talonrakennushankkeita varten. Lisäksi ehdotetaan,

että momentin määrärahaa saadaan käyttää myös erillisten siltahankkeiden toteuttamiseen, sekä edellä mainittujen hankkeiden suunnitteluun.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:	mk
Hämeen tie- ja vesirakennuspiiri	2 000 000
Mikkelin tie- ja vesirakennuspiiri	2 900 000
Pohjois-Karjalan tie- ja vesirakennuspiiri	3 200 000
Kuopion tie- ja vesirakennuspiiri	4 500 000
Keski-Suomen tie- ja vesirakennuspiiri	3 100 000
Vaasan tie- ja vesirakennuspiiri	1 500 000
Keski-Pohjanmaan tie- ja vesirakennuspiiri	2 500 000
Oulun tie- ja vesirakennuspiiri	4 600 000
Kainuun tie- ja vesirakennuspiiri	5 000 000
Lapin tie- ja vesirakennuspiiri	10 700 000
Yhteensä	40 000 000

1976 I lisämenoarvioesitys	40 000 000
1976 menoarvio	200 000 000

40. Autorekisterikeskus ja moottoriajoneuvojen katsastus

Henkilöautoista valtiolle vuonna 1976 perittävän käyttömaksun suorittamisen yleinen johto ja valvonta kuuluu autorekisterikeskukselle. Tämä aiheuttaa eräiden kulutusmenojen lisäystarvetta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 73 000 mk seuraavasti:

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Luvun perusteluihin viitaten alamomentille ehdotetaan lisäystä 67 300 mk kahden työsuhteisen kanslistin palkkaamista varten. Alamomentin loppusumma on 1 991 000 mk.

4. *Sosiaaliturvamaksu.* Alamomentille merkitään lisäystä 5 700 mk. Alamomentin loppusumma on 1 948 400 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	73 000
1976 menoarvio	24 607 700
1975 tilinpäätös	21 081 803
1974 „	14 843 886

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

2. *Sekalaiset menot.* Luvun perusteluihin viitaten alamomentille ehdotetaan lisäystä 550 000 mk. Alamomentin loppusumma on 3 944 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	550 000
1976 menoarvio	3 395 000
1975 tilinpäätös	3 524 668
1974 „	2 399 531

74. *Katsastusasemien rakentaminen* (siirtomääräraha)

1. *Keskeneräiset työt.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 3 120 000 mk katsastusasemien rakentamisen jatkamiseen seuraavasti:

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Rakennuskohde	Pinta-ala m² (tilavuus m³)	Kustannusarvio mk	Kustannusarvio mk/m² (mk/m³)	Myönnetty (Peruuntunut) mk	Ehdotetaan mk
2. Lappeenrannan katsastusasema	642 (3 773)	3 240 000	5 046 (858)	2 400 000 (235 000)	1 075 000
3. Oulun katsastusasema	894 (4 970)	4 000 000	4 474 (804)	2 930 000 (163 000)	1 233 000
4. Kuopion katsastusasema	894 (4 970)	3 600 000	4 026 (724)	2 930 000 (142 000)	812 000
				Yhteensä	3 120 000

Suunnitteluvaiheen aikana on katsastusasemien pinta-alat, tilavuudet ja kustannusarviot tarkistettu.

Alamomentin loppusumma on 8 610 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	3 120 000
1976 menoarvio	6 590 000
1975 tilinpäätös	5 253 000
1974 „	4 619 000

45. Eräät rautateiden rakentamisesta ja liikenteestä aiheutuvat menot

40. *Korvaus valtionrautateille tariffien alentamisesta aiheutuvasta tappiosta*

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 900 000 mk käytettäväksi valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain (242/50) 3 §:n 3 momentin mukaisesti opiskelija-

lipuista myönnettävän alennuksen korvaamiseksi valtionrautateille täysimääräisenä 1. 7. 1976 lukien.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 900 000
1976	menoarvio	16 800 000
1975	tilinpäätös	13 614 797
1974	„	12 750 340

50. *Korvaus valtionrautateille julkisista rasitteista*

Koska valtionrautateiden kannattamatonta henkilöpaikallisliikennettä ei ole vielä voitu toivotussa laajuudessa siirtää linja-autoliikenteen hoidettavaksi, momentille ehdotetaan lisäystä 1 700 000 mk, jotta liikenteen aiheuttamat kustannusten lisäykset voitaisiin korvata valtionrautateille.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 700 000
1976	menoarvio	7 200 000
1975	tilinpäätös	6 000 000
1974	„	3 500 000

90. Valtionrautatiet

60. *Siirto valtionrautateiden uudistusrahastoon*

Valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain muuttamisesta annetun lain (344/71) nojalla valtionrautateiden uudistusrahastoon siirretään 35 % tässä lisämenoarviossa sijoitusmenoihin ehdotetuista 66 700 000 markasta eli 23 345 000 mk. Kun vuonna 1975 kertyi myyntituloja 1 560 600 mk arvioitua enemmän, ehdotetaan momentille uudistusrahastoon siirtoa varten lisäystä 24 905 600 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	24 905 600
1976	menoarvio	181 535 000
1975	tilinpäätös	175 383 500
1974	„	97 506 500

73. *Liikkuvan rautatiekaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 28 300 000 mk seuraavasti:

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:

Aikaisemmat tilaukset		mk
a) sähköveturit		
36 sähköveturia		300 000
d) vaunut		
32 henkilövaunua	1 000 000	
1 000 tavaravaunua	19 000 000	20 000 000
Uudet tilaukset		
i) sähkömoottorijunat		
10 sähkömoottorijunaa		8 000 000
	Yhteensä	28 300 000

Aikaisemmat tilaukset

Vuoden 1975 syksyn lisämenoarvioon sisältyvän valtuutuksen nojalla rautatiehallitus on allekirjoittanut sopimuksen koskien 36 SR-1 tyyppisen sähköveturin tilaamista Neuvostoliitosta. Hankinta, jonka kokonaisarvo tämän hetken hintatason mukaan on noin 127 524 000 mk liikevaihtoveroineen, rahoitetaan vuosien 1977—1979 tulo- ja menoarvioiden varoilla. Hankintaan liittyvien teknisten kysymysten selvittelyä, kehittämistä ja valvontaa varten tarvitaan vuonna 1976 alkurahoituksena 300 000 mk.

Vuoden 1976 tulo- ja menoarviossa vahvistetun ohjelman mukaan rakennetaan kuluvana vuonna henkilövaunuja yhteensä 32 kappaletta. Tavaravaunujen rakennusohjelma käsittää tänä vuonna 1 000 eri tavaravaunusarjoista koostuvaa vaunua, joskin rakennettavien tavaravaunujen määrä on tarkoitus laskea asteittain noin 800 vaunun vuositasolle. Työpalkkojen ja materiaalin hintojen nousun johdosta tarvitaan momentille lisäystä 20 000 000 mk.

Uudet tilaukset

Ennakoitua vaikeamman työttömyyden lieventämiseksi sekä työllisyyden turvaamiseksi ja Helsingin lähiliikenteen kasvava kalustotarve huomioon ottaen on tarkoitus tilata 10 uutta sähkömoottorijunaa kuluvan vuoden aikana. Sähkömoottorijunien rahoittamista varten tarvitaan vuonna 1976 alkurahoituksena 8 000 000 mk. Hankinnan kokonaisarvo on noin 55 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	28 300 000
1976	menoarvio	139 300 000
1975	tilinpäätös	182 730 000
1974	„	103 740 000

77. *Rautatierakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 2 000 000 mk Huopalahden—Martinlaakson radan rakennustöitä varten. Lisämäärärahan tarve aiheutuu pääasiassa kustannustason noususta ja osittain kuluvalle vuodelle siirtyneistä välttämättömistä lisätöistä.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 000 000
1976	menoarvio	76 400 000
1975	tilinpäätös	108 300 000
1974	„	56 800 000

79. *Valtioneuvoston käytettäväksi työllisyyden turvaamiseksi* (arviomääräraha)
Ennakoitua vaikeamman työttömyyden johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 27 500 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi työttömyyden torjumiseksi ja työllisyyden alueellisten erojen pienentämiseksi tarpeellisia radan keskeneräisiä ja uusia parannus- ja kunnostushankkeita, valtionrautateiden talonrakennustöitä sekä edellisiin liittyviä työllisyyttä ylläpitäviä hankintoja varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	27 500 000
1976	menoarvio	35 000 000

88. *Maa-alueiden, rakennusten yms. ostot* (siirtomääräraha)
Valtionrautateille hankittujen maa-alueiden kuluvana vuonna maksuun erääntyvien pakkolunastuskorvausten suorituksia varten ehdotetaan momentille lisäystä 6 400 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	6 400 000
1976	menoarvio	3 000 000
1975	tilinpäätös	2 100 000
1974	„	1 530 000

92. Valtionrautateiden tuotantolaitokset ja materiaalitoiminta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 3 000 000 mk, mikä aiheutuu kahden edellisen vuoden aikana lisääntyneen vaunurakennusohjelman johdosta tilapäisenä palkatun henkilökunnan edelleen palkkaamisesta. Alamomentin loppusumma on 8 815 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 000 000
1976	menoarvio	34 595 800
1975	tilinpäätös	29 939 987
1974	„	23 616 317

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
1. *Keskeneräiset työt.* Valtionrautateiden Vaasan konepajan veturiosaston ja sen yhteydessä olevan konttori- ja takomorakennuksen saneeraustöiden suunnittelu on suoritettu. Jotta saneeraustöitä voitaisiin keskeytyksittä jatkaa, ehdotetaan alamomentille lisäystä 2 500 000 mk. Alamomentin loppusumma on 4 300 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 500 000
1976	menoarvio	3 700 000
1975	tilinpäätös	3 100 000
1974	„	540 000

94. Posti- ja lennätinlaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
3. *Muut palkat ja palkkiot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä virkapukujen sekä työ- ja suojapukujen hankintaa varten 1 150 500 mk vuoteen 1975 kohdistuvana menona. Alamomentin loppusumma on 172 305 300 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys ...	1 150 500
1976	menoarvio	1 099 627 800
1975	tilinpäätös	955 952 178
1974	„	749 318 856

10. *Rakennusten ja huoneistojen käyttö ja kunnossapito* (arviomääräraha)
Vuoden 1975 kolmannessa lisämenoarviossa myönnetyllä määrärahalla vuokrattujen toimitilojen vuokraamiseksi kuluvana vuonna ehdotetaan momentille lisäystä 2 200 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	2 200 000
1976	menoarvio	95 400 000
1975	tilinpäätös	79 715 248
1974	„	64 172 177

29. *Muut käyttömenot* (arviomääräraha)
3. *Sekalaiset käyttömenot.* Palvelussuhteen ehtojen tarkistuksen, kustannusten nousun sekä liikenteen ja tehtävien lisääntymisen johdosta alamomentille ehdotetaan lisäystä 7 000 000 mk. Alamomentin loppusumma on 82 735 000 mk.

Lisäykset käyttösuunnitelmaan:	mk
Kotimaan matkat	2 150 000
Painatus	1 200 000
Tarve- ja kulutusaineet	600 000
Kansainväliset sopimukset	800 000
Muut menot	2 250 000
Yhteensä	7 000 000

1976 I lisämenoarvioesitys	7 000 000
1976 menoarvio	76 447 000
1975 tilinpäätös	72 101 961
1974 „	52 738 807

95. Posti- ja lennätinlaitoksen konepajat

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Viitaten momentin 32.50.88 perusteluihin ehdotetaan, että Televan Leppävaaran lisärakennusta ja Äänekosken teollisuusrakennusta varten myönnettyjä määrärahoja saataisiin edelleen käyttää sanottujen rakennustöiden rahoittamiseen, vaikka rakennukset sisältyvät Televa Oy -nimiselle valtionenemmistöiselle osakeyhtiölle luovutettavaan omaisuuteen. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976 menoarvio	11 900 000
1975 tilinpäätös	10 200 000
1974 „	5 400 000

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

97. *Eräät tileistä poistot* (arviomääräraha)

Momentin 32.50.88 perusteluihin viitaten tarkoituksena on kuluvan vuoden aikana siirtää koko Televan omaisuus Televa Oy -nimiselle valtionenemmistöiselle osakeyhtiölle. Hetkellä, jona Televa aloittaa toimintansa osakeyhtiönä, on sen tilit poistettava valtion hallinnollisesta kirjanpidosta. Hallinnollisessa kirjanpidossa ovat Televan varoista rahoitusomaisuus ja vaihto-omaisuudesta tarve- ja raaka-aineet sekä veloista tilivelat ja siirtyvät erät. Varat olivat 31. 12. 1975 noin 24.7 milj. mk velkoja suuremmat. Tämä määrä ehdotetaan poistettavaksi hallinnollisesta kirjanpidosta siten, että 12 milj. mk tästä määrästä myönnettäisiin momentilla 32.50.80 yhtiölle halpakorkoisena ja pitkäaikaisena lainana ja loppuosa sanottujen varojen ja velkojen erotuksesta eli arviolta 12 700 000 mk olisi poistettava hallinnollisesta kirjanpidosta. Tätä tileistä poistoa varten momentille ehdotetaan myönnettäväksi 12 700 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	12 700 000

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

70. *Kaluston hankkiminen*

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk uusien toimitilojen kalustamista ja puhelinlaitteiden hankkimista varten.

1976 I lisämenoarvioesitys	100 000
1976 menoarvio	50 000
1975 tilinpäätös	38 482
1974 „	50 000

34. Lisenssivirasto

70. *Kaluston hankkiminen*

Momentille ehdotetaan lisäystä 30 000 mk uusien toimistotilojen arkistohyllystöjen hankkimista varten.

1976 I lisämenoarvioesitys	30 000
1976 menoarvio	30 000
1975 tilinpäätös	55 363

39. Teknillinen tarkastuslaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 87 600 mk seuraavasti:
2. *Työsuhdepalkat.* Tarkastustoiminnan tehostamiseksi ja Neuvostoliittoon vietävien paineastiain tarkastuksen aloittamiseksi alamomentille ehdotetaan kahden tutkijan palkkaamista varten lisäystä 60 000 mk. Alamomentin loppusumma on 787 300 mk.
3. *Muut palkat ja palkkiot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 27 600 mk johtokunnan palkkioita ja kokouspalkkioita varten. Alamomentin loppusumma on 304 600 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	87 600
1976	menoarvio	5 653 100
1975	tilinpäätös	2 234 865

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

70. *Koneiden ja kojeiden hankkiminen* (siirtomääräraha)
Vuoden 1973 neljännessä lisämenoarviossa myönnettiin 53 000 mk höyryputken suunnittelua ja rakentamista varten teknillisen korkeakoulun kemian osaston ja valtion teknillisen tutkimuskeskuksen kemian laboratorion välille. Kun sittemmin on käynyt ilmi, ettei tutkimuskeskuksen höyryntarvetta voida tyydyttää esitetyllä tavalla, ehdotetaan määrärahan käyttöperusteita muutettavaksi siten, että myönnetty 53 000 markan määräraha saadaan käyttää kemian laboratorion oman höyrynkeittimen hankintaan. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	8 000 000
1975	tilinpäätös	8 000 000
1974	„	7 012 000

44. Energiahuolto ja -tutkimukset

21. *Eräät energiahuollon tutkimus- ja valvontatoiminnan menot* (siirtomääräraha)
Suomessa tällä hetkellä rakenteilla olevien neljän ydinvoimalaitosyksikön turvallisuusvalvontatarve samoin kuin turvallisuusviranomaisten toimintaa tukevien tutkimus- ja selvitystöiden tarve ovat lisääntyneet. Jo vuoden 1976 aikana on tarpeen tehostaa ydinvoimalaitosten rakentamiseen liittyvää valvontatyötä ja lisätä kansainvälisiin ydinenergian turvallisuustutkimuksiin osallistumista.
Edellä mainitun johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 4 000 000 mk, mistä 2 000 000 mk ydinvoimalaitosten turvallisuusselvityksiä ja 2 000 000 mk kansainvälisiä turvallisuustutkimuksia varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 000 000
1976	menoarvio	15 527 000
1975	tilinpäätös	14 500 000
1974	„	13 400 000

41. *Maaseudun sähköistämisen tukeminen* (siirtomääräraha)
Momentille ehdotetaan lisäystä 5 000 000 mk maaseudun sähköistämisen tehostamiseksi ja alan työllisyyden turvaamiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	5 000 000
1976	menoarvio	25 500 000
1975	tilinpäätös	20 500 000
1974	„	14 000 000

46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen tukeminen

40. *Teollisuutta edistävän tutkimustoiminnan tukeminen* (siirtomääräraha)
Koska teollisuuden tutkimushankkeiden tarkoituksenmukaisin valtion tuen muoto on useissa tapauksissa laina, ehdotetaan momentin perusteluja muutettavaksi siten, että momentin määrärahasta enintään 23 000 000 mk voidaan myöntää avustuksina ja 7 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti tuotekehityslainoina, jotka voitaisiin eräissä tapauksissa jättää perimättä takaisin valtiolle. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	30 000 000
1975	tilinpäätös	31 039 500
1974	„	24 500 000

43. *Liikkeenjohdollinen ja tekninen täydennyskoulutus*
Momentin käyttösuunnitelmaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että Ekonomiliiton Koulutuskeskukselle myönnetty 130 000 markan määräraha saadaan käyttää valtionapuna Ekonomisäätiön Koulutuskeskukselle. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	1 340 000
1975	tilinpäätös	1 187 000
1974	„	695 529

50. Teollisuuden edistäminen

21. *Kaivannaisteollisuuden edistäminen*

2. *Mineraalisten raaka-aineiden hyväksikäyttöselvitykset.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 1 000 000 mk lähinnä Pohjois- ja Itä-Suomessa sijaitsevien malmi- ja mineraaliesiintymien tutkimusten tehostamiseksi ja hyväksikäyttöselvitysten nopeuttamiseksi. Tarkoituksena on tällöin kiinnittää erityistä huomiota työllisyysnäkökohtiin. Alamomentin loppusumma on 4 180 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	1 000 000
1976	menoarvio	3 220 000
1975	tilinpäätös	1 200 000
1974	„	860 000

80. *Laina Televa Oy:lle*

Viitaten momentin 31.99.97 perusteluihin on pidettävä asianmukaisena, että osa Televan hallinnollisessa kirjanpidossa olevien varojen ja velkojen erotuksesta poistetaan hallinnollisesta kirjanpidosta siten, että Televa Oy:lle myönnetään vakuutta vaatimatta pitkäaikaisena ja halpakorkoisena lainana 12 000 000 mk. Edellä mainitun johdosta ehdotetaan momentille myönnettäväksi 12 000 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	12 000 000

88. *Osakepääomien korotukset* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisättäväksi alamomentti 5.

(6/1975. *Osakkeiden merkintä perustettavassa valtionenemmistöisessä elektroniikkateollisuutta harjoittavassa yhtiössä.)* Vuoden 1975 ensimmäisessä lisämenoarviossa on alamomentille myönnetty 15 milj. markkaa elektroniikkateollisuutta harjoittavan uuden valtionenemmistöisen osakeyhtiön osakkeiden merkitsemistä varten. Valtioneuvoston 18. 12. 1975 tekemän päätöksen nojalla on perustettu Televa Oy -niminen osakeyhtiö, jonka osakepääomasta valtio omistaa 14 998 osaketta ja Outokumpu Oy sekä Valmet Oy kumpikin yhden osakkeen. Yhtiön osakepääomaksi on määrätty 15 milj. mk. Edellä mainittuihin alamomentin perusteluihin viitaten uuden yhtiön osakepääoma olisi 50 milj. mk, mistä 33 milj. mk katettaisiin Televa Oy:n omaisuudella. Kun 15 milj. markan osakepääoma yhtiön toiminnan laajuuden huomioonottaen on katsottu tässä vaiheessa riittäväksi, ehdotetaan, että Televalle kuuluva valtion omaisuus velkoineen ja sitoumuksineen saataisiin luovuttaa yhtiölle ilman muuta vastiketta kuin momentin 32.50.80 kohdalla tarkoitetusta lainasta annettava velkakirja. Omaisuus, jonka tasearvo on noin 90 milj. mk, merkittäisiin yhtiön tilinpidossa vararahastoksi 78 milj. markan osalta loppuosan jäädessä yhtiön velaksi valtiolle. Televa Oy:lle luovutettavaan omaisuuteen sisällytettäisiin myös Televan käytössä olevat maa-alueet sekä rakenteilla olevat Televan uudisrakennukset Leppävaarassa ja Äänekoskella. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Televan käytössä oleva kiinteä omaisuus Televa Oy -nimiselle osakeyhtiölle.

5. *Valco Oy:n osakepääoman korottaminen.* Valtio on vuoden 1975 ensimmäisessä lisämenoarviossa myönnetyllä 10 000 000 markan määrärahalla merkinnyt 60 % televisioteollisuuden puolivalmisteita tuottamaan perustetun Valco Oy -nimisen osakeyhtiön osakkeista. Loppuosan osakkeista ovat merkinneet Salora Oy ja japanilainen Hitachi Ltd -niminen yhtiö puoliksi. Yhtiön tarkoituksena on ryhtyä välittömästi rakentamaan television kuvaputkia valmistavaa tehdaslaitosta. Hanke on suunniteltu toteutettavaksi siten, että ensimmäisessä vaiheessa rakennetaan 300 000 kuvaputkea tuottava tehdas. Toisessa vaiheessa tuotantokyky kaksinkertaistetaan. Ensimmäisen vaiheen investoinnit ovat noin 130 000 000 mk ja toisen vaiheen noin 75 000 000 mk. Ensimmäisen vaiheen arvioidaan valmistuvan vuonna 1978 ja toisen vaiheen kaksi vuotta myöhemmin. Hankkeen toteuttaminen edellyttää yhtiön osakepääoman korottamista 16 000 000 markasta 50 000 000 markkaan.

Edellä esitetyn johdosta alamomentille ehdotetaan myönnettäväksi 20 000 000 mk valtiolle tulevien Valco Oy:n uusien osakkeiden merkintää varten.

1976	I lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	menoarvio	170 000 000
1975	tilinpäätös	332 746 781
1974	„	188 791 913

60. Ulkomaankaupan edistäminen

45. *Valtion osuus Suomen Ulkomaankauppaliiton hallinnon menoista*

Viennin lisäämiseksi ja tuotannon suuntaamiseksi yhä enenevässä määrin vientiin, olisi vientineuvontaa tehostettava. Suomen Ulkomaankauppaliiton voimavaroja esitetään lisättäväksi palkkaamalla liittoon vientineuvontaan keskittyviä vientimarkkinoijia. Myös vientimarkkinoita koskevaa tiedonvälitystä olisi pyrittävä nopeuttamaan ja tehostamaan kehittämällä edelleen Suomen Ulkomaankauppaliiton valikoivaa vientitietopalvelujärjestelmää. Nämä toimenpiteet on suunniteltu rahoitettavaksi väliaikaisesti lähes kokonaan valtion varoin. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole muuttaa Ulkomaankauppaliiton rahoitusrakennetta, joka perustuu valtion ja elinkeinoelämän osallistumiseen samansuuruisin panoksin liiton hallinnon menoihin.

Edellä esitetyn johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	500 000
1976	menoarvio	2 700 000
1975	tilinpäätös	2 089 000
1974	„	1 665 000

70. Kehitysalueiden teollisuuden edistäminen

41. *Kehitysalueluottojen korkotuki* (arviomääräraha)

Kehitysaluelainsäädännön uudistamisen jälkeen kehitysalueluottolakia (881/69) sovelletaan edelleen niin kuin sanotun lain 20 §:n muuttamisesta 19. 12. 1975 annetussa laissa (992/75) säädetään. Alue- ja työllisyyspoliittisesti merkittäviin hankkeisiin on haettu huomattavasti enemmän kehitysalueluottoja kuin niitä voidaan hyväksymisvaltuuksien rajoissa myöntää. Tällä perusteella ehdotetaan, että kuluvalle vuodelle myönnetty 100 000 000 markan hyväksymisvaltuus nostettaisiin 150 000 000 markkaan. Lisäys ei vaikuta kuluvana vuonna maksettavan korkotuen määrään, joten momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	40 650 000
1975	tilinpäätös	32 834 116
1974	„	29 121 685

42. *Kehitysalueraha sto Oy:lle maksettava korkotuki* (arviomääräraha)

Kehitysalueraha sto Oy voi yhtiöstä annetun lain (65/71), sellaisena kuin se on muutettuna lailla (577/75), nojalla myöntää lainoja kehitysalueluottolain (881/69) mukaisin korkohelpotuksin vuoden 1977 loppuun saakka sekä kehitysalueluottolaissa mainituilla toimialoilla toimivien yritysten tarpeita palveleville kiinteistöyrityksille samanlaisin korkohelpotuksin kuin kehitysalueiden kunnille yritystoiminnan edistämiseksi myönnettävistä korkotukiluotoista annetussa laissa (67/71) on säädetty. Näiden luottojen osalta valtion edellytetään suorittavan korkotukea vastaavan korvauksen yhtiölle. Tällaisia lainoja Kehitysalueraha sto Oy:n varoista ehdotetaan myönnettäväksi etenkin työllisyyspoliittisesti merkittäviin hankkeisiin vuonna 1976 enintään 20 000 000 mk. Lainojen myöntäminen ei vaikuta vielä kuluvana vuonna maksettavien korvausten määrään, joten momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	12 000 000
1975	tilinpäätös	15 102 198
1974	„	5 768 192

49. *Kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Toteuttamiskelpoisten teollisuuden investointihankkeiden jouduttamiseksi ja työllisyystilanteen parantamiseksi kehitysalueilla, ehdotetaan, että investointi-, käynnistys- ja koulutusavustusten kuluvalle vuodelle hyväksyttyä 120 000 000 markan myöntämisvaltuutta nostettaisiin 20 000 000 markalla. Lisäys ei vaikuta kuluvana vuonna maksettavien avustusten määrään, joten momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	70 000 000
1975	tilinpäätös	667 100

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut menot

46. *Polttoöljyjen korotetun varmuusvarastointimaksun kompensoiminen* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 4 000 000 mk polttoöljyjen varmuusvarastointimaksujen korvaamiseksi öljy-yhtiöille 1. 1.—16. 1. 1976 väliseltä ajalta. Menoa vastaava määrä siirretään tuontikaupparahastosta momentille 12. 32.60.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 000 000

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Työsuojeluhallitus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 12 000 mk työsuhteisen autonkuljettaja-vahtimestarin palkkaamista varten 1. 7. 1976 lukien. Alamomentin loppusumma on 389 700 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	12 000
1976	menoarvio	5 448 900
1975	tilinpäätös	4 391 070
1974	„	3 453 900

14. Tapaturmavirasto

27. *Automaattinen tietojenkäsittely*

Momentille ehdotetaan lisäystä 392 000 mk, mikä aiheutuu atk-korvaussysteemin valmistamis-, käyttö- ja ylläpitokustannusten noususta sekä lisääntyneistä tarvikemenoista.

1976	I lisämenoarvioesitys	392 000
1976	menoarvio	406 100
1975	tilinpäätös	456 000
1974	„	252 414

18. Työttömyysvakuutus

50. *Valtionapu työttömyyskassoille* (arviomääräraha)

Momentille merkitään lisäystä 71 000 000 mk, mikä aiheutuu työttömyyden kasvusta ja päiväavustuksen enimmäismäärien korottamisesta 1. 4. 1976 lukien huoltovelvolliselle 42 markasta 51 markkaan ja muulle jäsenelle 31 markasta 37 markkaan.

1976	I lisämenoarvioesitys	71 000 000
1976	menoarvio	79 000 000
1975	tilinpäätös	83 990 933
1974	„	63 726 019

42. Valtion koulukodit

74. *Valtion koulukotien rakennustyöt*

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 80 000 mk Vuorelan koulukodin vesihuollon järjestämistä koskevan hankkeen loppuun suorittamiseksi. Vuorelan koulukodin vesihuollon järjestämiseen on aikaisemmin myönnetty 480 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	80 000
1975	tilinpäätös	1 550 000
1974	„	90 026

46. Vajaamielisten hoidon avustaminen

31. *Valtionosuus kunnallisten päivähuoltoloiden käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Vajaamielislain (107/58) ja vajaamielisasetuksen (433/67) mukaiseen valtionosuuteen merkitään eräiden yksityisten päivähuoltoloiden siirtymisestä kuntien ylläpidettäviksi momentille lisäystä 712 200 mk, mistä palkkausmenoihin 465 000 mk ja muihin menoihin 247 200 mk. Vastaava säästö jää momentille 33.46.51.

1976	I lisämenoarvioesitys	712 200
1976	menoarvio	12 748 300
1975	tilinpäätös	10 635 063
1974	„	5 770 915

33. *Valtionavustus kunnille vajaamielisten avohuoltotoimintaan*

Momentilta suoritetaan vajaamielislain (275/69) 25 a §:n nojalla valtioneuvoston päätöksen (311/69) mukaisesti valtionavustusta kunnallisen vajaamielisten avohuoltotoiminnan menoihin. Momentille ehdotetaan lisäystä 300 000 mk, mikä aiheutuu eräiden yksityisten yhteisöjen avohuoltotoimintojen siirtymisestä kuntien ylläpidettäviksi. Vastaava säästö jää momentille 33.46.53.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1976	menoarvio	3 800 000
1975	tilinpäätös	3 300 000
1974	„	2 800 000

54. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon avustaminen

31. *Valtionosuus kunnille päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille merkitään päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain (96/61, muut. 1108/74) 35 a §:n nojalla suoritettavia valtionosuuksia varten lisäystä 700 000 mk, mistä 518 000 mk palkkausmenoihin ja 182 000 mk muihin käyttökustannuksiin. Lisäys aiheutuu kuuden A-klinikkasäätiön aikaisemmin ylläpitämän toimintayksikön kunnallistamisesta 1. 1. 1976 lukien. Vastaava säästö jää momentille 33.54.50.

1976	I lisämenoarvioesitys	700 000
1976	menoarvio	5 000 000
1975	tilinpäätös	1 324 000
1974	„	274 000

58. Muu sosiaaliturva

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 30. 1. 1976 tehdyn sopimuksen mukaisesti nykyistä maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisapujärjestelmää jatketaan uudella lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä on annettu eduskunnalle. Hallituksen esitykseen sisältyvät nykyisin erillään olevat lait maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä (127/74) ja maatalousyrittäjän sijaisavusta (642/75). Sopimuksessa on todettu, että lisämenoarvioesitykseen otetaan lomajärjestelmän toteuttamista varten 10 000 000 mk ja sijaisaputoimintaa varten 4 000 000 mk. Näistä valtion menoista luetaan maataloustuloratkaisussa maatalouden saamaksi tuloksi lomatoiminnan osalta 5 000 000 mk ja sijaisavun osalta 1 000 000 mk. Tämän vuoksi on jäljempänä tässä luvussa sen asianomaisille momenteille ehdotettu tarpeelliset määrärahalisäykset edellä sanottujen järjestelyjen toteuttamiseksi.

40. *Valtionavustus maatalous- ja muiden pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän toteuttamiseen* (siirtomääräraha)

1. *Maatalousyrittäjien vuosilomajärjestelmä.* Viitaten luvun perusteluihin alamomentille ehdotetaan lisäystä 10 000 000 mk hinnoitteluvuoden 1976/77 menoja varten. Alamomentin loppusumma on 130 000 000 mk, josta puolet eli 65 000 000 mk luetaan maataloustulosta annetussa laissa (106/73) ja sen muuttamisesta annetussa laissa (140/76) tarkoitetuksi maatalouden välittömäksi hintapoliittiseksi tueksi hinnoitteluvuodelta 1976/77, joka siten vaikuttaa maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa maatalouden hintapoliittisen tuen lisätarvetta vähentävästi. Jos jonakin lomavuonna mahdollisesti jää käyttämättä varoja, näin säästyneet varat käytetään seuraavan lomakauden aikana syntyneiden kustannusten kattamiseen.

1976	I lisämenoarvioesitys	10 000 000
1976	menoarvio	134 500 000
1975	tilinpäätös	134 489 127
1974	„	50 000 000

41. *Sijaisaputoiminta* (siirtomääräraha)

Viitaten luvun perusteluihin momentille ehdotetaan lisäystä 4 000 000 mk hinnoitteluvuoden 1976/77 menoja varten käytettäväksi maatalousyrittäjien vuosilomajärjestelmään liittyvän sijaisaputoiminnan järjestämiseen. Momentin loppusumma on 14 000 000 mk, josta 3 500 000 mk luetaan maataloustulosta annetussa laissa (106/73) ja sen muuttamisesta annetussa laissa (140/76) tarkoitetuksi maatalouden välittömäksi hintapoliittiseksi tueksi hinnoitteluvuodelta 1976/77, joka siten vaikuttaa maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa maatalouden hintapoliittisen tuen lisätarvetta vähentävästi. Jos jonakin lomavuotena mahdollisesti jää käyttämättä varoja, näin säästyneet varat käytetään seuraavan lomakauden aikana syntyneiden kustannusten kattamiseen.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 000 000
1976	menoarvio	10 000 000
1975	tilinpäätös	10 000 000

63. Valtion sairaalat

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Kätilöopiston sairaalan kunnostustöiden jatkamiseksi ehdotetaan momentille kustannusten

nousun johdosta lisäystä 167 000 mk. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 200 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	167 000
1976	menoarvio	200 000
1975	tilinpäätös	2 240 000
1974	„	460 000

66. Lääkelaboratorio

70. *Kaluston hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk siivous- ja astianpesutehtävissä tarvittavien kojeiden sekä ehkäisyvälineiden laaduntarkkailun peruslaitteiston hankkimiseksi.

1976	I lisämenoarvioesitys	100 000
1976	menoarvio	125 000
1975	tilinpäätös	200 000
1974	„	200 000

72. Keskussairaaloiden rakentaminen

70. *Keskussairaaloiden irtaimistohankinnat* (siirtomääräraha)

2. *Lahden keskussairaala.* Lahden keskussairaalan irtaimiston kustannusarvio on vuoden 1976 menoarviossa tarkistettu 31 520 000 markaksi. Jotta hankinnat voitaisiin suorittaa sairaalan suunnitellun käyttöönottoaikataulun mukaisesti alamomentille ehdotetaan lisäystä 3 746 000 mk. Alamomentin loppusumma on 8 746 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	3 746 000
1976	menoarvio	7 000 000
1975	tilinpäätös	47 306 000
1974	„	14 197 400

74. *Keskussairaaloiden rakentaminen* (siirtomääräraha)

Lahden keskussairaalan suunnittelua ja rakentamista varten momentille ehdotetaan lisäystä 4 200 000 mk. Sairaalan ja lämpökeskuksen I rakennusvaiheen työt aloitettiin syksyllä 1972 ja olivat urakkasopimuksen mukaan valmiit kesällä 1975. Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa on kustannusarvioksi ilman irtaimistoa ilmoitettu 133 300 000 mk eli 675 mk/m³. Tarkistettu kustannusarvio on 138 138 000 mk eli 699 mk/m³. Työhön on aikaisemmin myönnetty yhteensä 147 738 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	4 200 000
1976	menoarvio	3 600 000
1975	tilinpäätös	72 717 000
1974	„	89 266 000

75. Kansanterveystyö

30. *Valtionosuus ja -avustus kunnille terveyskeskusten toimintaan* (arviomääräraha)

1. *Valtionosuus ja -avustus kunnille terveyskeskusten käyttökustannuksiin.* Eräiden paikallissairaaloiden siirryttyä 31. 12. 1975 terveyskeskusten osaksi alamomentille merkitään kansanterveyslain (66/72) mukaisen valtionosuuden suorittamista varten lisäystä 78 832 000 mk. Vastaava säästö jää alamomentille 33.76.30.3. Alamomentin loppusumma on 650 415 900 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	78 832 000
1976	menoarvio	572 683 900
1975	tilinpäätös	532 783 005
1974	„	353 433 175

31. *Valtionosuus terveyskeskusten perustamiskustannuksiin*

Eräiden terveyskeskushankkeiden ajoittamiseksi työllisyyssyistä suunniteltua aikaisemmaksi momentille ehdotetaan valtionosuuden suorittamista varten lisäystä 5 000 000 mk.

Samalla ehdotetaan, että vuonna 1976 saataisiin hyväksyä toteuttamisohjelmia kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa hyväksytyn 145 000 000 markan asemasta 155 000 000 markan valtionosuutta vastaava määrä.

1976	I lisämenoarvioesitys	5 000 000
1976	menoarvio	80 000 000
1975	tilinpäätös	79 801 326
1974	„	49 997 257

77. Kunnallinen mielisairauksien vastustaminen ja hoito

31. *Valtionosuus mielisairaanhoitolaitosten perustamiskustannuksiin*

Eduskunta on kuluvan vuoden tulo- ja menoarviokäsittelyn yhteydessä merkinnyt momentille lisäystä 1 500 000 mk. Tämän johdosta

ehdotetaan, että vuonna 1976 saataisiin hyväksyä toteuttamisohjelmia kuluvan vuoden varsinaisessa tulo- ja menoarviossa hyväksytyn 5 600 000 markan asemasta enintään 7 100 000 markan valtionosuutta vastaava määrä. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	5 600 000
1975	tilinpäätös	11 270 477
1974	„	8 813 918

85. Terveydenhuollon muut menot

26. *Pohjoismainen lääkeainelautakunta*
Momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentilta saadaan maksaa myös farmakopeakomitean toiminnan menot, jotka aikaisemmin on maksettu momentilta 33.85.(25). Samalla momentille ehdotetaan lisäystä 73 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	73 000
1976	menoarvio	127 000
1975	tilinpäätös	80 000

50. *Terveydenhoitolain mukaiset korvaukset* (arviomääräraha)
Terveydenhoitolain (469/65, muut. 885/74) 43 §:n mukaan työntekijälle tai työnantajalle työntekijän terveyteen liittyvien seikkojen johdosta valtion varoista suoritettavia korvauksia varten momentille ehdotetaan myönnettäväksi 300 000 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	300 000
1975	tilinpäätös	10 000

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Kansainvälinen yhteistyö*
Momentille ehdotetaan lisäystä 600 000 mk, mikä aiheutuu kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen kohoamisesta ja Maailman työllisyyskonferenssiin osallistuvan valtuuskunnan menoista.

1976	I lisämenoarvioesitys	600 000
1976	menoarvio	3 898 000
1975	tilinpäätös	3 425 000
1974	„	2 761 065

Pääluokka 34

TYÖVOIMAMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Työvoimaministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
2. *Tilapäisten palkkiot ja työsuhdepalkat.* Palkkaturvan toimeenpanotehtäviin tarvittavan tilapäisen tarkastajan ja toimistosihteerin sekä lisääntyneiden työttömyyskorvausvalitusten käsittelytehtäviin tarvittavan tilapäisen tarkastajan palkkaamista varten alamomentille ehdotetaan lisäystä 55 000 mk. Alamomentin loppusumma on 1 049 500 mk.

1976	I lisämenoarvioesitys	55 000
1976	menoarvio	9 194 100
1975	tilinpäätös	7 568 838
1974	„	5 899 539

21. *Harjoittelijainvaihtotoiminnan erityismenot*
Momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahaa saadaan käyttää vuoden 1976 aikana myös vienninedistämiseen tähtäävän työllisyyskoulutuksen vaatiman ulkomaanharjoittelun tukemiseen kuitenkin enintään 60 000 mk. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976	menoarvio	150 000
1975	tilinpäätös	66 915
1974	„	113 768

27. *Automaattinen tietojenkäsittely*
Kustannusten nousun johdosta momentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	100 000
1976 menoarvio	800 000
1975 tilinpäätös	632 947
1974 „	373 609

06. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

3. *Muut palkat ja palkkiot.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 600 000 mk ruuhka-apulaisten palkkioita varten. Työttömyyden lisäännyttyä koko maassa ei piiri- ja paikallishallinto pysty enää selviytymään ilman lisätyövoimaa sen hoidettavaksi tulleista suuresti lisääntyneistä tehtävistä. Alamomentin loppusumma on 1 837 100 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	600 000
1976 menoarvio	47 955 100
1975 tilinpäätös	41 107 217
1974 „	31 912 838

09. *Neuvottelu- ja toimikunnat*

1. *Työvoimatoimikunnat.* Vaikeutuneen työllisyystilanteen seurauksena joutuvat työvoimatoimikunnat pitämään arvioitua useampia kokouksia. Tämän johdosta alamomentille ehdotetaan lisäystä 600 000 mk. Alamomentin loppusumma on 1 550 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	600 000
1976 menoarvio	1 150 000
1975 tilinpäätös	1 201 867
1974 „	794 905

20. Työvoiman liikkuvuuden edistäminen

20. *Vastaanotto- ja tilapäisasuntoloiden käyttömenot* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 140 000 mk käytettäväksi korvauksena menoista, jotka aiheutuvat kunnallisille yhteisöille vuoden 1975 osalta niiden otettua vastaanottoasuntoloiden työntekijät palvelukseensa vanhoina työntekijöinä. Asuntolat siirtyivät 1. 1. 1976 työvoimaministeriöltä kunnallisille taustayhteisöille.

1976 I lisämenoarvioesitys	140 000
1975 tilinpäätös	3 100 000
1974 „	2 819 735

50. Työllisyyden hoito

61. *Valtionapu työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahasta voidaan myöntää valtionapua yhteisöille niiden sijoittaessa työttömiä tai työttömyysuhan alaisia henkilöitä tuotannollisiin tai muutoin työttömyyden lieventämisen kannalta tarkoituksenmukaisiin töihin.

Momentin määrärahan käyttöä monipuolistetaan valtioneuvoston päätöksen (201/26. 2. 76) perusteella myönnettävillä työllisyyspoliittisilla suhdanneavustuksilla, joihin voidaan käyttä momentin määrärahasta 40 000 000 mk.

Momentille ehdotetaan lisäystä 25 000 000 mk.

1976 I lisämenoarvioesitys	25 000 000
1976 menoarvio	56 200 000
1975 tilinpäätös	21 031 330
1974 „	4 379 438

70. *Hankinnat työllisyyden ylläpitämiseksi* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 10 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi hankintojen suorittamiseen kotimaisilta yrityksiltä, joiden työvoima on välittömän irtisanomis- tai pakkolomauttamisuhan alaisena.

1976 I lisämenoarvioesitys	10 000 000

77. *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Ennakoitua vaikeammaksi muodostuneen työllisyystilanteen aiheuttaman vaikeutuvan kausityöttömyyden torjumiseksi ja työllisyyden alueellisten erojen pienentämiseksi sekä rakenteellisen työttömyyden lieventämiseksi tarpeellisia keskeneräisiä ja uusia työkohteita varten ehdotetaan valtioneuvoston käytettäväksi momentille lisäystä 70 000 000 mk. Määrärahalla pyritään mahdollisuuksien mukaan rahoittamaan ensisijassa tuotannollisia investointeja. Määrärahaa on tarkoitus suunnata mahdollisuuksien mukaan metsähallituksen ja valtion polttoainekeskuksen töihin.

Mikäli työllisyyden hoidon kannalta osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi, tältä momentilta mahdollisesti käyttämättä jäävät määrärahat voidaan käyttää tuotannollisiin investoin-

teihin ylittämällä vastaavasti momentin 34.50.61 (Valtionapu työttömyyden lieventämiseen) arviomäärärahaa.

1976	I lisämenoarvioesitys	70 000 000
1976	menoarvio	130 000 000
1975	tilinpäätös	443 669 478
1974	„	389 724 687

83. *Työllisyyspoliittiset suhdannelainat* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 10 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi yrityskohtaisina lainoina työllisyyspoliittisten syiden niin vaatiessa. Eduskunnalle annetaan tätä tarkoittava lakiesitys.

1976	I lisämenoarvioesitys	10 000 000

60. Työttömyyskorvaukset

50. *Työttömyyskorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 63 000 000 mk, mikä aiheutuu arvioitua pahemmaksi muodostuneesta työttömyydestä ja yksikkökorvausten korottamisesta noin 30 prosentilla.

1976	I lisämenoarvioesitys	63 000 000
1976	menoarvio	40 000 000
1975	tilinpäätös	35 206 588
1974	„	24 953 610

99. Työvoimaministeriön hallinnonalan muut menot

51. *Suomen avustus Chilen pakolaisille* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 200 000 mk odotettavissa olevien uusien pakolaisten ensihuoltoa varten. Avustettavien pakolaisten yhteismäärä on enintään 150 henkeä.

1976	I lisämenoarvioesitys	200 000
1975	tilinpäätös	810 000
1974	„	1 200 000

Edellä esitetyn nojalla ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä seuraavat lisäykset ja muutokset vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon.

Lisäyksiä ja muutoksia vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon

TULOT

Osasto 11

	mk
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	**1 100 000 000**
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	**1 000 000 000**
01. Tulo- ja varallisuusvero, lisäystä	1 000 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	**100 000 000**
01. Liikevaihtovero, lisäystä	100 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	**81 002 600**
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	**12 202 600**
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot, lisäystä	12 202 600
27. Puolustusministeriön hallinnonala	**33 400 000**
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot, lisäystä	33 400 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	**5 250 000**
25. Eläinlääketieteellisen korkeakoulun tulot, lisäystä	250 000
89. Valtion osuus raha-arpajaisten voittovaroista, lisäystä	4 500 000
95. Museoviraston tulot, lisäystä	500 000

30.	**Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala**	11 200 000
15.	Maitotaloustuotteiden tarkastuslaitoksen tulot, lisäystä	800 000
60.	Maanmittaushallinnon tulot, lisäystä	9 000 000
84.	Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot, lisäystä	1 400 000
31.	**Liikenneministeriön hallinnonala**	4 800 000
26.	Tie- ja vesirakennuslaitoksen perimät tulot ulkopuolisille suoritetuista töistä, lisäystä	4 800 000
32.	**Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala**	11 400 000
13.	Majakkamaksut, lisäystä	4 000 000
14.	Jäämaksut, lisäystä	2 500 000
42.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot, lisäystä	900 000
60.	Siirto tuontikaupparahastosta	4 000 000
33.	**Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala**	2 400 000
68.	Säteilyturvallisuuslaitoksen tulot, lisäystä	2 400 000
34.	**Työvoimaministeriön hallinnonala**	350 000
99.	Työvoimaministeriön hallinnonalan muut tulot, lisäystä	350 000

Osasto 14

14.	**VALTION LIIKEYRITYKSET**		**9 649 500**
01.	**Valtionrautatiet**		
06.	Korvaus julkisista rasitteista, lisäystä	1 700 000	
	Käyttötalouden lisärahoitustarve, vähennystä	1 700 000	
02.	**Valtionrautateiden tuotantolaitokset ja materiaalitoiminta**		
	Käyttömenot (31.92.01)	3 000 000	
	Käyttötalouden lisärahoitustarve, lisäystä	3 000 000	

04. Posti- ja lennätinlaitos

04. Teletoimen liikennetulot, lisäystä	20 000 000	
Käyttötulot yhteensä	20 000 000	
Käyttömenot (31.94.01—29)	10 350 500	
Käyttötalouden rahoituskate, lisäystä		9 649 500

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

04. Tervetaimiaseman tuotantotoiminnan tulot	50 000	
Käyttötulot yhteensä	50 000	
Käyttömenot (30.98.25)	50 000	
Käyttötalouden rahoituskate		—

Osasto 15

15. LAINAT	**300 000 000**
02. Lainanotto	300 000 000
01. Uudet valtionlainat, lisäystä	300 000 000

Lisäys tuloihin:
1 490 652 100

MENOT

Pääluokka 23

	mk
23. VALTIONEUVOSTO	**613 000**
99. Valtioneuvoston muut menot (010)	613 000
09. Neuvottelukunnat, lisäystä	300 000
24. Valtioneuvoston historia (siirtomääräraha)	313 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**11 251 200**
20. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (030)	11 251 200
66. Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu (siirtomääräraha), lisäystä	7 751 200
67. Kahdenvälinen vastikkeeton kehitysapu (siirtomääräraha), lisäystä	3 500 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**7 330 000**
30. Tuomiokunnat (060)	750 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä	350 000
70. Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä	400 000
50. Vankeinhoitolaitos (100)	5 380 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä	100 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha), lisäystä	1 480 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha), lisäystä	500 000
77. Työsiirtoloille ja työleireille järjestettävät työt (siirtomääräraha), lisäystä	3 300 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (050)	1 200 000
21. Vaaleista aiheutuvat menot (arviomääräraha), lisäystä	1 200 000

Pääluokka 26

26.	**SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**		**7 856 000**
01.	**Sisäasiainministeriö**	(050)	**72 300**
	09. Pysyvät neuvottelu- ja toimikunnat, lisäystä		72 300
06.	**Väestörekisterikeskus**	(040)	**1 450 000**
	27. Automaattinen tietojenkäsittely, lisäystä		1 200 000
	29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		250 000
10.	**Asuntohallitus**	(530)	**417 000**
	09. Asuntotuotantoneuvottelukunta, lisäystä		117 000
	27. Automaattinen tietojenkäsittely, lisäystä		300 000
53.	**Paikallispoliisi**	(070)	**781 000**
	29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		781 000
54.	**Keskusrikospoliisi**	(070)	**61 700**
	29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		61 700
56.	**Suojelupoliisi**	(070)	**24 000**
	29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		24 000
60.	**Poliisikoulutus**	(070)	**150 000**
	21. Oppilaiden huolto, lisäystä		150 000
69.	**Muut poliisimenot**	(070)	**400 000**
	27. Automaattinen tietojenkäsittely, lisäystä		400 000
70.	**Kaavoitus- ja rakennustoimi**	(510)	**600 000**
	30. Valtionosuus rakennustarkastajien palkkaamiseen (arviomääräraha), lisäystä		600 000

80. **Palo- ja pelastustoimi, väestönsuojelu sekä pelastuspalvelu**	(090)	3 800 000
31. Valtionosuus palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin (arviomääräraha), lisäystä		3 800 000
81. **Valtion palo-opisto**	(090)	100 000
29. Muut kulutusmenot, lisäystä		100 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**67 736 000**
01. **Puolustusministeriö**	(150)	161 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		61 000
28. Käyttövarat, lisäystä		60 000
29. Muut kulutusmenot, lisäystä		40 000
14. **Asevelvollisten ylläpitomenot**	(160)	15 200 000
02. Päivärahat ja reserviläispalkat (arviomääräraha), lisäystä		1 580 000
20. Kuljetukset (arviomääräraha), lisäystä		380 000
21. Muonitus (arviomääräraha), lisäystä		7 770 000
22. Vaatetus ja puhtaanapito (arviomääräraha), lisäystä		5 300 000
23. Terveydenhuolto (arviomääräraha), lisäystä		170 000
16. **Koulutuksen erityismenot**	(160)	100 000
21. Opetus- ja liikuntakasvatusvälineet, lisäystä		100 000
25. **Varustuksen uusinta- ja käyttömenot**	(160)	11 750 000
16. Uusinta (siirtomääräraha), lisäystä		2 000 000
24. Varustuksen käyttö ja kunnossapito, lisäystä		9 750 000
27. **Kiinteistömenot**	(160)	10 000 000
75. Työllisyyden ylläpitämiseksi tarpeellisten rakennustöiden tekeminen (arviomääräraha), lisäystä		10 000 000
29. **Puolustusvoimien muut menot**	(160)	400 000
25. Joukkojen ja tavaran kuljetukset (arviomääräraha), lisäystä		400 000

30. **Kansainvälinen rauhanturvaamistyö**	(030)	29 600 000
22. Suomalaiset valvontajoukot (siirtomääräraha)		29 600 000
90. **Puolustusvoimien teollisuus- ja liiketoiminta**	(840)	
70. Teollisuuslaitosten konehankinnat (siirtomääräraha), lisäystä		195 000
74. Teollisuuslaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha), lisäystä		330 000
Sijoitusmenot: 525 000		

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA		**45 260 200**
01. **Valtiovarainministeriö**	(020)	150 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		50 000
09. Pysyvät neuvottelukunnat, lisäystä		100 000
20. **Verohallinnon tietojenkäsittelykeskus**	(020)	3 500 000
27. Tietojen koneellinen käsittely (arviomääräraha), lisäystä		3 500 000
28. **Verotoimistot**	(020)	1 682 200
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		682 200
21. Veronkantopalkkiot (arviomääräraha), lisäystä		1 000 000
36. **Muut verotusmenot**	(020)	1 000 000
22. Korvaukset posti- ja lennätinlaitokselle ja rahalaitoksille (arviomääräraha), lisäystä		1 000 000
52. **Tilastokeskus**	(040)	1 008 000
23. Asunto- ja elinkeinotutkimus (siirtomääräraha), lisäystä		1 008 000
60. **Rakennushallinto**	(040)	200 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		200 000
65. **Otaniemen valtionalue**	(240)	120 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		120 000

80. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	(990)	**12 000 000**
23. Työterveyshuollon kehittäminen (siirtomääräraha)		2 000 000
24. Työpaikkaruokailun kehittäminen (siirtomääräraha)		10 000 000
84. Pohjoismaiden Investointipankki	(840)	**25 600 000**
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääomasta (arviomääräraha)		25 600 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**225 977 300**
17. Jyväskylän yliopisto	(240)	**150 000**
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		150 000
18. Oulun yliopisto	(240)	**540 000**
22. Laitosmäärärahat, lisäystä		480 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		60 000
20. Kuopion korkeakoulu	(240)	**100 000**
29. Muut kulutusmenot, lisäystä		100 000
22. Åbo Akademi	(240)	**40 000**
51. Valtionapu muihin kulutusmenoihin (arviomääräraha), lisäystä		40 000
23. Åbo Akademin opettajankoulutusyksikkö	(240)	**6 300**
50. Valtionapu palkkausmenoihin (arviomääräraha), lisäystä		6 300
24. Tampereen yliopisto	(240)	**147 500**
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		77 500
13. Rakennusten korjaus (siirtomääräraha), lisäystä		70 000
25. Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	(240)	**200 000**
22. Laitosmäärärahat, lisäystä		200 000
26. Teknillinen korkeakoulu	(240)	**860 000**
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha), lisäystä		500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		360 000

32. **Turun Kauppakorkeakoulu**	(240)	500 000
54. Ylimääräinen harkinnanvarainen valtionapu		500 000
33. **Vaasan Kauppakorkeakoulu**	(240)	24 200
50. Valtionapu palkkausmenoihin (arviomääräraha), lisäystä		24 200
37. **Muut korkeakoulumenot**	(240)	200 000
26. Peruskoulun ja lukion opettajien poikkeuskoulutus, lisäystä		200 000
42. **Valtion oppikoulut**	(220)	300 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		300 000
46. **Kansakoulujen ja peruskoulujen valtionapu**	(220)	79 000 000
30. Valtionapu palkkaus- ja käyttömenoihin (arviomääräraha), lisäystä		62 000 000
34. Maalais- ja kauppalakansakoulujen sekä peruskoulujen rakennusavustukset (arviomääräraha), lisäystä		15 000 000
81. Rakennuslainat maalais- ja kauppalakansakouluille sekä peruskouluille (arviomääräraha), lisäystä		2 000 000
56. **Kirjastotoimi**	(260)	260 000
31. Kirjastojen rakennusavustukset (arviomääräraha), lisäystä		260 000
61. **Hotelli- ja ravintolakoulut**	(230)	988 800
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		188 800
25. Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset (arviomääräraha)		260 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		340 000
70. Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä		200 000
63. **Valtion maatalousoppilaitokset**	(230)	210 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		210 000
64. **Kunnalliset ja yksityiset maatalousoppilaitokset**	(230)	3 000
33. Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille maatalousoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin (arviomääräraha)		3 000
68. **Valtion keskusammattikoulut**	(230)	2 660 000
25. Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset (arviomääräraha)		2 400 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		260 000

72.	**Valtion metsäopetus** ..... (230)	1 300 000
	26. Opettajavalmennus, lisäystä	100 000
	70. Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä	1 200 000
75.	**Ammattikasvatushallituksen metsät** ..... (230)	550 000
	29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä	550 000
76.	**Valtion teknilliset oppilaitokset** ..... (230)	2 300 000
	25. Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset (arviomääräraha)	2 300 000
77.	**Kunnalliset ja yksityiset teknilliset oppilaitokset** ..... (230)	110 000
	34. Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille teknillisille oppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin (arviomääräraha)	110 000
78.	**Kunnalliset ja yksityiset kauppaoppilaitokset** ..... (230)	1 660 000
	34. Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kauppaoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin (arviomääräraha)	1 660 000
81.	**Kunnalliset ja yksityiset kotitalousoppilaitokset** ..... (230)	564 500
	34. Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kotitalousoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin (arviomääräraha) ..	34 500
	54. Valtionavustus kunnallisten ja yksityisten kotitalousoppilaitosten huoneistojen hankkimiseen (siirtomääräraha), lisäystä	500 000
	55. Kunnallisten ja yksityisten kotitalousoppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha), lisäystä	30 000
82.	**Kunnalliset ja yksityiset kotiteollisuusoppilaitokset** ..... (230)	1 554 500
	30. Valtionosuus kunnallisten kotiteollisuusoppilaitosten opettajien palkkaukseen (arviomääräraha), lisäystä	1 500 000
	33. Valtionosuus kehitysalueiden kunnallisille kotiteollisuusoppilaitoksille oppilaiden majoitus- ja matkakustannuksiin (arviomääräraha)	54 500
83.	**Sairaanhoito-oppilaitokset** ..... (230)	2 768 500
	25. Oppilaiden majoitus- ja matkakustannukset (arviomääräraha)	1 700 000
	28. Ylimääräiset kurssit, lisäystä	500 000
	70. Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä	500 000
	74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä	68 500
84.	**Oppisopimukseen perustuva ammattikoulutus** ..... (230)	50 000
	08. Keskustoimikunnat, lisäystä	50 000

85.	**Ammattikurssit**	(230)	90 000 000
	27. Työllisyyskurssit (arviomääräraha), lisäystä		90 000 000
86.	**Ammattikasvatuksen muut menot**	(230)	31 400 000
	21. Ammatillisen koulutuksen väliaikainen laajentaminen		30 000 000
	24. Oppilasvalinta, lisäystä		196 000
	50. Kotitalouden edistäminen, lisäystä		204 000
	51. Kotiteollisuuden edistäminen, lisäystä		1 000 000
90.	**Taiteen tukeminen**	(250)	5 100 000
	52. Raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha), lisäystä		4 500 000
	74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)		600 000
95.	**Museovirasto**	(260)	450 000
	01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		300 000
	29. Muut kulutusmenot, lisäystä		50 000
	74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		100 000
98.	**Kansainvälinen yhteistyö**	(030)	1 680 000
	23. Kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvat menot, lisäystä		1 680 000
99.	**Opetusministeriön hallinnonalan muut menot**	(210)	300 000
	28. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen, lisäystä		300 000

Pääluokka 30

30.	**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**		**305 579 400**
14.	**Maatalouskoneiden tutkimuslaitos**	(750)	2 150 000
	88. Maan hankkiminen (siirtomääräraha)		2 150 000
19.	**Vesihallinto**	(540)	1 500 000
	14. Vesistöjen hoito (siirtomääräraha), lisäystä		1 500 000
30.	**Maatalouden neuvontatyön tukeminen**	(720)	917 600
	40. Maanviljelyn ja maatalouden rakennustoiminnan tukeminen, lisäystä		499 200
	41. Kotieläintalouden tukeminen, lisäystä		285 300
	46. Puutarhatalouden tukeminen, lisäystä		39 900
	47. Muu neuvontatyön tukeminen, lisäystä		93 200

31.	**Maatalouden hintatuki** ..... (720)		**251 500 000**
41.	Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen (arviomääräraha), lisäystä		200 000 000
42.	Viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki (siirtomääräraha), lisäystä		24 100 000
43.	Muu maatalouden hintapoliittinen tuki (siirtomääräraha), lisäystä		27 400 000
32.	**Muu maatalouden tukeminen ja rationalisointi** ..... (720)		**20 000 000**
60.	Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon, lisäystä		20 000 000
37.	**Kalastus ja metsästys** ..... (740)		300 000
46.	Luonnonvaraisten eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha), lisäystä		300 000
58.	**Yksityismetsätalous** ..... (730)		**29 091 300**
40.	Valtionapu metsälautakunnille, lisäystä		4 520 600
42.	Valtionapu metsänparannustöihin (siirtomääräraha), lisäystä		10 500 000
83.	Metsänparannuslainat (siirtomääräraha), lisäystä		14 000 000
99.	Puuntuotannon tehostaminen (siirtomääräraha), lisäystä		70 700
98.	**Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta** .. (720)		
25.	Tervetaimiaseman tuotantotoiminnan menot (arviomääräraha)	50 000	
	Käyttömenot: 50 000		
70.	Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä		60 500
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		60 000
	Sijoitusmenot: 120 500		

Pääluokka 31

31.	**LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**157 548 600**
01.	**Liikenneministeriö** ..... (610)	**100 000**
24.	Kansainvälinen yhteistyö, lisäystä	100 000
24.	**Tiet** ..... (620)	**44 500 000**
78.	Tie- ja vesirakennuslaitoksen toimesta ulkopuolisille suoritettavat työt (arviomääräraha), lisäystä	4 500 000
79.	Valtioneuvoston käytettäväksi työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha), lisäystä	40 000 000
40.	**Autorekisterikeskus ja moottoriajoneuvojen katsastus** ..... (620)	**3 743 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä	73 000
29.	Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä	550 000
74.	Katsastusasemien rakentaminen (siirtomääräraha), lisäystä	3 120 000

45.	**Eräät rautateiden rakentamisesta ja liikenteestä aiheutuvat menot** (630)		**3 600 000**
	40. Korvaus valtionrautateille tariffien alentamisesta aiheutuvasta tappiosta, lisäystä		1 900 000
	50. Korvaus valtionrautateille julkisista rasitteista, lisäystä		1 700 000
90.	**Valtionrautatiet** (630)		
	Vähennys käyttötalouden lisärahoitustarpeeseen		**—1 700 000**
	60. Siirto valtionrautateiden uudistusrahastoon, lisäystä		24 905 600
	73. Liikkuvan rautatiekaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä		28 300 000
	77. Rautatierakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		2 000 000
	79. Valtioneuvoston käytettäväksi työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha), lisäystä		27 500 000
	88. Maa-alueiden, rakennusten yms. ostot (siirtomääräraha), lisäystä		6 400 000
	Sijoitusmenot ja siirto uudistusrahastoon: 89 105 600		
92.	**Valtionrautateiden tuotantolaitokset ja materiaalitoiminta** (630)		
	01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä	3 000 000	
	Käyttömenot: 3 000 000		
	Lisäys käyttötalouden lisärahoitustarpeeseen		**3 000 000**
	74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		2 500 000
	Sijoitusmenot: 2 500 000		
94.	**Posti- ja lennätinlaitos** (660)		
	01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä	1 150 500	
	10. Rakennusten ja huoneistojen käyttö ja kunnossapito (arviomääräraha), lisäystä	2 200 000	
	29. Muut käyttömenot (arviomääräraha), lisäystä	7 000 000	
	Käyttömenot: 10 350 500		
99.	**Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot** (610)		**12 700 000**
	97. Eräät tileistä poistot (arviomääräraha)		12 700 000

Pääluokka 32

32.	**KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**46 717 600**
01.	**Kauppa- ja teollisuusministeriö** (810)	**100 000**
	70. Kaluston hankkiminen, lisäystä	100 000

34. **Lisenssivirasto**	(820)	30 000
70. Kaluston hankkiminen, lisäystä		30 000
39. **Teknillinen tarkastuslaitos**	(820)	87 600
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		87 600
44. **Energiahuolto ja -tutkimukset**	(840)	9 000 000
21. Eräät energiahuollon tutkimus- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha), lisäystä		4 000 000
41. Maaseudun sähköistämisen tukeminen (siirtomääräraha), lisäystä		5 000 000
50. **Teollisuuden edistäminen**	(840)	33 000 000
21. Kaivannaisteollisuuden edistäminen, lisäystä		1 000 000
80. Laina Televa Oy:lle		12 000 000
88. Osakepääomien korotukset (siirtomääräraha), lisäystä		20 000 000
60. **Ulkomaankaupan edistäminen**	(850)	500 000
45. Valtion osuus Suomen Ulkomaankauppaliiton hallinnon menoista, lisäystä		500 000
99. **Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut menot**	(810)	4 000 000
46. Polttoöljyjen korotetun varmuusvarastointimaksun kompensoiminen (arviomääräraha)		4 000 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**180 214 200**
03. **Työsuojeluhallitus**	(320)	12 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		12 000
14. **Tapaturmavirasto**	(320)	392 000
27. Automaattinen tietojenkäsittely, lisäystä		392 000
18. **Työttömyysvakuutus**	(330)	71 000 000
50. Valtionapu työttömyyskassoille (arviomääräraha), lisäystä		71 000 000

42. Valtion koulukodit	(360)	**80 000**
74. Valtion koulukotien rakennustyöt		80 000
46. Vajaamielisten hoidon avustaminen	(370)	**1 012 200**
31. Valtionosuus kunnallisten päivähuoltoloiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha), lisäystä		712 200
33. Valtionavustus kunnille vajaamielisten avohuoltotoimintaan, lisäystä		300 000
54. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon avustaminen	(390)	**700 000**
31. Valtionosuus kunnille päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha), lisäystä		700 000
58. Muu sosiaaliturva	(400)	**14 000 000**
40. Valtionavustus maatalous- ja muiden pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän toteuttamiseen (siirtomääräraha), lisäystä		10 000 000
41. Sijaisaputoiminta (siirtomääräraha), lisäystä		4 000 000
63. Valtion sairaalat	(470)	**167 000**
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä		167 000
66. Lääkelaboratorio	(460)	**100 000**
70. Kaluston hankkiminen (siirtomääräraha), lisäystä		100 000
72. Keskussairaaloiden rakentaminen	(470)	**7 946 000**
70. Keskussairaaloiden irtaimistohankinnat (siirtomääräraha), lisäystä		3 746 000
74. Keskussairaaloiden rakentaminen (siirtomääräraha), lisäystä		4 200 000
75. Kansanterveystyö	(460)	**83 832 000**
30. Valtionosuus ja -avustus kunnille terveyskeskusten toimintaan (arviomääräraha), lisäystä		78 832 000
31. Valtionosuus terveyskeskusten perustamiskustannuksiin, lisäystä		5 000 000
85. Terveydenhuollon muut menot	(460)	**373 000**
26. Pohjoismainen lääkeainelautakunta, lisäystä		73 000
50. Terveydenhoitolain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)		300 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot	(400)	**600 000**
25. Kansainvälinen yhteistyö, lisäystä		600 000

Pääluokka 34

34.	**TYÖVOIMAMINISTERIÖN HALLINNONALA**		**179 695 000**
01.	**Työvoimaministeriö**	(870)	**155 000**
	01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		55 000
	27. Automaattinen tietojenkäsittely, lisäystä		100 000
06.	**Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinto**	(870)	**1 200 000**
	01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		600 000
	09. Neuvottelu- ja toimikunnat, lisäystä		600 000
20.	**Työvoiman liikkuvuuden edistäminen**	(870)	**140 000**
	20. Vastaanotto- ja tilapäisasuntoloiden käyttömenot (arviomääräraha)		140 000
50.	**Työllisyyden hoito**	(880)	**115 000 000**
	61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha), lisäystä		25 000 000
	70. Hankinnat työllisyyden ylläpitämiseksi (siirtomääräraha)		10 000 000
	77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha), lisäystä		70 000 000
	83. Työllisyyspoliittiset suhdannelainat (siirtomääräraha)		10 000 000
60.	**Työttömyyskorvaukset**	(330)	**63 000 000**
	50. Työttömyyskorvaukset (arviomääräraha), lisäystä		63 000 000
99.	**Työvoimaministeriön hallinnonalan muut menot**	(870)	**200 000**
	51. Suomen avustus Chilen pakolaisille (siirtomääräraha)		200 000

Lisäys menoihin: 1 235 778 500

Lisäksi ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi oikeuttaa Valtioneuvoston edellä mainittujen menojen suorittamiseen käyttämään valtiolle vuoden 1976 aikana kertyviä tuloja.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle lisävaltuuksien antamisesta lainanottoon vuoden 1976 aikana.

Eduskunta on 16 päivänä joulukuuta 1975 päättänyt oikeuttaa valtioneuvoston vuonna 1976 ottamaan valtioneuvoston lähemmin määräämillä ehdoilla 930 000 000 markan nimellismäärään asti pitkäaikaista lainaa. Tämän valtuuden perusteella on tähän mennessä päätetty 510 000 000 markan määräisten valtionlainojen ottamisesta.

Kun hallituksen esitykseen vuoden 1976 ensimmäiseksi lisämenoarvioksi on merkitty menojen kattamiseksi tuloa vuoden 1976 aikana otettavista uusista valtionlainoista 300 000 000 markkaa, on lisävaltuuksien saaminen lainanottoon tarpeen.

Edellä lausutun perusteella ehdotetaan,

että Eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston vuonna 1976 ottamaan valtioneuvoston lähemmin määräämillä ehdoilla pitkäaikaista lainaa 300 000 000 markan nimellismäärään asti niiden pitkäaikaisten lainojen lisäksi, jotka Eduskunta on jo valtioneuvoston oikeuttanut vuoden 1976 aikana ottamaan.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Imatran Voima Osakeyhtiön ulkomaisten ja kotimaisten lainojen valtion takauksista.

Imatran Voima Osakeyhtiö toteuttaa parhaillaan investointiohjelmaa, joka käsittää Inkoon höyryvoimalaitoksen kahden viimeisen koneistoyksikön ja Loviisan atomivoimalaitoksen ensimmäisen ja toisen koneistoyksikön rakennustyöt. Inkoon höyryvoimalaitoksen kolmannen 250 MW koneistoyksikön arvioidaan valmistuvan kaupalliseen käyttöön loppuvuodesta 1976 ja neljännen koneistoyksikön loppuvuodesta 1977, jolloin höyryvoimalaitoksen kokonaisteho nousee 1 000 MW:iin. Loviisan atomivoimalaitoksen ensimmäisen yksikön koekäyttö alkanee kesällä 1976, ja toisen yksikön lasketaan valmistuvan suunnitelmien mukaan syksyllä 1978. Yhtiön uudet, vuoden 1976 aikana aloitettavat investoinnit kohdistuvat voimajohtojen ja uusien muuntoasemien rakentamiseen, jotka ovat tarpeen sähkön siirtämiseksi valmistuvilta voimalaitoksilta kulutukseen, sekä erinäisiin pienehköihin perusparannuksiin.

Yhtiö arvioi, että sen investointiluonteiset menot kolmivuotiskautena 1976—1978 kus tannustason nousu huomioon ottaen olisivat noin 2,3 miljardia markkaa. Vuodelle 1976 laaditun rahoitussuunnitelman mukaan kuluvan vuoden investointiluonteiset menot ovat 924 000 000 mk. Inkoon ja Loviisan voimalaitosten rakennustöiden osuus tästä määrästä on 625 000 000 markkaa ja voimansiirtoverkoston rakennustöiden ja perusparannusten osuus 176 000 000 markkaa. Loppuosa koostuu eräistä muista sijoitusmenoista sekä varauksesta kustannustason nousuun.

Edellä mainituista yhtiön kuluvan vuoden 924 000 000 markkaan nousevista investointimenoista 144 000 000 markkaa on tarkoitus kattaa tulorahoituksella sekä käyttö- ja osakepääomalla. Kun tiedossa olevien hankinta- ja muiden luottojen määrä vuodelle 1976 on 247 000 000 markkaa, jää tarvittavien muiden rahoitusluottojen tarpeeksi kuluvan vuoden aikana 533 000 000 markkaa.

Ottaen huomioon yhtiön investointien viime vuosien aikana tapahtuneen erittäin voimakkaan kasvun ja siitä, sekä sähkön kulutuksen kasvun pysähtymisestä aiheutuneen yhtiön rahoitusaseman heikkenemisen, hallitus on kehottanut yhtiötä tutkimaan mahdollisuuksia investointiohjelmansa ajoituksen tarkistamiseen, sekä mahdollisuuksia erinäisiin säästämistoimenpiteisiin. Kun myös energiahuollon pitkän tähtäyksen kokonaistavoitteita sekä niiden edellyttämää investointien tasoa koskevat selvitykset ovat vielä kesken, hallitus esittää, että yhtiölle myönnettäisiin takausvaltuudet vain kuluvan vuoden rahoitustarvetta silmällä pitäen. Hallituksen tarkoituksena on kuluvan vuoden aikana tarkemmin selvittää yhtiön rahoitusrakennetta ja sen mahdollisesti edellyttämiä toimenpiteitä, sekä yhtiön investointiohjelmaa erityisesti suhteessa kokonaistaloudellisiin tavoitteisiin.

Edellä esitetyn johdosta ja kun voimassa olevan Imatran Voima Osakeyhtiön ulkomaisten ja kotimaisten lainojen valtion takauksista annettuun asetukseen (492/74) perustuvat takausvaltuudet ovat lähes loppuunkäytetyt, hallitus esittää, että valtion takauksia voitaisiin antaa Imatran Voima Osakeyhtiön yhteensä pääomamäärältään enintään 540 000 000 markkaan nousevien lainojen maksamisen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi. Vaikka takausvaltuudet on mitoitettu yhtiön vuoden 1976 tarpeen mukaisiksi, on yksittäisten, etenkin ulkomaisten lainojen tarkkaa ajoitusta vaikea ennakoida ja tämän vuoksi esitetään, että takauksia voitaisiin tarvittaessa myöntää vielä vuoden 1977 puolella.

Edellä olevan perusteella esitetään,

että Eduskunta päättäisi oikeuttaa valtioneuvoston vastavakuuksia vaatimatta, mutta muuten määräämillään ehdoilla antamaan valtion omavelkaisia takauksia vuosina 1976 ja 1977 Imatran Voima Osakeyhtiön pääomamääräl-

tään yhteensä enintään 540 000 000 markkaan nousevien sekä ulko- että kotimaisten lainojen maksamisen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi siten, että kunkin ulkomaisen lainan määrä lasketaan takausta annettaessa kyseisen suuruiseen määrään nähden voimassa olevan Suomen Pankin myyntikurssin mukaan.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksen osalta oli tulo- ja varallisuusverolakia (1043/74) säädettäessä tarkoitus sisällyttää erityislakiin säännökset veronhuojennuksista, jotka katsotaan tarpeellisiksi kohdistaa yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittaviin yleishyödyllisiin yhteisöihin. Nyt annettavalla esityksellä pyritään tämän lain aikaansaamiseen.

Esityksessä ehdotetaan, että hakemuksesta voitaisiin sellainen yhteisö, jonka voidaan katsoa harjoittavan yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, joko kokonaan tai osittain määräajaksi vapauttaa sille muutoin määrättävistä valtion- ja kunnallisverosta. Huojennuksen myöntämisestä päättäisi valtiovarainministeriö, jonka olisi hakemuksen johdosta hankittava lausunto asetettavalta verovapauslautakunnalta. Jos valtiovarainministeriö ei katsoisi voivansa yhtyä verovapauslautakunnan lausuntoon, olisi asia siirrettävä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa. Vuotta 1976 koskevan vapautuksen myöntämisen yhteydessä voitaisiin kuitenkin vastaavin edellytyksin myöntää vapautus myös vuodelta 1975.

YLEISPERUSTELUT.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta koskevat säännökset uudistettiin vuoden 1975 alusta voimaan tulleella tulo- ja varallisuusverolailla (1043/74). Lain 13 § sekä lain nojalla annetun tulo- ja varallisuusveroasetuksen (1056/74) 1 § sisältävät yleishyödyllisten yhteisöjen verovelvollisuutta koskevat säännökset.

Tulo- ja varallisuusverolain 13 §:n 1 momentin mukaan yleishyödyllinen yhteisö on valtionverotuksessa verovelvollinen ainoastaan liiketulosta. Kunnallisverotuksessa tällainen yhteisö on kuitenkin verovelvollinen myös muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tulosta. Sanotun lain 13 §:n 2 momentti sisältää yleishyödyllisen yhteisön määritelmän. Sen mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä, jos sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin ja jos se ei tuota toiminnallaan siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä.

Tällaisena yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää muun muassa maatalouskeskusta, maatalous- ja maamiesseuraa, työväenyhdistystä, työmarkkinajärjestöä, nuoriso- tai urheiluseuraa, näihin rinnastettavaa vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvaa harrastus- tai vapaa-ajan toimintaa edistävää yhdistystä, puoluerekisteriin merkittyä puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä, niin myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen tai sosiaalisen toiminnan harjoittaminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen.

Lain 13 §:n 3 momentissa määritellään, mitä tuloja ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön liiketulona. Sen mukaan yleishyödyllisen yhteisön liiketulona ei pidetä yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavaran keräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta saatua tuloa eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa. Yleishyödyllisen yhteisön liiketulona ei myöskään pidetä jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista eikä adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatuja tuloja.

Laissa on lisäksi valtuutus asetuksella säätää, ettei myöskään tilapäisestä, vähäisestä tai laadultaan erityisestä liiketoiminnasta saatua tuloa pidetä yleishyödyllisen yhteisön liiketulona. Tämän säännöksen nojalla on tulo- ja varallisuusveroasetuksen 1 §:ssä säädetty, että yleishyödyllisen yhteisön liiketulona ei pidetä sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai edellä mainitussa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa. Tulo- ja varallisuusveroasetuksen 1 §:ään on 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetulla asetuksella (409/75) lisätty säännös, jonka mukaan yleishyödyllisen yhteisön liiketulona ei myöskään pidetä bingopelin pitämisestä saatua tuloa. Myös tätä säännöstä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Tulo- ja varallisuusverolain voimaantulo merkitsi eräiltä osin muutosta yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen. Yleishyödyllisen yhteisön käsite on nyt sisällöltään sama sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Kun aikaisemmin yleishyödylliset yhteisöt olivat valtionverotuksessa kokonaan verovapaita, niin tulo- ja varallisuusverolain mukaan ne ovat verovelvollisia liiketuloistaan. Kunnallisverotuksen osalta tulo- ja varallisuusverolaki taas merkitsi verotuksen lieventymistä, koska yleiseen ja yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön ja kiinteistön osan tulo säädettiin nimenomaisesti vapaaksi kunnallisverosta.

Yleishyödylliset yhteisöt ovat verovapaita sekä valtion- että kunnallisverotuksessa henkilökohtaisista tuloistaan. Näin sellaiset yhteisöt, jotka rahoittavat yleishyödyllisen toimintansa esimerkiksi osingoilla tai koroilla, ovat verovapaita sekä valtion että kunnallisverotuksessa. Sen sijaan ne yhteisöt, jotka hankkivat varansa muulla tavoin, saattavat joutua tästä toiminnastaan verovelvollisiksi. Kaikissa tapauksissa tätä yleishyödyllisten yhteisöjen erilaista verotuksellista kohtelua ei kuitenkaan voida pitää perusteltuna.

Tulo- ja varallisuusverolain 13 §:n 4 momentissa säädetään, että yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavat yleishyödylliset yhteisöt voidaan, sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, joko kokonaan tai osittain vapauttaa valtiolle ja kunnalle tulon perusteella suoritettavista veroista.

Mainittu säännös sisällytettiin tulo- ja varallisuusverolakiin yleishyödyllisten yhteisöjen verotustoimikunnan ehdotuksesta. Sanottu toimikunta oli asetettu kesäkuun 5 päivänä 1974 selvittämään, miten yleishyödyllisten yhteisöjen ja tällöin erityisesti yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien aatteellisten yhdistysten ja säätiöiden verotusta koskevia säännöksiä tulisi kehittää. Toimikunta sai osan työstään valmiiksi niin nopeasti, että käsiteltäessä tulo- ja varallisuusverolakiesitystä eduskunnassa lain 13 § voitiin muuttaa sisällöltään toimikunnan esittämäksi. Yleishyödyllisten yhteisöjen verotustoimikunta sai työnsä valmiiksi 31 päivänä tammikuuta 1975 ja sisällytti mietintöönsä (komiteanmietintö 1975: 2) myös edellä tarkoitettua erityislakia koskevan ehdotuksensa.

Toimikunta totesi mietinnössään, että eräät yleishyödylliset yhteisöt harjoittavat siinä määrin yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, että yhteiskunnan kannalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena sanottujen yhteisöjen vapauttamista niille tulon perusteella määräytyvistä veroista. Lainsäännöksillä ei kuitenkaan voida riittävän yksiselitteisesti ja samalla oikeudenmukaisesti määritellä, mitkä yhteisöt tulisi katsoa sanotuiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittaviksi yhteisöiksi, eikä myöskään sitä, tulisiko niille myönnettävä verovapaus ulottaa koskemaan yhteisöjen koko toimintaa vai vain osaa siitä. Veronhuojennuksen myöntäminen olisi tästä syystä voitava ratkaista kussakin tapauksessa erikseen.

Hallitus ehdottaa, että säädettäisiin tulo- ja varallisuusverolain 13 §:n 4 kohdassa tarkoitettu erityislaki, joka sisältäisi säännökset veronhuojennuksen myöntämisen edellytyksistä ja veronhuojennuksen laajuudesta sekä menettelystä, jolla huojennuksen myöntäminen käytännössä toteutettaisiin. Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus yleisesti muuttaa yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksellista asemaa vaan veronhuojennus koskisi harvoja, yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavia yhteisöjä. Veronhuojennuksen ei yleensä pitäisi olla laajempi kuin valtion ja kuntien verovapaus.

Verotuksen toimittaminen on oikeusharkintaan perustuvaa hallintotoimintaa. Veronhuojennusten myöntämisen sen sijaan voidaan katsoa perustuvan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Kysymystä siitä, harjoittaako yleishyödyllinen yhteisö yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa ja missä laajuudessa se sitä harjoittaa, ei voida näin ollen pitää niinkään oikeudellisena ratkaisuna kuin yhteiskunnalliseen arvostukseen perustuvana tarkoituksenmukaisuusratkaisuna. Veronhuojennuksen myöntämisen tulisi tämän vuoksi kuulua veronsaajille, siis lähinnä valtiovarainministeriölle ja kunnallishallitukselle tai -valtuustolle. Veronhuojennusasioiden käsittelyn keskittämiseksi ja yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että tällaiset huojennusasiat käsitellään yhdessä elimessä. Hallitus ehdottaa, että veronhuojennuksen pääsääntöisesti myöntäisi valtiovarainministeriö, eräissä tapauksissa kuitenkin valtioneuvosto.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotustoimikunta ei voinut selvittää sitä, minkälaisia taloudellisia vaikutuksia toimikunnan esittämällä veronhuojennuslailla olisi valtion ja kuntien talouteen. Käytettävissä olevien tietojen perusteella ei sanotunlaisia selvityksiä voidakaan suorittaa. Ehdotetun veronhuojennuslain nojalla voitaisiin mainittujen yleishyödyllisten yhteisöjen valtion verotusta huojentaa kuitenkin vain saman verran, mitä vuoden 1975 alusta voimaan tullut tulo- ja varallisuusverolaki sitä kiristi. Sitä vastoin kunnallisverotuksessa uusi laki saattaisi eräissä tapauksissa merkitä vähäistä huojennusta aikaisemmin voimassa olleisiin kunnallisverotusta koskeviin säännöksiin verrattuna.

Laki yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista merkitsee jossakin määrin hallinnollisten tehtävien lisääntymistä, kun valtiovarainministeriössä joudutaan käsittelemään laissa tarkoitetut huojennusasiat. Valtiovarainministeriön yhteydessä tulisi myös toimimaan uusi lautakunta, joka olisi huojennusasioissa lausunnonantaja. Uusi laki ei kuitenkaan ainakaan alkuvaiheessa edellyttäne henkilöstön lisäystä tai sanottavasti muita hallinnollisia kustannuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Pykälä sisältää yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksia koskevan perussäännöksen. Säännöksen mukaan edellä tarkoitetun yhteisön tulo, joka tulo- ja varallisuusverolain mukaan on veronalaista, voitaisiin määrätyin edellytyksin katsoa verovapaaksi. Verovapaus voitaisiin myöntää sekä valtion- että kunnallisverotuksessa, mutta kiinteistötulon osalta kunnallisverotuksessa vain niissä tapauksissa, joissa kiinteistöä on käytetty pääasiallisesti yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen.

2 §. Säännöksen mukaan veronhuojennus voitaisiin myöntää vain silloin, kun veronhuojennusta voidaan pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan etuun nähden. Huojennusta harkittaessa olisi otettava huomioon, missä määrin yhteisön varoja ja tuloja käytetään yhteiskunnan kannalta tärkeään yleishyödylliseen toimintaan. Veronhuojennuksen myöntäminen ei siten pääsääntöisesti olisi mahdollista, jos yhteisön varat ovat suurimmaksi osaksi sijoitettuna muuhun kuin yleishyödyllisessä tai yleisessä käytössä olevaan omaisuuteen tai jos yhteisön tuloja ei käytetä pääasiallisesti yleishyödylliseen toimintaan. Jottei yhteisölle myönnettävällä veronhuojennuksella vaikeutettaisi muiden liikkeenharjoittajien asemaa, olisi lisäksi otettava huomioon, merkitseekö tiettyä liiketoimintaa koskeva veronhuojennus huomattavaa haittaa vastaavaa liiketoimintaa harjoittaville elinkeinonharjoittajille.

3 §. Pykälässä määritellään, milloin yleishyödyllisen yhteisön katsotaan harjoittavan yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa. Yhteisön toiminta katsottaisiin yhteiskunnallisesti merkittäväksi, jos yhteisön varsinaisena tarkoi-

tuksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen rekisteröitynä puolueena tai sosiaalisen tahi muun yhteiskunnallisesti tärkeitä tarpeita palvelevan toiminnan harjoittaminen, mikäli tämä toiminta on koko valtakunnan alueen kattavaa tai muuten laajaa, vakiintuneen muodon saavuttanutta ja pysyvää. Täten lain piiriin tulisivat esimerkiksi sellaiset sosiaaliset järjestöt, joiden toiminta ainakin periaatteessa ulottuu koko valtakunnan alueelle. Tämän lisäksi myös sellaiset yleishyödylliset yhteisöt, jotka luonteensa johdosta voivat tosiasiassa ulottaa toimintansa vain tiettyyn valtakunnan osaan, voidaan katsoa nyt tarkoitetuiksi yleishyödyllisiksi yhteisöiksi, mikäli edellytykset niiden osalta muutoin täyttyvät.

Eräät yleishyödylliset yhteisöt, kuten poliittiset puolueet samoin kuin suuret sosiaaliset järjestöt harjoittavat yleishyödyllistä toimintaa laajana kokonaisuutena, johon kuuluu keskusjärjestö, sen piiri- ja paikallisjärjestöt ja mahdollisesti myös erilaisia muita yhteenliittymiä. Näistä muut kuin keskusjärjestöt eivät yleensä yksinään voi harjoittaa sellaista toimintaa kuin edellä tarkoitetaan, mutta ne yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka toiminta voidaan katsoa tämän lain mukaiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan 3 §:ssä lisäksi säädettäväksi, että jos eri verovelvollisina pidettävien yhteisöjen muodostaman järjestön toiminta on yhteiskunnallisesti merkittävää, voidaan kullekin yhteisölle myönnettävän veronhuojennuksen edellytyksiä harkittaessa ottaa huomioon koko järjestön toiminta, jos se järjestön luonteeseen nähden ja yhteisön asema järjestössä huomioon ottaen on perusteltua.

4 §. Pykälässä ehdotetaan, että veronhuojennus voitaisiin myöntää vain määräajaksi ja enintään kahdeksi verovuodeksi kerrallaan. Kuten jo yleisperusteluissa lausuttiin valtiovarainministeriö yleensä myöntäisi sekä valtionettä kunnallisveron osalta laissa tarkoitetun huojennuksen. Jotta kuntien intressi sekä erilaiset yhteiskunnalliset näkemykset ja eri yleishyödyllisten toimialojen tuntemus voitaisiin ottaa huomioon veronhuojennusta harkittaessa, olisi ennen huojennuksen myöntämistä kuitenkin hankittava asiasta lausunto valtioneuvoston asettamalta yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnalta. Jollei ministeriö katsoisi voivansa yhtyä verovapauslautakunnan lausuntoon, olisi ehdotuksen mukaan huojennuksen myöntämistä koskeva asia siirrettävä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Sellaiselle yleishyödylliselle yhteisölle, jolle myönnetään sanottu veronhuojennus, tulisi voida asettaa sen toiminnan suhteen erityisiä edellytyksiä. Lisäksi olisi voitava edellyttää, että sanottu yhteisö alistuu esimerkiksi valtiovarainministeriön määräämään tilintarkastukseen. Joissakin erityistapauksissa olisi voitava asettaa myös muita edellytyksiä veronhuojennuksen myöntämiselle. Tämän vuoksi ehdotetaan 4 §:ssä säädettäväksi, että myöntäessään veronhuojennuksen valtiovarainministeriö voi määrätä ne ehdot, joilla yleishyödyllinen yhteisö säilyttää oikeutensa veronhuojennukseen.

5 §. Ennen veronhuojennuksesta päättämistä, asiasta olisi hankittava yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnan lausunto. Jotta sanottu lautakunta voitaisiin muodostaa sellaiseksi, että siinä olisivat riittävän hyvin edustettuna erilaiset yhteiskunnalliset näkemykset ja jotta siinä voisi olla riittävässä määrin erilaisten yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yhteisöjen toimintaan perehtyneitä henkilöitä, ehdotetaan, että lautakuntaan kuuluisi puheenjohtaja ja kymmenen muuta jäsentä, jotka samoin kuin heidän henkilökohtaiset varamiehensä valtioneuvosto määräisi nelivuotiskausittain. Yksi jäsenistä olisi määrättävä lautakunnan varapuheenjohtajaksi. Jäseniä määrättäessä on säännöksen mukaan pyrittävä siihen, että erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä edustavat ryhmät tulevat siinä mahdollisimman tasapuolisesti edustetuiksi.

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaadittaisiin oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja verotuksen tuntemusta sekä perehtyneisyyttä yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan. Valtiovallan edustajana olisi yksi lautakunnan jäsenistä valtiovarainministeriön viranhaltija. Koska veronhuojennus eräissä tapauksissa koskisi myös kunnallisverotusta, lautakunnassa olisi kaksi kuntien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä määrättyä jäsentä. Muista jäsenistä osan olisi oltava poliittisten puolueiden edustajia ja osan sosiaalisia tai muita yhteiskunnallisesti tärkeitä tarpeita palvelevien yleishyödyllisten yhteisöjen edustajia. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että muiden jäsenten on oltava yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan perehtyneitä henkilöitä.

6 §. Useissa tapauksissa on yleishyödylliselle yhteisölle sen suunnitellessa esimerkiksi laajaa varojen keruutoimintaa tai huomattavia investointeja tärkeää saada etukäteen tietää, tul-

laanko sille myöntämään nyt kysymyksessä oleva veronhuojennus. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vapautusta voi hakea etukäteen. Toisissa tapauksissa taas on mahdollista, että vasta verovuoden kuluessa käy ilmi se seikka, että yhteisön toiminta tulee tosiasiassa muodostumaan sellaiseksi, että siitä voitaisiin määrätä veroa. Tällöin olisi vapautusta voitava hakea vielä verovuoden kuluessa tai sen päätyttyäkin. Käytännöllisistä syistä on kuitenkin laissa määrättävä se viimeisin ajankohta, jolloin tämän lain mukaista veronhuojennusta voidaan hakea. Vapautusta olisi säännöksen mukaan haettava viimeistään kuukauden kuluessa sen verovuoden päättymisestä, jolta vuodelta vapautusta pyydetään.

Hakijan tulisi liittää hakemukseensa kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Verohallitukselle ja hakijayhteisön kotikunnan kunnanhallitukselle on säännöksen mukaan varattava asetettavassa määräajassa tilaisuus antaa lausuntonsa hakemuksen johdosta. Eräissä tapauksissa olennainen osa hakijayhteisön toiminnasta tapahtuu muussa kunnassa kuin sen kotikunnassa. Kun näissä tapauksissa myös tällaisen kunnan kunnallisverotuksella voi kunnalle sen olosuhteisiin nähden olla huomattava merkitys, ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että myös näiden muiden kuntien kunnallishallituksille voidaan varata tilaisuus ennen asian ratkaisemista antaa lausuntonsa. Jotta yhteisö voisi riittävän ajoissa saada selvyyden siitä, tullaanko sitä verottamaan vai ei, olisi hakemus käsiteltävä kiireellisesti ja, mikäli mahdollista, viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen tekemisestä.

7 §. Koska on mahdollista, että yhteisölle on myönnetty väärin perustein veronhuojennus tai että yhteisön toiminta veronhuojennuksen myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuu, ehdotetaan tässä lainkohdassa säädettäväksi, missä tapauksissa ja millä edellytyksillä yhteisölle myönnetty veronhuojennus voidaan peruuttaa. Peruutus olisi ensiksi mahdollinen silloin, kun yhteisö on muuttunut sellaiseksi, ettei sitä enää voida pitää tässä laissa tarkoitettuna yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavana yleishyödyllisenä yhteisönä, ja toiseksi silloin, kun yhteisön toiminta on joko kokonaan tai osittain muuttunut sellaiseksi, ettei siitä enää voida myöntää tämän lain mukaista veronhuojennusta, sekä kolmanneksi silloin, kun yhteisö ei ole noudattanut valtiovarainministeriön verovapauden säilyttämiselle määräämiä ehtoja. Näissä tapauksissa olisi ensin hankittava asiasta verovapauslautakunnan lausunto, minkä jälkeen valtiovarainministeriö tai, jollei ministeriö katsoisi voivansa yhtyä verovapauslautakunnan lausuntoon, valtioneuvosto voisi määräämästään ajankohdasta joko kokonaan tai osittain peruuttaa veronhuojennuksen.

8. §. Sellaiset yleishyödylliset yhteisöt, joille myönnetään veronhuojennus, tulisi myöntämisen jälkeenkin säilyttää riittävän tehokkaan valvonnan alaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, ettei veronhuojennus vapauta yhteisöä siitä ilmoittamisvelvollisuudesta, joka sillä ilman huojennusta olisi verotuslain mukaan. Yhteisön olisi lisäksi annettava samassa ajassa, jossa sen on annettava veroilmoitus verolautakunnalle, myös valtiovarainministeriölle toiminnastaan sellainen selvitys kuin asetuksessa tarkemmin säädetään. Tällöin valtiovarainministeriö voisi valvoa yhteisön toimintaa ja tarvittaessa ottaa harkittavaksi 7 §:n mukaisen veronhuojennuksen peruuttamisen. Jotta käytännössä edellä mainittu valvonta voitaisiin järjestää tehokkaaksi, tulisi yhteisön säännöksen mukaan järjestää kirjanpitonsa siten, että siitä käy selville tulo, jota tämän lain mukainen veronhuojennus koskee.

9 §. Veronhuojennus merkitsee olennaista poikkeamista muutoin voimassa olevasta verotusjärjestelmästä. On siis välttämätöntä, että huojennuksien myöntäminen saatetaan parlamentaarisen valvonnan alaiseksi. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan 9 §:ssä säädettäväksi, että hallituksen on vuosittain valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan eduskunnalle annettavassa kertomuksessa lueteltava tämän lain nojalla myönnetyt veronhuojennukset. Näin toteutuisi eduskunnan valvontamahdollisuus samassa laajuudessa kuin mitä sillä on verotuslain mukaisten verosta vapauttamisten osalta.

10 §. Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, ehdotetaan noudatettavaksi soveltuvin osin verotuslain säännöksiä. Esimerkkeinä näistä säännöksistä, jotka erityisesti tulisivat sovellettavaksi, pykälässä mainitaan verotuslain rangaistus- ja salassapitosäännökset.

11 §. Laki voitaisiin asetuksella määrätä sovellettavaksi myös Ahvenanmaalla, mikäli Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä annetaan siihen tarvittavat säännökset.

12 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta annettaisiin tarvittaessa asetuksella.

13 §. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen ker-

ran verovuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa. Eräille yhteisöille, jotka eivät olleet vuonna 1974 verovelvollisia valtionverotuksessa liiketulostaan, on vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa voitu määrätä valtionvero. Jos sanotut yhteisöt tämän lain nojalla vapautetaan vuodelta 1976 suoritettavasta valtionverosta, jäisi vuosi 1975 ainoaksi vuodeksi, jolta kyseiset yhteisöt joutuvat suorittamaan valtionveroa. Tätä ei voida yleishyödyllisten yhteisöjen tarkoitus huomioon ottaen aina pitää kohtuullisena. Siksi lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että jos verovelvollinen saa tässä laissa tarkoitetun veronhuojennuksen verovuodelta 1976, sille voidaan myöntää osittainen tai täydellinen vapautus myös verovuodelta 1975 määrätystä valtionverosta, mikäli verovelvollisen katsotaan myös sanottuna vuonna täyttäneen tässä laissa säädetyt tämän lain mukaisen veronhuojennuksen saamisen edellytykset.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen tulo, joka tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) mukaan on veronalaista, voidaan valtion- ja kunnallisverotuksessa katsoa osittain tai kokonaan verovapaaksi sen mukaan kuin tässä laissa säädetään, kiinteistötulo kuitenkin vain 2 momentissa säädetyssä tapauksessa.

Jos kiinteistöä on käytetty pääasiallisesti yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen, voidaan kiinteistön tulo katsoa verovapaaksi myös siltä osin kuin kiinteistöä on käytetty muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen.

2 §.

Tämän lain mukainen veronhuojennus voidaan myöntää vain silloin, kun veronhuojennusta voidaan pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan etuun nähden. Huojennusta harkittaessa on otettava huomioon, missä määrin yhteisön varoja ja tuloja käytetään yhteiskunnan kannalta tärkeään yleishyödylliseen toimintaan. Lisäksi on otettava huomioon, merkitseekö yhteisön tiettyä liiketoimintaa koskeva veronhuojennus huomattavaa haittaa vastaavaa toimintaa harjoittaville elinkeinonharjoittajille.

3 §.

Yleishyödyllisen yhteisön voidaan katsoa harjoittavan yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, jos sen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen rekisteröitynä puolueena taikka sosiaalisen tai muun yhteiskunnallisesti tärkeitä tarpeita palvelevan toiminnan harjoittaminen, mikäli tämä toiminta on koko valtakunnan alueen kattavaa tai muuten laajaa, vakiintuneen muodon saavuttanutta ja pysyvää.

Jos eri verovelvollisina pidettävien yhteisöjen muodostaman järjestön toiminta on 1 momentissa tarkoitetulla tavalla yhteiskunnallisesti merkittävää, voidaan kullekin yhteisölle myönnettävän veronhuojennuksen edellytyksiä harkittaessa ottaa huomioon koko järjestön toiminta, jos se järjestön luonteeseen nähden ja yhteisön asema järjestössä huomioon ottaen on perusteltua.

4 §.

Valtiovarainministeriö myöntää lain mukaisen veronhuojennuksen määräajaksi, kuitenkin enintään kahdeksi verovuodeksi kerrallaan. Ennen veronhuojennuksen myöntämistä valtiovarainministeriön on hankittava asiasta lausunto yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnalta. Jollei ministeriö katso voivansa yhtyä verovapauslautakunnan lausuntoon, on huojennuksen myöntämistä koskeva asia siirrettävä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Myöntäessään veronhuojennuksen valtiovarainministeriö voi määrätä ne ehdot, joilla yhteisö säilyttää oikeutensa veronhuojennukseen.

5 §.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnassa on puheenjohtaja ja kymmenen muu-

ta jäsentä, jotka samoin kuin heidän henkilökohtaiset varajäsenensä valtioneuvosto määrää nelivuotiskausittain. Yksi jäsenistä on määrättävä lautakunnan varapuheenjohtajaksi.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnan jäseniä määrättäessä on pyrittävä siihen, että erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä edustavat ryhmät tulevat siinä mahdollisimman tasapuolisesti edustetuiksi. Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja verotuksen tuntemusta sekä perehtyneisyyttä yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan. Jäsenistä yksi on määrättävä valtiovarainministeriön viranhaltijoista ja kaksi kuntien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muiden jäsenten on oltava yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan perehtyneitä henkilöitä.

6 §.

Tämän lain mukaista vapautusta on haettava kirjallisesti viimeistään kuukauden kuluessa sen verovuoden päättymisestä, jolta vapautusta pyydetään. Hakemukseen on liitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys, minkä lisäksi hakija on velvollinen kehotuksesta antamaan tarvittaessa muita lisätietoja ja selvityksiä.

Ennen hakemuksen ratkaisemista on verohallitukselle ja hakijayhteisön kotikunnan kunnallishallitukselle varattava asetettavassa määräajassa tilaisuus antaa lausunto hakemuksen johdosta. Jos olennainen osa hakijayhteisön toiminnasta tapahtuu muussa kunnassa kuin hakijayhteisön kotikunnassa, voidaan myös tämän kunnan kunnallishallitukselle varata tilaisuus antaa lausuntonsa.

Hakemus on käsiteltävä kiireellisesti ja, mikäli mahdollista, kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen tekemisestä.

7 §.

Valtiovarainministeriön on määräämästään ajankohdasta alkaen kokonaan tai osittain peruutettava yhteisölle myönnetty veronhuojennus:

1) jos havaitaan, että yhteisö on muuttunut sellaiseksi, että sitä ei enää voida pitää tässä laissa tarkoitettuna yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavana yleishyödyllisenä yhteisönä;

2) jos se toiminta, josta veronhuojennus on myönnetty, on kokonaan tai osittain muuttunut sellaiseksi, ettei siitä enää voida myöntää veronhuojennusta; tai

3) jos yhteisö ei ole noudattanut 4 §:n 2 momentissa mainittuja ehtoja.

Ennen veronhuojennuksen peruuttamista on yhteisölle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asian johdosta sekä hankittava asiasta yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauslautakunnan lausunto. Jos ministeriö ei katso voivansa yhtyä verovapauslautakunnan lausuntoon, on huojennuksen peruuttamista koskeva asia siirrettävä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

8 §.

Tämän lain nojalla myönnetty veronhuojennus ei vapauta yhteisöä siitä ilmoittamisvelvollisuudesta, joka sillä ilman huojennusta olisi verotuslain (482/58) mukaan. Yhteisön on lisäksi vuosittain samassa ajassa, jossa sen on annettava veroilmoitus verolautakunnalle, toimitettava valtiovarainministeriölle toiminnastaan sellainen selvitys kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Yhteisön on järjestettävä kirjanpitonsa siten, että siitä käy selville tulo, jota tämän lain mukainen veronhuojennus koskee.

9 §.

Siinä kertomuksessa, jonka hallitus valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan antaa eduskunnalle, on lueteltava tämän lain nojalla myönnetyt veronhuojennukset.

10 §.

Tätä lakia sovellettaessa noudatetaan verotuslain rangaistussäännöksiä ja salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä sekä soveltuvin osin myös muita verotuslain säännöksiä.

11 §.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta kunnallisverotukseen Ahvenanmaan maakunnassa.

Jos Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä annetaan tarvittavat säännökset, voidaan asetuksella määrätä, että laki tulee voimaan myös 1 momentissa tarkoitetussa verotuksessa. Asetuksella annetaan tällöin myös tarpeelliset siirtymäsäännökset.

12 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

13 §.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran verovuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa.

Jos verovelvolliselle myönnetään tässä laissa tarkoitettu veronhuojennus verovuodelta 1976, voidaan samalla harkinnan mukaan myöntää osittainen tai täydellinen vapautus verovuodelta 1975 määrätystä valtionverosta, mikäli verovelvollisen katsotaan myös sanottuna vuonna täyttäneen tässä laissa säädetyt tämän lain mukaisen veronhuojennuksen saamisen edellytykset.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä annetun lain 37 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan, että peruskoulun viranhaltijain palkkauksen maksaminen voidaan ohje- tai johtosäännöllä siirtää kunnallishallitukselta palkka- tai muun vastaavan lautakunnan tehtäväksi.

PERUSTELUT.

Peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä annetun lain (9/72) 37 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijalle tulevan palkkauksen maksamisesta päättää kunnallishallitus. Palkkauksen maksamisen on katsottu käsittävän muun muassa viranhaltijain ikälisien ja määrävuosikorotusten myöntämisen. Monissa kunnissa on nykyisin muiden kuin peruskoulun ja kansakoululaitoksen viranhaltijain ikälisistä päättäminen määrätty palkka- tai muun vastaavan lautakunnan tehtäväksi. Tarkoituksenmukaista on, että sama kunnallinen viranomainen ratkaisee kaikkien kunnan viranhaltijain, siis myös peruskoulun ja kansakoululaitoksen viranhaltijain, ikälisä- ja määrävuosikorotusasiat. Etenkin suurehkoissa kunnissa tämä tehtävä on kunnallishallitukselle liian suuritöinen. Tämän vuoksi ehdotetaan alussa mainittua lainkohtaa muutettavaksi siten, että viranhaltijalle tulevan palkkauksen maksamisesta päättää kunnallishallitus, jollei kunnallisessa ohje- tai johtosäännössä toisin määrätä. Kansakoululaitoksen viranhaltijain osalta vastaava muutos ei vaadi lainmuutosta, vaan asia on järjestettävissä asetuksen muutoksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä annetun lain 37 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain (9/72) 37 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

37 §.

Viranhaltijalle tämän lain mukaan tulevan palkkauksen maksamisesta päättää kunnallishallitus, jollei kunnallisessa ohje- tai johtosäännössä ole toisin määrätty.

— — — — — — — — — — — — — — —

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Opetusministeri *Paavo Väyrynen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 1 a ja 4 §:n muuttamisesta.

Vastauksessaan elatusavun ennakon enimmäismäärän korottamista koskevaan hallituksen esitykseen n:o 137/1969 vp. laiksi elatusavun ennakosta annetun lain muuttamisesta, Eduskunta on lausunut edellyttävänsä hallituksen toimesta huolehdittavan siitä, ettei elatusavun ja sen ennakon suhde pääse muuttumaan siten, kuin oli tapahtunut elatusavun ennakosta annetun lain säätämisen jälkeen.

Eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain (660/66) nojalla on elatusapuja viimeksi korotettu sosiaali- ja terveysministeriön antamalla päätöksellä (888/75) 1 päivästä tammikuuta 1976 lukien 15 prosentilla. Elatusavun ennakkoa on viimeksi korotettu elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 1 a ja 4 §:n muuttamisesta annetulla lailla (896/74) 80 markasta 90 markkaan kuukaudessa 1 päivästä tammikuuta 1975 lukien. Jotta elatusavun ennakkoa edellä mainitun eduskuntalausuman mukaisesti korotettaisiin elatusavun korotusta vastaavasti, olisi nousun oltava kuluvan vuoden tammikuun alusta lukien 15 prosenttia. Tällöin elatusavun ennakon määrä olisi, pyöristettynä täyteen viiteen markkaan, 105 markkaa kuukaudessa.

Elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain (7/74) 1 a §:n mukaan elatustukeen on soveltuvin osin voimassa, mitä elatusavun ennakosta on laissa säädetty. Tämän vuoksi ehdotetaan myös elatustukea korotettavaksi samanaikaisesti elatusavun ennakon kanssa 105 markkaan kuukaudessa.

Elatusavun ennakon ja elatustuen määrän korottamisesta aiheutuu lisämäärärahan tarvetta arviolta noin 3 200 000 markkaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 1 a ja 4 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 7 päivänä kesäkuuta 1963 elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain (281/63) 1 a §:n 2 momentti ja 4 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (896/74) näin kuuluviksi:

1 a §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Elatustuen suuruus on 105 markkaa kuukaudessa.

— — — — — — — — — — — — — — —

4 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ennakon suuruus on 105 markkaa kuukaudessa elatusvelvollista ja lasta kohti. Ennakkona ei kuitenkaan suoriteta enempää kuin elatusvelvollisen on oikeuden päätöksen tai sopimuksen perusteella maksettava lapselle elatusapua.

Jos elatusapua on osittain maksettu ennakon suorituskuukautena tai niinä kuukausina, joilta ennakko 1 momentin mukaan on myönnetty taannehtivasti, suoritetaan ennakkona elatusvelvollista ja asianomaista lasta kohti enintään

määrä, joka yhdessä maksetun elatusavun kanssa kuukaudelta nousee 105 markkaan.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1976 lukien.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi asumistukilain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asumistukilakia tuen saamisen edellytyksiä ja tuen suuruuden määräytymisperusteita koskevalta osalta kohtuuttomaan tuen epäämiseen ja tuen määrän vähenemiseen johtavien säännösten poistamiseksi. Samalla ehdotetaan täydennettäväksi menettelyä koskevia asumistukilain säännöksiä asumistukiasiain käsittelyn jouduttamiseksi ja asumistukitoiminnan järjestämisen helpottamiseksi. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi asumistukilain voimaantulosäännöksiä.

YLEISPERUSTELUT.

Vuoden 1975 heinäkuun 1 päivänä voimaan tulleella asumistukilailla toteutettiin asumistukijärjestelmän uudistus asumistuen myöntämisen edellytyksiä ja tuen suuruuden määräytymistä sekä asumistukitoimen hallintoa koskevilta osiltaan. Samalla mahdollisuutta saada asumistukea laajennettiin siten, että paitsi päävuokralaisena vuokra-asunnossa asuville lapsiperheille tukea voidaan myöntää myös omassa asunnossa asuville lapsiperheille, päävuokralaisena vuokra-asunnossa ja omassa asunnossa asuville lapsettomille nuorille aviopareille sekä valtion tai kunnan lainoittamassa taikka kunnan tai yleishyödyllisen yhteisön tahi säätiön ylläpitämässä opiskelija-asunnossa asuville opiskelijoille. Antaessaan eduskunnalle esityksen asumistukilaiksi hallituksen tarkoituksena oli viipymättä selvittää, miten asumistukea voidaan suorittaa myös alivuokralaisena asuville lapsiperheille ja sellaisille opiskelijoille, jotka eivät esityksen mukaan olisi tukea saaneet.

Ennen vuoden 1975 päättymistä asumistukilakia muutettiin siten, että tukea voidaan myöntää myös vain kaksi huoneistoa käsittävässä rakennuksessa sijaitsevassa huoneistossa vuokralaisena asuvalle perheelle silloinkin kun vuokranantaja itse asuu toisessa huoneistoista.

Asumistukikomitea on 19 päivänä joulukuuta 1975 jättämässään kolmannessa ja viimeisessä osamietinnössä selvittänyt kysymystä, miten tuensaantimahdollisuutta voitaisiin laajentaa niin, että yhtenäinen asumistukijärjestelmä olisi koko väestön ulottuvilla perheen koosta ja asunnon omistussuhteista riippumatta. Komitea on ehdottanut, että tukea myönnettäisiin alivuokralaisina asuville, rajoituksitta lapsettomille aviopareille, muille vain aikuisten muodostamille ruokakunnille ja yksinään asuville sekä opiskelijoille, riippumatta siitä asuvatko he valtion tai kunnan lainoittamassa taikka kunnan tai yleishyödyllisen yhteisön tahi säätiön ylläpitämässä opiskelija-asunnossa vai eivät. Komitea on samalla katsonut, että alivuokralaisten asumistuen sosiaali- ja tulonsiirtopoliittinen merkitys suurelta osin riippuu siitä, voidaanko alivuokralaisille luoda irtisanomissuoja ja pystytäänkö alivuokralaisten vuokratasoa sääntelemään tehokkaasti. Komitea on katsonut myös, että asumistuen ulottaminen usean aikuisen muodostamiin ruokakuntiin ja yksinään asuviin rajoituksitta edellyttää, että asumistukilain mukaisen asumistuen ja kansaneläkkeeseen liittyvän asumistuen etuudet yhdenmukaistetaan. Toisaalta komitea on katsonut, että ylei-

sen asumistukijärjestelmän ja kansaneläkkeen yhteydessä maksettavan asumistuen sopeuttaminen toisiinsa saattaa edellyttää muutoksia myös eläkkeen muihin osiin niin, että yhtälaisessa tuen tarpeessa olevat ruokakunnat saavat saman etuuden riippumatta asumistukijärjestelmästä. Opiskelijoiden asumistuen osalta eduskunta on hallituksen esitykseen laiksi asumistukilain muuttamisesta 19 päivänä joulukuuta 1975 antamaansa vastaukseen sisällyttämässään lausumassa katsonut, että tulisi selvittää, olisiko opiskelijoille maksettava asumistuki tarkoituksenmukaista liittää muun opintotuen myöntämisen yhteyteen niin, että asumistuen myöntämisen perusteena olisivat todelliset asumismenot.

Voimassa olevaa asumistukilakia on sovellettu runsaat puoli vuotta, jona aikana sen nojalla on käsitelty noin 60 000 tapausta. Lain soveltamisesta saadut kokemukset osoittavat, että eräissä tapauksissa tuen saamisen esteenä on ja tuen määrää vähentää sellaiset seikat, joita ei ole tarkoitettu otettavaksi huomioon tuen saamiseen tai sen määrään vaikuttavina tekijöinä, ja joiden mainittu vaikutus on usein tuensaajalle kohtuuton. Eräiden säännösten soveltamisessa on todettu olevan useita toisistaan poikkeavia vaihtoehtoja. On myös osoittautunut, että voimassa olevan asumistukilain menettelyä koskevat säännökset ovat liian vähäiset, mikä on johtanut eräissä tapauksissa tuensaajalle haitalliseen asian käsittelyn pitkittymiseen sekä vaikeuttanut asumistukitoiminnan järjestämistä joustavaksi ja tehokkaaksi kunnissa, lääninhallituksissa ja valtion keskushallinnossa.

Asumistukikomitean tarpeelliseksi katsomia selvityksiä asumistuen saamisen mahdollisuuden ulottamiseksi uusiin väestöryhmiin ei ole vielä suoritettu. Opiskelijoiden asumistuen mahdollinen liittäminen muun opintotuen myöntämisen yhteyteen ja samalla tuen myöntäminen sellaisille opiskelijoille, jotka eivät voimassa olevan lain mukaan tukea vielä saa, ovat parhaillaan selvitettävänä. Ennen mainittujen selvitysten suorittamista asumistukilakia on tarkoituksenmukaista tarkistaa edellä mainittujen lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella niin, että muutosten vaikutukset voitaisiin yksittäistapauksissa ottaa huomioon jo asumistuen suuruuden määräytymisperusteiden vuosittaisen vahvistamisen jälkeen tapahtuvassa asumistuen saamisen edellytysten olemassaolon tarkistamisessa ja tuen määrän vahvistamisessa. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan muutettavaksi asumistukilain 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 10 §:n säännöksiä tuen myöntämisen edellytysten ja tuen määräytymisperusteiden tarkistamiseksi sekä 14, 15, 16, 17, 18, 19 ja 20 §:n säännöksiä asumistukiasioiden käsittelyn selventämiseksi ja asumistukitoiminnan järjestämiseksi tarkoituksenmukaisemmaksi ja joustavammaksi.

Asumistukilain voimaantulon jälkeen lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tukea saaneille on maksettu tukea edelleen lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla viimeksi tehdyn päätöksen mukaisena mikäli asumistukilain nojalla maksettava tuki olisi ollut sitä pienempi tai mikäli asumistukilain nojalla tukea ei olisi ollut lainkaan myönnettävä. Tukea voidaan suorittaa lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen mukaisena enintään kuluvan vuoden kesäkuun loppuun. Tällaiseen päätökseen perustuvan asumistuen maksamisen lakattua asuntohallituksen tulisi asumistukilain voimassaolevien säännösten mukaan kunkin tapauksen osalta erikseen päättää, onko näin maksettu asumistuki siltä osin kuin se ylittää sen tuen määrän, joka tuensaajalle asumistukilain nojalla olisi ollut samalta ajalta myönnettävä, maksettava valtiolle takaisin vai ei. Asuntohallituksen tulee tällöin soveltaa lapsiperheiden asumistuesta annettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Sanotussa laissa ei ole säännöksiä liikaa maksetun tuen perimättä jättämisestä takaisin valtiolle.

Lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen mukainen tuki on noin puolella tuensaajista ollut suurempi kuin, mihin tuensaaja olisi asumistukilain mukaan ollut oikeutettu. Lapsiperheiden asumistuesta annetun lain mukainen tuki on ollut asumistukilain mukaista tukea suurempi muun muassa sen vuoksi, että lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tuki myönnettiin tuensaajan edellisenä vuotena toimitetussa valtionverotuksessa verotetun tulon perusteella, kun se asumistukilain mukaan myönnetään kunnallisverotuksessa määrättyjen äyrien perusteella ja, milloin hakijan tulot ovat suuremmat kuin veroäyrien määrä edellyttää, vastaavasti alennettuna. Asumistukilain mukaan huomioon otettavat tulot, jotka vastaavat hakijan tuloja hakemushetkellä ovat näin ollen usein huomattavasti suuremmat kuin lapsiperheiden asumistuesta annetun lain mukaan huomioon otetut tulot, vaikka lapsiperheiden asumistuesta

annetun lain mukaankin asumiskustannukset eivät saaneet tuen myöntämisen jälkeen alittaa määrättyä osuutta hakijan hakemushetken kokonaistuloista. Samalla tavalla on vaikuttanut myös se, että tuen määrää vahvistettaessa asunnon enimmäisneliömetrimäärät ja enimmäisasumiskustannukset otetaan asumistukilain mukaisessa järjestelmässä huomioon eri tavalla kuin ennen, sekä se, että tulojen kasvu vaikutti lapsiperheiden asumistuesta annetun lain mukaan tuen määrään eri tavalla kuin miten se asumistukilain mukaan niihin vaikuttaa.

Edellä esitettyjen asumistukilain muutosten jälkeen niiden tapausten määrä, joissa asumistukilain mukainen tuki olisi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen mukaista tukea pienempi, laskee. Tämän lisäksi valtioneuvoston tarkoituksena on mahdollisuuksien mukaan vähentää näitä tapauksia muuttamalla asumistuen suuruuden määräytymisperusteita. Jotta kysymyksessä olevissa tapauksissa asumistuki ei laskisi myöskään vuoden 1975 heinäkuun 1 päivän ja vuoden 1976 kesäkuun 30 päivän väliseltä ajalta, asumistukilain 29 §:n säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuoden 1975 heinäkuun 1 päivän jälkeiseltä ajalta lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen mukaisesti maksettua asumistukea ei tule periä valtiolle takaisin, ellei päätös, jonka perusteella tukea on myönnetty ole virheellinen. Samalla esitetään täydennettäväksi 30 §:n voimaantulosäännöksiä.

Asumistuen saamisen edellytyksiä ja tuen suuruuden määräytymisperusteita sekä menettelyä koskeviin asumistukilain säännöksiin ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia eikä kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Voimaantulosäännöksiin ehdotetut muutokset eivät myöskään aiheuta valtion menojen lisäystä eikä valtion tulojen vähenemistä. Asumistuen kustannukset määräytyvät asumistuen suuruuden määräytymisperusteiden mukaan, jotka valtioneuvosto vuosittain vahvistaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Asumistukilain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa on säädetty, että perheeseen, joka voi saada asumistukea, katsotaan kuuluvaksi 16 vuotta täyttänyt, alle 20-vuotias lapsi, joka on kansaneläkelain tai muun lain nojalla oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen. Säännös edellyttää, että työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä on tehty päätös, ja että mainittu päätös on saanut lainvoiman. Koska tällaisen päätöksen tekeminen ja lainvoimaiseksi tuleminen saattaa monessa tapauksessa kestää jopa useita vuosia, asumistukilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työkyvyttömyyden osoittamista asianmukaisin lääkärin todistuksin voitaisiin pitää riittävänä.

Asumistukilain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan asumistukea voidaan myöntää yhteistaloudessa asuville lapsettomille aviopuolisoille enintään kahtena avioliiton solmimisvuotta seuraavana kalenterivuonna, jollei kumpikaan puolisoista avioliittoa solmittaessa ollut täyttänyt 30 vuotta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tukea voitaisiin myöntää paitsi kahtena avioliiton solmimisvuotta lähinnä seuraavana kalenterivuonna myös avioliiton solmimisvuotena.

Asumistukilain 2 §:n 2 momentissa on säädetty, että perheeseen, jolle asumistukea voidaan myöntää, voivat kuulua myös asunnon haltijan tai hänen puolisonsa, mutta ei samanaikaisesti molempien vanhemmat, lapsi perheineen sekä erityisestä syystä muukin lähiomainen. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että perheeseen voivat kuulua samanaikaisesti sekä asunnon haltijan että hänen puolisonsa mainitut sukulaiset. Lisäksi, jotta tällaisen sukulaisen tilapäinen asuminen muun perheen kanssa ei vaikuttaisi perheen tuloina huomioonotettavien tulojen määrään, säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että mainittu sukulainen katsotaan perheeseen kuuluvaksi vain milloin hänen asumisensa muun perheen kanssa on pysyväistä.

Asumistukilain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan asumistuen myöntämisen edellytyksenä on muun muassa, ettei perheen hallinnassa olevassa asunnossa asu perheeseen kuulumattomia. Säännöksen tarkoituksena on estää alivuokralaisen ottaminen asuntoon, jonka ylläpitämiseksi annetaan tukea valtion varoista. Jotta säännös ei estäisi tilapäisen avun antamista tukea saavan perheen toimesta esimer-

kiksi sellaiselle perheelle, joka on menettänyt oman asuntonsa, säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että asumistuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei perheen hallinnassa olevasta asunnosta ole luovutettu osaa perheeseen kuulumattoman henkilön käyttöön. Näin säädettäessäkin kieltoa ottaa alivuokralaisia voidaan valvoa yhtä tehokkaasti kuin aikaisemmin. Kielto koskisi sitäpaitsi myös asunnon osan luovuttamista muuhunkin kuin asumistarkoituksiin. Samalla 3 §:n 1 momentin 3 kohdan sanonta ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaiseksi verolainsäädännön sanontojen kanssa.

Asumistukilain 3 §:n 2 momentin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että asumistuen saamisen esteenä ei ole kodin, lasten tai sairaan perheenjäsenen hoidon takia tarpeellisen henkilön ja hänen lapsensa asuminen asunnossa.

Asumistukilain 3 §:n uudeksi 3 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi nykyisen 7 §:n viimeinen lause. Säännöstä ehdotetaan samalla täydennettäväksi niin, että asunnon peruskorjaus voitaisiin rinnastaa asunnon valmistumiseen ja asunnon hankkimiseen määriteltäessä näiden perusteella omassa asunnossa asuville perheille maksettavan asumistuen ulottuvuus.

Asumistukilain 4 §:n mukaan asumistukea voidaan myöntää määrättyjen veroäyrien luvusta riippumatta äyrien määräämisen jälkeen alentuneita tuloja vastaavasti. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asumistukea voitaisiin myöntää myös omaisuudesta määrätystä verosta riippumatta, milloin omaisuus on vähentynyt niin, ettei siitä olisi enää veroa suoritettava. Näin saattaa tapahtua muun muassa asumis- ja avioeron yhteydessä. Samalla säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös verotuksen toimittamisen ja verotuksen perusteena olevien tietojen ilmoittamisen välisenä aikana tapahtunut tulojen alentuminen voidaan ottaa huomioon. Säännöksen sanonta ehdotetaan tässä yhteydessä muutettavaksi yhdenmukaiseksi verolainsäädännön sanontojen kanssa. Lisäksi säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että hakijan ja hänen perheensä tulojen ja äyrien vastaavuutta selvitettäessä, tuloina ei otettaisi huomioon asetuksella määrättäviä verovapaita tuloja.

Asumistukilain 4 §:n 2 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi tuen epäämistä koskeva vastaava säännös 10 §:stä. Myös tätä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi sanonnan yhdenmukaistamiseksi verolainsäädännön sanontojen kanssa sekä täydennettäväksi siten, että selvitettäessä hakijan ja hänen perheensä tulojen ja äyrien vastaavuutta, tuloina ei otettaisi huomioon asetuksella määrättäviä verovapaita tuloja. Tuen määrään vaikuttavina tuloina verovapaat tulot tulisi ottaa huomioon niin kuin kansaneläkkeeseen suoritettavaa asumistukea määrättäessä. Jotta esimerkiksi muutokset verovapaita tuloja koskeviin säännöksiin ja uuden sosiaaliavustuksen käyttöönottaminen ei johtaisi ilman muuta syytä asumistukilain tarkistamiseen, ne verovapaat tulot, joita asumistuen suuruutta määrättäessä ei otettaisi huomioon ehdotetaan määrättäväksi asetuksella.

Asumistukijärjestelmää täytäntöönpantaessa on ollut epäselvää, mitä asumistukilain 7 §:ssä on tarkoitettu säädettäessä, että omassa asunnossa asuvan perheen asumistuen suuruuden määräytymisperusteet vahvistaa valtioneuvosto noudattaen soveltuvin osin mitä 6 §:ssä on vuokra-asunnossa asuvan perheen asumistuen määräytymisperusteista säädetty ottaen huomioon korkojen veronvähennysoikeuden. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 5 §:n säännökset asumistuen suuruuden määräämisestä koskisivat paitsi vuokra-asunnossa asuvien perheiden myös omassa asunnossa asuvien perheiden asumistuen suuruuden määräämistä. Lisäksi 5 §:n säännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että jo siinä säädettäisiin, että asumistuki määrätään kohtuullisten asumismenojen perusteella. Asumistukilain 5 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että perusomavastuuosuuksien markkamääriä ja asumistuen prosenttimääriä ei enää voitaisi vahvistaa eri suuruiseksi sen mukaan milloin asunto on valmistunut. Asunnon iästä johtuvat asumiskustannusten eroavuudet voidaan ottaa riittävästi huomioon enimmäisasumismenoja määrättäessä.

Omassa asunnossa asuvan perheen asumistuen suuruuden määräytymisperusteista ehdotetaan säädettäväksi yhtä yksityiskohtaisesti kuin vuokralaisena asuvan perheen asumistuen suuruuden määräytymisperusteista on säädetty. Säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi 6 §:ään. Voimassa olevan asumistukilain 6 §:n 2 momentin ja 8 §:n säännökset ehdotetaan siirrettäväksi 7 §:ään.

Asumistukilain voimassa olevan 8 §:n mukaan perheelle myönnettävän asumistuen suuruutta määrättäessä voidaan ottaa huomioon perheen koosta riippuen enintään valtioneuvoston vahvistamat asunnon pinta-alan neliömetrimäärät. Asumistukea ei sen mukaan voida myön-

tää valtioneuvoston vahvistamien enimmäisneliömetrimäärien ylittävältä osalta siinäkään tapauksessa, että asumismenot huoneistossa ovat enimmäisneliömetrimäärän ja enimmäisasumismenojen mukaisia asumismenoja pienemmät. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtioneuvoston perheen koon mukaan vahvistamien asunnon pinta-alan kohtuullisten neliömetrimäärien soveltaminen ei johtaisi muutoin kohtuullisten asumismenojen huomiotta jättämiseen.

Asumistukilakiin ehdotetaan lisättäväksi asumistuen määräämisen perusteena olevien asumismenojen laskemista koskeva säännös. Säännös ehdotetaan sijoitetavaksi 8 §:ään.

Asumistukilain 10 §:n mukaan asumistuki voidaan evätä tai lakkauttaa taikka myöntää tai vahvistaa alennettuna mikäli hakijan taloudelliset olosuhteet selvästi ovat paremmat kuin heille määrättyjen veroäyrien määrä edellyttää. Asumistukea ei sen sijaan voida voimassa olevan säännöksen nojalla myöntää tai vahvistaa todellisia tuloja vastaavasti viimeksi toimitetussa kunnallisverotuksessa määrättyjen äyrien edellyttämää määrää suurempana milloin kaikki tuen saamisen edellytykset ovat olemassa, vaikka hakijan tulot asumistukea haettaessa olisivatkin viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen pysyvästi alentuneet. Asumistukilain 10 §:n säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että tulojen aleneminen voitaisiin asumistuen suuruutta määrättäessä ottaa huomioon.

Asumistukilain 10 §:n säännöksiä ehdotetaan muutoin muutettavaksi samoilla perusteilla kuin 4 §:n säännöksiä. Verovapaiden tulojen huomioon ottamisesta tuensaajan ja hänen perheensä tulojen ja äyrien vastaavuutta selvitettäessä ehdotetaan 10 §:ssä säädettäväksi samalla tavalla kuin 4 §:ssä.

Sosiaalilautakunnan ja sen alaisen viranhaltijan asumistukea koskeva päätös on voimassa olevien säännösten mukaan annettava tiedoksi kunnallislaissa säädetyssä järjestyksessä. Tiedoksianto voidaan sen mukaan näissä tapauksissa suorittaa vain asianomaiselle henkilökohtaisesti annettavalla pöytäkirjan otteella. Tiedoksiantomenettelyä yksinkertaistamalla asumistukiasiain käsittelyä voidaan jouduttaa. Tämän vuoksi lain 14 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan sosiaalilautakunnan ja sen alaisen viranhaltijan asumistukea koskeva päätös voitaisiin antaa tiedoksi myös toimittamalla se hakijalle tai tuensaajalle virkakirjeessä postitse. Lisäksi ehdotetaan, että tiedoksiantamisen tulisi muutoin tapahtua tiedoksiantamisesta hallintoasioissa annetussa laissa säädetyssä järjestyksessä.

Aumistuki myönnetään maksettavaksi toistaiseksi. Sosiaalilautakunnan tulee vähintään kerran vuodessa tarkistaa, että asumistuen saamisen edellytykset ovat olemassa ja vahvistaa tuen määrä. Tavoitteena on ollut järjestelmä, jonka mukaan asumistukea ei tulisi muuttaa myöntämisen ja tarkistuksen tai tarkistusten välillä. Nykyisessä asumistukilaissa ei kuitenkaan ole tästä nimenomaista säännöstä. Sosiaalilautakunta on niin ollen velvollinen käsittelemään jokaisen hakemuksen riippumatta siitä, onko hakijalle aikaisemmin annettu päätös asumistukiasiassa vai ei, ja ottamaan huomioon vähäisimmätkin asumistuen myöntämiseen ja tuen määrään vaikuttavissa seikoissa tapahtuneet muutokset. Asumistukilain 15 §:n säännöksiä esitetään muutettavaksi siten, että asumistuen myöntämisen ja tarkistamisen tai tarkistamisten välisenä aikana tuen määrää ei saisi muuttaa ellei tuensaaja perheineen muuta asunnosta, johon hänelle on tukea myönnetty tai luovuta sen tai sen hallintaan oikeuttavien osakkeiden omistusoikeutta perheeseen kuulumattomalle.

Samalla 15 §:n säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asumistuen saaja on velvollinen viivytyksettä ilmoittamaan sosiaalilautakunnalle tuen lakkauttamiseen johtavista muutoksista sekä antamaan lautakunnalle tuen saamisen edellytysten olemassaolon ja tuen määrän tarkistamiseksi tarpeelliset tiedot, ja että jos tuensaaja ei sosiaalilautakunnan kehoituksesta kohtuullisessa ajassa ilmoita asumistuen saamisen edellytysten tarkistamiseksi ja asumistuen määrän vahvistamiseksi tarvittavia tietoja, asumistuki tulee lakkauttaa.

Asumistukilain 16 §:n säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi sanat sosiaalilautakunnan toimesta postisiirtoliikkeen välityksellä, jotta asumistukien maksatus voitaisiin myöhemmin järjestää tapahtuvaksi keskitetyisti asuntohallituksen toimesta.

Asumistukilain 17 §:n säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että käsittelykorvaus maksettaisiin vain asumistuen myöntämistä ja tuen määrän tarkistamista koskevien päätösten lukumäärän perusteella. Hakemuksen hylkäämistä ja tuen lakkauttamista koskevista päätöksistä aiheutuvat kustannukset tulisi kuitenkin ottaa huomioon säädettäessä asetuksella korvauksen määrästä. Muutos helpottaisi automaattisen

tietojen käsittelyn hyväksikäyttämistä korvauksien maksamisessa. Lisäksi ehdotetaan, että korvaus voisi olla eri suuruinen eri kunnissa sen mukaan miten asumistukitoiminnan kustannuksiin vaikuttavat olosuhteet niissä vaihtelevat.

Asumistukilain 18 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös määräajasta, jonka kuluessa kunnan tekemästä hakemuksesta käsittelykorvaukset on maksettava. Korvauksien maksaminen on suunniteltu myöhemmin tapahtuvaksi säännöllisin aikavälein asuntohallituksen toimesta ilman eri hakemusta.

Asumistukilain 18 §:n 2 momentissa on säädetty, että asetuksella voidaan asuntohallituksen päätettäväksi 1 momentin mukaan kuuluvia asioita siirtää lääninhallitukselle. Saman pykälän 1 momentissa ei kuitenkaan ole säädetty lainkaan asuntohallituksen tehtävistä. Momentti ehdotetaan poistettavaksi.

Asumistukilain 19 §:n voimassa olevat säännökset menettelystä siinä tapauksessa, että asumistukea on määrätty tai maksettu virheellisesti, ovat puutteelliset. Tämän vuoksi 19 § ehdotetaan korvattavaksi uusilla säännöksillä, joissa säädettäisiin sosiaalilautakunnan velvollisuudesta omasta aloitteestaan oikaista lainvoiman saaneessa asumistukea koskevassa päätöksessä todetut virheet ja velvollisuudesta ryhtyä muihin toimenpiteisiin virheen vaikutusten korjaamiseksi sekä mahdollisuudesta olla perimättä takaisin liikaa maksettua asumistukea esimerkiksi silloin, kun liikaa maksetun tuen määrä on vähäinen tai kun sen takaisin periminen olisi tuen saajalle kohtuutonta.

Asumistukilain 20 §:ssä on säädetty, että oikaisumenettelystä on muutoin voimassa mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 7 luvussa on säädetty. Asumistukijärjestelmässä ei nykyisellään kuitenkaan ole sellaisia valtion ja kunnan välisiä suhteita, joihin voitaisiin soveltaa mainittua lakia. Mainitun lain 7 luvun säännökset eivät muutoinkaan sovellu nykyiseen asumistukijärjestelmään. Tämän vuoksi 20 §:n nykyiset säännökset ehdotetaan kumottavaksi. Tähän kohtaan ehdotetaan sijoitetavaksi asuntohallituksen suorittamaa valvontaa ja kunnan vastuuta virheellisesti myönnetyn asumistuen valtiolle aiheuttamasta vahingosta koskevat uudet säännökset.

Asumistukilain 29 §:n säännöksiä ehdotetaan yleisperusteluissa esitettyyn viitaten muutettavaksi siten, että vuoden 1975 heinäkuun 1 päivänä ja vuoden 1976 kesäkuun 30 päivän väliseltä ajalta lapsiperheiden asumistuesta annetun lain mukaisesti souritettu asumistuki saataisiin kaikissa tapauksissa olla perimättä takaisin valtiolle, ellei sitä ole myönnetty virheellisin perustein.

Voimassa olevasta asumistukilaista puuttuvat kokonaan säännökset lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla virheellisesti myönnetyn asumistuen perimisestä ja perimättä jättämisestä takaisin valtiolle. Tällaisen tuen takaisin periminen ja siitä luopuminen ehdotetaan säädettäväksi asuntohallituksen tehtäväksi. Säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi 30 §:n uudeksi 4 ja 5 momentiksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

asumistukilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 18 §:n 2 momentti

muutetaan lain 2 §, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15, 16 ja 17 §, 18 §:n 1 momentti, 19 ja 20 § sekä 29 §:n 3 ja 4 momentti,

näistä 3 §:n 1 momentti sekä 4 § sellaisena kuin ne ovat muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla (1083/75) sekä

lisätään lain 3 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 14 §:ään uusi 4 momentti sekä 30 §:ään uusi 4 ja 5 momentti seuraavasti:

2 §.

Perheeksi, joka voi saada tässä laissa tarkoitettua asumistukea, katsotaan:

1) yhteistaloudessa asuvat henkilöt, joihin kuuluu vähintään yksi asunnonhaltijan tai hänen kanssaan muutoin kuin tilapäisesti asuvan

henkilön huollettavana oleva alle kuusitoistavuotias oma, otto- tai kasvattilapsi tahi kuusitoista vuotta täyttänyt, mutta alle kaksikymmentävuotias lapsi, joka jatkaa koulunkäyntiään tai opintojaan, taikka joka on pysyvästi työkyvytön; sekä

2) yhteistaloudessa asuvat lapsettomat aviopuolisot avioliiton solmimisvuotena ja kahtena sitä lähinnä seuraavana kalenterivuotena, jollei kumpikaan puolisoista avioliittoa solmittaessa ollut täyttänyt kolmeakymmentä vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun perheeseen voivat myös kuulua asunnon haltijan ja hänen puolisonsa vanhemmat, lapsi perheineen sekä erityisestä syystä muukin lähiomainen, milloin tällainen henkilö pysyvästi asuu perheen kanssa.

3 §.

Perheille maksettavan asumistuen saamisen edellytyksenä on:

1) että perheen hallinnassa oleva asunto on kelvollinen asuntona käytettäväksi;

2) ettei perheen hallinnassa olevasta asunnosta ole luovutettu osaa perheeseen kuulumattoman henkilön käyttöön;

3) ettei perheeseen kuuluville henkilöille kunnallisverotuksessa määrättyjen veroäyrien luku yhteensä ylitä valtioneuvoston vuosittain vahvistamaa määrää; sekä

4) ettei perheeseen kuuluville henkilöille ole määrätty veroa omaisuudesta.

Asumistuen saamisen esteenä ei kuitenkaan ole kodin, lasten tai sairaan perheenjäsenen hoidon takia tarpeellisen henkilön ja hänen lapsensa asuminen asunnossa.

Valtioneuvosto voi määrätä, että asumistukea myönnetään vain määrättynä ajanjaksona valmistuneessa tai peruskorjatussa taikka hankitussa omassa asunnossa asuville perheille.

— — — — — — — — — — — — — —

4 §.

Sen estämättä, mitä 3 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa on säädetty, voidaan asumistukea myöntää, jos perheeseen kuuluvien henkilöiden tulot asetuksella säädettäviä verovapaita tuloja lukuun ottamatta ovat asumistukea haettaessa tai tarkistettaessa pysyvästi alentuneet niin, ettei niiden arvioida ylittävän määrättyjen veroäyrien edellyttämiä tuloja, ja jos perheeseen kuuluvien henkilöiden omaisuus on vähentynyt niin, ettei siitä ole suoritettava veroa.

Asumistuki voidaan evätä tai lakkauttaa, mikäli perheeseen kuuluvien henkilöiden tulot asetuksella säädettäviä verovapaita tuloja lukuunottamatta taikka taloudelliset olosuhteet muutoin selvästi ovat paremmat, kuin heille määrättyjen veroäyrien määrä edellyttää, tai mikäli muu erityinen syy antaa siihen aihetta.

5 §.

Perheille maksettavan asumistuen suuruus on perheen koosta sekä perheeseen kuuluville henkilöille määrättyjen veroäyrien yhteismäärästä riippuen 55—90 prosenttia markkamääräisen perusomavastuuosuuden ylittävästä kohtuullisten asumismenojen määrästä.

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain 1 momentissa tarkoitetut perusomavastuuosuuksien markkamäärät sekä asumistuen prosenttimäärät.

6 §.

Vuokra-asunnossa asuvan perheen asumismenoiksi luetaan vuokra sekä erikseen suoritettavat lämmityskustannukset ja vesimaksut asunnosta.

Omassa asunnossa asuvan perheen asumismenoiksi luetaan asunto-osakeyhtiölle tai vastaavalle yhteisölle suoritettava vastike, erikseen suoritetut lämmityskustannukset ja vesimaksut, kiinteistön hoitomenot, asunnon hankkimiseen ja peruskorjaukseen otettujen yleisten rahoituslaitosten sekä valtion, kunnan ja seurakunnan myöntämien henkilökohtaisten lainojen vuotuiset lyhennykset kahden prosentin suuruisina laskettuna valtioneuvoston määräämänä ajankohtana jäljellä olleesta lainapääomasta sekä lainojen vuotuiset korot enintään pitkäaikaisista lainoista yleisesti perittävän koron määrän mukaan laskettuna sanotusta lainapääomasta.

Valtioneuvosto voi määrätä minkä määräisinä kiinteistön hoitomenot sekä erikseen suoritettavat lämmityskustannukset ja vesimaksut otetaan huomioon. Asumismenoja laskettaessa on otettava huomioon korkojen veronvähennysoikeus valtioneuvoston määräämällä tavalla.

7 §.

Asumismenojen kohtuullisen määrän laskemiseksi valtioneuvosto vahvistaa vuosittain asunnon sijainnin, koon, iän ja varustetason mukaan enimmäisasumismenot neliömetriä kohden kuukaudessa sekä perheen koon mukaan asunnon pinta-alan kohtuulliset neliömetrimäärät.

8 §.

Kohtuullisina asumismenoina otetaan huomioon 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot tai asunnon pinta-alan neliömetrimäärän ja valtioneuvoston vahvistamien enimmäisasumismenojen tulo, milloin se on pienempi kuin 6 §:ssä tarkoitettujen asumismenojen yhteismäärä, taikka valtioneuvoston vahvistamien asunnon pinta-alan kohtuullisen neliömetrimäärän ja enimmäisasumismenojen tulo, milloin se on pienempi kuin sekä 6 §:ssä tarkoitettujen asumismenojen yhteismäärä että asunnon pinta-alan neliömetrimäärän ja valtioneuvoston vahvistamien enimmäisasumismenojen tulo.

10 §.

Jos perheeseen kuuluvien henkilöiden tulot asetuksella säädettäviä verovapaita tuloja lukuun ottamatta ovat asumistukea haettaessa tai tarkistettaessa pysyvästi alentuneet, niin etteivät ne vastaa määrättyjen veroäyrien edellyttämiä tuloja, asumistuki voidaan myöntää alentuneita tuloja vastaavasti.

Mikäli perheeseen kuuluvien henkilöiden tulot asetuksella säädettäviä verovapaita tuloja lukuun ottamatta taikka taloudelliset olosuhteet muutoin selvästi ovat paremmat, kuin heille määrättyjen veroäyrien määrä edellyttää, tai mikäli muu erityinen syy antaa siihen aihetta, asumistuki voidaan myöntää pienempänä tai vahvistaa pienemmäksi kuin määrättyjen veroäyrien määrä edellyttää.

14 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sosiaalilautakunnan ja sen alaisen viranhaltijan asumistukea koskeva päätös voidaan toimittaa asianomaiselle tiedoksi virkakirjeessä postitse. Tiedoksisaannin katsotaan tällöin tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös asianomaisen ilmoittamalla osoitteella varustettuna on annettu postin kuljetettavaksi. Muutoin on noudatettava mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/66) on säädetty.

15 §.

Sosiaalilautakunnan on vähintään kerran vuodessa tarkistettava myönnettyjen asumistukien saamisen edellytysten olemassaolo, sekä tuen määrä huomioon ottaen tuen määrään vaikuttavissa seikoissa tapahtuneet muutokset. Asumistuki lakkautetaan tai suoritetaan tarkistettuna tämän momentin nojalla valtioneuvoston määräämästä ajankohdasta lukien.

Sosiaalilautakunnan tulee lakkauttaa asumistuki ennen 1 momentissa tarkoitetun tarkistuksen suorittamista, milloin perhe muuttaa asunnosta, johon tukea on myönnetty, taikka milloin asunnon tai sen hallintaan oikeuttavien osakkeiden omistusoikeus siirtyy perheeseen kuulumattomalle henkilölle. Asumistuki lakkautetaan tämän momentin nojalla muuttoa tai luovutusta seuraavan kuukauden alusta.

Asumistuen myöntämisen ja 1 momentissa tarkoitetun tarkistamisen taikka 1 momentissa tarkoitettujen tarkistamisten välisenä aikana asumistuen määrää ei saa tuen saamiseen tai määrään vaikuttavissa seikoissa tapahtuneen muutoksen perusteella muutoin muuttaa. Asumistuen myöntämistä tai tarkistamista koskevan päätöksen oikaisemisesta säädetään jäljempänä 19 §:ssä erikseen.

Asumistuen saaja on velvollinen ilmoittamaan viivytyksettä sosiaalilautakunnalle 2 momentissa tarkoitetusta muutosta ja luovutuksesta sekä antamaan lautakunnalle asumistuen saamisen edellytysten ja tuen määrän tarkistamiseksi tarvittavat tiedot. Jos tuen saaja ei sosiaalilautakunnan kehoituksesta kohtuullisessa ajassa ilmoita asumistuen saamisen edellytysten ja tuen määrän tarkistamiseksi tarvittavia tietoja, asumistuki tulee lakkauttaa sen kuukauden alusta, jolloin asumistukien tarkistukset tulevat voimaan.

16 §.

Asumistuki maksetaan kunkin kuukauden ensimmäisenä tai toisena arkipäivänä. Tuki suoritetaan täysin markoin jättämällä ylimenevät pennit lukuun ottamatta. Valtioneuvoston vahvistamaa markkamäärää pienempää asumistukea ei kuitenkaan makseta.

17 §.

Kunnalle suoritetaan valtion varoista korvauksena asumistukea koskevien asioiden hoitamisesta asetuksella säädettävä määrä kustakin kunnan tekemästä päätöksestä, jolla on myönnetty asumistukea tai tarkistettu tuen määrää lukuunottamatta 19, 20 ja 21 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä. Korvauksen määrä on säädettävä sellaiseksi, että se vastaa asumistukiasiain käsittelystä aiheutuvia keskimääräisiä todellisia kustannuksia lukuunottamatta lautakunnan jäsenille suoritettavia palkkioita ja korvauksia. Korvauksen määrä voidaan säätää eri suurui-

seksi asumistukea koskevien asioiden hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin vaikuttavien olosuhteiden eroavuuksien mukaan.

18 §.

Edellä 17 §:ssä mainitut korvaukset maksetaan kunnalle neljännesvuosittain jälkikäteen.

19 §.

Milloin asumistuen myöntämistä tai tuen määrän tarkistamista koskeva sosiaalilautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tietoon asumistuen myöntämiseen ja tuen määrään vaikuttavasta seikaista, taikka milloin päätös on tehty ilmeisesti lakia virheellisesti soveltaen, sosiaalilautakunnan tulee hakemuksetta ja ilman eri määräystä käsitellä asia uudelleen. Asumistuki myönnetään uuden päätöksen mukaisena päätöksen tekemistä seuraavan kuukauden alusta.

Milloin asumistukea on sosiaalilautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan päätöksellä myönnetty vähemmän, kuin tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaan olisi tullut myöntää, maksamatta jäänyt asumistuki tulee suorittaa tuensaajalle taannehtivasti.

Milloin asumistukea on sosiaalilautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan päätöksellä myönnetty enemmän, kuin tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaan olisi tullut myöntää, ja milloin asumistukea on maksettu enemmän, kuin tämän lain nojalla tehty asumistuen myöntämistä koskeva päätös olisi edellyttänyt, liikaa maksettu asumistuki tulee, ellei sen perimättä jättämisestä tehdä hakemusta lääninoikeudelle, periä takaisin myöhemmin maksettavista asumistuen eristä. Takaisin perimiseen saa kuukausittain maksettavasta asumistuesta käyttää enintään yhden kolmasosan tuen määrästä.

Milloin 3 momentissa tarkoitettua virheellisesti maksettua asumistukea tai sen osaa ei saada perityksi myöhemmin maksettavista asumistuen eristä, tulee sosiaalilautakunnan tai, milloin virheellinen maksaminen on tapahtunut muun viranomaisen toimesta, asianomaisen muun viranomaisen vaatia lääninoikeudessa tuen nostajan velvoittamistan suorittamaan 3 momentissa tarkoitettu virheellisesti myönnetty tai maksettu asumistuki valtiolle, jollei samaa saatavaa koskevaa vaatimusta esitetä yleisessä tuomioistuimessa.

Lääninoikeus voi sosiaalilautakunnan esityksestä tai tuen nostajan hakemuksesta taikka 4 momentissa tarkoitetun käsittelyn yhteydessä päättää, että 3 momentissa tarkoitettu virheellisesti maksettu tai myönnetty asumistuki saadaan jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin valtiolle.

20 §.

Milloin asuntohallituksen tietoon on tullut, että sosiaalilautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan asumistukea koskeva lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tietoon asumistuen saamiseen ja tuen määrään vaikuttavista seikoista tai, että päätös on tehty lakia virheellisesti soveltaen, taikka että asumistukea on sosiaalilautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan toimesta maksettu toisin kuin asumistuen myöntämistä koskeva päätös olisi edellyttänyt, asuntohallituksen tulee, ellei virhe ole vähäinen, kehottaa sosiaalilautakuntaa ryhtymään 19 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin päätöksen ja maksatuksen oikaisemiseksi sekä liikaa maksetun asumistuen perimiseksi takaisin valtiolle.

Sosiaalilautakunta voi, jos se 1 momentissa tarkoitetun kehotuksen saatuaan katsoo, ettei päätöstä ole syytä muuttaa, saattaa asian lääninoikeuden ratkaistavaksi.

Milloin sosiaalilautakunta ei 1 momentissa tarkoitetun kehotuksen saatuaan ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin liikaa maksetun asumistuen perimiseksi takaisin valtiolle, lääninoikeus voi asuntohallituksen vaatimuksesta velvoittaa asumistukea myöntäneen kunnan korvaamaan valtiolle liikaa maksetun asumistuen.

29 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Jos lapsiperhe, jolle 28 §:n nojalla on suoritettu asumistukea, ei tämän lain nojalla olisi sen voimaantulon jälkiseltä ajalta ollenkaan oikeutettu asumistukeen tai milloin se olisi tämän lain nojalla sanotulta ajalta oikeutettu pienempään asumistukeen, kuin mitä se lapsiperheiden asumistuesta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen mukaan on saanut, sosiaalilautakunnan tulee lakkauttaa 28 §:n nojalla suoritettu asumistuki ja jatkaa asumistuen maksamista tämän lain edellyttämässä laajuudessa viimeistään 1 päivästä heinäkuuta 1976.

Vuoden 1975 heinäkuun 1 päivän ja vuoden 1976 kesäkuun 30 päivän välisenä aikana 28 §:n nojalla suoritettua asumistukea ei

ole perittävä tuen saajalta takaisin valtiolle, ellei päätös, jonka mukaisesti tukea on maksettu, perustu virheelliseen tietoon asumistuen myöntämisen edellytyksistä tai tuen määrään vaikuttavista seikoista eikä päätöstä ole tehty lakia virheellisesti soveltaen ja ellei tukea ole maksettu enemmän kuin päätös olisi edellyttänyt.

30 §.

Ennen vuoden 1975 heinäkuun 1 päivää ja sen jälkeen 1 ja 2 momentin nojalla virheellisesti myönnetty tai maksettu sekä 29 §:n 4 momentissa tarkoitettu virheellisesti myönnetty tai maksettu asumistuki on asuntohallituksen toimesta perittävä tuen nostajalta takaisin valtiolle, ellei asuntohallitus katso, ettei edellä tarkoitettua virheellisesti myönnettyä tai maksettua asumistukea ole sen vähäisyyden vuoksi tai muusta erityisestä syystä jätettävä perimättä takaisin.

Milloin asumistuen nostaja ei suorita edellä 4 momentissa tarkoitettua virheellisesti myönnettyä tai maksettua asumistukea, tulee asuntohallituksen, jollei samaa saatavaa koskevaa vaatimusta esitetä yleisessä tuomioistuimessa, vaatia lääninoikeudessa tuen nostajan velvoittamista suorittamaan 4 momentissa tarkoitettu virheellisesti maksettu asumistuki takaisin valtiolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Olavi Hänninen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaiksi.

Yleisperustelut.

Valtiovarainministeriö on 1 päivälle helmikuuta 1973 päivätyllä yleiskirjeellään n:o TM 2015 saattanut tiedoksi valtioneuvoston samana päivänä antamat valtion tulo- ja menoarvion soveltamista koskevat yleismääräykset. Sanotut yleismääräykset sisältävät määräyksiä eräiden virkojen ja toimien perustamismenettelyn uudistamisesta (2.1.1.), virkojen ja toimien nimien tai tehtäväpiirin muuttamisesta eräissä tapauksissa (2.1.2.) ja viran tai toimen siirtämisestä saman viraston tai laitoksen puitteissa (2.1.3.). Vastaavat yleismääräykset oli aikaisemmin annettu vuosina 1968 ja 1969.

Yleismääräysten kohdan 2.1.1. mukaan saadaan virastossa tai laitoksessa lakkautettujen avoimina olleiden virkojen ja toimien tilalle, asiaa eduskunnalle alistamatta, asetuksella perustaa uusia virkoja tai toimia kohdassa mainituin edellytyksin. Kohdan 2.1.2. mukaan muun muassa peruspalkkaisen viran tai toimen nimi saadaan muuttaa asetuksella kohdassa mainituin edellytyksin. Kohdan 2.1.3. mukaan määrättyyn viraston tai laitoksen yksikköön tai määrättyjä tehtäviä varten perustettu peruspalkkainen virka tai toimi saadaan viraston tai laitoksen sisällä siirtää, eräin kohdassa mainituin edellytyksin, valtioneuvoston päätöksellä.

Nämä järjestelyvaltuudet perustuvat kohtien 2.1.1. ja 2.1.3. osalta vuoden 1968 ja 1975 sekä kohdan 2.1.2. osalta vuoden 1969 tulo- ja menoarvion yleisperusteluihin sisältyvään vastaavaan lausumaan. Valtuuksien hyväksytyksi tulemisen on katsottu tarkemmin perustuvan siihen, ettei yleisperusteluja ole eduskuntakäsittelyssä tältä osin muutettu ja valtuuksien jatkuvan olemassaolon siihen budjettikäytännön periaatteeseen, jonka mukaan perusteluja on noudatettava siksi kunnes ne on uudella perustelulla tai ylemmänasteisella säännöksellä muutettu tai kumottu.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on kirjeellään 13. 2. 1975 n:o 429 kiinnittänyt hallituksen huomiota järjestelyvaltuuksiin. Oikeuskansleri on ilmoittanut käsityksenään, että järjestelyvaltuuksien jatkuvan soveltamisen perustana tulisi olla valtiosäännön edellyttämässä järjestyksessä säädetty, siihen oikeuttava laki.

Hallitus on vuoden 1975 valtiopäivillä esittänyt eduskunnan hyväksyttäväksi virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslain (Hallituksen esitys n:o 34/75). Lakiehdotus perustui pääosiltaan niiden periaatteiden varaan, jotka eduskunta oli edellämainittujen tulo- ja menoarvioiden yleisperusteluissa hyväksynyt. Sanottu esitys jäi lepäämään yli vaalien. Uusi eduskunta hylkäsi esityksen.

Nyt tehtävä esitys poikkeaa aikaisemmasta siten, että esityksen mukaan virkajärjestelyvaltuusasiat valmistellaan ja esitellään keskitetysti valtiovarainministeriön toimesta sekä, että vakinaisten virkojen ja toimien järjestelyä tarkoittavat asetukset ja valtioneuvoston päätökset on alistettava eduskunnalle ja kumottava, jos eduskunta niin päättää.

Esitys ei lisää valtion menoja. Virkajärjestelyjen tarkoituksena ja yhtenä tärkeänä edellytyksenä on, että kullakin toimenpiteellä kustannuksia säästyy.

Laki olisi tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian.

Hallituksen käsityksen mukaan laki on säädettävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla.

Erityisperustelut.

1 §. Virastoissa ja laitoksissa ilmenee toiminnan kehittymisestä johtuen jatkuvasti koulutukseltaan tai määrällisesti aikaisemmasta poikkeavaa henkilökunnan tarvetta. Samanaikaisesti saattaa viraston tai laitoksen viroista tai

toimista osa osoittautua tarpeettomiksi tai ainakin vähemmän tärkeiksi eikä niille myöskään saada hoitajaa. Lähtökohtana on pidettävä, että virastojen ja laitosten uudet tai lisääntyneet tehtävät on ensisijaisesti pyrittävä hoitamaan viraston tai laitoksen jo olemassa olevan henkilökunnan sijoitusta ja käyttöä tarpeen mukaan uudelleen järjestelemällä ja sen työskentelyä tehostamalla, mutta myös virkojen ja toimien sekä ylimääräisten toimien lukumäärä ja laatu olisi voitava virastoissa ja laitoksissa joustavasti sopeuttaa kulloinkin ilmenevää tarvetta vastaavaksi ja siis pienehköt organisatoriset muutokset toteuttaa nopeasti ja tehokkaasti.

Tämän vuoksi ehdotetaan lain 1 §:ään otettavaksi määräykset, joiden mukaan virastossa tai laitoksessa lakkautettujen ja avoimina olleiden virkojen ja toimien tilalle saataisiin asetuksella perustaa uusia virkoja tai toimia edellyttäen, etteivät perustettavat virat ole tuomarin virkoja ja että perustettava virka tai toimi on sellainen, joka asianomaisesta virastosta tai laitoksesta annetun lain tai aikaisempien tulo- ja menoarvioesitysten yhteydessä eräiden uusien virkojen ja toimien perustamisesta annettujen lakien mukaan on sanottuun virastoon tai laitokseen lupa perustaa. Lisäksi edellytetään, että järjestelyllä voidaan lisätä viraston tai laitoksen toiminnan tehokkuutta tai muutoin säästää valtion menoja. Vastaavin edellytyksin olisi mahdollista lakkautettujen virkojen tai toimien tilalle perustaa uusia ylimääräisiä toimia siinä järjestyksessä kuin ylimääräisten tointen perustamisesta on erikseen säädetty.

Virkojen ja toimien sanotunlaisesta lakkauttamisen ja perustamisen tarkemmista edellytyksistä säädettäisiin lain 7 §:n valtuussäännöksen nojalla asetuksella. Näitä lisäedellytyksiä olisivat muun muassa seuraavat.

a) perustettavien virkojen tai toimien peruspalkkojen ja sopimuspalkkojen yhteismäärä ei ylitä lakkautettujen virkojen ja toimien peruspalkkojen ja sopimuspalkkojen yhteismäärää;

b) perustettavien virkojen tai toimien kokonaispalkkausten yhteismäärä ei ylitä lakkautetuista viroista ja toimista maksettujen kokonaispalkkausten yhteismäärää.

2 §. Valtionhallinnossa on yli 1 700 viran tai toimen nimeä. Vakinaisten virkojen ja toimien nimet vahvistetaan joko viraston tai laitoksen järjestysmuodon perusteita koskevalla lailla taikka vuosittain tulo- ja menoarvion yhteydessä annettavalla virkatyyppilailla.

Monet virkojen nimet ovat vanhentuneita, tarpeettoman yksityiskohtaisia, kielellisesti kömpelöitä ja samanlaatuisissa tehtävissäkin epäyhtenäisiä ja sekaannusta aiheuttavia. Tämän vuoksi virkojen nimien yksinkertaistamista, yhdenmukaistamista ja nykyaikaistamista olisi voitava jatkaa joustavasti silloin kun se ei aiheuta menojen lisääntymistä tai lainsäädäntötoimenpiteitä eikä vaikuta viran tai toimen haltijan oikeuksiin.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 2 §:ään otetaan määräykset, joiden mukaan virkojen ja toimien nimien yksinkertaistamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi sekä saattamiseksi paremmin vastaamaan muuttuneita tehtäviä, niitä saataisiin asetuksella muuttaa, mikäli muutos ei aiheuta palkkausmenojen lisäämistä eikä vaikuta viran tai toimen haltijan oikeuksiin. Lisäksi tulisi asetukseen otettavaksi muun muassa se edellytys, ettei peruspalkkaisen viran tai toimen laatu nimenmuutoksen yhteydessä muutu.

3 §. Myönnettäessä määrärahoja opetus- ja tutkimusalan virkojen tai toimien perustamiseen valtion yliopistoihin, korkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin on yleensä mainittu yksityiskohtaisesti viran tai toimen tehtäväpiiri (opetus- ja tutkimusala). Tästä johtuen olisi pelkästään opetusalaa koskevat muutokset myös yleensä pitänyt saattaa eduskunnan päätettäviksi, vaikka viran tai toimen nimikkeen ja palkkausperusteiden osalta ei olisi tapahtunut muutoksia.

Jotta opetus- ja tutkimushenkilökunnan käyttäminen voitaisiin nykyistä joustavammin ja tehokkaammin sopeuttaa laajenevan ja kehittyvän korkeakoululaitoksen ja muun opetustoimen tavoitteiden ja tarpeiden mukaiseksi, ehdotetaan lain 3 §:n 1 momenttiin otettavaksi määräykset, joiden mukaan edellä mainittujen tavoitteiden ja tarpeiden saavuttamiseksi saadaan opetus- ja tutkimustehtäviä varten valtion yliopistoon, korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen perustetun avoimeksi tulleen viran tai toimen opetusala tai tehtäväpiiri asetuksella määrätä toiseksi kuin miksi se on virkaa tai tointa perustettaessa määritelty. Tällöin edellytetään, että opetusala- tai tehtäväpiirimuutokset ovat sen mukaiset kuin asianomaisten lakien mukaan voidaan tehdä. Samaa menettelyä noudatettaisiin muutettaessa 1 momentissa tarkoitetun mutta täytettynä olevan viran tai toimen opetusalaa tai tehtäväpiiriä, kuitenkin edellytyksellä, että viran tai toimen haltija on antanut siihen suostumuksensa.

4 §. Jotta olisi mahdollista, että viraston tai laitoksen piirissä esiintyvä työvoiman tarve voitaisiin ensisijaisesti tyydyttää viraston tai laitoksen palveluksessa jo olevan henkilökunnan sisäisin siirroin, ehdotetaan lain 4 §:ään otettavaksi määräykset, joiden mukaan niissäkin tapauksissa, joissa virka tai toimi on perustettu viraston tai laitoksen määrättyyn osastoon, toimistoon, piiriin tai muuhun yksikköön tahi määrättyjä tehtäviä varten, saataisiin virkoja ja toimia sanotun viraston tai laitoksen sisällä siirtää valtioneuvoston päätöksellä ellei oikeutta siirtämiseen ole jo muulla tavalla järjestetty, kuitenkin edellytyksellä, että siirto ei loukkaa virkamiehen oikeuksia ja että laista tai asetuksesta ei muuta johdu.

5 §. Virkajärjestelyvaltuuksien käytön keskittämiseksi ja valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan, että järjestelyvaltuuksien käyttämistä tarkoittavat asetukset ja valtioneuvoston päätökset esitellään valtiovarainministeriön toimesta.

Koska kukin ministeriö kantaa vastuun oman hallinnonalansa toiminnasta ja kehittämisestä, lähdetään luonnollisesti siitä, että mainittujen asetusten ja päätösten valmistelu tapahtuu asianomaisen ministeriön esityksen pohjalta.

6 §. Virkojen ja toimien järjestelyitä koskevat asetukset ja valtioneuvoston päätökset on ehdotuksen mukaan alistettava eduskunnalle ja kumottava, jos eduskunta niin päättää.

7 §. Vastaavat periaatteet kuin vakinaisten virkojen osalta tulisivat sovellettavaksi ylimääräisiä toimia koskeviin virkajärjestelyihin. Näistä sekä muista virkajärjestelyn edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaki.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Viraston tai laitoksen toiminnan tehostamiseksi sekä muutoinkin valtion menojen säästämiseksi saadaan virastossa tai laitoksessa lakkautettujen avoimina olleiden virkojen ja toimien tilalle asetuksella perustaa uusia virkoja tai toimia edellyttäen, etteivät perustettavat virat ole tuomarin virkoja ja että perustettava virka tai toimi on sellainen, joka asianomaisesta virastosta tai laitoksesta annetun lain tai aikaisempien tulo- ja menoarvioesitysten yhteydessä eräiden uusien virkojen ja toimien perustamisesta annettujen lakien mukaan on sanottuun virastoon tai laitokseen lupa perustaa.

Niin ikään saadaan 1 momentissa tarkoitettujen lakkautettujen virkojen tai toimien tilalle perustaa vastaavien edellytysten puitteissa uusia ylimääräisiä toimia siinä järjestyksessä kuin ylimääräisten tointen perustamisesta on erikseen säädetty.

2 §.

Virkojen ja toimien nimien yksinkertaistamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi sekä saattamiseksi paremmin vastaamaan muuttuneita tehtäviä saadaan niitä asetuksella muuttaa mikäli muutos ei aiheuta palkkausmenojen lisäämistä eikä vaikuta viran tai toimen haltijan oikeuksiin. Lisäksi edellytetään, että perustettava virka tai toimi on sellainen, joka asianomaisesta virastosta tai laitoksesta annetun lain tai aikaisempien tulo- ja menoarvioesitysten yhteydessä eräiden uusien virkojen ja toimien perustamisesta annettujen lakien mukaan on sanottuun virastoon tai laitokseen lupa perustaa.

3 §.

Opetus- ja tutkimushenkilökunnan käyttämiseksi tehokkaammin korkeakoululaitoksen ja muun opetustoimen tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti, saadaan opetus- ja tutkimustehtäviä varten valtion yliopistoon, korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen perustetun avoimeksi tulleen viran tai toimen opetusala tai tehtäväpiiri asetuksella määrätä toiseksi kuin miksi se on virkaa tai tointa perustettaessa määritelty.

Samaa menettelyä noudatetaan muutettaessa 1 momentissa tarkoitetun mutta täytettynä olevan viran tai toimen opetusalaa tai tehtäväpiiriä, kuitenkin sillä edellytyksellä, että viran tai toimen haltija on antanut siihen suostumuksensa.

4 §.

Niissäkin tapauksissa, joissa virka tai toimi on perustettu viraston tai laitoksen määrättyyn osastoon, toimistoon, piiriin tai muuhun yksikköön tahi määrättyjä tehtäviä varten, saadaan virkoja ja toimia sanotun viraston tai laitoksen sisällä siirtää valtioneuvoston päätöksellä, ellei oikeutta siirtämiseen ole jo muulla tavalla järjestetty, kuitenkin edellytyksellä, että siirto ei loukkaa virkamiehen oikeuksia ja että laista tai asetuksesta ei muuta johdu.

5 §.

Asetukset ja valtioneuvoston päätökset, joilla edellä tarkoitetuin tavoin lakkautetaan ja perustetaan tai nimeltään, opetusalaltaan tahi tehtäväpiiriltään muutetaan taikka siirretään virkoja ja toimia, esitellään valtiovarainministeriön toimesta sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

6 §.

Edellisessä pykälässä tarkoitettujen asetusten ja valtioneuvoston päätösten antamisesta on viipymättä ja hyvissä ajoin ennen niissä tarkoitettujen virkajärjestelyjen toteuttamisajankohtaa ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka on saatettava ilmoitus eduskunnan tietoon heti tai, jollei eduskunta ole koolla, niin pian kuin eduskunta on kokoontunut, ja on sanotut asetukset ja valtioneuvoston päätökset kumottava, jos eduskunta niin päättää.

7 §.

Edellä mainittujen virkoja ja toimia koskevien järjestelyvaltuuksien soveltamisesta ylimääräisten tointen osalta sekä muista virkajärjestelyn edellytyksistä säädetään tarkemmin asetuksella.

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Viljo Luukka*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tullitariffin muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Tullitariffilakiin liittyvään tullitariffiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä kaupallisen ja teknisen kehityksen vaatimia muutoksia, jotka osaksi merkitsevät myös tullien alenemista. Kotimaisen tuotannon edistämiseksi ehdotetaan eräille teollisuuden käyttämille tarvikkeille myönnettäväksi tullittomuus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti kun eduskunta on sen hyväksynyt. Tullitariffin muutokset saatetaan tullilain 156 §:n nojalla välittömästi voimaan valtioneuvoston päätöksellä.

PERUSTELUT.

1. Ehdotetut muutokset.

1.1. Kaupallisen ja teknisen kehityksen aiheuttamat muutosehdotukset.

Sekä ulkomaankaupan että kauppatavaran rakenteessa on tapahtunut muutoksia, joiden johdosta tullitariffin eräät yksityiskohdat ovat jääneet jälkeen kehityksestä. Tullitariffin saattamiseksi ajantasaiseksi esitetään seuraavat muutokset.

9. Ryhmä. Kahvi, tee, matte ja mausteet.

Tullitariffin nimikkeeseen 09.01 kuuluvan paahtamattoman kahvin osalta on voimassa tullimyönnytyksenä Brasilialle 12 päivänä joulukuuta 1958 annetulla lailla (494/58) ja samana päivänä annetulla asetuksella (495/58) vahvistettu ja tammikuun 1 päivänä 1959 voimaan tullut kaksitullijärjestelmä, joka säädettiin myös autonomiseen tullitariffiin 30 päivänä joulukuuta 1961 annetulla lailla (583/61).

Tämän mukaan alanimikkeeseen 09.01.A.I. kuuluvasta paahtamattomasta kahvista, joka on hinnaltaan enintään 9 markkaa kilolta cif Helsinki, kannetaan tullia 0,80 markkaa kilolta ja alanimikkeeseen 09.01.A.II. kuuluvasta muusta paahtamattomasta kahvista 1,15 markkaa kilolta. Nimikkeeseen liittyvän muistutuksen mukaan valtioneuvostolla on oikeus muuttaa alanimikkeen 09.01.A.I. kahvin hintarajaa. Kahvin maailmanmarkkinahinnoissa tapahtuneen nousun johdosta on taas syntynyt tämän viimeksi vuonna 1974 korotetun hintarajan korotustarvetta. Koska kahvin tuonti kuitenkin nykyään on suuntautunut lähes yksinomaan halvempiin kahvilaatuihin, hinnaltaan kalliimman kahvin tuonnin ollessa vain noin puoli promillea edellä mainittujen laatujen tuonnista, ei kaksitullijärjestelmän voida enää katsoa vastaavan tarkoitustaan. Tämän vuoksi esitetään paahtamattoman kahvin osalta siirryttäväksi yksitullijärjestelmään yhdistämällä alanimikkeet 09.01.A.I. ja 09.01.A.II. yhdeksi paahtamattoman kahvin alanimikkeeksi 09.01.A. ja sen tulliksi säädettäväksi 0,80 markkaa kilolta. Järjestelmän muuttaminen merkitsisi hinnaltaan kalliimpien kahvilaatujen tullin alenemista 1,15 markasta 0,80 markaksi.

48. Ryhmä. Paperi ja pahvi; paperivanuke-, paperi- ja pahviteokset.

Tämän ryhmän huomautuksista esitetään poistettavaksi kansallinen huomautus * 4:(1), joka määrittelee sanomalehtipaperiksi katsottavan tuotteen painorajat ja koostumuksen. Tämä huomautus on säädetty siirryttäessä vuoden 1959 tullitariffista nykyiseen tulliyhteistyöneuvoston nimikkeistöön pohjautuvaan tullitariffiin vuonna 1960. Säännöksen tarkoituk-

sena oli varmistaa silloin omana nimikkeenään olleen tullittoman sanomalehtipaperin oikea sijoittaminen uuteen nimikkeistöön, jossa se siirtyi nimikkeen 48.01 alanimikkeeksi. Tapahtuneen teknisen kehityksen johdosta tämä huomautus on kuitenkin sisällöltään vanhentunut eikä vastaa enää nykyisin valmistettavaa sanomalehtipaperia.

1.2. Teollisuuden tukemiseksi ehdotettavat tullihelpotukset.

Eräät teollisuusalat käyttävät tuotteidensa valmistukseen tuontitavaroita, jotka teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi ja vastaavien valmiiden tuotteiden tuontipaineen keventämiseksi on säädetty tullittomiksi. Maan talouselämässä ja teollisuudessa tapahtuneen kehityksen johdosta esitetään eräitä uusia tullihelpotuksia myönnettäviksi seuraavissa nimikkeissä.

84. Ryhmä. Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat.

85. Ryhmä. Sähkökoneet, -laitteet ja -tarvikkeet; niiden osat.

Kotimaan teollisuus käyttää perämoottoreiden valmistukseen eräitä tullitariffin nimikkeeseen 84.06.D.II. kuuluvia osia, joiden tulli on 6 % arvosta, nimikkeeseen 84.63.B. kuuluvia kampiakseleita ja muita tavaroita, joiden tulli on 5 % arvosta, nimikkeeseen 85.08.A. kuuluvia sytytys- ja hehkutulppia, joiden tulli on 4 % arvosta, sekä nimikkeeseen 85.08.B. kuuluvia muita laitteita kuten sähkökäynnistyslaitteita, joiden tulli on 7.5 % arvosta. Koska valmiita perämoottoreita voidaan tuoda tullitta EFTA-vapaakauppa-alueelta, muodostuvat kotimaisiin valmisteisiin käytettävien tavaroiden tullit kohtuuttomaksi rasitukseksi teollisuudelle. Tämän vuoksi esitetään, että sanotut osat, tarvikkeet ja laitteet säädetään tullittomiksi, kun teollisuus käyttää ne perämoottoreiden valmistukseen.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Paahtamattoman kahvin yksitullijärjestelmään siirtymisellä ei ole sanottavaa vaikutusta tullin kantoon, koska kalliiden kahvilaatujen tuonti on ollut vähäistä. Teollisuuden tukemiseksi esitettyjen tullihelpotusten tullin kantoa vähentävä vaikutus arvioidaan vuositasolla noin 60 000 markaksi.

3. Voimaantulo.

Laki voi tulla voimaan välittömästi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tullitariffin muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1968 annettuun tullitariffilakiin (359/68) liittyvää tullitariffia,

sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on osittain muutettuna 28 päivänä tammikuuta 1972, 10 päivänä marraskuuta 1972 ja 11 päivänä huhtikuuta 1975 annetuilla laeilla (69 ja 742/72 sekä 236/75) ja 4 päivänä huhtikuuta 1974 annetulla valtioneuvoston päätöksellä (292/74), seuraavasti:

II OSA

KASVITUOTTEET

---

9. Ryhmä

Kahvi, tee, matte ja mausteet

09.01	Kahvi, myös paahdettu tai kofeiiniton; kahvinkuoret ja -kalvot; kahvinkorvikkeet, joissa on kahvia, sen määrästä riippumatta:	
	A. paahtamaton kahvi ..... 1 kg	—,80
	B. paahdettu kahvi ..... 1 kg	1,85
	C. kahvinkorvike, jossa on kahvia ..... 1 kg	1,85
	D. kahvinkuoret ja -kalvot ..... 1 kg	—,85
09.02	Tee	vapaa

X OSA

PAPERINVALMISTUSAINEET; PAPERI JA PAHVI SEKÄ TEOKSET NIISTÄ

48. Ryhmä

Paperi ja pahvi; paperivanuke-, paperi- ja pahviteokset

Huomautuksia

4.— Nimikkeisiin 48.01—48.07 ei sijoiteta paperia, pahvia tai selluloosavanua:

(a) enintään 15 cm levyisinä kaistaleina tai rullina;

(b) suorakulmaisina arkkeina, joiden pisin sivu (tarvittaessa aukilevitetystä arkista mitattuna) on enintään 36 cm; eikä

(c) leikattuna muuhun muotoon kuin suorakulmaisiksi kappaleiksi.

Kuitenkin käsintehty paperi missä tahansa koossa tai muodossa, johon se on välittömästi valmistettu ja jonka kaikilla sivuilla on valmistustavasta johtuva luonnollinen reuna, kohdistetaan 3. huomautuksen varauksin nimikkeeseen 48.02.

5.— Sanonta seinäpaperi ja linktrusta nimikkeessä 48.11 tarkoittaa ainoastaan:

XVI OSA

KONEET JA MEKAANISET LAITTEET; SÄHKÖTARVIKKEET; NIIDEN OSAT

84. Ryhmä

Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat

84.06	Mäntäpolttomoottorit:	
	C. muut moottorit ..... (Muist.)	6 %
	D. osat:	
	II. muut ..... (Muist.)	6 %

Muist. 1. alanimikkeeseen 84.06.C. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat moottorit, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.

Muist. 2. alanimikkeeseen 84.06.D.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat, jotka teollisuus käyttää alanimikkeeseen 84.06.C. liittyvän muistutuksen tarkoittamien moottorien valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.

	Muist. 3. alanimikkeeseen 84.06.D.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat, jotka teollisuus käyttää perämoottoreiden valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
84.63	Kampiakselit ja muut voimansiirtoakselit, laakerinpesät, liukulaakerit, hammaspyörät ja -pyörästöt (myös kitkapyörät, hammasvaihteet, vaihdelaatikot ja muut nopeudensäätöpyörästöt) sekä vauhtipyörät, hihnapyörät ja -pyörästöt, väkipyörät, kytkimet ja akselikytkimet:	
	B. muut ..... (Muist.)	5 %
	Muist. 1. alanimikkeeseen 84.63.B. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat tavarat, jotka teollisuus käyttää perämoottoreiden tai 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden valmistukseen tai alanimikkeeseen 84.06.D.II. liittyvässä 2. muistutuksessa mainittuun tarkoitukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
	Muist. 2. alanimikkeeseen 84.63.B. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat rulla- ja kuulakääntökehät, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien koneiden valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

85. Ryhmä

Sähkökoneet, -laitteet ja -tarvikkeet; niiden osat

85.08	Sähkökäynnistys- ja -sytytyslaitteet polttomoottoreita varten (myös sytytysmagneetot, dynamomagneetot, sytytyskelat, käynnistinmoottorit, sytytys- ja hehkutulpat); generaattorit (tasavirta- tai vaihtovirtageneraattorit) sekä polttomoottoreiden yhteydessä käytettävät lataus- ja takavirtareleet:	
	A. sytytystulpat ja hehkutulpat ..... (Muist.)	4 %
	B. muut laitteet; osat ..... (Muist.)	7.5 %
	Muist. nimikkeeseen 85.08. Tähän nimikkeeseen kuuluvat laitteet, jotka teollisuus käyttää perämoottoreiden tai 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Liite

Voimassa oleva tullitariffi.

II OSA

KASVITUOTTEET

9. Ryhmä

Kahvi, tee, matte ja mausteet

09.01	Kahvi, myös paahdettu tai kofeiiniton; kahvinkuoret ja -kalvot; kahvinkorvikkeet joissa on kahvia, sen määrästä riippumatta:	
	A. paahtamaton kahvi:	
	I. hinnaltaan enintään 9,— kilolta cif Helsinki ..... *(Muist.)* 1 kg	*—,80*
	II. muu ..... *(Muist.)* 1 kg	*1,15*
	B. paahdettu kahvi ..... 1 kg	1,85
	C. kahvinkorvike, jossa on kahvia ..... 1 kg	1,85
	D. kahvinkuoret ja -kalvot ..... 1 kg	—,85
	Muist. 1. alanimikkeeseen 09.01.A.I. Hintaraja 9,— kilolta on alaraja. Valtioneuvostolla on oikeus muuttaa tätä alarajaa.	
	Muist. 2. alanimikkeisiin 09.01.A.I. ja A.II. Sekoitettu paahtamaton kahvi tariffoidaan sekoituksessa olevan kalleimman kahvilaadun mukaan.	
09.02	Tee	vapaa

X OSA

PAPERINVALMISTUSAINEET; PAPERI JA PAHVI SEKÄ TEOKSET NIISTÄ

48. Ryhmä

Paperi ja pahvi; paperivanuke-, paperi- ja pahviteokset

Huomautuksia

4.— Nimikkeisiin 48.01—48.07 ei sijoiteta paperia, pahvia tai selluloosavanua:
(a) enintään 15 cm levyisinä kaistaleina tai rullina;
(b) suorakulmaisina arkkeina, joiden pisin sivu (tarvittaessa aukilevitetystä arkista mitattuna) on enintään 36 cm; eikä
(c) leikattuna muuhun muotoon kuin suorakulmaisiksi kappaleiksi.
Kuitenkin käsintehty paperi missä tahansa koossa tai muodossa, johon se on välittömästi valmistettu ja jonka kaikilla sivuilla on valmistustavasta johtuva luonnollinen reuna, kohdistetaan 3. huomautuksen varauksin nimikkeeseen 48.02.

**4:(1.)— Alanimikkeeseen 48.01.A. sijoitetaan vain sellainen liimaamaton tai heikosti liimattu, kiillottamaton tai heikosti kiillotettu (konekiiltoinen) sanomalehtien painamiseen käytettävä paperi, jonka paino on vähintään 45 g/m², mutta enintään 55 g/m² ja jonka puuhiokepitoisuus on vähintään 70 painoprosenttia paperiin käytetystä kuituaineesta ja jossa täyteaineita on enintään 10 % painosta.*

5.— Sanonta seinäpaperi ja linkrusta nimikkeessä 48.11 tarkoittaa ainoastaan:

Ehdotus.

Laki
tullitariffin muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1968 annettuun tullitariffilakiin (359/68) liittyvää tullitariffia,
sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on osittain muutettuna 28 päivänä tammikuuta 1972, 10 päivänä marraskuuta 1972 ja 11 päivänä huhtikuuta 1975 annetuilla laeilla (69 ja 742/72 sekä 236/75) ja 4 päivänä huhtikuuta 1974 annetulla valtioneuvoston päätöksellä (292/74), seuraavasti:

II OSA

KASVITUOTTEET

9. Ryhmä

Kahvi, tee, matte ja mausteet

09.01	Kahvi, myös paahdettu tai kofeiiniton; kahvinkuoret ja -kalvot; kahvinkorvikkeet joissa on kahvia, sen määrästä riippumatta:		
	A. paahtamaton kahvi	1 kg	—,*80*
	B. paahdettu kahvi	1 kg	1,85
	C. kahvinkorvike, jossa on kahvia	1 kg	1,85
	D. kahvinkuoret ja -kalvot	1 kg	—,85
09.02	Tee		vapaa

X OSA

PAPERINVALMISTUSAINEET; PAPERI JA PAHVI SEKÄ TEOKSET NIISTÄ

48. Ryhmä

Paperi ja pahvi; paperivanuke-, paperi- ja pahviteokset

Huomautuksia

4.— Nimikkeisiin 48.01—48.07 ei sijoiteta paperia, pahvia tai selluloosavanua:
(a) enintään 15 cm levyisinä kaistaleina tai rullina;
(b) suorakulmaisina arkkeina, joiden pisin sivu (tarvittaessa aukilevitetystä arkista mitattuna) on enintään 36 cm; eikä
(c) leikattuna muuhun muotoon kuin suorakulmaisiksi kappaleiksi.
Kuitenkin käsintehty paperi missä tahansa koossa tai muodossa, johon se on välittömästi valmistettu ja jonka kaikilla sivuilla on valmistustavasta johtuva luonnollinen reuna, kohdistetaan 3. huomautuksen varauksin nimikkeeseen 48.02.

5.— Sanonta seinäpaperi ja linkrusta nimikkeessä 48.11 tarkoittaa ainoastaan:

Voimassa oleva tullitariffi.

XVI OSA
KONEET JA MEKAANISET LAITTEET; SÄHKÖTARVIKKEET; NIIDEN OSAT

84. Ryhmä
Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat

84.06	Mäntäpolttomoottorit:	
	C. muut moottorit ..... (Muist.)	6 %
	D. osat:	
	II. muut ..... (Muist.)	6 %
	Muist. 1. alanimikkeeseen 84.06.C. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat moottorit, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat tullivapaat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
	Muist. 2. alanimikkeeseen 84.06.D.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat, jotka teollisuus käyttää alanimikkeeseen 84.06.C. liittyvän muistutuksen tarkoittamien moottorien valmistukseen, ovat tullivapaat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
84.63	Voimansiirtoakselit, kampiakselit, laakerinpesät, liukulaakerit, hammaspyörät ja -pyörästöt (myös kitkapyörät, hammasvaihteet, vaihdelaatikot ja muut nopeudensäätöpyörästöt) sekä vauhtipyörät, hihnapyörät ja -pyörästöt, väkipyörät, kytkimet ja akselikytkimet:	
	B. muut ..... (Muist.)	5 %
	Muist. 1. nimikkeeseen 84.63.B. Tähän nimikkeeseen kuuluvat tavarat, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden valmistukseen tai nimikkeeseen 84.06.D.II. liittyvässä muistutuksessa mainittuun tarkoitukseen, ovat tullivapaat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

85. Ryhmä
Sähkökoneet, -laitteet ja -tarvikkeet; niiden osat

85.08	Sähkökäynnistys- ja sytytyslaitteet polttomoottoreita varten (myös sytytysmagneetot, dynamomagneetot, sytytyskelat, käynnistinmoottorit, sytytys- ja hehkutulpat); generaattorit (tasavirta- tai vaihtovirtageneraattorit) sekä polttomoottoreiden yhteydessä käytettävät lataus- ja takavirtareleet:	
	A. sytytystulpat ja hehkutulpat ..... (Muist.)	4 %
	B. muut laitteet; osat ..... (Muist.)	7.5 %
	Muist. nimikkeeseen 85.08. Tähän nimikkeeseen kuuluvat laitteet, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat tullivapaat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

Ehdotus.

XVI OSA

KONEET JA MEKAANISET LAITTEET; SÄHKÖTARVIKKEET; NIIDEN OSAT

84. Ryhmä

Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat

84.06	Mäntäpolttomoottorit:	
	C. muut moottorit ..... (Muist.)	6 %
	D. osat:	
	II. muut ..... (Muist.)	6 %
	Muist. 1. alanimikkeeseen 84.06.C. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat moottorit, jotka teollisuus käyttää 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat *tullittomat* ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
	Muist. 2. alanimikkeeseen 84.06.D.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat, jotka teollisuus käyttää alanimikkeeseen 84.06.C. liittyvän muistutuksen tarkoittamien moottorien valmistukseen, ovat *tullittomat* ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
	Muist. 3. alanimikkeeseen 84.06.D.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat, jotka teollisuus käyttää perämoottoreiden valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	
84.63	*Kampiakselit ja muut voimansiirtoakselit,* laakerinpesät, liukulaakerit, hammaspyörät ja -pyörästöt (myös kitkapyörät, hammasvaihteet, vaihdelaatikot ja muut nopeudensäätöpyörästöt) sekä vauhtipyörät, hihnapyörät ja -pyörästöt, väkipyörät, kytkimet ja akselikytkimet:	
	B. muut ..... (Muist.)	5 %
	Muist. 1. alanimikkeeseen 84.63.B. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat tavarat, jotka teollisuus käyttää *perämoottoreiden tai* 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden valmistukseen tai alanimikkeeseen 84.06.D.II. liittyvässä 2. muistutuksessa mainittuun tarkoitukseen, ovat *tullittomat* ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

85. Ryhmä

Sähkökoneet, -laitteet ja -tarvikkeet; niiden osat

85.08	Sähkökäynnistys- ja sytytyslaitteet polttomoottoreita varten (myös sytytysmagneetot, dynamomagneetot, sytytyskelat, käynnistinmoottorit, sytytys- ja hehkutulpat); generaattorit (tasavirta- tai vaihtovirtageneraattorit) sekä polttomoottoreiden yhteydessä käytettävät lataus- ja takavirtareleet:	
	A. sytytystulpat ja hehkutulpat ..... (Muist.)	4 %
	B. muut laitteet; osat ..... (Muist.)	7.5 %
	Muist. nimikkeeseen 85.08. Tähän nimikkeeseen kuuluvat laitteet, jotka teollisuus käyttää *perämoottoreiden tai* 84. ryhmään kuuluvien omalla kuljetuskoneistolla varustettujen koneiden tai nimikkeeseen 87.01, 87.02, 87.04, 87.07 tai 87.09 kuuluvien moottoriajoneuvojen valmistukseen, ovat *tullittomat* ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen mukaan siirrettäisiin niin sanotut Antellin kokoelmat eduskunnan asettaman Antellin valtuuskunnan hallinnasta museovirastolle.

Lääketieteen lisensiaatti Herman Frithiof Antell (1847—93) keräsi aikanaan Euroopan huomattavimpiin kuuluvan kokoelman rahoja ja mitaleita, taideteoksia sekä muinais- ja kansatieteellistä ja sivistyshistoriallista esineistöä. Nämä kokoelmansa ja niiden kartuttamiseen tarkoitetun rahaston hän testamenttasi Suomen kansalle. Kokoelmat ovat olleet säilytettävinä lähinnä Ateneumin taidemuseossa ja Kansallismuseossa. Niiden kartuttaminen ja hoidon valvonta on kuulunut eduskunnan asettamalle Antellin valtuuskunnalle.

PERUSTELUT.

Vuonna 1893 kuolleen lääketieteen lisensiaatti Herman Frithiof Antellin Suomen kansalle testamenttaamien kokoelmien kartuttaminen ja hoidon valvonta kuuluu eduskunnan asettamalle Antellin valtuuskunnalle. Antellin kokoelmat käsittävät raha- ja mitalikokoelman, kuvataidekokoelman sekä muinaistieteellistä, kansatieteellistä ja sivistyshistoriallista esineistöä käsittävät kokoelmat. Testamenttilahjoitus käsitti lisäksi Antellin isänsä muistoksi perustaman kamarineuvos Herman Rosenbergin lahjoitusrahasto -nimisen rahaston, jonka korkovarat käytetään kokoelmien kartuttamiseen. Valtuuskunnan johtosäännön eduskunta on vahvistanut vuonna 1920. Valtuuskunta antaa eduskunnalle joka kolmas vuosi kertomuksen toiminnastaan lähinnä edellisten kolmen vuoden aikana sekä päätetyt tilit sen käytettävissä olleista varoista.

Antellin valtuuskunta on tallettanut kokoelmistaan osan Suomen taideakatemian säätiön ylläpitämän Ateneumin taidemuseon, osan Suomen taideteollisuusyhdistys ry:n sekä lukumäärältään suurimman osan museoviraston hoidettaviksi. Antellin valtuuskunnan vuonna 1974 eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle jättämän, kokoelmien inventointia koskevan selonteon mukaan raha- ja mitalikokoelmaan kuuluu lähes 8 000 esinettä, kuvataidekokoelmaan noin 4 600 taideteosta sekä muihin kokoelmiin yhteensä noin 90 000 esinettä.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on antaessaan lausunnon Antellin valtuuskunnan kertomuksesta vuosilta 1967—69 (valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41/1974 vp.) todennut muun ohessa, että Antellin valtuuskunnan johtosääntö on valiokunnan käsityksen mukaan uusimisen tarpeessa, jotta johtosääntö olisi paremmin noudatettavissa muuttuneissa olosuhteissa. Samalla olisi valiokunnan mielestä pyrittävä kehittämään Antellin kokoelmien hoitoa ottaen huomioon myös muiden valtion vastaavien kokoelmien hallinnon kehitys ja koordinointitarve. Myös Antellin kokoelmien käyt-

töä yleisön hyväksi kokoelman lahjoittajan testamentin tarkoituksen toteuttamiseksi olisi pyrittävä tehostamaan esimerkiksi hankkimalla joillekin näistä kokoelmista sijoituspaikka muualta kuin Helsingissä sijaitsevissa museoissa. Valiokunta edellyttikin hallituksen selvityttävän eri vaihtoehdot Antellin arvokkaiden kokoelmien hoidon ja käytön järjestelemiseksi. Tämän johdosta opetusministeriö asetti työryhmän laatimaan ehdotuksen Antellin valtuuskunnan johtosäännön uusimisesta muuttuneita olosuhteita vastaavaksi sekä Antellin kokoelmien hoidon ja käytön vastaisesta järjestelemisestä ottaen huomioon muiden vastaavien kokoelmien hoito ja käyttö.

Hallitus katsoo edellä mainitun työryhmän selvityksen perusteella, että Antellin kokoelmien nykyinen hallinnollinen järjestely on epätarkoituksenmukainen ja vanhentunut. Hallituksen käsityksen mukaan Antellin kokoelmat tulisi siirtää kokonaisuudessaan museovirastolle, joka huolehtisi kokoelmien hoidosta ja käytöstä. Museovirasto voisi tallettaa osia kokoelmista myös Suomen kansallismuseon ulkopuolelle. Niinpä Antellin kokelmiin kuuluva kuvataidekokoelma tulisi nykyisen käytännön mukaisesti säilyttää edelleen Ateneumin taidemuseon hoidossa ja käytössä kuten muutkin valtion kuvataidekokoelmat. Museoviraston tulisi laatia tästä erityinen talletussopimus.

Koska Antellin kokoelmien jatkuvaa täydentämistä on pidettävä perusteltuna, tulisi museoviraston huolehtia tästä sen käyttöön vuosittain asetettavan määrärahan turvin. Edellä mainitun työryhmän selvityksen perusteella kokoelmien pääosa tulisi hallituksen käsityksen mukaan pysyttää vastaisuudessakin Helsingissä, nimittäin Suomen kansallismuseossa ja Ateneumin taidemuseossa. Näiden laitosten tulisi kuitenkin harkita sopivien kokoelmanosien talletettamista myös Helsingin ulkopuolella sijaitseviin museotiloihin, minkä lisäksi näyttelytoimintaa Helsingin ulkopuolella tulisi nykyisestään tehostaa. Hallitus katsoo, että kokoelmien lisäksi myös kamarineuvos Herman Rosenbergin lahjoitusrahasto tulisi siirtää museovirastolle siten hoidettavaksi kuin eräät muutkin museovirastolla olevat lahjoitusrahastot.

Kun Antellin kokoelmien hoito ja käyttö sekä lahjoitusrahasto siirretään edellä esitetyn mukaisesti hallintoviranomaiselle, Antellin valtuuskunta voitaisiin lakkauttaa ja sille johtosäännön mukaan kuuluvat tehtävät siirtää, kuten edellä on esitetty, museovirastolle. Jotta eduskunnalla säilyisi testamentissa edellytetty mahdollisuus valvoa kokoelmien ja lahjoitusrahaston hoitoa ja käyttöä, tulisi eduskunnalle antaa siitä kertomus kolmivuosittain.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Lääketieteen lisensiaatti Herman Frithiof Antellin Suomen kansalle testamenttaamat kokoelmat ja rahavarat sekä niiden hallinto siirretään museovirastolle.

2 §.

Kokoelmia voidaan kartuttaa myös valtion tulo- ja menoarvioon tarkoitusta varten otetun määrärahan rajoissa.

3 §.

Kokoelmien ja rahavarain hoidosta ja hallinnosta on joka kolmas vuosi, lukien tämän lain voimaantulosta, annettava eduskunnalle kertomus kolmelta edelliseltä kalenterivuodelta.

4 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa tarvittaessa opetusministeriö.

5 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä - kuuta 197 , jolloin Antellin valtuuskunnan toiminta samalla lakkaa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Kalevi Kivistö*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen mukaan perustetaan nykyisen valtion kamerataidetoimikunnan tilalle valtion elokuvataidetoimikunta ja valtion valokuvataidetoimikunta.

PERUSTELUT.

Taiteen edistämisen järjestelystä annetulla lailla (328/67), joka tuli voimaan vuoden 1968 alusta, perustettiin maamme taiteen edistämiseksi opetusministeriön alaisina toimivat eri taiteen alojen asiantuntijatoimikunnat.

Elokuva- ja valokuvataiteen alalla toimii asiantuntijatoimikuntana valtion kamerataidetoimikunta. Siihen kuuluu yhdeksän jäsentä, joiden tulee edustaa kamerataiteen eri alojen (elokuva- ja valokuvataide sekä televisiotoiminta niiltä osin kuin se on rinnastettava elokuvaan) ja koulutuksen asiantuntemusta. Toimikaudeksi 1974—76 nimitetyssä toimikunnassa on viisi elokuvan, yksi televisiotoiminnan ja kolme valokuvan asiantuntijaa.

Valtion kamerataidetoimikunnan tehtävänä on edistää elokuva- ja valokuvataiteen alalla luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta ja toimia valtion asiantuntijatoimikuntana elokuva- ja valokuvataiteen alalla sekä suorittaa ne muut tehtävät, jotka sille määrätään. Toimikunta jakaa muun muassa elokuvan tuotantotuen, elokuva- ja valokuvataiteilijain valtionpalkinnot ja taiteilija-apurahat sekä antaa lausunnot elokuva- ja valokuvajärjestöille ja -laitoksille myönnettävistä valtionavustuksista.

Taiteen edistämiseksi käytettävien määrärahojen vuotuinen kasvu, kamerataiteen eri aloilla tapahtuneet tai vireillä olevat uudistukset sekä eräät lainsäädännölliset järjestelyt ovat merkinneet taiteenharjoittajien, taidelaitosten ja -järjestöjen lukumääräisen kasvun myötä valtion kamerataidetoimikunnassa käsiteltävien asioiden lukumäärän voimakasta kasvua erityisesti muutaman viimeisen vuoden aikana. Tämän vuoksi muun muassa valtion elokuvapoliittinen komitea (komiteanmietintö 1974: 26) on ehdottanut valtion kamerataidetoimikunnan jakamista kahdeksi toimikunnaksi, valtion elokuvataidetoimikunnaksi ja valtion valokuvataidetoimikunnaksi.

Hallitus katsoo, että elokuva- ja valokuvapoliittiset kysymykset muodostavat niin erityyppisen ja nykyisin jo niin laajan taidepolitiikan osalohkon, että näiden kysymysten käsittely erikseen on perusteltavissa. Tämän vuoksi hallitus ehdottaa valtion kameratoimikunnan jakamista valtion elokuvataidetoimikunnaksi ja valtion valokuvataidetoimikunnaksi.

Valtion taidetoimikuntien hallintomenot suoritetaan osittain momentin 29.90.09 (valtion taidetoimikunnat) ja osittain momentin 29.90.53 (veikkausvoittovarat taiteen tukemiseen) varoista. Kahden uuden toimikunnan perustamisen johdosta voidaan hallintomenojen lisäys, huomioon ottaen valtion kamerataidetoimikunnan lakkauttamisesta aiheutuva säästö, arvioida 30 000 markaksi vuodessa.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan taiteen edistämisen järjestelystä 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun lain (328/67) 1 § näin kuuluvaksi:

1 §.

Suomen taiteen edistämistä varten on seuraavat valtion taidetoimikunnat: valtion kirjallisuustoimikunta, valtion kuvataidetoimikunta, valtion säveltaidetoimikunta, valtion näyttämötaidetoimikunta, valtion rakennustaidetoimikunta, valtion taideteollisuustoimikunta, valtion elokuvataidetoimikunta ja valtion valokuvataidetoimikunta sekä niiden yhteiselimenä taiteen keskustoimikunta.

Alueellisen taide-elämän edistämistä varten on kussakin läänissä läänin taidetoimikunta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Kalevi Kivistö*

Hallituksen esitys Eduskunnalle monenkeskistä yhteistyötä annettaessa teknistä ym. apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä.

SOPIMUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomen hallituksen sekä Bulgarian, Unkarin, Saksan Demokraattisen Tasavallan, Puolan, Romanian, Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian asianomaisten ministeriöiden välillä allekirjoitettiin Budapestissa 3 päivänä joulukuuta 1975 pöytäkirja monenkeskisestä yhteistyöstä annettaessa teknistä ym. apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle.

Pöytäkirjan mukaan sopimuspuolet antavat teknistä ja muuta apua toistensa kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle kuorma-autokalustolle SEV:in jäsenmaiden välisen sopimuksen eräiden artiklojen mukaisesti. Kyseiset artiklat sisältävät määräyksiä autokalustolle annettavasta korjaus- ja huoltoavusta sekä avusta ajoneuvoilla kuljetettavan tavaran käsittelyssä samoin kuin avustamisesta majoitus- ja lääkintäynnä muun avun hankkimisessa ajoneuvon miehistölle.

Pöytäkirja tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun tallettajana toimiva SEV:in sihteeristö on saanut viimeisen sopimuspuolen ilmoituksen pöytäkirjan hyväksymisestä.

YLEISPERUSTELUT.

Nyt tehdyllä pöytäkirjan muotoon laaditulla sopimuksella, joka on neuvoteltu Suomen ja Keskinäisen taloudellisen avun neuvoston (SEV) yhteistyökomission suosituksen pohjalta, järjestetään ensimmäistä kertaa Suomen suhteet SEV-maiden keskinäiseen erityissopimukseen eli 21 päivänä kesäkuuta 1973 tehtyyn kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle annettavaa teknistä ym. apua koskevaan sopimukseen. Tässä on itse asiassa kysymys Suomen ja SEV:in yhteistyösopimuksen (SopS 39/1973) 3 artiklan 3 kappaleen soveltamisesta, jonka mukaan Suomen ja SEV:in yhteistyökomission suositukset voidaan toteuttaa muun muassa monenkeskisillä valtioiden välisillä sopimuksilla.

Kysymyksessä ei ole Suomen liittyminen tai osallistuminen SEV-maiden keskinäiseen sopimukseen, vaan näiden suhteiden järjestämistä koskeva erillinen sopimus. Pöytäkirja on tehty suomen ja venäjän kielillä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Järjestelyn tarkoituksena on Suomen osalta laajentaa kansainvälisen avunantopalvelun järjestelmää maanteitse tapahtuvissa tavarainkuljetuksissa. Euroopassa sovelletaan tällä hetkellä kahta samantyyppistä avunantopalveluiden järjestelmää. Toisen näistä muodostavat

IRU:n (International Road Transport Union) hallituksen vuonna 1973 hyväksymät kansainvälisen tavaraliikenteen keskinäisen avunantopalvelun (AMI/M) säännöt. Tämä järjestelmä, joka ei ole hallitusten välinen, vaan asianomaisten järjestöjen keskeinen sopimus, kattaa useat Euroopan maat, mukaan lukien SEV-maista muut paitsi Neuvostoliitto ja Romania. Toisen järjestelmän muodostaa SEV-maiden kesken 21 päivänä kesäkuuta 1973 tehty kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle annettavaa teknistä ym. apua koskeva, edellä mainittu sopimus, joka on tehty liikenneministeriöitten välisenä. Tähän sopimukseen ovat liittyneet kaikki SEV-maat Euroopassa.

Suomen ja SEV-maiden välillä nyt tehty pöytäkirja täydentää Suomen osalta edellä mainittua sopimusverkkoa järjestämällä yhteistyön Suomen ja Neuvostoliiton samoin kuin Suomen ja Romanian välille, joiden osalta AMI-järjestelmää ei ole voitu soveltaa. Suomen ja muiden SEV-maiden kuin Neuvostoliiton ja Romanian välisissä suhteissa luodaan AMI-järjestelmän kanssa vaihtoehtoinen järjestelmä, jota liikenteenharjoittajat voivat käyttää niin halutessaan.

Nyt tehdyssä pöytäkirjassa määrätään, missä laajuudessa ja mitä muotoja noudattaen sopimusmaassa annetaan teknistä ynnä muuta apua sen tarpeeseen joutuneelle toisen sopimusmaan autokalustolle. Tätä tarkoittavan järjestelmän luomisessa Suomeen voidaan käyttää hyväksi jo olemassa olevaa korjausapupisteiden verkostoa, joka on luotu kansainvälisen tavaraliikenteen keskinäisen avunantopalvelun (AMI) tarpeita silmällä pitäen. AMI-järjestelmän jäsenenä Suomessa toimii Suomen Kuorma-autoliitto ry.

Pöytäkirja on tehty Suomen hallituksen eikä liikenneministeriön nimissä kuten SEV-maitten osalta. Suomen puolelta liikenneministeriö kuitenkin toimii, samalla tavalla kuin SEV-maissa, sopimuksen käytännön järjestelyistä huolehtivana viranomaisena. Se vastaa käytännössä siitä, että Suomea sopimuksen perusteella sitovat velvoitteet täytetään. Liikenneministeriö on sopinut Suomen Kuorma-autoliiton sekä Oy Konela Ab:n ja Oy Teboil Ab:n kanssa siitä, että nämä ottavat vastatakseen sopimuksen tarkoittaman teknisen ynnä muun avun antamiseen liittyvistä tehtävistä. Takuun sopimuksen edellyttämien maksujen suorittamisesta Suomen Kuorma-autoliitto järjestää vakuutusyhtiöltä otettavalla vakuutuksella.

Sopimuksesta ovat antaneet lausuntonsa liikenneministeriö ja Suomen Pankki ja sen valmisteluissa on ollut mukana Suomen Kuorma-autoliitto ry.

Sopimuksen taloudelliset vaikutukset.

Pöytäkirjan toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset, joita ei saada peitetyiksi etuuksien käyttäjiltä perityillä maksuilla, suoritetaan valtion varoista liikenneministeriön toimesta. Arvioiden mukaaan tällaisten kustannusten määrä olisi toiminnan aloittamisvuonna noin 10 000 markkaa ja lisäksi järjestö- ja toimistokuluina vuosittain 5 000—7 000 markkaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Pöytäkirjan 1 artiklan mukaan sopimuspuolet antavat teknistä ynnä muuta apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle toistensa kuorma-autokalustolle soveltaen keskinäisissä suhteissaan SEV-maiden 21 päivänä kesäkuuta 1973 tehdyn vastaavan sopimuksen 1 artiklan 1 ja 3 kohtaa, 2 artiklan 1—6 ja 8—13 kohtaa sekä 3 ja 5 artiklaa. Tämän mukaan apua annetaan muun muassa auton teknisen huollon, korjauksen, varaosien hankkimisen ja vioittuneen auton hinauksen ja muun kuljetuksen sekä väliaikaisen säilyttämisen muodossa. Ajoneuvon miehistölle annetaan apua majoituksen ja ruokailun järjestämisessä, lääkintäavun ja vaihtokuljettajien hankkimisessa sekä viestintämahdollisuuksien järjestämisessä. Tavaran käsittelyssä annetaan apua lastauksessa, purkamisessa ja tavaran edelleen kuljettamisessa määräpaikkaan tai muuhun sovittuun paikkaan.

Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen pöytäkirjan 2 artiklan mukaan maassaan toimivat yritykset ja järjestöt, jotka antavat pöytäkirjassa tarkoitettua teknistä apua.

Annetusta avusta ja palveluksista laskutetaan pöytäkirjan 3 artiklan mukaan Suomen ja muiden sopimusmaiden välisissä kahdenkeskisissä tavaranvaihto- ja maksusopimuksissa määrätyn järjestelyn mukaisesti. Ajoneuvojen miehistölle

annetaan ilmaiseksi apua majoituksen ja ruokailun sekä lääkintäavun hankkimisessa.

Jos SEV-maiden sopimusta autokalustolle annettavasta avusta muutetaan tai täydennetään, eivät muutokset ja lisäykset pöytäkirjan 5 artiklan mukaan koske Suomea, jollei siitä ole erikseen sovittu Suomen kanssa. Sama koskee tapauksia, jolloin sopimukseen liittyy muita osapuolia.

Jos joku osapuolista irtisanoo sopimuksen, lakkaa myös pöytäkirjan voimassaolo itsestään tähän osapuoleen nähden (6 artikla). Pöytäkirjaa voidaan muuttaa tai täydentää sen kaikkien osapuolten suostumuksella (7 artikla).

Pöytäkirja on kunkin sopimuspuolen hyväksyttävä lainsäädäntönsä mukaisesti ja se tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun tallettajana toimiva SEV:in sihteeristö on saanut viimeisen sopimuspuolen ilmoituksen hyväksymisestä (8 artikla).

Kukin sopimuspuoli voi irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla siitä tallettajana toimivalle SEV:in sihteeristölle viimeistään kuutta kuukautta ennen kalenterivuoden loppua, jolloin irtisanominen tulee voimaan seuraavan kalenterivuoden tammikuun ensimmäisestä päivästä lukien (9 artikla).

Pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta sopimuspuolten maiden ja niiden toimivaltaisten elinten ja järjestöjen oikeuksiin ja velvoituksiin, jotka johtuvat niiden tekemistä muista sopimuksista (10 artikla).

Koska pöytäkirjan toteuttamisesta aiheutuu jatkuvia vuotuisia menoja, on eduskunnan hyväksyminen sille tarpeellinen. Eduskunnan hyväksyminen on tarpeellinen myös pöytäkirjan periaatteellisen merkityksen johdosta.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Budapestissa 3 päivänä joulukuuta 1975 tehdyn monenkeskistä yhteistyötä annettaessa teknistä ym. apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle koskevan pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

PÖYTÄKIRJA

monenkeskisestä yhteistyöstä annettaessa teknistä ym. apua kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle

Bulgarian Kansantasavallan liikenneministeriö, Unkarin Kansantasavallan kulkulaitos- ja viestintäministeriö, Saksan Demokraattisen Tasavallan liikenneministeriö, Puolan Kansantasavallan kulkulaitosministeriö, Romanian Sosialistisen Tasavallan liikenne- ja viestintäministeriö, Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan autoliikenneministeriö ja Tshekkoslovakian Sosialistisen Tasavallan federatiivinen liikenneministeriö, jotka ovat osallisina 21. 6. 1973 tehdyssä "Kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle annettavaa teknistä ym. apua koskevassa sopimuksessa", ja Suomen Tasavallan hallitus, joita jäljempänä kutsutaan "sopimuspuoliksi",

ottaen huomioon 16. 5. 1973 tehdyn sopimuksen yhteistyöstä Keskinäisen taloudellisen avun neuvoston ja Suomen Tasavallan välillä,

pyrkien kehittämään suotuisia olosuhteita kansainvälisten kuorma-autokuljetusten kehittämiselle mainittujen maiden alueilla luomalla järjestelmän teknisen ym. avun antamiseksi kansainvälisillä liikennereiteillä,

ovat päättäneet laatia tämän pöytäkirjan.

1 artikla

Sopimuspuolet ja niiden tämän pöytäkirjan 2 artiklan mukaisesti määrittelemät yritykset ja järjestöt (toiminimet) tulevat harjoittamaan yhteistyötä teknisen ym. avun antamisessa kan-

ПРОТОКОЛ

о многостороннем сотрудничестве в оказании технической и другой помощи автомобильному подвижному составу, используемому в международном сообщении

Министерство транспорта Народной Республики Болгарии, Министерство путей сообщения и связи Венгерской Народной Республики, Министерство транспорта Германской Демократической Республики, Министерство путей сообщения Польской Народной Республики, Министерство транспорта и связи Социалистической Республики Румынии, Министерство амтомобильного транспорта Российской Советской Федеративной Социалистической Республики, Федеральное министерство транспорта Чехословацкой Социалистической Республики, являющиеся участниками Соглашения о технической и другой помощи автомобильному подвижному составу, используемому в международном сообщении, от 21 июня 1973 г., и Правительство Финляндской Республики, именуемые в дальнейшем »Договаривающиеся Стороны«,

принимая во внимание Соглашение о сотрудничестве между Советом Экономической Взаимопомощи и Финляндской Республикой от 16 мая 1973 г.,

в целях содействия созданию благоприятных условий для развития международных грузовых перевозок автомобильным транспортом на территории указанных стран путем внедрения системы технической и другой помощи на международных маршрутах

решили заключить настоящий Протокол.

Статья 1

Договаривающиеся Стороны и определенные ими согласно статье 2 настоящего Протокола предприятия и организации (фирмы) будут сотрудничать в области

sainvälisessä liikenteessä käytettävälle kuorma-autokalustolle soveltaen keskinäisissä suhteissa 21. 6. 1973 tehdyn "Kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle autokalustolle annettavaa teknistä ym. apua koskevan sopimuksen" (jota jäljempänä kutsutaan "sopimukseksi") 1 artiklan 1 ja 3 kohtia, 2 artiklan 1—6 ja 8—13 kohtia sekä 3 ja 5 artikloita.

Tämän pöytäkirjan tarkoittamaa kuorma-autokalustoa ovat kuorma-autot, vetoautot, täysperävaunut, puoliperävaunut ja korjaus-autot.

2 artikla

Sopimuspuolet määrittelevät maissansa yritykset ja järjestöt (toiminimet), jotka antavat maittensa rajojen sisäpuolella teknistä ym. apua sopimuspuolten maiden yrityksille tai järjestöille (toiminimille) kuuluvalle, kansainvälisessä liikenteessä käytettävälle kuorma-autokalustolle, sekä myös järjestöt, joiden tehtäväksi on annettu sopimuksen 3 artiklassa mainittujen tilauslomakkeiden jakaminen, ja ilmoittavat tästä toisilleen 60 päivän kuluessa tämän pöytäkirjan allekirjoittamisesta sekä ilmoittavat toisilleen myöhemmin välittömästi mistä tahansa näitä kysymyksiä koskevista muutoksista.

3 artikla

Sopimuksen 2 artiklan edellyttämästä avusta ja palveluista laskutetaan sopimuspuolten yritysten ja järjestöjen (toiminimien) kesken sen sopimuspuolen valtion alueella voimassaoleviin hintoihin, jossa tällaista apua annettiin, sekä Suomen Tasavallan ja muiden sopimuspuolten maiden välisissä kahdenkeskisissä tavaranvaihto- ja maksusopimuksissa säädetyn järjestelyn mukaisesti. Sopimuksen 2 artiklan kohdissa 8 ja 9 tarkoitettu apu annetaan ilmaiseksi.

оказания технической и другой помощи автомобильному грузовому подвижному составу, используемому в международном сообщении, применяя во взаимных отношениях пп. 1 и 3 статьи 1, пп. 1—6 и 8—13 статьи 2 и статьи 3 и 5 Соглашения о технической и другой помощи автомобильному подвижному составу, используемому в международном сообщении, от 21 июня 1973 г., именуемого в дальнейшем »Соглашение от 21 июня 1973 г.«.

Автомобильным грузовым подвижным составом в смысле настоящего Протокола являются грузовые автомобили, тягачи, прицепы, полуприцепы и подвижные ремонтные мастерские.

Статья 2

Договаривающиеся Стороны определят в своих странах предприятия и организации (фирмы) для оказания технической и другой помощи внутри своих стран автомобильному грузовому подвижному составу, используемому в международном сообщении и принадлежащему предприятиям или организациям (фирмам) стран Договаривающихся Сторон, а также организации, уполномоченные выдавать заказные листы, указанные в статье 3 Соглашения от 21 июня 1973 г., и проинформируют об этом друг друга в течение 60 дней со дня подписания настоящего Протокола, а также в последующем будут незамедлительно сообщать друг другу о любых изменениях по данным вопросам.

Статья 3

Расчеты за помощь и услуги, предусмотренные статьей 2 Соглашения от 21 июня 1973 г., будут осуществляться во взаимоотношениях между предприятиями и организациями (фирмами) Договаривающихся Сторон по ценам, действующим на территории государства Договаривающейся Стороны, где была оказана такая помощь, и в соответствии с порядком, установленным в двусторонних соглашениях о товарообороте и платежах между Финляндской Республикой и другими странами Договаривающихся Сторон. Содействие, указанное в пп. 8 и 9 статьи 2 Соглашения от 21 июня 1973 г., оказывается бесплатно.

4 artikla

Sopimuspuolet tulevat tarvittaessa neuvottelemaan tämän pöytäkirjan määräysten soveltamista koskevista kysymyksistä.

5 artikla

Siinä tapauksessa, että sopimusta muutetaan tai täydennetään sen 7 artiklan mukaisesti, eivät nämä muutokset ja lisäykset koske Suomen Tasavaltaa, ellei siitä ole erikseen sovittu sen kanssa. Tämä määräys koskee myös tapauksia, jolloin sopimukseen liittyy muita osapuolia.

6 artikla

Mikäli joku sopimuksen osapuolista irtisanoo sopimuksen, lakkaa myös tämän pöytäkirjan voimassaolo itsestään ko. osapuoleen nähden.

7 artikla

Tätä pöytäkirjaa voidaan muuttaa tai täydentää kaikkien sopimuspuolten suostumuksella.

8 artikla

Tämä pöytäkirja on hyväksyttävä sopimuspuolina olevissa maissa niiden lainsäädännön edellyttämässä järjestyksessä ja tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun tallettaja saa viimeisen sopimuspuolen ilmoituksen tällaisesta hyväksymisestä.

9 artikla

Kukin sopimuspuoli voi irtisanoa tämän pöytäkirjan ilmoittamalla siitä tallettajalle viimeistään kuutta kuukautta ennen kuluvan kalenterivuoden loppua. Tällainen irtisanoutuminen astuu silloin voimaan seuraavan kalenterivuoden tammikuun ensimmäisestä päivästä lukien.

10 artikla

Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta sopimuspuolten maiden ja niiden muiden toimivaltaisten elinten ja järjestöjen oikeuksiin

Статья 4

Договаривающиеся Стороны будут при необходимости проводить переговоры и консультации по вопросам, связанным с применением положений настоящего Протокола.

Статья 5

В случае если Соглашение от 21 июня 1973 г. в соответствии со статьей 7 этого Соглашения будет изменено или дополнено, то эти изменения и дополнения не будут относиться к Финляндской Республике, если об этом не будет достигнуто с ней особой договоренности. Это положение распространяется и на случай присоединения к Соглашению от 21 июня 1973 г. других Сторон.

Статья 6

Если кто-либо из участников Соглашения от 21 июня 1973 г. откажется от участия в этом Соглашении, то автоматически прекращается действие настоящего Протокола в отношении этого участника.

Статья 7

Настоящий Протокол может быть изменен или дополнен при согласии всех Договаривающихся Сторон.

Статья 8

Настоящий Протокол подлежит одобрению в странах Договаривающихся Сторон в соответствии с их законодательством и вступит в силу через 30 дней со дня получения депозитарием сообщения последней Договаривающейся Стороны о таком одобрении.

Статья 9

Каждая Договаривающаяся Сторона может денонсировать настоящий Протокол, сообщив об этом депозитарию не менее чем за 6 месяцев до окончания текущего календарного года. Такой отказ вступает в силу с 1 января следующего календарного года.

Статья 10

Положения настоящего Протокола не затрагивают прав и обязательств Договаривающихся Сторон и других компетент-

ja velvoituksiin, jotka johtuvat muista niiden tekemistä kansainvälisistä sopimuksista.

11 artikla

Tämä pöytäkirja annetaan Keskinäisen taloudellisen avun neuvoston sihteeristön säilytettäväksi, joka toimii tämän pöytäkirjan talletettajana.

Tehty Budapestissa 3 joulukuuta 1975 yhtenä venäjän- ja suomenkielisenä kappaleena, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen Tasavallan hallituksen puolesta

Esko Rekola

Bulgarian Kansantasavallan kulkulaitos- ja viestintäministeriön puolesta

Emil Zahariev

Unkarin Kansantasavallan kulkulaitos- ja viestintäministeriön puolesta

Karoly Rödönyi

Saksan Demokraattisen Tasavallan liikenneministeriön puolesta

Otto Arndt

Puolan Kansantasavallan kulkulaitosministeriön puolesta

Jan Raczkowski

Romanian Sosialistisen Tasavallan liikenne- ja viestintäministeriön puolesta

Traian Dudas

Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan autoliikenneministeriön puolesta

Eugene Rubitcyn

Tshekkoslovakian Sosialistisen Tasavallan federatiivisen liikenneministeriön puolesta

Josef Stary

ных органов и организаций их стран, вытекающих из заключенных ими других международных соглашений.

Статья 11

Настоящий Протокол передается на хранение Секретариату Совета Экономической Взаимопомощи, который будет выполнять функции депозитария этого Протокола.

Совершено в г. Будапеште 3 декабря 1975 г. в одном экземпляре на русском и финском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

За Правительство Финляндской Республики

Эско Рекола

За Министерство транспорта Народной Республики Болгарии

Эмил Захариев

За Министерство путей сообщения и связи Венгерской Народной Республики

Карой Рэдэни

За Министерство транспорта Германской Демократической Республики

Отто Арндт

За Министерство путей сообщения Польской Народной Республики

Ян Рачковски

За Министерство транспорта и связи Социалистической Республиик Румынии

Троян Дудаш

За Министерство автомобильного транспорта Российской Советской Федеративной Социалистической Республики

Евгений Трубицын

За Федеральное министерство транспорта Чехословацкой Социалистической Республики

Йозеф Стары

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ennakkoperintälain, työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain ja verotuslain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Muutettavaksi ehdotettavilla ennakkoperintälain säännöksillä pyritään siihen, että verovuoden aikana pidätetyt ja kannetut ennakot entistä paremmin vastaisivat lopullisia veroja ja maksuja. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi ennakkoperintälain ja verotuslain etumaksuja ja tilityksiä muille veronsaajille koskevia säännöksiä. Useissa kohdin ehdotetaan teknisluonteisia muutoksia ennakkoperintälakiin.

1. Ennakkoperintälakiin ehdotettavat muutokset.

Esityksen mukaan ennakonpidätys olisi toimitettava myös urheilijain palkkiosta samoin kuin muunkin julkisen esiintyjän kuin taiteilijan palkkiosta sekä eräistä teollisoikeuksien piiriin kuuluvien oikeuksien ja oikeushyödykkeiden käyttämisestä suoritettavista korvauksista.

Valtiovarainministeriölle ehdotetaan annettavaksi oikeus päättää edellisen vuoden pidätystaulukkojen käyttämisestä enintään maaliskuun loppuun asti. Palkkaturvalain nojalla maksettavista suorituksista toimitettavasta ennakonpidätyksestä säädettäisiin esityksen mukaan asetuksella. Verojohtajalle annettaisiin oikeus määrätä, että työnantajan on toimitettava ennakonpidätykset veromerkkejä käyttämättä, jolloin pidätysvarojen tilitystä on helpompi valvoa.

Työnantajan palkkakirjanpitoa koskevat säännökset ehdotetaan muutettaviksi mm. kirjanpitolain uusimisen vuoksi ja ennakontarkastusta koskevat säännökset vastaamaan verotuslain ja liikevaihtoverolain verotarkastusta koskevia säännöksiä.

Kun osingosta toimitettavaa ennakonpidätystä on korotettu, voisi verojohtaja lakiehdotuksen mukaan yksittäistapauksissa alentaa yleisesti sovellettavaa pidätysprosenttia.

Ennakon alaraja ehdotetaan korotettavaksi 40 mk:sta 100 mk:aan. Ennakko kannettaisiin ennakon määrästä riippuen yhdessä tai useammassa erässä sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

Seurakuntien etumaksu ehdotetaan korotettavaksi 88 %:sta 96 %:iin eli samaksi kuin kuntien ja kansaneläkelaitoksen.

2. Verotuslakiin ehdotettavat muutokset.

Aviopuolison ennakoita voitaisiin käyttää verotuksessa toisen puolison hyväksi vain silloin, kun ensiksi mainittu puoliso on veroilmoituksessaan, päin vastoin kuin nykyisin, sen nimenomaan sallinut.

Seurakuntien kantotilitysmäärä ehdotetaan samaksi kuin kuntien eli 96 %:ksi ja välitilitys niin ikään samaksi eli 2,5 %:ksi. Kunnille, seurakunnille ja kansaneläkelaitokselle ehdotetaan maksettavaksi välitilitysvuotta seuraavana vuotena 0,5 % välitilityksen perusteena olevan maksuunpannun kunnallis- ja kirkollisveron sekä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen määrästä.

I YLEISPERUSTELUT

Ennakkoperintälain (418/59) mukaan ennakkona pidätetyt ja kannetut määrät eivät läheskään aina ole riittäneet verovelvollisen suoritettavaksi lopullisessa verotuksessa tulleita veroja ja maksuja. Osittain tämä on johtunut verotuksessa sovelletuista materiaalisista säännöksistä. Tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) säätämisen ja erityisesti aviopuolisoiden erillisverotuksen toteuttamisen jälkeen ovat mahdollisuudet ennakkopidätysten riittävyyteen lisääntyneet nykyisenkin ennakonpidätysjärjestelmän puitteissa. Ennakonkannossa suoritettavien määrien entistä paremman vastaavuuden aikaansaaminen edellyttää kuitenkin ennakkoperintälain muuttamista. Tulo- ja varallisuusverolain säätäminen on myös aiheuttanut tarvetta muuttaa ennakkoperintälakia ja verotuslain ennakkojen käyttämistä koskevia säännöksiä. Ennakkoperinnän valvontajärjestelmän heikkoudet kaipaavat niin ikään korjaamista. Ennakkoperintälain muutosehdotuksilla pyritään ennakkoperintäjärjestelmää kehittämään siihen suuntaan, että ennakkona suoritetut määrät mahdollisimman tarkoin vastaisivat lopullisia veroja ja maksuja, mitä on pidettävä ennakkoperinnän tärkeimpänä tavoitteena.

II YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Ennakkoperintälakiin ehdotettavat muutokset.

1.1. Ennakonpidätyksen toimittaminen eräistä suorituksista.

Ennakkoperintälain mukaan ennakonpidätys on toimitettava mm. palkasta, eläkkeestä ja elinkorosta. Lain 6 §:ssä on ennakonpidätysvelvollisuus ulotettu koskemaan muutakin suoritusta kuin palkkaa, eläkettä ja elinkorkoa. Säännöksen mukaan on siitä riippumatta, onko suoritusta pidettävä palkkana, ennakonpidätys toimitettava 1) esiintyvän taiteilijan palkkiosta, 2) kirjan, sanoma- tai aikakauslehden tahi muun julkaisun kustantajan suorittamasta kirjoitus-, käännös-, piirustus- tai muusta tekijänpalkkiosta, 3) hankinta-, osto- tai myyntiasiamiehen palkkiosta sekä 4) kauppamatkustajan, paikallismyyjän tai kauppaedustajan palkkiosta. Lainkohta on pidätysvelvollisuuden määrittelevä erityissäännös ja siinä oleva luettelo on tyhjentävä. Ennakonpidätyksen ulottaminen koskemaan tällaisia suorituksia johtuu siitä, että ennakolta tapahtuvassa veronperinnässä on tulon lähteellä tapahtuva ennakonpidätys osoittautunu huomattavasti tehokkaammaksi ja varmemmaksi perintämuodoksi kuin ennakkoverolipulla tapahtuva ennakonkanto.

Mainittua 6 §:ää esitetään eräiltä osin tarkistettavaksi ja sovellutusalaltaan laajennettavaksi. Säännöksen sanonta, jonka mukaan ennakonpidätys on toimitettava "siitä riippumatta, onko suoritusta pidettävä palkkana", ehdotetaan täsmennettäväksi muotoon "Ennakonpidätys on toimitettava, vaikka suoritusta ei ole pidettävä palkkana". Pykälän ensimmäisen momentin 1 kohtaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että ennakonpidätys olisi toimitettava paitsi esiintyvän taiteilijan myös urheilijan tahi muun julkisen esiintyjän palkkiosta. Nykyisen ennakkoperintälain perusteella on oikeuskäytännössä katsottu, että urheilijalle maksettua korvausta ei ole pidettävä lain 4 §:n mukaisena palkkana eikä 6 §:n mukaisena suorituksena. Urheilija on palkkion saajana kuitenkin ennakkoperinnässä verrattavissa esiintyvään taiteilijaan. Kun urheilijoille varsin usein maksetaan varsinaisen palkkion lisäksi muitakin hyvityksiä kuin kustannusten korvaukseksi tarkoitettuja suorituksia, olisi myös näistä hyvityksistä määrättävä toimitettavaksi ennakonpidätys. Kun julkisesta esiintymisestä saatetaan maksaa palkkioita myös muille henkilöille kuin taiteilijoille tai urheilijoille, ehdotetaan, että ennakonpidätys olisi toimitettava myös muun julkisen esiintyjän palkkiosta.

Nykyisen ennakkoperintälain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ennakonpidätys on toimitettava kirjan, sanoma- tai aikakauslehden tahi muun julkaisun kustantajan suorittamasta kirjoitus-, käännös-, piirustus- tai muusta teki-

jänpalkkiosta. Ennakonpidätys koskee näin ollen kustannussopimuksen nojalla suoritettavia palkkioita. Muut kirjallisten ja taiteellisten teosten hyväksikäyttötavoista kuin kustannussopimuksesta saatavat korvaukset jäävät tämän lainkohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Lainkohdan soveltamisalaan eivät kuulu lainkaan ns. teollisoikeuksien piiriin sijoittuvien oikeuksien ja oikeushyödykkeiden käyttämisestä suoritettavat korvaukset. Hallituksen käsityksen mukaan mainitun 6 §:n 1 momentin 2 kohdan soveltamisalaa tulisi laajentaa. Ennakkoperinnän kannalta ei ole merkitystä, suorittaako kirjoitus- tai muun sellaisen palkkion kustantaja vai joku muu tai suoritetaanko se tekijänoikeuslain perusteella. Tältä osin ehdotetaankin ennakonpidätysvelvollisuus koskemaan maksajasta ja tekijänoikeudesta riippumatta kaikkia kirjallisen, taiteellisen tai tieteellisen teoksen tekijänoikeuden ja valokuvaan perustuvan oikeuden taikka patentin, tavaramerkin, mallin, muotin, piirustuksen, salaisen kaavan tai valmistustavan käyttämisestä tai käyttöoikeudesta suoritettuja korvauksia. Lisäksi ehdotetaan po. kohdan pidätysvelvollisuutta laajennettavaksi koskemaan eräitä teollisoikeuden alueelle kuuluvien oikeuksien ja hyödykkeiden käyttämisestä suoritettavia korvauksia. Näillä tarkoitetaan lisenssimaksuja, kuten rojaltia, kertamaksua ja määräaikaiskorvausta sekä muiden hyväksikäyttösopimusten perusteella maksettavia suorituksia. Ennakonpidätys ennakkoperinnän muotona soveltuu hyvin tällaisiin suorituksiin ja ottaa ennakonkantona paremmin huomioon tulojen määrän muutokset. Samalla myös ennakonperintä tehostuu.

Lain 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 5 kohta, jonka mukaan ennakonpidätys olisi toimitettava myös muusta edellä mainittuihin palkkioihin tai korvauksiin verrattavasta suorituksesta, josta valtiovarainministeriö niin määrää. Tällainen säännös on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, sillä käytännössä voi ilmetä tarvetta tämän pykälän soveltamisalan laajentamiseksi. Valtiovarainministeriön määräys voisi koskea vain jotakin alaa kokonaisuutena eikä yksittäistä suorituksen maksajaa tai saajaa.

Ennakkoperintälain 6 §:n 2 momentin mukaan säännöksen 1 momentissa tarkoitettua ennakonpidätystä ei ole kuitenkaan toimitettava, jos palkkion saaja käyttää kaupparekisteriin merkittyä toiminimeä tai on rekisteröity yhdistys. Säännös ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että ennakonpidätystä ei ole toimitettava, jos suorituksen saaja käyttää siinä toiminnassa, jota suoritus koskee kaupparekisteriin merkittyä toiminimeä tai on rekisteröity yhdistys. Säännöksen mukaan valtiovarainministeriö voisi lisäksi asettaminsa ehdoin edelleen määrätä, että 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitetuista suorituksista ennakonpidätys saadaan jättää toimittamatta.

1.2. Luvan myöntäminen taulukosta poikkeavaan pidätykseen, edellisen vuoden taulukkojen käyttäminen, ennakonpidätys palkkaturvalain mukaisista suorituksista ja ennakonpidätysten pyöristys

Ennakkoperintälain 13 §:n 1 momentin mukaan verohallitus voi oikeuttaa työnantajan, joka suorittaa palkkojen laskennan erityisillä koneilla, toimittamaan ennakonpidätyksen taulukosta poikkeavasti. Erityisillä koneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä erilaisia tietokoneita. Nykyinen menettely, jonka mukaan luvan poikkeavaan ennakonpidätykseen antaa verohallitus, on todettu liian jäykäksi, sillä käytännössä verohallituksella ei ole mahdollisuutta tutkia luvan myöntämisen edellytyksiä, vaan luvat myönnetään yleensä lääninverovirastojen lausuntojen perusteella. Tähän mennessä taulukkopidätyksestä poikkeamiseen on myönnetty lupa noin 1 000 työnantajalle. Lupapyyntöjen määrä lisääntynee nopeasti, sillä ennusteiden mukaan etenkin pienoistietokoneiden määrä kasvaa voimakkaasti. Koska atk-menetelmin tapahtuva palkanlaskenta ja ennakonpidätyksen toimittaminen on tullut varsin tavanomaiseksi toiminnaksi, ehdotetaan poikkeusluvan myöntäminen annettavaksi lääninverovirastolle. Verohallitus saisi päättää sen määrän, millä pidätys saisi poiketa taulukonmukaisesta pidätyksestä.

Ennakkoperintälain 13 §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriöllä on erityisistä syistä valta määrätä, että ennakonpidätys verovuoden tammikuun aikana saadaan toimittaa sitä edeltäneeksi vuodeksi asianomaista kuntaa varten vahvistettujen taulukkojen mukaan. Tätä säännöstä on sovellettu sellaisina vuosina, jolloin veroasteikkoja ja ennakonpidätykseen vaikuttavia vähennyksiä on muutettu niin myöhään, ettei uusia taulukoita ole saatu valmiiksi verovuoden alkuun mennessä.

Tulo- ja varallisuusverolain 55 §:n 3 momentin mukaan on kultakin vuodelta sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista säädettävä erikseen. Mikäli veroasteikoista päättäminen jää joulukuun loppupuolelle ja samassa yhteydessä tehdään ennakonpidätysten suuruuteen vaikuttavia muita muutoksia, ei uusia taulukkoja ole mahdollista saada valmiiksi nykyisen lain edellyttämässä ajassa. Tämän vuoksi olisi edellisen vuoden taulukkojen käyttämisen oltava valtiovarainministeriön määräyksestä mahdollista verovuoden maaliskuun loppuun asti. Ennakkoperintälain 13 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi tämän mukaisesti.

Valtio turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvan saatavan suorituksen työnantajan konkurssin tai muun maksukyvyttömyyden varalta palkkaturvana. Valtio turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvan saatavan suorituksen työnantajan konkurssin tai muun maksukyvyttömyyden varalta palkkaturvana. Turvajärjestelmä perustuu palkkaturvalakiin (649/73) ja sen toimeenpanosta huolehtii työvoimaministeriö. Palkkaturvana maksetaan palkka- yms. työsuhteesta johtuvat saatavat. Ennakonperintälain 13 §:n 3 momentissa ehdotetaan palkkaturvalain nojalla maksettavista suorituksista ennakonpidätys toimitettavaksi käytännöllisistä syistä asetuksella säädettävän prosenttiluvun mukaan.

Ennakkoperintälain 13 §:n 4 momentin mukaan pidätyksessä jätetään pidätettävästä määrästä täysien kymmenien pennien yli menevä osa lukuun ottamatta. Pidätystaulukkojen valmistaminen helpottuisi ja niiden käyttö yksinkertaistuisi, mikäli ennakonpidätyksessä voitaisiin jättää täysien markkojen yli menevä osa lukuun ottamatta. Ennakonpidätyksen oikeamääräisyyteen lopulliseen veroon nähden tämä ei merkittävästi vaikuttaisi, koska pyöristyksestä syntyvä alipidätys useimmissa tapauksissa korjautunee verovelvolliselle myönnettävillä muilla kuin pidätystaulukkojen laskennassa huomioon otetuilla vähennyksillä.

1.3. Ennakonpidätysvarojen suorittaminen

Ennakkoperintälain 19 §:n 2 momentin mukaan ennakonpidätysvarat suoritetaan valtiolle pääsääntöisesti veromerkein. Kun työnantajana on valtio, sen laitos tai kunta, on ennakonpidätys suoritettava valtiolle veromerkkejä käyttämättä. Niin ikään kuntayhtymät, seurakunnat ja muut työnantajat, joille verolautakunta on myöntänyt ns. postisiirtotilitysoikeuden, suorittavat pidättämänsä varat valtiolle maksamalla ne valtion postisiirtotilille. Mitä edellä on sanottu ennakonpidätysvaroista, koskee myös työnantajan sosiaaliturvamaksuja. Pidätysvelvollisista työnantajista, joita on arviolta 180 000, suorittaa noin 20 000 työnantajaa ennakonpidätys- ja työnantajan sosiaaliturvamaksuvarat valtiolle veromerkkejä käyttämättä.

Siitä huolimatta, että noin 90 prosenttia ennakonpidätyksistä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuista maksetaan valtion postisiirtotilille, pääsääntöinen maksutapa on kuitenkin varojen suorittaminen veromerkein. Veromerkkien käyttö aiheuttaa kuitenkin sekä työnantajille että veroviranomaisille huomattavasti enemmän työtä kuin varojen suorittaminen postisiirrolla. Veromerkkien tarkastaminen ja laskeminen sekä veromerkkien ostoajankohdan selvittäminen lopullisen verotuksen yhteydessä on varsin työlästä. Veromerkkien hankkiminen ja kiinnittäminen verokirjoihin myöhästyneenä aiheuttaa lisäksi valtiolle korkotappiota, josta valvontaresurssien vähäisyyden vuoksi vain vähäinen määrä saadaan veronlisäyksenä perityksi.

Veromerkkien käyttö ennakonpidätysvarojen ja sosiaaliturvamaksujen suoritustapana olisikin pyrittävä vähentämään. Tähän päästäisiin mm. siten, että työnantaja voitaisiin velvoittaa suorittamaan pidätysvarat veromerkkejä käyttämättä.

Ennakkoperintälain 19 §:n 3 momentin mukaan postisiirtotilitysoikeuden myöntää työnantajalle, lukuun ottamatta valtiota ja sen laitosta sekä kuntaa, työnantajan kotikunnan verolautakunta työnantajan hakemuksesta. Koska on tarkoituksenmukaisempaa, että ennakonpidätysvarojen suoritusta koskevat asiat käsitellään verotoimistossa, tulisi päätöksenteko mainitussa asiassa siirtää verolautakunnalta verojohtajalle. Verotoimistossa laadittua työnantajaluetteloa hyväksi käyttäen tai hankittuaan muutoin tarpeelliset tiedot työnantajasta verojohtajan tulisi voida päätöksellään velvoittaa työnantaja suorittamaan ennakonpidätykset ja työnantajan sosiaaliturvamaksu valtiolle postisiirtoteitse, siis veromerkkejä käyttämättä. Päätös asiasta voitaisiin edelleenkin tehdä myös työnantajan hakemuksesta. Näin postisiirtotilittäjien määrää voitaisiin huomattavasti lisätä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan ennakkoperintälain 19 §:n 3 momenttia muutettavaksi niin, että valtion, sen laitoksen ja kunnan lisäksi myös kuntainliitto sekä evankelis-

luterilaisen tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta olisivat velvollisia suoraan lain säännöksen perusteella toimittamaan ennakonpidätykset veromerkkejä käyttämättä. Muut työnantajat voitaisiin velvoittaa asetuksessa säädetyin edellytyksin verojohtajan päätöksellä toimittamaan ennakonpidätykset veromerkkejä käyttämättä.

1.4. Työnantajan palkkakirjanpito

Ennakkoperintälain 21 §:n mukaan kirjanpitovelvollisen työnantajan tulee veromerkkejä ostaessaan käyttää verohallituksen vahvistamaa tilauslomaketta. Nämä lomakkeet on säilytettävä, niin kuin kirjanpitoon kuuluvista tositteista on säädetty.

Ennakkoperintälakiin esitetään lisättäväksi uusi 20 a §, jonka mukaan kirjanpitovelvollisen työnantajan on pidettävä ennakkoperintälain mukaisista suorituksista sellaista palkkakirjanpitoa kuin ennakkoperintäasetuksessa säädetään. Palkkakirjanpito olisi osa kirjanpitolaissa tarkoitettua kirjanpitoa, mutta se olisi tarkemmin säännelty ennakkoperintälaissa ja -asetuksessa. Muu kuin kirjanpitovelvollinen työnantaja olisi velvollinen tekemään mainituista suorituksista sellaiset muistiinpanot, joista asetuksella säädetään. Muistiinpanovelvollisuutta ei ole kuitenkaan tarkoitus ulottaa koskemaan sellaisia henkilöitä, jotka satunnaisesti ovat olleet työnantajina.

Veromerkkien ostoajankohtaa valvotaan verotoimistoon lähetettävien veromerkkien tilauslomakkeiden kaksoiskappaleiden avulla. Tämän vuoksi ei ole asiallista vaatia tilauslomakkeiden käyttöä yksinomaan kirjanpitovelvolliselta työnantajalta. Ennakkoperintälain 21 §:ää ehdotetaankin muutettavaksi niin, että kaikkien työnantajien tulee veromerkkejä ostaessaan käyttää verohallituksen vahvistamaa tilauslomaketta.

Ennakkoperintälakiin ehdotetaan vielä lisättäväksi uusi 29 a §, jossa säädetään palkkakirjanpidon säilyttämisvelvollisuudesta. Sen mukaan kirjanpitovelvollisen työnantajan on säilytettävä palkkakirjanpitonsa ja veromerkkien tilauslomakkeet niin kuin tilikirjojen ja tositteiden säilyttämisestä kirjanpitolaissa säädetään. Muun kuin kirjanpitovelvollisen työnantajan on säilytettävä 20 §:ssä tarkoitetut muistiinpanot ja veromerkkien tilauslomakkeet 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana palkka on maksettu. Mainitun 29 a §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että koneellisen palkkakirjanpidon menetelmäkuvaus on käyttöaikaa koskevin merkinnöin säilytettävä tässä maassa vähintään 6 vuotta sen vuoden alusta lukien, jonka aikana palkka on maksettu.

1.5. Ennakontarkastuksen toimittaminen

Ennakkoperintälain 29 §:n mukaan työnantajan on asianomaisen veroviranomaisen kehotuksesta esitettävä tarkastettavaksi kirjanpitonsa ja siihen liittyvää aineistoa sekä annettava viranomaiselle muutkin ennakonpidätystä valaisevat asiakirjat ja tiedot, jotka saattavat olla tarpeen ennakontarkastusta ja ennakonpidätyksen valvontaa varten. Käytännössä on osoittautunut, että Suomessa toimivat kansainväliset yhteisöt saattavat säilyttää kirjanpitoaineistonsa ulkomailla. Selvyyden vuoksi ehdotetaan tämän takia 29 §:ään lisättäväksi maininta siitä, että lainkohdassa tarkoitetut asiakirjat ja muut selvitykset on esitettävä tarkastettavaksi Suomessa.

Mainitun ennakkoperintälain 29 §:n mukaan asiakirjain tarkastus on, mikäli mahdollista, toimitettava työnantajan liikehuoneistossa. Jos yrityksen kirjanpito pidetään yrityksen ulkopuolella esim. jossakin tili- tai palvelutoimistossa, työnantaja voidaan säännöksen nojalla velvoittaa hankkimaan kirjanpitoaineistonsa tarkastusta varten liikehuoneistoonsa. Ennakontarkastuksen kannalta on tärkeätä, että tarkastuksen toimittavan henkilön käytettävissä on kaikki se aineisto, jolla saattaa olla asian kannalta merkitystä, ja että hänellä on riittävän kunnolliset työskentelytilat ja työvälineet. Mikäli nämä edellytykset on täytetty ei sillä seikalla, missä tarkastus toimitetaan ole yleensä sanottavaa merkitystä tarkastuksen toimittamisen kannalta. Työnantajan itsensä kannalta olisi tietenkin asianmukaista, että tarkastus toimitettaisiin siellä missä asiakirjat ovat. Edellä olevan perusteella ehdotetaan ennakkoperintälain 29 §:ää muutettavaksi siten, että asiakirjojen tarkastus voidaan toimittaa paitsi työnantajan liikehuoneistossa myös hänen käyttämässään tili- tai palvelutoimistossa. Kun tarkastus toimitetaan mainituissa paikoissa, on työnantajan asetettava tarkastajan käytettäväksi tarkoituksenmukaiset tilat sekä tarpeelliset

apuneuvot ja apulaiset. Vastaavanlainen säännös sisältyy jo nykyisin verotuslain 43 §:ään ja liikevaihtoverolain 39 §:ään. Siltä varalta että asiakirjain tarkastusta ei jostain syystä voida kohtuudella edellyttää toimitettavaksi työnantajan liikehuoneistossa tai hänen käyttämässään tili- tai palvelutoimistossa tai jos hän ei voi osoittaa tarkastajan käytettäväksi tarkoituksenmukaisia tiloja tai apuneuvoja ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että tarkastus voidaan suorittaa myös lääninverovirastossa tai verotoimistossa.

Kirjanpitoon kuuluvat tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto voidaan kirjanpitolautakunnan luvalla säilyttää valokuvaamalla tai muulla vastaavalla tavalla valmistettuina jäljennöksinä. Jotta näissä tapauksissa olisi mahdollista liittää tarvittaessa tarkastusasiakirjoihin jäljennös sanotuista asiakirjoista, ehdotetaan ennakkoperintälain 29 §:ssä säädettäväksi, että verovelvollisen olisi asianomaisen veroviranomaisen kehotuksesta valmistettava niistä jäljennökset tarkastusta suorittavan henkilön käyttöön. Samassa yhteydessä esitetään 29 §:ssä tarkoitettujen tarkastettavaksi esitettävien asiakirjojen terminologia saatettavaksi vastaamaan voimassa olevaa kirjanpitolakia. Asialliselta sisällöltään mainittu 29 § vastaisi verotarkastusta koskevaa verotuslain 43 §:ää, sellaisena kuin mainittu lain kohta on 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1024/74).

Ennakkoperintälaista ovat puuttuneet verotuslain 47, 48 ja 49 §:ää vastaavat säännökset, jotka velvoittavat muun henkilön kuin asianomaisen verovelvollisen antamaan tietoja veroviranomaisille. Kun käytännössä on osoittautunut tarpeelliseksi, että ennakonpidätyksen toimittamisesta annettujen määräysten valvontaa varten välttämättömiä tietoja tulisi saada muiltakin kuin asianomaiselta työnantajalta, ehdotetaan ennakkoperintälakiin lisättäväksi 29 b, 29 c ja 29 d §. Ennakkoperintälakiin lisättävässä 29 b §:ssä velvoitettaisiin muukin henkilö kuin työnantaja antamaan verohallituksen tai lääninveroviraston kehotuksesta sellaisia ennakonpidätyksen toimittamisesta annettavia määräysten valvontaa varten välttämättömiä tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista. Lakiin lisättävässä 29 c §:ssä oikeutettaisiin veroviranomainen tarkastamaan 29 b §:ssä tarkoitetun henkilön liike- ja muita asiakirjoja. Viranomaisen ja julkisen laitoksen tulisi ennakkoperintälain 29 d §:n mukaan antaa veroviranomaisten pyynnöstä ennakonpidätyksen toimittamisesta annettujen määräysten valvontaa varten tarpeellisia tietoja.

1.6. Osingosta toimitettava ennakonpidätys

Ennakkoperintälain 32 §:n 2 momentin mukaan verojohtaja voi määrätä, ettei osingosta ole toimitettava pidätystä, jos on ilmeistä, että osingonsaajan tulo ei verovuotena nouse määrään, josta hänen olisi suoritettava valtion- tai kunnallisveroa. Verojohtajalla ei sitä vastoin ole oikeutta määrätä, että osingonpidätys olisi yksittäistapauksissa toimitettava pienempänä kuin yleisesti tapahtuu. Kun osingosta toimitettavan ennakonpidätyksen määrää on korotettu, on lisääntynyt myös tarve pienentää joissakin tapauksissa yleisesti sovellettavaa ennakonpidätysprosenttia. Tämän vuoksi ehdotetaan sanottuun 32 §:n 2 momenttiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan verojohtaja voisi määrätä osingon ja koron ennakonpidätyksen toimitettavaksi pienempänä, jos pidätys olisi liian suuri verrattuna verotuksessa lopullisesti suoritettavaan määrään.

1.7. Ennakon alarajan korottaminen ja ennakon maksuerien suuruuden määrääminen

Jos ennakon määrä on pienempi kuin 40 markkaa, ennakkoa ei ennakkoperintälain 42 §:n mukaan määrätä. Tämä säännös on ollut voimassa vuoden 1963 alusta lukien. Vuonna 1976 tapahtuneessa ennakkojen säännönmukaisessa määräämisessä maksuunpantiin ennakkoja lähes 744 413 kpl määrältään yli 3,9 mrd. markkaa. Suuruusluokaltaan 40—119,99 markan ennakoita oli 122 108 kpl yhteismäärältään 9,6 milj. markkaa. Nämä ennakot kohdistuvat ensi sijassa sellaisiin verovelvollisiin, joilla on pääasiassa ennakonpidätyksen alaista tuloa ja joilta verot ja maksut yleensä saadaan perityiksi jälkikäteenkin. Tästä syystä ja kun määrättävän ennakon alarajan korottaminen veronperinnällisistä syistä on muutenkin tarkoituksenmukaista, ehdotetaan, että ennakon alarajaksi säädettäisiin 100 markkaa.

Ennakkoperintälain 48 §:n 1 momentin mukaan ennakko kannetaan kuukausittain erikseen määrättävinä aikoina kuitenkin siten, että

ensimmäinen erä kannetaan yhdessä toisen erän kanssa ja että ennakon ollessa pienempi kuin 120 markkaa, se kannetaan 10 markan erinä ja täysin kymmenien markkojen yli menevä osa ensimmäisenä eränä. Edellä on ehdotettu ennakon alaraja korotettavaksi 100 markkaan. Vastaavasti tulisi ennakon maksuerien määrää vähentää, mitä pienemmästä ennakosta on kysymys. Asianmukaista ei kuitenkaan ole, että laissa säädetään ennakon maksuerien määristä ja erien suuruudesta. Tästä määräminen tulisi antaa valtiovarainministeriön tehtäväksi samalla tavalla kuin lopullisten verojen ja maksujen osalta on verotuslain 112 §:ssä säädetty. Ennakkoperintälain 48 §:n 1 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi, että ennakko kannetaan ennakon määrästä riippuen yhdessä tai useammassa erässä, sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

1.8. Seurakunnille suoritettavat etumaksut

Valtio suorittaa ennakkoperintälain 50 §:n 1 momentin nojalla muille veronsaajille verovuoden aikana etumaksuina kunnalle 96 ja seurakunnalle 88 prosenttia määrästä, joka saadaan, kun sovellettava ennakkoveroäyrin hinta kerrotaan verovuotta edeltäneenä vuotena toimitetussa verotuksessa kertyneiden veroäyrien määrällä, ja kansaneläkelaitokselle 96 prosenttia määrästä, joka saadaan, kun veroäyriltä menevä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu kerrotaan maksujen perusteeksi edeltäneeltä vuotena toimitetussa maksuunpanossa luettujen veroäyrien lukumäärällä.

Vuoden 1960 alusta lukien voimaan tullutta ennakkoperintälakia säädettäessä kirkollisveron etumaksu jätettiin alhaisemmaksi kuin kunnille ja kansaneläkelaitokselle suoritettava etumaksu, koska ei ollut kokemuksia kirkollisveron kertymisestä ja koska kirkollisvero on verotuslain 119 §:n mukaan kaikista veroista ja maksuista huonoimmassa etuoikeusjärjestyksessä. Suoritetut selvitykset osoittavat, että kirkollisverot kertyvät samanmääräisinä kuin muutkin verot ja seurakuntien etumaksut jäävät muiden veronsaajien etumaksuja suhteellisesti huomattavasti pienemmiksi. Tämän vuoksi ehdotetaankin, että seurakuntien etumaksu korotettaisiin samaksi kuin kuntien ja kansaneläkelaitoksen eli 96 prosentiksi.

2. Verotuslakiin ehdotettavat muutokset.

2.1. Puolisoiden ennakoiden käyttäminen toisen puolison hyväksi

Milloin puolisoita on valtionverotuksessa yhteisverotettava ja toiselta puolisolta on pidätetty tai hänelle on maksuunpantu ennakkoina enemmän kuin tarvitaan niiden verojen ja maksujen suorittamiseksi, joiden suoritukseksi niitä on käytettävä, on ylimenevällä osalla verotuslain 107 §:n mukaan lyhennettävä toiselle puolisolle samassa kunnassa maksuunpantuja veroja ja maksuja, sikäli kuin näitä ei voida suorittaa tämän puolison omilla ennakoilla. Tällaista menettelyä ei kuitenkaan sovelleta, jos puoliso on veroilmoituksessaan kieltänyt ennakkojensa käyttämisen toisen puolison verojen ja maksujen lyhennykseksi.

Siirryttäessä puolisoiden erillisverotukseen puolison omat ennakot yleensä riittävät hänen verojensa ja maksujensa suoritukseksi. Tästä syystä ja erillisverotuksen luonteen vuoksi ei enää ole aiheellista, että puolison ennakoista yli jäävällä osalla automaattisesti lyhennettäisiin toiselle puolisolle maksuunpantuja veroja ja maksuja. Jos puoliso kuitenkin veroilmoituksessaan nimenomaan sallisi tällaisen lyhentämisen, olisi se mahdollista. Tätä koskeva ehdotus sisältyy verotuslain 107 §:ään.

Koska ennakko edellä tarkoitetussa tapauksessa luetaan hyväksi maksuunpannun määräisenä, voi aviopuoliso välttyä verosta, mikäli toiselle puolisolle on määrätty riittävästi ennakkoa, vaikka tämä ei olisi sitä maksanutkaan. Tämän estämiseksi ehdotetaan verotuslakiin lisättäväksi 3 a §, joka asettaa verovelvollisen vastuuseen hänen hyväkseen luetusta osasta puolison ennakkoa.

2.2. Palautettavan ja lisää maksettavan määrän alarajan korottaminen

Verotuslain 108 §:n 1 momentin nojalla on verovelvolliselta liikaa pidätetyt tai kannetut ennakot palautettava, jos palautettava määrä on vähintään 2 markkaa. Saman lain 109 §:n mukaan verovelvolliselta on perittävä puuttuva määrä veronkannossa, jos verovuonna pidätetyt ja kannetut ennakot eivät nouse niiden verojen

ja maksujen yhteismäärään, joiden suoritukseksi ne on käytettävä. Jos maksettavaksi jäävä määrä ei nouse 2 markkaan, on se jätettävä perimättä. Pienin palautettava ja lisää maksettava määrä on pysynyt samana vuodesta 1960 lähtien. Kun pienien erien periminen ja palauttaminen aiheuttaa huomattavia kustannuksia, ehdotetaan pienin palautettava määrä korotettavaksi 5 markkaan ja pienin lisää perittävä määrä 10 markkaan.

2.3. Seurakuntien kantotilitys sekä kuntien, seurakuntien ja kansaneläkelaitoksen välitilitys

Verotuslain 116 §:n 1 momentin mukaan veronkantoviranomaisen on viipymättä kannon päätyttyä tai, milloin kanto toimitetaan useammassa kuin yhdessä erässä ensimmäisen erän kannon päätyttyä suoritettava kunnalle 96 prosenttia maksuunpannun kunnallisveron ja seurakunnalle 90 prosenttia maksuunpannun kirkollisveron määrästä sekä verotuslain 117 §:n 1 momentin mukaan kansaneläkelaitokselle 98 prosenttia maksuunpantujen kansaneläkevakuutusmaksujen ja sairausvakuutusmaksujen määristä (kantotilitys).

Verotuslain 116 §:n 3 momentin mukaan suoritetaan maksuunpanovuotta seuraavan kalenterivuoden aikana kunnille välitilityksenä 2,5 prosenttia ja seurakunnille 2 prosenttia maksuunpantujen verojen määristä. Täten kunnat saavat verotusvuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä yhteensä 98,5 prosenttia maksuunpannun kunnallisveron ja seurakunnat 92 prosenttia maksuunpannun kirkollisveron määrästä.

Tilitysprosenteista ja lopputilityksen etuoikeussäännöksistä johtuu, että etumaksutilityksenä, kantotilityksenä ja välitilityksenä seurakunnille tulevat määrät ovat suhteellisesti pienempiä kuin kunnille ja kansaneläkelaitoksille suoritettavat määrät. Tämä johtuu siitä, että ennen vuotta 1960 voimaantullutta verotuslakia ja ennakonperintälakia, kirkollisverot kertyivät heikommin kuin muut välittömät verot. Verotuslain mukaiset verot ja maksut pannaan kuitenkin maksuun yhdellä verolipulla, joten normaalisti verovelvollinen ei tiedä, minkä veron tai maksun suoritukseksi hänen maksamansa määrä käytetään.

Hallituksen mielestä enää ei ole aiheellista, että seurakunnille verotuslain mukaan tilitettävät määrät olisivat pienempiä kuin kunnille tulevat tilitykset. Tämän vuoksi ehdotetaan, että verotuslain 116 §:n 1 momentissa tarkoitettu seurakuntien kantotilitysmäärä korotetaan samaksi kuin kuntienkin eli 96 prosentiksi ja saman pykälän 3 momentissa tarkoitettu välitilitysmäärä kuntien kanssa samaksi eli 2,5 prosentiksi. Sekä kuntien että seurakuntien välitilitystä ehdotetaan varhennettavaksi siten, että välitilityksenä maksettavat määrät suoritettaisiin kunnille ja seurakunnille jo maksuunpanovuotta seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä. Samalla ehdotetaan välitilityksenä suoritettavaa määrää siten lisättäväksi, että edellä tarkoitettua kalenterivuotta seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä suoritettaisiin kunnille vielä 0,5 prosenttia maksuunpannun kunnallisveron ja seurakunnalle maksuunpannun kirkollisveron määristä.

Vastaavat muutokset ehdotetaan kansaneläkelaitoksen osalta tehtäväksi verotuslain 117 §:ään.

3. Voimaantulo.

Muutettavat lait on ehdotettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977, kuitenkin eräin poikkeuksin. Palkkaturvalain nojalla maksetuista suorituksista olisi ennakonpidätys voitava toimittaa mahdollisimman pian asetuksella säädettävällä tavalla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ennakkoperintälain 13 §:n 3 momentin nojalla voitaisiin lain voimaantulon jälkeen vuonna 1976 antaa asetuksella säännökset palkkaturvalain perusteella maksettavista suorituksista toimitettavasta ennakonpidätyksestä.

Verotuslain 107 §:ää, jonka mukaan puolison tulee veroilmoituksessaan ilmoittaa, salliiko hän ennakoittensa käyttämisen toisen puolison verojen ja maksujen lyhentämiseksi, ehdotetaan sovellettavaksi ensimmäisen kerran vuodelta 1977 toimitettavassa verotuksessa. Verotuslain 116 §:n 3 momentissa ja 117 §:n 3 momentissa on ehdotettu kunnille, seurakunnille ja kansaneläkelaitokselle suoritettavaksi 0,5 prosentin suuruinen lisävälitilitys. Tältä osin mainittuja säännöksiä ehdotetaan sovellettaviksi ensimmäisen kerran vuodelta 1977 maksuunpantuihin kunnallis- ja kirkollisveroihin sekä

kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuihin. Ensimmäisen kerran lisävälitilitys suoritettaisiin siis vuonna 1980.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

ennakkoperintälain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä marraskuuta 1959 annetun ennakkoperintälain (418/59) 6, 13, 19 §:n 3 momentti, 21 ja 29 §, 32 §:n 2 momentti, 42 §, 48 §:n 1 momentti ja 50 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osittain muutettuna 9 päivänä kesäkuuta 1960 annetulla lailla (272/60), 13 § osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1962 annetulla lailla (652/62), 19 §:n 3 momentti 20 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (500/74), 42 § mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1962 annetussa laissa ja 48 §:n 1 momentti 12 päivänä marraskuuta 1965 annetussa laissa (597/65) sekä

lisätään lakiin uusi 20 a, 29 a, 29 b, 29 c ja 29 d § seuraavasti:

6 §.

Ennakonpidätys on toimitettava, vaikka suoritusta ei ole pidettävä palkkana:

1) esiintyvän taiteilijan tai muun julkisen esiintyjän tahi urheilijan palkkiosta;

2) kirjallisen, taiteellisen tai tieteellisen teoksen tekijänoikeuden, valokuvaan perustuvan oikeuden taikka patentin, tavaramerkin, mallin, muotin, piirustuksen, salaisen kaavan tai valmistustavan käyttämisestä tai käyttöoikeudesta taikka teollisia, kaupallisia tai tieteellisiä kokemuksia koskevista tiedoista suoritetusta korvauksesta;

3) hankinta-, osto- tai myyntiasiamiehen palkkiosta;

4) kauppamatkustajan, paikallismyyjän tai kauppaedustajan palkkiosta; sekä

5) muusta edellä 1—4 kohdissa mainittuihin palkkioihin tai korvauksiin verrattavasta suorituksesta, josta valtiovarainministeriö niin määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ennakonpidätystä ei ole kuitenkaan toimitettava, jos suorituksen saaja käyttää siinä toiminnassa, jota suoritus koskee, kaupparekisteriin merkittyä toiminimeä tai on rekisteröity yhdistys.

Valtiovarainministeriö voi asettaminsa ehdoin määrätä, että 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitetuista suorituksista saadaan jättää ennakonpidätys toimittamatta.

Mitä tässä laissa säädetään palkasta, työnantajasta ja palkansaajasta, on vastaavasti voimassa sellaisesta suorituksesta, josta on tämän pykälän mukaan toimitettava ennakonpidätys, sekä sen maksajasta ja saajasta.

13 §.

Palkasta, joka palkansaajalle maksetaan hänen päätoimestaan pääasiallisesti säännöllisin väliajoin, on ennakonpidätys toimitettava 12 §:n 3 momentin mukaisesti määrätyn taulukon perusteella. Sen läänin lääninverovirasto, jonka alueella työnantajan kotipaikka on, voi kuitenkin oikeuttaa työnantajan, joka suorittaa palkkojen laskennan erityisillä koneilla, toimittamaan ennakonpidätyksen taulukosta poikkeavasti, kuitenkin niin, että pidätysmäärä saa poiketa vastaavasta taulukon mukaisesta pidätyksestä enintään määrällä, jonka verohallitus päättää. Valtiovarainministeriö voi erityistä syistä määrätä, että ennakonpidätys on toimitettava verovuoden alusta lukien enintään maaliskuun loppuun edelliseksi vuodeksi vahvistettujen taulukkojen mukaan.

Milloin palkansaaja ei 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa esitä verokirjaansa, ennakonpidätys on toimitettava verohallituksen määräämän taulukon mukaan.

Palkasta, jota ei makseta pääasiallisesti säännöllisin väliajoin tai joka suoritetaan sivutoimesta taikka tilapäisestä työstä, ennakon pidätys on toimitettava asetuksella säädettävän prosenttiluvun mukaan, joka ei saa olla suurempi kuin 50. Mainittu prosenttiluku voidaan mää-

rätä eri suuruiseksi palkan perusteesta ja määrästä riippuen. Palkkaturvalain (649/73) nojalla maksettavasta suorituksesta toimitettavasta ennakonpidätyksestä säädetään niinikään asetuksella. Tämän momentin mukaista pidätystä ei kuitenkaan ole toimitettava 20 markkaa pienemmästä palkasta.

Ennakonpidätystä ei toimiteta rahana maksettavan palkan määrää suurempana. Pidätyksessä jätetään täysien markkojen yli menevä osa lukuun ottamatta.

19 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kun työnantajana on valtio tai sen laitos, kunta, kuntainliitto taikka evankelisluterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, on ennakonpidätys toimitettava veromerkkejä käyttämättä. Sen veropiirin verojohtaja, johon työnantajan kotikunta kuuluu, voi velvoittaa muun kuin edellä tässä momentissa mainitun työnantajan toimittamaan ennakonpidätyksen veromerkkejä käyttämättä sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Pidätetyt määrät on suoritettava valtion postisiirtotilille 20 päivän kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona pidätys on toimitettu ja niistä on annettava tilitys verojohtajalle sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin oikeuttaa työnantajat suorittamaan pidätetyt määrät valtion postisiirtotilille myöhemmin kuin edellä on sanottu, milloin pidätysten suorittaminen työnantajista riippumattomien esteiden vuoksi ei ole mahdollista määräajassa. Pidennetyltä maksuajalta on suoritettava valtiovarainministeriön määräämä korko.

— — — — — — — — — — — — — — —

20 a §.

Kirjanpitovelvollisen työnantajan on pidettävä tämän lain mukaisista suorituksista sellaista palkkakirjanpitoa kuin asetuksella säädetään. Muu työnantaja on velvollinen tekemään mainituista suorituksista sellaiset muistiinpanot, joista asetuksella säädetään.

21 §.

Työnantajan tulee veromerkkejä ostaessaan käyttää verohallituksen vahvistamaa tilauslomaketta, jonka myyjä varustaa leimallaan ja päiväyksellä.

29 §.

Työnantajan on verohallituksen tai lääninveroviraston taikka verotoimiston asianomaisen virkamiehen kehotuksesta esitettävä Suomessa sanotun viranomaisen tai verohallituksen taikka lääninveroviraston määräämän asiantuntevan ja esteettömänä pidettävän henkilön tarkastettavaksi palkkakirjanpitonsa tai muistiinpanonsa, kuten alkuperäiset palkkalistat, -kortistot ja kuitit, sekä liike- ja tilikirjansa, inventaarinsa ja tase-erittelynsä liitteineen, samoin kuin muu tositeaineisto ja kaikki muu laskentatoimeen kuuluva aineisto, sopimus- ja velkakirjat, pöytäkirjat, kirjeenvaihto, koneellisen kirjanpidon ja palkkakirjanpidon menetelmäkuvaus käyttöaikaa koskevin merkinnöin sekä muut asiakirjat, jotka saattavat olla tarpeen ennakontarkastusta toimitettaessa. Niin ikään työnantajan on esitettävä muut ennakonpidätystä selvittävät, samoin kuin palkansaajan hänelle jättämät ennakonpidätystä koskevat asiakirjat. Työnantajan on annettava myös muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Palkansaaja on myös velvollinen kehotuksesta esittämään tarkastettavaksi ennakonpidätystä koskevat asiakirjat ja antamaan kehotuksesta muut asiaa selvittävät tiedot. Työnantajan on lisäksi näytettävä toimintaansa kuuluvat varastot ja muu omaisuus.

Mitä 1 momentissa on säädetty työnantajasta, koskee myös sitä, jolla on hallussaan sanotussa momentissa tarkoitettua aineistoa.

Asiakirjain tarkastus on, mikäli mahdollista, toimitettava työnantajan liikehuoneistossa tai hänen käyttämässään tili- tai palvelutoimistossa. Mikäli tarkastus toimitetaan edellä mainitussa huoneistossa tai toimistossa, työnantajan on asetettava tarkastajan käytettäväksi tarkoituksenmukaiset tilat sekä tarpeelliset apuneuvot ja apulaiset. Jos tarkastusta ei voida haitatta toimittaa edellä tarkoitetussa paikassa, tarkastus voidaan toimittaa lääninverovirastossa tai verotoimistossa. Asiakirjat on esitettävä tarkastettaviksi siellä tai toimitettava sinne, missä tarkastus suoritetaan. Valokuvaamalla tai muulla vastaavalla tavalla valmistettuina jäljennöksinä säilytettävistä asiakirjoista on 1 momentissa tarkoitetun viranomaisen kehotuksesta valmistettava jäljennökset tarkastusta suorittavan henkilön käyttöön, mikäli se on tarkastuksen suorittamista varten välttämätöntä. Suoritetusta tarkastuksesta on laadittava kertomus.

Ulosotonhaltija ja poliisiviranomainen ovat velvollisia antamaan veroviranomaisille virka-apua 1 momentissa tarkoitettujen tarkastusten toimittamisessa.

29 a §.

Kirjanpitovelvollisen työnantajan on säilytettävä palkkakirjanpitonsa ja veromerkkien tilauslomakkeet niin kuin tilikirjojen ja tositteiden säilyttämisestä kirjanpitolaissa säädetään.

Muun kuin kirjanpitovelvollisen työnantajan on säilytettävä 20 a §:ssä tarkoitetut muistiinpanot ja veromerkkien tilauslomakkeet 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana palkka on maksettu.

Koneellisen palkkakirjanpidon menetelmäkuvaus on käyttöaikaa koskevien merkinnöin säilytettävä tässä maassa vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana palkka on maksettu.

29 b §.

Muun kuin edellä 29 §:ssä tarkoitetun henkilön on annettava verohallituksen tai lääninveroviraston kehotuksesta sellaisia ennakonpidätyksen toimittamisesta annettujen määräysten valvontaa varten välttämättömiä tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, mikäli hänellä ei lain mukaan ole oikeutta kieltäytyä todistamasta asiasta. Ennakonpidätyksen toimittamisesta annettujen määräysten valvontaan vaikuttavia, toisen taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

29 c §.

Viranomaisella, jolle 29 b §:ssä tarkoitetut tiedot on annettava on oikeus tarkastaa tai 29 §:ssä mainituin tavoin tarkastuttaa kaikki ne liike- ja muut asiakirjat, joista sanottuja tietoja voi olla saatavissa.

29 d §.

Viranomaisen ja julkisen laitoksen tulee 29 §:ssä tarkoitetun viranomaisen pyynnöstä antaa ennakonpidätyksen toimittamisesta annettujen määräysten valvontaa varten tarpeellisia tietoja taikka sallia sellaisen viranomaisen tai hänen valtuuttamansa ottaa niistä selko, mikäli ne eivät koske sellaista asiaa, josta lain mukaan ei saa todistaa.

32 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jos on ilmeistä, ettei osingon tai koron saajan tulo verovuotena nouse määrään, josta hänen olisi suoritettava valtion- tai kunnallisveroa, määrää sen veropiirin verojohtaja, johon osingon tai koron saajan kotikunta kuuluu, hänen pyynnöstään, ettei ennakonpidätystä ole toimitettava. Jos pidätys olisi liian suuri verrattuna lopullisesti suoritettavaan määrään, verojohtaja voi niin ikään määrätä pidätyksen toimitettavaksi pienempänä.

— — — — — — — — — — — — — — — —

42 §.

Jos ennakon määrä olisi pienempi kuin 100 markkaa, ennakkoa ei määrätä.

48 §.

Ennakko kannetaan ennakon määrästä riippuen yhdessä tai useammassa erässä, sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

— — — — — — — — — — — — — — — —

50 §.

Veronkantoviranomaisen on verovuodelta, suoritettava etumaksuna kullekin kunnalle ja kullekin seurakunnalle 96 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan, kun sovellettava ennakkoveroäyrin hinta kerrotaan verovuotta edeltäneenä vuotena toimitetussa verotuksessa kunnalle tai seurakunnalle kertyneiden veroäyrien lukumäärällä. Tämän lisäksi veronkantoviranomaisen on kansaneläkelaitokselle suoritettava 96 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan, kun veroäyriltä menevä kansaneläkevakuutusmaksu kerrotaan vakuutusmaksun perusteeksi verovuotta edeltäneenä vuotena toimitetussa maksuunpanossa luettujen veroäyrien lukumäärällä.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977, kuitenkin niin, että vuonna 1976 voidaan 13 §:n 3 momentin nojalla asetuksella säätää palkkaturvalain (649/73) perusteella maksettavista suorituksista toimitettavista ennakonpidätyksistä. Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annettuun lakiin (366/63) uusi näin kuuluva 7 a §.

7 a §.

Kirjanpitovelvollisen työnantajan on merkittävä palkkakirjanpitoonsa työnantajan sosiaaliturvamaksut siten kuin asetuksella säädetään. Muu työnantaja on velvollinen tekemään työnantajan sosiaaliturvamaksuista sellaiset muistiinpanot, joista asetuksella säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977.

Laki

verotuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1958 annetun verotuslain (482/58) 107 §, 108 §:n 1 momentti, 109 §:n 2 momentti, 116 §:n 1 ja 3 momentti ja 117 § sellaisina kuin niistä ovat 116 §:n 1 ja 3 momentti 11 päivänä maaliskuuta 1970 annetussa laissa (186/70) ja 117 § osittain muutettuna sanotulla lailla sekä

lisätään lakiin uusi 3 a § seuraavasti:

3 a §.

Milloin verovelvolliselle maksuunpantujen verojen hyväksi on 107 §:n nojalla käytetty ennakkoja, joita ei ole maksettu, vastaa tämä verovelvollinen maksamattoman ennakon verotuksessa hyväksi luetusta osasta.

107 §.

Milloin toiselta puolisolta on pidätetty tai hänelle on maksuunpantu 103 §:ssä ja 104 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuina ennakkoina enemmän, kuin tarvitaan niiden verojen ja maksujen suorittamiseksi, joiden suoritukseksi niitä on käytettävä, käytetään yli menevä osa toiselle puolisolle samassa kunnassa maksuunpantujen verojen ja maksujen suoritukseksi, jos puoliso on veroilmoituksessaan sallinut ennakkojensa käyttämisen toisen puolison verojen ja maksujen lyhennykseksi.

108 §.

Milloin verovelvolliselta on pidätetty tai hänelle on ennakkona maksuunpantu enemmän kuin tarvitaan niiden verojen ja maksujen suorittamiseksi, joiden suoritukseksi ennakko on käytettävä, on liikaa pidätetty tai kannettu ennakko, mikäli sitä on vähintään 5 markkaa, palautettava. Jos maksuunpantu ennakko on suorittamatta, on sitä lyhennettävä liikaa maksuunpannulla määrällä.

— — — — — — — — — — — — — — —

109 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin 1 momentin mukaan maksettavaksi jäävä määrä ei nouse 10 markkaan, se on jätettävä perimättä.

116 §.

Veronkantoviranomaisen on viipymättä kannon päätyttyä taikka, milloin kanto toimitetaan useammassa kuin yhdessä erässä, ensimmäisen erän kannon päätyttyä suoritettava kunnalle 96 prosenttia maksuunpannun kunnallisveron määrästä ja seurakunnalle 96 prosenttia maksuunpannun kirkollisveron määrästä vähennettynä sillä, mitä ennakkoperintälain mukaan on etukäteen maksettu, sekä veronkantoviranomaisen edellisen kalenterivuoden aikana tileissä lyhentämillä määrillä ja kunnan tai seurakunnan puolesta verovelvollisille takaisin suorittamilla määrillä niille maksettuine korkoineen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sen lisäksi, mitä 1 momentin mukaisesti on suoritettu, veronkantoviranomaisen on maksuunpanovuotta seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä suoritettava kunnalle 2,5 prosenttia edellisenä vuotena maksuunpannun kunnallisveron ja seurakunnalle 2,5 prosenttia maksuunpannun kirkollisveron määrästä. Tämän lisäksi on veronkantoviranomaisen suoritettava mainittua kalenterivuotta seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä kunnalle ja seurakunnalle 0,5 prosenttia edellä tarkoitetun maksuunpannun kunnallisveron ja vastaavasti kirkollisveron määrästä.

117 §.

Kansaneläkelaitokselle on veronkantoviranomaisen kannon päätyttyä taikka, milloin kanto toimitetaan useammassa kuin yhdessä erässä, ensimmäisen erän kannon päätyttyä suoritettava 98 prosenttia maksuunpantujen kansaneläkevakuutusmaksujen ja sairausvakuutusmaksujen määrästä vähennettynä sillä mitä kansaneläkelaitokselle on etukäteen maksettu, sekä veronkantoviranomaisen edellisen kalenterivuoden aikana tileissä lyhentämillä määrillä ja kansaneläkelaitoksen puolesta maksuvelvollisille takaisin maksamilla määrillä niille maksettuine korkoineen.

Edellä 116 §:n 2 momentissa tarkoitettujen verotusten yhteydessä maksuunpannuista kansaneläkevakuutusmaksuista ja sairausvakuutusmaksuista on kultakin kalenterivuodelta erikseen suoritettava 1 momentissa säädetty määrä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin mukaisesti on suoritettu, veronkantoviranomaisen on maksuunpanovuotta seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä suoritettava kansaneläkelaitokselle 0,5 prosenttia edellisenä vuotena maksuunpantujen kansaneläkevakuutusmaksujen ja sairausvakuutusmaksujen määrästä sekä seuraavan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä vielä 0,5 prosenttia mainittujen maksujen määrästä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977, kuitenkin niin, että 107 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran niihin veroihin ja maksuihin, jotka määrätään vuodelta 1977 toimitettavassa verotuksessa ja että veronkantoviranomainen suorittaa 116 §:n 3 momentissa tarkoitetun 0,5 prosentin suuruisen määrän ensimmäisen kerran vuodelta 1977 maksuunpannun kunnallis- ja kirkollisveron perusteella ja 117 §:n 3 momentissa tarkoitetun siinä viimeksi mainitun 0,5 prosentin suuruisen määrän ensimmäisen kerran samalta vuodelta maksuunpantujen kansaneläkevakuutusmaksujen ja sairausvakuutusmaksujen perusteella.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tulo- ja varallisuusverolain 4 ja 18 §:n muuttamisesta, kansaneläkelain 5 §:n muuttamisesta ja sairausvakuutuslain 34 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus ehdottaa, että kalastuskunnat, vesi- ja jakokunnat ynnä muut niihin verrattavat yhteisetuudet katsottaisiin verotuksessa erillisinä verovelvollisina verotettaviksi yhtymiksi. Näissä tapauksissa ei osakkaille kuitenkaan määrättäisi osuutensa perusteella kansaneläke- tai sairausvakuutusmaksua. Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Tulo- ja varallisuusverolain 4 §:n 1 momentti sisältää yhteisön määritelmän ja 4 §:n 2 momentti yhtymän määritelmän. Tulo- ja varallisuusverolain mukaan yhteisöä verotetaan aina erillisenä verovelvollisena ja sen valtiolle suoritettava tulovero määrätään kutakin vuotta varten erikseen vahvistettavan yhteisön tuloveroprosentin mukaan. Yhtymää ei yleensä veroteta erikseen, mutta sille vahvistetaan verotettava tulo ja varallisuus noudattaen vastaavasti, mitä yhteisöistä on voimassa. Yhtymälle vahvistettu verotettava tulo ja varallisuus jaetaan verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena. Sitä vastoin kotimaista kuolinpesää, liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää kuitenkin vain viideltä perittävän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta, sekä kaupparekisteriin merkittyä liiketoimintaa harjoittavaa avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollisena.

Yhteismetsistä annetussa laissa (485/69) tarkoitettua yhteismetsää on yhteismetsän verottamisesta säädetyn lain (275/59) mukaisesti verotettu jo ennen tulo- ja varallisuusverolain säätämistä siten, että yhteismetsän vahvistettu tulo jaettiin osakkaiden tulona verotettavaksi. Tulo- ja varallisuusverolain mukaan yhteismetsän verotus tapahtuu näin edelleenkin. Kalastuskuntaa, sekä vesi- ja jakokuntaa on ennen tulo- ja varallisuusverolain säätämistä verotettu erillisinä verovelvollisina jakamatta sen tuloa ja varallisuutta verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena. Tulo- ja varallisuusverolain mukaan sanottujen yhteisetuuksien verotus tapahtuisi siten, että niiden tulo ja varallisuus olisi jaettava verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena. Käytännössä sanotunlainen verotusmenettely on kuitenkin varsin vaikeaa ja eräissä tapauksissa miltei mahdotonta toteuttaa. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi kalastuskunnissa voi olla jopa useita tuhansia osakkaita. Varsin yleisesti kalastuskunnissa ja jakokunnissa on useita satoja osakkaita. Sanottujen yhteisetuuksien hallinto ei kaikissa tapauksissa ole siten järjestetty, että osakkaat ja heidän osuutensa voitaisiin saada selville. Myöskään veroviranomaisilla ei ole käytännössä mahdollisuuksia selvittää näitä tietoja.

Yhtymäverotuksen uudistamisen pääasiallisempana tarkoituksena on ehkäistä yhtymiä perustamalla tapahtuva verotuksellisten etujen hankkiminen. Kalastuskuntien tai vesi- ja jakokuntien sekä muiden niihin verrattavien yhteisetuuksien osalta ei ole mahdollista hankkia edellä tarkoitettuja epäasianmukaisia verotuk-

sellisia etuja. Näin ollen ei ole tarvetta muuttaa niiden aikaisempaa verotuksellista asemaa. Aikaisempaa käytäntöä noudattaen tulisi mainittuja yhteisetuuksia verottaa edelleen erikseen. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaisinta katsoa kalastuskunnat sekä vesi- ja jakokunnat ynnä muut niihin verrattavat yhteisetuudet erillisinä verovelvollisina verotettaviksi yhtymiksi, jolloin niiden tuloa ja varallisuutta ei jaettaisi verotettavaksi osakasten tulona ja varallisuutena. Tulo- ja varallisuusverolain 4 §:n 2 momenttia ehdotetaan tämän vuoksi siten muutettavaksi, että kalastuskunta sekä vesi- ja jakokunta ynnä muu niihin verrattava yhteisetuus katsottaisiin aina yhtymäksi. Edelleen ehdotetaan lain 18 §:n 4 momenttia siten muutettavaksi, että erillisenä verovelvollisena verotettaviksi yhtymiksi katsotaan myös kalastuskunta sekä vesi- ja jakokunta ynnä muu niihin verrattava yhteisetuus. Yhteismetsän verotuksellista asemaa ei kuitenkaan ehdoteta muutettavaksi.

Kansaneläkelain 5 §:n 2 momentin (1054/74) mukaan erillisenä verovelvollisena verotettavalle yhtymälle määrätyistä veroäyreistä luetaan osakkaan vakuutusmaksun perusteeksi se osa yhtymän veroäyreistä, joka vastaa hänen osuuttaan yhtymässä. Samoin menetellään sairausvakuutuslain 34 §:n mukaan sairausvakuutusmaksua osakkaalle määrättäessä. Nyt puheena olevien yhteisetuuksien osalta ei edellä mainituista syistä ole käytännössä mahdollista määrätä osakkaalle kansaneläke- tai sairausvakuutusmaksua. Kyseisten yhteisetuuksien luonne huomioon ottaen näiden maksujen määräämistä ei myöskään voida pitää tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan sekä kansaneläkelain 5 §:n 2 momenttiin että sairausvakuutuslain 34 §:ään lisättäväksi säännös, jonka mukaan osakkaan vakuutusmaksua määrättäessä ei oteta lukuun hänen osuuttaan mainituissa yhteisetuuksissa.

Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain 4 ja 18 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) 4 §:n 2 momentti ja 18 §:n 4 momentti seuraavasti:

4 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Yhtymällä tarkoitetaan tässä laissa avointa, kommandiitti- ja laivanisännistöyhtiötä, sellaista kahden tai useamman henkilön jonkin liikkeen tai ammatin harjoittamista taikka kiinteistön viljelemistä tai hallintaa varten muodostamaa muuta kuin 1 momentissa mainittua yhteenliittymää, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun, sekä yhteismetsää, kalastuskuntaa, vesi- ja jakokuntaa ynnä muuta niihin verrattavaa yhteisetuutta.

18 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Mitä tässä pykälässä sekä edellä 5 ja 7 §:ssä on säädetty muun kotimaisen kuolinpesän kuin liiketoimintaa harjoittavan kuolinpesän verovelvollisuudesta ja sen verottamisesta erillisenä verovelvollisena, koskee myös kaupparekisteriin merkittyä liiketoimintaa harjoittavaa avointa yhtiötä tai kommandiittiyhtiötä sekä kalastuskuntaa, vesi- ja jakokuntaa ynnä muuta niihin verrattavaa yhteisetuutta, ei kuitenkaan yhteismetsää. Näitä yhtiöitä ja yhteisetuuksia verotettaessa noudatetaan soveltuvin osin tämän lain erillisenä verovelvollisena verotettavaa kotimaista kuolinpesää koskevia säännöksiä, ei kuitenkaan 32, 34 eikä 65 §:n säännöksiä.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Laki

kansaneläkelain 5 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1054/74), näin kuuluvaksi:

5 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Erillisenä verovelvollisena verotettavan kuolinpesän veroäyreistä otetaan pesänosakkaalle määrättävän vakuutusmaksun perusteeksi se veroäyrimäärä, joka perustuu hänen pesän hyväksi suorittamaansa työn arvoon. Erillisenä verovelvollisena verotettavalle yhtymälle määrätyistä veroäyreistä luetaan osakkaan vakuutusmaksun perusteeksi se osa yhtymän veroäyreistä, joka vastaa hänen osuuttaan yhtymässä. Erillisenä verovelvollisena verotettavaksi yhtymäksi katsottavalle kalastuskunnalle, vesi- ja jakokunnalle sekä muulle niihin verrattavalle yhteisetuudelle määrättyjä veroäyrejä ei kuitenkaan oteta lukuun osakkaan vakuutusmaksua määrättäessä.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Laki

sairausvakuutuslain 34 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 34 §:n, sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1053/74), näin kuuluvaksi:

34 §.

Erillisenä verovelvollisena verotettavan kuolinpesän veroäyreistä otetaan pesän osakkaalle määrättävän vakuutusmaksun perusteeksi se veroäyrimäärä, joka perustuu hänen pesän hyväksi suorittamansa työn arvoon. Erillisenä verovelvollisena verotettavalle yhtymälle määrätyistä veroäyreistä luetaan osakkaan vakuutusmaksun perusteeksi se osa yhtymän veroäyreistä, joka vastaa hänen osuuttaan yhtymässä. Erillisenä verovelvollisena verotettavaksi yhtymäksi katsottavalle kalastuskunnalle, vesi- ja jakokunnalle sekä muulle niihin verrattavalle yhteisetuudelle määrättyjä veroäyrejä ei kuitenkaan oteta lukuun osakkaan vakuutusmaksua määrättäessä.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Osakeyhtiöt ja muut niihin verrattavat yhteisöt ovat eräin poikkeuksin velvollisia suorittamaan veroa varallisuuden perusteella verovuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa. Tämä velvollisuus koskee myös sähkölaitos- ja puhelinlaitosliikettä harjoittavia sekä vesi- ja viemärilaitoksen omistavia yhteisöjä. Kun näiden yhteisöjen velkoina ei voida pitää tavanomaisimpien liittymismaksusopimusten mukaisia liittymismaksuja, joutuisivat edellä tarkoitetut yhteisöt maksamaan varallisuusveroa myös liittymismaksuistaan. Tämän vuoksi ja kun sanottua velvollisuutta liittymismaksujen osalta ei ollut silloin, kun nämä yhteisöt aikaisemmin olivat verovelvollisia varallisuutensa perusteella, ehdotetaan se myös nyt poistettavaksi.

Veronalaisiksi varoiksi ei lueta maanhankintalain 98 §:n 1 momentissa ja maankäyttölain 68 §:ssä tarkoitettuun hallintasopimukseen sisältyvää oikeutta. Koska myös porotilalain mukaan voidaan nykyisin tehdä asiallisesti vastaavanlaisia hallintasopimuksia, ehdotetaan niihin perustuva oikeus verovapaaksi varallisuusverotuksessa.

Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin vuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain (891/75) 5 §:n 1 kohdan mukaan maanhankintalain (396/45) 98 §:n 1 momentissa ja maankäyttölain (353/58) 68 §:ssä tarkoitettuun hallintasopimukseen perustuva oikeus eivät ole veronalaisia varoja vuodelta 1976 toimitettavassa verotuksessa. Porotilalain (590/69) 7 a ja 13 §:ssä, sellaisina kuin ne ovat 10 päivänä toukokuuta 1974 annetussa laissa (351/74), tarkoitettu hallintaoikeus on asiallisesti täysin rinnastettavissa maanhankintalaissa ja maankäyttölaissa tarkoitettujen hallintasopimusten tuottamaan oikeuteen. Tämän vuoksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain 5 §:n 1 kohtaa ehdotetaan siten muutettavaksi, ettei myöskään porotilalaissa tarkoitettuun hallintasopimukseen perustuva oikeus olisi veronalainen varallisuusverotuksessa.

Koska porotilalaissa tarkoitettuja hallintasopimuksia on tähän mennessä tehty vain muutama kymmenen ja tullaan vuoteen 1979 mennessä tekemään noin 500 kappaletta, ei ehdotetulla muutoksella ole mitään valtiontaloudellista merkitystä.

Eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin vuosittain annettuun lakiin on vuoteen 1968 saakka sisältynyt erityinen säännös, jonka mukaan sähkölaitoksen, puhelinlaitoksen sekä vesi- ja viemärilaitoksen kuluttajiltaan kantamat liittymismaksut ovat olleet laitosten verovapaata tuloa. Omaisuusverotuksessa ne ovat olleet laitosten vähennyskelpoista velkaa. Liittymismaksut ovat olleet verovapaita sellaiseen määrään saakka, että eri vuosina kertyneiden liittymismaksujen yhteismäärä sekä laitosten osakkaiden tai jäsenten laitoksen omaksi pääomaksi sijoittama määrä yhteenlaskettuina eivät ole ylittäneet laitoksen käytössä verovuoden päättyessä olevan käyttöomaisuuden hankinta-arvoa. Kun osakeyhtiöiden ja muiden niihin verrattavien yhteisöjen omaisuusvero vuodesta 1968 lukien poistettiin, ei tämän jälkeen enää ollut tarvetta säätää liittymismaksujen vähennyskelpoisuudesta omaisuusverotuksessa. Vuosittain annettuihin poikkeuslakeihin ei tämän vuoksi enää vuoden 1968 jälkeen sisällytetty tätä koskevia säännöksiä.

Eräiden yhteisöjen velvollisuudesta suorittaa varallisuusveroa vuodelta 1976 annetun lain

(1001/75) mukaan osakeyhtiöt ja muut niihin verrattavat yhteisöt ovat verovelvollisia suorittamaan varallisuusveroa verovuodelta 1976. Tämän lain mukaan joutuvat myös liittymismaksuja kantavat yhteisömuotoiset laitokset vuodelta 1976 maksamaan varallisuusveroa varoistaan. Kun nykyisin voimassa oleviin verosäännöksiin ei sisälly säännöstä liittymismaksujen vähennyskelpoisuudesta varallisuusverotuksessa, ja kun sanottujen säännösten ja niiden pohjalta muodostuneen verotuskäytännön mukaan liittymismaksuja tavanomaisimpien liittymissopimusehtojen mukaan ei voida pitää laitosten vähennyskelpoisena velkana, joutuvat laitokset vuodelta 1976 maksamaan varallisuusveroa myös kantamistaan liittymismaksuista. Edellä mainitusta syystä joutuisivat useat näistä laitoksista ehkä tuntuvasti nostamaan kuluttajiltaan perimiä käyttömaksuja. Kun tätä ei voida pitää asianmukaisena ja kun liittymismaksut ovat olleet laitosten vähennyskelpoista velkaa myös silloin, kun yhteisöt maksoivat omaisuusveroa, hallitus ehdottaa, että eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annettuun vuotta 1976 koskevaan lakiin jälleen sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan sähkölaitos tai puhelinlaitosliikettä harjoittava tahi vesi- tai viemärilaitoksen omistava yhteisö oikeutettaisiin samalla tavoin kuin ennen vuotta 1968 vähentämään varoistaan kantamansa liittymismaksut.

Liittymismaksujen vapauttaminen varallisuusverotuksesta vähentäisi valtion varallisuusverokertymää sähkölaitosten osalta arviolta noin 8 miljoonalla markalla ja muiden laitosten osalta runsaalla miljoonalla markalla.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin 28 päivänä marraskuuta 1975 annetun lain (891/75) 5 §:n 1 kohta ja

lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 §.

Veronalaisia varoja eivät ole:

1) maanhankintalain (396/45) 98 §:n 1 momentissa, maankäyttölain (353/58) 68 §:ssä ja porotilalain 7 a ja 13 §:ssä, sellaisina kuin ne ovat 10 päivänä toukokuuta 1974 annetussa laissa (351/74), tarkoitettuun hallintasopimukseen perustuva oikeus; eikä

— — — — — — — — — — — — — — —

6 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sähkölaitos- tai puhelinlaitosliikettä harjoittava tahi vesi- tai viemärilaitoksen omistava yhteisö on oikeutettu varallisuuden perusteella toimitettavassa verotuksessa varoistaan vähentämään liikkeensä johtoverkostoon liittymisestä kantamansa maksut, kuitenkin enintään sellaiseen määrään saakka, että eri vuosina kertyneiden tällaisten maksujen yhteismäärä sekä yhteisön osakkaiden tai jäsenten liikkeeseen sijoittama pääoma yhteenlaskettuina eivät ylitä liikkeen verovuoden päättyessä käytössä olevan käyttöomaisuuden hankinta-arvoa.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vehnän markkinoimismaksusta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan vehnän viljelyä harjoittavilta yhteisöiltä kannettavaksi markkinoimismaksua, jolla osaltaan peitettäisiin valtiolle maataloustuotteiden viennistä aiheutuvia kustannuksia. Esitys perustuu valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen 30 päivänä tammikuuta 1976 tehtyyn maataloustulosopimukseen. Vehnän markkinoimismaksua ehdotetaan kannettavaksi 30 penniä maksuvelvollisen tuottamalta ja myymältä vehnäkilolta. Markkinoimismaksua kannettaisiin elokuun 1 päivän 1976 ja heinäkuun 31 päivän 1977 välisenä aikana tapahtuneiden vehnän myyntien perusteella.

YLEISPERUSTELUT.

Maataloustuotteiden ylijäämien markkinointi on aiheuttanut valtiolle huomattavia taloudellisia rasituksia. Sen vuoksi ovat myös maatalouden harjoittajat omalta osaltaan osallistuneet ylijäämätuotteiden markkinoinnista johtuvien menojen suorittamiseen. Tämä on tapahtunut markkinoimismaksujen muodossa ja itse maataloustuloratkaisussa on maatalouden tulokorvausta vähennetty neuvotteluissa erikseen sovitulla tavalla.

Vehnän markkinoimismaksua on peritty elokuun 1 päivän 1970 ja heinäkuun 31 päivän 1973 välisenä aikana maidon ja vehnän markkinoimismaksusta annetun lain (476/69) perusteella. Maksun suuruus oli 3 penniä kilolta ja sitä perittiin 30,9 miljoonaa markkaa. Niin sanotuilta yhteisötuottajilta on saman lain nojalla kannettu 20 pennin korotettu markkinoimismaksu elokuun 1 päivän 1970 ja heinäkuun 31 päivän 1975 välisenä aikana. Maksua on kannettu yhteensä 4,1 miljoonaa markkaa.

Vehnän tuotanto on vuoden 1975 poikkeuksellisen hyvän sadon ja viljelyalan kasvun vuoksi ylittänyt huomattavasti kotimaisen kulutustarpeen. Viljelyalan arvioidaan vuonna 1976 edelleen kasvavan, jollei ryhdytä rajoittaviin toimenpiteisiin. Vehnän kansainvälisen hintatason ja oman hintatasomme ero on kasvanut niin että kevään 1976 aikana tapahtuvissa vientikaupoissa on vientipalkkiotarve 45—50 penniä kilolta. Valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä 30 päivänä tammikuuta 1976 tehdyn maataloustulosopimuksen mukaan sovittiin että eduskunnalle annetaan lakiehdotus yhteisötuottajilta kannettavasta vehnän markkinoimismaksusta. Tällä rajoitettaisiin osittain vehnän viljelyalan kasvua. Ehdotetun lain perusteella kannettavaa 30 pennin markkinoimismaksua vehnän kilolta arvioidaan kertyvän noin 1 miljoona markkaa. Nyt annettava lakiehdotus pohjautuu aikaisemmin sovellettuun lakiin maidon ja vehnän markkinoimismaksusta. Vehnän markkinoimismaksu ei olisi vähennyskelpoinen tuloverotuksessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Säännöksen mukaan vehnän markkinoimismaksua peritään valtiolle maataloustuotteiden viennistä aiheutuneiden kustannusten vähentämiseksi.

2 §. Vehnän markkinoimismaksua olisivat velvolliset suorittamaan vain yhteisöt sekä yhteisöltä vuokratulla tilalla tai alueella vehnän viljelyä harjoittavat luonnolliset henkilöt, yhtymät ja kuolinpesät, jos vuokrasopimus on tehty 1 päivänä huhtikuuta 1976 tai sen jälkeen. Yhtymän osakkaat olisivat vastuussa yhtymän markkinoimismaksusta niin kuin omasta maksustaan.

3 §. Markkinoimismaksun suuruudeksi ehdotetaan 30 penniä vehnän kilolta. Maksu määräytyisi elokuun 1 päivän 1976 ja heinäkuun 31 päivän 1977 välisenä aikana myydyn vehnämäärän perusteella.

4 §. Maksuvelvollisen tulee itse oma-aloitteisesti suorittaa markkinoimismaksu maatilahallituksen postisiirtotilille. Ensimmäinen maksuerä olisi suoritettava viimeistään 15 päivänä tammikuuta 1977 ja se käsittäisi maksut vuoden 1976 elo—joulukuun aikana myydystä vehnästä. Toinen maksuerä olisi suoritettava viimeistään 15 päivänä elokuuta 1977 ja se käsittäisi maksut vuoden 1977 tammi—heinäkuun aikana myydystä vehnästä. Jos maksuvelvollinen laiminlöisi oma-aloitteisesti suorittaa markkinoimismaksun, määräisi maatilahallitus sen hänen maksettavakseen enintään 50 prosentilla korotettuna. Maksu voitaisiin määrätä myös arvion mukaan, milloin maksuvelvollinen todetaan maksukauden aikana harjoittaneen vehnän viljelyä, eikä hän voi osoittaa, että hän on varastoinut tuottamansa vehnän tai käyttänyt sen muuhun kuin myyntitarkoitukseen.

5—17 §. Muut lakiehdotukseen sisältyvät pykälät koskevat markkinoimismaksun määräämismenettelyä, maksun perimistä, valitusoikeutta maatilahallituksen päätökseen, maksuvelvollisen kirjanpitoa, rangaistussäännöksiä, maksun suorittamisen lykkäystä ja maksun vähennyskelvottomuutta tuloverotuksessa.

Lakiehdotus olisi hallituksen käsityksen mukaan käsiteltävä verolain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vehnän markkinoimismaksusta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Maataloustuotteiden viennistä valtiolle aiheutuneiden kustannusten vähentämiseksi on valtiolle suoritettava vehnän markkinoimismaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan vehnän markkinoimismaksua on osakeyhtiö, osuuskunta, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, yhdistys, säätiö, kunta, kuntainliitto tai seurakunta, joka harjoittaa vehnän viljelyä Suomessa. Velvollinen suorittamaan markkinoimismaksua on myös edellä tarkoitetulta yhteisöltä vuokratulla tilalla tai alueella vehnän viljelyä harjoittava henkilö, yhtymä ja kuolinpesä vuokratulla tilalla tai alueella tuottamansa vehnän osalta, jos tilaa tai aluetta koskeva vuokrasopimus on tehty 1 päivänä huhtikuuta 1976 tai sen jälkeen.

Kuolinpesälle tai yhtymälle määrätystä vehnän markkinoimismaksusta vastaa osakas niin kuin omasta markkinoimismaksustaan.

Yhtymällä tarkoitetaan tässä laissa sellaista kahden tai useamman henkilön jonkin liikkeen tai ammatin harjoittamista taikka kiinteistön viljelemistä tahi hallintaa varten muodostamaa yhteenliittymää, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun.

3 §.

Vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on suoritettava markkinoimismaksuna 30 penniä kultakin tuottamaltaan vehnän kilolta, jonka hän myy maksukauden aikana. Tässä laissa tarkoitetaan maksukaudella elokuun 1 päivän 1976 ja heinäkuun 31 päivän 1977 välistä aikaa mainitut päivät mukaanluettuina.

Vehnän markkinoimismaksun suuruutta määrättäessä pidetään perusteena kosteudeltaan 15 prosenttiseksi muunnettua vehnää.

4 §.

Vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on oma-aloitteisesti suoritettava markkinoimismaksu maatilahallituksen postisiirtotilille maksukauden viiden ensimmäisen kuukauden aikana myydystä vehnästä viimeistään 15 päivänä tammikuuta 1977 ja maksukauden

loppuaikana myydystä vehnästä viimeistään 15 päivänä elokuuta 1977.

Jos vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollinen ei ole suorittanut markkinoimismaksua 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tai jos markkinoimismaksua on suoritettu liian vähän, maatilahallituksen on, varattuaan, mikäli mahdollista, maksun suorittamiseen velvolliselle tilaisuuden tulla kuulluksi, maksuunpantava markkinoimismaksu tai suorittamatta oleva osa siitä enintään 50 prosentilla korotettuna. Markkinoimismaksua ei kuitenkaan saa määrätä maksettavaksi, jos maksukauden päättymisestä on kulunut kolme vuotta.

Milloin maksun suorittamiseen velvollinen ei voi luotettavasti selvittää myymänsä vehnän määrää, voi maatilahallitus toimittaa markkinoimismaksun määräämisen arvion mukaan.

5 §.

Maatilahallituksen 4 §:n 2 momentin nojalla tekemän päätöksen perusteella on markkinoimismaksun suorittamiseen velvolliselle kirjoitettava maksulippu. Päätös, johon on merkittävä, miten markkinoimismaksun määräämiseen voidaan hakea muutosta, ja maksulippu voidaan toimittaa markkinoimismaksun suorittamiseen velvolliselle tiedoksi postin välityksellä kirjatussa kirjeessä. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätöksen sisältävä asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi. Asiakirjaan on tehtävä merkintä päivästä, jolloin se on annettu postin kuljetettavaksi.

6 §.

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on vehnän markkinoimismaksua määrättäessä meneteltävä niin, kuin jos asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Milloin johonkin toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että markkinoimismaksusta vapauduttaisiin, on maatilahallituksella oikeus määrätä markkinoimismaksu arvion mukaan.

7 §.

Maatilahallituksen maksuunpanemaan vehnän markkinoimismaksuun sovelletaan, mitä veronmaksun laiminlyömisestä aiheutuvista seuraamuksista on säädetty.

Suorittamatta jääneen markkinoimismaksun perimisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) ja sen nojalla on säädetty.

8 §.

Vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollinen ja jokainen, joka on maksun suorittamisesta vastuussa, saa valittaa maatilahallituksen tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Valituskirja on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava maatilahallitukselle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja on sen oheen liitettävä valituksenalainen päätös sekä selvitys siitä, milloin päätös on annettu valittajalle tiedoksi. Jos valituskirja on annettu maatilahallitukselle, on sen lähetettävä valituskirja sekä asiassa kertyneet asiakirjat korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

9 §.

Vehnän markkinoimismaksu on suoritettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Jos markkinoimismaksu on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä poistettu tai sitä on alennettu, maatilahallituksen on palautettava liikaa suoritettu määrä hakemuksetta asianomaiselle.

10 §.

Vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on pidettävä kirjaa markkinoimismaksun alaisten tuotteiden omasta tuotannosta ja sanottujen tuotteiden vastaanottamisesta, varastoimisesta, myynnistä sekä muista tämän lain täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista seikoista sen mukaan kuin maatilahallitus tarkemmin määrää.

11 §.

Vehnän markkinoimismaksun suorittamiseen velvollisen on maatilahallituksen tai maa- ja metsätalousministeriön kehotuksesta esitettävä sanotun viranomaisen tai tämän määräämän asiantuntevan ja esteettömänä pidettävän henkilön tarkastettavaksi varastonsa, kirjanpito- tai muistiinpanokirjansa sekä niihin kuuluvat tositteet, sopimukset, kirjeenvaihdon ynnä muut asiakirjat sekä annettava muutkin tiedot, jotka saattavat olla ohjeena markkinoimismaksun määrää selvitettäessä.

12 §.

Jokaisen on maatilahallituksen kehotuksesta annettava toiselle määrättävää vehnän markkinoi-

mismaksua tai siitä johtunutta valitusasiaa varten sellaisia toista koskevia tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, mikäli ne eivät koske sellaista asiaa, josta hänellä lain mukaan on oikeus kieltäytyä todistamasta. Toisen taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

Edellä 1 momentin nojalla annetut tai esitetyt tiedot ja asiakirjat on pidettävä salassa. Näiden tietojen antamisesta muiden viranomaisten käytettäväksi on soveltuvin osin voimassa, mitä verotuslaissa (482/58) on säädetty.

13 §.

Ulosotonhaltija ja poliisi ovat velvollisia antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetuissa asioissa.

14 §.

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä on antamalla väärän tiedon tai muulla vilpillä pidättänyt tai yrittänyt pidättää valtiolta tässä laissa tarkoitettua maksua, rangaistakoon niin kuin rikoslaissa säädetään.

Joka muuten rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, rangaistakoon, jollei rikkomus ole vähäinen, sakolla.

15 §.

Vehnän markkinoimismaksua ei oteta maataloustulon kehittämistä tarkoittavissa neuvotteluissa huomioon maatalouden kustannuksina.

16 §.

Erityisen painavista syistä maatilahallitus voi hakemuksesta myöntää lykkäystä vehnän markkinoimismaksun suorittamisesta, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi vuodeksi. Lykkäyksen edellytyksenä on, että maksun suorittamisesta annetaan hyväksyttävä vakuus. Maksulle, jonka suorittamisesta myönnetään lykkäystä, peritään lykkäysajalta korkoa 10 prosentin vuotuisen korkokannan mukaan.

Milloin vehnän markkinoimismaksun suorittaminen aiheuttaa huomattavaa haittaa sen suorittamiseen velvollisen opetus-, koulutus-, tutkimus- tai muulle niihin rinnastettavalle toiminnalle, valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää edellä tarkoitetulle maksuvelvolliselle osittaisen tai täydellisen vapautuksen markkinoimismaksun suorittamisesta.

17 §.

Vehnän markkinoimismaksu ei ole tuloverotuksessa vähennyskelpoinen.

18 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä huhtikuun 14 päivänä 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi metsästyslain, leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja leimaverolain muuttamisesta.

Esitys sisältää ehdotukset hirvieläinten metsästyksestä perittäviä maksuja, majavan metsästystä sekä metsästäjäin keskusjärjestön organisaatiota koskevien säännösten muuttamiseksi.

Hirvieläinten metsästysluvista suoritettavista maksuista säädetään nykyisin leimaverolaissa. Hirvikannan lisääntyessä on metsästyksen ohjaamiseksi tarpeellista kytkeä metsästyksestä suoritettavat maksut nykyistä kiinteämmin hirvieläinten aiheuttamista vahingoista aiheutuviin menoihin sekä maksujen suorittamista koskevat säännökset metsästystä ohjaaviin muihin säännöksiin. Tämän johdosta ehdotetaan maksuja koskevat säännökset siirrettäväksi leimaverolaista metsästyslakiin ja sen nojalla annettavaan asetukseen sekä maksujen suuruus määrättäväksi siten, että valtiolle maksuista sekä valtion lukuun myydyistä hirvieläimistä kertyvillä tuloilla voidaan vuosittain kattaa hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen johdosta valtiolle aiheutuvat menot. Maksujen suuruudesta ja perimisestä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin asetuksella. Tarkoituksena on tällöin hirvieläinten metsästämiseen oikeuttavaa lupaa myönnettäessä periä luvan hakijalta maksu kultakin lupaan sisältyvältä eläimeltä sekä lupaajan päätyttyä palauttaa maksu kaatamatta jäävien eläinten osalta hakijoille takaisin.

Hirvieläinten metsästämisestä perittäviä maksuja koskevien säännösten siirtäminen leimaverolaista metsästyslakiin edellyttää siihen tehtävien muutosten lisäksi leimaverolain sekä leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamista siten, että päätös, jolla myönnetään lupa hirvieläinten metsästämiseen, on leimaverosta vapaa.

Majavakanta on eräillä Itä- ja Kaakkois-Suomen alueilla lisääntynyt siten, että sen metsästäminen on vahinkojen vähentämiseksi välttämätöntä. Metsästyslain 27 §:n mukaan majavan metsästäminen voidaan maatalousministeriön päätöksellä sallia määrättynä aikana joko koko maassa tai jossakin sen osassa. Kun majavan metsästyksestä on sen ohjaamiseksi tarpeen antaa metsästysajan lisäksi myös muita erityisiä määräyksiä, ehdotetaan, että majavan metsästämisessä tarvittavista määräyksistä säädetään asetuksella.

Metsästäjäin keskusjärjestön asioita hoitavat sen edustajakokous, valtuuskunta ja hallitus. Kun organisaatio on osoittautunut käytännössä tarpeettoman moniportaiseksi, ehdotetaan sitä kevennettäväksi lakkauttamalla valtuuskunta sekä siirtämällä sen tehtävät nykyistä useammin kokoontuvan edustajakokouksen hoidettavaksi.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

metsästyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 1962 annetun metsästyslain (290/62) 27 §:n 1 ja 2 momentti sekä 55 ja 56 §,

sellaisina kuin niistä ovat 27 §:n 1 ja 2 momentti 31 päivänä tammikuuta 1969 annetussa laissa (81/69) sekä 56 § osittain muutettuna mainitulla lailla, näin kuuluvaksi:

27 §.

Hirvieläinten ja majavan metsästämisestä säädetään asetuksella. Hirvieläinten metsästämisestä on suoritettava valtiolle maksu, jonka suuruus on määrättävä siten, että valtiolle maksuista sekä valtion lukuun myydyistä hirvi-

eläimistä vuosittain kertyvät tulot vastaavat hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta sekä vahinkojen estämistä tarkoittavista toimenpiteistä valtiolle vuosittain aiheutuviksi arvioituja menoja. Maksun suuruudesta ja perimisestä säädetään tarkemmin asetuksella. Asetukseen on otettava myös ne erityiset määräykset, jotka metsästysturvallisuuden vuoksi ja eläinkantojen säilyttämiseksi katsotaan tarpeellisiksi.

Oravan, piisamin, kärpän, saukon, näädän ja ilveksen metsästäminen voidaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä sallia määrättynä aikana joko koko maassa tai jossakin sen osassa. Muutoin on niiden metsästäminen kielletty.

— — — — — — — — — — — — — —

55 §.

Metsästäjäin keskusjärjestön asioita hoitavat sen edustajakokous ja hallitus. Järjestö jakautuu riistanhoitopiireihin, joiden alueet määrätään asetuksella.

56 §.

Metsästäjäin keskusjärjestön vuosittain pidettävään edustajakokoukseen voi kukin riistanhoitopiiri lähettää enintään kolme edustajaa, joilla on käytettävissään yhteisesti kolme ääntä. Tämän lisäksi on edustajilla käytettävissään yhteisesti yksi ääni piirin metsästyskorttimäärän kutakin alkavaa viittätuhatta kohti.

Keskusjärjestön hallituksessa on kustakin riistanhoitopiiristä yksi jäsen, jonka keskusjärjestön edustajakokous valitsee piirien valitsemista ehdokkaista neljäksi vuodeksi. Lisäksi kuuluu hallitukseen yksi metsähallituksen ja yksi riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen määräämä jäsen, kaksi maa- ja metsätalousministeriön määräämää jäsentä sekä enintään kaksi edustajakokouksen valitsemaa jäsentä, jotka edustavat metsästyksen ja riistanhoidon kannalta erityistä merkitystä omaavia aloja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Laki

leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Täten kumotaan leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta 23 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (37/76) 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa,* jolla myönnetään lupa tai oikeus, koskevan nimikkeen 7 ja 8 kohta.

2 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Laki

leimaverolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa,* jolla myönnetään lupa tai oikeus, koskevan nimikkeen 7 ja 8 kohta, sellaisina kuin ne ovat 25 päivänä kesäkuuta 1975 annetussa laissa (482/75), sekä

lisätään 12 §:n 1 momenttiin uusi näin kuuluva 53 kohta:

12 §.	53) päätös, jolla myönnetään lupa hirvieläinten metsästämiseen.
Leimaverosta ovat vapaat toimituskirjat:	
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
asioissa jotka koskevat:	———
— — — — — — — — — — — — — — — —	
niin myös	Tämä laki tulee voimaan päivänä
— — — — — — — — — — — — — — — —	kuuta 1976.

———

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle vesilain uittoa koskevien säännösten muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Uittotoiminta on teknisen ja muun kehityksen myötä muuttunut. Nykyiset uittoa koskevat säännökset eivät kaikilta osin enää tyydyttävästi järjestä uittoon liittyviä kysymyksiä.

Esityksessä ehdotetaan uittajan oikeuksia laajennettavaksi siten, että uittajalla olisi suoraan lain nojalla oikeus tehdä vesistöön ja sen rannalle kiinnikkeitä sekä ajaa puutavaraa jäälle. Uittajalle voitaisiin uittosäännössä antaa oikeus tehdä rannalle laitteita ja rakennelmia puutavaran varastoimista varten, minkä lisäksi vesioikeus voisi antaa tilapäisen luvan uittoa varten tarvittavan alueen käyttämiseen.

Yhteisuittoa on pidettävä yksityisuittoa tarkoituksenmukaisempana uittomuotona. Lakiehdotuksen mukaan uitto määrättäisiin uittosäännössä toimitettavaksi pääsääntöisesti yhteisuittona.

Koska uitto on vesien yleiskäyttöä eikä sen toimittaminen siten ole luvanvaraista, vesien muiden käyttömuotojen, kuten virkistyskäytön ja kalastuksen turvaamisesta on ollut tarpeellista sisällyttää lakiehdotukseen nimenomaiset maininnat.

Uittajan oikeuksien laajetessa myös hänen vastuunsa uiton toimittamisesta aiheutuneesta vahingosta laajenisi ja samassa yhteydessä selvennettäisiin merenkulkua ja uittoa koskevien säännösten sovellutusaloja.

Esitys perustuu uittolainsäädännön tarkistamistoimikunnan mietintöön (komiteanmietintö 1974: 11). Mietinnöstä annetuista lausunnoista on julkaistu tiivistelmä (oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 5/1975).

Ehdotetut säännökset olisi saatettava voimaan niin pian, että niitä voitaisiin soveltaa jo alkavalla uittokaudella.

YLEISPERUSTELUT.

Voimassa olevat säännökset puutavaran uitosta sisältyvät pääasiallisesti vesilain (264/61) 5 lukuun. Käytännöllisesti katsoen kaikki merkittävimmät uittoa koskevat vesilain säännökset ovat periaatteiltaan samanlaisina sisältyneet jo ennen vesilakia voimassa olleeseen vesioikeuslakiin, joka annettiin 23 päivänä heinäkuuta 1902.

Kun vesioikeuslain säätämisen ajankohtana tärkein uittomuoto oli irtouitto, ovat myös voimassa olevan vesilain uittoa koskevat säännökset huomattavalta osalta lähinnä vain irtouittoa silmällä pitäen laadittuja. Uiton toimittaminen on teknisen kehityksen myötä kuitenkin muuttunut siten, että irtouitto on monin paikoin lakannut ja nippu-uitto muodostunut tärkeimmäksi uittomuodoksi. Nippu-uiton lisääntymisestä on lisäksi ollut seurauksena uiton siirtyminen yhä suuremmassa laajuudessa järvi- ja merialueille, joilla tulevat sovellettaviksi myös merenkulkua koskevat säännökset. Kun vesiliikenne samoin kuin vesien muu käyttö näillä alueilla on samalla lisääntynyt, on tästä ollut seurauksena, että uittoon on jouduttu soveltamaan myös sellaisia määräyksiä, jotka koskevat vesiliikennettä ja vesien käyttöä yleensä ja joita laadittaessa uiton erityisluonnetta ei aina ole riittävässä määrin otettu huomioon. Vesi-

lain osalta merkittävimmiksi puutteiksi tässä suhteessa ovat osoittautuneet uittajan oikeuksia sekä yksityisuiton ja yhteisuiton keskinäistä suhdetta koskevat säännökset. Kun toisaalta irtouittoa jatkuvasti toimitetaan, ovat myös tätä uittomuotoa koskevat säännökset edelleen tarpeen.

Useissa yhteyksissä on todettu uittoa koskevien säännösten kaipaavan myös muussa suhteessa uudistamista. Niinpä muun muassa uittoväylien kuntoonpanoa ja kunnossapitoa koskevia vesilain säännöksiä voidaan pitää osittain vanhentuneina. Myös uittoasioiden käsittelyä koskevien säännösten on todettu kaipaavan tarkistamista. Tämän hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on myös näihin asioihin kiinnitetty huomiota. Kun puheena olevia säännöksiä tarkistamaan on 4 päivänä kesäkuuta 1975 asetettu toimikunta, ei tässä esityksessä kuitenkaan tehdä näiltä osin muutosehdotuksia.

Tämä esitys koskee, kuten yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin käy ilmi, uittoväylää, uittajan oikeuksia, uiton järjestysmuotoa, väliaikaista uittoa, uittoyhdistystä, uittovahinkoa, uittoasiamiehiä, uittomerkkiä ja uppopuiden poistovelvollisuutta sekä eräitä muita uiton toimittamista koskevia kysymyksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Uittoväylä (5: 1 ja 18).

Vesilain 5 luvun 1 §:n mukaan puutavaraa saadaan uittaa yleisessä uittoväylässä sekä muuallakin vesistössä, missä se on avoinna. Yleisenä uittoväylänä taas on valtaväylä, missä sellainen on, sekä muualla se vesistön osa, joka on uittoväyläksi määrätty. Puutavaran uitosta kanavassa on kuitenkin voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

Yleiseksi uittoväyläksi voidaan vesilain 5 luvun 18 §:n mukaan uittosäännössä määrätä tietty alue sellaisessa vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää, mikäli se on tarpeellista uiton toimittamisen turvaamiseksi järvessä tai meressä.

Valtaväylä voi vesilain 1 luvun 12 §:n mukaan olla ainoastaan joessa sekä järvessä ja meressä olevassa salmessa tai kapeikossa. Näin ollen valtaväylä ei voi sijaita esimerkiksi järvien selillä eikä vesilain 1 luvun 12 §:n 3 momentissa mainittu valtaväylän sulkemiskielto näin ollen koske mainittuja vesistön osia. Toisaalta sulkemiskielto vesilain 1 luvun 14 §:n mukaan koskee myös yleisiä kulku- ja uittoväyliä, joten yleisen uittoväylän perustamisella on mahdollista varmistaa esteetön uittaminen myös järvenselillä. Milloin selälle jo on vahvistettu yleinen kulkuväylä, ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista vahvistaa sille enää yleistä uittoväylää. Tämän vuoksi ehdotetaan vesilain 5 luvun 1 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että yleinen kulkuväylä olisi myös yleisenä uittoväylänä. Kun yleinen kulkuväylä useinkin perustetaan muuta vesiliikennettä kuin uittoa varten, on mahdollista, että se leveydeltään ei riitä uiton tarpeisiin. Tällaisissa tapauksissa tulisi olla mahdollista, että yleinen uittoväylä voitaisiin määrätä leveämmäksi kuin yleinen kulkuväylä, jolloin yleisen uittoväylän alue käsittäisi yleisen kulkuväylän ja vesioikeuden määräämän siihen liittyvän alueen. Tätä tarkoittava muutosehdotus on tehty vesilain 5 luvun 18 §:n 1 momenttiin, minkä lisäksi sanottuun momenttiin on 1 §:n 2 momenttiin tehdyn muutosehdotuksen johdosta jouduttu tekemään luonteeltaan muodollinen muutos.

Puutavaran uittoon kanavissa ja yleisillä kulkuväylillä tulisi ensisijaisesti soveltaa liikennöimisestä mainituissa väylissä annettuja säännöksiä ja vesilain 5 luvun säännöksiä vain siltä osin kuin mainituista säännöksistä ei muuta johdu. Tätä tarkoittava muutosehdotus on tehty 5 luvun 1 §:n 3 momenttiin. Lisäksi on tarkoitus muuttaa kanavien liikennesäännöstä annettua asetusta siten, että kanavien kautta kuljettaessa on noudatettava asianomaisen väylän uittosääntöä.

Vesilain 5 luvun 18 §:n nojalla perustettu uittoväylä on merkittävä vesikirjaan ja vesioikeudessa pidettävään karttaan. Koska on tarkoituksenmukaista, että uittosääntöihin liitetään kartta, josta näkyvät yleinen uittoväylä sekä sen leveys, ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että merkinnät näistä olisi tehtävä myös uittosäännön liitteenä olevaan karttaan.

Selvyyden vuoksi vesilain 5 luvun 18 §:ään ehdotetaan otettavaksi maininta siitä, että merenkululle tarpeellisten turvalaitteiden rakentamisesta yleiseen uittoväylään on voimassa, mitä

merenkulun turvalaitteista on erikseen säädetty. Turvalaitteilla tarkoitetaan muun muassa majakoita, linjamerkkejä, majakka-aluksia, poijuja ja viittoja, joista säädetään merenkulun turvalaitteista annetussa asetuksessa (125/61).

2. Uittajan oikeudet (5: 3, 5, 8, 11 ja 13).

Vesilain 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan uittaja saa, mikäli uittosääntöön otetuista määräyksistä ei muuta johdu, ilman erityistä lupaakin pitää uiton aikana vesistössä uiton toimittamista, liikenteen turvaamista sekä toisen omaisuuden ja edun suojaamista varten tarpeellisia ohjaus- ja poikkipuomeja ja muita irrallisia laitteita sekä niitä varten tehdä vesistöön ja sen rantaan kiinnikkeitä tai sellaisina käyttää luonnonesineitä, jotka eivät saata siitä vahingoittua.

Säännöksen mukaan kiinnikkeitä saadaan tehdä vain puomeja ja irrallisia laitteita varten. Tällaisilla puomeilla on merkitystä lähinnä irtouiton kannalta. Nippu-uitossa sitä vastoin on puomien merkitys vähäinen. Käytännössä onkin mahdollista, että jollakin vesialueella on puomien avulla seisotettu puutavaralauttoja, mutta nippu-uittoon siirtymisen johdosta puomeista luovutaan ja niput kiinnitetään välittömästi kiinnikkeisiin. Ei ole tarkoituksenmukaista, että kiinnikkeiden pitäminen tässä tapauksessa edellyttää uittosääntöön otettua määräystä. Tämän vuoksi ehdotetaan 5 luvun 3 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että vesistöön tai sen rannalle saadaan ilman lupaa tehdä sellaisia kiinnikkeitä, jotka ovat tarpeen uiton toimittamista, puutavaran vesistöön siirtämistä, liikenteen turvaamista sekä toisen omaisuuden ja edun suojaamista varten. Yleisin tällainen kiinnike on paalukko. Koska uitto jatkuu koko sulanveden ajan, koska laitteiden poistaminen talveksi ja niiden keväällä uudelleen rakentaminen tuottaa suuria kustannuksia ja koska laitteiden pitämisestä vesistössä yli talven ei aiheudu enempää haittaa, kuin uiton tarkoituksenmukainen toimittaminen vaatii, ehdotetaan lainkohdasta poistettavaksi maininta siitä, että oikeus kiinnikkeiden ja muiden laitteiden pitämiseen olisi vain uiton aikana.

Puutavaran jäälle ajon on katsottava olevan normaalia uiton piiriin kuuluvaa toimintaa, koska jäälleajon tarkoituksena on nimenomaan, että puut jäiden sulettua kuljetetaan vesitse edelleen. Kun tästä seikasta on kuitenkin käytännössä ollut tulkintaerimielisyyksiä, ehdotetaan 5 luvun 3 §:n 1 momenttia selvennettäväksi. Säännösehdotuksen mukaan uittaja saisi ilman nimenomaista lupaakin ajaa puutavaraa uiton toimittamista varten jäälle. Kun puutavaran jäälle varastoimisesta saattaa joissakin tapauksissa aiheutua kohtuutonta haittaa alueen muulle käytölle, uittajan oikeutta olisi kuitenkin voitava rajoittaa uittosääntöön otettavalla määräyksellä.

Vesilain 5 luvun 5 §:n mukaan uittajalla on oikeus vesistössä tai vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää tai yleistä kulkuväylää ja jossa toimitettavaa uittoa ei ole uittosäännöllä järjestetty, tilapäisellä padolla tai muulla rakennelmalla väliaikaisesti nostaa vettä toisen maalle taikka muutoin tilapäisesti muuttaa vedenjuoksua tai vedenkorkeutta, mikäli se on tarpeellista uiton tarkoituksenmukaista toimittamista varten eikä toimenpide vahingoita toiselle kuuluvaan laitetta tai rakennelmaa taikka aiheuta sanottavaa vahinkoa viljelysmaalle tai erityiseen käyttöön otetulle alueelle. Säännöksessä tarkoitettu veden pinnan tilapäinenkin nostaminen tai laskeminen taikka patoaminen voi huomattavasti vaikeuttaa kalan kulkua ja lisääntymistä samoin kuin kalastusta. Tämän estämiseksi säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, ettei toimenpide ole sallittu myöskään silloin, kun siitä aiheutuu vahinkoa kalastukselle taikka huomattavaa haittaa kalan kululle tai kalan lisääntymiselle.

Vesistössä tai vesistön osassa, jossa on arvokas laite, rakennus tai muu rakennelma tai jossa harjoitetaan huomattavaa kalastusta samoin kuin myös yleisessä kulkuväylässä sekä valtaväylässä, milloin siinä on huomattavaa liikennettä, on uiton toimittaminen vesilain 5 luvun 8 §:n mukaan järjestettävä uittosäännöllä. Koska kuitenkin on pidettävä tarpeellisena, että uitto sellaisessa vesistössä tai sen osassa, jossa on huomattavaa liikennettä taikka jolla on huomattavaa arvoa kalastukselle tai virkistyskäytölle tai jonka välittömässä läheisyydessä on taaja-asutusta, aina järjestetään uittosäännöllä, ehdotetaan pykälään tehtäväksi tätä tarkoittava muutos.

Vesilain 5 luvun 11 §:n mukaan uittosääntöön on otettava maininnat muun muassa siitä, minä aikana ja millä tavoin uitto saadaan vesistössä toimittaa ja mitkä ovat yhteisuiton vakinaiset erottelupaikat. Sitä vastoin uitto-

säännössä ei ole mainittava esimerkiksi nippuuiton vakinaisia pudotus-, jäälleajo-, lautanteko- tai suojapaikkoja. Näillä toimintapaikoilla uiton aikana tapahtuva toiminta on kuitenkin toisen edun, uittajien keskinäisten suhteiden samoin kuin ympäristön kannalta merkitykseltään rinnastettavissa esimerkiksi yhteisuiton vakinaisilla erottelupaikoilla tapahtuvaan toimintaan. Nippu-uiton toimintapaikkojen puuttuminen pykälästä perustunee siihen jo aiemmin mainittuun seikkaan, että laki on säädetty vain irtouiton tarpeita silmällä pitäen. Epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan 5 luvun 11 §:n 1 momenttiin lisättäväksi maininta edellä tarkoitetuista ja muista niihin verrattavista toimintapaikoista.

Vesilain puheena olevan säännöksen mukaan uittosäännössä on määrättävä, mitkä työt ja laitteet on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi uiton tuottamalta vahingolta ja sen haitan välttämiseksi, joka uitosta saattaa aiheutua veden vapaalle juoksulle, liikenteelle tai muulle yleiselle edulle samoin kuin myös mihin toimenpiteisiin muutoin on ryhdyttävä vesistön kuntoon panemiseksi uittoa varten. Koska on pidettävä tärkeänä, että uittosäännössä otetaan huomioon myös ne vahingot ja haitat, joita uitosta saattaa aiheutua vesistön virkistyskäytölle, taaja-asutukselle ja ympäristölle yleensäkin, vesilain 5 luvun 11 §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä koskeva maininta.

Vesistössä tai sen osassa, jossa uittoa on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, voidaan uittajalle uittosäännössä antaa vesilain 5 luvun 13 §:n mukaan lupa tehdä vesistöön tai sen rantaan muitakin kuin vesilain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja laitteita tai rakennelmia puutavaran vesistöön siirtämistä ja vesistössä kuljettamista, uittotavaran vedessä varastoimista sekä sen erottelua ja sitomista, uiton kestäessä tarpeellista tai sen päättyessä uittajan toimesta tapahtuvaa puiden maalle nostoa ja säilyttämistä sekä uitettavan puutavaran vesistöstä tai sen osasta toiseen siirtämistä varten samoin kuin myös uiton toimittamista haittaavan laitteen taikka rakennuksen tai muun rakennelman poistamiseen. Säännöksen mukaan ei kuitenkaan ole mahdollista antaa uittajalle oikeutta laitteiden tai rakennelmien tekemiseen uittotavaran rannalle varastoimista varten. Koska uiton tarkoituksenmukainen toimittaminen monin paikoin kuitenkin vaatii puutavaran varastoimista rannalle ennen sen veteen siirtämistä samoin kuin varastoimista varten välttämättömiä laitteita ja rakennelmia, ehdotetaan vesilain 5 luvun 13 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että sanottua tarkoitusta varten tehtävien laitteiden ja rakennelmien tekemiseen voitaisiin uittajalle antaa uittosäännössä oikeus.

3. Uiton järjestysmuoto (5: 19).

Vesilain 5 luvun 19 §:n mukaan joessa tapahtuva uitto sekä kauttakulkeva uitto muualla vesistössä on uittosäännössä, jos sellainen vesistöä varten vahvistetaan, määrättävä toimitettavaksi puutavaran omistajain yhteiseen lukuun uittoyhdistyksen toimesta suoritettavana yhteisuittona, mikäli vesistöolot tai muut syyt eivät vaadi sen toimittamista kunkin puutavaran omistajan toimesta tapahtuvana yksityisuittona. Muukin kuin edellä tarkoitettu uitto voidaan määrätä yhteiseksi, jos sen sillä tavoin toimittaminen on katsottava uiton yleisen järjestelyn kannalta tai puutavaran kuljetuskustannusten vähentämiseksi yksityisuittoa edullisemmaksi. Yhteisuittoa koskevien määräysten estämättä vesioikeus voi hakemuksesta uittoyhdistystä kuultuaan antaa puutavaran omistajalle luvan yhteisuittoalueella toimitettavaan yksityisuittoon, jollei siitä aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai kustannusten nousua. Ilman sellaista lupaakin saadaan uittoyhdistyksen suostumuksella yksityisesti uittaa puutavaraa yhteisuittoalueella, jos kysymyksessä olevassa vesistön osassa ei samanaikaisesti uiteta kenenkään muun puita. Niin ikään on puutavaran omistajalla aina oikeus lupaa siihen hankkimatta yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa.

Lainkohdan nojalla on vahvistettu vaikeasti tulkittavia uittosääntöjä. Niinpä on mahdollista, että uitto niissä on tosin määrätty toimitettavaksi yhteisuittona, mutta samalla on annettu käytännössä rajoittamaton oikeus myös yksityisuiton toimittamiseen tai että uittosäännön tarkoittamassa vesistössä uitto on epätarkoituksenmukaisesti vain joissakin vesistön osissa määrätty toimitettavaksi yhteisuittona ja muissa osissa yksityisuittona. Yhteisuittoa toimittavien uittoyhdistysten toimintaa on lisäksi haitannut voimassa olevan lain mukainen mahdollisuus saada tarpeettoman helposti lupa yksityisuiton suorittamiseen yhteisuittoalueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on se, että yk-

sityisuitosta ei aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai kustannusten nousua. Kun puutavaran uittaminen yksityisesti yhteisuittoalueella lähes aina merkitsee uittoyhdistyksen toiminnan supistumista ja täten kustannusten nousua uittoyksikköä kohden, mutta ei sen sijaan menojen määrällistä kasvua, saattaa puutavaran yksityisuittoon siirtäminen tosiasiallisesti lisätä yhteisuiton kustannuksia. Kun yksityisuittoluvan haltija voi harkita, uittaako hän puutavaransa yksityisuitossa vai yhteisuitossa ja kun tällöin ei voida varmuudella tietää yhteisuittoon tulevaa puumäärää, ei uittoyhdistyksen toiminnan tarkoituksenmukainen suunnittelu ole mahdollista. Tämä on ollut omiaan haittaamaan uiton suunnittelua ja kehittämistä näissä vesistön osissa.

Yhteisuittoa on yleisesti ottaen pidettävä yksityisuittoa tarkoituksenmukaisempana uittomuotona. Yhteisuiton puitteissa on mahdollisuus tarkoituksenmukaisella tavalla suunnitella ja kehittää uittoa ja tällä tavoin ajanmittaan alentaa kuljetuskustannuksia. Myös vesistön valvontaviranomaisille kuuluvat tehtävät voidaan suorittaa tehokkaammin yhteisuittoalueella. Yhteisuitto on myös vesistön moninaiskäytön samoin kuin yksityisen maa- ja vesialueen omistajan kannalta parempi uittomuoto, koska yhteisuittoalueilla uiton toimittaa uittoyhdistys. Uittoyhdistys vastaa myös uittovahingoista maksettavista korvauksista. Epäselvyyttä siitä, kenen puoleen vahingonkärsijän tällöin tulee kääntyä, ei näin ollen ole.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan vesilain 5 luvun 19 §:ää muutettavaksi siten, että uitto on uittosäännössä pääsääntöisesti määrättävä toimitettavaksi yhteisuittona. Uittoa ei kuitenkaan saisi määrätä suoritettavaksi yhteisuittona, jos sen toimittaminen yksityisuittona on vesistössä uitettavan puutavaran kuljetuskustannukset huomioon ottaen yhteisuittoa edullisempaa eikä uiton toimittaminen yksityisuittona aiheuta haittaa uiton yleiselle järjestelylle eikä vesistön muulle käytölle. Vertailua suoritettaessa on siis otettava huomioon koko vesistössä uitettavan puutavaran kuljetuskustannukset. Lisäksi ehdotetaan yksityisuittoluvan saamisen edellytyksiä tarkistettavaksi siten, että lupa voidaan myöntää, mikäli puutavaran omistajan jatkuva puutavaran saanti ei muulla tavoin tule ilman kohtuuttomia kustannuksia turvatuksi ja ettei yksityisuiton toimittamisesta aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai yksikkökustannusten mainittavaa nousua. Käytännössä ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että lupa tulisi myönnettäväksi lähinnä teollisuuslaitoksen paikallisesti yhden järvialtaan puitteissa toimittamalle uitolle, joka ei vaadi muun uiton kanssa yhteisorganisaatiota ja yhteisiä laitteita. Luvan myöntäisi aina vesioikeus, jonka olisi ennen luvan myöntämistä kuultava uittoyhdistyksen lisäksi asianomaisia viranomaisia. Lisäksi olisi lupaan otettava määräykset siitä, mitkä työt ja laitteet yksityisuiton toimittajan on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä hänen on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi yksityisuiton aiheuttamalta vahingolta sekä yhteisuitolle tai vesistön muulle käytölle aiheutuvan haitan välttämiseksi.

4. Väliaikainen uitto (5: 35 ja 36).

Kun uittosäännön vahvistamista on haettu vesilain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua vesistöä varten, voi vesioikeus ennen asian lopullista ratkaisua vesilain 5 luvun 35 §:n nojalla hakemuksesta myöntää uittajalle luvan toimittaa väliaikaisesti uittoa, mikäli uiton lykkääntymisestä olisi hakijalle huomattavaa vahinkoa ja uiton aloittaminen voi tapahtua tuottamatta liikenteelle, kalastukselle tai vesistön muulle käyttämiselle erityistä haittaa taikka sanottavasti vahingoittamatta vesistössä ja sen rannassa olevia laitteita tai rakennelmia. Vaikka myös vesistön virkistyskäytön on katsottava sisältyvän edellä mainittuun vesistön muuhun käyttämiseen, on pidetty tarpeellisena vesistön virkistyskäyttömahdollisuuksien lisäämiseksi ja parantamiseksi ehdottaa vesistön virkistyskäyttö nimenomaisesti mainittavaksi säännöksen mukaan huomioon otettavina etuuksina.

Epäkohtana on pidettävä myös sitä, ettei uittajalla ole mahdollisuutta saada käytettäväksi uiton kannalta välttämättömiä alueita ennen kuin niiden käyttöoikeuden myöntämistä tarkoittava uittosäännön tai sen muutoksen vahvistamista koskeva päätös on saanut lainvoiman, mikä vesioikeusprosessin hitaudesta johtuen saattaa viedä pitkänkin ajan. Tämän vuoksi ehdotetaan 5 luvun 35 §:ään otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan vesioikeus voisi ennen 13 §:ssä tarkoitetun lunastamisen tai käyttöön saamisen lopullista ratkaisua antaa hakemuksesta luvan alueen väliaikaiseen käyttämiseen, jos se ei estä olojen palauttamista ennalleen siinä tapauksessa, että lupaa ei myönnetä tai se myönnetään toisen-

laisin ehdoin kuin väliaikainen lupa. Käyttämisestä aiheutuva vahinko, haitta tai muu edunmenetys olisi uittajan asianomaiselle korvattava.

Edellä mainittuun liittyen ehdotetaan vesilain 5 luvun 36 §:n 1 momenttiin otettavaksi lisäys, jonka mukaan alueen väliaikaiseen käyttämiseen myönnettävän luvan osalta noudatetaan soveltuvin osin samoja määräyksiä velvoitteiden ja vakuuden asettamisesta, jotka koskevat väliaikaisen uiton toimittamiseen myönnettyä lupaa. Lisäksi ehdotetaan vesilain 5 luvun 36 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että päätökseen, jolla on myönnetty lupa alueen väliaikaiseen käyttämiseen, ei saisi hakea muutosta.

5. Uittoyhdistys (5: 40, 41, 42, 52, 70, 75 ja 78).

Vesilain 5 luvun 40 ja 52 §:n mukaan uittoyhdistyksen ja sen hallituksen metsänomistajia edustavan jäsenen toimikausi kestää kolme kalenterivuotta kerrallaan. Sen sijaan uitettavan puutavaran omistajan jäsenyys uittoyhdistyksessä alkaa sinä päivänä, jona yhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, jos hän siihen mennessä on ilmoittanut puutavaran uitettavaksi, tai sinä myöhempänä ajankohtana, jona hän tämän ilmoituksen tekee, sekä kestää seuraavaan vastaavaan kokoukseen saakka. Samoin valitaan uitettavan puutavaran omistajien edustajat uittoyhdistyksen hallitukseenkin kunakin vuonna keväällä pidettävässä yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa. Koska on tarkoituksenmukaista, että metsänomistajia edustavien jäsenten toimikausi uittoyhdistyksessä alkaisi ja päättyisi samanaikaisesti kuin puutavaran omistajia edustavien uittoyhdistyksen jäsentenkin toimikausi, ehdotetaan vesilain 5 luvun 40 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että metsänomistajia edustavan jäsenen toimikausi uittoyhdistyksessä alkaa sitä päivää seuraavana päivänä, jona hänen jäseneksi määräämistään seuraava uittoyhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, sekä päättyy kolmantena vuonna sinä päivänä, jona vastaava kokous pidetään. Sama periaate metsänomistajia edustavan uittoyhdistyksen hallituksen jäsenen toimikauden alkamis- ja päättymisajankohdan suhteen sisältyy vesilain 5 luvun 52 §:n 1 momentin muutosehdotukseen. Metsänomistajia edustavien uittoyhdistyksen ja sen hallituksen jäsenten toimikauden pituutta ei ehdoteta muutettavaksi.

Vesilain 5 luvun 41 §:n 2 momentissa on säädetty metsänomistajia edustavien uittoyhdistyksen jäsenten palkkion määräytymisperusteet. Sitä vastoin vesilaissa ei ole säännöksiä siitä, kenen tulee suorittaa palkkio uittoyhdistyksen hallituksen metsänomistajia edustavalle jäsenelle. Tämän vuoksi 5 luvun 52 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että uittoyhdistyksen hallituksen metsänomistajia edustavan jäsenen palkkion osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä uittoyhdistuksen metsänomistajia edustavan jäsenen palkkiosta on 41 §:n 2 momentissa säädetty.

Metsänomistajia edustavan jäsenehdokkaan nimeäminen on pääsääntöisesti asianomaisen piirimetsälautakunnan asiana. Jos kuitenkin valtio omistaa huomattavasti enemmän kuin puolet kysymyksessä olevan alueen metsäalasta, on jäsenehdokkaan nimeäminen metsähallituksen tehtävä. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista antaa ehdokkaan nimeämisoikeus metsähallitukselle aina, kun valtio omistaa yli puolet alueen metsäalasta. Tämän vuoksi ehdotetaan 5 luvun 41 §:n 1 momenttia muutettavaksi. Samalla pykälään ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos sen johdosta, että metsänhoitolautakunnan sijaan on tullut piirimetsälautakunta.

Vesilain 5 luvun 42 §:n 1 momentin mukaan uittoyhdistyksen tehtävänä on toimittaa yhteisuittoa uittosäännössä määrätyllä yhteisuittoalueella, hoitaa uittoa varten saatua ja muuta yhdistykselle kuuluvaa omaisuutta sekä huolehtia muistakin sille vesilain mukaan kuuluvista tehtävistä. Näiden päätehtäviensä lisäksi voi uittoyhdistys sanotun pykälän 2 momentin mukaan ottaa toimittaakseen puutavaran siirtämisen veteen ja sellaisen yksityisuiton, jonka se voi sopivasti suorittaa, sekä muitakin uittoon liittyviä tehtäviä. Edelleen uittoyhdistys voi uittokustannuksia vähentääkseen käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, sikäli kuin yhdistyksen varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Kun uittoa harjoitetaan vain tiettynä aikana vuodessa, henkilökunnan pitäminen ympäri vuoden tuottaa uittoyhdistykselle kuitenkin vaikeuksia varsinaisten uittoon liittyvien tehtävien supistuessa huomattavasti uittokauden päätyttyä. Koska uiton samoin kuin uittotehtävissä toimivien kannalta olisi eduksi, että uittoyhdistykselle annettaisiin mahdollisuus pitää nykyistä suurempi osa

henkilökunnastaan ympäri vuoden, ehdotetaan 5 luvun 42 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että uittoyhdistys voisi käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen myös silloin, kun ansiotoiminta tapahtuu uittoyhdistyksen henkilökunnan työllistämiseksi.

Vesilain 5 luvun 70 §:n mukaan uittokustannukset on jaettava puutavaran omistajien kesken ohjesäännössä vahvistettujen perusteiden mukaan. Sanottuja perusteita vahvistettaessa on yhteisuittoalue niissä kohden, joissa toimitetaan puutavaran niputtamista tai erottelemista, sekä muutoinkin matkaosuuksilla, joilla uitto tai hinaus aiheuttaa eri suuruisia kustannuksia, jaettava erillisiksi piireiksi. Kustannusten jakamisen pääperusteena ovat uitettu puutavaramäärä ohjesäännössä määrättyinä tilavuusyksikköinä sekä, milloin kysymys ei ole niputus- tai erottelukustannuksista, kuljetusmatka uittopiireittäin täysin kilometrein.

Pykälään sisältyvät määräykset kustannusten jakamisen pääperusteista ovat käytännössä johtaneet epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. Koska huomattava osa uittoyhdistyksen yleiskustannuksista on kuljetusmatkasta riippumattomia kustannuksia, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että uittoyhdistyksen kaikki kustannukset jaettaisiin kuljetusmatkan mukaan. Kun sanotut perusteet joka tapauksessa vahvistetaan uittoyhdistyksen ohjesäännössä, on yksityiskohtaisten säännösten ottamista lakiin pidettävä tarpeettomana. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentti muutettavaksi siten, että kustannusten jakamisen pääperusteena olisi uitettava puutavaramäärä. Muut jakamiseen vaikuttavat perusteet tulisi voida harkita kunkin yksittäistapauksen asettamien vaatimusten mukaisesti eikä vesioikeuksien harkintaa tulisi tältä osin tarpeettomasti rajoittaa. Pykälän 2 momenttiin olisi kuitenkin lähinnä esimerkin luontoisina jätettävä maininnat tärkeimmistä kustannusten jaon lisäperusteista. Säännöksen joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan myös, ettei uittopiireiksi jakaminen olisi pakollista.

Vesilain 5 luvun 75 §:n mukaan uittoyhdistyksen muut tulot kuin jäsenten suorittamat osuudet uittokustannuksista on käytettävä niiden menojen suorittamiseen, joita tulon hankkimisesta on aiheutunut, taikka, jollei tällaisia menoja ole, sen vuoden uittajien hyväksi, jolta tulo on saatu. Kun uittoyhdistyksen järkevä toiminta pitemmällä tähtäyksellä kuitenkin edellyttää, että sanottua tuloa voidaan käyttää hyväksi myöhemminkin, ehdotetaan pykälä kumottavaksi.

Kun uittoyhdistyksen toiminta lakkaa, on sellainen yhdistykselle kuuluva omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä ehkä jatkuvan uiton toimittamisen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi, vesilain 5 luvun 78 §:n mukaan selvityksestä huolehtimaan asetettujen toimitsijain toimesta muutettava rahaksi. Vesioikeuden asiana on toimitsijain hakemuksesta määrätä, mikä omaisuus on muutettava rahaksi. Muu omaisuus on vesioikeuden päätöksellä siirrettävä valtiolle.

Uittoyhdistyksen lakkauttamiseen liittyvien selvitystoimenpiteiden nopeuttamiseksi ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että irtaimen omaisuuden myyntiin ei tarvittaisi vesioikeuden lupaa. Sanottu lupa olisi edelleen tarpeen kiinteän omaisuuden myymisen osalta. Lupaa ei saisi myöntää, jos kiinteä omaisuus on tarpeen uiton taikka muun metsätaloutta tai vesistön käyttöä palvelevan tarkoituksen kannalta.

6. Uittovahinko (5: 79, 80, 81 ja 83).

Vesilain 5 luvun 79 §:n mukaan uittovahingolla tarkoitetaan toisen omaisuudelle uiton yhteydessä suoritettavista töistä ja toimenpiteistä, uittokaluston tai puutavaran säilyttämisestä vesistössä ja sen rannassa tai törmäämisestä rantaan sekä uittoväen kulkemisesta ja oleskelemisesta rannalla samoin kuin vesistössä kulkevalle alukselle uponneesta tai uppoamistilassa olevasta uittopuusta taikka veden alla olevasta tilapäisestä uittolaitteesta tai uitosta muutoin aiheutunutta vahinkoa, haittaa ja muuta edunmenetystä, jos se on sellainen kuin vesilain 11 luvussa tarkoitetaan. Merilain (167/39) 6 luvussa säädetään aluksen toiselle alukselle ja siinä olevalle henkilölle tai tavaralle aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Vesilain 1 luvun 25 §:n mukaan aluksen törmäämisestä aiheutunut vahinko on aluksen omistajan korvattava ottamalla huomioon, mitä erikseen on säädetty laivanisännän vastuun rajoittamisesta sekä meripanttioikeudesta.

Käytännössä on esiintynyt erimielisyyttä siitä, minkä säännösten mukaan uittoon käytettävän aluksen törmäyksestä toiselle alukselle aiheutunut vahinko on korvattava. Tulkintavaikeuksien poistamiseksi ehdotetaan 79 §:ään otettavaksi nimenomainen toteamus siitä, että

alusten yhteentörmäyksestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä merilaissa säädetään. Merilain säännöksiä olisi siis sovellettava myös uittoaluksen yhteentörmäyksessä aiheuttaman vahingon korvaamiseen.

Muu uitosta aiheutuva vahinko olisi korvattava uittovahinkona. Uittovahingon käsitettä on pidetty tarpeellisena laajentaa koskemaan muun muassa kaikkea uittopuusta aiheutunutta vahinkoa samoin kuin uittotarvikkeista sekä veden alla olevasta muustakin kuin tilapäisestä uittolaitteesta aiheutunutta vahinkoa.

Jos uittovahingon korvaamisesta ei ole uittosäännössä määrätty, korvaamista koskeva vaatimus on vesilain 5 luvun 80 §:n 2 momentin mukaan puhevallan menettämisen uhalla tehtävä uiton toimittajalle tai tämän edustajalle taikka kysymyksessä olevassa vesistön osassa uitetun puutavaran omistajalle kirjallisesti viimeistään uittovuotta seuraavan kesäkuun aikana. Milloin vesistön jossakin osassa on toimitettu uittoa lokakuun 1 päivän jälkeen, saadaan korvausta siinä vesistön osassa aiheutuneesta uittovahingosta vaatia seuraavan kalenterivuoden aikana. Kun käytännössä ei ole havaittu olevan tarvetta lainkohdassa nykyisin olevien eri pituisten määräaikojen asettamiselle, ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että uittovahingon korvaamista koskeva vaatimus olisi tehtävä aina viimeistään uittovuotta seuraavan kalenterivuoden aikana.

Vesilain 5 luvun 81 §:n mukaan on yhteisuitosta aiheutunut vahinko uittoa toimittaneen uittoyhdistyksen korvattava. Jos useat puutavaran omistajat ovat yksityisuitossa samana uittokautena toimittaneet vesistössä uittoa, on heidän yhteisvastuullisesti korvattava uittovahinko. Puutavaran omistaja, joka näyttää, että hänen puutavaransa on yksityisuitossa uitettu sellaisena aikana tai sillä tavalla, ettei vahinko ole saattanut aiheutua sen uittamisesta, on kuitenkin korvausvelvollisuudesta vapaa. Milloin uittoyhdistys on toimittanut yksityisuittoa, on sen osalta vastaavasti voimassa, mitä puutavaran omistajasta on säädetty. Vesilain 5 luvun 83 §:n 1 momentin mukaan puutavaran omistajalla, joka on suorittanut korvausta yksityisuitossa aiheutuneesta uittovahingosta suuremman määrän kuin mikä suhteellisesti vastaa hänen osuuttaan, on oikeus saada korvausta toiselta puutavaran omistajalta hänen samoin perustein laskettu osuutensa korvausmäärästä.

Edellä mainitut säännökset ovat käytännössä merkinneet sitä, että uitosta vahinkoa kärsineen on tiedettävä, onko vahinko aiheutunut yksityisuitosta vai yhteisuitosta, ja että hänen on osattava yksityisuitosta aiheutuneen vahingon osalta lisäksi kääntyä sellaisen uittajan puoleen, jonka omistaman puutavaran uitosta vahinko on saattanut aiheutua. Kun uittomerkki, jota ei merkitä kaikkiin uittopuihin, on usein vaikeasti havaittavissa, saattaa edellä mainittujen seikkojen selville saaminen osoittautua käytännössä mahdottomaksi. Usein saattaa tapahtua niinkin, että uittoyhdistyksen toimialueella vahingonkorvausta haetaan uittoyhdistykseltä siitä riippumatta, onko vahinko voinut syntyä uittoyhdistyksen toimittaman uiton johdosta vai ei.

Vahingonkärsijän aseman järjestämiseksi tulee hallituksen mielestä lähtökohtana pitää sitä, että vahingonkorvaukseen oikeutetun ei tarvitse ryhtyä laajakantoisiin selvityksiin vahingon aiheuttajasta. Kun edellä puheena olleen 5 luvun 19 §:n muutosehdotuksen mukaan yhteisuitto tulisi olemaan pääasiallinen uittomuoto, vahingonkärsijän olisi aina voitava hakea korvausta kärsimästään vahingosta uittoyhdistykseltä. Uittoyhdistyksellä olisi puolestaan oikeus periä maksamansa korvaus asianomaiselta uittajalta, jos korvattu vahinko on aiheutunut muun uittajan toimittamasta yksityisuitosta. Kun yksityisuiton toimittaminen yhteisuittoalueilla edellä selostettujen muutosehdotusten johdosta tulisi olemaan nykyistä vähäisempää ja tarkemman valvonnan alaista, vahingonkorvausvastuun oikeudenmukainen jakaminen on mahdollista toteuttaa. Edellä selostetun johdosta tarpeelliset muutosehdotukset on tehty 5 luvun 81 ja 83 §:ään.

Yksityisuittoalueella aiheutuvien vahinkojen korvaamista koskevat säännökset pysytettäisiin pääosiltaan nykyisen sisältöisinä. Voimassa olevaa 81 §:n 3 momenttia vastaavaa säännöstä korvausvelvollisuudesta vapautumisesta ei ehdoteta sisällytettäväksi uuteen 81 §:ään, mikä merkitsee sitä, että vahingonkärsijällä on yksityisuittoalueella oikeus saada korvaus uittovahingosta keltä tahansa sanotulla alueella uittoa toimittaneelta uittajalta. Vahingonkorvausvastuun oikeudenmukaiseksi jakamiseksi ehdotetaan 83 §:n 1 momenttiin kuitenkin otettavaksi voimassa olevaa 81 §:n 3 momenttia vastaava säännös. Täten uittaja, joka on maksanut korvausta sellaisesta uittovahingosta, mikä ei ole voinut aiheutua hänen uittamastaan puutavarasta, voi periä suorittamansa korvauksen muilta saman alueen uittajilta.

7. Uittoasiamiehet (5: 91 ja 13: 8).

Vesilain 5 luvun 91 §:n mukaan uittajan on kunakin uittovuonna, viimeistään kaksi viikkoa ennen uiton alkamista, määrättävä jokaiseen kuntaan, jonka alueella uittoa toimitetaan, uittoasiamies, jonka tulee uiton aikana olla yleisön helposti tavattavissa. Uittoasiamiehen nimi ja osoite on ilmoitettava vesilautakunnalle sekä lisäksi asianomaiselle nimismiehelle ja maistraatille. Lainkohdassa nykyisin asetettua velvollisuutta määrätä uittoasiamies vuosittain ja antaa valinnasta aina erikseen tieto vesilautakunnalle sekä nimismiehille ja maistraateille aiheutuu turhaa työtä, koska samat uittoasiamiehet yleensä tulevat määrätyiksi vuodesta toiseen. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että uittajalla olisi ilmoitusvelvollisuus ainoastaan siinä tapauksessa, että uittoasiamies vaihtuu tai häntä koskevissa tiedoissa on tapahtunut muutos. Lisäksi säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että uittoasiamiehestä on ilmoitettava myös asianomaisen vesipiirin vesitoimistolle.

Vesilain 5 luvun 91 §:n muutosehdotukseen liittyen ehdotetaan 13 luvun 8 §:ään tehtäväksi luonteeltaan muodollinen muutos.

8. Uittomerkki (5: 93).

Vesilain 5 luvun 93 §:n mukaan tulee puutavarassa olla omistajan uittomerkki ennen kuin se lasketaan vesistöön. Merkkiä kuvaava piirros on viimeistään kaksi viikkoa ennen uiton alkamista annettava asianomaisille vesilautakunnille niissä kunnissa, joiden alueella uittoa toimitetaan, sekä lisäksi asianomaisille nimismiehille ja maistraateille. Pääasiassa irtouittoa varten säädettyä merkitsemisvelvollisuutta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena uitettaessa puutavaraa nipuissa. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että puutavaranippujen osalta merkkiä ei tehtäisi jokaiseen puuhun, vaan yksi merkintä nippua kohti riittäisi. Uitosta vahinkoa kärsivän asema ei tämän johdosta tule huononemaan, koska 5 luvun 81 ja 83 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta korvauksen saaminen ei edellytä tietoa uittotavaran omistajasta. Viitaten siihen, mitä 91 §:n kohdalla on sanottu, ehdotetaan pykälää muutettavaksi myös siten, että tieto uittomerkistä olisi annettava vesilautakunnille, nimismiehille ja maistraateille vain, milloin siinä tapahtuu muutos. Tieto olisi annettava myös asianomaisen vesipiirin vesitoimistolle.

9. Uppopuiden poistaminen (5: 97 ja 99).

Jos uitosta on jäänyt vuotta pitemmäksi ajaksi puuta rannalle tai rantaveteen, on rannan omistajalla tai haltijalla vesilain 5 luvun 97 §:n mukaan oikeus ottaa ne talteen. Hän on kuitenkin velvollinen kuukauden kuluessa ilmoittamaan asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille niiden talteen ottamisesta ja niissä olevan uittomerkin, jos se on havaittavissa, sekä puutavaralajin ja määrän. Nimismiehen tai maistraatin tulee viivytyksettä antaa talteen ottamisesta postitse tieto puiden omistajalle tai asianomaiselle uittoyhdistykselle. Omistajalla tai yhdistyksellä on oikeus, korvattuaan talteen ottamisesta ja ilmoittamisesta johtuneet kustannukset, kolmen kuukauden kuluessa kirjeen lähettämisestä lukien ottaa puut haltuunsa. Jollei hän sitä tee, saa talteen ottaja puut omikseen. Jollei puiden omistajasta ole tietoa, on nimismiehen tai maistraatin saatuaan ilmoituksen talteen ottamisesta viivytyksettä tiedotettava siitä julkisella kuulutuksella sekä, jos puiden arvo on huomattava, kerran jossakin paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä.

Pykälään sisältyvää vuoden määräaikaa on pidettävä liian pitkänä. Tästä saattaa olla haittaa varsinkin silloin, kun on kysymys erityiseen käyttöön otetun alueen rannasta. Samoin on lainkohdassa mainittuja muitakin määräaikoja pidettävä tarpeettoman pitkinä. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että jos puita on jäänyt uitosta rannalle tai rantaveteen tontin, rakennuspaikan, puutarhan, varastopaikan, uimarannan tai muun erityiseen käyttöön otetun alueen kohdalla, on rannan omistajalla oikeus ottaa ne talteen välittömästi. Lisäksi on ehdotuksessa lyhennetty eri toimenpiteiden suorittamiselle laissa nykyisin asetettuja määräaikoja. Puutavaran omistajan tai uittoyhdistyksen tulisi ottaa puut haltuunsa kolmen sellaisen kuukauden kuluessa nimismiehen tai maistraatin ilmoituksen lähettämisestä, jolloin vesistö on sulana, tai muussa talteen ottajan kanssa sovitusssa määräajassa.

Jos uitosta on jäänyt vesistöön uponneita tai uppoamistilassa olevia puita, joista on haittaa veden juoksulle, kalastukselle tai vesistön käyttämiselle muuhun tarkoitukseen, voi vesioikeus

vesilain 5 luvun 99 §:n mukaan viranomaisen tai haitasta kärsivän hakemuksesta velvoittaa vesistön kunnossapitäjän tai, jollei sellaista ole, sen joka vesistössä on viimeksi toimittanut uittoa, määrätyssä ajassa puhdistamaan vesistön uhalla, että se tehdään kunnossapitäjän tai sanotun uiton toimittajan kustannuksella. Koska edellä tarkoitettu haitta saattaa aiheutua yhtä hyvin paitsi uponneista ja uppoamistilassa olevista puista, myös uitossa käytettävistä tarvikkeista, kuten sidetarpeista, ehdotetaan lainkohtaa muutettavaksi siten, että siinä mainittu velvollisuus kohdistuisi myös uittotarvikkeisiin.

Koska uponneet ja uppoamistilassa olevat puut ja uittotarvikkeet voivat aiheuttaa haittaa myös liikenteelle samoin kuin vesistön virkistyskäytölle, pykälään ehdotetaan tehtäväksi myös näiden etujen suojaamista tarkoittava lisäys.

10. Uiton lakkaaminen (5: 30, 34 ja 78).

Vesilain 5 luvun 30 §:n mukaan uiton lakattua vesistössä tulee uittoyhdistyksen asioita hoitamaan määrätyn toimitsijan tai vesihallituksen ryhtyä toimenpiteisiin sellaisten laitteiden ja rakennelmien poistamiseksi ja muuttamiseksi, jotka voivat olla vaaraksi tai haitaksi vesistöä käytettäessä. Käytännössä on ollut epäselvää, voiko vesihallitus ryhtyä toimenpiteisiin, jos uitto on lakannut uittoyhdistyksen toimialueeseen kuuluvan vesistön osassa mutta jatkuu muualla saman uittoyhdistyksen toimialueella. Tämän vuoksi ja kun vaaraksi ja haitaksi olevien laitteiden poistamista on pidettävä tärkeänä, ehdotetaan 30 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että vesihallituksen tai toimitsijan tulisi ryhtyä toimenpiteisiin myös silloin, kun uitto on jossain vesistön osassa lakannut.

Toiminnan nopeuttamiseksi ehdotetaan, että toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä odottamatta asianomaisen uittosäännön muuttamista tai kumoamista, jos toimenpiteestä ei aiheudu vesistön sulkemis-, muuttamis- tai pilaamiskiellon vastaista seurausta.

Jos uitto on vesistössä lakannut ja uittosääntö on sen johdosta kumottu, on vesilain 5 luvun 34 §:n mukaan vesihallituksen asiana myydä yksityiselle uittajalle tai uittoyhdistykselle kuulumaton omaisuus. Luovutuksesta saadut varat on siitä maksettavien kulujen suorittamisen jälkeen käytettävä uiton hyväksi tai muuhun metsätaloutta taikka vesistötaloutta palvelevaan tarkoitukseen. Kun vesistön kokonaiskäytön kannalta on tarkoituksenmukaista, että varat voitaisiin käyttää muuhunkin tarkoitukseen, ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että varoja voitaisiin käyttää myös muuhun vesistön käyttöä taikka vesien tilan palauttamista palvelevaan tarkoitukseen.

Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi uittoyhdistyksen toiminnan lakkaamista koskevaan vesilain 5 luvun 78 §:n 2 momenttiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vesilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 5 luvun 75 §,

muutetaan 5 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 18 ja 19 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §:n 1 momentti, 35 ja 36 §, 40 §:n 2 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti, 52 §:n 1 momentti, 70 §:n 2 momentti, 78 ja 79 §, 80 §:n 2 momentti, 81 §, 83 §:n 1 momentti, 91 §:n 1 ja 2 momentti, 93 §:n 1 momentti, 97 §, 99 § ja 13 luvun 8 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 30 §:n 3 momentti ja 34 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1970 annetussa laissa (427/70) ja 78 § osittain muutettuna mainitulla lailla sekä

lisätään 5 luvun 83 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

5 luku.

Puutavaran uitto.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Yleisenä uittoväylänä on valtaväylä, missä sellainen on, sekä muualla se vesistön osa, joka on yleisenä kulkuväylänä tai joka tämän luvun 18 §:n nojalla on uittoväyläksi määrätty.

Puutavaran uittoon kanavassa ja yleisessä kulkuväylässä sovelletaan tämän luvun säännöksiä vain siltä osin kuin liikennöimisestä kanavissa ja yleisissä kulkuväylissä annetuista säännöksistä ei muuta johdu.

3 §.

Uittaja saa, mikäli uittosääntöön otetuista määräyksistä ei muuta johdu, ilman erityistä lupaakin pitää vesistössä puutavaran vesistöön siirtämistä ja uiton toimittamista, liikenteen turvaamista sekä toisen omaisuuden ja edun suojaamista varten tarpeellisia puomeja ja muita irrallisia laitteita sekä tehdä vesistöön ja sen rantaan kiinnikkeitä tai sellaisina käyttää luonnonesineitä, jotka eivät saata siitä vahingoittua, samoin kuin ajaa puutavaraa uiton toimittamista varten jäälle. Uiton aikana on uittajalla myös lupa laskea sekä kiinnittää uittotavaraa ja uittokalustoa rantaan, säilyttää toisen rannalla uittokalustoa sekä kulkea siellä uiton toimittamista varten. Niin ikään uittajalla on oikeus nostaa rannalle uppoamaisillaan olevia tai uponneita puita ja pitää ne siellä enintään seuraavaan uittokauteen saakka.

— — — — — — — — — — — — — — —

5 §.

Vesistössä tai vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää tai yleistä kulkuväylää ja jossa toimitettavaa uittoa ei ole uittosäännöllä järjestetty, on uittajalla oikeus tilapäisellä padolla tai muulla rakennelmalla väliaikaisesti nostaa vettä toisen maalle taikka muutoin tilapäisesti muuttaa vedenjuoksua tai vedenkorkeutta, mikäli se uiton tarkoituksenmukaista toimittamista varten on tarpeellista eikä toimenpide vahingoita toiselle kuuluvaa laitetta tai rakennelmaa taikka aiheuta sanottavaa vahinkoa viljelysmaalle, erityiseen käyttöön otetulle alueelle tai kalastukselle taikka huomattavaa haittaa kalan kululle tai kalan lisääntymiselle. Patoamista ei saa suorittaa siten, että se on vaaraksi alapuolella olevalle, eikä vettä pitää padottuna kauemmin, kuin toimenpiteen tarkoitus välttämättömästi vaatii. Patoamista varten tehty rakennelma on sen käytön lakattua uittajan toimesta viivytyksettä avattava niin, ettei siitä jää veden vapaata juoksua haittaavia tai vesistön mataloitumista aiheuttavia esteitä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Järjestetty uitto.

8 §.

Vesistössä tai vesistön osassa, jossa on arvokas laite, rakennus tai muu rakennelma taikka jossa harjoitetaan huomattavaa kalastusta tai jossa on huomattavaa liikennettä taikka jolla on huomattavaa arvoa kalastukselle tai virkistyskäytölle tai jonka välittömässä läheisyydessä on taaja-asutusta, on uiton toimittaminen järjestettävä uittosäännöllä sekä huolehdittava muiden etujen turvaamisesta suorittamalla sanotussa säännössä määrätyt työt ja muut toimenpiteet.

— — — — — — — — — — — — — — —

11 §.

Uittosäännössä, jonka vahvistaminen perustuu tämän luvun 8 §:n 1 momenttiin, on asianomaisin kohdin noudattamalla tämän luvun säännöksiä, määrättävä, mitä vesistöä tai vesistön osaa uittosääntö koskee, onko uitto ja missä vesistön osassa tämän luvun 19 §:n mukaisesti toimitettava yhteisuittona, millä tavoin ja minä aikoina uittoa saadaan vesistössä toimittaa sekä mitkä ovat nippu-uiton vakinaiset pudotus-, jäälleajo-, lautanteko- ja suojapaikat sekä muut vastaavat toimintapaikat ja yhteisuiton vakinaiset erottelupaikat. Lisäksi on määrättävä, mitkä työt ja laitteet on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi uiton tuottamalta vahingolta ja sen haitan välttämiseksi, joka uitosta saattaa aiheutua veden vapaalle juoksulle, liikenteelle, vesistön virkistyskäytölle, taaja-asutukselle, ympäristölle tai muulle yleiselle edulle samoin kuin myös mihin toimenpiteisiin muutoin on ryhdyttävä vesistön kuntoonpanemiseksi uittoa varten.

— — — — — — — — — — — — — — —

13 §.

Jos uittoa jossakin vesistön osassa on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, voidaan uittajalle uittosäännössä myöntää oikeus kaivaa uusi uoma taikka tehdä vesistöön tai sen rannalle muitakin kuin tämän luvun 3 §:ssä tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia puutavaran vesistöön siirtämistä ja vesistössä kuljettamista, uittotavaran vedessä ja rannalla varastoimista sekä sen erottelua ja sitomista, uiton kestäessä tarpeellista tai sen päättyessä uittajan toimesta tapahtuvaa puiden maalle nostoa ja säilyttämistä sekä uitettavan puutavaran vesistöstä tai sen osasta toiseen siirtämistä varten samoin kuin myös oikeus uiton toimittamista haittaavan laitteen taikka rakennuksen tai muun rakennelman poistamiseen. Sellainen oikeus, kuin edellä on sanottu, voidaan uittajalle myöntää myös, milloin se on tarpeen vesistön tai sen rannan käyttöön liittyvien yleisten tai yksityis-

ten etujen turvaamiseksi uiton toimittamisesta johtuvilta vahingollisilta tai haitallisilta seurauksilta.

— — — — — — — — — — — — — — —

18 §.

Mikäli uiton toimittamisen turvaamiseksi järvessä tai meressä on tarpeellista, voidaan uittosäännössä määrätä, että sellaisessa vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää tai yleistä kulkuväylää, on tietty alue oleva yleisenä uittoväylänä. Milloin vesistössä on yleinen kulkuväylä, uittosäännössä voidaan määrätä, että yleinen uittoväylä käsittää leveämmän alueen kuin yleinen kulkuväylä. Yleisen uittoväylän aluetta ei saa määrätä leveämmäksi, kuin välttämätön tarve vaatii. Vesialueen määräämisestä yleiseksi uittoväyläksi ja sen sellaisena käyttämisestä alueen omistajalle suoritettavasta korvauksesta on vastaavasti voimassa, mitä 4 luvun 8 §:ssä on säädetty.

Merenkululle tarpeellisten turvalaitteiden rakentamisesta yleiseen uittoväylään on voimassa, mitä merenkulun turvalaitteista on erikseen säädetty.

Yleinen uittoväylä, joka 1 momentin nojalla on perustettu, samoin kuin yleisen uittoväylän leveyttä koskeva 1 momentin mukainen määräys, on merkittävä vesikirjaan, vesioikeudessa pidettävään karttaan sekä uittosääntöön liitettävään karttaan.

19 §.

Uitto on uittosäännössä, jos sellainen vesistöä varten vahvistetaan, määrättävä toimitettavaksi puutavaran omistajain yhteiseen lukuun uittoyhdistyksen toimesta suoritettavana yhteisuittona. Uittoa ei kuitenkaan saa määrätä suoritettavaksi yhteisuittona, jos sen toimittaminen yksityisuittona on vesistössä uitettavan puutavaran kuljetuskustannukset huomioon ottaen yhteisuittoa edullisempaa eikä uiton toimittaminen yksityisuittona aiheuta haittaa uiton yleiselle järjestelylle eikä vesistön muulle käytölle.

Yhteisuittoa koskevan määräyksen estämättä vesioikeus voi hakemuksesta uittoyhdistystä ja asianomaisia viranomaisia kuultuaan antaa puutavaran omistajalle luvan yhteisuittoalueella toimitettavaan yksityisuittoon, jos puutavaran omistajan jatkuva puutavaran saanti ei muulla tavoin tule ilman kohtuuttomia kustannuksia turvatuksi ja jollei siitä aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai yksikkökustannusten mainittavaa nousua. Puutavaran omistajalla on aina oikeus lupaa siihen hankkimatta yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa.

Milloin 2 momentissa mainittu lupa myönnetään, on lupaan otettava määräykset myös siitä, mitkä työt ja laitteet yksityisuiton toimittajan on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä hänen on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi yksityisuiton aiheuttamalta vahingolta sekä yhteisuitolle tai vesistön muulle käytölle aiheutuvan haitan välttämiseksi.

30 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kun uitto vesistössä tai sen osassa lakkaa, tulee jäljempänä tämän luvun 62 §:ssä tarkoitetun toimitsijan, tai jos sellaista ei ole asetettu, vesihallituksen ryhtyä toimenpiteisiin sellisten laitteiden ja rakennelmien poistamiseksi tai muuttamiseksi, jotka voivat olla vaaraksi tai haitaksi vesistöä käytettäessä. Jos toimenpiteestä ei aiheudu 1 luvun 12—15 §:ssä tai 19 §:ssä tarkoitettua muutosta tai seurausta, voidaan toimenpiteeseen ryhtyä jo ennen uittosäännön muuttamista tai kumoamista.

34 §.

Jos uitto vesistössä on lakannut ja uittosääntö on sen johdosta kumottu, on vesihallituksen asiana myydä tai muutoin luovuttaa ne uittoa varten lunastetut alueet ja sellaiset vesistön kuntoonpanemiseksi tehdyt laitteet ja rakennelmat, jotka eivät kuulu yksityiselle uittajalle tai uittoyhdistykselle. Myyminen on viivytyksettä toimitettava, jos vesistön kuntoonpanija tai kunnossapitäjä, joka ei vielä ole saanut hänelle tulevaa korvausta, sitä vaatii. Luovutuksesta saadut varat on sen jälkeen, kun myymisestä aiheutuneet kulut on suoritettu, omaisuutta mahdollisesti rasittaneet velat maksettu sekä kuntoonpanija ja kunnossapitäjä ovat siitä saaneet heille suorittamatta olevan korvauksen, käytettävä uiton hyväksi tai muuhun vesistön käyttöä taikka vesistön tilan palauttamista palvelevaan tarkoitukseen ensi sijassa asianomaisella vesistöalueella.

— — — — — — — — — — — — — — —

35 §.

Kun uittosäännön vahvistamista on haettu tämän luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua vesistöä tai vesistön osaa varten, voi vesioikeus, ennen kuin asia on lopullisesti ratkaistu, hakemuksesta myöntää uittajalle määräajaksi luvan toimittaa väliaikaisesti uittoa, jos

uiton lykkääntymisestä olisi hakijalle huomattavaa vahinkoa ja uiton aloittaminen voi tapahtua tuottamatta liikenteelle, kalastukselle, vesistön virkistyskäytölle tai vesistön muulle käyttämiselle erityistä haittaa taikka sanottavasti vahingoittamatta vesistössä ja sen rannassa olevia laitteita tai rakennelmia.

Milloin uittosäännön tai sen muutoksen vahvistamista koskevan asian ollessa vireillä haetaan 13 §:ssä tarkoitettua lupaa alueen lunastamiseen tai käyttöön saamiseen, vesioikeus voi hakemuksesta ennen asian lopullista ratkaisemista antaa uittajalle väliaikaisen luvan sanotun alueen käyttämiseen, jos se ei estä olojen palauttamista ennalleen siinä tapauksessa, että lupaa ei myönnetä tai että se myönnetään toisenlaisin ehdoin kuin väliaikainen lupa. Käytöstä aiheutuva vahinko, haitta tai muu edunmenetys on uittajan asianomaiselle korvattava.

36 §.

Väliaikaiseen uittoon oikeuttavassa lupapäätöksessä on samalla määrättävä, miten sitä saadaan vesistössä toimittaa ja mihin toimenpiteisiin uittajan on ryhdyttävä uitosta aiheutuvan vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen estämiseksi tai vähentämiseksi. Uittaja voidaan myös velvoittaa antamaan vakuus hänelle tulevan korvausvelvollisuuden täyttämisestä. Mitä edellä on sanottu, noudatetaan myös soveltuvin osin, milloin uittajalle myönnetään 35 §:n 2 momentissa tarkoitettu lupa uittoa varten tarvittavan alueen käyttämiseen.

Vesioikeus voi määrätä, että päätöstä, jolla on annettu 1 momentissa tarkoitettu lupa, on noudatettava, vaikka siihen haetaankin muutosta.

Uittoyhdistys.

40 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Uitettavan puutavaran omistajan jäsenyys alkaa sinä päivänä, jona yhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, jos hän siihen mennessä on ilmoittanut puutavaraa uitettavaksi, tai sinä myöhempänä ajankohtana, jona hän tällaisen ilmoituksen tekee, sekä kestää seuraavaan vastaavaan kokoukseen saakka. Sikäli kuin edellisen vuoden uittoa koskevia asioita silloin vielä on ratkaisematta, jatkuu jäsenyys niiden osalta, kunnes ne lopullisesti on selvitetty. Metsänomistajia edustavan jäsenen toimikausi alkaa sitä päivää seuraavana päivänä, jona hänen jäseneksi määräämistään seuraava uittoyhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, sekä päättyy kolmantena vuonna sinä päivänä, jona vastaava kokous pidetään.

41 §.

Metsänomistajia uittoyhdistyksessä edustava jäsen on asianomaisen piirimetsälautakunnan nimettävä vesioikeuden kehoituksesta ja vesioikeuden tulee antaa hänelle määräys yhdistyksen jäseneksi. Jos sanottuja lautakuntia on useampia alueella, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, on jokaisen niistä nimettävä ehdokas ja vesioikeus antaa määräyksen sille ehdokkaalle, jonka se katsoo sopivimmin edustavan sanotun alueen metsänomistajia. Milloin valtio omistaa enemmän kuin puolet kysymyksessä olevan alueen metsäalasta, on ehdokkaan nimeäminen metsähallituksen asiana. Edellä tässä pykälässä tarkoitettu asia pannaan vesioikeudessa vireille hakemuksella.

Tässä pykälässä tarkoitetulla uittoyhdistyksen jäsenellä on oikeus saada kohtuullinen korvaus tehtävästään siltä, joka on nimennyt hänet ehdokkaaksi. Jos 1 momentissa tarkoitetulla alueella toimii useita piirimetsälautakuntia ja ehdokas on jonkin niistä nimeämä, on muiden lautakuntien osallistuttava korvaukseen siinä suhteessa, missä metsäalue, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, jakaantuu näiden lautakuntien toiminta-alueiden kesken. Jos korvauksesta tai osallistumisesta siihen syntyy erimielisyyttä, on asia vesioikeuden ratkaistava.

42 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Uittoyhdistys voi myös ottaa toimittaakseen puutavaran siirtämisen veteen ja sellaisen yksityisuiton, jonka se sopivasti voi suorittaa, sekä muitakin uittoon liittyviä tehtäviä. Niin ikään yhdistys voi uittokustannuksia vähentääkseen tai työllistääkseen henkilökuntaansa muuna aikana kuin uittokautena käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, sikäli kuin yhdistyksen varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Muuta toimintaa yhdistys ei saa harjoittaa.

— — — — — — — — — — — — — — —

52 §.

Uittoyhdistyksellä tulee olla hallitus, johon kuuluvat keväällä pidettävässä yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa valitut jäsenet sekä näi-

den lisäksi metsänomistajia edustava jäsen. Metsänomistajia edustavan jäsenen määräämisestä tehtäväänsä, toimikaudesta sekä palkkiosta on soveltuvin osin voimassa, mitä uittoyhdistyksen metsänomistajia edustavan jäsenen tehtävään määräämisestä, toimikaudesta ja palkkiosta on tämän luvun 40 ja 41 §:ssä säädetty.

— — — — — — — — — — — — — —

70 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Varsinaiset uittokustannukset on jaettava puutavaran omistajien kesken ohjesäännössä vahvistettujen perusteiden mukaan. Sanottuja perusteita vahvistettaessa voidaan yhteisuittoalue niissä kohdin, joissa toimitetaan puutavaran niputtamista tai erottelemista, sekä muutoinkin matkaosuuksilla, joilla uitto tai hinaus saattaa aiheuttaa erisuuruisia kustannuksia, jakaa erillisiksi piireiksi. Kustannusten jakamisen pääperusteena on uitettava puutavaramäärä ohjesäännössä määrättyinä yksikköinä. Lisäksi voidaan muut kulloinkin soveltuvat perusteet, kuten kuljetusmatka, eri puutavaralajien erilainen uitto- ja erotteluhankaluus, väylien uittokelpoisuus sekä puutavaraerän koosta johtuva lisäkustannus, ottaa huomioon jakoa toimitettaessa.

— — — — — — — — — — — — — —

78 §.

Kun uittoyhdistyksen toiminta lakkaa, on sellainen yhdistykselle kuuluva irtain omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä ehkä jatkuvan uiton toimittamisen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi, selvityksestä huolehtimaan asetettujen toimitsijain toimesta muutettava rahaksi. Vastaavasti on muutettava rahaksi sellainen uittoyhdistykselle kuuluva kiinteä omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä edellä mainitun taikka muun metsän tai vesistön käyttöä palvelevan tarkoituksen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi. Vesioikeuden asiana on toimitsijain hakemuksesta määrätä, mikä kiinteä omaisuus on muutettava rahaksi. Muu kiinteä omaisuus siirretään valtiolle vesioikeuden päätöksellä, josta on voimassa, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa on säädetty.

Myynnistä saadut varat on, sen jälkeen kun yhdistyksen vielä suorittamatta olevat velvoitukset on ensin täytetty, käytettävä vesihallituksen toimesta uiton hyväksi tai muuhun vesistön käyttöä taikka vesistön tilan palauttamista palvelevaan tarkoitukseen ensi sijassa asianomaisella vesistöalueella.

Uittovahinko.

79 §.

Uittovahingolla tarkoitetaan toisen omaisuudelle uiton yhteydessä suoritetuista töistä ja toimenpiteistä, uittokaluston tai puutavaran säilyttämisestä vesistössä ja sen rannassa tai törmäämisestä rantaan sekä uittoväen kulkemisesta ja oleskelemisesta rannalla samoin kuin vesistössä kulkevalle alukselle uittopuusta taikka veden alla olevasta uittolaitteesta tai uittotarvikkeesta tai uitosta muutoin aiheutunutta vahinkoa, haittaa ja muuta edunmenetystä, jos se on sellainen, kuin 11 luvussa tarkoitetaan. Sellaista vahinkoa, josta tämän luvun 13 §:n mukaan on uittosäännössä määrätty suoritettavaksi korvaus, ei lueta uittovahingoksi.

Alusten yhteentörmäyksestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä merilaissa säädetään.

80 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Jollei uittovahingon korvaamisesta ole uittosäännössä määrätty, on sen korvaamista koskeva vaatimus puhevallan menettämisen uhalla tehtävä uiton toimittajalle tai tämän edustajalle taikka kysymyksessä olevassa vesistön osassa uitetun puutavaran omistajalle kirjallisesti viimeistään uittovuotta seuraavan kalenterivuoden aikana.

81 §.

Uittoyhdistyksen toimialueella suoritetusta uitosta aiheutunut vahinko on uittoyhdistyksen korvattava.

Muualla kuin 1 momentissa tarkoitetulla alueella suoritetusta uitosta aiheutuneen vahingon korvaa puutavaran omistaja tai, jos useat puutavaran omistajat ovat yksityisuitossa samana uittokautena toimittaneet vesistössä uittoa, puutavaran omistajat yhteisvastuullisesti.

Milloin uittoyhdistys on toimittanut yksityisuittoa, sen osalta on vastaavasti voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty puutavaran omistajasta.

83 §.

Puutavaran omistajalla, joka on suorittanut korvausta yksityisuitossa aiheutuneesta uittovahingosta suuremman määrän, kuin mikä suhteellisesti vastaa hänen osuuttaan hänen ja muiden korvausvelvollisten yhteensä uittamasta puutavaramäärästä, on oikeus saada toiselta

puutavaran omistajalta hänen samoin perustein laskettu osuutensa korvausmäärästä sekä vastaava osa korvauksesta, jota, ottaen huomioon, mitä 12 luvun 10 §:ssä on säädetty, ei ole saatu sen suorittamiseen velvolliselta puutavaran omistajalta. Jos uittovahinko näytetään yhden puutavaran omistajan tai hänen palveluksessaan olevan henkilön tuottamaksi, hän on kuitenkin yksin velvollinen vastaamaan muille koko korvausmäärästä. Siltä osin kuin puutavaran omistaja näyttää, että hänen puutavaransa on uitettu yksityisuitossa sellaisena aikana tai sillä tavalla, ettei vahinko ole saattanut aiheutua sen uittamisesta, vapautuu hän vastaavalta osalta vastaamasta korvausmäärästä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin uittoyhdistys on 81 §:n 1 momentin nojalla maksanut vahingonkorvausta sen toimialueella suoritetusta yksityisuitosta aiheutuneesta vahingosta toimittamatta itse alueellaan yksityisuittoa, yksityisuittoa toimittaneet puutavaran omistajat ovat yhteisvastuullisesti velvollisia korvaamaan uittoyhdistykselle sen vahingonkorvauksena suorittaman määrän. Korvausvastuun jakamisesta puutavaran omistajien kesken on vastaavasti voimassa, mitä 1 momentissa on sanottu.

Erinäisiä säännöksiä.

91 §.

Uittajan on määrättävä jokaiseen kuntaan, jonka alueella uittoa toimitetaan, uittoasiamies, jonka tulee uiton aikana olla yleisön helposti tavattavissa. Uittoasiamiehen nimi ja osoite sekä niissä tapahtuneet muutokset on ilmoitettava vesilautakunnalle ja asianomaisen vesipiirin vesitoimistolle sekä lisäksi asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille.

Jollei 1 momentin säännöstä ole noudatettu, on nimismiehen tai maistraatin sen vaatimuksesta, jota asia koskee, määrättävä sopiva henkilö uittoasiamieheksi sekä annettava siitä tieto uittajalle, vesilautakunnalle ja vesipiirin vesitoimistolle. Uittoasiamieheksi määrätyllä on oikeus saada tehtävästään uittajalta kohtuullinen palkkio. Jos palkkiosta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa kanteella vesioikeuden käsiteltäväksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

93 §.

Ennen kuin puutavara lasketaan vesistöön, tulee siinä olla helposti havaittava omistajan uittomerkki, josta on annettu tieto niille vesipiirin vesitoimistoille, vesilautakunnille, nimismiehille ja maistraateille, joiden toimialueella uittoa toimitetaan. Jos puutavaraa uitetaan nipuissa, vastaava uittomerkki tulee olla nipussa ennen sen vesistöön laskemista.

— — — — — — — — — — — — — — —

97 §.

Jos uitosta on vuotta pitemmäksi ajaksi jäänyt puita rannalle tai rantaveteen, on rannan omistajalla tai haltijalla oikeus ottaa ne talteen. Hän on kuitenkin velvollinen kuukauden kuluessa ilmoittamaan asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille niiden talteen ottamisesta, ja niissä olevan uittomerkin, mikäli se on havaittavissa, sekä puutavaralajin ja määrän. Nimismiehen tai maistraatin tulee viimeistään kahden viikon kuluessa ilmoituksen saatuaan antaa talteen ottamisesta postitse tieto asianomaisille uittoasiamiehille. Puutavaran omistajan tai uittoyhdistyksen on kuukauden kuluessa nimismiehen tai maistraatin ilmoituksen lähettämisestä ilmoitettava talteen ottajalle, aikooko se ottaa puut haltuunsa. Jollei puiden omistaja tai uittoyhdistys tee sanottua ilmoitusta taikka ilmoituksen tehtyään ota puita haltuunsa kolmen sellaisen kuukauden kuluessa nimismiehen tai maistraatin ilmoituksen lähettämisestä, jolloin vesistö on sulana, tai muussa talteen ottajan kanssa sovitussa määräajassa, saa talteen ottaja puut omikseen. Milloin puiden omistaja tai uittoyhdistys ottaa puut haltuunsa, on sen korvattava talteen ottajalle talteen ottamisesta ja ilmoittamisesta aiheutuneet kustannukset.

Jollei puiden omistajasta ole tietoa, on nimismiehen tai maistraatin, saatuaan ilmoituksen talteen ottamisesta, viivytyksettä tiedotettava siitä julkisella kuulutuksella sekä, jos puiden arvo on huomattava, kerran jossakin paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Muutoin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 1 momentissa on säädetty.

Jos uitosta on jäänyt puita rannalle tai rantaveteen tontin, rakennuspaikan, puutarhan, varastopaikan, uimarannan tai muun erityiseen käyttöön otetun alueen kohdalla, on rannan omistajalla tai haltijalla kuitenkin oikeus ottaa puut talteen välittömästi. Talteen ottajan ilmoittamisvelvollisuudesta ja ilmoituksen johdosta suoritettavista toimenpiteistä sekä omistusoikeuden siirtymisestä on vastaavasti voimassa, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, ei koske puita, joita säilytetään uittosäännössä määrätyllä varasto-, erottelu- ja niputuspaikalla.

99 §.

Jos uitosta on jäänyt vesistöön uponneita tai uppoamistilassa olevia puita taikka uittotarvikkeita, joista on haittaa veden juoksulle, liikenteelle, vesistön virkistyskäytölle, kalastukselle tai vesistön käyttämiselle muuhun tarkoitukseen, voi vesioikeus viranomaisen tai haitasta kärsivän hakemuksesta velvoittaa vesistön kunnossapitäjän, tai, jollei sellaista ole, sen, joka viimeksi on toimittanut vesistössä uittoa, määrätyssä ajassa puhdistamaan vesistön uhalla, että se tehdään kunnossapitäjän tai sanotun uiton toimittajan kustannuksella. Vesistöä toisen kustannuksella puhdistettaessa nostetut puut on myytävä julkisella huutokaupalla.

13 luku.

Rangaistussäännöksiä.

8 §.

Jos uittaja jättää antamatta ilmoituksen asiamiehestään taikka uitettavan puutavaran omistaja laiminlyö tehdä säädetyn ilmoituksen puutavaramerkistään, on hänet tuomittava sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Jos vesistöä tai sen osaa varten on aikaisemmin vahvistettu uittosääntö, on sitä ja, milloin vesistössä toimii uittoyhdistys, sen ohjesääntöä tämän lain voimaan tultua toistaiseksi edelleen noudatettava. Mikäli uittosäännön määräykset eivät ole tämän lain mukaiset eikä niitä ole viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta sellaisiksi muutettu, on tämän lain säännöksiä sovellettava uittosäännön määräysten asemesta niissä kohdin, joissa ne poikkeavat toisistaan.

Jos uittoyhdistys ei ole edellä sanotun ajan kuluessa pannut vireille hakemusta ohjesääntönsä muuttamiseksi tämän lain säännösten mukaiseksi, on laiminlyöntiin syyllistä rangaistava niin kuin vesilain 13 luvun 5 §:ssä on säädetty. Vesioikeus voi vesihallituksen hakemuksesta velvoittaa laiminlyöntiin syyllistyneen yhdistyksen uhkasakolla määräajassa ryhtymään toimenpiteisiin ohjesääntönsä muuttamiseksi.

Tämän lain voimaan tullessa vesiylioikeudessa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan aikaisempia säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneen uittovahingon korvaamiseen sovelletaan aikaisempaa lakia.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Vt. oikeusministeri *Sakari T. Lehto*

Liite.

Laki
vesilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 5 luvun 75 §,

muutetaan 5 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 18 ja 19 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §:n 1 momentti, 35 ja 36 §, 40 §:n 2 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti, 52 §:n 1 momentti, 70 §:n 2 momentti, 78 ja 79 §, 80 §:n 2 momentti, 81§, 83 §n: 1 momentti, 91 §:n 1 ja 2 momentti, 93 §:n 1 momentti, 97 §, 99 § ja 13 luvun 8 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 30 §:n 3 momentti ja 34 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1970 annetussa laissa (427/70) ja 78 § osittain muutettuna mainitulla lailla sekä

lisätään 5 luvun 83 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
	5 luku.
	Puutavaran uitto.
	Yleisiä säännöksiä.
	1 §.
Yleisenä uittoväylänä on valtaväylä, missä sellainen on, sekä muualla se vesistön osa, joka tämän luvun 18 §:n nojalla on uittoväyläksi määrätty.	Yleisenä uittoväylänä on valtaväylä, missä sellainen on, sekä muualla se vesistön osa, *joka on yleisenä kulkuväylänä tai* joka tämän luvun 18 §:n nojalla on uittoväyläksi määrätty.
Puutavaran *uitosta* kanavassa *on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.*	Puutavaran *uittoon* kanavassa *ja yleisessä kulkuväylässä sovelletaan tämän luvun säännöksiä vain siltä osin kuin liikennöimisestä kanavissa ja yleisissä kulkuväylissä annetuista säännöksistä ei muuta johdu.*
	3 §.
Uittaja saa, mikäli uittosääntöön otetuista määräyksistä ei muuta johdu, ilman erityistä lupaakin pitää *uiton aikana* vesistössä uiton toimittamista, liikenteen turvaamista sekä toisen omaisuuden ja edun suojaamista varten tarpeellisia *ohjaus- ja poikki*puomeja ja muita irrallisia laitteita sekä *niitä varten* tehdä vesistöön ja sen rantaan kiinnikkeitä tai sellaisina käyttää luonnonesineitä, jotka eivät saata siitä vahingoittua. Uiton aikana on uittajalla myös lupa laskea sekä kiinnittää uittotavaraa ja uittokalustoa rantaan, säilyttää toisen rannalla uittokalustoa sekä kulkea siellä uiton toimittamista varten. Niin ikään uittajalla on oikeus	Uittaja saa, mikäli uittosääntöön otetuista määräyksistä ei muuta johdu, ilman erityistä lupaakin pitää vesistössä *puutavaran vesistöön siirtämistä ja* uiton toimittamista, liikenteen turvaamista sekä toisen omaisuuden ja edun suojaamista varten tarpeellisia puomeja ja muita irrallisia laitteita sekä tehdä vesistöön ja sen rantaan kiinnikkeitä tai sellaisina käyttää luonnonesineitä, jotka eivät saata siitä vahingoittua, *samoin kuin ajaa puutavaraa uiton toimittamista varten jäälle.* Uiton aikana on uittajalla myös lupa laskea sekä kiinnittää uittotavaraa ja uittokalustoa rantaan, säilyttää toisen rannalla uittokalustoa sekä kulkea siellä

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
nostaa rannalle uppoamaisillaan olevia tai uponneita puita ja pitää ne siellä enintään seuraavaan uittokauteen saakka.	uiton toimittamista varten. Niin ikään uittajalla on oikeus nostaa rannalle uppoamaisillaan olevia tai uponneita puita ja pitää ne siellä enintään seuraavaan uittokauteen saakka.
	5 §.
Vesistössä tai vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää tai yleistä kulkuväylää ja jossa toimitettavaa uittoa ei ole uittosäännöllä järjestetty, on uittajalla oikeus tilapäisellä padolla tai muulla rakennelmalla väliaikaisesti nostaa vettä toisen maalle taikka muutoin tilapäisesti muuttaa vedenjuoksua tai vedenkorkeutta, mikäli se uiton tarkoituksenmukaista toimittamista varten on tarpeellista eikä toimenpide vahingoita toiselle kuuluvaa laitetta tai rakennelmaa taikka aiheuta sanottavaa vahinkoa viljelysmaalle *tai* erityiseen käyttöön otetulle alueelle. Patoamista *älköön niin suoritettako,* että se on vaaraksi alapuolella olevalle, *älköönkä vettä pidettäkö* padottuna kauemmin, kuin toimenpiteen tarkoitus välttämättömästi vaatii. Patoamista varten tehty rakennelma on sen käytön lakattua uittajan toimesta viivytyksettä avattava niin, ettei siitä jää veden vapaata juoksua haittaavia tai vesistön mataloitumista aiheuttavia esteitä.	Vesistössä tai vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää tai yleistä kulkuväylää ja jossa toimitettavaa uittoa ei ole uittosäännöllä järjestetty, on uittajalla oikeus tilapäisellä padolla tai muulla rakennelmalla väliaikaisesti nostaa vettä toisen maalle taikka muutoin tilapäisesti muuttaa vedenjuoksua tai vedenkorkeutta, mikäli se uiton tarkoituksenmukaista toimittamista varten on tarpeellista eikä toimenpide vahingoita toiselle kuuluvaa laitetta tai rakennelmaa taikka aiheuta sanottavaa vahinkoa viljelysmaalle, erityiseen käyttöön otetulle alueelle *tai kalastukselle taikka huomattavaa haittaa kalan kululle tai kalan lisääntymiselle.* Patoamista *ei saa suorittaa siten,* että se on vaaraksi alapuolella olevalle, *eikä vettä pitää* padottuna kauemmin, kuin toimenpiteen tarkoitus välttämättömästi vaatii. Patoamista varten tehty rakennelma on sen käytön lakattua uittajan toimesta viivytyksettä avattava niin, ettei siitä jää veden vapaata juoksua haittaavia tai vesistön mataloitumista aiheuttavia esteitä.
	Järjestetty uitto.
	8 §.
Vesistössä tai vesistön osassa, jossa on arvokas laite, rakennus tai muu rakennelma taikka jossa harjoitetaan huomattavaa kalastusta *samoin kuin myös yleisessä kulkuväylässä sekä valtaväylässä, milloin siinä* on huomattavaa liikennettä, on uiton toimittaminen järjestettävä uittosäännöllä sekä huolehdittava muiden etujen turvaamisesta suorittamalla sanotussa säännössä määrätyt työt ja muut toimenpiteet.	Vesistössä tai vesistön osassa, jossa on arvokas laite, rakennus tai muu rakennelma taikka jossa harjoitetaan huomattavaa kalastusta *tai jossa* on huomattavaa liikennettä *taikka jolla on huomattavaa arvoa kalastukselle tai virkistyskäytölle tai jonka välittömässä läheisyydessä on taaja-asutusta,* on uiton toimittaminen järjestettävä uittosäännöllä sekä huolehdittava muiden etujen turvaamisesta suorittamalla sanotussa säännössä määrätyt työt ja muut toimenpiteet.
	11 §.
Uittosäännössä, jonka vahvistaminen perustuu tämän luvun 8 §:n 1 momenttiin, on	Uittosäännössä, jonka vahvistaminen perustuu tämän luvun 8 §:n 1 momenttiin, on

Voimassa oleva laki.

asianomaisin kohdin noudattamalla tämän luvun säännöksiä, määrättävä, mitä vesistöä tai vesistön osaa uittosääntö koskee, onko uitto ja missä vesistön osassa tämän luvun 19 §:n mukaisesti toimitettava yhteisuittona, millä tavoin ja minä aikoina uittoa saadaan vesistössä toimittaa sekä mitkä ovat yhteisuiton vakinaiset erottelupaikat. Lisäksi on määrättävä, mitkä työt ja laitteet on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi uiton tuottamalta vahingolta ja sen haitan välttämiseksi, joka uitosta saattaa aiheutua veden vapaalle juoksulle, liikenteelle tai muulle yleiselle edulle samoin kuin myös mihin toimenpiteisiin muutoin on ryhdyttävä vesistön kuntoonpanemiseksi uittoa varten.

Ehdotus.

asianomaisin kohdin noudattamalla tämän luvun säännöksiä, määrättävä, mitä vesistöä tai vesistön osaa uittosääntö koskee, onko uitto ja missä vesistön osassa tämän luvun 19 §:n mukaisesti toimitettava yhteisuittona, millä tavoin ja minä aikoina uittoa saadaan vesistössä toimittaa sekä mitkä ovat *nippu-uiton vakinaiset pudotus-, jäälleajo-, lautanteko- ja suojapaikat sekä muut vastaavat toimintapaikat ja* yhteisuiton vakinaiset erottelupaikat. Lisäksi on määrättävä, mitkä työt ja laitteet on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi uiton tuottamalta vahingolta ja sen haitan välttämiseksi, joka uitosta saattaa aiheutua veden vapaalle juoksulle, liikenteelle, *vesistön virkistyskäytölle, taaja-asutukselle, ympäristölle* tai muulle yleiselle edulle samoin kuin myös mihin toimenpiteisiin muutoin on ryhdyttävä vesistön kuntoonpanemiseksi uittoa varten.

13 §.

Jos uittoa jossakin vesistön osassa on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, voidaan uittajalle uittosäännössä myöntää oikeus kaivaa uusi uoma taikka tehdä vesistöön tai sen rannalle muitakin kuin tämän luvun 3 §:ssä tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia puutavaran vesistöön siirtämistä ja vesistössä kuljettamista, uittotavaran vedessä varastoimista sekä sen erottelua ja sitomista, uiton kestäessä tarpeellista tai sen päättyessä uittajan toimesta tapahtuvaa puiden maalle nostoa ja säilyttämistä sekä uitettavan puutavaran vesistöstä tai sen osasta toiseen siirtämistä varten samoin kuin myös oikeus uiton toimittamista haittaavan laitteen taikka rakennuksen tai muun rakennelman poistamiseen. Sellainen oikeus, kuin edellä on sanottu, voidaan uittajalle myöntää myös, milloin se on tarpeen vesistön tai sen rannan käyttöön liittyvien yleisten tai yksityisten etujen turvaamiseksi uiton toimittamisesta johtuvilta vahingollisilta tai haitallisilta seurauksilta.

Jos uittoa jossakin vesistön osassa on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, voidaan uittajalle uittosäännössä myöntää oikeus kaivaa uusi uoma taikka tehdä vesistöön tai sen rannalle muitakin kuin tämän luvun 3 §:ssä tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia puutavaran vesistöön siirtämistä ja vesistössä kuljettamista, uittotavaran vedessä *ja rannalla* varastoimista sekä sen erottelua ja sitomista, uiton kestäessä tarpeellista tai sen päättyessä uittajan toimesta tapahtuvaa puiden maalle nostoa ja säilyttämistä sekä uitettavan puutavaran vesistöstä tai sen osasta toiseen siirtämistä varten samoin kuin myös oikeus uiton toimittamista haittaavan laitteen taikka rakennuksen tai muun rakennelman poistamiseen. Sellainen oikeus, kuin edellä on sanottu, voidaan uittajalle myöntää myös, milloin se on tarpeen vesistön tai sen rannan käyttöön liittyvien yleisten tai yksityisten etujen turvaamiseksi uiton toimittamisesta johtuvilta vahingollisilta tai haitallisilta seurauksilta.

Edellä mainituin edellytyksin voidaan uittajalle uittosäännössä niin ikään myöntää oikeus saada käytettäväksi taikka, milloin siihen on erityistä syytä, lunastaa alue, joka on tarpeen uoman, laitteen tai rakennelman pohjaksi tahi muutoin johonkin 1 momentissa mainittuun

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
	tarkoitukseen tai jota tarvitaan uittokaluston huoltoa tai uittotyön paikallista johtamista varten. Uittosäännössä voidaan uittajalle niin ikään myöntää oikeus uittotyöväen asuntoja varten tarvittavan alueen käytettäväksi saamiseen tai lunastamiseen, mikäli tällainen alue on tarpeen uittajalle laissa erikseen säädetyn velvollisuuden täyttämistä varten.
	18 §.
Mikäli uiton toimittamisen turvaamiseksi järvessä tai meressä on tarpeellista, voidaan uittosäännössä määrätä, että sellaisessa vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää, on tietty alue oleva yleisenä uittoväylänä. Aluetta *älköön määrättäkö* leveämmäksi, kuin välttämätön tarve vaatii. Vesialueen määräämisestä yleiseksi uittoväyläksi ja sen sellaisena käyttämisestä alueen omistajalle suoritettavasta korvauksesta on vastaavasti voimassa, mitä 4 luvun 8 §:ssä on säädetty.	Mikäli uiton toimittamisen turvaamiseksi järvessä tai meressä on tarpeellista, voidaan uittosäännössä määrätä, että sellaisessa vesistön osassa, jossa ei ole valtaväylää *tai yleistä kulkuväylää,* on tietty alue oleva yleisenä uittoväylänä. *Milloin vesistössä on yleinen kulkuväylä, uittosäännössä voidaan määrätä, että yleinen uittoväylä käsittää leveämmän alueen kuin yleinen kulkuväylä. Yleisen uittoväylän* aluetta *ei saa määrätä* leveämmäksi, kuin välttämätön tarve vaatii. Vesialueen määräämisestä yleiseksi uittoväyläksi ja sen sellaisena käyttämisestä alueen omistajalle suoritettavasta korvauksesta on vastaavasti voimassa, mitä 4 luvun 8 §:ssä on säädetty. *Merenkululle tarpeellisten turvalaitteiden rakentamisesta yleiseen uittoväylään on voimassa, mitä merenkulun turvalaitteista on erikseen säädetty.*
Yleinen uittoväylä, joka 1 momentin nojalla on perustettu, on merkittävä vesikirjaan *ja* vesioikeudessa pidettävään karttaan.	Yleinen uittoväylä, joka 1 momentin nojalla on perustettu, *samoin kuin yleisen uittoväylän leveyttä koskeva 1 momentin mukainen määräys,* on merkittävä vesikirjaan, vesioikeudessa pidettävään karttaan *sekä uittosääntöön liitettävään karttaan.*
	19 §.
Joessa tapahtuva uitto *sekä kauttakulkeva uitto muualla vesistössä* on uittosäännössä, jos sellainen vesistöä varten vahvistetaan, määrättävä toimitettavaksi puutavaran omistajain yhteiseen lukuun uittoyhdistyksen toimesta suoritettavana yhteisuittona, *mikäli vesistöolot tai muut syyt eivät vaadi sen toimittamista kunkin puutavaran omistajan toimesta tapahtuvana yksityisuittona. Muukin kuin edellä tarkoitettu uitto voidaan määrätä yhteiseksi, jos sen sillä tavoin toimittaminen on katsottava uiton yleisen järjestelyn kannalta tai puutavaran kuljetuskustannusten vähentämiseksi yksityisuittoa edullisemmaksi.*	Uitto on uittosäännössä, jos sellainen vesistöä varten vahvistetaan, määrättävä toimitettavaksi puutavaran omistajain yhteiseen lukuun uittoyhdistyksen toimesta suoritettavana yhteisuittona. *Uittoa ei kuitenkaan saa määrätä suoritettavaksi yhteisuittona, jos sen toimittaminen yksityisuittona on vesistössä uitettavan puutavaran kuljetuskustannukset huomioon ottaen yhteisuittoa edullisempaa eikä uiton toimittaminen yksityisuittona aiheuta haittaa uiton yleiselle järjestelylle eikä vesistön muulle käytölle.*

Voimassa oleva laki.

Yhteisuittoa koskevan määräyksen estämättä vesioikeus voi hakemuksesta uittoyhdistystä kuultuaan antaa puutavaran omistajalle luvan yhteisuittoalueella toimitettavaan yksityisuittoon, jollei siitä aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai kustannusten nousua. *Ilman sellaista lupaakin saadaan uittoyhdistyksen suostumuksella yksityisesti uittaa puutavaraa yhteisuittoalueella, jos kysymyksessä olevassa vesistön osassa ei samanaikaisesti uiteta kenenkään muun puita.* Puutavaran omistajalla on aina oikeus lupaa siihen hankkimatta yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa. *Uittosääntöön on otettava tarpeelliset määräykset yksityisuiton toimittamisesta niin, etteivät puut sekaannu yhteisesti uitettavaan puutavaraan ja että yksityisuitosta muutoinkin aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.*

Ehdotus.

Yhteisuittoa koskevan määräyksen estämättä vesioikeus voi hakemuksesta uittoyhdistystä *ja asianomaisia viranomaisia* kuultuaan antaa puutavaran omistajalle luvan yhteisuittoalueella toimitettavaan yksityisuittoon, *jos puutavaran omistajan jatkuva puutavaran saanti ei muulla tavoin tule ilman kohtuuttomia kustannuksia turvatuksi ja* jollei siitä aiheudu yhteisuitolle sanottavaa haittaa tai *yksikkö*kustannusten *mainittavaa* nousua. Puutavaran omistajalla on aina oikeus lupaa siihen hankkimatta yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa.

Milloin 2 momentissa mainittu lupa myönnetään, on lupaan otettava määräykset myös siitä, mitkä työt ja laitteet yksityisuiton toimittajan on tehtävä ja mitä muita toimenpiteitä hänen on suoritettava toisen oikeuden ja edun suojaamiseksi yksityisuiton aiheuttamalta vahingolta sekä yhteisuitolle tai vesistön muulle käytölle aiheutuvan haitan välttämiseksi.

30 §.

Kun uitto vesistössä lakkaa, tulee jäljempänä tämän luvun 62 §:ssä tarkoitetun toimitsijan, tai jos sellaista ei ole asetettu, vesihallituksen ryhtyä toimenpiteisiin sellaisten laitteiden ja rakennelmien poistamiseksi tai muuttamiseksi, jotka voivat olla vaaraksi tai haitaksi vesistöä käytettäessä.

Kun uitto vesistössä *tai sen osassa* lakkaa, tulee jäljempänä tämän luvun 62 §:ssä tarkoitetun toimitsijan, tai jos sellaista ei ole asetettu, vesihallituksen ryhtyä toimenpiteisiin sellaisten laitteiden ja rakennelmien poistamiseksi tai muuttamiseksi, jotka voivat olla vaaraksi tai haitaksi vesistöä käytettäessä. *Jos toimenpiteestä ei aiheudu 1 luvun 12—15 §:ssä tai 19 §:ssä tarkoitettua muutosta tai seurausta, voidaan toimeenpiteeseen ryhtyä jo ennen uittosäännön muuttamista tai kumoamista.*

34 §.

Jos uitto vesistöissä on lakannut ja uittosääntö on sen johdosta kumottu, on vesihallituksen asiana myydä tai muutoin luovuttaa ne uittoa varten lunastetut alueet ja sellaiset vesistön kuntoonpanemiseksi tehdyt laitteet ja rakennelmat, jotka eivät kuulu yksityiselle uittajalle tai uittoyhdistykselle. Myyminen on viivytyksettä toimitettava, jos vesistön kuntoonpanija tai kunnossapitäjä, joka ei ole vielä täysin saanut hänelle tulevaa korvausta, sitä vaatii. Luovutuksesta saadut varat on sen jälkeen, kun myymisestä aiheutuneet kulut on suoritettu, omaisuutta mah-

Jos uitto vesistössä on lakannut ja uittosääntö on sen johdosta kumottu, on vesihallituksen asiana myydä tai muutoin luovuttaa ne uittoa varten lunastetut alueet ja sellaiset vesistön kuntoonpanemiseksi tehdyt laitteet ja rakennelmat, jotka eivät kuulu yksityiselle uittajalle tai uittoyhdistykselle. Myyminen on viivytyksettä toimitettava, jos vesistön kuntoonpanija tai kunnossapitäjä, joka ei vielä ole saanut hänelle tulevaa korvausta, sitä vaatii. Luovutuksesta saadut varat on sen jälkeen, kun myymisestä aiheutuneet kulut on suoritettu, omaisuutta mahdollisesti rasittaneet velat mak-

Voimassa oleva laki.

dollisesti rasittaneet velat maksettu sekä kuntoonpanija ja kunnossapitäjä ovat niistä saaneet heille suorittamatta olevan korvauksen, käytettävä uiton hyväksi tai muuhun *metsätaloutta* palvelevaan tarkoitukseen ensi sijassa asianomaisella vesistöalueella.

Kun uittosäännön vahvistamista on haettu tämän luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua vesistöä varten, voi vesioikeus, ennen kuin asia on lopullisesti ratkaistu, hakemuksesta myöntää uittajalle määräajaksi luvan toimittaa väliaikaisesti *vesistössä* uittoa, *mikäli* uiton lykkääntymisestä olisi hakijalle huomattavaa vahinkoa ja uiton aloittaminen voi tapahtua tuottamatta liikenteelle, kalastukselle tai vesistön muulle käyttämiselle erityistä haittaa taikka sanottavasti vahingoittamatta vesistössä ja sen rannassa olevia laitteita tai rakennelmia.

Myönnettäessä lupaa väliaikaiseen uittoon on samalla määrättävä, miten sitä saadaan vesistössä toimittaa ja mihin toimenpiteisiin uittajan on ryhdyttävä uitosta aiheutuvan vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen estämiseksi tai vähentämiseksi. Uittaja voidaan myös velvoittaa antamaan vakuus hänelle tulevan korvausvelvollisuuden täyttämisestä.

Vesioikeus voi määrätä, että päätöstä, jolla on annettu lupa *väliaikaiseen uittoon*, on noudatettava, vaikka siihen haetaankin muutosta.

Ehdotus.

settu sekä kuntoonpanija ja kunnossapitäjä ovat siitä saaneet heille suorittamatta olevan korvauksen, käytettävä uiton hyväksi tai muuhun *vesistön käyttöä taikka vesistön tilan palauttamista* palvelevaan tarkoitukseen ensi sijassa asianomaisella vesistöalueella.

---

35 §.

Kun uittosäännön vahvistamista on haettu tämän luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua vesistöä *tai vesistön osaa* varten, voi vesioikeus, ennen kuin asia on lopullisesti ratkaistu, hakemuksesta myöntää uittajalle määräajaksi luvan toimittaa väliaikaisesti uittoa, *jos* uiton lykkääntymisestä olisi hakijalle huomattavaa vahinkoa ja uiton aloittaminen voi tapahtua tuottamatta liikenteelle, kalastukselle, *vesistön virkistyskäytölle* tai vesistön muulle käyttämiselle erityistä haittaa taikka sanottavasti vahingoittamatta vesistössä ja sen rannassa olevia laitteita tai rakennelmia.

Milloin uittosäännön tai sen muutoksen vahvistamista koskevan asian ollessa vireillä haetaan 13 §:ssä tarkoitettua lupaa alueen lunastamiseen tai käyttöön saamiseen, vesioikeus voi hakemuksesta ennen asian lopullista ratkaisemista antaa uittajalle väliaikaisen luvan sanotun alueen käyttämiseen, jos se ei estä olojen palauttamista ennalleen siinä tapauksessa, että lupaa ei myönnetä tai että se myönnetään toisenlaisin ehdoin kuin väliaikainen lupa. Käytöstä aiheutuva vahinko, haitta tai muu edunmenetys on uittajan asianomaiselle korvattava.

36 §.

Väliaikaiseen uittoon *oikeuttavassa lupapäätöksessä* on samalla määrättävä, miten sitä saadaan vesistössä toimittaa ja mihin toimenpiteisiin uittajan on ryhdyttävä uitosta aiheutuvan vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen estämiseksi tai vähentämiseksi. Uittaja voidaan myös velvoittaa antamaan vakuus hänelle tulevan korvausvelvollisuuden täyttämisestä. *Mitä edellä on sanottu, noudatetaan myös soveltuvin osin, milloin uittajalle myönnetään 35 §:n 2 momentissa tarkoitettu lupa uittoa varten tarvittavan alueen käyttämiseen.*

Vesioikeus voi määrätä, että päätöstä, jolla on annettu *1 momentissa tarkoitettu* lupa, on noudatettava, vaikka siihen haetaankin muutosta.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

Uittoyhdistys.

40 §.

Uitettavan puutavaran omistajan jäsenyys alkaa sinä päivänä, jona yhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, *mikäli* hän siihen mennessä on ilmoittanut puutavaraa uitettavaksi, tai sinä myöhempänä ajankohtana, jona hän tällaisen ilmoituksen tekee, sekä kestää seuraavaan vastaavaan kokoukseen saakka. Sikäli kuin edellisen vuoden uittoa koskevia asioita silloin vielä on ratkaisematta, jatkuu jäsenyys niiden osalta, kunnes ne lopullisesti on selvitetty. Metsänomistajia edustavan jäsenen toimikausi *kestää kolme kalenterivuotta kerrallaan.*

Uitettavan puutavaran omistajan jäsenyys alkaa sinä päivänä, jona yhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, *jos* hän siihen mennessä on ilmoittanut puutavaraa uitettavaksi, tai sinä myöhempänä ajankohtana, jona hän tällaisen ilmoituksen tekee, sekä kestää seuraavaan vastaavaan kokoukseen saakka. Sikäli kuin edellisen vuoden uittoa koskevia asioita silloin vielä on ratkaisematta, jatkuu jäsenyys niiden osalta, kunnes ne lopullisesti on selvitetty. Metsänomistajia edustavan jäsenen toimikausi *alkaa sitä päivää seuraavana päivänä, jona hänen jäseneksi määräämistään seuraava uittoyhdistyksen varsinainen kokous keväällä pidetään, sekä päättyy kolmantena vuonna sinä päivänä, jona vastaava kokous pidetään.*

41 §.

Metsänomistajia uittoyhdistyksessä edustava jäsen on asianomaisen *metsänhoitolautakunnan* nimettävä vesioikeuden kehoituksesta ja vesioikeuden tulee antaa hänelle määräys yhdistyksen jäseneksi. Jos sanottuja lautakuntia on useampia alueella, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, on jokaisen niistä nimettävä ehdokas ja vesioikeus antaa määräyksen sille ehdokkaalle, jonka se katsoo sopivimmin edustavan sanotun alueen metsänomistajia. Milloin valtio omistaa *huomattavasti* enemmän kuin puolet kysymyksessä olevan alueen metsäalasta, on ehdokkaan nimeäminen metsähallituksen asiana. Edellä tässä pykälässä tarkoitettu asia pannaan vesioikeudessa vireille hakemuksella.

Tässä pykälässä tarkoitetulla uittoyhdistyksen jäsenellä on oikeus saada kohtuullinen korvaus tehtävästään siltä, joka on nimennyt hänet ehdokkaaksi. Jos 1 momentissa tarkoitetulla alueella toimii useita *metsänhoitolautakuntia* ja ehdokas on jonkin niistä nimeämä, on muiden lautakuntien osallistuttava korvaukseen siinä suhteessa, missä metsäalue, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, jakaantuu näiden lautakuntien toiminta-alueiden kesken. *Mikäli* korvauksesta tai osallistumisesta siihen syntyy erimielisyyttä, on asia vesioikeuden ratkaistava.

Metsänomistajia uittoyhdistyksessä edustava jäsen on asianomaisen *piirimetsälautakunnan* nimettävä vesioikeuden kehoituksesta ja vesioikeuden tulee antaa hänelle määräys yhdistyksen jäseneksi. Jos sanottuja lautakuntia on useampia alueella, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, on jokaisen niistä nimettävä ehdokas ja vesioikeus antaa määräyksen sille ehdokkaalle, jonka se katsoo sopivimmin edustavan sanotun alueen metsänomistajia. Milloin valtio omistaa enemmän kuin puolet kysymyksessä olevan alueen metsäalasta, on ehdokkaan nimeäminen metsähallituksen asiana. Edellä tässä pykälässä tarkoitettu asia pannaan vesioikeudessa vireille hakemuksella.

Tässä pykälässä tarkoitetulla uittoyhdistyksen jäsenellä on oikeus saada kohtuullinen korvaus tehtävästään siltä, joka on nimennyt hänet ehdokkaaksi. Jos 1 momentissa tarkoitetulla alueella toimii useita *piirimetsälautakuntia* ja ehdokas on jonkin niistä nimeämä, on muiden lautakuntien osallistuttava korvaukseen siinä suhteessa, missä metsäalue, jolta tulevaa puutavaraa yhdistyksen toimesta uitetaan, jakaantuu näiden lautakuntien toiminta-alueiden kesken. *Jos* korvauksesta tai osallistumisesta siihen syntyy erimielisyyttä, on asia vesioikeuden ratkaistava.

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
	42 §.
Uittoyhdistys voi myös ottaa toimittaakseen puutavaran siirtämisen veteen ja sellaisen yksityisuiton, jonka se sopivasti voi suorittaa, sekä muitakin uittoon liittyviä tehtäviä. Niin ikään yhdistys voi uittokustannuksia vähentääkseen käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, sikäli kuin yhdistyksen varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Muuta toimintaa yhdistys *älköön harjoittako.*	Uittoyhdistys voi myös ottaa toimittaakseen puutavaran siirtämisen veteen ja sellaisen yksityisuiton, jonka se sopivasti voi suorittaa, sekä muitakin uittoon liittyviä tehtäviä. Niin ikään yhdistys voi uittokustannuksia vähentääkseen *tai työllistääkseen henkilökuntaansa muuna aikana kuin uittokautena* käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, sikäli kuin yhdistyksen varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Muuta toimintaa yhdistys *ei saa harjoittaa.*
	52 §.
Uittoyhdistyksellä tulee olla hallitus, johon kuuluvat keväällä pidettävässä yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa valitut jäsenet sekä näiden lisäksi metsänomistajia edustava jäsen. *Viimeksi mainittu määrätään kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan samassa järjestyksessä kuin metsänomistajia edustava yhdistyksen jäsen tämän luvun 41 §:n mukaan.*	Uittoyhdistyksellä tulee olla hallitus, johon kuuluvat keväällä pidettävässä yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa valitut jäsenet sekä näiden lisäksi metsänomistajia edustava jäsen. *Metsänomistajia edustavan jäsenen määräämisestä tehtäväänsä, toimikaudesta sekä palkkiosta on soveltuvin osin voimassa, mitä uittoyhdistyksen metsänomistajia edustavan jäsenen tehtävään määräämisestä, toimikaudesta ja palkkiosta on tämän luvun 40 ja 41 §:ssä säädetty.*
	70 §.
Varsinaiset uittokustannukset on jaettava puutavaran omistajien kesken ohjesäännössä vahvistettujen perusteiden mukaan. Sanottuja perusteita vahvistettaessa *on* yhteisuittoalue niissä kohdin, joissa toimitetaan puutavaran niputtamista tai erottelemista, sekä muutoinkin matkaosuuksilla, joilla uitto tai hinaus aiheuttaa erisuuruisia kustannuksia, *jaettava* erillisiksi piireiksi. Kustannusten jakamisen *pääperusteina ovat uitettu* puutavaramäärä ohjesäännössä määrättyinä *tilavuus*yksikköinä *sekä, milloin kysymys ei ole niputus- tai erottelukustannuksista, kuljetusmatka uittopiireittäin täysin kilometrein. Jakoa toimitettaessa on* eri puutavaralajien erilainen uitto- ja erotteluhankaluus sekä puutavaraerän *pienuudesta* johtuva lisäkustannus *asianmukaisesti otettava* huomioon. *Sellaisen puutavaran osalta, joka kuljetetaan useamman erottelupiirin kautta, voidaan erottelukustannuksia määrättäessä asianmukaisesti ottaa huomioon erottelemisesta johtuva*	Varsinaiset uittokustannukset on jaettava puutavaran omistajien kesken ohjesäännössa vahvistettujen perusteiden mukaan. Sanottuja perusteita vahvistettaessa *voidaan* yhteisuittoalue niissä kohdin, joissa toimitetaan puutavaran niputtamista tai erottelemista, sekä muutoinkin matkaosuuksilla, joilla uitto tai hinaus *saattaa* aiheuttaa erisuuruisia kustannuksia, *jakaa* erillisiksi piireiksi. Kustannusten jakamisen *pääperusteena on uitettava* puutavaramäärä ohjesäännössä määrättyinä yksikköinä. *Lisäksi voidaan muut kulloinkin soveltuvat perusteet, kuten kuljetusmatka,* eri puutavaralajien erilainen uitto- ja erotteluhankaluus, *väylien uittokelpoisuus* sekä puutavaraerän *koosta* johtuva lisäkustannus, *ottaa* huomioon *jakoa toimitettaessa.*

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
sanotun puutavaraerän kuljetuksen viivästyminen.	
75 §.	
Uittoyhdistyksen muut tulot kuin jäsenten suorittamat osuudet uittokustannuksista on käytettävä niiden menojen suorittamiseen, joita tulon hankkimisesta on aiheutunut, taikka, jollei tällaisia menoja ole, sen vuoden uittajien hyväksi, jolta tulo on saatu.	Kumotaan.
78 §.	
Kun uittoyhdistyksen toiminta lakkaa, on sellainen yhdistykselle kuuluva omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä ehkä jatkuvan uiton toimittamisen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi, selvityksestä huolehtimaan asetettujen toimitsijain toimesta muutettava rahaksi. Vesioikeuden asiana on toimitsijain hakemuksesta määrätä *siitä,* mikä omaisuus on muutettava rahaksi. Muu omaisuus siirretään *vesioikeuden päätöksellä valtiolle ja päätöksestä on kiinteän omaisuuden osalta* voimassa, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa on säädetty.	Kun uittoyhdistyksen toiminta lakkaa, on sellainen yhdistykselle kuuluva *irtain* omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä ehkä jatkuvan uiton toimittamisen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi, selvityksestä huolehtimaan asetettujen toimitsijain toimesta muutettava rahaksi. *Vastaavasti on muutettava rahaksi sellainen uittoyhdistykselle kuuluva kiinteä omaisuus, jonka säilyttämistä vesistössä edellä mainitun taikka muun metsän tai vesistön käyttöä palvelevan tarkoituksen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi.* Vesioikeuden asiana on toimitsijain hakemuksesta määrätä, mikä *kiinteä* omaisuus on muutettava rahaksi. Muu *kiinteä* omaisuus siirretään *valtiolle vesioikeuden päätöksellä, josta on* voimassa, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa on säädetty.
Myynnistä saadut varat on, sen jälkeen kun yhdistyksen vielä suorittamatta olevat velvoitukset on ensin täytetty, käytettävä vesihallituksen toimesta uiton hyväksi tai muuhun *metsätaloutta* palvelevaan tarkoitukseen ensi sijaisesti asianomaisella vesistöalueella.	Myynnistä saadut varat on, sen jälkeen kun yhdistyksen vielä suorittamatta olevat velvoitukset on ensin täytetty, käytettävä vesihallituksen toimesta uiton hyväksi tai muuhun *vesistön käyttöä taikka vesistön tilan palauttamista* palvelevaan tarkoitukseen ensi sijaisesti asianomaisella vesistöalueella.
Uittovahinko.	
79 §.	
Uittovahingolla tarkoitetaan toisen omaisuudelle uiton yhteydessä suoritetuista töistä ja toimenpiteistä, uittokaluston tai puutavaran säilyttämisestä vesistössä ja sen rannassa tai törmäämisestä rantaan sekä uittoväen kulkemisesta ja oleskelemisesta rannalla samoin kuin vesistössä kulkevalle alukselle *uponneesta tai uppoamistilassa olevasta* uittopuusta taikka veden alla olevasta *tilapäisestä* uittolaitteesta tai uitosta muutoin aiheutunutta vahinkoa, haittaa ja muuta edunmenetystä, jos se on sellainen,	Uittovahingolla tarkoitetaan toisen omaisuudelle uiton yhteydessä suoritetuista töistä ja toimenpiteistä, uittokaluston tai puutavaran säilyttämisestä vesistössä ja sen rannassa tai törmäämisestä rantaan sekä uittoväen kulkemisesta ja oleskelemisesta rannalla samoin kuin vesistössä kulkevalle alukselle uittopuusta taikka veden alla olevasta uittolaitteesta tai *uittotarvikkeesta* tai uitosta muutoin aiheutunutta vahinkoa, haittaa ja muuta edunmenetystä, jos se on sellainen, kuin 11 luvussa tarkoitetaan.

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
kuin 11 luvussa tarkoitetaan. Sellaista vahinkoa, josta tämän luvun 13 §:n mukaan on uittosäännössä määrätty suoritettavaksi korvaus, ei lueta uittovahingoksi.	Sellaista vahinkoa, josta tämän luvun 13 §:n mukaan on uittosäännössä määrätty suoritettavaksi korvaus, ei lueta uittovahingoksi. *Alusten yhteentörmäyksestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä merilaissa säädetään.*
80 §.	
Jollei uittovahingon korvaamisesta ole uittosäännössä määrätty, on sen korvaamista koskeva vaatimus puhevallan menettämisen uhalla tehtävä uiton toimittajalle tai tämän edustajalle taikka kysymyksessä olevassa vesistön osassa uitetun puutavaran omistajalle kirjallisesti viimeistään uittovuotta seuraavan *kesäkuun* aikana. *Milloin vesistön jossakin osassa on toimitettu uittoa lokakuun 1 päivän jälkeen, saadaan korvausta siinä vesistön osassa aiheutuneesta uittovahingosta vaatia seuraavan kalenterivuoden aikana.*	Jollei uittovahingon korvaamisesta ole uittosäännössä määrätty, on sen korvaamista koskeva vaatimus puhevallan menettämisen uhalla tehtävä uiton toimittajalle tai tämän edustajalle taikka kysymyksessä olevassa vesistön osassa uitetun puutavaran omistajalle kirjallisesti viimeistään uittovuotta seuraavan *kalenterivuoden* aikana.
81 §.	
*Yhteis*uitosta aiheutunut vahinko on *uittoa toimittaneen* uittoyhdistyksen korvattava. *Milloin* useat puutavaran omistajat ovat yksityisuitossa samana uittokautena toimittaneet vesistössä uittoa, *on heidän yhteisvastuullisesti korvattava uittovahinko.* *Puutavaran omistaja, joka näyttää, että hänen puutavaransa on yksityisuitossa uitettu sellaisena aikana tai sillä tavalla, ettei vahinko ole saattanut aiheutua sen uittamisesta, on korvausvelvollisuudesta vapaa.*	*Uittoyhdistyksen toimialueella suoritetusta* uitosta aiheutunut vahinko on uittoyhdistyksen korvattava. *Muualla kuin 1 momentissa tarkoitetulla alueella uitosta aiheutuneen vahingon korvaa puutavaran omistaja tai, jos* useat puutavaran omistajat ovat yksityisuitossa samana uittokautena toimittaneet vesistössä uittoa, *puutavaran omistajat yhteisvastuullisesti.*
Milloin uittoyhdistys on toimittanut yksityisuittoa, on sen osalta vastaavasti voimassa, mitä puutavaran omistajasta *on edellä säädetty.*	Milloin uittoyhdistys on toimittanut yksityisuittoa, sen osalta on vastaavasti voimassa, mitä *2 momentissa on säädetty* puutavaran omistajasta.
83 §.	
Puutavaran omistajalla, joka on suorittanut korvausta yksityisuitossa aiheutuneesta uittovahingosta suuremman määrän, kuin mikä suhteellisesti vastaa hänen osuuttaan hänen ja muiden korvausvelvollisten yhteensä uittamasta puutavaramäärästä, on oikeus saada toiselta puutavaran omistajalta hänen samoin perustein laskettu osuutensa korvausmäärästä sekä vastaava osa korvauksesta, jota, ottaen huomioon,	Puutavaran omistajalla, joka on suorittanut korvausta yksityisuitossa aiheutuneesta uittovahingosta suuremman määrän, kuin mikä suhteellisesti vastaa hänen osuuttaan hänen ja muiden korvausvelvollisten yhteensä uittamasta puutavaramäärästä, on oikeus saada toiselta puutavaran omistajalta hänen samoin perustein laskettu osuutensa korvausmäärästä sekä vastaava osa korvauksesta, jota, ottaen huomioon,

Voimassa oleva laki.

mitä 12 luvun 10 §:ssä on säädetty, ei ole saatu sen suorittamiseen velvolliselta puutavaran omistajalta. Jos uittovahinko näytetään yhden puutavaran omistajan tai hänen palveluksessaan olevan henkilön tuottamaksi, hän on kuitenkin velvollinen yksin vastaamaan muille koko korvausmäärästä.

Ehdotus.

mitä 12 luvun 10 §:ssä on säädetty, ei ole saatu sen suorittamiseen velvolliselta puutavaran omistajalta. Jos uittovahinko näytetään yhden puutavaran omistajan tai hänen palveluksessaan olevan henkilön tuottamaksi, hän on kuitenkin velvollinen yksin vastaamaan muille koko korvausmäärästä. *Siltä osin kuin puutavaran omistaja näyttää, että hänen puutavaransa on uitettu yksityisuitossa sellaisena aikana tai sillä tavalla, ettei vahinko ole saattanut aiheutua sen uittamisesta, vapautuu hän vastaavalta osalta vastaamasta korvausmäärästä.*

Milloin uittoyhdistys on 81 §:n 1 momentin nojalla maksanut vahingonkorvausta sen toimialueella suoritetusta yksityisuitosta aiheutuneesta vahingosta toimittamatta itse alueellaan yksityisuittoa, yksityisuittoa toimittaneet puutavaran omistajat ovat yhteisvastuullisesti velvollisia korvaamaan uittoyhdistykselle sen vahingonkorvauksena suorittaman määrän. Korvausvastuun jakamisesta puutavaran omistajien kesken on vastaavasti voimassa, mitä 1 momentissa on sanottu.

Erinäisiä säännöksiä.

91 §.

Kunakin uittovuonna, viimeistään kaksi viikkoa ennen uiton alkamista, on uittajan määrättävä jokaiseen kuntaan, jonka alueella uittoa toimitetaan, uittoasiamies, jonka tulee uiton aikana olla yleisön helposti tavattavissa. Uittoasiamiehen nimi ja osoite on ilmoitettava vesilautakunnalle sekä lisäksi asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille.

Jollei 1 momentin säännöstä ole noudatettu, on nimismiehen tai maistraatin sen vaatimuksesta, jota asia koskee, määrättävä sopiva henkilö uittoasiamieheksi sekä annettava siitä tieto uittajalle ja vesilautakunnalle. Uittoasiamieheksi määrätyllä on oikeus saada tehtävästään uittajalta kohtuullinen palkkio. Jos palkkiosta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa kanteella vesioikeuden käsiteltäväksi.

Uittajan *on* määrättävä jokaiseen kuntaan, jonka alueella uittoa toimitetaan, uittoasiamies, jonka tulee uiton aikana olla yleisön helposti tavattavissa. Uittoasiamiehen nimi ja osoite *sekä niissä tapahtuneet muutokset* on ilmoitettava vesilautakunnalle *ja asianomaisen vesipiirin vesitoimistolle* sekä lisäksi asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille.

Jollei 1 momentin säännöstä ole noudatettu, on nimismiehen tai maistraatin sen vaatimuksesta, jota asia koskee, määrättävä sopiva henkilö uittoasiamieheksi sekä annettava siitä tieto uittajalle, vesilautakunnalle ja *vesipiirin vesitoimistolle*. Uittoasiamieheksi määrätyllä on oikeus saada tehtävästään uittajalta kohtuullinen palkkio. Jos palkkiosta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa kanteella vesioikeuden käsiteltäväksi.

93 §.

Ennen kuin puutavaraa lasketaan vesistöön, tulee siinä olla omistajan uittomerkki. *Merkkiä kuvaava piirros on viimeistään kaksi viikkoa ennen uiton alkamista annettava asian-*

Ennen kuin puutavaraa lasketaan vesistöön tulee siinä olla helposti havaittava omistajan uittomerkki, *josta on annettu tieto niille vesipiirin vesitoimistoille, vesilautakunnille, nimis-*

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
omaisille vesilautakunnille niissä kunnissa, joiden alueella uittoa toimitetaan, *sekä lisäksi asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille.*	*miehille ja maistraateille,* joiden *toimi*alueella uittoa toimitetaan. *Jos puutavaraa uitetaan nipuissa, vastaava uittomerkki tulee olla nipussa ennen sen vesistöön laskemista.*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	97 §.
Jos uitosta on vuotta pitemmäksi ajaksi jäänyt puita rannalle tai rantaveteen, on rannan omistajalla tai haltijalla oikeus ottaa ne talteen. Hän on kuitenkin velvollinen kuukauden kuluessa ilmoittamaan asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille niiden talteen ottamisesta, ja niissä olevan uittomerkin, mikäli se on havaittavissa, sekä puutavaralajin ja määrän. Nimismiehen tai maistraatin tulee *viivytyksettä* antaa talteen ottamisesta postitse tieto *puiden omistajalle tai asianomaiselle uittoyhdistykselle. Omistajalla tai yhdistyksellä on oikeus, korvattuaan talteen ottajalle talteen ottamisesta ja ilmoittamisesta johtuneet kustannukset,* kolmen kuukauden kuluessa *kirjeen lähettämisestä lukien ottaa puut haltuunsa. Jollei hän sitä tee,* saa talteen ottaja puut omikseen.	Jos uitosta on vuotta pitemmäksi ajaksi jäänyt puita rannalle tai rantaveteen, on rannan omistajalla tai haltijalla oikeus ottaa ne talteen. Hän on kuitenkin velvollinen kuukauden kuluessa ilmoittamaan asianomaiselle nimismiehelle tai maistraatille niiden talteen ottamisesta, ja niissä olevan uittomerkin, mikäli se on havaittavissa, sekä puutavaralajin ja määrän. Nimismiehen tai maistraatin tulee *viimeistään kahden viikon kuluessa ilmoituksen saatuaan* antaa talteen ottamisesta postitse tieto *asianomaisille uittoasiamiehille. Puutavaran omistajan tai uittoyhdistyksen on kuukauden kuluessa nimismiehen tai maistraatin ilmoituksen lähettämisestä ilmoitettava talteen ottajalle, aikooko se ottaa puut haltuunsa. Jollei puiden omistaja tai uittoyhdistys tee sanottua ilmoitusta taikka ilmoituksen tehtyään ota puita haltuunsa* kolmen *sellaisen* kuukauden kuluessa *nimismiehen tai maistraatin ilmoituksen lähettämisestä, jolloin vesistö on sulana, tai muussa talteen ottajan kanssa sovitussa määräajassa,* saa talteen ottaja puut omikseen. *Milloin puiden omistaja tai uittoyhdistys ottaa puut haltuunsa, on sen korvattava talteen ottajalle talteen ottamisesta ja ilmoittamisesta aiheutuneet kustannukset.*
Jollei puiden omistajasta ole tietoa, on nimismiehen tai maistraatin, saatuaan ilmoituksen talteen ottamisesta, viivytyksettä tiedotettava siitä julkisella kuulutuksella sekä, jos puiden arvo on huomattava, kerran jossakin paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Muutoin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 1 momentissa on säädetty.	Jollei puiden omistajasta ole tietoa, on nimismiehen tai maistraatin, saatuaan ilmoituksen talteen ottamisesta, viivytyksettä tiedotettava siitä julkisella kuulutuksella sekä, jos puiden arvo on huomattava, kerran jossakin paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Muutoin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 1 momentissa on säädetty.
	Jos uitosta on jäänyt puita rannalle tai rantaveteen tontin, rakennuspaikan, puutarhan, varastopaikan, uimarannan tai muun erityiseen käyttöön otetun alueen kohdalla, on rannan omistajalla tai haltijalla kuitenkin oikeus ottaa puut talteen välittömästi. Talteenottajan ilmoittamisvelvollisuudesta ja ilmoituksen johdosta suoritettavista toimenpiteistä sekä omistusoikeuden siirtymisestä on vastaavasti voimassa, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty.

Voimassa oleva laki.

Mitä edellä on säädetty, ei koske puita, joita säilytetään uittosäännössä määrätyllä varasto-, erottelu- ja niputuspaikalla.

Jos uitosta on jäänyt vesistöön uponneita tai uppoamistilassa olevia puita, joista on haittaa veden *vapaalle* juoksulle, kalastukselle tai vesistön käyttämiselle muuhun tarkoitukseen, voi vesioikeus viranomaisen tai haitasta kärsivän hakemuksesta velvoittaa vesistön kunnossapitäjän, tai, jollei sellaista ole, sen, joka viimeksi on toimittanut vesistössä uittoa, määrätyssä ajassa puhdistamaan vesistön uhalla, että se tehdään kunnossapitäjän tai sanotun uiton toimittajan kustannuksella. Vesistöä toisen kustannuksella puhdistettaessa nostetut puut on myytävä julkisella huutokaupalla.

Ehdotus.

Mitä edellä *tässä pykälässä* on säädetty, ei koske puita, joita säilytetään uittosäännössä määrätyllä varasto-, erottelu- ja niputuspaikalla.

99 §.

Jos uitosta on jäänyt vesistöön uponneita tai uppoamistilassa olevia puita *taikka uittotarvikkeita,* joista on haittaa veden juoksulle, *liikenteelle, vesistön virkistyskäytölle,* kalastukselle tai vesistön käyttämiselle muuhun tarkoitukseen, voi vesioikeus viranomaisen tai haitasta kärsivän hakemuksesta velvoittaa vesistön kunnossapitäjän, tai, jollei sellaista ole, sen, joka viimeksi on toimittanut vesistössä uittoa, määrätyssä ajassa puhdistamaan vesistön uhalla, että se tehdään kunnossapitäjän tai sanotun uiton toimittajan kustannuksella. Vesistöä toisen kustannuksella puhdistettaessa nostetut puut on myytävä julkisella huutokaupalla.

13 luku.

Rangaistussäännöksiä.

8 §.

Jos uittaja jättää *säädetyssä ajassa* antamatta ilmoituksen asiamiehestään taikka uitettavan puutavaran omistaja laiminlyö tehdä säädetyn ilmoituksen puutavaramerkistään, *rangaistakoon sakolla.*

Jos uittaja jättää antamatta ilmoituksen asiamiehestään taikka uitettavan puutavaran omistaja laiminlyö tehdä säädetyn ilmoituksen puutavaramerkistään, *on hänet tuomittava sakkoon.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Jos vesistöä tai sen osaa varten on aikaisemmin vahvistettu uittosääntö, on sitä ja milloin vesistössä toimii uittoyhdistys, sen ohjesääntöä tämän lain voimaantultua toistaiseksi edelleen noudatettava. Mikäli uittosäännön määräykset eivät ole tämän lain mukaiset eikä niitä ole viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta sellaisiksi muutettu, on tämän lain säännöksiä sovellettava uittosäännön määräysten asemesta niissä kohdin, joissa ne poikkeavat toisistaan.

Jos uittoyhdistys ei ole edellä sanotun ajan kuluessa pannut vireille hakemusta ohjesääntönsä muuttamiseksi tämän lain säännösten mukaiseksi, on laiminlyöntiin syyllistä rangaistava niin kuin vesilain 13 luvun 5 §:ssä on säädetty. Vesioikeus voi vesihallituksen hakemuksesta velvoittaa laiminlyöntiin syyllisty-

neen yhdistyksen uhkasakolla määräajassa ryhtymään toimenpiteisiin ohjesääntönsä muuttamiseksi.

Tämän lain voimaan tullessa vesiylioikeudessa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan aikaisempia säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneen uittovahingon korvaamiseen sovelletaan aikaisempaa lakia.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi erään kiinteistön myymisestä Bulgarian Kansantasavallalle.

Suomen valtion ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton kesken 5 päivänä toukokuuta 1969 allekirjoitetun aluevaihtosopimuksen perusteella siirtyi Suomen valtion omistukseen muun muassa Helsingin kaupungin 9. kauppunginosan korttelissa n:o 205 sijaitseva 1 300 m^2:n suuruinen tontti n:o 2, Itäinen Puistotie 10. Tontilla oleva rakennus on kooltaan noin 3 900 m^3. Kiinteistön hallinta siirtyi Suomen valtiolle vasta syksyllä 1973, minkä jälkeen voitiin ryhtyä suunnittelemaan rakennuksen peruskorjausta. Koska valtiolla ei ole tähän kiinteistöön sopivaa asuin- tai edustustilatarvetta, osoitettiin rakennus työskentelytilojen tarpeessa olevan Helsingin hovioikeuden käyttöön. Korjaustöitä koskeva rakennuslupa rajoitti asemakaavallisista syistä kiinteistön käytön toimistotarkoituksiin kuitenkin vain kymmeneksi vuodeksi. Näin lyhyellä kuoletusajalla toteutettava peruskorjaus osoittautui myöhemmin niin epätaloudelliseksi, että korjaustöiden suorittamisesta luovuttiin ja valtiovarainministeriö kehotti kesällä 1975 rakennushallitusta ryhtymään toimenpiteisiin kiinteistön myymiseksi. Asemakaavasta ja ympäristöstä johtuen on kiinteistö sovelias edustustotarkoituksiin.

Käydyissä neuvotteluissa on Bulgarian Kansantasavallan kanssa päädytty kiinteistön myyntiä koskevaan tulokseen, jonka mukaista 2 300 000 markan määräistä kauppahintaa on pidettävä käypänä.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

erään kiinteisön myymisestä Bulgarian Kansantasavallalle.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valtiovarainministeriö oikeutetaan myymään Bulgarian Kansantasavallalle Helsingin kaupungin 9. kaupunginosan korttelissa n:o 205 sijaitseva, 1 300 m^2:n suuruinen tontti n:o 2 rakennuksineen 2 300 000 markan hinnasta sekä muutoin määrättävillään ehdoilla.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy nimisen pankin ulkomaisten lainojen valtion takauksista.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus esittää myönnettäväksi 250 milj. markan valtion takaus Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy:n ulkomaisille lainoille vuosina 1976 ja 1977.

PERUSTELUT.

Investointien rahoittaminen edellyttää edelleen pitkäaikaisen ulkomaisen pääoman saantia Suomeen. Pitkäaikaisia lainoja hankkiville kiinnitysluottopankeille valtion omavelkainen takaus on yleensä ehdoton edellytys.

Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy on viime vuosina jatkuvasti tuonut maahan pitkäaikaista lainapääomaa, jota se on hankkinut sekä julkisina obligaatiolainoina että yksityisinä velkakirjalainoina. Näiden lainojen valtiontakauksia varten on Eduskunta viimeksi toukokuun 23 päivänä 1975 oikeuttanut valtioneuvoston antamaan määräämillään ehdoilla valtion omavelkaisia takauksia pankin vuosina 1975 ja 1976 otettavien, yhteensä enintään 250 milj. markkaan nousevien ulkomaisten lainojen maksamisen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Mainitun valtuutuksen nojalla annetun asetuksen (471/75) turvin valtioneuvosto on taannut kolme pankin viimeksi ottamaa lainaa. Jäljellä oleva valtuutus on niin vähäinen, ettei se enää riitä seuraavan uuden lainan takaamiseen. Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankin kuluvan vuoden loppuosan ja vuoden 1977 takaustarve on 250 milj. markkaa. Edellä olevan perusteella esitetään,

että Eduskunta päättäisi oikeuttaa valtioneuvoston määräämillään ehdoilla antamaan valtion omavelkaisia takauksia vuosina 1976 ja 1977 Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy:n pääomamäärältään yhteensä enintään 250 000 000 markkaan nousevien ulkomaisten lainojen maksamisen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi siten, että kunkin ulkomaisen lainan määrä tällöin lasketaan takausta annettaessa kyseisen suuruiseen määrään nähden voimassa olevan Suomen Pankin myyntikurssin mukaan.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakien muuttamisesta sekä laiksi eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

Eri hallintotasojen välisen tehtävienjaon uudelleenarviointia on edellytetty useissa tätä asiaa käsitelleissä komiteanmietinnöissä 1950-luvun lopusta lukien. Viime vuosina tähän asiaan ovat ottaneet kantaa muun muassa väliportaanhallintokomitea, hajasijoituskomitea ja valtion keskushallintokomitea. Näiden komiteanmietintöjen pohjalta on myös annettu eräitä valtioneuvoston päätöksiä, viimeksi vuoden 1974 lopussa hajasijoittamista koskevan periaatepäätöksen yhteydessä ja syyskuussa 1975 väliportaanhallinnon uudistamiseen kohdistuvan täydentävän selvitys- ja valmistelutyön suorittamista koskevassa päätöksessä.

Keskeisenä lähtökohtana kaikissa edellä mainituissa selvityksissä ja päätöksissä on ollut se, että tehtäviä ja toimivaltaa tulisi antaa nykyistä enemmän alemmille hallintotasoille. Erityisen tärkeänä on pidetty tehtävien siirtämistä keskushallinnolta lääninhallinnolle.

Edellä mainitussa vuonna 1974 annetussa valtioneuvoston päätöksessä edellytettiin muun ohella, että kullekin hallinnonalalle asetetaan toimikunnat selvittämään ja tekemään ehdotukset tehtävien ja toimivallan uudelleenjärjestämiseksi asianomaisella hallinnonalalla. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tällainen toimikunta asetettiin jo syksyllä 1974. Jäljempänä tulevat ehdotukset on laadittu tämän toimikunnan (STM-toimikunta) mietinnön ehdotusten mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on voimassa lähes 400 eri lakia, asetusta ja kansainvälistä sopimusta. Kun nämä säädökset ovat lisäksi syntyneet noin 50 vuoden aikana, on selvää, että näin laajan säädöstön kokonaistarkistus hallinnonalan viranomaisten välisen tehtävienjaon uudelleen järjestämiseksi yhdellä kertaa on erittäin laaja tehtävä. Tämän vuoksi tässä esityksessä ehdotetaankin tehtävienjaon tarkistamista ainoastaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon sekä raittiustoimen osalta. Hallinnonalan muiden toimintalohkojen osalta tullaan selvitykset ja esitykset tehtävienjaon uudelleen järjestämiseksi tekemään erikseen myöhemmin.

Se, että tehtävien uudelleen järjestely eri hallintotasojen kesken yhden hallinnonalan sisälläkin edellyttää lakitasoisia muutoksia, johtuu luonnollisesti siitä, että useiden tehtävien osalta on niitä hoitava viranomainen nimenomaan mainittu asianomaisessa laissa. Tosin yhtä usein tästä asiasta on säädetty myös asetustasolla. Mitään yhtenäistä järjestelmää tässä suhteessa esimerkiksi niin, että tärkeämpiä asioita hoitavasta viranomaisesta säädettäisiin laissa ja vähemmän tärkeitä asioita hoitavasta viranomaisesta asetuksessa, ei kuitenkaan ole lainsäädännössä yleisesti havaittavissa. Tämä koskee sekä sosiaali- ja terveysministeriön että muiden hallinnonalojen lainsäädäntöä. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tämä on kuitenkin ymmärrettävissä siltä pohjalta, että hallinnonalalle on tullut keskusvirastoja vasta 1960-luvun lopulla ja että lääninhallituksiin perustettiin sosiaali- ja terveysosastot vasta vuonna 1971.

Edellä sanotun johdosta tehtävien ja toimivallan jakaminen uudelleen eri hallintotasojen välillä edellyttää useissa tapauksissa lainmuutoksia, vaikka kysymys on olennaisesti hallinnonalan sisäisestä järjestelystä.

Sosiaalihuollon hallinnon ja terveydenhuollon hallinnon osalta on tosin voitu jo aikaisemmin siirtää keskusvirastoille kuuluvia tehtäviä asetuksella lääninhallituksille. Tällaiseen me-

nettelyyn on sosiaalihuollon asioiden osalta antanut valtuuden sosiaalihallituksesta annetun lain (24/68) 2 § ja terveydenhuollon osalta terveyden- ja sairaanhoidon piirihallinnosta annetun lain (839/70) 2 §. Näiden säännösten nojalla siirrettiinkin alussa mainitun toimikunnan ehdotuksesta eräiden tehtävien siirtämisestä sosiaalihallitukselta ja lääkintöhallitukselta lääninhallitukselle annetun asetuksen (158/75), jäljempänä tehtäviensiirtoasetus, nojalla lääninhallituksille vuoden 1975 maaliskuun alusta lukien useita tehtäviä keskusvirastoista. Niinikään lisättiin lääninhallitusten nimitysvaltaa sosiaali- ja terveysosastojen virkamiesten osalta asetuksella lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastosta annetun asetuksen muuttamisesta (26/75). Vuoden 1976 alusta lukien voitiin myös valtionosuuksia ja -avustuksia koskevien asioiden hoito eri virastojen kesken järjestää asetuksella lähes kaikkien sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtionosuuksien osalta.

2. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys.

Tehtävien ja toimivallan siirto keskushallinnolta väliportaan hallinnolle, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla erityisesti lääninhallituksille, palvelee periaatteessa samoja tarkoitusperiä kuin virastojen hajasijoittaminen ainoastaan siltä osin kuin on kysymys virkojen ja toimien siirtämisestä. Kuitenkin tehtävien ja toimivallan siirtämiseen liittyy myös aluepoliittisia näkökohtia varsinkin silloin, kun tehtävien ja toimivallan siirto on riittävän laaja ja edellyttää uusien virkojen perustamista lääneihin ja vastaavasti virkojen vähentämistä keskushallinnossa. Tässä mielessä tehtävien ja toimivallan siirrosta voidaan osittain puhua myös taloudellisesti edullisena ja suhteellisen yksinkertaisesti toteutettavana vaihtoehtona virastojen hajasijoittamiselle. Keskeisenä perusteena ja tavoitteena tehtäviensiirrolle keskushallinnolta väliportaanhallinnolle ja myös keskushallinnon sisällä tapahtuville tehtävien ja toimivallan siirroille on kuitenkin sekä tehtäviä luovuttavien että niitä vastaanottavien virastojen toimintaedellytysten parantaminen, jolloin uudistusten vaikutus toisaalta viranomaisten kanssa asioivien kansalaisten ja yhteisöjen kannalta näkyy entistä nopeammin annettuina päätöksinä ja hallinnon parempana saavutettavuutena sekä toisaalta entistä tehokkaampana ja korkeampitasoisena suunnittelu- ja ohjaustoimintana toimintojen ylätasolla.

Keskushallinnon kannalta tehtävien siirto alaspäin merkitsee lisääntyviä mahdollisuuksia keskittää riittävästi huomiota ja voimavaroja niiden tehtävien kehittämiseen, joita nykyajan vaatimukset huomioon ottaen on pidettävä erityisen tärkeinä, toisin sanoen toimintalinjojen ja yksittäisten toimintojen suunnitteluun ja niiden sisällön määrittelyyn yksittäistapauksia koskevien ratkaisujen sijasta. Samalla voidaan keskushallinnon, erityisesti keskusvirastojen henkilökuntamäärän kasvua voimakkaasti rajoittaa.

Lääninhallinnon kannalta lisääntyvät tehtävät ja toimivalta puolestaan antaa tehokkaan ohjausmahdollisuuden läänin olojen kehittämisessä sosiaali- ja terveydenhuollon alalla. Samalla yksittäisissä ratkaisuissa tulevat entistä paremmin huomioonotetuiksi paikalliset olosuhteet. Yksittäisten ratkaisujen ohella lääninhallituksille tulee antaa myös läänin aluetta koskevassa suunnittelussa entistä enemmän tehtäviä ja toimivaltaa. Tehtäviensiirto on myös omiaan korostamaan lääninhallitusten asemaa alueensa yleishallintoviranomaisena toisaalta läänin näkemysten esilletuojana keskushallintoon päin ja toisaalta valtion edustajana läänin kuntiin ja kansalaisiin päin.

Laaja tehtävien ja toimivallan siirto lääninhallituksille muuttaa erityisesti lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen asemaa. Siirrettäväksi ehdotettujen tehtävien hoito muuttaa osastojen toiminnan painopisteen aikaisempaa suuremmassa määrin kuntien tai laitosten yksittäisten työntekijöiden neuvonnasta ja ohjaamisesta toimintojen suunnitteluun ja ohjaamiseen läänin alueella. Laajentamalla tehtävien siirron yhteydessä maaherran mahdollisuuksia puuttua myös sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeviin asioihin luodaan entistä paremmat edellytykset sille, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiat myös koetaan osaksi lääninhallinnon yleistä tehtäväkenttää. Merkitystä vailla ei ole sekään, että tehtävien ja toimivallan siirto keskushallinnolta lääninhallinnolle on omiaan edistämään väliportaanhallinnon uudistamista kokonaisuudessaan siitä riippumatta, minkälainen hallintomalli lääninhallintoon muodostuukin. Väliportaanhallinnon demokratisoituminen antaa tosin vielä laajemmat mahdollisuudet tehtäviensiirrolle keskushallinnolta väliportaaseen. Käsillä olevat ehdotukset on kuitenkin tehty nykyisen hallintomallin pohjalta.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset.

Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan muutoksia kahteenkymmeneenkolmeen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiin. Lisäksi ehdotetaan tehtäviensiirron johdosta annettavaksi erillinen laki sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan eräiden virkojen ja toimien täyttämisestä siirtymäkautena. Näiden lakien muuttamisen yhteydessä on tarkoitus vielä muuttaa kolmeakymmentä hallinnonalan asetusta, mikä asiallisesti merkitsee myös laajaa tehtäviensiirtoa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tässä yhteydessä on lisäksi tarkoitus erikseen kumota edellä mainittu tehtäviensiirtoasetus. Nämä lain- ja asetuksenmuutokset yhteensä merkitsevät noin 100 tehtävän siirtymistä toisaalta sosiaali- ja terveysministeriöstä keskusvirastoihin ja lääninhallituksiin, toisaalta keskusvirastoilta lääninhallituksiin. Tehtävien päätösten lukumäärässä tämä merkitsee useiden kymmenientuhansien aikaisemmin keskushallinnossa tehtyjen päätösten siirtymistä vuosittain lääninhallitusten tehtäväksi.

Sosiaali- ja terveysministeriöltä ehdotetaan siirrettäväksi sosiaalihallitukselle ja lääkintöhallitukselle eräitä valtionosuuksiin ja -avustuksiin liittyviä tehtäviä. Ministeriöltä sosiaalihallitukselle ja lääkintöhallitukselle esitetään myös siirrettäväksi jonkin verran nimitysvaltaa keskusviraston ja sen alaisten laitosten virkanimitysasioissa. Tavoitteena on tässä suhteessa ollut yhdenmukaistaa sosiaalihallituksen ja lääkintöhallituksen asema niiden käsiteltäviin virkanimitysasioihin nähden. Sosiaali- ja terveysministeriöltä ehdotetaan siirrettäväksi tehtäviä ja toimivaltaa suoraan lääninhallituksille erityisesti raittiustoimen alalla, josta tärkeimpänä yksittäisenä tehtävänä mainittakoon kunnille raittiustoimeen tulevien valtionosuusasioiden siirto ministeriöltä lääninhallituksille.

Nyt käsillä olevassa esityksessä tehtäviä ja toimivaltaa ehdotetaan siirrettäväksi erityisesti sosiaalihallitukselta ja lääkintöhallitukselta lääninhallituksille. Merkittävin ja lääninhallituksia eniten työllistävä siirrettäväksi ehdotettu tehtäväkokonaisuus on kunnille eri valtionaputoiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin tulevia valtionosuuksia koskevien asioiden siirtäminen lähes kaikkien merkittävimpien valtionosuuksien osalta. Toinen merkittävä siirrettäväksi ehdotettu tehtäväkokonaisuus on kuntia ja kuntainliittoja koskevien eri alojen toimintasuunnitelmien vahvistamisen siirtäminen lääninhallituksille. Tässä vaiheessa siirto koskisi sairaanhoidon, kansanterveystyön ja lasten päivähoidon toimintasuunnitelmia. Toimintasuunnitelmien vahvistamisen siirtäminen lääninhallituksille edellyttää jo tässä vaiheessa valtakunnallisten suunnitelmien kehittämistä sellaisiksi, että voimavarojen jako ja kehittämisen painopisteet on niissä jaettu läänikohtaisesti, jolloin lääninhallituksilla on todelliset mahdollisuudet ohjata toimintojen kehittämistä läänin alueella. Sairaanhoitokuntainliittojen ja lääninhallinnon rajojen osittaisesta eroavuudesta johtuu, että keskussairaalapiirien toimintasuunnitelmien vahvistaminen ja toteuttaminen edellyttää tällaisissa tapauksissa tehokasta yhteistyötä lääninhallitusten välillä. Keskusvirastoista ehdotetaan niinikään siirrettäväksi runsaasti yksittäistapauksia koskevaa päätösvaltaa lääninhallituksille.

Lääninhallitusten sisällä ehdotetaan toimivallan jakoa eräissä asioissa tarkistettavaksi lääninoikeuden ja lääninhallituksen, käytännössä sosiaali- ja terveysosaston välillä siten, että hakemusasioiden ja joidenkin tavalliseen hallintomenettelyyn kuuluvien asioiden käsittely siirtyy lääninoikeudelta lääninhallituksille. Joissakin lääninhallituksissa noudatettavan osittain erilaisen asioiden käsittelyjärjestyksen johdosta nämä tehtäviensiirrot merkitsevät eräissä tapauksissa tosin vain jo aikaisemmin noudatetun käytännön kirjaamista.

Tähän esitykseen ei sisälly ehdotuksia tehtävien ja toimivallan siirtämisestä kunnille, vaikka siihen erityisesti yksityistä henkilöä ja perhettä koskevien ratkaisujen osalta olisikin saattanut olla aihetta. Tehtävien ja toimivallan siirto valtion viranomaisilta kuntien viranomaisille merkitsee siinä määrin olennaista tehtävienjaon muutosta ja aiheuttaa myös kustannussiirtymiä valtion ja kuntien välillä, että tällaiset tehtäviensiirrot on selvitettävä ja ehdotukset tehtävä toimintakohtaisesti erikseen. Näinhän on jo menetelty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla lapsiperheiden asumistukea koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa sekä eräissä invalidihuoltoa koskevissa asioissa.

Tähän esitykseen sisältyvien lakien tehtävienjakoa koskevien säännösten tarkistamisen yhteydessä on myös puututtu eräisiin sellaisiin tehtäviin, joiden siirtäminen hallintotasolta toiselle ei ole mielekästä sen vuoksi, että kyseisen tehtävän suorittamista on kokonaisuudessaan pidettävä tarpeettomana. Tällaisia yleensä vanhentuneiden säännösten nojalla suoritettavia

tehtäviä ovat esimerkiksi erilaiset kunnallisten viranhaltijoiden vaalien vahvistamiset valtion viranomaisten toimesta. Tämän vuoksi ehdotetaan eräitä tämäntapaisia tarpeettomia hallintokustannuksia aiheuttavia tehtäviä kokonaan poistettavaksi joko kumoamalla asianomainen säännös tai muuttamalla sitä niin, että kyseinen tehtävä poistuu.

Tämän esityksen käsittämiin lainmuutosehdotuksiin on kirjoitettu myös ne tehtävien siirtoa tarkoittavat muutokset, jotka asiallisesti on jo suoritettu edellä mainitulla tehtäviensiirtoasetuksella siltä osin, kuin asianomaista tehtävää suorittava viranomainen on laissa mainittu. Muutosehdotusten tarkoituksena on selventää lainsäädäntöä niin, ettei asianomaista tehtävää suorittavaa viranomaista enää määriteltäisi erillisessä asetuksessa, vaan että viranomainen selviää kyseisestä laista ja sen nojalla annetusta asetuksesta. Samalla poistuu eri laeissa oleva näennäinen ristiriitaisuus tehtävästä huolehtivan viranomaisen nimeämisen osalta. Tarkoituksena on nyt kysymyksessä olevien lainmuutosten vahvistamisen yhteydessä annettavien asetusten ohella kumota myös kyseinen erillinen useita eri tehtäviä käsittävä asetus. Näitä yksinomaan lainsäädännön selventämistä tarkoittavia muutosehdotuksia ei ole tämän vuoksi erikseen jäljempänä erityisperusteluissa perusteltu. Siirrettävien asioiden suuresta lukumäärästä johtuen ei erityisperusteluissa myöskään ole pidetty tarpeellisena yksityiskohtaisesti perustella vähäisempien tehtävien siirtoa, vaan on keskitytty siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien selvittelyyn.

Useissa tämän esityksen käsittämissä muutosehdotuksissa on eräistä asioista samanlaisia tai lähes samanlaisia säännöksiä. Näitä ovat säännökset, jotka määräävät mikä lääninhallitus on oikea viranomainen käsittelemään kyseistä asiaa sekä lakien voimaantulosäännökset, joissa on voimaantulon lisäksi säädetty siitä menettelystä, jota on noudatettava eri viranomaisissa käsiteltävänä olevien, lain voimaantullessa keskeneräisenä olevien asioiden käsittelyssä. Lisäksi on muutoksenhakua koskevia säännöksiä jouduttu jonkin verran tarkistamaan.

Kuntainliittojen osalta saattaisi tehtävien siirrosta keskushallinnolta lääninhallitukselle aiheutua vaikeuksia erityisesti siitä syystä, että useat kuntainliitot käsittävät alueita useammasta kuin yhdestä läänistä. Tällöin voisi käydä epäselväksi, mikä lääninhallitus on oikea käsittelemään ja ratkaisemaan asianomaista kuntainliittoa koskevan asian. Tämä kysymys ehdotetaan kaikissa nyt käsillä olevissa lainmuutosehdotuksissa ratkaistavaksi kuntainliittojen osalta siten, että oikea lääninhallitus olisi se, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on.

Lainmuutosehdotusten voimaantulosäännöksiin on säännönmukaisesti otettu säännös siitä, että lainmuutoksen voimaantullessa asianomaisessa virastossa vireillä oleva, virastosta pois siirtyvä tehtävä kuitenkin käsitellään virastossa loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Tämä lähinnä selventäväksi tarkoitettu säännös estää sen mahdollisuuden, että tehtävien siirto johtaisi tarpeettomaan asiakirjojen kulkuun virastosta toiseen.

Tehtävien siirto keskushallinnolta lääninhallintoon muuttaa usein varsin olennaisesti siirrettävää tehtävää koskevaa muutoksenhakujärjestelmää. Useissa tapauksissa tehtävien siirto johtaisi yhden uuden muutoksenhakuasteen syntymiseen siirrettävän asian osalta. Tämä johtuu siitä, että lääninhallituksen tekemästä sosiaalihuoltoa ja terveydenhuoltoa koskevasta päätöksestä säännönmukaisesti valitetaan ensiasteessa asianomaiseen keskusvirastoon ja vasta keskusviraston päätöksestä voidaan yleensä valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kun muutoksenhakuasteiden lisäämistä ei yleensä voida pitää tarkoituksenmukaisena varsinkaan asioissa, joissa ratkaisun kiireellisyyden vaatimus on suuri tai jotka luonteensa puolesta eivät edellytä useampiportaista muutoksenhakumenettelyä, ehdotetaan muutoksenhakuoikeutta keskusvirastojen tai lääninhallitusten päätöksiin eräiltä osin rajoitettavaksi. Tähän esitykseen ei kuitenkaan sisälly merkittäviä muutosehdotuksia muutoksenhakujärjestelmän uudistamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tämä tehtävä on siinä määrin laaja ja vaikea, että se on selvitettävä erillisen komitean tai toimikunnan toimesta.

Kun edellä selostetut muutosehdotukset koskevat lähes kaikkia tai ainakin useita tämän esityksen käsittämiä lainmuutosehdotuksia, ei niihin jäljempänä erityisperusteluissa tulla enää puuttumaan kunkin lain kohdalla erikseen.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Uudistuksen aiheuttamista kustannuksista suurin erä muodostuu uusien tehtävien edellyttämien lisätoimien perustamisesta lääninhalli-

tuksiin, erityisesti niiden sosiaali- ja terveysosastoihin. Koko maan osalta lääninhallitukset tarvitsevat uusien tehtävien hoitamiseen noin 60 uutta tointa, joista noin puolet kuuluu esittelijätasoiseen ja puolet toimistohenkilökuntaan. Tähän henkilökunnan lisäystarpeeseen sisältyvät myös lainmuutosten vahvistamisen yhteydessä asetusteitse siirrettäviksi tarkoitettujen tehtävien vaikutukset henkilökunnan määriin lääninhallituksissa.

Tehtävien siirtäminen keskushallinnolta lääninhallintoon johtaa periaatteessa vastaavansuuruiseen tehtävien vähentymiseen keskushallnossa, erityisesti keskusvirastoissa, ja tämän vuoksi vastaavansuuruiseen virkojen ja toimien vähentämiseen. Tehtävien ja toimivallan siirron yhteydessä tulee parantaa myös keskusvirastojen toimintaedellytyksiä. Kuitenkin tehtäviensiirron yhteydessä vaaditaan keskushallinnolta siirtymäkauden aikana, jonka tässä tapauksessa arvioidaan kestävän noin 3 vuotta, varsin voimakasta ohjaustoimintaa lääninhallituksiin päin niiden virkamiesten perehdyttämiseksi uusiin ja entistä vaativampiin tehtäviin.

Tehtävien ja toimivallan siirto edellyttää myös runsaasti erilaisten yleisohjeiden ja ohjesääntöjen laatimista ja uudistamista. Keskushallinnon virkojen ja toimien lakkauttamiseen liittyy vielä se tärkeä näkökohta, ettei tehtävien siirtäminen hallintoyksiköstä toiseen saisi aiheuttaa virkamiesten aseman heikentymistä tai pahimmassa tapauksessa jäämistä kokonaan työttömäksi. Tämän vuoksi tarkoituksena on porrastaa ministeriön ja keskusvirastojen poistuvia tehtäviä vastaavien virkojen ja toimien lakkauttaminen, jonka kokonaismääräksi arvioidaan nyt käsillä olevan tehtävien siirron vaikutuksesta samoin olevan noin 60 virkaa ja tointa, porrastetusti kolmen vuoden aikana siten, että virkojen ja toimien lakkauttamisia toteutetaan virkajärjestelyin tulo- ja menoarviossa sitä mukaa kun keskushallinnossa vapautuu virkoja ja toimia. Lisäksi keskushallinnon virkamiehille pyritään järjestämään mahdollisuus siirtyä lääninhallituksiin perustettaviin toimiin, jolloin virkajärjestelyt vastaavasti voidaan suorittaa entistä joustavammin. Tällaisiin siirtymisiin on sovellettava valtion virkaehtosopimuksiin otettuja sopimuskohtia hajasijoittamisen yhteydessä siirtyville virkamiehille tulevista etuuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä, sosiaalihallituksesta ja lääkintöhallituksesta voidaan esittää uudistuksen tarkoitetusta voimaantuloajankohdasta eli vuoden 1977 alusta lukien lakkautettavaksi yhteensä noin 30 virkaa ja tointa. Kun lisäksi otetaan huomioon henkilökuntalisäyksen aiheuttama kulutusmenojen lisäys lääninhallituksissa, tulevat kustannukset lakkautettavista viroista ja toimista aiheutuva säästö huomioon ottaen olemaan vuonna 1977 noin 1,9 miljoonaa markkaa. Kun vuosien 1977—1979 aikana keskushallinnon virkojen määrä tehtävien siirron johdosta vielä laskee noin 30: lla ei järjestely siirtymäkauden jälkeen sinänsä aiheuta pysyviä lisäkustannuksia. Käytännössä lääninhallituksiin on perustettava niiden tarvitsemat lisätoimet jo vuoden 1976 lopussa, jotta lisähenkilökunta todella olisi käytettävissä heti vuoden 1977 alusta lukien.

Lakkautettavista toimista aiheutuvaa kustannusten säästöä lukuunottamatta on vaikea edes arvioida, mikä tulee olemaan tehtävien siirrosta aiheutuva toiminnan tehostumisen muodossa tapahtuva kustannusten säästö. Rahassa on myös vaikea arvioida viranomaisten palvelutason parantumisesta aiheutuvaa toiminnan nopeuden ja joustavuuden kasvua viranomaisten kanssa asioivien kannalta. Joka tapauksessa voidaan todeta, että tehtävien siirron aiheuttama siirtymäkauden aikainen kustannusten lisäys on siinä määrin vähäinen, että uudistuksesta koituva hyöty jo päällekkäisten tehtävien poistumisen johdosta kattaa ne selvästi. Lisäksi hallinnon saavutettavuus paranee, mikä sekin osaltaan vähentää viranomaisten kanssa asioivien menoja.

5. Voimaantulo.

Kuten edellä todettiin, tarkoituksena on toteuttaa nyt käsillä oleva tehtävien siirto vuoden 1977 alusta lukien, jolloin siis tämän esityksen käsittämät lainmuutosehdotukset tulisivat voimaan. Kun lainmuutosten johdosta tarvittavat asetusmuutokset, ehdotukset tulo- ja menoarvioon, erilaisten ohjeitten valmistelu sekä tehtävien siirron edellyttämä laaja koulutustoiminta vaativat mahdollisimman paljon valmisteluaikaa jo vuoden 1976 puolella, tulisi tämän esityksen sisältämät lainmuutosehdotukset mahdollisuuksien mukaan käsitellä ja hyväksyä eduskunnassa jo kevätistuntokauden aikana. Paitsi, että "asia mutkistuu kun se pitkistyy", voidaan tehtävien siirron toteuttamista jo vuoden 1977 alusta lukien perustella myös sillä, että näinkin laajan tehtävien siirron edel-

lyttämä säädösten tarkistaminen on jokseenkin suuritöinen ja aikaaviepä tehtävä. Jos uudistuksen voimaantulo lykättäisiin tuonnemmaksi, edellyttäisi se muutettavaksi tarkoitetun lainsäädännön tarkistamista uudestaan tapahtuneita muutoksia vastaavaksi mikä puolestaan sekin vaatii jälleen lisäaikaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Alkoholilaki.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä ehdotetaan siirrettäväksi alkoholilaissa tarkoitettuja tehtäviä lääninhallituksille seuraavasti:

— suostumuksen antaminen kunnalle siihen, että kunnallisen alkoholitarkastajan tai alkoholitarkastajan apulaisen virka voi olla yhteinen kahdelle tai useammalle kunnalle, ja

— määräyksen antaminen kunnalle siitä, että alkoholitarkastajalla tulee lisäksi olla apulainen (73 §:n 1 momentti), sekä

— kunnallisen alkoholitarkastajan ohjesäännön vahvistaminen (75 §:n 2 momentti).

Samalla ehdotetaan laista kokonaan poistettavaksi kunnan velvollisuus alistaa alkoholitarkastajan ja hänen apulaisensa vaali tai alkoholitarkastajan viransijaisen määrääminen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistettavaksi (73 §:n 2 momentti) sekä tarpeeton säännös siitä, ettei alkoholitarkastajaan ja hänen apulaiseensa sovelleta valtion viran tai pysyväisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan annettua lakia (202/26) (73 §:n 3 momentti). Niinikään ehdotetaan laista kumottavaksi säännös, jonka mukaan kunnan on toimitettava vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle sen hyväksyttäväksi kunnan talousarvioon perustuva käyttösuunnitelma ja tilinpäätökseen nojautuva selonteko lain 98 §:n 1 momentin 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rahamäärän käytöstä (98 §:n 2 momentti). Tällöin tämän määrärahan käytöstä annettavista selvityksistä tulevat automaattisesti noudatettavaksi kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain säännökset. Alkoholilakia esitetään tässä yhteydessä tarkistettavaksi vielä siten, että sosiaali- ja terveysministeriön asianomaisen viran tai toimen haltijan ohella myös lääninhallituksen virkamiehillä olisi laissa säädetty oikeus päästä tarkastamaan alkoholilaissa tarkoitettuja tehtaita, valmistuspaikkoja, työpaikkoja, myyntipaikkoja jne. (77 §:n 1 momentti).

2. Laki sosiaalihuollon hallinnosta.

Sosiaalihuollon hallinnosta annettuun lakiin ehdotetut muutokset (16 §:n 1 momentti ja 22 §:n 4 momentti) eivät aiheuta tehtävien siirtoja viranomaisten välillä, koska sosiaaliohjesäännön vahvistaminen on jo tehtäviensiirtoasetuksella siirretty sosiaalihallitukselta lääninhallituksen tehtäväksi. Kysymyksessä on siis vallitsevan asiantilan toteaminen niin, että laista selvästi näkee, mikä viranomainen sosiaaliohjesäännön vahvistaa. Ohjesäännön vahvistamismenettelyä ehdotetaan tässä yhteydessä lisäksi tarkistettavaksi siten, että jos lääninhallitus on palauttanut ohjesäännön kunnallisvaltuuston uudelleen käsiteltäväksi eikä lääninhallitus katso voivansa vahvistaa valtuuston uuttakaan päätöstä, ohjesääntö olisi alistettava sosiaalihallituksen vahvistettavaksi. Tämä sosiaalihallituksen päätös olisi ohjesäännön osalta lopullinen.

Samalla ehdotetaan poistettavaksi laista kunnan velvollisuus alistaa kunnallisen huoltolaitoksen johtajan ja apulaisjohtajan vaali valtion viranomaisen vahvistettavaksi (15 §:n 2 momentti) sekä kunnan velvollisuus jakaa kunta huoltopiireihin (17 §).

3. Huoltoapulaki.

Huoltoapulaissa tarkoitettuja sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— lausunnon antaminen kunnallisen huoltolaitoksen perustamis- tai muutossuunnitelmasta (27 §:n 1 momentti),

— yksityisten vanhainkotien ja niihin verrattavien laitosten hyväksyminen käyttöönotettavaksi (59 §:n 2 momentti), sekä

— yksityisen laitoksen toiminnan keskeyttäminen joko osaksi tai kokonaan, jos laitoksen rakennuksissa tai toiminnassa ilmenee epäkohtia.

Tehtäviensiirtoasetuksella lääninhallituksille on jo aiemmin siirretty lausunnon antaminen kunnallisen huoltolaitoksen rakennuspiirustuksista (27 §:n 1 momentti), yksityisen laitoksen piirustusten ja ohjesääntöjen hyväksyminen (59 §:n 1 momentti) sekä mustalaisväestöön kuuluville henkilöille annetun huoltoavun ja heitä koskevien lastensuojelutoimenpiteiden kustannusten korvaaminen kunnalle (61 §:n 2 momentti). Tältä osin lainmuutosesitykset eivät siis aiheuta muutoksia nykyiseen tilanteeseen.

4. Lastensuojelulaki.

Lastensuojelulaissa tarkoitettuja sosiaalihallitukselle kuuluvista tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille lapsen tai nuoren henkilön huostaanottamista koskevan sosiaalilautakunnan päätöksen vahvistaminen (17 §).

Huostaanotetun lapsen tai nuoren henkilön sijoittaminen kasvatuslaitokseen sekä kasvatuslaitokseen sijoitetun lapsen tai nuoren henkilön huostaanoton lopettaminen ehdotetaan jätettäväksi sosiaalilautakunnan päätettäväksi (20 §:n 5 momentti ja 23 §:n 1 momentti).

Tehtäviensiirtoasetuksen nojalla lääninhallituksille on jo siirretty lastensuojelulaitoksen ohjesäännön vahvistaminen (32 §:n 3 momentti) sekä lastensuojelulaitoksen hyväksyminen käyttöönotettavaksi (33 §:n 2 momentti). Näiltä osin lainmuutosehdotukset eivät siis aiheuta muutoksia nykyiseen tilanteeseen.

5. Laki lastenkotien valtionavusta.

Lastenkotien valtionavusta annetun lain 3 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvosto vahvistaa vuosittain lastenkodeille tulevan valtionavustuksen suuruuden. Kun valtionavustus on määrättävä tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan puitteissa ja sen suuruus määritellään kaavamaisesti lastenkotien keskimääräisistä hoitopäiväkustannuksista valtionavustuksen myöntämistä edeltäneenä vuonna, ehdotetaan tämä tehtävä siirrettäväksi sosiaalihallitukselle (3 §:n 1 momentti).

6. Vajaamielislaki.

Vajaamielislain nojalla sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— niin sanotun vaarallisen vajaamielisen ottamista vajaamielislaitokseen tutkittavaksi tai laitoshuoltoon sijoittamista koskevan sosiaalilautakunnan päätöksen vahvistaminen (15 §:n 2 momentti),

—vajaamielislaitoksen johtajan tekemä laitushuollon lopettamista koskevan kielteisen päätöksen alistaminen (16 §:n 2 momentti), sekä

— päätöksen tekeminen ns. vaarallisen vajaamielisen laitoshuollon lopettamisesta (16 §:n 3 momentti).

Samalla lakia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, ettei vajaamielislaitoksen johtajan nimittämistä enää olisi tarpeen alistaa valtion viranomaisen hyväksyttäväksi (6 §) ja että sosiaalihallituksen ohella myös lääninhallituksella olisi oikeus saada tiedot vajaamielislaitoksessa hoidettavien lukumäärästä ja muista tarpeellisista seikoista (29 §:n 1 momentti).

Tehtäviensiirtoasetuksella sosiaalihallitukselle kuuluvista tehtävistä on jo siirretty lääninhallituksille vajaamielislaitoksen ohjesäännön vahvistaminen (8 §:n 1 momentti) sekä vajaamielislaitoksen hyväksyminen tarkoitukseensa (8 §:n 2 momentti). Tältä osin lainmuutosehdotus ei siis aiheuttaisi muutoksia nykyiseen tehtävien jakoon.

7. Laki lasten päivähoidosta.

Lasten päivähoidosta annetun lain nojalla sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi sosiaalihallitukselle seuraavaasti:

— suostumuksen antaminen järjestää muutakin kuin päivähoitolain 1 §:ssä tarkoitettua toimintaa (2 §:n 3 momentti), sekä

— suostumuksen antaminen järjestää päiväkoti erityispäiväkodiksi (3 §:n 2 momentti).

Lasten päivähoidosta annetussa laissa sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— kunnallisen päivähoitosuunnitelman vahvistaminen (13 §:n 1 momentti),

— valtionosuuden myöntäminen erityisestä syystä lasten päivähoitoon määräajaksi, vaikka päivähoitohenkilökunnalta puuttuisi asetuksella säädetty kelpoisuus (23 §:n 3 momentti), sekä

— valtionosuuden suorittamisen keskeyttäminen tai sen ennakon maksamisen lopettaminen, jos päivähoitotoiminnassa ilmenee epäkohtia eikä korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut sekä päivähoitotoiminnan keskeyttäminen joko osaksi tai kokonaan, jos se lasten hoidon kannalta on välttämätöntä (26 §).

Kunnallisten päivähoitosuunnitelmien vahvistaminen ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi lääninhallituksille vasta myöhemmässä vaiheessa siten, että lääninhallitukset vahvistaisivat ensimmäisen kerran ne toimintasuunnitelmat, jotka kohdistuvat vuosiin 1980—1984. Siihen mennessä päivähoidon suunnittelua koskevan kehittämistyön on katsottava edistyneen sille asteelle, että tehtävien siirto tältä osin voidaan vaikeuksitta tehdä.

8. Kasvatusneuvolalaki.

Kasvatusneuvolalaissa sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvista tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille kasvatusneuvoloiden ohjesääntöjen vahvistaminen (2 §).

Kasvatusneuvolalaissa sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— kasvatusneuvolan toiminnan kieltäminen osaksi tai kokonaan, jos toiminnassa ei ole noudatettu lakia tai jos neuvolan toiminnassa ilmenee epäkohtia (7 §:n 2 momentti), sekä

— kasvatusneuvolan hyväksyminen tarkoitukseensa (9 §:n 2 momentti).

Samalla lääninhallituksen mahdollisuuksia ohjata kasvatusneuvolatoimintaa läänin alueella ehdotetaan tehostettavaksi ottamalla tätä tarkoittava säännös lakiin (6 §:n 1 momentti) ja että sosiaalihallituksen ohella myös lääninhallituksella olisi oikeus saada kasvatusneuvoloilta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä (6 §:n 2 momentti).

9. Irtolaislaki.

Irtolaislain nojalla sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— irtolaisen lopullinen päästäminen työlaitoksesta ennen säädettyjen pisimpien määräaikojen päättymistä (27 §:n 1 momentti), sekä

— irtolaisen määrääminen päästettäväksi ehdollisesti laitoksesta laitoksen johtokunnan kielteisestä päätöksestä huolimatta (27 §:n 2 momentti).

Tehtäviensiirtoasetuksen nojalla työlaitoksesta ehdollisesti päästetyn irtolaisen palauttaminen laitokseen on jo aiemmin kuulunut lääninhallituksen toimivaltaan, joten tässä suhteessa lainmuutosehdotus (27 §:n 1 momentti) ei muuta vallitsevaa asiantilaa.

10. Laki päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla valtioneuvostolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi sosiaalihallitukselle seuraavasti:

— huoltolan hoitopäivämaksun vahvistaminen (35 §:n 4 momentti), sekä

— avohuollon toimintayksikön palveluksista perittävien maksujen perusteiden vahvistaminen (35 a §:n 4 momentin 2 kohta).

Sosiaalihallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— valtion huoltolassa hoidettavana olevan huollettavan hoitopäivämaksun alentaminen tai vapauttaminen hoitopäivämaksun suorittamisesta (35 §:n 4 momentti), sekä

— avohuollon toimintayksikölle tulevan valtionosuuden suorittamisen keskeyttäminen tai sen ennakon maksaminen, jos valtionosuuden suorittaminen on siirretty lääninhallituksen tehtäväksi (35 b §).

Tehtäviensiirtoasetuksen nojalla huoltolasta ehdollisesti päästetyn huollettavan palauttami-

nen laitokseen sekä huoltolan ohjesäännön vahvistaminen on jo aiemmin kuulunut lääninhallituksen toimivaltaan, joten tässä suhteessa lainmuutosehdotukset (11 §:n 6 momentti ja 35 a §:n 4 momentin 3 kohta) eivät muuta vallitsevaa asiaintilaa.

11. Laki kunnallisesta kodinhoitoavusta.

Kunnallisesta kodinhoitoavusta annettuun lakiin esitetyt muutokset ovat lähinnä muodollisia, koska kunnan kodinhoito-ohjesäännön vahvistaminen on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin kuulunut lääninhallituksen toimivaltaan (3 §).

12. Kansanterveyslaki.

Kansanterveyslain nojalla sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääkintöhallitukselle seuraavasti:

— valtionavustusten myöntäminen kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko (32 §).

Lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— suostumuksen antaminen kuntien välisille sopimuksille siitä, että jokin sopimuksen käsittämistä kunnista hoitaa osan kansanterveyslaissa tarkoitetuista toiminnoista (5 §:n 2 momentti),

— kunnan kansanterveystyön toimintasuunnitelman vahvistaminen (19 §:n 1 ja 2 momentti), sekä

— terveyskeskuksen sairaansijojen lukumäärän vahvistaminen (40 §).

Kansanterveystyön toimintasuunnitelmien vahvistaminen ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi lääninhallituksille vasta myöhemmässä vaiheessa siten, että lääninhallitukset vahvistaisivat ensimmäisen kerran ne toimintasuunnitelmat, jotka kohdistuvat vuosiin 1980—84. Siihen mennessä kansanterveystyön suunnittelua koskevan kehittämistyön on katsottava edistyneen sille asteelle, että tehtävien siirto tältä osin voidaan vaikeuksitta toteuttaa.

Tehtäviensiirtoasetuksen nojalla lääninhallituksen toimivaltaan on jo aiemmin kuulunut suostumuksen antaminen työnantajien ja eräiden oppilaitosten kunnan kanssa tekemille sopimuksille terveydenhuollon suorittamisesta kunnan terveyskeskuksen toimesta (15 §:n 3 momentti), kansanterveystyön ohjesäännön vahvistaminen (20 §:n 3 momentti) sekä terveyskeskuksen toimitilojen hyväksyminen käyttöönotettavaksi (40 §). Näissä asioissa lainmuutosehdotukset eivät siis muuta vallitsevaa tehtävien jakoa.

13. Laki kansanterveyslain voimaanpanosta.

Kansanterveyslakiin edellä ehdotettu muutos (40 §) johtaa myös siihen, että lääninhallituksen toimivaltaan kuuluu terveyskeskuksen sairaansijojen lukumäärän vahvistaminen. Tämän vuoksi kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 10 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että muilta toimintayksiköiltä terveyskeskuksen sairaansijoiksi siirtyviä toimitiloja saadaan käyttää terveyskeskuksen osana ilman eri hyväksymistä ja että tällöinkin sairaansijojen lukumäärälle on hankittava lääninhallituksen vahvistus.

14. Laki sairaanhoitotoimen harjoittamisesta.

Sairaanhoitotoimen harjoittamisesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset (1 §:n 2 momentti) eivät aiheuta tehtävien siirtoa viranomaisten välillä, koska lääninhallitukselle on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo siirretty oikeus antaa sairaanhoitolaitokselle lupa ottaa toistaiseksi sairaanhoitotehtävään henkilö, jolla ei ole sairaanhoitotoimen harjoittamisesta annetussa laissa edellytettyä koulutusta. Tässä suhteessa lainmuutosehdotus ei siis muuta vallitsevaa asiaintilaa.

Samalla lääninhallituksen mahdollisuuksia valvoa sairaanhoitotoimen harjoittajien toimintaa ehdotetaan tehostettavaksi ottamalla tätä tarkoittava säännös lakiin (2 §).

15. Terveydenhoitolaki.

Terveydenhoitolain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— luvan antaminen kunnalle siihen, että kunnassa on vain terveystarkastajan sivuvirka, tai että terveystarkastajan tehtävät ovat yhdistetyt kunnan muuhun virkaan taikka että kahdella tai useammalla kunnalla on yhteinen terveystarkastajan virka (10 §:n 2 momentti),

— sairaansijojen sijoittaminen sairaalaan tartuntatautipotilaiden hoitoa varten (36 §:n 1 momentti), sekä

— hautausmaan omistajan velvoittaminen poistamaan hautausmaan aiheuttama terveydellinen haitta sekä hautauksen toimittamisen kieltäminen (79 §:n 1 momentti).

Samalla lääninhallituksen mahdollisuuksia huolehtia terveydenhuoltolain noudattamisesta ehdotetaan tehostettavaksi siten, että lääkintöhallituksen ohella läänin alueella myös lääninhallitus voi erityisen terveysvaaran ehkäisemiseksi antaa välttämättömät määräykset kiireellisistä toimenpiteistä (81 §).

Terveydenhoitojärjestyksen hyväksyminen on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin kuulunut lääninhallituksen toimivaltaan, joten tässä suhteessa lainmuutosehdotus (14 §:n 1 momentti) ei muuta vallitsevaa tehtävien jakoa.

16. Rokotuslaki.

Rokotuslakiin ehdotetut muutokset eivät aiheuta muutoksia tehtävienjakoon valtion viranomaisten kesken. Lakia ehdotetaan kuitenkin tarkistettavaksi siten, ettei terveyslautakunnan enää tarvitsisi alistaa yksittäisiä rokotuslupia koskevia asioita lääninhallitukselle, jolle tämä tehtävä edellä mainitun asetuksen nojalla oli siirretty, vaan että terveyslautakunta voisi itse oikeuttaa asianmukaisen rokotuskoulutuksen saaneen terveyden- tai sairaanhoitajan toimittamaan rokotuksia kunnissa terveyskeskuksen lääkärin tai kunnan rokotustehtäviä suorittamaan ottaman lääkärin valvonnassa (6 §). Rokotuspalkkioiden suorittaminen on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin siirretty lääkintöhallitukselta lääninhallituksen tehtäviin, joten lakiin tältä osin ehdotettu muutos ei muuta vallitsevaa tehtävien jakoa (7 §:n 2 momentti).

17. Tuberkuloosilaki.

Kun keskusparantolan, tuberkuloositoimiston, tuberkuloosialan erikoislaitosten ja lääkärien ohjesääntöjen vahvistaminen on jo tehtäviensiirtoasetuksella siirretty lääninhallituksen tehtäviin, ei lainmuutosehdotus aiheuta muutoksia vallitsevaan tehtävien jakoon (37 §).

18. Mielisairaslaki.

Mielisairaslain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— mielentilan tutkimusta varten sairaalaan otetun henkilön poistamista koskevan vastuunalaisen lääkärin päätöksen alistaminen (28 §),

— yleiselle turvallisuudelle vaarallisen mielisairaan pitämistä mielisairaalassa tutkimuksen päätyttyä koskevan vastuunalaisen lääkärin päätöksen alistaminen (29 §), sekä

— mielentilan tutkimusta varten mielisairaalaan otetun henkilön mielisairaanhoidon jatkamista koskevan vastuunalaisen lääkärin päätöksen alistaminen (31 §).

Mielisairaanhoitokodin sairaanhoitoa valvovan lääkärin hyväksyminen on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin siirretty lääninhallituksen toimivaltaan, joten muutosehdotus ei tässä suhteessa aiheuta muutoksia vallitsevaan tehtävien jakoon (6 §:n 2 momentti). Lakia esitetään tässä yhteydessä lisäksi tarkennettavaksi siten, että velvollisuus toimittaa laitoksessa olevan kirjoitukset eri viranomaisille laajennetaan koskemaan myös lääninhallitukselle osoitettuja kirjoituksia (38 §:n 2 momentti).

19. Sukupuolitautilaki.

Sukupuolitautilain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— päättäminen siitä, että määrätyillä paikkakunnilla on tietyissä laitoksissa tai aluksessa toimitettava sukupuolitaudin toteamiseksi tarkastuksia (5 §).

Tehtäviensiirtoasetuksen nojalla lääninhallituksille on jo aiemmin siirretty luvan antaminen järjestää sukupuolitautilaissa säädettyjä tarkastuksia muiden maksuttomien terveystarkastusten yhteydessä (10 §:n 2 momentti) sekä sukupuolitautien poliklinikan huoneiston hyväksyminen (12 §:n 2 momentti) joten tässä

suhteessa muutosehdotukset eivät aiheuta muutoksia vallitsevaan tilanteeseen. Samalla laista ehdotetaan poistettavaksi vanhentunut säännös siitä, että kunnan on alistettava sukupuolitautien poliklinikan johtavan lääkärin valinta lääkintöhallitukselle (12 §:n 3 momentti).

20. Laki kunnallisista yleissairaaloista.

Kunnallisista yleissairaaloista annetun lain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— alue- tai paikallissairaalan hyväksyminen kunnan sairaansijojen sijaintipaikaksi (5 §:n 2 momentti), sekä

— keskussairaalapiirin toimintasuunnitelman vahvistaminen (6 b §).

Keskussairaalapiirien toimintasuunnitelmien vahvistaminen ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi lääninhallituksille siten, että lääninhallitukset vahvistaisivat ensimmäisen kerran ne toimintasuunnitelmat, jotka kohdistuvat vuosiin 1980—84. Siihen mennessä sairaanhoitotoimen suunnittelun on katsottava edistyneen sille asteelle, että tehtävien siirto tältä osin voidaan toteuttaa.

Alue- ja paikallissairaalan hyväksyminen tarkoitukseensa (6 §:n 2 momentti) sekä suostumuksen antaminen kunnalle lunastaa sairaansija keskussairaalasta toiselta kunnalta tai kuntainliitolta (20 §:n 1 momentti) ovat tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin siirtyneet lääninhallituksen toimivaltaan, joten muutosehdotukset eivät tässä suhteessa aiheuta muutoksia vallitsevaan tilanteeseen. Samalla lakia ehdotetaan selvennettäväksi siten, että lääkintöhallituksen ohella ja sen alaisena myös lääninhallitus ohjaa ja valvoo sairaanhoitolaitosten toimintaa (6 §:n 1 momentti).

21. Laki yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista.

Yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista annetun lain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvista tehtävistä on tehtäviensiirtoasetuksen nojalla jo aiemmin siirretty lääninhallituksille laitoksen johtajan sekä vastaavan lääkärin hyväksyminen (4 §:n 1 momentti), laitoksen ohjesäännön vahvistaminen (5 §) sekä laitoksen hyväksyminen tarkoitukseensa ja luvan antaminen sen avaamiseen (6 §). Tässä suhteessa muutosehdotukset eivät siis aiheuta muutoksia vallitsevaan tilanteeseen. Samalla lakia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että yksityisen sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksen perustamisluvan antaminen kuuluu yksiselitteisesti lääkintöhallituksen toimivaltaan tarkoituksenmukaisuuskysymyksenä (2 §:n 1 momentti).

22. Laki apteekkilaitoksesta.

Apteekkilaitoksesta annetun lain nojalla lääkintöhallitukselle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksille seuraavasti:

— luvan antaminen apteekkarille pitää palveluksessaan oppilaita (12 §:n 2 momentti),

— vastuunalaisen hoitajan määrääminen apteekille, jos apteekkari sairauden tai vanhuuden vuoksi tulee kykenemättömäksi itse hoitamaan apteekkia (14 §:n 1 momentti), sekä

— vastuunalaisen hoitajan määrääminen apteekille, apteekkarin kuoltua tai jouduttua konkurssitilaan (18 §:n 2 ja 3 momentti).

Lääninhallituksille on jo aiemmin siirretty oikeus myöntää apteekkarille helpotus apteekin aukioloaikaan (9 §) sekä apteekissa tarvittavien farmaseuttisen tutkinnon suorittaneiden apulaisten vähimmäislukumäärän määrääminen (12 §:n 1 momentti), joten tässä suhteessa muutosehdotukset eivät muuta vallitsevaa tehtävien jakoa.

23. Myrkkylaki.

Myrkkylain nojalla sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvia tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi lääkintöhallitukselle seuraavasti:

— ensimmäisen tai toisen luokan ympäristömyrkyn julistaminen myrkylliseksi tai lievästi myrkylliseksi torjunta-aineeksi sekä ensimmäisen ja toisen luokan myrkyn julistaminen puutavaran suojausmyrkyksi taikka tekstiili- tai paperituotteen kyllästämis- tahi säilytysmyrkyksi (2 §:n 1 momentti),

— myrkyllisen aineen valmistuksen, kaupanpidon ja käytön kieltäminen, jos sen tode-

taan tai epäillään aiheuttavan terveydellistä tai muuta vahinkoa (4 §), sekä

— luvan antaminen ensimmäisen luokan myrkkyjen valmistamiseen ja kaupanpitämiseen (5 §:n 2 momentti).

24. Laki eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä.

Lähtökohtana tehtävien ja toimivallan siirrosta johtuvien virkajärjestelyjen toteuttamisessa keskushallinnon osalta on luonnollisesti se, että asianomainen keskusvirasto tai ministeriö esittää tulo- ja menoarvioehdotuksissaan tehtävien siirtojen edellyttämät virkojen ja toimien perustamiset ja lakkauttamiset. Esitysten tekeminen erityisesti lakkautettavaksi suunniteltujen virkojen ja toimien osalta edellyttää kuitenkin sitä, että lakkautettavaksi ehdotetun viran tai toimen haltijalle on osoitettavissa vähintään vastaavantasoinen virka tai toimi joko samassa tai muussa hallinnonalan virastossa. Jotta välttämätön yhteistoiminta hallinnonalan virastojen ja laitosten välillä toisaalta voitaisiin tässä suhteessa järjestää joustavasti ja toisaalta varmistua siitä, että tehtävien siirron edellyttämät virkajärjestelyt toteutuvat suunnitellulla tavalla, ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä vuosina 1977—1979.

Lakiehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön alaisten virastojen ja laitosten on hankittava sosiaali- ja terveysministeriöltä lupa avoimien virkojen ja toimien täyttämiseen (1 §:n 1 momentti). Sosiaali- ja terveysministeriön alaisilla virastoilla ja laitoksilla tarkoitetaan ainoastaan suoraan ministeriön alaisia toimintayksiköitä. Näin ollen laki koskisi sosiaalihallituksen, lääkintöhallituksen, työsuojeluhallituksen, tapaturmaviraston, työneuvoston, tarkastuslautakunnan sekä säteilyturvallisuuslaitoksen virkoja ja toimia. Lupamenettely koskisi myös viransijaiseksi tai virkaatoimittavaksi määräämistä sekä työsopimussuhteiseen tai tilapäiseen tehtävään ottamista (1 §:n 2 momentti).

Kun suunnitellut virkajärjestelyt kohdistuvat ainoastaan tietyntyyppisiin virkoihin ja toimiin eikä tämän vuoksi ole varsinkaan siirtymäkauden loppupuolella syytä ylläpitää mahdollisesti osittain tarpeetontakin lupamenettelyä ministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten välillä, voisi sosiaali- ja terveysministeriö vapauttaa viraston tai laitoksen velvollisuudesta hankkia edellä mainittu lupa määräajaksi tiettyjen virkojen osalta (2 §). Ministeriö voisi myös rajoittaa antamaansa vapautusta tai asettaa viran tai toimen täyttämiselle muita ehtoja, jos sitä virkajärjestelyjen tarve huomioon ottaen pidetään tarkoituksenmukaisena.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

alkoholilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä heinäkuuta 1968 annetun alkoholilain (459/68) 98 §:n 2 momentti ,sekä

muutetaan 73 §, 75 §:n 2 momentti ja 77 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

73 §.

Kunnassa, jossa on alkoholijuomien vähittäismyynti- tai anniskelupaikka, tulee olla kunnallinen alkoholitarkastaja valvomassa, että tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä sekä asetettuja ehtoja noudatetaan. Lääninhallitus voi määrätä, että alkoholitarkastajalla tulee lisäksi olla apulainen. Lääninhallituksen suostumuksella alkoholitarkastajan tai alkoholitarkastajan apulaisen virka voi olla yhteinen kahdelle tai useammalle kunnalle.

75 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunnallista alkoholitarkastajaa ja hänen apulaistaan varten on hyväksyttävä ohjesääntö,

joka on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

77 §.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääninhallituksen asianomaisella viran tai toimen haltijalla on oikeus päästä tarkastamaan tässä laissa tai sen nojalla asetuksessa tarkoitettua tehdasta ja muuta valmistuspaikkaa ja työpaikkaa, laitosta ja myyntipaikkaa sekä niiden varastoja, kirjanpitoa, kirjeenvaihtoa, luetteloita ja muita valvonnassa tarvittavia asiakirjoja. Sama oikeus on alkoholiyhtiön asettamalla 70 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä yhtiön tarkastajalla, sekä olutta valmistavan tehtaan osalta tullihallituksen asianomaisella viran tai toimen haltijalla ja vähittäismyynti- ja anniskelupaikan osalta kunnallisella alkoholitarkastajalla.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Tämän lain voimaantullessa sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

2.

Laki

sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaalihuollon hallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1950 annetun lain (34/50) 15 §:n 2 momentti ja 17 §, näistä 15 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (26/71), sekä

muutetaan 16 §:n 1 momentti ja 22 §:n 4 momentti näin kuuluviksi:

16 §.

Kunnan sosiaaliohjesäännössä on tarkemmin määrättävä, miten sosiaalihuolto paikallisia oloja silmällä pitäen ja muutoin tarkoituksenmukaisesti on järjestettävä. Ehdotuksen ohjesäännöksi valmistaa sosiaalilautakunta ja sen hyväksyy kunnallisvaltuusto, minkä jälkeen se on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Ohjesääntö on vahvistettava muuttamatta tai, jos se on lainvastainen tai epätarkoituksenmukainen, palautettava valtuuston uudelleen käsiteltäväksi. Samoin on meneteltävä ohjesääntöä muutettaessa. Jollei lääninhallitus katso voivansa vahvistaa valtuuston uuttakaan päätöstä, ohjesääntö on alistettava sosiaalihallituksen vahvistettavaksi.

— — — — — — — — — — — — — —

22 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Muutoksenhausta lääninhallituksen ja sosiaalihallituksen päätöksiin on säädetty erikseen. Sosiaalihallituksen 16 §:n nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

3.

Laki
huoltoapulain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä helmikuuta 1956 annetun huoltoapulain 27 §:n 1 momentti 59 § ja 61 §:n 2 momentti sellaisena kuin niistä ovat 27 §:n 1 momentti 24 päivänä marraskuuta 1972 annetussa laissa (766/72), 59 § 10 päivänä huhtikuuta 1970 annetussa laissa (275/70) ja 61 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1974 annetussa laissa (331/74), näin kuuluviksi:

27 §.

Edellä 18 §:ssä tarkoitetun laitoksen tai sen osaston perustamis- tai muutossuunnitelmasta ja rakennuspiirustuksista on hankittava lääninhallituksen lausunto. Jäljempänä 60 §:n 2 momentissa tarkoitetun lainan myöntämisen edellytyksenä on kuitenkin, että sosiaalihallitus on hyväksynyt perustamis- tai muutossuunnitelman ja rakennuspiirustukset.

— — — — — — — — — — — — — —

59 §.

Yksityiset ja seurakuntien vanhainkodit ja niihin verrattavat laitokset ovat sosiaalihallituksen ja lääninhallituksen valvonnassa. Laitoksen perustamis- tai muutossuunnitelmalle sekä piirustuksille ja ohjesäännölle on ennen laitoksen toiminnan alkamista hankittava lääninhallituksen hyväksyminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun laitoksen hyväksyy käyttöön otettavaksi lääninhallitus, jonka on tehtävä tästä ilmoitus asianomaisen kunnan sosiaalilautakunnalle.

Jos laitoksen rakennuksissa tai toiminnassa ilmenee epäkohtia, jotka estävät laitoksen tarkoituksenmukaisen toiminnan eikä korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, lääninhallitus voi määrätä laitoksen toiminnan keskeytettäväksi joko osaksi tai kokonaan, kunnes korjaus on saatu aikaan.

61 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Lääninhallitus suorittaa kunnalle valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan valtion varoista vähintään puolet mustalaisväestöön kuuluville henkilöille annetun huoltoavun ja heitä koskevien lastensuojelutoimenpiteiden kustannuksista. Valtioneuvosto antaa myös määräykset korvauksen hakemisesta ja suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

4.

Laki
lastensuojelulain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 17 päivänä tammikuuta 1936 annetun lastensuojelulain (52/36) 23 §:n 2 momentti, sekä

muutetaan 17 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 5 momentti, 23 §:n 1 momentti, 32 §:n 3 momentti ja 33 §:n 2 momentti sekä 51 §, näistä 51 § sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1035/74), näin kuuluviksi:

17 §.

Sosiaalilautakunnan päätös, jolla lapsi tai nuori henkilö on määrätty otettavaksi lautakunnan huostaan, on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Jos lapsen vanhemmat, holhooja tai uskottu mies on tyytymätön lääninhallituksen päätökseen, on asianomaisella oikeus valittaa sosiaalihallitukseen 30 päivässä päätöksestä tiedon saatuaan.

— — — — — — — — — — — — — —

20 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Jos lapsi tai nuori henkilö 8 §:n 2 momentissa mainitusta syystä on otettu lautakunnan huostaan ja lautakunta harkitsee, ettei häntä voida tyydyttävästi kasvattaa yksityisessä kodissa tai lastenkodissa, eikä hän tarvitse tämän pykälän 4 momentissa edellytettyä hoitoa, on lautakunnan huolehdittava hänen sijoittamisestaan kasvatuslaitokseen.

23 §.

Kun sosiaalilautakunnan huostaan otetun lapsen tai nuoren henkilön ei enää katsota olevan kodin ulkopuolella annettavan hoidon ja kasvatuksen tarpeessa, on hänen pitämisensä lautakunnan huostassa lopetettava. Tästä päättää kasvatuslaitoksen oppilaaseen nähden johtajan esityksestä sosiaalilautakunta.

— — — — — — — — — — — — — —

32 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Lastensuojelulaitoksella tulee olla lääninhallituksen hyväksymä ohjesääntö.

33 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Edellä 1 momentissa tarkoitetun laitoksen hyväksyy käyttöön otettavaksi lääninhallitus.

— — — — — — — — — — — — — —

51 §.

Sosiaalilautakunnan 20, 23, 25 ja 28 §:n nojalla tekemästä päätöksestä on asianomaisella oikeus valittaa lääninhallitukseen 30 päivässä päätöksestä tiedon saatuaan.

Sosiaalihallituksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, 39 §:n nojalla annettua päätöstä lukuun ottamatta, ei saa hakea valittamalla muutosta. Muutoksenhausta lääninoikeuden päätökseen 41 §:ssä tarkoitetussa asiassa on vastaavasti voimassa, mitä huoltoapulain 56 a §:ssä ja 57 §:n 2 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

5.

Laki

lastenkotien valtionavusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lastenkotien valtionavusta 30 päivänä joulukuuta 1949 annetun lain (852/49) 3 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

3 §.

Lastenkoti saa valtionapua vuosimenoihin lasta ja vuorokautta kohti sosiaalihallituksen tulo- ja menoarvion puitteissa vahvistaman määrän, joka voi olla 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetulle tavalliselle lastenkodille enintään kolmannes ja muulle lastenkodille enintään puolet valtionapua saavien lastenkotien keskimääräisistä hoitopäiväkustannuksista valtionavun myöntämistä edeltäneenä vuonna.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

6.

Laki

vajaamielislain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 7 päivänä maaliskuuta 1958 annetun vajaamielislain (107/58) 6 §, 8 §, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 ja 3 momentti sekä 29 §:n 1 momentti sekä

lisätään lain 31 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1974 annetulla lailla (1036/74), uusi 5 momentti ja lakiin uusi 33 a §, seuraavasti:

6 §.

Vajaamielislaitoksella tulee olla johtokunta, johtaja ja vastuunalainen lääkäri sekä lisäksi tarpeen mukaan muuta henkilökuntaa.

8 §.

Kunnallisen ja yksityisen vajaamielislaitoksen perustamiseen on saatava sosiaali- ja terveysministeriön lupa. Laitoksen piirustukset on alistettava sosiaalihallituksen ja ohjesääntö lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Vajaamielislaitosta ei saa ottaa käyttöön ennen kuin lääninhallitus on sen hyväksynyt tarkoitukseensa.

15 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jos vajaamielinen on katsottava itselleen tai ympäristölleen vaaralliseksi tahi hänet on todettu irtolaiseksi taikka jos hän on osoittanut vahvasti rikollisia taipumuksia tai hänen on katsottava muiden näihin verrattavien painavien syiden vuoksi olevan tutkimuksen tai laitoshoidon tarpeessa, hänet voidaan 1 momentissa mainitun lautakunnan esityksestä ottaa vajaamielislaitokseen tutkittavaksi tai sijoittaa tämän lain edellyttämään laitoshuoltoon ilman hänen omaa, hänen vanhempiensa tai holhoojansa suostumustakin. Tällöin on vajaamielishuoltoon ottamista koskeva päätös viivytyksettä alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

16 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Vajaamielislaitoksen johtajan on otettava laitoshuollon lopettaminen harkittavakseen myös sosiaalilautakunnan esityksestä sekä vajaamielisen vanhempien tai holhoojan anomuksesta. Jollei laitoshuollon lopettamiseen suostuta, on asia alistettava lääninhallituksen ratkaistavaksi.

Vajaamielislaitokseen 15 §:n 2 momentin nojalla huollettavaksi otetun vajaamielisen laitoshuollon lopettamisesta päättää laitoksen johtajan esityksestä lääninhallitus.

29 §.

Vajaamielislaitos on velvollinen antamaan sosiaalihallitukselle ja lääninhallitukselle tiedot laitoksessa hoidettavien lukumäärästä ja muista tarpeellisista seikoista.

— — — — — — — — — — — — — — — —

31 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Sosiaalihallituksen 8 §:n nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

33 a §.

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa, jotka koskevat kunnallista vajaamielislaitosta, on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

7.

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/73) 2 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 momentti, 13 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 23 §:n 3 momentti, 26 § ja 31 §, sellaisina kuin niistä ovat 26 § osittain muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla ja 31 § mainitussa laissa (588/75), näin kuuluviksi:

2 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin lasten päivähoidon yleistä kehittämistä varten on tarpeen, voidaan sosiaalihallituksen suostumuksella järjestää muutakin kuin 1 §:ssä tarkoitettua toimintaa.

3 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Päiväkoti tai sen osa voidaan sosiaalihallituksen suostumuksella järjestää lasten erityisen hoidon tai kasvatuksen tarpeen perusteella *erityispäiväkodiksi.*

— — — — — — — — — — — — — — —

13 §.

Päivähoitosuunnitelman hyväksyy kunnallisvaltuusto ja vahvistaa lääninhallitus, jolle suunnitelma on alistettava valtakunnallisessa suunnitelmassa määrätyssä ajassa.

Suunnitelma on vahvistettava muuttamatta, kuitenkin siten, että siihen voidaan tehdä oikaisunluonteisia korjauksia. Jos suunnitelma on lain tai asetuksen vastainen tai epätarkoituksenmukainen tai jos se ei sovellu sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan, se on palautettava uudelleen kunnallisvaltuuston käsiteltäväksi. Jos lääninhallitus katsoo, ettei valtuuston uuttakaan päätöstä voida edellä sanotulla perusteella vahvistaa, on asia alistettava sosiaalihallituksen päätettäväksi. Jollei sosiaalihallituskaan katso voivansa suunnitelmaa vahvistaa, on sosiaalihallituksen alistettava asia sosiaali- ja terveysministeriön lopullisesti päätettäväksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

14 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Päivähoito-ohjesäännön ja siihen tehtävän muutoksen hyväksyy kunnallisvaltuusto ja vahvistaa lääninhallitus.

23 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Lääninhallitus voi myöntää erityisestä syystä valtionosuutta lasten päivähoitoon määräajaksi, vaikka 1 momentin 2 kohdassa säädettyä ehtoa ei ole täytetty.

26 §.

Jos päivähoitotoiminnassa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä taikka vahvistettua päivähoitosuunnitelmaa tahi jos toiminnassa ilmenee epäkohtia eikä korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, valtionosuuden suorittamisesta huolehtiva viranomainen voi keskeyttää valtionosuuden suorittamisen tai lopettaa ennakon maksamisen. Milloin lasten hoidon kannalta on välttämätöntä, lääninhallitus voi määrätä toiminnan keskeytettäväksi joko osaksi tai kokonaan, kunnes korjaus on saatu aikaan.

31 §.

Muutoksenhausta lääninhallituksen ja sosiaalihallituksen päätökseen on säädetty erikseen. Sosiaalihallituksen 14 §:n nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Lain 13 ja 31 §:ää sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran vahvistettaessa vuosia 1980—84 koskevia suunnitelmia. Siihen saakka noudatetaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

8.

Laki
kasvatusneuvolalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä heinäkuuta 1971 annetun kasvatusneuvolalain (568/71) 2 ja 6 § sekä 7 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 kohta ja 19 §:n 2 momentti,

näistä 9 §:n 2 kohta sellaisena kuin se on 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (590/75), näin kuuluviksi:

2 §.

Kasvatusneuvolalla tulee olla lääninhallituksen vahvistama ohjesääntö.

6 §.

Kasvatusneuvolatoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaalihallitukselle. Läänin alueella kasvatusneuvolatoimintaa johtaa, ohjaa ja valvoo sosiaalihallituksen alaisena lääninhallitus.

Kasvatusneuvola on velvollinen antamaan sosiaalihallitukselle ja lääninhallitukselle niiden pyytämiä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

7 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Lääninhallitus voi kieltää kasvatusneuvolan toiminnan joko osaksi tai kokonaan, jos se on vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä tahi jos neuvolan toiminnassa ilmenee epäkohtia eikä korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut.

9 §.

Valtionavun myöntämisen edellytyksenä on:

— — — — — — — — — — — — — — — — —

2) että läänihallitus on hyväksynyt kasvatusneuvolan tarkoituksensa;

— — — — — — — — — — — — — — — — —

19 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaali- ja terveysministeriössä tai sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

9.

Laki
irtolaislain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1936 annetun irtolaislain 27 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (562/71), näin kuuluviksi:

27 §.

Irtolaisen lopullisesta päästämisestä työlaitoksesta ennen 10 §:n 1 momentissa edellytettyjen pisimpien määräaikojen päättymistä, niin myös ehdollisesti päästetyn laitokseen palauttamisesta päättää lääninhallitus. Esityksen laitoksesta päästämisestä tekee laitoksen johtokunta.

Irtolaisen ehdollisesta päästämisestä työlaitoksesta päättää laitoksen johtokunta. Lääninhallitus voi kuitenkin johtokunnan kielteisen päätöksen estämättä määrätä irtolaisen päästettäväksi ehdollisesti laitoksesta.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Lääninhallituksen tai työlaitoksen johtokun-

nan 1 tai 2 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

10.

Laki

päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta 10 päivänä helmikuuta 1961 annetun lain (96/61) 11 §:n 6 momentti, 27 §:n 2 momentti, 29 §:n 2 ja 4 momentti, 31 §:n 4 momentti, 33 §, 35 §:n 4 momentti, 35 a §:n 4 momentin 2 ja 3 kohta sekä 35 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 6 momentti, 29 §:n 2 ja 4 momentti, 33 § ja 35 §:n 4 momentti 25 päivänä elokuuta 1962 annetussa laissa (460/62), 27 §:n 2 momentti ja 31 §:n 4 momentti 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1038/74) ja 35 a §:n 4 momentin 2 ja 3 kohta sekä 35 b 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1108/74), näin kuuluviksi:

11 §.

Tarkempia määräyksiä huoltolan toiminnasta ja sen sisäisestä järjestyksestä annetaan huoltolan ohjesäännössä, jonka lääninhallitus vahvistaa.

27 §.

Huollettavan toimittamisesta huoltolahoidon asemesta 15 §:n 2 momentissa mainitussa tarkoituksessa sairaalaan tai muuhun vastaavaan hoitolaitokseen päättävät:

1) kun huoltolaan määräämisen syynä on ollut huollettavan vaarallisuus, lääninoikeus;

2) edellä 21 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa sanotussa lainkohdassa mainitut henkilöt yhdessä; sekä

3) muissa tapauksissa sosiaalilautakunta. Huollettavan siirtämisestä toiseen huoltolaan taikka huoltolasta sairaalaan tai muuhun vastaavaan hoitolaitokseen päättää, kun huollettava suostuu siirtoon, huoltolan johtaja sosiaalihallituksen antamien yleisten ohjeiden mukaan, ja muulloin lääninhallitus huoltolan johtokunnan esityksestä. Huoltolan johtajan on päättämästään siirrosta heti ilmoitettava lääninhallitukselle. Hoitopaikan varaaminen sairaalasta tai muusta hoitolaitoksesta kuuluu sen kunnan sosiaalilautakunnalle, josta huollettava on toimitettu huoltolaan.

29 §.

Huollettavan ehdollisesta samoin kuin lopullisesta päästämisestä huoltolasta päättää huoltolan johtokunta, jollei sitä ole laitoksen ohjesäännössä määrätty johtajan tehtäväksi. Lääninhallitus voi johtokunnan tai johtajan kielteisen päätöksen estämättä määrätä huollettavan päästettäväksi huoltolasta.

Huoltolasta tai 3 momentissa mainitusta muusta laitoksesta ehdollisesti päästetyn palauttamisesta sinne päättää sosiaalilautakunnan, poliisipäällikön tai laitoksen johtajan esityksestä lääninhallitus.

31 §.

Muuhun tämän lain nojalla annettuun lääninhallituksen tai lääninoikeuden päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

33 §.

Huoltolan johtokunnan tai johtajan, poliisipäällikön tahi laitoksen johtavan lääkärin tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

35 §.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut hoitokustannukset suoritetaan huoltolan osalta hoito-

päivämaksuina. Hoitopäivämaksun vahvistaa sosiaalihallitus, joka myös antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten laskemisesta ja tilityksestä. Lääninhallitus voi, huomioon ottaen huollettavan taloudellisen aseman, harkintansa mukaan alentaa sellaisen valtion huoltolassa hoidettavana olevan edellä 2 momentissa tarkoitetun huollettavan hoitopäivämaksua, jolle sosiaalilautakunta ei ole antanut maksusitoumusta, tai erityisten syiden niin vaatiessa kokonaan vapauttaa hänet hoitopäivämaksun suorittamisesta.

35 a §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Sen lisäksi, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa on säädetty, on valtionosuuden suorittamisen edellytyksenä:

— — — — — — — — — — — — — — — — —

2) että toimintayksikön palveluksista peritään sosiaalihallituksen vahvistamien perusteiden mukainen maksu;

3) että toimintayksiköllä on lääninhallituksen vahvistama ohjesääntö;

— — — — — — — — — — — — — — — — —

35 b §.

Jos 11 a §:ssä tarkoitetun toimintayksikön toiminnassa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä, voi valtionosuuden suorittamisesta huolehtiva viranomainen keskeyttää valtionosuuden suorittamisen tai lopettaa sen ennakon maksamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääninoikeudessa, sosiaalihallituksessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

11.

Laki

kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kunnallisesta kodinhoitoavusta 6 päivänä toukokuuta 1966 annetun lain (270/66) 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

Kodinhoitotoimintaa varten kunnallisvaltuuston on hyväksyttävä ohjesääntö, jonka lääninhallitus vahvistaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaalihallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

12.

Laki

kansanterveyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 3 §, 5 §:n 2 momentti, 15 §:n 3 momentti, 19 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 3 momentti, 32 §, 40 § ja 47 §:n 4 momentti,

näistä 32 § sellaisena kuin se on 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (592/75), sekä

lisätään 47 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

3 §.

Lääkintöhallituksen tulee kunakin vuonna laatia *valtakunnallinen suunnitelma* tämän lain tarkoittaman kansanterveystyön järjestämisestä viittä seuraavaa kalenterivuotta varten. Suunnitelma ja siihen tehtävät muutokset on alis-

tettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi, joka samalla määrää, milloin kuntien on alistettava tähän soveltuva 19 §:ssä tarkoitettu toimintasuunnitelma lääninhallitukselle.

5 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunnat voivat lääkintöhallituksen suostumuksella yhdessä huolehtia 1 momentissa tarkoitetusta toiminnasta perustamalla tätä tehtävää varten kuntainliiton. Lääninhallituksen suostumuksella kunta voi naapurikunnan kanssa sopia myös siitä, että tämä hoitaa osan 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista.

— — — — — — — — — — — — — — —

15 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunta voi myös tehdä lääninhallituksen suostumuksella työnantajien ja muiden kuin 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten kanssa sopimuksen työnantajalle tai oppilaitokselle kuuluvan terveydenhuollon suorittamisesta kunnan terveyskeskuksen toimesta.

19 §.

Terveyslautakunnan on kunakin vuonna laadittava 14 §:ssä tarkoitettua kansanterveystyötä varten viittä seuraavaa kalenterivuotta varten *toimintasuunnitelma.* Toimintasuunnitelman tulee soveltua valtioneuvoston 3 §:n nojalla vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan. Toimintasuunnitelman tulee, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, sisältää yksityiskohtainen selonteko kunnan kansanterveystyön laajuudesta, toimintatavoitteista ja toimintaan liittyvistä perustamis- ja käyttökustannuksista. Toimintasuunnitelman hyväksyy kunnallisvaltuusto ja vahvistaa lääninhallitus, jolle suunnitelma on alistettava valtioneuvoston 3 §:n nojalla määräämässä ajassa.

Toimintasuunnitelma tulee vahvistaa muuttamatta, kuitenkin siten, että siihen voidaan tehdä oikaisunluonteisia korjauksia. Jos toimintasuunnitelma on lain tai asetuksen vastainen tai jos se ei sovellu valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan taikka on muutoin epätarkoituksenmukainen, se on palautettava uudelleen käsiteltäväksi. Mikäli lääninhallitus katsoo, ettei valtuuston uuttakaan päätöstä voida edellä sanotulla perusteella vahvistaa, on asia alistettava lääkintöhallituksen päätettäväksi. Jollei lääkintöhallituskaan katso voivansa suunnitelmaa vahvistaa, on lääkintöhallituksen alistettava asia valtioneuvoston lopullisesti päätettäväksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

20 §.

Ohjesäännön ja siihen tehtävän muutoksen hyväksyy kunnallisvaltuusto ja vahvistaa lääninhallitus.

32 §.

Lääkintöhallitus myöntää hakemuksesta valtionavustusta kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko ja jolle tästä laista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta.

40 §.

Terveyskeskuksen toimitiloja ei saa ottaa käyttöön, ennenkuin lääninhallitus on hyväksynyt ne tarkoitukseensa ja, mikäli on kysymys sairaansijoista, vahvistanut niiden lukumäärän.

47 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Muutoksenhausta lääninhallituksen ja lääkintöhallituksen päätökseen on säädetty erikseen. Lääkintöhallituksen 20 §:n 3 momentin nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Lain 3 ja 19 §:n säännöksiä sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran vahvistettaessa vuosia 1980—84 koskevia toimintasuunnitelmia. Siihen saakka noudatetaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaantullessa sosiaali- ja terveysministeriössä, lääkintöhallituksessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

13.

Laki

kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kansanterveyslain voimaanpanosta 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain (67/72) 10 § näin kuuluvaksi:

10 §.

Terveyskeskuksen toimitiloina saadaan, hankkimatta kansanterveyslain 40 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä, käyttää vastaavassa tarkoituksessa ennen sanotun lain voimaantuloa olleita toimitiloja. Terveyskeskuksen sairaansijojen lukumäärälle on kuitenkin hankittava lääninhallituksen vahvistus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

14.

Laki

sairaanhoitotoimen harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sairaanhoitotoimen harjoittamisesta 31 päivänä lokakuuta 1962 annetun lain (554/62) 1 §:n 2 momentti ja 2 § näin kuuluviksi:

1 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Milloin 1 momentin edellyttämään tehtävään ei voida sairaanhoitolaitokseen saada henkilöä, jolla on tämän tehtävän edellyttämä koulutus, tai muusta erityisestä syystä, lääninhallitus voi sairaanhoitolaitoksen esityksestä sallia, että tehtävään voidaan toistaiseksi ottaa muukin henkilö, jolla käytännössä saavutetun kokemuksen tai muiden seikkojen perusteella katsotaan olevan riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen. Sairaanhoitolaitoksella on oikeus, alistamatta asiaa lääninhallituksen hyväksyttäväksi, ottaa 1 momentin edellyttämässä tehtävässä toimivan henkilön sijaiseksi enintään 6 kuukauden ajaksi kerrallaan henkilö, jolla ei ole tämän tehtävän edellyttämää koulutusta, mikäli sijainen toimii työssään välittömästi sellaisen henkilön valvonnan alaisena, jolla on vähintään kysymyksessä olevaan tehtävään määrätty koulutus.

— — — — — — — — — — — — — —

2 §.

Sairaanhoitotoimen harjoittaja on toimintaansa harjoittaessaan lääkintöhallituksen ja lääninhallituksen valvonnan alainen sekä velvollinen noudattamaan, mitä lääkintöhallitus tai lääninhallitus voimassa olevien säännösten nojalla määrää, ja antamaan lääkintöhallitukselle tai lääninhallitukselle ilmoituksia, selityksiä ja selvityksiä. Lääninhallituksella on myös oikeus tehdä lääkintöhallitukselle esityksiä 5 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

15.

Laki

terveydenhoitolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä elokuuta 1965 annetun terveydenhoitolain (469/65) 2 §, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 38 §:n 1 momentti, 79 §:n 1 momentti ja 81 § näin kuuluviksi:

2 §.

Lääninhallituksen tehtävänä on läänin alueella johtaa ja valvoa yleistä terveydenhoitoa.

10 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Milloin päävirkaista terveystarkastajaa ei kunnan pienuuden vuoksi tai muusta syystä ole pidettävä tarpeellisena, lääninhallitus voi antaa luvan siihen, että kunnassa on vain terveystarkastajan sivuvirka tai että terveystarkastajan tehtävät ovat yhdistetyt kunnan muuhun virkaan. Lääninhallituksen suostumuksella voi kahdella tai useammalla kunnalla olla yhteinen terveystarkastajan virka.

— — — — — — — — — — — — — — — —

14 §.

Terveydenhoitojärjestyksen hyväksyy kunnallisvaltuusto. Se on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

— — — — — — — — — — — — — — — —

36 §.

Kaupungilla ja kauppalalla on oltava jokaista alkavaa 2 000 asukasta sekä maalaiskunnalla jokaista alkavaa 4 000 asukasta kohti sairaalassa yksi sairaansija, jolla voidaan tarvittaessa hoitaa tartuntatautipotilasta. Näiden sairaansijojen sijoittaminen on esitettävä lääninhallituksen hyväksyttäväksi.

— — — — — — — — — — — — — — — —

38 §.

Erittäin vaaralliseen tartuntatautiin sairastunutta henkilöä on hoidettava sitä varten eristettävällä lääninhallituksen hyväksymällä hoitopaikalla.

— — — — — — — — — — — — — — — —

79 §.

Jos hautausmaan havaitaan aiheuttavan terveydellistä haittaa, voi lääninhallitus velvoittaa hautausmaan omistajan poistamaan epäkohdat tai, jollei se ole mahdollista, kieltää hautauksien toimittamisen tähän hautausmaahan.

— — — — — — — — — — — — — — — —

81 §.

Milloin pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen tartuntataudin leviämisen tai muun erityisen terveysvaaran ehkäisemiseksi voi lääkintöhallitus tai läänin alueella lääninhallitus antaa välttämättömät määräykset sanotuista toimenpiteistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa tai korkeimmassa hallintooikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

16.

Laki

rokotuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä kesäkuuta 1951 annetun rokotuslain (361/51) 6 § ja 7 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

6 §.

Kunnallisena rokottajana voi toimia terveyskeskuksen lääkäri tai muu kunnan siihen tehtävään ottama laillistettu lääkäri. Terveyslautakunta voi kuitenkin oikeuttaa asianmukaisen rokotuskoulutuksen saaneen terveyden- tai sai-

raanhoitajan toimittamaan rokotuksia kunnissa terveyskeskuksen lääkärin tai kunnan rokotustehtäviä suorittamaan ottaman lääkärin valvonnassa.

7 §.

Kun rokotus toimitetaan 1 momentissa mainitussa erityisessä rokotustilaisuudessa, on rokottajalle suoritettava lääkintöhallituksen määräämä palkkio, joka korvataan valtion varoista. Korvauksen suorittaa lääninhallitus. Kunta on velvollinen toimittamaan ja kustantamaan rokottajalle kuljetuksen sanottuun tilaisuuteen ja sieltä takaisin sekä järjestämään ja kustantamaan rokotusta varten tarvittavan huoneiston.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

17.

Laki

tuberkuloosilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1960 annetun tuberkuloosilain (355/60) 31 § ja 37 §, näistä 31 § sellaisena kuin se on 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (599/75), ja *lisätään* 38 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

31 §.

Lääkintöhallitus voi 26 §:ssä mainitun valtionosuuden ja -avustuksen lisäksi myöntää hakemuksesta valtionavustusta kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko ja jolle tästä laista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta.

37 §.

Keskusparantolan, tuberkuloositoimiston, tämän lain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen erikoislaitosten ja lääkärien ohjesäännöt on alistettava lääninhallituksen vahvistettaviksi.

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on.

38 §.

Lääninhallituksen 37 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääkintöhallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lääkintöhallituksen edellä 2 momentin nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa, sosiaali- ja terveysministeriössä ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

18.

Laki

mielisairaslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 2 päivänä toukokuuta 1952 annetun mielisairaslain (187/52) 6 §:n 2 momentti, 28, 29 ja 31 §, 38 §:n 2 momentti ja 47 §,

näistä 47 § sellaisena kuin se on 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (601/75), ja

lisätään lakiin uusi 32 a § seuraavasti:

6 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Mielisairaanhoitokodin sairaanhoidon tulee olla lääninhallituksen hyväksymän lääkärin valvonnan alaisena. Milloin perhehoito on järjestetty laitoksen yhteyteen valvoo sitä laitoksen lääkäri.

28 §.

Omasta hakemuksestaan mielentilan tutkimusta varten sairaalaan otettu henkilö on viipymättä sieltä poistettava, kun hän sitä vaatii. Jos vastuunalainen lääkäri kuitenkin katsoo sellaisen henkilön poistamisesta koituvan vaaraa yleiselle turvallisuudelle tai tutkittavalle itselleen eikä ole takeita siitä, että hänet siirretään hoitoon muuhun mielisairaalaan, tulee lääkärin alistaa asia lääninhallituksen ratkaistavaksi.

29 §.

Milloin 23 §:n perusteella mielisairaalaan tutkittavaksi otettu henkilö tutkimuksen päätyttyä sairaalan vastuunalaisen lääkärin käsityksen mukaan ei ole mielisairaalahoidon tarpeessa, on lääkärin viipymättä ilmoitettava tästä sille viranomaiselle, jonka toimesta henkilö on otettu tutkittavaksi, ja ellei tällä ole aihetta toimenpiteeseen tutkittavaan nähden, on hänet heti poistettava sairaalasta. Jos taas lääkäri katsoo tutkittavan tarvitsevan hoitoa mielisairaalassa, tulee hänen alistaa asia lääninhallituksen ratkaistavaksi sekä ilmoittaa asianomaiselle viranomaiselle, tuleeko tutkittava jäämään sairaalaan vai ei.

31 §.

Jos 25 §:n perusteella mielisairaalaan tutkittavaksi otettu henkilö tutkimuksen päätyttyä vastuunalaisen lääkärin käsityksen mukaan ei ole mielisairaalahoidon tarpeessa, on hänet poistettava viipymättä sairaalasta, mutta jos lääkäri katsoo sellaisen hoidon tarpeelliseksi, tulee hänen alistaa asia lääninhallituksen ratkaistavaksi.

32 a §.

Toimivaltainen edellä 28, 29 ja 31 §:ssä tarkoitetuissa asioissa on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on.

38 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Laitoksessa olevan kirjoitukset lääninhallitukselle, lääkintöhallitukselle, sosiaali- ja terveysministeriölle, oikeuskanslerin virastolle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle sekä näiden viranomaisten kirjeet hänelle on kuitenkin aina toimitettava perille, niin myös laitoksessa olevan kirjeet holhoojalleen ja tämän kirjeet hänelle, jollei kysymyksessä ole rikoksesta syytetty, jolloin on meneteltävä niinkuin 1 momentissa on säädetty.

47 §.

Lääkintöhallitus voi 43 §:ssä mainitun valtionosuuden lisäksi myöntää hakemuksesta valtionavustusta kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko ja jolle tästä laista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

19.

Laki

sukupuolitautilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 25 päivänä tammikuuta 1952 annetun sukupuolitautilain (52/52) 5 §, 10 §:n 2 momentti sekä 12 §:n 3 ja 4 momentti näin kuuluviksi:

5 §.

Milloin tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi on tarpeen, voi lääninhallitus päättää, että määrätyillä paikkakunnilla on tietyissä laitoksissa tai aluksissa toimitettava sukupuolitaudin toteamiseksi tarkastuksia, joihin jokainen, jota määräys koskee, on velvollinen osallistumaan, jollei hän lääkärintodistuksella osoita, ettei hän sairasta sukupuolitautia.

10 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kunnalla on oikeus lääninhallituksen luvalla järjestää tässä laissa säädettyjä tarkastuksia myös muiden maksuttomien terveystarkastusten yhteydessä.

— — — — — — — — — — — — — — — —

12 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Edellä 1 momentissa tarkoitetun poliklinikan johtavaksi lääkäriksi on, mikäli mahdollista, valittava sukupuolitautien erikoislääkäri tai niiden hoitoon erityisesti perehtynyt lääkäri.

Sukupuolitautien poliklinikka on sijoitettava lääninhallituksen hyväksymään huoneistoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

20.

Laki

kunnallisista yleissairaaloista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnallisista yleissairaaloista 29 päivänä lokakuuta 1965 annetun lain (561/65) 6 ja 6 a §, 6 b §:n 1, 3 ja 4 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 40 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 a § ja 6 b §:n 1, 3 ja 4 momentti 11 päivänä heinäkuuta 1972 annetussa laissa (550/72) ja 40 § 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (595/75), sekä

lisätään 44 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

6 §.

Keskus-, alue- ja paikallissairaalain toimintaa ohjaa ja valvoo lääkintöhallitus ja sen alaisena lääninhallitus.

Keskussairaalaa ei saa ottaa käyttöön, ennen kuin lääkintöhallitus on hyväksynyt sen tarkoitukseensa, eikä alue- ja paikallissairaalaa, ennen kuin lääninhallitus on hyväksynyt sen tarkoitukseensa ja lääkintöhallitus vahvistanut sairaalan sairaansijojen luvun.

6 a §.

Lääkintöhallituksen tulee kunakin vuonna laatia viittä seuraavaa kalenterivuotta varten valtakunnallinen suunnitelma sairaanhoidon järjestämisestä tässä laissa tarkoitetuissa keskussairaalapiirien alueilla olevissa sairaaloissa sekä keskussairaalaapiirien alueella sijaitsevissa keskusparantoloissa ja mielisairaaloissa. Suunnitelma ja siihen tehtävät muutokset on alistettava hyväksyttäviksi valtioneuvostolle, joka samalla

määrää, milloin keskussairaalapiirin kuntainliiton on alistettava tähän soveltuva 6 b §:ssä tarkoitettu toimintasuunnitelma lääninhallitukselle.

6 b §.

Keskussairaalan kuntainliiton tulee yhdessä 6 a §:ssä tarkoitettuja sairaaloita ylläpitävien kuntainliittojen kanssa laatia sanotussa pykälässä mainittuja ajanjaksoja varten hyväksyttyyn valtakunnalliseen suunnitelmaan soveltuva toimintasuunnitelma sairaanhoidon järjestämisestä piirinsä alueella olevissa mainitussa pykälässä tarkoitetuissa sairaaloissa. Siitä, mitä toimintasuunnitelman tulee sisältää, kuin myös sen käsittelyjärjestyksestä kuntainliitossa, säädetään asetuksella. Toimintasuunnitelman vahvistaa lääninhallitus, jolle suunnitelma on alistettava valtioneuvoston 6 a §:n nojalla määräämässä ajassa.

— — — — — — — — — — — — — — —

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on kaikille kunnille, joita suunnitelma koskee, varattava tilaisuus esittää sitä koskevat omat ehdotuksensa, minkä lisäksi kuntia on kuultava ennen suunnitelman vahvistamista. Kuntien ehdotukset ja lausunnot on saatettava lääninhallituksen tietoon.

Toimintasuunnitelma tulee vahvistaa muuttamatta. Suunnitelmaan voidaan kuitenkin tehdä oikaisunluonteisia korjauksia. Jos toimintasuunnitelma on lain tai asetuksen vastainen tai jos se ei sovellu valtioneuvoston hyväksymään valtakunnalliseen suunnitelmaan taikka on muutoin epätarkoituksenmukainen, se on palautettava uudelleen käsiteltäväksi. Jos lääninhallitus katsoo, ettei liittovaltuuston uuttakaan päätöstä voida edellä sanotulla perusteella vahvistaa, on asia alistettava lääkintöhallituksen päätettäväksi. Jollei lääkintöhallituskaan katso voivansa suunnitelmaa vahvistaa, on lääkintöhallituksen alistettava asia valtioneuvoston lopullisesti päätettäväksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

20 §.

Keskussairaalapiirin kunta voi lääninhallituksen suostumuksella lunastaa sairaansijan keskussairaalasta toiselta kunnalta tai kuntainliitolta. Lupaa sairaansijan lunastamiseen kuntainliitolta ei ole annettava, jos jäsenkuntien sairaansijojen lukumäärä luovutuksen jälkeen ylittäisi 90 prosenttia lääkintöhallituksen hyväksymästä keskussairaalan sairaansijojen kokonaismäärästä.

— — — — — — — — — — — — — — —

40 §.

Lääkintöhallitus myöntää hakemuksesta valtionavustusta kunnalle, jonka taloudellinen kantokyky on heikko ja jolle tästä laista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta rasitusta.

44 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on. Kuntainliiton kotipaikan lääninhallitus antaa myös 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Lain 6 a ja 6 b §:n säännöksiä sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran vahvistettaessa vuosia 1980—84 koskevia toimintasuunnitelmia. Siihen saakka noudatetaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa tai sosiaali- ja terveysministeriössä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

21.

Laki

yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista 24 päivänä heinäkuuta 1964 annetun lain (426/64) 2 §:n 1 momentti ja 4 §:n 1 momentti sekä 5 ja 6 § näin kuuluviksi:

2 §.

Lääkintöhallitus voi antaa luvan yksityisen sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksen perustamiseen, jos laitos on väestön terveydenhuollon kannalta tarpeellinen.

— — — — — — — — — — — — — — —

4 §.

Laitoksella tulee olla lääninhallituksen hyväksymä johtaja ja sen sairaanhoito- ja tutkimustoiminnan tulee tapahtua lääninhallituksen hyväksymän vastaavan lääkärin johdon ja valvonnan alaisena.

— — — — — — — — — — — — — — —

5 §.

Laitoksella tulee olla ohjesääntö, jossa on tarkemmat määräykset sen toiminnasta. Ohjesääntö on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

6 §.

Laitosta tai sen osaa ei saa ottaa käyttöön ennen kuin lääninhallitus on hyväksynyt sen tarkoitukseensa ja, milloin kysymyksessä on sairaanhoitolaitos, lääkintöhallitus vahvistanut sen sairaansijojen luvun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

22.

Laki

apteekkilaitoksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan apteekkilaitoksesta 4 päivänä tammikuuta 1928 annetun lain (4/28) 9 §, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 18 §:n 2 ja 3 momentti sekä 35 a §,

sellaisena kuin niistä ovat 9 § 2 päivänä marraskuuta 1956 annetussa laissa (547/56) ja 35 a § 7 päivänä helmikuuta 1947 annetussa laissa (91/47), näin kuuluviksi:

9 §.

Apteekkari on velvollinen keskeytymättä ylläpitämään apteekkiliikettä. Lääninhallitus voi kuitenkin myöntää apteekkarille helpotuksen apteekin aukioloaikaan, jos siitä ei aiheudu merkittävää haittaa lääkkeiden saannille.

12 §.

Apteekkari on velvollinen pitämään palveluksessaan tarpeellisen määrän farmaseuttisen tutkinnon suorittaneita apulaisia. Lääninhallitus voi määrätä apteekissa tarvittavien farmaseuttisen tutkinnon suorittaneiden apulaisten vähimmäismäärän.

Lääninhallitus voi antaa apteekkarille luvan pitää palveluksessaan oppilaita. Päätöksessä on mainittava, montako oppilasta apteekkari kerrallaan saa pitää palveluksessa.

— — — — — — — — — — — — — — —

14 §.

Jos apteekkari sairauden tai vanhuuden vuoksi tulee kykenemättömäksi itse hoitamaan apteekkia, on hänen jätettävä apteekin hoito vastuunalaiselle hoitajalle, jolle on hankittava määräys lääninhallitukselta. Jos apteekkari lääninhallituksen muistutuksesta huolimatta ei ehdota hoitajaa tai jos lääninhallitus ei voi hänen ehdottamaansa henkilöä hoitajaksi hyväksyä, määrää lääninhallitus vastuunalaisen hoitajan ja hänelle suoritettavan palkkauksen.

18 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kun apteekkari kuolee, jatkaa hänen kuolinpesänsä, tai jos kuolinpesä on luovutettu konkurssiin, konkurssipesä liikettä vastuunalaista apteekinhoitajaa käyttäen, kunnes uusi apteekkari on määrätty ja ottanut apteekin huostaansa. Jos kuolinpesä tai konkurssipesä haluaa luopua apteekista, on tästä ilmoitettava lääninhallitukselle, joka tällöin määrää apteekin hoidosta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hoitajan määrää lääninhallitus velkojain tai kuolinpesän ehdotuksesta. Vastuunalaisen hoitajan määräämisestä ja hänelle suoritettavasta palkkauksesta noudatetaan mitä 14 §:n 1 momentissa on säädetty.

35 a §.

Muutoksenhausta lääkintöhallituksen ja lääninhallituksen päätökseen on säädetty erikseen.

Lääninhallituksen 14 §:ssä ja lääkintöhallituksen 17, 17 a, 17 b ja 17 c §:ssä tarkoitetut päätökset menevät valituksesta huolimatta heti täytäntöön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa lääkintöhallituksessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

23.

Laki

myrkkylain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 16 päivänä toukokuuta 1969 annetun myrkkylain (309/69) 2 §:n 1 momentti, 4 § ja 5 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

2 §.

Kasvitautien, tuhoeläinten ja rikkaruohojen torjuntaan samoin kuin kasvun säätämiseen tai kasvien hävittämiseen tarkoitettua ensimmäisen tai toisen luokan myrkkyä sisältävän valmisteen voi lääkintöhallitus julistaa niiden vaarallisuuden perusteella myrkylliseksi tai lievästi myrkylliseksi torjunta-aineeksi. Vastaavasti voidaan ensimmäisen ja toisen luokan myrkky tai niitä sisältävä valmiste julistaa puutavaran suojausmyrkyksi taikka tekstiili- tai paperituotteen kyllästämis- tahi säilytysmyrkyksi.

— — — — — — — — — — — — — —

4 §.

Milloin 2 §:n 1 momentin mukaan julistetusta aineesta todetaan aiheutuvan sillä käsiteltyjen tuotteiden tai tarvikkeiden käyttäjille ilmeistä terveydellistä vaaraa, on lääkintöhallituksella oikeus kieltää aineen valmistus, kaupanpito ja käyttö. Sama oikeus on lääkintöhallituksella muiden myrkkyjen osalta, milloin myrkyn tai sitä sisältävän valmisteen käytön todetaan tai sen syystä epäillään aiheuttavan terveydellistä tai muunlaista vahinkoa.

5 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Luvan ensimmäisen luokan myrkkyjen valmistamiseen ja kaupan pitämiseen antaa lääkintöhallitus sekä toisen luokan myrkkyjen valmistamiseen ja kaupan pitämiseen asianomainen lääninhallitus. Haihtuvien toisen luokan teollisuusmyrkkyjen valmistusluvan antaa kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriö.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tämän lain voimaantullessa sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä oleva asia käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

24.

Laki

eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisten virastojen ja laitosten on hankittava sosiaali- ja terveysministeriöltä lupa avoimeksi tulleiden virkojen ja toimien sekä ylimääräisten toimien täyttämiseen ennen niiden haettavaksi julistamista tai muihin nimittämistoimiin ryhtymistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa on hankittava myös ennen viransijaisen tai virkaatoimittavan henkilön määräämistä tahi henkilön ottamista tilapäiseen tehtävään tai työsopimussuhteeseen.

2 §.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi viraston tai laitoksen pyynnöstä vapauttaa viraston tai laitoksen 1 §:ssä säädetystä velvollisuudesta määräajaksi joko kaikkien tai määrättyyn ryhmään kuuluvien virkojen, toimien tai tehtävien osalta sekä rajoittaa myös muulla tavoin antamaansa vapautusta tahi asettaa viran tai toimen täyttämiselle ehtoja, milloin sitä virkajärjestelyjen tarve huomioon ottaen pidetään tarkoituksenmukaisena.

3 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 ja on voimassa vuoden 1979 loppuun.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Irma Toivanen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle sakkorangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Sakkojen täytäntöönpano ei nykyisin toimi riittävän tehokkaasti. Täytäntöönpanomenettelyä ei ole saatu kohdistumaan kaikkiin sakkoon tuomittuihin. Sakoista etsintäkuulutettujen määrä on tuntuvasti lisääntynyt.

Perussyynä ilmenneisiin epäkohtiin on, että sakkojen rahana periminen ei ole riittävän tehokasta. Sakkojen täytäntöönpanotoimi niin kuin täytäntöönpanotoimi yleensäkin on puutteellisesti organisoitu. Ulosottoviranomaisilla ei ole käytettävissä täytäntöönpanotoimen tehokkaaseen suorittamiseen tarvittavia tietoja sakotetun asuinpaikasta sekä tuloista ja omaisuudesta. Huomattavan suuri osa ulosottomiehille perittäväksi tulleista sakkoasioista joudutaan jatkuvasti siirtämään ulosottopiiristä toiseen. Merkittävin haitta tietojen puutteesta on kuitenkin se, että suurta osaa sakotetuista ei tavoiteta ulosottoperinnässä, vaan heidät joudutaan etsintäkuuluttamaan.

Sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskeva menettely on nykyisellään raskassoutuinen ja aiheuttaa etenkin ulosottoviranomaisille paljon työtä. Sakotettujen haastaminen muuntorangaistusmenettelyyn ei ole sujunut tyydyttävällä tavalla. Tuomitun muuntorangaistuksen täytäntöönpanokin on ollut monimutkaista.

Tilanteen korjaamiseksi esitetään sakkojen täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä uudistettavaksi. Sakkojen varsinaista perintätointa ratkaisevasti parantaviin uudistuksiin ei tässä yhteydessä ole ollut mahdollista ryhtyä. Sakkojen täytäntöönpanomenettely on kuitenkin saatava nykyistä yksinkertaisemmaksi ja nopeammaksi. Esityksellä pyritään sakkojen täytäntöönpano saamaan sellaiseksi, että tuloksettomiksi osoittautuneiden perimis- ja ulosottotoimien jälkeen sakotettu haastetaan sakon maksamiseen riittävän haasteajan jälkeen pidettävään muuntorangaistusmenettelyyn. Tämän jälkeen muuntorangaistusmenettely on pyrittävä saattamaan loppuun ja muuntorangaistus pantava täytäntöön joutuisasti. Saattamalla täytäntöönpano johdonmukaisesti eteneväksi ja varaamalla samalla sakotetulle menettelyn eri vaiheissa mahdollisuus sakon maksamiseen rahana pyritään siihen, että sakkoja maksettaisiin rahana nykyistä enemmän.

Keskeisimmät uudistusehdotukset ovat seuraavat:

Muuntorangaistusmenettelyn vireille panon nopeuttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi olisi ulosottoviranomaisen haastettava sakotettu muuntorangaistusmenettelyyn heti kun sakkoa ei ole saatu perityksi ulosottotoimin eikä maksunlykkäyksen myöntämiseen ole syytä. Poliisin olisi tavoittaessaan sakosta etsintäkuulutetun haastettava hänet muuntorangaistusmenettelyyn, jollei sakotettu tällöin välittömästi maksa sakkoaan. Ulosottoviranomaisen läsnäolo ei poliisin haastaessa olisi enää tarpeen.

Muuntorangaistusta koskevan oikeudenkäyntimenettelyn nopeuttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi esitetään, että tällainen asia olisi mahdollista käsitellä ns. yhden miehen tuomioistuimessa sekä muuna aikana ja muussa paikassa kuin mitä alioikeuden istunnoista yleensä on määrätty. Pöytäkirjan ja tuomion muotoa olisi yksinkertaistettava. Oikeudenkäyntiä ei enää voisi lykätä nimenomaan sakon maksamista varten, vaan ainoastaan samoilla perusteilla kuin rikosoikeudenkäynnin yleensä. Tuomioistuimella ei myöskään enää olisi mahdollisuutta siirtää asiaa takaisin ulosottoviranomaiselle sakon perimistoimien jatkamista varten.

Säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon

lykkäytymään kahdella vuodella, ehdotetaan kumottavaksi. Sen sijaan ehdotetaan, että muuntorangaistus voitaisiin määrätyillä edellytyksillä jättää kokonaan määräämättä. Muuntorangaistuksen uudeksi vähimmäisajaksi esitetään kaikissa tapauksissa 6 päivää vankeutta.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:ssä oleva erityissäännös päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjälle tai lastensuojelua koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuun kasvatuslaitokseen sijoitetulle lapselle tai nuorelle henkilölle tuomitun sakon ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta ehdotetaan kumottavaksi. Muuntorangaistusta ei mainitun asetuksen 2 luvun uuden 1 e §:n säännöksen mukaan kuitenkaan voitaisi panna täytäntöön sinä aikana, jona muuntorangaistukseen tuomittu on hoidettavana huoltolassa tai lastensuojelulaitoksessa. Lisäksi olisi ulosottomiehen lykättävä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa sakotetun pyynnöstä kolmella kuukaudella siitä, kun sakotettu on päästetty huoltolasta tai lastensuojelulaitoksesta. Täytäntöönpanoon olisi tällöin kuitenkin ryhdyttävä välittömästi laissa tarkemmin mainituista syistä.

Muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa ehdotetaan nopeutettavaksi siten, että muuntorangaistukseen tuomittu ei voisi enää saada sen täytäntöönpanoon lykkäystä oikeusministeriöltä, vaan ainoastaan ulosottomieheltä.

Vuoden 1974 alusta voimaan tulleet lait ulosottolain muuttamisesta (389 ja 394/73) edellyttävät eräiden muutosten tekemistä sakkojen perimistä ulosottotoimin koskevaan lainsäädäntöön. Saamisten etsintäkuuluttamista ja kuulutusten peruuttamista koskevia säännöksiä ehdotetaan myös muutettavaksi. Määrätyin edellytyksin voitaisiin saamisten täytäntöönpanosta luopua.

Sakkojen etuoikeusasemaa ulosotossa ja konkurssissa ehdotetaan muutettavaksi siten, että sakko tulisi samaan asemaan muiden etuoikeudettomien saatavien kanssa.

Sakkojen täytäntöönpanoa pyritään lisäksi yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan useilla asetusteitse toteutettavilla uudistuksilla.

YLEISPERUSTELUT.

Sakkojen täytäntöönpanosäännösten kehitys.

Sakko on yleisimmin tuomittu rangaistus maassamme. Viime vuosina on sakkoon tuomittujen osuus ensimmäisessä oikeusasteessa rangaistukseen tuomituista ollut seuraava:

Vuosi	Rangaistukseen tuomittuja yhteensä	Näistä sakkoon tuomittuja	Sakkoon tuomittujen %-osuus rangaistukseen tuomituista
1965	240 277	226 320	94.2
1966	250 149	235 862	94.3
1967	268 920	253 675	94.3
1968	228 288	213 119	93.4
1969	196 234	181 028	92.3
1970	208 441	192 790	92.5
1971	206 955	186 397	90.1

Noin 80 % sakoista määrätään rangaistusmääräysmenettelyssä.

Sakkorangaistus on useimmiten vapausrangaistusta käyttökelpoisempi seuraamusmuoto. Siihen ei liity samoja haitallisia vaikutuksia kuin laitosseuraamuksiin.

Sakkorangaistuksen käyttämisessä on kuitenkin kaksi merkittävää ongelmaa. Ensiksikin on vaikeutena saada sakkorangaistus kohdistumaan yhtä tuntuvana eri varallisuusasemassa oleviin henkilöihin. Lisäksi on vaikea ratkaista, kuinka on meneteltävä silloin kun sakko on jäänyt rahana perimättä.

Päiväsakkojärjestelmä otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1921. Ennen silloin toteutettua lainmuutosta sakot tuomittiin määrämarkoin eli ns. rahasakkoina. Päiväsakkojärjestelmään siirtymisen pääasiallisena perusteena oli hallituksen esityksen mukaan (hall. esitys n:o 36/1920 vp.) pyrkimys saada rangaistus kohdistumaan oikeudenmukaisesti eri varallisuusasemassa oleviin henkilöihin. Samalla pyrittiin järjestelmään, joka tekisi sakon suuruuden entistä riippumattomammaksi rahan arvon vaihteluista — markan arvo oli hallituksen esityksen antamisajankohtaan mennessä laskenut kahdenteentoista osaan sotia edeltäneestä arvostaan. Päiväsakkojärjestelmää puollettiin myös sillä perusteella, että rangaistuksen yleis- ja erityisestävyyden kannalta on eduksi, jos sakkotuo-

mioista ilmenee rikoksen törkeyden ja sakotetun maksukyvyn arviointi toisistaan erillään.

Vuoden 1921 sakkolainsäädännön uudistamisen jälkeenkin jäi edelleen voimaan järjestelmä, jossa tuomioistuin määräsi jo sakkorangaistusta tuomitessaan sakotetun pidettäväksi vankeudessa, jollei hän suorittanut sakkoaan eikä sitä saatu ulosottoteitsekään perittyä. Vankeusajan pituus määräytyi lakiin sisältyneen kiinteän mittausohjeen mukaan. Jollei sakotetulta saatu suoritusta sakosta, täytäntöönpanoviranomaisen oli passitettava hänet vankilaan. Edellä mainitun hallituksen esityksen (36/1920 vp.) perusteluissa kuitenkin todettiin, että sakon muuntorangaistusta ei tulisi määrätä jo sakkoa tuomittaessa kiinteän asteikon mukaan, vaan muuntorangaistuksen määrääminen olisi jätettävä tuomioistuimen harkittavaksi kussakin tapauksessa järjestettävässä uudessa oikeudenkäynnissä. Siinä olisi voitu myös selvittää, mistä syystä sakko oli jäänyt maksamatta. Hallitus katsoi kuitenkin olevan syytä rajoittua tässä esityksessä vain kaikkein kiireellisimmin uudistusta kaipaaviin seikkoihin, koska rikoslain kokonaisuudistukseen arvioitiin päästävän piakkoin.

Sakkolainsäädännön uudistaminen on vuoden 1921 uudistuksen jälkeen ollut useaan otteeseen vireillä. Asian oltua eri komiteoiden selviteltävänä valmistui oikeusministeriössä vuonna 1941 ehdotus sakkorangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Ehdotuksen mukaan sakon maksaminen osittain ja maksunlykkäyksen myöntäminen olisi tullut mahdolliseksi. Edelleen ehdotettiin, että sakko, joka ei olisi 20 päiväsakkoa suurempi, jätettäisiin vankeudeksi muuntamatta, ellei sakon maksamatta jättäminen johtunut sakotetun niskoittelusta tai huolimattomuudesta. Muuntorangaistus olisi ehdotuksen mukaan tullut määrättäväksi vasta erillisessä oikeudenkäynnissä, mikäli sakotetun käyttäytyminen antoi siihen aihetta. Ehdotuksesta antamassaan lausunnossa korkein oikeus katsoi, etteivät ehdotetut toimenpiteet riittävässä määrin estäisi sakkoon tuomittuja joutumasta kärsimään muuntorangaistusta. Korkein oikeus esittikin, että sakon muuntorangaistus olisi aina määrättävä erillisessä oikeudenkäynnissä, jolloin se myös voitaisiin määrätä säännönmukaista ankarammaksi tai lievemmäksi. Uudistussuunnitelma kuitenkin raukesi tässä vaiheessa.

Vuonna 1963 annettu hallituksen esitys (hall. esitys n:o 15/1963 vp.) johti samana vuonna lainmuutokseen. Uudistuksella tehtiin mahdolliseksi sakon suorittaminen osamaksuin ja maksunlykkäyksen myöntäminen sakotetulle. Sakon maksaminen ennakolta jo ennen sen lainvoimaiseksi tuloa tehtiin myös mahdolliseksi. Koska sakko voitiin suorittaa myös vain osaksi, sakon muuntorangaistuksen määrääminen siirrettiin tuomioistuimelta vankilanjohtajalle, jonka oli määrättävä maksamatta jääneitä sakkoja vastaava muuntorangaistus ennen muuntorangaistuksen suorittamisen alkamista. Muuntorangaistus määrättiin kuitenkin niin kuin aikaisemminkin laissa säädetyn kiinteän asteikon mukaan. Vuoden 1963 lainuudistuksella alennettiin myös yhdellä kertaa suoritettavien sakkojen muuntorangaistuksen enimmäisaika 10 vuodesta 180 päivään vankeutta.

Vuoden 1963 uudistukseen johtaneesta ehdotuksesta antamassaan lausunnossa laintarkastuskunta puolsi erilliseen muuntomenettelyyn siirtymistä. Perusteluksi laintarkastuskunta esitti, etteivät yksinomaan perimisen tehostamiseen tähtäävät toimenpiteet vähentäisi riittävästi muuntorangaistuksen sovittajien määrää. Hallitus katsoi kuitenkin, ettei erilliseen muuntomenettelyyn siirtymiseen liittyviä kysymyksiä ollut tarpeeksi selvitetty. Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta ilmoitti pitävänsä tärkeänä, että sakkolainsäädäntöä kehitettäisiin edelleen uudistuksesta saatavien kokemusten pohjalta.

Vuoden 1968 alussa annettiin sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta hankittujen selvitysten ja siitä saatujen kokemusten pohjalta esitys sakkorangaistusta ja sen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (hall. esitys n:o 174/1967 vp.). Tämä esitys johti lainsäädäntötoimiin vuonna 1969. Vuoden 1969 uudistuksessa siirryttiin erilliseen muuntorangaistusmenettelyyn. Samassa yhteydessä poistettiin rikoslakiin ja muihin lakeihin sisältyneet sakkorangaistuksen erityiset enimmäis- ja vähimmäismäärät sekä alennettiin yhdestä rikoksesta tuomittavan sakkorangaistuksen enimmäismäärä 300 päiväsakosta 120 päiväsakkoon ja muuntorangaistuksen enimmäisaika 180 päivästä 90 päivään vankeutta.

Sakkorangaistusta ja sen täytäntöönpanoa koskevat nykyiset säännökset.

Sakon määräämistä koskevat perussäännökset ovat rikoslain 2 luvun 4 §:ssä. Sakkoran-

gaistus tuomitaan sekä rikoslain että erityislakien mukaan aina päiväsakoin. Ainoa määrämarkoin tuomittava sakko on tuomioistuimen tai hallinnollisen viranomaisen määrätylle henkilölle asettamansa velvollisuuden tehostamiseksi määräämä uhkasakko. Päiväsakkojen lukumäärä määrätään rikoksen laadun ja törkeysasteen perusteella. Päiväsakko vahvistetaan lain mukaan rahamäärään, jota on sen keskimääräisen päivätulon mukaan, joka sakotettavalla tuomitsemisen aikaan on tai voisi olla, pidettävä kohtuullisena, ottaen huomioon hänen varallisuutensa ja elatusvelvollisuutensa sekä muut hänen maksukykyynsä vaikuttavat seikat. Myös uhkasakkoa pakkokeinona asetettaessa tulee ottaa huomioon tuomittavan maksukyky.

Sakkojen perintää koskevat perussäännökset ovat rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 1—5 §:ssä ja sakkorangaistuksen sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta ulosottotoimin annetussa laissa. Sakkoa määrättäessä sakotetulle annetaan tililleпanokortti sakon maksamista varten. Sakon määrännyt tuomioistuin, rangaistusmääräystuomari tai hallinnollinen viranomainen merkitsee tuomitsemansa sakot sakkoluetteloon ja lähettää otteen sakkoluettelosta kuukausittain lääninhallitukselle. Lääninhallituksessa sakkoluetteloon tehdään merkinnät ennakolta suoritetuista maksuista ja tarkistetaan sakkopäätöksen lainvoimaisuus. Maksamatta jääneitä sakkoja koskevat otteet lääninhallitus lähettää täytäntöönpantavaksi kunkin tuomitun asuinpaikan ulosottomiehelle. Lääninhallituksilta saatujen tietojen mukaan perittäväksi tulleiden sakkojen rahamääristä kertyy ennakkomaksuina nykyisin noin puolet.

Jos sakotettu ei maksa sakkoa ennakolta, sakko tulee ulosottomiehen perittäväksi 3—5 kuukauden kuluttua sakon määräämisestä. Mikäli sakotettu ei suorita sakkoaan ulosottoviranomaisen antaman maksukehotuksen perusteella, ulosottomiehen on ryhdyttävä toimiin sakon perimiseksi ulosottotoimin. Kun sakon täytäntöönpanossa on todettu, että sakotetun maksamat ja häneltä mahdollisesti ulosotetutkaan varat eivät ole riittäneet sakon koko määrän maksamiseen, ulosottomiehen on siirrettävä asia viralliselle syyttäjälle muuntorangaistuksen määräämistä koskevan oikeudenkäynnin vireillepanemista varten.

Jos ulosottoviranomaiset eivät tavoita sakotettua tai hänelle kuuluvaa ulosmitattavaa omaisuutta piiristään, mutta hänen olinpaikkansa saadaan selville, ulosottomies siirtää asian sen piirin ulosottomiehelle, jonka toimialueella sakotetun on ilmoitettu oleskelevan tai hänellä on ulosmitattavaa omaisuutta.

Jos ulosottoviranomaiset eivät etsiskelyistään huolimatta ole tavoittaneet sakotettua eikä heidän tiedossaan myöskään ole, mistä sakotettu tai hänelle kuuluvaa ulosmitattavaa omaisuutta voitaisiin tavoittaa, ulosottomies palauttaa asian lääninhallitukselle, jonka on huolehdittava siitä, että sakotettu etsintäkuulutetaan maksamatta jääneestä sakosta. Paitsi sakkoon tuomittujen etsintäkuuluttamisesta lääninhallituksen on huolehdittava myös niiden henkilöiden etsintäkuuluttamisesta, jotka on tuomittu menettämään valtiolle määrätty rahamäärä rikoksen johdosta saatuna taloudellisena hyötynä tai omaisuuden arvona taikka suorittamaan valtiolle korvausta ja joilta niitä ei ole saatu kokonaan perityksi. Sakkolainsäädännössä näitä rahamääriä ja korvauksia kutsutaan saamisiksi. Etsintäkuulutukset sakoista ja saamisista on tähän saakka julkaistu keskusrikospoliisin toimittaman Poliisisanomien kerran kuukaudessa ilmestyvissä B-kuulutuksissa. Mikäli sakoista etsintäkuulutettu sitten tavataan, hänet on haastettava vastaamaan muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin, jollei sakotettu suorita sakkoa heti rahana tai jollei sakkoa saada häneltä perityksi ulosottotoimin. Jos sakko saadaan osittain tai kokonaan perityksi tai jos sakotettu haastetaan muuntorangaistusmenettelyyn, etsintäkuulutus on lääninhallituksen toimesta peruutettava. Etsintäkuulutusten peruutukset on julkaistu Poliisisanomien lyhyin väliajoin ilmestyvissä C-kuulutuksissa. Parhaillaan on käynnissä poliisin henkilöetsintäjärjestelmän siirtäminen atk-perusteiseksi. Sakkojen ja saamisten etsintäkuuluttamisessa on siirrytty uuteen järjestelmään toukokuun alusta 1975 lukien. Poliisisanomien B- ja C-kuulutusten julkaisemisesta on samalla luovuttu.

Sakon vankeudeksi muuntamista ja muuntorangaistusmenettelyä koskevat perussäännökset ovat rikoslain 2 luvun 5 §:ssä ja rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 6—13 §:ssä. Sakon muuntorangaistus määrätään tuomioistuimessa virallisen syyttäjän vaatimuksesta. Sakkoa vankeudeksi muunnettaessa

on pääsääntönä, että kutakin maksamatta jäänyttä päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus. Muuntorangaistuksen vähimmäisaika on 10 päivää ja enimmäisaika 90 päivää vankeutta. Määrätyillä edellytyksillä tuomioistuimella on oikeus määrätä sakoista säännönmukaista lyhyempi muuntorangaistus, vähimmäisaika on tällöin 6 päivää vankeutta. Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 9 §:n mukaan tuomioistuimella on mahdollisuus määrätessään muuntorangaistuksen määrätä sen täytäntöönpano lykkäytymään kahdeksi vuodeksi. Jollei muuntorangaistusta määrätä lykkäysaikana tehdyn uuden rikoksen johdosta pantavaksi täytäntöön, sen täytäntöönpano raukeaa.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjille tuomittujen sakkojen ja muuntorangaistusten täytäntöönpanosta on voimassa erityissäännöksiä. Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:n mukaan, jos sakotettu on päihdyttävien aineiden väärinkäytön vuoksi määräyksestä tai anomuksesta otettu huoltolaan hoidettavaksi, ei ennen hoitoajan alkamista tehdystä rikoksesta tuomittua sakkoa ole hoitoaikana perittävä tai muunnettava vankeudeksi eikä sen sijasta määrättyä muuntorangaistusta pantava täytäntöön. Hoitoajan päätyttyä voi tuomioistuin määrätä, että edellä mainittu sakko tai muuntorangaistus raukeaa tai määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon lykkäytymään. Mikäli sakotettu on esitetty määrättäväksi tai hän on anonut päästä huoltolaan, sakon tai muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa on lykättävä. Samoja säännöksiä sovelletaan myös lastensuojelua koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuun kasvatuslaitokseen sijoitettuun lapseen tai nuoreen henkilöön.

Sakotetulla on mahdollisuus maksaa sakkonsa vielä muuntorangaistuksen määräämisen jälkeenkin ja siten vapautua muuntorangaistuksen suorittamisesta. Muunnettavana olleiden sakkojen rahamäärä on tällöin kuitenkin maksettava kokonaisuudessaan, ja maksun tulee tapahtua ennen kuin sakotettu alkaa suorittaa muuntorangaistusta.

Alioikeuden on ilmoitettava määräämästään muuntorangaistuksesta lääninhallitukselle. Muuntorangaistuksen saatua lainvoiman lääninhallitus lähettää täytäntöönpanokirjan täytäntöönpanoa varten tuomitun asuinpaikan ulosottomiehelle. Jos tuomittua ei ulosottomiehen piirin alueelta tavoiteta, ulosottomies siirtää asian sille ulosottomiehelle, jonka alueella tuomittu oleskelee. Ellei tuomittua tavoiteta, ulosottomies palauttaa asian lääninhallitukselle etsintäkuulutuksen julkaisemista varten, joka tässä tapauksessa julkaistaan Poliisisanomien A-sanomissa.

Muuntorangaistusta täytäntöönpantaessa on tuomitulla mahdollisuus pyytää täytäntöönpanon lykkäystä maistraatilta tai nimismieheltä taikka viime kädessä oikeusministeriöltä. Muuntorangaistuksesta A-sanomissa etsintäkuulutettu toimitetaan kuitenkin välittömästi tavoittamisen jälkeen rangaistuslaitokseen. Muiden muuntorangaistukseen tuomittujen osalta on ennen tuomitun rangaistuslaitokseen saattamista tehtävä ilmoitus oikeusministeriön vankeinhoito-osastolle, jotta tämä antaisi määräyksen siitä, onko rangaistus suoritettava avolaitoksessa vai vankilassa.

Syyt tämänkertaiseen uudistukseen.

Oikeusministeriö asetti syksyllä 1972 työryhmän selvittämään sakkojen täytäntöönpanon nykytilaa ja varsinkin erillistä muuntomenettelyä koskevien säännösten käytäntöön soveltuvuutta. Työryhmä toimeenpani useita laajahkoja selvityksiä sakkojen täytäntöönpanomenettelystä mm. lähettämällä tiedustelun maan kaikille nimismiehille, kaupunginvoudeille, kaupunkien poliisilaitoksille ja lääninhallituksille sekä alituomareille. Ahvenanmaan maakuntaan tiedustelulomakkeita ei lähetetty. Tätä esitystä valmisteltaessa on selvitystä täydennetty hankkimalla lääninhallituksilta tietoja sakkojen kertymisestä selvityksen toimittamisen jälkeiseltä ajalta. Varojen kertymistä sakkojen täytäntöönpanon eri vaiheissa kuvaava kaavio on liitetty tähän esitykseen (liite 1).

Selvitysten mukaan on tuomitut sakot saatu vuoden 1969 uudistuksen jälkeen rahana perityksi samassa määrin kuin ennen uudistusta. Sen sijaan muuntorangaistusta suorittavien sakotettujen määrä on ollut uudistuksen jälkeen selvästi pienempi kuin aikaisemmin. Sen vuoksi on kokonaiskertymä eli rahana kertyneiden ja muuntorangaistuksina täytäntöönpantujen sakkojen rahamäärien yhteismäärä miltei kaikissa lääneissä laskenut.

Vuosina 1964, 1969, 1970 ja 1971 perittäviksi tulleista sakoista on eri lääneissä saatu rahana täytäntöönpannuksi kolmen ensimmäisen kalenterivuoden aikana seuraavat määrät:

Lääni	Kertynyt rahana			
	1964 %	1969 %	1970 %	1971 %
Uudenmaan lääni	83.0	84.7	83.7	81.8
Turun ja Porin l.	92.4	85.7	93.9	92.1
Hämeen lääni	89.8	91.2	93.4	90.2
Kymen lääni	90.2	93.5	92.7	93.0
Mikkelin lääni	97.6	92.4	91.2	91.2
Kuopion lääni	92.2	88.6	94.6	93.0
Pohjois-Karjalan l.	93.8	93.5	93.4	91.7
Vaasan lääni	86.9	94.6	95.6	95.2
Keski-Suomen lääni	92.0	90.3	91.4	90.7
Oulun lääni	90.8	89.4	93.7	92.3
Lapin lääni	77.0	85.0	94.0	91.9

Kokonaiskertymä eli rahana ja muuntorangaistuksina täytäntöönpannuksi saatujen sakkojen rahamäärien yhteismäärä on vastaavasti ollut:

Lääni	Kertynyt rahana ja muuntorangaistuksina			
	1964 %	1969 %	1970 %	1971 %
Uudenmaan lääni	94.3	86.1	85.5	84.9
Turun ja Porin l.	96.8	86.5	95.0	93.7
Hämeen lääni	98.1	92.5	94.2	92.3
Kymen lääni	97.0	94.4	94.4	94.0
Mikkelin lääni	99.1	95.5	93.8	95.7
Kuopion lääni	98.9	92.1	95.6	94.1
Pohjois-Karjalan l.	97.8	94.5	95.7	94.0
Vaasan lääni	96.9	95.8	96.7	97.5
Keski-Suomen lääni	98.8	93.1	93.0	93.4
Oulun lääni	95.7	90.5	94.5	94.7
Lapin lääni	85.2	87.0	97.0	95.3

Vuoden 1969 sakkolainsäädännön uudistamisen yhtenä tavoitteena oli saada sakkonsa muuntorangaistuksena suorittavien määrä tuntuvasti laskemaan. Tältä osin uudistuksen tavoite on saavutettu. Viime vuosina on muuntorangaistusta suorittamaan saapunut sakotettuja seuraavat määrät:

Vuosi	Muuntorangaistusta suorittamaan saapuneita
1963	7 836
1964	6 486
1968	6 696
1969	896
1970	174
1971	304
1972	413
1973	524
1974	539

Tämän lisäksi tulevat ne muuntorangaistusta suorittaneet, jotka ovat muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkaessa jo rangaistuslaitoksessa muuta vapausrangaistusta suorittamassa. Näitä on viime vuosina ollut vuosittain lähes yhtä paljon kuin muuntorangaistusta vapaudesta suorittamaan saapuneita.

Sakkonsa muuntorangaistuksena suorittaneiden määristä vuodesta 1929 lähtien on yksityiskohtaisempia tietoja liitteessä (liite 2).

Sakkojen täytäntöönpanojärjestelmä ei nykyisin toimi tyydyttävästi. Täytäntöönpanoon kuluva aika on pidentynyt. Sakkoon tuomitut eivät siinä määrin kuin aikaisemmin joudu täytäntöönpanon kohteeksi. Erityisesti sakoista etsintäkuulutettuihin kohdistuva täytäntöönpano on osoittautunut vaikeasti järjestettäväksi. Vireillä olevien etsintäkuulutusten määrä on viime uudistuksen jälkeen voimakkaasti lisääntynyt:

Vuosi	Etsintäkuulutuksia julkaistu sakoista tai saamisista	Etsintäkuulutuksia peruutettu	Lisäys tai vähennys
1967	41 918	44 602	— 2 684
1968	52 498	47 798	+ 4 700
1969	25 793	36 579	— 10 786
1970	24 187	19 403	+ 5 288
1971	27 691	19 035	+ 8 656
1972	27 394	22 777	+ 4 914
1973	25 905	26 536	— 631
1974	25 958	30 917	— 4 959

Keskusrikospoliisista saatujen tietojen mukaan oli 14. 1. 1975 sakoista ja saamisista etsintäkuulutuksia vireillä yhteensä 96 444. Näistä oli etsintäkuulutuksia sakoista 45 390. Etsintäkuulutusten suurta lukumäärää voi ensinnäkin pitää merkkinä siitä, että varsinainen täytäntöönpanomenettely ei toimi asianmukaisesti. Vireillä olevien etsintäkuulutusten määrän kasvu taas osoittaa, että etsintäkuulutusten nojalla tapahtuva täytäntöönpano ei toimi tyydyttävästi.

Uudistuksen yleisperiaatteet.

Sakkorangaistus on varallisuusrangaistus. Sakkojen täytäntöönpanoa muuntorangaistuksena ei näin ollen voida pitää onnistuneena ratkaisuna. Sakkojen perintätoimet olisi pyrittävä järjestämään siten, että täytäntöönpano koh-

distuu kaikkiin sakotettuihin ja että mahdollisimman moni sakko saadaan rahana perityksi. Sakkojen perimistä ei kuitenkaan ole mahdollista saada ennen jäljempänä mainittua täytäntöönpanoviranomaisten toimintaedellytysten parantamista niin tehokkaaksi, että perintätoimet ulottuisivat riittävässä määrin kaikkiin maksukykyisiin, jotka jättävät sakkonsa maksamatta. Sen vuoksi ei ole mahdollista luopua muuntorangaistuksesta tässä vaiheessa.

Sakkojen täytäntöönpano niin kuin koko täytäntöönpanotoimikin on nykyään puutteellisesti organisoitu. Täytäntöönpanon keskusjohto on nykyisin järjestämättä. Paikallistasolla sakkojen täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet ovat osoittautuneet suurimmiksi ns. vanhoissa kaupungeissa, joissa ulosottotoimesta, syyttäjän toimesta ja poliisitoimesta huolehtivat eri viranomaiset. Säännökset eri viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista ovat puutteellisia. Myös on ollut havaittavissa eri viranomaisten välillä riittävän yhteistyön puutetta. Sakkojen rahaperintää on myös vaikeuttanut se, että täytäntöönpanoviranomaiset eivät nykyisin saa riittävästi tietoja tuomitun asunnosta ja työpaikasta. Esimerkiksi Ruotsissa täytäntöönpanoviranomaiset ovat oikeutettuja saamaan tietoja veroviranomaisilta, väestökirjaviranomaisilta sekä muilta valtion viranomaisilta. Täytäntöönpanoviranomaiset saavat siellä myös jatkuvasti ilmoituksia erityiselle toimipaikkarekisterille työnantajilta tulleista tiedoista.

Suomessa täytäntöönpanoviranomaiset eivät nykyisin saa sakon perinnästä erityisiä perimistai toimenpidepalkkioita eivätkä aina edes matkakulujen korvausta niin kuin eräistä muista perintätehtävistä. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa perimisen tehokkuuteen. Sakkojen varsinaista perintätointa ratkaisevasti parantavia uudistuksia ei ole katsottu voitavan toteuttaa tämän esityksen yhteydessä, koska muuntorangaistusmenettelyssä ilmenneisiin epäkohtiin on puututtava kiireellisesti siltä osin kuin se on mahdollista. Erikseen on kuitenkin ryhdytty toimenpiteisiin sakkoon tuomittua koskevien tietojen toimittamiseksi täytäntöönpanoviranomaisille atk-menettelyä hyväksi käyttäen. Hallitus tulee myös antamaan erikseen esityksen sakkojen ja saamisten perinnästä täytäntöönpanoviranomaisille suoritettavista palkkioista ja matkakulujen korvauksesta.

Sakon ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanomenettely olisi saatava nykyistä yksinkertaisemmaksi ja nopeammaksi. Esityksellä pyritään täytäntöönpano saamaan sellaiseksi, että tuloksettomiksi osoittautuneiden perimisja ulosottotoimien jälkeen sakotettu haastetaan sakon maksamiseen riittävän haasteajan — esimerkiksi 1—2 kuukauden — jälkeen pidettävään muuntorangaistusmenettelyyn. Tämän jälkeen muuntorangaistusmenettely on pyrittävä saattamaan loppuun joutuisasti. Täytäntöönpanon johdonmukainen eteneminen saa ilmeisesti myös aikaan sen, että sakkoja maksetaan täytäntöönpanon aikaisemmissa vaiheissa nykyistä enemmän.

Tärkeimmät uudistukset.

Keskeisimmät uudistukset on seuraavassa esitetty täytäntöönpanon etenemisjärjestyksessä. Kokonaiskuvan saamiseksi tässä yhteydessä selostetaan myös sellaisia uudistuksia, jotka on tarkoitus toteuttaa asetusteitse.

Vuodesta 1963 lähtien sakotetulla on ollut mahdollisuus maksaa sakkonsa välittömästi sakon määräämisen jälkeen. Alioikeudessa virallinen syyttäjä antaa sakotetuille tilillepanokortin sakon maksamista varten, tavallisimmin välittömästi tuomion antamisen jälkeen. Mikäli on ilmeistä, ettei sakotettu tule suorittamaan sakkoaan muutoin kuin ulosottoteitse, ei tilillepanokorttia nykyisin kuitenkaan tarvitse sakotetulle antaa. Rangaistusmääräysmenettelyssä tilillepanokortin antaa sakotetulle asianomainen rangaistusvaatimuksen tiedoksiantava poliisimies, useimmiten rikospaikalla välittömästi suoritetun tutkinnan jälkeen. Tietoja sakkojen kertymisestä ennakkomaksuina eri lääneissä vuosina 1971 ja 1972 on liitteessä (liite 3).

Sakkojen täytäntöönpanon tehostamiseksi on tärkeää pyrkiä edistämään sakkojen ennakolta maksamista. Sakkorangaistus on rangaistuksena tehokkaimmillaan silloin, kun se pannaan täytäntöön mahdollisimman pian rikkomuksen tapahduttua. Mitä vähemmän on sakkoja varsinaisessa täytäntöönpanossa, sitä enemmän ulosottoviranomaisille jää aikaa suuritöisempien perintäasioiden hoitoon ja perintään ylipäänsä. Edellä mainitun työryhmän selvitysten nojalla näyttää ilmeiseltä, että käytännössä eri syyttäjät arvioivat eri tavalla sen, milloin tilillepanokortin antaminen sakotetulle on tarpeetonta. Työryhmän selvitysten tulokset antavat myös eräitä viitteitä siitä, että siellä missä sakkoja kertyy ennakkomaksuina vähiten, on tilillepanokortin antamatta jättäminen tavalli-

sinta. Käytännön yhdenmukaistamiseksi ja sakkojen ennakolta kertymisen parantamiseksi on sakkorangaistuksen täytäntöönpanoasetusta tarkoitus muuttaa siten, että tilillepanokortti tulisi antaa sakotetulle aina sakkoa määrättäessä. Alioikeudessa tuomittavien sakkojen osalta velvollisuus tilillepanokortin antamiseen siirrettäisiin syyttäjältä tuomioistuimelle.

Sakkojen perintää ulosottotoimin koskeviin säännöksiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia. Sakkojen etuoikeusasemaa ulosotossa ja konkurssissa esitetään muutettavaksi siten, että sakko tulisi samaan asemaan kuin muut etuoikeudettomat saatavat. Vuoden 1974 alusta voimaan tulleet lait ulosottolain muuttamisesta (389 ja 394/73) edellyttävät eräiden muutosten tekemistä sakkolainsäädäntöön.

Vireillä olevien etsintäkuulutusten vähentämiseksi ehdotetaan saamisten etsintäkuuluttamista koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että saamisten etsintäkuuluttamisesta luovuttaisiin niissä tapauksissa, joissa varattomaksi todetulla tuomitulla on ulosottoviranomaisten tiedossa oleva asuinpaikka. Niistä tapauksista, jolloin saamisen etsintäkuuluttamisesta voitaisiin luopua tai jo julkaistu etsintäkuulutus peruuttaa, annettaisiin lääninhallituksille tarkemmat ohjeet asetuksella. Asetuksella voitaisiin ehdotuksen mukaan myös säätää niistä edellytyksistä, joiden vallitessa saamisen täytäntöönpanosta voitaisiin kokonaan luopua.

Ulosottomiehen on ilmoitettava viralliselle syyttäjälle siitä, että sakotettu ei ole maksanut sakkoaan eikä sitä ole saatu häneltä ulosottotoiminkaan perityksi. Syyttäjän on ilmoituksen saatuaan huolehdittava sakotetun haastamisesta vastaamaan muuntorangaistusmenettelyyn. Tämä järjestely on omiaan hidastamaan ja vaikeuttamaan täytäntöönpanoa etenkin vanhoissa kaupungeissa, joissa ulosotto- ja syyttäjäntoimista yleensä vastaavat eri henkilöt. Menettelyä esitetään nopeutettavaksi ja yksinkertaistettavaksi siten, että täytäntöönpanosta huolehtinut ulosottomies tai ulosottoapulainen velvoitetaan haastamaan sakotettu muuntorangaistusmenettelyyn heti kun on käynyt ilmi, ettei sakkoa saada perityksi. Haastamismenettelyn helpottamiseksi haastelomaketta pyritään yksinkertaistamaan. Samalla tullaan poistamaan ulosottomiehen velvollisuus laatia selvitys sakotetun maksukykyyn vaikuttavista seikoista ja sakon maksamatta jäämiseen johtaneista syistä.

Sakoista etsintäkuulutetut tavoittaa useimmiten poliisi tavallisimmin päihtymyksen vuoksi tapahtuneen säilöön oton yhteydessä. Säännösten mukaan sakotettu voidaan tällöin haastaa muuntorangaistusmenettelyyn vasta sitten kun on todettu, että sakkoa ei saada häneltä perityksi ulosottotoiminkaan. Ulosottoapulaista ei kuitenkaan ole mahdollista saada aina paikalle. Säilöönottoa ei voida pitkittää ulosottotoimenpiteiden suorittamista varten.

Tilanteen korjaamiseksi ehdotetaan säännöksiä muutettavaksi siten, että poliisin olisi tavoittaessaan sakosta etsintäkuulutetun, haastettava hänet muuntorangaistusmenettelyyn, jollei hän suorita välittömästi sakkoaan. Ulosottoviranomaisen läsnäolo ei poliisin haastaessa olisi enää tarpeen. Poliisimiehen oikeudesta ja velvollisuudesta sakoista suoritetun rahamäärän vastaanottamiseen ja näiden varojen tilittämisestä annetaan säännökset asetuksella.

Ehdotetun haastamisjärjestelmän kannalta on välttämätöntä, että ulosotto- ja poliisiviranomaisilla on ennalta tieto niistä oikeudenkäyntipäivistä, joina muuntorangaistusasioita asianomaisessa alioikeudessa käsitellään. Koska tällaista järjestelyä ei ole kaikkien alioikeuksien osalta saatu aikaan, esitetään lakiin otettavaksi säännös, jonka mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava nämä istuntopäivät toimialueensa virallisille syyttäjille sekä ulosotto- ja poliisiviranomaisille.

Julkisen kannevallan valvojana muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa oikeudenkäynnissä olisi edelleen virallinen syyttäjä.

Muuntorangaistusta koskevan oikeudenkäyntimenettelyn yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi ehdotetaan, että tuomioistuin voisi käsitellä tällaisen asian normaalia yksinkertaisemmassa kokoonpanossa. Raastuvanoikeudessa tuomioistuimen muodostaisi silloin sen yksi lainoppinut jäsen ja kihlakunnanoikeudessa puheenjohtaja. Istunto voitaisiin ehdotuksen mukaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin mitä tuomioistuimen istunnoista yleisesti on määrätty. Tällöin voitaisiin alioikeuden istunnot pitää esimerkiksi rangaistuslaitoksessa. Mainittu järjestely tekisi tarpeettomaksi nykyään voimassa olevan säännöksen, jonka mukaan rangaistus- tai hoitolaitoksessa olevaa henkilöä koskeva muuntorangaistusasia voidaan käsitellä myös laitosta lähinnä olevan kaupungin raastuvanoikeudessa.

Valmistelutyön aikana on ollut harkittavana myös mahdollisuus järjestää muuntomenettely rangaistusmääräysmenettelyn kaltaiseksi. Tällaista järjestelyä ei kuitenkaan ole pidetty onnistuneena, koska sen selvittämiseksi, mistä syystä

sakko on jäänyt maksamatta, on katsottu aiheelliseksi varata sakotetulle mahdollisuus suullisesti esittää näkemyksensä. Käytäntö on myös osoittanut, että tieto määrätystä asian käsittelypäivästä on omiaan kannustamaan sakotettua maksamaan sakkonsa ennen oikeudenkäyntipäivää. Oikeusministeriön selvityksen mukaan noin puolet muuntorangaistusmenettelyyn haastetuista suorittaa sakkonsa ennen käsittelypäivää.

Tuomion muotoa ja pöytäkirjaamista muuntorangaistusasioissa ehdotetaan yksinkertaistettavaksi ottamalla huomioon muuntorangaistusmenettelystä ja asunto-oikeuksista saadut kokemukset.

Jos sakotettu on maksanut osan sakosta tai, jos muuntorangaistus on määrätty useamman sakon sijasta, osan sakoista juuri ennen muuntorangaistuksen määräämistä, ei tuomioistuin aina saa tietoa maksusta. Nykyisin on tällaisessa tapauksessa haettava korkeimmalta oikeudelta tuomionpurkua. Menettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että tuomioistuin tai tuomari voisi tällöin oikaista muuntorangaistusta koskevan päätöksen. Jos sakko tai sakot on ennen muuntorangaistuksen suorittamisen alkamista maksettu kokonaan, ei päätöstä olisi tarpeen oikaista, koska muuntorangaistus tuolloin raukeaa.

Voimassa olevien säännösten mukaan tuomioistuin voi lykätä muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian varatakseen sakotetulle tilaisuuden sakon maksamiseen. Tällainen lykkäys ei käytännön kokemusten mukaan ole juurikaan tuottanut tulosta. Tämän vuoksi asian lykkäämisestä tällä perusteella ehdotetaan luovuttavaksi. Sakotetulle jää joka tapauksessa muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen vähintään kuukauden pituinen aika sakon maksamiseen ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa. Muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa oikeudenkäynnissä olisi edelleen mahdollista myöntää lykkäystä samoilla perusteilla kuin rikosasiain oikeudenkäynnissä yleensä.

Nykyisten säännösten mukaan tuomioistuin voi siirtää asian takaisin ulosottoviranomaiselle sakon perimistoimenpiteiden jatkamista varten. Koska tällä säännöksellä ei ole kokemusten mukaan ollut sakkojen rahana kertymistä edistävää vaikutusta, siitä ehdotetaan luovuttavaksi.

Sakkoa vankeudeksi muunnettaessa on pääsääntönä, että kutakin maksamatta olevaa päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus. Muuntorangaistuksen enimmäispituus on kuitenkin yhdeksänkymmentä päivää ja vähimmäispituus kymmenen päivää tai määrättäessä muuntorangaistus säännönmukaista lievempänä kuusi päivää vankeutta. Muuntamisperusteisiin ja muuntorangaistuksen enimmäispituuteen ei ehdoteta muutoksia. Muuntorangaistuksen vähimmäisaika olisi ehdotuksen mukaan kuusi päivää vankeutta.

Tuomioistuimella on nykyisin oikeus määrätä, että muuntorangaistuksen täytäntöönpano on lykkäytyvä kaksi vuotta alioikeuden päätöksen julistamispäivästä tai hovioikeuden päätöksen antamispäivästä. Jos sakotettu ei tänä aikana syyllisty uuteen rikokseen, muuntorangaistuksen täytäntöönpano raukeaa. Käytännössä on tätä säännöstä sovellettu verrattain harvoin. Alituomareilta saatujen tietojen mukaan säännöstä on sovellettu lähinnä sellaisiin tapauksiin, joissa kohtuusnäkökohdat olisivat puoltaneet muuntorangaistuksen tuomitsematta jättämistä, mikä ei nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan ole jäljempänä mainittua rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:ssä tarkoitettua erityistapausta lukuun ottamatta mahdollista. Mahdollisuudesta määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpano lykkäytymään ehdotetaankin luovuttavaksi. Erityisistä sakotetun henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvistä syistä sakon muuntorangaistus voitaisiin sen sijaan jättää ehdotuksen mukaan määräämättä, jollei muuntorangaistuksen määrääminen olisi tarpeen yleisestävältä kannalta.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:ssä on nykyisin erityissäännös päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjälle tuomitun sakon ja sen muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta. Säännöksen tarkoituksena on ollut estää alkoholistihuoltolassa olevien tai sieltä poispäässeiden joutuminen suorittamaan muuntorangaistusta sakoista, jotka on tuomittu juopottelevaan elämäntapaan liittyvistä rikkomuksista. Pykälän 1 momentin mukaan ei ennen hoitoajan alkamista tehdyistä rikkomuksista tuomittuja sakkoja eikä myöskään jo tuomittua sakon muuntorangaistusta saa panna täytäntöön hoitoaikana. Pykälän 2 momentin säännöksen mukaan sakkojen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytettävä jo silloin kun sakotettu on esitetty määrättäväksi tai hän on anonut päästä huoltolahoitoon. Vasta sitten kun sakotettu on päässyt huoltolasta ja hänen hoitoaikansa on lopullisesti päättynyt, täytäntöönpanotoimia voidaan jatkaa. Tällöin asia on ensiksi saatettava alioikeuden käsiteltäväksi, joka

saattaa määrätä sakon raukeamaan tai aikaisemmin jo määrätyn sakon muuntorangaistuksen raukeamaan tai sen täytäntöönpanon lykkäytymään. Mikäli tuomioistuin ei anna tällaista määräystä, täytäntöönpanoa jatketaan. Vastaavia säännöksiä sovelletaan myös kasvatuslaitokseen sijoitettuun lapseen ja nuoreen henkilöön.

Rikosoikeudellisten seuraamusten määrääminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttöön läheisesti liittyvistä rikkomuksista muodostaa vaikean kriminaalipoliittisen ongelman. Juopumuksen rangaistavuuden poistamisesta huolimatta päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä sakotetaan nykyisinkin erilaisista päihtymykseen liittyvistä järjestysrikkomuksista. Juopumuksen dekriminalisointiin johtaneessa hallituksen esityksessä todettiin, että tutkimusten mukaan ei juopumuksesta määrätyillä sakoilla ollut olennaista yleiseikä erityisestävää vaikutusta. Yleisen käsityksen mukaan päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiin tulisikin kohdistaa rangaistusseuraamusten sijasta huoltotoimenpiteitä.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto on kuitenkin maassamme tällä hetkellä vielä puutteellista. Selviämisasemia koskevat suunnitelmat ovat toistaiseksi toteuttamatta. Varsinaisia alkoholistihuoltolapaikkoja on tuntuvasti tarvetta vähemmän. Lähinnä näistä syistä rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:n säännöksillä ei ole käytännössä ollut sellaista vaikutusta kuin sitä säädettäessä edellytettiin. Lisäksi on käynyt ilmi, että säännös hidastaa sakkojen täytäntöönpanoa odotettua enemmän ja vaikeuttaa tuntuvasti täytäntöönpanon tarkoituksenmukaista järjestämistä. Sen seikan selvittämiseksi, onko sakotettuun sovellettava pykälän säännöksiä, viranomaiset joutuvat vuosittain hankkimaan sosiaalihallituksen pitämästä rekisteristä yli 6 000 rekisterinotetta, vaikka tapauksia, joihin pykälän 1 momenttia on todella jouduttu soveltamaan, on samana aikana ollut vain muutamia kymmeniä. Niissä tapauksissa, joihin säännöstä on sovellettu, täytäntöönpano on jouduttu keskeyttämään jopa useiksi vuosiksi. Varsinkin 2 momentin säännös on antanut sakotetulle mahdollisuuden täytäntöönpanon viivästyttämiseen ja estämiseen tekemällä jatkuvasti anomuksia huoltolaan pääsemiseksi.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoa koskevan lainsäädännön uudistaminen on parhaillaan vireillä. Huoltoa koskevien uudistusten toteuduttua on arvioitava uudelleen, millä tavoin huoltotoimenpiteet olisi otettava huomioon väärinkäyttöön liittyvistä rikkomuksista sakkoa tuomittaessa ja tuomittuja sakkoja ja niiden muuntorangaistuksia täytäntöönpantaessa. Tässä vaiheessa on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi tehdä sakkojen täytäntöönpanomenettelyyn näiltäkin osin sellaisia muutoksia, jotka ovat täytäntöönpanon toimivuuden kannalta välttämättömiä.

Mainitulla 11 §:n säännöksellä pyrittiin alkuaan siihen, että huoltolassa hoidettavana oleva henkilö ei joutuisi rangaistuslaitokseen suorittamaan sakon muuntorangaistusta kesken huoltolassaoloajan. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi myös uuteen lakiin. Huoltolassa olevan henkilön taloudellinen asema on pitkäaikaisen päihteiden väärinkäytön ja siihen usein liittyvän työpaikan menettämisen vuoksi heikentynyt siinä määrin, että hän ei heti huoltolasta päästyään pysty maksamaan sakkoa eikä siten voi välttyä suorittamasta sakkoa muuntorangaistuksena. Sakotetun tietoisuus siitä, että hänet välittömästi huoltolasta pääsyn jälkeen tullaan toimittamaan rangaistuslaitokseen, on myös omiaan vaikuttamaan epäedullisesti huoltoja hoitotoimenpiteiden onnistumiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että ulosottomiehen olisi sakotetun pyynnöstä lykättävä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkamista siihen saakka kunnes kolme kuukautta on kulunut siitä, kun sakotettu on päässyt hoitolaitoksesta. Täytäntöönpanoon olisi ehdotuksen mukaan kuitenkin ryhdyttävä, milloin siihen olisi erityistä syytä. Muita 11 §:ssä nykyisin olevia säännöksiä ei ehdoteta otettavaksi uuteen lakiin. Kun ehdotetut uudet säännökset tulisivat koskemaan vain jo tuomitun muuntorangaistuksen täytäntöönpanon lykkäämistä, säännökset on ehdotuksessa otettu rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 lukuun sen uudeksi 1 e §:ksi. Mainittuja säännöksiä sovellettaisiin myös lastensuojelua koskevan lainsäädännön nojalla lastensuojelulaitokseen sijoitettuun henkilöön.

Täytäntöönpanojärjestelmän yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että oikeusministeriö ei enää saisi myöntää lykkäystä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon, vaan tämä oikeus olisi vain ulosottomiehellä. Muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa on tarkoitus yksinkertaistaa myös siten, että täytäntöönpanoviranomaisen ei ennen tuomitun toimittamista rangaistuslaitokseen tarvitsisi enää hankkia oikeusministeriön vankeinhoito-osastolta määräystä siitä, onko rangaistus pantava täytäntöön avolaitoksessa vai vankilassa. Tämä uudistus toteutettaisiin asetuksen muu-

toksella. Rangaistuslaitoksessa ennestään muuntorangaistusta tai vapausrangaistusta suorittamassa olevien vankien mahdollisuuksia suorittaa sakkonsa rahana ehdotetaan lisättäväksi siten, että rangaistuslaitoksen johtajalla olisi oikeus lykätä vangin suoritettavaksi tulleen uuden muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa enintään yhdellä kuukaudella täytäntöönpanoasiakirjojen saapumisesta. Lykkäystä ei voitaisi kuitenkaan myöntää pitemmäksi ajaksi kuin että muuntorangaistuksen täytäntöönpano voidaan aloittaa sakotetun ollessa rangaistuslaitoksessa.

Ehdotusten toteuttaminen ei tule mainittavasti lisäämään sakkojen täytäntöönpanosta valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Sakoista etsintäkuulutettuihin kohdistuvan täytäntöönpanon tehostuminen saattaa tilapäisesti nostaa jonkin verran muuntorangaistusta suorittavien lukumäärää, mutta ilmeisesti myös sakkojen rahana kertyminen tulee samalla lisääntymään. Menettelyn yksinkertaistaminen aiheuttaa lisäksi työn säästöä ja lomakekustannusten vähentymistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Laki rikoslain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta.

Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan sakkoon tuomittu, joka ei ole sakkoa suorittanut ja jolta ei ulosottotoiminkaan ole saatu siitä täyttä maksua, on maksamatta olevan sakkomäärän sijasta tuomittava pidettäväksi vankeudessa. Kun sakoista etsintäkuulutetut olisi ehdotuksen mukaan haastettava tavattaessa välittömästi muuntorangaistusmenettelyyn varsinaisiin ulosottotoimiin ryhtymättä, pykälän 1 momentin sanamuotoa olisi vastaavasti muutettava.

Pykälän nykyisen 2 momentin mukaan sakko muunnetaan vankeudeksi siten, että kutakin maksamatta olevaa päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus. Muuntorangaistuksen vähimmäisaika on kuitenkin yleensä 10 päivää ja 4 momentissa mainitussa erityistapauksessa 6 päivää vankeutta. Nykyistä lakia säädettäessä arvioitiin, että sellaisia tapauksia, joissa sakotettu joutuisi suorittamaan 10 päiväsakkoa pienemmän sakkorangaistuksen muuntorangaistuksena, ei juuri esiintyisi. Huomattavan suuri osa viime vuosina suoritetuista sakon muuntorangaistuksista on kuitenkin selvityksen mukaan määrätty 10 päiväsakkoa pienemmän sakon sijasta. Päiväsakon rahamäärää koskevia säännöksiä on hall. esityksessä n:o 109/1975 II vp. ehdotettu uudistettavaksi siten, että päiväsakon rahamäärä tulisi vielä nykyistä enemmän sakotetun maksukykyä vastaavaksi. Sakon määräämiskäytäntöä pyritään myös kehittämään nykyisestään yhä enemmän siihen suuntaan, että asteikkoa 1—120 päiväsakkoa sovellettaisiin koko laajuudessaan. Jos vähäisistä rikkomuksista uudistuksen jälkeen tuomittaisiin esimerkiksi 1—2 päiväsakon suuruisia sakkorangaistuksia, saattaisivat myös muunnettavaksi tulevat, 10 päiväsakkoa pienemmät sakkorangaistukset yhä lisääntyä.

Periaatteessa ei ole oikein, että vähäisestä sakosta määrätään suhteellisesti ankarampi muuntorangaistus. Tämän vuoksi tulisi muuntorangaistus esimerkiksi 1 päiväsakosta olla 1 päivä vankeutta. Näin lyhyen muuntorangaistuksen täytäntöönpano on kuitenkin käytännössä vaikeaa, koska jo matka rangaistuslaitokseen saattaa kestää tuota aikaa pitemmän ajan. Tämän uudistuksen yhteydessä ei myöskään ole mahdollista muuttaa täytäntöönpanojärjestelmää siten, että lyhyet muuntorangaistukset voitaisiin panna täytäntöön tuomitun asuinpaikkakunnalla. Edellä esitetyn perusteella pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muuntorangaistuksen vähimmäisaika olisi kaikissa tapauksissa 6 päivää. Enimmäisaika olisi edelleen 90 päivää.

Määrämarkoin tuomitun uhkasakon muuntamista koskeva säännös, joka nykyisin on pykälän 3 momentissa, ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin. Kun määrämarkoin tuomittu uhkasakko muuntorangaistusta määrättäessä ensin muutetaan päiväsakoiksi, vastaa jokainen täyden kymmenen markan määrä pykälän nykyisen 3 momentin mukaan yhtä päiväsakkoa. Tämä määrä ehdotetaan korotettavaksi kahteenkymmeneen markkaan. Korotus on tarpeellinen rahan arvon alentumisen vuoksi ja siitä syystä, että uhkasakkojen rahamäärät määrätään käytännössä usein niin korkeiksi, että muuntorangaistus saattaa muodostua kohtuuttoman ankaraksi.

Pykälän 4 momentissa nykyisin olevan säännöksen mukaan tuomioistuin voi määrätä sakon muuntorangaistuksen säännönmukaista lievemmäksi, jos se katsotaan sakon maksamatta jäämiseen johtaneiden syiden vuoksi tai erityisiin olosuhteisiin nähden kohtuulliseksi. Käytännössä tätä säännöstä on sovellettu eniten niissä tapauksissa, joissa muunnettavana on ollut ennen vuoden 1969 uudistusta voimassa olleen lain aikana määrätty sakko. Tällaisia tapauksia ei vanhentumissäännösten vuoksi enää esiinny. Säännöstä sovelletaan usein myös niihin tapauksiin, joissa sakotetulle on eri rangaistusmääräyksillä määrätty sakkoja useista lyhyen ajan kuluessa tehdyistä alkoholin väärinkäyttöön liittyvistä rikkomuksista, kuten alkoholin nauttimisesta yleisellä paikalla, sekä käytännössä myös muissa tapauksissa, joissa säännönmukaista muuntorangaistusta on pidetty liian ankarana seuraamuksena. Muuntorangaistus voitaisiin edelleenkin määrätä säännönmukaista lievempänä. Lieventämistä koskeva säännös otettaisiin nykyistä sanamuotoa hieman muuttaen pykälän 3 momenttiin.

Yleisperusteluissa ja jäljempänä rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun kohdalla mainituista syistä luvun 9 §:n mukaisesta mahdollisuudesta määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpano lykkäytymään ja 11 §:ssä tarkoitetusta mahdollisuudesta määrätä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjälle tai lastensuojelua koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuun kasvatuslaitokseen sijoitetulle lapselle tai nuorelle henkilölle tuomittu sakko ja muuntorangaistus raukeamaan tai muuntorangaistus lykkäytymään ehdotetaan luovuttavaksi. Eräissä tapauksissa on sakotetun toimittaminen rangaistuslaitokseen suorittamaan lievennettyäkin muuntorangaistusta kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös säännös, jonka mukaan tuomioistuimella olisi erityisistä sakotetun henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvistä syistä oikeus jättää sakon muuntorangaistus määräämättä. Tällainen erityinen syy saattaisi olla esimerkiksi sakotetun vakava vammautuminen tai pysyvä sairastuminen tai muu vastaavanlainen sakotetun maksukyvyn ratkaiseva heikentyminen. Koska tapaukset, joihin säännöstä olisi sovellettava, ovat hyvin erilaisia, niistä ei ole otettu säännökseen edes esimerkinluonteista kuvausta. Lopullinen harkinta jäisi kussakin yksittäistapauksessa tuomioistuimelle. Sakon muuntorangaistusta ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan saisi jättää määräämättä, jos yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitäminen vaatisi muuntorangaistuksen määräämistä. Sanonta "yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitäminen" viittaa rangaistuksen yleisestävään vaikutukseen. Muuntorangaistusta ei saisi tämän mukaan jättää määräämättä, jos määräämättä jättäminen käsiteltävänä olevassa yksittäistapauksessa voilän 5 momentissa nykyisin oleva viittaus rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 9 ja 11 §:ään jäisi pykälästä pois tarpeettomana.

Koska ehdotetut säännökset eivät johda sakotetun kannalta ankarampiin seuraamuksiin, uutta lakia tullaan soveltamaan kaikkiin tapauksiin. Yksityiskohtaisempien säännösten ottaminen voimaantulosäännökseen ei näin ollen ole tarpeen.

Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta.

2 luku.

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta.

1 d §. Pykälän nykyisen 3 momentin mukaan täytäntöönpanoviranomaisena toimivalla maistraatilla tai nimismiehellä on oikeus lykätä vapausrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanotoimenpiteiden loppuunsaattamista eli tuomitun toimittamista rangaistuslaitokseen enintään kolmella kuukaudella. Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan oikeusministeriöllä on vastaavasti oikeus lykkäyksen myöntämiseen enintään vuodeksi kerrallaan. Eräiden täytäntöönpanoviranomaisten käsityksen mukaan mahdollisuutta saada oikeusministeriöltä lykkäystä sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon käytetään usein vain keinona sakon maksun tarpeettomaan lykkäämiseen. Mahdollisuudesta saada oikeusministeriöltä lykkäystä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon pykälän 1 momentissa tarkoitetuista sosiaalisista syistä ehdotetaan luovuttavaksi. Sakotetulle jäisi joka tapauksessa edelleenkin riittävästi tilaisuuksia maksaa sakkonsa ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa. Lisäksi olisi muuntorangaistukseen tuomitulla edelleenkin mahdollisuus saada paikalliselta täytäntöönpanoviranomaiselta eli ulosottomieheltä tarvittaessa lykkäystä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon enintään kolme kuukautta. Pykälän 1 ja 3 momenttia olisi tämän

vuoksi muutettava. Muuntorangaistuksen täytäntöönpano kuuluu jo nykyisten säännösten mukaan myös kaupungeissa ulosottomiehelle eikä maistraatille. Pykälän 3 momenttia muutettaessa tämä on otettu huomioon. Ehdotuksen mukaan pykälän 3 momentissa mainittu määräaika laskettaisiin täytäntöönpanokirjan saapumisesta ulosottomiehelle tai muuntoransi horjuttaa kunnioitusta lakia kohtaan. Pykägaistuksen täytäntöönpanon esteen lakkaamisesta. Pykälän 2 momentti jäisi muuttamatta. Oikeusministeriöllä olisi myös edelleen mahdollisuus lykätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa tuomitun sairauden tai raskauden vuoksi 2 luvun 1 b ja 1 c §:n perusteella.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun nykyisen 10 §:n ja ehdotetun 12 §:n mukaan sakotetulla on vielä muuntorangaistuksen määräämisen jälkeenkin mahdollisuus vapautua muuntorangaistuksen suorittamisesta maksamalla sakkonsa. Sakko tai, mikäli muuntorangaistus on määrätty useamman sakon sijasta, kaikki muunnetut sakot on tällöin maksettava kokonaan, ja maksun on tapahduttava ennen kuin tuomittu alkaa suorittaa muuntorangaistusta. Muuntorangaistusta suorittaneista on viime aikoina lähes puolet ollut ennestään rangaistuslaitoksessa suorittamassa muuntorangaistusta tai vapausrangaistusta tai tutkintavankeudessa. Esimerkiksi vuoden 1974 ensimmäisellä vuosipuoliskolla suoritetuista yhteensä 441 muuntorangaistuksesta oli 217 rangaistus- tai tutkintavankien suorittamia. Jos rangaistuslaitoksessa ennestään vapausrangaistusta suorittamassa tai siellä tutkintavankeudessa olevan suoritettavaksi tulee sakon muuntorangaistus, sen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä viipymättä, ellei tuomittu välittömästi maksa sakkoaan. Mikäli on ilmeistä, että vanki voi maksaa muunnetut sakot lyhyen ajan kuluessa täytäntöönpanokirjojen rangaistuslaitokseen saapumisesta, rangaistuslaitoksen johtaja saattaa nykyisen käytännön mukaan lykätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista muutaman päivän odottaakseen sakkojen rahana maksamista. Mahdollisuudesta muuntorangaistuksen täytäntöönpanon lykkäämiseen mainituissa tapauksissa ei kuitenkaan ole nykyisin nimenomaisia säännöksiä. Jotta vapautta vailla olevilla muuntorangaistukseen tuomituilla olisi myös käytännössä mahdollisuus suorittaa sakkonsa rahana ennen rangaistuksen suorittamisen alkamista, pykälän 4 momenttiin on ehdotettu otettavaksi säännös, jonka mukaan rangaistuslaitoksen johtajalla olisi oikeus lykätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa sakon maksamista varten. Lykkäystä saataisiin myöntää enintään yksi kuukausi täytäntöönpanoasiakirjojen saapumisesta, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin että muuntorangaistuksen täytäntöönpano voidaan aloittaa sakotetun ollessa rangaistuslaitoksessa.

1 e §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kielto panna muuntorangaistus täytäntöön sinä aikana kun sakotettu on päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annettujen säännösten nojalla hoidettavana huoltolassa tai muussa sitä vastaavassa hoitolaitoksessa. Huoltolaa vastaavalla laitoksella tarkoitetaan tässä momentissa päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain (96/61) 15 §:n 2 momentissa, 21 §:ssä, 23 §:n 4 ja 5 momentissa sekä 25 §:ssä mainittua sairaalaa tai muuta vastaavaa laitosta. Vastaavanlainen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon estettä koskeva säännös on nykyisin rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:n 1 momentissa.

Yleisperusteluissa tarkemmin mainituista syistä pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan sakotettu ei yleensä joutuisi suorittamaan sakon muuntorangaistusta välittömästi huoltolasta tai vastaavasta hoitolaitoksesta päästyään. Momentin mukaan olisi ulosottomiehen lykättävä täytäntöönpanon alkamista siihen saakka kunnes kolme kuukautta on kulunut sakotetun päästämisestä laitoksesta. Täytäntöönpano olisi lykättävä kuitenkin vain sakotetun pyynnöstä. Ulosottomiehen ei siten tarvitsisi muuntorangaistusta täytäntöönpannessaan aina viran puolesta hankkia selvitystä sakotetun mahdollisesta huoltolassa olosta. Sanottu määräaika laskettaisiin siitä päivästä, jona hoitolaitoksessa ollut sakotettu on sieltä tosiasiallisesti poistunut riippumatta poispäästämisen perusteista.

Mikäli muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa olisi aina lykättävä, tämä saattaisi joissakin tapauksissa johtaa siihen, että sakotettu hakeutuisi toistuvasti ennen lykkäysajan päättymistä lyhyeksi ajaksi huoltolahoitoon välttyäkseen siten muuntorangaistuksen täytäntöönpanolta. Täytäntöönpanon lykkäämisen tarkoituksena on antaa huoltolasta päässeelle tilaisuus kuntoutumiseen ja taloudellisten asioidensa hoitamiseen, jotta hän voisi lykkäysaikana suorittaa sakkonsa rahana. Lykkäysajan kuluessa saattaa kuitenkin sakotetun käyttäytymisen perusteella käydä ilmi,

että sakotettu ei tule lykkäyksestä huolimatta suorittamaan sakkoaan. Näitä tapauksia varten 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi poikkeussäännös, jonka mukaan ulosottomies voisi panna muuntorangaistuksen täytäntöön välittömästi, mikäli edellä mainittujen seikkojen olemassaolo on ilmeinen tai jos välittömään täytäntöönpanoon muuten on erittäin painavia syitä. Tällaisena syynä saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi muuntorangaistuksen vanhentumisuhka.

Edellä mainittuja päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin niin kuin nykyisinkin myös lastensuojelua koskevan lainsäädännön nojalla kasvatuslaitokseen sijoitettuun henkilöön. Säännöksen soveltamisala on kuitenkin laajennettu koskemaan kasvatuslaitoksen lisäksi myös muita sanotussa lainsäädännössä tarkoitettuja lastensuojelulaitoksia.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset koskisivat niin kuin nykyiset 6 luvun 11 §:n vastaavat säännökset vain niitä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä, jotka päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain (96/61) nojalla ovat tai ovat olleet hoidettavana sanotun lain mukaisessa huoltolassa tai muussa vastaavassa hoitolaitoksessa. Vastaavanlainen tarve saada muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon lykkäystä saattaa myös olla niillä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjillä, jotka ovat olleet hoidettavana katkaisuhoitoasemalla, sairaalassa tai mielisairaalassa tai jotka lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain (432/65) nojalla ovat tai ovat olleet elatusvelvollisuuden laiminlyömisen vuoksi työlaitoksessa, sekä myös niillä muilla sakotetuilla, jotka vast'ikään ovat päässeet jostakin laitoksesta, kuten sairaalasta. Näitä tilanteita varten ei nyt ehdoteta erityissäännöstä. Näissä tapauksissa ulosottomiehellä olisi kuitenkin mahdollisuus lykätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa tämän lain 2 luvun 1 d §:n nojalla.

6 luku.

Sakosta ja sakon muuntorangaistuksesta.

1—5 §. Luvun 1 §:n 2 momenttiin on tehty sanonnallinen muutos. Lisäksi on 3 §:n 2 momentissa mainittu vähin mahdollinen osasuoritus määrämarkoin tuomitusta uhkasakosta, 5 markkaa, ehdotettu korotettavaksi 20 markkaan eli määrään, joka rikoslain 2 luvun 5 §:n mukaan muuntorangaistusta määrättäessä vastaa yhtä päiväsakkoa. Jäljempänä ehdotetaan luvun säännökset 6 §:stä alkaen muutettavaksi. Samassa yhteydessä on katsottu koko 6 luvun muuttaminen aiheelliseksi. Edellä mainittujen muutosten lisäksi 1—5 §:ien kieliasua on samalla nykyaikaistettu.

6 §. Mikäli sakotetun maksamat ja häneltä ulosotetutkaan varat eivät ole riittäneet sakon kokonaan maksamiseen, ulosottomiehen on nykyisin, mikäli sakon perintätointen jatkamiseen ei näytä olevan enää syytä, siirrettävä asia viralliselle syyttäjälle muuntorangaistusmenettelyn vireille panemista eli sakotetun haastamista varten. Käytännössä pykälää sovelletaan sellaisenaan vain ns. vanhoissa kaupungeissa, joissa ulosottomiehen ja virallisen syyttäjän tehtävistä huolehtivat eri viranomaiset, kaupunginvouti ja kaupunginviskaali. Nimismiespiireissä, joissa näistä toimista samoin kuin poliisitoimestakin huolehtii sama viranomainen, haastaa sakotetun muuntorangaistusmenettelyyn käytännössä ulosottoviranomainen perimistoimenpiteiden päätyttyä. Varsinkin vanhoissa kaupungeissa sakotettujen haastaminen hidastaa huomattavasti täytäntöönpanoa. Asian siirtymisestä virastosta toiseen aiheutuu jo sinänsä viivästymistä. Usein näyttää myös käyvän niin, että sakotettua ei enää haastamisvaiheessa tavoiteta. Pykälää ehdotetaankin muutettavaksi siten, että ulosottoviranomaisen eli ulosottomiehen tai ulosottoapulaisen olisi haastettava sakotettu muuntorangaistusmenettelyyn, jollei sakotettu maksa sakkoa tai sitä saada perityksi häneltä ulosottoteitse, eikä maksunlykkäykseen ole aihetta. Asia siirrettäisiin vasta haastamisen jälkeen viralliselle syyttäjälle menettelyn jatkamista varten. Säännös tästä tulisi 6 §:n 1 momenttiin.

Sakoista etsintäkuulutetut eivät nykyisin joudu riittävästi perimistoimenpiteiden kohteeksi. Nykyisessä laissa edellytetään, että myös ennen sakoista etsintäkuulutetun haastamista sakko pyritään perimään rahana tai ryhdytään ulosottotoimiin. Etsintäkuulutetut sakotetut tavataan useimmiten päihtymyksen vuoksi säilöön ottamisen yhteydessä. Säilöönotot tapahtuvat kuitenkin yleensä virka-ajan ulkopuolella, jolloin ulosottomiehen tai ulosottoapulaisen saaminen paikalle ulosottotoimenpiteiden suorittamista varten on osoittautunut vaikeasti järjestettäväksi. Nykyiset säännökset edellyttävät, että ulosotto-, syyttäjä- ja poliisiviranomaiset huolehtivat näiden tehtävien käytännöllisestä järjestelystä yhteistoimin. Kaikissa van-

hoissa kaupungeissa ei tätä yhteistoimintaa ole saatu aikaan. Säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisin tavoittaessa sakosta etsintäkuulutetun, haastaminen ei enää edellyttäisi ulosottotoimiin ryhtymistä eikä siten myöskään ulosottoviranomaisen läsnäoloa. Ehdotuksen mukaan sakosta etsintäkuulutettu olisi tuolloin tavattaessa haastettava vastaajaksi muuntorangaistusmenettelyyn, ellei sakotettu maksaisi sakkoa välittömästi. Myös sakosta etsintäkuulutetulta olisi otettava vastaan osasuoritus sakosta. Tällöin sakotettu olisi haastettava maksamatta jääneestä osasta sakkoa tai, jos hänet on etsintäkuulutettu useasta sakosta, kaikista niistä sakoista, jotka ovat jääneet kokonaan tai osaksi maksamatta. Ulosottoviranomaiset ovat velvollisia ryhtymään sakon ja saamisen täytäntöönpanoon myös etsintäkuulutuksen perusteella. Ulosottoviranomaisen olisi tavoittaessaan sakosta etsintäkuulutetun haastettava sakotettu 6 §:n 1 momentin säännöksen mukaan vasta sitten kun ulosottotoimet ovat osoittautuneet tuloksettomiksi. Säännökset poliisin velvollisuudesta etsintäkuulutetun haastamiseen on otettu pykälän 2 momentiksi. Pykälän 2 momentissa nykyisin oleva säännös asevelvollisen ja siviilipalvelusmiehen haastamisesta siirtyisi sanamuodoltaan muutettuna pykälän 3 momentiksi.

7 §. Pykälän 1 momentin mukaan muuntorangaistuksen määräämistä koskeva asia käsiteltäisiin edelleenkin sakotetun asuinpaikan tai tapaamispaikan yleisessä alioikeudessa. Sanotussa momentissa on nykyisin lisäksi säännös, jonka mukaan muuntorangaistusasia niissä tapauksissa, joissa sakotettu kärsii vapausrangaistusta tai on muusta syystä vapautta vailla, voidaan käsitellä myös hänen säilytyspaikkaansa lähinnä olevassa raastuvanoikeudessa. Tätä säännöstä ei ole ehdotettu otettavaksi pykälään, koska säännöstä on sovellettu käytännössä erittäin harvoin ja koska ehdotettu pykälän 2 momentti lisäksi osaltaan vähentää sen tarpeellisuutta.

Kihlakunnanoikeuden yleisiä istuntoja ei vielä nykyisinkään pidetä kaikissa käräjäkunnissa joka kuukausi. Talvikäräjien ja syyskäräjien istuntokausien välillä on kesäaikana vähintään 2—3 kuukauden pituinen aika, jolloin yleisiä istuntoja ei pidetä. Istuntokausien välillä muuntorangaistusasia voidaan ottaa käsiteltäväksi välikäräjissä. Välikäräjien pitäminen mahdollisesti vähälukuistenkin muuntorangaistusasiain käsittelemistä varten ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista. Asioiden ottaminen käsiteltäväksi muita kiireellisiä asioita varten pidettävillä välikäräjillä ei haasteajan huomioon ottaen useinkaan ole mahdollista. Muuntorangaistusasioiden nopean käsittelyn kannalta on näin ollen tarpeen saada aikaan oikeudenkäyntimenettely, joka antaa mahdollisuuden nykyistä joustavampaan istuntoaikojen järjestämiseen ja joka ehkä muutenkin olisi nykyistä tuomioistuinmenettelyä yksinkertaisempi.

Viime aikoina on eri yhteyksissä ilmaantunut tarvetta käsitellä kiireellisiä ja selväpiirteisiä asioita ns. yhden miehen tuomioistuimessa eli kihlakunnanoikeudessa ilman lautakuntaa ja raastuvanoikeudessa vain yhden lakimiesjäsenen läsnäollessa. Muun muassa lainvalmistelukunnan ehdotuksessa hallituksen esitykseksi esitutkintaa, puolustusta ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaksi lainsäädännöksi (Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu n:o 3/1973) on ehdotettu, että rikoksesta epäillyn vangitsemista koskeva asia olisi mahdollista käsitellä yhden miehen tuomioistuimessa. Aikaisemmin on suunniteltu myös vähäisten liikennerikosasioiden käsittelyä tällaisessa tuomioistuimessa. Yhden miehen tuomioistuin näyttää soveltuvan myös muuntorangaistusasioiden käsittelyyn istuntojen järjestämisen joustavuuden vuoksi. Muuntorangaistus määrätään säännönmukaisesti laissa olevan kiinteän mittaamisohjeen mukaisesti. Yhden miehen tuomioistuimen käyttöön ottamista puoltaa osaltaan myös se, että vain pieni osa sakotetuista on näissä oikeudenkäynneissä saapuvilla. Ehdotetun rikoslain 2 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan muuntorangaistus voidaan kuitenkin myös määrätä säännönmukaista lyhyemmäksi ja jättää jopa määräämättäkin. Päätöksenteko muuntorangaistusasiassa edellyttää siten vastaavanlaista harkintaa kuin muissakin rikosasioissa. Näin ollen yhden miehen tuomioistuimen käyttöön otto liittyy laajempaan periaatteelliseen kysymykseen siitä, missä laajuudessa kihlakunnanoikeuden lautakunta ja raastuvanoikeuden kaksi jäsentä poissulkien voidaan antaa ratkaisuvaltaa yhdelle lainoppineelle tuomarille. Ottamatta laajemmalti kantaa tähän kysymykseen hallitus pitää yhden miehen menettelyn käyttöön ottamista muuntorangaistusasioissa tarkoituksenmukaisena ja katsoo, että näin voidaan menetellä sakotetun oikeusturvaa vaarantamatta. Tässä suhteessa on myös otettava huomioon, että sakotetulla on oikeus hakea muutosta muuntorangaistusta koskevaan päätökseen ja näin saattaa

asia hovioikeuden tutkittavaksi. Yhden miehen tuomioistuimesta on tarpeen myös saada kokemuksia sitä koskevien säännösten kehittelyä varten.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös siitä, että muuntorangaistusasia voitaisiin käsitellä paitsi täysilukuisessa tuomioistuimessa myös yhden miehen tuomioistuimessa. Ehdotuksen mukaan yhden miehen tuomioistuimen istunto voitaisiin pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istuntoa varten on määrätty. Tämä antaisi tarvittaessa mahdollisuuden asioiden käsittelyyn säännönmukaisten alioikeuksien istuntojen välisenä aikana ja istuntojen pitämiseen myös tuomioistuimen kanslian tiloissa ja tarvittaessa esimerkiksi rangaistuslaitoksessa. Koska näistä yhden miehen tuomioistuimista ja niiden istunnoista ei ole annettu erityissäännöksiä, ehdotetaan 2 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan kihlakunnanoikeuden tällaisesta istunnosta olisi soveltuvin osin voimassa, mitä välikäräjistä on säädetty. Siten ei näistä istunnoista tarvitse kuuluttaa. Niistä on kuitenkin laadittava istuntopäiväkirja ja niissä käsiteltävät asiat on merkittävä tuomioluetteloon. Muuntorangaistusmenettelyssä laadittavat pöytäkirjat, joiden sisällöstä on jäljempänä erityissäännöksiä, kuuluvat osana kihlakunnanoikeuden varsinaisasioiden pöytäkirjaan.

Pykälän nykyisen 2 momentin mukaan muuntorangaistuksen määräämistä koskeva asia pannaan vireille ja käsitellään rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevassa järjestyksessä, jollei luvussa toisin säädetä. Tämä momentti siirtyisi pykälän 3 momentiksi.

8 §. Muuntorangaistusmenettelyn vireille panemisessa ja asian käsittelyssä noudatetaan 7 §:n 3 momenttiin otettavaksi ehdotetun säännöksen mukaan rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevaa järjestystä. Mikäli tästä järjestyksestä katsotaan muuntorangaistusmenettelyssä olevan tarpeen poiketa, siitä on otettava säännökset tähän lukuun. Tähän pykälään on otettu asian vireillepanemista eli sakotetun haastamista koskevat säännökset sekä 9—13 §:ään muut tätä menettelyä koskevat erityissäännökset.

Edellä luvun 6 §:n kohdalla ehdotetaan haastamismenettelyä nopeutettavaksi ja yksinkertaistettavaksi siten, että tuloksettomien perimis- ja ulosottotoimenpiteiden jälkeen sakotetun haastaisi muuntorangaistusmenettelyyn täytäntöönpanoviranomainen ja että sakoista etsintäkuulutettu olisi aina tavattaessa haastettava, ellei häneltä saada välittömästi suoritusta sakosta. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 22 §:n mukaan haaste rikosasiassa voi olla kirjallinen tai suullinen. Saman luvun 23 §:n mukaan suullista haastetta on pyydettävä haastemieheltä, jonka on toimitettava haastaminen esteettömän todistajan läsnä ollessa. Käsiteltävänä olevan luvun 6 §:n säännökseen liittyen ehdotetaan tämän pykälän 1 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan haastamisen näissä asioissa toimittaa ulosottomies, ulosottoapulainen tai poliisimies suullisella haasteella. Todistajan läsnäolo ei haastettaessa olisi tarpeen. Mainitut virkamiehet eivät olisi haastemiehiä, vaan tämän lain mukainen haastaminen kuuluisi heidän virkatehtäviinsä. Selvyyden vuoksi on momenttiin otettu myös säännös haastetodistuksesta.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös haasteen sisällöstä. Ehdotuksen mukaan haasteessa olisi ilmoitettava, minä kalenteripäivänä ja missä asia käsitellään. Haasteessa sakotetulle olisi myös ilmoitettava hänen esteettömästä poissaolostaan oikeudenkäynnistä aiheutuvista seurauksista sekä hänen oikeudestaan kirjallisen vastineen jättämiseen.

Pykälän 3 momenttiin on ehdotettu otettavaksi säännös haasteajasta. Sakoista etsintäkuulutetut ovat muihin sakotettuihin nähden sikäli erityisasemassa, että he eivät ennen haastamista useimmiten ole lainkaan joutuneet säännönmukaisten perimistoimenpiteiden kuten maksukehoitusten ja ulosottoyritysten kohteeksi. Heillekin olisi varattava mahdollisuus maksaa sakkonsa ennen oikeudenkäyntiä. Sakkojen rahana kertymisen kannalta tämä ilmeisesti on eduksi. Riittävä haasteaika vähentänee myös muuntorangaistusoikeudenkäyntejä. Muuntorangaistusmenettelyyn haastetuista maksaa sakkonsa nykyisin noin puolet ennen oikeudenkäyntipäivää. Momenttiin on ehdotettu otettavaksi säännös, jonka mukaan asian käsittelypäivää määrättäessä olisi kiinnitettävä huomiota myös mahdollisuuteen sakon maksamiseen ennen oikeudenkäyntipäivää. Ehdotuksen mukaan haasteaika ei saisi koskaan olla yhtä kuukautta lyhyempi.

Pykälän 4 momenttiin on otettu oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 25 §:ää vastaava säännös haasteen tiedoksiantajan todistuksen todistusarvosta.

9 §. Jotta sakotettu voitaisiin haastaa joko perimis- tai ulosottotoimenpiteiden yhteydessä tai etsintäkuulutuksen perusteella tavoitettaessa, ulosottomiehellä, ulosottoapulaisella tai poliisimiehellä tulisi haastettaessa olla tieto niistä

oikeudenkäyntipäivistä, joina tällaisia asioita käsitellään, sekä kunakin päivänä käsiteltäväksi otettavien muuntorangaistusasioiden määrästä.

Useimmissa alioikeuspiireissä on virallisella syyttäjällä jo pitemmän aikaa ollut mahdollisuus haastattaa vastaaja tiettynä päivänä pidettävään oikeudenistuntoon tästä tuomarin kanssa kunkin jutun osalta erikseen sopimatta. Toimitetun selvityksen mukaan tätä käytäntöä ei kuitenkaan noudateta maan kaikissa alioikeuksissa. Muuntorangaistusmenettelyn joustavan vireille panon kannalta tällainen menettely olisi kuitenkin välttämätön. Koska oikeudenkäymiskaaressa ei tästä ole säädetty, siitä on muuntorangaistusmenettelyn osalta otettava säännös tähän lukuun. Ehdotuksen mukaan olisi raastuvanoikeuden ja kihlakunnantuomarin annettava toimialueensa virallisille syyttäjille sekä ulosotto- ja poliisiviranomaisille tieto käsittelypäivistä niin hyvissä ajoin, että 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua aikaa aina voitaisiin noudattaa.

10 §. Muuntorangaistusmenettelyssä valvoisi edelleenkin julkista kannevaltaa virallinen syyttäjä. Tästä on otettu pykälän 1 momenttiin nyt nimenomainen säännös. Esitystä valmisteltaessa on tutkittu myös mahdollisuutta asian käsittelemiseen tuomioistuimessa ulosottomiehen kanteesta tai hakemuksesta. Tällöin vältyttäisiin asian siirtämiseltä viranomaiselta toiselle. Tällaista muutosta ei kuitenkaan ole pidetty toteuttamiskelpoisena. Muuntorangaistusasian käsittelyä hakemusasiana ei voida oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen pitää hyväksyttävänä. Vapaudenmenettämisestä päättämiseen tarvittavat seikat tulevat parhaiten esille suullisessa ja välittömässä oikeudenkäynnissä, jossa on kaksi asianosaista, syyttäjä ja vastaaja.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan selvyyden vuoksi myös otettavaksi luvun 8 §:n 2 momentissa nykyisin oleva säännös siitä, että muuntorangaistusmenettelyssä ei jutun alkuperäisen rikosasian asianomistajalla ole enää puhevaltaa.

Muuntorangaistusmenettely eroaa muusta rikosasiain oikeudenkäynnistä muun muassa siinä, että sakotettua ei voida velvoittaa saapumaan oikeudenkäyntiin. Ainoa haitallinen seuraus sakotetulle hänen esteettömästä poissaolostaan on, että hänen suullisessa kuulustelussaan saattaa tulla esille rangaistukseen lieventävästi vaikuttavia seikkoja, joista oikeus ei hänen poissaollessaan saa tietoa. Sakotetut ovat harvoin läsnä muuntorangaistusmenettelyssä. Asian selvittämiseksi olisi suotavaa, että sakotetut olisivat läsnä muuntorangaistusmenettelyssä nykyistä enemmän. Säännösten muuttaminen siten, että sakotettu velvoitettaisiin saapumaan muuntorangaistusmenettelyyn, ei näytä tarkoituksenmukaiselta. Jotta tuomioistuin voisi sakotetun poissaolosta huolimatta saada sakotetusta ja niistä syistä, joista sakon maksamatta jääminen mahdollisesti on aiheutunut, edes jonkinlaista selvitystä, ulosottoviranomaisen on nykyisin erityiselle lomakkeelle laadittava tuloksettoman perimismenettelyn tai viimeistään sakotetun haastamisen yhteydessä selvitys sakotetun maksukykyyn vaikuttavista seikoista ja sakon maksamatta jäämiseen johtaneista syistä. Kokemuksen mukaan näiden selvitysten laatiminen on muodostunut viranomaisille vain lisätyötä aiheuttavaksi muodollisuudeksi, mikä näyttää pääasiallisesti johtuneen sakotettujen välinpitämättömyydestä asiaan todella vaikuttavien tietojen antamiseen. Velvollisuudesta lomakkeen laatimiseen on tarkoitus luopua ensi tilassa. Sellaisille sakotetuille, jotka haluavat esittää oikeudelle muuntorangaistuksen määräämisessä huomioon otettavia seikkoja mutta jotka eivät voi tulla oikeuden istuntoon henkilökohtaisesti, olisi kuitenkin varattava tilaisuus antaa selvityksensä kirjallisesti. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi luvun nykyistä 8 §:n 1 momenttia vastaavan säännöksen lisäksi myös säännös sakotetun oikeudesta vastineen antamiseen ennen oikeudenkäyntipäivää. Vastineen antaminen kävisi parhaiten päinsä sitä varten suunniteltua lomaketta käyttäen.

Jos sakotettu on laillisen esteen vuoksi jäänyt saapumatta muuntorangaistusmenettelyyn, asia on lykättävä. Kun sakotettu ei ole velvollinen saapumaan muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin, häntä ei myöskään velvoiteta saapumaan asian jatkokäsittelyyn. Näin ollen hänelle ei lain mukaan tarvitsisi ilmoittaa asian jatkokäsittelystä. Käytännössä tuomioistuin kuitenkin velvoittaa virallisen syyttäjän antamaan sakotetulle tiedon asian uudesta käsittelypäivästä. Tieto käsittelypäivästä joudutaan usein antamaan etsintäkuulutusmenettelyä käyttäen, jolloin asian käsittelyä joudutaan siirtämään epämääräiseksi ajaksi. Tästä aiheutuu muuntorangaistusmenettelylle ja sakkojen täytäntöönpanolle yleensäkin tarpeetonta viivytystä ja haittaa. Menettelyn nopeuttamiseksi ehdotetaan pykälän 3 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan virallisen syyttäjän on annettava sakotetulle tieto uudesta oikeudenkäyntipäivästä vain, mikäli sakotetun olinpaikka on tiedossa. Selonottovelvollisuus lykkäyspäätöksen sisällös-

tä jäisi periaatteessa sakotetulle. Sakotetun poissaolo asian jatkokäsittelystä ei siten olisi esteenä asian ratkaisemiselle, ellei sakotettu ole ilmoittanut laillista estettä.

11 §. Muuntorangaistusasioiden käsittelystä sekä asunto-oikeuksista saatujen kokemusten perusteella muuntorangaistusmenettelystä laadittavan pöytäkirjan ja siinä annettavan ratkaisun muotoa pyritään yksinkertaistamaan. Pykälän 1 momenttiin on ehdotettu otettavaksi tästä perussäännökset. Käytännössä uudistus on tarkoitus toteuttaa lähinnä siten, että pöytäkirja ja ratkaisu laadittaisiin erityiselle lomakkeelle.

Eräissä alioikeuksissa noudatetaan muuntorangaistusasioissa menettelyä, jossa kaikkia oikeudelle jätettyjä asiakirjoja ei oteta pöytäkirjan liitteeksi, vaan niistä muodostetaan erillinen asiakirjavihko. Kysymyksellä mainitunlaiseen järjestelmään siirtymisestä on käytännön merkitystä niissä jutuissa, joissa haetaan muutosta alioikeuden päätökseen. Mikäli muutoksenhakijalle tarpeettomaksi katsottavista asiakirjoista muodostetaan erillinen kirjavihko, niistä ei muutoksenhakijalle kirjoiteta ilman eri pyyntöä jäljennöstä, vaan akti toimitetaan hovioikeuteen virkateitse. Tuomioistuimen mahdollisuudesta käyttää tällaista menettelyä ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös.

12 §. Sakotetulla on luvun nykyisen 10 §:n mukaan oikeus maksaa sakkonsa vielä muuntorangaistuksen määräämisen jälkeenkin. Sakosta maksamatta oleva määrä tai, jos muuntorangaistus on määrätty useamman sakon sijasta, kaikista noista sakoista suorittamatta oleva määrä on kuitenkin tuolloin maksettava kokonaan. Maksu on säännöksen mukaan suoritettava ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkamista eli ennen kuin sakotettu on alkanut suorittaa sakon muuntorangaistusta. Muuntorangaistuksen määräämiseen päättyy myös sakkojen pakkoperintä. Pykälän mukaan sakkojen perimistä ei muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen saa ulosottotoimin jatkaa.

Oikeusministeriössä toimitetun selvityksen mukaan useimmat muuntorangaistukseen tuomituista maksavat sakkonsa ennen muuntorangaistuksen suorittamisen alkamista. Siten esimerkiksi vuosina 1971 ja 1972 tuomittiin kumpanakin vuonna keskimäärin noin 3 000 muuntorangaistusta, kun taas muuntorangaistusta suorittamaan saapui vuonna 1971 304, vuonna 1972 413, vuonna 1973 524 ja vuonna 1974 539 sakotettua. Lisäksi on mainittuina vuosina suorittanut muuntorangaistusta ennestään vapautta vailla olleista vuosittain noin 250—450 sakotettua.

Viranomaisten työn kannalta ne tapaukset, joissa sakotettu varautuu maksamaan sakkonsa vasta ennen hänen rangaistuslaitokseen toimittamistaan, eivät tunnu mielekkäiltä. Tästä syystä lakia valmisteltaessa on tutkittu mahdollisuuksia nykyisen lain muuttamiseen muun muassa siten, että sakkoa ei enää saisi maksaa muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen. Ilmeisesti tällainen säännös myös osaltaan tehostaisi sakkojen täytäntöönpanomenettelyä. Näyttää kuitenkin siltä, että ennen kuin sakkojen täytäntöönpanomenettely saadaan nykyistä paremmin toimimaan, mainitunlainen säännös aiheuttaisi sakkovankien lukumäärän tuntuvaa kasvua. Ruotsissa, jossa sakkojen muuntorangaistusmenettely on ollut käytössä vuodesta 1938 lähtien, sakon maksaminen muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen ei aluksi vapauttanut sakotettua suorittamasta muuntorangaistusta tuomitun pituisena. Lakia muutettiin kuitenkin vuoden 1965 alusta siten, että sakotettu vapautuu muuntorangaistuksesta maksamalla sakon. Myös osasuoritus vapauttaa hänet suoritusta vastaavasta osasta muuntorangaistusta.

Tällä esityksellä pyritään lähinnä tehostamaan ja yksinkertaistamaan sakkojen muuntomenettelyä ja muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa. On odotettavissa, että sakkovankien lukumäärä tulee välittömästi uudistuksen jälkeen nousemaan nykyisestään tuntuvasti. Ylimenovaiheen jälkeen sakkovankien määrä asettunee suunnilleen nykyiselle tasolle. On myös harkittu mahdollisuuksia sakon maksamiseen lisättäväksi siten, että sakon saisi maksaa kokonaan vielä senkin jälkeen, kun sakotettu on alkanut suorittaa sakkojaan muuntorangaistuksena. Kun sen seikan selvittäminen, millä tavoin uudistus olisi toteutettava, jotta se ei tarpeettomasti mutkistaisi menettelyä, vaatii lisätutkimuksia, muutosehdotuksesta on tämän esityksen yhteydessä luovuttu. Asiasta tullaan antamaan esitys erikseen, jos uudistusta lisäselvitysten perusteella voidaan pitää toteuttamiskelpoisena.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että luvun nykyistä 10 §:ää vastaava säännös otettaisiin tämän pykälän 1 ja 2 momenteiksi.

Mikäli muunnettujen sakkojen rahamäärä maksetaan kokonaan ennen muuntorangaistuksen suorittamisen alkamista, muuntorangaistuksen katsotaan vallitsevan käsityksen mukaan

rauenneen. Rauennutta muuntorangaistusta ja sen perustana olleita sakkoja ei oteta huomioon yhteistä muuntorangaistusta määrättäessä. Muuntorangaistuksesta rikosrekisteriin tehtävä merkintä poistetaan rekisteristä muuntorangaistuksen rauettua sakon maksamisen vuoksi. Nyt ehdotetaan pykälän 2 momenttiin selvyyden vuoksi otettavaksi nimenomainen säännös muuntorangaistuksen raukeamisesta sakkojen maksamisen vuoksi. Mainittu säännös koskisi kaikkia niitä tapauksia, joissa muunnettujen sakkojen rahamäärä on tullut suoritetuksi ennen muuntorangaistuksen suorittamisen alkamista. Mikäli siten esimerkiksi ilmenisi, että muunnetut sakot on suoritettu jo ennen muuntorangaistuksen määräämistä tai osaksi ennen sen määräämistä ja loput sakoista muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen, mutta ennen sen suorittamisen alkamista, ei päätöksen purkaminen tai seuraavassa pykälässä tarkoitettu oikaisu olisi tarpeen.

13 §. Mikäli sakotettu maksaa sakkonsa vasta sen jälkeen kun asia on siirretty viralliselle syyttäjälle muuntorangaistusmenettelyä varten, maksun vastaanottaneen täytäntöönpanoviranomaisen eli useimmiten ulosottoviranomaisen mutta joskus myös lääninhallituksen on ilmoitettava maksusta viralliselle syyttäjälle. Virallinen syyttäjä voi tällöin sakkojen kokonaan maksamisen vuoksi luopua ajamasta kannetta tai osasuoritus voidaan ottaa huomioon muuntorangaistusta määrättäessä. Käytännössä voi kuitenkin joskus käydä niin, että sakotettu suorittaa maksun sakosta juuri ennen oikeudenkäyntiä, jolloin tieto maksusta ei ehdi ajoissa syyttäjälle tai tuomioistuimelle. Jos sakot on suoritettu kokonaan, muuntorangaistus raukeaa eikä päätöstä nykyisenkään käytännön mukaan ole tarpeen purkaa. Mikäli sakotettu taas on suorittanut sakosta vain osan eikä suorita jäännöserää ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanotoimiin ryhtymistä, päätöksen oikaisemiseksi on jouduttu nykyisin hakemaan tuomionpurkua korkeimmalta oikeudelta. Vastaavasti on tuomionpurkua jouduttu hakemaan niissä tapauksissa, joissa tuomioistuin tietämättä aikaisemmin määrätyn muuntorangaistuksen raukeamisesta sakon maksamisen vuoksi on määrännyt noista jo maksetuista sakoista sekä muunnettavana olleista sakoista yhteisen muuntorangaistuksen. Jotta näiden asioiden saattamiselta korkeimman oikeuden ratkaistavaksi vältyttäisiin, pykälässä ehdotetaan otettavaksi käyttöön menettely, jossa muuntorangaistuksen määrännyt oikeus tai yhteisen muuntorangaistuksen rikoslain 7 luvun 9 §:n 3 momentin nojalla määrännyt raastuvanoikeuden puheenjohtaja voisi maksetun osasuorituksen vuoksi itse oikaista päätöksensä. Oikaisumenettelyllä asia tulisi pyrkiä saattamaan samaan tilaan kuin jos tuomioistuimella olisi ollut suoritetusta maksusta tieto muuntorangaistusta määrätessään. Useimmiten eli niissä tapauksissa, joissa muuntorangaistus on määrätty säännönmukaisen muuntosuhteen mukaan, oikaisun tekeminen ei paljonkaan eroa oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tarkoitetusta kirjoitus- tai laskuvirheen oikaisemisesta. Mikäli taas sakoista on määrätty säännönmukaista lievempi muuntorangaistus tai muuntorangaistuksen enimmäisaika 90 päivää vankeutta, saattaa oikaisumenettelyssä niin kuin nykyisinkin purkumenettelyssä olla jossakin määrin vaikea ratkaista, miten oikaisu olisi tehtävä. Lähinnä näitä tapauksia varten ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan päätöstä oikaistaessa on noudatettava samoja muuntorangaistuksen määräämisperusteita kuin muuntorangaistusta alunperin määrättäessä.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisun tekisi muuntorangaistuksen määrännyt alioikeus tai yhteisen muuntorangaistuksen määrännyt raastuvanoikeuden puheenjohtaja. Jos muuntorangaistus on määrätty 7 §:n 2 momentin mukaisessa yhden miehen tuomioistuimessa, voitaisiin myös oikaisupäätös tehdä samanlaisessa tuomioistuimen kokoonpanossa. Muuntorangaistuksen oikaisemista edellyttävä sakon osasuoritus tulee ilmi usein vasta sitten kun sakotettu on jo muuntorangaistusta suorittamassa. Muuntorangaistus olisi näissä tapauksissa voitava oikaista viipymättä. Näitä tapauksia varten on momenttiin otettu säännös, jonka mukaan siinä tapauksessa, että asia ei siedä viivytystä, kihlakunnanoikeuden puolesta päätöksen voisi oikaista myös sen puheenjohtaja tai kihlakunnantuomari tai käräjätuomari sekä raastuvanoikeuden puolesta sen puheenjohtaja. Säännös koskisi myös yhden miehen tuomioistuimen päätöksen oikaisemista. Ehdotuksen mukaan muuntorangaistusasian asianosaisten ei tarvitsisi olla oikaisua tehtäessä läsnä. Oikaisusta olisi tehtävä merkintä muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan päätökseen ja ilmoitettava asianosaisille, mikäli se on mahdollista. Jos päätöksestä on haettu muutosta, olisi oikaisusta myös ilmoitettava ylemmälle oikeudelle. Siinä tapauksessa, että ylempi oikeus on jo ratkaissut muuntorangaistuksen määräämistä

koskevan asian, oikaisun suorittaisi ylempi oikeus.

14 §. Pykälä koskee muutoksenhakua muuntorangaistuksen määräämistä koskeviin ratkaisuihin. Muuntorangaistusasiassa annettuun alioikeuden päätökseen saisi edelleenkin hakea muutosta valittamalla, mutta hovioikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta.

Rikoslain 7 luvun 9 §:n 3 momentissa tarkoitetusta raastuvanoikeuden puheenjohtajan suorittamasta yhteisen muuntorangaistuksen määräämisestä ja myös rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 13 §:ssä tarkoitetusta oikaisusta olisi muutoksenhakukeinona kantelu. Aika kantelun tekemiseen on yleensä kuusi kuukautta. Ehdotuksen mukaan näissä kiireellisiksi katsottavissa asioissa kanteluaika olisi sama kuin oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tarkoitetusta oikaisusta eli 30 päivää siitä päivästä, jona sakotettu sai määräämisestä tai oikaisusta tiedon.

Esitystä valmisteltaessa on tutkittu myös mahdollisuutta muutoksenhakua koskevan säännöksen laatimiseen siten, että alioikeuden muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan päätökseen ei saisi enää hakea muutosta muutoin kuin kanteluteitse. Hovioikeuksista saatujen tietojen mukaan muutoksenhaut johtavat näissä asioissa alioikeuden päätösten merkittäviin muutoksiin vain erittäin harvoin. Siten esimerkiksi Itä-Suomen hovioikeudessa vuoden 1974 aikana ratkaistuissa noin 40 muuntoasiassa asia jätettiin kaikissa tapauksissa alioikeuden päätöksen varaan. Ilmeisesti muutoksenhakua käytetään usein vain keinona muuntorangaistuksen täytäntöönpanon lykkääntymiseen. Huomattava myös on, että muuntorangaistuksen määräämistä koskeva asia poikkeaa muusta rikosasiasta ratkaisevasti siinä, että muuntoasiassa ei enää ole kysymys usein vaikeasti selvitettävästä vastaajan syyllisyydestä rikokseen. Toisaalta muuntorangaistusasiassa on kysymys vapausrangaistuksesta. Muuntorangaistuksen määräämisestä on tosin laissa tarkat säännökset rangaistuksen mittaamisesta säännönmukaisessa tapauksessa. Ehdotetut uudet säännökset antavat kuitenkin mahdollisuuden muuntorangaistuksen jättämiseen kokonaan määräämättä. Muuntorangaistus voidaan edelleenkin määrätä säännönmukaista lievempänä. Ehdotuksen mukaan muuntorangaistusasia voidaan myös käsitellä yhden miehen tuomioistuimessa. Muuntorangaistukseen tuomitun intressiä saada asiansa ylemmän tuomioistuimen tutkittavaksi on edellä mainitut seikat huomioon ottaen pidetty siinä määrin tärkeänä, että muutoksenhaun rajoittamista ei tässä yhteydessä ole katsottu mahdolliseksi ehdottaa.

Eräät kumottavat säännökset. Luvun nykyisen 9 §:n mukaan tuomioistuin voi määrätessään sakon muuntorangaistuksen määrätä sen täytäntöönpanon lykkäytymään kahdeksi vuodeksi. Mikäli muuntorangaistusta ei määrätä pantavaksi täytäntöön lykkäysaikana tehdyn rikoksen johdosta, muuntorangaistus raukeaa. Tästä mahdollisuudesta ehdotetaan nyt luovuttavaksi. Säännöstä on jouduttu soveltamaan pääasiallisesti sellaisiin tapauksiin, joissa muuntorangaistuksen kokonaan määräämättä jättäminen olisi paremmin ollut paikallaan.

Yleisperusteluissa mainituista syistä ei lukuun esitetä otettavaksi myöskään sen nykyisen 8 §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian lykkäämisestä maksamistilaisuuden varaamiseksi sakotetulle sekä asian palauttamisesta ulosottoviranomaiselle.

Voimaantulosäännös. Useimmat ehdotetuista säännöksistä koskevat muuntorangaistusmenettelyä. Tällaisista prosessuaalisista säännöksistä voimassa olevan periaatteen mukaan niitä sovelletaan lain voimaantulopäivästä alkaen. Eräistä mahdollisesti tulkintavaikeuksia aiheuttavista tapauksista on kuitenkin syytä ottaa voimaantulosäännökseen yksityiskohtaiset määräykset.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun ehdotetun 1 d §:n mukaan oikeusministeriöllä ei olisi enää oikeutta määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkamista lykkäytymään. Lain voimaantulohetkellä oikeusministeriössä mahdollisesti ratkaisematta olevien hakemusten loppuun käsittelemistä varten voimaantulosäännökseen ehdotetaan selvyyden vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan oikeusministeriöllä olisi oikeus määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen lykkäytymään niissä tapauksissa, joissa hakemus on saapunut oikeusministeriölle ennen voimaantulopäivää.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 11 §:ssä nykyisin olevasta erityissäännöksestä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjälle tai lastensuojelua koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuun kasvatuslaitokseen sijoitetulle lapselle tai nuorelle henkilölle tuomitun sakon ja sen muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta on ehdotettu luovuttavaksi. Sakon muuntorangaistusta ei kuitenkaan ehdotetun 2 luvun uuden 1 e §:n mukaan edelleen-

kään saisi panna täytäntöön tuomitun ollessa laitoshoidossa. Sakotetun päästyä hoitolaitoksesta tai lastensuojelulaitoksesta ulosottomiehen olisi sakotetun pyynnöstä vielä lykättävä muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa siihen saakka, kunnes kolme kuukautta on kulunut sakotetun päästämisestä laitoksesta, jollei muuntorangaistuksen välittömään täytäntöönpanoon olisi laissa mainittua erityistä syytä. Täytäntöönpanomenettelyn sujumisen kannalta olisi välttämätöntä, ettei aikaisempaa 6 luvun 11 §:n säännöstä sovellettaisi silloinkaan kun täytäntöönpantava sakko on tuomittu vanhan lain aikana tehdystä rikoksesta. Tämän säännöksen osalta näyttäisi selvältä, että siinä säädetty menettely ei liity siinä määrin sakon perusteena olevaan rikokseen, että lievemmän lain periaatetta olisi sovellettava. Selvyyden vuoksi ja yhtenäisen menettelyn aikaan saamiseksi ehdotetaan asiasta otettavaksi voimaantulosäännökseen säännös. Jotta niillä muuntorangaistukseen tuomituilla, jotka ovat päässeet hoitolaitoksesta tai lastensuojelulaitoksesta vanhan lain aikana ja joille määrättyä sakkoa tai muuntorangaistusta ei ole määrätty raukeamaan tai lykkäytymään, olisi myös mahdollisuus välttyä uuden lain mukaiselta täytäntöönpanolta maksamalla sakkonsa, 2 luvun 1 e §:ssä mainittu lykkäysaika olisi ehdotuksen mukaan näissä tapauksissa laskettava lain voimaantulopäivästä. Käytännöllisistä syistä tämä säännös on ehdotuksessa rajoitettu koskemaan vain niitä sakotettuja, jotka ovat päässeet laitoksesta viimeisten kolmen kuukauden aikana ennen lain voimaantulopäivää.

Uuteen lakiin ei ole ehdotettu otettavaksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun nykyistä 9 §:ää vastaavaa säännöstä tuomioistuimen oikeudesta määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpano lykkäytymään kahdeksi vuodeksi. On kysymyksenalaista, soveltuuko tähän tapaukseen lainkaan ns. lievemmän lain periaate siten, että lain voimaan tultua muuntorangaistus voitaisiin määrätä lykkäytymään silloin kun muunnettavana oleva sakko on tuomittu aikaisemman lain aikana tehdystä rikoksesta. Muuntorangaistuksen määräämisessähän ei ole kysymys rikoksen tekemisestä aiheutuvasta seuraamuksesta vaan rikostuomion määräämisen jälkeisestä tuomion täytäntöönpanomenettelystä. Mikäli aikaisempaa lakia mainituin tavoin sovellettaisiin, sakotetut saattaisivat useiden vuosien ajan joutua muuntorangaistusta määrättäessä erilaiseen asemaan riippuen siitä, onko muunnettava sakko määrätty vanhan tai uuden lain aikana tehdystä rikoksesta. Yhdenmukaisuuden vuoksi uutta lakia olisikin sovellettava muuntorangaistusta määrättäessä rikoksen tekoajasta riippumatta. Voimaantulosäännökseen ehdotetaan tästä otettavaksi nimenomainen säännös.

Uuden lain aikana saattaa myös ilmetä tapauksia, joissa vanhan lain aikana muunnetuista ja uuden lain aikana muunnettavista sakoista on rikoslain 7 luvun 8 a §:n mukaan määrättävä yhteinen muuntorangaistus. Niissä tapauksissa, joissa muuntorangaistuksen täytäntöönpano on aikaisemman lain aikana määrätty lykkäytymään, pitäisi tuomioistuimella edelleenkin olla mahdollisuus määrätä myös yhteisen muuntorangaistuksen täytäntöönpano lykkäytymään. Ellei tätä mahdollisuutta olisi, aikaisemmin lykkäytymään määrätty, esimerkiksi 80 päivän pituinen muuntorangaistus jouduttaisiin panemaan täytäntöön sen vuoksi, että noista sakoista ja uuden lain aikana muunnettavaksi tulevasta vähäisestäkin sakosta, määrättäisiin yhteinen muuntorangaistus. Mainitut uuden lain aikana lykkäytymään määrättävät ja vanhan lain aikana lykkäytymään määrätyt muuntorangaistukset olisi edelleenkin aikaisemman lain mukaisesti voitava määrätä pantavaksi täytäntöön lykkäysaikana tehdyn rikoksen johdosta. Näitä tapauksia varten olisi voimaantulosäännökseen otettava säännös. Ilmeistä on, että tapaukset, joihin tätä poikkeussäännöstä joudutaan käytännössä soveltamaan, jäävät lukumäärältään vähäisiksi.

Luvun uuden 14 §:n mukaan aika kantelun tekemiseen raastuvanoikeuden puheenjohtajan suorittamasta yhteisen muuntorangaistuksen määräämisestä lyhenisi kuudesta kuukaudesta 30 päivään. Näitä tapauksia varten olisi voimaantulosäännökseen otettava siirtymäsäännös, jonka mukaan aikaisemman lain mukaista aikaa kantelun tekemiseen on noudatettava niissä tapauksissa, joissa kantelun tekijä on saanut yhteisen muuntorangaistuksen määräämisestä tiedon aikaisemman lain aikana.

Laki sakkorangaistuksen sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta ulosottotoimin annetun lain muuttamisesta.

Lain nimike. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi muotoon "Laki sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta", jota nimeä laista jo nykyi-

sin käytetään yleisesti. Lakiin tulisivat edelleenkin sisältymään myös menettämisseuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja se tulisi koskemaan nimenomaan ulosottotoimin tapahtuvaa täytäntöönpanoa. Lain nimike joudutaan usein mainitsemaan eri laeissa, asetuksissa, hallituksen esityksissä ja muissakin virallisluontoisissa kirjoituksissa. Nimikkeen lyhentäminen on siten tarpeen käytännöllisistä syistä.

7 §:n 1 ja 3 momentti. Pykälän 1 ja 3 momentissa on säännöksiä ulosottomiehen oikeudesta siirtää täytäntöönpanotehtävä ulosottoapulaiselle sekä ulosottoapulaisen toimivallasta. Pykälän 1 momentissa on säännökset ulosottoapulaisen oikeudesta irtaimen omaisuuden ulosmittaamiseen ja omaisuuden haltuun ottamiseen sekä 3 momentissa ulosottoapulaisen oikeudesta kiinteistön ulosmittaamiseen ja irtaimen omaisuuden myymiseen. Tammikuun 1 päivänä 1974 voimaan tulleella lailla ulosottolain muuttamisesta (389/73) on muutettu muun muassa ulosottolain 4 luvun 14 §:n säännöstä ulosottomiehen erityistehtävistä määrätynlaista irtainta omaisuutta ulosmitattaessa, Pykälän 1 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi mainittua uudistusta vastaavat muutokset.

9 ja 12 §. Lain 9 §:n 1 momentissa on nykyisin säännös omaisuudesta, joka on sakkojen ja saamisten suorittamiseksi toimitettavassa ulosmittauksessa jätettävä ulosmittaamatta ulosottolain 4 luvussa mainitun omaisuuden lisäksi. Pykälän 2 momentissa on säännös palkan ja eläkkeen ulosmittauksessa noudatettavasta ns. nettoperiaatteesta. Lain 12 §:n 1 momentissa on taas säännös, joka oikeuttaa määräämään ulosmittaamatta jätettävän osan erityisistä syistä säännönmukaista suuremmaksi. Lailla ulosottolain muuttamisesta (394/73) on muutettu muun muassa palkasta ulosmittaamatta jätettävän vapaaosan määräämistä koskevia säännöksiä (UL 4: 6), tehty mahdolliseksi vapaaosan määrääminen säännönmukaista suuremmaksi (UL 4: 6 a) ja otettu käyttöön nettoperiaate palkan ulosmittauksessa yleensä (UL 4: 6 b). Mainitun uudistuksen vuoksi luvun 9 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Koska ulosottolain säännöksiä noudatetaan yleensä myös sakkojen ja saamisten suorittamiseksi toimitettavassa ulosmittauksessa, mainitut 9 §:n 2 momentin ja 12 §:n 1 momentin erityissäännökset eivät enää ole tarpeen, minkä vuoksi niistä ehdotetaan luovuttavaksi. Selvyyden vuoksi 9 §:n 2 momenttiin on kuitenkin otettu viittaus mainittuihin ulosottolain 4 luvun 6 a ja 6 b §:n säännöksiin. Lain 12 §:n jäljelle jäävät säännökset on yhdistetty yhdeksi momentiksi.

11 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan maksuaikaa ei ole myönnettävä, jos tuomitulla ei ole vakinaista asuin- tai työpaikkaa Suomessa. Ulosottoviranomaisen on siten kaikkien tiedossaan olevien seikkojen perusteella arvioitava, tuleeko tuomittu maksamaan sakon tai saamisen, jos hänelle maksuaikaa myönnetään. Jos tämä ei ole todennäköistä, lykkäystä ei tule myöntää, vaan ulosmittaus on tällöin välittömästi toimitettava tai varojen puuttuessa sakotettu haastettava muuntorangaistusmenettelyyn.

20 §. Pykälässä ovat säännökset sakkojen ja saamisten täytäntöönpanoon liittyvästä tuomitun etsintäkuuluttamisesta ja etsintäkuulutusten peruuttamisesta.

Etsintäkuulutetuksi joutuminen aiheutuu useimmiten siitä, että täytäntöönpanoviranomaisilla ei ole käytettävissään ajan tasalla olevia tietoja sakotetun tai tuomitun asuinpaikasta. Järjestämällä viranomaisille mahdollisuudet näiden tietojen saamiseen vähennettäisiin etsintäkuulutusten määrää. Parhaillaan ollaankin luomassa järjestelmää, jossa täytäntöönpanoviranomaiset eli lähinnä lääninhallitukset saisivat atk-menettelyä hyväksi käyttäen väestörekisterikeskukselta tiedon sakotetun viimeisestä asuinpaikasta ainakin silloin kun sakotettua ei ole ulosottoviranomaisten etsiskelyistä huolimatta tavoitettu. Mikäli suunnitelmat toteutuvat lähivuosien aikana, etsintäkuulutusten määrä ilmeisestikin vähenisi nykyisestään ratkaisevasti. Pykälään tehtäväksi ehdotetuilla muutoksilla pyritään kuitenkin jo nyt osaltaan vähentämään etsintäkuuluttamista ja lisäämään etsintäkuulutusten peruutuksia.

Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan saamiseen tuomittu on etsintäkuulutettava ulosottoperinnässä täytäntöönpanematta jääneestä saamisesta silloinkin kun ulosottoviranomainen on hänet tavoittanut. Etsintäkuulutusten julkaiseminen henkilöistä, jotka muutenkin voidaan tavoittaa, soveltuu huonosti etsintäkuuluttamisen tarkoitukseen. Saamisten perintä ulosotossa varattomaksi todetuilta, olinpaikaltaan tunnetuilta tuomituilta on parhaiten hoidettavissa saamisten jälkiperintää tehostamalla, mistä on tarkoitus antaa säännökset asetuksella. Sen vuoksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

Etsintäkuulutusten peruuttamisesta ovat nykyisin säännökset sakkorangaistuksen täytäntöönpanoasetuksen 22 §:ssä. Etsintäkuulutuksen peruuttamista koskeva perussäännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momentiksi. Koska maksunlykkäyksen myöntäminen ei sakoista etsintäkuulutetun tavoittamisen yhteydessä olisi enää mahdollista silloin kun etsintäkuulutetun tavoittaa poliisi, pykälän nykyistä 2 momenttia vastaava säännös jäisi pykälästä pois.

Pykälän nykyisen 3 momentin säännöksen mukaan niistä tapauksista, joissa etsintäkuulutusta ei tarvitse julkaista, säädetään asetuksella. Sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen 21 §:n 3 momentin mukaan lääninhallitus saa harkintansa mukaan päättää, että etsintäkuulutusta ei ole julkaistava, jos on syytä otaksua, että etsintäkuulutus ei edistä sakon tai saamisen täytäntöönpanoa taikka kun saaminen on 200 markkaa pienempi. Tätä harkintaoikeutta on kuitenkin käytetty epäyhtenäisesti ja harvoin. Hyvinkin vähäisistä saamismääristä on etsintäkuulutuksia vireillä vuosikausia. Lääninhallituksen oikeudesta luopua vähäisten saamisten etsintäkuulutuksista olisikin annettava asetuksella nykyistä yksityiskohtaisempia määräyksiä. Asetuksella olisi myös annettava lääninhallitukselle oikeus peruuttaa saamista koskeva etsintäkuulutus määrätyillä edellytyksillä. Niissä edellä mainituissa tapauksissa, joissa saamiseen tuomitun olinpaikka on tunnettu ja joita koskevista etsintäkuulutuksista on edellä 1 momentin kohdalla ehdotettu luovuttavaksi, saattaa maksettavaksi tuomittu määrä olla vain muutaman markan suuruinen. Tällaisten vähäisten saamisten perinnästä olisi voitava määrätyillä edellytyksillä luopua. Lääninhallitukselle olisi tästäkin annettava yksityiskohtaiset ohjeet asetuksella. Sakkojen vanhentumisaika on nykyisin viisi vuotta. Rangaistuksen täytäntöönpanosta ennen vanhentumisajan päättymistä ei ole syytä luopua.

Erityisen siirtymäsäännöksen ottaminen tämän lain voimaantulosäännökseen ei ole tarpeen.

Laki etuoikeusasetuksen 19 §:n kumoamisesta.

Sakoilla on etuoikeusasetuksen 19 §:n mukaan etuoikeudettomia saatavia huonompi eli kaikista saatavista huonoin etuoikeus konkurssissa ja ulosotossa. Tämä säännös ei koske sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja saamisia eli valtiolle menetetyksi tuomittua rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä ja omaisuuden arvoa sekä valtiolle maksettavaksi tuomittua korvausta. Niillä on sama etuoikeus kuin muillakin etuoikeudettomilla saatavilla.

Sakkojen huonoin asema muihin saataviin verrattuna näyttää aikoinaan perustuneen siihen käsitykseen, ettei velalliseen henkilökohtaisesti kohdistuva rangaistus saisi rasittaa velallisen velkojia. Tätä käsitystä ei voida enää hyväksyä. Voimassa oleva sakkolainsäädäntö perustuu nimenomaan siihen käsitykseen, että sakko pyritään perimään säännönmukaisesti rahana ja että sakon täytäntöönpano muuntorangaistuksena tulisi kysymykseen vain poikkeustapauksessa.

Tilannetta, jossa sakotettu joutuu suorittamaan sakon muuntorangaistuksena sen vuoksi, että hänen kaikki varansa ovat menneet velkojien tyydyttämiseksi, voidaan nykyaikana pitää kohtuuttomana ja jopa epäinhimillisenä. Sakotetun saattamista sakon muuntorangaistusta suorittamaan ei voida pitää edes velkojien edun mukaisena, koska hänen mahdollisuutensa varojen hankkimiseen velkojien tyydyttämiseksi tällöin olennaisesti huonontuvat.

Perustellusti voidaan olla sitä mieltä, että valtion rankaisuvaade olisi pyrittävä toteuttamaan muista saatavista riippumatta. Joka tapauksessa sakoilla tulisi olla nykyistä huomattavasti parempi etuoikeus. Kun etuoikeussäännösten uudistamista koskeva lainsäädäntötyö on kuitenkin parhaillaan erikseen vireillä, ei sakkojen tarkemman etuoikeusaseman määrittelyyn ole tässä yhteydessä syytä puuttua. Nyt kuitenkin ehdotetaan, että sakoilta poistettaisiin niiden huonoin etuoikeusasema ja ne rinnastettaisiin konkurssissa ja ulosotossa muihin etuoikeudettomiin saataviin. Suurin käytännön merkitys uudistuksella tulisi olemaan palkan ulosmittauksissa. Nykyisin ulosmittaukset sakon maksamiseksi eivät useinkaan tuota toivottua tulosta sen vuoksi, että niille ei muiden samalla kertaa ulosmittauksessa olevien saatavien jälkeen kerry jako-osaa.

Etuoikeusasetuksen nykyisen 19 §:n mukaan sakon kanssa samassa etuoikeusasemassa on nykyisin sakkokorko, "johon velallinen, sen mukaan kuin erinäisissä tapauksissa on säädetty, jonkin maksun laiminlyömisen kautta on itsensä syypääksi saattanut". Tätä säännöstä ei kuitenkaan ole käytännössä voitu juuri soveltaa sen vanhahtavasta sanamuodosta johtuvien tulkintavaikeuksien vuoksi. Säännöksestä ehdotetaan nyt luovuttavaksi. Säännöksen poistamista on ehdottanut myös etuoikeuslakikomitea anta-

massaan II osamietinnössä (Komiteanmietintö 1972: A 27).

Näillä perusteilla ehdotetaan etuoikeusasetuksen 19 § kumottavaksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

rikoslain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain 2 luvun 5 §, sellaisena kuin se on 17 päivänä tammikuuta 1969 annetussa laissa (28/69), näin kuuluvaksi:

2 luku.

Rangaistuksista.

5 §.

Sakkoon tuomittu, jolta sakkoa ei ole saatu perityksi, on maksamatta olevan sakkomäärän sijasta määrättävä pidettäväksi vankeudessa *(muuntorangaistus)*.

Muuntorangaistusta määrättäessä vastaa kutakin maksamatta olevaa päiväsakkoa yhden päivän vankeus. Muuntorangaistuksen aika on kuitenkin vähintään kuusi ja enintään yhdeksänkymmentä päivää. Päiväsakko, joka on vain osaksi maksettu, on muuntorangaistusta määrättäessä katsottava maksamatta olevaksi. Määrämarkoin tuomitun uhkasakon jokainen täyden kahdenkymmenen markan määrä vastaa muuntorangaistusta määrättäessä yhtä päiväsakkoa.

Jos niihin syihin nähden, joista sakon maksamatta jääminen on johtunut, tai muusta erityisestä syystä harkitaan kohtuulliseksi, muuntorangaistus saadaan määrätä 2 momentin mukaista aikaa lyhyemmäksi, kuitenkin vähintään kuudeksi päiväksi. Erityisistä sakotetun henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvistä syistä tuomioistuin saa jättää muuntorangaistuksen määräämättä, jollei yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitäminen vaadi muuntorangaistuksen määräämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Laki

rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 2 luvun 1 d §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä huhtikuuta 1971 annetussa laissa (302/71), sekä 6 luku, ja

lisätään 2 luvun 1 d §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 23 päivänä huhtikuuta 1971 annetussa laissa, uusi 4 momentti sekä 2 lukuun uusi 1 e § seuraavasti:

2 luku.

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta.

1 d §.

Jos vankeusrangaistuksen välittömästi tapahtuva täytäntöönpano aiheuttaisi poikkeuksellisia ja huomattavia menetyksiä tai vaikeuksia tuomitulle, hänen perheelleen tai työnantajalleen taikka yhteiskunnalle eivätkä rangaistuksen välitöntä täytäntöönpanoa puoltavat näkökohdat ole haittavaikutuksiin verrattuina olennaisesti merkittävämmät, oikeusministeriön on tuomitun hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan määrättävä rangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen lykkäytymään, kuitenkin enintään yhdellä vuodella ministeriön päätöksen

antamisesta lukien. Edellä mainituilla edellytyksillä ja jos se on yleisen edun mukaista oikeusministeriö voi uudestaan lykätä täytäntöönpanon aloittamista enintään yhdellä vuodella kerrallaan.

— — — — — — — — — — — — — —

Edellä 1 momentissa mainitulla perusteella sekä soveltuvilta osin ottaen huomioon 2 momenttiin sisältyvät rajoitukset täytäntöönpanoviranomaisena toimiva maistraatti tai nimismies saa lykätä vankeusrangaistuksen sekä ulosottomies muuntorangaistuksen täytäntöönpanotoimenpiteiden loppuunsaattamista enintään kolmella kuukaudella siitä, kun täytäntöönpanokirja on saapunut asianomaiselle maistraatille, nimismiehelle tai ulosottomiehelle tai, mikäli muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon ei voida tuolloin ryhtyä, kun täytäntöönpanon este on lakannut.

Jos vankeusrangaistusta tai muuntorangaistusta rangaistuslaitoksessa suorittamassa olevan vangin taikka tutkintavangin suoritettavaksi tulee uusi muuntorangaistus, rangaistuslaitoksen johtaja saa sakon maksamista varten lykätä suoritettavan muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkamista enintään yhdellä kuukaudella täytäntöönpanokirjan saapumisesta rangaistuslaitokseen, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin että sanotun muuntorangaistuksen täytäntöönpano voidaan aloittaa ennen kuin vanki pääsee rangaistuslaitoksesta.

1 e §.

Jos sakotettu on päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annettujen säännösten nojalla hoidettavana huoltolassa tai muussa sitä vastaavassa hoitolaitoksessa, sakon sijasta määrättyä muuntorangaistusta ei ole pantava täytäntöön sinä aikana, jolloin sakotettu on laitoksessa.

Jos sakotettu on ollut hoidettavana 1 momentissa tarkoitetussa hoitolaitoksessa, ulosottomiehen on sakotetun pyynnöstä lykättävä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkamista siihen saakka kunnes kolme kuukautta on kulunut sakotetun päästämisestä laitoksesta. Täytäntöönpanoon saadaan kuitenkin ryhtyä, jos on ilmeistä, että sakotettu on hakeutunut hoitolaitokseen välttääkseen muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa tai että sakotettu ei tule täytäntöönpanon lykkäyksestä huolimatta maksamaan sakkoaan, taikka jos muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon muuten on erittäin painavia syitä.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä on vastaavasti sovellettava lastensuojelua koskevan lainsäädännön nojalla lastensuojelulaitokseen sijoitettuun henkilöön.

6 luku.

Sakosta ja sakon muuntorangaistuksesta.

1 §.

Sakkorangaistuksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun päätös jolla sakko on tuomittu, on saanut lainvoiman tai kun asia on ratkaistu rangaistusmääräyksin.

Täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä muutoksen hakemisesta huolimatta niissä tapauksissa, joista laissa on erikseen säädetty. Sakotettua ei ole kuitenkaan haastettava muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin ennen kuin päätös, jolla sakko on tuomittu, on saanut lainvoiman.

2 §.

Sakotetulla on oikeus maksaa sakko tai osa siitä heti sen jälkeen kun päätös on julistettu tai annettu. Sama oikeus on rangaistusmääräysmenettelyssä syytetyllä heti kun rangaistusvaatimus on toimitettu hänelle tiedoksi.

Sakon maksaminen ei estä sakotettua hakemasta muutosta päätökseen tai sitä, jolle sakkoa vaaditaan rangaistusmääräyksin, ilmoittamasta asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Sakko katsotaan suoritetuksi maksettua rahamäärää vastaavalta osalta vasta kun päätös on saanut lainvoiman tai rangaistusmääräys on annettu.

Mikäli sakkonsa tai sen osan ennakolta suorittanut ylemmän tuomioistuimen lainvoiman saaneen päätöksen johdosta tai muusta syystä vapautuu sakosta tai hänet tuomitaan maksamaansa määrää pienempään sakkoon, on liikaa suoritettu määrä maksettava hänelle takaisin ja sille korkoa kuusi sadalta vuodessa suorituspäivästä takaisinmaksupäivään. Asetuksella voidaan säätää, että korkoa ei makseta, jos koron määrä on tiettyä rahamäärää pienempi.

3 §.

Sakko tai sitä vastaava ennakolta suoritettava rahamäärä on säännönmukaisesti maksettava yhtenä eränä.

Sakon täytäntöönpanossa on kuitenkin myös sakon osasuoritus otettava vastaan, mikäli se on vähintään yhden päiväsakon suuruinen tai

määrämarkoin tuomitun uhkasakon osalta vähintään kaksikymmentä markkaa.

4 §.

Jollei sakotettu ilman kohtuutonta haittaa kykene heti suorittamaan sakkoa, voidaan hänelle myöntää maksuaikaa, sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

5 §.

Jollei sakkoa makseta sitä perittäessä tai myönnetyn maksuajan kuluessa, on sakko tai se osa siitä, joka on jäänyt suorittamatta, perittävä sakotetulta ulosottotoimin, niin kuin siitä erikseen säädetään.

6 §.

Mikäli sakotetun maksamat ja häneltä ulosotetut varat eivät riitä lainvoiman saaneella päätöksellä tuomitun sakon koko määrän suorittamiseen eikä ilmene syitä, joiden perusteella olisi aihetta jatkaa sakon perimistä ulosottotoimin, on täytäntöönpanoviranomaisen haastettava sakotettu muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin.

Poliisin on tavoittaessaan sakosta etsintäkuulutetun, haastettava hänet muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin, jollei hän välittömästi maksa sakkoa. Jos sakotettu tällöin maksaa osan sakosta, hänet on haastettava suorittamatta jääneestä osasta sakkoa.

Sinä aikana, jolloin sakotettu asevelvollisena palvelee vakinaisessa väessä tai reservin harjoituksissa taikka aseettomana tai siviilipalvelusmiehenä, ei häntä kuitenkaan ole haastettava muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin.

7 §.

Muuntorangaistuksen määräämistä koskeva asia käsitellään siinä yleisessä alioikeudessa, jonka tuomiopiirissä sakotettu asuu tai hänet tavataan.

Tuomioistuin voi käsitellä asian myös kokoonpanossa, jossa kihlakunnanoikeuden muodostaa sen puheenjohtaja ilman lautakuntaa ja raastuvanoikeuden yksi sen lainoppineista jäsenistä. Tällainen istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istuntoa varten on määrätty. Kihlakunnanoikeuden tällaisesta istunnosta on soveltuvin osin voimassa, mitä välikäräjistä on säädetty.

Asia pannaan vireille ja käsitellään, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevassa järjestyksessä.

8 §.

Sakotetun haastaa muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin ulosottomies, ulosottoapulainen tai poliisimies suullisella haasteella. Todistajan läsnäolo ei ole tarpeen. Haastamisesta annetaan sakotetulle todistus.

Haasteessa on sakotettu kutsuttava saapumaan tuomioistuimeen vastaamaan virallisen syyttäjän vaatimukseen muuntorangaistuksen määräämisestä ja ilmoitettava, minä kalenteripäivänä ja missä asia käsitellään. Sakotetulle on myös ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta ja että hän voi toimittaa vastineensa tuomioistuimelle jo ennen asian käsittelyä.

Asian käsittelypäivää määrättäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että sakotetulle jää kohtuullinen aika sakon maksamiseen vielä ennen oikeudenkäyntipäivää. Haasteaika on vähintään yksi kuukausi.

Haasteen tiedoksiantajan kirjallisella todistuksella katsotaan näytetyksi, että haastaminen on toimitettu todistuksen mukaisesti, ellei muuta näytetä.

9 §.

Raastuvanoikeuden ja kihlakunnantuomarin on annettava toimialueensa virallisille syyttäjille sekä ulosotto- ja poliisiviranomaisille tieto niistä oikeudenkäyntipäivistä, joina muuntorangaistuksen määräämistä koskevia asioita tuomioistuimessa käsitellään, niin ajoissa, että sakotettu voidaan haastaa muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin ja varata hänelle riittävä haasteaika.

10 §.

Muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa asiassa valvoo julkista kannevaltaa virallinen syyttäjä. Sen rikosasian asianomistajalla, jossa sakko on tuomittu, ei ole puhevaltaa muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa asiassa.

Sakotetun on saavuttava muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin, mikäli hän haluaa tulla asiassa kuulluksi. Jos sakotettu laillista estettä ilmoittamatta jää tuomioistuimeen saapumatta, asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Sakotettu voi

antaa vastineensa tai toimittaa sen omalla vastuullaan postitse tuomioistuimen kansliaan jo ennen asian käsittelyä.

Jos asiaa lykätään sen vuoksi, että sakotettu on laillisen esteen vuoksi jäänyt tuomioistuimeen saapumatta, virallisen syyttäjän on, mikäli sakotetun olinpaikka on tiedossa, ilmoitettava hänelle asian jatkokäsittelystä. Jos sakotettu on laillista estettä ilmoitamatta poissa asian jatkokäsittelystä, asia saadaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

11 §.

Alioikeuden muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian käsittelystä laaditaan pöytäkirja, johon lyhyesti merkitään tarpeelliset tiedot käsittelyn toimittamisesta ja asianosaisista sekä heidän vaatimuksistaan ja niiden johdosta annetuista vastauksista, todistajien kertomuksista ja tuomioistuimen toimenpiteistä sekä tuomioistuimen ratkaisu. Päätöksessä voidaan selostus muunnettavana olevista sakoista korvata liittämällä päätökseen luettelo niistä.

Kertyneistä asiakirjoista voidaan niitä pöytäkirjaan ottamatta muodostaa erillinen asiakirjavihko.

12 §.

Sen jälkeen kun alioikeuden päätös muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa asiassa on julistettu, ei muunnettavana olleiden sakkojen perimistä ulosottotoimin saa jatkaa.

Jos sakotettu muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen, mutta ennen kuin hän on alkanut suorittaa muuntorangaistusta, maksaa muunnetuista sakoista suorittamatta olevan koko rahamäärän, muuntorangaistus raukeaa.

13 §.

Jos muuntorangaistuksen määräämistä koskevan alioikeuden päätöksen julistamisen tai raastuvanoikeuden puheenjohtajan suorittaman yhteisen muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen käy selville, että sakotettu on ennen päätöksen julistamista tai yhteisen muuntorangaistuksen määräämistä maksanut osan muunnetuista sakoista, päätös on muuntorangaistuksen määräämisessä noudatettujen perusteiden mukaisesti oikaistava sakoista maksamatta olevaa rahamäärää vastaavaksi.

Oikaisun tekee muuntorangaistuksen määrännyt alioikeus tai yhteisen muuntorangaistuksen määrännyt raastuvanoikeuden puheenjohtaja. Mikäli asia ei siedä viivytystä, oikaisun tekee kihlakunnanoikeuden puolesta sen puheenjohtaja tai kihlakunnantuomari tai käräjätuomari sekä raastuvanoikeuden puolesta sen puheenjohtaja. Oikaisusta on tehtävä merkintä päätökseen. Siitä on myös ilmoitettava asianosaisille, mikäli se on mahdollista, ja jos päätöksestä on haettu muutosta, myös ylemmälle oikeudelle. Jos ylempi oikeus on jo ratkaissut muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian, oikaisun tekee ylempi oikeus.

14 §.

Alioikeuden päätökseen muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa asiassa haetaan muutosta valittamalla. Rikoslain 7 luvun 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yhteisen muuntorangaistuksen määräämiseen ja edellä 13 §:ssä tarkoitettuun oikaisuun ei saa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin. Jos asianosainen katsoo, että sanottu yhteisen muuntorangaistuksen määrääminen tai päätöksen oikaisu on suoritettu virheellisesti, hänen on kanneltava siitä hovioikeuteen 30 päivässä siitä päivästä, jona hän sai määräämisestä tai oikaisusta tiedon.

Hovioikeuden muuntorangaistuksen määräämistä koskevassa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Uuden lain säännöksiä on sovellettava silloinkin, kun täytäntöönpantavana tai muunnettavana on aikaisemman lain aikana tehdystä rikoksesta tuomittu sakko tai, kun täytäntöönpantavana on tällaisesta sakosta määrätty muuntorangaistus, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä.

Oikeusministeriöllä on aikaisemman lain mukainen oikeus määrätä muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen lykkäytymään silloin, kun tätä koskeva hakemus on saapunut oikeusministeriölle ennen lain voimaantulopäivää.

Jos sakotettu on kolmen kuukauden kuluessa ennen lain voimaantulopäivää päästetty huoltolasta tai muusta sitä vastaavasta hoitolaitoksesta tai lastensuojelulaitoksesta, 2 luvun 1 e §:ssä mainittu kolmen kuukauden lykkäysaika lasketaan lain voimaantulopäivästä.

Aikaisemman lain säännöksiä lykkäytymään määrätyn muuntorangaistuksen määräämisestä pantavaksi täytäntöön lykkäysaikana tehdyn rikoksen johdosta, yhteisen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon määräämisestä edelleen lykkäytymään ja lykkäytymään määrätyn muuntorangaistuksen raukeamisesta on sovellettava tämän lain voimaantulon jälkeenkin.

Aikaisemman lain mukaista aikaa kantelun tekemiseen raastuvanoikeuden puheenjohtajan suorittamasta rikoslain 7 luvun 9 §:n 3 momentissa tarkoitetusta yhteisen muuntorangaistuksen määräämisestä noudatetaan silloin, kun kantelun tekijä on saanut yhteisen muuntorangaistuksen määräämisestä tiedon aikaisemman lain aikana.

Laki

sakkorangaistuksen sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta ulosottotoimin annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sakkorangaistuksen sekä eräiden muiden rikosoikeudellisten seuraamusten ja valtiolle maksettavaksi tuomittujen korvausten täytäntöönpanosta ulosottotoimin 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (318/63) nimike sekä 7 §:n 1 ja 3 momentti, 9, 11, 12 ja 20 §, näistä 7 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 17 päivänä tammikuuta 1969 annetussa laissa (31/69), seuraavasti:

Laki

sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta.

7 §.

Ulosottomies saa antaa sakon perimisen sekä menetetyksi tuomittua tiettyä esinettä tai muuta omaisuutta ja saamista koskevan täytäntöönpanon ulosottoapulaisen suoritettavaksi. Ulosottoapulaisella on silloin oikeus ryhtyä ulosottolain 1 luvun 5 §:n 5 momentissa mainittuihin tehtäviin, ulosmitata ja ottaa haltuunsa irtainta omaisuutta, ei kuitenkaan alusrekisteriin merkittyä alusta, osuutta alukseen, aluksen lastina olevaa tavaraa eikä rekisteröityä ilma-alusta, ja haastaa sakotettu muuntorangaistuksen määräämistä koskevaan oikeudenkäyntiin sekä muuntorangaistuksen määräämisen jälkeen ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin tuomitun toimittamiseksi rangaistustaan suorittamaan.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ulosottomies saa omalla vastuullaan määrätä ulosottoapulaisen ulosmittaamaan tietyn kiinteistön sekä myymään irtaimen omaisuuden, ei kuitenkaan 1 momentissa mainittua omaisuutta eikä rekisteröityä linja- tai kuorma-autoa tai perävaunua, eikä myöskään irtaimistoa, jonka kiinnityksen, panttioikeuden tai pidätysoikeuden nojalla tiedetään olevan velan vakuutena.

— — — — — — — — — — — — — — —

9 §.

Kun sakotetulla ei ole rahaa sakon maksamiseen ja sakko on perittävä hänen muusta omaisuudestaan, on ulosmittaamatta jätettävä ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 7 a §:ssä tarkoitetun omaisuuden lisäksi sellainen kiinteä tai irtain omaisuus, josta sakotettu ja hänen puolisonsa sekä hänen elatuksensa varassa olevat omat tai hänen puolisonsa lapset ja ottolapset saavat tarpeellisen asuntonsa ja toimeentulonsa.

Palkan ja eläkkeen ulosmittauksessa sakon ja saamisen suorittamiseksi noudatetaan myös ulosottolain 4 luvun 6 a ja 6 b §:n säännöksiä.

11 §.

Maksuaikaa ei ole myönnettävä, jos on syytä otaksua, ettei tuomittu maksuajan myöntämisestä huolimatta maksa sakkoa tai saamista.

12 §.

Maksuaikaa koskeva päätös voi tarkoittaa sakon tai saamisen koko rahamäärää tai osaa siitä. Maksuaikaa myönnettäessä voidaan tuomitun noudatettavaksi asettaa hänen suoritusvelvollisuuttaan koskevia ehtoja.

20 §.

Jos sakkoa tai saamista ei saada ulosotetuksi tuomitun omaisuudesta eikä hänen olinpaikkaansa tiedetä, on tuomittu lääninhallituksen toimesta etsintäkuulutettava. Kun sitten saadaan selville sellaisia varoja, jotka voidaan käyttää sakon tai saamisen maksuksi, tai kun sakotettu

tavataan, on täytäntöönpanoon ulosottotoimin viipymättä ryhdyttävä.

Jos etsintäkuulutus ei ole enää tarpeen tuomitun tavoittamiseksi, etsintäkuulutus on peruutettava. Tarkemmat säännökset etsintäkuulutuksen peruuttamisesta annetaan asetuksella.

Asetuksella voidaan säätää, että lääninhallitus saa määrätyillä edellytyksillä luopua saamista koskevan etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttaa sanotunlaisen etsintäkuulutuksen. Asetuksella voidaan myös säätää, että määrätyillä edellytyksillä saamisen täytäntöönpanosta saa luopua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Laki

etuoikeusasetuksen 19 §:n kumoamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Täten kumotaan marraskuun 9 päivänä 1898 annetun etuoikeusasetuksen 19 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Liite 1

Varojen kertyminen sakkojen täytäntöönpanon eri vaiheissa

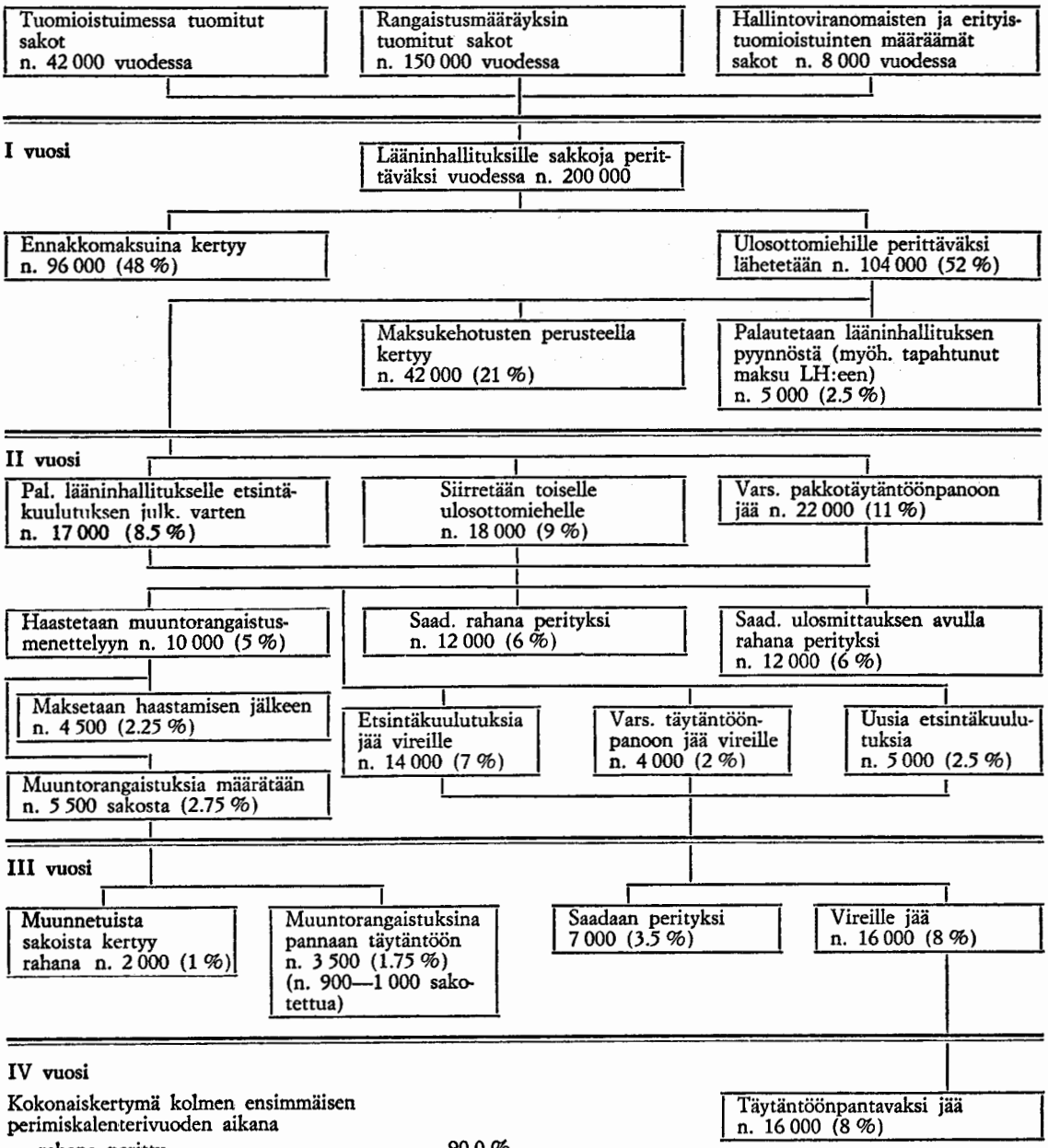

Kokonaiskertymä kolmen ensimmäisen perimiskalenterivuoden aikana

— rahana peritty	90.0 %
— muuntorangaistuksina pantu täyt. + muutokset alioik. päätöksiin	2.0 %
	92.0 %

Liite 2

Sakkorangaistukseen tuomittujen ja sakon muuntorangaistusta suorittaneiden määrä eri vuosina

Vuosi	Sakkoon tuomittuja	Saapunut rangaistuslaitokseen	% sakkoon tuomituista	Muuntorangaistuksen suorittajia vuoden viim. pnä
1929	111 425	13 525	12.1	2 696
1932	41 498	23 129	55.7	738
1935	52 997	15 183	28.6	448
1938	71 136	9 205	12.9	338
1941	44 508	2 132	4.8	26
1944	68 454	1 187	1.7	7
1947	141 359	4 746	3.4	509
1950	119 552	6 173	5.2	669
1953	143 248	10 567	7.4	1 282
1956	151 824	12 425	8.2	1 041
1959	182 002	9 563	5.3	1 716
1962	211 929	9 075	4.3	1 303
1965	226 320	6 130	2.7	918
1968	213 119	6 696	3.1	435
1971	186 397	304	0.2	34
1972	n. 200 000	413	n. 0.2	53
1973	n. 200 000	524	n. 0.3	60
1974	—	539	—	68

Liite 3

Sakkojen kertyminen ennakkomaksuina

Vuonna 1971 perittäväksi tulleista sakoista kertynyt ennakkomaksuina 31. 12. 1971 mennessä eri lääneissä

	Perittäväksi tullut määrä mk	Ennakkomaksujen määrä mk	Ennakkomaksujen osuus perittäväksi tulleesta määrästä %
Uudenmaan lääni	2 762 135	1 197 778	43.4
Turun ja Porin lääni	1 478 770	614 354	41.5
Hämeen lääni	1 298 720	567 016	43.7
Kymen lääni	827 283	362 029	43.8
Mikkelin lääni	364 571	186 090	51.0
Kuopion lääni	385 220	172 838	44.9
Pohjois-Karjalan lääni	350 684	168 722	48.1
Keski-Suomen lääni	382 276	232 990	60.9
Vaasan lääni	922 305	489 965	53.1
Oulun lääni	798 124	330 222	41.4
Lapin lääni	401 069	183 908	45.8

Vuonna 1972 perittäväksi tulleista sakoista kertynyt ennakkomaksuina 31. 12. 1972 mennessä eri lääneissä

	Perittäväksi tullut määrä mk	Ennakkomaksujen määrä mk	Ennakkomaksujen osuus perittäväksi tulleesta määrästä %
Uudenmaan lääni	3 252 434	1 582 297	48.6
Turun ja Porin lääni	1 281 004	677 184	52.9
Hämeen lääni	1 601 666	735 853	45.9
Kymen lääni	1 125 257	588 136	52.3
Mikkelin lääni	401 601	202 452	50.4
Kuopion lääni	491 037	241 354	49.2
Pohjois-Karjalan lääni	368 627	176 521	47.9
Keski-Suomen lääni	462 325	225 023	48.7
Vaasan lääni	1 148 417	614 271	53.5
Oulun lääni	868 407	366 988	42.3
Lapin lääni	425 096	188 285	44.3

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rajavyöhykelain 10 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Rangaistusmääräysmenettelyn mahdollistamiseksi rajavyöhykelain rikkomistapauksissa ehdotetaan rajavyöhykelain rangaistussäännös jaettavaksi kahdeksi momentiksi, joista toinen sisältäisi lievän ja toinen törkeän rajavyöhykelain rikkomisen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1976.

PERUSTELUT.

Käytännössä saatujen kokemusten mukaan rajavyöhykelain (403/47) 10 §:n rikkomiset ovat johtaneet yksinomaan sakkorangaistuksiin. Kun rajavyöhykelain rikkomisesta seuraava enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, rangaistusmääräysmenettelyä ei ole voitu käyttää rikkomusten käsittelyssä, vaan ne ovat joutuneet säännönmukaiseen alioikeuskäsittelyyn. Tämä on aiheuttanut tarpeetonta hankaluutta viranomaisille erityisesti sen vuoksi, että rajavyöhykelain rikkomiseen syyllistyneet ovat lähes säännönmukaisesti kotoisin muualta kuin rajavyöhykkeeseen liittyvistä kunnista. Tuomioistuinmenettelyn käynnistäminen edellyttää tämän vuoksi poikkeuksetta viranomaisten välisiä virka-aputoimenpiteitä. Ne ovat saattaneet aiheuttaa joskus senkin, että rikkomus on ehtinyt vanhentua ennen tuomioistuinkäsittelyä. Säännönmukainen tuomioistuinkäsittely on lisäksi näissä tapauksissa vähäiseen rajavyöhykelain rikkomiseen syyllistyneelle tarpeettoman hankala, kun oikeudenkäynti tapahtuu tekopaikkakunnan alioikeudessa ja saattaa tämän vuoksi aiheuttaa kohtuutonta ajanhukkaa verrattuna tapahtumapaikalla käynnistettyyn rangaistusmääräysmenettelyyn.

Liikkuminen rajavyöhykkeellä on lisääntynyt ja sen seurauksena lievien rikkomusten määrä on vastaavasti noussut. Tilastoituja rajavyöhykelain rikkomuksia on ollut seuraavasti:

Vuosi	Rikkomusten lukumäärä
1970	167
1971	214
1972	197
1973	327
1974	283
1975	253

Edellä esitetyn perusteella olisikin tarkoituksenmukaista jakaa rajavyöhykelain 10 §:n nykyinen 1 momentti kahdeksi momentiksi. Ehdotettuun 1 momenttiin sijoitettaisiin säännökset vähäisistä rikkomuksista, joiden selvittelyssä voitaisiin käyttää rangaistusmääräysmenettelyä, ja siten keventää niistä viranomaisille ja kansalaisille aiheutuvaa vaivannäköä. Törkeämpien rajavyöhykelain rikkomisten varalta olisi kuitenkin syytä säilyttää nykyinen enimmäisrangaistus. Näistä rikoksista säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Rikoksen nimenä olisi törkeä rajavyöhykelain rikkominen.

Nykyiseen 2 momenttiin, joka siirtyisi 3 momentiksi, ehdotetaan lisättäväksi negatiivit sekä tehtäväksi eräitä kielellisiä korjauksia.

Kun yleensä kesäaikana rikkomusten määrä on suurimmillaan ehdotetaan, että laki tulisi voimaan kesäkuun 1 päivästä lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rajavyöhykelain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1947 annetun rajavyöhykelain (403/47) 10 § näin kuuluvaksi:

10 §.

Joka rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *rajavyöhykelain rikkomisesta* sakkoon tai enintään kolmeksi kuukaudeksi vankeuteen.

Jos 1 momentissa tarkoitettua rikosta, huomioon ottaen rikokseen johtaneet ja siitä ilmenevät seikat kokonaisuudessaan, on pidettävä törkeänä, on rikoksentekijä tuomittava *törkeästä rajavyöhykelain rikkomisesta* enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen.

Luvatta hallussapidetyt tai käytetyt ampuma-aseet ja -tarvikkeet, räjähdysaineet, valokuvauskoneet sekä filmit ja levyt samoin kuin luvatta otetut valokuvat ja negatiivit, voidaan tuomita valtiolle menetetyiksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Sisäasiainministeri *Paavo Tiilikainen*

Liite

Laki

rajavyöhykelain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1947 annetun rajavyöhykelain (403/47) 10 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki.

10 §.

Joka rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, rangaistakoon, ellei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, sakolla tai enintään kahden vuoden vankeudella.

Ampuma-aseet ja -tarvikkeet, räjähdysaineet, valokuvauskoneet sekä filmit ja levyt, joita on luvatta hallussapidetty tai käytetty, niin myös valokuvat, jotka on luvatta otettu, voidaan tuomita valtiolle menetetyiksi.

Ehdotus.

10 §.

Joka rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, *on tuomittava, jollei* teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *rajavyöhykelain rikkomisesta sakkoon* tai enintään *kolmeksi kuukaudeksi vankeuteen.*

Jos 1 momentissa tarkoitettua rikosta, huomioon ottaen rikokseen johtaneet ja siitä ilmenevät seikat kokonaisuudessaan, on pidettävä törkeänä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä rajavyöhykelain rikkomisesta enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen.

Luvatta hallussapidetyt tai käytetyt ampuma-aseet ja -tarvikkeet, räjähdysaineet, valokuvauskoneet sekä filmit ja levyt *samoin kuin* luvatta *otetut* valokuvat *ja negatiivit,* voidaan tuomita valtiolle menetetyiksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197.

Hallituksen esitys Eduskunnalle väestökirjalain muuttamisesta.

Joulukuun 29 päivänä 1973 annetussa valtion maksuperustelaissa (980/73) säädetään yleiset perusteet valtion viranomaisten suoritteista perittäville maksuille. Valtion maksuperustelain nojalla annettiin helmikuun 11 päivänä 1976 asetus väestörekisterikeskuksesta annettavista tiedoista perittävistä maksuista (126/76).

Tämän asetuksen mukaan väestörekisterikeskus alkoi periä maksuja suoritteistaan. Aikaisemmin perittiin maksuja ainoastaan suoranaisista valtion tietokonekeskuksen ATK-kustannuksista. Valtion maksuperustelain mukaisesti maksut on määrätty suoritteiden omakustannusarvon mukaisiksi lukuunottamatta eräitä poikkeuksia, jotka maksuperustelain mukaan oli mahdollista määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmiksi. Tällaisen poikkeuksen muodostavat muun muassa kuntien lakisääteistä suunnittelua varten laaditut tilastotaulut.

Jo yllä mainittuja maksuja koskevaa asetusehdotusta käsiteltäessä todettiin, että kuntien ja puoluerekisteriin merkittyjen puolueiden tulisi saada kunnallisia ja valtiollisia vaaleja varten tarvitsemansa tiedot väestörekisterikeskuksesta omakustannushintaa alemmalla maksulla, mutta valtion maksuperustelain mukaan tämä ei ollut mahdollista.

Kun asetuksen mukaisten maksujen periminen kunnallisilta viranomaisilta ja puoluerekisteriin merkityiltä puolueilta, jotka tarvitsevat tietoja koko yhteiskunnan toiminnan kannalta merkityksellisiä vaaleja varten, on epätarkoituksenmukaista, ehdotetaan väestökirjalakiin (141/69) otettavaksi säännös, jonka nojalla kunnallisille viranomaisille ja puoluerekisteriin merkityille puolueille voitaisiin antaa tietoja kunnallisia ja valtiollisia vaaleja varten väestörekisterikeskuksesta maksuperustelaissa tarkoitettua omakustannusarvoa alemmalla maksulla. Kunnallisille viranomaisille voitaisiin muutoinkin, sikäli kuin siihen katsotaan olevan erityistä aihetta antaa asetuksella tarkemmin määrättävää tarkoitusta varten tietoja väestörekisterikeskuksesta omakustannusarvoa alemmalla hinnalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

väestökirjalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 21 päivänä helmikuuta 1969 annettuun väestökirjalakiin (141/69) siitä 29 päivänä joulukuuta 1973 annetulla valtion maksuperustelailla (980/73) kumotun 28 §:n tilalle uusi näin kuuluva 28 §:

28 §.

Väestörekisterikeskuksesta annettavista tiedoista peritään maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että kunnille ja puoluerekisteriin merkityille puolueille ja rekisteröidyille puolueen piiri- ja paikallisjärjestöille saadaan antaa tietoja väestörekisterikeskuksesta kunnallisia ja valtiollisia vaaleja sekä kunnallisille viranomaisille asetuksella tarkemmin säädettävää tarkoitusta varten valtion

maksuperustelaissa tarkoitettua suoritteen omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Sisäasiainministeri *Paavo Tiilikainen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjoismaiden Investointipankin perustamisesta johtuvista muutoksista lainsäädäntöön.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus on 12 päivänä maaliskuuta 1976 antanut esityksen eduskunnalle Suomen yhdessä Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kanssa Kööpenhaminassa 4 päivänä joulukuuta 1975 allekirjoittaman Pohjoismaiden Investointipankin perustamissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Sopimuksen johdosta olisi lainsäädäntöömme tehtävä eräitä muutoksia ja lisäyksiä.

Esityksessä ehdotetaan, ettei obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annettua lakia sovelleta Investointipankin liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjalainoihin, mutta että näiden lainojen liikkeeseen laskemiseksi Suomessa on kuitenkin saatava valtioneuvoston lupa. Samoin ehdotetaan, ettei myöskään kirjanpitolakia ja ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta annettua lakia sovelleta Investointipankkiin. Ehdotuksen mukaan Investointipankki olisi vapaa tulon ja varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta. Investointipankin ylijäämästään jäsenmaalle tämän osuutena jakama määrä ei myöskään olisi veronalaista tuloa eikä osuus pankin varoihin veronalaisia varoja. Investointipankin antama velkakirja tai muu saamistodiste ehdotetaan vapaaksi leimaverosta. Lisäksi ehdotetaan erityisen lain säätämistä Investointipankin henkilökunnan verottamisesta. Sen mukaan pankin vakinaisessa palveluksessa oleva, muu kuin Suomessa asunut henkilö maksaa pankilta saamastaan palkkatulosta pääsääntöisesti 40 prosentin lopullisen palkkaveron. Investointipankin olisi suoritettava työnantajan sosiaaliturvamaksua lopullisen palkkaveron alaisen palkan perusteella.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan alussa mainittuun hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen voimaantulon jälkeen.

YLEISPERUSTELUT.

Pohjoismaiden Investointipankin tarkoituksena on myöntää lainoja ja antaa takuita käyvin pankkiehdoin Pohjoismaiden yhteisten etujen mukaisten investointihankkeiden ja viennin toteuttamiseksi. Kaikki Pohjoismaat ovat merkinneet osuuden pankin peruspääomasta. Pyrkimyksenä on hankkia ensisijassa kansainvälisiltä markkinoilta uutta pääomaa nykyistä edullisimmalla ehdoilla. Pankilla on oikeushenkilön asema. Sille myönnetään perustamissopimuksessa sama oikeudellinen asema kuin on kotimaisilla, vastaavaa toimintaa harjoittavilla oikeushenkilöillä. Pankin päätoimipaikka on Helsinki. Perustamissopimus on ratifioitava ja ratifioimisasiakirjat on talletettava Norjan ulkoasiainministeriöön. Sopimus ja pankin säännöt tulevat voimaan Pohjoismaiden ministerineuvoston määräämänä päivänä.

Investointipankin yhteispohjoismainen asema ja pankille perustamissopimuksen 5 artiklassa myönnetty oikeudellinen asema sekä myönnetyt erioikeudet ja vapaudet edellyttävät, että eräitä yritystoimintaa ja ulkomaalaisia yhteisöjä koskevia kansallisia lakeja ei sovelleta Investointipankkiin ja että pankki ja sen jäsenmaat vapautetaan eräiden verojen suorittamisesta. Lisäksi

ei ole tarkoituksenmukaista verottaa pankin vakinaiseen palvelukseen ulkomailta muuttanutta henkilökuntaa pankilta saadusta palkkatulosta yleisten tuloverosäännösten mukaan. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan muutettaviksi jäljempänä mainitut kuusi lakia ja säädettäväksi laki Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Investointipankin yhteispohjoismaisen aseman johdosta sen lainanotto muualta kuin Suomesta ei ole tarkoitus olla viranomaistemme valvonnassa. Tämän toteuttamiseksi esittää hallitus, että obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annettua lakia (553/69), jäljempänä mainitulla poikkeuksella, ei sovellettaisi Investointipankin liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjalainoihin. Jotta viranomaisemme kuitenkin voisivat valvoa omia pääomamarkkinoitamme olisi Investointipankin saatava valtioneuvoston lupa laskea liikkeeseen joukkovelkakirjalaina Suomessa. Jälkimmäisessä tapauksessa ei sovelleta lain muita säännöksiä, niin kuin obligaatiolainoja koskevia vakuus- ja muotomääräyksiä.

Investointipankin kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta on määräyksiä perustamissopimuksessa ja pankin säännöissä. Tästä samoin kuin Investointipankin yhteispohjoismaisesta asemasta johtuu, että kansallisia kirjanpitosäännöksiämme ei voida soveltaa Investointipankkiin. Tämän mukaisesti ehdotetaan kirjanpitolakia (655/73) muutettavaksi siten, ettei Investointipankki olisi kirjanpitovelvollinen kirjanpitolain perusteella.

Perustamissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen mukaan Investointipankille tulee jokaisessa sopimusvaltiossa myöntää sama oikeudellinen asema, kuin on kotimaisilla, vastaavaa toimintaa harjoittavilla oikeushenkilöillä. Määräyksen eräänä tarkoituksena on, että Investointipankkiin ei Pohjoismaissa sovelleta ulkomaisten yhteisöjen perustamista ja toimintaa rajoittavaa lainsäädäntöä. Investointipankin antolainaustoiminnassaan saamien vakuuksien realisoiminen edellyttää mahdollisuutta siirtää vakuutena annetun kiinteistön tai osakkeen omistusoikeus Investointipankille. Lisäksi on Investointipankin voitava hankkia kiinteistöjä ja osakkeita omaan käyttöönsä. Tämän mukaisesti ehdotetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain (219/39) muuttamista siten, että lain rajoituksia ei sovellettaisi Investointipankkiin.

Perustamissopimuksen 5 artiklan 3 kappaleen mukaan Investointipankin vastaava omaisuus ja tulot on vapautettava kaikesta välittömästä verotuksesta. Sen vuoksi ehdotetaan eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annettua lakia (891/75) muutettavaksi siten, että Investointipankki olisi vapaa sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta. Lisäksi on asianmukaista, että Investointipankin jakama ylijäämä ei olisi veronalaista tuloa eikä osuus Investointipankin varoihin veronalaisia varoja Suomessa, mitä tarkoittavat muutosehdotukset sisältyvät esitykseen.

Perustamissopimuksen 5 artiklan 4 kappaleen mukaan Investointipankki on vapautettu leimaverosta ja muista julkisista maksuista niiden lainasopimusten osalta, joissa pankki on lainanottajana. Tämän johdosta leimaverolakiin (662/43) olisi lisättävä säännös, jonka mukaan velkakirja tai muu saamistodiste, jonka on antanut Investointipankki, on vapaa leimaverosta. Verovapaus koskisi siten myös haltijavelkakirjoja.

Investointipankin henkilökunnan verotuksen järjestämistä koskevan lakiehdotuksen mukaan pankin vakinaisessa palveluksessa oleva henkilö, joka palvelussopimusta pankin kanssa tehdessään ei asunut Suomessa, maksaisi pankilta saamastaan palkkatulosta erityistä palkkaveroa. Veroa perittäisiin lopullisena tuloverona toimittamalla pidätys lähteellä *(lopullinen palkkavero)*. Vero olisi 40 prosenttia palkkatulon kokonaismäärästä ja se maksettaisiin valtion tuloveron, kunnallisveron, kirkollisveron, kansaneläkevakuutusmaksun ja sairausvakuutusmaksun sijasta. Verovelvolliselle on kuitenkin lakiehdotuksessa varattu mahdollisuus, hänen niin halutessaan, tulla verotetuksi myös pankilta saamastaan palkkatulosta niiden säännösten mukaan, jotka yleisesti ovat voimassa tulon verottamisesta. Tätä valintaoikeutta ehdotetaan erityisesti silmälläpitäen niitä pankin palveluksessa olevia henkilöitä, joille lopullinen

palkkavero muodostuisi ankarammaksi kuin yleisesti voimassa olevien säännösten mukainen verotus. Muusta tulosta kuin pankilta saadusta palkkatulosta sekä varallisuudesta olisi pankin vakinaisessa palveluksessa oleva henkilö lakiehdotuksen mukaan velvollinen suorittamaan veroa yleisesti voimassa olevien säännösten mukaan.

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) on säädetty ne perusteet, joiden mukaan sosiaaliturvamaksua on suoritettava. Kun sanotun lain palkkaa ja työnantajaa koskevat säännökset on tarkoitus saattaa koskemaan myös Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annettavan lain 1 §:n mukaista palkkaa sekä lopullisen palkkaveron perimiseen velvollista Investointipankkia, ehdotetaan työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettuun lakiin tehtäväksi tästä johtuvat muutokset.

Perustamissopimuksen 8 artiklan mukaan on sopimus ratifioitava. Perustamissopimus samoin kuin Investointipankin säännöt tulevat voimaan Pohjoismaiden ministerineuvoston määräämänä päivänä sen jälkeen, kun kaikkien sopimuspuolten ratifioimisasiakirjat on talletettu Norjan ulkoasiainministeriöön. Tarkoituksena on, että tähän esitykseen sisältyvät lait tulisivat voimaan Pohjoismaiden Investointipankin perustamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annettavan lain voimaantulon jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset.

1.

Laki

obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista 29 päivänä elokuuta 1969 annettuun lakiin (553/69) uusi 34 a § seuraavasti:

34 a §.

Tämän lain säännökset eivät koske Pohjoismaiden Investointipankin liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Pohjoismaiden Investointipankin on kuitenkin saatava valtioneuvoston lupa laskea liikkeeseen joukkovelkakirjalaina Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

2.

Laki

kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 10 päivänä elokuuta 1973 annetun kirjanpitolain (655/73) 1 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

1 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kirjanpitovelvollinen ei tämän lain perusteella kuitenkaan ole julkisyhteisö, Pohjoismaiden Investointipankki eikä maatilatalouden harjoittaja.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

3.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 24 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita 28 päivänä heinäkuuta 1939 annetun lain 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 31 päivänä toukokuuta 1974 annetussa laissa (400/74) näin kuuluvaksi:

24 §.

Tämän lain yhteisöjä koskevia rajoituksia kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamiseen ja hallintaan ei sovelleta suomalaisiin pankkiyhtiöihin, säästöpankkeihin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin eikä niihin suomalaisiin taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on yksinomaan puhelinliikenteen harjoittaminen, eikä Pohjoismaiden Investointipankkiin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

4.

Laki

eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin 28 päivänä marraskuuta 1975 annettuun lakiin (891/75) uusi 1 a § sekä lain 2 §:ään uusi 6 kohta ja 5 §:ään uusi 3 kohta seuraavasti:

1 a §.

Pohjoismaiden Investointipankki on vapaa sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta.

2 §.

Veronalaista tuloa eivät ole:

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

6) Pohjoismaiden Investointipankin osuutena ylijäämästään jäsenmaalle jakama määrä.

5 §.

Veronalaisia varoja eivät ole:

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

3) osuus Pohjoismaiden Investointipankin varoihin.

5.

Laki

leimaverolain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 6 päivänä elokuuta 1943 annettuun leimaverolakiin (662/43) uusi 51 b § seuraavasti:

51 b §.

Velkakirja tai muu saamistodiste, jonka on antanut Pohjoismaiden Investointipankki, on vapaa leimaverosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

6.

Laki

Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Henkilö, joka tehdessään Pohjoismaiden Investointipankin kanssa vakinaista palvelusta pankissa koskevan sopimuksen ei asunut Suomessa tulo- ja varallisuusverolaissa (1043/74) tarkoitetulla tavalla, on velvollinen yleisesti voimassa olevien säännösten mukaan tulon perusteella suoritettavien verojen ja maksujen asemesta suorittamaan veroa palkkatulosta, jonka hän on saanut sanotusta palveluksesta, vain sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettuna palkkatulona pidetään sellaista palkkaa, josta työnantaja on velvollinen toimittamaan ennakonpidätyksen ennakkoperintälain (418/59) mukaan. Palkkaan kuuluvat luontoisedut arvioidaan ennakkoperintälain säännösten mukaan.

3 §.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu vero peritään lopullisena verona toimittamalla pidätys lähteellä *(lopullinen palkkavero)*.

Lopullinen palkkavero on 40 prosenttia palkkatulon kokonaismäärästä. Vero menee kokonaisuudessaan valtiolle.

4 §.

Lopullisen palkkaveron on velvollinen perimään Pohjoismaiden Investointipankki. Vero on perittävä, kun palkkaveron alainen määrä maksetaan asianomaiselle tai merkitään tilille hänen hyväkseen. Vero peritään täysin kymmenin pennein jättämällä ylimenevät pennit lukuun ottamatta.

5 §.

Pohjoismaiden Investointipankin on maksettava perimänsä lopullisen palkkaveron määrät Uudenmaan lääninkonttorin postisiirtotilille 20 päivän kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona vero on peritty. Perintämenettelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä rajoitetusti verovelvollisen valtion ja kunnallisverosta annetussa laissa (917/72) tai sen nojalla on säädetty lähdeveron perimisestä.

Perimis- ja tilitysvelvollisuuden laiminlyömisestä johtuvista seuraamuksista sekä lopullisen palkkaveron perimisen valvonnasta on soveltuvin osin voimassa, mitä ennakkoperintälaissa on säädetty ennakonpidätyksestä tai sanotun lain nojalla säädetty tai määrätty. Lopullinen palkkavero peritään kuitenkin aina veromerkkejä käyttämättä.

Milloin lopullinen palkkavero on jäänyt perimättä, mutta palkkatulosta on pidätetty ennakkoperintälaissa tarkoitettua ennakkoa, on Pohjoismaiden Investointipankin suoritettavaksi 2 momentin mukaan määrätystä veron määrästä vähennettävä pidätetyn ennakon määrä. Ennakkoperintälaissa tarkoitettu veronlisäys lasketaan tällöin perimättä jääneen palkkaveron ja pidätetyn ennakon väliselle erotukselle.

6 §.

Milloin verovelvollinen katsoo, että lopullisen palkkaveron periminen on toimitettu virheellisesti, eikä Pohjoismaiden Investointipankki ole oikaissut perintää, verovelvollinen voi saattaa asian Helsingin veropiirin verojohtajan ratkaistavaksi. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään veron perimistä lähinnä seuraavan kalenterivuoden aikana.

Milloin verojohtaja havaitsee lopullista palkkaveroa perityn liikaa, hänen on määrättävä liikaa peritty määrä maksettavaksi takaisin verovelvolliselle.

7 §.

Verovelvollisen vaatimuksesta on 1 §:ssä tarkoitetun palkkatulon verottaminen, poiketen siitä, mitä 3 §:ssä on säädetty, toimitettava verotuslain (482/58) mukaisessa järjestyksessä ja noudattaen tulon verottamisesta yleisesti voimassa olevia säännöksiä.

Edellä 1 momentissa mainittu vaatimus on tehtävä kirjallisesti siltä kalenterivuodelta annettavassa veroilmoituksessa, jonka aikana palkkatulo on saatu. Veroilmoitus on annettava verotuslain 34 §:ssä tarkoitettuun verotoimistoon. Milloin veroilmoitusta ei ole annettu oikeassa ajassa, vaatimus on hylättävä. Vaatimus voidaan tehdä myös tässä momentissa tarkoitetun kalen-

terivuoden aikana Helsingin veropiirin verojohtajalle. Verojohtajan on tällöin tehtävä verovelvollisen verokirjaan merkintä vaatimuksesta.

8 §.

Muusta tulosta kuin 1 §:ssä tarkoitetusta palkkatulosta sekä varallisuudesta on Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön suoritettava veroa niistä voimassa olevien säännösten mukaan. Toimitettaessa tällaisen muun tulon verotusta lasketaan kuitenkin tämä tulo ja edellä tarkoitettu palkkatulo yhteen. Näin saadusta määrästä tehdään kaikki verotuksessa yleisesti myönettävät vähennykset. Sanotusta muusta tulosta meneväksi veroksi katsotaan se osa näin saadulle verotettavalle tulolle lasketusta verosta, joka vastaa sanotun muun tulon puhtaan määrän suhdetta verovelvollisen kokonaistuloon.

9 §.

Milloin lopullista palkkaveroa on peritty tulosta, josta palkansaajaa on verotettava muulla tavoin kuin lopullista palkkaveroa koskevien säännösten mukaan, on peritystä määrästä voimassa, mitä pidätetystä ennakosta on säädetty.

10 §.

Joka on tyytymätön verojohtajan 6 §:n nojalla antamaan päätökseen saa valittaa siitä kirjallisesti Uudenmaan lääninoikeudelle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona hän sai tiedon päätöksestä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituskirja on toimitettava sanottuun lääninoikeuteen. Verotuslaissa tarkoitetulle valtionasiamiehelle luetaan valitusaika päätöksenteon päivästä.

Muutoksen hakemisesta 7 ja 8 §:ssä tarkoitettuun verotukseen on voimassa, mitä verotuslaissa on säädetty.

Muutoksen hakemisesta verojohtajan ratkaisuun, joka koskee perimättä jääneen lopullisen palkkaveron määräämistä Pohjoismaiden Investointipankin maksettavaksi, on voimassa mitä ennakkoperintälaissa on muutoksen hakemisesta vastaavissa asioissa säädetty.

11 §.

Lääninoikeuden tässä laissa tarkoitetun valituksen johdosta antamaan päätökseen saadaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valtion puolesta on valitusoikeus verotuslaissa tarkoitetulla tarkastusasiamiehellä. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä verotuslaissa on säädetty muutoksen hakemisesta lääninoikeuden päätökseen.

12 §.

Mitä tässä laissa on säädetty Pohjoismaiden Investointipankin vakinaisessa palveluksessa olevasta henkilöstä, on vastaavasti sovellettava tällaisen henkilön sijaiseen.

13 §.

Mitä verotuslain 125 §:ssä on säädetty tai sen nojalla on määrätty verosta vapauttamisesta tai sen suorittamisen lykkäyksestä, on vastaavasti sovellettava tässä laissa tarkoitettuun veroon.

14 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tätä lakia sovelletaan lopullista palkkaveroa koskevien säännösten osalta palkkaan, joka saadaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen, sekä muulta osalta ensimmäisen kerran verovuodelta 197 toimitettavassa verotuksessa.

7.

Laki

työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 2 §, 6 §:n 1 momentti ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (918/72), näin kuuluviksi:

2 §.

Palkalla tarkoitetaan tässä laissa ennakkoperintälain 4 §:ssä ja Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annetun lain (/) 2 §:ssä mainittua palkkaa ottaen työn suorittamisesta aiheutu-

vien kustannusten osalta huomioon, mitä ennakkoperintälain 8 §:ssä on säädetty. Palkkaan kuuluvat luontoisedut arvioidaan ennakkoperintälaissa säädetyllä tavalla. Palkkana pidetään myös merimiesverolaissa (208/58) tarkoitettua merimiestuloa. Niin ikään pidetään palkkana sellaista rajoitetusti verovelvollisen valtion- ja kunnallisverosta annetun lain (917/72) 4 §:ssä tarkoitetun palkan määrää, josta peritään sanotun lain mukainen lähdevero.

Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa ennakkoperintälain 4 §:n 4 momentissa mainittua työnantajaa, Pohjoismaiden Investointipankkia, merimiesverolaissa tarkoitettua laivanisäntää sekä rajoitetusti verovelvollisen valtion- ja kunnallisverosta annetussa laissa tarkoitettua lähdeveron perimiseen velvollista. Jos palkkasaatava suoritetaan työnantajan konkurssiin luovutetusta omaisuudesta, on konkurssipesän näistä varoista maksetun palkkasaatavan perusteella suoritettava työnantajan sosiaaliturvamaksu.

6 §.

Työnantaja, joka toimittaa ennakonpidätyksen veromerkkejä käyttämättä, on velvollinen suorittamaan sosiaaliturvamaksun pidättämiensä ennakkojen tilityksen yhteydessä valtion postisiirtotilille. Pohjoismaiden Investointipankin, laivanisännän ja lähdeveron perimiseen velvollisen on suoritettava sosiaaliturvamaksu pidättämänsä lopullisen palkkaveron, merimiesveron tai lähdeveron yhteydessä valtion postisiirtotilille. Tässä momentissa tarkoitetusta suorituksesta on annettava tilitys sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

— — — — — — — — — — — — — — —

9 §.

Veroviranomaisten tulee valvoessaan ennakkoperintälaissa tarkoitetun ennakon, Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annetussa laissa tarkoitetun lopullisen palkkaveron, merimiesverolaissa tarkoitetun merimiesveron sekä rajoitetusti verovelvollisen valtion- ja kunnallisverosta annetussa laissa tarkoitetun lähdeveron pidätystä koskevien säännösten ja määräysten noudattamista valvoa myös, että työnantajat noudattavat tässä laissa ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Tätä lakia sovelletaan palkkoihin, jotka maksetaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sokerituotteiden valmisteveron väliaikaisesta poistamisesta ja sokerituotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Sokerituotteiden valmistevero ehdotetaan poistettavaksi vuoden 1976 touko-kesäkuun ajaksi. Heinäkuun alusta lukien valmistevero esitetään korotettavaksi 0,40 markkaan kilolta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka nojalla eräisiin vientituotteisiin sisältyvä sokerituotteiden valmisteverorasitus tulee poistumaan.

Sokerituotteiden valmisteveron väliaikainen poistaminen saatetaan voimaan välittömästi valtioneuvoston päätöksellä. Valmisteveron korotus ja vientituotteiden raaka-aineena käytettävän sokerin valmisteveron palauttamista koskeva säännös on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

PERUSTELUT.

Sokerituotteiden valmisteverosta annettu laki (26/76) tulee voimaan toukokuun 1 päivänä 1976. Valmisteveron tuotolla on tarkoitus kattaa kotimaisen sokerin tuotannosta annetussa laissa (303/75) tarkoitettu kotimaisen sokerituotannon tuen tarve. Vuoden 1976 tuloja menoarviossa on tämän tuen määräksi arvioitu 30 miljoonaa markkaa.

Lain tullessa voimaan toukokuun alussa ei hintapoliittinen tilanne ole voimassa olevan hintasulun vuoksi sopiva veron voimaan saattamiselle, sillä se synnyttäisi välittömästi painetta sokerin vähittäishinnan korottamiseen. Tämän vuoksi valmisteveron kantamisen aloittamista olisikin siirrettävä hintasulun päättymiseen eli heinäkuun 1 päivään 1976. Tämä edellyttää annettavaksi lain sokerituotteiden valmisteveron väliaikaisesta poistamisesta. Tätä koskeva lakiehdotus on tässä hallituksen esityksessä merkitty numerolla 1.

Sokerituotteiden valmisteveron voimaantulon siirtyminen merkitsee valmisteveron tuoton jäämistä vuonna 1976 huomattavasti alle arvioidun 30 miljoonan markan, mikäli veromäärää ei koroteta. Nykyisessä laissa oleva 0,15 markan veromäärä perustuu arvioon, jonka mukaan lain nojalla verotettavien sokerituotteiden kulutus olisi vuonna 1976 noin 200 000 tonnia. Veron tuotoksi olisi tällöin muodostunut noin 30 miljoonaa markkaa, eli kotimaisen sokerituotannon tukemiseen vuonna 1976 tarvittava määrä. Tuottoarvion toteutuminen olisi kuitenkin edellyttänyt veron voimaantuloa heti vuoden 1976 alussa. Hintapoliittisista syistä laki määrättiin tulemaan voimaan vasta toukokuun 1 päivänä 1976 eikä vuoden 1976 tammikuun alusta. Valmisteveron voimaantulon siirtyminen edelleen heinäkuun 1 päivään 1976 merkitsee veron tuoton jäämistä nykyisillä veroperusteilla noin 10 miljoonaan markkaan vuonna 1976.

Jotta sokerituotteiden valmisteveron tuotolla voitaisiin lain voimaantulon siirtymisestä huolimatta kattaa kotimaisen sokerituotannon tukemiseen vuonna 1976 tarvittava menoerä, eli 30 miljoonaa markkaa, olisi lain 3 §:n 1 momentissa oleva 0,15 markan veromäärä korotettava 0,40 markaksi heinäkuun alusta 1976.

Sokerituotteiden valmistevero ei rasita sellaisia sokeria sisältäviä vientitavaroita, joista valmistajalla on oikeus saada hinnaneropalautusta makeisvalmisteverosta, virvoitusjuomaverosta tai eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta annettujen lakien nojalla. Sellaisia soke-

ria sisältäviä vientitavaroita, jotka eivät kuulu edellä mainittujen valmisteverolakien hinnaneropalautusjärjestelmän piiriin, tulisi sokerituotteiden valmistevero kuitenkin rasittamaan. Jotta tämä vientiä vaikeuttava epäkohta tulisi poistetuksi, olisi sokerituotteiden valmisteverolakiin lisättävä uusi 7 a §, jonka mukaan vientitavaraan sisältyvä sokerituotteiden valmistevero olisi mahdollista saada palautuksena takaisin. Palautusmenettelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin samaa menettelyä kuin tullinpalautuksesta on säädetty.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat kaksi lakiehdotusta.

1.

Laki

sokerituotteiden valmisteveron väliaikaisesta poistamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Sokerituotteiden valmisteverosta annetussa laissa (26/76) tarkoitetuista tuotteista ei ole tämän lain soveltamisaikana suoritettava valmisteveroa.

2 §.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivän toukokuuta ja 30 päivän kesäkuuta 1976 välisenä aikana, mainitut päivät mukaan luettuina.

2.

Laki

sokerituotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sokerituotteiden valmisteverosta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (26/76) 3 §:n 1 momentti ja

lisätään lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

3 §.

Sokerituotteiden valmisteveroa on suoritettava tullitariffin nimikkeeseen 17.01 kuuluvasta tavallisesta kidesokerista 0,40 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan.

— — — — — — — — — — — — — —

7 a §.

Milloin sokerituotteiden valmisteveron alaista tuotetta käytetään raaka-aineena vientitavaran valmistukseen, on valmistajalla, jos piiritullikamari on hakemuksesta sellaisen edun myöntänyt, oikeus saada viennin tapahduttua sokerituotteesta maksettu valmistevero takaisin. Palautusta ei kuitenkaan myönnetä sellaiseen vientitavaraan käytetystä sokerituotteesta, josta vientitavaran valmistajalla on oikeus saada makeisvalmisteverosta annetun lain (801/69), virvoitusjuomaverosta annetun lain (800/69) tai eräiden elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (912/75) mukaista hinnaneroa.

Valmistajan on haettava 1 momentissa tarkoitettua etua siltä piiritullikamarilta, jonka alueella vientitavaran valmistus tapahtuu. Piiritullikamari määrää noudattamalla soveltuvin osin, mitä vastaavasta tulliedusta on säädetty, ne ehdot, joita vientitavaran valmistuksessa ja maastaviennissä on noudatettava.

Veron takaisinmaksua on haettava kirjallisesti viimeistään vientivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi uusista teollisuusrakennuksista myönnettävistä veronhuojennuksista.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Lakiehdotuksessa esitetään uusista teollisuusrakennuksista myönnettäväksi verovelvolliselle oikeus vapaaseen poistoon ja ylimääräiseen 3 %:n suuruiseen investointivähennykseen. Uusina teollisuusrakennuksina pidettäisiin rakennuksia, joiden rakentaminen on aloitettu toukokuun 1 päivän ja marraskuun 30 päivän 1976 välisenä aikana ja jotka otettaisiin käyttöön elokuun loppuun 1977 mennessä. Veronhuojennukset ehdotetaan myönnettäväksi vuosilta 1976—1979 toimitettavissa verotuksissa.

YLEISPERUSTELUT.

Vientikapasiteetin lisäämiseksi ja tuontia korvaavien investointien tehostamiseksi olisi pyrittävä aktivoimaan sellaisia tuotannollisia ja työllisyyttä edistäviä investointeja, jotka aloitetaan välittömästi ja jotka valmistuvat kesän 1977 loppuun mennessä. Investointien työllistävä vaikutus olisi tällöin suurimmillaan vuoden 1976 lopulla ja vuoden 1977 alkupuolella. Hallituksen käsityksen mukaan verotuksen poistojärjestelmän puitteissa myönnettävillä veroetuuksilla voitaisiin vaikuttaa yritysten investointipäätöksiin siten, että suunnitteilla olevien investointikohteiden toteuttamiseen ryhdyttäisiin suunniteltua aikaisemmin. Tähän tarkoitukseen soveliaimpia veronhuojennuksia olisivat vapaa poisto-oikeus ja investoinnin perusteella myönnettävä ylimääräinen vähennys.

Lakiehdotuksen mukaan verovelvollinen saisi lain voimassaoloaikana tehdä uuden teollisuusrakennuksen hankintamenoista poistot samansuuruisina kuin ne on tehty verovelvollisen kirjanpidossa. Elinkeinoverolain 34 §:n mukaan tällaisesta rakennuksesta tehty verovuoden poisto saa olla enintään 9 tai 10 % riippuen siitä onko rakennus kivinen vai puinen. Lisäksi ehdotetaan että verovelvollinen saisi vähentää veronalaisesta tulostaan kunakin lain soveltamisvuotena määrän, joka vastaa 3 % laissa tarkoitetun teollisuusrakennuksen hankintamenosta.

Veronhuojennukset myönnettäisiin vain teollisuusrakennusten hankintamenosta. Teollisuusrakennuksena pidetään rakennusta, jota käytetään tehtaana tai työpajana. Huojennuksia ei myönnettäisi kyseistä teollisuuslaitosta varten hankittujen koneiden ja laitteiden osalta.

Lakiehdotuksen mukaan veronhuojennukset koskisivat rakennusinvestointeja, jotka on aloitettu toukokuun 1 päivän ja marraskuun 30 päivän 1976 välisenä aikana ja jotka otetaan käyttöön viimeistään elokuun loppuun 1977 mennessä. Valtiovarainministeriölle ehdotetaan annettavaksi valtuus myöntää erityisistä syistä veronhuojennus myös sellaisista rakennusinvestoinneista, joita ei saada valmiiksi edellä sanotussa määräajassa.

Lakiehdotuksen mukaan vapaa poisto-oikeus ja ylimääräinen 3 %:n investointivähennys myönnettäisiin vuosilta 1976—1979 toimitettavissa verotuksissa. Verovelvollinen saisi siten hyväkseen lakiehdotuksessa tarkoitetut huojennukset joko kolmelta tai neljältä verovuo-

delta riippuen siitä milloin kyseinen rakennus valmistuu. Kehitysalueiden tuotantotoiminnan edistämiseksi myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain (1003/75) nojalla myönnettäviä veronhuojennuksia ei ehdotetulla lailla rajoitettaisi, vaan ne myönnettäisiin tässä lakiesityksessä tarkoitettujen huojennusten lisäksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Säännöksen mukaan verovelvollisella on oikeus vapaaseen poistoon ja 3 %:n suuruiseen ylimääräiseen investointivähennykseen tehtaana tai työpajana käytettävän rakennuksen hankintamenosta. Ylimääräinen 3 %:n vähennys otettaisiin huomioon vahvistettaessa tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetussa laissa (362/68) tarkoitettua verovelvollisen tappiota.

2 §. Veronhuojennukset myönnettäisiin rakennuksista, joiden rakentaminen on aloitettu toukokuun 1 päivän ja marraskuun 30 päivän 1976 välisenä aikana mainitut päivät mukaanluettuina ja jotka otetaan käyttöön viimeistään elokuun loppuun 1977 mennessä. Rakennuksen aloittamis- ja valmistumisajankohdista olisi verovelvollisen esitettävä luotettava selvitys. Erityisistä syistä valtiovarainministeriö voisi anomuksesta pidentää rakennuksen valmistumiselle säädettävää määräaikaa.

3 §. Veronhuojennukset myönnettäisiin vain uusien rakennusten ja rakennustilojen perusteella. Huojennuksia ei myönnettäisi rakentamisesta, joka käsittää pelkästään valmiiseen rakennukseen kohdistuvia korjaus- ja muutostöitä. Mikäli kysymys kuitenkin on rakennuksen sisärakenteiden olennaisesta muuttamisesta tai muista sellaisista rakenteellisista muutoksista, jotka ovat uudestaan rakentamiseen verrattavia ja joiden suorittamiseen rakennuslain mukaan on haettava rakennuslupa, voitaisiin veronhuojennukset saada tällaisen korjaus- ja muutostyön osalta. Rakentaminen katsotaan aloitetuksi, kun rakennuksen perustustyöt on aloitettu.

4 §. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi vuosilta 1976—1979 toimitettavissa verotuksissa. Koska huojennukset myönnettäisiin ensimmäisen kerran rakennuksen käyttöönottovuodelta, koskisivat huojennukset kolmea tai neljää verovuotta siitä riippuen onko rakennus otettu käyttöön vuoden 1976 vai 1977 aikana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

uusista teollisuusrakennuksista myönnettävistä veronhuojennuksista.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Sen estämättä, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/68) on vuotuisen poiston suuruudesta säädetty, saadaan sellaisen uuden rakennuksen hankintamenosta, jota käytetään pääasiallisesti tehtaana tai työpajana vähentää poistoina määrä, mikä verovelvollisen kirjanpidossa on tällaisena poistona vähennetty.

Verovelvollisella on myös oikeus vähentää veronalaisesta tulostaan muiden lainsäädännössä myönnettyjen vähennysten lisäksi vuodessa määrä, joka on 3 prosenttia 1 momentissa tarkoitetun rakennuksen hankintamenosta.

Edellä 2 momentissa mainittu 3 prosentin vähennys tehdään ensimmäisen kerran rakennuksen käyttöönottovuotena. Vähennys otetaan huomioon vahvistettaessa tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetussa laissa (362/68) tarkoitettua verovelvollisen tappiota.

2 §.

Mitä 1 §:ssä on säädetty, koskee rakennusta, jonka rakentaminen on aloitettu vuonna 1976 toukokuun 1 päivän ja marraskuun 30 päivän välisenä aikana mainitut päivät mukaanluettuina ja joka on otettu käyttöön viimeistään vuoden 1977 elokuun loppuun mennessä.

Rakennuksen rakentamisen aloittamis- ja rakennuksen käyttöönottoajankohdasta on verovelvollisen esitettävä luotettava selvitys.

Erityisistä syistä valtiovarainministeriö voi hakemuksesta myöntää verovelvolliselle oikeuden 1 §:ssä tarkoitettujen vähennysten tekemiseen silloinkin, kun rakennus on otettu käyttöön 1 momentissa mainitun ajankohdan jälkeen.

3 §.

Rakentamisella tarkoitetaan tässä laissa sellaisten rakennustoimenpiteiden suorittamista, joihin rakennuslain mukaan on haettava uudisrakennuksen rakentamiseen oikeuttava rakennuslupa.

Rakentaminen katsotaan aloitetuksi, elleivät erityiset seikat muuta osoita, kun mahdollisia kaivutöitä lukuunottamatta rakennuksen perustustyöt on aloitettu.

4 §.

Tätä lakia sovelletaan vuosilta 1976—1979 toimitettavissa verotuksissa.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi aluevaihdosta valtion ja Hyrynsalmen kunnan välillä.

Hyrynsalmen kunta on pyytänyt aluevaihtoa, jossa valtio luovuttaisi Hyrynsalmen rakennuskaava-alueella olevasta valtionmaasta kolme palstaa yhteispinta-alaltaan 11,58 hehtaaria ja kunta luovuttaisi valtiolle suurin piirtein vastaavasta arvosta metsämaata. Kunnalle valtionmaasta luovutettavista palstoista yksi käsittäisi niin sanotun Kiviön kankaan alueen, toinen urheilukenttä-, vesitorni- ja paikoitusalueen sekä kolmas torialueen. Kunta luovuttaisi puolestaan valtiolle Suomussalmen kunnan Kerälän kylässä sijaitsevan Välikangas-nimisen tilan RN:o 31^4 pinta-alaltaan 137,6 hehtaaria ja Kärsämäen kunnan Saviselän kylässä sijaitsevasta Piippo-nimisestä tilasta RN:o 21^{12} kaksi palstaa käsittävän 88,0 hehtaarin suuruisen määräalan.

Kunnalle luovutettavien alueiden arvo on noin 247 000 mk ja valtiolle vastikemaana luovutettavien alueiden arvo noin 225 000 mk. Vaihdossa kunta suorittaisi valtiolle välirahaa 22 000 mk. Valtionmaiden käytön kannalta on tarkoituksenmukaista vaihtaa rakennusmaa metsätalousmaaksi.

Kun aluevaihdon kautta Hyrynsalmen kunta saisi kirkonkylän kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita ja kun kunta luovuttaisi valtion metsätalouden harjoittamiseen hyvin soveltuvia metsäalueita, on aluevaihto katsottu yleisen edun kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

aluevaihdosta valtion ja Hyrynsalmen kunnan välillä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Metsähallitus oikeutetaan luovuttamaan Hyrynsalmen kunnalle Hyrynsalmen rakennuskaava-alueella olevasta valtionmaasta kolme palstaa yhteispinta-alaltaan 11,58 hehtaaria edellyttäen, että Hyrynsalmen kunta luovuttaa valtiolle Suomussalmen kunnan Kerälän kylässä sijaitsevan Välikangas-nimisen tilan RN:o 31^4 ja Kärsämäen kunnan Saviselän kylässä sijaitsevasta Piippo-nimisestä tilasta RN:o 21^{12} kaksi palstaa käsittävän noin 88,0 hehtaarin suuruisen määräalan ja että Hyrynsalmen kunta maksaa valtiolle vaihdettavien alueiden erotuksena 22 000 markkaa, sekä muutoin metsähallituksen määrättävin ehdoin.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen mukaan oikeutettaisiin valtioneuosto antamaan valtion omavelkaisia takauksia autaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautakaivoksen perustamis- ja rakentamiskustannuksia varten otettujen lainojen vakuudeksi vuoden 1975 jälkeenkin.

PERUSTELUT.

Rautaruukki Oy on vuonna 1970 tehnyt äätöksen Kolarin kunnassa sijaitsevan Rauıvaaran rautamalmiesiintymän käyttöönottaıisesta. Yhtiö ei katsonut voivansa liiketalouellisin perustein aloittaa kaivostoimintaa esiin/mällä. Kun kuitenkin esiintymän malmivaroın käyttö merkitsee huomattavaa ulkomaan vaıutan säästöä ja kun toiminnalla edistetään änsi-Lapin alityöllisyysalueella luonnonvaroin perustuvan teollisuuden syntymistä, anettiin 20 päivänä maaliskuuta 1970 laki kaiostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaıukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalıiesiintymällä (225/70). Mainitun lain muaan voitiin kaivoksen perustamis- ja rakentaıiskustannusten rahoittamiseksi tarpeellisten, htiön vuosina 1970—1975 ottamien enintään 0 000 000 markkaan nousevien sekä koti- että lkomaisten lainojen korot kokonaisuudessaan ıaksaa valtion varoista ja sanottujen lainojen akuudeksi antaa valtion omavelkainen takaus astavakuuksia vaatimatta. Kustannustason ousun ja kaivoksen tuotantokapasiteetin lisääıisen vuoksi on lakia muutettu 15 päivänä esäkuuta 1973 annetulla lailla ja uudelleen duskunnan 6 päivänä huhtikuuta 1976 hyäksymällä lailla siten, että niiden Rautaruuki Oy:n vuosina 1970—1976 ottamien lainoın määrä, joiden osalta korkotukea valtion varoista voidaan maksaa, saa nousta enintään 110 000 000 markkaan.

Voimassa olevan lain 3 §:n mukaan valtioneuvostolla on valta antaa vastavakuuksia vaatimatta, mutta muutoin määräämillään ehdoilla vuoden 1975 loppuun asti valtion omavelkaisia takauksia Rautaruukki Oy:n lain 2 §:ssä tarkoitettujen kaivoksen perustamis- ja rakentamislainojen maksamisen vakuudeksi. Kun näitä takauksia tulisi voida antaa vielä vuoden 1975 jälkeenkin, ehdotetaan puheena olevan lain 3 §:n säännöstä tämän johdosta muutettavaksi siten, että aikarajoitus takausvaltuuksien käyttämisessä poistetaan.

Koska Suomen Pankki ei enää vahvista ulkomaisille valuutoille virallista myyntikurssia, ehdotetaan samalla sanotussa lainkohdassa oleva ulkomaan rahan määräisen lainan vastaarvon laskemista koskeva säännös muutettavaksi siten, että ulkomaisen lainan määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, valtion sitoumuksen tai takauksen antamishetkellä voimassa olevan myyntikurssin mukaan. Lisäksi puheena olevaan lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi säännös sellaista tapausta varten, että kyseinen ulkomainen valuutta pysyvästi puuttuu Suomen Pankin kurssilistasta.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kaivostoiminnan aloittamisen tukemisesta Rautaruukki Oy:n Kolarin Rautuvaaran rautamalmiesiintymällä 20 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain (225/70) 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

Valtioneuvostolla on niinikään valta antaa vastavakuuksia vaatimatta, mutta muutoin määräämillään ehdoilla valtion omavelkaisia takauksia Rautaruukki Oy:n 2 §:ssä mainittujen lainojen maksamisen ja lainasopimuksissa sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Ulkomaisen lainan määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, valtion sitoumuksen tai takauksen antamishetkellä voimassa olevan myyntikurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistasta pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaan käyttäen tämän valuutan valtion sitoumuksen tai takauksen antamisajankohtana käypää kansainvälistä kurssia sellaisessa valuutassa, jolle on käytettäviss Suomen Pankin kurssi.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaanedustuksessa sekä Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palvelevan henkilön terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen mukaan korvattaisiin ulkomaanedustuksessa ja Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palveleville myös hammashuollon kustannukset vastaavassa laajuudessa kuin hammashuolto Suomessa on kansanterveyslainsäädännön mukaan maksutonta.

PERUSTELUT.

Ulkomaanedustuksessa sekä Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palvelevan henkilön terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta annetun lain (461/71), jäljempänä korvauslaki, 3 §:n 1 momentin mukaan voidaan korvausta hammassairauksien hoidosta suorittaa ainoastaan silloin kun hoito on ollut välttämätöntä muun sairauden kuin hammassairauden hoitamiseksi. Korvauslain nojalla ei ole mahdollista suorittaa korvausta mistään muista hammashoitokustannuksista.

Kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain (67/72) mukaan ovat Suomessa asuvat alle 17-vuotiaat henkilöt jo oikeutettuja kansanterveyslaissa (66/72) tarkoitettuun maksuttomaan hammashuoltoon terveyskeskuksissa. Valtakunnallinen suunnitelma kansanterveystyön järjestämiseksi vuosina 1976—1980 edellyttää lisäksi maksuttoman hammashuollon saajien piirin laajentumista siten, että vuonna 1980 kaikki alle 22-vuotiaat tulevat kuulumaan sen piiriin.

Koska ulkomaanedustuksen ja kehitysyhteistyön henkilöstöllä ei ulkomailla ollessaan ole mahdollisuuksia käyttää hyväkseen terveyskeskuspalveluja, hallitus ehdottaa, että heidät saatetaan tässä suhteessa samanarvoiseen asemaan kotimaassa asuvien kanssa oikeuttamalla heidät täysimääräiseen korvaukseen Suomessa maksuttoman hammashuollon piiriin kuuluvista kustannuksista. Tämän vuoksi ehdotetaan korvauslain 3 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että korvauslain soveltamispiiriin kuuluva henkilöstö oikeutettaisiin saamaan täysimääräinen korvaus hammashuoltokuluistaan siinä laajuudessa kuin vastaava hammashuolto Suomessa on kansanterveyslainsäädännön mukaan maksuton. Tällöin voitaisiin korvauslain piiriin kuuluville antaa Suomessa asuville jo nyt kuuluvat etuudet sekä tulevaisuudessa myönnettävät etuudet ilman eri lainsäädäntötoimia. Myönnettävien korvausten laajuus riippuisi siten siitä, miten kansanterveyslainsäädäntö tässä suhteessä kehittyy.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä lääkintöhallitus ovat lausunnoissaan puoltaneet puheena olevaa muutosta, jota Ulkoasiainhallinnon virkailijayhdistys ry. on pitänyt erittäin tarpeellisena.

Täysimääräisenä korvattavaan hammashuoltoon olisivat lähivuosina oikeutettuja siinä sovellettavan ikärajoituksen vuoksi lähinnä vain korvauslain piiriin kuuluvien henkilöiden lapset. Tämän vuoksi esityksen hyväksymisestä ei tulisi aiheutumaan mainittavaa valtion menojen lisäystä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiesitys:

Laki

ulkomaanedustuksessa sekä Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palvelevan henkilön terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulkomaanedustuksessa sekä Suomen kansainvälisessä kehitysyhteistyössä palvelevan henkilön terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetun lain (461/71) 3 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

3 §.

Terveydenhuollon todellisista kustannuksista korvataan 80 prosenttia. Hammassairauksien hoidosta aiheutuvista kustannuksista suoritetaan korvausta ainoastaan, milloin kysymyksessä on muun sairauden kuin hammassairauden parantamiseksi välttämätön hoito. Hammashuollon todelliset kustannukset korvataan kuitenkin täysimääräisesti siinä laajuudessa kuin vastaava hammahuolto Suomessa on kansanterveyslain säädännön mukaan maksutonta.

Helsingissä päivänä kuuta 19 .

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi atomienergialain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomi ja Kanada ovat allekirjoittaneet näiden maiden välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen. Sopimuksen valtionsisäinen voimaansaattaminen ja sopimuksesta aiheutuvien kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden täyttäminen vaatii, että voimassaolevaa atomienergia-alan lainsäädäntöä tarkistetaan.

Esityksen mukaan tulisi atomienergia-alan teknologinen tietoaineisto eräissä tapauksissa samanlaisten käyttörajoitusten alaiseksi kuin eräät atomienergia-alaan liittyvät aineet ja laitteet. Esityksessä ehdotetaan rajoituksia myös eräiden malmien ja rikasteiden käyttämiselle. Voimassaolevia lupamenettelyyn liittyviä säännöksiä ehdotetaan samalla muutettaviksi joustavammiksi. Esitykseen on lisäksi otettu eräitä teknisluonteisia ja selventäviä säännöksiä sekä viranomaisen valvontaoikeuden laajuutta koskevia säännöksiä.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen edellämainitun sopimuksen lopullista voimaantuloa.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen lainsäädäntö.

Tärkeimmät säännökset atomienergia-alalla tapahtuvan toiminnan viranomaisvalvonnasta ja valvontamenettelystä sisältyvät vuonna 1957 annettuun atomienergialakiin (356/57), jota on voimaantulonsa jälkeen lukuisia kertoja muutettu. Lain nojalla annettuun atomienergia-asetukseen (75/58) on sisällytetty tarkemmat säännökset sen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta.

Atomienergialaissa luetellaan ne eri esineet tai aineet, joiden vapaaseen käyttämiseen kohdistetaan rajoituksia. Rajoitusten alaisia ovat:

1) atomienergian aikaansaamiseen soveltuvat aineet;
2) atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältävät malmit ja rikasteet;
3) muut aineet; ja
4) laitteistot; sekä
5) laitteet, milloin Suomen solmimien atomienergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteet koskevat 3—5 kohdassa mainittuja aineita, laitteistoja tai laitteita.

Valvonnan ja siis rajoitusten alaisia kohteita ovat myös atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden valmistukseen tai käsittelyyn tarkoitetut laitokset ja atomireaktorit.

Eri valvontakohteita koskevat rajoitukset ovat sisällöltään erilaisia. Rajoitukset kohdistuvat aina aineen tai esineen käyttämiseen jossakin suhteessa. Erilaisina käyttämisen muotoina laki tuntee seuraavat toiminnat:

1) valmistus;
2) kauppa ja muu luovutus;
3) hallussapito;
4) kuljetus;
5) käyttö;
6) maahantuonti;
7) maastavienti; sekä
8) rakentaminen.

Edellä olevat käsitteet eivät selvästi eroa toisistaan, sillä esimerkiksi ainakin kuljetus ja tuonti sekä vienti edellyttävät käsitteellisesti hallussapitoa. Myöskään niin avoimen käsitteen kuin "käyttö" ottaminen lakiin ei ilmeisesti ole onnistunut ratkaisu. Käsillä olevassa halli-

tuksen esityksessä näihin enempää kuin eräisiin muihinkaan yleistä laatua oleviin heikkouksiin ei ole voitu puuttua myöskään siitä syystä, että ne tullevat korjautumaan alan lainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä.

Valvontamenettely on laissa järjestetty siten, että kulloinkin kysymyksessä olevan valvontakohteen osalta määrätyt toiminnat on säädety luvanvaraisiksi ja toimiminen ilman lupaa tai lupaehtojen vastaisesti on säädetty rangaistavaksi. Milloin lupa on tarpeen, sitä haetaan kauppa- ja teollisuusministeriöltä, jonka on hyväksyttävä hakemus, milloin hakemuksen perusteena olevaa tarkoitusta on pidettävä yleisen edun mukaisena ja hakijalla on käytettävänään tarpeellinen asiantuntemus.

Laissa ja Suomen tekemissä kansainvälisissä sopimuksissa edellytettyä valvontaa varten on valvontaviranomaisella oikeus päästä paikkaan, jossa valvontakohde on, oikeus suorittaa tarkastuksia ja oikeus ottaa tarvittavia näytteitä. Lisäksi valvontaviranomaisella on oikeus tarvittaessa velvoittaa luvan haltija pitämään kirjanpitoa sekä antamaan raportteja, ilmoituksia sekä tarvittavia tietoja.

2. Muutostarve.

Suomen ja Kanadan hallitusten välillä on allekirjoitettu sopimus, joka koskee näiden maiden välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä.

Sen johdosta, että sopimusmääräysten voimaansaattamiseksi tarvittavaa lakia koskeva hallituksen esitys saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi ja koska sopimuksen määräysten hyväksymisestä aiheutuvia kansainvälisoikeudellisia velvoitteita ei voimassaolevan atomienergialain nojalla voida noudattaa, hallitus esittää atomienergialakiin tehtäväksi tästä aiheutuvat muutokset.

Valmisteilla on myös ehdotus atomienergiaasetuksen muuttamiseksi. Asetus, johon tehdään käsillä olevasta lakiehdotuksesta aiheutuvat muutokset, tullaan saattamaan voimaan samanaikaisesti atomienergialain kanssa.

Sopimusmääräysten valtionsisäinen voimaantulo merkitsee muun muassa sitä, että valvontakohteiden määrä suurenee. Sopimus edellyttää, että eräät maiden välillä siirrettyyn tietoaineistoon kohdistuvat toiminnat ovat luvanvaraisia. Lisäksi sopimusmääräysten seurauksena tulee valvontaviranomaisten voida rajoittaa eräiden malmien ja rikasteiden käyttämistä.

Hallitus esittää lisäksi säädettäväksi erään sopimuksen perusteella tapahtuvan tietojenantovelvollisuuden kohdistumista selventävän lainmuutoksen sekä eräitä lähinnä teknisiksi luonnehdittavia säännöksiä, joiden tarkoituksena on saattaa lupamenettely nykyistä joustavammaksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Lakiehdotuksen 1 §:ssä lisätään valvontakohteiden joukkoon atomienergia-alan teknologinen tietoaineisto. Jotta tietoaineistoon sovellettaisiin atomienergialakia, tulee sanotun aineiston siirtyä Suomeen sellaisen alan kansainvälisen sopimuksen perusteella, jossa Suomi on sopimuspuolena. Lainkohdan sisältämän määritelmän mukaan tietoaineistolla tarkoitetaan kirjallisesti, kuvallisesti tai muulla sellaisella tavalla tallennettuja tietoja, jotka eivät ole tarkoitettuja yleisön tietoon. Edellä mainitun sopimuksen 8 artiklan kohdassa 7 olevan määritelmän mukaan tietoaineistolla tarkoitetaan "aineelliseen muotoon saatettuja teknisiä tietoja, mukaan luettuina, mutta ei yksinomaan: tekniset piirustukset, valokuvanegatiivit ja -vedokset, ääni- ja kuvatallenteet, suunnittelutiedot sekä tekniset ja käyttöohjeet, joita voidaan käyttää laitteiden, ydinmateriaalin tai materiaalin suunnittelussa, tuotannossa, käytössä tai koestuksessa, lukuun ottamatta kuitenkaan osapuolten välillä siirtyvää yleisön saatavilla olevaa (siis kirjoissa tai aikakausijulkaisuissa julkaistua) tietoaineistoa".

Sopimusmääräysten noudattamiseksi valvontaviranomaisilla tulee olla oikeus alistaa tämä tietoaineisto lupamenettelyyn ja muihin valvontatoimiin. Voimassa olevan lain 1 §:ään lisätään näin ollen tätä koskeva kolmas momentti.

Lakiehdotuksen mukaan lain 2 §:n 3 momenttiin, joka nykyisellään sisältää luvanvarai-

suutta koskevia määräyksiä, lisätään tietoaineiston luvanvaraisuutta koskeva säännös. Lisäksi poistetaan lainkohdan alussa oleva viittaus 1 momenttiin, koska luvan myöntämistä koskevat määräykset siirretään lain 4 §:ään, jotta lukuisilta viittauksilta eri lainkohtiin vältyttäisiin.

Voimassaolevan atomienergialain 2 §:n 1 momentissa on luvanvaraiseksi toiminnaksi säädetty atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden valmistus, kauppa ja muu luovutus, hallussapito, kuljetus ja käyttö. Mainittujen aineiden tuonti ja vienti on säädetty luvanvaraiseksi seuraavassa, myös eräitä malmeja ja rikasteita käsittelevässä momentissa. Lisäksi käsillä olevassa 1 momentissa säännellään itse lupamenettelyä. Lakiehdotuksessa 2 §:n 1 momentti on kirjoitettu koskemaan kaikkia atomienergian aikaansaamiseen soveltuviin aineisiin liittyviä luvanvaraisia toimintoja. Lisäksi on lainkohdassa olleet määräykset lupamenettelystä siirretty muutoinkin lupamenettelyä koskevaan 4 §:ään, jolloin tarpeettomiksi jäävät viittaukset lupanmenettelyä koskevaan säännökseen jätetään laista kauttaaltaan pois. Poistot suoritetaan voimassaolevan lain 2 §:n 2 ja 3 momenteista, 3 ja 4 §:stä.

Edellä mainittu Suomen ja Kanadan välinen sopimus edellyttää voimaan tullessaan valvontaviranomaisten voivan valvoa sopimuksen nojalla maahan tuotujen, atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältävien malmien ja rikasteiden sekä eräissä tapauksissa niin sanotun tarttumisilmiön kautta sopimuksen alaiseksi tulevien tällaisten malmien ja rikasteiden tuontia, vientiä, kauppaa, muuta luovutusta, hallussapitoa, kuljetusta ja käyttöä. Näin ollen voimassa olevan lain 2 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi luvanvaraisten toimintojen määrää siellä ennestään olevan tuontia ja vientiä koskevan määräyksen rinnalle, ottaen lisäksi huomioon, että atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita koskevat määräykset on ehdotettu koottavaksi 1 momenttiin.

Edellä jo käsitellyistä syistä voimassaolevan lain 2 §:n 1 momentissa olevat luvan myöntävää viranomaista, lupahakemuksen muotoa sekä poikkeuksien säätämisjärjestystä koskevat maininnat siirretään 4 §:n 1 momentin loppuun.

Voimassaolevan lain 4 §:n 3 momentissa viitataan muun muassa lain 2 §:n 3 momentissa mainittujen Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden täyttämiseen lupaehtoja harkittaessa. Ehdotuksen 2 §:n 2 momenttiin sisältyvien eräitä malmeja ja rikasteita koskevien lisäysten johdosta ehdotetaan sanottuun lainkohtaan sisältyvästä Suomen kansainvälisiä sopimusvelvoitteita koskevasta määräyksestä aiheutuvan viittauksen lisäämistä lain 4 §:n 3 momenttiin.

Voimassaolevan lain mukaan voidaan asetuksella säätää poikkeuksia 2 ja 3 §:n säännöksistä, milloin se 2 §:ssä mainittujen aineiden käyttötarkoituksen tai määrän kannalta on tarkoituksenmukaista. Tässä tarkoitettu poikkeusmenettely on tarpeettoman hidas ja luonteeltaan soveltumaton niihin tapauksiin, jolloin laki nykyisessä muodossaan edellyttää valvontakohteen alistamista lupajärjestelmään, joka koostuu useihin eri toimintoihin kohdistuvista "osaluvista". Tällaisessa tapauksessa tarvittava joustavuus edellyttää kauppa- ja teollisuusministeriöllä olevan yksittäistapauksissa oikeus vapauttaa luvanhakija velvollisuudesta hakea lupa jonkin tai joidenkin osatoimintojen osalta. Tätä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi lisäämällä lain 4 §:ään asiaa koskeva uusi neljäs momentti.

Atomienergialakia ei ole katsottu voitavan tulkita siten, että jo myönnettyyn lupaan liitettyjä ehtoja voitaisiin lisätä tai asetettujen ehtojen sisältöä muuttaa, kun muuttuneet olosuhteet vaatisivat sitä. Myöskään ei ole täysin selvää, että luvan myöntävä viranomainen voisi päätöksellään antaa luvanhaltijoita sitovia yleisiä määräyksiä, jotka olisivat voimassa lupaan tai lupiin sisällytettyjen ehtojen lisäksi tai niiden sijasta yhtäläisin oikeusvaikutuksin ja samojen oikeusseuraamusten uhalla kuin varsinaiset lupaehdot. Atomienergia-asetusta on tosin vuonna 1973 muutettu (555/73) siten, että luvan haltija on asetuksen 7 §:n 3 momentin mukaan velvollinen noudattamaan muitakin kauppa- ja teollisuusministeriön antamia ohjeita turvallisuuden varmistamista tai Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden noudattamista varten. Kun säännös on annettu asetusteitse, eikä toisaalta anna selvää vastausta edellä esitettyihin toimivaltakysymyksiin, on hallituksen käsityksen mukaan sen vuoksi syytä laissa säätää toimivaltakysymyksistä lisäämällä siihen uusi 4 a §.

Valvontakohteiden lisääntyessä tulee valvonnan suorittamiseksi tarpeellisia valvontaviranomaisen oikeuksia käsittelevään 8 §:ään tehdä 2 §:ään ehdotetuista lisäyksistä aiheutuvat

muutokset. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi 8 §:n 1 momentin 1 a kohta sekä 3 a kohta ja muutettavaksi momentin 4 kohta.

Atomienergialain 10 §:n mukaan valvontaviranomainen ei saa sivulliselle ilmaista tietoonsa tulleita liike- tai ammattisalaisuuksia. Edellä mainittu sopimus edellyttää eräissä tapauksissa suomalaisen valvontaviranomaisen velvollisuutta antaa tietoja Kanadan viranomaisille. Kysymys siitä, onko edellä mainittuja viranomaisia pidettävä lain tarkoittamina sivullisina, on epäselvä. Tämän selvittämiseksi kielteinen kannanotto kirjoitetaan lakiin lisäämällä lainkohtaan sitä koskeva säännös.

Valvontakohteiden lisääntymisestä johtuen ehdotetaan voimassaolevan lain takavarikkoa, kotietsintää, henkilöön käyvää tarkastusta sekä takavarikkoon otettujen kohteiden säilyttämistä koskeviin 11 §:n 2 ja 3 momenttiin tehtäväksi asianomaiset muutokset.

Säädettäväksi ehdotetun 4 a §:n sisältämien ehtojen ja ohjeiden rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista ehdotetaan tehtäväksi tarvittava lisäys lain 12 §:n 1 momenttiin.

Voimassaolevan lain 12 §:n 2 momentissa säännellyt luvan peruuttamisseuraus sekä menettämisseuraus ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös lakiin lisättyjä uusia valvontakohteita muuttamalla vastaavasti 12 §:n 2 momenttia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

atomienergialain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä lokakuuta 1957 annetun atomienergialain (356/57) 2 ja 3 §, 4 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentin 4 kohta, 10 §, 11 §:n 2 ja 3 momentti sekä 12 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osittain muutettuna 12 päivänä tammikuuta 1973 annetulla lailla (7/73), 3 §, 4 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentin 4 kohta ja 11 §:n 2 ja 3 momentti mainitussa laissa sekä 12 § muutettuna mainitulla lailla ja 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (565/75), sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti, 4 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 12 päivänä tammikuuta 1973 annetulla lailla, uusi 4 momentti, lakiin uusi 4 a § ja 8 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 1 a ja 3 a kohta seuraavasti:

1 §.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Atomienergia-alan teknologisella tietoaineistolla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisesti, kuvallisesti tai muulla sellaisella tavalla tallennettuja tietoja, joita ei ole tarkoitettu yleisön tietoon ja jotka siirretään Suomeen sellaisen atomienergia-alan kansainvälisen sopimuksen perusteella, jossa Suomi on sopimuspuolena.

2 §.

Atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden valmistukseen, kauppaan ja muuhun luovutukseen, hallussapitoon, kuljetukseen, käyttöön sekä tuontiin ja vientiin on tarpeen erityinen lupa.

Lupa on tarpeen myös atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältävien malmien ja rikasteiden tuontiin ja vientiin. Lupa on niin ikään tarpeen sellaisia aineita sisältävien malmien ja rikasteiden kauppaan ja muuhun luovutukseen, hallussapitoon, kuljetukseen ja käyttöön, milloin sellaisten atomienergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteet, joissa Suomi on sopimuspuolena, koskevat näitä malmeja ja rikasteita.

Lupa on niin ikään tarpeen muiden kuin 1 ja 2 momentissa mainittujen aineiden, samoin kuin laitteistojen ja laitteiden sekä atomienergia-alan teknologisen tietoaineiston kauppaan ja muuhun luovutukseen, hallussapitoon, käyttöön sekä tuontiin ja vientiin, milloin sellais-

ten atomienergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteet, joissa Suomi on sopimuspuolena, koskevat näitä aineita, laitteistoja, laitteita ja atomienergia-alan teknologista tietoaineistoa.

3 §.

Lupa on niin ikään tarpeen atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden valmistukseen tai käsittelyyn tarkoitetun laitoksen ja atomireaktorin rakentamiseen, hallussapitoon ja käyttöön.

4 §.

Lupa on myönnettävä hakijalle, joka on Suomen kansalainen tahi kotimainen yhteisö tai laitos, milloin hakemuksen perusteena olevaa tarkoitusta on pidettävä yleisen edun mukaisena ja hakijalla on käytettävänään tarpeellinen asiantuntemus. Luvan myöntää kirjallisesta hakemuksesta kauppa- ja teollisuusministeriö. Asetuksella voidaan luvan myöntäminen antaa myös muun viranomaisen tai laitoksen tehtäväksi.

— — — — — — — — — — — — — —

Lupaan on liitettävä ne ehdot ja ohjeet, jotka katsotaan turvallisuuden varmistamisen, 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden täyttämisen tai muutoin yleisen edun kannalta tarpeellisiksi. Tarvittaessa on lupaan liitettävä määräykset 3 §:ssä tarkoitetun laitoksen tai reaktorin käytössä syntyvien vaarallisten jäteaineiden käsittelystä ja vaarattomaksi tekemisestä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi yksittäistapauksissa määrätä, ettei jotakin 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua lupaa tarvita, milloin tämän pykälän 3 momentissa mainitut vaatimukset tulevat täytetyiksi muun tämän lain nojalla myönnetyn luvan tai siihen liitettyjen ehtojen ja ohjeiden avulla.

4 a §.

Milloin turvallisuuden varmistaminen, Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden muuttuminen tai uusia velvoitteita sisältävien kansainvälisten sopimusten voimaantuleminen sitä vaatii, on kauppa- ja teollisuusministeriöllä oikeus asettaa ehtoja tai antaa ohjeita, jotka muuttavat tai korvaavat aikaisemmin myönnettyihin lupiin sisältyviä ehtoja tai ohjeita. Tämän pykälän nojalla asetettuihin ehtoihin ja annettuihin ohjeisiin nähden on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty ehdoista ja ohjeista, jotka annetaan lupaa myönnettäessä.

8 §.

Valvontaviranomaisella on tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa määräyksissä sekä Suomen tekemissä atomienergia-alan kansainvälisissä sopimuksissa edellytettyä valvontaa varten:

— — — — — — — — — — — — — —

1 a) oikeus päästä paikkaan, jossa säilytetään tai käytetään tässä laissa tarkoitettua atomienergia-alan teknologista tietoaineistoa tahi jossa säilytetään, valmistetaan taikka käytetään tässä laissa tarkoitettuja atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältäviä malmeja tai rikasteita, ja suorittaa tällaisessa paikassa tarkastuksia samoin kuin saada näytteitä tässä laissa tarkoitetuista malmeista tai rikasteista;

— — — — — — — — — — — — — —

3 a) oikeus tarkastaa ja tarkkailla tässä laissa tarkoitetun atomienergia-alan teknologisen tietoaineiston tuontia ja vientiä;

4) oikeus tarkastaa ja tarkkailla atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältävien malmien ja rikasteiden kuljetusta, tuontia ja vientiä sekä saada niistä näytteitä;

— — — — — — — — — — — — — —

10 §.

Valvontaviranomainen tai tutkimuksen toimittaja ei saa sivulliselle ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen, mitä hän valvontatoimessaan on liike- tai ammattisalaisuuksista tietoonsa saanut. Edellä sanotun estämättä saadaan valvonnan toimittamiseksi tarpeellisia tietoja luovuttaa Suomen atomienergia-alan kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi.

11 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Asianomaisella poliisipiirin päällikköllä on valta valvontaviranomaisen pyynnöstä toimittaa kotietsintä tai henkilöön käyvä tarkastus luvattomasti täällä valmistettujen, kuljetettujen, hallussapidettyjen, käytettyjen, maahantuotujen taikka maastavietäviksi yritettyjen tässä laissa tarkoitettujen aineiden, laitteistojen, laitteiden, malmien, rikasteiden, laitosten ja reaktoreiden tai luvattomasti täällä hallussapidetyn, käytetyn, maahantuodun tahi maastavietäväksi yritetyn tässä laissa tarkoitetun atomienergia-

alan teknologisen tietoaineiston löytämiseksi sekä määrätä ne pantavaksi takavarikkoon. Takavarikko on voimassa, kunnes 12 §:n nojalla vireille pantu aineen, laitteiston, laitteen, malmin, rikasteen, laitoksen, reaktorin tai atomienergia-alan teknologisen tietoaineiston menettämistä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai oikeus tahi virka-apua pyytäneen valvontaviranomaisen esityksestä asianomaisen poliisipiirin päällikkö toisin määrää.

Takavarikkoon otetut aineet, laitteistot, laitteet, malmit, rikasteet, laitokset, reaktorit ja atomienergia-alan teknologinen tietoaineisto on säilytettävä omistajan tai haltijan kustannuksella viranomaisen sinetöimänä varmassa paikassa.

12 §.

Joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä tahi 4 ja 4 a §:ssä tarkoitettuja ehtoja, on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *atomienergialain säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rangaistuksen ohella voidaan 2 tai 3 §:n nojalla myönnetty lupa peruuttaa ja vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä valmistettu, luovutettu, hallussapidetty, kuljetettu, käytetty tai maahan tuotu tai maasta viety aine, laitteisto, laite, malmi, rikaste, laitos, reaktori tahi atomienergia-alan teknologinen tietoaineisto taikka sen arvo kokonaan tai osaksi sekä rikkomuksen tuottama taloudellinen hyöty tuomita valtiolle menetetyksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lästimaksusta annetun lain muuttamisesta.

Lästimaksun nimellä on meillä jo viime vuosisadalta alkaen peritty maksua, jonka tuotto on eri aikoina vaihtelevien tavoin käytetty merenkulkijain sosiaalisen huollon, merimieslähetyksen ja meripelastustoiminnan hyväksi. Viimeksi tämä järjestelmä uusittiin lästimaksusta 8 päivänä toukokuuta 1936 annetulla lailla (189/36). Vaikka maksun suuruutta on sen jälkeen useita kertoja korotettu, ovat järjestelmän pääpiirteet pysyneet ennallaan.

Lain mukaan peritään lästimaksu jokaisesta suomalaisesta rekisterivelvollisesta aluksesta, jota käytetään kauppamerenkulkuun ulkomaan liikenteessä, niin myös ulkomaalaisesta aluksesta, jolla harjoitetaan kauppamerenkulkua Suomeen. Lästimaksu oli vuonna 1936 40 penniä nettorekisteritonnilta. Viimeksi maksua tarkistettiin vuonna 1966, jolloin sen suuruudeksi tuli 8 penniä.

Kirjanpidollisesti lästimaksu tuloutetaan valtiolle, mutta vastaava määrä jaetaan avustuksina niitä varten menoarviossa osoitetusta arviomäärärahasta. Kuluvan vuoden menoarviossa on momentilla 32.20.50 lästimaksuavustuksiin varattu 350 000 mk.

Viime vuosina kertyneitten lästimaksujen määrä sekä vastaavien avustusten jako selviää seuraavasta:

Lästimaksuavustukset vuosina 1973—1976.

Vuosi	Lästimaksujen tuotto, joka kokonaisuudessaan jaettu avustuksina (Os 11.19.02)	Avustukset (Pl. 32.20.50)							
		Suomen Meripelastusseura		Suomen Merimieslähetysseura		Luotsiliitto (kirjastotoimintaa varten)		Merimiespalvelutoimisto	
		Määrä	%	Määrä	%	Määrä	%	Määrä	%
1973	339 470	132 000	38.9	34 000	10.0	16 970	5.0	156 500	46.1
1974	344 489	133 500	38.8	34 700	10.1	17 100	4.9	159 189	46.2
1975	289 625	113 100	39.1	29 000	10.0	14 325	4.9	133 200	46.0
1976	Menoarvio: 350 000								

Asetelmassa mainittu merimiespalvelutoimisto merkitsee olennaisesti uutta vaihetta merimiesen sosiaalipalvelujen kehityksessä. Näitä laitoksia on Kansainvälisen työjärjestön suosituksen mukaisesti perustettu jokseenkin kaikkiin merenkulkumaihin. Toimintaperiaatteensa mukaisesti ne tarjoavat palveluksiaan sekä oman maan että myös vierasmaalaisille merimiehille. Suomessa vastaava toiminta saatiin käyntiin aluksi pääasiassa vapaaehtoisuuden pohjalla, jolloin perustettiin kauppalaivaston huoltoneuvosto, mutta jo vuonna 1972 annetulla lailla perustettiin sen tilalle nykyinen merimiespalvelutoimisto.

Merimiespalvelutoimisto on nykyisellä rahoituspohjalla pystynyt tyydyttävästi käynnistämään suomalaisia merenkulkijoita palvelevan toiminnan. Sen sijaan ulkomaisiin merenkulkijoihin kohdistuvaa toimintaa ei ole voitu hoitaa vastavuoroisuuden edellyttämällä tavalla. Muun muassa meiltä kokonaan puuttuu kansainvälisen vertailun kestävä merimiespalvelukeskus. Lisäksi olisi merimiesten eristäytynyttä asemaa parantava kasettitelevisiojärjestelmä nopeasti saatava käyntiin kaikilla aluksilla.

Mainittuja toimintoja ei kuitenkaan voida hoitaa toimiston nykyisen rahoituksen puitteissa. Kysymystä harkittaessa on päädytty siihen,

että lisärahoitus on parhaiten hoidettavissa lästimaksua korottamalla. Tämän ratkaisun etuna on sekin, että huomattava osa varoista saataisiin ulkomaisilta aluksilta.

Kun edellä sanotun lisäksi otetaan vielä huomioon rahanarvon muuttumisesta aiheutunut lästimaksun korotustarve, olisi Hallituksen käsityksen mukaan lästimaksua korotettava nykyisestä 8 pennistä 40 penniin rekisteritonnilta. Korotuksen tuotto tulisi pääosaltaan käytettäväksi merimiespalvelutoimiston avustuksen lisäämiseen, vaikka ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena esittää lakiin tätä koskevaa nimenomaista säännöstä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

lästimaksusta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lästimaksusta 8 päivänä toukokuuta 1936 annetun lain (189/36) 1 §, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä maaliskuuta 1966 annetussa laissa (161/66), näin kuuluvaksi:

1 §.

Jokaisesta suomalaisesta rekisterivelvollisesta aluksesta, jota käytetään kauppamerenkulkuun ulkomaan liikenteessä, niin myös ulkomaisesta aluksesta, jolla harjoitetaan kauppamerenkulkua Suomeen, on suoritettava lästimaksua 40 penniä aluksen nettovetoisuuden rekisteritonnilta kalenterivuodessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annetun lain (452/75) tarkoittamalla investointiavustuksella pyritään parantamaan yritysten perustamis- tai laajentamisvaiheessa investointien rahoitusmahdollisuuksia ja siten helpottamaan tuotannollisen toiminnan kehittämistä. Investointiavustusta myönnetään kehitysalueiden I ja II vyöhykkeellä käyttöomaisuuden hankkimiseen taikka sen muutos- ja parannustöiden suorittamiseen.

Investointiavustuksen suuruus on mainitun lain 5 §:n mukaan I vyöhykkeellä 10—20 %, II vyöhykkeellä 5—10 % ja lisätukialueella 20—30 % investoinnin hyväksyttävien kustannusten kokonaismäärästä. Investointiavustus on lisäksi kehitysalueiden I vyöhykkeellä 3 %:n vähennysoikeuden kanssa vaihtoehtoinen tukimuoto. Vaikea rakenteellinen työttömyys I vyöhykkeellä — työttömyysaste keskimäärin noin 9 % — edellyttää investointitoiminnan tehostamista tukevia toimenpiteitä. Tämän johdosta investointiavustuksen tulisi mitoitukseltaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti edistää I vyöhykkeen investointitoimintaa.

Korottamalla investointiavustuksen ylärajaa voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon kehitysalueiden I vyöhykkeen huomattavat paikkakuntakohtaiset kehityserot, jolloin tuki olisi myös mahdollista porrastaa sijaintipaikkakunnan asettamien vaatimusten mukaan. Tuen määrästä päätettäessä tulisikin pyrkiä myöntämään avustukset keskimäärää korkeampina silloin, kun on kysymys kehitysalueiden heikoimmin kehittyneistä kunnista. Toisaalta kehitysalueiden kehittyneimmillä paikkakunnilla tulisi pyrkiä vähimmäismäärien mukaisiin avustuksiin, jolloin tuki kullakin vyöhykkeellä tulisi vastaamaan harkinnanvaran keskiarvoa pidemmällä aikavälillä. Tällöin elinkeinokehitykseltään ongelmallisilla alueilla tuen osuus voi nousta nykyisestään. Avustuksen alarajan alentamisella voitaisiin samalla lievittää niitä ongelmia, joita on esiintynyt tukiprosenttien vaihtelusta johtuen vyöhykkeiden raja-alueiden kuntien kohdalla.

Investointiavustuksen harkintarajojen nykyistä laajemman vaihteluvälin soveltaminen yksittäisissä investointihankkeissa on lisäksi osoittautunut tarpeelliseksi avustusten tarkoituksenmukaisen kohdentumisen kannalta. Tukiprosentit voisivat tällöin nousta nykyistä korkeammiksi niiden työllisyyden kannalta tärkeiden hankkeiden kohdalla, jotka samalla edistävät vaihtotaseen tasapainottamista ja alueellista tasapainoista kehittymistä. Toisaalta on esiintynyt tarvetta keskimääräistä alempien avustusprosenttien soveltamiseen niissä tapauksissa, joissa hankkeella on muutoinkin kohtuulliset toimintaedellytykset kehitysalueiden I vyöhykkeellä.

Kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisten avustusten vaikutuksista ei toistaiseksi ole saatu merkittäviä kokemuksia. Kun lisäksi valtiontalouden tila on heikentynyt jyrkästi, ei tässä vaiheessa ole edellytyksiä valtion menoja lisääviin uudistuksiin. Tämän johdosta hallituksen tarkoituksena on toimia siten, ettei ehdotus suoranaisesti lisää valtion menoja.

Mainittujen periaatteiden toteuttaminen olisi tarkoituksenmukaisinta suorittaa siten, että kehitysalueiden I vyöhykkeen osalta investointiavustuksen ylärajaa korotettaisiin 10 prosenttiyksikköä. Vastaavia periaatteita noudattaen tulee samalla myös lisätukialueella investointiavustusta korottaa ylärajan osalta 10 prosenttiyksikköä. Riittävien paikkakuntakohtaisten harkintamahdollisuuksien luomiseksi ehdotetaan kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annettua lakia muutettavaksi niin, että investointiavustus on kehitysalueiden I vyöhykkeellä vähintään 5 ja enintään 30 prosenttia investoinnin hyväksyttävien kustannusten kokonaismäärästä. Lisätukialueilla avustus olisi kuitenkin vähintään 20 ja enintään 40 prosenttia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kehitysalueiden tuotantotoiminnan tukemisesta 13 päivänä kesäkuuta 1975 annetun lain (452/75) 5 §:n 1 ja 2 momentti näin kuuluviksi:

5 §.

Investointiavustus on kehitysalueiden ensimmäisellä vyöhykkeellä vähintään 5 ja enintään 30 prosenttia investoinnin hyväksyttävien kustannusten kokonaismäärästä. Kehitysalueiden toisella vyöhykkeellä avustus on vähintään 5 ja enintään 10 prosenttia.

Lisätukialueilla avustus on kuitenkin vähintään 20 ja enintään 40 prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Eero Rantala*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansanterveyslain muuttamisesta.

1. Opiskelijoiden terveydenhuolto.

Kansanterveyslailla (66/72), joka tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1972, asetettiin kunnan velvollisuudeksi ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon luetaan kunnassa sijaitsevien kansa- ja keskikoulujen, peruskoulujen, lukioiden sekä yleisten ammattikoulujen terveydellisten olojen valvonta ja niiden oppilaiden terveydenhoito sekä oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus, niinkuin viimeksi mainitusta asetuksella tarkemmin määrätään. Kouluterveydenhuollosta huolehtii terveyskeskus.

Peruskoulun jälkeisiä opintoja harjoittavasta väestön osasta lukioiden ja yleisten ammattikoulujen oppilaat, joita oli syksyllä 1975 noin 130 000, kuuluvat kansanterveyslain mukaisen kouluterveydenhuollon piiriin.

Yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoita oli syksyllä 1975 noin 70 000. Heidän terveydenhuollostaan huolehtii Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Säätiön toiminta perustuu yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelevien ylioppilaiden pakollisesta lääkärintarkastuksesta annettuun lakiin (142/58) sekä sen nojalla annettuun opetusministeriön päätökseen yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelevien ylioppilaiden lääkärintarkastusohjesäännöstä (385/58). Lain mukaan yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijat ovat velvolliset osallistumaan määräaikaisiin lääkärintarkastuksiin sekä suorittamaan terveydenhuollon kustannuksia varten lukukausimaksun, jonka suuruuden opetusministeriö vahvistaa.

Sen sijaan peruskoulun jälkeisiä opintoja harjoittavasta väestön osasta muut, kuten ammatillisten ja muiden toisen asteen oppilaitosten opiskelijat sekä yliopistojen ja korkeakoulujen ulkopuolella opiskelevien kolmannen asteen oppilaitosten opiskelijain pääosa, eivät kuulu lakisääteisen terveydenhuoltojärjestelmän piiriin. Tämä väestöryhmä käsitti syksyllä 1975 noin 85 000 opiskelijaa.

Opiskelijoiden terveydenhuoltoon liittyviä epäkohtia ja puutteita on selvitetty opiskelijoiden terveydenhuoltokomitean mietinnössä (komiteanmietintö 1971: A 10) sekä opiskelijoiden terveydenhuoltotoimikunta 1972:n mietinnössä (komiteanmietintö 1973: 112). Viimeksi mainitun toimikunnan mietinnön mukaan opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan asetuksella säädettävien peruskoulun jälkeisten oppilaitosten opiskelijoille järjestettävää terveydenhuoltoa, johon luetaan näiden oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hampaiden tutkimus ja hoito.

Vuoden 1972 toimikunta ehdotti, että opiskeluterveydenhuollon järjestäminen kuuluisi oppilaitoksen sijaintikunnan velvollisuuksiin kansanterveystyönä ja että opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluisivat oppilaitoksen opiskelijat kotipaikasta riippumatta. Toimikunta katsoi myös, että oppilaitoksen sijaintikunnan tulisi vastata opiskeluterveydenhuollon kustannuksista, minkä vuoksi kuntien keskinäistä kustannusten tasausjärjestelmää vieraskuntalaisten opiskelijoiden osalta ei ehdotettu säädettäväksi. Toimikunnan mukaan opiskeluterveydenhuollon toimintoja olisi kehitettävä samoin perustein kuin muutakin kansanterveystyötä, jolloin opiskeluterveydenhuolto olisi sisällytettävä osana kansanterveystyön valtakunnalliseen suunnitelmaan sekä kunnan kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan. Edelleen toimikunta katsoi, että opiskeluterveydenhuolto olisi rahoitettava kansanterveyslain mukaisesti, jolloin kustannukset jakaantuisivat valtion, kunnan, kansaneläkelaitoksen ja opiskelijoiden kesken kuten muunkin väestön terveydenhuollon kustannukset.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto ehdotetaan järjestettäväksi toimikunnan ehdotusten pohjalta. Lisäksi on tarpeen järjestää myös niiden toisen ja kolmannen asteen oppilaitosten opiskelijoiden terveydenhuolto, jotka eivät kuulu lainkaan lakisääteisen terveyden-

huollon piiriin. Tätä terveydenhuoltoa kutsutaan laissa opiskelijaterveydenhuolloksi. Nämä muutokset sisältyvät lain 14 §:ään.

Tässä vaiheessa voidaan pitää asianmukaisena järjestelyä, jonka mukaan lääkintöhallitus tietyn siirtymäajan kuluessa voisi vapauttaa kunnan opiskelijaterveydenhuollon järjestämisvelvollisuudesta niissä tapauksissa, joissa opiskelijaterveydenhuolto on tämän lain voimaan tullessa järjestetty lääkintöhallituksen hyväksymällä tavalla. Tämä järjestely voisi jatkua vuoden 1985 loppuun ja koskisi käytännössä niitä opiskelijoita, joille Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on nykyisin järjestänyt terveyden- ja sairaanhoidon. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön asemaan, hallintoon tai toimintaan ei ole tarkoitus puuttua. On tarkoituksenmukaista tässä vaiheessa jatkaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaa edelleen tehostaen sen käyttöä muun kansanterveystyön kehittämisen kokeilukenttänä. Säätiön rahoituksesta tapahtuu noin puolet julkisista varoista, kun korkeakouluissa ja vastaavissa oppilaitoksissa opiskelevien terveydenhuoltoon myönnetään tukea sairausvakuutuslain 29 §:n nojalla ja raha-automaattivaroista. Julkinen rahoitus näiden opiskelijoiden terveydenhuollosta vastaavalle yhteisölle pyritään siirtymäkauden aikana toteuttamaan niin laajana, ettei opiskelijoiden osuus rahoituksesta kasva. Tarkoitus on erikseen selvittää, kuinka kuntien järjestämän terveydenhuollon ulkopuolelle jäävien opiskelijoiden terveydenhuoltoon suunnattava julkinen rahoitus turvataan siirtymäkautena pitäen tavoitteena opiskelijoiden rahoitusosuuden asteittaista pienentämistä sanottuna aikana. Niille toisen tai kolmannen asteen oppilaitosten opiskelijoille, jotka ovat nykyisen lain soveltamisalan ulkopuolella, olisi kunnan sen sijaan järjestettävä terveydenhuolto osana kansanterveystyötä heti tämän lain tultua voimaan.

2. *Terveyskeskusten käyttö koulutukseen.*

Lääkärien, hammaslääkärien ja muun terveydenhuoltohenkilöstön koulutuksen uudistamisen johdosta on tarpeen muuttaa kansanterveyslakia. Koulutuksen sisältöä uudistettaessa on edellytetty, että myös terveyskeskuksia voitaisiin käyttää terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksen kehittämiseen nykyistä paremmin kansanterveystyön tarpeita vastaavaksi. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 6 päivänä syyskuuta 1972 toimikunnan selvittämään terveyskeskusten käytön järjestämistä terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksessa. Tämä terveyskeskusten koulutuskäyttötoimikunta on mietinnössään (komiteanmietintö 1973: 62) selvittänyt terveyskeskusten koulutuskäytön tavoitteita, laajuutta, opetushenkilökunnan käytön järjestelyjä, yliopistojen ja korkeakoulujen hammasklinikoiden ja terveyskeskusten välistä yhteistyön järjestämistä sekä tehnyt tarvittavat ehdotukset säädöksiksi ja muiksi toimenpiteiksi.

Toimikunnan ehdotuksen periaatteiden mukaisesti kansanterveyslakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että terveyskeskuksia voitaisiin käyttää terveydenhuoltohenkilökunnan koulutukseen ja että terveyskeskuksen henkilökunta voitaisiin velvoittaa osallistumaan terveyskeskuksissa annettavan koulutuksen järjestämiseen. Terveyskeskuksen käytöstä terveydenhoitohenkilökunnan koulutuksessa tulisi sopia tarkemmin terveyskeskuksen ja koulutuksen järjestäjän välisellä sopimuksella (15 a §). Terveyskeskusten koulutuskäyttö tulee sisällyttää osana kansanterveystyön toimintasuunnitelmaan (19 §). Kunta olisi oikeutettu saamaan täyden korvauksen terveyskeskuksen koulutuskäytön aiheuttamista kustannuksista yliopistolta tai korkeakoululta taikka muulta terveydenhuoltoalan oppilaitokselta, jonka opiskelijat käyttävät terveyskeskusta koulutuksessaan. Korvausta määritettäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty, jonka terveyskeskus saa koulutustoiminnan ohessa (27 a §).

3. *Kustannukset.*

Opiskelijoiden terveydenhuolto toteutetaan osana kansanterveystyötä. Näin ollen terveydenhuollon toteutuksesta vastaavat asianomaiset terveyskeskukset. Tästä ei aiheudu valtiolle tai kunnille lisäkustannuksia vahvistettuihin kansanterveystyötä koskeviin valtakunnallisiin suunnitelmiin verrattuna, koska järjestely on tarkoitus toteuttaa kansanterveystyön järjestämistä varten valtakunnallisissa suunnitelmissa vahvistettujen henkilökunta- ja investointikiintiöiden puitteissa. Opiskelijaterveydenhuollon täysimääräisestä järjestämisestä aiheutuva kustannus olisi vuoden 1975 hintatasossa noin 20,3 miljoona markkaa. Tätä summaa arvioitaessa on kuitenkin huomattava, että siinä on opiskelijoiden terveydenhuollon kustannuksiksi laskettu myös kunnan asukkaana olevien opiskelijoiden terveydenhuoltokustannukset, jotka kuulu-

vat asiallisesti kunnan kansanterveystyön kustannuksiin.

Kustannukset jakaantuisivat valtion, kansaneläkelaitoksen, kuntien ja käyntimaksut suorittavien opiskelijoiden kesken samoin perustein kuin kansanterveyslain mukaiset kustannukset muutoinkin. Kuntien keskinäistä kustannusten tasausjärjestelmää vieraskuntalaisten opiskelijoiden avohoidon osalta ei ehdoteta luotavaksi, vaan näistä kustannuksista vastaisi oppilaitoksen sijaintikunta. Tämä vastaa avohoidon rahoituksessa muutoinkin kansanterveyslain mukaan noudatettavaa järjestelmää. Siirtymäkauden aikana kuntien järjestämän opiskelijaterveydenhuollon ulkopuolelle jäävän vastaavan toiminnan eli Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön rahoituksesta on edellä todettu.

4. Salassapitovelvollisuus.

Kansanterveyslain salassapitosäännöstä (42 §) on tarpeen tarkistaa, jotta se voisi tulla sovellettavaksi terveyslautakunnan jäsenten ja sen alaisten virka- tai työsopimussuhteessa olevien henkilöiden lisäksi myös muihin terveyskeskuksen tehtäviä muualla suorittaviin. Tällöin myös terveyskeskuksessa opetusta saavat opiskelijat tulisivat salassapitovelvollisiksi.

5. Voimaantulo.

Tarkoitus on, että kunnan velvollisuus opiskelijaterveydenhuollon järjestämiseen alkaisi lain voimaan tullessa siten kuin siitä kunnan kansanterveystyön toimintasuunnitelmassa tarkemmin määrätään. Ottaen huomioon hammashoidon järjestämisessä eräissä kunnissa tällä hetkellä esiintyneet vaikeudet, kunta olisi kuitenkin oikeutettu järjestämään hampaiden tutkimuksen ja hoidon viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta. Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto on tällä hetkellä järjestetty Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimesta. Tämän johdosta voimaanpanosäännöksessä on tehty mahdolliseksi, että lääkintöhallitus voisi vapauttaa kunnan opiskelijoiden terveydenhuollon järjestämisvelvollisuudesta vuoden 1985 loppuun ulottuvan siirtymäajan kuluessa siltä osin kuin opiskelijoiden terveydenhuolto tämän lain voimaan tullessa on lääkintöhallituksen hyväksymällä tavalla muutoin järjestetty. Tätä koskeva säännös sisältyy lain voimaanpanosäännökseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kansanterveyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 14 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 19 §:n 1 momentti ja 42 § ja

lisätään 14 §:n 1 momenttiin uusi 6 kohta sekä lakiin uusi 15 a ja 27 a § seuraavasti:

14 §.

Kansanterveystyöhön kuuluvina velvollisuuksina 19 §:ssä tarkoitetun toimintasuunnitelman rajoissa kunnan tulee:

— — — — — — — — — — — — — — —

4) ylläpitää hammashuoltoa, johon luetaan valistus- ja ehkäisytoiminta sekä kunnan asukkaiden hampaiden tutkimus ja hoito;

5) ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon luetaan kunnassa sijaitsevien kansa- ja keskikoulujen, peruskoulujen, lukioiden sekä yleisten ammattikoulujen terveydellisten olojen valvonta ja niiden oppilaiden terveydenhoito sekä oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus, niin kuin viimeksi mainitusta asetuksella tarkemmin säädetään; sekä

6) ylläpitää kunnan alueella sijaitsevien asetuksella säädettävien muiden kuin 5 kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille näiden kotipaikasta riippumatta opiskelijaterveydenhuoltoa, johon luetaan terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto.

— — — — — — — — — — — — — — —

15 a §.

Terveyskeskusta voidaan käyttää terveydenhuoltohenkilökunnan koulutukseen siten kuin korkeakoulun taikka koulutuksesta vastaavan

muun viranomaisen tai yhteisön ja kunnan välillä sovitaan.

Terveyskeskusta ylläpitävän kunnan kansanterveystyötä tekevä viranhaltija on velvollinen osallistumaan 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen antamiseen siten kuin siitä on asianomaisen terveyskeskuksen ja koulutuksen järjestäjän välisessä sopimuksessa tarkemmin määrätty.

Jollei 1 momentissa tarkoitettua sopimusta vapaaehtoisesti saada aikaan valtioneuvosto voi, mikäli järjestely terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksen kannalta on tarpeellista, määrätä terveyskeskuksen käyttämisestä koulutukseen ja ehdoista, joilla tämä tapahtuu.

19 §.

Terveyslautakunnan on kunakin vuonna laadittava 14 §:ssä tarkoitetusta kansanterveystyöstä ja 15 a §:ssä tarkoitetusta terveyskeskuksen käytöstä terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksen viittä seuraavaa kalenterivuotta varten *toimintasuunnitelma*. Toimintasuunnitelman tulee soveltua valtioneuvoston 3 §:n nojalla vahvistamaan valtakunnalliseen suunnitelmaan. Toimintasuunnitelman tulee, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, sisältää yksityiskohtainen selonteko kunnan kansanterveystyön laajuudesta, toimintatavoista ja toimintaan liittyvistä perustamis- ja käyttökustannuksista sekä terveyskeskuksen käytöstä terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksen. Toimintasuunnitelman hyväksyy kunnallisvaltuusto ja vahvistaa lääkintöhallitus, jolle suunnitelma on alistettava valtioneuvoston 3 §:n nojalla määräämässä ajassa. Suunnitelmasta on ennen sen vahvistamista hankittava lääninhallituksen lausunto .

---

27 a §.

Kunta on oikeutettu saamaan 15 a §:ssä tarkoitetusta terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksesta aiheutuvista välittömistä kustannuksista täyden korvauksen korkeakoululta taikka koulutuksesta huolehtivalta muulta viranomaiselta tai yhteisöltä. Korvausta määritettäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty, jonkan terveyskeskus saa koulutustoiminnan ohessa.

42 §.

Kunnan luottamushenkilöt ja terveyslautakunnan palveluksessa olevat sekä muut terveyskeskuksen tehtäviä suorittavat tai terveyskeskuksessa työskentelevät henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tahi tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo salassapitovelvollisuutta rangaistaan sakolla tai vankeudella enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta ole muussa laissa ankarampaa rangaistusta säädetty. Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 , kuitenkin siten, että kunta on velvollinen järjestämään 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun hammashuollon viiden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta. Lääkintöhallituksella on kuitenkin oikeus myöntää toistaiseksi ja enintään vuoden 1985 loppuun kunnalle vapautus 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun opiskelijan terveyden- ja sairaanhoidon sekä hammashuollon järjestämisestä siltä osin kuin se on tämän lain voimaan tullessa muutoin järjestetty lääkintöhallituksen hyväksymällä tavalla.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Irma Toivanen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta.

Yleisperustelut.

Tammikuun 1 päivänä 1959 voimaan tulleen työturvallisuuslain (299/58) 17 §:n 2 momentin mukaan työnantaja voidaan tarvittaessa velvoittaa esittämään selvitys työssä käytettävän vaarallisen aineen kokoonpanosta. Saman lain 34 §:n mukaan työntekijälle on annettava työn laadun ja työolosuhteiden edellyttämää opetusta ja ohjausta työssä sattuvan tapaturman sekä työstä aiheutuvan sairastumisen vaaran välttämiseksi. Työturvallisuuslain lisäksi myös useiden muiden säännösten noudattaminen edellyttää myrkyllisten ja terveydelle vaarallisten aineiden koostumuksen tuntemista. Tällaisia määräyksiä sisältyy esimerkiksi asetukseen nuorten työntekijäin käyttämisestä vaarallisiin töihin (212/72), valtioneuvoston päätökseen lääkärintarkastuksista työturvallisuuslain 44 §:ssä tarkoitetussa työssä (637/71) ja ammattitautiasetukseen (639/67).

Kemian teollisuuden nopean kehityksen johdosta terveydelle vaarallisten aineiden käyttö on lain säätämisajankohdan jälkeen voimakkaasti lisääntynyt monilla työaloilla kuten teollisuudessa, metsä- ja maataloudessa sekä rakennusalalla. Työsuojeluviranomaisten arvion mukaan maamme työpaikoilla on käytössä noin 100 000 kemiallista tuotetta, joiden haittavaikutuksista on olemassa vähän tietoja. Kemialliset tuotteet toimitetaan yleensä työpaikoille varustettuna ainoastaan kauppanimellä ilman, että niiden luovuttamisen yhteydessä esitetään turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja aineen koostumuksesta ja asianmukaisia turvallisuusohjeita.

Kun terveydelle vaarallisten aineiden käyttö työpaikoilla on huomattavasti lisääntynyt, eikä työsuojelua koskevia säännöksiä ja määräyksiä ole tältä osin sanottavasti kehitetty, on kemiallisten aineiden aiheuttamien haittavaikutusten määrä jatkuvasti lisääntynyt. Virallisen tilaston mukaan korvausta suoritettiin vuonna 1970 yhteensä 2 143 ammattitautitapauksessa, joista terveydelle vaarallisten aineiden aiheuttamia oli 1 839. Vuonna 1971 aiheuttivat työntekijän turvallisuudelle vaaralliset aineet yhteensä 5 376 työtapaturmaa ja ammattitautitapausta. Kehitykseen on epäilemättä ollut vaikuttamassa se, ettei työnantajilla ole riittävien tietojen puuttuessa kemiallisten aineiden haittavaikutuksista ollut mahdollisuuksia täyttää kaikkia työturvallisuuslain asettamia vaatimuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 2 päivänä kesäkuuta 1971 toimikunnan, jonka tehtävänä oli laatia muun muassa ehdotus työntekijöille vaarallisten kemiallisten aineiden merkitsemisestä sekä muista asiantilan korjaamiseksi tarpeellisista kiirellisistä toimenpiteistä. Kemian työsuojelutoimikunnan 28 päivänä huhtikuuta 1972 valmistuneessa toisessa osamietinnössä (komiteanmietintö 1972:B 48) on ehdotettu työturvallisuuslain muuttamista siten, että terveydelle vaarallisen aineen valmistajalle, maahantuojalle tai muulle luovuttajalle asetettaisiin vastaavia velvoitteita, kuin työturvallisuuslain 40 §:ssä on säädetty koneen, välineen tai muun teknillisen laitteen valmistajan, maahantuojan, myyjän tai muun luovuttajan velvollisuudesta varustaa esine asianmukaisin ohjein ja merkinnöin. Käytännössä on osoittautunut, että vastuun asettaminen valmistajalle, maahantuojalle, myyjälle ja luovuttajalle on johtanut työolosuhteiden turvallisuustason kehittymiseen ja parantumiseen.

Yksityiskohtaiset perustelut.

Työturvallisuuslain säännökset.

Nyt eduskunnalle annettavalla hallituksen esityksellä pyritään siihen, että terveydelle vaarallisia kemiallisia aineita sisältävien tuotteiden valmistajat, maahantuojat ja muut luovuttajat voidaan tarvittaessa velvoittaa toimittamaan tuotteen mukana turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot aineen koostumuksesta sekä asianmukaiset käyttö- ja turvallisuusohjeet samoin kuin varustamaan tuotteiden pakkaukset sekä myynti- ja käyttöpäällykset tarvittavilla varoitusmerkinnöillä. Tässä tarkoituksessa eh-

dotetaan työturvallisuuslain 6 §:ää muutettavaksi ja uuden 40 a §:n lisäämistä lakiin.

Työturvallisuuslain 6 § sisältää luettelon kaikista niistä, jotka, vaikkeivät olekaan työnantajia, ovat velvollisia noudattamaan lain 40—43 §:ien säännöksiä. Lakiehdotuksen mukaan vastuuvelvollisten piiriä esitetään laajennettavaksi siten, että se käsittäisi myös terveydelle vaarallisten aineiden valmistajat, maahantuojat, myyjät ja muut luovuttajat. Puheena oleva lainkohta ehdotetaan samalla lakiteknisesti korjattavaksi nykyistä selkeämpään muotoon.

Terveydelle vaarallisten aineiden käyttöön liittyvien vaarojen tehokas torjunta edellyttää lähinnä kemiallisten tuotteiden valmistus- ja maahantuontivaiheessa tapahtuvaa vaaratekijöiden selvittelyä sekä aineiden turvalliseen käyttöön ohjaavien turvallisuusohjeiden laadintaa. Koska aineiden valmistajilla, maahantuojilla, myyjillä tai muilla luovuttajilla ei ole velvollisuutta turvallisuusohjeiden laatimiseen ja pakkausten varustamiseen varoitusmerkinnöillä, ei työnantajilla ja työntekijöillä ole yleensä tiedossaan aineiden turvallisia käsittelytapoja. Tästä syystä uuden 40 a §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että terveydelle vaarallisen aineen valmistajalle, maahantuojalle, myyjälle tai muulle luovuttajalle voidaan tarvittaessa määrätä tiettyjä velvollisuuksia tässä suhteessa. Ehdotuksen mukaan ainetta olisi seurattava turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot aineen koostumuksesta sekä asianmukaiset käyttö- ja turvallisuusohjeet. Lisäksi aineen pakkaukset sekä myynti- ja käyttöpäällykset olisi varustettava tarvittavin merkinnöin. Ehdotetun uuden 40 a §:n 2 momentin mukaan olisi terveydelle vaarallisen aineen pakkauksiin sekä myynti- ja käyttöpäällyksiin tarpeesta riippuen merkittävä aineen valmistajan ja maahantuojan nimi, turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot aineen koostumuksesta sekä tarpeelliset varoitusmerkinnät. Varoitusmerkinnät muodostuisivat lyhyistä varoitusteksteistä, joissa selvitettäisiin aineen vaikutusta ihmiseen, vaaratekijöiden torjuntaa sekä mahdollisia ensiaputoimenpiteitä.

Tarkemmat säännökset ja määräykset.

Edellä esitetyllä tavalla muutettavaksi ehdotetun työturvallisuuslain 6 §:n ja ehdotetun uuden 40 a §:n perusteella on tarkoitus lain 47 §:n nojalla antaa alemmanasteiset säännökset ja määräykset siitä, missä laajuudessa terveydelle vaarallisten aineiden valmistajalle, maahantuojalle, myyjälle tai muulle luovuttajalle asetettavat velvollisuudet on tarpeen ja tarkoituksenmukaista toteuttaa, jotta riittävä turvallisuustaso työpaikoilla saavutetaan. Kysymykseen tulisivat ainakin myrkkylain (309/69) tarkoittamat ensimmäisen ja toisen luokan myrkyt, syövyttävät aineet, ärsytystä aiheuttavat aineet sekä herkistävät ja syöpää aiheuttavat aineet. Sosiaali- ja terveysministeriö on 21 päivänä huhtikuuta 1972 vahvistanut teknilliset turvallisuusohjeet (n:o 11), joihin sisältyy luettelo terveydelle vaarallisista työpaikan ilman epäpuhtauksista. Kyseistä luetteloa voidaan käyttää pohjana terveydelle vaaralliseksi katsottavien aineiden piiriä rajattaessa.

Alemmanasteisilla säännöksillä ja määräyksillä tulisi niin ikään rajattavaksi, milloin varoitusmerkinnät ja turvallisuusohjeet on katsottava tarpeellisiksi. Kemiallisten aineiden suuri lukumäärä ja mitä erilaisimmat käyttötarkoitukset huomioon ottaen ei ole tarkoituksenmukaista, että kaikissa tapauksissa ja tilanteissa vaaditaan annettavaksi kysymyksessä olevia tietoja aineen mukana. Niinpä esimerkiksi nestemäisten hiilivetyjen luovuttaminen polttoaineena käytettäväksi voisi jäädä säännöksen soveltamispiirin ulkopuolelle. Alemmanasteisilla säännöksillä ja määräyksillä täsmennettäisiin myös, mitä tietoja käyttö- ja turvallisuusohjeisiin tulisi sisällyttää. Tällaisia olisivat tiedot aineen vaarallisuudesta ja sen vaikutuksista ihmiseen, turvallisista käyttö-, kuljetus- ja varastointitavoista, vaarojen torjuntatoimenpiteistä sekä ensiaputoimista vahingon satuttua. Tämän kaltaisten tietojen saaminen työpaikalle olisi omiaan vähentämään terveydelle vaarallisten aineiden käsittelyssä esiintyviä vaaratekijöitä.

Vaarallisten aineiden pakkauksiin tehtävien merkintöjen osalta noudatettaisiin työturvallisuuslain ohella edelleenkin voimassa olevaa muuta lainsäädäntöä kuten myrkkylakia, torjunta-ainelakia (327/69), lakia räjähdysvaarallisista aineista (263/53) ja lakia vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä (510/74). Määräykset lakiehdotuksen mukaisista varoitusmerkinnöistä olisi laadittava siten, että ne soveltuvat rinnakkain käytettäviksi edellä mainittujen lakien nojalla annettujen määräysten kanssa ja niin, että voidaan niin pitkälle kuin mahdollista välttyä turhia kustannuksia aiheuttavien päällekkäisten varoitusmerkintöjen käyttämiseltä.

Edellä esitetyin perustein annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1958 annetun työturvallisuuslain (299/58) 6 § sekä *lisätään* lakiin uusi 40 a § seuraavasti:

6 §.

Tämän lain 40—43 §:n säännöksiä on velvollinen noudattamaan, vaikkei ole työnantaja:

1) koneiden tai laitteiden valmistaja, maahantuoja tai luovuttaja;

2) se, joka itsenäisenä yrittäjänä harjoittaa koneiden tai laitteiden asentamista;

3) terveydelle vaarallisen aineen valmistaja, maahantuoja tai muu luovuttaja;

4) tavarakollin laivaaja tai lähettäjä; sekä

5) kiinteistön tai rakennuksen omistaja tai se, joka hallitsee kiinteistöä tai sen osaa taikka jolla on siihen kuuluva nautintaoikeus.

40 a §.

Terveydelle vaarallisen aineen valmistajan, maahantuojan tai myyjän taikka henkilön, joka luovuttaa sellaisen aineen toisen käyttöön, on tarvittaessa huolehdittava siitä, että ainetta seuraavat turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot aineen koostumuksesta sekä asianmukaiset käyttö- ja turvallisuusohjeet, sekä siitä, että aineen pakkaukset sekä myynti- ja käyttöpäällykset on varustettu tarvittavin merkinnöin.

Aineen pakkauksiin sekä myynti- ja käyttöpäällyksiin on tarvittaessa merkittävä:

1) valmistaja ja maahantuoja;

2) turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot aineen koostumuksesta; sekä

3) tarpeelliset varoitusmerkinnät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta.

YLEISPERUSTELUT.

Eduskunta hyväksyi 25. 11. 1975 vuoden 1973 valtiopäiviltä lepäämässä ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin olleen hallituksen esityksen (145/1972 vp.) laiksi työaikalain (604/46) muuttamisesta. Mainittu työaikalain muutos on vahvistettu 20 päivänä helmikuuta 1976 (189/76) ja se tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1976.

Edellä mainittu laki työaikalain muutttamisesta perustuu vuoden 1972 valtiopäiville annettuun hallituksen esitykseen. Tämän jälkeen työsuojelun hallinto-organisaatio on uudistettu korvaamalla ammattientarkastuslain (72/27) ja sen toimeenpanosta annetun valtioneuvoston päätöksen (73/27) hallinnolliset säännökset työsuojeluhallinnosta annetulla lailla (574/72), sen muuttamisesta annetulla lailla (40/73) sekä työsuojeluhallinnosta anetulla asetuksella (372/73). Viimeksi mainitut säännökset tulivat voimaan 1. 10. 1973. Samasta ajankohdasta lukien aloitti sosiaali- ja terveysministeriön alaisena uutena keskusvirastona toimintansa työsuojeluhallitus tehtävänään johtaa, valvoa ja hoitaa työsuojeluhallintoa.

Näiden organisatoristen uudistusten tapahduttua aikaisempaan organisaatioon pohjautunut työaikalain muutos on eräiltä osin epätarkoituksenmukainen.

Mainitun työaikalain muutoksen tarkoituksena oli saattaa maantieliikenteessä työskentelevä moottoriajoneuvon kuljettaja työaikalain soveltamispiiriin. Liikenteen erityisolosuhteet aiheuttivat lakiin joitakin erityissäännöksiä. Muilta osin autonkuljettajiin oli tarkoitus soveltaa työaikalain säännöksiä.

Nyt eduskunnalle annettavan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on ollut esillä kysymys moottoriajoneuvon kuljettajan työajan valvontaan liittyvistä vaikeuksista. Tähän on ollut erityistä aihetta sen vuoksi, että eduskunnan sosiaalivaliokunta on nimenomaisesti kiinnittänyt asiaan huomiota (1975 II vp. — SoVM n:o 2). Hallitus selvittää erikseen, miten työaikasäännösten noudattamisen valvontaa kyseisellä työalalla voidaan tehostaa. Tässä tarkoituksessa tullaan sosiaali- ja terveysministeriön ja liikenneministeriön toimesta yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa myös tutkimaan, missä määrin työsuojelun valvonnassa on tarkoituksenmukaista käyttää hyväksi sellaisia ajopiirturilaitteita, joita liikenneturvallisuussyistä määrätään ajoneuvoihin asennettavaksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

12 §. Eduskunnan hyväksymän työaikalain muutoksen sanamuoto johtaa siihen, ettei maantieliikenteessä voida kaikilta osin noudattaa työaikalain 12 §:n hätätyötä koskevaa säännöstä. Hallituksen esityksen perusteluissa ja lain muissa valmisteluvaiheissa asiaan ei ole nimenomaisesti puututtu. Koska tarkoituksena on ollut, että autonkuljettajiin sovelletaan sellaisenaan myös työaikalain hätätyötä koskevaa säännöstä, ehdotettuun lakiin on tehty tätä koskeva lisäys viittaamalla mainitussa säännöksessä myös työaikalain 5 a ja 16 a §:ään.

20 §. Työaikalain muuttamisesta annetun lain 20 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö myöntää mahdolliset vapautukset työtuntijärjestelmän laatimisesta. Työsuojeluhallinnossa tapahtuneiden organisatoristen uudistusten jälkeen aikaisempaan organisaatioon pohjautunut ministeriön toimivalta poikkeuslupa-asioissa ei ole enää tarkoituksenmukainen. Kun työsuojeluhallitukselle on muutenkin siirretty sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviä työsuojeluasioissa, olisi tarkoituksenmukaista siirtää työsuojeluhallituksen tehtäväksi myös edellä mainittujen poikkeuslupien myöntäminen.

Ehdotetun lain mukaista työsuojeluhallituksen toimivaltaa olisi tältä osin kuitenkin pidettävä väliaikaisena järjestelynä. Työneuvostolle kuuluva poikkeusten myöntämisvalta työaikaa, vuosilomaa, lasten ja nuorten henkilöiden käyt-

tämistä työhön ja muita työntekijäin suojelua koskevien lakien säännösten soveltamisesta tullaan selvittämään työneuvoston asemaa työsuojeluhallinnossa koskevan kokonaisselvittelyn yhteydessä. Samassa yhteydessä selvitetään lopullisesti myös se, mikä viranomainen myöntää mahdolliset vapautukset työtuntijärjestelmän laatimisesta.

20 a §. Työaikalain 20 a §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa käytettävän ajopäiväkirjan kaavan. Työsuojeluhallitus huolehtii työsuojelua koskevien lakien noudattamisen valvonnan kehittämisestä ja ohjaamisesta. Näiden tehtävien suorittajalla tulisi olla myös oikeus vahvistaa käytännön valvontatoimintaa koskevien lomakkeiden ja kaavakkeiden muodot. Ehdotetun lain 20 a § helpottaisi hallintotoiminnan tarkoituksenmukaista hoitamista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työaikalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä elokuuta 1946 annetun työaikalain 12 §:n 1 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 20 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (713/65) sekä 20 §:n 1 momentti ja 20 a §:n 1 momentti 20 päivänä helmikuuta 1976 annetussa laissa (189/76), näin kuuluviksi:

12 §.

Kun luonnontapahtuma, tapaturma tai muu seikka, jota ei ole voitu ennakolta tietää, on aiheuttanut keskeytyksen liikkeen, laitoksen tai yrityksen säännöllisessä toiminnassa tahi vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen taikka hengen, terveyden tai omaisuuden joutumiseen vaaranalaiseksi, saa, siinä määrin kuin mainitut syyt vaativat, pitentää 5, 6 ja 7 §:n mukaan määräytyviä säännöllisiä työaikoja sekä 5 a §:n mukaan määräytyviä pisimpiä työaikoja sekä poiketa 16 a §:n säännöksistä, ei kuitenkaan kauemmin kuin neljän viikon aikana. Tällaisesta työajan pitennyksestä sekä sen syystä, laajuudesta ja todennäköisestä kestävyydestä on työnantajan viivytyksettä tehtävä kirjallinen ilmoitus asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle. Työsuojeluviranomainen voi, tutkittuaan asian, joko jättää sen tehdyn ilmoituksen varaan tai ryhtyä toimenpiteisiin pitennyksen rajoittamiseksi tai lopettamiseksi.

— — — — — — — — — — — — — —

20 §.

Jokaista tämän lain alaista työpaikkaa varten on työnantajan laadittava työtuntijärjestelmä, jossa mainitaan aika, milloin työ alkaa ja päättyy, sekä ruokailu- ja lepoajat. Milloin edellä tarkoitetun työtuntijärjestelmän laatiminen työn laatuun nähden ei ole mahdollista, työsuojeluhallitus voi hakemuksesta myöntää siitä vapautuksen.

— — — — — — — — — — — — — —

20 a §.

Työnantajan on annettava palveluksessaan olevalle moottoriajoneuvon kuljettajalle työsuojeluhallituksen vahvistaman kaavan mukainen henkilökohtainen ajopäiväkirja.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Liite

Laki
työaikalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä elokuuta 1946 annetun työaikalain 12 §:n 1 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 20 a §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (713/65) sekä 20 §:n 1 momentti ja 20 a §:n 1 momentti 20 päivänä helmikuuta 1976 annetussa laissa (189/76), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki.	*Ehdotus.*
12 §.	12 §.
Kun luonnontapahtuma, tapaturma tai muu seikka, jota ei ole voitu ennakolta tietää, on aiheuttanut keskeytyksen liikkeen, laitoksen tai yrityksen säännöllisessä toiminnassa tahi vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen taikka hengen, terveyden tai omaisuuden joutumiseen vaaranalaiseksi, saa, siinä määrin kuin mainitut syyt vaativat, pitentää 5, 6 ja 7 §:n mukaan määräytyviä säännöllisiä työaikoja ei kuitenkaan kauemmin kuin neljän viikon aikana. Tällaisesta työajan pitennyksestä sekä sen syystä, laajuudesta ja todennäköisestä kestävyydestä on työnantajan viivytyksettä tehtävän kirjallinen ilmoitus asianomaiselle *valtion ammattientarkastajalle. Ammattientarkastaja* voi, tutkittuaan asian, joko jättää sen tehdyn ilmoituksen varaan tai ryhtyä toimenpiteisiin pitennyksen rajoittamiseksi tai lopettamiseksi.	Kun luonnontapahtuma, tapaturma tai muu seikka, jota ei ole voitu ennakolta tietää, on aiheuttanut keskeytyksen liikkeen, laitoksen tai yrityksen säännöllisessä toiminnassa tahi vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen taikka hengen, terveyden tai omaisuuden joutumiseen vaaranalaiseksi, saa, siinä määrin kuin mainitut syyt vaativat, pitentää 5, 6 ja 7 §:n mukaan määräytyviä säännöllisiä työaikoja *sekä 5 a §:n mukaan määräytyviä pisimpiä työaikoja sekä poiketa 16 a §:n säännöksistä,* ei kuitenkaan kauemmin kuin neljän viikon aikana. Tällaisesta työajan pitennyksestä sekä sen syystä, laajuudesta ja todennäköisestä kestävyydestä on työnantajan viivytyksettä tehtävä kirjallinen ilmoitus asianomaiselle *työsuojeluviranomaiselle. Työsuojeluviranomainen* voi, tutkittuaan asian, joko jättää sen tehdyn ilmoituksen varaan tai ryhtyä toimenpiteisiin pitennyksen rajoittamiseksi tai lopettamiseksi.
20 §.	20 §.
Jokaista tämän lain alaista työpaikkaa varten on työnantajan laadittava työtuntijärjestelmä, jossa mainitaan aika, milloin työ alkaa ja päättyy, sekä ruokailu- ja lepoajat. Milloin edellä tarkoitetun työtuntijärjestelmän laatiminen työn laatuun nähden ei ole mahdollista, *sosiaali- ja terveysministeriö* voi hakemuksesta myöntää siitä vapautuksen.	Jokaista tämän lain alaista työpaikkaa varten on työnantajan laadittava työtuntijärjestelmä, jossa mainitaan aika, milloin työ alkaa ja päättyy, sekä ruokailu- ja lepoajat. Milloin edellä tarkoitetun työtuntijärjestelmän laatiminen työn laatuun nähden ei ole mahdollista, *työsuojeluhallitus* voi hakemuksesta myöntää siitä vapautuksen.
20 a §.	20 a §.
Työnantajan on annettava palveluksessaan olevalle moottoriajoneuvon kuljettajalle *sosiaali- ja terveysministeriön* vahvistaman kaavan mukainen henkilökohtainen ajopäiväkirja.	Työnantajan on annettava palveluksessaan olevalle moottariajoneuvon kuljettajalle *työsuojeluhallituksen* vahvistaman kaavan mukainen henkilökohtainen ajopäiväkirja.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 41 §:n muuttamisesta.

Huolenpito lapsesta tai nuoresta henkilöstä kuuluu ensi sijassa hänen vanhemmilleen tai muulle huoltajalleen. Jos nämä ovat kuolleet tai tulleet kyvyttömiksi huoltamaan lasta taikka laiminlyöneet lapsen huollon ja lapsi on siitä syystä vaarassa jäädä huoltoa ja kasvatusta vaille, hänet on lastensuojelulain (52/36) mukaan otettava sosiaalilautakunnan huostaan. Huostaanottovelvollisuus kuuluu lain 13 §:n 1 momentin mukaan pääsääntöisesti sen kunnan sosiaalilautakunnalle, jossa lapsen vanhemmat tai se heistä, asuu, jonka hoidossa lapsi on.

Käytännössä sattuu silloin tällöin, että hoidottomana tavatun tai huoltoa ja kasvatusta vaille jäämisen vaaraan joutuneen lapsen osalta ei heti voida riidattomasti todeta, mikä kunta edellä sanotun mukaisesti on velvollinen huoltamaan lasta. Lastensuojelulain 13 §:n 2 momentin mukaan on silloin sen kunnan sosiaalilautakunnan, jossa lapsi asuu tai on tavattu, tilapäisesti järjestettävä lapsen huolto. Tällaisen huollon järjestäneellä kunnalla on oikeus saada korvaus huollon kustannuksista siltä kunnalta, jonka sosiaalilautakunta olisi ollut velvollinen ottamaan lapsen huostaansa. Viimeksi mainittu kunta on tietenkin myös velvollinen ensi tilassa järjestämään lapsen vastaisen huollon.

Tilapäisesti järjestetyn huollon kustannuksia koskevan riidan ratkaisee lastensuojelulain 41 §:n 3 momentin (899/70) mukaan se lääninhallitus, jonka toimialueella huoltoa antanut kunta on. Lääninhallituksesta annetun asetuksen 29 §:n 1 momentin 3 kohdan i alakohdan (188/57) mukaisesti korvausasia käsiteltiin ja ratkaistiin lääninoikeudessa. Sen sijaan kysymys siitä, mille kunnalle velvollisuus järjestää lapsen vastainen huolto kuuluu, on vanhaa käytäntöä seuraten ratkaistu lasta tilapäisesti huoltaneen kunnan kantelusta sen kunnan sosiaalilautakuntaa vastaan, jonka huoltoa antanut kunta katsoo huostaanottovelvolliseksi. Asia on lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastosta annetun asetuksen 3 §:n 2 momentin (934/71) mukaisesti käsitelty ja ratkaistu joko lääninhallituksen sosiaalija terveysosastossa tai lääninhallituksen työjärjestyksessä olevan määräyksen perusteella yleisessä osastossa.

Selostetusta käsittelyjärjestyksestä on aiheutunut käytännössä se haitta, että milloin huollon tilapäisesti järjestänyt kunta on toisessa läänissä kuin se kunta, johon puheena olevat vaatimukset kohdistetaan, kysymyksen jo annetun huollon kustannusten korvaamisesta ratkaisee hakijakunnan mukaan määräytyvä lääninoikeus, kun taas kysymyksen lapsen vastaisen huollon järjestämisestä ratkaisee sen läänin lääninhallitus, johon vastaajakunta kuuluu. Valitus päätöksestä lääninoikeuden tai lääninhallituksen yleisessä osastossa ratkaistussa asiassa menee korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta lääninhallituksen sosiaalija terveysosastossa ratkaistussa asiassa osastoa koskevan asetuksen (119/71) 12 §:n mukaan sosiaalihallitukseen. Ratkaisuvallan pitäisi kuulua kummankin kysymyksen osalta samalle viranomaiselle ja myös käsittelyjärjestyksen sekä valitusviranomaisen pitäisi olla sama.

Lääninhallituksesta annetun asetuksen muuttamisesta annetulla asetuksella (753/75) kumottiin muun muassa edellä mainittu lääninhallituksesta annetun asetuksen 29 §:n 1 momentin 3 kohdan i alakohta, jonka mukaisesti esimerkiksi lapselle tilapäisesti järjestetyn huollon kustannuksia koskeva kuntien välinen riita käsiteltiin ja ratkaistiin lääninoikeudessa.

Lokakuun 1 päivänä 1975 voimaan tulleen lääninoikeuslain (1021/74) 2 §:n 1 momentin 4 kohtaa ja 2 momenttia voidaan ehkä tulkita siten, että sekä tilapäisesti järjestetystä huollosta aiheutuneiden kustannusten korvaamista että lapsen vastaisen huollon järjestämistä koskevat riidat ratkaistaan hallintoriita-asioina lääninoikeudessa. Lapsen vastaisen huollon järjestämistä koskeva hallintoriita, kun ei muuta oikeuspaikkaa ole säädetty, kuuluisi kuitenkin eräiden hallintoriita-asioiden oikeuspai-

kasta annetun lain (446/54) 2 §:n mukaisesti vastaajakunnan mukaan määräytyvään lääninoikeuteen. Käytännössä tulisi siten edelleen esiintymään tapauksia, joissa lapselle annetun huollon korvaamista ja vastaisen huollon järjestämistä koskevat kysymykset tulevat eri läänien lääninoikeuksissa ratkaistaviksi.

Puheena olevan epäkohdan korjaamiseksi on tarpeen muuttaa lastensuojelulain 41 §:n 3 momenttia siten, että myös lapsen tai nuoren henkilön vastaisen huollon järjestämistä koskeva asia ratkaistaan hakijakunnan mukaan määräytyvässä lääninoikeudessa. Samalla on syytä selventää mainittua momenttia siten, että tilapäisesti annetun huollon korvaamista koskeva asia säädetään ratkaistavaksi nimenomaan lääninoikeudessa. Vastaava muutos huoltoapukustannusten korvausasioiden osalta on lääninoikeuslain säätämisen yhteydessä tehty huoltoapulain 40 §:n 3 momenttiin (1033/74).

Lääninoikeuden päätökseen asiassa, jossa kunta on vaatinut lastensuojelukustannusten korvausta toiselta kunnalta, saa lastensuojelulain 51 §:n 2 momentin (1035/74) ja huoltoapulain 56 a §:n 1 momentin (1033/74) mukaan hakea muutosta vain, jos korkein hallintooikeus myöntää valitusluvan. Lapsen vastaisen huollon järjestämisen osalta asiassa on kysymys usein lähes kaksi vuosikymmentä kestävästä huoltovelvollisuudesta. Sen vuoksi ei ole syytä säätää muutoksenhakurajoituksia vastaisen huollon järjestämistä koskevissa asioissa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

lastensuojelulain 41 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1936 annetun lastensuojelulain 41 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (899/70), näin kuuluvaksi:

41 §.

— — — — — — — — — — — — — —

Asian, joka koskee 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan velvollisuutta toiselle kunnalle korvata lapselle tai nuorelle henkilölle järjestetyn huollon kustannukset tai järjestää hänen vastainen huoltonsa, ratkaisee sen läänin lääninoikeus, jonka alueella hakijakunta on.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Lain voimaantulopäivänä lääninhallituksessa vireillä olevat lapsen tai nuoren henkilön vastaisen huollon järjestämistä koskevat asiat siirretään tässä laissa tarkoitetun lääninoikeuden käsiteltäväksi.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Maamme keskeisiä työllisyysongelmia ovat laajat suhdanne- ja kausivaihtelut, nopeat rakennemuutokset sekä suuret alueelliset erot työllisyydessä. Julkinen valta on säädellyt suhdannevaihteluja pääasiassa yleisin raha- ja finanssipoliittisin toimenpitein sekä ohjaamalla valtion ja kuntien töiden ajoitusta. Työllisyyden alueellinen tasapaino on pyritty saavuttamaan muun muassa aluepoliittisen lainsäädännön avulla.

Matalasuhdanteen työllisyysongelmia on Suomessa hoidettu laajentamalla julkisia töitä sekä maksamalla työttömyyskassa-avustuksia ja työttömyyskorvauksia. Teollisuuden piirissä tapahtuviin työllisyyden vaihteluihin ei tähän mennessä sovelletuilla työvoimapoliittisilla toimenpiteillä ole juuri pystytty vaikuttamaan. Lähes ainoa vaikuttamiskeino on ollut työttömyysavustusten ja työttömyyskorvausten maksaminen.

Laki yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta sisältää menettelyn, jota joustavasti ja valikoivasti soveltaen voidaan tasoittaa ja jopa estää työvoiman irtisanomisia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan seuraavan kuukauden alusta lakiehdotuksen hyväksymisestä.

YLEISPERUSTELUT.

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys.

1.1. Tavoitteet.

Lakiehdotuksen mukaisten toimenpiteiden käyttämistä on suositellut muun muassa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD:n) työllisyys- ja sosiaaliasiain komitea. Komitean mukaan tällaiset valikoivat työllisyyttä ylläpitävät toimenpiteet ovat erityisen käyttökelpoisia oloissa, joissa raha- ja finanssipolitiikalla pyritään inflaation hillitsemiseen ja vaihtotasevaikeuksien lieventämiseen. Lisäksi tällaiset toimenpiteet tähtäävät työttömyydestä aiheutuvan rasituksen entistä tasaisempaan kohdentamiseen yhteiskunnassa.

Lain työllisyyttä ylläpitävä merkitys riippuu ratkaisevasti siitä, missä määrin ja millä toimialoilla voidaan tuotteita tehdä varastoon, laajentaa korjaus- ja kunnossapitotöitä tai lisätä yrityksessä tapahtuvaa koulutusta. Tuotteiden huomattava varastointi on mahdollista lähinnä prosessiteollisuuden yrityksissä. Nämä yritykset ovat pääomavaltaisia, mistä syystä työllisyysvaikutus jäänee vähäiseksi. Sitä vastoin eräillä tekstiiliteollisuuden aloilla, rakennusaineita- ja tarvikkeita tuottavilla aloilla, eräillä mekaanisen metsäteollisuuden aloilla sekä osittain metallituoteollisuudessa voidaan suhdannelainoituksen turvin vlläpitää työllisyyttä.

Työttömyyden yleistä tasoa ei näiden toimenpiteiden avulla ole mahdollista oleellisesti vähentää, mutta lainaa saavan yrityksen sijainti-

paikkakunnalle sillä voi olla huomattava työllistävä merkitys.

Kansantaloudellisesti suhdannelainoituksen merkittävin etu lienee sen tuotannon vaihteluja hillitsevä vaikutus, joka samalla merkitsee myös suhdannevaihteluiden tietynasteista vaimentumista. Vaihtotasekehityksen kannalta tukitoimenpiteet saattavat olla pitkällä tähtäimellä edullisia siitä syystä, että varastojen ansiosta vientikysynnän tyydyttäminen noususuhdanteessa voi tapahtua joustavasti, eikä riipu yksinomaan tuotantokapasiteetin suurentumisesta. Suotuisissa tapauksissa tämä saattaa johtaa vientituotteiden ulkomaisten markkinaosuuksien laajenemiseen.

Työntekijälle työpaikan säilyttämisellä on ennen muuta suuri taloudellinen merkitys. Varmuus työpaikan säilymisestä vähentää myös maastamuuttoliikettä.

Työnantajalle suhdannelaina antaa mahdollisuuden harjoittaa vakaata henkilöstöpolitiikkaa. Samalla syntyy määrätty toimintavalmius tulevan noususuhdanteen varalle.

Lakiehdotuksen keskeisimpänä tavoitteena on pidettävä työllisyyden ylläpitämistä yrityksissä laskusuhdanteen aikana. Lainaa voidaan myöntää teollisuus-, työliike-, matkailu-, turkistarhaus-, kalastus-, kalanviljely-, kauppapuutarha-, taimitarha- ja turvetuotantoyrityksille.

1.2. Keinot.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä on esitetty ne yritystä koskevat sekä yleiset edellytykset, jotka on todettava ennen kuin lainaa voidaan myöntää.

Suhdannelainoituksen toimivuuden kannalta on ratkaisevaa, millä edellytyksillä ja minkälaisin keinoin yrityksen toimintavaikeudet voidaan todeta. Samoin on ratkaisevaa, mitä yleisiä vaatimuksia lainoituskohteita valittaessa tulee asettaa, jotta lainoituksen yhteensopivuus muiden talouspoliittisten tavoitteiden kanssa turvattaisiin.

Suhdannelainan myöntämistä harkittaessa tulee huomiota kiinnittää erityisesti seuraaviin edellytyksiin:

— yrityksen toimintavaikeudet ovat selvästi väliaikaisia ja suhdannetilaan liittyviä,

— yrityksen toimintavaikeudet ovat todellisia ja todennettavissa,

— yrityksen toiminta on pitkällä tähtäyksellä liiketaloudellisesti kestävällä pohjalla,

— yrityksen irtisanomiset ja pakkolomautukset johtaisivat työttömyysasteen huomattavaan nousuun paikkakunnalla,

— lainoituskohteen valinta ei ole olennaisessa ristiriidassa vaihtotaseen tasapainottamiseen tähtäävien toimenpiteiden kanssa,

— lainoituksen ajoitus on suhteessa työllisyyden suhdanneluonteiseen kehitykseen.

Yrityksen vallitsevaa tilaa, sen pitkän ajan toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja tuotannon kotimaisuusastetta koskevien arviointien luotettavuus varmistetaan käyttämällä hyväksi valtion asianomaisten viranomaisten asiantuntemusta.

Lainapäätöksen taustatiedoiksi kootaan lisäksi tiedot yrityksen jo mahdollisesti suorittamista irtisanomisista tai lomautuksista, työajan lyhentämisestä ynnä muista työvoimaa koskevista järjestelyistä.

Koska suhdannelainoituksen tarkoituksena on estää korkean työttömyyden syntyminen jollakin yksittäisellä paikkakunnalla, on paikallisten työvoimaviranomaisten annettava selvitys kyseessä olevan yrityksen työllisyysmerkityksestä ja muista asiaan vaikuttavista seikoista.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

2.1. Nykyinen tilanne.

Lakiehdotusta vastaavaa lakia, jonka perusteella yrityksille voitaisiin myöntää työllisyyspoliittisin perustein suhdannelainaa, ei ole.

Valtioneuvosto antoi helmikuun 26 päivänä 1976 päätöksen yritysten työllisyyspoliittisesta suhdanneavustuksesta (201/76), jonka perusteella työvoimaministeriö voi myöntää yrityksille työllisyyspoliittista suhdanneavustusta pääpiirteissään samoin perustein kuin on esitetty lakiehdotuksessa yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta. Sanottu päätös on voimassa kuluvan vuoden loppuun. Yritysten työllisyyspoliittista suhdannetukijärjestelmää valmisteltaessa katsottiin tarkoituksenmukaiseksi antaa ensin asiaa koskeva valtioneuvoston päätös, koska järjestelmä voitiin käynnistää avustusmuotoisena lainoitusmuotoa nopeammin. Nyt ehdotettava lainoitusta koskeva laki olisi avustusmuotoa pysyvämpi ja se olisi voimassa lakiehdotuksen mukaan vuoden 1980 loppuun.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto.

2.2.1. Valmisteluelimet.

Lakiesitystä on valmisteltu työvoimaministeriön 10 päivänä syyskuuta 1975 asettamassa työryhmässä, joka luovutti mietintönsä 25 päivänä syyskuuta 1975. Valtiovarainministeriö asetti 29 päivänä lokakuuta 1975 työryhmän, jossa oli edustettuina valtiovarainministeriön lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö, työvoimaministeriö ja Suomen Pankki. Työryhmä jätti mietintönsä 10 päivänä marraskuuta 1975. Työvoimaministeriö asetti 3 päivänä joulukuuta 1975 työryhmän avustamaan työvoimaministeriötä suhdannetukimenettelyn edellyttämien säännösten laadinnassa. Työryhmässä oli työvoimaministeriön lisäksi edustettuina valtiovarainministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö.

Lakiehdotus perustuu edellä mainittujen työryhmien tekemiin esityksiin ja selvityksiin.

2.2.2. Lausunnonantajat.

Lakiehdotus on ollut työllisyysasiain neuvottelukunnan käsiteltävänä. Valtioneuvoston asettamassa työllisyysasiain neuvottelukunnassa ovat edustettuina työvoimaministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, tie- ja vesirakennushallitus, rakennushallitus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, Suomen Työnantajain Keskusliitto, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto, Suomen Kunnallisliitto ja Kaupunkiliitto.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset.

Lakiehdotuksen edellyttämät toimenpiteet voidaan hoitaa työvoimahallinnon nykyisen organisaation avulla, joten esitys ei edellytä organisatorisia erityisjärjestelyjä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Esityksen mukaan yrityksille annettaisiin suhdannelainaksi enintään määrä, joka vastaisi suurinta työttömyyskassan kolminkertaista päiväavustusta. Myönnettävien lainojen määrä riippuisi suhdannetilanteesta. Mikäli esimerkiksi lainaa myönnettäisiin 3 000 työntekijän osalta kuuden kuukauden ajalta vuodessa, lainojen määrä nousisi noin 60 miljoonaan markkaan. Näistä menoista palautuisi valtiolle takaisin veroina ja työnantajien niin sanottuina henkilöstökuluina noin puolet.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.

Tällä hetkellä ei ole vireillä muita lakiehdotuksia, jotka olisi otettava huomioon hallituksen esitykseen vaikuttavina. Kansainvälisellä tasolla on olemassa edellä mainittu suositus, joka sinänsä ei vaikuta sitovasti ehdotettujen säännösten sisältöön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lakiehdotuksen perustelut.

1 §. Ehdotuksen mukaan voidaan yrityksille myöntää valtion varoista työllisyyspoliittista suhdannelainaa valtion tulo- ja menoarvion rajoissa. Lain täytäntöönpano on tarkoituksenmukaista antaa työvoimaministeriön hoidettavaksi, koska kysymyksessä on yrityksille työllisyyspoliittisin perustein myönnettävästä suhdannelainasta. Työvoimaministeriöllä on käytettävissä tarkoitusta varten valmis kenttäorganisaatio, johon kuuluu 12 työvoimapiirin piiritoimistoa ja näiden alaisina toimivat 156 työvoimatoimistoa eri puolilla maata.

2 §. Tässä pykälässä on määritelty ne edellytykset, joiden perusteella lainaa voidaan myöntää. Lainan saamiseksi yrityksellä tulee olla edellytykset kannattavaan toimintaan. Lainaa voidaan myöntää työllisyyden ylläpitämiseksi yrityksessä, jonka toimintaa taloudelliset suhdanteet ovat heikentäneet siinä määrin, että lainan myöntäminen on työllisyystilanne huomioon ottaen työllisyyden hoitamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

3 §. Lainaa haetaan työvoimaministeriöltä paikalliseen työvoimatoimistoon jätettävällä hakemuksella. Lainaa voidaan myöntää enintään valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun

lain (125/34) mukaista suurinta työttömyyskassan päiväavustusta vastaava määrä kolminkertaisena tehdyltä työ- tai koulutuspäivältä ja enintään kuuden kuukauden ajalta. Työttömyyskassojen suurin päiväavustus on tällä hetkellä 51 markkaa, joten lainan määrä olisi 153 markkaa päivää kohti. Sanotusta markkamäärästä voitaisiin kuitenkin erityisistä syistä poiketa.

4 §. Päätöksen lainan myöntämisestä tekee työvoimaministeriö saatuaan työvoimapiirin toimiston ja kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuuspiirin piiritoimiston lausunnot. Työvoimaviranomaiset selvittävät lausunnoissaan lähinnä alueelliset työvoimapoliittiset näkökohdat ja teollisuuspiirin piiritoimisto yrityksen liiketaloudelliset olosuhteet. Laina myönnetään ilman vakuuksia, koska vakuuksien hankkiminen saattaisi tuottaa monen yrityksen kohdalla nimenomaan suhdannelaman aikana vaikeuksia.

5 §. Laina myönnetään kolmeksi vuodeksi. Laina on maksettava takaisin valtiolle ensimmäisen korosta ja lyhennyksestä vapaan lainavuoden jälkeen seuraavien kahden vuoden aikana yhtä suurina vuotuisina lyhennyserinä 7 %:n korkoineen. Laina erääntyy ilman irtisanomista maksettavaksi ennen laina-ajan päättymistä takaisin 18 %:n korkoineen, jos yritys ei täytä lainaa myönnettäessä asetettuja ehtoja. Laina on määrättävä joko osaksi tai kokonaan maksettavaksi takaisin 18 %:n mukaisine vuotuisine korkoineen, jos lainan saaja on antanut lainaa hakiessaan väärän tiedon tai salannut lainan myöntämiseen olennaisesti vaikuttavia seikkoja. Valtiokonttori edustaa valtiota syntyvässä velkasuhteessa.

6 §. Työvoimaministeriö voi hakemuksesta hyväksyä lainan siirtämisen toiselle yritykselle ennen lainan takaisinmaksua, mikäli lainaa saanut yritys luovutetaan toiselle yritykselle eikä työpaikkojen määrän voida arvioida vähenevän luovutuksen seurauksena.

7 §. Työvoimaministeriön apuna on sen asettama toimikunta, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja ministeriön apuna lain täytäntöönpanoa koskevissa asioissa. Työvoimaministeriön lisäksi toimikunnassa ovat edustettuina valtiovarainministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö.

8 §. Joka lainaa hakiessaan on antanut vääriä tietoja tai salannut lainan myöntämiseen vaikuttavia seikkoja on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

9 §. Joka luvattomasti ilmaisee, mitä hän on laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan saanut tietää yrityksen ammatti- tai liikesalaisuuksista, on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

10 §. Yrityksen on annettava työvoimaministeriölle sekä kauppa- ja teollisuusministeriölle lainan myöntämiseksi tarvittavat tiedot ja mainituilla viranomaisilla on oikeus myös suorittaa yrityksessä tarkastuksia tarvittavien tietojen hankkimiseksi tai annettujen tietojen luotettavuuden toteamiseksi. Näiden tarkastusten suorittamiseksi edellä sanotut ministeriöt voivat pyytää virka-apua lääninhallitukselta tai poliisipiirin päälliköltä.

11 §. Annettuun päätökseen ei ole mahdollisuus hakea muutosta valittamalla lukuunottamatta 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua päätöstä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.

Tarkemmat määräykset ehdotetun lain soveltamisesta määrätään tarvittaessa lain 12 §:n perusteella annettavalla valtioneuvoston päätöksellä.

3. Voimaantulo.

Lakiehdotuksen mukaan yritykselle voidaan tietyillä edellytyksillä myöntää työllisyyspoliittista suhdannelainaa. Hallituksen vuoden 1976 ensimmäisessä lisämenoarviossa on momentille 34.50.83 (työllisyyspoliittiset suhdannelainat) esitetty 10 miljoonan markan suuruinen siirtomääräraha. Jotta suhdannelainoitusta voitaisiin käyttää jo nykyisen taloudellisen lamakauden aiheuttaman työttömyyden lieventämiseksi, on pidetty tärkeänä, että laki tulisi voimaan mahdollisimman nopeasti sen hyväksymisen jälkeen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että säännökset tulisivat voimaan seuraavan kuukauden alusta niiden hyväksymisestä lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Yrityksille voidaan valtion tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää valtion varoista työllisyyspoliittista suhdannelainaa siten kuin tässä laissa säädetään.

Työvoimaministeriö huolehtii tämän lain täytäntöönpanosta.

2 §.

Lainaa voidaan myöntää teollisuus-, työliike-, matkailu-, turkistarhaus-, kalastus-, kalanviljely-, kauppapuutarha-, taimitarha- ja turvetuotantoyritykselle, jolla on edellytykset kannattavaan toimintaan, mutta jonka toiminnallisia edellytyksiä taloudelliset suhdanteet ovat heikentäneet siinä määrin, että yritys joutuisi ilman myönnettävää lainaa tilapäisesti irtisanomaan tai lomauttamaan työvoimaansa tai siirtymään lyhennettyyn työviikkoon.

Lainaa myönnetään edellyttäen, että yritys sitoutuu pitämään säännönmukaisessa työssä tai siihen verrattavassa koulutuksessa muutoin välittömästi työttömäksi joutuvan työntekijän ja että lainan myöntäminen on työllisyyden hoitamisen kannalta tarpeellista.

Lainaa myönnetään myös jo irtisanotun, lomautetun tai lyhennettyyn työviikkoon siirretyn työntekijän osalta, jos yritys ottaa hänet takaisin säännönmukaiseen työhön tai siihen verrattavaan koulutukseen.

3 §.

Lainaa haetaan työvoimaministeriöltä. Lainaa myönnetään 2 §:ssä tarkoitettua työntekijää kohti enintään valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain (125/34) mukaista suurinta työttömyyskassan päiväavustusta vastaava määrä kolminkertaisena tehtyä työ- tai koulutuspäivää kohti ja enintään kuuden kuukauden ajalta. Erityisistä syistä laina voidaan myöntää sanottua määrää pienempänä tai suurempana.

Työvoimaministeriö voi asettaa lainan myöntämiselle sellaisia ehtoja, jotka se katsoo kussakin yksittäistapauksessa olevan tarpeen työllisyyden turvaamiseksi.

4 §.

Päätöksen lainan myöntämisestä tekee työvoimaministeriö hankittuaan hakemuksesta työvoimapiirin toimiston sekä kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuuspiirin piiritoimiston lausunnot.

Laina myönnetään vakuuksia vaatimatta.

5 §.

Yritykselle tämän lain perusteella myönnetty laina on ensimmäisenä lainavuotena vapaa korosta ja lyhennyksestä. Laina on maksettava takaisin sille toisen lainavuoden alusta laskettavine 7 prosentin korkoineen valtiolle ensimmäistä lainavuotta seuraavien kahden vuoden kuluessa yhtä suurina vuotuisina lyhennyserinä.

Jollei yritys täytä lainaa myönnettäessä asetettuja ehtoja, laina erääntyy ilman irtisanomista heti maksettavaksi valtiolle takaisin 18 prosentin korkoineen.

Jos lainan saaja on lainaa hakiessaan antanut olennaisessa kohdassa väärän tiedon tai salannut lainan myöntämiseen olennaisesti vaikuttavia seikkoja, laina on määrättävä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan. Takaisin maksettavalle lainalle on määrättävä 18 prosentin suuruinen vuotuinen korko lainan nostamisesta lukien.

6 §.

Milloin lainaa saanut yritys ennen lainan takaisinmaksua luovutetaan toiselle, eikä luovutuksen olosuhteisiin nähden voida katsoa vaikuttavan vähentävästi työpaikkojen määrään, voi työvoimaministeriö hakemuksesta hyväksyä lainan siirtämisen kokonaan tai osaksi luovutuksen saajan vastattavaksi.

7 §.

Työvoimaministeriössä on sen asettama toimikunta, jossa ovat työvoimaministeriön lisäksi edustettuina valtiovarainministeriö sekä kauppa- ja teollisuusministeriö. Toimikunnan tehtävänä on ministeriön apuna tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja tämän lain täytäntöönpanoa koskevissa asioissa.

8 §.

Joka lainaa hakiessaan on antanut olennaisesti vääriä tietoja tai salannut lainan myöntämiseen vaikuttavia olennaisia seikkoja, on tuomittava *väärän tiedon antamisesta viranomaiselle yritysten suhdannelainoitusta koskevassa asiassa* sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

9 §.

Joka luvattomasti ilmaisee, mitä hän tässä laissa säädettyä tehtävää täyttäessään on saanut tietää jonkin yrityksen taloudellisista oloista taikka ammatti- tai liikesalaisuuksista, on tuomittava *yritysten työllisyyspoliittisesta suhdannelainoituksesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

10 §.

Yritys on velvollinen antamaan työvoiministeriölle sekä kauppa- ja teollisuusministeriölle tässä laissa tarkoitetun lainan myöntämisen edellytysten toteamiseksi tarvittavia tietoja. Mainituilla viranomaisilla on oikeus tarvittaessa suorittaa yrityksessä tarkastuksia sanottujen tietojen hankkimiseksi tai annettujen tietojen luotettavuuden tutkimiseksi.

Lääninhallitus ja poliisipiirin päällikkö ovat velvollisia antamaan työvoimaministeriölle sekä kauppa- ja teollisuusministeriölle 1 momentissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

11 §.

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua päätöstä lukuunottamatta ei saa hakea muutosta valittamalla.

12 §.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa valtioneuvosto.

13 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976 ja on voimassa vuoden 1980 loppuun.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Työvoimaministeri *Paavo Aitio*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Suomi ja Kanada allekirjoittivat 5 päivänä maaliskuuta 1976 näiden maiden välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen. Sopimus on puitesopimus. Siinä sovitaan maiden hallitusten kesken niistä ehdoista, joilla ydinenergia-alan kaupalliset siirrot voivat maiden välillä tapahtua. Sopimus ei siis ole varsinainen yhteistyösopimus, vaan sen yksinomaisena tarkoituksena on varmistaa, ettei maiden välillä siirrettyjä ydinenergia-alan hyödykkeitä tai niiden avulla aikaansaatuja laitteita tai materiaaleja käytetä ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin. Sopimus on nykyisten kansainvälisten, entistä tiukempaan ydinenergia-alan vientivalvontaan tähtäävien periaatteiden mukainen ja täydentää omalta osaltaan niin sanotulla ydinsulkusopimuksella luotua järjestelmää. Sekä Suomi että Kanada ovat liittyneet ydinaseettomina valtioina ydinsulkusopimukseen.

Sopimuksen piiriin kuuluvan ydinmateriaalin rauhanomaista käyttöä valvoo Kansainvälinen atomienergiajärjestö (josta jäljempänä käytetään lyhennettä IAEA) ydinsulkusopimukseen liittyvän valvontasopimuksen perusteella. Jos IAEA ei syystä tai toisesta voisi valvontaa suorittaa, siirtyvät vastaavat oikeudet ydinmateriaalin lähettäneelle osapuolelle.

Maiden välillä siirrettävät ydinenergia-alan hyödykkeet tulevat sopimuksen piiriin vain erityistä ilmoitusmenettelyä käyttäen. Niitä siirretään vastaanottajavaltion rajojen ulkopuolelle vain lähettäjävaltion suostumuksin. Sopimus sisältää myös määräyksiä ydinmateriaalin suojelemisesta oikeudettomia hyökkäyksiä vastaan.

Sopimusvelvoitteiden noudattamisen valvonnasta ja yhteydenpidosta toisen osapuolen kanssa vastaavat molempien maiden asianomaiset viranomaiset, Suomen osalta kauppa- ja teollisuusministeriö ja Kanadan osalta atomienergian valvontatoimikunta. Asianomaisten viranomaisten välisen yhteydenpidon yksityiskohdista on sovittu sopimuksen 5 artiklan mukaisella hallinnollisella järjestelyllä.

Ajankohtaisin sopimuksen puitteissa toteutettava kaupallinen järjestely on raakauraanin hankkiminen Kanadasta Teollisuuden Voima Oy:n Olkiluotoon rakennettavien ydinvoimalaitosten tarpeisiin. Sopimukseen on otettu erityiset määräykset siitä, että myös kaikki ennen sopimuksen voimaantuloa tapahtuvat raakauraanitoimitukset (joista ensimmäinen erä on jo rikastettavana Neuvostoliitossa) tulevat aikanaan sopimuksen piiriin.

Sopimus on ratifioitava. Ratifioimisasiakirjojen vaihto tapahtuu Ottawassa.

YLEISPERUSTELUT.

1. Kansainväliset toimenpiteet ydinaseiden leviämisen estämiseksi ja Suomen politiikka.

Päinvastoin kuin maailmankauppa yleensä ydinenergia-alan kansainvälinen kauppa on joutumassa yhä tiukempien rajoitusten alaiseksi. Syynä tähän ovat pyrkimykset estää rauhanomaisiin tarkoituksiin toimitettujen ydinmateriaalien sekä alan laitteiden ja laitosten käyttö ydinaseiden valmistukseen. Valtiot asettavat nykyisin lähes poikkeuksetta ydinenergia-alan

viennin sallimisen ehdoksi sellaisen valtiosopimuksen olemassaolon, jossa vastaanottava valtio on sitoutunut vastaamaan siitä, ettei toimitettuja materiaaleja tai laitteita käytetä ydinaseiden valmistukseen. Lisäksi on ehtona, että joko viejävaltio tai IAEA valvoo sitoumuksen noudattamista.

Vuonna 1968 allekirjoitettiin ydinaseiden leviämisen estämisestä tehty sopimus, jäljempänä ydinsulkusopimus (SopS 11/70). Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1970 ja sen on tähän mennessä ratifioinut tai siihen liittynyt kaikkiaan 98 valtiota, niiden joukossa Suomi ja Kanada. Sopimuksen mukaan valtio, jolla ei ole ydinaseita, sitoutuu olemaan valmistamatta tai hankkimatta sellaisia sekä alistamaan kaiken oikeudenkäyttövaltansa piirissä tapahtuvan ydinenergia-alan rauhanomaisen toiminnan IAEA:n valvontaan sen todentamiseksi, ettei ydinmateriaaleja siirretä rauhanomaisesta käytöstä ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin. Lisäksi ydinsulkusopimuksen osapuolina olevat valtiot ovat sitoutuneet olemaan toimittamatta ydinmateriaalia tai sen käsittelyyn liittyviä laitteita tai aineita millekään ydinaseettomalle maalle, ellei ydinmateriaali ole siellä järjestön valvonnan alaista. Valvonnan käytännön järjestelyistä on Suomi 11 päivänä kesäkuuta 1971 tehnyt IAEA:n kanssa ydinsulkusopimuksessa edellytetyn valvontasopimuksen (SopS 2/72) ensimmäisenä kaikista ydinsulkusopimusvaltioista.

Tärkeimmät ydinmateriaaleja ja alan teknologiaa vievät valtiot ovat erinäisin lisäjärjestelyin pyrkineet vahvistamaan ydinsulkusopimuksella luotua rauhanomaisen käytön valvontajärjestelmää. Vuoden 1974 elokuussa antoi 10 valtiota, niiden joukossa Suomi, Kanada, Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat, keskinäisten konsultaatioiden pohjalta IAEA:lle yksipuolisen ilmoituksen, jolla määriteltiin ne aineet ja laitteet, joiden valtiot tulkitsivat kuuluvan ydinsulkusopimukseen kuulumattomiin valtioihin tapahtuvaa vientiä koskevien rajoitusten piiriin. Myöhemmin tämän niin sanotun Zangger-listan sisältävän ilmoituksen on antanut vielä 8 valtiota.

Edellä selostettuja toimenpiteitä ei kuitenkaan ole katsottu riittäviksi, vaan ydinenergia-alalla toimivat tärkeimmät valtiot ovat pyrkimässä yhä tiukempaan ydinmateriaalien ja laitteiden valvontaan. Myös Kanadassa on suoritettu ydinenergia-alan vientipolitiikan uudelleenarviointi, johon ratkaisevan sysäyksen antoi Intian toukokuussa 1974 kanadalaisen teknologian avulla valmistama ydinräjähde. Kanada ilmoittikin vuonna 1975 ydinenergia-alan kauppakumppaneilleen edellyttävänsä toimituksien jatkamisen ehtona vastaanottajamaan kanssa tehtävää sopimusta, jolla taattaisiin ettei toimitettavia ydinmateriaaleja, laitteita tai teknologiaa missään olosuhteissa voitaisi käyttää ydinräjähteiden valmistamiseen.

Koska Suomi on, kuten edellä esitetystäkin ilmenee, johdonmukaisesti tukenut ydinasevaaran vähentämiseen tähtäävää politiikkaa, on ydinenergia-alan vientivalvonnan kiristäminen sen etujen mukaista. Kuten useat muutkin valtiot, pitävät Suomi ja Kanada ensisijaisena tavoitteenaan monenkeskisten ratkaisujen kehittämistä, jotka poistavat kahdenvälisten sopimusten tarpeen. Tämä on todettu myös nyt esillä olevan sopimuksen johdannossa.

2. Suomen aikaisemmat kahdenväliset sopimukset.

Jo ennen ydinsulkusopimuksen voimaantuloa Suomi oli tehnyt atomienergian rauhanomaista käyttöä koskevat kahdenväliset yhteistyösopimukset Iso-Britannian, Neuvostoliiton, Yhdysvaltain ja Ruotsin kanssa (SopS 16/69, 39/69, 33/70, 41/70). Kaikkiin näihin sopimuksiin sisältyy yhteistyön muotoja koskevien määräysten lisäksi Suomen puolelta myös sitoumus yhteistyön puitteissa toimitettujen aineiden ja laitteiden rauhanomaisesta käytöstä ja käyttöön kohdistuvan valvonnan hyväksymisestä samoin kuin määräyksiä siitä, millä ehdoilla toimitettua ainetta tai laitteita voidaan viedä pois maasta. Yhteistyösopimusten mukaan on toimittajavaltiolla ensisijaisesti oikeus valvoa Suomeen toimitettujen aineiden ja laitteiden käyttöä. Neuvostoliiton ja Ruotsin kohdalla toimittajavaltion valvonta on ydinsulkusopimuksen voimaantultua siirretty IAEA:n tehtäväksi valvontasopimuksen puitteissa (SopS 17/72 ja 25/75).

3. Käytännön tarve sopimuksen tekemiselle.

3.1. Suomen ydinvoimaohjelman polttoainehuolto.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on tähän mennessä myöntänyt atomienergialaissa edelly-

tetyn rakentamisluvan neljän ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomeen. Imatran Voima Osakeyhtiö rakentaa Loviisan Hästholmeniin kahta neuvostoliittolaisvalmisteista laitosyksikköä (nettosähköteho 2 × 420 MW). Teollisuuden Voima Oy — Industrins Kraft Ab:lle valmistuu Eurajoen Olkiluotoon kaksi ruotsalaisvalmisteista laitosyksikköä (nettosähköteho 2 × 660 MW). Suunnitelmien mukaan kaikkien neljän yksikön pitäisi olla käytössä viimeistään vuonna 1980.

Ydinvoimalaitoksen hankintaan liittyy aina kiinteästi kysymys laitoksessa käytettävän polttoaineen hankinnasta. Atomienergia-asetuksessa (75/58) onkin siksi jo rakentamisluvan myöntämisen edellytykseksi säädetty, että kauppa- ja teollisuusministeriölle on toimitettu selvitys siitä, miten voimalaitoksen polttoainehuolto on tarkoitus järjestää. Suomen omat tunnetut louhimiskelpoiset uraanivarannot riittäisivät noin yhden voimalaitosyksikön koko toiminta-aikanaan käyttämän polttoaineen raaka-aineeksi. Nykyisin maailmanmarkkinahinnoin niiden hyödyntäminen ei ole taloudellisesti kannattavaa. Maailmassa sosialististen maiden ulkopuolella louhitusta uraanista tuottaa Yhdysvallat noin 50 %, Kanada noin 20 % ja Etelä-Afrikka vajaat 15 %. Loput 15 % jakautuvat useamman valtion kesken. Huomattavan suuria edullisesti louhittavia uraaniesiintymiä on myös Australiassa, mutta niiden hyödyntämiseen päästään aikaisintaan 1980-luvulla. Yhdysvallat on itse kuluttanut jokseenkin tuottamansa määrät, joten muiden maiden ulottuvilla olevasta raakauraanista tällä hetkellä noin puolet on peräisin Kanadasta ja toinen puoli Etelä-Afrikasta.

Loviisan ydinvoimalaitosyksiköihin on laitostoimittaja valmis toimittamaan polttoaine-elementit yksikköjen koko toiminta-ajaksi. Teollisuuden Voima Oy on puolestaan tehnyt kahden kanadalaisen toiminimen kanssa kaupalliset sopimukset raakauraanin toimittamisesta molempia laitosyksikköjään (TVO I ja TVO II) varten. TVO I:n polttoaineeksi käytettävä uraani rikastetaan Neuvostoliitossa. Tästä on yhtiö tehnyt SNTL:n asianomaisen ulkomaankauppajärjestön kanssa sopimuksen. Rikastetusta uraanista valmistetaan polttoaine-elementit Ruotsissa laitostoimittajan tehtaassa. Tähän mennessä sovitut raakauraanitoimitukset kattavat sekä TVO I:n että TVO II:n tarpeet aina noin vuoden 1983 loppuun saakka.

Vaikka Imatran Voima Osakeyhtiöllä ei tällä hetkellä olekaan välitöntä tarvetta polttoainehankintoihin Kanadasta, on myös se antamissaan lausunnoissa korostanut hankintamahdollisuuksien avoinna pitämisen tärkeyttä.

3.2. Ydinenergia-alan laitteiden kauppa.

Puheena oleva sopimus on tarpeellinen myös kotimaisen ydinenergia-alan komponentteja valmistavan teollisuuden yhteistyömahdollisuuksien säilyttämiseksi Kanadan kanssa. Tärkeimpien tämän alan yhtiöiden yhteinen vientiyritys Oy Finnatom Ab on antamissaan lausunnoissa pitänyt sopimuksen tekemistä tärkeänä.

4. Sopimuksen valmistelu.

4.1. Pyydetyt lausunnot.

Ulkoasiainministeriö on pyytänyt sopimuksen johdosta lausuntoja oikeusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, atomienergianeuvottelukunnalta, Oy Finnatom Ab:lta, Imatran Voima Osakeyhtiöltä sekä Teollisuuden Voima Oy:ltä. Kauppa- ja teollisuusministeriö on puolestaan pyytänyt lausuntoja sisäasiainministeriöltä, säteilyturvallisuuslaitokselta, Keskuskauppakamarilta sekä Teollisuuden Keskusliitolta. Kaikissa annetuissa lausunnoissa on sopimuksen tekemistä puollettu. Oikeusministeriö on osallistunut sopimuksen valmisteluun useassa vaiheessa esittäen muodollisia näkökohtia, jotka lopullisessa sopimustekstissä on otettu huomioon.

4.2. Sopimusneuvottelut.

Tasavallan presidentti valtuutti 4 päivänä kesäkuuta 1975 osastopäällikkö Paul Gustafssonin käymään sopimusneuvotteluja Kanadan kanssa. Neuvottelut käytiin 10 päivänä kesäkuuta ja 16—17 päivänä kesäkuuta 1975 Helsingissä sekä 8—12 päivänä syyskuuta ja 27—28 päivänä marraskuuta 1975 Ottawassa. Sopimus allekirjoitettiin Helsingissä 5 maaliskuuta 1976. Sopimukseen liittyvistä turvallisuusvalvontakysymyksistä keskusteltiin IAEA:n kanssa neljään eri otteeseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Yleistä.

Allekirjoitettu sopimus poikkeaa Suomen aikaisemmista ydinenergia-alan kahdenvälisistä sopimuksista monessakin suhteessa. Se ei ole luonteeltaan varsinainen yhteistyösopimus, vaan siinä ainoastaan asetetaan tietyt ehdot, joita sovelletaan maiden väliseen ydinenergia-alan hyödykkeiden vaihdantaan. Sopimuksen yksinomaisena tarkoituksena onkin varmistaa, ettei maiden välillä siirrettyjä ydinenergia-alan hyödykkeitä tai niiden avulla aikaansaatuja laitteita tai materiaaleja käytetä tai siirretä käytettäviksi ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin.

Sopimus on täysin kaksipuolinen. Suomi saa siis Kanadaan toimittamiensa ydinenergia-alan laitteiden, materiaalien ja tietoaineiston suhteen täsmälleen samanlaiset valvontaoikeudet kuin Kanada saa Suomeen viemiensä vastaavien kohteiden osalta.

Toisin kuin Suomen aikaisemmat kahdenväliset sopimukset, allekirjoitettu sopimus on tehty ydinsulkusopimuksen voimaantulon jälkeen. Peruslähtökohtana onkin ollut, että varsinaisten ydinmateriaalien valvonta kummankin sopimusvaltion alueella tapahtuu IAEA:n toimesta ydinsulkusopimuksen pohjalta. Sopimus on kuitenkin muotoiltu siten, että ydinsulkusopimuksen mukaiset käyttörajoitukset ja valvontaoikeudet säilyvät myös siinä tapauksessa että ydinsulkusopimusta ei enää sovellettaisikaan tai IAEA ei muuten voisi suorittaa asianmukaista valvontaa. Valvontaoikeudet siirtyvät viime kädessä ydinmateriaalin lähettäneelle osapuolelle.

Käyttö- ja vientirajoitusten osalta allekirjoitettu sopimus on ydinsulkusopimusta ja Suomen aikaisempia kahdenvälisiä sopimuksia ankarampi. Siihen on myös otettu eräitä ydinenergia-alan sopimuksissa aivan uudentyyppisiä velvoitteita kuten sopimuksen ulottaminen koskemaan myös toiselta osapuolelta saatua ydinenergia-alan tietoaineistoa ja tiettyihin turvatoimiin ryhtyminen vastaanotetun ydinmateriaalin turvaamiseksi sabotaasilta ja oikeudettomalta haltuunotolta. Sopimus heijastelee näin nykyisten kansainvälisten suuntausten mukaista uutta, entistä tiukempiin rajoituksiin tähtäävää ydinenergia-alan vientipolitiikkaa.

2. Sopimuksen kohteet.

Allekirjoitetun sopimuksen ensisijaisia kohteita ovat osapuolten välillä siirretty ydinmateriaali (esimerkiksi uraani), muut nimenomaan ydinteknologian käyttämät materiaalit (erikoisen puhdas grafiitti ja raskas vesi), ydinlaitokset (esimerkiksi ydinreaktorit, polttoainetehtaat), ydinenergia-alan laitteet (ydinlaitoksen pääosat, erityisesti ydinlaitoksessa käytettävät laitteet) sekä ydinenergia-alan teknologinen tietoaineisto. Ydinmateriaalin määritelmänä on käytetty IAEA:n perussäännön määritelmää. Sopimuksen liitteenä oleva luettelo sopimuksen piiriin kuuluvista materiaaleista, laitteista ja laitoksista taas perustuu aikaisemmin mainittuun Zangger-listaan. Listan käyttäminen tällä tavoin kahden ydinsulkusopimuksessa mukana olevan ydinaseettoman valtion välisissä siirroissa on täysin uusi periaate.

Allekirjoitetun sopimuksen piiriin otetulla ydinenergia-alan tietoaineistolla tarkoitetaan aineellisessa muodossa, kuten esimerkiksi teknisinä piirustuksina, valokuvina tai ohjekirjoina olevia ydinenergia-alan teknisiä tietoja. Ei riitä, että valvotaan ydinmateriaalien, laitteiden ja laitosten käyttöä, vaan on myös jollakin tavoin varmistettava, ettei laitteisiin tai laitoksiin sisältyvää teknistä "know-howta" käytetä valvonnan ulkopuolelle jäävän vastaavanlaisen laitteen tai laitoksen rakentamiseen. Kahdessa IAEA:n tänä vuonna tekemässä valvontasopimuksessa, joissa valvonta kohdistuu ydinsulkusopimukseen kuulumattomiin valtioihin toimitettaviin laitoksiin, sopimuksen piiriin onkin otettu myös laitosten rakentamiseen ja käyttöön liittyvä tekninen tietämys.

Sopimusvelvoitteet eivät koske pelkästään sopimusosapuolten välillä siirrettyjä hyödykkeitä vaan myös kaikkia sellaisia hyödykkeitä, joiden aikaansaamisessa tai käytössä on hyväksikäytetty siirrettyjä hyödykkeitä. Täten esimerkiksi laite, joka on valmistettu sopimuksen puitteissa siirrettyjen teknisten piirustusten nojalla kuuluu myös sopimusvelvoitteiden alaisuuteen. Samoin esimerkiksi kaikki ydinmateriaali, jota käytetään sopimusosapuolten toimittamassa ydinreaktorissa, kuuluu alkuperästään riippumatta sopimuksen velvoitteiden alaisuuteen. Ydinmateriaalin kohdalla tämä sopimusvelvoitteiden "tarttuminen" menee jopa niin pitkälle, että kaikki ydinmateriaali, joka joutuu tekemisiin sopimuksen piirissä jo olevan, osapuolelta toiselle siirretyn tai "tartunnan saaneen" ydinmateriaalin kanssa, tulee sopimusvelvoitteiden alaiseksi.

"Tartuntaperiaatteen" kautta sopimus saattaisi helposti ulottua kattamaan suuren osan osapuolen oikeudenkäyttövallan alaisesta ydinenergia-alan toiminnasta, jollei sopimukseen sisältyisi eräitä rajoitusmekanismeja. Osapuolelta toiselle siirretty ydinenergia-alan hyödyke tulee sopimuksen alaiseksi ainoastaan siinä tapauksessa, että osapuolten asianomaiset viranomaiset tästä kirjallisesti sopivat ennen siirron tapahtumista. Ja vain sopimuksen alaiset hyödykkeet voivat toimia "tartuttajina". Näin viranomaisilla on mahdollisuus olemalla hyväksymättä kohdetta sopimuksen piiriin estää sellaisten hyödykkeiden maahantuonti, jotka ovat saavutettavaan hyötyyn verrattuna tarpeettoman laajasti "tartuttavia". Toisaalta osapuolten asianomaiset viranomaiset voivat myös sopia minkä tahansa sopimuskohteen poistamisesta sopimuksen piiristä, jolloin myös "tartuntaketju" katkeaa tältä osin.

Pääsääntöisesti sopimus normaaliin tapaan koskee ainoastaan sen voimaantulon jälkeen siirrettyjä hyödykkeitä. Tästä säännöstä on kuitenkin yksi poikkeus. Sopimuksen tullessa voimaan sen velvoitteiden alaisiksi tulevat myös ne raakauraanitoimitukset Teollisuuden Voima Oy:lle, jotka ovat jo ehtineet lähteä Kanadasta.

3. Sopimusvelvoitteet.

Sopimuksen perusvelvoitteena on, ettei kumpikaan osapuoli käytä tai salli siirtää käytettäväksi sopimuksen alaista ydinmateriaalia ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin. Tähän sekä Suomi että Kanada ovat itse asiassa velvoittautuneet jo liittyessään ydinsulkusopimukseen. Uutta sen sijaan on velvoite, ettei kumpikaan osapuoli rikastamalla tai jälleenkäsittelemällä jalosta sopimuksen alaista ydinmateriaalia muuten kuin sovittuaan siitä kirjallisesti toisen osapuolen kanssa.

Jälleenvientirajoitusten suhteen allekirjoitettu sopimus on samanlainen kuin useimmat aikaisemmistakin kahdenvälisistä sopimuksista. Sopimuskohteita (tietoaineisto mukaanluettuna) ei saa siirtää vastaanottaneen osapuolen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle muuten kuin toimittaneen osapuolen kirjallisella suostumuksella. Tätä velvoitetta on jossain määrin lievennetty sillä, että jälleenvientikiellon olemassaolosta on nimenomaan sovittava erikseen kirjallisesti asianomaisten viranomaisten kesken ennen kohteen maahantuontia. Jälleenvientikielto ei siis ilman muuta kohdistu kaikkiin sopimuksen piiriin kuuluviin kohteisiin. Sopimuksen piiriin kuuluva kohde, johon jälleenvientikieltoa ei sovelleta, ei 1 artiklan 1 kappaleessa käytetystä sanamuodosta johtuen myöskään "tartuta" vientikieltoa sopimuksen ulkopuolisiin hyödykkeisiin. Ydinsulkusopimukseen verrattuna näin laajat jälleenvientirajoitukset ovat lisärajoitus, sillä ydinsulkusopimus sallii ydinmateriaalin sekä ydinenergia-alan muiden materiaalien ja laitteiden viennin paitsi ydinasevaltioihin myös minne tahansa muualle, missä viety ydinmateriaali tai viedyn kohteen kanssa käytetty ydinmateriaali on IAEA:n valvonnassa.

Riittävät turvajärjestelyt ydinmateriaalin oikeudettoman haltuunoton torjumiseksi ovat oleellinen osa pyrkimyksistä estää ydinaseiden leviämistä. Sekä kansainvälisen että valtioiden sisäisen terroritoiminnan saatua jatkuvasti uusia ja entistä tuhoisampia muotoja ei voida sulkea mahdollisuuksien ulkopuolelle myöskään yritystä käyttää sabotaasin tai peräti ydinräjähteen uhkaa kiristyskeinona. Allekirjoitetun sopimuksen 4 artiklan mukaan kumpikin sopimusosapuoli ryhtyy toimenpiteisiin omassa oikeudenkäyttövallassaan olevan, sopimuksen alaisen ydinmateriaalin suojaamiseksi oikeudettomalta haltuunotolta ja vahingonteolta. Toimenpiteiden pitää olla kulloinkin arvioitua uhkaa vastaavia ja tasoltaan IAEA:n suositusten mukaisia. IAEA on jo vuodesta 1972 alkaen julkaissut tällaisia turvajärjestelyjä eli ydinmateriaalien niin sanottua fyysistä suojelua koskevia suosituksia. Suositukset käsittelevät toisaalta sitä, miten valtioiden tulisi tietyn tyyppisiä turvajärjestelyjä (esimerkiksi riittävän lujia seiniä ja aitoja, vartiomiehiä, televisiotarkkailujärjestelmiä) vaatimalla minimoida ryöstön tai sabotaasin mahdollisuus; toisaalta suositukset käsittelevät toimenpiteitä nopean avun saamiseksi ryöstön tai sabotaasin sattuessa ja ryöstetyn ydinmateriaalin takaisinsaamiseksi.

4. Sopimusvelvoitteiden noudattamisen valvonta.

Allekirjoitetun sopimuksen, kuten kaikkien muidenkin tähän mennessä tehtyjen ydinenergia-alan sopimusten, velvoitteiden noudattamista valvoisi Suomessa kauppa- ja teollisuusministeriö. Ministeriön valtuudet perustuvat lähinnä atomienergialakiin (356/57) ja sen nojalla annettuihin määräyksiin.

Atomienergialain mukaan atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden (lähinnä uraanin, toriumin ja plutoniumin) kauppaan

ja muuhun luovutukseen, hallussapitoon ja käyttöön sekä tuontiin ja vientiin on tarpeen erityinen lupa. Sama koskee myös muita aineita sekä laitteistoja ja laitteita, milloin Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteet niitä koskevat. Niin ikään tarvitaan lupa atomienergian aikaansaamiseen soveltuvien aineiden valmistukseen tai käsittelyyn tarkoitetun laitoksen ja atomireaktorin rakentamiseen, hallussapitoon ja käyttöön.

Atomienergialaissa tarkoitetut luvat myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö, jonka on liitettävä lupaan muun muassa ne ehdot ja ohjeet, jotka katsotaan ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden täyttämisen kannalta tarpeellisiksi. Luvan hankkimatta jättämisestä tai lupaehtojen rikkomisesta on säädetty rangaistus.

Ydinenergia-alan teknologinen tietoaineisto, jonka valvontaa ei aikaisemmin Suomen solmimissa sopimuksissa ole edellytetty, ei kuulu atomienergialaissa luvanvaraisiksi säädettyihin kohteisiin. Sitä koskevien velvoitteiden osalta kauppa- ja teollisuusministeriön valtuudet eivät nykyisellään ole riittävät. Myöskään atomienergian aikaansaamiseen soveltuvia aineita sisältävien malmien ja rikasteiden hallussapidon ja käytön valvontaan eivät atomienergialaissa annetut valtuudet riitä, sillä laissa tarkoitettu lupa on tarpeen vain niiden tuontiin ja vientiin. Sellaisen sopimuskohteen osalta, jonka valvontaan kauppa- ja teollisuusministeriöllä ei ole riittäviä valtuuksia, ministeriö joutuisi toistaiseksi turvautumaan edellä mainittuun sopimuksen suomaan mahdollisuuteen estää kohteen maahantuonti.

Hallituksen tarkoituksena on rinnan tämän esityksen kanssa antaa eduskunnalle esitys atomienergialain muuttamisesta siten, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi soveltaa lain mukaista lupamenettelyä kaikkiin kyseessä olevan sopimuksen kohteisiin.

5. Artiklakohtaiset perustelut.

Sopimuksen johdanto. Johdannossa esitetään ne ydinenergian käyttöä koskevat yhteisesti hyväksytyt perusperiaatteet, joille sopimus rakentuu. Kahdessa ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että kummankin sopimusvaltion asema ydinsulkusopimuksen kannalta on samanlainen: ne ovat ydinaseettomia sopimusosapuolia ja solmineet IAEA:n kanssa sopimuksessa edellytetyn ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevan valvontasopimuksen. Johdannon viimeisessä kappaleessa esitetään osapuolten toivomus saada kahdenväliset järjestelyt korvatuiksi monenkeskeisillä sopimuksilla.

1 artikla. Sopimuksen soveltamisalaa koskevan artiklan ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että A liitteen i kohdassa mainittu sopimuskohde (osapuolten välillä siirretty laite, ydinmateriaalierä, materiaalierä, laitos tai tietoaineistokokonaisuus) tulee sopimuksen piiriin vain, jos kummankin valtion asianomaiset viranomaiset siitä nimenomaan sopivat. Jos siirrettävän kohteen osalta on kirjallisesti etukäteen sovittu sen tulemisesta sopimuksen piiriin, tulevat sopimuskohteiksi automaattisesti myös kaikki siirretyn kohteen "tartuttamat" A liitteen ii—v kohdassa mainitut laitteet, ydinmateriaalit ja laitokset. Sopimuksen 5 artiklassa mainitulla hallinnollisella järjestelyllä on Suomen ja Kanadan viranomaisten välillä sovittu, että mikä tahansa sopimuskohde voidaan kuitenkin viranomaisten keskenään niin sopiessa jättää sopimuksen ulkopuolelle.

Artiklan toisessa kappaleessa sovitaan lisäksi, että sopimuksen 2 artiklaa, joka sisältää jälleenvientiä ja käyttöä koskevat rajoitukset, sovelletaan vain sellaisiin A liitteessä mainittuihin osapuolten välillä siirrettyihin kohteisiin, joista kummankin maan asianomaiset viranomaiset etukäteen näin sopivat, sekä tällaisten kohteiden "tartuttamiin" kohteisiin.

Artiklan kolmas kappale sisältää ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa edellytettyä etukäteissopimusta vastaavan määräyksen sopimuksen (2 artikla mukaan lukien) soveltamisesta myös niihin B liitteessä lueteltuihin Teollisuuden Voima Oy:n raakauraanihankintoihin, jotka lähtevät Kanadasta ennen sopimuksen voimaantuloa.

2 artikla. Jos osapuolet ovat 1 artiklan mukaisesti sopineet, että 2 artiklaa sovelletaan siirrettyyn kohteeseen, edellyttää 2 artiklan mukaan kyseessä olevan kohteen jälleensiirto vastaanottajavaltion lainkäyttövallan ulkopuolelle lähettäjävaltion kirjallista suostumusta. Laitteiden, ydinmateriaalin, materiaalin ja laitosten kohdalla viittaus A liitteeseen tarkoittaa, että siirtorajoitusten piiriin kuuluvat sekä siirretyt kohteet että myös niitä hyväksikäyttämällä syntyneet "tartutetut" kohteet. Teknologisen tietoaineiston kohdalla siirtorajoitukset koskevat ainoastaan itse siirrettyä tietoutta. Tietoaineistoa hyväksikäyttäen tuotetut aineelliset kohteet taas kuuluvat normaaliin tapaan siirtorajoitusten alaisuuteen.

Sopimuksen alaisten ydinmateriaalien rikastus- ja jälleenkäsittely edellyttää erillistä kirjallista sopimusta, riippumatta siitä, siirretäänkö materiaalia tässä tarkoituksessa vastaanottaja-osapuolen lainkäyttövallan ulkopuolelle vai ei. Artiklan toisen kappaleen määräyksellä varmistetaan, ettei siirto- tai käsittelylupaa evätä kaupallisilla syillä.

3 artikla. Ensimmäisessä kappaleessa esiintyy sopimuksen perusvelvoite, jonka mukaan sopimuksen alaista ydinmateriaalia ei saa käyttää tai siirtää käytettäväksi ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin. Velvoite on yhdenmukainen ydinsulkusopimuksen 3 artiklan ensimmäiseen kappaleeseen sisältyvän velvoitteen kanssa.

Toisesta kappaleesta ilmenee, että osapuolet hyväksyvät IAEA:n harjoittaman tähän ydinmateriaaliin kohdistuvan valvonnan riittäväksi niin kauan kuin kummankin maan tekemä ydinsulkusopimukseen liittyvä valvontasopimus on voimassa. Jos IAEA:n suorittama valvonta jostain syystä lakkaisi toisen tai kummankin osapuolen kohdalla, tulee osapuolten ensisijaisesti sopia IAEA:n kanssa sen valvonnan jatkamisesta joko kahdenkeskisin, toista osapuolta tyydyttävin sopimuksin tai kolmikantasopimuksin. Jollei tämä syystä tai toisesta ole mahdollista, tulee viidennen kappaleen mukaisesti kysymykseen lähettävän osapuolen valvonta vastaanottavan osapuolen alueella.

4 artikla. Artikla sisältää ydinmateriaalin fyysisiä turvaamistoimenpiteitä koskevat määräykset, joita edellä on selostettu. Turvajärjestelyjä koskevat IAEA:n suositukset on tarkoitus sisällyttää atomienergialain mukaisten lupien ehtoihin.

5 artikla. Artiklassa määrätään osapuolten asianomaisten viranomaisten välisestä yhteistyöstä sopimusvelvoitteiden valvonnan tehniseksi suorittamiseksi. Sen toisessa kappaleessa edellytetään asianomaisten viranomaisten, jotka 8 artiklan toisen kohdan mukaan ovat Suomen osalta kauppa- ja teollisuusministeriö ja Kanadan osalta atomienergian valvontatoimikunta, sopivan keskenään hallinnollisesta järjestelystä, jossa yhteistyöstä tarkemmin säännellään. Hallinnollisen järjestelyn teknisen luonteen vuoksi sitä ei ole tarkoitus julkaista. Osapuolilta vaadittavien kirjanpidon ja raporttien tarkistukset suoritetaan normaalisti artiklan ensimmäisen kappaleen mukaisissa vuotuisissa konsultaatioissa, joihin IAEA voidaan kutsua mukaan. Atomienergialakiin sisältyy määräys valvontaviranomaisten valvontatoimessaan saamien tietojen salassapitovelvollisuudesta sivullisilta. Kun on jossain määrin tulkinnanvaraista, onko Kanadan atomienergiaviranomaisia, joita sitovat oman maansa vaitiolosäännökset, pidettävä sivullisina, on atomienergialain muutosesitykseen tarkoitus sisällyttää myös tätä selventävä säännös.

6 artikla. Osapuolet suhtautuvat positiivisesti toistensa taholta tulleisiin sopimuksen muutosesityksiin.

7 artikla. Sopimukseen on otettu tavanmukainen välitysmenettelylauseke riitaisuuksien ratkaisemista varten.

8 artikla. Artikla sisältää sopimustekstiin sisältyvien tärkeimpien käsitteiden määritelmät. Artiklan ensimmäisessä kohdassa mainittu IAEA:n asiakirja INFCIRC/66/Rev. 2 sisältää säännöstön, jonka pohjalta IAEA nykyisin suorittaa valvontaa sellaisissa valtioissa, jotka eivät ole tehneet sen kanssa ydinsulkusopimuksen mukaista valvontasopimusta. Valvonta ei tällöin kohdistu kaikkeen atomienergian rauhanomaiseen käyttöön vaan ainoastaan tiettyjen nimettyjen kohteiden käyttöön.

Artiklan kuudennessa kohdassa määritellään ydinmateriaali IAEA:n perussäännön 20 artiklaan (SopS 2/58) sisältyvien määritelmien avulla. Täten ydinmateriaali käsittää uraania, toriumia ja plutoniumin isotooppia Pu-239 sisältävät metallin, seoksen, kemiallisen yhdisteen tai malmirikasteen muodossa olevat aineet.

Artiklan seitsemännessä kohdassa esiintyvä tietoaineiston määritelmä on varsin laaja-alainen. Sopimusneuvottelujen aikana osapuolten kesken vallitsi kuitenkin yhteisymmärrys siitä, että sopimuksen piiriin tultaisiin pääsääntöisesti sisällyttämään vain suuria teknologisen tietouden kokonaisuuksia (esimerkiksi ydinreaktorin rakentamiseen tarvittava koko teknillinen tietous, "know-how") tai ydinaseteknologian kannalta erityisen arkoja tietoja.

9 artikla. Sopimuksen voimaantulomääräykset sisältävät ydinalan sopimuksissa tavanomaisen määräyksen, että siirrettyjen kohteiden rauhanomaisen käytön tehokkaan valvomisen kannalta oleelliset artiklat pysyvät voimassa sopimuksen irtisanomisesta huolimatta, kunnes nämä kohteet eivät enää sovellu ydinaseen tai muun ydinräjähteen valmistamiseen tai hankkimiseen.

A liite. Tämä liite, johon viitataan sopimuksen 1, 2, 3 ja 4 artiklassa, sisältää tarkemman määrittelyn sopimuksen alaisuuteen kuuluvista kohteista. Se sisältää myös aikaisemmin mainitun "tartuntaperiaatteen", jonka mukaan toiselta osapuolelta siirrettyjä kohteita

hyväksikäyttäen tuotetut kohteet sekä toiselta osapuolelta siirretyn, tai siltä siirrettyjä kohteita hyväksikäyttäen käytetyn ydinmateriaalin myöhemmät kehityspolvet tulevat myös sopimuksen alaisuuteen.

B liite. Sopimukseen on myös liitetty Teollisuuden Voima Oy:n raakauraanihankintojen laivausaikataulu vuoden 1975 ja 1976 osalta. Sopimus tulee 1 artiklan kolmannen kohdan perusteella koskemaan myös niitä tässä aikataulussa mainittuja ydinmateriaalieriä, jotka lähtevät Kanadasta ennen sopimuksen voimaantuloa.

C liite. Sopimuksen kolmas liite käsittää 8 artiklan kolmannen ja viidennen kohdan tarkoittamien "laitoksien" ja "materiaalien" yksityiskohtaiset määritelmät. Liite vastaa pieniä poikkeuksia lukuunottamatta aikaisemmin mainittua Zangger-listaa.

6. Säätämisjärjestys.

Kuten edellä on todettu, sopimuksen 3 artiklan 5 kappaleen mukaan silloin kun IAEA ei toteuta Suomessa ydinsulkusopimukseen liittyvän valvontasopimuksen tai muun artiklassa määritellyn sopimuksen mukaista valvontaa, Kanadan viranomaisilla on oikeus suorittaa Suomessa sopimuskohteiden valvontaa. Tämänkin valvonnan tulee perustua IAEA:n menettelytapamääräyksiin. Koska sopimuksen mukaan valvontatehtäviä uskotaan ulkomaan viranomaisille, tulisi sopimukseen liittyvä lakiehdotus käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa määrätyllä tavalla.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa määrätyllä tavalla, säädetään:

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976 allekirjoitetun Suomen Tasavallan hallituksen ja Kanadan hallituksen välisen Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskevan sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Suomen Tasavallan hallituksen ja Kanadan hallituksen välinen Suomen ja Kanadan välillä siirrettyjen ydinmateriaalien, laitteiden, laitoksien ja tietoaineiston käyttöä koskeva

SOPIMUS

Suomen Tasavallan hallitus ja Kanadan hallitus,

todeten, että sekä Suomi että Kanada ovat ydinaseettomia valtioita, jotka ovat ydinaseiden leviämisen estämisestä tehdyn sopimuksen osapuolia;

todeten, että Suomi ja Kanada ovat edellä mainitun sopimuksen mukaan sitoutuneet olemaan valmistamatta tai muuten hankkimatta ydinaseita tai muita ydinräjähteitä ja että kumpikin hallitus on tehnyt Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa ydinaseiden leviämisen estämisestä tehtyyn sopimukseen liittyvän valvontasopimuksen;

ottaen huomioon, ettei vielä ole kehitetty sellaisia monenkeskisiä ratkaisuja, joilla saadaan poistetuksi ydinalan toimituksia koskevien kahdenkeskisten sopimusten tarve;

ovat sopineet seuraavaa:

1 artikla

1. Tätä sopimusta on sovellettava sen A liitteessä tarkoitettuihin kohteisiin, jos ennen A liitteen i) kohdassa mainitujen kohteiden siirtoa

A) molempien osapuolten asianomaiset viranomaiset ovat sopineet kirjallisesti, että viimeksi mainitut kohteet kuuluvat tämän sopimuksen alaisuuteen, ja jos

B) vastaanottajaosapuolen asianomainen viranomainen on ilmoittanut toimittajaosapuolen asianomaiselle viranomaiselle, että näiden kohteiden luovutus on järjestetty tapahtuvaksi vastaanottajaosapuolen oikeudenkäyttövallan piiriin kuuluville valtuutetuille henkilöille.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen estämättä tämän sopimuksen 2 artiklaa ei tule soveltaa tämän sopimuksen A liitteessä tarkoitettuihin kohteisiin, elleivät molempien osapuolten asian-

AGREEMENT

between the Government of the Republic of Finland and the Government of Canada concerning the uses of nuclear material, equipment, facilities and information transferred between Finland and Canada

The Government of the Republic of Finland and the Government of Canada;

Recognizing that both Finland and Canada are non-nuclear-weapon States which are Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons;

Recognizing that Finland and Canada have under the aforementioned Treaty undertaken not to manufacture or otherwise acquire nuclear weapons or other nuclear explosive devices and that both governments have concluded agreements with the International Atomic Energy Agency for the application of safeguards in their respective countries in connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons;

Pending the development of multilateral solutions which will obviate the need for bilateral agreements regarding the transfer of nuclear supplies;

Have agreed as follows:

Article 1

1. The present Agreement shall apply to items referred to in Annex A to the present Agreement, if prior to the transfer of items referred to in paragraph i) of Annex A

A) the appropriate governmental authorities of both Parties have agreed in writing that those items shall be subject to the present Agreement, and if

B) the appropriate governmental authority of the receiving Party has informed the appropriate governmental authority of the supplying Party that those items are scheduled to be delivered to authorized persons within the jurisdiction of the receiving Party.

2. Notwithstanding paragraph 1 of this Article, Article II of the present Agreement shall not apply to items referred to in Annex A to the present Agreement unless the appro-

omaiset viranomaiset ole nimenomaan kirjallisesti sopineet ennen tämän sopimuksen A liitteen i) kohdassa mainittujen kohteiden siirtoa osapuolten välillä, että viimeksi mainitut kohteet kuuluvat tämän sopimuksen 2 artiklan määräysten alaisuuteen.

3. Tämän sopimuksen B liitteessä luetellut erityiset kohteet katsotaan toimitetuiksi osapuolten välillä tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, ja ne kuuluvat tämän artiklan 1 ja 2 kappaleiden estämättä kaikkien tämän sopimuksen määräysten alaisuuteen.

2 artikla

1. Tämän sopimuksen A liitteessä tarkoitettuja laitteita, materiaalia, ydinmateriaalia ja laitoksia siirretään osapuolen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle ainoastaan toisen osapuolen ennen siirtoa antamalla kirjallisella suostumuksella. Tietoaineistoa siirretään vastaanottajaosapuolen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle ainoastaan toimittajaosapuolen ennen siirtoa antamalla kirjallisella suostumuksella. Tämän sopimuksen A liitteessä tarkoitettua ydinmateriaalia rikastetaan tai jälleenkäsitellään ainoastaan molempien osapuolten etukäteen tekemällä kirjallisella sopimuksella.

2. Mikäli jompikumpi osapuoli katsoo, ettei se voi antaa suostumustaan tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetussa asiassa, sen on annettava toiselle osapuolelle tilaisuus ryhtyä välittömästi perusteellisiin asiaa koskeviin neuvotteluihin. Kumpikaan osapuoli ei ole oikeutettu tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetussa asiassa epäämään suostumustaan saavuttaakseen kaupallisia etuja.

3 artikla

1. A liitteessä tarkoitettua ydinmateriaalia ei saa käyttää tai siirtää käytettäväksi ydinaseisiin tai muihin ydinräjähteisiin.

2. Jollei Kansainvälinen atomienergiajärjestö jostakin syystä tai jonakin aikana toteuta jommankumman osapuolen alueella sanotun osapuolen ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välillä solmitun, ydinaseiden leviämisen estämisestä tehtyyn sopimukseen liittyvän valvontasopimuksen mukaista valvontaa, molemmat osapuolet sitoutuvat hyväksymään valvonnan sellaisen sopimuksen esittämässä muodossa, joka tehdään Kansainvälisen atomienergiapriate governmental authorities of both Parties have specifically agreed in writing prior to the transfer between the Parties of items referred to in paragraph i) of Annex A to the present Agreement that those items shall be subject to the provisions of Article 2 of the present Agreement.

3. Specific items which are listed in Annex B to the present Agreement shall be deemed to have been transferred between the Parties after the entry into force of the present Agreement, and notwithstanding paragraphs 1 and 2 of this Article, shall be subject to all the provisions of the present Agreement.

Article 2

1. Equipment, material, nuclear material and facilities referred to in Annex A to the present Agreement shall be transferred beyond the jurisdiction of a Party only with the prior written consent of the other Party. Information shall be transferred beyond the jurisdiction of the receiving Party only with the prior written consent of the supplying Party. Nuclear material referred to in Annex A to the present Agreement shall be enriched or reprocessed only with the prior written agreement of both Parties.

2. If a Party considers that it is unable to grant consent with respect to a matter referred to in paragraph 1 of this Article, that Party shall provide the other Party with an immediate opportunity for full consultations regarding that issue. A Party shall not withhold its consent with respect to a matter referred to in paragraph 1 of this Article for the purpose of securing commercial advantages.

Article 3

1. Nuclear material referred to in Annex A shall not be used for or diverted to nuclear weapons or other nuclear explosive devices.

2. If for any reason or at any time the International Atomic Energy Agency is not administering safeguards in a Party in Accordance with the Agreement between that Party and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in Connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Parties undertake to accept safeguards as set forth in an agreement to be concluded with the International

järjestön kanssa järjestön perussäännön ja tuona ajankohtana voimassa olevan valvontajärjestelmän mukaisesti siinä yksinomaisessa tarkoituksessa, että näin todennettaisiin tämän artiklan 1 kappaleen nojalla omaksuttujen velvoitteiden täyttäminen.

3. Tämän artiklan 2 kappaleen mukaisten velvoitteiden täyttämisen osalta on sovellettava seuraavaa menettelyä:

A) Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun osapuolen on tehtävä Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa toista osapuolta tyydyttävä sopimus järjestön valvontajärjestelmän soveltamisesta joko

a) kaikkeen kyseessä olevan osapuolen oikeudenkäyttövallan piiriin kuuluvaan ydinmateriaaliin, tai

b) kaikkiin molempien osapuolten yhteisesti laatimassa luettelossa mainittuihin kohteisiin; tai

B) Osapuolten tulee yhdessä pyytää järjestöä tekemään sopimus järjestön valvontajärjestelmän soveltamisesta osapuolten yhteisesti laatimassa luettelossa mainittuihin kohteisiin.

4. Osapuolten on yhteisesti laadittava edellä tarkoitettu luettelo tämän sopimuksen 5 artiklassa määrätyn hallinnollisen järjestelyn määräysten mukaan laaditun viimeisimmän inventaarin pohjalta.

5. Kuitenkin, milloin Kansainvälinen atomienergiajärjestö ei jonakin aikana toteuta ydinaseiden leviämisen estämisestä tehtyyn sopimukseen liittyvää tai minkään muunkaan edellä tarkoitetun valvontasopimuksen tai molempia osapuolia tyydyttävän sopimuksen mukaista valvontaa, toisella osapuolella on oikeus toteuttaa sen osapuolen alueella, johon Kansainvälinen atomienergiajärjestö ei enää toteuta valvontaa, järjestön valvontajärjestelmän menettelytapamääräyksiin perustuvaa valvontaa, joka kohdistuu edellä tarkoitetussa luettelossa mainittuihin kohteisiin siinä yksinomaisessa tarkoituksessa, että näin todennettaisiin tämän artiklan 1 kappaleen noudattaminen. Molemmat osapuolet neuvottelevat keskenään ja auttavat toisiaan tällaisen valvonnan toteuttamisessa.

4 artikla

Osapuolet sopivat ryhtyvänsä kulloinkin arvioitua uhkaa vastaaviin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän sopimuksen A liitteessä tarkoite-

Atomic Energy Agency in accordance with the Statute of the Agency and the Agency's Safeguards System then in force, for the exclusive purpose of verifying of the fulfilment of their obligations assumed under paragraph 1 above.

3. For the fulfilment of the obligations under paragraph 2 of this Article the following procedure shall apply:

A) The Party referred to in paragraph 2 of this Article shall enter into an agreement, satisfactory to the other Party, with the International Atomic Energy Agency for the application of the Agency's Safeguards System with respect

a) to all nuclear material within the jurisdiction of such a Party, or

b) to all items included in a list to be jointly prepared by the Parties; or

B) The Parties shall jointly request the Agency to enter into an agreement for the application of the Agency's Safeguards System with respect to the items included in a list to be jointly prepared by the Parties.

4. The Parties shall jointly prepare the list referred to above on the basis of the latest inventory to be made under the provisions of the administrative arrangement stipulated under Article 5 of the present Agreement.

5. However, during any period when the International Atomic Energy Agency is not administering safeguards in a Party in connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons or pursuant to any safeguards agreement referred to above or which is satisfactory to both Parties, the other Party shall have the right to administer in the Party in which the International Atomic Energy Agency is no longer administering such safeguards, safeguards based on the procedures provided for in the Agency's Safeguards System, with respect to the items included in the list referred to above, for the exclusive purpose of verifying that there is compliance with paragraph 1 of this Article. The two Parties shall consult and assist each other in the application of such safeguards.

Article 4

The Parties agree to take such measures as are necessary, commensurate with the assessed threat prevailing from time to time,

tun oikeudenkäyttövallassaan olevan ydinmateriaalin fyysiseksi suojelemiseksi sekä sopivat soveltavansa sellaisia tätä tarkoittavia toimenpiteitä, jotka täyttävät Kansainvälisen atomienergiajärjestön ydinmateriaalin fyysisestä suojelemisesta antamien suositusten vaatimukset.

5 artikla

1. Molempien osapuolten asianomaiset viranomaiset neuvottelevat keskenään vuosittain, tai milloin tahansa muulloinkin jommankumman osapuolen pyynnöstä, varmistaakseen tämän sopimuksen velvoitteiden tehokkaan täyttämisen. Osapuolet voivat yhdessä pyytää Kansainvälistä atomienergiajärjestöä osallistumaan sellaisiin neuvotteluihin.

2. Varmistaakseen tämän sopimuksen velvoitteiden tehokkaan täyttämisen molempien osapuolten asianomaiset viranomaiset sopivat myös hallinnollisesta järjestelystä. Tämän sopimuskohdan mukaisesti sovittua hallinnollista järjestelyä voidaan muuttaa molempien osapuolten asianomaisten viranomaisten välisellä sopimuksella.

3. Kummankin osapuolen asianomainen viranomainen vastaa itse tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun hallinnollisen järjestelyn perusteella toimitettavikseen kuuluvien raporttien ja pidettäväkseen kuuluvan kirjanpidon kustannuksista.

6 artikla

Tätä sopimusta voidaan muuttaa molempien osapuolten suostumuksella.

7 artikla

Jokainen tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta johtuva erimielisyys, jota ei ole ratkaistu neuvotteluin tai muulla osapuolten sopimalla tavalla, saatetaan jommankumman osapuolen pyynnöstä kolme välimiestä käsittävän välimiesoikeuden ratkaistavaksi. Kumpikin osapuoli nimittää yhden välimiehen ja näin nimitetyt kaksi välimiestä valitsevat kolmannen, joka toimii puheenjohtajana. Jollei jompikumpi osapuoli ole kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua välitysmenettelypyynnön esittämisestä nimittänyt välimiestä, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen presidenttiä määräämään välimiehen. Samaa menettelyä sovelletaan, ellei kolmatta välimiestä

to ensure the physical protection of nuclear material referred to in Annex A to the present Agreement which is within their respective jurisdictions, and agree to apply measures of physical protection which satisfy the requirements of the recommendations of the International Atomic Energy Agency concerning the physical protection of nuclear material.

Article 5

1. The appropriate governmental authorities of both Parties shall consult annually, or at any other time at the request of either Party, to ensure the effective fulfilment of the obligations of the present Agreement. The Parties may jointly invite the International Atomic Energy Agency to participate in such consultations.

2. The appropriate governmental authorities of both Parties shall also establish an administrative arrangement to ensure the effective fulfilment of the obligations of the present Agreement. An administrative arrangement established pursuant to this paragraph may be changed with the agreement of the appropriate governmental authorities of both Parties.

3. The cost of reports and records which either Party is required to provide pursuant to the administrative arrangement referred to in paragraph 2 of this Article shall be borne by the appropriate governmental authority which is required to provide that report or record.

Article 6

The present Agreement may be amended with the agreement of both Parties.

Article 7

Any dispute arising out of the interpretation or application of the present Agreement which is not settled by negotiation or as may otherwise be agreed by the Parties concerned shall, on the request of either Party, be submitted to an arbitral tribunal which shall be composed of three arbitrators. Each Party shall designate one arbitrator and the two arbitrators so designated shall elect a third, who shall be the Charmain. If within thirty (30) days of the request for arbitration either Party has not designated an arbitrator, either Party to the dispute may request the President of the International Court of Justice to appoint an arbitrator. The same procedure shall apply if,

ole valittu kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua toisen välimiehen nimittämisestä tai määräämisestä. Välimiesoikeus on päätösvaltainen jäsenistön enemmistön ollessa läsnä. Kaikki päätökset on tehtävä välimiesoikeuden koko jäsenistön enemmistöäänin. Välimiesoikeus määrää itse välimiesmenettelyä koskevat sääntönsä. Välimiesoikeuden päätökset, mukaan luettuina kaikki sen perustamista, menettelytapoja, toimivaltaa ja välimiesmenettelyn kustannusten jakoa osapuolten kesken koskevat päätökset, sitovat kumpaakin osapuolta, ja osapuolet soveltavat niitä perustuslakiensa asianomaisten säännösten mukaisesti. Välimiesten palkkiot määrätään samoin perustein kuin Kansainvälisen tuomioistuimen jotakin määrättyä tapausta hoitamaan asetettujen tuomareiden palkkiot.

8 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1. "Järjestön valvontajärjestelmällä" Kansainvälisen atomienergiajärjestön asiakirjassa INFCIRC/66/Rev. 2 esitettyä valvontajärjestelmää sekä kaikkia sen myöhempiä muutoksia, jotka Suomen hallitus ja Kanadan hallitus ovat hyväksyneet.

2. "Asianomaisella viranomaisella" Suomen osalta kauppa- ja teollisuusministeriötä tai sen nimittämää edustajaa ja Kanadan osalta atomienergian valvontatoimikuntaa.

3. "Laitteilla" C liitteen A kohdassa lueteltuja kohteita ja niiden pääosia.

4. "Laitoksella" jokaista laitosta, rakennusta tai rakennelmaa, jossa käytetään, johon liittyy tai joka sisältää laitteita, ydinmateriaalia, materiaalia tai tietoaineistoa.

5. "Materiaalilla" C liitteen B kohdassa mainittuja kohteita.

6. "Ydinmateriaalilla" kaikkea "lähtöainetta" tai "erityistä halkeamiskelpoista ainetta" siten kuin nämä käsitteet on määritelty Kansainvälisen atomienergiajärjestön perussäännön 20 artiklassa.

7. "Tietoaineistolla" aineelliseen muotoon saatettuja teknisiä tietoja, mukaan luettuina, mutta ei yksinomaan: tekniset piirustukset, valokuvanegatiivit ja -vedokset, ääni- ja kuvatallenteet, suunnittelutiedot sekä tekniset ja käyttöohjeet, joita voidaan käyttää laitteiden, ydinmateriaalin tai materiaalin suunnittelussa,

within thirty (30) days of the designation or appointment of the second arbitrator, the third arbitrator has not been elected. A majority of the members of the arbitral tribunal shall constitute a quorum, and all decisions shall be made by majority vote of all the members of the arbitral tribunal. The arbitral procedure shall be fixed by the tribunal. The decisions of the tribunal, including all rulings concerning its constitution, procedure, jurisdiction and the division of the expenses of arbitration between the Parties shall be binding on both Parties and shall be implemented by them, in accordance with their respective constitutional procedures. The remuneration of the arbitrators shall be determined on the same basis as that for ad hoc judges of the International Court of Justice.

Article 8

For the purpose of this Agreement:

1. "The Agency's Safeguards System" means the safeguards system set out in the International Atomic Energy Agency document INFCIRC/66/Rev. 2 as well as any subsequent amendments thereto which are agreed to by the Government of Finland and by the Government of Canada.

2. "Appropriate governmental authority" means in the case of Finland, the Ministry of Trade and Industry or its designated representative, and in the case of Canada, the Atomic Energy Control Board.

3. "Equipment" means the items and major components thereof referred to in paragraph A) of Annex C.

4. "Facility" means any plant, building or structure using, incorporating or containing equipment, nuclear material, material or information.

5. "Material" means the items referred to in paragraph B) of Annex C.

6. "Nuclear material" means any "source material" or "special fissionable material" as those terms are defined in Article 20 of the Statute of the International Atomic Energy Agency.

7. "Information" means technical data in physical form, including but not limited to: technical drawings, photographic negatives and prints, recordings, design data and technical and operating manuals that can be used in the design, production, operation or testing of equipment, nuclear material or material,

tuotannossa, käytössä tai koestuksessa, lukuun ottamatta kuitenkaan osapuolten välillä siirtyvää yleisön saatavilla olevaa (siis kirjoissa tai aikakausjulkaisuissa julkaistua) tietoaineistoa.

9 artikla

1. Tämä sopimus on ratifioitava. Tämän sopimuksen ratifioimisasiakirjat vaihdetaan Ottawassa.

2. Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua ratifioimisasiakirjojen vaihtamispäivästä ja on sen jälkeen voimassa kolmenkymmenen (30) vuoden ajan. Jollei kumpikaan osapuoli ole ilmoittanut toiselle osapuolelle viimeistään kuutta (6) kuukautta ennen sanotun ajan päättymistä irtisanovansa tämän sopimuksen, sopimuksen voimassaolo jatkuu vielä tämän jälkeen, kunnes kuusi (6) kuukautta on kulunut jommankumman osapuolen toiselle osapuolelle tekemästä irtisanomisilmoituksesta. Tämän sopimuksen voimassaolon päättymisestä huolimatta pysyvät kuitenkin 2, 3, 4 ja 5 artiklan määräykset voimassa kunnes osapuolten kesken on sovittu, että tämän sopimuksen A liitteessä tarkoitetut kohteet, olivatpa tällaiset kohteet olemassa jo tällöin tai syntyvätpä ne myöhemmin, samoin kuin osapuolelta toiselle siirtynyt tietoaineisto eivät enää sovellu käytettäväksi ydinaseen tai muun ydinräjähteen valmistamiseen tai hankkimiseen, tai osapuolten kesken on muutoin sovittu, ettei mainittuja artikloja enää sovelleta.

Edellä olevan vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1976 kahtena suomen-, englannin- ja ranskankielisenä kappaleena siten, että jokaisella kielellä laadittu sopimusteksi on yhtä todistusvoimainen.

Suomen Tasavallan hallituksen puolesta

Paul Gustafsson

Kanadan hallituksen puolesta

Paul Malone

except data available to the public (that is to say published in books or periodicals) which is transferred between the Parties.

Article 9

1. The present Agreement is subject to ratification. Instruments of ratification of the present Agreement shall be exchanged at Ottawa.

2. The present Agreement shall enter into force thirty (30) days after the date of the exchange of instruments of ratification and shall remain in force thereafter for a period of thirty (30) years. If neither Party has notified the other Party at least six (6) months prior to the expiry of such period, the present Agreement shall continue in force thereafter until six (6) months after notice of termination has been given by either Party to the other Party; provided, however, that notwithstanding the termination of the present Agreement the provisions of Articles 2, 3, 4 and 5 shall remain in force until it has been agreed between the Parties that items referred to in Annex A to the present Agreement, whether such items are in existence at that time or come into existence subsequently, as well as information transferred from one Party to the other Party are no longer useable for the manufacture or acquisition of a nuclear weapon or of any other nuclear explosive device or it is otherwise agreed by the Parties that the provisions of those Articles should no longer apply.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective governments have signed the present Agreement.

Done at Helsinki, in duplicate, this fifth day of March, 1976 in the Finnish, English and French languages, each language version being equally authentic.

For the Government of the Republic of Finland

Paul Gustafsson

For the Government of Canada

Paul Malone

A liite

i) osapuolten välillä siirretyt laitteet, materiaalit, ydinmateriaalit, laitokset ja tietoaineisto,

ii) laitteet, materiaalit, ydinmateriaalit ja laitokset, jotka on tuotettu tai kehitetty tai joita käytetään yllä mainittua tietoaineistoa hyväksi käyttäen,

iii) materiaalit ja ydinmateriaalit, joita käytetään tai jotka on tuotettu, käsitelty, jälleenkäsitelty, rikastettu, valmistettu tai konvertoitu tahi muutoin muutettu muodoltaan tai sisällöltään yllä i) tai ii) kohdassa tarkoitettuja laitteita tai laitosta hyväksi käyttäen,

iv) ydinmateriaali, jota käytetään tai joka on tuotettu, käsitelty, jälleenkäsitelty, rikastettu, valmistettu tai konvertoitu tahi muutoin muutettu muodoltaan tai sisällöltään edellä tarkoitetusta ydinmateriaalista tai materiaalista taikka sellaista hyväksi käyttäen, ja

v) kaikki edellä i), ii), iii) ja iv) kohdissa tarkoitetun ydinmateriaalin myöhemmät kehityspolvet.

Annex A

i) equipment, material, nuclear material, facilities and information transferred between the Parties,

ii) equipment, material, nuclear material and facilities which are produced, developed or operated from, by or with the information referred to above,

iii) material and nuclear material that is used, produced, processed, reprocessed, enriched, fabricated or converted or otherwise altered in form or content by, with or in any equipment or facility referred to in sub-parts i) or ii) above,

iv) nuclear material that is used, produced, processed, reprocessed, enriched, fabricated or converted or otherwise altered in form or content from, by or with the use of any nuclear material or material which is referred to above, and

v) all subsequent generations of nuclear material referred to in sub-parts i), ii), iii) and iv) above.

B liite

Teollisuuden Voima Oy — Industrins Kraft Ab:n (Suomi) ja Eldorado Nuclear Ltd:n (Kanada) välisen 15 päivänä elokuuta 1974 päivätyn sopimuksen perusteella suoritetut alla mainitut toimitukset, mikäli ne ovat tapahtuneet ennen tämän sopimuksen voimaantuloa:

Lähtö Kanadasta	Toimitetun UF_6:n sisältämä uraanimäärä
1975 Marraskuu	16 000 kg
1976 Kesäkuu	48 000 kg
Heinäkuu	24 000 kg
Elokuu	49 200 kg
Syyskuu	73 800 kg
Lokakuu	73 800 kg
Marraskuu	26 443 kg

Huomautus:

Laivausajankohtia ja -määriä voidaan muuttaa Teollisuuden Voima Oy — Industrins Kraft Ab:n ja Eldorado Nuclear Ltd:n välisin kaupallisin järjestelyin. Molempien osapuolten asianomaiset viranomaiset sopivat kirjallisesti keskenään vastaavista muutoksista ylläolevaan aikatauluun.

Annex B

Shipments under the contract between Teollisuuden Voima Oy — Industrins Kraft Ab, Finland and Eldorado Nuclear Ltd, Canada, dated August 15, 1974 as follows if shipped before the entry into force of the present Agreement:

Departure from Canada	Uranium Content of UF_6 Delivered
1975 November	16 000 kg
1976 June	48 000 kg
July	24 000 kg
August	49 200 kg
September	73 800 kg
October	73 800 kg
November	26 443 kg

Note:

Shipment dates and amounts are subject to variation by commercial agreement between Teollisuuden Voima Oy — Industrins Kraft Ab and Eldorado Nuclear Ltd. The above schedule shall be amended accordingly by mutual agreement in writing between the appropriate governmental authorities of both Parties.

C liite

A) 1. *Ydinreaktorit,* joissa voidaan ylläpitää säädettävää itsestään jatkuvaa ytimien halkeamisketjureaktiota, lukuun ottamatta nollaenergiareaktoreita. Nollaenergiareaktorilla tarkoitetaan reaktoria, jonka laskettu plutoniumin enimmäistuottokyky on korkeintaan 100 g vuodessa.

"Ydinreaktori" käsittää ensisijaisesti reaktoriastiassa sijaitsevat tai siihen suoraan liitetyt rakenneosat, reaktorin sydämen tehotasoa säätävät laitteet sekä ne osat, jotka yleensä sisältävät reaktorin sydämen primäärijäähdytteen tai ovat siihen suorassa kosketuksessa tahi säätävät sitä.

Tarkoituksena ei ole jättää lukuun ottamatta reaktoreita, jotka voisivat olla mielekkäästi muutettavissa tuottamaan huomattavasti enemmän kuin 100 g plutoniumia vuodessa. Reaktoreita, jotka on suunniteltu jatkuvasti toimimaan merkittävällä tehotasolla, ei niiden plutoniumin tuottokykyyn katsomatta pidetä "nollaenergiareaktoreina".

2. *Reaktorien paineastiat:* metalliastiat, kokonaisina yksikköinä tai niiden konepajavalmisteisina pääosina, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu sisältämään edellä 1 kohdassa määritellyn ydinreaktorin sydämen ja jotka kestävät primäärijäähdytteen käyttöpaineen.

Reaktorin paineastian kansi on eräs paineastiaan kuuluva konepajavalmisteinen pääosa.

3. *Reaktorien sisäkappaleet* (esim. sydämen ja muiden sisäkappaleiden kannatussauvat ja -levyt, säätösauvojen ohjausputket, lämpösuojukset, virtauksen jakolevyt, sydämen hilalevyt, virtauksen ohjauslevyt jne.).

4. *Reaktorien polttoaineen lataus- ja poistokoneet:* käsittelylaitteet, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu edellä 1 kohdassa määritellyn ydinreaktorin polttoaineen lataamista tai poistamista varten ja jotka pystyvät toi-

Annex C

A) 1. *Nuclear reactors* capable of operation so as to maintain a controlled self-sustaining fission chain reaction, excluding zero energy reactors, the latter being defined as reactors with a designed maximum rate of production of plutonium not exceeding 100 grams per year.

A "nuclear reactor" basically includes the items within or attached directly to the reactor vessel, the equipment which controls the level of power in the core, and the components which normally contain or come in direct contact with or control the primary coolant of the reactor core.

It is not intended to exclude reactors which could reasonably be capable of modification to produce significantly more than 100 grams of plutonium per year. Reactors designed for sustained operation at significant power levels, regardless of their capacity for plutonium production, are not considered as "zero energy reactors".

2. *Reactor pressure vessels:* Metal vessels, as complete units or as major shop-fabricated parts therefor, which are especially designed or prepared to contain the core of a nuclear reactor as defined in paragraph 1 above and are capable of withstanding the operating pressure of the primary coolant.

A top plate for a reactor pressure vessel is a major shop-fabricated part of a pressure vessel.

3. *Reactor internals* (e.g. support columns and plates for the core and other vessel internals, control rod guide tubes, thermal shields, baffles, core grid plates, diffuser plates, etc.).

4. *Reactor fuel charging and discharging machines:* Manipulative equipment especially designed or prepared for inserting or removing fuel in a nuclear reactor as defined in paragraph 1 above capable of on-load operation

mimaan käynnin aikana tai joilla on teknisesti pitkälle vietyjä asemointi- tai aksiaalisuusominaisuuksia monimutkaisten latausten mahdollistamiseksi seisokin aikana esimerkiksi tilanteissa, joissa suora näkö- tai muu yhteys polttoaineeseen ei yleensä ole mahdollinen.

5. *Reaktorien säätösauvat:* sauvat, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu reaktionopeuden säätämiseksi edellä 1 kohdassa määritellyssä ydinreaktorissa.

Tähän kohtaan kuuluvat neutroniabsorptioosan lisäksi sen tukemiseen tai ripustamiseen tarkoitetut rakenteet, milloin ne toimitetaan erikseen.

6. *Reaktorien paineputket:* putket, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu polttoaine-elementtien ja primäärijäähdytteen koteloksi edellä 1 kohdassa määritellyssä ydinreaktorissa, kun käyttöpaine on yli 50 ilmakehää.

7. *Zirkoniumputket:* zirkoniummetalli ja -seokset yli 500 kg määrissä putkina tai putkisarjoina, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu käytettäviksi edellä 1 kohdassa määritellyssä ydinreaktorissa ja joissa hafniumin painosuhde zirkoniumiin on pienempi kuin 1:500.

8. *Primäärijäähdytepumput:* pumput, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu kierrättämään sulaa metallia primäärijäähdytteenä edellä 1 kohdassa määritellyissä ydinreaktoreissa.

9. *Säteilytettyjen polttoaine-elementtien jälleenkäsittelylaitokset* ja niitä varten erityisesti suunnitellut ja valmistetut laitteet.

"Säteilytettyjen polttoaine-elementtien jälleenkäsittelylaitokseen" kuuluvat ne laitteet ja osat, jotka yleensä ovat suorassa kosketuksessa säteilytetyn polttoaineen sekä tärkeimpien ydinmateriaalien ja fissiotuotteiden prosessivirtoihin ja välittömästi säätävät niitä. Teknologian nykytilanteessa sanonnan "ja niitä varten erityisesti suunnitellut tai valmistetut laitteet" katsotaan koskevan vain kahta kohdetta. Nämä ovat:

a) säteilytettyjen polttoaine-elementtien pilkkomiskoneet: kauko-ohjatut laitteet, jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu käytettäviksi edellä määritellyssä jälleenkäsittelylaitoksessa ja jotka on tarkoitettu katkaisemaan, pilkkomaan tai leikkaamaan säteilytettyjä polttoaine-elementtisarjoja, -nippuja tai -sauvoja;

or employing technically sophisticated positioning or alignment features to allow complex off-load fuelling operations such as those in which direct viewing of or access to the fuel is not normally available.

5. *Reactor control rods:* Rods especially designed or prepared for the control of the reaction rate in a nuclear reactor as defined in paragraph 1 above.

This item includes, in addition to the neutron absorbing part, the support or suspension structures therefor if supplied separately.

6. *Reactor pressure tubes:* Tubes which are especially designed or prepared to contain fuel elements and the primary coolant in a nuclear reactor as defined in paragraph 1 above at an operating pressure in excess of 50 atmospheres.

7. *Zirconium tubes:* Zirconium metal and alloys in the form of tubes or assemblies of tubes, and in quantities exceeding 500 kg especially designed or prepared for use in a nuclear reactor as defined in paragraph 1 above, and in which the relationship of hafnium to zirconium is less than 1:500 parts by weight.

8. *Primary coolant pumps:* Pumps especially designed or prepared for circulating liquid metal as primary coolant for nuclear reactors as defined in paragraph 1 above.

9. *Plants for the reprocessing of irradiated fuel elements,* and equipment especially designed or prepared therefor.

A "plant for the reprocessing of irradiated fuel elements" includes the equipment and components which normally come in direct contact with and directly control the irradiated fuel and the major nuclear material and fission product processing streams. In the present state of technology only two items of equipment are considered to fall within the meaning of the phrase "and equipment especially designed or prepared therefor". These items are:

a) Irradiated fuel element chopping machines: remotely operated equipment especially designed or prepared for use in a reprocessing plant as identified above and intended to cut, chop or shear irradiated nuclear fuel assemblies, bundles or rods; and

b) kriittisyyden kannalta turvalliset säiliöt (esim. pienihalkaisijaiset, rengasmaiset tai laattasäiliöt), jotka on erityisesti suunniteltu tai valmistettu käytettäviksi edellä määritellyssä jälleenkäsittelylaitoksessa ja joiden tarkoituksena on säteilytetyn ydinpolttoaineen liuottaminen sekä jotka kestävät kuumaa, erittäin syövyttävää nestettä ja voidaan ladata ja huoltaa kauko-ohjatusti.

b) Critically safe tanks (e.g. small diameter, annular or slab tanks) especially designed or prepared for use in a reprocessing plant as identified above, intended for dissolution of irradiated nuclear fuel and which are capable of withstanding hot, highly corrosive liquid, and which can be remotely loaded and maintained.

10. *Polttoaine-elementtien valmistuslaitokset*

"Polttoaine-elementtien valmistuslaitokseen" kuuluvat laitteet;

a) jotka yleensä ovat suorassa yhteydessä tai suoraan käsittelevät tai säätävät ydinmateriaalin tuotantoprosessin kulkua;

b) jotka sulkevat ydinmateriaalin kuoreensa.

Edellä mainittuihin toimintoihin tarvittava laitteisto kokonaisuudessaan samoin kuin yksittäiset laitteet johonkin edellä mainituista toiminnoista ja muihin polttoaineen valmistustoimiin, kuten kuoren tai sulkukohdan eheyden tarkastamiseen ja kiinteän polttoaineen pintakäsittelyyn.

10. *Plants for the fabrication of fuel elements*

A "plant for the fabrication of fuel elements" includes the equipment:

a) Which normally comes in direct contact with or directly processes, or controls, the production flow of nuclear material;

b) Which seals the nuclear material within the cladding.

The whole set of items for the foregoing operations as well as individual items intended for any of the foregoing operations, and for other fuel fabrication operations, such as checking the integrity of the cladding or the seal, and the finish treatment to the solid fuel.

11. *Uraani-isotooppien erottamista varten erityisesti suunnitellut tai valmistetut laitteet, analyyttisiä kojeita lukuun ottamatta*

"Uraani-isotooppien erottamista varten erityisesti suunnitellut tai valmistetut laitteet, analyyttisiä kojeita lukuun ottamatta" käsittää jokaisen suurehkon mainitua erottamisprosessia varen erityisesti suunnitellun tai valmistetun laitteen.

11. *Equipment, other than analytical instruments, especially designed or prepared for the separation of isotopes of uranium*

"Equipment, other than analytical instruments, especially designed or prepared for the separation of isotopes of uranium" includes each of the major items of equipment especially designed or prepared for the separation process.

12. *Raskaan veden valmistuslaitokset*

"Raskaan veden valmistuslaitokseen" kuuluvat varsinainen laitos sekä deuteriumin tai sen yhdisteiden rikastamista varten erityisesti suunnitellut tai valmistetut laitteet.

12. *Plants for the production of heavy water*

A "plant for the production of heavy water" includes the plant and equipment specially designed for the enrichment of deuterium or its compounds.

B) *Reaktoreissa käytettävät ei ydinmateriaalit:*

1. *Deuterium ja raskas vesi:* deuterium ja kaikki deuteriumyhdisteet, joissa deuteriumin suhde vetyyn ylittää 1:5000 ja jotka on tarkoitettu käytettäviksi C liitteen A) 1 kohdassa määritellyssä ydinreaktorissa, 200 kg ylittävissä määrissä deuteriumatomeja kunakin 12 kuukauden ajanjaksona.

B) *Non-Nuclear material for reactors:*

1. *Deuterium and heavy water:* Deuterium and any deuterium compound in which the ratio of deuterium to hydrogen exceeds 1:5 000 for use in a nuclear reactor, as defined in paragraph A) 1 of Annex C in quantities exceeding 200 kg of deuterium atoms in any period of 12 months.

2. *Reaktoripuhdas grafiitti:* grafiitti, jonka puhtausaste on parempi kuin 5 miljoonasosaa booriekvivalenttia ja jonka tiheys on suurempi kuin 1,50 g/cm^3, 30 tonnia ylittävissä määrissä kunakin 12 kuukauden ajanjaksona.

2. *Nuclear grade graphite:* Graphite having a purity level better than 5 parts per million boron equivalent and with a density greater than 1.50 grams per cubic centimetre in quantities exceeding 30 metric tons in any period of 12 months.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kananmunien markkinoimismaksusta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallitus ehdottaa kananmunien markkinoimismaksusta annettua lakia muutettavaksi siten, että markkinoimismaksu ei olisi vähennyskelpoinen tuloverotuksessa.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Kananmunien markkinoimismaksusta annetussa laissa (360/76) ei ole erityisiä säännöksiä maksun käsittelemisestä maksuvelvollisen tuloverotuksessa. Yleisten verotusperiaatteiden ja aikaisempien markkinoimismaksulakien nojalla syntyneen verotuskäytännön perusteella on kuitenkin ilmeistä, että maksua olisi pidettävä maatilatalouden tuloverolain (543/67) 4 §:ssä tarkoitettuna tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena vähennyskelpoisena menona. Kananmunien markkinoimismaksun vähennyskelpoisuus tuloverotuksessa heikentäisi huomattavasti lain vaikutusta kananmunien tuotannon supistamiseen. Eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen n:o 59 laiksi vehnän markkinoimismaksusta onkin maksun tuotantoa rajoittavan vaikutuksen tehostamiseksi sisällytetty erityinen säännös, jonka mukaan vehnän markkinoimismaksu ei olisi vähennyskelpoinen tuloverotuksessa. Hallitus katsoo, että myös lakiin kananmunien markkinoimismaksusta tulisi ottaa vastaava säännös. Tämän mukaisesti ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi 26 a §, jonka mukaan kananmunien markkinoimismaksu ei olisi vähennyskelpoinen tuloverotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kananmunien markkinoimismaksusta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 7 päivänä toukokuuta 1976 annettuun lakiin (360/76) kananmunien markkinoimismaksusta uusi näin kuuluva 26 a §:

26 a §.

Kananmunien markkinoimismaksu ei ole tuloverotuksessa vähennyskelpoinen.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Koillis-Atlantin kalastuskomission suositusten voimaansaattamisesta ja laiksi kalastuslain 108 §:n muuttamisesta.

Eduskunta on 13 päivänä huhtikuuta 1976 antanut hyväksymisensä Suomen liittymiseen Lontoossa 24 päivänä tammikuuta 1959 tehtyyn Koillis-Atlantin kalastusyleissopimukseen. Sopimuksen tarkoituksena on turvata Koillis-Atlantin ja sen naapurivesien kalakannan säilyminen sekä kalastuksen järkevä hyväksikäyttö. Yleissopimusta sovelletaan alueeseen, joka käsittää Atlantin valtameren ja Pohjoisen Jäämeren 36. pohjoisen leveysasteen pohjoispuolella sekä 42. läntisen ja 51. itäisen pituusasteen välillä olevat osat lukuunottamatta Itämerta ja Belttejä sekä Välimerta. Sopimusalue on näin ollen kokonaan Suomen aluevesien ulkopuolella.

Yleissopimuksen tarkoitusperien saavuttamiseksi on perustettu Koillis-Atlantin kalastuskomissio. Komission tehtäviin kuuluu sopimuksen 6 artiklan mukaan tarkkailla jatkuvasti yleissopimusalueen kalastustilannetta ja antaa 7 artiklan mukaisia suosituksia kalakantojen säilyttämiseksi ja kalastuksen järkiperäiseksi hyväksikäyttämiseksi. Komission antama suositus on 8 artiklan mukaan sopimusvaltioita sitova, jollei sopimusvaltio esitä suositusta koskevaa vastalausettaan 90 päivän kuluessa suosituksen tiedoksiannosta lukien.

Yleissopimukseen liittyvä valtio sitoutuu 15 artiklan mukaan samanaikaisesti soveltamaan suosituksia, jotka sen liittymishetkellä sitovat kaikkia muita sopimusvaltioita, samoin kuin kaikkia niitä suosituksia, jotka sillä hetkellä sitovat yhtä tai useampaa sopimusvaltiota ja joita siihen liittyvä valtio ei ole liittymistä koskevassa ilmoituksessaan erityisesti ilmoittanut olevansa soveltamatta.

Koillis-Atlantin kalastuskomission yleissopimuksen 7 artiklan nojalla tähän mennessä tekemät suositukset sisältävät määräyksiä muun muassa verkkojen silmistä, sekakalastuksesta, pyydyksiä koskevista rajoituksista, kalojen alimmista mitoista, kalojen pyynnistä teollisiin tarkoituksiin, rauhoitusalueista ja eri kalalajeja koskevista pyyntikiintiöistä sopimusalueen eri osissa. Hallitus katsoo, että tähän mennessä annetut suositukset liittyvät niin kiinteästi kalastukseen ja sen eri tavoin tapahtuvaan säätelyyn, että niiden voimaansaattamisesta voidaan määrätä kalastuslain 108 §:n 2 momentin nojalla annettavalla asetuksella. Sama koskee Lontoossa 5 päivänä huhtikuuta 1946 tehdyn kalaverkkojen silmien ja kalojen kokoa koskevan yleissopimuksen niiden määräysten voimaansaattamista, jotka Koillis-Atlantin kalastusyleissopimuksen 16 artiklan mukaan ovat edelleen voimassa yleissopimuksen tarkoittamana suosituksena.

Mainitun 7 artiklan nojalla voidaan kuitenkin vastaisuudessa antaa myös sen laatuisia suosituksia, kuten artiklan f kohdassa mainitut toimenpiteet meren luonnonvarojen parantamiseksi ja lisäämiseksi, että niitä ei voida saattaa kalastuslain 108 §:n nojalla Suomessa asetuksella voimaan.

Komission tammikuussa 1975 pitämässään kolmannessatoista vuosikokouksessa tekemä 12. suositus sisältää määräykset sopimusvaltioiden velvollisuudesta toimittaa Kansainväliselle merentutkimusneuvostolle pyyntitilastoja. Näitä tilastoja varten tarpeellisten tietojen saaminen edellyttää sellaisen pyyntiä koskevan saalistilaston pitovelvollisuuden asettamista sopimusalueella kalastusta harjoittaville, että sen voimaansaattamisesta ei voida määrätä lakia alemmanasteisella säädöksellä. Samoin komission tarkistetussa toimeenpanosuunnitelmassa edellytetty velvollisuus kalastuspäiväkirjan pitämiseen voidaan määrätä vain lailla. Lakia alemmanasteisella säädöksellä ei voida antaa myöskään yleissopimuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kansainvälistä valvontaa koskevien suositusten toteuttamista tarkoittavia määräyksiä.

Koska komission vahvistamien suositusten voimaansaattaminen Suomen osalta näin muodoin ainakin eräiltä osin edellyttäisi suositusta

koskevaa erillistä lakia ja erillisen lain antaminen kunkin suosituksen osalta olisi käytännössä hankalaa, mikäli niitä hyväksytään vastaisuudessa ehkä useamminkin, hallitus katsoo, että asiasta olisi annettava yleisluontoinen valtuuslaki, jonka nojalla suositusten voimaansaattamisesta määrättäisiin asetuksella. Vastaavanlainen valtuuslaki on annettu 25 päivänä kesäkuuta 1975 Kansainvälisen Itämeren kalastuskomission suositusten voimaansaattamisesta (483/75).

Lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan voidaan asetuksella antaa määräyksiä, jotka koskevat Suomen kansalaisten ja suomalaisten pyyntialusten osalta edellä mainittujen suositusten täytäntöönpanoa ja soveltamista sopimusalueella. Määräykset voivat yleissopimuksen 7 ja 16 artikloiden mukaisesti koskea pyyntivälineitä ja varusteita, aluksissa säilytettävän tai maihin vietävän tai myytäväksi tarjottavan kalan kokoa, rauhoitusaikoja ja rauhoitusalueita, saaliin ja kalastustoiminnan säätelyä sekä toimenpiteitä meren luonnonvarojen parantamiseksi ja lisäämiseksi. Käsillä olevan pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan saattaa voimaan myös komission yleissopimuksen 13 artiklan nojalla antamat, sopimuksen soveltamisen ja sen edellyttämien toimenpiteiden varmistamista tarkoittavat suositukset kansallisesta valvonnasta sopimusvaltioiden alueilla tai kansallisista ja kansainvälisistä valvontatoimenpiteistä aavalla merellä.

Lakiehdotuksen 2 § sisältää määräykset sopimusalueella käytettävässä suomalaisessa pyyntialuksessa saaliista ja kalastustoiminnasta pidettävästä kalastuspäiväkirjasta sekä kalastustoimintaa koskevien tietojen antamisesta. Hallitus pitää kuitenkin tarpeellisena säätää, että tämän pykälän nojalla saadut tiedot, jotka koskevat elinkeinonharjoittajan taloudellista asemaa taikka liike- tai ammattisalaisuutta, on pidettävä salassa eikä niitä saa käyttää yksityiseksi hyödyksi. Tätä tarkoittava säännös on otettu pykälän 2 momentiksi.

Lakiehdotuksen 3 §:ään on otettu säännökset rangaistuksista ja menettämisseuraamuksista.

Koska suositukset voivat sisältää kalastuslain säännöksistä poikkeavia määräyksiä, hallitus on katsonut tarkoituksenmukaiseksi ottaa kalastuslain kansainvälisiä sopimuksia koskevaan 108 §:ään maininnan edellä mainitusta valtuuslaista.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

Koillis-Atlantin kalastuskomission suositusten voimaansaattamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Milloin Suomi on Koillis-Atlantin kalastusyleissopimuksen ( ) mukaan velvollinen saattamaan voimaan Koillis-Atlantin kalastuskomission sanotun sopimuksen 7 artiklan nojalla esittämiä tai 16 artiklan mukaan sopimusvaltioita sitovia suosituksia, voidaan asetuksella antaa mainituissa artikloissa tarkoitetuista toimenpiteistä määräyksiä, jotka Suomen kansalaisten ja suomalaisten pyyntialusten osalta koskevat näiden suositusten täytäntöönpanoa ja soveltamista sopimusalueella.

Asetuksella voidaan saattaa voimaan myös komission yleissopimuksen 13 artiklan nojalla antamat, sopimuksen soveltamisen ja sen edellyttämien toimenpiteiden varmistamista tarkoittavat suositukset kansallisesta valvonnasta sopimusvaltioiden alueilla tai kansallisista ja kansainvälisistä valvontatoimenpiteistä aavalla merellä.

2 §.

Suomalaisella pyyntialuksella, jota käytetään kalastuksen harjoittamiseen 1 §:ssä mainitussa yleissopimuksessa tarkoitetulla sopimusalueella, on saaliista ja kalastustoiminnasta pidettävä kalastuspäiväkirjaa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

3 §.

Edellä 2 §:ssä tarkoitetun aluksen päällikkö on velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriön määräämälle viranomaiselle ne tiedot, jotka ministeriö Koillis-Atlantin kalastuskomission suositusten täytäntöönpanemiseksi katsoo tarpeelliseksi vaatia.

Tämän pykälän nojalla saadut tiedot, jotka koskevat elinkeinon harjoittajan taloudellista asemaa taikka liike- tai ammattisalaisuutta, on pidettävä salassa eikä niitä saa käyttää yksityiseksi hyödyksi. Tietoja saa kuitenkin antaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle, jos se on tarpeen rikoksen selvittämiseksi, sekä muullekin viranomaiselle, jos laissa tai asetuksessa on niin määrätty.

4 §.

Joka rikkoo tai jättää noudattamatta mitä tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa on säädetty, on tuomittava sakkoon tai, milloin asianhaarat ovat erittäin raskauttavat, vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Määräysten vastaisesti pyydetty saalis tai sen arvo sekä luvattomasti käytetty pyydys tai sen arvo on tuomittava menetetyksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Laki

kalastuslain 108 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä syyskuuta 1951 annetun kalastuslain 108 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 25 päivänä kesäkuuta 1975 annetussa laissa (484/75), näin kuuluvaksi:

108 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin kansainvälinen sopimus, johon Suomi on yhtynyt, sitä edellyttää tai kalakannan turvaaminen tai muu siihen verrattava erityinen syy niin vaatii, voidaan asetuksella antaa määräyksiä, jotka koskevat Suomen kansalaisten Suomen aluevesien ulkopuolella harjoittamaa kalastusta tai äyriäisten pyyntiä. Kansainvälisen Itämeren kalastuskomission ja Koillis-Atlantin kalastuskomission suositusten voimaansaattamisesta on säädetty erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi mielisairaslain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Vuonna 1952 annetun mielisairaslain on jo pitkään todettu olevan siinä määrin vanhentunut, että psykiatrisen terveydenhuollon tarkoituksenmukainen kehittäminen sen nojalla ei ole mahdollista. Koska mielisairaslain kokonaan korvaava uusi lainsäädäntö näyttää viivästyvän, on katsottu aiheelliseksi mielisairaslain osittaisella muuttamisella korjata pahimmat lainsäädännölliset epäkohdat.

Mielisairaslain muutosehdotuksella pyritään ensi kädessä lain sovelletusalan laajentamiseen ja sen toiminnallisten säännöksien tarkistamiseen. Laki tulisi koskemaan paitsi mielisairauksia myös muita mielenterveydenhäiriöitä ja niiden ehkäisyä, tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Toiminnallisesti pyritään siirtämään hoidon painopistettä laitoshoidosta avohoidon suuntaan. Tämä tapahtuisi siten, että mielisairaanhoitolaitokset ja mielenterveystoimistot voisivat järjestää yö-, päivä- ja kotisairaanhoitoa sekä ylläpitää asuntola- ja suojatyöpaikkatoimintaa, jotka tärkeinä osina kuuluvat nykyaikaiseen hoitotyöhön.

Vapaaehtoisen hoitoon hakeutumisen lisääntyessä psykiatristen potilaiden kohdalla on pidetty tärkeänä mielisairaslain säännöksien muuttamista siten, että näiden potilaiden asema sairaalaan otettaessa ja sieltä poistettaessa sekä sairaalahoidon aikana olisi mahdollisimman suuressa määrin samanlainen kuin muiden sairaalapotilaiden. Kirjalliseen hakemukseen perustuvasta sairaalaanotosta ehdotetaan kokonaan luovuttavaksi. Otettaessa henkilö tahdostaan riippumatta mielisairaalaan noudatettaisiin tietyn pituista tarkkailuaikaa, jonka kuluessa selvitettäisiin hoitoonottamisedellytysten olemassaolo. Tahdostaan riippumatta mielisairaalaan otettujen ja siellä pidettävien potilaiden oikeusturvaa parannettaisiin muun muassa siten, että potilas voitaisiin pitää sairaalassa uusintatutkimuksitta enintään kuusi kuukautta, minkä jälkeen edellytykset hänen pitämiselleen sairaalassa tahdostaan riippumatta olisi uudelleen selvitettävä. Rikoksesta syytetyn henkilön mielentilan tutkimista ja menettelyä tutkimuksen jälkeen koskevia säännöksiä ehdotetaan niin ikään täydennettäviksi ja selvennettäviksi.

Mielisairaaloiden toiminnan tehostamiseksi ehdotetaan luovuttavaksi kunnallisten mielisairaanhoitolaitoksien perinteellisestä jaosta A- ja B-luokan mielisairaaloihin ja niiden perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden osalta siirryttäväksi yhtenäiseen 50 %:n valtionosuusmäärään.

Lakiehdotuksen kustannukset olisivat noin 0,68 miljoonaa markkaa vuodessa ja aiheutuisivat pääasiallisesti nykyisten B-mielisairaaloiden perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden lisäyksestä. Siirtyminen avohoitomuotojen lisäämiseen mielisairaanhoidossa ohjattaisiin siten, ettei siitä pitemmän ajanjakson puitteissa aiheutuisi valtiolle sanottavaa nettolisäystä kustannuksiin kun samalla mielisairaalapaikat vähenisivät.

Lakiehdotus on suunniteltu saatettavaksi voimaan vuoden 1977 alusta.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykytilanne.

1.1. Nykyinen lainsäädäntö.

Mielisairauksien hoito ja vastustamistyö on järjestetty mielisairaslain (187/52) pohjalta. Maa on jaettu yhdeksääntoista mielisairaanhuoltopiiriin, joissa sijaitsee keskusmielisairaala, niin sanottu A-sairaala. Keskusmielisairaaloissa on yhteensä noin 11 000 sairaansijaa. Lisäksi piirien alueella toimii yksi tai useampia B-luokan mielisairaanhoitolaitoksia pitkäaikaissairaanhoitoa varten. Näillä on lähes poikkeuksetta oma kuntainliittopohjalle rakentuva hallintonsa. Vain muutamia B-sairaaloita ylläpitää mielisairaanhuoltopiirin kuntainliitto.

Vuonna 1965 keskusmielisairaaloihin tai niihin verrattaviin sairaaloihin otettiin kaikkiaan noin 24 000 potilasta. Näistä vasten tahtoaan (niin sanottu M3) otettiin sairaaloihin noin 58 % potilaista. B-sairaaloihin otettujen potilaiden lukumäärä oli vastaavana ajankohtana vajaat 4 000, joista vasten tahtoaan sairaalaan otettujen osuus oli 69 %. Huoltotoimistoihin kirjattiin sanottuna vuonna yhteensä noin 77 000 hoitokäyntiä. Suoritettujen mielentilatutkimusten lukumäärä puolestaan oli 122.

Vuonna 1974 keskusmielisairaaloihin tai niihin rinnastettaviin sairaaloihin otettiin kaikkiaan 37 098 potilasta. B-sairaaloissa vastaava luku oli 3 275. Näistä vasten tahtoaan otettujen määrä oli alentunut sanotussa järjestyksessä 41 ja 63 %:iin. Huoltotoimistokäynnit puolestaan olivat lisääntyneet 351 000:een. Suoritettujen mielentilatutkimuksien määrä oli 213.

1.2. Nykyisen mielisairaanhoitojärjestelmän epäkohtia.

Nykyinen mielisairaslaki aiheuttaa toiminnallisia rajoituksia tarkoituksenmukaisen psykiatrisen terveydenhuollon kehittämiselle. Niinpä voimassa oleva laki koskee lääketieteellisesti katsoen vain rajoitettua osaa psykiatrisen terveydenhuoltotyön kokonaiskentästä. Näin sen vuoksi, että mielisairaus — psykoottiseksi tilaksi käsitettynä — edustaa vain eräiden psykiatriseen terveydenhuoltotyöhön kuuluvien sairauksien ääriastetta. Siten muun muassa sairauksien ennalta ehkäisy, lieväasteisten ja alkavien häiriötilojen hoito ja lääkinnällinen kuntouttaminen eivät tule nykyisessä lainsäädännössä riittävästi esille. Säännökset ovat myös liian sairaalalaitosvaltaisia. Täten mahdollisuudet psykiatristen potilaiden hoidon ja kuntoutuksen tehokkaaseen järjestämiseen, johon kuuluu muun muassa yö- ja päiväsairaanhoito, asuntoloiden ylläpitäminen sekä suojatyöpaikkojen järjestäminen, eivät sisälly mielisairaslakiin. Kuitenkin näiden toimintojen järjestäminen hoitoketjun osaksi on ehdoton edellytys pyrittäessä palauttamaan henkilöitä yhteiskunnan toimiviksi jäseniksi. Myöskään vapaaehtoiseen hoitoon pyrkivien sairaalaan pääsyä ja ottamista ei ole järjestetty tyydyttävästi, vaan tällaiset sairaat on tarpeettomasti asetettu poikkeavaan asemaan muihin sairaisiin nähden sekä ovat hoidon aikana eräiden nykyaikaan huonosti soveltuvien rajoituksien alaisina.

Vastoin tahtoa tapahtuvat sairaalaanotot on säännelty väljästi ja siten heikennetty potilaiden oikeusturvaa ja hoitomahdollisuuksia. Sama koskee myös sairaalasta poistamista.

Mielisairaaloiden hallinnon kannalta sairaaloiden luokittelu eriarvoisiksi ryhmiksi on osoittautunut haitalliseksi etenkin B-mielisairaaloiden toiminnalle. Monessa tapauksessa tällaista sairaalaa ylläpitää huoltopiirin alueella toimiva kuntainliitto, jonka jäsenkunnat eivät ole samat kuin huoltopiirin kuntainliitossa. Kun B-sairaaloissa hoidettava potilasaineisto on lainsäädännössä pyritty määrittelemään, on hoitopaikkojen käyttäminen kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla muodostunut vaikeaksi. Vaikeuksia on lisännyt myös valtionapusäännösten erilaisuus eri mielisairaaloiden kohdalla, mikä omalta osaltaan on haitannut yhteistoimintaa lähellä toisiaankin sijaitsevien laitoksien välillä.

2. Esityksen valmistelu.

Mielisairaanhoitoa koskevien säännösten tarkistamista on valmisteltu kauan. Valtioneuvosto asetti jo 21 päivänä heinäkuuta 1960 komitean suorittamaan sanottua tehtävää. Tämän mielisairaslain tarkistuskomitean ehdotus mielenterveyslaiksi ja laiksi oikeudenkäymiskaaren

muuttamisesta valmistui 18 päivänä helmikuuta 1964 (komiteanmietintö 1964: B 9). Kun samanaikaisesti kuitenkin oli vireillä sairaalahallinnon kokonaisuudistus, ei komiteanmietinnön johdosta sellaisenaan ryhdytty jatkotoimenpiteisiin. Kunnallisen yhteistoiminnan järjestysmuotokomitean tekemän sairaalahallinnon uudistamista koskevan ehdotuksen (komiteanmietintö 1970: A 6) pohjalta on valmisteltu ehdotusta sairaanhoitolaiksi. Mainitulla lailla kumottaisiin muun ohella mielisairaslaki. Sairaanhoitolaki sääntelisi pääasiassa sairaanhoitohallinnon järjestysmuotoa eikä se sisältäisi yksittäiseen henkilöön kohdistuvia toimenpiteitä, jollaiset tulisivat kysymykseen muun muassa psyykkisesti sairaiden kohdalla. Tämän vuoksi ja kun mielisairaslaki on toiminnallisiltakin säännöksiltään pahasti vanhentunut, on rinnan sairaanhoitolain valmistelun kanssa myös valmisteltu ehdotusta laiksi psykiatrisesta sairaanhoidosta, joka korvaisi mielisairaslain toiminnalliset säännökset.

Sairaanhoitolaki ja laki psykiatrisesta sairaanhoidosta liittyvät läheisesti yhteen ja tarkoituksena on ollut, että hallitus antaisi niitä koskevat esitykset samanaikaisesti. Näyttää kuitenkin siltä, että esitysten antaminen viivästyy eri syiden takia. Lisäksi sairaanhoitolakiehdotus sisältää niin perusteellisia muutoksia sairaalahallintoon, että laki voitaneen saattaa voimaan aikaisintaan kahden vuoden kuluttua siitä, kun se on säädetty. Mielisairaslain epäkohdat ovat kuitenkin niin huomattavia, ettei niiden korjaamisessa voida jäädä odottamaan sairaalahallinnon kokonaisuudistuksen toteutumista. Sen vuoksi on pidetty aiheellisena antaa erillinen esitys mielisairaslain osittaisesta muuttamisesta.

Tämä lakiehdotus sisältää pääkohdat niistä periaatteista, jotka täydessä laajuudessa toteutuisivat lailla psykiatrisesta sairaanhoidosta. Pyrittäessä rajoittamaan muutoksen laajuutta on tarkoituksellisesti edelleen pääosittain käytetty aikaisemman lain käsitteistöä ja terminologiaa, joka tosin sinänsä lain nimikettä myöten vaatisi nykyaikaistamista. Muutosehdotusten pääpaino on toiminnallisten ja sairaanhoidollisten säännöksien uusimisessa siten, että tarpeelliset hoitoa koskevat uudistukset voidaan toimeenpanna lain puitteissa. Tämän ohessa ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi mielisairaslain eräitä valtionosuutta koskevia säännöksiä sekä suoritettavaksi eräitä vähäisempiä välttämättömiä terminologisia tarkistuksia.

3. Esityksen pääperiaatteet.

Ehdotuksen pääasiallisena tarkoituksena on laventaa mielisairaslain sovellutusalaa siten, että kaikki nykyaikaisen psykiatrian hoitokeinot voitaisiin sisällyttää lain piiriin. Tärkeänä on pidetty laitosvaltaisuuden vähentämistä ja hoitokeinojen monipuolistamista. Täten lain sovellutusalan piiriin ehdotetaan mielisairauksien ohella myös lievempiasteisia mielenterveydenhäiriöitä. Ehdotuksen mukaan mielisairaanhoitoon kuuluisi siten mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisy sekä sairastuneiden tutkimus, hoito ja kuntoutus.

Jotta laitosvaltaisuutta voitaisiin vähentää ja mielenterveydenhuollon painopistettä siirtää avohoidon suuntaan, ehdotetaan, että mielisairaanhoitolaitokset ja mielenterveystoimistot voisivat muun muassa järjestää yö-, päivä- ja kotisairaanhoitoa sekä asuntolatoimintaa ja suojatyöpaikkojen ylläpitoa, joihin nykyinen laki ei anna mahdollisuuksia.

Ehdotuksen mukaan luovuttaisiin myös mielisairaaloiden jaosta A- ja B-luokan laitoksiin. Tavoitteena on pyrkiä aktivoimaan nykyisten B-mielisairaanhoitolaitoksien toiminta siten, että alueellisesti edullisesti sijaitsevat laitokset voitaisiin entistä laajemmin muuttaa myös akuuttisempia psykiatrisia potilaita vastaanottaviksi ja hoitaviksi sairaaloiksi, mihin suuntaan selvää kehitystä jo on tapahtumassa. Huoltopiirin sisällä voitaisiin hoito porrastaa alueen vaatimusten mukaan ja liittää nykyiset B-sairaalat sairaanhoitoon valtakunnallisessa suunnitteluohjeessa mainitulla vastuualueella. Kuntien mielisairaalapaikkojen lukumäärät voitaisiin täten vahvistaa huoltopiirin sairaaloiden kokonaispaikkojen puitteissa.

Vapaaehtoiseen hoitoon hakeutumisen lisääntyessä on aiheellista saattaa psyykkisistä sairauksista kärsivät potilaat mahdollisimman laajasti samanveroiseen asemaan muihin sairaisiin nähden. Nykyisessä mielisairaslaissa edellytetystä kirjalliseen hakemukseen perustuvasta sairaalaanottomenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan. Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivä potilas otettaisiin mielisairaanhoitolaitokseen kuten muuhunkin sairaalaan lääkärin tutkimukseen perustuvan lähetteen nojalla. Laitoksesta poistamisen ja hoidon antamisen suhteen tällaisen potilaan asema olisi niin ikään tavallisen sairaalapotilaan kaltainen.

Potilaan oikeusturvan tehostamiseksi ehdotetaan tarkistettaviksi ja tiukennettaviksi niitä

edellytyksiä, joilla henkilö voidaan tahdostaan riippumatta ottaa mielisairaalaan hoidettavaksi. Näiden edellytysten selvittämiseksi henkilö otettaisiin alustavan lääkärinlausunnon nojalla, joka lausunto ei saisi olla kymmentä päivää vanhempi, ensin sairaalaan tarkkailtavaksi enintään viiden päivän ajaksi, minkä jälkeen vasta varsinainen päätös sairaalaan hoidettavaksi ottamisesta tehtäisiin. Ilman uutta tutkimusta potilasta voitaisiin tahdostaan riippumatta pitää sairaalassa enintään kuusi kuukautta. Sen jälkeen olisi sairaalassa pitämisen edellytykset uudelleen selvitettävä sekä nimenomainen päätös sairaalassa edelleen pitämisestä tehtävä, mikäli selvitys sitä edellyttää. Sairaalaan ottamista ja siellä pitämistä koskeva kirjallinen päätös annettaisiin tiedoksi asianomaiselle henkilölle tai hänen holhoojalleen taikka muulle hänen etujensa valvojalle ja päätökseen voitaisiin hakea muutosta.

Rikoksesta syytetyn mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otetun henkilön asemaa ehdotetaan parannettavaksi asettamalla määräaika, jonka kuluessa tutkiminen olisi suoritettava. Samoin pyritään turvaamaan mielentilatutkimuksessa olleelle mahdollisuus hänen sen hetkisen tilansa edellyttämään hoitoon.

Mielisairaalan oikeutta tarkastaa ja pidättää potilaiden posti- ja muita lähetyksiä rajoitettaisiin koskemaan vain potilaille saapuvia lähetyksiä silloin, kun se esimerkiksi turvallisuussyistä on välttämätöntä, tai jos epäiltäisiin potilaan sairaalan ulkopuolelta saavan päihdyttävään tarkoitukseen käytettäviä aineita. Eräissä tapauksissa voitaisiin rikoksesta syytetyn potilaan lähetykset toimittaa syyttäjäviranomaisille.

Nykyisin mielentilatutkimukseen määrätty henkilö toimitetaan tutkimuksen suorittamispaikkaan, yleensä sairaalaan, valtion kustannuksella. Sen sijaan vapaana oleva potilas joutuu tutkimuksen päätyttyä itse kustantamaan kotimatkansa. Usein tällaisten henkilöiden mielentilatutkimus suoritetaan varsin kaukana hänen kotiseudultaan eikä heillä kaikissa tapauksissa ole varaa matkan kustantamiseen. Jotta vältyttäisiin tällaisilta tilanteilta, ehdotetaan että mielentilan tutkimusta varten mielisairaalalaitokseen tahdostaan riippumatta otetulle henkilölle, joka tutkimuksen perusteella ei ole hoidon tarpeessa, järjestettäisiin sairaalan toimesta tai kustannuksella kuljetus takaisin kotipaikkakunnalle.

Mahdollisimman laajamittaisen yhteistoiminnan aikaansaaminen esimerkiksi tilojen ja laitteiden sekä henkilökunnan käytössä eri tyyppisten sairaanhoitolaitosten välillä edellyttää samanlaista valtionosuusjärjestelmää. Tällä hetkellä A-luokan mielisairaanhoitolaitoksen perustamiskustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 50 % ja B-luokan laitokselle 25 %. Tämä ero aiheuttaa runsaasti ylimääräistä työtä sekä on ristiriidassa valtionosuusjärjestelmien yhdenmukaistamispyrkimysten kanssa. Sen vuoksi ehdotetaan luovuttavaksi erilaisesta asteikosta ja siirryttäväksi 50-prosenttiseen valtionosuuteen kaikkien kunnallisten mielisairaanhoitolaitoksien perustamiskustannusten osalta.

4. Kustannukset.

Esityksen sisältämistä muutosehdotuksista erityisesti mielisairaalalain sovellutusalan laajennus, painopisteen siirtäminen laitoshoidosta avohoitoon, perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden yhdenmukaistaminen, eräiden mielentilatutkimuspotilaiden kotimatkakustannusten korvaaminen sekä vieraan maan kansalaiselle annettavan mielisairaanhoidon kustannusten suorittaminen kokonaan valtion varoista ovat sellaisia, joilla on kustannusvaikutuksia.

Mitä ensinnäkin ehdotukseen sovellutusalan laajentamisesta tulee niin mielenterveydenhäiriöiden ehkäisyn, hoidon ja kuntoutuksen ottaminen mielisairaanhoitolaitosten sekä mielenterveystoimistojen toimialaan aiheuttaa lähinnä henkilökunnan lisäyksistä johtuen lisäkustannuksia mielenterveystyössä sekä kunnille että valtiolle. Missä määrin näin tapahtuu, riippuu vuosittain annettavista sairaanhoitolaitosten toiminnan järjestämistä koskevista valtakunnallisista suunnitelmista, joissa muun muassa henkilökunnan lisäykset määritellään, sekä niihin rakentuvista keskussairaalapiirikohtaisista toimintasuunnitelmista sekä viime kädessä vuotuisista valtion tulo- ja menoarvioista. Pitemmällä tähtäimellä näiden toimintojen tehostamisen voidaan kuitenkin arvioida vähentävän mielisairaanhoidon kustannuksia tai ainakin hidastavan niiden nousua, sillä mitä aikaisemmassa vaiheessa alkavia psyykkisiä häiriötiloja potevat henkilöt saadaan hoidon piiriin, sitä lyhyemmäksi muodostuu hoitoaika ja sitä vähemmän joudutaan turvautumaan avohoitoa kalliimpaan laitoshoitoon. Lisäksi kuntoutus-

toiminnan, mukaan luettuna suojatyötoiminta ja asuntolatoiminta, saattaminen lain piiriin merkitsee pitkällä tähtäimellä sitä, että nykyistä suuremmassa määrin voidaan mielisairauksia ja mielenterveyshäiriöitä poteneita palauttaa yhteiskunnan toimiviksi jäseniksi ja siten vähentää muun ohella kroonikkojen lukumäärää ja helpottaa painetta laitoshoidon suhteen. Kuntoutuksella ja suojatyöllä on siten merkitystä myös työvoimapolitiikan kannalta. Selvitettäessä sairaalalaitosluontoisen hoidon tarvetta näyttävät useiden maiden kokemukset viittaavan siihen, että mielisairaalapaikkojen kokonaistarve on huomattavasti Suomen nykyisiä lukuja matalampi. Arviot mielisairaspaikkojen tosiallisen määrän tarpeesta vaihtelevat Suomessa maan eri puolilla, mutta koko maassa on arvioitu tultavan toimeen noin 2.7—3.0 ‰:n kokonaissairaansijamäärällä. Edellyttäen, että mielenterveystyötä kehitetään tämän lakiehdotuksen suuntaisesti, voidaan vuoteen 1985 mennessä arvioida saavutettavan noin 3.5 ‰:n sairaansijamäärä, joka merkitsee noin 2 300 sairaansijan vähennystä nykyiseen. Jos tämä 2 300 sairaansijan vähennys voitaisiin sellaisenaan laskea säästöksi, merkitsisi se vuoden 1974 keskimääräisten hoitopäiväkustannusten mukaan (66 mk sairaansijaa kohden) arvioituna noin 52 miljoonan markan käyttömenojen säästöä. Pääasiallinen säästö syntyy kuitenkin vastaavan sairaansijamäärän edellyttämän henkilökuntamäärän kasvun estyessä sekä niiden pääomamenojen välttämisenä, jotka aiheutuisivat kyseistä sairaansijamäärää vastaavien vanhojen, epäkäytännöllisten ja peruskorjauksen tarpeessa olevien sairaalarakennusten uudistamisesta. Viisivuotiskaudelle 1976—1981 kuntainliitot ovat esittäneet noin 200 miljoonan markan kokonaispääomakustannuksia uudis- ja perusparannuskohteisiin. Valtakunnallisten suunnitelmien puitteissa voidaan näistä nykyisten suunnitelmien mukaan toteuttaa noin 40 %. Lainsäädännön uudistamisen aiheuttamilla toimenpiteillä voidaan arvioida, että noin 30 % edellä mainituista pääomamenoista voidaan välttää ja ohjata avohoitotoimintojen kehittämiseen.

Kustannuksien vertailemiseksi voidaan asuntolatyyppisen avohoidon toimintoihin liitettävän palvelumuodon edullisuudesta konkreettisena esimerkkinä käyttää tilannetta Helsingin kaupungissa. Hesperian sairaalan keskimääräiset menot sairaansijaa kohti vuonna 1974 olivat 127,56 markkaa, kun sitä vastoin vastaavat menot kaupungin psykiatristen potilaiden asuntoloissa olivat vain 13,60 markkaa päivää kohti. Erityisen merkityksellistä tällainen vertailu on sen vuoksi, että avohoidon toimintojen kehittymisen estyttyä lainsäädännön jälkeenjääneisyyden vuoksi sairaalatyyppiseen hoitoon on jouduttu sijoittamaan huomattava määrä henkilöitä, jotka voitaisiin hoitaa edullisemmissa ja hoidon kannalta tarkoituksenmukaisemmissa avohoitomuodoissa.

Avohoidon kustannuslisäykset merkitsevät pääsääntöisesti mielisairaaloiden käyttökustannusten vähentymistä. Lisäksi ainakin pitkällä tähtäimellä voidaan välttää tai vähentää mielisairaaloiden sairaansijojen lisäämistä ja siten vähentää perustamiskustannuksia.

Ehdotetun B-sairaalan perustamiskustannuksiin myönnettävän valtionosuuden määrän korottamisesta aiheutuvat kustannusvaikutukset ovat suhteellisen luotettavasti arvioitavissa tämän vuosikymmenen loppuun asti.

Viimeiseltä kymmeneltä vuodelta käytettävissä olevin tilinpäätöstietojen mukaan on B-mielisairaaloiden perustamiskustannuksiin suoritettu vuosittain valtionosuutta, jonka suuruus on vaihdellut 4,29 miljoonasta markasta (vuonna 1967) 0,48 miljoonaan markkaan (vuonna 1971). Keskimäärin valtionosuuden suuruus on sanottuna aikana ollut noin 1,85 miljoonaa markkaa vuodessa. Vuosia 1976—1980 käsittelevän sairaanhoitolaitosten toimintaa koskevan valtakunnallisen suunnitelman mukaan olisivat B-sairaaloiden perustamiskustannukset sanottuna aikana kiintein hinnoin vuoden 1975 keskihintatasoon arvioituna (rakennuskustannusindeksi 256) kaikkiaan noin 13,3 miljoonaa markkaa. Voimassa olevien säännöksien mukaan olisi siihen suoritettava valtionosuus sanottuna viisivuotiskautena yhteensä noin 3,4 miljoonaa markkaa eli keskimäärin vuodessa noin 0,68 miljoonaa markkaa. Jos valtionosuus ehdotuksen mukaan kaksinkertaistettaisiin, olisi siten valtiolle aiheutuva kustannuslisäys ja vastaavasti kuntasektorin vähennys puheena olevana viisivuotiskautena sanottu määrä eli noin 3,4 miljoonaa markkaa ja vuosittain lisäkustannukset keskimäärin siis noin 0,68 miljoonaa markkaa. Osa näistä hankkeista, joiden pohjalta sanottuihin arvioihin on päädytty, on ilmeisesti kuitenkin sellaisia, että niistä aiheutuvia kustannuksia on kuntien ja

kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) kaikilta osin tapahtuvan voimaantulon jälkeen pidettävä käyttökustannuksina. Kun viimeksi mainittuihin jo suoritetaan niin A- kuin B-sairaaloillekin sama kuntien yleiseen kantokykyluokitukseen perustuva valtionosuus 39—70 %:n asteikon puitteissa, muodostunee ehdotetun muutoksen aiheuttama kustannuslisäys valtiolle kuitenkin edellä mainittua pienemmäksi.

Myös mielentilatutkimuksessa olleiden potilaiden kotimatkojen korvaaminen lisää valtion kustannuksia. Tällaisia potilaita on kuitenkin vuosittain vain noin 30. Heidän keskimääräisiksi matkakustannuksikseen muodostuu näin ollen vuosittain enintään noin 5 000 markkaa. Periaatteessa valtion tulisi kokonaisuudessaan korvata tällaiset kustannukset. Tämä aiheuttaisi kuitenkin uuden tilitys- ja korvausjärjestelmän käyttöön ottamisen valtion ja kunnallisten sairaaloiden välillä. Jotta vältyttäisiin siten syntyvältä lisätyöltä onkin ehdotuksessa, aiheutuvien kokonaiskustannusten vähäisyys huomioon ottaen, päädytty siihen, että matkakustannukset katsottaisiin kuuluvan valtionosuuteen oikeuttaviin käyttökustannuksiin. Kun osa tutkimuksista suoritetaan valtion omissa sairaaloissa, jäisi valtaosa kustannuslisäyksestä joka tapauksessa valtion kannettavaksi.

Vieraan maan kansalaisille annettavan mielisairaanhoidon kustannukset ehdotetaan kokonaan suoritettaviksi valtion varoista ja kunnallisten laitosten ylläpitäjät vapautettaviksi tästä rasituksesta kuten muun sairaanhoidon osalta jo on tapahtunut. Tapauksia lienee vuosittain vain muutamia ja koska valtio jo on näidenkin osalta suorittanut valtionosuutta, ovat lisäkustannukset vähäiset.

Siirtyminen lakiehdotuksen mukaisiin avohoitoa suosiviin hoitomenetelmiin voidaan järjestää valtakunnallisten sairaanhoitosuunnitelmien avulla tapahtuvaksi vaiheittain siten, että alkuvuosina uusia toimintamuotoja perustetaan asteettain. Kun toisaalta otetaan huomioon se kustannussäästö, joka saavutetaan vähentyneiden sairaalapaikkojen muodossa ja jonka vaikutus pitemmällä aikavälillä kasvaa vuoteen 1985 mennessä arviolta 52 miljoonaan markkaan vuodessa käyttökustannuksien osalta, voidaan siirtyminen hoitaa sanotun ajanjakson puitteissa ilman että valtion nettokustannukset sanottavasti kasvavat. Suoranaisia lisäkustannuksia lakiehdotuksesta aiheutuisi siten ehdotetun B-mielisairaaloiden valtionosuusmäärän lisäyksestä, jonka suuruuden arvioidaan olevan 0,68 miljoonaa markkaa vuodessa. Sen lisäksi tulisivat mielentilatutkimuksessa olleiden potilaiden matkakustannukset ja valtion kustannuksella vieraan maan kansalaisille annettavan mielisairaanhoidon kustannukset, jotka yhteensä lienevät vain muutamia kymmeniä tuhansia markkoja vuodessa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.

Eräitä mielisairaslain säännöksiä on ehdotettu muutettavaksi eduskunnalle 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa hallituksen esityksessä eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakien muuttamisesta sekä laiksi eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virkojen ja toimien täyttämisestä (64/76 vp.). Tähän esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa on ehdotettu muutettavaksi nyt kumottavaksi ehdotettu 29 ja 31 § sekä nyt muutettavaksi ehdotettu 6, 28 ja 38 §. Jos mainittu lakiehdotus hyväksytään ennen tätä lakiehdotusta, olisi nyt ehdotettavan lain johtolauseessa otettava huomioon kyseiset muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Voimassa oleva mielisairaslaki on soveltamisalaltaan suppea, sillä se koskee ainoastaan mielisairauksia, jotka edustavat vain psykiatristen sairauksien ääriastetta. Kun muiden häiriötilojen osuus psykiatrisen terveydenhuollon toiminnassa jatkuvasti lisääntyy, ehdotetaan lain soveltamisalaa laajennettavaksi koskemaan myös muita mielenterveyshäiriöitä. Viimeksi mainitulla käsitteellä tarkoitetaan lakiehdotuksessa kaikkia lieväasteisia ja alkavia häiriötiloja, jotka tähän asti ovat jääneet mielisairaslain ulkopuolelle. Mielisairaanhoito käsit-

täisi siten mielisairauksien ja muiden mielenterveyshäiriöiden ehkäisyn sekä sairastuneiden tutkimisen, hoidon ja kuntoutuksen. Täten voitaisiin tasapuolisesti kehittää ja toteuttaa kaikkia niitä toimintoja, jotka muodostavat psykiatrisen terveydenhuoltotyön kokonaisuuden.

Kuntainliittojen kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 6 b §:n nojalla laatimiin toimintasuunnitelmiin sairaanhoidon järjestämisestä piirinsä alueella sisältyisivät tarkemmat selvitykset siitä, miten tässä pykälässä tarkoitettu mielisairauksien ja mielenterveydenhäiriöiden ehkäisy-, hoito- ja kuntoutustoiminta kulloinkin järjestetään tapahtuvaksi lain 6 a §:n valtakunnallisen suunnitelman puitteissa.

4 §. Aikaisempi nimitys huoltotoimisto ehdotetaan tässä pykälässä samoin kuin lain muissakin kohdissa korvattavaksi jo nykyisin yleisesti käytettävällä nimikkeellä mielenterveystoimisto, joka myös paremmin kuvaa toimiston tehtäviä. Huoltopiirissä saattaa olla useampiakin mielenterveystoimistoja, joilla on oma toiminta-alueensa.

Jollei huoltopiirissä ole erityistä huoltopiirin johtavan lääkärin virkaa on keskusmielisairaalan ylilääkärin lain mukaan tullut hoitaa johtavan lääkärin tehtäviä oman virkansa ohessa. Sairaaloiden hallintotehtävien lisääntyessä tämä on usein kohdannut vaikeuksia, minkä vuoksi ehdotetaan, että kuntainliiton liittovaltuusto tai, jos huoltopiirin muodostaa vain yksi kunta, asianomainen kunnallisvaltuusto voisi huoltopiirin ylilääkäreistä määrätä kenet tahansa sanottuun tehtävään. Huoltopiirin johtavan lääkärin toimikausi olisi tällöin sama kuin valtuuston eli neljä vuotta kerrallaan.

Psykiatrista opetusta koskevan pykälän säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että mainitun opetuksen järjestämisestä voisivat sopia keskenään asianomainen kuntainliitto ja koulutuksesta huolehtiva korkeakoulu tai muu viranomainen. Jollei sopimusta saataisi aikaan ja opetuksen järjestäminen olisi välttämätöntä, voisi valtioneuvosto määrätä opetustoiminnasta sekä siitä suoritettavasta korvauksesta.

5 §. Erilaisia mielisairaalatyyppejä ja -laitoksia käsittävästä luettelosta on tarpeettomana poistettu maininta kunnallisista ja yksityisistä hoitokodeista, jollaisia ei ole toiminnassa. Eräiden stilististen tarkistuksien lisäksi on selvyyden vuoksi todettu, että kunnallisten sairaalain mielisairauksien hoitoon tarkoitettujen erikoisalojen osastojen toimintaan, sikäli kuin on kysymys potilaiden ottamisesta, mielisairaanhoidon antamisesta ja sairaalasta poistamisesta, noudatetaan mielisairaslain säännöksiä, jollei nimenomaan ole muuta säädetty.

6 §. Mielisairaanhoitolaitosten nykyiset toimintamuodot ovat laitosvaltaisia ja puutteellisia. Jotta nykyaikaisen psykiatrian menetelmät kaikessa laajuudessaan voitaisiin ottaa käyttöön, ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan mielisairaanhoitolaitos voisi järjestää yö-, päivä- ja kotisairaanhoitoa sekä ylläpitää asuntola- ja suojatyöpaikkatoimintaa. Sanotut toiminnat voitaisiin järjestää joko itse laitoksen yhteyteen tai siitä erilleen. Ehdotettu uusi säännös on laadittu väljäksi mainitsemalla toimintamuotoja esimerkinomaisesti. Täten on mahdollista joustavasti ottaa huomioon alueelliset ja paikalliset erot sekä psykiatrian hoitomenetelmissä tapahtuva kehitys. Yksityiskohtaisemmin toimintamuodot määriteltäisiin 3 momentin mukaan kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 6 a §:ssä tarkoitetussa valtakunnallisessa sairaanhoitosuunnitelmassa ja lain 6 b §:ssä tarkoitetuissa kuntainliittojen sairaanhoidon järjestämistä koskevissa toimintasuunnitelmissa, jotka eivät kuitenkaan koskisi yksityisiä mielisairaaloita eikä kunnalliskotien mielisairasosastoja. Mainituissa suunnitelmissa mielisairaanhuoltopiirit voisivat itse harkita olosuhteisiinsa parhaiten soveltuvien toimintamuotojen toteuttamisen.

7 §. Voimassa olevaan lakiin sisältyvä maininta mielisairaanhoitokotien toiminnasta on tarpeettomana poistettu. Selvyyden vuoksi on tässä kohdassa nimenomaan todettu, että kunnalliskodin mielisairasosaston valvonta kuuluu asianomaisen terveyskeskuksen lääkärille, mikä noudattaa nykyistä käytäntöä. Pykälän muut tarkistukset ovat yksinomaan terminologisia.

8 §. Voimassa olevan mielisairaslain mukaan valtioneuvoston on vahvistettava se määrä sairaansijoja, joita kullakin huoltopiirin kunnalla on oltava keskusmielisairaalassa. Lain voimassaoloaikana tapahtunut kehitys on kuitenkin aiheuttanut sen, että säännöksen merkitys tässä muodossa on vähentynyt, koska toisaalta mielisairaalapaikkoja maassamme nyttemmin on riittävästi ja toisaalta A-mielisairaaloiden (keskusmielisairaalat) ja B-mielisairaaloiden erot ovat tasoittuneet siten, että viimeksi mainittujen sekä hoito- että henkilökuntaresurssit ovat parantuneet mahdollistaen lisääntyvässä määrin samanlaisen potilasaineiston hoitoon ottamista kuin keskusmielisairaaloissa. Näin ollen ei enää olisi tärkeää vahvistaa kunnille tiettyä

minimimäärää keskussairaalapaikkoja, vaan kehitystä voitaisiin ohjata ja eroavaisuuksia tasoittaa maan eri osissa kokonaispaikkamäärien puitteissa. Tämä edellyttäisi, ettei keskusmielisairaalapaikkoja käsiteltäisi omana ryhmänään vaan huoltopiirin kaikki mielisairaalapaikat otettaisiin tasavertaisina huomioon paikkamääriä vahvistettaessa. Ehdotuksen mukaan kunnilla siten vastaisuudessa tulisi huoltopiirin mielisairaaloissa olla lääkintöhallituksen vahvistama määrä sairaalapaikkoja sairaaloiden luonnetta erottelematta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toteutettavien tehtävien ja toimivallan siirtojen mukaisesti toimivalta tältä osin näin ollen siirrettäisiin valtioneuvostolta lääkintöhallitukselle. Vahvistusmenettely ja mahdollisuus myöntää erikoistilanteissa poikkeuksia olisi muutoin sama kuin aikaisemmin.

9 §. Kunnan velvollisuus huolehtia siitä, että mielisairaille tai mielenterveydenhäiriöitä poteville henkilöille järjestetään hoitoa, säilyisi ennallaan. Säännöksiä täsmennettäisiin kuitenkin siten, että kunnallisessa mielisairaanhoitolaitoksessa järjestettäisiin ensisijaisesti hoitoa henkilöille, joilla on väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka kunnassa tai kuntainliiton jäsenkunnassa. Kiireellisissä tapauksissa voitaisiin hoidon tarpeessa oleva henkilö kuitenkin edellä sanotusta huolimatta ottaa laitokseen hoidettavaksi. Tämä vastaa nykyistä käytäntöä. Samoin voitaisiin tutkimusta ja tilapäistä hoitoa varten henkilö ottaa mielisairaanhoitolaitokseen henkilön kotipaikasta riippumatta. Edellä sanotusta pääsäännöstä voitaisiin poiketa myös silloin, kun hoidon jatkuvuus sitä potilaan kannalta edellyttäisi. Kunnallinen mielisairaanhoitolaitos olisi edelleenkin velvollinen täyttä korvausta vastaan huolehtimaan myös valtion vastattavaksi yleensä kuuluvien potilaiden hoidosta tai tutkimuksesta.

10 §. Painopisteen siirtäminen mielenterveystyössä yhtäältä sairauksien hoidosta sairauksien ehkäisyyn ja toisaalta mielisairaanhoidon sisällä laitoshoidosta avohoitoon edellyttää mielenterveystoimiston toimintamahdollisuuksien laajentamista. Sen vuoksi ehdotetaan, että mielenterveystoimistot voisivat harjoittaa mahdollisimman monipuolista psykiatrista avohoito- ja kuntoutustoimintaa kuten yö-, päivä- ja kotisairaanhoitoa, sekä asuntolatoimintaa. Lasten ja nuorison mielenterveyspalvelusten kehittämiseen kiinnitetään erityisesti huomiota. Toimintamuodot määriteltäisiin tarkemmin valtakunnallisessa suunnitelmassa ja niiden toteutuksesta sisältyisi selvitys keskussairaalapiirikohtaisiin toimintasuunnitelmiin.

Mielenterveystoimistojen samoin kuin myös 5 §:ssä mainittujen mielisairaanhoitolaitoksien kuntoutustoiminta suunniteltaisiin ja toteutettaisiin mahdollisimman suuressa määrin yhteistoiminnassa muiden vajaakuntoisten kuntoutustoiminnan kanssa siten, että voitaisiin käyttää yhteisiä organisaatioita ja toimintamuotoja milloin siihen on edellytyksiä. Täten olisi esimerkiksi lähivuosina laajenevaa invaliidihuoltolakiin perustuvaa suojatyöpaikkatoimintaa käytettävä hyväksi myös psykiatrisia potilaita varten niissä tapauksissa, jolloin potilaiden kunto antaa siihen mahdollisuuden. Nivellyttämällä psykiatristen potilaiden kuntoutus laajimpiin kuntoutussuunnitelmiin ja välttämällä tarpeetonta päällekkäistoimintaa saavutettaisiin sekä toiminnallisia että taloudellisia etuja, joskin psykiatristen potilaiden osalta tietyssä laajuudessa aina joudutaan turvautumaan erikoisratkaisuihin ja erillisiin kuntoutusjärjestelyihin.

12 ja 13 §. Muutokset ovat yksinomaan terminologisia.

16 §. Omasta tahdostaan psykiatriseen hoitoon hakeutuvien osuus on viime vuosina kasvanut. Voimassa olevat mielisairaslain sairaalaan ottamista koskevat säännökset edellyttävät vapaaehtoisestikin hoitoon pyrkivältä kirjallista hakemusta. Tämä asettaa mielisairaalaan pyrkivät potilaat aiheettomasti eriarvoiseen asemaan muuhun sairaalahoitoon pyrkiviin potilaisiin nähden. Kun hakemusmenettelyllä ei saavuteta mitään käytännöllistä hyötyä, ehdotetaan siitä luovuttavaksi. Mielisairaalaan hoidettavaksi pyrkivä potilas otettaisiin siten sairaalaan lääkärin tutkimukseen perustuvan lähetteen nojalla. Menettely olisi tältä osin pääsääntöisesti sama kuin muihinkin sairaaloihin pyrittäessä. Lähetettä ei kuitenkaan vaadittaisi kiireellisen sairaalahoidon tarpeessa olevalta. Lisäksi on jätetty mahdollisuus asetuksella tarvittaessa säätää poikettavaksi lähetettäkin koskevasta vaatimuksesta.

16 a §. Edellytykset henkilön ottamiselle tahdostaan riippumatta mielisairaalaan hoidettavaksi ehdotetaan tarkistettaviksi ja sairaalaanottomenettely muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan voidaan henkilö ottaa tahdostaan riippumatta sairaalaan, mikäli hänen käytöksestään tai muista seikoista käy ilmi, että hän on mielisairautensa vuoksi välittömän mielisairaanhoidon tarpeessa tai erityisen vahingollinen itselleen tai

muille. Kumpikin mainituista kriteereistä muodostaisi sellaisenaan erikseen perusteen sairaalaanottamiselle, niiden molempien olemassaoloa samanaikaisesti ei siten vaadittaisi.

Kysymys siitä, milloin henkilö mielisairautensa vuoksi on välittömän mielisairaanhoidon tarpeessa, on lähinnä lääketieteellinen seikka, jonka asiantuntevat lääkärit kussakin yksittäistapauksessa joutuisivat ratkaisemaan tutkimuksensa perusteella. Ehdotuksessa omaksutusta vahingollisuuskriteeristä voidaan helpommin esittää eräitä tyypillisiä esimerkkejä. Erityisen vahingollisena itselleen olisi pidettävä henkilöä, joka on yrittänyt itsemurhaa tai ilmaissut vakavan itsemurha-aikomuksen. Niin ikään olisi itselleen vahingollisena pidettävä henkilöä, joka huolimatta mielisairautensa vaikea-asteisuudesta ei itse puuttuvasta sairaudentunnosta johtuen hakeudu hoitoon ja on näin menettämässä toimintakykynsä, joka voitaisiin hoidolla palauttaa. Erityisen vahingollisena toiselle taas voitaisiin pitää henkilöä, joka mielisairautensa takia käyttäytyy väkivaltaisesti tai vakavissaan uhkaa toista väkivallalla. Tällaisena voitaisiin pitää myös henkilöä, joka mielisairautensa vuoksi aiheuttaa ympäristölleen pitkäaikaista haittaa, mikä voi ilmetä esimerkiksi oman perheen lasten kehityksen häiriintymisenä.

Voimassa olevan mielisairaslain mukaan voidaan vastoin tahtoaan sairaalaan ottaa henkilö, joka on vaarallinen joko yleiselle turvallisuudelle tai itselleen taikka on ilmeisesti kiireellisen hoidon tarpeessa. Sairaalahoidon tarpeen osalta voidaan todeta, että edellytyksiä on ehdotuksessa selvästi tiukennettu, koska henkilön nyt tulisi olla välittömän hoidon tarpeessa ennen kuin hänet voidaan pakottaa hoitoon. Ehdotuksessa omaksuttu vahingollisuuskäsite taas on tarkoitettu sisällöltään laajemmaksi kuin aikaisempi vaarallisuuskriteeri siinä mielessä, että toimenpiteisiin henkilön ottamiseksi hoitoon voitaisiin ryhtyä jo ennen kuin sairaus on edennyt niin pitkälle, että henkilö on osoittanut vaarallisuutensa itselleen tai muille. Toisaalta on kuitenkin nykyisen lain nojalla vakiintunut käytäntö muodostunut sellaiseksi, että vaarallisuuskriteerin on katsottu täyttyneen myös silloin, kun henkilön omaisuus on vaarassa. Omaisuuttaan hävittävä henkilö on siten voitu sulkea mielisairaalaan mainitulla perusteella. Ei kuitenkaan voitane pitää hyväksyttävänä sitä, että omaisuuden varjelemista pidettäisiin niin tärkeänä, että se ulottaisi vaikutuksensa mielisairaslainsäädäntöön. Kun erikseen on olemassa mahdollisuus asettaa omaisuuttaan tuhlaileva henkilö holhouksen alaiseksi, voitaneen tätä pitää riittävänä omaisuuden säilymisen ja mahdollisten perillisten intressin turvaamiseksi. Näin ollen lakiehdotuksen tarkoituksena on luoda edellytykset käytännön muuttamiselle siten, että nyt tarkoitettu vahingollisuuden piiri koskisi vain ihmisiä eikä omaisuutta. Edellytykset henkilön ottamiselle mielisairaalaan tahdostaan riippumatta muodostuisivat siten tältäkin osin nykyistä ankarimmiksi. Vahingollisuuskäsitteen omaksumisella vältettäisiin myös leimaamasta henkilöä vaaralliseksi, millä luonnehdinnalla saattaa olla negatiivinen vaikutus potilaan hoidon ja tulevaisuuden kannalta.

Sairaalaanottomenettelyä ehdotetaan 2 momentin mukaan muutettavaksi siten, että kirjallista hakemusta sairaalaan ottamiseksi ei enää vaadittaisi, koska hakemuksen tarkoitus on käynyt epäselväksi ja se on muodostunut pelkäksi muodollisuudeksi etenkin silloin, kun potilas kiireellisesti joudutaan ottamaan hoitoon. Potilasturvallisuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että mielisairaalaan hoidettavaksi ottaminen tapahtuisi kahdessa vaiheessa siten, että hoitoon ottamisen edellytykset tulisivat riittävän perusteellisesti ja asiantuntevan henkilökunnan toimesta tutkituiksi ja mahdollisuudet erehtymiselle vähenisivät. Henkilö otettaisiin ensin sairaalaan tarkkailtavaksi ennen kuin varsinainen päätös hänen hoitoonottamisestaan tehtäisiin. Tarkkailtavaksi henkilö otettaisiin alustavan tutkimuksen jälkeen lääkärinlausunnon perusteella, jonka tulisi olla nykyistä ajankohtaisempi. Sen jälkeen edellytykset henkilön hoitoon ottamiselle tutkittaisiin ja harkittaisiin sairaalassa, jossa potilaasta tehtäisiin kirjallinen tarkkailulausunto. Tarkkailulausuntoa varten pyrittäisiin kaikki asiaan vaikuttavat seikat selvittämään hankkimalla myös, milloin siihen on mahdollisuus, tietoja henkilön omaisilta ja muilta läheisiltä henkilöiltä. Alustava lääkärinlausunto ja sairaalassa tehty tarkkailulausunto muodostaisivat pohjan sairaalan vastuunalaisen lääkärin päätökselle ratkaistaessa, otetaanko henkilö sairaalaan hoidettavaksi vai poistetaanko hänet tarkkailuajan jälkeen sairaalasta. Ehdotetulla tavalla edellytykset henkilön ottamiselle tahdostaan riippumatta hoidettavaksi joutuisivat vaiheittain sellaisten eri henkilöiden tutkittavaksi, joilla kaikilla on lääketieteellinen pätevyys asian harkitsemiseksi. Etuna nykyiseen menettelyyn olisi, että lääketieteelli-

set seikat jokaisessa vaiheessa tulevat huomioon otetuiksi ja riippuvaisuus maallikoiden tilanne-arvioinneista vähenee, mikä olisi omiaan parantamaan potilaan oikeusturvaa. Ehdotetun menettelyn myönteisenä puolena olisi lisäksi, että akuuttiin ja nopeasti ohi menevään häiriötilaan joutunut potilas eräissä tapauksissa jo tarkkailuvaiheessa voisi palautua ennalleen, jolloin vältettäisiin tarpeetonta sairaalaan ottamista pitemmäksi ajaksi. Lähinnä viimeksi mainittua tilannetta ajatellen on varmuuden vuoksi pykälän 3 momenttiin sisällytetty säännös siitä, että tarkkailtavaksi otetulle potilaalle on annettava tarpeellista hoitoa jo tarkkailuaikana odottamatta myöhemmin tehtävää hoitoonottamispäätöstä.

17 §. Koska terveyskeskuksen tehtäviin kuuluu sairaanhoidon peruspalvelusten tuottaminen ja kun mielenterveystoimistossa yleensä on lähin psykiatrian erikoislääkäri, ehdotetaan, että otettaessa henkilö tahdostaan riippumatta mielisairaalaan alustavan lääkärinlausunnon antaisi yleensä terveyskeskuksen tai mielenterveystoimiston lääkäri. Lausunnon voisi kuitenkin antaa muukin lääkäri, ei kuitenkaan sen sairaalan lääkäri, johon ottamisesta on kysymys. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia.

Potilaan oikeusturvanäkökohdat edellyttävät, että lääkärinlausunnon tulee olla mahdollisimman ajan tasalla. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että lausunnon tulisi perustua aikaisintaan kymmenen päivää ennen potilaan sairaalaan tarkkailtavaksi ottamista suoritettuun henkilökohtaiseen tutkimukseen. Koska myös on tärkeää, että lääkärinlausunto aina sisältää perustellun kannanoton siitä, ovatko edellytykset tahdosta riippumatta tapahtuvalle mielisairaalaan ottamiselle olemassa, ehdotetaan siitä otettavaksi säännös lakiin.

Tarkkailulausunnon sairaalaan tarkkailtavaksi otetusta henkilöstä antaisi ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti se lääkäri, jonka hoidossa potilas ensisijaisesti on ollut tarkkailuaikana. Jotta tämä säännös ei jäisi merkityksettömäksi pienissä sairaaloissa, on lisäksi ehdotettu, että jos sairaalassa on vain yksi lääkäri, tarkkailulausunnon antaisi ylihoitaja tai asianomainen osastonhoitaja, joilla käytännön toiminnassa saavutetun kokemuksen turvin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset potilaan tilan arvioimiselle. Sen seikan korostamiseksi, että asia kaikissa olosuhteissa vielä joutuu sairaalan johdon harkittavaksi on varmuuden vuoksi todettu, että päätöksen henkilön ottamisesta sairaalaan hoidettavaksi tai hänen poistamisestaan sairaalasta tarkkailuajan jälkeen tekee tarkkailulausunnon nojalla sairaalan vastuunalainen lääkäri.

Alustavan lääkärinlausunnon antaneen lääkärin, tarkkailulausunnon antaneen lääkärin tai hoitajan sekä sairaalaan ottamisesta päättävän lääkärin edellytetään olevan esteettömiä siten kuin oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 1 §:ssä on säädetty.

Potilasturvallisuuden kannalta on välttämätöntä laissa määrätä tarkkailuajan pituus. Mahdollisia haittavaikutuksia ajatellen tarkkailuajan tulisi olla mahdollisimman lyhyt, mutta toisaalta kuitenkin niin pitkä, että sairaalan henkilökunnalle jäisi riittävästi aikaa potilaan tilan tutkimiseen myös niissä tapauksissa, jolloin henkilö joudutaan ottamaan tarkkailtavaksi sairaalan toiminnan kannalta kaikkein hankalimpaan aikaan, esimerkiksi välittömästi ennen viikonloppua. Tämän vuoksi ehdotetaan, että päätös potilaan ottamisesta hoidettavaksi olisi tarkkailulausunnon nojalla tehtävä viimeistään viidentenä päivänä siitä lukien, jolloin henkilö otettiin tarkkailtavaksi, sisäänottopäivää tähän määräaikaan lukematta. Käytännössä saisi potilas siten vajaassa viikossa tietää, joutuuko hän jäämään sairaalaan pitemmäksi ajaksi hoidettavaksi vai ei.

17 a §. Kun terveyskeskus toimii perussairaanhoidosta huolehtivana paikallisviranomaisena, on ehdotettu terveyskeskuksen vastaavan lääkärin velvollisuudeksi ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin niissä tapauksissa, jolloin hän saa tietää terveyskeskuksen toimialueella vastoin tahtoa mielisairaalaan ottamisen edellytykset täyttävästä henkilöstä. Ottaen huomioon terveyskeskusten hyvinkin suuresti vaihtelevat koot on lisäksi ehdotettu, että kansanterveystyön ohjesäännössä voitaisiin määrätä sanotut tehtävät muunkin kuin vastaavan lääkärin hoidettaviksi.

Valtion tai kunnallisissa suljetuissa laitoksissa olevien sekä asevelvollisten osalta ehdotetaan kuitenkin käytännöllisistä syistä, että asianomaisen laitoksen johtajan tai asevelvollisen osalta tämän lähimpään päällystöön kuuluvan esimiehen tehtäväksi jää huolehtia siitä, että nyt tarkoitetuista henkilöistä hankitaan tarvittava lääkärinlausunto ja että henkilö toimitetaan sairaalaan tarkkailtavaksi laitoksen toimesta ja kustannuksella.

Milloin poliisin tietoon tulee nyt tarkoitettu henkilö, olisi poliisin velvollisuus ensisijaisesti

vain ilmoittaa asiasta lähimmälle terveyskeskukselle, joka huolehtisi jatkotoimenpiteistä. Ainoastaan kiireellisissä tapauksissa voitaisiin henkilö poliisin toimesta kuljettaa terveyskeskukseen sieltä edelleen sairaalaan toimitettavaksi. Tällä pyritään siihen, että hoitoa tarvitseva henkilö jo mahdollisimman varhain tulisi tekemisiin pääasiassa terveydenhuoltohenkilökunnan kanssa, joka yleensä omaa parhaat edellytykset tarkoituksenmukaiseen hoitoon saattamiselle.

18 §. Koska mielisairaaloissa annettavan hoidon kustannuksia ei enää peritä yksittäisiltä potilailta vaan mielisairaaloiden kuten muidenkin sairaaloiden taloudenhoito on järjestetty muulla tavalla, on maininta potilaan velvollisuudesta suorittaa korvausta saamastaan hoidosta poistettu. Kun sen sijaan muun muassa mielenterveystoimistojen toimintamuodot muuttuvat siten, että potilaita voidaan pitää esimerkiksi yö- ja päivähoidossa, on pidetty asianmukaisena, että mielenterveystoimiston tai muun kunnallisen mielisairaanhoitolaitoksen sekä mielisairaalan ylläpitäjällä on oikeus potilailta periä maksu ylläpidosta hoidon ajalta. Ylläpitomaksun suuruudesta säädettäisiin lähemmin asetuksella. Niin ikään on pykälään lisätty säännös siitä, että potilaalta voitaisiin periä asetuksella säädettävä korvaus sellaisista lääkärinlausunnoista ja -todistuksista, jotka eivät liity potilaan hoitoon.

19 §. Vaikka terveyskeskuksen henkilökunnan tulisi yleensä huolehtia psyykkisesti sairaiden henkilöiden kuljetuksista, saattaa henkilökunta päivystysajankohtina ja muutoinkin osoittautua riittämättömäksi tai sopimattomaksi yksin huolehtimaan esimerkiksi väkivaltaisen potilaan kuljettamisesta. Tällaisten tapausten varalta ehdotetaan, että poliisi olisi velvollinen pyynnöstä avustamaan kuljetuksessa. Vastaava velvollisuus olisi myös puolustus- ja rajavartiolaitoksella niissä palvelevien sekä vankeinhoitolaitoksella huostassaan olevien henkilöiden osalta. Kuljetuksissa tulisi kuitenkin aina olla mukana terveydenhuoltoalan ammattikoulutuksen saanut saattaja.

19 a §. Hoidon asianmukaista järjestämistä varten saattaa tulla tarpeelliseksi siirtää potilas toiseen mielisairaanhoitolaitokseen. Koska tällöin ei ole tarkoituksenmukaista, että vaadittaisiin uusi lääkärinlausunto ja tarkkailulausunto, ehdotetaan tästä nimenomaista säännöstä lakiin. Oikeusturvaa ajatellen on myös ehdotettu, että lakiehdotuksen 17 §:n 1 ja 3 momentissa mainitut määräajat laskettaisiin näissä tapauksissa siitä, kun henkilö ensiksi otettiin ensimmäiseen sairaalaan tarkkailtavaksi. Näin ollen potilaan myöhemmät siirrot eivät aiheettomasti pidentäisi sairaalassaoloaikaa niissä tapauksissa, joissa ei olisi perusteita henkilön pitämiseksi laitoksessa tarkkailuajan jälkeen.

20 §. Nimenomaista säännöstä siitä, milloin muussa kuin mielisairaalassa oleva potilas on poistettava sairaalasta, ei sisälly mihinkään lakiin vaan käytännössä pidetään itsestään selvänä, että potilas poistetaan sairaalasta silloin kun hän itse sitä pyytää tai ei enää ole sairaanhoidon tarpeessa. Tässäkään suhteessa ei ole aihetta ylläpitää eroa omasta tahdostaan mielisairaanhoitolaitoksessa olevan potilaan ja muiden sairaaloiden potilaiden välillä. Asiasta ehdotetaan kuitenkin nimenomaista säännöstä lakiin, jotta sen suhteen ei ilmenisi epätietoisuutta. Sitä vastoin on tärkeää, että mielisairaalaan tahdostaan riippumatta otetun henkilön sairaalasta poistamisesta säädetään yksityiskohtaisesti. Tältä osin säännöksi ehdotetaan, että milloin henkilöä tarkkailtaessa, tutkittaessa tai hoidettaessa käy ilmi, että edellytykset vastoin tahtoa sairaalaan ottamiselle ja siellä pitämiselle puuttuvat, henkilö on hänen heti sitä pyydettyään poistettava sairaalasta.

20 a §. Voimassa oleva mielisairaslaki ei sisällä säännöksiä siitä, kuinka kauan vastoin tahtoaan sairaalaan hoidettavaksi otettua henkilöä saadaan pitää mielisairaalassa. Tämän oikeusturvan kannalta epätyydyttävän tilanteen korjaamiseksi ehdotetaan, että samojen tutkimusasiakirjojen ja saman sairaalaanottamispäätöksen nojalla saataisiin henkilö pitää tahdostaan riippumatta sairaalassa enintään kuusi kuukautta. Jollei hän tämän jälkeen suostuisi omasta tahdostaan jäämään sairaalaan, on 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten olemassaolo uudelleen selvitettävä sairaalassa tehdyllä tarkkailulausunnolla. Mainitun lausunnon saatuaan sairaalan vastuunalaisen lääkärin tulisi tehdä nimenomainen päätös henkilön pitämisestä edelleen hoidossa tai, ellei edellytyksiä enää ole, hänen poistamisestaan sairaalasta. Lakiehdotuksen 17 §:n 3 momentissa mainittua määräaikaa ei tässä tapauksessa olisi tarpeen noudattaa, mutta menettely olisi kuitenkin pantava vireille niin hyvissä ajoin, että sairaalan vastuunalaisen lääkärin päätös voitaisiin tehdä ennen kuin kuuden kuukauden määräaika asianomaisen kohdalla päättyy.

20 b §. Siltä varalta, että sairaalan vastuunalainen lääkäri katsoisi, että henkilö, joka 20 §:n säännöksien mukaan olisi poistettava sairaalasta, täyttää 16 a §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset, ehdotetaan lisäselvitysmenettelyä ristiriitaisen tilanteen laukaisemiseksi. Käytännössä menettely olisi sama kuin tarkkailtavaksi otetun henkilön kohdalla eli sairaala, jossa potilas on, laatisi hänestä tarkkailulausunnon, jonka nojalla mahdollinen päätös sairaalassa edelleen pitämisestä tehtäisiin. Koska puheena olevassa tilanteessa on kysymys vapaaehtoisesti sairaalaan otetun henkilön oikeusturvasta, on aiheellista noudattaa sitä määräaikaa, joka oikeusturvallisuuden vuoksi 17 §:n 3 momentissa on asetettu. Ehdotuksen mukaan sanottu määräaika laskettaisiin siitä, kun potilas on vaatinut poistamistaan sairaalasta.

21 §. Nykyisen mielisairaslain mukaan on mielisairaalassa hoidettavana oleva vanki tai vaarallinen rikoksenuusija, joka paranee ennen rangaistusajan päättymistä, palautettava vankilaan tai pakkolaitokseen. Säännös on edelleen tarpeellinen siten tarkistettuna, että sairaala ainoastaan ilmoittaisi henkilön poistamisajankohdasta laitokselle, jonka asiana olisi huolehtia henkilön kuljettamisesta laitokseen. Vastuu kuljettamisesta ei siten enää olisi sairaalalla.

21 a §. Kun myös kunnalliskotien mielisairasosastoilla joudutaan hoitamaan tahdostaan riippumatta mielisairashoitoon otettuja potilaita on lakiin selvyyden vuoksi sisällytetty säännös siitä, että lain 16, 16 a, 17, 19 a, 20 a ja 20 b §:n säännöksiä potilaan sairaalaan ottamisesta ja siellä pitämisestä sovellettaisiin myös mainituilla mielisairasosastoilla niiden potilaiden osalta, jotka kunnallinen mielisairaanhoitolaitos on sinne lähettänyt. Lain 20 a ja 20 b §:ssä säädetty menettely tarkastettaessa sairaalassa pitämisen edellytyksiä tapahtuisi kuitenkin kunnalliskotien mielisairasosastoilla siten, että tarkkailulausunnon antaisi potilaiden hoidosta vastaava terveyskeskuksen lääkäri ja päätöksen hoidon jatkamisesta tai potilaan poistamisesta tekisi psykiatrian erikoistuntemusta edustava asianomaisen mielenterveyskeskuksen lääkäri.

25 §. Voimassa olevien säännösten mukaan lääkintöhallitus voi, milloin joku viranomainen pyytää siltä lausuntoa julkisessa virassa tai toimessa olevan henkilön mielentilasta, määrätyin edellytyksin määrätä hänet mielentilan tutkimusta varten mielisairaalaan. Vastaavan sisältöinen säännös on edelleenkin tarpeen. Kun säännös kuitenkin on nykymuodossaan aiheuttanut eräitä tulkintavaikeuksia, ehdotetaan virkamiehen käsitettä täsmennettäväksi sekä samalla aloiteoikeutta laajennettavaksi siten, että pyynnön voisivat esittää viranomaisten ohella myös yksityiset kansalaiset. Tähän on käytännössä antanut aihetta se, että viranomaiset eivät kaikissa tapauksissa ole riittävän aikaisessa vaiheessa kääntyneet lääkintöhallituksen puoleen. Aloiteoikeuden lisääminen ei kuitenkaan luonnollisestikaan merkitse sitä, etteikö lääkintöhallituksen tulisi, jollei hakemus ole selvästi aiheeton, kuulla asianomaista virkamiestä ja huolellisesti tutkia, antaako hakemus aihetta toimenpiteisiin sekä onko mielentilasta mahdollista muulla tavalla saada selkoa. Siten tulisi ensin pyytää asianomaista itseään hankkimaan selvitys mielentilastaan ja vasta viime vaiheessa tulisi kysymykseen määrääminen mielentilan tutkimista varten sairaalaan. Oikeusturvasyistä ehdotetaan lisäksi, että sanotulla perusteella saataisiin henkilöä pitää sairaalassa enintään 30 päivää.

28 §. Omasta tahdostaan voidaan henkilö ottaa mielisairaalalaitokseen paitsi hoitoa varten myös mielentilan tutkimista varten. Tällainen henkilö on, kuten voimassa olevassa laissakin säädetään, poistettava sairaalasta viipymättä, kun hän sitä vaatii. Jos vastuunalainen lääkäri kuitenkin katsoo tutkimuksen osoittaneen, että edellytykset henkilön pitämiseksi sairaalassa tahdosta riippumatta ovat olemassa, olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin lääkärinlausunnon ja tarkkailulausunnon hankkimiseksi henkilön saattamiseksi hoidettavaksi noudattaen niitä säännöksiä, joita edellä on selostettu henkilön ottamisesta mielisairaanhoitolaitokseen tahdosta riippumatta. Samaa menettelyä noudatettaisiin, jos mielentilaa koskevan tutkimuksen jälkeen todettaisiin, että 25 §:ssä tarkoitettu virkamies täyttää 16 a §:n 1 momentissa mainitut edellytykset.

32 §. Edellä 25 §:ssä tarkoitetun virkamiehen mielentilan tutkimisesta aiheutuneet kustannukset suorittaa voimassa olevien säännösten mukaan se viranomainen, joka tutkimusta on pyytänyt. Koska menettelyä tältä osin ehdotetaan muutettavaksi siten, että pyynnön mielentilan tutkimisesta voisivat tehdä myös yksityiset henkilöt ja kun mielentilan tutkimisen toimittaminen viime kädessä riippuisi lääkintöhallituksen harkinnasta, ehdotetaan, että siitä

aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin valtion varoista. Kustannuksilla ei ole määrältään käytännön merkitystä. Milloin tutkimus osoittaisi, että virkamies täyttäisi 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset tai jäisi vapaaehtoisesti hoitoon, sovellettaisiin häneen korvausten osalta samoja säännöksiä kuin muihinkin potilaisiin.

33 §. Rikoksesta syytetyn mielentilan tutkimusta varten mielisairaalalaitokseen otetun henkilön aseman järjestämistä koskevat säännökset ovat nykyisessä mielisairaslaissa epätäydellisiä. Sen vuoksi ne ehdotetaan kokonaisuudessaan uusittaviksi tässä yhteydessä. Esillä olevan 33 §:n säännökset jäisivät kuitenkin pääosiltaan voimaan entisenlaisina. Siten tuomioistuin lähettäisi edelleen asiakirjat lääkintöhallitukselle, joka määräisi, missä tutkimus suoritetaan. Tutkimus olisi edelleen mahdollista suorittaa myös mielisairaalan ulkopuolella. Tällöin lääkintöhallitus määräisi, kuka sen suorittaa. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että mielentilan tutkimista varten voitaisiin henkilö ottaa sairaalaan tahdostaan riippumatta huolimatta aikaisemmin selostetuista lain muista säännöksistä. Samoin voitaisiin häneen kohdistaa pakkoa vastoin hänen tahtoaan siinä määrin, kuin muihinkin tahdostaan riippumatta sairaalaan otettuihin potilaisiin. Oikeusturvan lisäämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että tutkimusta koskeva lausunto olisi pääsääntöisesti annettava kahden kuukauden kuluessa tutkimuksen aloittamisesta. Lääkintöhallitus voisi kuitenkin erityisestä syystä myöntää tutkimusajan pidennystä enintään kahdeksi kuukaudeksi ja erittäin painavista syistä vielä kahdeksi kuukaudeksi. Kokonaisuutena tutkimusaika rajoittuisi ehdotuksen mukaan ääritapauksessakin kuudeksi kuukaudeksi.

34 §. Mielisairaanhoidon järjestämisen kannalta ei sillä seikalla, onko henkilö ollut syytteen alaisen teon tehdessään ymmärrystä vailla, täyttä ymmärrystä vailla vai täysin syyntakeinen, ole mitään merkitystä. Sen sijaan sairaanhoidon järjestämisen kannalta on merkitystä sillä, minkälainen henkilön mielentila ja erityisesti hänen sairaanhoidon tai erityishuollon tarpeensa on yhtäältä mielentilatutkimuksen päättymisen ja tuomioistuinkäsittelyn päättymisen eli mahdollisen tuomion lainvoimaiseksitulon välisenä aikana ja toisaalta tuomioistuimen ratkaisun tultua lainvoimaiseksi. Ehdotuksessa on erikseen tarkasteltu edellä mainittua kahta ajankohtaa sekä molempia ajankohtia eri vaihtoehtojen pohjalta. Ensimmäisinä vaihtoehtoina on, että henkilö sanottuina ajankohtina täyttää lakiehdotuksen 16 a §:n 1 momentissa säädetyt, tahdosta riippumatta sairaalaan ottamisen ja siellä pitämisen edellytykset. Toisena vaihtoehtona on, että henkilö ei sanottuina ajankohtina täytä mainittuja edellytyksiä, mutta muutoin on mielisairaalahoidon tarpeessa. Kolmantena vaihtoehtona on, että hän ei täytä lain 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä eikä muutoinkaan ole mielisairaalahoidon tarpeessa. Neljäntenä vaihtoehtona tulee kysymykseen tapaus, jolloin henkilö on kehitysvammainen ja sellaisena täyttää kehitysvammaisten erityishuollosta erikseen annetussa lakiehdotuksessa säädetyt, tahdosta riippumatta huoltoon ottamista koskevat edellytykset.

Esillä olevan pykälän 1 momentti koskee tapausta, jolloin mielentilan tutkimista varten sairaalaan otetun henkilön osalta todetaan tutkimuksen päättyessä, ettei hän täytä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä eikä muutoinkaan ole mielisairaalahoidon tarpeessa. Lähtökohtana on tällöin se, että hänet on viipymättä poistettava sairaalasta. Näin voisi asianomainen vastuunalainen lääkäri kin lääkintöhallituksen suostumuksella menetellä välittömästi tutkimuksen päätyttyä ennen lääkintöhallituksen lausunnon antamista, jos vastuunalainen lääkäri pitäisi ilmeisenä, että henkilö ei ole mielisairaalahoidon tarpeessa. Siltä varalta, että tällainen henkilö olisi vangittuna tai hänen vapauttaan olisi muutoin viranomaisen toimenpitein rajoitettu, tulisi sairaalan ilmoittaa sairaalasta poistamisesta asiainomaiselle viranomaiselle, yleensä vankeinhoitoviranomaisille. Viimeksi mainitun asiana olisi huolehtia tutkittavan noutamisesta sairaalasta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että henkilö, joka ei täytä tahdosta riippumatta tapahtuvan sairaalaan oton ja siellä pitämisen edellytyksiä, mutta muutoin olisi mielisairaanhoidon tarpeessa, olisi rinnastettava niihin potilaisiin, jotka omasta tahdostaan ovat tulleet sairaalaan. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hänet olisi viipymättä päästettävä sairaalasta hänen sitä pyytäessään. Jos hän haluaisi jäädä hoitoon, olisi hänelle sellaista järjestettävä. Siltä varalta, että henkilö olisi vangittuna tai hänen vapauttaan muutoin rajoitettu, tulisi tässäkin tapauksessa sairaalasta poistamisajankohdasta ilmoittaa asianomaiselle viranomaiselle.

Milloin kysymyksessä oleva henkilö tutkimuksen päättyessä sen sijaan täyttäisi 16 a §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset, olisi hänelle järjestettävä mielisairaalahoitoa kunnes syytettä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Koska tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tuleminen saattaa kuitenkin kestää pahimmissa tapauksissa useita vuosiakin, ehdotetaan lisäksi, että milloin lääkintöhallitus ennen sanottua ajankohtaa vastuunalaisen lääkärin esityksestä toteaisi, ettei henkilö enää täytäkään 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, tulisi henkilöön nähden noudattaa tämän pykälän 1 tai 2 momentin säännöksiä.

35 §. Mielentilan tutkimisen yhteydessä saatetaan todeta, että henkilö täyttää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lakiehdotuksen 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset. Näiden mukaan tahdosta riippumatta, mikäli oppivelvollisuutta koskevista säännöksistä ei muuta johdu, voidaan erityishuoltoa antaa vain henkilölle, jonka hoitoa ei voida muutoin järjestää ja on syytä olettaa hänen ilman huoltoa joutuvan vakavaan hengen- tai terveydenvaaraan tai jonka käytöksestä ja muista seikoista käy ilmi, että hän on välittömän erityishuollon tarpeessa ja vammaisuutensa vuoksi vaarallinen toisen henkilön turvallisuudelle. Koska tällaisen erityishuollon tarpeessa olevan henkilön paikka ei tulisi edes tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä odoteltaessa olla mielisairaala, vaan erityishuoltoa järjestävä laitos, ehdotetaan, että sairaalan toimesta tulisi asiasta ilmoittaa erityishuoltolaitokselle, jonka asiana olisi huolehtia erityishuollon järjestämisestä siksi, kunnes syytettä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Lisäksi ehdotetaan vastaavia säännöksiä kuin mitä sisältyy ehdotuksen 34 §:n 3 momentin viimeiseen lauseeseen siltä varalta, että kehitysvammaisten kohdalla edellytykset vastoin tahtoa tapahtuvalle erityishuollon järjestämiselle poistuisivat ennen tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

36 §. Sellainen henkilö, joka on tuomioistuimen lainvoimaisella päätöksellä jätetty rangaistukseen tuomitsematta ja joka ei lääkintöhallituksen lausunnon mukaan tutkimuksen päättyessä täyttänyt 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, mutta on kuitenkin muutoin mielisairaanhoidon tarpeessa, ehdotetaan rinnastettavaksi omasta tahdostaan sairaalaan otettavaan ja siellä pidettävään henkilöön. Tämä merkitsee sitä, että hänet on heti hänen sitä pyytäessään poistettava sairaalasta. Henkilö, joka on lainvoimaisella päätöksellä jätetty mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta ja joka lääkintöhallituksen lausunnon mukaan täytti 16 a §:n 1 momentin edellytykset, ehdotetaan rinnastettavaksi tahdostaan riippumatta sairaalaan otettavaan ja siellä pidettävään. Hänen sairaalasta poistamistaan koskeva asia on kuitenkin alistettava lääkintöhallituksen ratkaistavaksi, kuten nykyisinkin tapahtuu. Kehitysvammaiseksi havaittu ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lakiehdotuksen 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävä henkilö, joka on jätetty sanotusta syystä rangaistukseen tuomitsematta, ehdotetaan puolestaan rinnastettavaksi henkilöön, jolle vastoin tahtoa annetaan erityishuoltoa. Erityshuollon antamista koskeva asia olisi kuitenkin alistettava sosiaalihallitukselle.

36 a §. Tuomioistuin voi jättää henkilön rangaistukseen tuomitsematta mielentilan vuoksi, vaikka etukäteen ei ole suoritettukaan mielentilan tutkimista. Samoin voi tuomioistuin jättää henkilön rangaistukseen tuomitsematta muissakin kuin 36 §:ssä mainituissa tapauksissa. Tällainen on esimerkiksi menettely vastoin lääkintöhallituksen lausuntoa, jonka mukaan henkilö ei täyttäisi tutkimuksen päättyessä 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä eikä olisi muunkaan sairaanhoidon tarpeessa ja ei ole ollut syytteenalaisen teon tehdessään ymmärrystä vailla. Näiden tapausten varalta ehdotetaan, että tuomioistuin voisi saattaa kysymyksen henkilön sen hetkisen sairaanhoidon tarpeesta jälkikäteen lääkintöhallituksen selvitettäväksi. Käytännöllisistä syistä ehdotetaan lisäksi, että tuomioistuin voisi samalla määrätä henkilön säilytettäväksi vankilassa tai muussa suljetussa laitoksessa, kunnes lääkintöhallituksen päätös on annettu. Milloin lääkintöhallitus ei voisi muutoin selvittää henkilön mielentilaa ja hänen sairaanhoidon tarvettaan, ehdotetaan, että lääkintöhallitus voisi määrätä henkilön mielentilan tutkimista varten sairaalaan, kuitenkin enintään 30 päiväksi.

36 b §. Menettelytavat sellaisen henkilön osalta, jota tarkoitetaan 36 a §:ssä, riippuisivat lääkintöhallituksen suorittaman tutkimuksen tuloksista ja olisivat samanlaisia kuin mitä 36 §:ssä säädetään.

36 c §. Kustannukset rikoksesta syytetyn henkilön mielentilan tutkimisesta ja sen jälkeen mahdollisesti annettavasta mielisairaanhoidosta

suoritettaisiin, kuten nykyisinkin, valtion varoista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että vieraan maan kansalaiselle annettavan mielisairaanhoidon kustannukset kokonaisuudessaan suoritettaisiin valtion varoista. Ehdotus vastaisi kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 23 §:n 4 momentin säännöstä, jonka mukaan valtio vastaa kuntainliittojen keskussairaaloissa hoidettavien ulkomaalaisten hoitokustannuksista. Tapauksia, jolloin esimerkiksi ulkomailta Suomeen eläkepäiviään viettämään tullut henkilö otetaan mielisairaalaan hoidettavaksi, esiintyy verraten harvoin, tällä hetkellä on näitä potilaita koko maassa muutamia kappaleita. Ottaen huomioon tapausten vähälukuisuuden ja sen, että valtio jo aikaisemmin on suorittanut valtionosuutta näidenkin potilaiden hoitokustannuksiin, muodostuisi tästä aiheutuva kustannuslisäys valtiolle varsin pieneksi.

37 §. Voimassa olevien säännösten mukaan voidaan mielisairaanhoitolaitokseen otettuun henkilöön soveltaa sellaista pakkoa, kuin mitä hoito tai hoidettavan ympäristön turvallisuus välttämättä vaatii. Tältä osin säännökset jäisivät pääasiallisesti ennalleen, kuitenkin siten täsmennettynä, että pakkokeinojen käyttäminen koskisi vain tahdostaan riippumatta sairaalaan otettua henkilöä. Vapaaehtoisesti sairaalassa hoidettavina olevien henkilöiden osalta ei ole pidetty tarpeellisena vastaavaa säännöstä. Täten onkin pyritty saattamaan psykiatriset potilaat mahdollisimman pitkälti tasavertaiseen asemaan muiden sairaalapotilaiden kanssa.

38 §. Lakiehdotuksen erään pääpyrkimyksen johdonmukainen toteuttaminen eli mielisairaspotilaiden aseman saattaminen mahdollisimman suuressa määrin muiden sairaalapotilaiden kaltaiseksi edellyttäisi, että nykyisen mielisairaslain yksityiskohtaiset säännökset mielisairaanhoitolaitoksen oikeudesta tarkastaa laitokseen otetun henkilön kirjeenvaihtoa poistettaisiin, koska vastaavanlaista oikeutta ei ole muiden sairaalapotilaiden kohdalla ja koska se on omiaan loukkaamaan potilaan ihmisarvoa sekä korostamaan psykiatristen potilaiden eriarvoisuutta. Käytännöllisistä syistä tarkastusoikeutta ei kuitenkaan ole katsottu voitavan poistaa kokonaan muuta kuin potilaan sairaalasta lähettämien lähetyksien osalta, sillä jos potilailla olisi oikeus valvonnatta vastaanottaa kaikkia lähetyksiä, joutuisivat mielisairaanhoitolaitokset ennen pitkää ylivoimaisten vaikeuksien eteen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sairaalalla olisi oikeus tarkastaa ja pidättää kirjeet ja muut lähetykset, jos katsotaan järjestyksen tai turvallisuuden sitä välttämättä vaativan taikka jos lähetyksen otaksutaan sisältävän aineita, joita käytetään päihdyttävään tahi muuhun sen kaltaiseen tarkoitukseen. Viimeksi mainittuja aineita olisivat alkoholipitoiset aineet, huumeet ja myös erilaiset lääkeaineet, joita voidaan olettaa käytettävän päihdytystä muistuttavan tilan aikaansaamiseksi. Sairaalalla olisi näin ollen edelleen mahdollisuudet valvoa, ettei potilaiden käyttöön sairaalan ulkopuolelta toimitettaisi aineita, jotka vaarantaisivat tai heikentäisivät hoitotuloksia. Mielisairaanhoitolaitokseen otetun rikoksesta syytetyn henkilön sekä lähtevät että saapuvat lähetykset voitaisiin ehdotuksen mukaan toimittaa viralliselle syyttäjälle mikäli olisi aihetta otaksua, että lähetys sisältää rikoksen selvittämistä edistävää aineistoa. Lääninhallitukselle, lääkintöhallitukselle, sosiaali- ja terveysministeriölle, oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetut lähetykset samoin kuin näiden lähetykset laitoksessa olevalle henkilölle olisi kuitenkin, kuten nykyisinkin, aina toimitettava perille.

40 §. Pykälän muutokset ovat yksinomaan teknisiä, sisältö on asiallisesti entisellään.

43 §. Kunnalliset mielisairaanhoitolaitokset jaetaan voimassa olevan lain mukaan kahteen ryhmään, A- ja B-luokan mielisairaaloihin. Molempien sairaalatyyppien käyttökustanuksiin suoritetaan valtionosuutta samojen perusteiden mukaan. Sen sijaan perustamiskustannuksiin suoritettava valtionosuus on erilainen; A-luokan laitoksen osalta 50 % ja B-luokan laitoksen osalta 25 %. Valtionosuuden erilaisuus on vaikeuttanut yhteistoimintaa eri luokkiin kuuluvien laitoksien välillä ja aiheuttaa ylimääräistä työtä ja kustannuksia. Siinäkin tapauksessa, että A- ja B-luokan mielisairaalat sijaitsevat lähellä toisiaan on tilojen, laitteiden ja henkilökunnan yhteiskäytön järjestämisessä ollut usein vaikeuksia. Tämä on haitannut erityisesti B-luokan laitosten toimintaa. Olisi pyrittävä välttämään sitä, että B-luokan mielisairaalat muodostuisivat pelkiksi potilaiden säilytyspaikoiksi, joissa hoito ei ole riittävän tehokasta, ja sitä vastoin luoda mahdollisuuksia näiden laitosten tarkoituksenmukaiselle kehittämiselle. Tästä syystä ehdotetaan, että nykyisestä mielisairaaloiden luokituksesta A- ja B-sairaaloihin kokonaan luovuttaisiin. Samalla nykyisten B-sairaaloiden perustamiskustannuksiin alettaisiin suo-

rittaa valtionosuutta samojen perusteiden mukaan kuin A-sairaaloillekin. Nyt tarkoitettua valtionosuutta ei kuitenkaan suoritettaisi tällä hetkellä B-luokan mielisairaanhoitolaitoksiksi katsottavien kunnalliskotien mielisairasosastojen ylläpitäjille. Käytännössä tämä ei aiheuttaisi muutosta nykyiseen tilanteeseen, koska viimeisten vuosien aikana kunnalliskotien mielisairasosastoille ei ole suoritettu valtionosuutta perustamiskustannuksiin. Sanottujen mielisairasosastojen hoitopaikat ovat viimeksi kuluneen kymmenvuotiskauden aikana vähentyneet noin 1 700 hoitopaikasta vuonna 1965 tämänhetkiseen noin 600 hoitopaikkaan ja osastojen toiminta lakannee lähivuosina kokonaan enemmittä toimenpiteittä, koska muita mielisairaanhoitopaikkoja on jo riittävästi käytettävissä.

Esillä olevaan pykälään on lisäksi sisällytetty viittaus kunnallisista yleissairaaloista annetun lain säännöksiin tutkimus-, hoito- ja hoitopäivämaksusta, joita sovellettaisiin tässä laissa säädettyyn ylläpitomaksuun. Siihen liittyen on myös hoitopäivä- sekä tutkimus- ja hoitokäyntikäsitteet määritelty.

53 §. Voimassa olevassa mielisairaslaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, miten muutosta mielisairaslain nojalla tehtyihin, yksityisen henkilön vapautta rajoittaviin päätöksiin haetaan. Tämän puutteen poistamiseksi ja potilaiden oikeusturvan lisäämiseksi ehdotetaan lakiin sisällytettäväksi säännös muutoksenhausta mielisairaanhoitolaitoksen vastuunalaisen lääkärin tekemään, henkilön laitokseen ottamista ja siellä pitämistä koskevaan päätökseen. Ehdotuksen mukaan tällainen päätös tehtäisiin kirjallisesti. Päätös annettaisiin tiedoksi hoidettavaksi otetulle henkilölle itselleen, milloin hänen arvioidaan pystyvän huolehtimaan asioistaan, tai muuten hänen holhoojalleen taikka uskotulle miehelleen siten kuin tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/66) on säädetty. Muutosta päätökseen voitaisiin hakea valittamalla lääninoikeuteen kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Yhtenäisen käytännön aikaansaamiseksi muutoksenhakumenettely olisi aina sama katsomatta siihen, onko kysymyksessä valtion mielisairaala, vai kunnallinen mielisairaanhoitolaitos. Viimeksi mainitun osalta ei näin ollen noudatettaisi kunnallislain (642/48) mukaista muutoksenhakujärjestelmää. Muutosta lääninoikeuden päätökseen haettaisiin siinä järjestyksessä, kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

56 §. Kuten edellä 20 §:n kohdalla on mainittu, on yleisenä sääntönä myös mielisairaanhoitolaitoksen potilaan osalta pidettävä, että hänellä on oikeus niin halutessaan poistua sairaalasta. Tämä koskee kuitenkin vain omasta tahdostaan laitokseen tulluttua ja siellä hoidettavaa henkilöä. Tahdostaan riippumatta sairaalaan tarkkailtavaksi otetun ja siellä hoidettavan osalta sen sijaan ehdotetaan, että jos tämä ilman laitoksen vastuunalaisen tai muun ohjesäännössä määrätyn lääkärin lupaa poistuu sairaalasta, poliisi olisi velvollinen antamaan virka-apua henkilön palauttamiseksi sairaalaan.

57 §. Nykyisen käytännön mukaan mielentilan tutkimukseen määrätyt henkilöt tuodaan asianomaiseen sairaalaan poliisiviranomaisten tai vankeinhoitoviranomaisten toimesta. Säännökset ovat puutteellisia siltä osin, kuin on kysymys kuljetuksen järjestämisestä tai kustantamisesta henkilölle, joka mielentilatutkimuksen jälkeen poistetaan sairaalasta ja joka ei ole vangittu tai jota ei esimerkiksi ole palautettava vankilaan rangaistusta kärsimään. Kun useissa tapauksissa tällaisen henkilön mielentilan tutkiminen tapahtuu varsin etäällä hänen kotipaikastaan, tulisi yhteiskunnan, jonka toimenpitein henkilö on mielentilatutkimukseen määrätty, myös vastata paluukuljetuksen järjestämisestä tai siitä aiheutuvista kustannuksista. Tämän epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan nimenomaista säännöstä. Henkilön ei kuitenkaan olisi pakko turvautua yhteiskunnan järjestämään tai kustantamaan kuljetukseen, mikäli hän ei haluaisi. Kuljetuksen järjestämisestä tai kustantamisesta vastaisi ensisijassa asianomainen sairaala tai, mikäli kysymyksessä on kehitysvammainen, erityishuoltoa järjestävä laitos. Tästä aiheutuvat kustannukset, arviolta noin 5 000 markkaa vuosittain, luettaisiin erillistilitysten välttämiseksi sairaalan valtionosuuteen oikeuttaviksi menoiksi, joten suurin osa kustannuksista tulisi valtion lopullisesti kannettavaksi.

57 a §. Aikaisemmin on ollut epäselvää, missä määrin mielisairaslakia on noudatettava rangaistuslaitoksessa olevalle vangille annettavassa mielisairaanhoidossa. Tällaista hoitoa annetaan vankiloissa laitosten oman sairaanhoitohenkilökunnan toimesta ja Turussa sijaitsevassa vankimielisairaalassa. Koska sanottujen potilaiden osalta on otettava huomioon, mitä vangeista ja vankiloista on säädetty, voi mielisairaslain soveltaminen sellaisenaan kohdata vaikeuksia. Tarkoituksenmukaista olisi kuitenkin, että mie-

lisairaslain periaatteita noudatettaisiin mahdollisimman laajasti, minkä vuoksi ehdotetaan, että asiasta säädettäisiin tarkemmin myöhemmin annettavassa asetuksessa.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

mielisairaslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 2 päivänä toukokuuta 1952 annetun mielisairaslain (187/52) 11, 14, 23—24, 26—27, 29—31, 41, 52 § ja 55 §:n 2 momentti,

muutetaan lain 1, 4—6, 8—10, 12—13, 16—21, 25, 28, 32, 33—38, 40, 43 ja 56—57 § sekä 33 §:n edellä oleva alaotsake,

sellaisina kuin niistä ovat 9 § osittain muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (601/75) ja 43 § mainitussa laissa sekä 33 § osittain muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetulla lailla (495/69), sekä

lisätään lakiin uusi 7, 16 a, 17 a, 19 a, 20 a, 20 b, 21 a, 36 a, 36 b, 36 c, 53 ja 57 a §,

näistä 7 § laista 21 päivänä kesäkuuta 1973 annetulla lailla (537/73) poistetun ja 53 § laista edellä mainitulla 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla poistetun vastaavan pykälän tilalle, seuraavasti:

1 §.

Mielisairaanhoitoon katsotaan tässä laissa sisältyvän mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisy sekä mielisairaiden ja muita mielenterveydenhäiriöitä potevien henkilöiden tutkimus, hoito ja kuntoutus.

4 §.

Kullakin huoltopiirillä on keskusmielisairaala ja mielenterveystoimisto.

Kussakin huoltopiirissä tulee olla huoltopiirin johtava lääkäri. Jollei huoltopiirissä ole johtavan lääkärin virkaa, määrää kuntainliiton liittovaltuusto tai kunnallisvaltuusto toimikaudekseen johtavan lääkärin huoltopiirin ylilääkäreistä.

Yliopistollisen psykiatrisen opetuksen järjestämisestä huoltopiirissä voivat asianomainen kuntainliitto ja terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksesta huolehtiva korkeakoulu tai muu viranomainen erikseen sopia. Jollei sopimusta saada aikaan, valtioneuvosto voi, jos järjestely on koulutustoiminnan järjestämisen kannalta välttämätöntä, määrätä kuntainliiton laitosten käyttämisestä sanottuun tarkoitukseen sekä siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

5 §.

Keskusmielisairaalain ohella on mielisairaanhoitoa varten valtion mielisairaaloita. Lisäksi voi olla kunnallisia ja yksityisiä mielisairaaloita. Mielisairaaloissa voi olla suljettuja osastoja sellaisia mielisairaita ja mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä varten, jotka ovat suljetun laitoshoidon tarpeessa. Samoin voidaan näiden laitosten alaisina osastoina järjestää erityisiä työkoteja laitoksen ulkopuolella annettavaa mielisairaanhoitoa silmällä pitäen.

Kunnallisella mielisairaalalla tarkoitetaan tässä laissa kunnan tai kuntainliiton ylläpitämää mielisairaalaa. Kunnallisiksi mielisairaaloiksi katsotaan myös kunnallisten sairaalain mielisairauksien hoitoon tarkoitetut erikoisalojen osastot. Tällaisissa osastoissa noudatetaan potilaiden tarkkailtavaksi ja hoidettavaksi ottamisessa, annettavassa mielisairaanhoidossa ja potilaiden sairaalasta poistamisessa, mitä kunnallisista mielisairaaloista on säädetty, jollei nimenomaan toisin säädetä.

Mielisairaiden ja mielenterveydenhäiriöitä potevien henkilöiden tutkimusta ja tilapäistä hoitoa varten voi huoltopiirissä olla kunnallisia vastaanottoasemia, joista on voimassa, mitä kunnallisista mielisairaaloista on säädetty.

Paitsi 1 momentissa mainittuja mielisairaaloita on mielisairaanhoitoa varten kunnalliskotien mielisairasosastoja. Mielisairaaloita ja kunnalliskotien mielisairasosastoja nimitetään jäljempänä mielisairaanhoitolaitoksiksi.

6 §.

Mielisairaanhoitolaitos voi järjestää mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisyä sekä sairastuneiden hoitoa ja kuntou-

tumista edistävää toimintaa kuten polikliinistä vastaanottoa, yö-, päivä- ja kotisairaanhoitoa, asuntola- ja suojatyötoimintaa ja eriasteista kuntoutumistoimintaa sekä käyttää muita tämänkaltaisia hoitomenetelmiä varsinaisen sairaalahoidon ohessa.

Mielisairaita ja muita mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä voidaan sijoittaa mielisairaanhoitolaitosten yhteyteen järjestettyyn perhehoitoon.

Edellä 5 §:ssä tarkoitettujen muiden laitosten kuin yksityisten mielisairaaloiden ja kunnalliskotien mielisairasosastojen toiminnasta määrätään tarkemmin kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 6 a §:ssä tarkoitetussa valtakunnallisessa sairaanhoitosuunnitelmassa ja mainitun lain 6 b §:ssä tarkoitetuissa sairaanhoidon järjestämistä koskevissa toimintasuunnitelmissa.

Mielisairaanhoitolaitokseen ei saa ottaa mielisairaita tai mielenterveydenhäiriöitä potevia ennen kuin laitos on hyväksytty tarkoitukseensa.

7 §.

Mielisairaalassa on vastuunalainen lääkäri, joka ylinnä vastaa siellä annetusta sairaanhoidosta. Mielenterveystoimiston toiminnasta vastaa lähinnä sen johdossa oleva lääkäri. Kunnalliskodin mielisairasosasto on asianomaisen terveyskeskuksen lääkärin säännöllisen valvonnan alaisena.

Milloin perhehoito on järjestetty mielisairaanhoitolaitoksen yhteyteen, valvoo sitä laitoksen lääkäri.

8 §.

Huoltopiiriin kuuluvissa mielisairaaloissa tulee jokaisella piiriin kuuluvalla kunnalla olla käytettävänään hoitopaikkoja määrä, jonka lääkintöhallitus vahvistaa, sitten kun asianomaista kuntaa ja, jos on kysymys kuntainliiton ylläpitämästä mielisairaalasta, asianomaista kuntainliittoa on kuultu.

Lääkintöhallitus voi kuitenkin oikeuttaa kaksikielisen ja erityisestä syystä muunkin kunnan pitämään hoitopaikkoja toisessa huoltopiirissä sijaitsevassa mielisairaalassa. Kunta on tällöin myös tätä mielisairaalaa ylläpitävän kuntainliiton jäsenenä mielisairaalaa koskevissa asioissa.

9 §.

Kunnallisen mielisairaanhoitolaitoksen tulee järjestää mielisairaanhoitoa ensisijaisesti henkilölle, jolla on väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka laitosta ylläpitävässä kunnassa tai kuntainliiton jäsenkunnassa, mikäli 3 momentin nojalla tehdystä sopimuksesta ei muuta johdu.

Kiireellisen sairaanhoidon tarpeessa oleva henkilö on kuitenkin 1 momentin säännöksen estämättä aina otettava mielisairaanhoitolaitokseen. Niin ikään voidaan tutkimusta ja tilapäistä hoitoa varten mielisairaanhoitolaitokseen ottaa muita kunnan tai kuntainliiton alueella oleskelevia mielisairaita ja mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä. Kunnan tai kuntainliiton on ryhdyttävä toimenpiteisiin mielisairaanhoidon järjestämiseksi muille kuin 1 momentissa tarkoitetulle potilaalle asianomaisen kunnan tai kuntainliiton laitoksessa, milloin se on sairaanhoidon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista eikä vaikuta vaarantavasti potilaan tilaan.

Lääninhallitus voi tehdä kunnan tai kuntainliiton kanssa sopimuksen 12 §:n mukaan valtion mielisairaalassa hoidettavien tai tutkittavien potilaiden hoitamisesta ja tutkimisesta keskusmielisairaalassa tai muussa kunnallisessa mielisairaalassa. Jollei sopimusta saada aikaan, sosiaali- ja terveysministeriö voi velvoittaa kunnan tai kuntainliiton ottamaan näitä potilaita hoidettaviksi keskusmielisairaalaan tai muuhun kunnalliseen mielisairaalaan siinä määrin kuin se huoltopiirin oma tarve huomioon ottaen on mahdollista. Valtion varoista on kunnalle tai kuntainliitolle suoritettava näiden potilaiden hoitokustannusten täyttä määrää vastaava korvaus.

10 §.

Mielenterveystoimiston tulee alueellaan:

1) järjestää ja johtaa mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisyä;

2) pitää vastaanottoja tutkimusta ja psykiatrisen avohoidon antamista varten; sekä

3) valvoa muiden kunnallisten mielisairaanhoitolaitoksien kuin keskusmielisairaaloiden toimintaa, kunnalliskotien mielisairasosastojen osalta kuitenkin vain niiden sairaanhoitotoimintaa.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa sanottujen tehtävien ja mielisairaiden ja mielenterveydenhäiriöitä potevien 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden hoitoa ja kuntoutumista varten mielenterveystoimisto voi järjestää yö-, päivä- ja kotisairaanhoitotoimintaa, asuntolatoimintaa ja eriasteista kuntoutustoimintaa sekä muita tämänkaltaisia toimintamuotoja ja pitää tarvittavia toimitiloja siten kuin kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 6 a §:ssä tarkoi-

tetussa valtakunnallisessa sairaanhoitosuunnitelmassa ja lain 6 b §:ssä tarkoitetuissa toimintasuunnitelmissa tarkemmin määrätään.

Mielenterveystoimistolle voidaan lääninhallituksen suostumuksella antaa tehtäviä keskusmielisairaalan yhteydessä tapahtuvan perhehoidon järjestelyssä ja valvonnassa.

Mielenterveystoimistolla on oikeus saada mielisairaanhoitolaitoksilta toimintaansa varten tarvitsemiansa tietoja.

12 §.

Valtion mielisairaalaan otetaan puolustus- tai rajavartiolaitokseen kuuluvia mielisairaita ja mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä, mielisairaita ja mielentervevdenhäiriöitä potevia vankeia tai muita henkilöitä, jotka ovat valtion välittömässä huollossa, sekä henkilöitä, joiden mielentila on 33 §:n mukaan mielisairaalassa tutkittava ja joita siellä on 34 ja 36 §:n mukaan hoidettava, ja sellaisia valtion virassa tai toimessa olevia henkilöitä, jotka 25 §:n tai 28 §:n 2 momentin mukaisesti on määrätty mielisairaalaan mielentilan tutkimista varten taikka tutkimuksen jälkeen siellä hoidettaviksi.

Valtion mielisairaalain erityisen tehokkaasti valvottuihin osastoihin otetaan hoidettaviksi mielisairaita tai mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoidon lääkintöhallitus katsoo erityisen vaaralliseksi ja vaikeaksi.

Mikäli tilaa riittää, voidaan valtion mielisairaaloihin ottaa hoidettaviksi muitakin kuin 1 ja 2 momentissa mainittuja mielisairaita ja mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä.

13 §.

Yksityisellä mielisairaalalla tarkoitetaan tässä laissa yhdistykselle, yhtiölle, säätiölle tai muulle niihin verrattavalle yhtymälle taikka yksityiselle henkilölle kuuluvaa laitosta.

Lääkintöhallitus määrää, minkälaisia mielisairaita tai mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä voidaan ottaa hoidettaviksi 1 momentissa tarkoitettuihin laitoksiin.

16 §.

Henkilön, joka pyrkii mielisairaalaan sairaanhoitoa varten, on esitettävä lääkärin tutkimukseen perustuva lähete.

Kiireellisen mielisairaalahoidon tarpeessa oleva potilas on 1 momentin säännöksen estämättä heti otettava mielisairaalaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta menettelystä voidaan poiketa sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

16 a §.

Tahdostaan riippumatta voidaan mielisairaalaan ottaa vain henkilö, jonka käytöksestä tai muista seikoista käy ilmi, että hän on mielisairautensa vuoksi välittömän mielisairaanhoidon tarpeessa tai erityisen vanhingollinen itselleen tahi muille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen selvittämiseksi on henkilö, ennen kuin päätös hänen ottamisestaan hoidettavaksi mielisairaalaan tehdään, otettava lääkärinlausunnon perusteella sairaalaan tarkkailtavaksi. Päätös sairaalaan hoidettavaksi ottamisesta tehdään tarkkailun jälkeen edellä tarkoitetun lääkärinlausunnon ja sairaalassa laaditun tarkkailulausunnon nojalla.

Tarkkailtavaksi otetulle henkilölle on sairaalassa annettava tarpeellinen hoito tarkkailuaikana.

17 §.

Edellä 16 a §:n 2 momentissa tarkoitetun lääkärinlausunnon on oikeutettu antamaan terveyskeskuksen tai mielenterveystoimiston lääkäri tahi muu lääkäri, ei kuitenkaan sen sairaalan lääkäri, johon ottamisesta on kysymys. Lääkärinlausunnon tulee perustua aikaisintaan 10 päivää ennen mielisairaalaan tarkkailtavaksi ottamista suoritettuun henkilökohtaiseen tutkimukseen ja sen tulee sisältää perusteltu kannanotto siitä, että 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset henkilön ottamiselle mielisairaalaan tahdostaan riippumatta ovat olemassa.

Edellä 16 a §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkkailulausunnon antaa sairaalan vastuunalaiselle lääkärille tarkkailtavaksi otetun henkilön hoidosta vastannut lääkäri tai, jos sairaalassa on vain yksi lääkäri, sairaalan vlihoitaja tahi asianomainen osastonhoitaja. Päätöksen tarkkailtavaksi otetun henkilön ottamisesta sairaalaan hoidettavaksi tai hänen poistamisestaan sairaalasta tarkkailuajan jälkeen tekee sairaalan vastuunalainen lääkäri. Viimeksi mainitun samoin kuin lääkärinlausunnon ja tarkkailulausunnon antaneen lääkärin tai hoitajan tulee olla esteetön siten kuin tuomarinjäävistä oikeudenkävmiskaaren 13 luvun 1 §:ssä säädetään.

Päätös sairaalaan hoidettavaksi ottamisesta tai sairaalasta poistamisesta on tarkkailulausunnon nojalla tehtävä viimeistään viidentenä päivänä siitä päivästä lukien, jolloin henkilö otet-

tiin sairaalaan tarkkailtavaksi, viimeksi mainittua päivää lukuun ottamatta.

17 a §.

Terveyskeskuksen vastaavan lääkärin tai muun kansanterveystyön ohjesäännössä määrättävän lääkärin on saatuaan tietää terveyskeskuksen toimialueella oleskelevasta 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta henkilöstä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin hänen toimittamisekseen terveyskeskuksen toimesta ja kustannuksella mielisairaalaan.

Valtion tai kunnallisen suljetun laitoksen johtajan sekä asevelvollisen osalta tämän lähimmän päällystöön kuuluvan esimiehen on huolehdittava siitä, että laitoksessa tai asevelvollisena olevasta 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta henkilöstä hankitaan 16 a §:n 2 momentissa tarkoitettu lääkärinlausunto ja että hänet toimitetaan mielisairaalaan asianomaisen laitoksen toimesta ja kustannuksella.

Tavatessaan 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön tai saatuaan tietää tällaisesta, poliisin on ilmoitettava asiasta 1 momentissa tarkoitettuun terveyskeskukseen. Erittäin kiireellisessä tapauksessa poliisi on kuitenkin velvollinen toimittamaan henkilön terveyskeskukseen.

18 §.

Tarkkailtavaksi tai hoidettavaksi otettu on velvollinen suorittamaan asetuksella säädettävän korvauksen vlläpidostaan mielenterveystoimistossa, kunnallisessa mielisairaanhoitolaitoksessa ja valtion mielisairaalassa. Jos korvauksen on suorittanut mielisairaan tai mielentervevdenhäiriötä potevan puolesta toinen henkilö tai 17 a §:ssä mainitun potilaan puolesta asianomaisen laitoksen vlläpitäjä, on näillä oikeus saada korvaus tutkittavaksi tai hoidettavaksi sairaalaan otetulta, jollei maksun suorittaja sitoumuksensa mukaan vastaa lopullisesti maksusta tai jollei maksu erityisten säännösten mukaan ole valtion suoritettava.

Lääkärintodistuksista ja -lausunnoista, jotka eivät liity potilaan hoitoon, voidaan periä asetuksella säädettävä korvaus.

19 §.

Jos terveyskeskuksen, mielenterveystoimiston tai mielisairaalan lääkäri katsoo, että 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuljettamisessa terveyskeskukseen, poliklinikkaan, mielenterveystoimistoon tai sairaalaan on terveydenhuoltoalan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi kuljetettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarpeen muukin saattaja, poliisi on velvollinen lääkärin pyynnöstä avustamaan kuljetuksessa.

Puolustus- ja rajavartiolaitoksella on 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus niissä palvelevien sekä vankeinhoitolaitoksella huostassaan olevien henkilöiden osalta.

19 a §.

Siirrettäessä tahdostaan riippumatta mielisairaalaan tarkkailtavaksi tai hoidettavaksi otettua henkilöä sairaalasta toiseen sairaalaan, voidaan hänet ottaa jälkimmäiseen sairaalaan ilman uutta lääkärinlausuntoa ja tarkkailulausuntoa. Tällöin 17 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetut määräajat lasketaan siitä päivästä lukien, jolloin henkilö alunperin otettiin ensiksi mainittuun sairaalaan tarkkailtavaksi.

20 §.

Henkilö, joka on omasta tahdostaan otettu mielisairaalaan, on sieltä poistettava heti hänen sitä pyydettyään.

Jos tahdostaan riippumatta mielisairaalaan otettua henkilöä tarkkailtaessa, tutkittaessa tai hoidettaessa käy ilmi, että 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset puuttuvat, hänet on heti hänen sitä pyydettyään poistettava sairaalasta.

20 a §.

Tahdostaan riippumatta mielisairaalaan hoidettavaksi otettua henkilöä saadaan pitää hoidossa enintään kuusi kuukautta. Jos hän ei sen jälkeen suostu omasta tahdostaan jäämään sairaalaan eikä häntä 20 §:n säännösten perusteella ole poistettava sairaalasta, on 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten olemassaolo uudelleen selvitettävä sairaalassa laadittavalla tarkkailulausunnolla ja henkilön sairaalassa pitämistä koskevalla sairaalan vastuunalaisen lääkärin päätöksellä siten kuin 17 §:n 2 momentissa säädetään. Edellä tarkoitettu vastuunalaisen lääkärin päätös on tehtävä ennen kuin kuuden kuukauden määräaika asianomaisen henkilön kohdalla päättyy.

20 b §.

Jos mielisairaalan vastuunalainen lääkäri katsoo, että sellaisen henkilön osalta, joka 20 §:n mukaisesti olisi poistettava sairaalasta, ovat 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset olemassa, on ryhdyttävä toimenpiteisiin sanottujen edellytysten selvittämiseksi tarkkailulau-

sunnolla ja vastuunalaisen lääkärin sen nojalla tekemällä päätöksellä siten kuin 17 §:n 2 momentissa on säädetty. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettu määräaika lasketaan tällöin siitä päivästä, jolloin vaatimus sairaalasta poistamiseen tehtiin.

21 §.

Jos mielisairaalassa hoidettavana oleva vanki tai pakkolaitokseen määrätty vaarallinen rikoksenuusija ennen rangaistusajan päättymistä paranee, on hänen poistamisestaan sairaalasta etukäteen ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle.

21 a §.

Mitä 16, 16 a, 17, 19 a, 20 a ja 20 b §:ssä on säädetty on sovellettava myös kunnalliskodin mielisairasosastoon kunnallisen mielisairaalan lähettämien potilaiden osalta. Edellä 16 a §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkkailulausunnon antaa kuitenkin terveyskeskuksen lääkäri ja päätöksen osastolla pitämisestä tai sieltä poistamisesta tekee mielenterveystoimiston lääkäri.

25 §.

Milloin on perusteltua syytä olettaa, että virkamies on mielisairas ja sen vuoksi kykenemätön hoitamaan asianmukaisesti virkatehtäviään, lääkintöhallitus voi kirjallisen pyynnön perusteella ryhtyä toimenpiteisiin asianomaisen mielentilan tutkimiseksi. Jollei henkilön mielentilasta muutoin voida saada selkoa, lääkintöhallitus voi määrätä hänet toimitettavaksi mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan. Tutkittavaa saa pitää mielisairaalassa sanotulla perusteella enintään 30 päivää.

Virkamiehellä tarkoitetaan 1 momentissa rikoslain 2 luvun 12 §:ssä mainittuja henkilöitä.

28 §.

Omasta tahdostaan mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otettu henkilö on viipymättä sieltä poistettava, kun hän sitä vaatii. Jos vastuunalainen lääkäri kuitenkin katsoo, että 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset tällaisen henkilön kohdalla ovat olemassa, on ryhdyttävä toimenpiteisiin henkilön saattamiseksi mielisairaalaan hoidettavaksi noudattaen 16 a—17 §:ssä säädettyä menettelyä.

Mitä edellä 1 momentissa on säädetty noudatettakoon myös jos asianomaisen mielisairaalan vastuunalainen lääkäri katsoo, että 25 §:ssä mainittu virkamies täyttää 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset.

32 §.

Kustannukset 25 §:n nojalla mielisairaalassa suoritetusta mielentilan tutkimuksesta suoritetaan valtion varoista. Jos tutkittava tutkimuksen päättymisen jälkeen täyttää 16 a §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset tai muutoin jää mielisairaanhoitoon, on häneen sovellettava, mitä 18 §:ssä on säädetty.

C. *Rikoksesta syytetyn mielentilan tutkiminen.*

33 §.

Milloin tuomioistuin, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty, on määrännyt rikoksesta syytetyn mielentilan tutkittavaksi, on asiakirjat viipymättä toimitettava lääkintöhallitukselle, joka määrää, missä tutkimus suoritetaan, ja jos tutkimus suoritetaan mielisairaalan ulkopuolella, kuka sen suorittaa.

Siitä poiketen, mitä edellä tässä luvussa säädetään, voidaan henkilö mielentilan tutkimista varten ottaa sairaalaan ja pitää sairaalassa tahdostaan riippumatta.

Mielentilan tutkiminen on toimitettava ja lausunto mielentilasta annettava lääkintöhallitukselle viimeistään kahden kuukauden kuluessa tutkimuksen aloittamisesta. Lääkintöhallitus voi kuitenkin, milloin tähän on perusteltua syytä, myöntää tutkimusajan pidennystä enintään kahdeksi kuukaudeksi sekä erittäin painavista syistä vielä kahdeksi kuukaudeksi.

34 §.

Mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otettu henkilö, joka ei tutkimuksen päättyessä lääkintöhallituksen lausunnon mukaan täytä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä eikä ole muutoinkaan mielisairaalahoidon tarpeessa, on viipymättä poistettava sairaalasta. Milloin suoritetun tutkimuksen perusteella on ilmeistä, ettei henkilö täytä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä eikä muutoinkaan ole mielisairaalahoidon tarpeessa, sekä erityisistä syistä muulloinkin, voi asianomaisen sairaalan vastuunalainen lääkäri lääkintöhallituksen suostumuksella poistaa henkilön sairaalasta jo ennen kuin lääkintöhallituksen lausunto on annettu. Jos henkilö on vangittuna tai hänen vapauttaan on muutoin viranomaisen toimenpitein rajoitettu, on poistamisajankohdasta etukäteen ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle.

Mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otettu henkilö, joka ei tutkimuksen päättyessä

lääkintöhallituksen lausunnon mukaan täytä 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, mutta joka on muutoin mielisairaanhoidon tarpeessa, on viipymättä hänen sitä pyydettyään poistettava sairaalasta. Jos henkilö on vangittuna tai hänen vapauttaan on muutoin viranomaisen toimenpitein rajoitettu, on poistamisajankohdasta etukäteen ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle. Jos henkilö sen sijaan haluaa mielisairaanhoitoa, on sairaalan vastuunalaisen lääkärin ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin hoidon järjestämiseksi.

Mielentilan tutkimusta varten mielisairaalaan otetulle henkilölle, joka tutkimuksen päättyessä lääkintöhallituksen lausunnon mukaan täyttää 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset, on järjestettävä mielisairaalahoitoa, kunnes syytettä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Milloin lääkintöhallitus ennen tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa kuitenkin vastuunalaisen lääkärin esityksestä toteaa, ettei henkilö enää täytä 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, on henkilöön nähden hänen senhetkisestä mielisairaanhoidon tarpeestaan riippuen noudatettava, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

35 §.

Mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otetusta henkilöstä, joka tutkimuksen päättyessä lääkintöhallituksen lausunnon mukaan täyttää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (/) 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytvkset, on sairaalan toimesta ilmoitettava asianomaiselle erityishuoltolaitokselle, jonka tulee huolehtia tarpeellisen eritvishuollon järjestämisestä, kunnes syytettä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Milloin sosiaalihallitus ennen tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa kuitenkin eritvishuoltolaitoksen esitvksestä toteaa, ettei henkilö enää täytä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellvtyksiä on henkilöön nähden hänen senhetkisestä erityishuollon tarpeestaan riippuen noudatettava soveltuvin osin 34 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä.

36 §.

Henkilö, jonka tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellä jättänyt mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta ja joka lääkintöhallituksen lausunnon mukaan ei mielentilan tutkimisen päättyessä täyttänyt 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, mutta joka on muutoin mielisairaanhoidon tarpeessa, on rinnastettava omasta tahdostaan sairaalaan otettavaan ja siellä pidettävään.

Henkilö, jonka tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellä jättänyt mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta ja joka lääkintöhallituksen lausunnon mukaan mielentilan tutkimisen päättyessä täytti 16 a §:n 1 momentin edellytykset, rinnastetaan, jos hän edelleen on mielisairaalassa, tahdostaan riippumatta sairaalaan otettavaan ja siellä pidettävään, kuitenkin niin, että hänen sairaalasta poistamistaan koskeva asia on alistettava lääkintöhallituksen ratkaistavaksi.

Edellä 35 §:ssä tarkoitettu henkilö, jonka tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellä jättänyt mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta, rinnastetaan henkilöön, jolle vastoin tahtoaan annetaan erityishuoltoa. Erityishuollon antamisen lopettamista koskeva asia on kuitenkin alistettava sosiaalihallituksen ratkaistavaksi.

36 a §.

Milloin tuomioistuin ilman mielentilan tutkimista tahi muussa kuin 36 §:ssä mainituissa tapauksissa jättää henkilön mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta, tuomioistuin voi saattaa kysymyksen henkilön mielisairaanhoidon tarpeesta lääkintöhallituksen selvitettäväksi. Tuomioistuin voi samalla määrätä henkilön säilytettäväksi vankilassa tai muussa suljetussa laitoksessa, kunnes lääkintöhallituksen päätös on annettu.

Milloin henkilön mielisairaanhoidon tarpeen selvittämiseksi on välttämätöntä, lääkintöhallitus voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun henkilön mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan, kuitenkin enintään 30 päiväksi. Lääkintöhallituksen päätöksen täytäntöönpanosta huolehtii lääninhallitus.

36 b §.

Milloin lääkintöhallitus toteaa, että 36 a §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei täytä 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä eikä muutoinkaan ole sairaanhoidon tarpeessa, hänet on viipymättä poistettava mielisairaalasta tai hänen säilyttämisensä vankilassa tahi muussa sulietussa laitoksessa lopetettava. Milloin henkilö kuitenkin täyttää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset, on hänen suhteensa noudatettava, mitä 36 §:n 3 momentissa säädetään.

Milloin lääkintöhallitus toteaa, ettei 36 a §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö täytä 16 a §:n 1 momentin edellytyksiä, mutta on kuitenkin sairaanhoidon tarpeessa, on henkilön suhteen noudatettava, mitä 36 §:n 1 momentissa on säädetty.

Mikäli lääkintöhallitus toteaa 36 a §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön täyttävän 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset, on henkilön suhteen noudatettava mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään.

36 c §.

Kustannukset 33—36 b §:ssä tarkoitetusta mielentilan tutkimuksesta sekä sen jälkeen annettavasta mielisairaanhoidosta suoritetaan valtion varoista.

Sellaiselle henkilölle annettavasta mielisairaanhoidosta, jolla ei ole väestökirjalaissa tarkoitettua kotipaikkaa Suomessa, aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Valtion tällaisesta potilaasta mielisairaalan ylläpitäjälle suoritettava korvaus lasketaan soveltuvin osin kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 23 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.

37 §.

Mielisairaalassa tahdostaan riippumatta pidettävään saadaan kohdistaa pakkoa vain siinä määrin kuin sairauden hoito tai hoidettavan tahi toisen henkilön turvallisuus välttämättä vaatii.

38 §.

Mielisairaalan vastuunalaisella lääkärillä on oikeus tarkastaa tai tarkastuttaa sekä pidättää sairaalaan tarkkailtavaksi tai hoidettavaksi otetulle henkilölle saapuneet kirjeet ja muut lähetykset, jos järjestyksen tai turvallisuuden katsotaan sitä välttämättä vaativan taikka jos lähetyksen otaksutaan sisältävän aineita, joita käytetään päihdyttävään tahi muuhun sen kaltaiseen tarkoitukseen.

Vastuunalaisella lääkärillä on oikeus toimittaa mielisairaalaan otetun rikoksesta syytetyn henkilön lähettämät tai tälle saapuneet kirjeet ja muut lähetykset viralliselle syyttäjälle, jos on aihetta olettaa, että lähetys sisältää sellaista, mikä voi edistää rikoksen selville saamista tai rikostutkinnon kulkua. Lääninhallitukselle, lääkintöhallitukselle, sosiaali- ja terveysministeriölle, oikeuskanslerinvirastolle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetut sekä näiden viranomaisten lähetykset laitoksessa olevalle on kuitenkin aina toimitettava perille.

40 §.

Mielenterveystoimiston toimesta annettu hoito ja huolto sekä hoitoon liittyvät todistukset ovat maksuttomia, jollei 18 §:n säännöksistä muuta johdu.

43 §.

Mielenterveystoimiston ja muun kunnallisen mielisairaanhoitolaitoksen kuin kunnalliskodin mielisairasosaston perustamiskustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 50 prosenttia.

Kunnallisen mielisairaanhoitolaitoksen sekä mielenterveystoimiston käyttökustannuksiin suoritetaan valtionosuutta kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 25 §:n 1, 3, 4 ja 5 momentin mukaisesti. Kuntainliitossa jaetaan käyttökustannukset kuitenkin muistakin kuin jäsenkunnista olleiden potilaiden osalta valtionosuutta laskettaessa jäsenkuntien vastattaviksi, jollei toisin ole sovittu. Mitä kunnallisista yleissairaaloista annetussa laissa on säädetty tutkimus-, hoito- ja hoitopäivämaksusta, sovelletaan tässä laissa tarkoitettuun ylläpitomaksuun. Mielisairaanhoitolaitoksen ja mielenterveystoimiston hoitopäivänä pidetään henkilön ylläpitoa sisältäneitä palvelujen käyttöpäiviä sekä tutkimus- ja hoitokäynteinä muita kuin hoitopäiviksi luettavia käyntikertoja, joita henkilö on suorittanut vastaanotoille tai laitoksen henkilökuntaan kuuluva hänen luokseen.

53 §.

Mielisairaalan vastuunalaisen lääkärin tämän lain nojalla tekemä päätös, joka koskee henkilön ottamista sairaalaan hoidettavaksi tai pitämistä sairaalassa tahdostaan riippumatta, on tehtävä kirjallisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeudelle kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Muutoksenhausta lääninoikeuden päätökseen on säädetty erikseen.

56 §.

Jos tämän lain mukaan mielisairaalaan otettu henkilö, joka oli siellä tahdostaan riippumatta pidettävä, ilman vastuunalaisen lääkärin tai muun ohjesäännössä määrätyn lääkärin lupaa poistuu sairaalasta, poliisi on sanotun lääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan virka-apua henkilön palauttamiseksi sairaalaan.

57 §.

Milloin mielentilan tutkimista varten mielisairaalaan otettu henkilö, joka ei ole vangit-

tuna ja jonka vapautta ei ole muutoin viranomaisen toimenpitein rajoitettu, poistetaan 34 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa sairaalasta, on sairaala velvollinen henkilön niin halutessa järjestämään tai kustantamaan hänen matkansa väestökirjalaissa tarkoitettuun kotipaikkaan.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan 35 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa erityishuoltoa järjestävään laitokseen.

Sairaalalle ja erityishuoltoa järjestävälle laitokselle 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä aiheutuvat kustannukset luetaan valtionosuuteen oikeuttaviin käyttökustannuksiin.

57 a §.

Tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös vankimielisairaalassa ja muissa vankeinhoitolaitoksen psykiatrisissa hoitoyksiköissä annettavaan mielisairashoitoon siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Irma Toivanen*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkoasiainhallinnon viran tai toimen haltijan velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai toimeen.

Ulkoasiainhallinnon erikoisluonteeseen kuuluu viran ja toimen haltijoiden velvollisuus siirtyä toiseen virkaan tai toimeen. Tätä velvollisuutta koskee laki ulkoasiainhallinnon palveluksessa olevain viran tai pysyväisen toimen haltijain velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai pysyväiseen toimeen (245/25).

Siirtymisvelvollisuussäännöstön uudistaminen liittyy vireillä olevaan ulkomaanedustuksen palkkausuudistukseen. Uudistukseen kuuluva laki valtion virkaehosopimuslain muuttamisesta, jonka tultua voimaan virkaehtosopimusjärjestelmää sovelletaan myös ulkomaanedustuksen lähetettyyn henkilöstöön, ja laki ulkomaanedustuksen viran ja toimen haltijain palkkauksesta ovat tulleet voimaan 1 päivästä huhtikuuta 1976 lukien. Koska voimassa oleva laki siirtymisvelvollisuudesta on myös kieleltään ja muodoltaan osaksi vanhentunut, hallitus ehdottaa uuden lain säätämistä.

Lakiehdotus vastaa pääpiirteiltään ja asiasisällöltään voimassa olevaa lakia. Oleellinen muutos on kuitenkin henkilökohtaisen palkanlisän suorittamisperusteiden laajentaminen. Vaikka virkaehtosopimusten soveltaminen mahdollistaa myös palkkausluokkiin sijoittelun yhtenäistämisen koko ulkoasiainhallinnossa, viran tai toimen haltija saattaa ulkoasiainhallinnon virka-asemien vastaavuussäännöksistä huolimatta joutua siirron yhteydessä palkkausluokaltaan aikaisempaa alempaan virkaan tai toimeen. Lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin mukaan viran tai toimen haltijan siirtyessä ulkoasiainministeriöstä ulkomaanedustukseen tai ulkomaanedustuksesta ulkoasiainministeriöön palkkausluokaltaan alempaan virkaan tai toimeen olisi tästä johtuva palkkauksen erotus suoritettava hänelle henkilökohtaisena palkanlisänä.

Muut lakiehdotuksen muutokset ovat kielellisiä ja lakiteknisiä.

Hallitus toteaa, että uusi laki liittyy myös ulkoasiainhallintokomitea 1974:n (komiteanmietintö 1975: 70) suositusten toteuttamiseen ja edistäisi näin osaltaan yhtenäisvirkajärjestelmän aikaansaamista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkoasiainhallinnon viran tai toimen haltijan velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai toimeen.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Ulkoasiainhallinnon viran tai toimen haltijan voi nimittänyt viranomainen siirtää toiseen asemaltaan vähintään vastaavaan virkaan tai toimeen.

Asetuksella säädetään, mitkä virat ja toimet katsotaan asemaltaan toisiaan vastaaviksi.

2 §.

Viran tai toimen haltijan, joka sairauden, vian tai vamman johdosta on käynyt virkaansa tai toimeensa kykenemättömäksi, voi nimittänyt viranomainen siirtää myös sellaiseen hänelle soveltuvaan virkaan tai toimeen, joka ei asemaltaan ole vastaava.

3 §.

Edellä 1 §:n nojalla ulkoasiainministeriöstä ulkomaanedustukseen siirrettyä viran tai toimen haltijaa ei saa siirtää sellaiseen ulkoasiainministeriön virkaan tai toimeen, joka palkkausluokaltaan on alempi kuin mihin hänet ulko-

asiainministeriössä ennen ulkomaanedustukseen siirtämistä oli nimitetty.

Jos viran tai toimen haltija siirretään ulkoasiainministeriöstä ulkomaanedustukseen tai ulkomaanedustuksesta ulkoasiainministeriöön palkkausluokaltaan alempaan virkaan tai toimeen, on tästä johtuva palkkauksen erotus suoritettava hänelle henkilökohtaisena palkanlisänä.

Jos viran tai toimen haltija on 2 §:n nojalla siirretty palkkausluokaltaan alempaan virkaan tai toimeen, on tästä johtuva palkkauksen erotus suoritettava hänelle henkilökohtaisena palkanlisänä.

4 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1976. Sillä kumotaan ulkoasiainhallinnon palveluksessa olevain viran tai pysyväisen toimen haltijain velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai pysyväiseen toimeen 6 päivänä heinäkuuta 1925 annettu laki (245/25).

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

YLEISPERUSTELUT.

Suomi on 23 päivänä toukokuuta 1969 Wienissä allekirjoittanut valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen. Kyseinen yleissopimus muodostaa tärkeän ja laajan kansainvälisen oikeuden kodifikaation ja sisältää ne kansainvälisen tapaoikeuden säännöt, joita valtioiden välisiä sopimuksia tehtäessä on noudatettu. Lisäksi yleissopimukseen on otettu uusia kansainvälisen sopimusoikeuden kehittämistä tarkoittavia määräyksiä.

Valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen voidaan katsoa kuuluvan Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) toimesta tapahtuvan kansainvälisen oikeuden kehittämistyön tärkeimpiin saavutuksiin. Valtioiden välisillä sopimuksilla on perustavaa laatua oleva osa kansainvälisten suhteiden historiassa. Sopimusten merkitys kansainvälisen oikeuden lähteenä ja kansojen välisessä rauhanomaisessa yhteistyössä on jatkuvasti kasvanut.

Wienin yleissopimukseen liittyvää kodifiointityötä oli valmisteltu YK:n eri toimielimissä lähes 20 vuoden ajan. Pääasiallinen valmistelutyö suoritettiin YK:n Kansainvälisen oikeuden toimikunnassa vuosina 1962—1966 pidetyissä istunnoissa. Tämän tuloksena valmistunut sopimusehdotus oli vuosina 1968 ja 1969 Wienissä kokoontuneen useita viikkoja kestäneen diplomaattikonferenssin käsittelyn pohjana.

Wienin yleissopimus rakentuu sille yleisesti hyväksytylle periaatteelle, että kaikkien sopimusten tulee perustua sopimuspuolten vapaaseen suostumukseen. Näin tehdyt sopimukset sitovat sopimuspuolia (pacta sunt servanda). Sopimusten täytäntöönpanossa suojellaan vilpitöntä mieltä. Sopimuksia koskevat riidat on selvitettävä rauhanomaisin keinoin sekä oikeudenmukaisuutta että kansainvälistä oikeutta noudattaen. Samalla yleissopimuksen sopimuspuolet vahvistavat, että kansainvälisen tapaoikeuden säännöt ovat edelleen voimassa niiden kysymysten osalta, joita yleissopimus ei koske.

Yleissopimus jakautuu kahdeksaan pääosaan seuraavasti: I Johdanto, II Valtiosopimusten tekeminen ja niiden voimaantulo, III Valtiosopimusten noudattaminen, soveltaminen ja tulkinta, IV Valtiosopimusten muuttaminen, V Valtiosopimusten pätemättömyys, päättyminen ja niiden soveltamisen keskeyttäminen, VI Erinäiset määräykset, VII Tallettajat, tiedotukset, oikaisut ja rekisteröinti ja VIII Loppumääräykset. Valtiosopimusoikeuden kehittämisen kannalta tärkein on V osa, jossa luodaan siis perusteet valtiosopimuksen mitättömyydelle, pätemättömyydelle, niiden päättymiselle ja soveltamisen keskeyttämiselle. Toisaalta näiden perusteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi on V osaan myös sisällytetty merkittävät säännökset riitojen rauhanomaisesta ratkaisemisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Yleissopimuksen I osassa määritellään sopimuksen soveltamisala sekä sopimuksessa käytetyt termit. Käsitteen "valtiosopimus" todetaan tarkoittavan kansainvälistä välipuhetta, joka on tehty kirjallisesti valtioiden kesken ja joka on kansainvälisen oikeuden alainen katsomatta siihen, sisältyykö se yhteen tai kahteen taikka useampaan toisiinsa liittyvään asiakirjaan

ja riippumatta siitä käytetystä nimityksestä. Muita tärkeitä yleissopimuksessa määriteltyjä käsitteitä ovat muun muassa "ratifiointi", "hyväksyminen", "liittyminen", "valtuutus" ja "varauma". Artiklassa 3 määritellään yleissopimuksen ulkopuolella jäävät kansainväliset sopimukset.

Valtioilla tarkoitetaan yleissopimuksessa, vaikkei sitä ole nimenomaan sanottu, vain täysivaltaisia valtioita sekä sellaisia valtioita, joilla on rajoitettu oikeustoimikelpoisuus kansainvälisissä sopimussuhteissa.

Sopimuksen pitää olla kansainvälisen oikeuden alainen, mikä vaatimus sulkee pois kaikki valtioidenkin tekemät yksityisoikeudelliset sopimukset. Yleissopimukseen otettiin erityinen määräys (4 artikla), jonka mukaan yleissopimusta sovelletaan kunkin valtion osalta vain niihin sopimuksiin, jotka se on tehnyt sen jälkeen kun yleissopimus on tullut voimaan kyseisen valtion kohdalta. Yleissopimuksen 5 artiklassa todetaan sen koskevan myös kansainvälisten järjestöjen sääntöjä ja kansainvälisen järjestön piirissä hyväksyttyä valtiosopimusta, jolleivät asianomaisen järjestön säännöt toisin määrää.

Valtioiden keskinäisissä sopimussuhteissa sovelletaan yleissopimuksen määräyksiä, vaikka samassa sopimuksessa olisi mukana muita kansainvälisen oikeuden subjekteja kuin valtioita.

Yleissopimuksen 7 artikla sisältää määräyksiä siitä, milloin henkilön kansainvälisen oikeuden mukaan katsotaan edustavan valtiota sopimusta tehtäessä. Artiklan 1 kappale sisältää yleisen säännön, joka koskee kaikkia muita paitsi saman artiklan 2 kappaleessa mainittuja tapauksia. Valtakirjan esittäminen on artiklan määräysten mukaan perustavanlaatuinen osoitus henkilön oikeudesta edustaa valtiotaan. Valtiot voivat niiden noudattaman käytännön sekä olosuhteiden mukaisesti kuitenkin päättää luopua valtakirjan esittämisvaatimuksesta, jos ne katsovat, että se voi turvallisesti tapahtua. Artiklan 2 kappale käsittää kolme ryhmää tapauksia, joissa henkilön katsotaan edustavan valtiotaan ilman että hänen tarvitsee esittää valtakirjaa. Ensimmäisen tällaisten henkilöiden ryhmän muodostavat valtion päämiehet, hallituksen päämiehet sekä ulkoasiainministerit, toisen henkilöryhmän muodostavat diplomaattisten edustustojen päälliköt ja kolmanteen ryhmään kuuluvat kansainväliseen konferenssiin tai kansainväliseen järjestöön tahi sen toimielimen toimintaan osallistumaan valtuutetut henkilöt.

Kun Suomen suhteista ulkovaltoihin määrää hallitusmuodon 33 §:n mukaan tasavallan presidentti, hänellä on artiklan 2 kappaleen tarkoittama oikeus edustaa valtiota ilman eri valtuutusta, niin kuin valtion päämiehellä kansainvälisen tapaoikeuden mukaan yleensäkin on katsottava olevan. Myös hallituksen päämiehet ja ulkoasiainministerit on asetettu valtionpäämiesten kanssa samaan ryhmään. Tässä yhteydessä voidaan kysyä, merkitseekö valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen valtionsisäinen voimaansaattaminen itse asiassa HM 33 §:n soveltamisen laajentamista siten, että myös pääministeri ja ulkoasiainministeri saavat pysyväisesti presidentille kuuluvaa sopimuksentekovaltaa.

Kansainvälinen samoin kuin suomalainen käytäntö on sallinut sen, että presidentti antaa toimeksi ulkoasiainministerille valtakirjan antamisen. Edelleen ulkoasiainministeri ja diplomaattiset edustajat voivat hoitaa säännöllisin diplomaattisin muodoin tapahtuvia neuvotteluja ilman valtakirjaa virka-asemansa nojalla. Diplomaattisen käytännön mukaan sopimuksia tehdään myös nootteja vaihtamalla, siis valtakirjaa esittämättä. Erityisesti pohjoismaiden välillä tehtyjen sopimusten osalta on jo useissa tapauksissa luovuttu valtakirjojen käytöstä. Tällainen käytäntö näyttää olevan voittamassa jatkuvasti alaa.

Wienin sopimuksen 7 artiklan 2 kappaleen säännöksen tarkoituksena ei ole sinänsä laajentaa sopimuksentekovaltaa, vaan ainoastaan keventää sopimuksentekomenettelyyn liittyviä muodollisuuksia luopumalla valtakirjan esittämisvaatimuksesta myös hallituksen päämiesten ja ulkoasiainministereiden osalta. Suomen ratifioidessa Wienin yleissopimuksen ei siten näyttäisi syntyvän tilannetta, joka merkitsisi ilmeistä ristiriitaa HM 33 §:n säännöksen ja yleissopimuksen 7 artiklan 2 kappaleen välillä. Jottei kuitenkaan syntyisi epäilyksiä siitä, että yleissopimuksen ratifiointi saattaisi merkitä valtiosäännön muuttamista, on tarkoituksena antaa ratifioinnin yhteydessä selitys, jossa todetaan, että toimivalta valtiosopimusten tekemiseen kuuluu Suomessa tasavallan presidentille ja että yleissopimus ei tältä osin muuta valtiosääntöä.

Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että jos valtiosopimus tehdään kansainvälisessä konferenssissa, sopimusteksti on

hyväksyttävä äänestykseen osallistuvien valtioiden kahden kolmasosan enemmistöllä, jolleivät nämä valtiot päätä samalla enemmistöllä soveltaa jotakin muuta sääntöä. Yleissopimuksessa ei ole ratkaistu kysymystä siitä, sitoudutaanko valtiosopimukseen pelkästään sen allekirjoittamisella vai vasta sopimuksen ratifioinnilla tai muilla siihen verrattavilla oikeustoimilla. Tämän asemesta asianomaisissa artikloissa (12, 14 ja 15 artikla) esitetään varsin yksityiskohtaiset säännöt siitä, milloin sopimukseen sitoutuminen tapahtuu edellisellä ja milloin jälkimmäisillä toimenpiteillä. Epäselvissä tapauksissa on turvauduttava tulkintaan ja neuvotteluihin. Yleissopimukseen on liitetty erityinen määräys (13 artikla), joka koskee sopimukseen sitoutumista asiakirjoja vaihtaen.

Yleisesti tunnustettu periaate on, että valtio, joka on allekirjoittanut sopimuksen, pidättyy allekirjoituksen jälkeen toimenpiteistä, jotka tekisivät tyhjäksi sopimuksen tarkoituksen. Tätä periaatetta on täsmennetty ja täydennetty yleissopimuksen 18 artiklassa. Artiklan a kohta määrää, että sopimuksen allekirjoittaneen tai sen perusasiakirjat vaihtaneen valtion on pidättäydyttävä kyseisistä toimenpiteistä, jollei se ole selvästi ilmoittanut, ettei sen tarkoituksena ole tulla sopimuspuoleksi. Jos valtio on jo sitoutunut nuodattamaan sopimusta, on erityisen tärkeätä, että se pidättäytyy artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä. Sopimuksen voimaantulon kohtuuton viivästyminen vapauttaa valtion tästä velvollisuudesta.

Yleissopimuksessa olevat sopimusvaraumia koskevat määräykset (19—23 artikla) perustuvat pääasiallisesti nykyiseen yleisamerikkalaiseen ja YK:ssa sittemmin noudatettuun käytäntöön. Aiempia sääntöjä on eräissä kohdin täsmennetty ja täydennetty. Jollei varaumia ole sopimuksessa nimenomaan tai epäsuorasti kielletty, ne ovat sallittuja edellyttäen, etteivät ne ole sopimuksen tarkoituksen tai päämäärän vastaisia.

Valtion sisäisen oikeuden ja valtiosopimuksen noudattamisvelvollisuuden välistä suhdetta koskeva yleissopimuksen 27 artikla korostaa kansainvälisen oikeuden merkitystä. Artikla asettaa esteen sille, että valtio voisi vedota sisäisen oikeutensa määräyksiin sopimuksen täyttämättä jättämisen perusteena. Tämä sääntö täydentää yleissopimuksen 26 artiklassa lausuttua pacta sunt servanda -periaatetta, jonka mukaan voimassa oleva valtiosopimus sitoo sopimusvaltiota ja on pantava täytäntöön rehellisesti. Suomen osalta on todettava, ettei 27 artiklan tarkoittamaa ristiriitaa meillä yleensä pääse syntymään, koska vallitsevan käytännön mukaan sisäinen lainsäädäntömme tavallisesti saatetaan sopusointuun sopimuksen määräysten kanssa jo ennen sopimuksen lopullista voimaantuloa. Se, että kyseisen lainsäädännön ala tämän jälkeen on valtiosopimuksen rajoittama, on luonnollinen seuraus sopimuksen määräysten hyväksymisestä.

Yleissopimuksen IV osaan sisältyvistä valtiosopimusten muuttamista koskevista artikloista (39—41 artikla) 41 artikla sallii sopimusten muuttamisen vain eräissä sopimuspuolten keskinäisissä suhteissa edellyttäen, ettei täten loukata toisten sopimuspuolten sopimukseen perustuvia oikeuksia, ja etteivät tällaiset järjestelyt ole ristiriidassa sopimuksen kokonaisuutena käsitetyn päämäärän ja tarkoituksen tehokkaan toteuttamisen kanssa. Muuttamisaikeista ja itse muutoksista on tiedotettava toisille sopimuspuolille, jotta nämä voivat valvoa etujaan.

Yleissopimuksen tärkein ja laajin (V) osa koskee valtiosopimusten pätemättömyyttä, päättymistä ja soveltamisen keskeyttämistä. Tähän osaan sisältyy eniten uusia määräyksiä, koska tarkoituksena on käsitellä tyhjentävästi kaikki sopimusten pätemättömyys- ja päättymisperusteet. Muihin perusteisiin ei ole lupa vedota (42 artikla). Lisäksi on yritetty huolehtia siitä, että näistä kysymyksistä aiheutuvat riidat voitaisiin selvittää tehokkaasti, viime kädessä puolueettomien toimielimien avulla yksipuolisia toimenpiteitä välttäen. Yleissopimukseen sisältyy myös sopimusmääräysten jaettavuutta koskeva yksityiskohtainen artikla (44 artikla). Sen tarkoituksena on rajoittaa pätemättömyys- ja päättymisperusteista aiheutuvat vaikutukset eräin edellytyksin vain niihin sopimusmääräyksiin, jotka voivat antaa aihetta sanottuihin perusteisiin vetoamiseen. Eräissä tapauksissa sopimusmääräysten erottamista ei sallita. Yleissopimuksessa on pyritty laajentamaan jaettavuusperiaatteen soveltamisalaa, ei kuitenkaan siinä tapauksessa, että jokin sopimuksen yksityinen määräys on ristiriidassa jo sopimusta tehtäessä voimassa olevan kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin (jus cogens) kanssa. Jos valtio nimenomaan tai käyttäytymisellään on osoittanut hyväksyneensä valtiosopimuksen, jonka pätevyys on riidanalainen tai johon olisi voitu soveltaa jotakin päättymisperustetta, se ei voi enää tähän vedota (45 artikla). Tämän voi katsoa johtuvan hyvän uskon periaatteesta.

Pätemättömyysperusteista yleissopimuksessa käsitellään ensin tapausta, jossa valtiosopimukseen sitoutuminen on tapahtunut valtiosäännönvastaisella tavalla. Sopimuspuoli ei kuitenkaan voi vedota tähän, ellei toimivallan puute ole ilmeinen tai ellei se koske jotakin sen valtion sisäisen oikeuden perussääntöä (46 artiklan 1 kappale). Kyseisestä pätemättömyysperusteesta on ollut erimielisyyttä sekä tieteisopissa että käytännössä. Yleissopimus asettuu kysymyksessä välittävälle kannalle. Sen 46 artiklan 2 kappaleessa on määritelty, milloin valtiosääntöoikeuden loukkausta on pidettävä ilmeisenä.

Kun valtiosopimus tulee valtiota sitovaksi ratifioimisen tai hyväksymisen kautta, se sitoo valtiota, vaikka sen edustaja sopimusta tehtäessä olisi laiminlyönyt noudattaa jotakin hänen toimivaltaansa koskevaa rajoitusta. Yleissopimuksen 47 artikla, joka koskee edustajan laiminlyöntiä noudattaa tällaista rajoitusta, tarkoittaa ainoastaan niitä tapauksia, joissa edustaja ilmoittaa valtion lopullisen suostumuksen noudattaa sopimusta. Tällöin valtio voi vapautua edustajansa laiminlyönnin seurauksista vain, jos hänelle määrätty rajoitus oli saatettu muiden neuvottelevien valtioiden tietoon ennen kuin hän on ilmoittanut valtion suostumuksen.

Muista pätemättömyysperusteista on yksilöity sellaisia, joilla myös on vastineensa valtionsisäisessä oikeudessa: erehdys, petos ja (valtion sopimuksenteossa käyttämän edustajan) lahjonta (48—50 artikla). Valtion sopimuksenteossa käyttämään edustajaan kohdistettu pakko tai sillä uhkaaminen tekee sopimuksen pätemättömäksi (51 artikla). Yleissopimus ottaa huomioon myös pakon kohdistamisen sopimuksenteossa itse valtioon, mikä pakon käyttäminen kansainvälisissä suhteissa on ehdottomasti tuomittu YK:n peruskirjassa. Yleissopimuksen 52 artiklassa nimenomaan viitataan tähän. YK:n peruskirjan määräyksiä on yleensä tulkittu siten, että niissä tarkoitetaan pakolla vain fyysistä ja lähinnä sotilaallisin toimenpitein harjoitettua pakkoa. Wienin diplomaattikonferenssissa hyväksyttiin selitys, jossa kaikenlainen painostus sopimuksenteossa juhlallisesti tuomittiin. Samalla kertaa hyväksytyn päätöslauselman mukaan tämä selitys pyritään tekemään laajalti tunnetuksi sekä YK:n että valtioiden piirissä.

Tähän yleissopimuksen V osaan sisältyy uusia kansainvälisen valtiosopimusoikeuden kehittämistä tarkoittavia määräyksiä. Yleissopimuksen 53 artiklan mukaan valtiosopimus on mitätön, jos se on sopimuksen tekohetkellä ristiriidassa yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin (jus cogens) kanssa. Yleissopimuksessa tarkoitetaan tällaisella normilla kansainvälisen yhteisön kokonaisuudessaan hyväksymää ja tunnustamaa normia, josta poikkeaminen ei ole sallittu ja jota voidaan muuttaa vain myöhemmällä saman luonteisella yleisen kansainvälisen oikeuden normilla. Tällainen jus cogens-luonne on katsottu olevan Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjalla ja siinä hyväksytyillä periaatteilla. Jus cogens on kuitenkin käsitteenä vielä vailla tarkempaa selvittelyä ja kyseinen artikla tuo esille kysymyksiä, joihin sopimustekstistä ei ole saatavissa vastausta. Valtion velvollisuuksia tässä suhteessa ei näin ollen voida täsmällisesti määritellä. Artikla edellyttää, että nopeasti kehittyvä kansainvälisen oikeuden käytäntö antaa sille sen lopullisen sisällön. Kun jus cogens -normitkin ajan mukana muuttuvat, lausutaan 64 artiklassa, että kansainvälisen oikeuden uuden ehdottoman normin syntyessä jokainen olemassa oleva valtiosopimus, joka on ristiriidassa tällaisen uuden normin kanssa, tulee mitättömäksi ja päättyy. Tätä määräystä on pidettävä johdonmukaisena seurauksena jus cogens -normeja koskevan pääperiaatteen hyväksymisestä yleissopimuksessa.

Valtiosopimuksen olennainen rikkominen voi yleissopimuksen 60 artiklan mukaan aiheuttaa sopimuksen päättymisen tai sen soveltamisen keskeyttämisen joko kokonaan tai osaksi. Sopimuspuolelle tässä artiklassa tunnustettu oikeus merkitsee, että vastuu sopimuksen noudattamisesta on aikaisempaan tapaoikeuteen verrattuna tehty valtiota entistä enemmän sitovaksi. Myös muita sopimuksen päättymisen tai sen soveltamisen keskeyttämiseen johtavia perusteita (esimerkiksi mahdottomuus soveltaa sopimusta) on yleissopimuksen 61 artiklassa täsmennetty ja osittain tiukennettu aikaisempaan kansianvälisoikeudelliseen käytäntöön verrattuna. Artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut tapaukset ovat kuitenkin niin harvinaisia, että niillä ei liene käytännöllistä merkitystä Suomen kannalta. Se sopimuspuoli, jonka rikkomuksesta sopimuksen täyttämisen mahdottomuus johtuu, ei voi vedota mahdottomuuteen perusteena sopimuksen saattamiselle päättymään. Nämä 60 ja 61 artiklan edellä tarkoitetut määräykset, vaikka ne sitovatkin valtiota enemmän kuin aiempi sopimuskäytäntö, ovat kuitenkin myös Suomen kannalta hyväksyttävissä.

Yleissopimuksen 62 artiklassa esitetty olosuhteiden muuttumisen vaikutusta sopimusmääräyksiin koskeva sääntö clausula rebus sic stantibus on muuan kansainvälisen oikeuden tunnustettuja periaatteita, vaikka sen sisältö ja laajuus ovat olleet kiistanalaiset. Tämä periaate on hyväksytty myös Suomessa. Artikla sisältää sen, että valtiosopimus voi tulla mahdottomaksi soveltaa, milloin olosuhteet ovat muuttuneet olennaisesti sopimuksen tekemisaikana vallinneisiin olosuhteisiin verrattuna. Tällaiseen muutokseen voidaan vedota, jos kyseiset olosuhteet ovat muodostaneet olennaisen pohjan sopimuspuolten suostumukselle noudattaa sopimusta ja jos muutoksesta seuraa sopimukseen perustuvien vielä täyttämättömien velvoitusten jyrkkä muuttuminen. Olosuhteiden muutokseen ei kuitenkaan voida vedota, jos sopimus määrää aluerajan tai jos olennainen muutos johtuu siihen vedonneen sopimuspuolen omasta rikkomuksesta. Artiklan 3 kappaleen määräyksen mukaan, joka otettiin yleissopimukseen Kanadan ja Suomen ehdotuksesta, olosuhteiden olennaiseen muutokseen voidaan vedota myös perusteena sopimuksen soveltamisen keskeyttämiselle. Tämä on katsottu tarpeelliseksi silloin, kun sopimuspuoli ei halua, että sopimus saatettaisiin päättymään.

Kysymys yleissopimuksen V osan säännösten tulkintaa ja soveltamista koskevien erimielisyyksien ratkaisumenettelystä muodostui yleissopimusta laadittaessa erittäin keskeiseksi ja vaikeasti sovittavaksi. Konferenssissa katsottiin laajalti, että V osan tärkeiden säännösten väärinkäytön estämiseksi oli luotava tehokas mekanismi mahdollisten riitojen ratkaisua varten. Yleissopimuksen 66 artiklan mukaan voidaan sen 53 tai 64 artiklan soveltamista tai tulkintaa koskeva riita, jollei ratkaisuun ole päästy YK:n peruskirjan 33 artiklassa esitettyjä menettelytapoja käyttäen tai jolleivät sopimuspuolet ole sopineet välitysmenettelystä, saattaa kirjallisella hakemuksella Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tällaisen määräyksen ottamista yleissopimukseen voidaan pitää Suomen kannalta myönteisenä saavutuksena, koska Suomi on johdonmukaisesti tukenut pyrkimyksiä, jotka tarkoittavat valtiosopimusten sitovuuden lisäämistä ja Kansainvälisen tuomioistuimen aseman vahvistamista.

Yleissopimuksen V osan muiden artiklojen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan selvittämiseksi osapuoli voi panna vireille yleissopimuksen liitteessä määrätyn menettelyn. Tässä menettelyssä käytetään sovittelulautakuntaa, joka muodostetaan YK:n pääsihteerin laatiman, yleissopimuksen sopimuspuolten nimeämistä ansioituneista lakimiehistä kootun sovittelijaluettelon perusteella ja joka voi antaa suosituksenomaisia päätöksiä esillä olevan riidan sovinnollisesta selvittämisestä. Vaikka tätä määräystä ei hyväksytty yksimielisesti, sen voidaan katsoa vastaavan varsin laajalti omaksuttua näkemystä ja se näyttäisi olevan myös niiden valtioiden sovellettavissa, jotka eivät halua turvautua Kansainväliseen tuomioistuimeen tai välitysmenettelyyn.

Yleissopimuksen V osan 69—72 artiklat käsittelevät sopimusten pätemättömiksi toteamisesta, päättymisestä ja soveltamisen keskeyttämisestä aiheutuvia oikeuskysymyksiä.

Sekalaisia kysymyksiä koskevaan yleissopimuksen VI osaan sisältyvillä erinäisillä määräyksillä (73—75 artikla) on lähinnä selventävä merkitys.

Yleissopimuksen VII osa (76—80 artikla) koskee sopimuksen tallettajia, sopimuksiin liittyviä tiedotuksia, sopimustekstiin tulleiden virheiden oikaisemista ja sopimusten kirjaamista sekä julkaisemista. Nämä määräykset rakentuvat yleisen käytännön pohjalle.

Yleissopimuksen VIII osan loppumääräyksien mukaisesti (81—85 artikla) yleissopimuksen voivat allekirjoittaa sekä ratifioida ja siihen voivat liittyä YK:n ja sen erityisjärjestöjen sekä Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenet, Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön hyväksyneet valtiot kuin myös ne valtiot, joille YK:n yleiskokous on lähettänyt osallistumiskutsun (81—83 artikla).

Valtiosopimusoikeutta koskevaa Wienin yleissopimusta voidaan pitää YK:n toimesta tapahtuvan kansainvälisen oikeuden kehittämisen ja kodifioinnin merkittävänä saavutuksena. Yleissopimus asettaa tosin siihen liittyvien valtioiden toimivallalle rajoituksia, mutta niitä voidaan pitää hyväksyttävinä, koska ne perustuvat sellaisiin yleisesti omaksuttuihin periaatteisiin kuin vilpittömän mielen suoja, sopimusvapaus sekä sopimusten noudattamisvelvollisuus (pacta sunt servanda).

Yleissopimuksessa on käsitelty valtiosopimusoikeuden tärkeimpiä kysymyksiä. Sen ulkopuolelle ovat lähinnä jääneet valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen väliset ja tällaisten järjestöjen keskinäiset sopimukset samoin kuin valtiosopimuksia koskevat oikeusseuraanto-on-

gelmat, joiden osalta kansainvälinen kodifiointityö jatkuu.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Wienissä 23 päivänä toukokuuta 1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kyseessä oleva yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, esitetään samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Wienissä 23 päivänä toukokuuta 1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

VALTIOSOPIMUSOIKEUTTA KOSKEVA WIENIN YLEISSOPIMUS

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolina olevat valtiot,

ottaen huomioon valtiosopimusten perustavaa laatua olevan merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa,

myöntäen valtiosopimusten yhä kasvavan merkityksen kansainvälisen oikeuden lähteenä ja keinona kehittää kansojen välistä rauhanomaista yhteistyötä, riippumatta niiden valtiosäännöstä tai sosiaalisesta järjestelmästä,

todeten, että vapaata suostumusta ja vilpitöntä mieltä sekä *pacta sunt servanda* -sääntöä koskevat periaatteet ovat yleismaailmallisesti hyväksytyt,

vahvistaen, että valtiosopimuksia koskevat riidat, niin kuin muutkin kansainväliset riidat, olisi ratkaistava rauhanomaisin keinoin ja oikeudenmukaisuuden ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti,

palauttaen mieliin Yhdistyneiden Kansakuntien kansojen vakaan tahdon luoda olot, joissa oikeudenmukaisuutta ja valtiosopimuksista johtuvien velvoitusten kunnioittamista voidaan pitää voimassa,

pitäen mielessä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjaan sisältyvät kansainvälisen oikeuden periaatteet, kuten ne, jotka koskevat kansojen yhtäläisiä oikeuksia ja itsemääräämisoikeutta, kaikkien valtioiden täysivaltaista tasa-arvoisuutta ja itsenäisyyttä, valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuutta, väkivallan käytön ja sillä uhkaamisen kieltämistä sekä ihmisoikeuksien ja kaikille kuuluvien perusvapauksien yleismaailmallista kunnioittamista ja noudattamista,

uskoen, että tässä yleissopimuksessa aikaansaatu valtiosopimusoikeuden koontaminen ja edelleen kehittäminen edistää niitä Yhdistyneiden Kansakuntien päämääriä, jotka esitetään sen peruskirjassa, nimittäin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä, ystävällisten suhteiden kehittämistä ja yhteistyön aikaansaamista kansojen välillä,

VIENNA CONVENTION ON THE LAW OF TREATIES

The State Parties to the present Convention,

Considering the fundamental role of treaties in the history of international relations,

Recognizing the ever-increasing importance of treaties as a source of international law and as a means of developing peaceful co-operation among nations, whatever their constitutional and social systems,

Noting that the principles of free consent and of good faith and the *pacta sunt servanda* rule are universally recognized,

Affirming that disputes concerning treaties, like other international disputes, should be settled by peaceful means and in conformity with the principles of justice and international law,

Recalling the determination of the peoples of the United Nations to establish conditions under which justice and respect for the obligations arising from treaties can be maintained,

Having in mind the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations, such as the principles of the equal rights and self-determination of peoples, of the sovereign equality and independence of all States, of non-interference in the domestic affairs of States, of the prohibition of the threat or use of force and of universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all,

Believing that the codification and progressive development of the law of treaties achieved in the present Convention will promote the purpose of the United Nations set forth in the Charter, namely, the maintenance of international peace and security, the development of friendly relations and the achievement of co-operation among nations,

vahvistaen, että kansainvälisen tapaoikeuden säännöt ovat edelleen voimassa niiden kysymysten osalta, joita tämän yleissopimuksen määräykset eivät säätele,

ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

Johdanto

1 artikla

Tämän yleissopimuksen soveltamisala

Tätä yleissopimusta sovelletaan valtioiden välisiin valtiosopimuksiin.

2 artikla

Nimitysten käyttö

1. Tässä yleissopimuksessa:

a) "valtiosopimus" tarkoittaa kansainvälistä välipuhetta, joka on tehty kirjallisesti valtioiden kesken ja joka on kansainvälisen oikeuden alainen, siihen katsomatta sisältyykö se yhteen tai kahteen taikka useampaan toisiinsa liittyvään asiakirjaan ja riippumatta siitä käytetystä nimityksestä;

b) "ratifiointi", "hyväksyminen" ja "liittyminen" tarkoittavat kussakin tapauksessa siten nimitettyä kansainvälistä oikeustointa, jolla valtio selittää kansainvälisellä tasolla olevansa sidottu valtiosopimukseen;

c) "valtuutus" tarkoittaa valtion asianomaisen viranomaisen antamaa asiakirjaa, jossa yksi tai useampi henkilö määrätään edustamaan valtiota neuvotteluissa, valtiosopimuksen tekstiä hyväksyttäessä tai todistusvoimaiseksi tehtäessä, ilmaistaessa valtion suostumusta sitoutua valtiosopimukseen taikka suoritettaessa jotakin muuta valtiosopimukseen liittyvää oikeustointa;

d) "varauma" tarkoittaa miten tahansa muotoiltua tai nimitettyä yksipuolista selitystä, jonka valtio antaa allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään valtiosopimuksen tai siihen liittyessään ja jonka tarkoituksena on valtiosopimuksen tiettyjen määräysten oikeudellisten vaikutusten poistaminen tai muuttaminen niitä sovellettaessa tähän valtioon;

e) "neuvotteleva valtio" tarkoittaa valtiota, joka on ottanut osaa valtiosopimuksen tekstin laatimiseen ja sen hyväksymiseen;

Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of the present Convention,

Have agreed as follows:

PART I

Introduction

Article 1

Scope of the present Convention

The present Convention applies to treaties between States.

Article 2

Use of terms

1. For the purposes of the present Convention:

a) "treaty" means an international agreement concluded between States in written form and governed by international law, whether embodied in a single instrument or in two or more related instruments and whatever its particular designation;

b) "ratification", "acceptance", "approval" and "accession" mean in each case the international act so named whereby a State establishes on the international plane its consent to be bound by a treaty;

c) "full powers" means a document emanating from the competent authority of a State designating a person or persons to represent the State for negotiating, adopting or authenticating the text of a treaty, for expressing the consent of the State to be bound by a treaty, or for accomplishing any other act with respect to a treaty;

d) "reservation" means a unilateral statement, however phrased or named, made by a State, which signing, ratifying, accepting, approving or acceding to a treaty, whereby it purports to exclude or to modify the legal effect of certain provisions of the treaty in their application to that State;

e) "negotiating State" means a State which took part in the drawing up and adoption of the text of the treaty;

f) "sopimusvaltio" tarkoittaa valtiota, joka on suostunut noudattamaan valtiosopimusta, siihen katsomatta, onko valtiosopimus jo tullut voimaan vai ei;

g) "sopimuspuoli" tarkoittaa valtiota, joka on suostunut noudattamaan valtiosopimusta ja jonka osalta valtiosopimus on voimassa;

h) "kolmas valtio" tarkoittaa valtiota, joka ei ole sopimuspuoli;

i) "kansainvälinen järjestö" tarkoittaa hallitusten välistä järjestöä.

2. Edellä 1 kappaleessa esitetyt tämän yleissopimuksen nimitysten käyttöä koskevat määräykset ovat vailla vaikutusta näiden nimitysten käyttämiseen valtion sisäisessä oikeudessa tai merkitykseen, joka niille siinä annetaan.

f) "contracting State" means a State which has consented to be bound by the treaty, whether or not the treaty has entered into force;

g) "party" means a State which has consented to be bound by the treaty and for which the treaty is in force;

h) "third State" means a State not a party to the treaty;

i) "international organization" means an intergovernmental organization.

2. The provisions of paragraph 1 regarding the use of terms in the present Convention are without prejudice to the use of those terms or to the meanings which may be given to them in the internal law of any State.

3 artikla

Tämän yleissopimuksen ulkopuolella olevat kansainväliset sopimukset

Se, että tämä yleissopimus ei koske niitä kansainvälisiä sopimuksia, jotka on tehty valtioiden ja muiden kansainvälisen oikeuden subjektien kesken, tai jotka on tehty pelkästään tällaisten muiden subjektien kesken, taikka kansainvälisiä sopimuksia, jotka eivät ole kirjallisessa muodossa, ei vaikuta:

a) tällaisten sopimusten oikeudelliseen voimaan;

b) siihen, kuinka niihin sovelletaan sellaisia tämän yleissopimuksen sääntöjä, joiden alaisia ne kansainvälisen oikeuden mukaan tästä yleissopimuksesta riippumatta saattavat olla; eikä

c) yleissopimuksen soveltamiseen valtioiden välisiin suhteisiin sellaisten kansainvälisten sopimusten puitteissa, joiden sopimuspuolina on myös muita kansainvälisen oikeuden subjekteja.

Article 3

International agreements not within the scope of the present Convention

The fact that the present Convention does not apply to international agreements concluded between States and other subjects of international law or between such other subjects of international law, or to international agreements not in written form, shall not affect:

a) the legal force of such agreements;

b) the application to them of any of the rules set forth in the present Convention to which they would be subject under international law independently of the Convention;

c) the application of the Convention to the relations of States as between themselves under international agreements to which other subjects of international law are also parties.

4 artikla

Tämän yleissopimuksen takautumattomuus

Huolimatta siitä, että tämän yleissopimuksen sääntöjä saatetaan soveltaa kansainvälisen oikeuden alaisiin valtiosopimuksiin yleissopimuksesta riippumatta, yleissopimus koskee vain niitä valtiosopimuksia, joita valtiot ovat tehneet tämän yleissopimuksen tultua niiden osalta voimaan.

Article 4

Non-retroactivity of the present Convention

Without prejudice to the application of any rules set forth in the present Convention to which treaties would be subject under international law independently of the Convention, the Convention applies only to treaties which are concluded by States after the entry into force of the present Convention with regard to such States.

5 artikla

Kansainvälisiä järjestöjä perustavat valtiosopimukset ja valtiosopimukset, jotka on hyväksytty kansainvälisessä järjestössä

Tämä yleissopimus koskee jokaista kansainvälisen järjestön perusasiakirjana olevaa valtiosopimusta sekä valtiosopimusta, joka on hyväksytty kansainvälisessä järjestössä, jollei järjestön asianomaisissa säännöissä toisin määrätä.

II OSA

Valtiosopimusten tekeminen ja niiden voimaantulo

1 osasto: Valtiosopimusten tekeminen

6 artikla

Valtioiden kelpoisuus tehdä valtiosopimuksia

Jokaisella valtiolla on kelpoisuus tehdä valtiosopimuksia.

7 artikla

Valtuutus

1. Henkilön katsotaan edustavan valtiota valtiosopimuksen tekstiä hyväksyttäessä tai todistusvoimaiseksi tehtäessä taikka ilmaistaessa valtion suostumus valtiosopimuksen noudattamiseen, jos:

a) hän esittää asianmukaisen valtuutuksen; tai

b) kyseisten valtioiden noudattamasta käytännöstä tai muista olosuhteista ilmenee, että niiden tarkoituksena on pitää tätä henkilöä valtion edustajana kysymyksessä olevassa asiassa valtuutusta vaatimatta.

2. Tehtävänsä nojalla ja tarvitsematta esittää valtuutusta seuraavien henkilöiden katsotaan edustavan valtiotaan:

a) Valtion päämiehet, hallituksen päämiehet sekä ulkoasiainministerit kaikkien valtiosopimuksen tekemiseen liittyvien tehtävien osalta;

b) diplomaattisten edustustojen päälliköt, milloin kysymyksessä on lähettäjä- ja vastaanottajavaltion välisen valtiosopimuksen tekstin hyväksyminen; sekä

c) valtioiden kansainväliseen konferenssiin tai kansainväliseen järjestöön taikka johonkin sen elimeen valtuuttamat edustajat, kun kysymyksessä on valtiosopimuksen tekstin hyväksyminen tällaisessa konferenssissa, järjestössä tai elimessä.

Article 5

Treaties constituting international organizations and treaties adopted within an international organization

The present Convention applies to any treaty which is the constituent instrument of an international organization and to any treaty adopted within an international organization without prejudice to any relevant rules of the organization.

PART II

Conclusion and entry into force of treaties

Section 1: Conclusion of treaties

Article 6

Capacity of States to conclude treaties

Every State possesses capacity to conclude treaties.

Article 7

Full powers

1. A person is considered as representing a State for the purpose of adopting or authenticating the text of a treaty or for the purpose of expressing the consent of the State to be bound by a treaty if

a) he produces appropriate full powers; or

b) it appears from the practice of the States concerned or from other circumstances that their intention was to consider that person as representing the State for such purposes and to dispense with full powers.

2. In virtue of their functions and without having to produce full powers, the following are considered as representing their State:

a) Heads of State, Heads of Government and Ministers for Foreign Affairs, for the purpose of performing all acts relating to the conclusion of a treaty;

b) heads of diplomatic missions, for the purpose of adopting the text of a treaty between the accrediting State and the State to which they are accredited;

c) representatives accredited by States to an international conference or to an international organization or one of its organs, for the purpose of adopting the text of a treaty in that conference, organization or organ.

8 artikla

Valtuudetta suoritetun toimenpiteen vahvistaminen jälkikäteen

Valtiosopimuksen tekemiseen liittyvä toimenpide, jonka on suorittanut henkilö, jota 7 artiklan mukaisesti ei voida pitää valtion siihen valtuuttamana edustajana, on vailla oikeudellista vaikutusta, ellei tämä valtio sitä jälkeenpäin vahvista.

9 artikla

Tekstin hyväksyminen

1. Valtiosopimuksen tekstin hyväksyminen tapahtuu kaikkien sen laatimiseen osallistuneiden valtioiden suostumuksella paitsi milloin 2 kappaleessa on toisin määrätty.

2. Valtiosopimuksen tekstin hyväksyminen kansainvälisessä konferenssissa tapahtuu siten, että läsnäolevista ja äänestykseen osallistuvista valtioista kaksi kolmasosaa äänestää sen puolesta, jollei samalla enemmistöllä päätetä soveltaa muunlaista sääntöä.

10 artikla

Tekstin tekeminen todistusvoimaiseksi

Valtiosopimuksen teksti vahvistetaan todistusvoimaiseksi ja lopulliseksi:

a) noudattamalla menettelyä, jota tekstissä saatetaan edellyttää tai josta tekstin laatimiseen osallistuvat valtiot yhteisesti sopivat; taikka

b) sellaisen menettelyn puuttuessa näiden valtioiden edustajien toimesta allekirjoittamalla, allekirjoittamalla *ad referendum* tai parafoimalla valtiosopimuksen teksti taikka konferenssin päättöpöytäkirja, johon teksti sisältyy.

11 artikla

Tavat, joilla ilmaistaan valtiosopimuksen noudattamiseen suostuminen

Valtion suostuminen valtiosopimuksen noudattamiseen voidaan ilmaista allekirjoittamalla, vaihtamalla valtiosopimuksen perusasiakirjat, ratifioimalla, hyväksymällä, liittymällä tai muulla tavalla, jos niin on sovittu.

12 artikla

Valtiosopimuksen noudattamiseen suostumisen ilmaiseminen allekirjoittamisella

1. Valtion suostuminen valtiosopimuksen nodattamiseen ilmaistaan sen edustajan allekirjoituksella kun:

Article 8

Subsequent confirmation of an act performed without authorization

An act relating to the conclusion of a treaty performed by a person who cannot be considered under article 7 as authorized to represent a State for that purpose is without legal effect unless afterwards confirmed by that State.

Article 9

Adoption of the text

1. The adoption of the text of a treaty takes place by the consent of all the States participating in its drawing up except as provided in paragraph 2.

2. The adoption of the text of a treaty at an international conference takes place by the vote of two-thirds of the States present and voting, unless by the same majority they shall decide to apply a different rule.

Article 10

Authentication of the text

The text of a treaty is established as authentic and definitive:

a) by such procedure as may be provided for in the text or agreed upon by the States participating in its drawing up; or

b) failing such procedure, by the signature, signature *ad referendum* or initialling by the representatives of those States of the text of the treaty or of the Final Act of a conference incorporating the text.

Article 11

Means of expressing consent to be bound by a treaty

The consent of a State to be bound by a treaty may be expressed by signature, exchange of instruments constituting a treaty, ratification, acceptance, approval or accession, or by any other means if so agreed.

Article 12

Consent to be bound by a treaty expressed by signature

1. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by the signature of its representative when:

a) valtiosopimus edellyttää, että allekirjoituksella on tämä vaikutus;

b) muutoin on osoitettu neuvottelevien valtioiden sopineen, että allekirjoittamisella on tämä vaikutus; tai

c) valtion aikomus antaa allekirjoitukselle tämä vaikutus ilmenee sen edustajan valtuutuksesta tai se on ilmaistu neuvottelujen aikana.

2. Siinä tarkoituksessa, joka 1 kappaleessa mainitaan:

a) tekstin parafointi käsittää valtiosopimuksen allekirjoittamisen, milloin osoitetaan, että neuvottelevat valtiot ovat niin sopineet; sekä

b) edustajan *ad referendum* -allekirjoitus, milloin hänen valtionsa on sen vahvistanut, käsittää valtiosopimuksen täydellisen allekirjoituksen.

a) the treaty provides that signature shall have that effect;

b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that signature should have that effect; or

c) the intention of the State to give that effect to the signature appears from the full powers of its representative or was expressed during the negotiation.

2. For the purposes of paragraph 1:

a) the initialling of a text constitutes a signature of the treaty when it is established that the negotiating States so agreed;

b) the signature *ad referendum* of a treaty by a representative, if confirmed by his State, constitutes a full signature of the treaty.

13 artikla

Valtiosopimuksen noudattamiseen suostuminen vaihtamalla valtiosopimuksen perusasiakirjat

Valtion suostuminen valtiosopimuksen noudattamiseen ilmaistaan vaihtamalla valtiosopimuksen perusasiakirjat kun:

a) asiakirjoissa määrätään, että niiden vaihdolla on tämä vaikutus;

b) muutoin osoitetaan valtioiden sopineen, että asiakirjojen vaihdolla on tämä vaikutus.

Article 13

Consent to be bound by a treaty expressed by an exchange of instruments constituting a treaty

The consent of States to be bound by a treaty constituted by instruments exchanged between them is expressed by that exchange when:

a) the instruments provide that their exchange shall have that effect; or

b) it is otherwise established that those States were agreed that the exchange of instrument should have that effect.

14 artikla

Valtiosopimuksen noudattamiseen suostuminen ratifioimalla tai hyväksymällä

1. Valtion suostuminen valtiosopimuksen noudattamiseen ilmaistaan ratifioinnilla kun:

a) valtiosopimus edellyttää, että suostuminen on ilmaistava ratifioinnilla;

b) muutoin on osoitettu, että neuvottelevat valtiot ovat sopineet ratifioinnin vaatimisesta;

c) valtion edustaja on allekirjoittanut valtiosopimuksen ratifiointiehdoin; tai

d) valtion aikomus allekirjoittaa valtiosopimus ratifiointiehdoin ilmenee sen edustajan valtuutuksesta tai on ilmaistu neuvottelujen aikana.

2. Valtion suostuminen valtiosopimuksen noudattamiseen ilmaistaan hyväksymisellä samanlaisin ehdoin, kuin mitkä soveltuvat ratifiointiin.

Article 14

Consent to be bound by a treaty expressed by ratification, acceptance or approval

1. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by ratification when:

a) the treaty provides for such consent to be expressed by means of ratification;

b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that ratification should be required;

c) the representative of the State has signed the treaty subject to ratification; or

d) the intention of the State to sign the treaty subject to ratification appears from the full powers of its representative or was expressed during the negotiation.

2. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by acceptance or approval under conditions similar to those which apply to ratification.

15 artikla

Valtiosopimuksen noudattamiseen suostuminen liittymällä

Valtion suostumus valtiosopimuksen noudattamiseen ilmaistaan liittymisellä kun:

a) valtiosopimus määrää, että tällainen valtion suostumus voidaan ilmaista liittymisellä,

b) muutoin on osoitettu, että neuvottelevat valtiot ovat sopineet, että valtion tällainen suostumus voidaan ilmaista liittymisellä; tai

c) kaikki sopimuspuolet ovat myöhemmin sopineet, että valtion tällainen suostuminen voidaan ilmaista liittymisellä.

Article 15

Consent to be bound by a treaty expressed by accession

The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by accession when:

a) the treaty provides that such consent may be expressed by that State by means of accession;

b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that such consent may be expressed by that State by means of accession; or

c) all the parties have subsequently agreed that such consent may be expressed by that State by means of accession.

16 artikla

Ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen vaihtaminen tai tallettaminen

Jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä, ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjat merkitsevät valtion suostumista noudattaa valtiosopimusta, kun:

a) ne vaihdetaan sopimusvaltioiden kesken;

b) ne talletetaan tallettajalle; tai

c) niistä tiedotetaan sopimusvaltioille tai tallettajalle, jos niin on sovittu.

Article 16

Exchange or deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession

Unless the treaty otherwise provides, instruments of ratification, acceptance, approval or accession establish the consent of a State to be bound by a treaty upon;

a) their exchange between the contracting States;

b) their deposit with the depositary; or

c) their notification to the contracting States or to the depositary, if so agreed.

17 artikla

Osaan valtiosopimusta kohdistuva suostuminen ja erilaisten määräysten valinta

1. Huolimatta 19—23 artiklasta valtion suostuminen noudattaa osaa valtiosopimuksesta on voimassa vain, jos valtiosopimus sen sallii tai muut sopimusvaltiot sen hyväksyvät.

2. Valtion suostuminen noudattaa valtiosopimusta, joka sallii mahdollisuuden valita erilaisten määräysten välillä, on pätevä ainoastaan, jos on selvästi ilmaistu, mitä määräyksiä suostuminen koskee.

Article 17

Consent to be bound by part of a treaty and choice of differing provisions

1. Without prejudice to articles 19 to 23, the consent of a State to be bound by part of a treaty is effective only if the treaty so permits or the other contracting States so agree.

2. The consent of a State to be bound by a treaty which permits a choice between differing provisions is effective only if it is made clear to which of the provisions the consent relates.

18 artikla

Valtion velvollisuus olla tekemättä tyhjäksi valtiosopimuksen tarkoitusta ja päämäärää ennen valtiosopimuksen voimaantuloa

Valtion on pidättäydyttävä toimenpiteistä, jotka tekisivät tyhjäksi valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän, kun:

Article 18

Obligation not to defeat the object and purpose of a treaty prior to its entry into force

A State is obliged to refrain from acts which would defeat the object and purpose of a treaty when:

a) se on allekirjoittanut valtiosopimuksen tai vaihtanut sellaisen valtiosopimuksen perusasiakirjat, johon sisältyy ratifiointi- tai hyväksymisehto, sikäli kuin se ei ole selvästi ilmaissut, ettei sen tarkoituksena ole tulla sopimuspuoleksi; tai

b) se on ilmaissut suostumuksensa noudattaa valtiosopimusta valtiosopimuksen voimaantuloa edeltäneenä aikana ja ehdolla, ettei voimaantulo kohtuuttomasti viivästy.

a) it has signed the treaty or has exchanged instruments constituting the treaty subject to ratification, acceptance or approval, until it shall have made its intention clear not to become a party to the treaty; or

b) it has expressed its consent to be bound by the treaty, pending the entry into force of the treaty and provided that such entry into force is not unduly delayed.

2 osasto: Varaumat

19 artikla

Varaumien tekeminen

Allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään valtiosopimuksen taikka liittyessään siihen valtio voi tehdä varauman, jollei:

a) varaumaa ole kielletty valtiosopimuksessa;

b) valtiosopimus määrää, että vain tiettyjä varaumia, joihin kyseinen varauma ei kuulu, voidaan tehdä; tai

c) varauma a tai b kohtaan kuulumattomissa tapauksissa ole ristiriidassa valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän kanssa.

Section 2: Reservations

Article 19

Formulation of reservations

A State may, when signing, ratifying, accepting, approving or acceding to a treaty, formulate a reservation unless:

a) the reservation is prohibited by the treaty;

b) the treaty provides that only specified reservations, which do not include the reservation in question, may be made; or

c) in cases not falling under sub-paragraphs a) and b), the reservation is incompatible with the object and purpose of the treaty.

20 artikla

Varaumien hyväksyminen ja niitä koskevat vastaväitteet

1. Valtiosopimuksessa nimenomaan sallittu varauma ei vaadi muiden sopimusvaltioiden myöhemmin tapahtuvaa hyväksymistä, ellei valtiosopimuksessa niin määrätä.

2. Milloin neuvottelevien valtioiden rajoitetusta lukumäärästä sekä valtiosopimuksen tarkoituksesta ja päämäärästä käy ilmi, että valtiosopimuksen soveltaminen kokonaisuudessaan kaikkien sopimuspuolten kesken on kunkin osalta välttämätön edellytys suostumiselle valtiosopimuksen noudattamiseen, varauma vaatii kaikkien sopimuspuolten hyväksymisen.

3. Milloin valtiosopimus on kansainvälisen järjestön perusasiakirja, eikä valtiosopimuksessa toisin määrätä, varauma vaatii tällaisen järjestön toimivaltaisen elimen hyväksymisen.

4. Edellisiin kappaleisiin kuulumattomissa tapauksissa ja jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä:

Article 20

Acceptance of and objection to reservations

1. A reservation expressly authorized by a treaty does not require any subsequent acceptance by the other contracting States unless the treaty so provides.

2. When it appears from the limited number of the negotiating States and the object and purpose of a treaty that the application of the treaty in its entirety between all the parties is an essential condition of the consent of each one to be bound by the treaty, a reservation requires acceptance by all the parties.

3. When a treaty is a constituent instrument of an international organization and unless it otherwise provides, a reservation requires the acceptance of the competent organ of that organization.

4. In cases not falling under the preceding paragraphs and unless the treaty otherwise provides:

a) toisen sopimusvaltion taholta tapahtuva varauman hyväksyminen tekee varauman tehneen valtion sopimuspuoleksi edelliseen valtioon nähden, jos tai kun valtiosopimus on näiden valtioiden osalta voimassa;

b) toisen sopimusvaltion esittämä varaumaa koskeva vastaväite ei estä valtiosopimuksen voimaantuloa vastaväitteen esittäneen ja varauman tehneen valtion välillä ellei vastustava valtio täsmällisesti ilmaise vastakkaista tarkoitusta; ja

c) toimenpide, jolla ilmaistaan valtion suostumus valtiosopimuksen noudattamiseen ja joka sisältää varauman, tulee vaikutusvoimaiseksi heti, kun vähintään yksi muista sopimusvaltioista on varauman hyväksynyt.

5. Kappaleessa 2 ja 4 tarkoitetuissa tapauksissa ja milloin valtiosopimuksessa ei toisin määrätä, varauma katsotaan valtion hyväksymäksi, jos tämä ei ole esittänyt vastaväitettä varaumaa kohtaan kahdentoista kuukauden kuluessa varauman tiedottamisesta tai siihen päivään mennessä, jolloin se ilmaisi suostumuksensa valtiosopimuksen noudattamiseen, jos jälkimmäinen päivämäärä on myöhäisempi.

a) acceptance by another contracting State of a reservation constitutes the reserving State a party to the treaty in relation to that other State if or when the treaty is in force for those States;

b) an objection by another contracting State to a reservation does not preclude the entry into force of the treaty as between the objecting and reserving States unless a contrary intention is definitely expressed by the objecting State;

c) an act expressing a State's consent to be bound by the treaty and containing a reservation is effective as soon as at least one other contracting State has accepted the reservation.

5. For the purposes of paragraphs 2 and 4 and unless the treaty otherwise provides, a reservation is considered to have been accepted by a State if it shall have raised no objection to the reservation by the end of a period of twelve months after it was notified of the reservation or by the date on which it expressed its consent to be bound by the treaty, whichever is later.

21 artikla

Varaumien ja niitä koskevien vastaväitteiden oikeusvaikutukset

1. Varauma, joka on tehty toiseen sopimuspuoleen nähden 19, 20 ja 23 artiklan mukaisesti:

a) muuttaa varauman tehneen valtion kohdalta sen suhteessa toiseen sopimuspuoleen ne valtiosopimuksen määräykset, joita varauma koskee, siltä osin kuin siinä edellytetään; ja

b) muuttaa näitä määräyksiä yhtä laajalti toisen sopimuspuolen kohdalta sen suhteessa varauman tehneeseen valtioon.

2. Varauma ei muuta valtiosopimuksen määräyksiä toisten sopimuspuolten kohdalta.

3. Milloin valtio, joka on esittänyt vastaväitteen varauman johdosta ei ole vastustanut valtiosopimuksen voimaantuloa sen ja varauman tehneen valtion välillä, ei varauman tarkoittamia määräyksiä sen edellyttämässä laajuudessa sovelleta näiden kahden valtion välillä.

Article 21

Legal effects of reservations and of objections to reservations

1. A reservation established with regard to another party in accordance with articles 19, 20 and 23:

a) modifies for the reserving State in its relations with that other party the provisions of the treaty to which the reservation relates to the extent of the reservation; and

b) modifies those provisions to the same extent for that other party in its relations with the reserving State.

2. The reservation does not modify the provisions of the treaty for the other parties to the treaty.

3. When a State objecting to a reservation has not opposed the entry into force of the treaty between itself and the reserving State, the provisions to which the reservation relates do not apply as between the two States to the extent of the reservation.

22 artikla

Varaumien ja niitä koskevien vastaväitteiden peruuttaminen

1. Jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä, varauma voidaan peruuttaa milloin tahansa eikä sen peruuttamiseen vaadita varauman hyväksyneen valtion suostumusta.

2. Jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä, varaumaa koskeva vastaväite voidaan peruuttaa milloin tahansa.

3. Jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä tai ole muusta sovittu:

a) varauman peruutus tulee voimaan toisen sopimusvaltion kohdalta vain kun tämä valtio on saanut siitä ilmoituksen;

b) varaumaa koskevan vastaväitteen peruutus tulee voimaan vain milloin varauman tehnyt valtio on saanut siitä ilmoituksen.

Article 22

Withdrawal of reservations and of objections to reservations

1. Unless the treaty otherwise provides, a reservation may be withdrawn at any time and the consent of a State which has accepted the reservation is not required for its withdrawal.

2. Unless the treaty otherwise provides, an objection to a reservation may be withdrawn at any time.

3. Unless the treaty otherwise provides, or it is otherwise agreed:

a) the withdrawal of a reservation becomes operative in relation to another contracting State only when notice of it has been received by that State;

b) the withdrawal of an objection to a reservation becomes operative only when notice of it has been received by the State which formulated the reservation.

23 artikla

Varaumia koskeva menettely

1. Varauma, sen nimenomainen hyväksyminen ja varaumaa koskeva vastaväite on tehtävä kirjallisesti ja tiedotettava sopimusvaltioille ja muille valtioille, joilla on oikeus tulla sopimuspuoliksi.

2. Jos varauma tehdään allekirjoitettaessa valtiosopimus ratifiointia tai hyväksymistä koskevin ehdoin, varauman tehneen valtion on se virallisesti vahvistettava ilmaistessaan suostumuksensa noudattaa valtiosopimusta. Tällaisessa tapauksessa varauma katsotaan tehdyksi sen vahvistamispäivänä.

3. Ennen varauman vahvistamista esitetty nimenomainen hyväksyminen tai varaumaa koskeva vastaväite puolestaan ei vaadi vahvistamista.

4. Varauman tai varaumaa koskevan vastaväitteen peruuttaminen on tehtävä kirjallisesti.

Article 23

Procedure regarding reservations

1. A reservation, an express acceptance of a reservation and an objection to a reservation must be formulated in writing and communicated to the contracting States and other States entitled to become parties to the treaty.

2. If formulated when signing the treaty subject to ratification, acceptance or approval, a reservation must be formally confirmed by the reserving State when expressing its consent to be bound by the treaty. In such a case the reservation shall be considered as having been made on the date of its confirmation.

3. An express acceptance of, or an objection to, a reservation made previously to confirmation of the reservation does not itself require confirmation.

4. The withdrawal of a reservation or of an objection to a reservation must be formulated in writing.

3 osasto: Valtiosopimusten voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen

24 artikla

Voimaantulo

1. Valtiosopimus tulee voimaan siten ja sinä päivänä kuin valtiosopimuksessa määrätään tai siten kuin neuvottelevat valtiot sopivat.

2. Tällaisen määräyksen tai sopimuksen puuttuessa valtiosopimus tulee voimaan heti kun on osoitettu kaikkien neuvottelevien valtioiden suostuneen noudattamaan valtiosopimusta.

3. Jos valtion suostumus valtiosopimuksen noudattamiseen on ilmaistu jonakin päivänä sen jälkeen, kun valtiosopimus on tullut voimaan, se tulee voimaan tämän valtion osalta sanottuna päivänä, jollei valtiosopimuksessa toisin määrätä.

4. Valtiosopimuksen määräyksiä, jotka koskevat sen tekstin todistusvoimaiseksi tekemistä, sitä miten valtiot ilmaisevat suostumuksensa noudattaa valtiosopimusta, valtiosopimuksen voimaantulon tapaa tai aikaa, varaumia, talletusjan tehtäviä ja muita välttämättä ennen valtiosopimuksen voimaantuloa esille tulevia kysymyksiä, sovelletaan valtiosopimuksen tekstin hyväksymisestä alkaen.

25 artikla

Väliaikainen soveltaminen

Valtiosopimusta tai sen osaa sovelletaan väliaikaisesti ennen sen voimaantuloa jos:

a) itse valtiosopimuksessa niin määrätään; tai

b) neuvottelevat valtiot ovat siitä muulla tavalla sopineet.

2. Jollei valtiosopimuksessa muuta määrätä tai neuvottelevat valtiot ole toisin sopineet, valtiosopimuksen tai sen osan väliaikainen soveltaminen valtion osalta lakkaa, jos tämä valtio ilmoittaa muille valtioille, joiden välillä valtiosopimusta väliaikaisesti sovelletaan, aikomuksestaan olla tulematta sopimuspuoleksi.

Section 3: Entry into force and provisional application of treaties

Article 24

Entry into force

1. A treaty enters into force in such manner and upon such date as it may provide or as the negotiating States may agree.

2. Failing any such provision or agreement, a treaty enters into force as soon as consent to be bound by the treaty has been established for all the negotiating States.

3. When the consent of a State to be bound by a treaty is established on a date after the treaty has come into force, the treaty enters into force for that State on that date, unless the treaty otherwise provides.

4. The provisions of a treaty regulating the authentication of its text, the establishment of the consent of States to be bound by the treaty, the manner or date of its entry into force, reservations, the functions of the depositary and other matters arising necessarily before the entry into force of the treaty apply from the time of the adoption of its text.

Article 25

Provisional application

1. A treaty or a part of a treaty is applied provisionally pending its entry into force if:

a) the treaty itself so provides; or

b) the negotiating States have in some other manner so agreed.

2. Unless the treaty otherwise provides or the negotiating States have otherwise agreed, the provisional application of a treaty or a part of a treaty with respect to a State shall be terminated if that State notifies the other States between which the treaty is being applied provisionally of its intention not to become a party to the treaty.

VALTIONEUVOSTON
KANSLIA

III OSA

Valtiosopimusten noudattaminen, soveltaminen ja tulkinta

1 osasto: Valtiosopimusten noudattaminen

26 artikla

Pacta sunt servanda

Jokainen voimassa oleva valtiosopimus sitoo sopimuspuolia, ja se on pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä.

27 artikla

Sisäinen oikeus ja valtiosopimusten noudattaminen

Sopimuspuoli ei voi vedota sisäisen oikeutensa määräyksiin perusteena valtiosopimuksen täyttämättä jättämiselle. Tällä säännöllä ei ole vaikutusta 46 artiklaan.

2 osasto: Valtiosopimusten soveltaminen

28 artikla

Valtiosopimusten takautumattomuus

Ellei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimuksen määräykset eivät sido sopimuspuolta minkään sellaisen toimenpiteen tai tosiasian osalta, joka sanotun sopimuspuolen kohdalta toteutui ennen valtiosopimuksen voimaantulopäivää, eikä myöskään sellaiseen tilanteeseen nähden, joka sen kohdalta päättyi ennen mainittua päivää.

29 artikla

Valtiosopimusten alueellinen soveltaminen

Jollei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimus sitoo kutakin sopimuspuolta sen koko alueen osalta.

30 artikla

Perättäisten, samaa asiaa koskevien valtiosopimusten soveltaminen

1. Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 103 artiklasta johtuvin varauksin määräytyvät niiden valtioiden oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat sopimuspuolina perättäisissä, samaa asiaa koskevissa valtiosopimuksissa, seuraavien kappaleiden mukaisesti.

PART III

Observance, application and interpretation of treaties

Section 1: Observance of treaties

Article 26

Pacta sunt servanda

Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith.

Article 27

Internal law and observance of treaties

A party may not invoke the provisions of its internal law as justification for its failure to perform a treaty. This rule is without prejudice to article 46.

Section 2: Application of treaties

Article 28

Non-retroactivity of treaties

Unless a different intention appears from the treaty or is otherwise established, its provisions do not bind a party in relation to any act or fact which took place or any situation which ceased to exist before the date of the entry into force of the treaty with respect to that party.

Article 29

Territorial scope of treaties

Unless a different intention appears from the treaty or is otherwise established, a treaty is binding upon each party in respect of its entire territory.

Article 30

Application of successive treaties relating to the same subject-matter

1. Subject to Article 103 of the Charter of the United Nations, the rights and obligations of States parties to successive treaties relating to the same subject-matter shall be determined in accordance with the following paragraphs.

2. Milloin valtiosopimuksessa erityisesti määrätään, että se on riippuvainen jostakin aikaisemmasta tai myöhemmästä valtiosopimuksesta tai että sen ei katsota olevan ristiriidassa tällaisen valtiosopimuksen kanssa, tämän toisen valtiosopimuksen määräyksillä on etusija.

3. Milloin kaikki aikaisemman valtiosopimuksen sopimuspuolet ovat myös myöhemmän valtiosopimuksen sopimuspuolina, mutta aikaisempi valtiosopimus ei ole päättynyt tai sen soveltaminen 59 artiklan mukaisesti keskeytynyt, tätä aikaisempaa valtiosopimusta sovelletaan vain siltä osin kuin sen määräykset ovat sopusoinnussa myöhemmän valtiosopimuksen määräysten kanssa.

4. Milloin aikaisemman valtiosopimuksen kaikki sopimuspuolet eivät ole myöhemmän valtiosopimuksen sopimuspuolten joukossa:

a) sovelletaan valtioiden kesken, jotka ovat sopimuspuolina molemmissa valtiosopimuksissa, 3 kappaleen sääntöä;

b) valtion, joka on sopimuspuolena molemmissa valtiosopimuksissa, ja valtion, joka on sopimuspuolena vain yhdessä valtiosopimuksessa, keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät sen valtiosopimuksen mukaan, jossa molemmat ovat sopimuspuolina.

5. Kappale 4 ei vaikuta 41 artiklaan eikä mihinkään 60 artiklassa tarkoitettuun kysymykseen valtiosopimuksen päättymisestä tai sen soveltamisen keskeyttämisestä taikka vastuuseen joka voi syntyä valtiolle sellaisen valtiosopimuksen tekemisen tai soveltamisen johdosta, jonka määräykset eivät sovellu niihin velvollisuuksiin, jotka sillä muun valtiosopimuksen nojalla on toista valtiota kohtaan.

2. When a treaty specifies that it is subject to, or that it is not to be considered as incompatible with, an earlier or later treaty, the provisions of that other treaty prevail.

3. When all the parties to the earlier treaty are parties also to the later treaty but the earlier treaty is not terminated or suspended in operation under article 59, the earlier treaty applies only to the extent that its provisions are compatible with those of the later treaty.

4. When the parties to the later treaty do not include all the parties to the earlier one:

a) as between States parties to both treaties the same rule applies as in paragraph 3;

b) as between a State party to both treaties and a State party to only one of the treaties, the treaty to which both States are parties governs their mutual rights and obligations.

5. Paragraph 4 is without prejudice to article 41, or to any question of the termination or suspension of the operation of a treaty under article 60 or to any question of responsibility which may arise for a State from the conclusion or application of a treaty the provisions of which are incompatible with its obligations towards another State under another treaty.

3 osasto: Valtiosopimusten tulkinta

31 artikla

Yleinen tulkintasääntö

1. Valtiosopimusta on tulkittava vilpittömässä mielessä ja antamalla valtiosopimuksen määräyksille niille kuuluvassa yhteydessä niiden tavallinen merkitys, sekä valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän valossa.

2. Valtiosopimusta tulkittaessa yhteys käsittää, paitsi tekstin johon sisältyy valtiosopimuksen johdanto ja liitteet:

Section 3: Interpretation of treaties

Article 31

General rule of interpretation

1. A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.

2. The context for the purpose of the interpretation of a treaty shall comprise, in addition to the text, including its preamble and annexes:

a) jokaisen sellaisen valtiosopimukseen liittyvän sopimuksen, joka on tehty kaikkien sopimuspuolten kesken valtiosopimuksen tekemisen yhteydessä;

b) jokaisen asiakirjan, jonka yksi tai useammat sopimuspuolet ovat tehneet valtiosopimuksen tekemisen yhteydessä ja jonka muut sopimuspuolet ovat hyväksyneet valtiosopimusta koskevana asiakirjana.

3. Yhteyden lisäksi tulee ottaa huomioon:

a) jokainen myöhempi sopimuspuolten kesken tehty sopimus, joka koskee valtiosopimuksen tulkintaa tai sen määräysten soveltamista;

b) jokainen myöhempi valtiosopimusta sovellettaessa noudatettu käytäntö, joka osoittaa sopimuspuolten välisen yhteisymmärryksen valtiosopimuksen tulkinnasta;

c) kaikki sopimuspuolten välisissä suhteissa sovellettavissa olevan kansainvälisen oikeuden asiaanvaikuttavat säännöt.

4) Sopimusmääräykselle on annettava erityinen merkitys, jos on osoitettavissa, että sopimuspuolet ovat sitä tarkoittaneet.

a) any agreement relating to the treaty which was made between all the parties in connexion with the conclusion of the treaty;

b) any instrument which was made by one or more parties in connexion with the conclusion of the treaty and accepted by the other parties as an instrument related to the treaty.

3. There shall be taken into account together with the context:

a) any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provisions;

b) any subsequent practice in the application of the treaty which establishes the agreement of the parties regarding its interpretation;

c) any relevant rules of international law applicable in the relations between the parties.

4. A special meaning shall be given to a term if it is established that the parties so intended.

32 artikla

Täydentäviä tulkintakeinoja

Täydentäviä tulkintakeinoja, erityisesti valtiosopimuksen valmistelutöitä ja valtiosopimusta tehtäessä vallinneita olosuhteita, voidaan käyttää apuna pyrittäessä vahvistamaan se merkitys, johon 31 artiklaa soveltamalla on päädytty tai määrittelemään merkitys, kun 31 artiklan mukainen tulkinta:

a) jättää merkityksen epäselväksi tai hämäräksi; tai

b) johtaa tulokseen, joka on selvästi mahdoton tai kohtuuton.

Article 32

Supplementary means of interpretation

Recourse may be had to supplementary means of interpretation, including the preparatory work of the treaty and the circumstances of its conclusion, in order to confirm the meaning resulting from the application of article 31, or to determine the meaning when the interpretation according to article 31:

a) leaves the meaning ambiguous or obscure; or

b) leads to a result which is manifestly absurd or unreasonable.

33 artikla

Valtiosopimusten tulkinta kahden tai useamman kielisen tekstin ollessa todistusvoimainen

1. Milloin valtiosopimus on todistusvoimainen kahdella tai useammalla kielellä, teksti on yhtä todistusvoimainen kullakin näistä kielistä, jollei valtiosopimus määrää tai sopimuspuolet sovi siitä, että poikkeavuuden ilmetessä tiettyä tekstiä on noudatettava.

2. Valtiosopimuksen käännöstä sellaiselle kielelle, jolla sen teksti ei ole todistusvoimainen, pidetään todistusvoimaisena vain, mikäli

Article 33

Interpretation of treaties authenticated in two or more languages

1. When a treaty has been authenticated in two or more languages, the text is equally authoritative in each language, unless the treaty provides or the parties agree that, in case of divergence, a particular text shall prevail.

2. A version of the treaty in a language other than one of those in which the text was authenticated shall be considered an au-

valtiosopimus niin määrää tai sopimuspuolet niin sopivat.

3. Valtiosopimuksen määräyksillä edellytetään olevan sama merkitys jokaisessa todistusvoimaisessa tekstissä.

4. Lukuunottamatta tapausta, jolloin tiettyä tekstiä on noudatettava 1 kappaleen mukaisesti, on, milloin todistusvoimaisten tekstien vertailu osoittaa merkityseron, jota 31 ja 32 artiklan soveltaminen ei poista, hyväksyttävä se merkitys, joka parhaiten on sopusoinnussa näiden tekstien kanssa, ottaen huomioon valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän.

4 osasto: Valtiosopimukset ja kolmannet valtiot

34 artikla

Kolmansia valtioita koskeva yleinen sääntö

Valtiosopimus ei luo velvoituksia eikä oikeuksia kolmannelle valtiolle sen suostumuksetta.

35 artikla

Kolmansille valtioille velvoituksia asettavat valtiosopimukset

Valtiosopimuksen määräyksestä johtuu kolmannelle valtiolle velvoitus, mikäli sopimuspuolten tarkoituksena on tällä määräyksellä perustaa sanottu velvoitus, ja kolmas valtio nimenomaan kirjallisesti hyväksyy sen.

36 artikla

Kolmansille valtioille oikeuksia luovat valtiosopimukset

1. Valtiosopimuksen määräyksestä syntyy kolmannelle valtiolle oikeus, mikäli sopimuspuolten tarkoituksena on tällä määräyksellä myöntää tämä oikeus joko kolmannelle valtiolle tai valtioryhmälle, johon se kuuluu, taikka kaikille valtioille, ja kolmas valtio suostuu tähän. Sen suostumus oletetaan annetuksi, mikäli muuta ei ole ilmaistu, eikä valtiosopimus toisin määrää.

2. Kun valtio käyttää 1 kappaleen mukaista oikeutta, sen tulee noudattaa niitä käyttöä koskevia ehtoja, joita valtiosopimus edellyttää tai jotka on vahvistettu valtiosopimuksen mukaisesti.

thentic text only if the treaty so provides or the parties so agree.

3. The terms of the treaty are presumed to have the same meaning in each authentic text.

4. Except where a particular text prevails in accordance with paragraph 1, when a comparison of the authentic texts discloses a difference of meaning which the application of articles 31 and 32 does not remove, the meaning which best reconciles the texts, having regard to the object and purpose of the treaty, shall be adopted.

Section 4: Treaties and third states

Article 34

General rule regarding third States

A treaty does not create either obligations or rights for a third State without its consent.

Article 35

Treaties providing for obligations for third States

An obligation arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to be the means of establishing the obligation and the third State expressly accepts that obligation in writing.

Article 36

Treaties providing for rights for third States

1. A right arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to accord that right either to the third State, or to a group of States to which it belongs, or to all States, and the third State assents thereto. Its assent shall be presumed so long as the contrary is not indicated, unless the treaty otherwise provides.

2. A State exercising a right in accordance with paragraph 1 shall comply with the conditions for its exercise provided for in the treaty or established in conformity with the treaty.

37 artikla

Kolmansien valtioiden velvoitusten tai oikeuksien kumoaminen tai muuttaminen

1. Kun kolmannelle valtiolle on 35 artiklan mukaisesti syntynyt jokin velvoitus, se voidaan kumota tai sitä voidaan muuttaa vain sopimuspuolten sekä kolmannen valtion suostumuksella, jollei osoiteta, että ne olivat toisin sopineet.

2. Kun kolmannelle valtiolle on 36 artiklan mukaisesti syntynyt jokin oikeus, sopimuspuolet eivät voi tätä oikeutta kumota tai muuttaa, jos on osoitettu, ettei oikeutta ole tarkoitettu kumottavaksi tai muutettavaksi kolmannen valtion suostumuksetta.

Article 37

Revocation or modification of obligations or rights of third States

1. When an obligation has arisen for a third State in conformity with article 35, the obligation may be revoked or modified only with the consent of the parties to the treaty and of the third State, unless it is established that they had otherwise agreed.

2. When a right has arisen for a third State in conformity with article 36, the right may not be revoked or modified by the parties if it is established that the right was intended not to be revocable or subject to modification without the consent of the third State.

38 artikla

Valtiosopimuksen sääntöjen tuleminen kolmatta valtiota sitoviksi kansainvälisen tavan perusteella

Mikään 34—37 artiklan määräys ei estä valtiosopimuksessa ilmaistua sääntöä tulemasta kolmatta valtiota sitovaksi kansainvälisen oikeuden tunnustamana tavanomaisena sääntönä.

Article 38

Rules in a treaty becoming binding on third States through international custom

Nothing in articles 34 to 37 precludes a rule set forth in a treaty from becoming binding upon a third State as a customary rule of international law, recognized as such.

IV OSA

Valtiosopimusten muuttaminen

PART IV

Amendment and modification of treaties

39 artikla

Valtiosopimusten muuttamista koskeva yleinen sääntö

Valtiosopimusta voidaan muuttaa sopimuspuolten keskisellä sopimuksella. Tällaiseen sopimukseen sovelletaan II osassa ilmaistuja sääntöjä, jollei valtiosopimus toisin määrää.

Article 39

General rule regarding the amendment of treaties

A treaty may be amended by agreement between the parties. The rules laid down in Part II apply to such an agreement except in so far as the treaty may otherwise provide.

40 artikla

Monenkeskisten valtiosopimusten muuttaminen

1. Jollei valtiosopimus toisin määrää, monenkeskisten valtiosopimusten muuttaminen määräytyy seuraavien kappaleiden mukaisesti.

2. Jokainen ehdotus muuttaa monenkeskistä valtiosopimusta kaikkien sopimuspuolten kesken on tiedotettava kaikille sopimusvaltioille, joista kullakin on oikeus osallistua:

a) tällaisen ehdotuksen aiheuttamaa toimenpidettä koskevaan päätökseen;

Article 40

Amendment of multilateral treaties

1. Unless the treaty otherwise provides, the amendment of multilateral treaties shall be governed by the following paragraphs.

2. Any proposal to amend a multilateral treaty as between all the parties must be notified to all the contracting States, each one of which shall have the right to take part in:

a) the decision as to the action to be taken in regard to such proposal;

b) valtiosopimuksen muuttamista tarkoittavaa sopimusta koskeviin neuvotteluihin ja päätöksiin.

3. Jokaisella valtiolla, jolla on oikeus tulla sopimuspuoleksi, on myös oikeus tulla muutetun valtiosopimuksen sopimuspuoleksi.

4. Muuttamista tarkoittava sopimus ei sido jo sopimuspuolena olevaa valtiota, joka ei tule muuttamista tarkoittavan sopimuksen sopimuspuoleksi; tällaiseen valtioon sovelletaan 30 artiklan 4 kappaleen b kohtaa.

5. Valtio, joka tulee sopimuspuoleksi muuttamista tarkoittavan sopimuksen tultua voimaan, jollei valtio ilmaise muunlaista tarkoitusta, katsotaan:

a) muutetun valtiosopimuksen sopimuspuoleksi; ja

b) muuttamattoman valtiosopimuksen sopimuspuoleksi suhteessa sopimuspuoleen, jota muuttamista tarkoittava sopimus ei sido.

b) the negotiation and conclusion of any agreement for the amendment of the treaty.

3. Every State entitled to become a party to the treaty shall also be entitled to become a party to the treaty as amended.

4. The amending agreement does not bind any State already a party to the treaty which does not become a party to the amending agreement; article 30, paragraph 4 b), applies in relation to such State.

5. Any State which becomes a party to the treaty after the entry into force of the amending agreement shall, failing an expression of a different intention by that State:

a) be considered as a party to the treaty as amended; and

b) be considered as a party to the unamended treaty in relation to any party to the treaty not bound by the amending agreement.

41 artikla

Sopimukset, joiden tarkoitus on muuttaa monenkeskisiä valtiosopimuksia vain tiettyjen sopimuspuolten välillä

1. Kaksi tai useammat monenkeskisen valtiosopimuksen sopimuspuolet voivat tehdä sopimuksen muuttaakseen valtiosopimusta vain niiden kesken, jos:

a) valtiosopimus edellyttää, että sellainen muutos on mahdollinen; tai

b) kyseistä muutosta ei ole kielletty valtiosopimuksessa eikä se:

i) vaikuta muiden sopimuspuolten valtiosopimuksen mukaisten oikeuksien käyttöön tai niiden velvoitusten täyttämiseen;

ii) koske määräystä, josta poikkeaminen on ristiriidassa kokonaisuutena käsitetyn valtiosopimuksen päämäärän ja tarkoituksen tehokkaan toteuttamisen kanssa.

2. Jollei 1 kappaleen a kohdan tarkoittamassa tapauksessa valtiosopimuksessa muuta määrätä, kyseessä olevien sopimuspuolten tulee tiedottaa muille sopimuspuolille aikomuksensa tehdä sopimus sekä se valtiosopimuksen muutos, jota sopimus edellyttää.

Article 41

Agreements to modify multilateral treaties between certain of the parties only

1. Two or more of the parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to modify the treaty as between themselves alone if:

a) the possibility of such a modification is provided for by the treaty; or

b) the modification in question is not prohibited by the treaty and:

i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations;

ii) does not relate to a provision, derogation from which is incompatible with the effective execution of the object and purpose of the treaty as a whole.

2. Unless in a case falling under paragraph 1 a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of the modification to the treaty for which it provides.

V OSA

Valtiosopimusten pätemättömyys, päättyminen ja niiden soveltamisen keskeyttäminen

1 osasto: Yleiset määräykset

42 artikla

Valtiosopimusten pätevyys ja voimassa pysyttäminen

1. Valtiosopimuksen pätevyyden tai valtion suostumuksen noudattaa valtiosopimusta voi saattaa riidanalaiseksi ainoastaan soveltamalla tätä yleissopimusta.

2. Valtiosopimuksen päättyminen, sen irtisanominen tai sopimuspuolen luopuminen siitä voi tapahtua ainoastaan soveltamalla valtiosopimuksen tai tämän yleissopimuksen määräyksiä. Samaa sääntöä noudatetaan valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämiseen.

43 artikla

Kansainvälisen oikeuden valtiosopimuksesta riippumatta asettamat velvollisuudet

Valtiosopimuksen pätemättömyys, päättyminen tai irtisanominen, sopimuspuolen luopuminen siitä tai sen soveltamisen keskeyttäminen, joka johtuu tämän yleissopimuksen tai valtiosopimuksen määräysten noudattamisesta, ei vaikuta millään tavalla valtion velvollisuuteen täyttää kaikki ne valtiosopimukseen sisältyvät velvoitukset, jotka sille kansainvälisen oikeuden perusteella valtiosopimuksesta riippumatta kuuluvat.

44 artikla

Valtiosopimuksen määräysten erotettavuus

1. Valtiosopimuksessa edellytettyä tai 56 artiklasta johtuvaa sopimuspuolten oikeutta irtisanoutua tai luopua valtiosopimuksesta taikka keskeyttää sen soveltaminen voi soveltaa ainoastaan koko valtiosopimukseen, jollei valtiosopimuksessa muuta määrätä tai sopimuspuolet toisin sovi.

2. Tämän yleissopimuksen tunnustamaan perusteeseen mitätöidä tai saattaa päättymään valtiosopimus taikka luopua siitä tai keskeyttää sen soveltaminen, voi vedota vain koko valtiosopimuksen osalta paitsi seuraavissa kappaleissa tai 60 artiklassa määrätyin ehdoin.

3. Mikäli peruste koskee yksinomaan tiet-

PART V

Invalidity, termination and suspension of the operation of treaties

Section 1: General provisions

Article 42

Validity and continuance in force of treaties

1. The validity of a treaty or of the consent of a State to be bound by a treaty may be impeached only through the application of the present Convention.

2. The termination of a treaty, its denunciation or the withdrawal of a party, may take place only as a result of the application of the provisions of the treaty or of the present Convention. The same rule applies to suspension of the operation of a treaty.

Article 43

Obligations imposed by international law independently of a treaty

The invalidity, termination or denunciation of a treaty, the withdraval of a party from it, or the suspension of its operation, as a result of the application of the present Convention or of the provisions of the treaty, shall not in any way impair the duty of any State to fulfil any obligation embodied in the treaty to which it would be subject under international law independently of the treaty.

Article 44

Separability of treaty provisions

1. A right of a party, provided for in a treaty or arising under article 56, to denounce, withdraw from or suspend the operation of the treaty may be exerciced only with respect to the whole treaty undess the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree.

2. A ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty recognized in the present Convention may be invoked only with respect to the whole treaty except as provided in the following paragraphs or in article 60.

3. If the ground relates solely to particular

tyjä määräyksiä, siihen voidaan vedota ainoastaan niiden osalta jos:

a) mainitut määräykset ovat soveltamisensa osalta erotettavissa valtiosopimuksen muusta osasta;

b) valtiosopimuksesta ilmenee tai muuten osoitetaan, että näiden määräysten hyväksyminen ei ollut olennaisena perusteena yhden tai useamman muun sopimuspuolen suostumukselle noudattaa valtiosopimusta kokonaisuutena; ja että

c) valtiosopimuksen muun osan jatkuva toteuttaminen ei ole epäoikeudenmukaista.

4. Valtio, jolla on oikeus 49 ja 50 artiklan tarkoittamissa tapauksissa vedota petokseen tai lahjomiseen, saa tehdä niin joko koko valtiosopimuksen tai 3 kappaleesta johtuvin varauksin vain tiettyjen määräysten osalta.

5. Tapauksissa, joita tarkoitetaan 51, 52 ja 53 artiklassa, ei valtiosopimuksen määräysten erottaminen ole sallittu.

45 artikla

Oikeuden menettäminen vedota perusteeseen valtiosopimuksen mitätöimiseksi, saattamiseksi päättymään, siitä luopumiseksi tai sen soveltamisen keskeyttämiseksi

Valtio ei voi enää vedota valtiosopimuksen mitätöimistä, saattamista päättymään, siitä luopumista tai sen soveltamisen keskeyttämistä koskevaan perusteeseen 46—50 tai 60 ja 62 artiklan nojalla, jos se tultuaan asiasta tietoiseksi:

a) on nimenomaan suostunut siihen, että valtiosopimus tapauksesta riippuen on pätevä, jää voimaan tai sen soveltaminen jatkuu; taikka

b) käyttäytymisensä perusteella on katsottava suostuneen siihen, että valtiosopimus tapauksesta riippuen on pätevä tai sen voimassaolo taikka soveltaminen jatkuu.

2 osasto: Valtiosopimusten pätemättömyys

46 artikla

Valtiosopimuksentekokelpoisuutta koskevat sisäisen oikeuden määräykset

1. Valtio ei voi mitätöidäkseen antamansa suostumuksen vedota siihen, että sen suostumus noudattaa valtiosopimusta on ilmaistu loukkaamalla sen sisäisen oikeuden valtiosopimuksentekokelpoisuutta koskevia määräyksiä,

clauses, it may be invoked only with respect to those clauses where:

a) the said clauses are separable from the remainder of the treaty with regard to their application;

b) it appears from the treaty or is otherwise established that acceptance of those clauses was not an essential basis of the consent of the other party or parties to be bound by the treaty as a whole; and

c) continued performance of the remainder of the treaty would not be unjust.

4. In cases falling under articles 49 and 50 the State entitled to invoke the fraud or corruption may do so with respect either to the whole treaty or, subject to paragraph 3, to the particular clauses alone.

5. In cases falling under articles 51, 52 and 53, no separation of the provisions of the treaty is permitted.

Article 45

Loss of a right to invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty

A State may no longer invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty under articles 46 to 50 or articles 60 and 62 if, after becoming aware of the facts:

a) it shall expressly agreed that the treaty is valid or remains in force or continues in operation, as the case may be; or

b) it must by reason of its conduct be considered as having acquiesced in the validity of the treaty or in its maintenance in force or in operation as the case may be.

Section 2: Invalidity of treaties

Article 46

Provisions of internal law regarding competence to conclude treaties

1. A State may not invoke the fact that its consent to be bound by a treaty has been expressed in violation of a provision of its internal law regarding competence to conclude treaties as invalidating its consent unless that

ellei loukkaus ole ilmeinen ja koske sen merkitykseltään perustavan laatuista sisäisen oikeuden sääntöä.

2. Loukkaus on ilmeinen, mikäli se on puolueettomasti katsoen selvä jokaiselle valtiolle, joka itse menettelisi asiassa tavanmukaisen käytännön ja vilpittömän mielen vaatimusten mukaisesti.

47 artikla

Erityiset rajoitukset, jotka koskevat toimivaltaa ilmaista valtion suostumus

Jos edustajan toimivalta ilmaista valtion suostumus noudattaa tiettyä valtiosopimusta on jonkin erityisen rajoituksen alainen, ei hänen laiminlyöntiinsä noudattaa tällaista rajoitusta voi vedota hänen ilmaisemansa suostumuksen mitätöimiseksi, ellei rajoitusta ole saatettu muiden neuvottelevien valtioiden tietoon ennen kuin hän on ilmaissut sanotun suostumuksen.

48 artikla

Erehdys

1. Valtio voi mitätöidäkseen suostumuksensa noudattaa valtiosopimusta vedota valtiosopimuksessa olevaan erehdykseen, jos erehdys koskee seikkaa tai tilannetta, jonka tämä valtio oletti olevan olemassa valtiosopimuksen tekohetkellä ja joka oli olennaisena perusteena valtion suostumukselle noudattaa valtiosopimusta.

2. Edellistä kappaletta ei sovelleta, jos kyseinen valtio omalla käyttäytymisellään on myötävaikuttanut erehdykseen, tai jos olosuhteet olivat sellaiset, että tämä valtio on voinut havaita erehdyksen mahdolliseksi.

3. Pelkästään valtiosopimuksen sanamuotoa koskeva erehdys ei vaikuta valtiosopimuksen pätevyyteen; tällöin sovelletaan 79 artiklaa.

49 artikla

Petos

Valtio, jonka toisen neuvottelevan valtion petollinen menettely on johtanut valtiosopimuksen tekemiseen voi vedota petokseen mitätöidäkseen suostumuksensa valtiosopimuksen noudattamiseen.

50 artikla

Valtion edustajan lahjominen

Jos valtion ilmaisema suostumus noudattaa valtiosopimusta on saatu siten, että toinen nou-

violation was manifest and concerned a rule of its internal law of fundamental importance.

2. A violation is manifest if it would be objectively evident to any State conducting itself in the matter in accordance with normal practice and in good faith.

Article 47

Specific restrictions on authority to express the consent of a State

If the authority of a representative to express the consent of a State to be bound by a particular treaty has been made subject to a specific restriction, his omission to observe that restriction may not be invoked as invalidating the consent expressed by him unless the restriction was notified to the other negotiating States prior to his expressing such consent.

Article 48

Error

1. A State may invoke an error in a treaty as invalidating its consent to be bound by the treaty if the error relates to a fact or situation which was assumed by that State to exist at the time when the treaty was concluded and formed an essential basis of its consent to be bound by the treaty.

2. Paragraph 1 shall not apply if the State in question contributed by its own conduct to the error or if the circumstances were such as to put that State on notice of a possible error.

3. An error relating only to the wording of the text of a treaty does not affect its validity; article 79 then applies.

Article 49

Fraud

If a State has been induced to conclude a treaty by the fraudulent conduct of another negotiating State, the State may invoke the fraud as invalidating its consent to be bound by the treaty.

Article 50

Corruption of a representative of a State

If the expression of a State's consent to be bound by a treaty has been procured through

votteleva valtio suoranaisesti tai välillisesti on lahjonut edellisen valtion edustajan, valtio voi vedota tällaiseen lahjomiseen mitätöidäkseen valtiosopimuksen noudattamista koskevan suostumuksensa.

51 artikla

Valtion edustajan pakottaminen

Valtion ilmaisena suostumus noudattaa valtiosopimusta, joka on saatu pakottamalla sen edustajaa häneen kohdistetuilla teoilla tai uhkauksilla, on vailla kaikkea oikeudellista vaikutusta.

52 artikla

Valtion pakottaminen väkivallalla uhaten tai sitä käyttäen

Valtiosopimus on mitätön, jos sen tekeminen on saatu aikaan väkivallalla uhaten tai sitä käyttäen loukkaamalla Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjaan sisällytettyjä kansainvälisen oikeuden periaatteita.

53 artikla

Yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin (jus cogens) kanssa ristiriidassa olevat valtiosopimukset

Valtiosopimus on mitätön, jos se sen tekemisen aikana on ristiriidassa yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin kanssa. Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottomalla normilla kansainvälisen valtioyhteisön kokonaisuudessaan hyväksymää ja tunnustamaa normia, josta poikkeaminen ei ole sallittu ja jota voidaan muuttaa vain myöhemmällä samanluontoisella yleisen kansainvälisen oikeuden normilla.

3 osasto: Valtiosopimusten päättyminen ja niiden soveltamisen keskeyttäminen

54 artikla

Sopimusmääräysten perusteella tai sopimuspuolten suostumuksella tapahtuva valtiosopimuksen päättyminen tai siitä luopuminen

Valtiosopimuksen päättyminen ja sopimuspuolen luopuminen siitä voi tapahtua:

a) valtiosopimuksen määräysten mukaisesti; tai

the corruption of its representative directly or indirectly by another negotiating State, the State may invoke such corruption as invalidating its consent to be bound by the treaty.

Article 51

Coercion of a representative of a State

The expression of a State's consent to be bound by a treaty which has been procured by the coercion of its representative through acts or threats directed against him shall be without any legal effect.

Article 52

Coercion of a State by the threat or use of force

A treaty is void if its conclusion has been procured by the threat or use of force in violation of the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations.

Article 53

Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (jus cogens)

A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law. For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

Section 3: Termination and suspension of the operation of treaties

Article 54

Termination of or withdrawal from a treaty under its provisions or by consent of the parties

The termination of a treaty or the withdrawal of a party may take place:

a) in conformity with the provisions of the treaty; or

b) milloin tahansa kaikkien sopimuspuolten suostumuksella, sen jälkeen kun asiasta on neuvoteltu muiden sopimusvaltioiden kanssa.

b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

55 artikla

Monenkeskisen valtiosopimuksen sopimuspuolten lukumäärän väheneminen valtiosopimuksen voimaantuloon tarvittavaa määrää pienemmäksi

Ellei valtiosopimuksessa muuta määrätä, monenkeskinen valtiosopimus ei pääty yksinomaan siitä syystä, että sopimuspuolten lukumäärä vähenee valtiosopimuksen voimaantuloon tarvittavaa lukumäärää pienemmäksi.

Article 55

Reduction of the parties to a multilateral treaty below the number necessary for its entry into force

Unless the treaty otherwise provides, a multilateral treaty does not terminate by reason only of the fact that the number of the parties falls below the number necessary for its entry into force.

56 §.

Sellaisen valtiosopimuksen irtisanominen tai sellaisesta valtiosopimuksesta luopuminen, joka ei sisällä sen päättymistä, irtisanomista tai siitä luopumista koskevia määräyksiä

1. Valtiosopimuksesta, joka ei sisällä mitään sen päättymistä koskevia määräyksiä eikä edellytä irtisanomista tai luopumista, ei voi sanoutua irti eikä luopua, ellei:

a) osoiteta, että sopimuspuolten tarkoituksena oli sallia irtisanomis- tai luopumismahdollisuus; taikka

b) oikeus irtisanomiseen tai luopumiseen johdu valtiosopimuksen luonteesta.

2. Sopimuspuolten tulee vähintään kaksitoista kuukautta aikaisemmin tiedottaa aikomuksestaan irtisanoa valtiosopimus tai luopua siitä tämän artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti.

Article 56

Denunciation of or withdrawal from a treaty containing no provision regarding termination, denunciation or withdrawal

1. A treaty which contains no provision regarding its termination and which does not provide for denunciation or withdrawal is not subject to denunciation or withdrawal unless:

a) it is established that the parties intended to admit the possibility of denunciation or withdrawal; or

b) a right of denunciation or withdrawal may be implied by the nature of the treaty.

2. A party shall give not less than twelve months' notice of its intention to denounce or withdraw from a treaty under paragraph 1.

57 artikla

Valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttäminen sen määräysten perusteella tai sopimuspuolten suostumuksella

Valtiosopimuksen soveltaminen kaikkien sopimuspuolten kesken tai tietyn sopimuspuolen osalta voidaan keskeyttää:

a) valtiosopimuksen määräysten mukaisesti; tai

b) milloin tahansa kaikkien sopimuspuolten suostumuksella sen jälkeeen kun asiasta on neuvoteltu muiden sopimusvaltioiden kanssa.

Article 57

Suspension of the operation of a treaty under its provisions or by consent of the parties

The operation of a treaty in regard to all the parties or to a particular party may be suspended:

a) in conformity with the provisions of the treaty; or

b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

58 artikla

Monenkeskisten valtiosopimusten soveltamisen keskeyttäminen vain joidenkin sopimuspuolten kesken näiden tekemän sopimuksen nojalla

1. Monenkeskisen valtiosopimuksen sopimuspuolista voivat kaksi tai useammat tehdä sopimuksen valtiosopimuksen määräysten soveltamisen tilapäisestä keskeyttämisestä vain niiden välillä; jos:

a) valtiosopimus edellyttää tällaista keskeyttämismahdollisuutta; tai

b) valtiosopimus ei kiellä kyseessä olevaa keskeyttämistä eikä keskeyttäminen:

i) vaikuta muiden sopimuspuolten valtiosopimukseen perustuvien oikeuksien käyttämiseen tai velvoitusten täyttämiseen;

ii) ole ristiriidassa valtiosopimuksen päämäärän ja tarkoituksen kanssa.

2. Jollei valtiosopimus 1 kappaleen a kohdassa tarkoitetussa tapauksessa toisin määrää, kyseessä olevien sopimuspuolten on tiedotettava muille sopimuspuolille aikomuksensa tehdä sopimus ja ne valtiosopimuksen määräykset, joiden soveltaminen niillä on tarkoitus keskeyttää.

Article 58

Suspension of the operation of a multilateral treaty by agreement between certain of the parties only

1. Two or more parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to suspend the operation of provisions of the treaty, temporarily and as between themselves alone; if:

a) the possibility of such a suspension is provided for by the treaty; or

b) the suspension in question is not prohibited by the treaty and:

i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations;

ii) is not incompatible with the object and purpose of the treaty.

2. Unless in a case falling under paragraph 1 a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of those provisions of the treaty the operation of which they intend to suspend.

59 artikla

Valtiosopimuksen päättyminen tai sen soveltamisen keskeyttäminen myöhemmän valtiosopimuksen tekemisen seurauksena

1. Valtiosopimus katsotaan päättyneeksi, jos kaikki sopimuspuolet tekevät samaa asiaa koskevan myöhemmän valtiosopimuksen, ja:

a) myöhemmästä valtiosopimuksesta käy ilmi tai muuten on osoitettavissa, että sopimuspuolten aikomus oli järjestää asia mainitulla valtiosopimuksella; tai

b) myöhemmän valtiosopimuksen määräykset ovat siinä määrin ristiriidassa aikaisemman valtiosopimuksen määräysten kanssa, ettei näitä kahta valtiosopimusta voi soveltaa samanaikaisesti.

2. Aikaisemman valtiosopimuksen soveltaminen katsotaan vain keskeytetyksi, jos myöhemmästä valtiosopimuksesta ilmenee tai muuten on osoitettavissa, että tämä oli sopimuspuolten tarkoitus.

Article 59

Termination or suspension of the operation of a treaty implied by conclusion of a later treaty

1. A treaty shall be considered as terminated if all the parties to it conclude a later treaty relating to the same subject-matter and:

a) it appears from the later treaty or is otherwise established that the parties intended that the matter should be governed by that treaty; or

b) the provisions of the later treaty are so far incompatible with those of the earlier one that the two treaties are not capable of being applied at the same time.

2. The earlier treaty shall be considered as only suspended in operation if it appears from the later treaty or is otherwise established that such was the intention of the parties.

60 artikla

Valtiosopimuksen rikkomisesta johtuva valtiosopimuksen päättyminen tai sen soveltamisen keskeyttäminen

1. Jonkin sopimuspuolen suorittama kahdenkeskisen valtiosopimuksen olennainen rikkominen oikeuttaa toisen sopimuspuolen vetoamaan tähän rikkomiseen perusteeksi valtiosopimuksen saattamiselle päättymään tai sen soveltamisen keskeyttämiselle joko kokonaisuudessaan tai osaksi.

2. Yhden sopimuspuolen suorittama monenkeskisen valtiosopimuksen olennainen rikkominen oikeuttaa:

a) muut sopimuspuolet yksimielisellä sopimuksella keskeyttämään valtiosopimuksen soveltamisen kokonaisuudessaan tai osaksi taikka saattamaan sen päättymään joko:

i) niiden ja rikkoneen valtion välisissä suhteissa; tai

ii) kaikkien sopimuspuolten kesken;

b) sopimuspuolen, jota rikkomus erityisesti koskee, vetoamaan siihen perusteena valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämiselle kokonaisuudessaan tai osaksi sen ja rikkoneen valtion välillä;

c) jokaisen muun kuin rikkoneen sopimuspuolen vetoamaan rikkomukseen perusteeksi valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämiselle kokonaisuudessaan tai osaksi omalta kohdaltaan, jos valtiosopimus on sen luonteinen, että yhden sopimuspuolen suorittama olennainen sopimusmääräysten rikkominen jyrkästi muuttaa jokaisen sopimuspuolen asemaa valtiosopimukseen perustuvien velvoitusten jatkuvan täyttämisen osalta.

3. Valtiosopimuksen olennainen rikkominen tämän artiklan tarkoittamassa merkityksessä käsittää:

a) valtiosopimuksen sellaisen hylkäämisen, jota tämä yleissopimus ei salli; tai

b) sellaisen määräyksen rikkomisen, jonka noudattaminen on valtiosopimuksen päämäärän tai tarkoituksen toteuttamisen olennainen edellytys.

4. Edellä mainitut kappaleet eivät vaikuta valtiosopimuksen mihinkään määräykseen, joka on sovellettavissa rikkomistapauksessa.

5. Kappaleet 1—3 eivät koske ihmisyksilön suojelua tarkoittavia, humanitaarista luonnetta oleviin valtiosopimuksiin sisältyviä määräyksiä, eivätkä erityisesti määrävksiä, jotka kieltävät

Article 60

Termination or suspension of the operation of a treaty as a consequence of its breach

1. A material breach of a bilateral treaty by one of the parties entitles the other to invoke the breach as a ground for terminating the treaty or suspending its operation in whole or in part.

2. A material breach of a multilateral treaty by one of the parties entitles:

a) the other parties by unanimous agreement to suspend the operation of the treaty in whole or in part or to terminate it either:

i) in the relations between themselves and the defaulting State; or

ii) as between all the parties;

b) a party specially affected by the breach to invoke it as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part in the relations between itself and the defaulting State;

c) any party other than the defaulting State to invoke the breach as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part with respect to itself if the treaty is of such a character that a material breach of its provisions by one party radically changes the position of every party with respect to the further performance of its obligations under the treaty.

3. A material breach of a treaty, for the purposes of this article, consists in:

a) a repudiation of the treaty not sanctioned by the present Convention; or

b) the violation of a provision essential to the accomplishment of the object or purpose of the treaty.

4. The foregoing paragraphs are without prejudice to any provision in the treaty applicable in the event of a breach.

5. Paragraphs 1 to 3 do not apply to provisions relating to the protection of the human person contained in treaties of a humanitarian character, in particular to provisions pro-

kaikenlaiset näiden valtiosopimusten suojelemiin henkilöihin kohdistetut kostotoimenpiteet.

61 artikla

Valtiosopimuksen täyttämisen myöhemmin ilmenevä mahdottomuus

1. Sopimuspuoli voi vedota valtiosopimuksen täyttämisen mahdottomuuteen perusteena valtiosopimuksen saattamiselle päättymään tai siitä luopumiselle, mikäli mahdottomuus johtuu valtiosopimuksen täyttämiseksi välttämättömän kohteen pysyvästä katoamisesta tai tuhoutumisesta. Jos kysymyksessä on tilapäinen mahdottomuus, siihen voidaan vedota vain perusteena valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämiselle.

2. Sopimuspuoli ei voi vedota valtiosopimuksen täyttämisen mahdottomuuteen perusteena valtiosopimuksen saattamiselle päättymään, siitä luopumiselle tai soveltamisen keskeyttämiselle, jos mahdottomuus johtuu siitä, että tämä sopimuspuoli on rikkonut joko valtiosopimukseen perustuvan velvoituksen tai muun kansainvälisen velvoituksen jotakin muuta sopimuspuolta kohtaan.

62 artikla

Olosuhteiden olennainen muutos

1. Olennaiseen muutokseen, joka on tapahtunut valtiosopimuksen tekemisaikana vallinneissa olosuhteissa ja jota sopimuspuolet eivät ole ennakolta edellyttäneet, ei voi vedota perusteena valtiosopimuksen saattamiselle päättymään tai siitä luopumiselle paitsi milloin:

a) tällaiset olosuhteet ovat muodostaneet olennaisen pohjan sopimuspuolten suostumukselle noudattaa valtiosopimusta; ja

b) muutoksesta seuraa valtiosopimukseen perustuvien vielä täyttämättömien velvoitusten jyrkkä muutos.

2. Olosuhteiden olennaiseen muutokseen ei voida vedota perusteena valtiosopimuksen saattamiselle päättymään tai luopumiselle siitä:

a) jos valtiosopimus määrää aluerajan; tai

b) jos olennainen muutos johtuu siihen vedonneen sopimuspuolen rikkomuksesta, joka kohdistuu joko valtiosopimukseen perustuvaan velvoitukseen tai muuhun sen kansainväliseen velvoitukseen jotakin muuta sopimuspuolta kohtaan.

3. Milloin sopimuspuoli edellä olevien kappaleiden mukaan voi vedota olosuhteiden olennaiseen muutokseen, se voi myös vedota siihen, jos ja siinä määrin kuin se on välttämätön sen velvoitteen täyttämiseksi, jonka se on ottanut kansainväliseen velvoitukseen muuta sopimuspuolta kohtaan.

hibiting any form of reprisals against persons protected by such treaties.

Article 61

Supervening impossibility of performance

1. A party may invoke the impossibility of performing a treaty as a ground for terminating or withdrawing from it if the impossibility results from the permanent disappearance or destruction of an object indispensable for the execution of the treaty. If the impossibility is temporary, it may be invoked only as a ground for suspending the operation of the treaty.

2. Impossibility of performance may not be invoked by a party as a ground for terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty if the impossibility is the result of a breach by that party either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

Article 62

Fundamental change of circumstances

1. A fundamental change of circumstances which has occurred with regard to those existing at the time of the conclusion of a treaty, and which was not foreseen by the parties, may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from the treaty unless:

a) the existence of those circumstances constituted an essential basis of the consent of the parties to be bound by the treaty; and

b) the effect of the change is radically to transform the extent of obligations still to be performed under the treaty.

2. A fundamental change of circumstances may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from a treaty:

a) if the treaty establishes a boundary; or

b) if the fundamental change is the result of a breach by the party invoking it either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

3. If, under the foregoing paragraphs, a party may invoke a fundamental change of

naiseen muutokseen perusteena valtiosopimuksen saattamiselle päättymään tai siitä luopumiselle, se voi myös vedota muutokseen perusteena valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämiselle.

63 artikla

Diplomaattisten tai konsulisuhteiden katkeaminen

Diplomaattisten tai konsulisuhteiden katkeaminen sopimuspuolten välillä ei vaikuta oikeussuhteisiin, jotka valtiosopimus on niiden välille luonut, paitsi jos diplomaattisten tai konsulisuhteiden olemassaolo on välttämätöntä valtiosopimuksen soveltamiselle.

64 artikla

Yleisen kansainvälisen oikeuden uuden ehdottoman normin (jus cogens) syntyminen

Yleisen kansainvälisen oikeuden uuden ehdottoman normin syntyessä jokainen olemassa oleva valtiosopimus, joka on ristiriidassa tämän normin kanssa, tulee mitättömäksi ja päättyy.

4 osasto: Menettely

65 artikla

Menettely, jota on noudatettava, kun kysymyksessä on valtiosopimuksen pätemättömyys, sen saattaminen päättymään, siitä luopuminen tai sen soveltamisen keskeyttäminen

1. Sopimuspuolen, joka tämän yleissopimuksen määräysten perusteella vetoaa valtiosopimuksen noudattamista koskevassa suostumuksessa olevaan puutteeseen tai perusteeseen saattaa valtiosopimuksen pätevyys riidanalaiseksi, saattaa se päättymään, luopua siitä tai keskeyttää sen soveltaminen, on tiedotettava muille sopimuspuolille vaateestaan. Tiedotuksesta tulee ilmetä toimenpide, johon ehdotetaan ryhdyttäväksi valtiosopimuksen osalta ja syyt siihen.

2. Jos mikään sopimuspuoli ei ole esittänyt vastaväitettä määräajan kuluessa, joka, paitsi erityisen kiireellisissä tapauksissa, on vähintään kolme kuukautta tiedotuksen vastaanottamisesta, tiedotuksen antanut sopimuspuoli saa 67 artiklassa määrätyllä tavalla ryhtyä ehdottamaansa toimenpiteeseen.

3. Jos kuitenkin jokin muu sopimuspuoli on esittänyt vastaväitteen, sopimuspuolten tulee

circumstances as a ground for terminating or withdrawing from a treaty it may also invoke the change as a ground for suspending the operation of the treaty.

Article 63

Severance of diplomatic or consular relations

The severance of diplomatic or consular relations between parties to a treaty does not affect the legal relations established between them by the treaty except in so far as the existence of diplomatic or consular relations is indispensable for the application of the treaty.

Article 64

Emergence of a new peremptory norm of general international law (jus cogens)

If a new peremptory norm of general international law emerges, any existing treaty which is in conflict with that norm becomes void and terminates.

Section 4: Procedure

Article 65

Procedure to be followed with respect to invalidity, termination, withdrawal from or suspension of the operation of a treaty

1. A party which, under the provisions of the present Convention, invokes either a defect in its consent to be bound by a treaty or a ground for impeaching the validity of a treaty, terminating it, withdrawing from it or suspending its operation, must notify the other parties of its claim. The notification shall indicate the measure proposed to be taken with respect to the treaty and the reasons therefor.

2. If, after the expiry of a period which, except in cases of special urgency, shall not be less than three months after the receipt of the notification, no party has raised any objection, the party making the notification may carry out in the manner provided in article 67 the measure which it has proposed.

3. If, however, objection has been raised by any other party, the parties shall seek a

pyrkiä ratkaisuun Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 33 artiklassa esitettyjä menettelytapoja käyttäen.

4. Mikään edellä olevien kohtien määräyksistä ei vaikuta sopimuspuolten oikeuksiin tai velvoituksiin, jotka johtuvat joistakin sopimuspuolia sitovista, voimassaolevista riitojen selvittelyä koskevista määräyksistä.

5. Riippumatta 45 artiklasta se seikka, että valtio ei ole aikaisemmin antanut 1 kappaleessa määrättyä tiedotusta, ei estä sitä antamasta tällaista tiedotusta vastauksena toiselle sopimuspuolelle, joka vaatii valtiosopimuksen käyttämistä tai väittää sitä rikotun.

66 artikla

Menettely asian saattamiseksi tuomioistuin- tai välimieskäsittelyyn taikka sovitteluun

Jollei 65 artiklan 3 kappaleen mukaisesti ratkaisuun ole päästy kahdentoista kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona vastaväite esitettiin, on noudatettava seuraavaa menettelyä:

a) mikä tahansa 53 tai 64 artiklan soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan osapuoli voi kirjallisella hakemuksella saattaa sen Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jolleivat osapuolet yhteisesti sovi riidan saattamisesta välimiesmenettelyyn;

b) mikä tahansa tämän yleissopimuksen V osan muiden artiklojen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan osapuoli voi panna vireille yleissopimuksen liitteessä tarkoitetun menettelyn antamalla sitä koskevan pyynnön Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

67 artikla

Asiakirjat, jotka tarkoittavat valtiosopimuksen selittämistä pätemättömäksi, sen saattamista päättymään, luopumista siitä tai sen soveltamisen keskeyttämistä

1. Tiedotus, jota edellytetään 65 artiklan 1 kappaleessa on tehtävä kirjallisesti.

2. Jokainen toimenpide, jonka tarkoituksena on selittää valtiosopimus pätemättömäksi tai päättyneeksi taikka luopuminen siitä tai sen soveltamisen keskeyttäminen valtiosopimuksen määräysten tai 65 artiklan 2 ja 3 kappaleen mukaisesti, on toteutettava käyttämällä asiakirjaa, joka saatetaan tiedoksi muille sopimuspuolille. Jos asiakirjaa ei allekirjoita valtion

solution through the means indicated in Article 33 of the Charter of the United Nations.

4. Nothing in the foregoing paragraphs shall affect the rights or obligations of the parties under any provisions in force binding the parties with regard to the settlement of disputes.

5. Without prejudice to article 45, the fact that a State has not previously made the notification prescribed in paragraph 1 shall not prevent it from making such notification in answer to another party claiming performance of the treaty or alleging its violation.

Article 66

Procedures for judicial settlement, arbitration and conciliation

If, under paragraph 3 of article 65, no solution has been reached within a period of twelve months following the date on which the objection was raised, the following procedures shall be followed:

a) any of the parties to a dispute concerning the application or the interpretation of article 53 or 64 may, by a written application, submit it to the International Court of Justice for a decision unless the parties by common consent agree to submit the dispute to arbitration;

b) any one of the parties to a dispute concerning the application or the interpretation of any of the other articles in Part V of the present Convention may set in motion the procedure specified in the Annex to the Convention by submitting a request to that effect to the Secretary-General of the United Nations.

Article 67

Instruments for declaring invalid, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty

1. The notification provided for under article 65 paragraph 1 must be made in writing.

2. Any act declaring invalid, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty pursuant to the provisions of the treaty or of paragraphs 2 or 3 of article 65 shall be carried out through an instrument communicated to the other parties. If the instrument is not signed by the Head of State,

lille. Jos asiakirja ei ole valtion päämiehen, hallituksen päämiehen tai ulkoasiainministerin allekirjoittama, tiedotuksen esittävää valtion edustajaa voidaan vaatia esittämään valtuutensa.

68 artikla

Artikloissa 65 ja 67 edellytettyjen tiedotusten ja asiakirjojen peruuttaminen

Tiedotus tai asiakirja, jota edellytetään 65 ja 67 artiklassa, voidaan peruuttaa milloin tahansa, ennen kuin sen vaikutus alkaa.

5 osasto: Valtiosopimuksen pätemättömyyden, päättymisen sekä sen soveltamisen keskeyttämisen seuraukset

69 artikla

Valtiosopimuksen pätemättömyyden seuraukset

1. Valtiosopimus, jonka pätemättömyys perustuu tähän yleissopimukseen, on mitätön. Mitättömän valtiosopimuksen määräyksillä ei ole oikeusvoimaa.

2. Jos kuitenkin tällaiseen valtiosopimukseen luottaen on suoritettu toimenpiteitä:

a) kukin sopimuspuoli voi vaatia jokaista muuta sopimuspuolta saattamaan mahdollisuuksien mukaan niiden keskinäiset suhteet siihen tilaan, joka olisi vallinnut, jollei toimenpiteitä olisi suoritettu;

b) vilpittömässä mielessä, ennen pätemättömyyteen vetoamista suoritetut toimenpiteet eivät ole oikeudenvastaisia pelkästään valtiosopimuksen pätemättömyyden vuoksi.

3. Tapauksissa, joita tarkoitetaan 49, 50, 51 tai 52 artiklassa, ei 2 kappaletta sovelleta sopimuspuoleen, jonka syyksi petos, lahjominen tai pakottaminen luetaan.

4. Milloin on kysymys yksityisen valtion monenkeskisen valtiosopimuksen noudattamista tarkoittavan suostumuksen pätemättömyydestä, sovelletaan edellä mainittuja sääntöjä tämän valtion ja muiden sopimuspuolten välisissä suhteissa.

70 artikla

Valtiosopimuksen päättymisen seuraukset

1. Jollei valtiosopimuksessa muuta määrätä tai sopimuspuolet toisin sovi, valtiosopimuksen päättyminen sen määräysten perusteella tai tämän yeissopimuksen mukaisesti:

Head of Government or Minister for Foreign Affairs, the representative of the State communicating it may be called upon to produce full powers.

Article 68

Revocation of notifications and instruments provided for in articles 65 and 67

A notification or instrument provided for in articles 65 och 67 may be revoked at any time before it takes effect.

Section 5: Consequences of the invalidity, termination or suspension of the operation of a treaty

Article 69

Consequences of the invalidity of a treaty

1. A treaty the invalidity of which is established under the present Convention is void. The provisions of a void treaty have no legal force.

2. If acts have nevertheless been performed in reliance on such a treaty:

a) each party may require any other party to establish as far as possible in their mutual relations the position that would have existed if the acts had not been performed;

b) acts performed in good faith before the invalidity was invoked are not rendered unlawful by reason only of the invalidity of the treaty.

3. In cases falling under articles 49, 50, 51 or 52, paragraph 2 does not apply with respect to the party to which the fraud, the act of corruption or the coercion is imputable.

4. In the case of the invalidity of a particular State's consent to be bound by a multilateral treaty, the foregoing rules apply in the relations between that State and the parties to the treaty.

Article 70

Consequences of the termination of a treaty

1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the termination of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention:

a) vapauttaa sopimuspuolet kaikesta velvollisuudesta noudattaa edelleen valtiosopimusta;

b) ei vaikuta valtiosopimuksen täytäntöönpanon johdosta ennen sen päättymistä syntyneisiin sopimuspuolia koskeviin oikeuksiin, velvoituksiin tai oikeustilanteisiin.

2. Jos valtio irtisanoutuu tai luopuu monenkeskisestä valtiosopimuksesta, sovelletaan 1 kappaletta tämän valtion ja jokaisen muun sopimuspuolen välisissä suhteissa siitä päivästä lähtien, jolloin tällainen irtisanominen tai luopuminen tulee voimaan.

71 artikla

Yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin kanssa ristiriidassa olevan valtiosopimuksen pätemättömyyden seuraukset

1. Milloin valtiosopimus on mitätön 53 artiklan perusteella, sopimuspuolten tulee:

a) poistaa mahdollisuuden mukaan jokaisen sellaisen teon seuraukset, joka on suoritettu yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin kanssa ristiriidassa olevan määräyksen perusteella; ja

b) saattaa keskinäiset suhteensa sopusointuun yleisen kansainvälisen oikeuden ehdottoman normin kanssa.

2. Milloin valtiosopimus tulee mitättömäksi ja päättyy 64 artiklan nojalla, valtiosopimuksen päättyminen:

a) vapauttaa sopimuspuolet velvollisuuksista edelleen noudattaa valtiosopimusta;

b) ei vaikuta mihinkään valtiosopimuksen täytäntöönpanon johdosta ennen sen päättymistä syntyneisiin sopimuspuolia koskeviin oikeuksiin, velvoituksiin tai oikeustilanteisiin, edellyttäen, että näitä oikeuksia, velvoituksia tai tilanteita voidaan sen jälkeen pitää voimassa vain sikäli kuin voimassa pitäminen sinänsä ei ole ristiriidassa yleisen kansainvälisen oikeuden uuden ehdottoman normin kanssa.

72 artikla

Valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttämisen seuraukset

1. Jollei valtiosopimuksessa muutoin määrätä tai sopimuspuolet toisin sovi, valtiosopimuksen soveltamisen keskevttäminen sen määräysten perusteella tai tämän yleissopimuksen mukaisesti:

a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty;

b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination.

2. If a State denounces or withdraws from a multilateral treaty, paragraph 1 applies in the relations between that State and each of the other parties to the treaty from the date when such denunciation or withdrawal takes effect.

Article 71

Consequences of the invalidity of a treaty which conflicts with a peremptory norm of general international law

1. In the case of a treaty which is void under article 53 the parties shall:

a) eliminate as far as possible the consequences of any act performed in reliance on any provision which conflicts with the peremptory norm of general international law; and

b) bring their mutual relations in conformity with the peremptory norm of general international law.

2. In the case of a treaty which becomes void and terminates under article 64, the termination of the treaty:

a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty;

b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination; provided that those rights, obligations or situations may thereafter be maintained only to the extent that their maintenance is not in itself in conflict with the new peremptory norm of general international law.

Article 72

Consequences of the suspension of the operation of a treaty

1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the suspension of the operation of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention:

a) vapauttaa sopimuspuolet, joiden kesken sopimuksen soveltaminen on keskeytetty, velvollisuudesta noudattaa valtiosopimusta keskinäisissä suhteissaan keskeytyksen kestämisaikana;

b) ei muutoin vaikuta sopimuspuolten välisiin valtiosopimuksen luomiin oikeussuhteisiin.

2. Keskeytyksen aikana sopimuspuolten tulee pidättyä toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on estää valtiosopimuksen jälleen soveltaminen.

a) releases the parties between which the operation of the treaty is suspended from the obligation to perform the treaty in their mutual relations during the period of the suspension;

b) does not otherwise affect the legal relations between the parties established by the treaty.

2. During the period of the suspension the parties shall refrain from acts tending to obstruct the resumption of the operation of the treaty.

VI OSA

Erinäisiä määräyksiä.

73 artikla

Valtioseuraantoa, valtion vastuuta ja vihollisuuksien puhkeamista koskevat tapaukset

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta mihinkään kysymykseen, joka valtiosopimuksen osalta saattaa syntyä valtioseuraannon tai valtion kansainvälisen vastuun taikka valtioiden välisten vihollisuuksien puhkeamisen johdosta.

74 artikla

Diplomaattiset ja konsulisuhteet sekä valtiosopimusten tekeminen

Diplomaattisten tai konsulisuhteiden katkaiseminen tai puuttuminen kahden tai useamman valtion välillä ei estä näitä valtioita tekemästä valtiosopimuksia keskenään. Valtiosopimuksen tekeminen ei sinänsä vaikuta diplomaattisia tai konsulisuhteita koskevaan tilanteeseen.

75 artikla

Hyökkääjävaltiota koskeva tapaus

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta velvoituksiin, jotka saattavat valtiosopimuksen osalta syntyä hyökkääjävaltiolle ryhdyttäessä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisiin toimenpiteisiin tämän valtion hyökkäyksen johdosta.

PART VI

Miscellaneous provisions

Article 73

Cases of State succession, State responsibility and outbreak of hostilities

The provisions of the present Convention shall not prejudge any question that may arise in regard to a treaty from a succession of States or from the international responsibility of a State or from the outbreak of hostilities between States.

Article 74

Diplomatic and consular relations and the conclusion of treaties

The severance or absence of diplomatic or consular relations between two or more States does not prevent the conclusion of treaties between those States. The conclusion of a treaty does not in itself affect the situation in regard to diplomatic or consular relations.

Article 75

Case of an aggressor State

The provisions of the present Convention are without prejudice to any obligation in relation to a treaty which may arise for an aggressor State in consequence of measures taken in conformity with the Charter of the United Nations with reference to that State's aggression.

VII OSA

Tallettajat, tiedotukset, oikaisut ja rekisteröinti

76 artikla

Valtiosopimusten tallettajat

1. Neuvottelevat valtiot voivat nimetä joko itse valtiosopimuksessa tai muulla tavoin valtiosopimuksen tallettajan. Tallettaja voi olla yksi tai useampi valtio, kansainvälinen järjestö tai tällaisen järjestön ylin hallinnollinen virkamies.

2. Valtiosopimuksen tallettajan tehtävät ovat luonteeltaan kansainvälisiä, ja tallettaja on velvollinen täyttämään ne puolueettomasti. Erityisesti se seikka, ettei valtiosopimus ole tullut voimaan tiettyjen sopimuspuolten välillä tai että valtion ja tallettajan välillä on ilmennyt erimielisyyttä viimeksimainitun tehtävien suorittamisesta, ei saa vaikuttaa tallettajan sanottuun velvollisuuteen.

77 artikla

Tallettajien tehtävät

1. Tallettajan tehtäviin, jollei valtiosopimuksessa muuta määrätä tai jolleivät sopimusvaltiot ole toisin sopineet, kuuluu erityisesti:

a) pitää huostassaan valtiosopimuksen alkuperäinen teksti ja kaikki tallettajalle toimitetut valtuudet;

b) valmistaa oikeaksi todistettuja jäljennöksiä alkuperäisestä tekstistä sekä valmistaa kaikki muut sopimustekstit niillä muilla kielillä, jotka valtiosopimuksen mukaan vaaditaan, sekä toimittaa ne sopimuspuolille ja valtioille, joilla on oikeus tulla sopimuspuoliksi;

c) vastaanottaa kaikki valtiosopimuksen allekirjoitukset ja vastaanottaa sekä pitää huostassaan siihen liittyvät kaikki asiakirjat, tiedotukset ja ilmoitukset;

d) tarkastaa, onko allekirjoitus tai jokin valtiosopimukseen liittyvä asiakirja, tiedotus tai ilmoitus oikeassa ja asianmukaisessa muodossa ja tarvittaessa saattaa asia kyseisen valtion tietoon;

e) tiedottaa sopimuspuolille ja valtioille, joilla on oikeus tulle sopimuspuoliksi, valtiosopimukseen liittyvistä toimenpiteistä, tiedotuksista ja ilmoituksista;

PART VII

Depositaries, notifications, corrections and registration

Article 76

Depositaries of treaties

1. The designation of the depositary of a treaty may be made by the negotiating States, either in the treaty itself or in some other manner. The depositary may be one or more States, an international organization or the chief administrative officer of the organization.

2. The functions of the depositary of a treaty are international in character and the depositary is under an obligation to act impartially in their performance. In particular, the fact that a treaty has not entered into force between certain of the parties or that a difference has appeared between a State and a depositary with regard to the performance of the latter's functions shall not affect that obligation.

Article 77

Functions of depositaries

1. The functions of a depositary, unless otherwise provided in the treaty or agreed by the contracting States, comprise in particular:

a) keeping custody of the original text of the treaty and of any full powers delivered to the depositary;

b) preparing certified copies of the original text and preparing any further text of the treaty in such additional languages as may be required by the treaty and transmitting them to the parties and to the States entitled to become parties to the treaty;

c) receiving any signatures to the treaty and receiving and keeping custody of any instruments, notifications and communications relating to it;

d) examining whether the signature or any instrument, notification or communication relating to the treaty is in due and proper form and, if need be, bringing the matter to the attention of the State in question;

e) informing the parties and the States entitled to become parties to the treaty of acts, notifications and communications relating to the treaty;

f) tiedottaa valtioille, joilla on oikeus tulla sopimuspuoliksi, milloin valtiosopimuksen voimaantuloon vaadittava määrä allekirjoituksia tai ratifioimis-, hyväksymis- taikka liittymiskirjoja on vastaanotettu tai talletettu;

g) rekisteröidä valtiosopimus Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä; ja

h) suorittaa tehtäviä, jotka on yksilöity tämän yleissopimuksen muissa määräyksissä.

2. Milloin valtion ja tallettajan välillä ilmenee jokin jälkimmäisen tehtävien suorittamista koskeva erimielisyys, tallettajan tulee saattaa asia allekirjoittajavaltioiden ja sopimusvaltioiden tai tapauksen niin edellyttäessä asianomaisen kansainvälisen järjestön toimivaltaisen elimen tietoon.

78 artikla

Tiedotukset ja ilmoitukset

Jolleivat valtiosopimus tai tämä yleissopimus toisin määrää, tiedotus tai ilmoitus, joka valtion tulee tämän yleissopimuksen nojalla antaa:

a) on, jollei ole tallettajaa, toimitettava suoraan niille valtioille, joille se on tarkoitettu, tai tallettajalle, jos sellainen on;

b) katsotaan kyseisen valtion antamaksi vasta, kun valtio, jolle se on toimitettu, on vastaanottanut sen, tai tapauksesta riippuen, kun tallettaja on sen vastaanottanut;

c) katsotaan, jos se on toimitettu tallettajalle, sen valtion vastaanottamaksi, jolle se on tarkoitettu, vasta kun tallettaja on tiedottanut siitä tälle valtiolle 77 artiklan 1 kappaleen e kohdan mukaisesti.

79 artikla

Sopimusteksteissä ja oikeaksi todistetuissa jäljennöksissä olevien virheiden oikaiseminen

1. Milloin valtiosopimuksen tekstin todistusvoimaiseksi tekemisen jälkeen allekirjoittajavaltiot ja sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että tekstissä on virhe, on se, jolleivät valtiot sovi muunlaisesta oikaisumenettelystä, oikaistava:

a) tekemällä tekstiin tarvittava korjaus ja saattamalla se asianmukaisesti valtuutettujen edustajien parafoitavaksi;

f) informing the States entitled to become parties to the treaty when the number of signatures or of instruments of ratification, acceptance, approval or accession required for the entry into force of the treaty has been received or deposited;

g) registering the treaty with the Secretariat of the United Nations;

h) performing the functions specified in other provisions of the present Convention.

2. In the event of any difference appearing between a State and the depositary as to the performance of the latter's functions, the depositary shall bring the question to the attention of the signatory States and the contracting States or, where appropriate, of the competent organ of the international organization concerned.

Article 78

Notifications and communications

Except as the treaty or the present Convention otherwise provide, any notification or communication to be made by any State under the present Convention shall:

a) if there is no depositary, be transmitted direct to the States for which it is intended, or if there is a depositary, to the latter;

b) be considered as having been made by the State in question only upon its receipt by the State to which it was transmitted or, as the case may be, upon its receipt by the depositary;

c) if transmitted to a depositary, be considered as received by the State for which it was intended only when the latter State has been informed by the depositary in accordance with article 77, paragraph 1 e).

Article 79

Correction of errors in texts or in certified copies of treaties

1. Where, after the authentication of the text of a treaty, the signatory States and the contracting States are agreed that it contains an error, the error shall, unless they decide upon some other means of correction, be corrected:

a) by having the appropriate correction made in the text and causing the correction to be initialled by duly authorized representatives;

b) laatimalla tai vaihtamalla asiakirja tai asiakirjat, joihin sovittu oikaisu on merkitty; tai

c) laatimalla koko valtiosopimuksesta oikaistu teksti noudattaen samaa menettelytapaa kuin alkuperäistä tekstiä laadittaessa.

2. Milloin kysymyksessä on valtiosopimus, jota varten on tallettaja, tämän tulee tiedottaa allekirjoittajavaltioille ja sopimusvaltioille virheestä ja sitä koskevasta oikaisuehdotuksesta ja asettaa sopiva määräaika, jonka kuluessa oikaisuehdotusta voidaan vastustaa. Jos määräajan kuluttua umpeen:

a) mitään vastaväitettä ei ole esitetty, tallettajan on tehtävä ja parafoitava tekstin oikaisu ja laadittava tästä oikaisemisesta pöytäkirja sekä toimitettava siitä jäljennös sopimuspuolille ja valtioille, joilla on oikeus tulla sopimuspuoliksi;

b) vastaväite on esitetty, tallettajan on tiedotettava siitä allekirjoittajavaltiolle ja sopimusvaltioille.

3. Kappaleen 1 ja 2 sääntöjä sovelletaan myös, milloin teksti on todistusvoimainen kahdella tai useammalla kielellä ja yhtäpitävyydessä on puutteita, joiden poistamisesta allekirjoittajavaltiot ja sopimusvaltiot sopivat.

4. Oikaistu teksti korvaa virheellisen tekstin alusta alkaen, jolleivat allekirjoittajavaltiot ja sopimusvaltiot toisin päätä.

5. Rekisteröidyn valtiosopimuksen tekstin oikaisu on tiedotettava Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle.

6. Milloin valtiosopimuksen oikeaksi todistetussa jäljennöksessä havaitaan virhe, tallettajan tulee laatia oikaisun yksilöivä pöytäkirja sekä toimittaa siitä jäljennös allekirjoittajavaltioille ja sopimusvaltioille.

80 artikla

Valtiosopimusten rekisteröinti ja julkaiseminen

1. Valtiosopimukset on toimitettava niiden tultua voimaan Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle tapauksesta riippuen joko rekisteröintiä, arkistointia tai luetteloon merkitsemistä varten sekä julkaistaviksi.

2. Tallettajan määrääminen antaa sille oikeuden suorittaa edellisessä kohdassa mainitut toimenpiteet.

b) by executing or exchanging an instrument or instruments setting out the correction which it has been agreed to make; or

c) by executing a corrected text of the whole treaty by the same procedure as in the case of the original text.

2. Where the treaty is one for which there is a depositary, the latter shall notify the signatory states and the contracting States of the error and of the proposal to correct it and shall specify an appropriate time-limit within which objection to the proposed correction may be raised. If, on the expiry of the time-limit:

a) no objection has been raised, the depositary shall make and initial the correction in the text and shall execute a *procès-verbal* of the rectification of the text and communicate a copy of it to the parties and to the States entitled to become parties to the treaty;

b) an objection has been raised, the depositary shall communicate the objection to the signatory States and to the contracting States.

3. The rules in paragraphs 1 and 2 apply also where the text has been authenticated in two or more languages and it appears that there is a lack of concordance which the signatory States and the contracting States agree should be corrected.

4. The corrected text replaces the defective text *ab initio,* unless the signatory States and the contracting States otherwise decide.

5. The correction of the text of a treaty that has been registered shall be notified to the Secretariat of the United Nations.

6. Where an error is discovered in a certified copy of a treaty, the depositary shall execute a *procès-verbal* specifying the rectification and communicate a copy of it to the signatory States and to the contracting States.

Article 80

Registration and publication of treaties

1. Treaties shall, after their entry into force, be transmitted to the Secretariat of the United Nations for registration or filing and recording, as the case may be, and for publication.

2. The designation of a depositary shall constitute authorization for it to perform the acts specified in the preceding paragraph.

VIII OSA

Loppumääräykset

81 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille Yhdistyneiden Kansakuntien tai sen erityisjärjestöjen taikka Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenvaltioille tai Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön hyväksyneille valtioille, sekä jokaiselle muulle valtiolle, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on kutsunut yleissopimuksen sopimuspuoleksi, seuraavasti: 30 päivään marraskuuta 1969 mennessä Itävallan liittotasavallan ulkoasiainministeriössä ja sen jälkeen 30 päivään huhtikuuta 1970 mennessä Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa.

82 arktikla

Ratifiointi

Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimisasiakirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

83 artikla

Liittyminen

Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille, jotka kuuluvat johonkin 81 artiklassa mainittuun ryhmään. Liittymiskirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

84 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jolloin kolmaskymmenesviides ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu.

2. Kunkin valtion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen kun kolmaskymmenesviides ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu, yleissopimus tulee voidaan kolmantenakymmenentenä päivänä tämän valtion ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

PART VIII

Final provisions

Article 81

Signature

The present Convention shall be open for signature by all States Members of the United Nations or of any of the specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency or parties to the Statute of the International Court of Justice, and by any other State invited by the General Assembly of the United Nations to become a party to the Convention, as follows: until 30 November 1969, at the Federal Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Austria, and subsequently, until 30 April 1970, at United Nations Headquarters, New York.

Article 82

Ratification

The present Convention is subject to ratification. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 83

Accession

The present Convention shall remain open for accession by any State belonging to any of the categories mentioned in article 81. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 84

Entry into force

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or accession.

2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

85 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat, hallitustensa asianmukaisesti siihen valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Wienissä kahdentenakymmenentenäkolmantena päivänä toukokuuta tuhatyhdeksänsataakuusikymmentäyhdeksän.

Article 85

Authentic texts

The original of the present Convention, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

Done at Vienna, this twenty-third day of May, one thousand nine hundred and sixty-nine.

Liite

1. Yhdistyneiden Kansankuntien pääsihteeri laatii ansioituneista lakimiehistä sovittelijaluettelon ja pitää sen ajan tasalla. Sitä varten kehoitetaan jokaista valtiota, joka on Yhdistyneiden Kansankuntien jäsen tai tämän yleissopimuksen sopimuspuoli nimeämään kaksi sovittelijaa, ja näin nimettyjen henkilöiden nimet muodostavat luettelon. Sovittelijan, mukaanlukien myös jokaisen sovittelijan, joka on nimetty täyttämään tilapäisesti vapaana olevan paikan, toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uudistaa. Sovittelijan, jonka toimikausi päättyy, on suoritettava loppuun ne tehtävät, joita varten hänet on seuraavan kohdan mukaisesti valittu.

2. Milloin pääsihteerille on tehty 66 artiklan mukainen pyyntö, hänen on saatettava riita seuraavalla tavalla muodostetun sovittelukunnan käsiteltäväksi:

Valtion tai valtioiden, jotka ovat riidan yhtenä osapuolena tulee valita:

a) yksi tämän tai näiden valtioiden kansalaisuutta oleva sovittelija, joka voidaan mutta jota ei tarvitse valita 1 kohdassa mainitusta luettelosta; ja

b) yksi sovittelija, joka ei ole tämän tai näiden valtioiden kansalainen, ja joka on valittava luettelosta.

Valtion tai valtioiden, jotka ovat riidan toisena osapuolena, tulee valita kaksi sovittelijaa samalla tavalla. Neljä osapuolten valitsemaa sovittelijaa on nimettävä kuudenkymmenen päivän kuluessa sen päivän jälkeen, jolloin pääsihteeri vastaanottaa pyynnön.

Neljän sovittelijan tulee kuudenkymmenen päivän kuluessa sen päivän jälkeen, jolloin viimeinen heistä on nimetty, nimetä viides sovittelija, joka valitaan luettelosta ja joka on puheenjohtajana.

Jos puheenjohtajaa tai muuta sovittelijaa ei ole nimetty yllä mainitun, tällaista nimeämistä varten asetetun määräajan kuluessa, pääsihteerin on suoritettava nimeäminen kuudenkymmenen päivän kuluessa sanotun määräajan päättymisestä. Pääsihteeri voi nimetä puheen-

Annex

1. A list of conciliators consisting of qualified jurists shall be drawn up and maintained by the Secretary-General of the United Nations. To this end, every State which is a Member of the United Nations or a party to the present Convention shall be invited to nominate two conciliators, and the names of the persons so nominated shall constitute the list. The term of a conciliator, including that of any conciliator nominated to fill a casual vacancy, shall be five years and may be renewed. A conciliator whose term expires shall continue to fulfil any function for which he shall have been chosen under the following paragraph.

2. When a request has been made to the Secretary-General under article 66, the Secretary-General shall bring the dispute before a conciliation commission constituted as follows:

The State or States constituting one of the parties to he dispute shall appoint:

a) one conciliator of the nationality of that State or of one of those States, who may or may not be chosen from the list referred to in paragraph 1; and

b) one conciliator not of the nationality of that State or of any of those States, who shall be chosen from the list.

The State or States constituting the other party to the dispute shall appoint two conciliators in the same way. The four conciliators chosen by the parties shall be appointed within sixty days following the date on which the Secretary-General receives the request.

The four conciliators shall, within sixty days following the date of the last of their own appointments, appoint a fifth conciliator chosen from the list, who shall be chairman.

If the appointment of the chairman or of any of the other conciliators has not been made within the period prescribed above for such appointment, it shall be made by the Secretary-General within sixty days following the expiry of that period. The appointment

johtajan joko luettelosta tai Kansainvälisen oikeuden toimikunnan jäsenten joukosta. Jokaista määräaikaa, jonka kuluessa nimeämiset on suoritettava, voidaan pitentää riidan osapuolten sopimuksella.

Vapaaksi tulevat paikat on täytettävä ensimmäistä nimeämistä varten määrätyllä tavalla.

3. Sovittelulautakunta päättää noudattamastaan käsittelyjärjestyksestä. Lautakunta voi pyytää riidan osapuolten suostumuksella ketä tahansa sopimuspuolista esittämään sille näkökantansa suullisesti tai kirjallisesti. Lautakunnan päätökset ja suositukset on hyväksyttävä sen viiden jäsenen ääntenenemmistöllä.

4. Lautakunta voi kiinnittää riitapuolten huomiota kaikkiin toimenpiteisiin, jotka saattavat helpottaa riidan sovinnollista selvittämistä.

5. Lautakunnan tulee kuulla osapuolia, tutkia vaatimukset ja vastaväitteet sekä tehdä osapuolille ehdotuksia riidan sovinnollista selvittämistä varten.

6. Lautakunnan tulee esittää kertomus kahdentoista kuukauden kuluessa sen perustamisesta. Kertomus on talletettava pääsihteerin huostaan ja toimitettava riidan osapuolille. Lautakunnan kertomus, mukaanluettuna kaikki tosiasioita tai oikeuskysymyksiä koskevat päätelmät, ei sido osapuolia, vaan sillä on ainoastaan riidan sovinnollista selvittämistä varten osapuolten harkittavaksi esitettyjen suositusten luonne.

7. Pääsihteerin tulee antaa lautakunnalle sellaista apua ja järjestää sille sellaiset työskentelymahdollisuudet, joita se saattaa tarvita. Yhdistyneiden Kansakuntien on suoritettava lautakunnan kustannukset.

of the chairman may be made by the Secretary General either from the list or from the membership of the International Law Commission. Any of the periods within which appointments must be made may be extended by agreement between the parties to the dispute.

Any vacancy shall be filled in the manner prescribed for the initial appointment.

3. The Conciliation Commission shall decide its own procedure. The Commission, with the consent of the parties to the dispute, may invite any party to the treaty to submit to it its views orally or in writing. Decisions and recommendations of the Commission shall be made by a majority vote of the five members.

4. The Commission may draw the attention of the parties to the dispute to any measures which might facilitate an amicable settlement.

5. The Commission shall hear the parties, examine the claims and objections, and make proposals to the parties with a view to reaching an amicable settlement of the dispute.

6. The Commission shall report within twelve months of its constitution. Its report shall be deposited with the Secretary-General and transmitted to the parties to the dispute. The report of the Commission, including any conclusions stated therein regarding the facts or questions of law, shall not be binding upon the parties and it shall have no other character than that of recommendations submitted for the consideration of the parties in order to facilitate an amicable settlement of the dispute.

7. The Secretary-General shall provide the Commission with such assistance and facilities as it may require. The expenses of the Commission shall be borne by the United Nations.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Tullilakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, jotka mahdollistavat tulli- ja vapaavarastojen ja vapaasatamien käytön rajoittamisen lähinnä sellaiseen ulkomaisen tullaamattoman tavaran varastointiin, jota tuotannollisen toiminnan, maan energia- tai elintarvikehuollon tai muun yleisen edun kannalta on pidettävä välttämättömänä tahi joka edistää tavaran kauttakuljetusta. Vientitavaran valmistamiseen käytettävälle ulkomaiselle tavaralle myönnettävä tullittomuus ehdotetaan rajoitettavaksi tapauksiin, jotka edistävät vientiä eivätkä aiheuta haittaa kotimaiselle tuotannolle.

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi sen jälkeen kun ne on käsitelty eduskunnassa. Nykyisen lain nojalla annetut tullivarastoluvat ja vientipalautusedut olisivat kuitenkin voimassa entisin ehdoin tietyn siirtymäajan.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

1.1. Nykyinen tilanne.

1.1.1. Yleistä.

Eräänä lähivuosien talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on vaihtotaseen tasapainottaminen. Tällöin on muun ohella kiinnitettävä huomiota kotimaisen tuotannon kilpailuaseman parantamiseen kotimaassa. Tähän liittyy pyrkimys tuonnin korvaamiseen kotimaisen tuotannon avulla sekä vientituotteiden kotimaisuusasteen lisäämiseen.

Tullilainsäädännössä, jota voidaan osaltaan käyttää välineenä edellä mainittujen vaihtotasepoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen, ei näitä näkökohtia ole riittävässä määrin otettu huomioon. Tilanne on toinen eräissä muissa teollistuneissa maissa, joissa lainsäädäntö tarjoaa viranomaisille mahdollisuudet kotimaisen tuotannon kilpailuaseman huomioon ottamiseen hallintotoiminnassa, mikäli tämä muutoin on kansainvälisten sopimusten nojalla sallittua. Myös Suomen tullilaki kaipaa tässä suhteessa tarkistamista erityisesti tulli- ja vapaavarastojen käytön sekä vientipalautusjärjestelmän osalta.

1.1.2. Lainsäädäntö.

Ulkomaista tavaraa saadaan voimassa olevan tullilain (271/39) mukaan panna rajoituksetta tullialueella oleviin vapaavarastoihin ja vapaasatamiin. Samaa periaatetta on käytännössä sovellettu myös tullivarastoihin, erityisasemassa olevia muonitusvarastoja lukuun ottamatta, koska laista on puuttunut selvä säännös siitä, millä perusteella tullaamattoman tavaran varastointia tullivarastoissa voitaisiin rajoittaa.

Vapaavarastot ja vapaasatamat on niiden luonteen mukaisesti tarkoitettu lähinnä kauttakulkutavaran varastointiin. Suomen olosuhteissa niitä on kuitenkin käytetty pääasiassa erilaisen tuontitavaran sekä vientiin menevän tavaran varastointipaikkoina. Yleiset ja yksityiset tullivarastot ovat tehneet mahdolliseksi tuotannollisessa toiminnassa käytettävien raaka-

aineiden, tuotantotarvikkeiden ja investointitavaroiden maahantuonnin suurehkoissa erissä ja niiden oston ajoittamisen hintavaihtelut huomioon ottaen edulliseen ajankohtaan, koska tavarat on voitu tullivarastosta tullata pienemmissä erissä tarpeen mukaan. Käytännössä on sekä tullivarastoja että vapaavarastoja ja vapaasatamia yhä enenevässä määrin käytetty kuitenkin myös kulutustavaroiden varastointiin. Tällä tavoin saattaa maahan muodostua suuriakin kulutustavaroiden tullittomia varastoja, jotka ovat edullisessa kilpailuasemassa kotimaisiin tuotteisiin nähden ja muodostavat samalla vaihtotaseeseen kohdistuvan rasitteen.

Kotimaisen tuotannon etuja ei ole otettu huomioon myöskään nykyisen tullilain vientipalautusta koskevassa järjestelmässä, joka sallii poikkeuksettomasti tullin palauttamisen sellaisesta ulkomaisesta tavarasta, joka käytetään vientitavaran valmistamiseen, korjaamiseen, kunnostamiseen, täydentämiseen tai päällystämiseen.

1.2. Asian valmistelu.

Edellä mainitut epäkohdat on todennut tullilainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelemaan asetettu tullilakikomitea, joka tulee jättämään mietintönsä vuoden 1976 keväällä. Komitea on havainnut tulli- ja vapaavarastojärjestelmän sinänsä tarpeelliseksi, koska tietyissä tapauksissa on yleisen edunkin kannalta tarpeen siirtää tuontitavaroiden tullaus myöhempään ajankohtaan sekä mahdollistaa vientiin liittyvien verohelpotusten ja muiden etuuksien saaminen jo varastoonpanovaiheessa eli ennen kuin vienti on tosiasiallisesti tapahtunut. Tullaamattoman tavaran varastointi olisi kuitenkin rajoitettava tapauksiin, jotka edistävät vientiä tai muuta tuotannollista toimintaa tahi kauttakuljetusta tai jotka muutoin, esimerkiksi maan elintarvikehuollon kannalta ovat tärkeitä. Samoin olisi komitean käsityksen mukaan vientitavaran valmistamiseen käytettäville ulkomaisille tavaroille myönnettävä tullittomuus ainoastaan silloin, kun tästä ei aiheudu haittaa vastaavia tavaroita valmistavalle kotimaiselle tuotannolle.

Tullilakikomitea tulee sisällyttämään edellä sanotut muutosehdotukset valmistelemaansa tullilainsäädännön kokonaisuudistusesitykseen. Asian laadun vuoksi tulli- ja vapaavarastoja ja vapaasatamia sekä vientietujärjestelmää koskevat muutokset voidaan kuitenkin toteuttaa erillisinä.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset.

Esityksellä ei ole organisatorisia eikä myöskään eriteltävissä olevia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Koska esitys toteutettuna tulisi käytännössä ilmeisesti jossakin määrin supistamaan erityisesti yksityisten tullivarastojen samoin kuin vientietujen käyttöä, tämä aiheuttaisi vastaavasti tullilaitoksen valvonta- ja hallintomenojen supistumista. Koska myöhemmin on tarkoitus siirtyä menettelyyn, jonka mukaan nämä kustannukset yleensä peritään täysimääräisinä tavaranhaltijoilta, kustannussäästö koituisi viime kädessä myös tavaranhaltijoiden eduksi.

Esityksellä ei ole myöskään merkittäviä kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Tapauksissa, joissa vientietu evätään sillä perusteella, että vientitavaran valmistamiseen käytettävää tavaraa vastaavaa tavaraa tuotetaan kotimaassa, aiheutuisi ulkomaista raaka-ainetta tai muuta tavaraa käyttävälle valmistajalle, toisin kuin nykyään, tavarasta kannettavaa tullia vastaava kustannusrasitus. Rasituksen suuruus riippuu kussakin tapauksessa sovellettavan tullin määrästä sekä vientitavaran valmistamiseen käytettävän tavaran arvosta tai paljoudesta. Kilpailevan tuotteen kotimainen valmistaja saisi vastaavan suuruisen kilpailuedun.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Ehdotetut lainmuutokset.

Voimassa olevan tullilain 72 §:n 2 momentin mukaan antaa luvan yksityisen tullivaraston perustamiseen piiritullitoimipaikka ja muun tullivaraston perustamiseen tullihallitus. Pyrittäessä rajoittamaan tullaamattoman tavaran varastointia olisi lupa-asioiden käsittely keskitettävä kaikkien varastomuotojen osalta tullihallitukseen. Lupa yksityisen tullivaraston perustami-

seen olisi myönnettävä vain, milloin yleinen etu, esimerkiksi joidenkin tarvikkeiden varmuusvarastointi sitä edellyttää, tai milloin tavaran varastointi ilman kohtuutonta haittaa ei ole mahdollista yleisissä tullaamattoman tavaran varastointitiloissa.

Luvan vapaavaraston tai vapaasataman perustamiseen on lain 72 §:n 1 momentin nojalla myöntänyt valtioneuvosto. Tähän lainkohtaan samoin kuin 72 §:n 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi ainoastaan eräitä muodollisia korjauksia.

Tullilain eri säännöksistä käy ilmi yleinen periaate, jonka mukaan kaiken maahan tuotavaksi luvallisen, tullin tai muun veron alaisen tavaran pano tulli- tai vapaavarastoon tahi vapaasatamaan ennen lopullista tullausta on sallittua. Tämä periaate olisi edelleenkin säilytettävä laissa. Tullihallitukselle olisi kuitenkin annettava oikeus yksittäistapauksissa tai yleisellä ohjeella rajoittaa sellaista tullaamattoman tavaran varastointia, mikä selvästikään ei ole omiaan edistämään tuotannollista toimintaa, vientiä, kauttakuljetusta tai yleiseltä kannalta tärkeää tuontia. Rajoittavat määräykset saattaisivat koskea varastoitavien tavaroiden määrää tai myös varastoimisaikaa. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 72 a §.

Vientietu, josta voimassa olevassa laissa käytetään nimitystä vientipalautus, on vientiteollisuudelle myönnetty tullittomuus sellaisten ulkomaisten raaka-aineiden tai muiden tavaroiden osalta, jotka käytetään vientitavaran valmistamiseen. Lakiehdotuksen 95 §:n mukaan vientietu voitaisiin myöntää paitsi tullinpalautuksena viennin tapahduttua, myös välittömästi tuonnin yhteydessä. Tällöin on mahdollista soveltaa vientietusäännöksiä myös ulkomaisen tavaran Suomessa tapahtuvaan korjaamiseen tai muuhun käsittelyyn eli niin sanottuun palkkatyöhön. Tästä syystä ja jotta palkkatyö nykyistä paremmin saataisiin vientietujärjestelmän puitteissa tulliviranomaisten valvontaan ehdotetaan tullilain 92 §:n 1 momentin 9 kohta kumottavaksi.

Niin kuin yleisperusteluissa on todettu, myönnetään vientipalautus ulkomaisista tavaroista nykyään siitä riippumatta, valmistetaanko vastaavia tavaroita kotimaassa. Jotta vientietu vastaisuudessa voitaisiin rajoittaa tapauksiin, joissa siitä ei aiheudu haittaa kotimaiselle tuotannolle, ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 95 a §.

Vientietua koskevat edellä mainitut muutokset aiheuttavat eräitä muodollisia tarkistuksia lain 97 §:ään.

2. Voimaantulo.

Lainmuutos voi tulla voimaan välittömästi. Nykyisen lain nojalla annetut tullivarastoluvat olisi kuitenkin käytännöllisistä syistä pysytettävä voimassa kuuden kuukauden ajan lain voimaantulosta. Niin ikään olisi aikaisemmin myönnetyt vientipalautusedut pidettävä entisin ehdoin voimassa vuoden 1976 loppuun.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tullilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä syyskuuta 1939 annetun tullilain (271/39) 92 §:n 1 momentin 9 kohta, sellaisena kuin se on 23 päivänä heinäkuuta 1965 annetussa laissa (403/65),

muutetaan 72 §, 6 a luvun 1. ja 3. alaotsake sekä 95 ja 97 §, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (983/71), sekä

lisätään lakiin uusi 72 a ja 95 a § seuraavasti:

72 §.

Oikeus vapaavaraston ja vapaasataman perustamiseen on valtiolla. Valtioneuvosto voi antaa luvan vapaavaraston ja vapaasataman perustamiseen myös kunnalle tai, asianomaista kuntaa kuultuaan, suomalaiselle osakeyhtiölle sekä osuuskunnalle tai yhdistykselle, jonka hallituksen jäsenet ovat Suomen kansalaisia. Antaessaan sellaisen luvan valtioneuvosto vahvistaa samalla ne ehdot ja määräykset, jotka valtion oikeuden ja yleisen edun turvaamiseksi katsotaan tarpeellisiksi.

Luvan tullivaraston perustamiseen antaa tullihallitus. Lupapäätöksessä, joka annetaan mää-

rääjaksi, on vahvistettava ne ehdot, joita varastotoiminnassa on noudatettava. Lupa yksityisen tullivaraston perustamiseen voidaan myöntää vain, milloin yleinen etu sitä vaatii tai milloin tavaran varastointi ei ilman kohtuutonta haittaa ole mahdollista vapaavarastossa, vapaasatamassa tai yleisessä tullivarastossa.

Tullihallitus voi peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun luvan, milloin lupaehtoja ei ole noudatettu tai jos lupaa myönnettäessä vallinneet olosuhteet ovat oleellisesti muuttuneet.

72 a §.

Tullihallitus voi rajoittaa tavaran varastointia tulli- tai vapaavarastossa tahi vapaasatamassa taikka kieltää sen, milloin varastointi ei ole omiaan edistämään tuotannollista toimintaa, vientiä, kauttakuljetusta tai yleiseltä kannalta tärkeää tuontia.

1. *Vientietu.*

95 §.

Tavara, joka tullialueella tapahtuvan jalostuksen tai muun käsittelyn jälkeen palautetaan tullialueelta tai joka käytetään raaka- tai apuaineena vientitavaran valmistukseen, muuhun käsittelyyn tai päällystämiseen, on tulliton *(vientietu)*. Vientiedun myöntää hakemuksesta piiritullikamari.

Vientietu toteutetaan joko viennin tapahduttua tai tuonnin yhteydessä. Viennin tulee tapahtua kahden vuoden kuluessa tavaran tuontipäivästä.

95 a §.

Vientietu voidaan myöntää vain, milloin se on omiaan edistämään vientiä eikä aiheuta haittaa kotimaiselle tuotannolle.

3. *Yleisiä vientietua ja kauppapalautusta koskevia säännöksiä.*

97 §.

Myöntäessään vientiedun tai oikeuden kauppapalautukseen piiritullikamarin tulee vahvistaa ehdot, jotka edun tai palautuksen saamiseksi ovat tarpeen.

Selvitys vientiedun määrän vahvistamiseksi on annettava ja hakemus kauppapalautuksen saamiseksi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana vienti on tapahtunut. Vähin edun tai palautuksen määrä on 50 markkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Sitä sovelletaan tavaraan, joka sanottuna päivänä tai sen jälkeen tuodaan tullialueelle.

Lupa tullivaraston pitämiseen, joka on annettu ennen tämän lain voimaantuloa, on voimassa kuuden kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta, jollei lupa muusta syystä sitä ennen ole lakannut olemasta voimassa. Vientipalautusetu, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa, on voimassa entisin ehdoin vuoden 197 loppuun.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Liite

Laki

tullilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä syyskuuta 1939 annetun tullilain (271/39) 92 §:n 1 momentin 9 kohta, sellaisena kuin se on 23 päivänä heinäkuuta 1965 annetussa laissa (403/65),

muutetaan 72 §, 6 a luvun 1. ja 3. alaotsake sekä 95 ja 97 §, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (983/71), sekä

lisätään lakiin uusi 72 a ja 95 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki.

72 §.

Oikeus vapaavaraston ja vapaasataman perustamiseen ja pitämiseen on valtiolla, mutta valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää tämän oikeuden myös kunnalle tai, asianomaista kuultuaan, suomalaiselle osakeyhtiölle sekä osuuskunnalle tai yhdistykselle, joiden hallitusten jäsenet ovat Suomen kansalaisia, ja tulee valtioneuvoston antaessaan sellaisen luvan samalla vahvistaa ne ehdot ja määräykset, jotka valtion oikeuden ja yleisen edun turvaamiseksi katsotaan tarpeellisiksi.

Tullivaraston perustamiseen vaaditaan lupa. Luvan yksityisen tullivaraston perustamiseen antaa hakemuksesta, asettamillaan ehdoilla piiritullitoimipaikka, muun tullivaraston perustamiseen tullihallitus. Lupa voidaan antaa määräajaksi ja rajoittaa koskemaan vain tiettyjä tavaroita.

Milloin tullivaraston pidossa on tapahtunut häiriöitä tavalla, joka saattaa vaarantaa tullivarmuutta, tai milloin muuten on perusteltua aihetta, tullihallitus voi peruuttaa määräajaksi tai kokonaan 2 momentissa tarkoitetun luvan.

Ehdotus.

72 §.

Oikeus vapaavaraston ja vapaasataman perustamiseen *on valtiolla. Valtioneuvosto voi antaa luvan vapaavaraston ja vapaasataman perustamiseen myös kunnalle tai, asianomaista kuntaa kuultuaan, suomalaiselle osakeyhtiölle sekä osuuskunnalle tai yhdistykselle, jonka hallituksen jäsenet ovat Suomen kansalaisia. Antaessaan sellaisen luvan valtioneuvosto vahvistaa samalla* ne ehdot ja määräykset, jotka valtion oikeuden ja yleisen edun turvaamiseksi katsotaan tarpeellisiksi.

Luvan tullivaraston perustamiseen antaa tullihallitus. Lupapäätöksessä, joka annetaan määräajaksi, on vahvistettava ne ehdot, joita varastotoiminnassa on noudatettava. Lupa yksityisen tullivaraston perustamiseen voidaan myöntää vain, milloin yleinen etu sitä vaatii tai milloin tavaran varastointi ei ilman kohtuutonta haittaa ole mahdollista vapaavarastossa, vapaasatamassa tai yleisessä tullivarastossa.

Tullihallitus voi peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun luvan, milloin lupaehtoja ei ole noudatettu tai jos lupaa myönnettäessä vallinneet olosuhteet ovat oleellisesti muuttuneet.

72 a §.

Tullihallitus voi rajoittaa tavaran varastointia tulli- tai vapaavarastossa tahi vapaasatamassa taikka kieltää sen, milloin varastointi ei ole omiaan edistämään tuotannollista toimintaa, vientiä, kauttakuljetusta tai yleiseltä kannalta tärkeää tuontia.

Voimassa oleva laki. *Ehdotus.*

92 §.

Seuraavat jälleenvietäviksi tarkoitetut tavarat voidaan tullitoimipaikan harkitsemaa vakuutta vastaan tuoda väliaikaisesti tullitta tullialueelle:

9) *tavarat, jotka tuodaan korjattaviksi, kunnostettaviksi, täydennettäviksi tai päällystettäviksi tahi käytettäviksi aineksina vastaavanlaisessa vientitavaran käsittelyssä ehdolla, että tuontitavaroiden samuus on käsittelyn jälkeen selvästi todettavissa;*

(1 mom. 9 kohta kumotaan.)

1. Vientipalautus.

95 §.

Kun elinkeinon harjoittaja on vientitavaran valmistamiseen, korjaamiseen, kunnostamiseen, täydentämiseen tai päällystämiseen käyttänyt ulkomaalta tuotua tullinalaista tavaraa tai apuainetta, on hänellä, mikäli piiritullitoimipaikka on hakemuksesta sellaisen edun myöntänyt, oikeus saada viennin tapahduttua vientipalautus.

Edellä tarkoitettuna tavarana ei kuitenkaan pidetä koneiden ja laitteiden käynnissä tai kunnossa pitämiseen käytettäviä poltto-, voiteluja muita aineita eikä myöskään työkaluja, koneita ja laitteita sekä niiden osia, muotteja ja malleja samoin kuin muita tällaisia tavaroita.

Vientipalautuksena suoritetaan enintään se määrä tullia, joka osoitetaan kahden vuoden aikana ennen vientiä maksetun 1 momentissa mainittuun tarkoitukseen käytetystä tai käytössä hukkaan menneestä tavarasta tahi laadultaan sitä vastaavasta tavarasta tai apuaineesta.

Oikeus 1 momentissa tarkoitettuun vientipalautukseen voidaan myöntää yhteisesti enintään kolmelle elinkeinon harjoittajalle.

Jos tavara, jonka osalta vientipalautusta on suoritettu, tuodaan jälleen maahan, on saatu palautus maksettava takaisin valtiolle.

1. *Vientietu.*

95 §.

Tavara, joka tullialueella tapahtuvan jalostuksen tai muun käsittelyn jälkeen palautetaan tullialueelta tai joka käytetään raaka- tai apuaineena vientitavaran valmistukseen, muuhun käsittelyyn tai päällystämiseen, on tulliton (vientietu). Vientiedun myöntää hakemuksesta piiritullikamari.

Vientietu toteutetaan joko viennin tapahduttua tai tuonnin yhteydessä. Viennin tulee tapahtua kahden vuoden kuluessa tavaran tuontipäivästä.

95 a §.

Vientietu voidaan myöntää vain, milloin se on omiaan edistämään vientiä eikä aiheuta haittaa kotimaiselle tuotannolle.

Voimassa oleva laki.

3. Yleisiä vienti- ja kauppapalautusta koskevia säännöksiä.

97 §.

Myöntäessään oikeuden 95 ja 96 §:ssä tarkoitettuun tullinpalautukseen piiritullitoimipaikan tulee vahvistaa ehdot, jotka palautuksen saamiseksi katsotaan tarpeelliseksi.

Palautusta ei myönnetä, jollei palautettava määrä ole vähintään 50 markkaa. Palautusta on haettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana vienti on tapahtunut.

Ehdotus.

3. Yleisiä vientietua ja kauppapalautusta koskevia säännöksiä.

97 §.

Myöntäessään vientiedun tai oikeuden kauppapalautukseen piiritullikamarin tulee vahvistaa ehdot, jotka edun tai palautuksen saamiseksi ovat tarpeen.

Selvitys vientiedun määrän vahvistamiseksi on annettava ja hakemus kauppapalautuksen saamiseksi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana vienti on tapahtunut. Vähin edun tai palautuksen määrä on 50 markkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 . Sitä sovelletaan tavaraan, joka sanottuna päivänä tai sen jälkeen tuodaan tullialueelle.

Lupa tullivaraston pitämiseen, joka on annettu ennen tämän lain voimaantuloa, on voimassa kuuden kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta, jollei lupa muusta syystä sitä ennen ole lakannut olemasta voimassa. Vientipalautusetu, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa, on voimassa entisin ehdoin vuoden 197 loppuun.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lapsen elatuksen turvaamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Lapsen asemaa koskeva uusi lainsäädäntö, jota koskevan hallituksen esityksen eduskunta hyväksyi vuoden 1975 valtiopäivillä (hallituksen esitys n:o 90/1974 vp.), tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1976. Uudistettuun lainsäädäntöön sisältyy muun muassa laki lapsen elatuksesta (704/75), jossa on määritelty lapsen oikeus elatukseen ja lapsen vanhempien elatusvastuu. Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset yhteiskunnan toimenpiteet avioero- ja asumuserolasten sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatuksen turvaamiseksi ja elatusvelvollisten elatusvastuun toteuttamiseksi eivät enää vastaa edellä mainittua uutta lainsäädäntöä ja sen tavoitteita.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on turvata lapsen elatus yhteiskunnan toimenpiteillä, kaikissa niissä tapauksissa, joissa yksityisoikeudelliseen elatusvastuuseen perustuva lapsen elatus ei toteudu tai se on riittämätön taikka joissa elatusvelvollisuutta ei ole lainkaan vahvistettu. Tämä tapahtuisi ensinnäkin suorittamalla lapsen elatusta varten elatustukea kunnan varoista. Lisäksi ehdotetaan toimenpiteitä, joilla tehostettaisiin lapsen vanhemman tai elatusvelvollisen elatusvastuun toteutumista. Ehdotuksen mukainen elatusturva olisi yhdenmukainen sekä avioliitossa että avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille.

Elatustukea suoritettaisiin silloin, kun lapsen elatuksesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla vahvistettu elatusapu on jätetty maksamatta tai kun isyyttä ei ole vahvistettu taikka kun elatusapua ei ole voitu vanhemman iän, alentuneen työkyvyn tai muun niihin rinnastettavan syyn takia vahvistaa taikka se on mainitunlaisista syistä vahvistettu niin pieneksi, ettei se riitä lapsen elatukseen. Avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille suoritettaisiin elatustukea syntymästä alkaen aina siihen saakka kun isyys ja myös elatusapu on tullut vahvistetuksi.

Elatustuen enimmäismääräksi ehdotetaan 150 markkaa kuukaudessa. Tämä määrä suoritettaisiin yksinhuoltajille. Muissa tapauksissa määrä olisi 120 markkaa kuukaudessa. Kun elatusavun määrä on vanhemman maksukyvyttömyyden vuoksi vahvistettu edellä mainittuja elatustuen enimmäismääriä pienemmäksi, elatustukena suoritettaisiin elatustuen enimmäismäärän ja elatusavun välinen erotus. Lapsen huoltajana olevan vanhemman tulot ja varallisuus eivät vaikuttaisi elatustuen määrään.

Milloin elatustuen suorittaminen perustuu siihen, että elatusvelvollinen on jättänyt maksamatta elatusavun, oikeus elatusapuun siirtyisi elatustuen määrää vastaavalta osalta kunnalle. Elatustuen myöntämisen jälkeen tapahtuisi erääntyneiden elatusapuerien perintä kokonaisuudessaan elatustuen myöntäneen sosiaalilautakunnan toimesta. Elatusapua ei kuitenkaan perittäisi elatustuen korvaukseksi kunnalle siltä osin kuin elatusavun maksamatta jättäminen on johtunut elatusvelvollisen sairaudesta, vammaisuudesta, työttömyydestä tai muusta vastaavasta syystä.

Elatusapumaksujen perinnässä nykyään käytössä olevasta työlaitosmenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Elatusavun maksamisen tahallisen laiminlyönnin varalle ehdotetaan sen sijaan säädettäväksi rangaistusuhka.

Lakiehdotus sisältää myös eräitä muita toimenpiteitä lapsen elatuksen turvaamiseksi. Näitä olisivat passin myöntämistä koskeva kielto, lapsen vanhemman palkkaan kohdistuva palkan pidätys sosiaalilautakunnan päätöksellä sekä sosiaalilautakunnan kanneoikeus elatusvelvollisuuden vahvistamiseksi ja lautakunnan oikeus

muutoinkin ryhtyä toimenpiteisiin vahvistetun elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne.

1.1. Lainsäädäntö.

1.1.1. Lapseen kohdistuva yksityisoikeudellinen elatusvelvollisuus.

Lapsen asemaa koskevan lainsäädäntöuudistuksen voimaantultua 1 päivänä lokakuuta 1976 lapseen kohdistuvan yksityisoikeudellisen elatusvastuun laajuus ja sisältö määräytyvät kaikkien lasten osalta lapsen elatuksesta annetun lain (704/75) ja avioliittolain (234/29) perusteella.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan lapsella on oikeus riittävään elatukseen. Se käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset. Vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykynsä mukaan, jolloin otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan.

Pääsäännön mukaan lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy lapsen täyttäessä 18 vuotta. Vanhempien on kuitenkin vastattava lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on saavuttanut sanotun ikärajan, jos se harkitaan kohtuulliseksi.

Vanhemmat, jotka eivät muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta, suorittavat lapselle elatusapua. Elatusavun määrä ja suorittamistapa vahvistetaan joko sopimuksella tai tuomiolla. Sopimuksen vahvistaa sosiaalilautakunta.

Avioliiton aikaista elatusvelvollisuutta koskevan pääsäännön mukaan, mikä sisältyy avioliittolain 46 §:ään, puolisoiden tulee kykynsä ja taloudellisten olojensa mukaan ottaa osaa perheen elatukseen. Puoliso on velvollinen osallistumaan paitsi puolisoiden yhteisten lasten myös toisen puolison lapsen elatukseen, mikäli tämä on syntynyt ennen puolisoiden avioliittoa ja on otettu heidän yhteisessä kodissaan tai muutoin yhteisesti elätettäväksi.

Puolison velvollisuus ottaa osaa toisen puolison lapsen elatukseen ei kuitenkaan aiheuta muutosta siihen elatusvelvollisuuteen, mikä toisella lapsen vanhemmista on. Lapsen omat vanhemmat ovat täten edelleenkin lapseen nähden elatusvelvollisia. Tämä koskee yhtä hyvin avioliitossa kuin avioliiton ulkopuolellakin syntyneen lapsen vanhempaa. Avioliittolain mukaan elatusavun suorittaminen lapselle tulee kysymykseen paitsi avioliiton purkauduttua myös silloin, kun vanhemmat elävät asumuserossa tai asuvat erillään asumuserotuomiotta välien rikkoutumisen takia.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusvelvollisuus avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden saattaa perustua ainoastaan vahvistettuun isyyteen. Mainitun lain säännökset eivät kuitenkaan vapauta vanhempaa tai elatusvelvollista suorittamasta lapselle elatusapua, joka on ennen lain voimaantuloa vahvistettu sopimuksella tai lainvoimaisella tuomiolla.

1.1.2. Lapseen kohdistuvan yksityisoikeudellisen elatusvelvollisuuden toteuttaminen pakkokeinoin.

Jos lapsen vanhempi tai avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa (173/22) tarkoitettu elatusvelvollinen on laiminlyönyt suorittaa vahvistetulla sopimuksella tai tuomioistuimen tuomiolla määrätyn elatusavun, voidaan se periä häneltä ulosottoteitse. Lapsen

elatuksen turvaamiseksi ovat lisäksi käytettävissä ne toimenpiteet, joista säädetään lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetussa laissa (432/65).

Ulosottoa voi hakea lapsen huoltajana oleva vanhempi tai muu henkilö, joka on oikeutettu nostamaan elatusavun. Ulosottoa voi lisäksi hakea sosiaalilautakunta silloin, kun se on suorittanut elatusavun ennakkoa ja myös eräissä muissa tapauksissa. Ulosoton edellytyksenä on aina joko täytäntöönpanokelpoinen tuomio tai sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus. Palkkaan kohdistuvaa ulosmittausta koskevat säännökset, joilla on merkittävä asema myös elatusavun ulosotossa, on uudistettu 1 päivänä tammikuuta 1974 voimaan tulleella lailla ulosottolain muuttamisesta (394/73). Mainitulla lainuudistuksella on toteutettu myös eräitä erityisesti elatusavun perintää helpottavia muutoksia.

Elatusapumaksuja perittäessä saadaan ulosmitata suurempi osa elatusvelvollisen palkasta kuin yleensä palkan ulosmittauksessa. Mainitun lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä otettiin ulosottolakiin erityissäännökset siitä, että määräajoin suoritettavan elatusavun perimiseksi toimitettu palkan ulosmittaus on toistaiseksi voimassa niin, ettei ulosmittausta ole tarpeen toimittaa erikseen kunkin erääntyvän elatusapuerän osalta. Edelleen on laissa säännös siltä varalta, että elatusvelvollinen ilmeisesti välttääkseen elatusavun perimisen ulosottoteitse tekee työtä selvästi pienempää korvausta vastaan kuin mitä vastaavasta työstä yleensä suoritetaan. Tällöin voi ulosotonhaltija päättää, mitä rahamäärää on pidettävä velallisen kohtuullisena työpalkkana. Todettakoon lisäksi, että lapselle maksettavalla elatusavulla on etuoikeusasetuksen 4 ja 20 §:n mukaan ulosmittauksessa työpalkkasaatavan kanssa paras etuoikeus.

Ulosottolain mukaisina pakkokeinoina voidaan myös elatusavun perimisessä käyttää ulosmittauksen lisäksi *takavarikkoa, myymis- ja hukkaamiskieltoa sekä matkustuskieltoa.*

Lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain mukaisia turvaamistoimenpiteitä ovat työlaitosmenettely, maastapoistumiskielto sekä palkanpidätys sosiaalilautakunnan päätöksen perusteella.

Mikäli elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun suorittamisen siten, että maksamatta olevat erät vastaavat yhteensä vähintään kolmen kuukauden elatusapua, lääninhallitus voi sosiaalilautakunnan esityksestä määrätä hänet *työlaitokseen* työllään suorittamaan maksamatta olevat elatusavut tai osan niistä. Elatusvelvollista ei kuitenkaan voida määrätä työlaitokseen silloin, kun elatusavun maksamatta jättämiseen on ollut syynä sellainen työttömyys, johon hän itse ei ole ollut syypää, taikka sellainen työkyvyttömyys, vaikea sairaus tai ruumiinvika, mikä on estänyt säännöllisen ansiotyön. Elatusvelvollista voidaan pitää työlaitoksessa kunnes työllä maksettavaksi määrätty elatusapu on suoritettu, kuitenkin enintään kaksi vuotta. Tämän jälkeen häntä ei voida enää määrätä työlaitokseen elatusavusta, joka on erääntynyt maksettavaksi ennen kuin hänet päästettiin työlaitoksesta.

Maastapoistumiskiellon voi lääninhallitus antaa sosiaalilautakunnan hakemuksesta määrätyin edellytyksin silloin, kun on syytä varoa, että elatusvelvollisen maasta poistuminen vaarantaa lapsen elatusavun suorittamisen.

Palkanpidätystä koskeva määräys voidaan antaa, jos aviopuoliso tai avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen äiti on laiminlyönyt lapsen elatuksen ja lapsi on sen vuoksi joutunut tai joutumassa elatuksen ja hoidon puutteeseen. Palkanpidätyksestä päättää asianomainen sosiaalilautakunta. Palkanpidätystä koskevan määräyksen antaminen merkitsee sitä, että määräosa elatusvelvollisuutensa laiminlyöneen palkasta on maksettava sosiaalilautakunnan määräämälle henkilölle käytettäväksi lapsen elatukseen. Palkanpidätys ei tule kysymykseen silloin, kun elatusvelvollisuutensa laiminlyönyt on asianmukaisella sopimuksella sitoutunut tai tuomiolla velvoitettu antamaan varoja lapsen elatukseen. Tällöin nimittäin voidaan käyttää yleistä ulosottomenettelyä.

1.1.3. Sosiaaliturvaetuudet toisen huoltajan puuttuessa sekä huoltajan kuoleman, vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta.

Yhteiskunnan taloudellinen tuki lapselle niissä tapauksissa, joissa toinen huoltaja on laiminlyönyt elatusvelvollisuutensa tai miehen elatusvelvollisuutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta kohtaan ei ole voitu vahvistaa, on säännelty elatusavun ennakosta ja elatus-

tuesta annetulla lailla (281/63). Tämä laki tuli voimaan vuoden 1964 alusta ja koski tällöin vain elatusavun ennakon suorittamista. Vuoden 1974 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella (7/74) sen piiriin tuli uutena tukimuotona elatustuki.

Elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain mukaan *elatusavun ennakkoa* suoritetaan silloin, kun elatusapu, jota lapsen vanhemman tai avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa tarkoitetun elatusvelvollisen on määräajoin maksettava lapselle tuomioistuimen tuomion tai asianmukaisen kirjallisen sopimuksen perusteella, on jätetty maksamatta määräaikana. Ennakon suorittamisen edellytyksenä on, että lapsi ei ole elatusvelvollisen huollettavana eikä asu tämän luona ja että lapsen vanhemmat tai toinen vanhemmista ja elatusvelvollinen eivät asu yhdessä.

Elatustukea suoritetaan sellaisen avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatukseen, jonka äiti ei ole solminut avioliittoa tai jonka äidin avioliitto on purkautunut, jos elatusapua maksamaan sitoutunut tai siihen velvoitettu on kuollut jättämättä jälkeensä elatusvelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavia varoja. Tukea suoritetaan tällaiselle lapselle myös silloin, kun elatusvelvollisuutta ei ole vahvistettu sopimuksella tai tuomiolla eikä lapsen äiti elä lapsen tunnustajan tai muun miehen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Elatusavun ennakon ja elatustuen suuruus on vuoden 1975 alusta lukien 90 markkaa kuukaudessa lasta kohti. Ennakkoa ei kuitenkaan suoriteta vahvistetun elatusavun määrää suurempana. Ennakkoa suoritetaan enintään siihen saakka kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Sitä ei kuitenkaan voida maksaa sen jälkeen, kun lasta koskeva elatusvelvollisuus on lakannut. Tämän vuoksi avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille voidaan suorittaa ennakkoa yleensä ainoastaan 17 ikävuoteen saakka. Elatustukea voidaan suorittaa enintään 16 vuoden ikään saakka.

Elatusavun ennakon ja elatustuen myöntää ja maksaa sosiaalilautakunta. Ennakon suorittaminen ei vaikuta elatusvelvollisen velvollisuuteen maksaa elatusapua edelleenkin täysimääräisenä. Lapsella on tällöin oikeus saada elatusapu vähennettynä ennakon määrällä. Ennakon myöntämisen jälkeen oikeus kaikkien erääntyneiden elatusapusaamisten perimiseen siirtyy sosiaalilautakunnalle ja elatusvelvollinen voi suorittaa elatusapumaksuja ainoastaan lautakunnalle. Perityistä elatusavuista sosiaalilautakunnalla on oikeus saada korvaus maksamistaan ennakoista sen jälkeen kun lapselle on suoritettu perimiskuukauden elatusapu.

Lääninhallitus voi hakemuksesta päättää, että korvaus suoritetuista ennakoista saadaan jättää perimättä joko kokonaan tai osaksi, jos elatusavun laiminlyönnin syynä on ollut elatusvelvollisen sairaus, ruumiinvika tai työttömyys taikka lääninhallitus muuten katsoo perimättä jättämiseen olevan perusteltua syytä.

Elatusavun ennakko suoritetaan kunnan varoista. Maksetuista perimättä olevista ennakoista korvaa valtio kunnalle 75 prosenttia. Elatustuen kustannukset suoritetaan kokonaan valtion varoista.

Lapsen toimeentuloturva toisen huoltajan kuoleman, työkyvyttömyyden ja sairauden varalta on järjestetty sosiaalivakuutuksen etuuksin. Jos lapsen huoltaja on kuollut, lapselle suoritetaan perhe-eläkelain (38/69) nojalla *yleistä perhe-eläkettä*. Lapsena pidetään tällöin myös avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta, jonka edunjättäjä on tunnustanut tai johon nähden edunjättäjän elatusvelvollisuus on vahvistettu. Lapseneläke on puoliorvolle joulukuun 1975 alusta lukien 65—77 markkaa kuukaudelta kunnan kalleusluokasta riippuen. Jos lapsen molemmat huoltajat ovat kuolleet suoritetaan eläke kaksinkertaisena. Eläkettä maksetaan pääsääntöisesti 16 ikävuoteen saakka sekä koulunkäynnin ja opiskelun perusteella enintään 21 ikävuoteen saakka. Naispuoliselle leskelle maksetaan huoltajan kuoleman jälkeen perheeläkelain nojalla leskeneläkettä, jos hänen huollettavakseen on jäänyt lapsia.

Yleisen perhe-eläkkeen lisäksi on leskellä ja lapsilla mahdollisuus huoltajan kuoltua saada tapauksesta riippuen myös ansaintaeläkelakien mukaisia perhe-eläkkeitä sekä muun muassa tapaturmavakuutuslain (608/48) ja liikennevakuutuslain (279/59) mukaisia korvauksia.

Kun kansaneläkelain mukaista vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä saavalla on huollettavanaan alle 16 vuotias lapsi, eläkkeeseen suoritetaan lapsikorotus. Jos lapsen huoltajat saavat mainittuja eläkkeitä, tulee korotus molempien eläkkeeseen. Yhden huoltajan osalta korotuksen määrä on 65—77 markkaa kuukaudessa kunnan kalleusluokasta riippuen.

1.2. Epäkohdat.

Lapsen elatusturva ei nykyään ole riittävä osittain elatusapujen pienuuden, osittain elatusvelvollisten maksukyvyttömyydestä tai -haluttomuudesta johtuvien elatusapumaksujen laiminlyöntien ja perinnässä esiintyvien vaikeuksien vuoksi. Viimeksi tehdyn selvityksen mukaan avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla oli elatusapuja perimättä yhteensä noin 27 miljoonaa markkaa. Näistä noin 16 miljoonaa markkaa oli erääntynyt maksettavaksi tutkimusvuoden aikana ja loput olivat peräisin aikaisemmilta vuosilta. Kaikkiaan niistä lastenvalvojan luetteloissa olleista 24 700 lapsesta, joita koskeva elatusvelvollisuus oli vahvistettu, vain 14 500 sai elatusapua säännöllisesti. Kokonaan ilman elatusapua oli jäänyt 5 200 lasta ja 5 000 lasta sai elatusapua osan vuotta.

Avioerolapsista on ilman elatusapua jäänyt vieläkin suurempi määrä. Vuonna 1971 maksettiin elatusavun ennakkoa arviolta yli 30 000 avioerolapselle. Ainakin nämä lapset jäivät joko kokonaan tai osittain ilman heille kuuluvaa elatusapua. Elatusapusaatavat saattavat monissa tapauksissa kohota hyvinkin suuriksi, koska nykyisillä perintäkeinoilla ei pystytä toteuttamaan lasten etuja riittävästi.

Myös yhteiskunnan tuki on riittämätön niissä tapauksissa, joissa elatusvelvollisuus ei toteudu. Vaikka elatusavun ennakko tai elatustuki maksettaisiin enimmäismäärän suuruisena, sekään ei vielä takaa lapselle riittävää elatusta. Tilastokeskuksen suorittaman kotitaloustiedustelun perusteella on arvioitu lapsen elinkustannusten olevan lapsen iästä riippuen 300 —700 markkaa kuukaudessa. Kun ennakkoa saaneiden lapsien elatusapujen keskimääräksi arvioitiin vuoden 1974 lopulla 105 markkaa kuukaudelta, elatusavutkin ovat keskimäärin riittämättämiä. Elatusavun ennakko ja elatustuki ovat jääneet vieläkin pienemmiksi.

Lapsen elatuksesta annetun lain periaatteena on, että lapsen oikeus riittävään elatukseen on syntyperästä riippumaton. Nykyisten elatusavun ennakkoa ja elatustukea koskevien säännösten mukaan yhteiskunnan varoista maksettavan tuen muoto ja myös oikeus siihen määräytyvät osaksi syntyperän mukaan. Ennakkoa tai elatustukeahan ei makseta lainkaan niissä tapauksissa, kun avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen kohdistuvaa elatusvelvollisuutta ei ole vahvistettu. Elatustuen suorittaminen taas on säädetty vain avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatusta varten eräissä tapauksissa.

Edellä on jo käynyt ilmi, että nykyiset perintäkeinot eivät turvaa käytännössä riittävästi lapsille elatusapua. Palkan ulosmittausta koskeva lainsäädäntö on tosin uudistettu vuoden 1974 alusta voimaantulleella ulosottolain muutoksella, mikä on tarkoitettu tehostamaan muun muassa elatusapujen perintää. Palkan ulosmittausta voidaan tehokkaasti soveltaa kuitenkin vain silloin, kun velallisella on säännöllinen työpaikka. Jos velallinen on itsenäinen ammatinharjoittaja, edellä mainittua perintäkeinoa ei voida lainkaan soveltaa.

Lapsen kannalta on ollut varsin epäoikeudenmukainen se elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain säännös, jonka mukaan elatusvelvolliselta perityistä varoista suoritetaan lapselle elatusapu täysimääräisenä ainoastaan siltä kuukaudelta, jonka aikana varat on tilitetty sosiaalilautakunnalle. Tämän jälkeen otetaan perityistä varoista lautakunnalle korvaus kaikista maksetuista ennakoista ja vasta näin jäljelle jäävät varat käytetään lapselle muilta kuukausilta kuuluvien elatusapuerien suorittamiseen.

Työlaitosmenettely elatusapujen perimiseksi on osoittautunut, osaksi sitä koskevista säännöksistäkin johtuen, hitaaksi, hankalaksi ja kalliiksi. Jo pelkästään työlaitosesityksen valmistelemiseen ja käsittelyyn saattaa käytännössä kulua lähes vuosi. Myös velallisen toimittaminen työlaitokseen aiheuttaa usein suhteettoman paljon työtä. Elatusvelvollisten karkaaminen on yleistynyt sen jälkeen kun pakkotyöseuraamus karkaamisesta poistettiin. Nopea ja tehokas puuttuminen elatusvelvollisuuden tahalliseen laiminlyöntiin ei siten yleensä ole mahdollista työlaitosmenettelyn avulla.

Työlaitosten käyttömenot elatusvelvollisten osalta olivat vuonna 1974 noin 1,8 miljoonaa markkaa. Elatusvelvollisen velan lyhennykset laitoksissa ovat jääneet verrattain vähäisiksi. Sama elatusvelvollinen on saattanut joutua työlaitokseen useita kertoja. Vaikka työlaitosuhalla onkin todettu olevan vaikutusta, ei se kuitenkaan ole osoittautunut riittäväksi ehkäisemään elatusapujen maksamisen laiminlyöntiä.

Nykyiset perintäkeinot eivät turvaa myöskään yhteiskunnan saatavia. Vuosittain maksetuista ennakoista on viime vuosina saatu perityiksi takaisin vain vajaat 30 %. Elatusavun ennakoista ja elatustuista aiheutuneet kustannukset olivat vuonna 1975 noin 27 miljoonaa

markkaa, mistä valtion osuus oli noin 21 miljoonaa markkaa.

Työlaitosmenettelyä sovellettaessa elatusvelvollinen joutuu maksamattomien elatusapuerien perimisessä hankalamman seuraamuksen alaiseksi, kuin mitä saatavien perimisessä muilla yhteiskunnan toimialoilla velallinen yleensä joutuu. Elatusvelvollisen oikeusturvaa vähentävänä epäkohtana on pidettävä sitä, että työlaitokseen määrääminen tapahtuu käytännössä monesti ilman, että elatusvelvollisella on tosiasiallista mahdollisuutta tulla kuulluksi asiassa ja valvoa oikeuksiaan. Näin joudutaan menettelemään, kun elatusvolvollista ei tavoiteta, jolloin on pakko turvautua kuuluttamaan työlaitosesityksestä virallisessa lehdessä. Kuulutusmenettelyn avulla elatusvelvollinen ei kuitenkaan yleensä saa työlaitosesitystä tietoonsa.

Todettakoon, että Eduskunta onkin jo 4 päivänä maaliskuuta 1970 hyväksyessään hallituksen esityksen n:o 251 johdosta lain huoltoapulain muuttamisesta edellyttänyt, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin elatusturvalain mukaisen työlaitosmenettelyn poistamiseksi.

1.3. Elatusturvaa koskeva lainsäädäntö muissa Pohjoismaissa.

Myös muissa Pohjoismaissa on olemassa meidän lainsäädäntömme mukaista elatusavun ennakon suorittamista julkisista varoista vastaava järjestelmä. Ennakon suorittamisen edellytykset ovat samantapaiset eri maissa. Ennakkoa suoritetaan kaikissa maissa silloin, kun elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun suorittamisen. Norjassa ja Ruotsissa ennakkoa suoritetaan myös silloin, kun elatusavun määrä on elatusavun ennakon määrää pienempi tai kun elatusavun suorittamisvelvollisuutta ei ole voitu vahvistaa. Muissa Pohjoismaissa suoritettavat elatusavun ennakot ovat yleensä tuntuvasti suurempia kuin Suomessa suoritettavat määrät.

Elatusavun maksamisen laiminlyönnin johdosta suoritettu ennakko peritään yleensä takaisin elatusvelvolliselta muissakin Pohjoismaissa. Takaisin periminen tapahtuu tavallisimmin työnantajan toimesta palkan maksun yhteydessä viranomaisen määräyksestä. Työnantajan on noudatettava hänelle annettua palkanpidätysmääräystä korvausvelvollisuuden tai sakon uhalla. Työlaitosmenettelystä lapsen elatuksen turvaamisessa on muissa Pohjoismaissa luovuttu. Elatusvelvollisuuden laiminlyönnin ollessa tahallinen tai huolimattomuudesta johtuva elatusvelvollinen voidaan tuomita Norjassa sakkoon tai vapausrangaistukseen ja Tanskassa kärsimään rangaistuksenluonteinen erityisseuraamus.

2. Uudistuksen yhteiskunnalliset vaikutukset.

2.1. Uudistuksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.

2.1.1. Yleiset tavoitteet.

Esityksen päämääränä on turvata lapselle riittävä ja pysyvä elatus. Tämä on ollut myös lapsen asemaa koskevan yksityisoikeudellisen lainsäädännön uudistamisen eräänä keskeisenä tavoitteena. Niissä tapauksissa, joissa lapselta puuttuu toinen tai molemmat huoltajat taikka nämä eivät ole työkykyisiä tai eivät muutoin pysty huolehtimaan lapsen elatuksesta, yhteiskunnan on taattava lapselle riittävä elatus.

Lapsen toimeentulo on nykyisin verrattain hyvin turvattu huoltajan kuoleman sekä työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalta. Sitävastoin yhteiskunnan tukea ei voida pitää riittävänä avioero- ja asumuserolasten sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kohdalla. Tällöin lapsen toimeentulon puutteellisuus voi johtua siitä, ettei elatusvelvollinen suorita hänen maksettavakseen vahvistettua elatusapua tai ettei elatusapua ole voitu lainkaan vahvistaa tahi että vahvistettu elatusapu on riittämätön lapsen tarpeisiin. Kaikissa näissä tapauksissa yhteiskunnan olisi huolehdittava puuttuvasta toisen huoltajan osuudesta.

Lapsen riittävän elatuksen turvaamiseksi avioero- ja asumuserolapsille sekä avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille olisi yhteiskunnan varoista annettavaa tukea korotettava nykyisestä. Lisäksi olisi elatusturva ulotettava koskemaan kaikkia tuen tarpeessa olevia lapsia yhdenmukaisena riippumatta siitä, onko lapsi syntynyt avioliitossa tai avioliiton ulkopuolella.

Lapselle maksettavien elatusapujen suoritus on pyrittävä turvaamaan mahdollisimman tehokkaasti. Elatusapujen perinnässä nykyisin käytettävät keinot eivät kaikilta osin enää vastaa yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä eivätkä myöskään ole riittävän tehokkaita ja muutoinkaan tarkoituksenmukaisia. Myöskään yleiset

ulosottokeinot eivät tehdyistä parannuksista huolimatta ole yksinään riittäviä perinnän tehostamiseksi. Mainituista syistä on myös elatusapujen perintäjärjestelmää pyrittävä uudistamaan mahdollisuuksien mukaan.

Edellä esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää niin huomattavia muutoksia nykyiseen elatusturvalainsäädäntöön, että lainsäädännön kokonaisuudistus on katsottu aiheelliseksi. Lapsen elatusturvaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta on edellytetty myös lapsen asemaa koskevan yksityisoikeudellisen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Eduskunta on vastauksessaan hallituksen esitykseen lapsen asemaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta edellyttänyt, että hallitus kiireellisesti antaa eduskunnalle esityksen, joka turvaa jokaiselle lapselle riittävän elatuksen, koska yhteiskunnan toimesta tapahtuva elatusturvan takaaminen lapselle liittyy lapsen asemaa koskevan lainsäädännön uudistamiseen. Uudistus ehdotetaan toteutettavaksi säätämällä laki lapsen elatuksen turvaamisesta. Samalla ehdotetaan kumottavaksi voimassa olevat lait elatusavun ennakosta ja elatustuesta sekä lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa.

2.1.2. *Elatustuki.*

Ehdotuksen mukaan lapselle suoritettaisiin elatusavun puuttuessa tai sen ollessa riittämätön lapsen elatukseen kunnan varoista elatustukea. Elatustukea suoritettaisiin:

— kun elatusvelvollinen on laiminlyönyt vahvistetun elatusavun maksamisen,
— kun isyyttä ei ole vahvistettu,
— kun vanhemman velvollisuutta suorittaa elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa, sekä
— kun elatusapua ei ole voitu vahvistaa vanhemman iän, alentuneen työkyvyn, puutteellisten ansiomahdollisuuksien, vähävaraisuuden tai muun elatusvastuun takia taikka kun se on mainitusta syystä vahvistettu elatustukea pienemmäksi.

Uusina ryhminä yhteiskunnan tuen piiriin tulisi kaksi viimeksimainittua ryhmää. Elatustukea ehdotetaan suoritettavaksi avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle jo syntymästä lukien siihen saakka, kunnes elatusapu on tullut vahvistetuksi. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että lapsen asemaa koskevan uuden lainsäädännön mukaan miehen elatusvelvollisuus avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta kohtaan voi perustua ainoastaan vahvistettuun isyyteen, jolloin elatusvelvollisuuden vahvistamista koskeva menettely saattaa kestää nykyistä kauemmin. Lapsen elatus on turvattava myös sinä aikana, jolloin isyyden selvittäminen ja isyyden vahvistamista seuraava elatusavun vahvistaminen, jollei se ole tapahtunut isyyden vahvistamisen yhteydessä, ovat kesken.

Lapsen riittävän elatuksen turvaaminen edellyttää elatustuen suuruuden määräämistä nykyistä elatusavun ennakon ja elatustuen määrää korkeammaksi. Puuttuvan huoltajan osuuden suorittamiseen riittävänä yhteiskunnan varoista ei kuitenkaan ole katsottu olevan mahdollisuuksia heti lain voimaantullessa, kun otetaan huomioon tuen korotuksesta aiheutuva huomattava kustannusten lisäys. Yksinhuoltajille suoritettavan tuen enimmäismääräksi ehdotetaan lain voimaan tullessa 150 markkaa ja muissa tapauksissa 120 markkaa kuukaudessa lasta kohden. Hallitus edellyttää kuitenkin, että tämä määrä korotetaan riittäväksi asteittain kahden seuraavan vuoden kuluessa. Toisaalta on todettava, että elatustuen enimmäismäärää harkittaessa on otettava huomioon myös muut lapsiperheiden toimeentuloturvaa parantavat uudistukset, kuten lapsilisien korotukset ja asumistukilainsäädännön korjaukset, jotka on toteutettu ja joita tullaan mahdollisesti toteuttamaan lähiaikoina.

Elatustukea ei suoritettaisi elatusvelvollisen tai lapsen vanhemman kuoltua, koska tällöin lapsen elatus on katsottava turvatuksi eläke- ja muiden korvausjärjestelmien puitteissa.

Kun elatustuen tarkoituksena on taata puuttuvan huoltajan osuus elatuksesta lapselle, elatustuki olisi suoritettava, kuten vastaava tuki nykyisinkin, lapsen huoltajana olevan vanhemman tuloista ja varallisuudesta riippumatta. Elatustuen suorittaminen tarveharkintaisesti tekisi sitäpaitsi elatusturvajärjestelmän monimutkaiseksi ja erityisesti perintäjärjestelmän hankalaksi. Tämä puolestaan lisäisi huomattavasti hallinnollisia kustannuksia.

2.1.3. *Elatusapujen perintä.*

Kuten edellä on jo todettu, voimassaolevan lainsäädännön mukaiset keinot elatusapujen perimiseksi ja suoritettujen elatusavun ennakko-

jen takaisinperimiseksi elatusvelvolliselta, eivät enää joka suhteessa vastaa tarkoitustaan. Erityisesti tämä koskee työlaitoksissa tapahtuvaa perintää, josta edellä aikaisemmin esitetyistä syistä ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan. Elatusturvatoimikunta ehdotti keinona elatusapujen perinnän tehostamiseksi suoritettujen elatustukien takaisinperimistä elatusvelvolliselta verotuksen yhteydessä ja verotuksen ennakkoperintäkeinoja hyväksikäyttäen. Toimikunnan mietintöön ei sisältynyt yksityiskohtaisempaa ehdotusta uudistuksen toteuttamiseksi.

Valtiovarainministeriön toimesta valmistellaan parhaillaan suunnitelmaa verojen perintäjärjestelmän kokonaisuudistukseksi. Uudistus on tarkoitettu saatettavaksi voimaan vuoden 1978 alusta. Koska nykyinen verojen perintäjärjestelmä olisi suunnitelmien mukaan voimassa enää vajaat kaksi vuotta, hallitus ei ole katsonut tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa tässä vaiheessa toimenpiteitä elatusapujen perinnän yhdistämiseksi nykyiseen veronperintäjärjestelmään, vaan rajoittunut ehdottamaan ainoastaan osittaisia uudistuksia perinnän tehostamiseksi lähinnä lapsen elatuksen turvaamisen kannalta. Tarkoituksena on, että verojen perintää koskevaa uudistusta valmisteltaessa selvitetään muiden perintävaihtoehtojen ohella myös mahdollisuudet käyttää verojen perintäorganisaatiota ja -keinoja hyväksi perittäessä elatusapuja suoritettujen elatustukien korvaukseksi ja yleensä elatusapuja perittäessä.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan lapsen elatuksesta vastaavat lapsen vanhemmat. Yhdenmukaisesti tämän periaatteen kanssa ei elatustuen suorittaminenkaan vähentäisi elatusvelvollisen vastuuta elatusavun maksamisesta.

Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että elatustukea maksettaisiin elatusvelvollisen laiminlyötyä elatusavun suorittamisen vain hakemuksen perusteella, mikä merkitsee sitä, että lapsen holhoojalla tai muulla elatusavun nostamiseen oikeutetulla on mahdollisuus ratkaista, onko elatustuen suorittaminen tarpeen lapsen elatuksen turvaamiseksi. Mikäli elatusavun nostamiseen oikeutettu ei hakisi elatustukea, jäisi hänen huolekseen elatusavun periminen tavalla tai toisella ja tarvittaessa myös pakkoperintään ryhtyminen.

Mikäli lapselle myönnettäisiin elatustukea, elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, oikeus elatusapuun siirtyisi ehdotuksen mukaan elatustuen määrää vastaavalta osalta kunnalle. Elatusapua ei kuitenkaan perittäisi, mikäli elatusavun maksamatta jättäminen on johtunut elatusvelvollisen sairaudesta, vammaisuudesta, työkyvyttömyydestä tai muusta vastaavasta syystä. Samaan sopimukseen tai tuomioon perustuvan elatusapusaamisen periminen siltä osin, kuin se ylittää elatustukien korvaamiseen tarvittavan määrän, erikseen elatusavun nostamiseen oikeutetun toimesta tuottaisi käytännössä huomattavia hankaluuksia ja olisi omiaan heikentämään perinnän tehokkuutta. Tämän vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että oikeus elatusapujen perimiseen siitä alkaen, kun päätös elatustuen myöntämisestä on tehty, kuuluisi elatusavun koko määrän osalta yksinomaan sosiaalilautakunnalle. Perityistä varoista maksettaisiin ensin elatusavun nostamiseen oikeutetulle elatustuen ylittävä osa erääntyneistä elatusavuista siltä ajalta, kun perintäoikeus on kuulunut lautakunnalle. Yhteiskunnan lukuun suoritettavan elatusapujen perimisen yhteydessäkin pyrittäisiin siis ehdotuksen päätavoitteen mukaisesti turvaamaan ensisijaisesti lapsen elatus ja vasta toissijaisesti kattamaan elatustuen suorittamisesta yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset.

Jollei elatusavun maksamisen laiminlyönyt elatusvelvollinen suorita erääntyneitä elatusapuerіä vapaaehtoisesti, on perinnässä turvauduttava pakkokeinojen käyttämiseen. Käyttökelpoisimpana perintäkeinona niissä tapauksissa, joissa elatusvelvollisella on palkkatuloa, tulee lähinnä kysymykseen palkan ulosmittaus. Edellä aikaisemmin mainituilla ulosottolain uudistuksilla onkin palkan ulosmittausta pyritty kehittämään myös nimenomaan elatusapujen perinnän tarpeita silmälläpitäen. Elatusapujen perintää on helpotettu myös aikaisemmin jo mainitulla etuoikeusasetuksen 4 ja 20 §:ään lapsen asemaa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tehdyllä muutoksella, jonka mukaan elatusapusaamisilla on konkurssissa ja ulosmittauksessa määrätyin edellytyksin sama etuoikeus kuin työpalkkasaatavalla.

Pakkoperinnän helpottamiseksi ehdotetaan säädettäväksi elatusvelvolliselle velvollisuus antaa sosiaalilautakunnalle selvitys työpaikastaan, tulostaan ja muista maksukykyään koskevista seikoista. Niissä tapauksissa, joissa elatusapujen periminen edellä esitetyn mukaisesti kuuluisi sosiaalilautakunnalle, perintää valvoisi lääninhallitus, jolle muutoinkin kuuluu valtion erilaisten saatavien periminen.

2.1.4. Muut elatusvastuun toteuttamista turvaavat toimenpiteet.

Ehdotus sisältää myös eräitä muita toimenpiteitä lapsen elatuksen turvaamiseksi. Nämä ovat:

— passin myöntämistä koskeva kielto, milloin on syytä olettaa, että elatusvelvollinen poistuu maasta ja se vaarantaisi lapsen elatusavun suorittamisen,
— lapsen vanhemman palkkaan kohdistuva palkanpidätys sosiaalilautakunnan päätöksellä, jos vanhempi, joka ei ole sitoutunut tai velvoitettu suorittamaan lapselle elatusapua, on laiminlyönyt lapsen elatuksen,
— sosiaalilautakunnan kanneoikeus elatusvelvollisuutta koskevassa asiassa, jos lapsi on joutunut tai on joutumassa elatuksen puutteeseen, sekä
— sosiaalilautakunnan oikeus muutoinkin ryhtyä toimenpiteisiin vahvistetun elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi.

Työlaitosmenettely perintäkeinona on samalla muodostanut elatusvelvolliseen kohdistuvan uhan, joka on monessa tapauksessa aikaansaanut elatusvelvollisuuden täyttämisen ennen työlaitokseen joutumista. Kun työlaitosmenettely ehdotetaan nyt poistettavaksi, olisi hallituksen mielestä säädettävä sen tilalle muu uhka niiden tapausten varalta, joissa elatusvelvollinen tahallaan joko maksukykyään heikentävillä tai muilla toimenpiteillä tekee elatusapujen perinnän mahdottomaksi. Tämän vuoksi ehdotetaankin säädettäväksi rangaistusseuraamus sanotunlaisen menettelyn estämiseksi niissä tapauksissa, kun elatustuki on myönnetty ja elatusapujen perintä on siirtynyt sosiaalilautakunnalle.

3. Asian aikaisempi valmistelu.

Lapsen elatuksen turvaamista koskevia kysymyksiä on selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriön 10 päivänä marraskuuta 1971 asettama elatusturvatoimikunta. Toimikunnan 14 päivänä joulukuuta 1973 valmistunut II osamietintö (Komiteanmietintö 1973: 140) sisältää ehdotuksen elatusturvalainsäädännön kokonaisuudistukseksi.

Edellä mainitun toimikunnan mietinnön johdosta on hankittu lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaalihallituksel-ta, verohallitukselta, lääninhallituksilta, Suomen Kaupunkiliitolta, Suomen Kunnallisliitolta, Finlands svenska kommunförbundilta, tasaarvoasiain neuvottelukunnalta, Sosiaaliturvan Keskusliitolta, Työlaitosten Keskusliitolta ja Väestöliitolta.

Esitys noudattaa pääosiltaan elatusturvatoimikunnan ehdotuksia lukuunottamatta ehdotusta elatusapujen perinnän yhdistämisestä verojen perintäjärjestelmään, jota ei ole ehdotettu tässä vaiheessa toteutettavaksi. Annetuissa lausunnoissa esitetyt näkökohdat ja huomautukset on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

4. Kustannukset.

Voimassa olevan lain mukaan valtion kustannusosuus on elatusavun ennakoista 75 prosenttia ja kuntien 25 prosenttia. Elatustuista aiheutuvista kustannuksista valtio vastaa kokonaan. Elatusavun ennakoista vuonna 1975 aiheutuneet kokonaismenot olivat 23 miljoonaa markkaa ja elatustuista aiheutuneet kustannukset 4 miljoonaa markkaa.

Valtion ja kuntien välinen kustannusten jako tulisi uudistuksen yhteydessä säilyttää ennallaan. Kun otetaan huomioon, että elatustuki maksetaan nykyisen lain mukaan kokonaan valtion varoista, nousee valtion osuus elatusavun ennakoiden ja elatustukien suorittamisesta aiheutuneiden kustannusten kokonaismäärästä lähes 80 prosenttiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtionosuutta suoritettaisiin 80 prosenttia kunnan maksamien elatustukien määrästä siitä vähennettynä perityistä elatusavuista elatustukien korvauksiksi saadut määrät.

Uudistuksesta aiheutuisi menolisäystä toisaalta tuen saajien piirin laajentumisesta ja toisaalta tuen määrän noususta.

Elatusavun suorittamisen laiminlyönnin perusteella elatustukeen oikeutettuja lapsia on arvioitu olevan vuonna 1977 noin 50 000. Mainitulla perusteella suoritetut elatustuet perittäisiin elatusvelvollisilta takaisin elatusavun määrään saakka. Kustannuslaskelmat on tehty siltä pohjalta, että tuista saataisiin perittyä takaisin noin 30 prosenttia, kuten nykyisinkin. Silloin kustannukset olisivat tämän ryhmän osalta noin 37 miljoonaa markkaa vuodessa.

Sellaisia lapsia, joille isyyttä ei ole vahvistettu tai joiden osalta isyyden selvittäminen on keskeneräinen, on arvioitu olevan noin 10 000.

Kustannukset olisivat tältä osin noin 17 miljoonaa markkaa vuodessa.

Edellä mainittujen lasten lisäksi on noin 53 000 lapsen arvioitu tulevan saamaan elatustukea tai sen ja elatusavun erotusta sillä perusteella, että heiltä puuttuu elatusapu tai heidän elatusapunsa määrä alittaa elatustuen määrän toisen vanhemman tai elatusvelvollisen maksukyvyttömyyden vuoksi. Kustannukset olisivat tältä osin noin 10 miljoonaa markkaa vuodessa.

Lakiehdotuksesta aiheutuvat kustannukset olisivat siten kokonaisuudessaan 64 miljoonaa markkaa vuodessa, josta valtion osuus olisi 51,2 miljoonaa ja kuntien osuus 12,8 miljoonaa markkaa. Vuoden 1976 aikana voimassa olevan lainsäädännön mukaan suoritettavista elatusavun ennakoista ja elatustuista aiheutuvat kustannukset on arvioitu noin 32 miljoonaksi markaksi, josta valtion osuus on noin 25 miljoonaa markkaa.

Kunnille aiheutuisi kustannussäästöä työlaitoksessa tapahtuvan elatusapujen perimisen lopettamisen takia noin 1,8 miljoonaa markkaa vuodessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 luku. Yleiset säännökset.

1 §. Säännösehdotuksessa on ilmaistu lain tarkoitus, mikä on lapsen riittävän elatuksen turvaaminen. Tämän lisäksi pykälässä on määritelty toimenpiteet, joiden avulla lain tarkoitusta toteutettaisiin.

Toimenpiteet lapsen elatuksen turvaamiseksi ovat luonteeltaan jaettavissa kahteen ryhmään. Toisaalta lapselle suoritettaisiin tarvittaessa elatustukea kunnan varoista. Toisen ryhmän muodostavat ne toimenpiteet, joilla tehostettaisiin lapsen elatuksesta annetussa laissa tarkoitetun elatusvastuun toteutumista. Näitä toimenpiteitä ovat palkan pidätystä koskeva määräys ja passin myöntämistä koskeva kielto sekä sosiaalilautakunnan oikeus ajaa kannetta elatusavun vahvistamiseksi ja muutoinkin viranomaisen luona ryhtyä toimenpiteisiin vahvistetun elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi.

2 §. Säännösehdotuksessa on määritelty lain soveltamisen kannalta keskeisimmät käsitteet.

Lapseksi katsottaisiin henkilö, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta. Mainittu ikäraja niveltyy yhteen lapsen elatuksesta annetun lain säännösten kanssa, sillä sanotun lain mukaan lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy pääsääntöisesti silloin, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Mainittu ikäraja on omaksuttu myös voimassa olevassa elatusturvalainsäädännössä.

Elatusavulla tarkoitetaan lakiehdotuksessa sosiaalilautakunnan vahvistamalla kirjallisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua rahasuoritusta, jolla lapsen vanhemman on lapsen elatuksesta annetun lain mukaan osallistuttava lapsen elatuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Määritelmässä ei ole eroteltu toisaalta määräajoin suoritettavia ja toisaalta kertakaikkiseksi vahvistettuja elatusapuja, vaan se käsittäisi kummankin elatusavun muodon.

Elatusvelvollisella taas tarkoitetaan lapsen vanhempaa, joka sosiaalilautakunnan vahvistamalla kirjallisella sopimuksella on sitoutunut tai tuomioistuimen tuomiolla velvoitettu suorittamaan lapselle elatusapua. Sekä elatusavun että elatusvelvollisen käsitteet on tarkoitettu vastaamaan lapsen elatuksesta annetun lain käsitteitä.

Elatustuella tarkoitetaan elatusavun puuttuessa sen sijasta tai elatusavun ollessa lapsen elatukseen riittämättömän sen lisäksi kunnan varoista lapsen elatukseen suoritettavaa avustusta.

2 luku. Viranomaiset.

3—5 §. Elatusturvatoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluisi, kuten nykyisinkin, sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaiselle sosiaalihallitukselle. Läänin alueella toimisi ohjaavana ja valvovana viranomaisena lääninhallitus sosiaalihallituksen alaisena. Paikallisena viranomaisena kunnassa hoitaisi elatusturvaasioita sosiaalilautakunta. Tehtävät kuuluisivat sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsen holhoojalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka, tai, jos lapsi ei ole hänen huollettavanaan, missä lapsi asuu.

3 luku. Elatustuki.

Elatustuen suorittamisen edellytykset.

6 §. Elatustukea suoritettaisiin, kuten voimassa olevienkin säännösten mukaan elatusavun ennakkoa, ensinnäkin silloin, kun elatusvelvollinen on laiminlyönyt maksaa vahvistetulla sopimuksella tai tuomioistuimen tuomiolla määrätyn elatusavun. Jotta elatustukea voitaisiin suorittaa, elatusavusta tehdyn sopimuksen tulisi olla sosiaalilautakunnan vahvistama. Elatustuen suorittaminen ei taas yleensä edellytä elatusapua koskevan tuomioistuimen tuomion lainvoimaisuutta, sillä lapsen elatuksesta annetun lain 16 §:n mukaan elatusapuasiassa annettu tuomio voidaan pääsääntöisesti panna heti täytäntöön, vaikka siihen haetaankin muutosta.

Toisen perusteen elatustuen suorittamiselle muodostaisi se, että avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole vahvistettu isyyttä tunnustamisella tai tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla. Myös nykyisten säännösten mukaan elatustukea suoritetaan avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle silloin, kun elatusapua ei ole vahvistettu sopimuksella tai tuomiolla, mutta ei kuitenkaan sinä aikana, jolloin elatusvelvollisuuden selvittäminen on kesken. Säännösehdotuksen mukaan elatustukea sitä vastoin suoritettaisiin aina lapsen syntymästä siihen saakka, kunnes isyys on vahvistettu. Myöskään se, että lapsen äiti on solminut avioliiton tai elää avioliitonomaisissa olosuhteissa muun miehen kuin lapsen isän kanssa, ei enää olisi esteenä elatustuen suorittamiselle, vaan vaikuttaisi ainoastaan elatustuen määrään siten kuin jäljempänä 8 §:n kohdalla ilmenee.

Kolmanneksi elatustukea suoritettaisiin silloin, kun vanhemman velvollisuutta suorittaa elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa. Elatustukea suoritettaisiin kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan siitä, kun isyys on lainvoimaisesti vahvistettu, jollei kannetta elatusvelvollisuuden vahvistamisesta ole pantu vireille mainitun ajan kuluessa. Näin on haluttu varmistaa se, ettei elatusvelvollisuuden vahvistamista isyyden vahvistamisen jälkeen tarpeettomasti viivytetä.

Neljänneksi elatustukea suoritettaisiin silloin, kun vanhemman velvollisuutta suorittaa elatusapua ei ole vahvistettu hänen ikänsä, alentuneen työkykynsä, puutteellisten ansiomahdollisuuksiensa, vähävaraisuutensa tai muun elatusvastuunsa takia taikka kun elatusavun määrä on mainitusta syystä vahvistettu 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi. Voimassa olevien säännösten mukaan ei mainitulla perusteella voida suorittaa elatusavun ennakkoa eikä elatustukea. Elatustuen suorittaminen näissä tapauksissa on kuitenkin katsottava välttämättömäksi, koska elatusavun puuttuminen tällöin johtuu vanhemman maksukyvyttömyydestä, eikä lapsen omista toimeentulomahdollisuuksista.

Jos elatusavun vahvistamatta jättäminen tai sen vahvistaminen 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi johtuu muusta kuin edellä mainituista syistä, elatustukea ei suoritettaisi. Näitä tapauksia ovat muun muassa ne, joissa lapsi kykenee itse vastaamaan osittain tai kokonaisuudessaan elatuksestaan.

Vanhempien elatusvastuun jakautuminen ja laajuus on määritelty lapsen elatuksesta annetun lain 2 §:n säännöksissä, joita sovelletaan elatusvelvollisuutta vahvistettaessa. Lakiehdotuksen 6 §:n 4 kohdan säännöksen soveltaminen edellyttää sitä, että elatusapua koskevassa sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa ja tuomioistuimen tuomiossa on mainittu ne perusteet, minkä vuoksi elatusapua ei ole voitu vahvistaa tai se on vahvistettu epätavallisen pieneksi. Lokakuun 1 päivänä 1976 voimaan tulevaa lakia lapsen elatuksesta sovellettaessa onkin edellytetty meneteltäväksi näin. Nykyisin elatusapua koskeviin sopimuksiin ja tuomioihin ei kuitenkaan yleensä sisältyne selvitystä elatusavun määrään tai elatusavun vahvistamatta jättämiseen vaikuttaneista syistä. Tämä seikka on otettu huomioon lakiehdotuksen voimaantulosäännöksissä.

Lakiehdotuksen mukaan jäisivät elatustuen saajien piirin ulkopuolelle ne lapset, jotka voimassa olevien säännösten mukaan ovat voineet saada elatusavun ennakkoa erääntyneestä maksamatta olevasta vahingonkorvauksesta, jota joku on velvoitettu suorittamaan lapselle rikoslain 9 luvun 3 §:n tai vahingonkorvauslain (412/74) nojalla. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain säätämisen jälkeen on tullut voimaan perhe-eläkelaki, jonka nojalla mainitut lapset ovat tulleet oikeutetuiksi yleiseen perhe-eläkkeeseen. Lisäksi on 21 päivänä joulukuuta 1973 annettu laki rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista (935/73), jonka nojalla voidaan suorittaa korvausta rikoksen kautta elatusvelvollisensa menettäneen lapsen elatukseen.

7 §. Pykälässä on määritelty ne lisäedellytykset, joiden on edellisessä pykälässä mainittujen edellytysten lisäksi oltava olemassa, jotta elatustuen suorittaminen olisi mahdollista. Elatustuen suorittamisen edellytyksenä olisi,

että lapsella tai ainakin toisella hänen vanhemmistaan on Suomen kansalaisuus tai täällä turvapaikkaoikeus,

että lapsi asuu vakinaisesti Suomessa,

että lapsi ei ole elatusvelvollisen huollettavana eikä asu hänen luonaan,

että lapsen vanhemmat eivät asu yhdessä, sekä

että elatusvelvollinen tai lapsen vanhempi, jota tarkoitetaan 6 §:n 3 ja 4 kohdassa, on elossa.

Edellä luetellut edellytykset ovat pääosin samat kuin voimassa olevissa säännöksissä elatusavun ennakon ja elatustuen suorittamiselle asetetut edellytykset.

Pykälän 1 momentin 5 kohta sisältää kuitenkin erään supistuksen nykyiseen elatustuen saajien piiriin. Elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 1 a §:n (7/74) mukaan elatustukeen on nimittäin oikeutettu määrätyin edellytyksin myös sellainen avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi, jonka elatusvelvollinen on kuollut jättämättä jälkeensä elatusvelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavia varoja tai jonka tunnustaja on kuollut ja tunnustajan velvollisuutta suorittaa lapselle elatusapua ei ollut vahvistettu. Nämä lapset eivät ehdotuksen mukaan enää olisi oikeutettuja elatustukeen. Tämä on kuitenkin perusteltua sen takia, että perhe-eläkkeet korvaavat lapselle huoltajan kuolemasta aiheutuvan taloudellisen menetyksen. Kun lapselle perhe-eläkelain mukaan tulevan lapsen-eläkkeen lisäksi naispuolinen leski saa leskeneläkettä ja kun perheellä on useissa tapauksissa mahdollisuus saada ansaintaeläkelakien mukaisia perhe-eläkkeitä sekä eri lakien perusteella korvausta huoltajan tapaturmaisesta kuolemasta, voidaan katsoa näiden turvaavan lapselle riittävän elatuksen elatustukea vastaavasti.

Elatustuen saajien piiriä on toisaalta katsottu aiheelliseksi ehdottaa laajennettavaksi eräiltä osin. Suomen kansalaisen lapsen lisäksi tukea voitaisiin säännösehdotuksen mukaan suorittaa myös sellaiselle lapselle, jonka vanhemmalla on turvapaikkaoikeus Suomessa. Lisäksi elatustuen suorittaminen ehdotetaan 2 momentin säännöksellä laajennettavaksi sellaiseen lapseen, jonka asuminen ulkomailla johtuu hänen vanhempansa tai tämän puolison Suomen valtion palveluksessa olemisesta tai palvelusta suomalaisella aluksella taikka opiskelusta ulkomailla.

Voimassa olevassa lainsäädännössä elatusavun ennakon ja elatustuen suorittamiselle on asetettu se edellytys, että lapsi ei ole huollettavana valtion tai kunnan kustannuksella. Tätä rajoitusta ei ole katsottu aiheelliseksi ottaa lakiehdotukseen siitä syystä, että lapsen oleminen valtion tai kunnan huollettavana ei silti poista yksityisoikeudellista elatusvastuutakaan ja korvausvelvollisuutta valtiolle tai kunnalle.

Elatustuen määrä.

8 §. Elatustuen määrä ehdotetaan 150 markaksi kuukaudessa lasta kohti yksinhuoltajille ja niissä tapauksissa, joissa lapsen huoltaja elää avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa, vastaavasti 120 markkaa.

Elatusapujen ostoarvo on pyritty turvaamaan sitomalla ne elinkustannusten kehitykseen. Elatustuen tason turvaamiseksi samalla tavoin ehdotetaan tätä koskeva säännös otettavaksi pykälän 2 momenttiin.

9 §. Eräissä tapauksissa on aiheellista poiketa edellä mainitusta elatustuen määrästä. Nämä poikkeukset sisältyvät tähän ja seuraavaan pykälään. Ensimmäisen poikkeuksen muodostavat tapaukset, joissa elatusavun määrä on vahvistettu 8 §:ssä mainittua elatustuen määrää pienemmäksi 6 §:n 4 kohdassa mainitusta syystä. Elatusavun vahvistaminen 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi johtuu tällöin siitä, ettei vanhempaa ole katsottu ikänsä, alentuneen työkykynsä, puutteellisten ansiomahdollisuuksiensa, vähävaraisuutensa tai muun elatusvastuunsa takia kykeneväksi suorittamaan suurempaa elatusapua. Näissä tapauksissa suoritettaisiin elatustukea 8 §:ssä mainitun elatustuen määrän ja elatusavun määrän erotus. Jos elatusavun maksaminen kuitenkin on laiminlyöty, elatustuki luonnollisesti suoritettaisiin 8 §:n mukaisesti.

Toisen poikkeuksen muodostavat ne tapaukset, joissa elatusavun määrä on vahvistettu 8 §:ssä mainittua elatustuen määrää pienemmäksi siitä syystä, että lapsi kykenee ja hänellä on mahdollisuudet itse vastata osittain elatuksestaan taikka että vanhemmille ei muutoin aiheudu kustannuksia hänen elatuksestaan tai ne ovat vähäiset. Kun elatusavun vahvistaminen elatustuen määrää pienemmäksi on tällöin katsottava johtuvan siitä, että lapsi ei ole suu-

remman elatusavun tarpeessa, suoritettaisiin elatustukea vain silloin, kun elatusavun maksaminen on laiminlyöty ja vain elatusavun määrä.

10 §. Suoritettaessa elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, on elatusvelvollinen saattanut suorittaa elatusavun nostamiseen oikeutetulle elatusavun osittain elatustuen myöntämiskaudelta tai sitä aikaisemmalta ajalta, jolta tukea suoritetaan. Näissä tapauksissa olisi 8 §:n tai 9 §:n 2 momentin mukaisesta elatustuen määrästä vähennettävä samalta ajalta osittain maksetut elatusavut.

Elatustuen hakeminen ja myöntäminen.

11 §. Elatustuen myöntäisi hakemuksesta sosiaalilautakunta, joka nykyisinkin päättää elatusavun ennakon ja elatustuen myöntämisestä. Valtaosa elatustuen myöntämistä koskevista tapauksista samoin kuin muista elatustukiasioista tulee olemaan sellaisia, joiden ratkaiseminen on yksinkertaista suoraan lain ja muiden säännösten nojalla ilman tarkoituksenmukaisuus- tai muuta vastaavaa harkintaa. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi yhdenmukaisesti eräiden uusimpien sosiaaliturvalakien kanssa antaa kunnalle mahdollisuus siirtää päätöksentekoa sosiaalijohtajalle ja -sihteerille sekä muulle sosiaalilautakunnan alaiselle viranhaltijalle. Näin olisi mahdollista välttää lautakunnan rasittaminen rutiininomaisilla asioilla. Päätöksentekovallan siirtäminen tapahtuisi kunnan sosiaaliohjesääntöön tehtävillä muutoksilla. Sosiaalilautakunta antaisi viranhaltijoille, joille toimivaltaa on siirretty, tarpeelliset perusteet ja ohjeet asioiden käsittelyä ja ratkaisemista varten. Lautakunta voisi pidättää itselleen ratkaisuvallan harkintaa edellyttävissä tapauksissa, kuten esimerkiksi elatustuen takaisinperintää koskevissa asioissa. Ehdotuksen 36 §:n mukaan voisi asianosainen sitäpaitsi saattaa virkamiehen ratkaisun aina lautakunnan tarkistettavaksi.

12 §. Elatustukea koskevan hakemuksen voisi tehdä se lapsen vanhemmista, jonka huollossa lapsi on, lapsen holhooja tai uskottu mies. Kun lapsen elatuksesta annetun lain mukaan lasta voi edustaa elatusapua koskevissa asioissa myös alaikäisyyden vuoksi vajaavaltainen lapsen vanhempi silloin, kun lapsi on hänen hoidettavanaan, olisi myös hänellä vastaavasti oikeus elatustukihakemuksen tekemiseen. Lastenvalvoja ei voisi lapsen puolesta hakea elatustukea niin kuin nykyisin avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle. Lastenvalvoja olisi kuitenkin velvollinen ohjaamaan ja avustamaan hakemuksen tekemisessä lapsen syntyperästä riippumatta. Lastenvalvojan toimivalta vastaisi näin ollen lapsen asemaa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä omaksuttua periaatetta. Lastenvalvojajärjestelmä olisi siten eräs muoto sosiaalipalvelua, jonka hyväksikäyttö on vapaaehtoista.

13 §. Kun elatustukea haetaan sillä perusteella, että elatusvelvollinen on laiminlyönyt maksaa elatusavun, on tarpeen varata hänelle tilaisuus tulla kuulluksi ennenkuin sosiaalilautakunta tekee päätöksen asiassa. Tämän vuoksi lautakunnan olisi näissä tapauksissa viipymättä ilmoitettava hakemuksesta elatusvelvolliselle ja varattava hänelle tilaisuus antaa selitys määräajassa hakemuksen johdosta.

Sosiaalilautakunnan tulisi kuitenkin voida väliaikaisesti ratkaista elatustukea koskeva hakemus elatusvelvollista kuulematta kin, jos lapsi on välittömästi joutumassa elatuksen puutteeseen.

14 §. Elatustuki suoritettaisiin yleensä sen kuukauden alusta lukien, jonka kuluessa hakemus on jätetty lautakunnalle. Tämä saattaisi kuitenkin johtaa kohtuuttomuuteen muun muassa sellaisessa tapauksessa, jossa elatusavun saajalla on ollut perusteltu aihe luottaa siihen, että elatusvelvollinen suorittaa elatusavun myöhästymisestä huolimatta. Tämän vuoksi lautakunnalla tulee olla mahdollisuus erityisestä syystä myöntää tuki myös taannehtivasti, enintään kuitenkin kolmelta lähinnä edeltäneeltä kuukaudelta.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan velvollisuus suorittaa elatusapua päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta, jollei toisin ole sovittu tai määrätty. Elatusavun suorittamisvelvollisuus voi siten erityisestä syystä päättyä myös ennen kuin lapsi täyttää mainitun iän. Yhdenmukaisesti mainitun säännöksen kanssa ehdotetaan, että elatustukea suoritettaisiin yleensä sen kuukauden loppuun, jona lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta. Jos tuomioistuimen päätöksellä tai vahvistetulla sopimuksella määrätty velvollisuus suorittaa lapselle elatusapua lakkaa ennen mainittua ikää, suoritettaisiin elatustukea kuitenkin enintään päätöksessä tai sopimuksessa määrättyyn ajankohtaan saakka. Yhteiskunnan tuki lapsen elatukseen tulisi myös tässä kohdin yhdenmukaiseksi avioliitossa ja sen ulkopuolella syntyneille lapsille.

15 §. Elatustuki maksettaisiin tuen hakijalle. Kun kuitenkin lapsen etu saattaa tietyissä tapauksissa vaatia, että tuki maksetaan muulle henkilölle käytettäväksi lapsen elatukseen, sosiaalilautakunta voisi tehdä tätä koskevan päätöksen. Tällaisen päätöksen lautakunta voisi tehdä myöntäessään elatustuen tai myöhemmin olosuhteiden sitä edellyttäessä. Ennenkuin lautakunta voisi päättää tuen maksamisesta muulle henkilölle kuin sen aikaisemmalle nostajalle, olisi viimeksi mainitulle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

16 §. Pykälään on varmuuden vuoksi otettu säännös siitä, että sosiaalilautakunnan on elatustuen myöntämiseen vaikuttavien olosuhteiden muuttuessa tarkistettava, ovatko tuen myöntämisen edellytykset edelleen olemassa ja tarvittaessa määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi tai määrättävä uudelleen tuen määrä.

Lakiehdotuksen mukaan elatustuki voidaan myöntää myös silloin, kun isyyttä lapseen nähden ei ole voitu vahvistaa sen johdosta, että lapsen äiti on vastustanut isyyden selvittämistä ja vahvistamista. Kun isyyslain (700/75) mukaan äiti saa vapaasti päättää, haluaako hän isyyden vahvistettavaksi, on myös tätä lakiehdotusta laadittaessa lähtökohtana pidetty, ettei elatusten myöntämisellä mitenkään rajoitettaisi mainittua oikeutta.

Joissakin tapauksissa saattaa kuitenkin olla mahdollista, että lapsen huoltajana oleva äiti ja lapsen biologinen isä, jotka asuvat yhdessä lapsen kanssa ja huolehtivat yhdessä lapsen elatuksesta, sopivat siitä, että äiti vastustaa isyyden vahvistamista, jotta saataisiin nostetuksi myös elatustukea. Samoin on mahdollista, että isäksi oletettu mies houkuttelee äidin vastustamaan isyyden selvittämistä ja vahvistamista luvaten suorittaa elatusapua. Tällöin voivat osapuolet myös edellyttää, että äiti hakee elatustukea.

Kun edellä mainituissa tapauksissa elatustuen avulla pyritään toteuttamaan muita tarkoitusperiä, kuin lapsen elatuksen turvaamista, on kysymyksessä elatustuen ilmeinen väärinkäyttäminen. Tällaisten tapausten estämiseksi on ehdotuksen 16 §:n 2 momentissa säännös, jonka mukaan sosiaalilautakunta voi määrätä elatustuen maksamisen lopetettavaksi, jos isyyttä lapseen nähden ei ole voitu vahvistaa sen johdosta, että lapsen äiti ei ole halunnut isyyttä selvitettäväksi tai oikeudenkäynnissä vahvistettavaksi, ja on ilmeistä, että lapsen oikeus riittävään elatukseen on turvattu ilman elatustuen maksamista.

17 §. Elatustuen myöntäminen vaikuttaa, siten kuin jäljempänä olevasta käy ilmi, elatusvelvollisen maksuvelvollisuuden täyttämiseen. Tämän vuoksi olisi elatustukea koskeva päätös annettava tiedoksi paitsi hakijalle myös elatusvelvolliselle. Jos elatustuki maksetaan muulle henkilölle kuin tuen hakijalle, olisi päätös annettava tiedoksi myös tuen vastaanottajalle. Silloin kun tuen vastaanottaja vaihtuu, olisi päätös lisäksi annettava tiedoksi tuen aikaisemmalle nostajalle.

18 §. Elatustuen maksaisi sosiaalilautakunta kunnan varoista kuukausittain viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä postisiirtoliikkeen välityksellä. Kymmentä markkaa pienempää elatustukea ei maksettaisi. Jollei elatustukea nostettaisi kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun se voitaisiin nostaa, sitä ei suoritettaisi. Sosiaalilautakunta voisi kuitenkin erityisestä syystä päättää tuen maksamisesta tämän määräajan jälkeenkin. Tämä tulisi lähinnä kysymykseen silloin, kun elatustuen suorittamatta jättäminen vaarantaisi lapsen riittävän elatuksen.

Elatusavun periminen.

19 §. Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan vanhempien elatuskykyä arvioitaessa on otettava huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Kun elatusavun vahvistaminen tapahtuu sopimuksella, sosiaalilautakunnan, ja kun vahvistaminen tapahtuu tuomiolla, tuomioistuimen on harkittava, minkä suuruista elatusapua voidaan pitää kohtuullisena huomioon ottaen vanhempien maksukyky. Edelleen vahvistetun elatusavun määrää voidaan muuttaa sopimuksella tai tuomiolla, mikäli niissä olosuhteissa, jotka on otettava huomioon elatusapua vahvistettaessa, on tapahtunut niin olennaisia muutoksia, että vahvistettu elatusapu on joko riittämätön lapsen elatukseen tai elatusvelvollisen maksukykyyn nähden kohtuuton. Näin ollen on lähdettävä siitä, että elatusapu yleensä vastaa elatusvelvollisen maksukykyä. Tämän vuoksi ehdotetaan, ettei elatustuen myöntäminen sinänsä vaikuta elatusvelvollisen velvollisuuteen maksaa elatusapua täysimääräisenä.

Niissä tapauksissa, joissa elatustukea suoritetaan sillä perusteella, että elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen, elatustuen nostajan on katsottava saavan elatusavun elatustukea vastaavalta osalta kunnan varoista. Tämän vuoksi ehdotetaan yhdenmukaisesti voimassa olevan lainsäädännön kanssa, että oikeus elatusapuun siirtyy elatustuen määrää vastaavalta osalta kunnalle. Lapsella olisi oikeus saada vain elatustuen ylittävä osa elatusavusta.

20 §. Yhteiskunnan välittömän edun kannalta on merkitystä elatusapujen perimisellä vain suoritettuja elatustukia vastaavalta osalta. Jos kuitenkin elatusapuun oikeutettu voisi samanaikaisesti sosiaalilautakunnan kanssa periä elatustuen ylittävää osaa elatusavusta sekä aikaisemmin maksamatta jätettyjä elatusapuja, syntyisi perinnässä ilmeisesti ylitsepääsemättömiä yhteensovittamisvaikeuksia kaikille osapuolille. Näin olisi asian laita myös silloin, jos elatusvelvollinen voisi samanaikaisesti suorittaa elatusapumaksuja joltain osin myös suoraan elatusapuun oikeutetulle. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sosiaalilautakunnan päätettyä elatustuen myöntämisestä elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella lautakunnalla olisi oikeus kaikkien maksamatta olevien elatusapujen perimiseen siihen saakka, kunnes myös suoritetut elatustukierät olisi saatu perityksi elatusvelvolliselta.

Edellä esitetyn mukaisesti elatusvelvollinen voisi sinä aikana, kun oikeus elatusavun perimiseen kuuluu sosiaalilautakunnalle, täyttää maksuvelvollisuutensa ainoastaan suorittamalla elatusapumaksuja lautakunnalle. Jos elatusapua siitä huolimatta suoritettaisiin suoraan elatusapuun oikeutetulle, olisi hänkin saamallaan määrällä vastuussa elatustuen korvaamisesta kunnalle.

21 §. Elatusavun vahvistamisessa noudatettavasta menettelystä johtuu, ettei elatusavun määrää voida muuttaa niin nopeasti, että se aina vastaisi elatusvelvollisen maksukykyä. Elatusavun määrän muuttaminen ei myöskään ole mahdollista niin, että siinä otettaisiin huomioon kaikki elatusavun suorittajan maksukyvyssä tapahtuneet tilapäisetkin muutokset. Elatusavun suorittamatta jättäminen saattaa johtua elatusvelvollisen sairaudesta tai muusta pakottavasta syystä. Näissä tapauksissa ei olisi kohtuullista eikä yhteiskunnankaan edun mukaista vaatia elatusvelvolliselta korvausta suoritetusta elatustuesta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että elatusvelvolliselta ei perittäisi korvausta suoritetusta elatustuesta siltä osin kuin elatusavun maksamatta jättäminen on aiheutunut elatusvelvollisen sairaudesta, vammaisuudesta tai työttömyydestä, johon hän itse ei ole ollut syypää, taikka muusta niihin verrattavasta syystä.

Elatusavun perimättä jättämisestä päättäisi lääninhallitus sosiaalilautakunnan esityksestä. Lautakunnan tulisi tehdä esitys elatusvelvollisen hakemuksesta tai, milloin se katsoo elatusavun maksamatta jättämisen johtuneen selvästi jostain edellä mainituista syistä, omasta aloitteestaan. Vaikka lautakunta katsoo, ettei elatusvelvollisen hakemuksella ole riittävää perustetta, tulisi sen kuitenkin saattaa hakemus lääninhallituksen ratkaistavaksi ja liittää hakemukseen oma lausuntonsa asiasta. Milloin lautakunta tekisi esityksen omasta aloitteestaan, olisi sen ennen esityksen tekemistä varattava elatusvelvolliselle tilaisuus tulla kuulluksi.

Pykälään otettavaksi ehdotetut säännökset ovat pääosin yhdenmukaiset voimassa olevien säännösten kanssa. Lääninhallituksella ei kuitenkaan säännösehdotusten mukaan enää olisi harkintavaltaa perimättä jättämisestä päättäessään, vaan sen tulisi päättää jättää elatusapu perimättä aina, kun se toteaa elatusavun maksamatta jättämisen johtuneen edellä tarkoitetuista syistä. Lääninhallituksen perimättä jättämispäätöksen jälkeen ei luonnollisesti sosiaalilautakunnallakaan olisi harkintavaltaa perimättä jättämisen suhteen.

Elatusavun perimättä jättäminen elatustuen osalta ei vaikuttaisi elatusavun nostajan oikeuteen saada elatustuen ylittävä osa elatusavusta.

22 §. Kun sosiaalilautakunta on myöntänyt elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, lautakunnan tulisi välittömästi myös ryhtyä toimenpiteisiin elatusapujen perimiseksi elatusvelvolliselta. Lautakunnan tulisi kehottaa elatusvelvollista suorittamaan erääntyneet elatusapuerät määräajassa lautakunnalle. Elatusvelvolliselle on täten haluttu antaa vielä tässäkin vaiheessa tilaisuus elatusapujen suorittamiseen vapaaehtoisesti. Näin pyritään myös vähentämään ulosottoviranomaisen työtä. Mikäli elatusvelvollinen ei suorittaisi asetetussa määräajassa erääntyneitä elatusapueriä tai asettaisi hyväksyttävää vakuutta niiden suorittamisesta, lautakunnan olisi välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin elatusapuerien perimiseksi ulosottoteitse.

Lääninhallitukselle tehty esitys elatusavun perimättä jättämisestä tai elatusvelvolliselle annettu maksukehoitus ei olisi esteenä ulosottotoimenpiteisiin ryhtymiselle, jos sosiaalilautakunta perimisen turvaamiseksi katsoisi, että ulosottotoimenpiteisiin on ryhdyttävä välittömästi elatustuen myöntämisen jälkeen.

Käytännössä on osoittautunut vaikeaksi saada tietoja paitsi elatusvelvollisuutensa laiminlyöneen olinpaikasta myös hänen työpaikastaan ja varallisuusoloistaan. Elatusvelvollisella ei ole nykyisen lainsäädännön mukaan mitään velvollisuuksia tässä suhteessa sosiaalilautakuntaa kohtaan. Kun elatusapujen perinnän tehokkaan järjestämisen kannalta on tärkeätä, että lautakunnalla on keinoja saada edellä mainitut tiedot mahdollisimman nopeasti elatusvelvollisuuden laiminlyönnin tapahduttua, ehdotetaan elatusvelvolliselle säädettäväksi velvollisuus edellä tarkoitettujen tietojen antamiseen lautakunnan määräyksestä. Lautakunta voisi määrätä selvityksen annettavaksi joko kirjallisesti tahi lautakunnalle tai viranhaltijalle suullisesti. Määräys voitaisiin antaa jo maksukehotuksen yhteydessä siltä varalta, että elatusapua ei suoritettaisi maksukehotuksen mukaisesti. Kuten jäljempänä 41 §:n kohdalla ilmenee, ehdotetaan selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä säädettäväksi rangaistusseuraamus.

23 §. Koska elatusapuun oikeutetun lapsen etu on katsottava ensisijaiseksi, elatusvelvolliselta peritystä elatusavusta olisi ensin suoritettava elatusavun nostamiseen oikeutetulle maksetun elatustuen ylittävä osa sinä aikana erääntyneistä elatusavuista, jona elatusapujen perintäoikeus on kuulunut sosiaalilautakunnalle. Tämän jälkeen käytettäisiin jäljellä olevat varat kaikkien maksettujen elatustukierien korvaukseksi kunnalle. Loppuosa kertyneistä varoista olisi suoritettava elatusavun nostamiseen oikeutetulle aikaisemmin maksamatta jätettyjen elatusapujen suoritukseksi.

24 §. Käytännössä saattaa esiintyä tapauksia, joissa eri sosiaalilautakunnat ovat suorittaneet eri ajanjaksoilta elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella. Perimistoimenpiteiden yksinkertaistamiseksi tulisi kuitenkin kaikkien perimättä olevien elatusapujen periminen kuulua sille lautakunnalle, joka on viimeksi myöntänyt elatustukea.

25 §. Lääninhallituksen olisi valvottava, että sosiaalilautakunnat huolehtivat elatusapujen perinnästä riittävän tehokkaasti. Tässä tarkoituksessa lautakunnan olisi toimitettava lääninhallitukselle vuosittain selvitys perimättä olevien elatusapu- ja elatustukierien määrästä sekä niistä toimenpiteistä, joihin elatusavun perimiseksi on ryhdytty, samoin kuin perimistä kohdanneista esteistä.

Elatustuen palauttaminen.

26 §. Elatustuen maksamisessa mahdollisesti tapahtuvien virheiden oikaisemiseksi ehdotetaan, että elatusten nostaja olisi eräissä tapauksissa velvollinen maksamaan takaisin perusteettomasti saamansa tuen sosiaalilautakunnalle. Takaisinmaksuvelvollisuus tulisi luonnollisestikin olla olemassa niissä tapauksissa, joissa tuen nostaja on virheellisiä tietoja esittämällä erehdyttänyt lautakuntaa. Sen lisäksi takaisinmaksuun velvoittaminen tulisi olla mahdollista myös niissä tapauksissa, joissa virhe on tapahtunut lautakunnan käsittelyn yhteydessä. Edelleen on tarkoituksenmukaista ulottaa menettely niihinkin tapauksiin, joissa elatustuen nostaja on vastaanottanut elatusapua suoraan elatusvelvolliselta elatustuen määräämisen jälkeen.

27 §. Jos elatustuki on saatu lautakuntaa erehdyttämällä, voi teon saattaminen tuomioistuimeen rikosoikeudellista käsittelyä varten tulla kysymykseen, jolloin tekoon perustuvat korvausvaatimukset käsitellään rikosasiain yhteydessä. Muissa tapauksissa sosiaalilautakunta olisi velvollinen ryhtymään perimistoimenpiteisiin varaten aluksi tuen saajalle mahdollisuuden suorittaa vapaaehtoisesti oikeudettomasti saamansa määrän takaisin. Jollei tämä onnistuisi, tulisi lautakunnan panna lääninoikeudessa vireille vaatimus elatustukimäärän takaisin maksamisesta. Lääninoikeudelle ehdotetaan annettavaksi mahdollisuus asian käsittelyn yhteydessä taikka eri hakemuksesta päättää, että elatustuen nostajalta on jätettävä kokonaan tai osittain perimättä takaisin tämän virheellisin perustein saama elatustuen määrä. Hakemuksen perimättä jättämisestä voisi tehdä sekä elatustuen nostaja että sosiaalilautakunta. Jotta lääninoikeus voisi päättää perimättä jättämisestä, tulisi siihen olla olemassa jokin erityinen syy, esimerkiksi nostajan vaikea taloudellinen tilanne, jolloin elatustuen periminen saattaisi vaarantaa lapsen elatuksen.

Valtionosuus.

28 §. Elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain 25 §:ään on tehty kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) voimaantulon johdosta tarpeelliset muutokset 1 päivänä tammikuuta 1976 voimaantulleella lailla (591/75). Elatustukeen sovellettava valtionosuusjärjestelmä säilyisi ehdotuksen mukaan ennallaan. Ainoastaan valtionosuuden määrä muuttuisi 80 prosentiksi sen ollessa nykyisin vain elatusavun ennakoita koskevana 75 prosenttia.

4 luku. Elatusvastuun toteutumista turvaavat toimenpiteet.

Palkanpidätys.

29 §. Sosiaalilautakunta voisi antaa palkanpidätystä koskevan määräyksen silloin, kun lapsen vanhempi on laiminlyönyt lapsen elatuksen ja lapsi on sen vuoksi joutunut tai on vaarassa joutua elatuksen puutteeseen. Määräyksen antaminen edellyttäisi lisäksi sitä, että lapsen vanhempaa ei ole velvoitettu tuomioistuimen tuomiolla tai hän ei ole lautakunnan vahvistamalla sopimuksella sitoutunut suorittamaan lapselle elatusapua. Määräyksen antaminen merkitsisi sitä, että työnantajan tai muun palkanmaksajan olisi suoritettava sosiaalilautakunnalle tai lautakunnan määräämälle henkilölle määräosa vanhemman palkasta käytettäväksi lapsen elatukseen.

Ennenkuin sosiaalilautakunta voisi tehdä palkanpidätystä koskevan päätöksen olisi sen luonnollisesti varattava sille vanhemmalle, jonka on katsottu syyllistyneen lapsensa elatuksen laiminlyöntiin, tilaisuus tulla asiasta kuulluksi. Vastaavasti olisi myös lapsen tosiasialliselle huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Palkanpidätyssäännöstö sisältyy myös nykyiseen lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annettuun lakiin. Säännökset on tarpeen ottaa myös uuteen lakiin, jotta voidaan turvata kiireellisissä tapauksissa varojen saanti vanhemman palkasta lapsen elatukseen. Tavallinen ulosmittausmenettely ei nimittäin ole käytettävissä silloin, kun elatusapua ei ole vahvistettu sopimuksella tai tuomiolla.

30 §. Harkittaessa sen palkan osan suuruutta, mikä pidätysteitse lapsen elatukseen käytettäväksi määrättäisiin, olisi ehdotuksen mukaan otettava huomioon, mitä lapsen elatuksesta annetun lain 1, 2 ja 3 §:ssä on säädetty lapsen oikeudesta elatukseen sekä vanhempien elatusvastuun jakautumisesta, laajuudesta ja kestosta.

Palkanpidätys voitaisiin toimittaa siitä palkanosasta, mikä jää jäljelle kun ennakkoperintälain (418/59) mukainen ennakonpidätys on toimitettu tai milloin palkasta on osa ulosmitattu taikka ulosmitataan tahi kuuluu konkurssipesään, näin jäljellä jäävästä osasta.

Jottei palkanpidätyksellä vaarannettaisi sen kohteeksi joutuneen vanhemman omaa toimeentuloa, on ehdotukseen otettu tästä säännös. Pääsäännön mukaan olisi palkansaajalle itselleen, siten kuin asetuksella tarkemmin määrätään, jätettävä niin paljon kuin hänen on katsottava seuraavaan palkanmaksupäivään asti omaan elatukseensa tarvitsevan. Jos palkanmaksuaikoja ei ole ennakolta määrätty, olisi pidättämättä jätettävä vähintään kolmasosa kustakin palkkaerästä tai sen edellä mainitun mukaisesta osasta.

31 §. Palkanpidätystä koskevan sosiaalilautakunnan päätöksen voimassaolo ehdotetaan ajallisesti rajattavaksi kerrallaan enintään vuodeksi. Palkanpidätykseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuvien muutosten huomioon ottamiseksi säännösehdotukseen on otettu määräys siitä, että sosiaalilautakunnan päätöstä voidaan muuttaa, milloin siihen ilmenee aihetta. Palkanpidätystä koskeva päätös olisi annettava viipymättä tiedoksi palkansaajalle, asianomaiselle työnantajalle tai muulle palkanmaksajalle sekä lisäksi lapsen huoltajalle.

32 §. Jotta palkanpidätyspäätökseen perustuvat varat saataisiin välittömästi käytettäväksi lapsen elatukseen, olisi työnantaja tai muu palkanmaksaja pykälän mukaan velvollinen viipymättä pidätyksen tapahduttua maksamaan varat sosiaalilautakunnalle tai lautakunnan määräämälle henkilölle. Palkanpidätystä ja pidätettävän erän maksamista koskevan määräyksen noudattamisen tehostamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että määräyksen noudattamatta jättäminen oikeuttaa palkasta pidätettävän tai pidätetyn erän ulosmittaukseen työnantajalta tai siltä, jonka asiana palkan pidättäminen on ollut.

33 §. Jotta palkanpidätyksen avulla pystyttäisiin myös työ- tai virkasuhteen muuttuessa joustavasti turvaamaan lapsen elatus, on tarpeen velvoittaa työnantaja tai muu palkanmaksaja viipymättä ilmoittamaan sosiaalilautakun-

nalle elatuksen laiminlyöntiin syyllistyneen työtai virkasuhteen päättyminen sekä myös hänen tiedossa oleva uusi työpaikkansa.

Passin myöntämiskielto.

34—35 §. Lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 3 lukuun sisältyvät säännökset maastapoistumiskiellosta. Näiden säännösten mukaan lääninhallituksella on mahdollisuus kieltää elatusvelvollista poistumasta maasta, milloin on syytä varoa, että maasta poistuminen vaarantaa lapsen elatusavun suorittamisen. Koska maastapoistumiskieltoa ei voida nykyisin passipakon Pohjoismaiden välillä tultua poistetuksi enää toteuttaa, tästä ehdotetaan luovuttavaksi ja sen tilalle otettavaksi käyttöön passin myöntämiskielto.

Passin myöntäminen voitaisiin kieltää, milloin on ilmeistä, että elatusvelvollinen aikoo poistua maasta ja elatusvelvollisen maasta poistuminen vaarantaisi lapsen elatusavun saamisen, eikä ole asetettu hyväksyttävää vakuutta elatusavun maksamiseksi. Passin myöntämiskiellosta päättäisi lääninoikeus sosiaalilautakunnan esityksestä.

Ennen päätöksen tekemistä tulisi elatusvelvolliselle varata tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Ilman elatusvelvollisen kuulemistakin tulisi lääninoikeuden voida asian vireillä ollessa antaa väliaikainen kielto.

Passin myöntämistä ei olisi tarkoituksenmukaista kieltää, jos siitä olisi elatusvelvollisen toimeentulolle tai hänelle muutoin kohtuutonta haittaa. Kielto olisi viipymättä peruutettava kiellon edellytysten lakattua olemasta olemassa.

Toimenpiteet elatusvelvollisuuden vahvistamiseksi.

36 §. Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusapua koskevaa kannetta on oikeutettu lapsen puolesta ensisijaisesti ajamaan se vanhemmista, jonka huollossa lapsi on, tai lapselle määrätty holhooja taikka uskottu mies. Lisäksi lastenvalvojalla on oikeus isyyden vahvistamista koskevan asian yhteydessä vaatia lapselle tulevan elatusavun vahvistamista. Lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain säännösten mukaan on myös sosiaalilautakunnalla nykyisin oikeus tietyin edellytyksin ajaa lapsen puolesta kannetta elatusvelvollisuudesta sekä oikeus muutoinkin ryhtyä toimenpiteisiin lapseen kohdistuvan elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi. Sosiaalilautakunnan oikeus ajaa lapsen puolesta elatusavun vahvistamista koskevaa kannetta ja oikeus toimia vahvistetun elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi on katsottu aiheelliseksi säilyttää myös lakiehdotuksessa. Nämä toimivaltuudet sosiaalilautakunnalla olisi silloin, kun lapsi on joutunut tai on vaarassa joutua elatuksen puutteeseen. Lautakunnalla olisi ehdotuksen mukaan oikeus ajaa kannetta myös vahvistetun elatusavun määrän korottamiseksi lapsen elatuksesta annetun lain 11 §:n mukaisesti. Tällöin on kysymys siitä, että olosuhteissa on tapahtunut niin olennaisia muutoksia, että elatusapu ei riitä lapsen elatukseen. Milloin lapselle suoritetaan elatustukea elatusavun riittämättömyyden takia, sosiaalilautakunnalla olisi aina oikeus kanteen ajamiseen elatusavun määrän korottamiseksi lapsen elatuksesta annetun lain 11 §:n mukaisesti. Ennenkuin sosiaalilautakunta voisi ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin sen olisi varattava lapsen holhoojalle tai, jollei lapsella ole holhoojaa, uskotulle miehelle taikka lapsen huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

5 luku. Muutoksenhaku.

37 §. Lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sosiaalilautakunnan alaisen viranhaltijan tekemään päätökseen ei ehdotuksen mukaan saisi hakea valittamalla muutosta. Sitä vastoin asianosainen voisi aina halutessaan saattaa tällaisen asian lautakunnan käsiteltäväksi. Vaatimus tästä tulisi tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Menettelystä on tarkoitus sisällyttää tarkempia säännöksiä asetukseen.

38 §. Sosiaalilautakunnan elatusturvaa koskevassa asiassa tekemään päätökseen haettaisiin muutosta lääninoikeudelta. Muutoksenhausta olisi voimassa mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valitus olisi näin ollen tehtävä kirjallisesti ja valitusaika olisi 30 päivää. Valituskirja voitaisiin kuitenkin toimittaa valitusajan kuluessa myös sosiaalilautakunnalle, jonka olisi viivytyksettä lähetettävä valitusasiakirjat omalla lausunnollaan varustettuina edelleen läänioikeudelle.

Valitus sosiaalilautakunnan, lääninoikeuden tai lääninhallituksen päätöksestä ei estäisi päätöksen täyntäöönpanoa, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin päättäisi.

Säännönmukaista muutoksenhakumahdolli-

suutta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa jossain määrin rajoitettavaksi.

Päätökseen, jonka lääninoikeus antaisi valituksen johdosta, ei saisi hakea muutosta valittamalla. Oikeudettomasti nostetun elatustuen perimättä jättämistä koskevaan lääninoikeuden päätökseen ei myöskään olisi valitusoikeutta. Valitus olisi kielletty myös sellaisesta lääninhallituksen antamasta päätöksestä, joka koskee elatusavun perimättä jättämistä elatustukea vastaavalta osalta. Ylimääräiset muutoksenhakukeinot olisivat luonnollisesti käytettävissä kaikissa näissäkin tapauksissa. Muutoksenhausta olisi mainituin poikkeuksin muutoin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

6 luku. Erinäisiä säännöksiä.

39 §. Tämä pykälä sisältää säännösehdotuksen lapsen holhoojan, uskotun miehen, huoltajan ja elatustuen nostajan velvollisuudesta antaa sosiaalilautakunnalle ja lääninhallitukselle tietoja, jotka ovat tarpeen elatusavun perimiseksi elatusvelvolliselta. Näiden henkilöiden tulisi lisäksi oma-aloitteisesti ilmoittaa lautakunnalle elatustuen myöntämisen edellytyksissä ja muissa tuen suorittamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista.

40 §. Elatusturvaa koskevien asioiden hoitamista varten sosiaalilautakunnalla on oltava mahdollisuus saada tietoja valtion ja kuntien viranomaisilta sekä muilta yhteisöiltä ja laitoksilta. Tätä koskevat säännökset ovat koko sosiaalihuollon osalta sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain 21 ja 21 a §:ssä (712/75). Säännösehdotukseen on otettu varmuuden vuoksi viittaus mainittuihin lainkohtiin, joita siis olisi noudatettava myös elatusturvaa koskevissa asioissa. Niinikään tulisivat elatusturva-asioiden salassapitovelvollisuuteen sovellettaviksi mainitut säännökset.

41 §. Säännösehdotuksen mukaan olisi elatusvelvollisuuden laiminlyönti rangaistava teko siinä tapauksessa, kun elatustuki on myönnetty ja perintäoikeus siten siirtynyt sosiaalilautakunnalle. Rangaistusseuraamus koskisi kuitenkin vain sellaisia laiminlyöntitapauksia, joissa elatusvelvollinen välttääkseen elatusavun suorittamisen sosiaalilautakunnalle joko tahallisella teolla heikentää maksukykyään taikka sitten salaamalla olinpaikkaansa tahi antamalla vääriä tai harhaanjohtavia tietoja työpaikastaan, varallisuudestaan tai muista maksukykyään koskevista seikoista vaikeuttaa elatusavun perintää siten, että ulosottomies ei saa erääntynyttä elatusapua perityksi. Rangaistavuuden edellytyksenä siis olisi, että ulosottomies on joko todennut elatusvelvollisen varattomaksi tai hänen olinpaikkansa tuntemattomaksi taikka ei ole muutoin tavoittanut häntä. Maksukykyä heikentävänä tekona voisi tulla kysymykseen mikä tahansa elatusvelvollisen toiminta, jolla elatusvelvollinen saa aikaan sen, että häneltä ei löydetä ulosmittauskelpoista tuloa tai muita varoja. Kun säännös käytännössä tulisi yleensä sovellettavaksi sellaisissa tapauksissa, joissa elatusvelvollinen on maksukykyinen täyttämään maksuvelvollisuutensa, olisi rangaistusuhan oltava riittävän suuri, jotta sillä olisi merkitystä edellä mainitunlaisen menettelyn estämiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan rangaistusseuraamukseksi sakkorangaistuksen lisäksi enintään yhden vuoden vankeusrangaistusta.

Ehdotuksen 22 §:n 2 momentissa on elatusvelvolliselle asetettu velvollisuus siinä tapauksessa, että hän on laiminlyönyt erääntyneen elatusavun maksamisen lautakunnalle, antaa lautakunnan määräyksestä joko kirjallisesti tai suullisesti selvitys olinpaikastaan, työpaikastaan, tuloistaan ja muista hänen maksukykyään koskevista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämisen tehosteeksi ehdotetaan rangaistusuhkaa. Rangaistuksena tulisi olla sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Lapsen holhoojalle, uskotulle miehelle, huoltajalle ja elatustuen nostajalle on 39 §:n 1 momentissa ehdotettu säädettäväksi velvollisuus antaa sosiaalilautakunnalle ja lääninhallitukselle tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen elatusavun perimiseksi elatusvelvolliselta. Ehdotuksen mukaan olisi kieltäytyminen mainittuja tietoja antamasta rangaistava teko. Edellä mainitut henkilöt olisi tuomittava rangaistukseen myös silloin, kun he salaavat tahi tahallaan antavat väärän tai harhaanjohtavan asiaan vaikuttavan tiedon. Rangaistuksena olisi tässäkin tapauksessa sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Edellä mainituille henkilöille on 39 §:n 2 momentissa ehdotettu säädettäväksi velvollisuus ilmoittaa sosiaalilautakunnalle elatustuen myöntämisen edellytyksissä ja muissa sen suorittamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista. Samoin on työnantajalla 33 §:n mukaan elatuksen laiminlyöneen työ- tai virkasuhteessa tapahtuneita muutoksia koskeva ilmoitusvelvollisuus. Edellä mainittujen ilmoitus-

velvollisuuksien laiminlyönnin varalta ehdotetaan säädettäväksi sakkorangaistus tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus.

Ehdotuksen 26 §:n mukaan elatustuen nostaja on velvollinen palauttamaan elatustuen tai sen osan sosiaalilautakunnalle, jos hän on saanut sen erehdyttämällä tai jos lautakunta on sen maksanut muutoin virheellisesti. Siinä tapauksessa, että elatustuki on saatu lautakuntaa erehdyttämällä, teko saattaa tulla rangaistavaksi petoksena. Sen sijaan on katsottu välttämättömäksi ehdottaa säädettäväksi rangaistusseuraamus myös niissä tapauksissa, kun elatustuen nostaja on tietäen, että lautakunta on myöntänyt tuen jossain suhteessa virheellisesti tai että hänellä muutoin ei ole oikeutta elatukseen. Tällaisesta elatustuen oikeudettomasta nostamisesta olisi elatustuen nostaja tuomittava sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

42 §. Yhdenmukaisesti vastaavien nykyisten säännösten kanssa olisi elatustuen ulosmittaaminen kiellettyä sen saajalla olevan velan maksuksi. Lisäksi sopimus, joka tarkoittaa elatustuen siirtämistä toiselle henkilölle, olisi mitätön.

43 §. Lakiehdotuksessa edellytetyt tiedoksiannot olisi toimitettava tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) säännöksiä noudattaen. Tästä on katsottu selvyyden vuoksi aiheelliseksi ottaa lakiehdotukseen nimenomainen säännös.

44 §. Hallitus voisi sen estämättä, mitä laissa säädetään, tehdä vieraan valtion kanssa vastavuoroisen sopimuksen elatustuen suorittamisesta sen kansalaiselle.

45 §. Lain täytäntöönpanosta on tarpeen antaa muun muassa 29, 30 ja 37 §:ssä tarkoitettujen asioiden osalta tarkemmat säännökset asetuksella.

7 luku. Voimaantulosäännökset.

46 §. Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977. Samalla kumottaisiin lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annettu laki sekä elatusavun ennakosta ja elatustuesta annettu laki sekä niiden nojalla annetut säännökset ja määräykset.

47 §. Lakia tulisi voida soveltaa myös ennen lapsen asemaa koskevan lainsäädäntöuudistuksen voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön aikana vahvistettuihin elatusapuihin ja elatussuhteisiin. Jotta tämä olisi mahdollista, on ehdotukseen otettu tätä koskeva säännös. Ehdotuksen mukaan lain säännökset koskisivat myös avioliittolain ja avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain mukaan lapsen elatukseen suoritettavaksi määrättyjä elatusapuja. Lapsen vanhempaa koskevia lakiehdotuksen säännöksiä olisi sovellettava myös mieheen, jonka velvollisuus suorittaa elatusapua avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle on vahvistettu avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain säännösten mukaisesti.

Selvyyden vuoksi on pykälän 2 momenttiin otettu säännös jonka mukaan lakiehdotuksen säännöksiä, jotka koskevat erääntyneiden elatusapuerien perimistä suoritettujen elatustukien korvaukseksi, sovelletaan vastaavasti niihin elatusapuihin, joita lautakunnalla on ollut oikeus aikaisemman lain nojalla periä elatusavun ennakoiden korvaukseksi.

48 §. Edellä 6 §:n perusteluissa on jo todettu, että sen 4 kohdan säännöksen soveltaminen edellyttää sitä, että elatusapua koskevassa sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa ja tuomioistuimen tuomiossa on mainittu ne perusteet, minkä vuoksi elatusapua ei ole voitu vahvistaa tai se on vahvistettu epätavallisen pieneksi. Ennen lapsen elatuksesta annetun lain voimaantuloa vahvistettuihin sopimuksiin ja tuomioihin ei kuitenkaan yleensä sisältyne selvitystä elatusavun määrään tai elatusavun vahvistamatta jättämiseen vaikuttaneista syistä. Jotta ne lapset, joiden elatusapuasia on ratkaistu ennen mainitun lain voimaantuloa, eivät jäisi huonompaan asemaan kuin ne lapset, joiden elatusapuasia on ratkaistu tai ratkaistaan lain voimaan tulon jälkeen, on pykälään otettu tätä koskeva siirtymäsäännös. Sen mukaan elatustukea suoritettaisiin puheena olevissa tapauksissa aina kun elatusapua ei ole vahvistettu ja sosiaalilautakunnan tiedossa ei ole, että vahvistamatta jättäminen on johtunut muusta kuin 6 §:n 4 kohdassa mainitusta syystä. Samoin edellytyksin suoritettaisiin elatustukea myös silloin, kun elatusapu on vahvistettu 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi. Elatustuen suuruus olisi määrättävä tällöin 9 §:n 1 momentin mukaisesti.

49 §. Voimaantulosäännöksiin on lisäksi otettu määräys, jonka mukaan voimassa olevan lainsäädännön nojalla elatustukea saavat lapset säilyttäisivät oikeutensa nykyisen suuruiseen elatustukeen niin kauan kuin he olisivat oikeutettuja siihen nyt voimassa olevien säännösten mukaan, siitä huolimatta, että heille ei

uuden lain mukaan voitaisikaan elatustukea suorittaa. Tämä säännös koskisi lähinnä niitä lapsia, jotka nykyisin saavat sekä elatustukea että perhe-eläkettä. Tältä osin viitataan lisäksi edellä 7 §:n perusteluissa esitettyyn.

50 §. Sosiaalilautakunnan olisi hakemuksetta muutettava elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain nojalla myönnetyt elatusavun ennakot ja elatustuet uuden lain voimaan tullessa sen mukaisiksi elatustuiksi.

51 §. Voimassa olevan lain mukaan voidaan elatusavun ennakkoa suorittaa myös sellaisen kirjallisen sopimuksen perusteella, jota sosiaalilautakunta ei ole vahvistanut. Tällaisia sopimuksia ovat avioliittolain 108 §:ssä tarkoitetut sopimukset. Säännösehdotuksen mukaan suoritettaisiin tällaisen sopimuksen perusteella elatustukea vain vuoden aikana lain voimaantulosta, ellei sopimusta tänä aikana saateta sosiaalilautakunnan vahvistettavaksi.

52 §. Lain voimaantultua ei sovellettaisi enää nykyisiä työlaitosmenettelyä koskevia säännöksiä. Näin ollen raukeaisivat ehdotetun säännöksen mukaan elatusvelvollisen määräämistä työlaitokseen koskevien vireillä olevien asioiden käsittely samoinkuin työlaitokseen määräämistä koskevien päätösten täytäntöönpano lain voimaantullessa. Koska käytännössä tuottaisi vaikeuksia päästää kaikki työlaitoksissa olevat elatusvelvolliset vapaaksi lain voimaantulohetkellä, ehdotetaan, että laitoksesta päästäminen voisi tapahtua 30 päivän kuluessa lain voimaantulosta.

53 §. Lapsen elatusavun turvaamista eräissä tapauksissa annetun lain mukaiset maastapoistumiskieltoa koskevat asiat, jotka vastaavat ehdotuksessa tarkoitettuja passin myöntämiskieltoasioita, ehdotetaan käsiteltäväksi uuden lain säännöksiä soveltaen. Näin ollen olisi myös muutoksenhakemus, joka lain voimaantullessa on vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa, käsiteltävä uuden lain säännöksiä noudattaen.

54 §. Koska käytännössä saattaa osoittautua tarpeelliseksi ryhtyä lain täytäntöönpanossa tarvittaviin toimenpiteisiin jo ennen lain voimaantuloa ja kun jotkut ennakkotoimenpiteet saattaisivat edellyttää voimassaolevaa lakia, ehdotetaan toimenpiteiden mahdollistamiseksi edellä tarkoitetulla tavalla nimenomaista säännöstä lakiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

lapsen elatuksen turvaamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen.

Näitä toimenpiteitä ovat elatustuen suorittaminen lapselle kunnan varoista sekä toimenpiteet, joilla tehostetaan lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/75) tarkoitetun elatusvastuun toteutumista.

2 §.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *lapsella* henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta;

2) *elatusavulla* sosiaalilautakunnan vahvistamalla kirjallisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua rahasuoritusta, jolla lapsen vanhemman on lapsen elatuksesta annetun lain mukaan osallistuttava lapsen elatuksesta aiheutuviin kustannuksiin;

3) *elatusvelvollisella* lapsen vanhempaa, joka on vahvistetulla sopimuksella sitoutunut tai tuomiolla velvoitettu suorittamaan lapselle elatusapua; sekä

4) *elatustuella* elatusavun puuttuessa sen sijasta tai elatusavun ollessa lapsen elatukseen riittämätön sen lisäksi kunnan varoista lapsen elatukseen suoritettavaa avustusta.

2 luku.

Viranomaiset.

3 §.

Tässä laissa tarkoitetun toiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaiselle sosiaalihallitukselle.

4 §.

Läänin alueella toimintaa ohjaa ja valvoo sosiaalihallituksen alaisena lääninhallitus.

5 §.

Kunnassa hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä sosiaalilautakunta.

Sosiaalilautakunnalle kuuluvista tehtävistä huolehtii sen kunnan sosiaalilautakunta, missä lapsen holhoojalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka tai, jos lapsi ei ole hänen huollettavanaan, missä lapsi asuu.

3 luku.

Elatustuki.

Elatustuen suorittamisen edellytykset.

6 §.

Elatustukea suoritetaan lapselle:

1) kun elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen;

2) kun isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole vahvistettu tunnustamisella tai tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla;

3) kun vanhemman velvollisuutta suorittaa elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan siitä, kun isyys on lainvoimaisesti vahvistettu, jollei kannetta elatusvelvollisuuden vahvistamiseksi ole pantu vireille mainitun ajan kuluessa; sekä

4) kun vanhemman velvollisuus suorittaa elatusapua on ratkaistu sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella tai tuomiolla, mutta elatusapua ei ole vahvistettu hänen ikänsä, alentuneen työkykynsä, puutteellisten ansiomahdollisuuksiensa, vähävaraisuutensa tai muun elatusvastuunsa takia taikka elatusavun määrä on mainitusta syystä vahvistettu 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi.

7 §.

Elatustuen suorittamisen edellytyksenä on 6 §:ssä säädetyn lisäksi:

1) että lapsella tai ainakin toisella hänen vanhemmistaan on Suomen kansalaisuus tai täällä turvapaikkaoikeus;

2) että lapsi asuu vakinaisesti Suomessa;

3) että lapsi ei ole elatusvelvollisen huollettavana eikä asu hänen luonaan;

4) että lapsen vanhemmat eivät asu yhdessä; sekä

5) että elatusvelvollinen tai 6 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettu lapsen vanhempi elää.

Elatustukea voidaan 1 momentin 2 kohdan säännöksestä poiketen suorittaa kuitenkin silloin, kun lapsi asuu ulkomailla sen takia, että hänen vanhempansa tai tämän puoliso on Suomen valtion palveluksessa taikka palveluksessa suomalaisella aluksella tai opiskelee korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa ulkomailla.

Elatustuen määrä.

8 §.

Elatustuen määrä on yhdelle lapselle 150 markkaa kuukaudessa. Milloin lapsen huoltaja elää avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa, on elatustuki kuitenkin 120 markkaa kuukaudessa.

Edellä 1 momentissa mainittuja määriä korotetaan tai alennetaan elinkustannusten nousua tai laskua vastaavasti siten kuin eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (660/66) on säädetty.

9 §.

Milloin elatustukea on suoritettava 6 §:n 4 kohdan perusteella, elatustuki suoritetaan 8 §:stä poiketen siinä mainitun elatustuen määrän ja elatusavun määrän erotuksen suuruisena.

Milloin elatustukea on suoritettava elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella ja elatusavun määrä on vahvistettu 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi sen takia, että lapsi kykenee ja hänellä on mahdollisuudet itse vastata osittain elatuksestaan taikka että vanhemmille ei muutoin aiheudu kustannuksia hänen elatuksestaan tai ne ovat vähäiset, elatustukea suoritetaan vain vahvistetun elatusavun määrä.

10 §.

Suoritettaessa elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella tuen myöntämiskuukaudelta tai sitä aikaisemmalta ajalta vähennetään elatustuen määrästä elatusavun nostamiseen oikeutetulle vastaavalta ajalta osittain maksetut elatusavut.

Elatustuen hakeminen ja myöntäminen.

11 §.

Elatustuen myöntää hakemuksesta sosiaalilautakunta.

Kunnan sosiaaliohjesäännössä voidaan määrätä, että sosiaalijohtajalla, sosiaalisihteerillä tai muulla sosiaalilautakunnan alaisella viranhaltijalla on oikeus sosiaalilautakunnan vahvistamien perusteiden ja yleisten ohjeiden mukaisesti lautakunnan puolesta päättää elatustuen myöntämisestä ja hoitaa muut sosiaaliohjesäännössä määrätyt tämän lain mukaiset tehtävät.

12 §.

Elatustukea koskevan hakemuksen voi tehdä se vanhemmista, jonka huollossa lapsi on, lapselle määrätty holhooja tai uskottu mies. Hakemuksen voi tehdä myös vanhempi, joka on alaikäisyyden johdosta vajaavaltainen, jos lapsi on hänen hoidettavanaan.

13 §.

Kun elatustukea haetaan sillä perusteella, että elatusvelvollinen on laiminlyönyt maksaa elatusavun, sosiaalilautakunnan on viipymättä varattava elatusvelvolliselle tilaisuus selityksen antamiseen määräajassa hakemuksen johdosta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, sosiaalilautakunta voi väliaikaisesti ratkaista elatustukea koskevan hakemuksen elatusvelvollista kuulematttakin, jos lapsi on välittömästi joutumassa elatuksen puutteeseen.

14 §.

Elatustuki myönnetään toistaiseksi sen kuukauden alusta, jona hakemus on jätetty sosiaalilautakunnalle. Erityisestä syystä voidaan elatustuki myöntää myös taannehtivasti, enintään kuitenkin kolmelta hakemuksen tekemistä lähinnä edeltäneeltä kuukaudelta.

Elatustukea suoritetaan sen kuukauden loppuun, jona lapsi täyttää 18 vuotta. Jos velvollisuus suorittaa lapselle elatusapua lakkaa elatusapua koskevan tuomion tai vahvistetun sopimuksen mukaan ennen kuin lapsi täyttää 18 vuotta, suoritetaan elatustukea kuitenkin enintään tuomiossa tai sopimuksessa määrättyyn ajankohtaan saakka.

15 §.

Elatustuki maksetaan tuen hakijalle tai mikäli lapsen etu sitä vaatii, muulle lautakunnan sopivaksi katsomalle henkilölle.

Mikäli sosiaalilautakunta katsoo lapsen edun vaativan, että elatustuki maksetaan muulle henkilölle kuin tuen aikaisemmalle vastaanottajalle, lautakunnan on ennen asian ratkaisemista varattava tuen aikaisemmalle vastaanottajalle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

16 §.

Milloin elatustuen myöntämiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia, sosiaalilautakunnan on tarkistettava, ovatko elatustuen myöntämisen edellytykset edelleen olemassa ja tarvittaessa määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi tai määrättävä sen määrä uudelleen.

Sosiaalilautakunta voi määrätä elatustuen maksamisen lopetettavaksi, jos isyyttä lapseen nähden ei ole voitu vahvistaa sen johdosta, että lapsen äiti ei ole halunnut isyyttä selvitettäväksi tai oikeudenkäynnissä vahvistettavaksi, ja on ilmeistä, että lapsen oikeus riittävään elatukseen on turvattu ilman elatustuen maksamista.

17 §.

Elatustukea koskeva päätös on viipymättä annettava tiedoksi hakijalle ja elatusvelvolliselle sekä päätöksessä määrätylle ja aikaisemmalle tuen vastaanottajalle.

18 §.

Elatustuki maksetaan kunnan varoista sosiaalilautakunnan toimesta postisiirtoliikkeen välityksellä kunkin kuukauden 10 päivään mennessä. Tuki suoritetaan täysin markoin jättämällä yli menevät pennit lukuunottamatta. Kymmentä markkaa pienempää elatustukea ei makseta.

Jollei elatustukea ole nostettu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun se olisi voitu nostaa, sitä ei suoriteta, jollei sosiaalilautakunta erityisistä syistä toisin päätä.

Elatusavun periminen.

19 §.

Elatustuen suorittaminen ei vaikuta elatusvelvollisen velvollisuuteen maksaa elatusapu täysimääräisenä.

Milloin elatustukea suoritetaan sillä perusteella, että elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen, oikeus elatusapuun siirtyy elatustuen määrää vastaavalta osalta kunnalle. Lapsella on oikeus saada elatustuen ylittävä osa elatusavusta.

20 §.

Sen jälkeen kun sosiaalilautakunta on päättänyt elatustuen myöntämisestä elatusavun

maksamisen laiminlyönnin perusteella, lautakunnalla on oikeus kaikkien maksamatta olevien elatusapujen perimiseen siihen saakka, kunnes suoritetut elatustukierät on saatu perityksi elatusvelvolliselta.

Elatusvelvollinen voi sinä aikana, kun oikeus elatusavun perimiseen kuuluu sosiaalilautakunnalle, täyttää maksuvelvollisuutensa ainoastaan suorittamalla elatusapuerät lautakunnalle. Milloin se, jolla on oikeus elatusavun nostamiseen lapsen puolesta, vastaanottaa elatusapumaksuja suoraan elatusvelvolliselta saatuaan tiedon elatustuen myöntämisestä, hän on elatusvelvollisen lisäksi vastuussa saamallaan määrällä suoritetun elatustuen korvaamisesta kunnalle.

21 §.

Edellä 20 §:ssä tarkoitettua elatusavun perimistä elatustuen korvaukseksi ei toimiteta siltä osin kuin elatusavun maksamatta jättäminen on johtunut elatusvelvollisen sairaudesta, vammaisuudesta, sellaisesta työttömyydestä, johon hän ei itse ole ollut syypää, taikka muusta niihin verrattavasta syystä.

Elatusavun perimättä jättämisestä päättää lääninhallitus sosiaalilautakunnan esityksestä, jonka on tehtävä esitys joko elatusvelvollisen hakemuksesta tai omasta aloitteestaan. Milloin lautakunta tekee esityksen omasta aloitteestaan, lautakunnan on ennen esityksen tekemistä varattava elatusvelvolliselle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

22 §.

Jollei elatusvelvollinen määräajassa, jota ei saa asettaa kuukautta pitemmäksi elatustuen maksamisesta, suorita ennen elatustuen maksamista erääntyneitä elatusapueriä sosiaalilautakunnalle tai aseta lautakunnan hyväksymää vakuutta niiden suorittamisesta, lautakunnan on välittömästi edellä mainitun määräajan päätyttyä ryhdyttävä toimenpiteisiin elatusapuerien perimiseksi ulosottotoimin.

Elatusvelvollisen on sosiaalilautakunnan määräyksestä annettava sille selvitys olinpaikastaan, työpaikastaan, tuloistaan, varoistaan ja muista hänen maksukykyynsä vaikuttavista seikoista lautakunnan asettamassa määräajassa.

23 §.

Elatusvelvolliselta perityistä elatusapumaksuista suoritetaan ensin elatusavun nostamiseen oikeutetulle maksetun elatustuen ylittävä osa sinä aikana erääntyneistä elatusapueristä, jona elatusapujen perintäoikeus on kuulunut sosiaalilautakunnalle. Tämän jälkeen käytetään jäljellä olevat varat kaikkien maksettujen elatustukierien korvaukseksi. Loppuosa kertyneistä varoista on suoritettava elatusavun nostamiseen oikeutetulle.

24 §.

Milloin eri sosiaalilautakunnat ovat eri ajanjaksoilta myöntäneet elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, kaikkien perimättä olevien elatusapuerien periminen kuuluu sille lautakunnalle, joka on viimeksi myöntänyt elatustukea.

25 §.

Lääninhallituksen on valvottava, että sosiaalilautakuntien tehtävänä oleva elatusapujen perintä tapahtuu tehokkaasti.

Lautakunnan on toimitettava lääninhallitukselle vuosittain sosiaalihallituksen määräämään ajankohtaan mennessä selvitys perimättä olevien elatusapu- ja elatustukierien määrästä sekä toimenpiteistä, joihin elatusavun perimiseksi on ryhdytty, ja perimistä kohdanneista esteistä.

Elatustuen palauttaminen.

26 §.

Elatustuen nostaja on velvollinen maksamaan elatustuen tai sen osan takaisin sosiaalilautakunnalle:

1) jos hän on saanut sen lautakuntaa erehdyttämällä; tai
2) jos lautakunta on maksanut sen hänelle muutoin virheellisesti; taikka
3) jos hän on vastaanottanut elatusapua suoraan elatusvelvolliselta elatustuen myöntämisen jälkeen.

27 §.

Milloin 26 §:ssä tarkoitettua elatustukea tai sen osaa ei saada perityksi samalle henkilölle myöhemmin maksettavista elatustuen eristä, eikä tuen nostaja suostu suorittamaan oikeudettomasti saamaansa määrää takaisin, sosiaalilautakunnan on, jollei elatustuen nostajaa aseteta tuomioistuimessa teosta syytteeseen, ajettava tuen nostajaa vastaan lääninoikeudessa vaatimusta hänen velvoittamisekseen maksamaan elatustuen määrä lautakunnalle.

Lääninoikeus voi erityisestä syystä elatustuen nostajan tai sosiaalilautakunnan hakemuksesta taikka 1 momentissa tarkoitetun vaatimuksen

käsittelyn yhteydessä päättää, että elatustuen nostajalta on jätettävä kokonaan tai osaksi perimättä takaisin oikeudettomasti nostetun elatustuen määrä.

Valtionosuus.

28 §.

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta suoritetaan kunnalle valtionosuutta kahdeksankymmentä prosenttia lautakunnan toimesta kalenterivuoden aikana suoritettujen elatustukien määrästä, josta on vähennetty samana aikana elatusvelvollisilta perityistä elatusavuista elatustukien korvauksiksi tullut määrä ja elatustuen nostajien takaisin maksamat elatustuet.

Valtionosuudesta noudatetaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5, 7 ja 9 luvussa valtionosuudesta käyttökustannuksiin on säädetty.

Edellä 2 momentissa mainitussa laissa tarkoitettuna valtion asianomaisena viranomaisena toimii 1 momentissa säädettyä valtionosuutta koskevissa asioissa sosiaali- ja terveysministeriö.

Asetuksella voidaan kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön päätettäväksi 3 momentin mukaan kuuluvia asioita siirtää sosiaalihallitukselle tai lääninhallituksille, joiden tulee näitä asioita ratkaistessaan noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön antamia yleisiä ohjeita.

4 luku.

Elatusvastuun toteutumista turvaavat toimenpiteet.

Palkanpidätys.

29 §.

Milloin lapsen vanhempi on laiminlyönyt lapsensa elatuksen ja lapsi sen vuoksi on joutunut tai on vaarassa joutua elatuksen puutteeseen, sosiaalilautakunta voi päättää, että työnantajan tai muun palkanmaksajan on suoritettava määräosa tällaisen vanhemman palkasta sosiaalilautakunnalle tai lautakunnan määräämälle henkilölle käytettäväksi lapsen elatukseen.

Jos lapsen vanhempi on sosiaalilautakunnan vahvistamalla kirjallisella sopimuksella sitoutunut tai tuomioistuimen tuomiolla velvoitettu suorittamaan lapselle elatusapua, edellä 1 momentissa säädettyyn toimenpiteeseen ei saa ryhtyä tai sitä jatkaa.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä on laiminlyöntiin syyllistyneelle ja lapsen tosiasialliselle huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asian johdosta.

30 §.

Lapsen elatukseen käytettävä osa elatuksen laiminlyöntiin syyllistyneen palkasta on määrättävä ottaen huomioon, mitä lapsen elatuksesta annetun lain 1, 2 ja 3 §:ssä on säädetty.

Palkanpidätys voidaan toimittaa palkan siitä osasta, joka jää jäljelle, kun ennakkoperintälain (418/59) mukainen ennakonpidätys on toimitettu taikka, milloin osa palkasta on ulosmitattu tai ulosmitataan tahi kuuluu konkurssipesään, siten jäljellä jäävästä osasta palkkaa.

Lapsen elatuksen laiminlyöneelle lapsen vanhemmalle on jätettävä itselleen, siten kuin asetuksella tarkemmin määrätään, niin paljon kuin hänen on katsottava seuraavaan palkanmaksupäivään asti tarvitsevan omaan elatukseensa. Jos palkanpidätys toimitetaan sellaisesta palkasta, jonka maksuaikoja ei ole ennakolta määrätty, on pidättämättä jätettävä vähintään kolmasosa kustakin palkkaerästä tai sen 2 momentissa tarkoitetusta osasta.

31 §.

Palkanpidätystä koskeva sosiaalilautakunnan päätös voidaan antaa kerrallaan enintään vuoden ajaksi. Päätöstä voidaan muuttaa tai se voidaan peruuttaa, milloin siihen ilmenee aihetta.

Sosiaalilautakunnan päätös on viipymättä annettava tiedoksi palkansaajalle, asianomaiselle työnantajalle tai muulle palkanmaksajalle sekä lapsen huoltajalle.

32 §.

Lapsen elatuksen laiminlyöntiin syyllistyneen vanhemman palkasta 29 §:n nojalla pidätetyt erät on työnantajan tai muun palkanmaksajan toimesta pidätyksen tapahduttua viipymättä maksettava sosiaalilautakunnalle tai sen määräämälle henkilölle.

Jollei palkanpidätystä toimiteta tai jos palkasta pidätettyä erää ei makseta 1 momentin mukaisesti, voidaan mainittu erä lautakunnan vaatimuksesta ulosmitata 29 §:ssä tarkoitetun päätöksen nojalla työnantajalta tai henkilöltä, jonka asiana palkan pidättäminen on ollut.

33 §.

Työntantajan tai muun palkanmaksajan on viipymättä ilmoitettava sosiaalilautakunnalle

elatuksen laiminlyöntiin syyllistyneen työ- tai virkasuhteen päättymisestä sekä hänen uudesta työpaikastaan, mikäli se on edellä mainitun työnantajan tai muun palkanmaksajan tiedossa.

Passin myöntämiskielto.

34 §.

Milloin on ilmeistä, että elatusvelvollinen aikoo poistua maasta ja maasta poistuminen vaarantaisi lapsen elatusavun saamisen, eikä ole asetettu hyväksyttävää vakuutta elatusavun maksamisesta, lääninoikeus voi sosiaalilautakunnan esityksestä ja varattuaan elatusvelvolliselle tilaisuuden tulla kuulluksi asiassa, kieltää, ettei elatusvelvolliselle saa myöntää passia.

Asian ollessa vireillä lääninoikeus voi elatusvelvollista kuulematttakin antaa väliaikaisen kiellon.

Passin myöntämistä ei kuitenkaan saa kieltää, jos siitä on elatusvelvollisen toimeentulolle tai hänelle muutoin kohtuutonta haittaa.

35 §.

Passin myöntämistä koskeva kielto on peruutettava viipymättä, milloin kiellon edellytykset lakkaavat olemasta.

Toimenpiteet elatusvelvollisuuden vahvistamiseksi.

36 §.

Milloin lapsi on joutunut tai on vaarassa joutua elatuksen puutteeseen eikä lapsen vanhemman velvollisuutta suorittaa elatusapua ole vahvistettu tai vahvistettu elatusapu on lapsen elatukseen riittämätön, sosiaalilautakunnalla on oikeus ajaa lapsen puolesta kannetta elatusvelvollisuuden vahvistamiseksi tai elatusavun määrän korottamiseksi lapsen elatuksesta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lautakunnalla on myös mainituin edellytyksin oikeus ryhtyä toimenpiteisiin vahvistetun elatusvelvollisuuden toteuttamiseksi.

Milloin lapselle maksetaan elatustukea, sosiaalilautakunnalla on oikeus 1 momentissa tarkoitetun kanteen ajamiseen elatusavun määrän korottamiseksi riippumatta siitä, onko lapsi joutunut tai vaarassa joutua elatuksen puutteeseen.

Sosiaalilautakunnan on ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä varattava lapsen holhoojalle tai holhoojan puuttuessa uskotulle miehelle taikka lapsen huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

5 luku.

Muutoksenhaku.

37 §.

Edellä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sosiaalilautakunnan alaisen viranhaltijan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Milloin asianomainen on tyytymätön 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen, hänellä on oikeus asetuksessa tarkemmin säädettävällä tavalla saattaa päätös sosiaalilautakunnan käsiteltäväksi, jos hän 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sitä vaatii.

38 §.

Sosiaalilautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valituskirja voidaan kuitenkin valitusajan kuluessa toimittaa myös sosiaalilautakunnalle, jonka on viipymättä lähetettävä se lausuntonsa ohella lääninoikeudelle.

Valitus sosiaalilautakunnan, lääninoikeuden ja lääninhallituksen päätöksestä ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Päätökseen, jonka lääninoikeus on antanut 27 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tai 34 §:n 2 momentin nojalla tahi valituksen johdosta taikka jonka lääninhallitus on antanut 21 §:n nojalla, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhausta tämän lain nojalla annettuun päätökseen on muutoin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

6 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

39 §.

Lapsen holhoojan, uskotun miehen, huoltajan ja elatustuen nostajan on annettava sosiaalilautakunnalle ja lääninhallitukselle tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen elatusavun perimiseksi elatusvelvolliselta.

Edellä 1 momentissa mainittujen henkilöiden on välittömästi ilmoitettava sosiaalilautakunnal-

le 6 ja 7 §:ssä mainituissa elatustuen myöntämisen edellytyksissä ja muissa elatustuen suorittamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista.

40 §.

Sosiaalilautakunnan oikeudesta saada valtion ja kunnan viranomaisilta sekä muilta yhteisöiltä ja laitoksilta tietoja ja selvityksiä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten samoin kuin tässä laissa tarkoitettujen asioiden ja tietojen salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain (34/50) 21 ja 21 a §:ssä on säädetty.

41 §.

Jos elatusvelvollinen sen jälkeen, kun hän on saanut tiedon elatustuen myöntämisestä, välttääkseen elatusavun suorittamisen sosiaalilautakunnalle tahallaan hävittää tai kätkee omaisuuttaan, suosii toista velkojaansa tai muulla vastaavalla tavalla heikentää maksukykyään taikka jos hän salaamalla olinpaikkansa tahi antamalla vääriä tai harhaanjohtavia tietoja työpaikastaan, varallisuudestaan tai muista maksukykyään koskevista seikoista vaikeuttaa elatusavun perintää siten, että häntä ei ulosotossa tavoiteta tai hänellä havaitaan siinä ulosotossa puuttuvan varoja erääntyneen elatusavun suorittamiseksi, hänet on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *tahallisesta lapsen elatusvelvollisuuden laiminlyönnistä* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Milloin elatusvelvollinen jättää antamatta sosiaalilautakunnalle sen asettamassa määräajassa 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen eikä selvityksen antamatta jättäminen ole johtunut elatusvelvollisesta riippumattomista syistä, hänet on tuomittava *lapsen elatusturvaa koskevan selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka kieltäytyy antamasta 39 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla siinä tarkoitettuja tietoja tai salaa tällaiset tiedot tahi tahallaan antaa väärän tai harhaanjohtavan asiaan vaikuttavan tiedon, on tuomittava *lapsen elatusturvaa koskevan tietojenantovelvollisuuden* rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka laiminlyö 33 §:ssä tai 39 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *lapsen elatusturvaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka nostaa elatustuen tietäen, ettei hänellä ole oikeutta siihen, on tuomittava *elatustuen oikeudettomasta nostamisesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, jollei siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

42 §.

Elatustukea ei saa ulosmitata.

Sopimus, joka tarkoittaa elatustuen siirtämistä toiselle henkilölle, on mitätön.

43 §.

Tässä laissa tiedoksiannettavaksi määrätty ilmoitus, hakemus ja päätös on saatettava tiedoksi siten kuin tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/66) on säädetty.

44 §.

Hallitus voi sen estämättä, mitä tässä laissa on säädetty, tehdä vieraan valtion kanssa vastavuoroisen sopimuksen elatustuen suorittamisesta sen kansalaiselle.

45 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku.

Voimaantulosäännökset.

46 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1977. Sillä kumotaan lapsen elatusavun turvaamista eräissä tapauksissa 23 päivänä heinäkuuta 1965 annettu laki (432/65) ja elatusavun ennakosta ja elatustuesta 7 päivänä kesäkuuta 1963 annettu laki (281/63) sekä niiden nojalla annetut säännökset ja määräykset.

47 §.

Tämän lain säännökset koskevat myös elatusapuja, jotka avioliittolain tai avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista 27 päivänä heinäkuuta 1922 annetun lain (173/22) nojalla on määrätty suoritettavaksi lapsen elatusta varten.

Mitä tässä laissa on säädetty erääntyneiden elatusapuerien perimisestä suoritetun elatustuen korvaukseksi, sovelletaan myös niihin lain voimaantullessa erääntyneisiin elatusapueriin, jotka sosiaalilautakunnalla on elatusavun ennakosta

ja elatustuesta annetun lain mukaan ollut oikeus periä elatusvelvolliselta suoritetun ennakon korvaukseksi.

Mitä tässä laissa on säädetty lapsen vanhemmasta, on sovellettava myös mieheen, joka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain säännösten mukaan on sitoutunut tai velvoitettu suorittamaan elatusapua avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle.

48 §.

Jos ennen lapsen elatuksesta annetun lain voimaantuloa velvollisuus suorittaa elatusapua on jätetty vahvistamatta tai elatusapu on vahvistettu 8 §:n mukaista elatustuen määrää pienemmäksi, elatustukea suoritetaan 9 §:n 1 momentin mukaisesti, jollei sosiaalilautakunnan tiedossa ole, että elatusavun vahvistamatta jättäminen tai sen vahvistaminen edellä mainittua elatustuen määrää pienemmäksi on johtunut muusta kuin 6 §:n 4 kohdassa tarkoitetusta syystä.

49 §.

Tämän lain voimaantullessa elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain nojalla elatustukea saavalle lapselle, joka tämän lain mukaan ei ole oikeutettu elatustukeen, suoritetaan elatustuki entisen suuruisena niin kauan kuin elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain mukaiset edellytykset elatustuen suorittamiseen ovat olemassa.

50 §.

Sosiaalilautakunnan on 49 §:ssä mainituin poikkeuksin hakemuksetta muutettava elatusavun ennakosta ja elatustuesta annetun lain nojalla myönnetyt ennakot ja elatustuet tämän lain mukaisiksi elatustuiksi.

Milloin lapsella on oikeus saada 8 §:n mukaista suurempaa elatustukea, lapsen holhoojan, uskotun miehen tai huoltajan on suuremman elatustuen saamiseksi ilmoitettava siitä sosiaalilautakunnalle.

51 §.

Jos elatusavun ennakkoa on suoritettu ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen kirjallisen sopimuksen perusteella, jota sosiaalilautakunta ei ole vahvistanut, on tällainen sopimus saatettava lautakunnan vahvistettavaksi vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta uhalla, että elatustuen suorittaminen tällaisen sopimuksen perusteella lakkautetaan.

52 §.

Tämän lain voimaantullessa vireillä olevat elatusvelvollisen määräämistä työlaitokseen koskevat asiat samoin kuin ennen lain voimaantuloa annettujen elatusvelvollisen määräämistä työlaitokseen koskevien päätösten täytäntöönpano raukeavat lain voimaantullessa.

Työlaitoksessa oleva elatusvelvollinen on lain voimaantultua päästettävä työlaitoksesta viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa.

53 §.

Tämän lain voimaantullessa vireillä oleva lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 19 §:ssä tarkoitettu maastapoistumiskieltoa koskeva asia käsitellään loppuun tämän lain mukaista passin myöntämiskieltoa koskevia säännöksiä noudattaen.

54 §.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle ilmakuljetussopimuslaiksi.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Ilmakuljetussopimuslaki koskee matkustajien, matkatavaran ja tavaran ilmakuljetusta Suomessa. Lakia sovelletaan myös kansainvälisiin kuljetuksiin, jos nämä ovat Suomen oikeuden alaisia.

Matkustajalle on hänen kuljetustaan varten annettava matkalippu. Lipussa on muun muassa kiinnitettävä matkustajan huomiota siihen, että rahdinkuljettajan vastuu matkustajaa kohdanneesta vahingosta yleensä on rajoitettu. Matkatavarasta, joka jätetään rahdinkuljettajan huostaan, matkustajalle on annettava matkatavaratodistus.

Kuljetettavaksi jätetystä tavarasta tehdään lentorahtikirja. Myös tässä asiakirjassa on mainittava, että rahdinkuljettajan vastuu tavarasta on yleensä rajoitettu.

Kotimaisissa kuljetuksissa olisi mahdollista asetuksella säätää poikkeuksia lain kuljetusasiakirjoja koskevista säännöksistä.

Laissa on myös säännöksiä oikeudesta määrätä tavarasta kuljetuksen aikana ja tavaran luovuttamisesta vastaanottajalle.

Rahdinkuljettajalla on lain mukaan velvollisuus korvata vahinko, joka johtuu matkustajan kuolemasta tai matkustajan saamasta ruumiinvammasta, jollei rahdinkuljettaja näytä, ettei vahinko ole aiheutunut hänen puolellaan ilmenneestä huolimattomuudesta. Vahinko korvataan täysimääräisenä aina noin 75 000 markkaan asti. Tämän määrän ylittävä vahinko korvataan vain, jos rahdinkuljettaja taikka hänen palveluksessaan oleva tai hänen apulaisensa on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai siihen verrattavalla tavalla.

Rahdinkuljettaja on myös velvollinen korvaamaan hänen huostaansa uskotulle matkatavaralle ja tavaralle aiheutuneen vahingon samoin edellytyksin kuin matkustajalle aiheutuneen henkilövahingonkin. Korvauksen enimmäismääränä on noin 75 markkaa tavarakiloa kohden. Tämän ylittävä vahinko korvataan kuitenkin, jos rahdinkuljettaja taikka hänen palveluksessaan oleva tai hänen apulaisensa on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai siihen verrattavalla tavalla.

Matkustajan hallussa olevia esineitä kohtaava vahinko korvataan 1 500 markkaan asti.

Edellä oleva vastuuta koskeva selostus tarkoittaa rahdinkuljettajan vähimmäisvastuuta. Rahdinkuljettaja ei voi rajoittaa tätä vastuuta ottamalla esimerkiksi sitä rajoittavia lausekkeita kuljetusehtoihinsa.

Rahdinkuljettajan palveluksessa olevien henkilöiden henkilökohtaista vastuuta rajoitettaisiin siten, että nämäkin henkilöt voivat vedota ilmakuljetussopimuslain vastuun poistaviin tai sitä rajoittaviin säännöksiin. Työntekijän asemassa olevat voivat vastuunsa rajoittamiseksi vedota myös vahingonkorvauslain säännöksiin.

Muistutus vahingosta olisi tehtävä säädetyssä ajassa. Korvauskanne on nostettava kahden vuoden kuluessa ilma-aluksen saapumisesta määräpaikkaan.

Laissa on lisäksi säännöksiä siitä, kuka vastaa vahingoista, jos kuljetuksen kokonaan tai osaksi suorittaa muu kuin se rahdinkuljettaja, jonka kanssa matkustaja tai muu asiakas on sopinut kuljetuksesta.

YLEISPERUSTELUT.

Kansainvälisiä ilmakuljetuksia koskevat perusmääräykset sisältyvät Varsovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 tehtyyn yleissopimukseen eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien

sääntöjen yhtenäistämisestä (vuoden 1929 Varsovan yleissopimus). Tätä yleissopimusta on muutettu ja täydennetty Haagissa 28 päivänä syyskuuta 1955 tehdyllä pöytäkirjalla. Tehdyt muutokset koskevat pääasiallisesti kuljetusasiakirjoja ja rahdinkuljettajan vastuuta matkustajaa kohdanneesta vahingosta. Kuljetusasiakirjoihin eli matkalippuun, matkatavaratodistukseen ja lentorahtikirjaan otettavien pakollisten tietojen määrää rajoitettiin entisestään. Rahdinkuljettajan vastuu matkustajalle aiheutuneesta henkilövahingosta lisättiin määrältään kaksinkertaiseksi vuoden 1929 Varsovan yleissopimukseen verrattuna. Haagin pöytäkirjan XIX artiklan mukaan vuoden 1929 Varsovan yleissopimusta ja Haagin pöytäkirjaa on pidettävä yhtenä sopimuksena niiden valtioiden osalta, jotka ovat liittyneet pöytäkirjaan. Sopimuksen nimi on Varsovan yleissopimus muutettuna Haagissa 1955. Tässä esityksessä sopimuksesta käytetään nimeä Varsovan sopimus.

Vuoden 1929 Varsovan yleissopimusta ja Varsovan sopimusta täydentää Guadalajarassa 18 päivänä syyskuuta 1961 tehty yleissopimus ilmakuljetuksesta, jonka suorittaa toinen kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja. Nämä yleissopimukset ja pöytäkirjat ovat kansainvälisoikeudellisesti voimassa.

Eräissä valtioissa, erityisesti Amerikan Yhdysvalloissa esiintyi pian tyytymättömyyttä niihin enimmäiskorvauksiin, jotka sisältyivät Haagin pöytäkirjaan. Tämän vuoksi Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö (ICAO) ryhtyi vuoden 1966 alussa valmistelemaan Varsovan sopimuksen muutosta. Tämän työn tuloksena syntyi 8 päivänä maaliskuuta 1971 vuoden 1929 Varsovan yleissopimusta ja Varsovan sopimusta täydentävä Guatemalan pöytäkirja. Tärkein Guatemalan pöytäkirjalla tehty muutos koskee rahdinkuljettajan vastuuta matkustajalle aiheutuneesta henkilövahingosta. Muun muassa korvauksen enimmäismäärä korotettiin kuusinkertaiseksi Varsovan sopimukseen verrattuna. ICAO:ssa virinneen valmistelutyön tuloksena on lisäksi 26 päivänä syyskuuta 1975 Montrealissa hyväksytty eräitä edellä mainittuja sopimuksia muuttavia ja täydentäviä pöytäkirjoja. Muutokset koskevat ennen kaikkea kuljetusasiakirjoja ja rahdinkuljettajan vastuuta kuljetettavasta tavarasta. Toistaiseksi on epätietoista, milloin Guatemalan ja Montrealin pöytäkirjat tulevat kansainvälisoikeudellisesti voimaan ja miten laajalti näihin pöytäkirjoihin tullaan liittymään.

Suomi on liittynyt vuoden 1929 Varsovan yleissopimukseen (SopS 26/1937). Muut pohjoismaat ovat, kuten lähes kaikki muutkin vuoden 1929 Varsovan yleissopimukseen liittyneet valtiot, liittyneet myös Haagin pöytäkirjaan ja Guadalajaran sopimukseen. Liittymisen edellyttämä lainsäädäntö tuli muissa pohjoismaissa voimaan vuoden 1963 alussa.

Ilmakuljetuksia sääntelee laki kuljetuksesta ilma-aluksessa (289/37). Siinä ovat säännökset lain soveltamisalasta, kuljetusasiakirjoista, oikeudesta määrätä tavarasta ja tavaran luovuttamisesta, rahdinkuljettajan vastuusta sekä yhdistetyistä kuljetuksista. Lain säännökset perustuvat vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksen määräyksiin. Laki koskee kuitenkin myös kotimaisia kuljetuksia ja sellaisia kansainvälisiä kuljetuksia, jotka eivät ole vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksen alaisia.

Hallitus pitää tarpeellisena, että Suomi liittyisi myös Haagin pöytäkirjaan ja Guadalajaran sopimukseen. Tässä tarkoituksessa valtioneuvoston vuonna 1959 asettama ilmailulainsäädäntökomitea jätti vuonna 1965 mietinnön, joka sisälsi ehdotuksen uudeksi ilmakuljetuslaiksi (komiteanmietintö 1965:B 95). Suomessa jäätiin kuitenkin odottamaan, mitä lainsäädännöllisiä muutoksia ICAO:ssa samoihin aikoihin virinnyt uudistustyö aiheuttaisi. Kun on käynyt ilmi, että tämä työ ei välittömästi tule johtamaan uusien pöytäkirjojen kansainvälisoikeudelliseen voimaantuloon, hallitus pitää tarpeellisena, että Suomessa tässä vaiheessa saatettaisiin voimaan lainsäädäntö, joka vastaa Varsovan sopimuksen ja Guadalajaran sopimuksen määräyksiä. Suomen ilmakuljetussopimuslainsäädäntö saatettaisiin näin ollen kansainväliselle tasolle.

Kyseisten kansainvälisten sopimusten määräykset koskevat lähinnä kuljetusasiakirjoja ja rahdinkuljettajan vastuuta matkustajalle aiheutuneesta henkilövahingosta sekä vastuuta siinä tapauksessa, että joku muu kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja suorittaa kuljetuksen tai osan siitä. Muutoksilla olisi kuitenkin heijastusvaikutuksia varsin moneen säännökseen laissa kuljetuksesta ilma-aluksessa. Koska eräitä kansainvälisen kehityksen edellyttämiä tarkistuksia sellaisiinkin säännöksiin, joita mainitut kansainväliset sopimukset eivät koske, olisi aiheellista tehdä, on katsottu tarpeelliseksi ehdottaa uuden erillisen ilmakuljetussopimuslain säätämistä. Siihen otettavien yksityisoikeudellisten säännösten sisällyttämistä lähinnä julkisoikeudellisia

säännöksiä sisältävään ilmailulakiin (595/64) ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena.

Ilmakuljetussopimuslakia olisi sovellettava matkustajien ja heidän matkatavaransa kuljetukseen sekä tavarakuljetuksiin. Kun laki näin ollen soveltuisi myös muihin kuin liiketoiminnan kuljetuksiin, on huolehdittava siitä, että kuluttajan asemassa oleva sopimuspuoli saa riittävästi tietoa lain antamasta suojasta ja erityisesti suojan rajoituksista. Laissa on edellytetty kuljetusasiakkaan huomiota kiinnitettävän siihen, että rahdinkuljettajan vastuu on yleensä rajoitettu. Huomautuksen tästä tulee olla selvästi havaittava. Lisäksi on kotimaisten kuljetusten osalta tehty mahdolliseksi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä siitä, miten varsinkin yksityisen kuluttajan asemassa olevalle asiakkaalle olisi annettava tietoa muistutuksen tekemistä varten säädetystä ajasta sekä ajasta, jossa korvauskanne on nostettava.

Guadalajaran sopimuksen edellyttämät säännökset olisi, kuten muissakin pohjoismaissa on menetelty, sijoitettava rahdinkuljettajan vastuuta koskevien säännösten yhteyteen. Säännökset koskevat sitä osaa kuljetusta, jonka toinen suorittaa sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan asemesta.

Liittyminen Guadalajaran sopimukseen velvoittaa soveltamaan yleissopimusta sellaiseen ilmakuljetukseen, joka on joko vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksen tai Varsovan sopimuksen alainen. Koska Guadalajaran sopimus ei kuitenkaan estä siihen sisältyvien määräysten soveltamista muihinkin kuljetuksiin, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi laajentaa kyseisten säännösten soveltamisalaa kaikkiin ilmakuljetuksiin.

Ehdotettu laki perustuu kiinteästi kansainvälisiin yleissopimuksiin. Pääasiallisesti tästä johtuu, että laki ei kaikilta osiltaan ole niin selkeä ja helposti tulkittavissa kuin kuluttajankin asemaan vaikuttavan säädöksen tulisi olla. Vastuuperusteiden sisältöön vaikuttava kansainvälinen kehitys saattaa kuitenkin lähitulevaisuudessa johtaa selventäviin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Lakiehdotus perustuu pääosiltaan ilmailulainsäädäntökomitean mietintöön, jota laadittaessa on toimittu yhteistyössä muiden pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin kanssa. Ehdotuksesta, jonka valmistelu aluksi tapahtui liikenneministeriössä, on hankittu ulkoasiainministeriön, ilmailuhallituksen sekä Finnair Oy:n lausunnot. Esityksen viimeistely on tapahtunut oikeusministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Yleiset säännökset.

1 §. Pykälän 1 momentin mukaan lakia on sovellettava matkustajien, matkatavaran ja tavaran ilmakuljetukseen. Lain soveltamisen edellytyksenä on pääsääntöisesti kuljetuksen vastikkeellisuus. Tällä säännöksellä on merkitystä erityisesti pienillä ilma-aluksilla tapahtuvissa kuljetuksissa. Lakia on kuitenkin sovellettava myös vastikkeetta tapahtuvaan kuljetukseen, jonka suorittaa ilmaliikenteen harjoittaja. Lakiehdotuksen mukaan ei edellytetä, että ilmaliikenteen harjoittaminen olisi asianomaisen elinkeino.

Milloin kuljetus on kotimainen, määritellään 2 momentissa. Tämä säännös on tarpeen muun muassa 12 §:n sekä 40 ja 41 §:n soveltamista varten.

Pykälän 3 momentissa ilmaistaan, mitä tässä laissa tarkoitetaan Varsovan ja Guadalajaran sopimuksella.

2 §. Lakia on sen 2 §:n mukaan sovellettava sekä kotimaiseen että sellaiseen kansainväliseen kuljetukseen, joka on Suomen lain alainen. Pykälän 1 momenttiin on selvyyden vuoksi otettu säännös, jonka mukaan lakia sovelletaan kotimaiseen kuljetukseen myös siinä tapauksessa, että kuljetus tapahtuu ulkomaisella ilma-aluksella.

Varsovan sopimusta sovelletaan sen 1 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuihin kansainvälisiin kuljetuksiin. Liittymällä Varsovan sopimukseen Suomi velvoittautuu soveltamaan sopimusta vastaavia säännöksiä sopimuksen tarkoittamiin kuljetuksiin. Esitettyä lakia on kuitenkin tarkoitus soveltaa Varsovan sopimusta laajemmin. Pykälän 2 momentin mukaan lakia on sovellettava myös Suomen lain alaiseen, mutta Varsovan sopimuksen ulkopuolelle jäävään kansainväliseen kuljetukseen.

Lakitekstissä ei ole otettu kantaa siihen, onko tiettyyn kuljetukseen sovellettava tätä lakia

vai jonkun toisen valtion Varsovan sopimukseen perustuvaa lakia. Jos kuljetus ei ole Varsovan sopimuksen alainen, lakia olisi sovellettava vain jos ne periaatteet, joiden mukaan määräytyy minkä maan lain alainen kuljetus on, osoittavat Suomen lain sovellettavaksi. Tämä näyttää edellyttävän, että kuljetuksella on liittymäkohtia Suomeen, esimerkiksi siksi, että sen lähtö- tai määräpaikka sijaitsee Suomessa.

Lakia ei ole sovellettava postilähetysten kuljetukseen (3 mom.). Sellaisten lähetysten kuljetuksessa olisi noudatettava kansainvälisten postilähetyksiä koskevien yleissopimusten määräyksiä tai postisääntöä (650/44).

Pykälän 3 momentin mukaan lain kuljetusasiakirjoja koskevia säännöksiä ei myöskään sovelleta kuljetukseen, joka suoritetaan epätavallisissa olosuhteissa ilmaliikenteen harjoittajan säännönmukaisen liiketoiminnan ulkopuolella. Säännös perustuu Varsovan sopimuksen 34 artiklaan. Koska sen soveltaminen edellyttää lennon suorittamista sekä epätavallisissa olosuhteissa että säännönmukaisen liiketoiminnan ulkopuolella, ja kun poikkeusta lisäksi on tulkittava ahtaasti, poikkeuksen käytännöllinen merkitys ei liene suuri.

2. Kuljetusasiakirjat.

3 §. Eräs huomattava syy vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksen muuttamiseen on ollut, että sen määräykset kuljetusasiakirjoista olivat liian monimutkaisia ja niiden soveltaminen käytännössä hankalaa. Tämän vuoksi näitä määräyksiä on huomattavasti yksinkertaistettu. Matkalippuun on lakiehdotuksen mukaan otettava tiedot lähtö- ja määräpaikasta sekä, jos nämä sijaitsevat samassa valtiossa ja on sovittu suoritettavaksi välilasku toisessa valtiossa, tieto vähintään yhdestä tällaisesta välilaskupaikasta. Nämä tiedot ovat tarpeen, jotta voidaan päätellä, onko kuljetus Varsovan sopimuksen alainen. Lisäksi matkalippuun on tehtävä merkintä siitä, että kuljetukseen saattaa tulla sovellettavaksi Varsovan yleissopimus tai sitä vastaavan sisältöinen laki ja että näiden mukaan rahdinkuljettajan vastuu kuolemantapauksesta tai ruumiinvammasta ja matkatavaran katoamisesta, vähenemisestä tai vahingoittumisesta yleensä on rajoitettu. Tämän tiedon perusteella matkustaja voi esimerkiksi päättää, tarvitseeko hän matkaa varten vakuutuksen.

Viimeksi mainittu näkökohta edellyttää, että matkustaja saa pykälän 1 momentissa tarkoitetun tiedon niin hyvissä ajoin, että hänellä on mahdollisuus ottaa vakuutus. Tieto on tämän vuoksi 3 momentin mukaan toimitettava hänelle ennen hänen ilma-alukseen astumistaan. Sanotun momentin mukaan rahdinkuljettaja ei voi vedota 23 §:ssä säädettyyn vastuun rajoitukseen, jos matkustaja rahdinkuljettajan suostumuksella on tullut ilma-alukseen, vaikka matkalippua ei ole annettu tai lippu ei sisällä ilmoitusta siitä, että rahdinkuljettajan vastuu yleensä on rajoitettu.

4 §. Matkatavaratodistusta koskevia Varsovan sopimuksen määräyksiä on yksinkertaistettu matkalippua koskevien määräysten mukaisesti. Lakiin on tehty vastaava muutos. Lakiehdotuksen mukaan voitaisiin matkatavaratodistus sisällyttää matkalippuun, kuten käytännössä jo menetellään.

6 §. Voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin mukaan rahdinkuljettajan on allekirjoitettava lentorahtikirja tavaraa vastaanotettaessa. Kun tämä tuotti huomattavia vaikeuksia eräillä suurilla lentopaikoilla, muutettiin Varsovan sopimuksen vastaavaa kohtaa siten, että allekirjoitus on merkittävä ennen tavaran kuormaamista ilma-alukseen. Vastaava muutos on otettu ehdotukseen.

8 §. Lentorahtikirjaa koskevia säännöksiä on ehdotuksessa yksinkertaistettu samaan tapaan kuin matkatavaratodistusta koskevia säännöksiä.

10 §. Vaikka ehdotuksen 8 §:stä on jätetty pois voimassa olevan lain mukainen velvollisuus merkitä lentorahtikirjaan tavaraa koskevat tarkemmat tiedot, on katsottu tarpeelliseksi säilyttää voimassa olevan lain 10 §:ää vastaava säännös lähettäjän vastuusta, kun tavaraa koskevat tiedot eivät ole sisällöltään määräysten mukaisia. Määräyksillä tarkoitetaan silloin tulli- ja muita vastaavia määräyksiä, joiden noudattamatta jättämisestä saattaa seurata rahdinkuljettajalle vastuu esimerkiksi tavaran luovutuksen viivästymisestä.

12 §. Kotimaisia kuljetuksia varten annetut kuljetusasiakirjat eivät ilmeisesti tarvitse sisältää viittausta Varsovan sopimukseen. Muutoinkin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että lennoilla, joiden lähtö- ja määräpaikka sijaitsevat Suomessa ja joilla ei suoriteta välilaskua toisessa valtiossa, voidaan käyttää yksinkertaistettuja kuljetusasiakirjoja, joissa viittaus vas-

tuuta rajoittaviin lain säännöksiin voi olla toinen kuin Varsovan sopimus edellyttää. Poikkeuksista säädettäisiin asetuksella.

3. Oikeus määrätä tavarasta ja tavaran luovuttaminen.

Ehdotuksen 13—17 §:n säännökset oikeudesta määrätä tavarasta ja tavaran luovuttamisesta vastaavat eräin sanonnallisin tarkistuksin voimassa olevan lain säännöksiä.

4. Rahdinkuljettajan vastuu.

18 §. Tämän pykälän mukaan rahdinkuljettaja on, kuten voimassa olevan lainkin mukaan, laissa jäljempänä säädetyin poikkeuksin vastuussa, jos matkustaja ilma-aluksessa tai ilmaalukseen nousemisen tahi siitä poistumisen yhteydessä sattuneen tapahtuman johdosta saa surmansa tai vahingoittuu. Säännöstä on kuitenkin voimassa olevan lain vastaavaan säännökseen verrattuna täsmennetty siten, ettei vahingon tarvitse ilmetä siinä tarkoitettuna aikana, vaan riittää, että vahingon aiheuttanut tapahtuma sattuu pykälässä tarkoitettuna aikana.

19 §. Tähän pykälään on tehty samanlainen täsmennys kuin 18 §:ään.

21 §. Tästä pykälästä ilmenee, että rahdinkuljettaja on vastuussa hänen palveluksessaan olevien ja hänen toimeksiannostaan kuljetuksen järjestämisessä ja suorittamisessa avustavien apulaisten teoista ja laiminyönneistä. Vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksessa nämä henkilöt kuvattiin 20 artiklan 1 kappaleessa sanalla "agents". Kyseistä kappaletta ei muutettu Haagin pöytäkirjalla. Pöytäkirjaan sisältyy kuitenkin eräitä muita määräyksiä, joissa näistä henkilöistä käytetään sanontaa "servants and agents". Tällaisia määräyksiä sisältyy Varsovan sopimuksen 25 ja 25 A artikloihin. Sanonta esiintyy myös Guadalajaran sopimuksen V ja VI artiklassa. Mitään asiallista muutosta ei kuitenkaan liene tavoiteltu uudella sanonnalla.

Laissa kuljetuksesta ilma-aluksessa kyseisistä henkilöistä on käytetty sanaa palvelusväki. Kun rahdinkuljettaja on vastuussa sekä hänen omassa yrityksessään toimivista henkilöistä että kuljetustehtävässä avustavista itsenäisistä yrityksistä, kuten matkalippuja kirjoittavista matkatoimistoista ja ilma-alusten siivouksesta huolehtivista yrityksistä, sana palvelusväki ei ole riittävän kattava. Tämän vuoksi tässä laissa on käytetty sanonta rahdinkuljettajan palveluksessa olevat ja hänen apulaisensa.

23 §. Rahdinkuljettajan vastuun määrälliset rajoitukset on otettu lakiehdotuksen 23 §:ään. Voimassa olevan lain mukaan vastuun yläraja kotimaan liikenteessä on vahvistettu markoissa ja ulkomaan liikenteessä kultamarkoissa. Tällaisen erottelun tekeminen ei ole asiallisesti perusteltavissa, vaan kaikki ilmakuljetusten käyttäjät olisi asetettava samaan asemaan. Tämän mukaisesti ja ottaen huomioon valuuttojen arvoissa jatkuvasti tapahtuvat muutokset on rahdinkuljettajan vastuun rajat tässä pykälässä ehdotettu samoiksi koti- ja ulkomaan liikenteessä. Rajat on ilmaistu kultafrangeissa.

Pykälän 1 momentin mukaan rahdinkuljettajan vastuu matkustajien kuljetuksessa on rajoitettu 250 000 kultafrangiin henkilöltä. Tämä määrä vastaa noin 75 000 markkaa. Hallitus toteaa, että tämä määrä ei aina ole riittävä. Pykälän mukaan voidaan kuitenkin rahdinkuljettajan ja matkustajan välisellä erityissopimuksella korottaa vastuun rajaa.

Rahdinkuljettajan vastuu hänen huostaansa uskotusta matkatavarasta sekä tavarasta olisi pykälän 2 momentin mukaan 250 kultafrangia kilolta. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Siihen on kuitenkin tehty tarkistus sen varalta, että ainoastaan osa lähetyksestä tai sen sisällöstä katoaa, vähenee, vahingoittuu tai viivästyy. Vastuun rajaa määritettäessä on tällöin otettava huomioon vain kysymyksessä olevien kollien kokonaispaino. Jos kuitenkin sanottu katoaminen, väheneminen, vahingoittuminen tai viivästyminen vaikuttaa samaan kuljetusasiakirjaan merkittyjen muiden kollien arvoon, on myös viimeksi mainittujen kollien kokonaispaino otettava huomioon vastuun rajaa määritettäessä.

Pykälän 4 momenttiin on otettu Varsovan sopimuksen määräys siitä, että rahdinkuljettaja voidaan velvoittaa korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut säädetyistä vastuun rajoista riippumatta.

24 §. Pykälään sisältyy säännös vastuumäärien tarkemmasta määrittämisestä ja siitä, että oikeudenkäyntitapauksessa määrätään korvaus tuomion antamispäivänä voimassa olevan Suomen markan virallisen arvon mukaan.

26 §. Voimassa olevan lain 25 §:n mukaan ei rahdinkuljettajalla ole oikeutta vedota niihin

lain säännöksiin, jotka poistavat hänen vastuunsa tai rajoittavat sitä, jos rahdinkuljettaja itse tai hänen palvelusväkensä on tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta aiheuttanut vahingon. Varsovan sopimuksessa säännöstä vastaavaa artiklaa on muutettu siten, että rahdinkuljettajan vastuu on rajoittamaton, jos näytetään, että vahinko on aiheutettu tahallisesti taikka törkeästä tuottamuksesta, tietoisena että siitä todennäköisesti seuraa vahinko. Tämä sanamuoto on otettu lakiehdotuksen 26 §:ään. Samoin on menetelty muissa pohjoismaissa.

27 §. Varsovan sopimuksen 25 A artikla sisältää määräyksen siitä, että jos kanne nostetaan rahdinkuljettajan palvelusväkeen kuuluvaa henkilöä vastaan, tämä on oikeutettu vetoamaan niihin vastuun määrää rajoittaviin määräyksiin, joihin rahdinkuljettaja itse voi vedota. Rahdinkuljettajan ja tämän palvelusväkeen kuuluvan henkilön suoritettavaksi tuomittujen korvausten yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää 22 artiklassa tarkoitettuja määriä.

Kyseistä artiklaa vastaava säännös on otettu lakiehdotuksen 27 §:ään. Tällöin lähtökohtana on ollut, että Varsovan sopimus ei sääntele rahdinkuljetajan palveluksessa olevien henkilöiden ja tämän apulaisten korvausvastuun edellytyksiä, vaan nämä määräytyvät tähän vastuuseen sovellettavan lain säännösten mukaan. Vain sen varalta, että kansallinen lainsäädäntö sallii korvauskanteen rahdinkuljettajan palveluksessa olevia henkilöitä ja tämän apulaisia vastaan, lakiin on otettu säännös, jonka mukaan kyseiset henkilöt voivat vedota myös ilmakuljetussopimuslain vastuuta rajoittaviin säännöksiin. Tämä ajatus on laissa tuotu esille viittaamalla vahingonkorvauslain (412/74) säännöksiin työntekijän ja tähän rinnastettavassa asemassa olevan henkilön korvausvastuusta. Selvyyden vuoksi pykälän 3 momenttiin on otettu viittaus ilmailulain (595/64) vahingonkorvauksen sovittelua koskevaan 53 §:ään (417/74).

28 §. Pykälän 2 momentissa olevia määräaikoja on pidennetty voimassa olevaan oikeuteen verrattuna. Muistutus kirjattua matkatavaraa kohdanneesta vahingosta on tehtävä viimeistään seitsemän päivän kuluessa tavaran vastaanottamisesta. Tavarasta on tehtävä muistutus neljäntoista päivän kuluessa ja viivästymisestä kahdenkymmenenyhden päivän kuluessa. Vastaavat ajat voimassa olevassa laissa ovat kolme, seitsemän ja neljätoista päivää.

30 §. Varsovan sopimuksen soveltamisen turvaamiseksi lakiehdotukseen ehdotetaan otettavaksi maininta, että kanne on nostettava Suomen tai muun sopimusvaltion tuomioistuimessa. Jos sopimuksen mukainen kuljetuksen lähtö- tai määräpaikka sijaitsee muussa valtiossa, kanne voidaan nostaa myös sellaisen valtion tuomioistuimessa, joka ei ole liittynyt Varsovan sopimukseen.

Lain 33—36 §:n säännökset koskevat vain sitä tilannetta, että kuljetuksen suorittaa joku muu kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja. Mainittujen säännösten soveltaminen edellyttää lisäksi, että toinen rahdinkuljettaja toimii sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan suostumuksella. Suostumuksen oletetaan olevan olemassa, jollei näytetä, että kuljetus on suoritettu ilman sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan suostumusta.

33 §. Tämän pykälän mukaan sekä sopimuksen tehnyttä että kuljetuksen hänen sijastaan suorittanutta rahdinkuljettajaa on pidettävä rahdinkuljettajana, jälkimmäistä kuitenkin vain hänen suorittamansa kuljetuksen osalta. Tämä merkitsee sitä, että matkustaja tai tavaranhaltija voi oman valintansa mukaan kohdistaa kuljetukseen perustuvan kanteen jompaan kumpaan heistä. Toisaalta molemmat rahdinkuljettajat voivat vedota lain vastuuta rajoittaviin säännöksiin.

34 §. Lakiehdotuksen 21 §:n mukaan rahdinkuljettaja on vastuusta vapaa, jos hän näyttää, että hän sekä hänen palveluksessaan olevat ja hänen apulaisensa ovat ryhtyneet kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin vahingon välttämiseksi tai että heidän on ollut mahdotonta niihin ryhtyä. Säännöksestä ilmenee, että rahdinkuljettaja vastaa hänen palveluksessaan olevien henkilöiden ja hänen apulaistensa aiheuttamista vahingoista. Jos kuljetuksen suorittaa toinen kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja, voidaan kysyä, vastaako sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja myös toisen rahdinkuljettajan palveluksessa olevien henkilöiden ja hänen apulaistensa aiheuttamista vahingoista. Samoin voidaan kysyä, vastaako toinen rahdinkuljettaja sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan henkilöstön aiheuttamista vahingoista. Tähän kysymykseen on Guadalajaran sopimuksen III artiklassa, johon esillä oleva pykälä perustuu, annettu myöntävä vastaus. Tämän ilmaiseva säännös on otettu pykälän 1 momenttiin.

Sanottua pääsääntöä on kuitenkin eräissä suhteissa rajoitettu. Sen rahdinkuljettajan, joka sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan asemesta suorittaa kuljetuksen, vastuu ei saa ylittää 23 §:ssä säädettyjä määriä. Hän voi näin ollen vedota 23 §:n säännöksiin siinäkin tapauksessa, että sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan puolella on menetelty 26 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Sitä vastoin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja ei vastuunsa rajoittamiseksi voi vedota 23 §:ssä oleviin vastuun määriin, jos toisen rahdinkuljettajan puolella on menetelty 26 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Toinen rahdinkuljettaja ei myöskään ole sidottu sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan mahdollisesti antamaan lisäsitoumukseen, jollei hän ole hyväksynyt sitoumusta. Tämä koskee pykälän 2 momentin mukaan myös matkustajan tai tavaran lähettäjän ilmoittamaa 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua etuutta. Tällaiselle hyväksymiselle ei ole säädetty määrämuotoa. Hyväksymistä ei tarvitse antaa suoraan matkustajalle tai lähettäjälle.

35 §. Määräys voidaan antaa tai muistutus tehdä tämän pykälän mukaan jommallekummalle rahdinkuljettajalle myös toista rahdinkuljettajaa sitovin vaikutuksin. Säännöksen merkitystä rajoittaa 2 momentissa oleva poikkeus, jonka mukaan siinä tarkoitettu määräys on annettava sopimuksen tehneelle rahdinkuljettajalle.

Jos muistutus siten on tehty 28 §:ssä säädetyssä ajassa sille rahdinkuljettajalle, joka suorittaa kuljetuksen tai sen viimeisen osan, on kannevalta säilytetty myös sopimuksen tehnyttä rahdinkuljettajaa vastaan.

Näin on asian laita, vaikka vahinko olisikin sattunut sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan suorittamalla kuljetusosuudella. Korvausta vaativan oikeutta ei rajoita se, ettei muistutuksen saanut rahdinkuljettaja ilmoita huomautuksesta toiselle rahdinkuljettajalle. Guadalajaran sopimus ei koske rahdinkuljettajien välistä suhdetta.

Pykälän 2 momentissa oleva säännös perustuu siihen, ettei osan kuljetuksesta suorittava muu kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja aina ole tietoinen yhteislastin eri osien lähettäjistä, eikä hän näin ollen pysty täyttämään XII artiklassa tarkoitettua määräystä.

36 §. Vaikka vahingon kärsinyt saattaa olla oikeutettu nostamaan kanteen sekä sopimuksen tehnyttä että kuljetuksen tai osan siitä tosiasiallisesti suorittanutta rahdinkuljettajaa vastaan, hänen ei tällä perusteella tule saada suurempaa korvausta kuin Varsovan sopimuksessa yleensä edellytetään suoritettavaksi.

Vahingonkorvaukseen velvollista ei kuitenkaan voida velvoittaa suorittamaan enemmän kuin häntä koskeva korvauksen enimmäismäärä edellyttää. Tämä merkitsee muun muassa sitä, ettei rahdinkuljettajan palveluksessa olevaa henkilöä voida tämän lain perusteella velvoittaa suorittamaan suurempaa korvausta kuin rahdinkuljettaja, jonka palveluksessa hän on. Tämä vastaa Guadalajaran sopimuksen V artiklaa.

Säännös koskee 33 §:n mukaan vain sitä kuljetuksen osaa, jonka suorittaa toinen kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja.

37 §. Guadalajaran sopimuksen VII artiklan mukaan kanne sopimuksen tehnyttä rahdinkuljettajaa vastaan voidaan ajaa paitsi Varsovan sopimuksen 28 artiklassa mainituissa tuomioistuimissa eli rahdinkuljettajan kotipaikkakunnan, päätoimiston tai sopimuksen välittäneen toimiston sijaintipaikan tuomioistuimissa, myös kuljetuksen suorittaneen kotipaikkakunnan tai päätoimiston sijaintipaikan tuomioistuimessa. Vastaava sääntely on 37 §:ssä ulotettu koskemaan kanteita, jotka kohdistetaan kuljetuksen suorittaneeseen rahdinkuljettajaan.

5. Erinäiset säännökset.

39 §. Tämä pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 32 §:ää. Siihen on kuitenkin lisätty viittaus myös Guadalajaran sopimukseen.

40 §. Ehdotuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohdan, 4 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 8 §:n 3 kohdan mukaan matkalipun, matkatavaratodistuksen ja lentorahtikirjan tulee sisältää ilmoitus siitä, että Varsovan sopimus tai sitä vastaavan sisältöinen laki saattaa tulla sovellettavaksi kuljetukseen ja että tämä yleensä rajoittaa rahdinkuljettajan vastuuta määrätyllä tavalla.

Ehdotuksen 40 §:ään on otettu säännös siitä, mitä tämän ilmoituksen eräissä tapauksissa tulee sisältää. Jos kuljetusasiakirja on annettu Suomen ulkopuolella, ei aina voida olettaa, että rahdinkuljettaja, joka laatii kuljetusasiakirjansa käytettäväksi monessa eri maassa, olisi tietoinen Suomen lainsäädännöstä ja voisi ottaa sen huomioon. Tällaisissa tapauksissa on ilmeisesti hyväksyttävä ehdotuksen mukaisesta vaatimuk-

sesta poikkeavat asiakirjan viittaukset Varsovan sopimuksen tai sitä vastaavan lain soveltamisesta kuljetukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan rahdinkuljettaja voisi vedota ehdotuksen 23 §:n mukaiseen vastuunrajoitukseen, vaikka kuljetusasiakirjaan ei ole otettu 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta, jos kuljetus ei ole Varsovan sopimuksen alainen. Säännös saattaa olla omiaan helpottamaan ilmaliikennettä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole liittyneet Varsovan sopimukseen.

41 §. Vuoden 1929 Varsovan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan mukaan valtio saattaa liittyessään yleissopimukseen pidättää itselleen oikeuden selittää, että yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaletta ei sovelleta valtion suorittamaan kuljetukseen. Haagissa vuonna 1955 tehdyllä pöytäkirjalla ei ole kajottu tähän lisäpöytäkirjaan, joten sen perusteella tehdyt varaumat jäävät voimaan myös varauman tehneen valtion liittyessä Varsovan sopimukseen. Tätä vastaava säännös on otettu pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin on otettu Haagin pöytäkirjan XXVI artiklassa mainittua varaumaa vastaava säännös. Valtio voi tämän mukaan selittää, että sopimus ei koske ilmakuljetusta, jota sen sotilasviranomaisia varten suoritetaan ilma-aluksilla, jotka on rekisteröity sanotussa valtiossa ja joiden koko kuljetuskyky on näiden varaama tai heidän lukuunsa varattu.

42 §. Ehdotettu laki mahdollistaisi Suomen liittymisen Varsovan sopimukseen. Lisäksi Suomen olisi tämän lain perusteella mahdollista liittyä myös Guadalajaran sopimukseen. Jos Suomi liittyy näihin sopimuksiin, on tarkoituksenmukaista, että ehdotettu laki tulee voimaan samaan aikaan kuin kyseiset sopimukset tulevat Suomea kansainvälisoikeudellisesti sitoviksi.

Voimaantulosäännöksessä on myös pidetty silmällä sitä, että sekä vuoden 1929 Varsovan yleissopimus että Varsovan sopimus saattavat olla samanaikaisesti sitovia.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Ilmakuljetussopimuslaki.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Yleiset säännökset.

1 §.

Ilmakuljetuksella tarkoitetaan tässä laissa vastiketta vastaan tapahtuvaa tai ilmaliikenteen harjoittajan vastikkeetta suorittamaa matkustajien, matkatavaran tai tavaran kuljetusta ilma-aluksessa.

Jos kuljetuksen lähtö- ja määräpaikka sekä mahdollinen välilaskupaikka sopimuksen mukaan ovat Suomessa, pidetään kuljetusta kotimaisena. Muu kuljetus katsotaan kansainväliseksi.

Varsovan sopimuksella tarkoitetaan tässä laissa Varsovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 tehtyä ja Haagissa 28 päivänä syyskuuta 1955 tehdyllä pöytäkirjalla muutettua kansainvälistä yleissopimusta eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtäläistämisestä sekä Guadalajaran sopimuksella Guadalajarassa 18 päivänä syyskuuta 1961 tehtyä yleissopimusta ilmakuljetuksesta, jonka suorittaa toinen kuin sopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja.

2 §.

Tätä lakia sovelletaan kotimaiseen kuljetukseen suomalaisella tai ulkomaisella ilma-aluksella.

Kansainväliseen kuljetukseen sovelletaan tätä lakia, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

Tätä lakia ei sovelleta postilähetyksen kuljetukseen. Mitä 3—9 §:ssä säädetään kuljetusasiakirjoista, ei koske kuljetusta, joka suoritetaan epätavallisissa olosuhteissa ilmaliikenteen harjoittajan säännönmukaisen liiketoiminnan ulkopuolella.

2 luku.

Kuljetusasiakirjat.

Matkalippu.

3 §.

Matkustajien kuljetusta varten on annettava matkalippu, jonka tulee sisältää:

1) tieto lähtö- ja määräpaikasta;

2) jos lähtöpaikka ja määräpaikka ovat samassa valtiossa ja on sovittu suoritettavaksi yksi tai useampi välilasku toisessa valtiossa, tieto vähintään yhdestä tällaisesta välilaskupaikasta; ja

3) ilmoitus, että kuljetukseen saattaa tulla sovellettavaksi Varsovan sopimus tai sitä vastaavan sisältöinen laki ja että tämän yleissopimuksen tai lain mukaan rahdinkuljettajan vastuu kuolemantapauksesta tai ruumiinvammasta ja matkatavaran katoamisesta, vähenemisestä tai vahingoittumisesta on yleensä rajoitettu.

Matkalippu on, jollei muuta näytetä, todisteena kuljetussopimuksen tekemisestä ja sen ehdoista.

Jollei matkalippua ole annettu tai sen sisällys ei ole tämän lain säännösten mukainen tai jos se on kadonnut, on kuljetussopimus kuitenkin pätevä ja tämän lain säännösten alainen. Kun matkustaja on rahdinkuljettajan suostumuksella tullut ilma-alukseen, vaikka matkalippua ei ole annettu tai matkalippu ei sisällä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta, ei rahdinkuljettajalla kuitenkaan ole oikeutta vedota sellaiseen vastuun rajoitukseen kuin 23 §:ssä säädetään.

Matkatavaratodistus.

4 §.

Kirjattua matkatavaraa kuljetettaessa on annettava matkatavaratodistus. Jollei todistusta ole liitetty tai sisällytetty 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun matkalippuun, tulee matkatavaratodistuksen sisältää:

1) tieto lähtö- ja määräpaikasta;

2) jos lähtöpaikka ja määräpaikka ovat samassa valtiossa ja on sovittu suoritettavaksi yksi tai useampi välilasku toisessa valtiossa, tieto vähintään yhdestä tällaisesta välilaskupaikasta; ja

3) ilmoitus, että kuljetukseen saattaa tulla sovellettavaksi Varsovan sopimus tai sitä vastaavan sisältöinen laki ja että tämän yleissopimuksen tai lain mukaan rahdinkuljettajan vastuu matkatavaran katoamisesta, vähenemisestä tai vahingoittumisesta on yleensä rajoitettu.

Matkatavaratodistus on, jollei muuta näytetä, todisteena matkatavaran kirjaamisesta ja kuljetusehdoista.

Jollei matkatavaratodistusta ole annettu tai sen sisällys ei ole tämän lain säännösten mukainen tai jos se on kadonnut, on kuljetussopimus kuitenkin pätevä ja tämän lain säännösten alainen. Jos rahdinkuljettaja on vastaanottanut matkatavaran matkatavaratodistusta antamatta tai milloin matkatavaratodistuksesta, jollei sitä ole liitetty tai sisällytetty 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen sisältävään matkalippuun, puuttuu tämän pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu ilmoitus, ei rahdinkuljettajalla kuitenkaan ole oikeutta vedota sellaiseen vastuun rajoitukseen kuin 23 §:n 2 momentissa säädetään.

Lentorahtikirja.

5 §.

Tavaraa kuljetettaessa on rahdinkuljettajalla oikeus vaatia lähettäjää laatimaan ja jättämään kuljetusasiakirja, jota sanotaan lentorahtikirjaksi. Lähettäjällä on oikeus vaatia, että rahdinkuljettaja vastaanottaa tällaisen rahtikirjan.

Jollei lentorahtikirjaa ole annettu tai jos sen sisällys ei ole tämän lain määräysten mukainen taikka jos se on kadonnut, on kuljetussopimus kuitenkin pätevä ja, 9 §:ssä mainittua poikkeusta lukuunottamatta, tämän lain säännösten alainen.

6 §.

Lähettäjän on laadittava lentorahtikirja kolmena kappaleena ja jätettävä ne yhdessä tavaran kanssa rahdinkuljettajalle. Ensimmäisen kappaleen, joka varustetaan merkinnällä "rahdinkuljettajaa varten", allekirjoittaa lähettäjä. Toiseen kappaleeseen, joka seuraa tavaraa, merkitään "vastaanottajaa varten" ja sen allekirjoittavat lähettäjä ja rahdinkuljettaja. Kolmannen kappaleen allekirjoittaa rahdinkuljettaja ja palauttaa sen tavaran vastaanotettuaan lähettäjälle.

Rahdinkuljettajan allekirjoitus on merkittävä ennen tavaran kuormaamista ilma-alukseen. Allekirjoituksen asemesta voidaan käyttää leimaa. Lähettäjän allekirjoitus voi olla painettu tai se voidaan korvata leimalla.

Milloin rahdinkuljettaja on lähettäjän pyynnöstä laatinut lentorahtikirjan, katsotaan hänen toimineen lähettäjän lukuun, jollei muuta näytetä.

7 §.

Jos tavarankuljetus käsittää useampia kolleja, tulee lähettäjän laatia niistä kustakin lentorahtikirjat, milloin rahdinkuljettaja sitä vaatii.

8 §.

Lentorahtikirjan tulee sisältää:

1) tieto lähtö- ja määräpaikasta;

2) jos lähtöpaikka ja määräpaikka ovat samassa valtiossa ja on sovittu suoritettavaksi yksi tai useampi välilasku toisessa valtiossa, tieto vähintään yhdestä tällaisesta välilaskupaikasta; ja

3) ilmoitus lähettäjälle, että kuljetukseen saattaa tulla sovellettavaksi Varsovan sopimus tai sitä vastaavan sisältöinen laki ja että tämän yleissopimuksen tai lain mukaan rahdinkuljettajan vastuu tavaran katoamisesta, vähenemisestä tai vahingoittumisesta on yleensä rajoitettu.

9 §.

Jos tavara on kuormattu ilma-alukseen rahdinkuljettajan suostumuksella, vaikka lentorahtikirjaa ei ole annettu, tai milloin rahtikirjasta puuttuu 8 §:n 3 kohdassa tarkoitettu ilmoitus, ei rahdinkuljettajalla ole oikeutta vedota sellaiseen vastuun rajoitukseen kuin 23 §:n 2 momentissa säädetään.

10 §.

Lähettäjä vastaa vahingosta, joka rahdinkuljettajalle tai henkilölle, jolle rahdinkuljettaja on vastuussa, aiheutuu sen johdosta, että lähettäjän lentorahtikirjaan merkitsemät tiedot tavarasta eivät ole sisällöltään määräysten mukaisia tai että ne ovat muutoin virheellisiä tai puutteellisia.

11 §.

Lentorahtikirja on, jollei muuta näytetä, todisteena kuljetussopimuksen tekemisestä, tavaran vastaanottamisesta ja kuljetusehdoista.

Tavaran painon, ulkomittojen, pakkauksen ja kolliluvun osalta on lentorahtikirjaan merkityillä tiedoilla todistusvoima, jollei muuta näytetä. Tavaran paljoutta, tilavuutta ja kuntoa koskevilla ilmoituksilla ei ole todistusvoimaa rahdinkuljettajaa vastaan, ellei hän lähettäjän läsnäollessa ole tarkastanut ilmoituksen oikeellisuutta ja tehnyt siitä merkintää lentorahtikirjaan taikka ellei ilmoitus koske tavaran havaittavissa olevaa tilaa.

12 §.

Asetuksella voidaan säätää kotimaista liikennettä koskevia poikkeuksia siitä, mitä 3, 4 ja 6—9 §:ssä on säädetty.

3 luku.

Oikeus määrätä tavarasta ja tavaran luovuttaminen.

13 §.

Lähettäjällä on oikeus, edellyttäen että hän täyttää kuljetussopimuksesta johtuvat velvollisuudet, määrätä tavarasta siten, että hän ottaa sen takaisin lähtö- tai määräpaikkakunnan lentopaikalla, pysäyttää sen välilaskupaikalla matkan aikana tai luovuttaa sen määräpaikalla tai matkan aikana muulle henkilölle kuin lentorahtikirjassa mainitulle vastaanottajalle tahi vaatii sen palauttamista lähtöpaikalle, jos se voi tapahtua aiheuttamatta muille lähettäjille tai rahdinkuljettajille vahinkoa. Lähettäjän on kuitenkin suoritettava tällaisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Jollei lähettäjän määräystä voida toimeenpanna, rahdinkuljettajan on ilmoitettava siitä hänelle heti.

Milloin rahdinkuljettaja toimeenpanee lähettäjän määräyksen, vaikkei lähettäjän lehtorahtikirjan kappaletta esitetä, on rahdinkuljettaja vastuussa vahingosta, joka siitä voi aiheutua lentorahtikirjan oikealle haltijalle. Rahdinkuljettajalla on kuitenkin oikeus periä suorittamansa korvaus lähettäjältä.

Lähettäjän oikeus lakkaa, kun vastaanottajan oikeus, sen mukaan kuin 14 §:ssä säädetään, alkaa. Jos vastaanottaja kieltäytyy vastaanottamasta lentorahtikirjaa tai tavaraa tahi jollei häntä voida tavata, palautuu oikeus määrätä tavarasta lähettäjälle.

14 §.

Kun tavara on saapunut määräpaikkaan, on vastaanottajalla, jollei 13 §:stä muuta johdu, oikeus saada rahdinkuljettajalta lentorahtikirja ja tavara, jos hän suorittaa rahdinkuljettajalle maksettavan määrän ja muutoin täyttää lentorahtikirjassa mainitut kuljetusehdot.

Jollei toisin ole sovittu, on rahdinkuljettajan tavaran tultua perille ilmoitettava siitä vastaanottajalle.

15 §.

Jos rahdinkuljettaja myöntää tavaran kadonneen tai milloin tavara ei ole saapunut määräpaikkaan seitsemän päivän kuluessa siitä, kun sen olisi pitänyt tulla perille, on vastaanottajalla oikeus saattaa rahdinkuljettajaa vastaan voimaan kuljetussopimuksesta johtuvat oikeudet.

16 §.

Ehto, joka poikkeaa 13—15 §:n säännöksistä, on pätemätön, jollei sitä ole merkitty lentorahtikirjaan.

17 §.

Lähettäjä on velvollinen antamaan ne tiedot ja liittämään lentorahtikirjaan ne asiakirjat, jotka ovat tarpeen tulli-, vero- ja järjestysmääräysten täyttämiseksi ennen tavaran luovuttamista vastaanottajalle. Jos rahdinkuljettajalle aiheutuu vahinkoa siitä, että tällaista tietoa tai asiakirjaa ei ole hänelle annettu tahi tieto tai asiakirja on virheellinen tai puutteellinen, on lähettäjä velvollinen korvaamaan vahingon, jollei vahinko ole aiheutunut rahdinkuljettajan taikka hänen palveluksessaan olevan tai apulaisensa virheestä tai laiminlyönnistä.

Rahdinkuljettaja ei ole velvollinen tutkimaan, ovatko 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja asiakirjat oikeita tai täydellisiä.

4 luku.

Rahdinkuljettajan vastuu.

Matkustajalle sattunut vahinko.

18 §.

Jos matkustaja ilma-aluksessa tai ilma-alukseen nousemisen tahi siitä poistumisen yhteydessä sattuneen tapahtuman johdosta saa surmansa tai vahingoittuu, on rahdinkuljettaja vastuussa siitä aiheutuneesta vahingosta, jollei jäljempänä säädetystä muuta johdu.

Matkatavaraa ja tavaraa kohdannut vahinko.

19 §.

Jos kirjattu matkatavara tai tavara katoaa, vähenee tai vahingoittuu tapahtumasta, joka sattuu tavaran ollessa rahdinkuljettajan huostassa joko lentopaikalla, ilma-aluksessa tai, milloin laskeutuminen tapahtuu lentopaikan ulkopuolella, missä paikassa tahansa, on rahdinkuljettaja siitä vastuussa, jollei jäljempänä säädetystä muuta johdu.

Milloin kuljetus tavaran lastaamista, luovuttamista tai uudelleen lastaamista varten on kuljetussopimuksen perusteella tapahtunut maitse tai vesitse lentopaikan ulkopuolella, on kuitenkin kirjattua matkatavaraa tai tavaraa kohdanneen vahingon katsottava johtuneen 1 momentissa tarkoitettuna aikana sattuneesta tapahtumasta, jollei rahdinkuljettaja muuta näytä.

Viivästys.

20 §.

Kuljetettaessa matkustajia, kirjattua matkatavaraa tai tavaraa ilmateitse on rahdinkuljettaja vastuussa viivästymisen aiheuttamasta vahingosta, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Vastuusta vapautuminen.

21 §.

Rahdinkuljettaja on vastuusta vapaa, jos hän näyttää, että hän sekä hänen palveluksessaan olevat ja hänen apulaisensa ovat ryhtyneet kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin vahingon välttämiseksi tai että heidän on ollut mahdotonta ryhtyä niihin.

22 §.

Jos rahdinkuljettaja näyttää, että vahinkoa kärsinyt on omalla tuottamuksellaan myötävaikuttanut vahingon syntymiseen, voidaan korvausta alentaa tai se kokonaan evätä.

Vahingonkorvauksen määrä.

23 §.

Rahdinkuljettajan vastuu on matkustajien kuljetuksessa rajoitettu kahteensataanviiteenkymmeneentuhanteen frangiin henkilöltä. Jos korvaus on määrätty suoritettavaksi elinkoron muodossa, ei sen pääoma-arvo saa ylittää mainittua rahamäärää. Rahdinkuljettajan ja matkustajan välisellä erityissopimuksella vastuun rajaa voidaan kuitenkin korottaa.

Kirjatusta matkatavarasta ja tavarasta on rahdinkuljettajan vastuu rajoitettu kahteensataanviiteenkymmeneen frangiin kilolta. Jos matkustaja tai lähettäjä jättäessään tavaran rahdinkuljettajalle on nimenomaan ilmoittanut sen etuuden määrän, joka liittyy kuljetukseen, ja suorittanut mahdollisesti vaaditun lisämaksun, on ilmoitettu määrä rahdinkuljettajan vastuun

rajana, jollei hän näytä, että matkustajan tai lähettäjän etuus on pienempi. Milloin osa kirjatusta matkatavarasta tai tavarasta tahi jotain sen sisällöstä katoaa, vähenee, vahingoittuu tai viivästyy, on rahdinkuljettajan vastuun rajaa määrättäessä otettava huomioon vain kysymyksessä olevan kollin tai kollien kokonaispaino. Jos sanottu katoaminen, väheneminen, vahingoittuminen tai viivästyminen vaikuttaa samaan matkatavaratodistukseen tai lentorahtikirjaan merkittyjen muiden kollien arvoon, on myös viimeksi mainittujen kollien kokonaispaino otettava huomioon vastuun rajaa määrättäessä.

Esineestä, jonka matkustaja pitää huostassaan, on vastuu rajoitettu viiteentuhanteen frangiin matkustajaa kohden.

Sen estämättä, mitä tässä pykälässä on säädetty vastuun rajoista, voidaan rahdinkuljettaja velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikuluja ei saa kuitenkaan määrätä suoritettaviksi, jos maksettaviksi määrätyt korvaukset, lukuunottamatta oikeudenkäyntikuluja, eivät ylitä määrää, jonka rahdinkuljettaja on kirjallisesti tarjonnut vahinkoa kärsineelle kuuden kuukauden kuluessa vahingon aiheuttaneesta tapahtumasta tai, milloin oikeudenkäynti pannaan vireille myöhemmin, viimeistään ennen sen vireillepanoa.

24 §.

Ne rahamäärät, jotka tässä laissa ilmoitetaan frangeina, tarkoittavat kuudenkymmenenviiden ja puolen (65,5) milligramman painoista kultafrangia, jonka kultapitoisuus on 0,900. Milloin kysymys korvauksesta on saatettu tuomioistuimen ratkaistavaksi, mahdollinen korvaus määrätään tuomion antamispäivänä voimassa olevan Suomen markan virallisen kulta-arvon mukaan.

25 §.

Ehto, joka vapauttaa rahdinkuljettajan vastuusta tai määrää vastuun rajan alemmaksi kuin 23 §:ssä on säädetty, on mitätön.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske tavaran kuljetuksesta sovittuja ehtoja, jotka koskevat sen katoamista, vähenemistä tai vahingoittumista, jos katoaminen, väheneminen tai vahingoittuminen johtuu tavaran laadusta tai sen virheestä.

26 §.

Edellä 23 §:ssä tarkoitettuja vastuun rajoja ei sovelleta, jos rahdinkuljettaja itse taikka hänen palveluksessaan oleva palvelustehtävissään tai hänen apulaisensa on aiheuttanut vahingon tahallisesti taikka törkeästä tuottamuksesta, tietoisena että siitä todennäköisesti seuraa vahinko.

27 §.

Jos rahdinkuljettajan palveluksessa olevaa tai hänen apulaistaan vastaan on nostettu kanne sillä perusteella, että vastaaja on aiheuttanut vahingon virheellään tai laiminlyönnillään palvelustehtävissään, eikä virhe tai laiminlyönti ole ollut sellainen kuin 26 §:ssä tarkoitetaan, ei sen vahingonkorvauksen määrä, jonka maksamiseen hänet yksinään tai yhdessä rahdinkuljettajan kanssa voidaan velvoittaa, saa ylittää 23 §:ssä säädettyä vastuun rajaa.

Rahdinkuljettajan palveluksessa olevan ja hänen apulaisensa vastuuta ja velvollisuutta vahingonkorvauksen suorittamiseen määrättäessä on lisäksi otettava huomioon, mitä vahingonkorvauslaissa (412/74) on säädetty.

Vahingonkorvauksen sovittelusta eräissä tapauksissa säädetään ilmailulain 53 §:ssä.

Muistutukset.

28 §.

Jos kirjattu matkatavara tai tavara vastaanotetaan muistutuksetta, on se katsottava luovutetuksi vahingoittumattomana ja kuljetusasiakirjan mukaisesti, jollei muuta näytetä.

Vahinkoa tai tavaran vähenemistä koskeva muistutus on tehtävä rahdinkuljettajalle heti, kun vahinko tai tavaran väheneminen on huomattu ja viimeistään, kun on kysymys kirjatusta matkatavarasta, seitsemän päivän, ja milloin on kysymys tavarasta, neljäntoista päivän kuluessa vastaanottamisesta. Muistutus viivästymisestä on tehtävä kahdenkymmenenyhden päivän kuluessa siitä päivästä, kun kirjattu matkatavara tai tavara on ollut vastaanottajan käytettävissä.

Muistutus on tehtävä merkinnällä kuljetusasiakirjaan tai muutoin kirjallisella ilmoituksella, joka on lähetettävä 2 momentissa säädetyssä ajassa.

29 §.

Milloin muistutusta ei ole tehty 28 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa, on puhevalta rahdinkuljettajaa vastaan menetetty, jollei tämä ole menetellyt petollisesti.

Kanteen nostaminen.

30 §.

Rahdinkuljettajan vastuuta koskeva kanne on ajettava sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa rahdinkuljettajalla on kotipaikkansa tai päätoimistonsa tai jossa rahdinkuljettajalla on toimisto, jonka välityksellä kuljetussopimus on tehty, taikka määräpaikan tuomioistuimessa.

Kanne voidaan ajaa vain Suomen tuomioistuimessa tai sellaisen valtion tuomioistuimessa, joka on liittynyt Varsovan sopimukseen, jollei sopimuksen mukainen lähtö- tai määräpaikka sijaitse muussa valtiossa.

Tuomioistuimesta sellaisessa tapauksessa, jolloin kuljetuksen on suorittanut sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan asemesta toinen rahdinkuljettaja, säädetään 37 §:ssä.

31 §.

Jollei vastuuta koskevaa kannetta ole pantu vireille kahden vuoden kuluessa ilma-aluksen saapumisesta määräpaikkaan tai saman ajan kuluessa siitä päivästä, jolloin aluksen olisi pitänyt tulla perille tai jolloin kuljetus keskeytettiin, on puhevalta menetetty.

Usean rahdinkuljettajan vastuu.

32 §.

Jos kuljetus, jota sopimuksen mukaan on pidettävä yhtenä kuljetuksena, on usean rahdinkuljettajan perättäin suoritettava, on jokainen heistä, vastaanotettuaan matkustajan, kirjatun matkatavaran tai tavaran, vastuussa hänelle kuuluvasta kuljetuksen osasta.

Kirjatun matkatavaran tai tavaran kuljetuksesta on myös ensimmäinen rahdinkuljettaja vastuussa lähettäjälle ja viimeinen rahdinkuljettaja sille, jolla on oikeus saada tavara, vaikka katoaminen, vahingoittuminen tai viivästyminen on sattunut tavaran ollessa toisen rahdinkuljettajan huostassa. Rahdinkuljettajat vastaavat tällöin vahingosta yhteisvastuullisesti.

33 §.

Jos kuljetuksen suorittaa kokonaan tai osaksi toinen rahdinkuljettaja kuin se, joka on tehnyt kuljetussopimuksen, eikä näytetä, että kuljetus on suoritettu ilman kuljetussopimuksen tehneen rahdinkuljettajan suostumusta, on tätä lakia sovellettaessa molempia pidettävä rahdinkuljettajina, edellistä kuitenkin vain hänen suorittamansa kuljetuksen osalta.

34 §.

Milloin rahdinkuljettaja on 33 §:n mukaan vastuussa kuljetuksesta, vastaa hän myös toisen rahdinkuljettajan sekä tämän palveluksessa olevien ja apulaisten toimivaltansa rajoissa toimineiden teoista ja laiminlyönneistä. Sen rahdinkuljettajan vastuu, joka sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan asemesta suorittaa kuljetuksen, ei kuitenkaan saa ylittää 23 §:ssä säädettyjä määriä.

Jos kuljetussopimuksen tehnyt rahdinkuljettaja on mennyt sitoumuksiin, jotka ylittävät sen, mitä tässä laissa on säädetty, tai milloin matkustaja tai tavaran lähettäjä on ilmoittanut sellaisen etuuden kuin 23 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, ei tällainen sitoumus tai etuuden ilmoittaminen sido sitä rahdinkuljettajaa, joka on sopimuksen tehneen rahdinkuljettajan asemesta suorittanut kuljetuksen, jollei hän ole antanut siihen hyväksymistään.

35 §.

Muistutus, joka tämän lain säännösten nojalla tehdään jommallekummalle 33 §:ssä mainituista rahdinkuljettajista, sitoo myös toista rahdinkuljettajaa.

Edellä 13 §:ssä tarkoitettu määräys on ollakseen pätevä annettava kuljetussopimuksen tehneelle rahdinkuljettajalle.

36 §.

Edellä 33 §:ssä tarkoitetut rahdinkuljettajat sekä heidän palveluksessaan olevat ja heidän apulaisensa vastaavat yhteensä enintään siitä määrästä, joka jompikumpi rahdinkuljettajista voidaan velvoittaa suorittamaan. Kukaan vahingonkorvaukseen velvollisista ei kuitenkaan ole vastuussa enemmästä kuin siitä, mihin hänet voidaan tämän lain mukaan velvoittaa.

37 §.

Rahdinkuljettajan vastuuta koskeva kanne 33 §:ssä tarkoitettuja rahdinkuljettajia vastaan yhdessä tai toista vastaan erikseen on ajettava joko siinä tuomioistuimessa, joka 30 §:n mukaan on laillinen käsittelemään kannetta kuljetussopimuksen tehnyttä rahdinkuljettajaa vastaan, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa viimeksi mainitun rahdinkuljettajan asemesta kuljetuksen suorittaneella rahdinkuljettajalla on kotipaikka tai päätoimisto.

5 luku.

Yhdistetty kuljetus.

38 §.

Jos kuljetus suoritetaan osittain ilma-aluksella ja osittain muulla kuljetusvälineellä, sovelletaan tätä lakia ainoastaan ilmakuljetukseen.

Ehto, joka koskee kuljetusta muulla kuljetusvälineellä, voidaan merkitä ilmakuljetusasiakirjaan.

6 luku.

Erinäiset säännökset.

39 §.

Jos kuljetussopimuksessa tai muutoin ennen vahingon sattumista sovitaan tämän lain säännöksistä poiketen siitä, mitä lakia on sovellettava tai missä tuomioistuimessa asia on käsiteltävä, on sellainen ehto mitätön.

Milloin tavaran kuljetusta koskeva välimiesmenettelysopimus on tehty ennen vahingon sattumista, on se kuitenkin 1 momentin säännöksen estämättä pätevä, jos välimiesmenettely tapahtuu 30 §:ssä tarkoitetun tuomioistuimen tuomiopiirissä ja riitakysymyksessä on, milloin Varsovan sopimus ja Guadalajaran sopimus soveltuu siihen, noudatettava sanottujen sopimusten määräyksiä.

40 §.

Jos kuljetusasiakirja on annettu Suomen ulkopuolella tai tarkoittaa kansainvälistä ilmakuljetusta, on 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 8 §:n 3 kohdassa säädetty ilmoittamisvelvollisuus katsottava täytetyksi, kun asiakirja sisältää tiedon siitä, että kuljetus saattaa olla Varsovan sopimuksen alainen ja että tämä yleensä rajoittaa rahdinkuljettajan vastuun niissä tapauksissa, jotka asianomaisessa lainkohdassa mainitaan.

Jos kansainvälisessä ilmakuljetuksessa sovittu lähtöpaikka tai määräpaikka sijaitsee sellaisessa valtiossa, joka ei ole Varsovan sopimuksen sopimuspuoli, voi rahdinkuljettaja, vaikka kuljetusasiakirja ei sisällä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta, vedota sellaiseen vastuun rajoitukseen kuin 23 §:ssä säädetään.

41 §.

Jos valtio tullessaan eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Varsovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 tehdyn yleissopimuksen sopimuspuoleksi, on antanut sanotun sopimuksen lisäpöytäkirjassa tarkoitetun selityksen, ei tämän lain säännöksiä sovelleta kansainväliseen ilmakuljetukseen, jota välittömästi suorittaa sellainen valtio tai sellaisen alueen hallinto, jonka ulkomaisista suhteista sanottu valtio vastaa.

Jos valtio, joka on tullut sopimuspuoleksi Haagissa 28 päivänä syyskuuta 1955 tehtyyn pöytäkirjaan, joka koskee Varsovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 allekirjoitetun eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä koskevan yleissopimuksen muuttamista, on selittänyt, että sopimus ei koske ilmakuljetusta, jota sen sotilasviranomaisia varten suoritetaan ilma-aluksilla, jotka on rekisteröity sanotussa valtiossa ja joiden koko kuljetuskyky on näiden viranomaisten varaama tai heidän lukuunsa varattu, eivät tämän lain määräykset koske sellaista kuljetusta.

42 §.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella määrättynä päivänä.

Tällä lailla kumotaan 3 päivänä heinäkuuta 1937 kuljetuksesta ilma-aluksessa annettu laki (289/37) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Mainittua kuljetuksesta ilma-aluksessa annettua lakia ja lisäksi tämän lain 27 ja 33—37 §:ää sekä sen rahdinkuljettajan osalta, joka suorittaa kuljetuksen toisen asemesta, 25 §:n 2 momenttia, on kuitenkin sovellettava ilmakuljetukseen, joka tapahtuu Suomen ja sellaisen vieraan valtion välillä, joka on eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Varsovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 tehdyn yleissopimuksen, mutta ei Haagissa 28 päivänä syyskuuta 1955 muutetun yleissopimuksen sopimuspuoli, niin kauan kuin sanottu vuonna 1929 tehty yleissopimus on voimassa Suomen ja sellaisen vieraan valtion välillä. Edellä mainittuun ilma-aluksessa annetun lain alaiseen kuljetukseen ei kuitenkaan sovelleta tämän lain 25 §:n 2 momenttia eikä tämän lain alaiseen kuljetukseen sen 37 §:ää, jos tämä johtaisi ristiriitaan sen velvoitteen kanssa, joka johtuu joko eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Var-

sovassa 12 päivänä lokakuuta 1929 tehdystä yleissopimuksesta tai Varsovan sopimuksesta. Tällöin tarkoittaa edellä mainituissa pykälissä oleva viittaus toiseen tämän lain säännökseen vastaavasti kuljetuksesta ilma-aluksessa annetun lain säännöstä.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys vuoden 1976 *toiseksi* lisämenoarvioksi.

Tässä lisämenoarvioesityksessä ehdotetaan menoihin lisäystä yhteensä 289 milj. mk. Lisäyksestä noin 135 milj. mk aiheutuu maataloustuotteiden markkinoinnista ja ylituotannon supistamisesta johtuvista menoista sekä 146,5 milj. mk työllisyyden hoitoon esitetyistä määrärahoista.

Lapuan patruunatehtaalla sattuneen räjähdysonnettomuuden johdosta maksettaviin korvauksiin ja avustuksiin sekä patruunatehtaan jälleenrakennustöihin ja kalustohankintoihin ehdotetaan noin 12 milj. mk.

Maataloustuotteiden markkinoinnin edistämiseen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttamiseen tarkoitettuun määrärahaan ehdotetaan lisäystä noin 116 milj. mk. Tällöin on edellytetty, että näiden menojen lisätarvetta voidaan pienentää mm. tähän lisämenoarvioesitykseen sisältyvillä ehdotuksilla, joilla pyritään maatalouden ylituotannon supistamiseen. Peltojen metsittämispalkkioita varten ehdotetaan myönnettäväksi 5 milj. mk. Ns. tuottajavoijärjestelmää ehdotetaan jälleen sovellettavaksi 1. 7. 1976 lukien.

Maataloustuotteiden ylituotannosta valtiolle aiheutuvien menojen rahoittamiseksi ja ylituotannon supistamiseksi on lisäksi ehdotettu otettavaksi käyttöön 1. 7. 1976 lukien rehuseoksista ja lannoitteista perittävät valmisteverot. Rehuseoksista perittävästä valmisteverosta on kuluvana vuonna arvioitu kertyvän 15 milj. mk ja lannoitteista perittävästä valmisteverosta 30 milj. mk. Kananmunien markkinoimismaksuja on arvioitu kertyvän kuluvana vuonna 7 milj. mk. Maitotaloustuotteiden hinnoittelussa ehdotetaan muutettavaksi maitorasvan ja maidon rasvattoman osan arvosuhdetta, mihin liittyvänä toimenpiteenä ehdotetaan 1. 7. 1976 lukien otettavaksi käyttöön kermasta ja vähärasvaisesta maidosta perittävä tasausmaksu, jota on arvioitu kertyvän kuluvana vuonna yhteensä 25 milj. mk. Tämän lisäksi tarkoituksena on antaa lakiesitykset kananmunien haudottamisesta, kananpoikasten kasvattamisesta ja haudontojen rajoittamisesta sekä kasviöljyn sekoittamisesta voihin. Samoin ryhdytään toimenpiteisiin rehuksi käytettävän kuoritun maidon sekoittamiseksi rehuseoksiin sekä vehnän ja rukiin jauhatusprosentin nostamiseksi. Tarkoituksena on myös ottaa käyttöön kesannoimispalkkiojärjestelmä, joka vaikuttaisi jo vuoden 1976 syyskylvöihin.

Tässä lisämenoarvioesityksessä ehdotetaan työllisyyden hoitamiseksi lisämäärärahoja kaikkiaan 146,5 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan posti- ja lennätinlaitokselle 14 milj. markan tilausvaltuuksia työllisyyttä ylläpitäviin laitehankintoihin.

Valtion työmäärärahoin palkattu työvoima on vuoden 1976 syksyllä tarkoitus pitää lähes kuluvan vuoden kevään tasolla. Tämän johdosta ehdotetaan erittelemättömiin sijoitusmenoihin 110 milj. mk.

Työllisyyden hoidon painopistettä pyritään siirtämään valtion omista töistä tuotannollisiin investointeihin. Tämän johdosta ehdotetaan valtionapuihin työttömyyden lieventämiseen 20 milj. mk ja tukitilauksina suoritettavia hankintoja varten 10 milj. mk.

Peruskoulujen rakennusavustuksiin ja -lainoihin ehdotetaan yhteensä 6,5 milj. mk.

Kotimaisen autontuotannon ja autojen viennin tuntuvaksi lisäämiseksi on Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n omistuspohjassa tarpeen suorittaa osittainen uudelleenjärjestely, jonka yhteydessä Suomen valtio ostaa kotimaisilta yhtiöiltä niiden omistamat Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n osakkeet ja myy niistä suunnilleen puolet ulkomaiselle yhtiölle. Tämän johdosta esitetään osakkeiden ostoon 11,2 milj. mk. Osakkeiden myynnistä arvioidaan kertyvän tuloja 5,6 milj. mk.

Edellä esitettyjen työllisyydenhoitotoimenpiteiden, maatalouden ylituotannosta ja sen supistamisesta aiheutuvien sekä ehdotettujen muiden menojen rahoittamiseksi on lisämenoarvioesitykseen sisällytetty seuraavat tuloperustemuutokset:

	Tuottoarvio milj. mk
Makeisvalmisteveron korotus	20
Virvoitusjuomaveron korotus	20
Tuotetusta ja maahan tuodusta sähköenergiasta perittävä vero	75
Rehuseosten valmistevero	15
Lannoitteiden valmistevero	30
Voin hinnanalennusmaksut	9
Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut	7
Eräistä maataloustuotteista kannettavat tasausmaksut	25
Teleliikenteen tariffien korotus	55
Valtionrautateiden tariffien korotus	17

Valtionrautateiden lisätuloista aiheutuu 12 milj. mk henkilöliikenteen tariffien korottamisesta keskimäärin 17 prosentilla ja 5 milj. mk kappaletavaraliikenteen tariffien korottamisesta keskimäärin 22 prosentilla 1. 10. 1976 lukien. Tarkoituksena on lisäksi korottaa muun tavaraliikenteen tariffeja 1. 1. 1977 lukien keskimäärin 15 prosentilla.

Mainittuja tulojen lisäyksiä ja tuloperustemuutoksia perustellaan tarkemmin asianomaisissa yksityiskohtaisten perustelujen kohdissa.

Ennen ehdotetut sekä nyt ehdotetut menojen lisäykset jakaantuvat eri pääluokkiin seuraavasti:

Pääluokka	Eduskunnan käsiteltävänä olevat lisäykset mk	Nyt ehdotetut lisäykset mk	Lisäys yhteensä mk
23. Valtioneuvosto	613 000	—	613 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	11 251 200	—	11 251 200
25. Oikeusministeriön hallinnonala	7 330 000	660 000	7 990 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	7 856 000	461 200	8 317 200
27. Puolustusministeriön hallinnonala	67 736 000	11 850 000	79 586 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	45 260 200	—	45 260 200
29. Opetusministeriön hallinnonala	225 977 300	6 500 000	232 477 300
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	305 579 400	134 700 000	440 279 400
31. Liikenneministeriön hallinnonala	157 548 600	—17 000 000	140 548 600
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	46 717 600	11 164 000	57 881 600
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	180 214 200	460 400	180 674 600
34. Työvoimaministeriön hallinnonala	179 695 000	140 000 000	319 695 000
Lisäys menoihin yhteensä mk	1 235 778 500	288 795 600	1 524 574 100

Ennen ehdotetut sekä nyt ehdotetut tulojen lisäykset jakaantuvat eri osastoihin seuraavasti:

Osasto	Eduskunnan käsiteltävänä olevat lisäykset mk	Nyt ehdotetut lisäykset mk	Lisäys yhteensä mk
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1 100 000 000	221 000 000	1 321 000 000
12. Sekalaiset tulot	81 002 600	5 802 000	86 804 600
14. Valtion liikeyritykset	9 649 500	54 400 000	64 049 500
15. Lainat	300 000 000	—	300 000 000
Lisäys tuloihin yhteensä mk	1 490 652 100	281 202 000	1 771 854 100

Kuluvan vuoden budjetoitujen tulojen ja menojen määrät tulisivat näin ollen olemaan seuraavat:

	Tulot mk	Menot mk
Varsinainen tulo- ja menoarvio	29 255 978 100	29 249 581 200
Lisämenoarviot	1 771 854 100	1 524 574 100
Yhteensä mk	31 027 832 200	30 774 155 300

Seuraavassa perustellaan yksityiskohtaisemmin niitä lisäyksiä ja muutoksia, joita tällä kerralla ehdotetaan tulo- ja menoarvioon tehtäväksi.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

06. Tuonnin ja viennin perusteella kannettavat verot ja maksut

02. *Tuontimaksut*

Margariinin raaka-aineena käytettävien rasvojen ja öljyjen tuontimaksuja korotettiin 8. 3. 1976 lukien voin ja margariinin hintasuhteen säilyttämiseksi. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 15 000 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	15 000 000
1976	tuloarvio	140 000 000
1975	tilinpäätös	193 717 719
1974	„	148 158 013

08. Valmisteverot

02. *Makeisvalmistevero*

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi makeisvalmisteverolain (801/69) muuttamisesta 1. 7. 1976 lukien. Lain muutoksella on tarkoitus poistaa markkamääräisen makeisvalmisteveron jälkeenjääneisyys. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 20 000 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	tuloarvio	75 000 000
1975	tilinpäätös	49 909 803
1974	„	48 580 820

05. *Virvoitusjuomavero*

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi virvoitusjuomaverolain (800/69) muuttamisesta 1. 7. 1976 lukien. Lain muutoksella on tarkoitus poistaa markkamääräisen virvoitusjuomaveron jälkeenjääneisyys. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 20 000 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	tuloarvio	60 000 000
1975	tilinpäätös	58 291 616
1974	„	45 362 372

08. *Eräiden margariinien valmistevero*

Voin ja margariinin hintasuhteen säilyttämiseksi eräiden margariinien valmisteveroa korotettiin 15. 5. 1976 lukien. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 5 000 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	5 000 000
1976	tuloarvio	30 000 000
1975	tilinpäätös	25 928 930
1974	„	23 919 355

10. *Sähkövero*

Eri energiamuotojen nykyistä tasapuolisemman verotuskohtelun toteuttamiseksi eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi, jonka mukaan tuotetusta ja maahan tuodusta sähköenergiasta kannetaan 1. 9. 1976 lukien veroa 1 penni kilowattitunnilta. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	75 000 000

11. *Rehuseosten valmistevero*

Viitaten eduskunnalle annettavaan esitykseen laiksi rehuseosten valmisteverosta momen-

tille arvioidaan kertyvän 1. 7. 1976 lukien kannettavana valmisteverona 15 000 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 15 000 000

12. *Lannoitteiden valmistevero*

Viitaten eduskunnalle annettavaan esitykseen laiksi lannoitteiden valmisteverosta momentille arvioidaan kertyvän 1. 7. 1976 lukien kannettavana valmisteverona 30 000 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 30 000 000

19. Muut veronluonteiset tulot

03. *Voin hinnanalennusmaksut*

Voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain (428/69) väliaikaisesta muuttamisesta annettavan lakiesityksen mukaisesti 1. 7. 1976 lukien perittävinä voin hinnanalennusmaksuina arvioidaan momentille kertyvän 9 000 000 mk. Vastaava meno on merkitty momentille 30.32.47 käytettäväksi maidon tuottajille myytävän voin hinnan alentamiseen.

1976 II lisämenoarvioesitys 9 000 000
1975 tilinpäätös 6 929 120
1974 „ 12 784 812

04. *Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 mk kananmunien markkinoimismaksusta annetun lain (360/76) nojalla.

1976 II lisämenoarvioesitys 7 000 000
1975 tilinpäätös 171 576
1974 „ 184 912

06. *Eräistä maataloustuotteista kannettavat tasausmaksut*

Viitaten eduskunnalle annettavaan esitykseen laiksi kerman ja vähärasvaisen maidon tasausmaksusta momentille arvioidaan kertyvän 1. 7. 1976 lukien kannettavina tasausmaksuina 25 000 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 25 000 000

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

29. Opetusministeriön hallinnonala

99. *Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Valtio hankki vuoden 1975 lopussa omistukseensa Oy Veikkaus Ab -nimisen osakeyhtiön osakkeet. Osakkeiden kokonaiskauppahinta on 55 000 000 mk eli 110 000 mk osaketta kohden. Osakeyhtiöistä annetun lain (22/1895) mukaisesti tulee yhtiössä olla vähintään kolme osakkeenomistajaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että Oy Veikkaus Ab:n osakkeista saataisiin myydä yksi osake sen kummallekin tytäryhtiölle, Oy Kvartto Ab:lle ja Oy Valotorni Ab:lle 110 000 markan kauppahinnasta osaketta kohden. Edellä mainitun johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 220 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 220 000
1976 tuloarvio 10 000 000
1975 tilinpäätös 21 745 264
1974 „ 9 623 900

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

99. *Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Viitaten alamomentin 32.50.88.6 perusteluihin arvioidaan Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n osakkeiden myynnistä kertyvän momentille lisäystä 5 582 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 5 582 000
1976 tuloarvio 1 000 000
1975 tilinpäätös 18 536 468
1974 „ 15 674 087

Osasto 14

VALTION LIIKEYRITYKSET

01. Valtionrautatiet

01. *Henkilöliikenteen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 12 000 000 mk, mikä aiheutuu henkilöliikenteen tariffien korottamisesta. Tariffeja on tarkoitus korottaa 1. 10. 1976 lukien keskimäärin 17 prosentilla.

1976	II lisämenoarvioesitys	12 000 000
1976	tuloarvio	308 000 000
1975	tilinpäätös	225 414 333
1974	„	187 735 854

02. *Tavaraliikenteen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 5 000 000 mk, mikä aiheutuu kappaletavaraliikenteen tariffien korottamisesta. Näitä tariffeja on tarkoitus korottaa 1. 10. 1976 lukien keskimäärin 22 prosentilla.

1976	II lisämenoarvioesitys	5 000 000
1976	tuloarvio	942 100 000
1975	tilinpäätös	649 572 852
1974	„	609 072 983

Kuluvan vuoden ensimmäisessä lisämenoarvioesityksessä on valtionrautateiden käyttötalouden lisärahoitustarpeeksi merkitty 305 716 300 mk. Kun käyttötuloihin nyt merkitään lisäystä 17 000 000 mk, vähenee käyttötalouden lisärahoitustarve 17 000 000 mk ja on 288 716 300 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys, lisärahoitustarve	288 716 300
1976	I lisämenoarvioesitys, lisärahoitustarve	305 716 300
1976	tuloarvio, lisärahoitustarve .	307 416 300
1975	tilinpäätös, lisärahoitustarve	470 069 948
1974	tilinpäätös, lisärahoitustarve	245 236 905

04. Posti- ja lennätinlaitos

04. *Teletoimen liikennetulot*

Teleliikenteen erittäin nopean kasvun hillitsemiseksi ja liikenteen ruuhkautumisen estämiseksi tieliikenteen tariffeja on tarkoitus korottaa 1. 9. 1976 lukien keskimäärin 26 prosentilla. Tämän johdosta momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 55 000 000 mk.

1976	II lisämeonarvioesitys	55 000 000
1976	I lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976	tuloarvio	984 000 000
1975	tilinpäätös	767 560 403
1974	„	595 220 051

Kuluvan vuoden ensimmäisessä lisämenoarvioesityksessä on posti- ja lennätinlaitoksen käyttötalouden rahoituskatteeksi merkitty 424 524 700 mk. Kun käyttötuloihin nyt merkitään lisäystä 55 000 000 mk ja kun käyttömenoihin pääluokan 31 kohdalla ehdotetaan lisäystä 600 000 mk, lisääntyy käyttötalouden rahoituskate 54 400 000 mk ja on 478 924 700 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	478 924 700
1976	I lisämenoarvioesitys	424 524 700
1976	tuloarvio	414 875 200
1975	tilinpäätös	39 887 068
1974	„	54 011 312

MENOT

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vankeinhoitolaitos

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

2. *Uudet työt.* Pelson varavankilan auto- ja traktoritallirakennus tuhoutui tulipalossa kuluvan vuoden maaliskuun 3 päivänä korjauskelvottomaksi. Rakennuksen uudelleenrakentamiseksi alamomentille ehdotetaan lisäystä 660 000 mk. Rakennuksen pinta-ala on 670 m^2 ja tilavuus 2650 m^3. Kustannusarvio on 989 mk/m^2 ja 250 mk/m^3. Alamomentin loppusumma on 3 380 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys	660 000
1976 I lisämenoarvioesitys	1 480 000
1976 menoarvio	6 750 000
1975 tilinpäätös	7 150 000

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

05. Lääninhallitukset

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla esitetään laajaa tehtävien ja toimivallan uudelleenjärjestelyä ministeriön, sosiaalihallituksen, lääkintöhallituksen ja lääninhallitusten välillä. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (64/1976 vp.) ehdotetaan muutoksia 23:een sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiin. Lisäksi ehdotetaan tehtävien siirron johdosta annettavaksi erillinen laki sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan eräiden virkojen ja toimien täyttämisestä. Näiden lakien muuttamisen yhteydessä on tarkoitus vielä muuttaa 31 hallinnonalan asetusta, mikä asiallisesti merkitsee myös laajaa tehtävien siirtoa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Nämä lain- ja asetuksenmuutokset merkitsevät yhteensä noin sadan tehtävän siirtämistä toisaalta sosiaali- ja terveysministeriöstä keskusvirastoihin ja lääninhallituksiin, toisaalta erityisesti keskusvirastoilta lääninhallituksiin. Tärkeimpiä ja lääninhallituksia eniten työllistäviä tehtäväkokonaisuuksia ovat kunnille eri valtionaputoiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin tulevia valtionosuuksia koskevien asioiden siirtyminen lähes kaikkien merkittävimpien valtionosuuksien osalta sekä kuntia ja kuntainliittoja koskevien eri alojen toimintasuunnitelmien vahvistamisen siirtäminen keskusvirastoilta lääninhallituksille.

Lääninhallitukset tarvitsevat niille siirtyvien uusien tehtävien hoitamiseen sosiaali- ja terveysosastoille sekä lääninkonttoreihin yhteensä 62 uutta virkaa tai tointa. Lisäksi tehtävien uudelleenjärjestely edellyttää tehokasta koulutustoimintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä, lääkintöhallituksesta, sosiaalihallituksesta ja valtion koulukodeista ehdotetaan uudistuksen toteutumista seuraavan kolmen vuoden aikana vastaavasti lakkautettavaksi 62 virkaa ja tointa.

Edellä olevan johdosta on jäljempänä tässä luvussa sekä luvuissa 33.01, 02, 30, 42 ja 60 ehdotettu niiden asianomaisilla momenteilla tarpeelliset määrärahat ja tarvittavat henkilöstöjärjestelyt kyseessä olevan uudistuksen ensimmäisen vaiheen toteuttamiseksi 1. 11. 1976 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 161 200 mk seuraavasti:

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun perusteluihin viitaten ehdotetaan 1. 11. 1976 lukien perustettavaksi seuraavat ylimääräiset toimet:

	Palkkausluokka
13 osastosihteeriä (2 Uudenmaan, 2 Turun ja Porin, 1 Kymen, 1 Hämeen, 1 Keski-Suomen, 1 Mikkelin, 1 Kuopion, 1 Vaasan, 1 Pohjois-Karjalan, 1 Oulun ja 1 Lapin lääninhallitus)	V 18
10 toimistosihteeriä (2 Uudenmaan, 1 Turun ja Porin, 1 Kymen, 1 Hämeen, 1 Keski-Suomen, 1 Vaasan, 1 Pohjois-Karjalan, 1 Oulun ja 1 Lapin lääninhallitus)	V 13
4 kanslistia (1 Uudenmaan, 1 Turun ja Porin, 1 Hämeen ja 1 Keski-Suomen lääninhallitus)	V 11

Alamomentin loppusumma lisääntyy 147 900 mk ja on 50 483 900 mk.

4. *Sosiaaliturvamaksu.* Alamomentille merkitään lisäystä 13 300 mk. Alamomentin loppusumma on 5 070 300 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys	161 200
1976 menoarvio	64 055 900
1975 tilinpäätös	54 232 828
1974 „	42 223 143

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

2. *Sekalaiset menot.* Luvun perusteluihin viitaten alamomentille ehdotetaan lisäystä 100 000 mk, mistä 30 000 mk rakennusten käyttömenoihin, 30 000 mk matkoihin, 14 000 mk puhelinmenoihin ja 26 000 mk muihin sekalaisiin menoihin. Alamomentin loppusumma on 6 988 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys	100 000
1976 menoarvio	7 148 000
1975 tilinpäätös	7 848 705
1974 „	6 187 873

70. *Kaluston hankkiminen*

Luvun perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan lisäystä 200 000 mk uuden henkilökunnan kalusto- ja konttorikonehankintoja varten.

1976 II lisämenoarvioesitys	200 000
1976 menoarvio	330 000
1975 tilinpäätös	608 066
1974 „	616 313

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

90. Puolustusvoimien teollisuus- ja liiketoiminta

70. *Teollisuuslaitosten konehankinnat* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 1 700 000 mk Lapuan patruunatehtaan toiminnan jatkamiseksi tarpeellisten uusien koneiden hankintaa varten. Lisäksi ehdotetaan, että vuoden 1976 aikana saataisiin tehdä enintään 3 170 000 markalla konetilauksia, joiden maksut ajoittuvat vuodelle 1977.

1976 II lisämenoarvioesitys	1 700 000
1976 I lisämenoarvioesitys	195 000
1976 menoarvio	2 530 000
1975 tilinpäätös	1 900 000
1974 „	2 830 000

74. *Teollisuuslaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 7 850 000 mk, mistä 1 750 000 mk Lapuan patruunatehtaan räjähdysonnettomuudessa vaurioituneiden rakennusten korjaamista ja 6 100 000 mk uusien tehdasrakennusten rakentamista varten.

1976 II lisämenoarvioesitys 7 850 000
1976 I lisämenoarvioesitys 330 000
1976 menoarvio 435 000
1975 tilinpäätös 1 000 000
1974 „ 3 610 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

08. *Komiteat ja asiantuntijat* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 500 000 mk Lapuan patruunatehtaan räjähdysonnettomuuden syitä selvittävän tutkijalautakunnan tutkimuskustannuksia varten.

1976 II lisämenoarvioesitys 500 000
1976 menoarvio 225 000
1975 tilinpäätös 214 630
1974 „ 192 158

61. *Korvausten ja avustusten maksaminen Lapuan patruunatehtaan räjähdysonnettomuuden johdosta* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 1 200 000 mk lähinnä aineellisten vahinkojen korvaamista sekä vaurioituneiden rakennusten ja omaisuusesineiden mahdollista lunastamista varten Lapuan patruunatehtaan räjähdysonnettomuuden johdosta. Momentilta 23.90.96 on jo myönnetty 600 000 mk ensi vaiheen katastrofiavustusten, surmansa saaneiden hautauskustannusten ja vahinkojen ennakkokorvauksien suorittamista varten. Kun edellä mainittu 600 000 markan määräraha siirretään tämän momentin veloitukseksi, momentille ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 1 800 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 1 800 000

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

46. Kansakoulujen ja peruskoulujen valtionapu

34. *Maalais- ja kauppalakansakoulujen sekä peruskoulujen rakennusavustukset* (arviomääräraha)

Peruskoulutilojen rakentamistarpeen ja vaikeutuneen työllisyystilanteen johdosta momentille ehdotetaan rakennusavustuksina lisäystä 5 500 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 5 500 000
1976 I lisämenoarvioesitys 15 000 000
1976 menoarvio 70 000 000
1975 tilinpäätös 56 810 455
1974 „ 46 719 534

81. *Rakennuslainat maalais- ja kauppalakansakouluille sekä peruskouluille* (arviomääräraha)

Momentin 29.46.34 perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan lisäystä 1 000 000 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys 1 000 000
1976 I lisämenoarvioesitys 2 000 000
1976 menoarvio 35 000 000
1975 tilinpäätös 24 769 580
1974 „ 21 429 420

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

02. Maataloushallinto

40. *Liikevaihtoveron palauttaminen voin hinnanalennusmaksuista sekä kananmunien markkinoimismaksuista* (arviomääräraha)

Momenttien 11.19.03 ja 04 perusteluissa mainittujen lakien täytäntöönpanosta aiheutuu näissä laeissa tarkoitettujen maksujen suorittajille ylimääräinen liikevaihtoverorasitus, koska myynnin verotusarvosta ei saada vähentää val-

tiolle suoritettavan maksun määrää. Koska tarkoituksena ei ole, että liikevaihtoverovelvollisille maksajille koituisi mainittujen lakien soveltamisesta lisärasitus, ehdotetaan liikevaihtoveron palauttamista varten valtioneuvoston tarkemmin määräämiä perusteita noudattaen momentille myönnettäväksi suoritettujen maksujen määrästä liikevaihtoveron mukaan laskettua veromäärää vastaava määräraha 1 000 000 mk. Vastaavasti tuloa kertyy momentille 11.04.01.

1976 II lisämenoarvioesitys	1 000 000
1975 tilinpäätös	676 661
1974 „	1 432 750

31. Maatalouden hintatuki

41. *Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen* (arviomääräraha)

2. *Muu maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen.* Alamomentille ehdotetaan ennakoitua vaikeamman maataloustuotteiden markkinointitilanteen johdosta lisäystä kuluvan vuoden ensimmäisessä lisämenoarvioesityksessä ehdotetun lisäksi 116 200 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein käyttösuunnitelmassa mainittuihin tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maitotaloustuotteiden vientituki	590 000 000
Kananmunien vientituki	152 000 000
Lihan ja lihavalmisteiden vientituki ...	80 000 000
Viljan ja viljatuotteiden vientituki	85 000 000
Nautaeläinten vientituki	800 000
Muu vientituki	6 500 000
Meijeri- ja kotivoin hinnanalennuskorvaus	240 000 000
Voin alennusmyynti teollisuudelle	30 000 000
Rukiin hinnanalennuskorvaus	24 000 000
Kotimaisen kasviöljyn hinnanalennuskorvaus	8 000 000
Mallasohran hinnanalennuskorvaus	5 000 000
Perunajauhon hinnanalennuskorvaus ...	8 000 000
Väkilannoitteiden hinnanalennuskorvaus .	50 000 000
Rehuksi käytettävän kuoritun maidon hinnanalennuskorvaus	50 000 000
Erukahappoisen kasviöljyn markkinointi	3 500 000
Viljan kausihinnoittelun tasaaminen ...	8 000 000
Voin varastointi	10 000 000
Mallasohran varastointi	2 500 000
Yhteensä	1 353 300 000

Kananmunien vientituen tarve on tuotantoa rajoittavista toimenpiteistä huolimatta lisääntynyt tuotannon kasvun ja maailmanmarkkinoiden heikon hintakehityksen johdosta.

Lihan ja lihavalmisteiden sekä viljan ja viljatuotteiden vientitukeen ehdotetaan lisäystä näiden tuotteiden markkinoinnin edistämiseksi. Viljan ja viljatuotteiden osalta perusteluja ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että viljan ja viljatuotteiden vientitukeen tarkoitettuja varoja voidaan käyttää myös turkiseläinten rehuksi myytävän, valtion viljavarastolla olevan leipäviljan laatuvaatimukset täyttävän vehnän hinnan alentamiseen edellyttäen, että vehnän käyttö tähän tarkoitukseen on valtiontalouden kannalta vehnän vientiä edullisempaa.

Meijeri- ja kotivoin hinnanalennuskorvausta ehdotetaan alennettavaksi ja vastaavasti ehdotetaan maksettavaksi nestemäisenä palautettavan rehuksi käytettävän kuoritun maidon ja rehumaitojauheen osalta hinnanalennuskorvausta. Tämä järjestely liittyy maitotaloustuotteiden hinnoitteluperusteiden muuttamiseen siten, että hinnoittelussa annetaan nykyistä enemmän arvoa maidon rasvattomalle osalle ja nykyistä vähemmän arvoa maitorasvalle. Kun voin ja kerman vähittäishinnat pidetään ennallaan, voidaan voihin käytettävän maitorasvan hinnan alentuessa voin hinnanalennuskorvausta alentaa. Kerman hinta pidetään ennallaan kermaan käytettävän maitorasvan hinnan alentumisesta huolimatta perimällä kermasta tasausmaksua, joka on saman suuruinen kuin arvosuhteen muuttamisesta johtuva kerman hinnan alentuminen. Myös vähärasvaisesta maidosta peritään tasausmaksua vähärasvaisen maidon hinnan nostamiseksi samalle tasolle kuin kulutusmaidon hinta. Tarkoituksena on lisäksi ryhtyä toimenpiteisiin maidon hinnoitteluperusteen muuttamiseksi siten, että tuottajahinnan määräytymisessä otetaan rasvapitoisuuden ohella huomioon maidon valkuainen tai rasvaton kuiva-aine. Meijeri- ja kotivoin hinnanalennuskorvauksen osalta perusteluja ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että meijeri- ja kotivoin hinnanalennuskorvauksiin tarkoitettuja varoja voidaan käyttää myös muiden maitotaloustuotteiden menekin edistämiseen.

Käyttösuunnitelmaan ehdotetaan otettavaksi määräraha viljan kausihinnoittelusta aiheutuvan hinnantasauksen suorittamiseen. Kun vuoden 1975 satoa olevan leipäviljan markkinointi saattaa jatkua vielä seuraavan satokauden aikana ja kun kausihinnoittelun johdosta ylivuotiseksi varastoitu vilja on syksyllä vastaanotettavaa uutta satoa kalliimpaa, ehdotetaan vuo-

den 1975 satoa olevasta viljasta maksettavaksi hinnantasausmaksua.

Runsaasti erukahappoa sisältävän kotimaisen kasviöljyn markkinoinnin edistämiseksi ehdotetaan 3,5 milj. mk käytettäväksi valtioneuvoston erikseen määräämällä tavalla.

1976	II lisämenoarvioesitys ..	116 200 000
1976	I lisämenoarvioesitys ...	200 000 000
1976	menoarvio	1 037 500 000
1975	tilinpäätös	1 242 563 741
1974	„	1 355 055 589

32. Muu maatalouden tukeminen ja rationalisointi

47. *Tuottaja-alennusvoin hinnanalennuskorvaukset* (arviomääräraha)

Voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain (428/69) väliaikaisesta muuttamisesta annettavassa lakiesityksessä tarkoitettuihin hinnanalennuskorvauksiin arvioidaan tarvittavan varoja 9 000 000 mk. Laki edellyttää, että voin hinnanalennuskorvauksen rahoittamiseksi kannetaan valtiolle voin hinnanalennusmaksua sama määrä kuin hinnanalennuskorvausta on maksettu. Momentille ehdotetaan myönnettäväksi tulomomenttia 11.19.03 vastaavasti 9 000 000 mk käytettäväksi tuottaja-alennusvoin hinnanalennuskorvausten maksamiseen.

1976	II lisämenoarvioesitys	9 000 000
1975	tilinpäätös	5 455 707
1974	„	12 287 585

33. Eräät ylituotannon supistamista tarkoittavat menot

41. *Peltojen metsittämispalkkiot* (arviomääräraha)

Viljelyssä olevan peltoalan pienentämiseksi peltojen metsittämistä tehostamalla ryhdytään maksamaan peltojen metsittämispalkkioita, joita varten ehdotetaan momentille myönnettäväksi 5 000 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein.

1976	II lisämenoarvioesitys	5 000 000

37. Kalastus ja metsästys

42. *Kalansaaliin talteenoton ja käytön edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 3 500 000 mk kalastajille rehusilakasta maksettavaa hintatukea varten.

1976	II lisämenoarvioesitys	3 500 000
1976	menoarvio	3 200 000
1975	tilinpäätös	6 670 000
1974	„	2 150 000

Pääluokka 31

LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

94. Posti- ja lennätinlaitos

05. *Eläkkeet* (arviomääräraha)

2. *Vuoden kuluessa myönnetyt ylimääräiset eläkkeet.* Alamomentille ehdotetaan lisäystä 600 000 mk, jotta automatisoiduissa ja automatisoitavissa puhelinkeskuksissa palvelleille ja työtä vaille jääneille 58 vuotta täyttäneille puhelinliikenne- tai siihen liittyvissä tehtävissä palvelleille puhelinvirkailijoille voitaisiin varata mahdollisuus siirtyä eläkkeelle. Lisäys aiheutuu automatisoinnin arvioitua nopeammasta edistymisestä. Alamomentin loppusumma on enintään 1 173 000 mk.

1976	II lisämenoarvioesitys	600 000
1976	menoarvio	99 550 000
1975	tilinpäätös	84 522 029
1974	„	63 220 151

71. *Televerkon kehittäminen* (siirtomääräraha)

1. *Televerkon parantaminen ja laajentaminen.* Kotimaisen elektroniikkateollisuuden työl-

lisyyden turvaamiseksi ehdotetaan, että posti- ja lennätinlaitos saisi tilata vuoden 1976 aikana televerkon kehittämiseen tarvittavia laitteita ja tarvikkeita 14 000 000 markalla. Kassamenoja näistä hankinnoista aiheutuu vuonna 1977 noin 11 milj. mk ja vuonna 1978 noin 3 milj. mk. Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu.

1976 menoarvio	351 500 000
1975 tilinpäätös	292 630 000
1974 „	243 500 000

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Teollisuuden edistäminen

88. Osakepääomien korotukset (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisättäväksi alamomentti 6.

6. *Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n osakkeiden osto.* Vuoden 1975 ensimmäisessä ja kolmannessa lisämenoarviossa on osoitettu yhteensä 66 910 000 markan määrärahat Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n osake-enemmistön hankkimiseksi valtiolle. Tällä hetkellä valtio omistaa noin 71 % sanotun yhtiön osakekannasta.

Vastauksessaan hallituksen esitykseen vuoden 1975 ensimmäiseksi lisämenoarvioksi eduskunta ilmoitti katsovansa, että sanotun yhtiön vastaisen kehittämisen kannalta ja yhtiön toiminnan saattamiseksi tarvittaessa esimerkiksi hallinnon ja rahoituksen osalta yhdenmukaiseksi muiden valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden kanssa olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä lisäämään valtion määrättävissä olevaa osuutta yhtiössä tuolloin esitettyä suuremmaksi. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin myös niiden osakkeiden hankkimiseksi valtion määräysvaltaan esityksen mukaisin ehdoin, jotka ennen 28. 11. 1974 yhtiön osakeluetteloon merkitty kotimainen yhtiö tarjoaa ennen vuoden 1975 loppua. Koska neuvottelut yhtiön toiminnan kannalta välttämättömästä yhteistyöstä ulkomaisten yritysten kanssa ovat olleet kesken, ei tähän tarkoitukseen ole vielä esitetty määrärahaa.

Kahden ulkomaisen autoteollisuutta harjoittavan yhtiön kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella näyttää mahdolliselta solmia pitkäaikainen yhteistoimintasopimus, jonka puitteissa Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n toimintaa voitaisiin tuntuvasti laajentaa ja sen tuotannon vientiä ulkomaille edistää. Sopimuksen syntymisen edellytyksenä on kuitenkin yhtiön osakeomistuksen osittainen uudelleenjärjestely, jossa Suomen valtion tulisi hankkia itselleen kotimaisilta yhtiöiltä näiden omistamat Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n osakkeet ja myydä niistä edelleen suunnilleen puolet sopimukseen liittyvälle uudelle ulkomaiselle yhtiölle. Kauppa- ja teollisuusministeriölle jättämissään tarjouksissa useimmat kotimaiset osakasyhtiöt ovat ilmaisseet halukkuutensa osakkeidensa myyntiin.

Edellä lausutun perusteella ehdotetaan alamomentille myönnettäväksi 11 164 000 mk Oy Suomen Autoteollisuus Ab:n vielä lunastamattomien osakkeiden ostamiseksi valtiolle samaan hintaan kuin alussa tarkoitetuilla määrärahoilla tapahtuneissa kaupoissa. Sen mukaisesti kuin sanotun yhtiön osakeomistuksen uudelleen järjestelystä on alustavasti sovittu, on momentille 12.32.99 merkitty 5 582 000 mk sanotun yhtiön osakkeiden myynnistä kertyvänä tulona.

Kun valtion osakerahastosta annetun lain (229/40) mukaan osakkeiden edelleen luovuttamiseen on saatava eduskunnan suostumus, ehdotetaan, että eduskunta antaisi valtioneuvostolle oikeuden puheena olevan sopimuksen edellyttämän osakemäärän myymiseen.

1976 II lisämenoarvioesitys	11 164 000
1976 I lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976 menoarvio	170 000 000
1975 tilinpäätös	332 746 781

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun 26.05 perusteluihin viitaten ehdotetaan 31. 12. 1976 lukien lakkautettavaksi seuraavat toimet:

Peruspalkkaiset:	Palkkausluokka
1 kirjaston- ja arkistonhoitaja	V 18
1 toimistosihteeri	V 14
1 konttoriapulainen yp	V 7
2 konttoriapulaista	V 6
Ylimääräinen:	
1 kanslisti	V 11

Alamomentin loppusumma jää ennalleen.

1976 menoarvio	9 527 400
1975 tilinpäätös	8 606 248
1974 „	6 575 339

28. *Koulutustoiminta*

Luvun 26.05 perusteluihin viitaten momentille ehdotetaan lisäystä 180 000 mk tehtävien siirron edellyttämän koulutustoiminnan järjestämiseksi keskitetysti.

1976 II lisämenoarvioesitys	180 000
1976 menoarvio	150 000
1975 tilinpäätös	90 123
1974 „	97 668

02. Sosiaali- ja terveystoimen piirihallinto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan lisäystä 280 400 mk seuraavasti:

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun 26.05 perusteluihin viitaten ehdotetaan lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille 1. 11. 1976 lukien perustettavaksi seuraavat ylimääräiset toimet:

	Palkkausluokka
11 ylitarkastajaa (yksi kuhunkin lääninhallitukseen Ahvenanmaan lääninhallitusta lukuunottamatta)	B 1
8 tarkastajaa (2 Uudenmaan, 2 Turun ja Porin, 1 Hämeen, 1 Mikkelin, 1 Vaasan ja 1 Oulun lääninhallitus)	V 24
7 suunnittelusihteeriä (1 Kymen, 1 Hämeen, 1 Keski-Suomen, 1 Kuopion, 1 Vaasan, 1 Pohjois-Karjalan ja 1 Lapin lääninhallitus)	V 21
9 apulaistarkastajaa (1 Uudenmaan, 1 Turun ja Porin, 1 Kymen, 1 Hämeen, 1 Keski-Suomen, 1 Mikkelin, 1 Kuopion, 1 Vaasan ja 1 Oulun lääninhallitus)	V 19

Alamomentin loppusumma lisääntyy 257 200 mk ja on 5 507 900 mk.

4. *Sosiaaliturvamaksu.* Alamomentille merkitään lisäystä 23 200 mk. Alamomentin loppusumma on 498 500 mk.

1976 II lisämenoarvioesitys	280 400
1976 menoarvio	6 020 000
1975 tilinpäätös	5 844 894
1974 „	4 481 667

30. Sosiaalihallitus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun 26.05 perusteluihin viitaten ehdotetaan 31. 12. 1976 lukien lakkautettavaksi seuraavat ylimääräiset toimet:

	Palkkausluokka
1 apulaiskanslisti	V 9
1 konekirjoittaja	V 8
1 toimistoapulainen	V 7
3 toimistoapulaista	V 6

Alamomentin loppusumma jää ennalleen.

1976 menoarvio	8 648 800
1975 tilinpäätös	7 167 590
1974 „	5 850 278

42. Valtion koulukodit

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

1. *Peruspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun 26.05 perusteluihin viitaten ehdotetaan 31. 12.

1976 lukien lakkautettavaksi kahdeksan ylimääräistä sosiaalihuoltajan tointa (V 14). Alamomentin loppusumma jää ennalleen.

1976 menoarvio	9 743 900
1975 tilinpäätös	8 132 751
1974 „	6 285 139

60. Lääkintöhallitus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

1. *Perus- ja sopimuspalkat sekä vuosipalkkiot.* Luvun 26.05 perusteluihin viitaten ehdotetaan 31. 12. 1976 lukien lakkautettavaksi seuraavat ylimääräiset toimet:

	Palkkausluokka
1 apulaiskanslisti	V 9
2 konekirjoittajaa	V 8
2 toimistoapulaista	V 7
1 toimistoapulainen	V 6

Alamomentin loppusumma jää ennalleen.

1976 menoarvio	9 673 100
1975 tilinpäätös	8 122 197
1974 „	6 213 617

Pääluokka 34

TYÖVOIMAMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Työllisyyden hoito

61. *Valtionapu työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Vuoden 1976 ensimmäisessä lisämenoarvioesityksessä momentille on ehdotettu lisäystä 25 milj. mk. Momentin määrärahasta on tarkoitus käyttää 40 milj. mk valtioneuvoston päätöksen (201/26. 2. 1976) perusteella myönnettäviin työllisyyspoliittisiin suhdanneavustuksiin.

Muihin kuin edellä mainitun valtioneuvoston päätöksen mukaisiin valtionapuihin ehdotetaan momentille valtioneuvoston käytettäväksi lisäystä 20 000 000 mk. Määräraha on tarkoitus käyttää vuoden 1976 ensimmäisen lisämenoarvioesityksen momentin 34.50.77 perustelujen mukaisesti lähinnä tuotannollisten investointien rahoitukseen.

1976 II lisämenoarvioesitys	20 000 000
1976 I lisämenoarvioesitys	25 000 000
1976 menoarvio	56 200 000
1975 tilinpäätös	21 031 330
1974 „	4 379 438

70. *Hankinnat työllisyyden ylläpitämiseksi* (siirtomääräraha)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 10 000 000 mk valtioneuvoston käytettäväksi hankintojen suorittamiseen kotimaisilta yrityksiltä, joiden työvoima on välittömän irtisanomis- tai pakkolomauttamisuhan alaisena.

1976 II lisämenoarvioesitys	10 000 000
1976 I lisämenoarvioesitys	10 000 000

77. *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Vaikean työllisyystilanteen johdosta momentille ehdotetaan lisäystä valtioneuvoston käytettäväksi 110 000 000 mk. Valtion töissä oleva työvoima on tarkoitus pitää syksyllä 1976 lähes kuluvan vuoden kevään tasolla.

1976 II lisämenoarvioesitys	110 000 000
1976 I lisämenoarvioesitys	70 000 000
1976 menoarvio	130 000 000
1975 tilinpäätös	443 669 478
1974 „	389 724 687

Edellä esitetyn nojalla ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä seuraavat lisäykset ja muutokset vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon.

Lisäyksiä ja muutoksia vuoden 1976 tulo- ja menoarvioon

TULOT

Osasto 11

	mk
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	**221 000 000**
06. Tuonnin ja viennin perusteella kannettavat verot ja maksut	**15 000 000**
02. Tuontimaksut, lisäystä	15 000 000
08. Valmisteverot	**165 000 000**
02. Makeisvalmistevero, lisäystä	20 000 000
05. Virvoitusjuomavero, lisäystä	20 000 000
08. Eräiden margariinien valmistevero, lisäystä	5 000 000
10. Sähkövero	75 000 000
11. Rehuseosten valmistevero	15 000 000
12. Lannoitteiden valmistevero	30 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	**41 000 000**
03. Voin hinnanalennusmaksut	9 000 000
04. Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut	7 000 000
06. Eräistä maataloustuotteista kannettavat tasausmaksut	25 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	**5 802 000**
29. Opetusministeriön hallinnonala	**220 000**
99. Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot, lisäystä	220 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	**5 582 000**
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot, lisäystä	5 582 000

Osasto 14

14. VALTION LIIKEYRITYKSET 54 400 000

01. Valtionrautatiet

01. Henkilöliikenteen tulot, lisäystä	12 000 000	
02. Tavaraliikenteen tulot, lisäystä	5 000 000	
Käyttötulot yhteensä	17 000 000	
Käyttötalouden lisärahoitustarve, vähennystä .	17 000 000	

04. Posti- ja lennätinlaitos

04. Teletoimen liikennetulot, lisäystä	55 000 000	
Käyttötulot yhteensä	55 000 000	
Käyttömenot (31.94.05)	600 000	
Käyttötalouden rahoituskate, lisäystä		54 400 000

Lisäys tuloihin:
281 202 000

MENOT

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**660 000**
50. Vankeinhoitolaitos	(100)	660 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha), lisäystä		660 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA		**461 200**
05. Lääninhallitukset	(040)	461 200
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		161 200
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha), lisäystä		100 000
70. Kaluston hankkiminen, lisäystä		200 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**11 850 000**
90. Puolustusvoimien teollisuus- ja liiketoiminta	(840)	9 550 000
70. Teollisuuslaitosten konehankinnat (siirtomääräraha) lisäystä		1 700 000
74. Teollisuuslaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha), lisäystä		7 850 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	(160)	2 300 000
08. Komiteat ja asiantuntijat (arviomääräraha), lisäystä		500 000
61. Korvausten ja avustusten maksaminen Lapuan patruunatehtaan räjähdysonnettomuuden johdosta (arviomääräraha)		1 800 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**6 500 000**
46. Kansakoulujen ja peruskoulujen valtionapu	(220)	6 500 000
34. Maalais- ja kauppalakansakoulujen sekä peruskoulujen rakennusavustukset (arviomääräraha), lisäystä		5 500 000
81. Rakennuslainat maalais- ja kauppalakansakouluille sekä peruskouluille (arviomääräraha), lisäystä		1 000 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**134 700 000**
02. Maataloushallinto	(720)	**1 000 000**
40. Liikevaihtoveron palauttaminen voin hinnanalennusmaksuista sekä kananmunien markkinoimismaksuista (arviomääräraha)		1 000 000
31. Maatalouden hintatuki	(720)	116 200 000
41. Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen sekä markkinoinnin ja maatalouden hintatason vakaannuttaminen (arviomääräraha), lisäystä		116 200 000
32. Muu maatalouden tukeminen ja rationalisointi	(720)	9 000 000
47. Tuottaja-alennusvoin hinnanalennuskorvaukset (arviomääräraha)		9 000 000
33. Eräät ylituotannon supistamista tarkoittavat menot	(720)	5 000 000
41. Peltojen metsittämispalkkiot (arviomääräraha)		5 000 000
37. Kalastus ja metsästys	(740)	3 500 000
42. Kalansaaliin talteenoton ja käytön edistäminen (arviomääräraha), lisäystä		3 500 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA		**—17 000 000**
90. Valtionrautatiet	(630)	
Vähennys käyttötalouden lisärahoitustarpeeseen		—17 000 000
94. Posti- ja lennätinlaitos	(660)	
05. Eläkkeet (arviomääräraha), lisäystä	600 000	
Käyttömenot: 600 000		

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**11 164 000**
50. Teollisuuden edistäminen	(840)	11 164 000
88. Osakepääomien korotukset (siirtomääräraha), lisäystä		11 164 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**460 400**
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	(310)	180 000
28. Koulutustoiminta, lisäystä		180 000
02. Sosiaali- ja terveystoimen piirihallinto	(310)	280 400
01. Palkkaukset (arviomääräraha), lisäystä		280 400

Pääluokka 34

34. TYÖVOIMAMINISTERIÖN HALLINNONALA		**140 000 000**
50. Työllisyyden hoito	(880)	140 000 000
61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha), lisäystä		20 000 000
70. Hankinnat työllisyyden ylläpitämiseksi (siirtomääräraha)		10 000 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha), lisäystä		110 000 000

Lisäys menoihin:
288 795 600

Lisäksi ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi oikeuttaa Valtioneuvoston edellä mainittujen menojen suorittamiseen käyttämään valtiolle vuoden 1976 aikana kertyviä tuloja.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Markkamääräisen virvoitusjuomaveron jälkeenjääneisyyden poistamiseksi ehdotetaan veroa korotettavaksi. Korotettua virvoitusjuomaveroa ehdotetaan kannettavaksi 1 päivästä heinäkuuta 1976.

PERUSTELUT.

Voimassa oleva laki virvoitusjuomaverosta (800/69) sisältää yhdistetyn valmisteverotusjärjestelmän ja virvoitusjuomiin käytettyjen raaka-aineiden hinnanerojen tasausjärjestelmän. Järjestelmän avulla turvataan virvoitusjuomateollisuuden kilpailuedellytykset siten, että kotimainen valmistaja saa virvoitusjuomien valmistukseen käyttämänsä sokerin sekä I veroluokan oluen valmistukseen käyttämänsä maltaat maailmanmarkkinahintaan.

Sokerin hinnaneron määräytymisperusteen muuttumisesta johtunutta valmisteveron vuoden 1975 alusta tapahtunutta korottamista lukuun ottamatta ovat virvoitusjuomien markkamääräiset valmisteverot pysyneet muuttumattomina vuodesta 1968. Samanaikaisesti ovat virvoitusjuomien valmistajille valtion varoista suoritetut hinnaneropalautukset kasvaneet sokerin ja maltaiden kohonneiden kotimarkkinahintojen vuoksi. Vuonna 1975 oli virvoitusjuomista suoritettujen hinnaneropalautusten määrä 26,1 miljoonaa markkaa. Virvoitusjuomaveroa kannettiin samana aikana 58,3 miljoonaa markkaa.

Markkamääräisen virvoitusjuomaveron jälkeenjääneisyyden poistamiseksi ehdotetaan virvoitusjuomien valmisteveroja korotettaviksi 1 päivästä heinäkuuta 1976. I veroluokan oluen valmistevero ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 9 pennistä 15 penniin litralta, lisättyä sokeria sisältävien virvoitusjuomien valmistevero ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 27 pennistä 55 penniin litralta ja muiden virvoitusjuomien valmistevero ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 20 pennistä 40 penniin litralta.

Virvoitusjuomaveron korotuksen seurauksena nousisi I veroluokan oluen vähittäismyyntihinta 3—4 prosenttia ja muiden virvoitusjuomien vähittäismyyntihinta 15—17 prosenttia. Valmisteveron osuus kohoaisi keskimäärin noin 15—20 prosentiksi tuotteiden hinnasta, kun se nykyään on noin 10 prosenttia. Virvoitusjuomien hintojen korottaminen nostaisi elinkustannusindeksiä 0,281 pisteellä eli 0,06 prosentilla. Valmisteveron korotuksella ei ole vaikutusta vientiin, sillä maasta vietävät virvoitusjuomat ovat valmisteverottomia.

Virvoitusjuomaveron tuoton arvioidaan veron korotuksen vuoksi lisääntyvän vuoden 1976 aikana noin 20 000 000 markalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

virvoitusjuomaverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan virvoitusjuomaverosta 19 päivänä joulukuuta 1969 annetun lain 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1975 annetussa laissa (1015/75), näin kuuluvaksi:

3 §.

Virvoitusjuomaveroa on suoritettava:

1) I veroluokan oluesta 15 penniä litralta;

2) tullitariffin nimikkeeseen 22.01 kuuluvista luonnollisista ja keinotekoisista kivennäisvesistä sekä hiilihappoisesta vedestä 40 penniä litralta;

3) tullitariffin nimikkeeseen 22.02 kuuluvista maitoon ja kaakaoon perustuvista lisättyä sokeria sisältävistä juomista sekä lisättyä sokeria sisältävistä limonadeista ja maustetuista kivennäis- ja hiilihappoisista vesistä sekä muista nimikkeeseen kuuluvista lisättyä sokeria sisältävistä alkoholittomista juomista 55 penniä litralta;

4) tullitariffin nimikkeeseen 21.07 kuuluvista juomien valmistukseen soveltuvista lisättyä sokeria sisältävistä tuotteista 55 penniä litralta lisättynä 55 pennillä tuotteen kultakin laimennusosalta;

5) tullitariffin nimikkeeseen 22.09 kuuluvista juomien valmistukseen soveltuvista lisättyä sokeria sisältävistä alkoholipitoisista valmisteista eli niin sanotuista tiivistetyistä ekstrakteista 55 penniä litralta lisättynä 55 pennillä tuotteen kultakin laimennusosalta; sekä

6) edellä 3, 4 ja 5 kohdassa mainituista, lisättyä sokeria sisältämättömistä tuotteista 40 penniä litralta, lisättynä 4 ja 5 kohdassa mainittujen tuotteiden osalta 40 pennillä tuotteen kultakin laimennusosalta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976. Sitä sovelletaan tuotteisiin, jotka sanottuna päivänä tai sen jälkeen viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi makeisvalmisteverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Markkamääräisen makeisvalmisteveron jälkeenjääneisyyden poistamiseksi ehdotetaan veroa korotettavaksi. Korotettua makeisvalmisteveroa ehdotetaan kannettavaksi 1 päivästä heinäkuuta 1976.

PERUSTELUT.

Voimassa oleva laki makeisvalmisteverosta (801/69) sisältää makeisvalmisteisiin jo vuoden 1964 alusta sovelletun yhdistetyn valmisteverotusjärjestelmän ja makeisvalmisteisiin käytettyjen raaka-aineiden hinnanerojen tasausjärjestelmän. Järjestelmän avulla turvataan makeisteollisuuden kilpailuedellytykset siten, että kotimainen valmistaja saa makeisten valmistukseen käyttämänsä sokerin, maitojauheen ja vehnäjauhot maailmanmarkkinahintaan.

Sokerin hinnaneron määräytymisperusteen muuttamisesta johtunutta valmisteveron vuoden 1975 alusta tapahtunutta korottamista lukuun ottamatta ovat makeisvalmisteiden markkamääräiset valmisteverot pysyneet muuttumattomina vuoden 1960 heinäkuusta. Tällöin makeisvalmisteiden valmisteverotuksessa siirryttiin valmisteiden verotusarvon mukaan määräytyvästä prosentuaalisesta valmisteverosta vastaavaan markkamääräiseen yksikköveroon. Aikaisemmin oli makeisvalmistevero 40 prosenttia valmisteen verotusarvosta.

Tällä hetkellä vallitsevaan hintatasoon verrattuna makeisvalmisteiden valmisteverot ovat jääneet huomattavasti jälkeen veroperusteita muutettaessa vallinneesta tasosta. Samanaikaisesti ovat makeisten valmistajille valtion varoista suoritetut hinnaneropalautukset kasvaneet raaka-aineiden kohonneiden kotimarkkinahintojen vuoksi. Viime vuosina onkin makeisvalmisteveron nettotuotto eli valmisteveron ja hinnaneropalautuksen erotus jäänyt muutamaan miljoonaan markkaan vuodessa. Vuonna 1975 oli makeisvalmisteista suoritettujen hinnaneropalautusten määrä 47,7 miljoonaa markkaa. Makeisvalmisteveroa kannettiin samana aikana 49,9 miljoonaa markkaa.

Markkamääräisen makeisvalmisteveron jälkeenjääneisyyden poistamiseksi ehdotetaan makeisvalmisteiden valmisteveroja korotettaviksi 1 päivästä heinäkuuta 1976. Suklaavalmisteiden valmistevero ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 2,74 markasta 5,20 markkaan, niin sanotun karamelliryhmän valmistevero ehdotetaan korotettavaksi 1,60 markasta 4,20 markkaan ja niin sanotun lakritsiryhmän valmistevero ehdotetaan korotettavaksi 1,50 markasta 4,20 markkaan kilolta, laskettuna nettopainon mukaan. Lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuorrutussuklaan valmistevero ehdotetaan korotettavaksi 1,58 markasta 4,20 markkaan kilolta.

Makeisvalmisteveron korotuksen seurauksena nousisivat makeisvalmisteiden vähittäismyyntihinnat keskimäärin 22 prosenttia. Hinnankorotukset nostaisivat elinkustannusindeksiä 1,06 pisteellä eli 0,25 prosentilla. Valmisteveron korotuksella ei ole vaikutusta vientiin, sillä maasta vietävät virvoitusjuomat ovat valmisteverottomia.

Makeisvalmisteveron tuoton arvioidaan veron korotuksen vuoksi lisääntyvän vuoden 1976 aikana noin 20 000 000 markalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

makeisvalmisteverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan makeisvalmisteverosta 19 päivänä joulukuuta 1969 annetun lain 3 §, sellaisena kuin se on 20 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (991/74), näin kuuluvaksi:

3 §.

Veroa on suoritettava seuraavista makeisvalmisteista 5,20 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan:

1) sokerilla tai muilla makeuttamisaineilla makeutetusta, kappaleiksi muodostetusta suklaasta;

2) suklaakonvehdeista, suklaapäällysteisistä rakeista ja karamelleista samoin kuin muista suklaapäällysteisistä makeisvalmisteista; sekä

3) leipomotuotteista, joiden suklaapitoisuus on yli 50 painoprosenttia.

Veroa on suoritettava leipomoille tai jäätelön valmistajille valmisteverovalvonnassa myytävästä, leivonnaisten ja jäätelön valmistukseen käytettävästä kuorrutussuklaasta 4,20 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan.

Veroa on suoritettava seuraavista makeisvalmisteista, jollei niitä ole luettava 1 momentissa tarkoitettuihin valmisteisiin, 4,20 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan:

1) karamelleista;
2) sokeripäällysteisistä rakeista;
3) toffeista;
4) pastilleista;
5) halvavalmisteista;
6) purukumeista;
7) 1—6 kohdassa tarkoitettuihin valmisteisiin rinnastettavista makeisvalmisteista;
8) kuvioiksi, palasiksi tai tangoiksi muodostetuista marmeladeista;
9) makeisvalmisteista, jotka on joko osittain tai kokonaan tehty sokeroiduista tai sokerilla kuorrutetuista hedelmistä, marjoista tai muista kasvinosista; sekä
10) jauhetuista manteleista ja muista pähkinöistä tai hedelmänsiemenistä sokerin tahi hunajan kera tehdystä massasta ja siitä tehdyistä makeisvalmisteista.

Veroa on suoritettava seuraavista makeisvalmisteista 4,20 markkaa kilolta, laskettuna nettopainon mukaan:

1) lakritsivalmisteista ja lakritsin kaltaisista makeisvalmisteista; sekä
2) arabikumivalmisteista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976. Sitä sovelletaan tuotteisiin, jotka sanottuna päivänä tai sen jälkeen viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sähköverosta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Sähköenergian saattamiseksi verotuksellisesti tasavertaiseen asemaan muiden energiamuotojen kanssa, sähköenergian kulutuksen kasvun hillitsemiseksi ja muiden energiapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä valtiontalouden tasapainottamiseksi ehdotetaan sähköenergialle asetettavaksi erityinen valmisteveromuotoinen vero, jonka määrä olisi 1 penni kilowattitunnilta.

Sähköveroa kannettaisiin sekä maassa tuotetusta että maahan tuodusta sähköenergiasta ja verovelvollisia olisivat sähköenergian tuottajat ja maahantuojat. Verollista olisi sekä omaan tarpeeseen että toiselle luovutettavaksi tuotettu sähköenergia, riippumatta siitä tapahtuuko luovutus vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Veroton olisi kuitenkin sähköenergia, joka tuotetaan aluksessa, junassa, autossa tai muussa kuljetusvälineessä sen omaan käyttöön, sekä sähköenergia, joka tuotetaan alle 20 kilovolttiampeerin tehoisessa generaattorissa, jolla tuotetaan sähköä vain yhden kuluttajan tarpeeseen ja joka on tämän kuluttajan ainoana sähköenergialähteenä.

Ulkomaille siirretystä sähköenergiasta olisi viejä oikeutettu saamaan suoritettavaa sähköveroa vastaavan palautuksen.

Hallitus esittää, että laki tulisi voimaan 1 päivänä syyskuuta 1976.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

1.1. Nykyinen tilanne.

Sekä kiinteistä että nestemäisistä polttoaineista kannetaan valmistevero polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (300/74) perusteella. Vuoden 1973 lopussa ja vuoden 1974 alussa tapahtuneiden energian hintojen nousun vaikutusten vähentämiseksi on valtioneuvosto väliaikaisesti poistanut kevyen ja raskaan polttoöljyn valmisteveron. Nykyinen valtioneuvoston päätös (793/75) on voimassa joulukuun 31 päivään 1976. Jollei kevyen ja raskaan polttoöljyn valmisteverottomuutta energian hintojen tasaannuttua jatketa vuoden 1977 alusta, tulee sähköenergia olemaan ainoa merkittävä energialähde, josta ei kanneta mitään veroa, koska sähkö liikevaihtoverolain (532/63) 2 §:n 1 momentin perusteella on myös liikevaihtoverosta vapaa.

Vuonna 1974 oli energian tuonti noin 20 % ja vuonna 1975 noin 17 % kokonaistuonnista eli 5 067 miljoonaa markkaa vuonna 1974 ja noin 4 740 miljoonaa markkaa vuonna 1975. Energiainvestointien määrä vuonna 1975 oli noin 3,7 miljardia markkaa eli noin 12 % kokonaisinvestoinneista ja 3,5 % bruttokansantuotteesta markkinahintaan. Energiainvestointien aiheuttama tuonti vuonna 1975 oli arviolta noin 5 % kokonaistuonnista eli noin 1,4 miljardia markkaa. Vuonna 1974 sähkövoiman kulutus oli noin 29 600 gigawattituntia (miljoonaa kilowattituntia) ja vuonna 1975 noin 29 500 gigawattituntia.

Nykyisen energiapolitiikan eräs päätavoite on energian kulutuksen kasvun hillitseminen.

Keinoja tämän tavoitteen saavuttamiseksi ovat muun muassa valistus, informaatio sekä kulutuksen ohjaaminen hintamekanismin kautta.

Energian kulutuksen kasvun hillitseminen vaikuttaa puolestaan supistavasti energiainvestointitarpeeseen. Suurin osa energiatarpeesta on katettava tuonnin kautta, koska Suomen energiaomavaraisuus on alhainen ja koska omien energiavarojen käytön lisäämismahdollisuudet ovat rajoitetut. Energian kulutuksen kasvun hillitseminen parantaa myös maksutasetta.

1.2. Esityksen tavoitteet.

Sähköverolla saatettaisiin eri energiamuodot nykyistä tasapuolisemman verotuskohtelun alaisiksi. Sähkövero on osittain myös nähtävä osana pyrkimyksistä hillitä energian kulutuksen kasvua ja parantaa maksutasetilannetta. Veron merkitystä tässä suhteessa on vaikeata määrällisesti arvioida, mutta hinnankorotukset johtavat yleensä kulutuksen supistumiseen. Sähkövero parantaisi myös osaltaan valtiontalouden rahoitustilannetta.

1.3. Käytäntö eräissä pohjoismaissa.

Ruotsissa verotetaan sähköenergiaa vuonna 1957 annetun ja myöhemmin osittain muutetun yleistä energiaveroa koskevan asetuksen (Förordning om allmän energiskatt) nojalla. Jokainen, joka ammattimaisesti jakelee tai kuluttaa tuottamaansa sähkövoimaa tai ammattimaisesti jakaa toisen tuottamaa sähkövoimaa, on velvollinen ilmoittautumaan verotusviranomaiselle (Riksskatteverket) rekisteröitäväksi verovelvollisena. Tuottajana pidetään myös sitä, jonka lukuun sähköenergiaa tuodaan maahan tai joka vastikkeetta vastaanottaa sähköenergiaa, josta vero olisi suoritettava.

Veron tilitysvelvollisuus syntyy rekisteröidylle jakelijalle kun sähköenergia jaetaan kuluttajalle, jota ei ole rekisteröity verovelvollisena, tai milloin sähköenergiaa kulutetaan rekisteröidyn verovelvollisen omassa liikkeessä. Veron määrä on heinäkuun 1 päivästä 1975 lukien 2 äyriä kilowattitunnilta. Sitä ennen se oli 10 % sähköenergian verotusarvosta.

Veroa ei ole kannettava sähköenergiasta, jota maassa tuottaa laitos, jonka asennettu generaattoriteho on pienempi kuin 50 kilowattia ja joka ei ammattimaisesti jakele sähköenergiaa, eikä sähköenergiasta, jota tuottaja tai jakelija 50 kilowattia pienemmällä teholla vastikkeetta toimittaa sille, jolla ei ole etuyhteyttä tuottajan tai jakelijan kanssa. Veroa ei myöskään suoriteta sähköenergiasta, jota tuotetaan ja kulutetaan aluksessa tai muussa kuljetusvälineessä, eikä sähköenergiasta, jota käytetään sähköenergian tuottamiseen ja jakeluun, eikä myöskään siirron, jakelun tai muunnon yhteydessä syntyvästä energian hukasta.

Sähköenergiasta kannetun veron tuotto oli vuonna 1974 noin 429 miljoonaa Ruotsin kruunua ja vuonna 1975 noin 625 miljoonaa Ruotsin kruunua. Huomattava tuoton nousu johtui pääasiallisesti veroperusteen muutoksesta ja siihen liittyvästä veronkorotuksesta.

Norjassa sähköenergian verotus perustuu vuonna 1933 annettuun lakiin. Verovelvollisuus syntyy toimitettaessa sähköenergiaa veronalaiseen kulutukseen tai otettaessa sitä omaan käyttöön. Verovelvollinen on sähköenergian toimittaja ja omaan käyttöön ottaja, joiden tulee tehdä rekisteröinti-ilmoitus tullihallitukselle (Direktoratet for toll og saeravgifter).

Veroilmoitus on tehtävä ja vero on suoritettava kunkin vuosineljänneksen aikana toimitetusta sähköenergiasta viimeistään yhden kuukauden ja kahdenkymmenen päivän kuluessa vuosineljänneksen päättymisestä.

Verotonta on sähköenergian toimitus sellaisiin tarkoituksiin, joilla on välitöntä yhteyttä sähköenergian tuotantoon, toimitus omakotitaloihin, kerrostaloasuntoihin, alivuokralaishuoneisiin sekä vapaa-ajan asuntoihin, vanhainkoteihin, lastenkoteihin ja lasten päivähoitoloihin sekä edellä mainittuihin asuntoihin ja laitoksiin kuuluviin yhteisiin tiloihin, kuten autotalleihin, pesutupiin ja askarteluhuoneisiin. Verottomia ovat edelleen tilapäisen sähköenergian (jätevoiman) toimitukset.

Veron määrä on 1 äyri kilowattitunnilta. Veron tuotto oli vuonna 1974 243 miljoonaa Norjan kruunua ja vuonna 1975 405 miljoonaa Norjan kruunua. Tuoton nousu johtuu pääasiallisesti vuonna 1974 toimeenpannusta veron korotuksesta 0,4 äyristä 1 äyriin kilowattitunnilta.

1.4. Asian valmistelu.

Energian hinnannousun jälkeen vuosina 1973 ja 1974 on toimenpiteitä energian säästämiseksi pohdittu eri toimikunnissa ja työryhmissä, jot-

ka myöskin ovat alustavasti selvittäneet mahdollisuutta käyttää tähän tarkoitukseen erityistä sähköveroa. Vuoden 1975 lopussa asetettu työryhmä, johon kuului valtiovarainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä tullihallituksen edustajia, on alustavasti selvittänyt sähköverotusjärjestelmän yleispiirteitä, sähköveron tuottoarviota ja verotuskustannuksia, talouselämälle koituvia lisärasituksia sekä sähköveron vaikutuksia elinkustannuksiin. Työryhmä on kuullut asiantuntijoita. Hallituksen esitys perustuu osittain työryhmän tekemiin selvityksiin. Esityksen valmisteluvaiheessa on myös Suomen Sähkölaitosyhdistyksen edustajaa kuultu asiantuntijana. Asiasta ei ole pyydetty lausuntoja.

2. Esityksen organisatoriset vaikutukset.

Hallitus katsoo tarkoituksenmukaiseksi niveltää sähköenergian verotuksen yleiseen, valmisteverotuslain (558/74) mukaiseen verotusjärjestelmään, jolloin voitaisiin käyttää hyväksi olemassa olevaa verotusorganisaatiota. Valmisteverotuslain 3 §:n mukaan tullilaitos huolehtii valmisteverojen määräämisestä, maksuunpanosta ja kannosta. Sanotun lain 4 §:n mukaan valmisteverotusta maassa johtaa ja valvoo tullihallitus. Valmisteverotuksen toimittaa sen tullipiirin piiritullikamari, jonka alueella valmistuspaikka sijaitsee. Verovelvollisten yritysten valvontaa toimittavat piiritullikamarien verotarkastajat. Näin ollen sähkövero ei aiheuttaisi organisatorisia muutoksia.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Sähkön hankinta (tuotanto lisättynä tuonnilla ja vähennettynä viennillä) oli vuonna 1974 noin 30 600 gigawattituntia ja vuonna 1975 noin 30 400 gigawattituntia, josta voimalaitosten oma kulutus oli 970 gigawattituntia vuonna 1974 ja 948 gigawattituntia vuonna 1975. 1 pennin kilowattitunnilta määräisen sähköveron tuottoarvio olisi näin ollen noin 300 miljoonaa markkaa vuodessa.

Sähköveron kuluttajille aiheuttama kustannusrasitus tulisi valtaosaltaan tehdasteollisuuden kannettavaksi. Vuosina 1973 ja 1974 oli teollisuuden osuus sähköenergian kokonaiskulutuksesta 67 prosenttia. Koska teollisuuden sähkönkulutus laski 5 prosenttia vuodesta 1974 vuoteen 1975, laski teollisuuden osuus viimeksi mainittuna vuonna 64 prosenttiin kokonaiskulutuksesta. Teollisuus kantaisi näin ollen myös vastaavan osuuden sähköverosta, eli vuosittain lähes 200 miljoonaa markkaa. Tämä summa jakautuisi eri teollisuusalojen kesken niiden kuluttaman sähköenergian suhteessa seuraavasti:

	Osuus %	Veron arvioitu vuotuinen määrä mmk
Elintarviketeollisuus ...	3,3	6,3
Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus	2,0	3,8
Puuteollisuus	4,3	8,3
Paperiteollisuus	51,9	99,6
Kemian teollisuus	12,1	23,2
Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus	2,6	5,0
Metallien valmistus	8,3	16,0
Metallituoteteollisuus ..	4,8	9,2
Kaivostoiminta	2,8	5,4
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	7,9	15,2
Yhteensä	100,0	192,0

Eri teollisuusalojen osuudet sähkön kulutuksesta on laskettu vuoden 1973 teollisuustilastosta. Koko teollisuuden suoritettava veromäärä on laskettu kertomalla veron arvioitu vuotuinen tuotto, 300 miljoonaa markkaa luvulla 0,64.

Muiden sähkönkuluttajien kuin tehdasteollisuuden osuudet verorasituksesta olisivat seuraavat:

	Osuus %	Veron arvioitu vuotuinen määrä mmk
Yksityinen kulutus	17,3	52,0
Maatalous	5,0	15,0
Palveluelinkeinot	8,0	24,0
Julkinen kulutus	5,7	17,0
Yhteensä	36,0	108,0

Arvioitaessa sähköveron vaikutusta asumis- ja muihin elinkustannuksiin on kerrostaloasuntojen sähkövoiman vuosikulutuksen laskettu olevan noin 2 500 kilowattituntia, johon on lisättävä talon yhteisenä kulutuksena noin 800 kilowattituntia asuntoa kohti. Omakotitalossa kulutus on noin 5 000—6 000 kilowattituntia. Sähkölämmitteisissä taloissa kulutus on vastaavasti 18 000—45 000 kilowattituntia asuntoa kohti. Sähköveron vaikutus asumis- ja niihin liittyviin kustannuksiin olisi siten kerrostaloissa

asunoa kohti noin 33 markkaa, omakotitaloissa 50—60 markkaa ja sähkölämmitteisissä asunnoissa 180—450 markkaa vuodessa.

Sähköenergian paino kuluttajan hintaindeksissä on 1,2 prosenttia. 1 pennin määräinen vero kilowattitunnilta korottaisi sähköenergian hintaa keskimäärin 5 prosentilla. Veron välitön vaikutus kuluttajan hintaindeksissä olisi siten 0,06 prosenttia. Veron välillisten vaikutusten vuokrien ja yhtiövastikkeiden kautta voidaan arvioida olevan huomattavasti pienempiä kuin edellä mainittujen suorien vaikutusten.

Sähköveron huomioon ottaminen sähkötariffeissa saattaa lisäksi aiheuttaa sähkölaitoksille ylimääräisiä kustannuksia, joita ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lain perustelut.

Sähköveroa koskevan lakiehdotuksen 1 § sisältää yleismääräyksen sähköenergian verottamisesta. Veron ketjuuntumisen estämiseksi hallitus katsoo, että sähköenergian tuotantoon voimalaitoksessa käytettyä sähköenergiaa ei pitäisi verottaa. Tämän vuoksi lakiehdotus sisältää säännöksen, että maassa tuotetusta nettosähköenergiasta on suoritettava sähkövero. Nettosähköenergia määriteltäisiin asetuksella siten, että eri voimalaitostyypeissä keskimäärin sähköenergian tuottamiseen käytetty sähköenergia jäisi verotuksen ulkopuolelle.

Ehdotuksen 2 §:ssä määritellään verovelvolliset ja 3 §:ssä sähköveron määrä.

Hallitus ei pidä tarkoituksenmukaisena verottaa aluksissa, junissa, autoissa ja muissa kuljetusvälineissä tuotettua, niiden omaan käyttöön tulevaa sähkövoimaa, koska verotus ja sen valvonta olisi hankalaa ja verosta kertyvä lisätulo vähäistä. Eräillä syrjäseuduilla, joiden liittämiseen yleiseen sähköjakeluverkostoon ei ole taloudellisia edellytyksiä, on paikallista tarvetta tyydyttäviä pieniä voimalaitoksia, joista useat tuottavat taloussähköä vain yhden talon tarpeeseen. Niiden tavoitteiden kannalta, jotka sähköverolla pyritään saavuttamaan, viimeksi mainitut voimalaitokset ovat käytännössä vailla merkitystä. Koska näissä voimalaitoksissa useimmiten ei ole sähkömittaria, olisi verotuksen toimittaminen niiden kohdalla toimitettava arvionvaraisesti eikä veroilmoitusten paikkansapitävyyttä voitaisi käytännössä valvoa.

Hallitus ehdottaa, että alle 20 kilovoltti-ampeerin tehoiset generaattorit, joilla tuotetaan sähköä vain yhden kuluttajan tarpeeseen ja jotka ovat tämän kuluttajan ainoana sähköenergianlähteenä, jätettäisiin verotuksen ulkopuolelle. Useiden kuluttajien käyttäessä samaa voimalaitosta tarvitaan jo pienehkö jakeluverkosto sekä sähkömittari tai muu keino kunkin kuluttajan käyttämän sähköenergian mittaamiseksi tai laskemiseksi. Viimeksi mainituilla voimalaitoksilla, niihin kuuluvine laitteineen, on niin paljon yhteispiirteitä sähköenergiaa teollisesti tuottavien ja jakavien voimalaitosten kanssa, että hallitus katsoo niiden saattamisen verotuksen piiriin perusteltuksi.

Edellä sanotuista syistä on lakiehdotuksen 4 §:ään otettu määräykset kuljetusvälineissä sekä eräissä yhden kuluttajan voimalaitoksissa tuotetun sähköenergian verottomuudesta.

Sähköverotus toimitettaisiin ehdotuksen mukaan tuottaja- ja maahantuojaportaassa tuotettua tai maahan tuotua sähköenergiaa osoittavien mittarilukemien perusteella. Näin ollen kaikki maassa tuotettu ja maahan tuotu sähköenergia tulisi verotettavaksi. Maasta vietävä sähköenergia olisi kuitenkin vapautettava verosta. Koska sen määrä ei ole tiedossa tuotantovaiheessa, vaan vasta viennin tapahduttua, olisi sähköverosta vapauttaminen tässä tapauksessa suoritettava palautusmenetelmää käyttäen. Milloin sähköenergian viejä on joku toinen kuin sen tuottaja, perii tuottaja sähköveron viejältä laskutuksensa yhteydessä. Tämän vuoksi sisältää lakiehdotuksen 5 § määräyksen, että palautukseen oikeutettu on sähköenergian viejä eikä 2 §:ssä mainittu verovelvollinen.

Lakiehdotuksen 6 § sisältää säännöksen sähköveron suorittamisesta.

Verotuksen toimittamiseksi verotusviranomainen tarvitsee tietoja verovelvollisten sähköenergian tuotantokapasiteetista, joka muuttuu uusia generaattoreita asennettaessa tai poistettaessa vanhoja käytöstä. Tämän vuoksi on muutoksista ilmoitettava verotusviranomaiselle. Valmisteverotuslain 5 §:n 2 momentissa säädetään verovelvolliselle velvollisuus välittömästi ilmoittaa piiritullikamarille valmistuspaikan muutoksesta. Lakiehdotuksen 7 § sisältää määräyksen,

että sähköverovelvollisen tuotantokapasiteetin muutosta pidettäisiin valmisteverotuslain sanotussa momentissa tarkoitettuna valmistuspaikan muutoksena.

Maassa tuotetusta sähköenergiasta kannettavan sähköveron määräämisestä, verovelvollisten ilmoitusvelvollisuudesta, veron kannosta, muutoksenhausta ja muutoinkin olisi soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa tai sen nojalla on säädetty.

Maahan tuodusta sähköenergiasta suoritettavasta sähköverosta, samoin kuin maahan tuonnin yhteydessä toimitettavasta sähköenergian verotuksesta muutoinkin olisi, jollei sähköveroa koskevassa laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa mitä tullista on säädetty.

2. Voimaantulo.

Sähköveroa koskeva esitys liittyy vuoden 1976 toisen lisämenoarvion rahoitukseen. Tämän vuoksi ehdotetaan lain voimaantulopäiväksi 1 päivää syyskuuta 1976.

3. Säätämisjärjestys.

Ehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki
sähköverosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Maassa tuotetusta nettosähköenergiasta sekä maahan tuodusta sähköenergiasta on suoritettava valtiolle sähköveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan sähköveroa on jokainen, joka maassa tuottaa tai maahan tuo sähköenergiaa.

3 §.

Sähköveroa on suoritettava 1 penni kilowattitunnilta.

4 §.

Sähköveroa ei ole suoritettava aluksessa, junassa, autossa tai muussa kuljetusvälineessä tuotetusta, sen omaan käyttöön tulevasta sähköenergiasta eikä sähköenergiasta, joka tuotetaan sellaisessa alle 20 kilovolttiampeerin tehoisessa generaattorissa, jolla tuotetaan sähköä vain yhden kuluttajan tarpeeseen ja joka on tämän kuluttajan ainoana sähköenergianlähteenä.

5 §.

Milloin sähköenergiaa on viety maasta, viejällä on oikeus hakemuksesta saada sähköenergiasta suoritettavia veromääriä vastaava palautus.

Palautusta on haettava asianomaiselta piiritullikamarilta kuuden kuukauden kuluessa viennistä.

6 §.

Sähkövero määrätään kultakin kalenterikuukaudelta siitä sähköenergiamäärästä, joka sanotun kuukauden aikana on tuotettu tai tuotu maahan.

7 §.

Verovelvollisen sähköenergian tuotantokapasiteetin muutosta pidetään valmisteverotuslain (558/74) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuna valmistuspaikan muutoksena.

8 §.

Maassa tuotetusta sähköenergiasta kannettavan sähköveron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja kannosta sekä muutoksenhausta ja muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa tai sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Maahan tuodusta sähköenergiasta kannettavasta sähköverosta samoin kuin maahan tuonnin yhteydessä toimitettavasta sähköenergian verotuksesta muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa mitä tullista on säädetty tai määrätty.

9 §.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

10 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1976. Sitä sovelletaan sähköenergiaan, joka tuotetaan tai tuodaan maahan sanottuna päivänä tai sen jälkeen.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rehuseosten valmisteverosta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Lakiesityksen tarkoituksena on ohjata rehuseoksista kannettavalla valmisteverolla kotieläintuotannon laajuutta ja rakennetta sekä kattaa osaltaan valtiolle maataloustuotteiden viennistä aiheutuvia kustannuksia. Valmisteveroa ehdotetaan kannettavaksi maassa tehdasmaisesti valmistetuista ja maahan tuoduista rehuseoksista 4 penniä kilolta. Valmisteveroa on tarkoitus kantaa rehuseoksista, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta heinäkuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1976 välisenä aikana. Valmisteveron rehukustannuksia nostavaa vaikutusta ei otettaisi huomioon seuraavissa maataloustuloneuvotteluissa.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja esityksen tavoitteet.

Kotieläintaloudessa tapahtuneet muutokset ovat lisänneet tehdasvalmisteisten rehuseosten käyttöä. Vuodesta 1965 vuoteen 1975 on tällaisten seosten valmistus kohonnut 306 miljoonasta kilosta 795 miljoonaan kiloon. Tehdasvalmisteisten rehuseosten käyttö on yleistä etenkin sikojen ja kanojen ruokinnassa. Myös maidontuotannossa on valmiiden rehuseosten merkitys kasvanut. Pitkälle koneellistetut ruokintamenetelmät yhdessä valmiina ostettavien rehuseosten kanssa ovat tehneet mahdolliseksi perustaa hyvinkin suuria sika- ja kanatalousyrityksiä jopa kokonaan ilman omaa rehuntuotantoa.

Maataloustuotteiden ylijäämien markkinoinnista valtiolle aiheutuvien huomattavien taloudellisten rasitusten vähentämiseksi sekä kotieläintuotannon tasapainottamiseksi ja tuotannon rakenteen ohjaamiseksi on viime vuosina suoritettu lukuisia toimenpiteitä. Eräiden kannettujen markkinoimis- ja ylituotantomaksujen muodossa maatalous on myös itse osallistunut ylituotannon markkinointiin. Toteutetuilla toimenpiteillä on pyritty myös säilyttämään kotieläintuotanto perheviljelmillä ja estämään teollisuusmaisten sijoitusyritysten syntyminen, koska on katsottu, että maatalouden tukitoimenpiteet on tarkoitettu yksinomaan viljelijäperheiden toimeentulon turvaamiseksi.

Kaikista tehdasmaisesti valmistetuista täysrehuseoksista, tiivisteistä, puolitiivisteistä ja kivennäis- sekä vitamiiniseoksista ehdotetaan kannettavaksi samansuuruinen 4 penniä kilolta oleva valmistevero. Rehuseosten valmisteverolla pyrittäisiin ohjaamaan entistä tehokkaammin kotieläintuotannon laajuutta ja rakennetta. Tarkoituksena on vaikuttaa kotieläintuotannon laajuuteen erityisesti vähentämällä kiinnostusta laajentaa valmiiden rehuseosten käyttöön perustuvaa kotieläintuotantoa. Samalla on tarkoitus, että maatalous osallistuisi kannettavilla valmisteverotuloilla ylituotannon markkinoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Jotta turkistarhauksen kansainvälistä kilpailukykyä ei vaarannettaisi valmisteverolla ja kun lisäksi otetaan huomioon, että tarhaturkikset menevät lähes yksinomaan vientiin ilman valtion tukea, ehdotetaan että valmisteverosta vapautettaisiin tarhaturkisten tuottamiseen käytettävät rehut.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset.

Verotus voitaisiin hoitaa tullilaitoksen nykyisen organisaation puitteissa. Esitys ei näin ollen edellytä organisatorisia muutoksia.

Lakiehdotuksen mukainen valmistevero nostaisi verollisten rehuseosten hintoja keskimäärin noin 3 prosentilla. Kaikkiaan rehuseosten valmisteveroa arvioidaan kannettavan 15 miljoonaa markkaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lain perustelut.

1—2 §. Valmisteveroa kannettaisiin sekä maassa valmistetuista että maahan tuoduista rehuseoksista. Rehuseosten valmisteveroa olisi velvollinen suorittamaan jokainen, joka maassa tehdasmaisesti valmistaa tai tuo maahan laissa tarkoitettuja rehuseoksia.

3 §. Veroa olisi suoritettava rehu- ja lannoitelain (335/68) 1 §:ssä tarkoitetuista rehuseoksista. Tällöin verollisia olisivat kahdesta tai useammasta rehusta sekoittamalla maassa tehdasmaisesti valmistetut tai maahan tuodut eläinten ruokana taikka eläinten ruoan valmistus- ja lisäaineena käytettäväksi tarkoitetut rehuseokset. Veron määräksi ehdotetaan 4 penniä kilolta, laskettuna rehuseoksen nettopainon mukaan.

4 §. Jotta valmisteveroa voitaisiin tarvittaessa joustavasti muuttaa tai vero väliaikaisesti poistaa ehdotetaan valtioneuvostolle annettavaksi oikeus määrätä valmisteveron muuttamisesta tai väliaikaisesta poistamisesta jo siinä vaiheessa, kun eduskunnalle on annettu sitä koskeva esitys. Lopullisen päätöksen valmisteverosta tekisi eduskunta.

5 §. Rehuseosten valmisteveroa ei olisi vastaavien muiden valmisteverolakien mukaisesti suoritettava rehuseoksista, jotka viedään maasta, eikä maahan tuoduista rehuseoksista, milloin ne maahan tuotaessa ovat tullittomia muun lain, asetuksen tai määräyksen kuin tullitariffilain tai tulleja koskevan kansainvälisen sopimuksen nojalla. Lakiehdotuksen mukaan valmisteverosta olisi lisäksi vapautettu yksinomaan tarhaturkiseläinten ja kalojen ruokintaan toimitettavat rehuseokset sekä sellaiset rehu- ja lannoitelain soveltamisen ulkopuolella olevat rehuseokset, jotka on tarkoitettu häkkilinnuille, akvaariokaloille tai tutkimuslaitosten eläinkokeissa käytettäville eläimille.

6—7 §. Veroviranomaisena olisi tullilaitos ja valmisteverotukseen liittyvissä asioissa olisi pääsääntöisesti voimassa, mitä valmisteverotus laissa (558/74) tai tullista on säädetty.

8 §. Verovelvollinen olisi oikeutettu vähentämään verotettavasta määrästä viallisuuden tai huonontumisen vuoksi valmistuspaikalle palautetun rehuseoksen määrän. Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi verovelvollisella olisi myös oikeus vähentää verollisesta paljoudesta kalenterikuukauden aikana rehuseosten valmistusaineena käyttämiensä, jo verotettujen rehuseosten määrän. Mikäli vähennykset olisivat kalenterikuukauden aikana suuremmat kuin verollisten toimitusten määrä, saisi verovelvollinen erotusta vastaavan valmisteveron määrän maksuna piiritullikamarilta.

9 §. Koska rehuseosten valmistuksen ja maahantuonnin laadullinen ja määrällinen valvonta on keskitetty valtion maatalouskemian laitokselle, on lakiehdotuksessa nähty tarkoituksenmukaiseksi liittää mainintа maatalouskemian laitoksen velvollisuudesta antaa virka-apua tullilaitokselle verotuksen valvontaa koskevissa asioissa.

Tarkoituksena on, ettei rehuseosten valmisteveroa luettaisi maataloustulon kehittämistä koskevissa neuvotteluissa maatalouden kustannuksiksi.

2. Voimaantulo.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rehuseosten valmisteverosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Maassa valmistetuista ja maahan tuoduista rehuseoksista on suoritettava valtiolle rehuseosten valmisteveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan rehuseosten valmisteveroa on jokainen, joka valmistaa tehdasmaisesti maassa tai tuo maahan tässä laissa tarkoitettuja rehuseoksia.

3 §.

Rehuseosten valmisteveroa on suoritettava rehu- ja lannoitelain (335/68) 1 §:ssä tarkoitetuista rehuseoksista 4 penniä kilolta, laskettuna nettopainon mukaan.

4 §.

Kun eduskunnalle on annettu esitys rehuseosten valmisteveron muuttamisesta tai väliaikaisesta poistamisesta, valtioneuvostolla on oikeus määrätä, että näistä tuotteista kannetaan esityksen mukainen valmistevero tai että sitä ei väliaikaisesti kanneta.

Jos 1 momentin mukaisesti kannettu valmistevero on korkeampi kuin sittemmin vahvistetaan, erotus on hakemuksesta suoritettava valmisteveropalautuksena verovelvolliselle.

5 §.

Rehuseosten valmisteveroa ei ole suoritettava:

1) rehuseoksesta, joka viedään maasta;

2) maahan tuoduista rehuseoksista, milloin ne maahan tuotaessa ovat tullittomia muun lain, asetuksen tai määräyksen kuin tullitariffilain (359/68) tai tulleja koskevan kansainvälisen sopimuksen nojalla;

3) rehuseoksesta, joka toimitetaan käytettäväksi yksinomaan tarhaturkiseläinten ja kalojen ruokinnassa; eikä

4) rehu- ja lannoiteasetuksen (742/68) 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuista rehuseoksista.

6 §.

Milloin valmistevero on 5 §:n 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa suoritettu, on viejällä oikeus saada vero hakemuksesta takaisin. Takaisinmaksua on haettava asianomaiselta piiritullikamarilta kuuden kuukauden kuluessa viennistä.

7 §.

Maassa valmistettujen rehuseosten valmisteveron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja kannosta, muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, voimassa mitä valmisteverotuslaissa (558/74) tai sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Maahan tuoduista rehuseoksista suoritettavasta valmisteverosta samoin kuin maahan tuonnin yhteydessä toimitettavasta valmisteverotuksesta muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä tullista on säädetty tai määrätty.

8 §.

Kotimainen valmistaja on oikeutettu vähentämään kunkin kalenterikuukauden aikana valmistuspaikalta viedystä verollisten rehuseosten määrästä:

1) saman kalenterikuukauden aikana viallisuuden tai huonontumisen vuoksi valmistuspaikalle palautetun rehuseoksen määrän; sekä

2) saman kalenterikuukauden aikana rehuseosten valmistusaineena käyttämiensä jo verotettujen rehuseosten määrän.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten yhteismäärä on suurempi kuin kalenterikuukauden aikana valmistuspaikalta vietyjen verollisten rehuseosten määrä, maksaa piiritullikamari hakemuksetta verovelvollisille erotusta vastaavan valmisteveron määrän.

9 §.

Valtion maatalouskemian laitos on velvollinen antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetun verotuksen valvontaa koskevissa asioissa.

10 §.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa valtioneuvosto.

11 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976. Sitä sovelletaan tuotteisiin, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta heinäkuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1976 välisenä aikana, mainitut päivät mukaan luettuina.

Tässä laissa tarkoitettu vero on suoritettava myös sellaisista ennen lain voimaantuloa maassa valmistetuista tai maahan tuoduista rehuseoksista, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lannoitteiden valmisteverosta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan kannettavaksi kaikista lannoitteista samansuuruista 5 penniä kilolta olevaa valmisteveroa, jolla osaltaan katettaisiin valtiolle maataloustuotteiden viennistä aiheutuvia kustannuksia. Tarkoituksena on samalla hidastaa lannoitteiden käytön kasvuvauhtia ja tästä johtuvaa ylituotannon kasvua. Valmisteveroa on tarkoitus kantaa lannoitteista, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta heinäkuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1976 välisenä aikana. Valmisteveron lannoitekustannuksia nostavaa vaikutusta ei otettaisi huomioon seuraavissa maataloustuloneuvotteluissa.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja esityksen tavoitteet.

Lannoitteiden myynti on lisääntynyt viime vuosina jatkuvasti. Lannoitevuonna 1974/75 nousi toimitettujen lannoitteiden määrä 1 410 miljoonaan kiloon. Tästä määrästä oli peltolannoitteita 1 294 miljoonaa kiloa ja metsälannoitteita 116 miljoonaa kiloa. Lannoitteiden käytön kasvua kuvaa lannoitteina annettujen pääravinteiden käytön nousu vuoden 1965 101,3 kilosta peltohehtaaria kohti 225,3 kiloon peltohehtaaria kohti vuonna 1975.

Lannoitteiden lisääntynyt käyttö yhdessä muun muassa sijoituslannoituksen yleistymisen kanssa on kohottanut tuntuvasti satotasoa, ja 1970-luvulla on kokonaisrehuyksikkösato ollut 1960-luvun lopun tasoa suurempi huolimatta pellonvarausjärjestelmän johdosta huomattavasti supistuneesta peltoalasta. Viljelijöiden kannalta lannoitteiden käytön lisääminen on ollut taloudellisesti perusteltua, sillä saavutettujen tuottojen lisäys on ollut yleensä suurempi kuin lannoitteiden käytön lisäyksen aiheuttama kustannus.

Valmiiden lannoitteiden hintataso on kohonnut viime vuosina hitaammin kuin mitä lannoiteraaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen voimakas nousu olisi edellyttänyt. Kuluvan lannoitevuoden lopussa päättyvän väkilannoitteiden hinnanalennuskorvausjärjestelmän avulla on lannoitteiden hintojen korotustarve jaettu usealle vuodelle ja näin maatalouden kustannusten nousua hillitsemällä on vähennetty myös tavoitehintojen korotustarvetta. Toimenpide on kuitenkin samalla edistänyt lannoitteiden lisääntyvää käyttöä ja sen seurauksena syntyvää tuotannon kasvua. Kansantaloudellisesti ja erityisesti valtiontaloudellisesti ei lannoitteiden jatkuvasti lisääntyvä käyttö ja osittain sen seurauksena syntyvä maataloustuotteiden lisävienti ole nykytilanteessa tarkoituksenmukaista.

Maatalouden ylituotannon markkinoinnin osittaiseksi rahoittamiseksi ehdotetaan säädettäväksi lannoitteiden valmisteverolaki, jonka nojalla kannettujen valmisteverojen muodossa maatalous osallistuisi ylituotannon markkinoinnista aiheutuviin kustannuksiin. Valmisteveroa ehdotetaan kannettavaksi kaikista typpi-, fosfori-, kali-, hiven- ja seoslannoitteista 5 penniä kilolta. Lannoitteiden valmisteverosta aiheutuva taloudellinen rasitus jakaantuisi verrattain tasapuolisesti eri tuotantosuuntaa harjoittavien tilojen ja eri alueiden kesken, sillä lähes kaikki tilat käyttävät ostolannoitteita. Rasituksen suhteellinen suuruus riippuisi lannoitteiden käytön voimaperäisyydestä. Lannoitteiden valmistevero olisi myös omiaan hidastamaan lannoitteiden käytön kasvuvauhtia ja tästä johtuvaa ylituotannon kasvua.

Ehdotettu laki koskisi myös metsälannoitteita, sillä hallitus ei valmisteveron suhteellisen vähäisen määrän ja valvontaan liittyvien näkökohtien vuoksi katso tarpeelliseksi asettaa metsälannoitteita muita lannoitteita edullisempaan asemaan.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset.

Verotus voitaisiin hoitaa tullilaitoksen nykyisen organisaation puitteissa. Esitys ei näin ollen edellytä organisatorisia muutoksia.

Lakiehdotuksen mukainen valmistevero nostaisi verollisten lannoitteiden hintoja keskimäärin 7 prosenttia.

Lannoitteiden valmisteverolain perusteella kannettavia verotuloja arvioidaan kertyvän 30 miljoonaa markkaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lain perustelut.

1—2 §. Valmisteveroa kannettaisiin sekä maassa valmistetuista että maahan tuoduista lannoitteista. Verovelvollisia olisivat lannoitteiden teolliset valmistajat ja lannoitteiden maahantuojat.

3 §. Veroa olisi suoritettava 5 penniä kilolta kaikista typpi-, fosfori-, kali-, hiven- ja seoslannoitteista.

4 §. Jotta valmisteveroa voitaisiin tarvittaessa joustavasti muuttaa tai vero väliaikaisesti poistaa ehdotetaan valtioneuvostolle annettavaksi oikeus määrätä valmisteveron muuttamisesta tai väliaikaisesta poistamisesta jo siinä vaiheessa, kun eduskunnalle on annettu sitä koskeva esitys. Lopullisen päätöksen valmisteverosta tekisi eduskunta.

5 §. Lannoitteiden valmisteveroa ei olisi vastaavien muiden valmisteverolakien mukaisesti suoritettava lannoitteista, jotka viedään maasta eikä maahan tuoduista lannoitteista, milloin ne maahan tuotaessa ovat tullittomia muun lain, asetuksen tai määräyksen kuin tulli-tariffilain tai tulleja koskevan kansainvälisen sopimuksen nojalla. Kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi olisi valmisteverosta vapautettu myös lannoitteet, jotka siirretään käytettäväksi edelleen valmisteveron alaisten lannoitteiden valmistukseen.

6—7 §. Veroviranomaisena toimisi tullilaitos ja valmisteverotukseen liittyvissä asioissa olisi pääsääntöisesti voimassa, mitä valmisteverotuslaissa (558/74) tai tullista on säädetty.

8 §. Koska lannoitteiden valmistuksen ja maahantuonnin laadullinen ja määrällinen valvonta on keskitetty valtion maatalouskemian laitokselle, tulisi maatalouskemian laitoksen antaa virka-apua tullilaitokselle verotuksen valvontaa koskevissa asioissa.

Tarkoituksena on, ettei lannoitteista kannettavan valmisteveron maatalouden kustannuksia nostavaa vaikutusta otettaisi huomioon seuraavissa maataloustuloneuvotteluissa.

2. Voimaantulo.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavaa lakiehdotus:

Laki
lannoitteiden valmisteverosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Maassa valmistetuista ja maahan tuoduista lannoitteista on suoritettava valtiolle lannoitteiden valmisteveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan lannoitteiden valmisteveroa on jokainen, joka valmistaa tehdasmaisesti maassa tai tuo maahan tässä laissa tarkoitettuja lannoitteita.

3 §.

Lannoitteiden valmisteveroa on suoritettava typpi-, fosfori-, kali-, hiven- ja seoslannoitteista 5 penniä kilolta, laskettuna nettopainon mukaan.

4 §.

Kun eduskunnalle on annettu esitys lannoitteiden valmisteveron muuttamisesta tai väliaikaisesta poistamisesta, valtioneuvostolla on oikeus määrätä, että näistä tuotteista kannetaan esityksen mukainen valmistevero tai että sitä ei väliaikaisesti kanneta.

Jos 1 momentin mukaisesti kannettu valmistevero on korkeampi kuin sittemmin vahvistetaan, erotus on hakemuksesta suoritettava valmisteveropalautuksena verovelvolliselle.

5 §.

Lannoitteiden valmisteveroa ei ole suoritettava:

1) lannoitteista, jotka viedään maasta;

2) lannoitteista, jotka valmisteverovalvonnassa siirretään käytettäviksi sellaisten lannoitteiden valmistukseen, joista suoritetaan veroa tämän lain mukaan; eikä

3) maahan tuoduista lannoitteista, milloin ne maahan tuotaessa ovat tullittomia muun lain, asetuksen tai määräyksen kuin tullitariffilain (359/68) tai tulleja koskevan kansainvälisen sopimuksen nojalla.

6 §.

Milloin valmistevero on 5 §:n 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa suoritettu, on viejällä oikeus saada vero hakemuksesta takaisin. Takaisinmaksua on haettava asianomaiselta piiritullikamarilta kuuden kuukauden kuluessa viennistä.

7 §.

Maassa valmistettujen lannoitteiden valmisteveron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja kannosta, muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, voimassa mitä valmisteverotuslaissa (558/74) tai sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Maahan tuoduista lannoitteista suoritettavasta valmisteverosta samoin kuin maahan tuonnin yhteydessä toimitettavasta valmisteverotuksesta muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä tullista on säädetty tai määrätty.

8 §.

Valtion maatalouskemian laitos on velvollinen antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetun verotuksen valvontaa koskevissa asioissa.

9 §.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa valtioneuvosto.

10 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976. Sitä sovelletaan tuotteisiin, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta heinäkuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1976 välisenä aikana, mainitut päivät mukaan luettuina.

Tässä laissa tarkoitettu vero on suoritettava myös sellaisista ennen lain voimaantuloa maassa valmistetuista tai maahan tuoduista lannoitteista, jotka viedään valmistuspaikalta tai luovutetaan tullivalvonnasta lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan maidontuottajille myytävän voin hinnan alentamiseksi valtion varoista suoritettavaa hinnanalennuskorvausta korotettavaksi kahteen markkaan. Meijereiltä ehdotetaan kannettavaksi voin hinnanalennuskorvauksen rahoittamiseksi hinnanalennusmaksuna 0,65 penniä kultakin vastaanotetulta maitolitralta. Lainmuutosta sovellettaisiin väliaikaisesti 1 päivästä heinäkuuta 1976 30 päivään kesäkuuta 1977.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Voin kotimaisen kulutuksen lisäämiseksi säädettiin vuonna 1969 laki voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta (428/69), jonka nojalla maidontuottajien ruokakunnille myytävästä voista maksetaan valtion varoista hinnanalennuskorvausta ja meijereiltä kannetaan näihin korvauksiin tarvittava määrä hinnanalennusmaksuilla. Alunperin hinnanalennuskorvausta maksettiin 3 markkaa kilolta. Lakia on sittemmin muutettu kahdesti (856/70 ja 491/73) siten, että vuoden 1971 alusta hinnanalennuskorvaus laski kahteen markkaan ja heinäkuun alusta 1973 alkaen yhteen markkaan. Kesäkuun 13 päivänä 1975 annetulla lailla eräistä poikkeuksista voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain soveltamiseen (433/75) säädettiin, että 1. 7. 1975—30. 6. 1976 välisenä aikana myydystä voista ei suoriteta voin hinnanalennuskorvausta eikä sanottuna aikana vastaanotetusta maidosta kanneta hinnanalennusmaksua.

Maitotaloustuotteiden markkinoinnin uudelleen vaikeuduttua ehdotetaan, että voin hinnanalennuskorvausta ryhdytään 1 päivästä heinäkuuta 1976 alkaen maksamaan 2 markkaa kilolta. Valtiolle hinnanalennuskorvauksesta aiheutuvien menojen rahoittamiseksi ehdotetaan meijereiltä perittäväksi voin hinnanalennusmaksua 0,65 penniä kultakin meijerin vastaanottamalta maitolitralta. Hinnanalennusmaksun suuruus on laskettu arvioimalla maidontuottajille ja heidän ruokakunnilleen alennettuun hintaan myytäväksi voin määräksi vuoden 1976 jälkimmäisellä puoliskolla noin 4,5 miljoonaa kg ja tuottajilta vastaanotettavaksi maitomääräksi noin 1 400 miljoonaa litraa.

Ehdotetut muutokset olisivat voimassa väliaikaisesti heinäkuun 1 päivästä 1976 kesäkuun 30 päivään 1977. Jos hinnanalennusmaksua tänä aikana kannettaisiin hinnanalennuskorvauksiin tarvittavaa määrää enemmän tai vähemmän, otettaisiin erotus huomioon valtioneuvoston vahvistaessa hinnanalennusmaksua vuoden 1977 kolmen viimeisen kalenterikuukauden ajaksi.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti voin hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta 24 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (428/69) 2 §:n 1 momentti sekä 6 ja 9 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentti (491/73) ja 6 § osittain muutettuna mainitulla 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetussa laissa lailla sekä 9 § 30 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (856/70), näin kuuluviksi:

2 §.

Voin hinnanalennuskorvausta myönnetään määrä, jolla maidontuottajalle ja hänen ruokakunnalleen myytävän voin hintaa voidaan alentaa kahdella markalla kilolta. Näin alennetulla hinnalla saadaan voita myydä enintään kaksi kiloa kalenterikuukaudessa ruokakunnan jäsentä kohti.

— — — — — — — — — — — — — — —

6 §.

Voin hinnanalennusmaksuna on suoritettava 0,65 penniä kultakin maidontuottajilta vastaanotetulta maitolitralta.

9 §.

Meijeriliikkeen harjoittajan on annettava maatilahallitukselle vuoden 1977 tammikuun ja heinäkuun 25 päivään mennessä ilmoitus kuuden edellisen kalenterikuukauden aikana suorittamistaan voin hinnanalennusmaksuista ja maidontuottajilta vastaanottamistaan maitomääristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976 ja on voimassa vuoden 1977 kesäkuun loppuun. Lain 9 §:ää sovelletaan kuitenkin myös tämän lain voimassaolon päätyttyä tämän lain mukaisesti tehtäviin ilmoituksiin.

Jos tämän lain voimassaolon päätyttyä todetaan, että voin hinnanalennusmaksuja on lain voimassaoloaikana kannettu vähemmän tai enemmän kuin tänä aikana myönnetyn voin hinnanalennuskorvauksen rahoittamiseen tarvitaan, on erotus otettava huomioon vahvistettaessa hinnanalennusmaksua vuoden 1977 kolmen viimeisen kalenterikuukauden ajaksi.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n 1 momentin 8 kohdan ja 2 momentin sekä sanotun 2 momentin perusteella annetun verohallituksen päätöksen mukaan katsotaan vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa verosta vapaan päivärahan enimmäismääriksi, milloin verovelvollinen yhtäjaksoisesti työskentelee samassa erityisessä työntekemispaikassa, 90 ensimmäiseltä matkavuorokaudelta verohallituksen päätöksessä vahvistetut enimmäismäärät ja seuraavilta matkavuorokausilta 75 prosenttia mainituista määristä. Milloin verovelvolliselle, joka työnsä vuoksi asuu erityisellä työntekemispaikalla, järjestetään mahdollisuus sellaiseen ruokailuun, jonka ei voida katsoa lisäävän verovelvollisen normaaleja päivittäisiä ruokailukustannuksia, verovapaan päivärahan määrät ovat 50 prosenttia edellä tarkoitetuista enimmäismääristä. Koska vuodelta 1975 toimitettavaa ennakonpidätystä varten aikanaan annetut määräykset ovat näiltä osin poikenneet selostetuista lopullista verotusta varten annetuista määräyksistä, joutuisivat eräät päivärahojen saajat maksamaan näiden päivärahojen osalta veroa jälkikäteen lopullisen verotuksen yhteydessä. Tämän estämiseksi ehdotetaan eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annettuun lakiin (435/75), jota sovelletaan vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa, lisättäväksi säännös, jonka mukaan päivärahat ovat verovapaita mainituista rajoituksista riippumatta.

ESITYKSEN PERUSTELUT.

Tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan veronalaiseksi tuloksi ei katsota työn tai tehtävän suorittamiseksi saatua matkustamiskustannusten korvausta, päivärahaa, ateriakorvausta, majoittumiskorvausta, yömatkarahaa ja muun nimisenä hyviyksenä suoritettua matkakustannusten korvausta siltä osin kuin sanottujen korvausten on katsottava kuluneen työstä tai tehtävästä aiheuneiden erityisten kustannusten peittämiseen. Saman pykälän 2 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna 25 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (607/75), mukaan matkakustannusten korvauksesta katsotaan muun selviyksen puuttuessa verovapaaksi määrä, jonka perusteet ja suuruuden verohallitus vuosittain vahvistaa. Verosta vapaiksi katsottavien matkakustannusten korvausten perusteita ja määriä vahvistaessaan verohallituksen tulee ottaa huomioon edustavimmiksi katsottavissa valtakunnallisissa työ- ja virkaehtosopimuksissa olevat työ- ja virkamatkasta suoritettavaa matkakustannusten korvausta ja päivärahaa koskevat määräykset.

Verohallitus on 9 päivänä tammikuuta 1976 antanut päätöksen (As.kok. n:o 166/76) vuodelta 1975 toimitettavassa verotuksessa verosta vapaiksi katsottavien matkakustannusten korvausten perusteista ja määristä. Sanotun päätöksen 7 § sisältää verovapaan päivärahan perusteita ja suuruutta koskevia määräyksiä. Milloin verovelvollinen yhtäjaksoisesti työskentelee samassa erityisessä työntekemispaikassa, päivärahan määrät ovat 90 ensimmäiseltä matkavuorokaudelta verohallituksen päätöksen mukaiset enimmäismäärät ja seuraavilta matkavuo-

rokausilta 75 prosenttia mainituista määristä. Jos verovelvollinen saa päivärahoja useammalta kuin 90 peräkkäiseltä matkavuorokaudelta, osa päivärahoista voidaan näissä tapauksissa katsoa veronalaiseksi tuloksi. Milloin verovelvolliselle, joka työnsä vuoksi asuu erityisellä työntekemispaikalla, järjestetään mahdollisuus sellaiseen ruokailuun, jonka ei voida katsoa lisäävän verovelvollisen normaaleja päivittäisiä ruokailukustannuksia, päivärahan enimmäismäärät ovat 50 prosenttia edellä tarkoitetuista määristä. Myös näissä tapauksissa päivärahoista voidaan osa katsoa veronalaiseksi tuloksi.

Tulo- ja varallisuusverolain perusteluiden mukaan tarkoituksena oli, että verohallituksen vahvistamia lopullisessa verotuksessa noudatettavia matkakustannusten korvauksen ja päivärahan laskentaperusteita sovellettaisiin jo ennakonpidätystä toimitettaessa. Koska ennakonpidätystä toimitettaessa on vuonna 1975 sovellettu valtiovarainministeriön ennakkoperintää koskevan päätöksen (As.kok. n:o 67/75) perusteella matkakustannusten määrästä lopullisessa verotuksessa sovellettavasta verohallituksen päätöksestä poikkeavaa päätöstä (As.kok. n:o 1125/74), ei tätä lain perusteluissa lausuttua tarkoitusta ole tämän vuoksi kuitenkaan saavutettu.

Toimitettaessa verotusta vuodelta 1975 on käynyt ilmi, että verovelvollisille oli maksettu täysimääräisiä päivärahoja myös 90 ensimmäisen matkavuorokauden jälkeiseltä ajalta ja myös silloin, kun verovelvolliselle oli järjestetty edellä tarkoitettu erityinen ruokailumahdollisuus. Näin oli tapahtunut erityisesti metalliteollisuuden piirissä. Päivärahojen osittainen verottaminen mainituissa tapauksissa johtaa siihen, että verovelvolliset joutuisivat tästä syystä maksamaan eräissä tapauksissa lopullisen verotuksen yhteydessä huomattaviakin verolipulla perittäviä määriä. Koska tätä ei voida pitää asianmukaisena, hallitus ehdottaa, että eräistä väliaikaisista poikkeussäänöksistä verolakeihin annettuun lakiin (435/75) lisätään uusi 3 a § jonka mukaan edellä selostettuja ns. 90 päivärsääntöä ja ns. 50 prosentin sääntöä ei otet huomioon toimitettaessa verotusta vuodelt 1975.

Ehdotetun uuden 3 a §:n mukaan katsottai siin sen estämättä, mitä tulo- ja varallisuusvero lain 22 §:n 1 momentin 8 kohdassa ja 2 momentissa on säädetty tai niiden nojalla määrätty, verosta vapaiksi virka- tai työmatkast majoittumis- ja matkustamiskorvauksen lisäks suoritetusta päivärahasta matkavuorokautta ta sen osaa kohden vahvistetut määrät riippumat ta matkavuorokausien lukumäärästä ja verovel volliselle järjestetystä säännönmukaista halvem masta ruokailusta. Ehdotettua uutta säännöst veroviranomaiset pyrkivät soveltamaan niihi verovelvollisiin, jotka ovat saaneet tällaisia päi värahoja. Tällä hetkellä on kuitenkin valmis teltu lähes puolet kaikista palkansaajien vuo den 1975 veroilmoituksista. Nämä veroilmoi tukset joudutaan osittain käsittelemään viel uudelleen. Mikäli verotusta ei enää voida oi kaista, tulevat veroviranomaiset heti sen jäl keen, kun virhe on huomattu, korjaamaan vir heellisyyden veronoikaisuna.

Myös kuluvalta vuodelta toimitettavan ve rotuksen osalta on ilmennyt ongelmia matka kustannusten korvausten verotukselliseen käsit telyyn liittyvissä kysymyksissä. Hallitus pyrki ratkaisemaan nämä ongelmat. Tilanteen kartoit taminen ja tarvittavien ratkaisumallien luomi nen tulisi tapahtua yhteistoiminnassa viran omaisten ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tä män vuoksi tullaan asettamaan selvittelyeli käsittelemään kysymystä ja laatimaan ehdotu tarvittaviksi toimenpiteiksi.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, an netaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraav lakiehdotus:

Laki

eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin 13 päivänä kesäkuuta 1975 annettuun lakiin (435/75) näin kuuluva uusi 3 a §:

3 a §.

Sen estämättä, mitä tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n 1 momentin 8 kohdassa ja 2 momentissa on säädetty tai niiden nojalla o määrätty, katsotaan verosta vapaiksi virka- ta

römatkasta majoittumis- ja matkustamiskorauksen lisäksi suoritetusta päivärahasta matkavuorokautta tai sen osaa kohden vahvistetut määrät riippumatta matkavuorokausien lukumäärästä ja verovelvolliselle järjestetystä säännönmukaista halvemmasta ruokailusta.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kerman ja vähärasvaisen maidon tasausmaksusta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan kermasta ja vähärasvaisesta maidosta suoritettavaksi valtiolle vuodelta 1976 tasausmaksua. Ehdotus liittyy suunniteltuun maitotuotteiden hinnoitteluperusteiden muuttamiseen. Tasausmaksua ehdotetaan kannettavaksi 38 penniä kultakin myydyltä kermalitralta ja 3,4 penniä kultakin myydyltä vähärasvaisen maidon litralta. Kermalitralta suoritettavaa tasausmaksua olisi lisäksi korotettava 4,5 pennillä kutakin täyttä painoprosenttia kohden, jolla kerman rasvapitoisuus ylittää 12 prosenttia. Tasausmaksun kantaminen ei vaikuttaisi kerman vähittäishintaan johtuen samanaikaisesti toteutettavasta maitotuotteiden hinnoittelujärjestelmän uudistuksesta. Sen sijaan kevytmaidon vähittäishinta tulisi osittain tasausmaksusta ja osittain uudesta hinnoittelujärjestelmästä johtuen nousemaan kulutusmaidon hinnan tasolle. Tasausmaksua kannettaisiin ehdotuksen mukaan vuoden 1976 heinäkuun 1 päivästä lukien.

YLEISPERUSTELUT.

Maitotaloustuotteiden kulutuksessa on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavia muutoksia. Asukasta kohden laskettuna on voin kulutus vuodesta 1965 vuoteen 1975 alentunut 17,7 kilosta 13,2 kiloon ja juuston kulutus on samana aikana lisääntynyt 3,3 kilosta 6,0 kiloon. Lisäksi kulutukseen myytävien nestemäisten maitotuotteiden keskimääräinen rasvapitoisuus on alentunut. Muutokset ovat merkinneet maitorasvan kokonaiskulutuksen vähentymistä ja maidon rasvattoman osan käytön säilymistä ennallaan tai sen vähäistä lisääntymistä.

Maitotaloustuotteiden hinnoittelussa on maitorasvalla edelleen keskeinen merkitys. Maidon rasvattoman osan eli kuoritun maidon osuutta hinnasta ei ole nostettu kovin korkeaksi, koska sitä käytetään rehuna mm. maidontuotannossa. Nykyisin maitorasvan osuus maidon hinnasta on n. 85 prosenttia ja maidon rasvattoman osan osuus n. 15 prosenttia.

Kulutuksessa tapahtuneet muutokset ovat lisänneet maidon halvemman eli rasvattoman osan käyttöä. Tämä on samalla lisännyt valtion varojen tarvetta maitotaloustuotteiden markkinoinnissa, koska maitorasvan kotimaisen kulutuksen supistuessa on vientitarve lisääntynyt. Tapahtuvat kulutusmuutokset tulisi ottaa huomioon maitotaloustuotteiden hinnoittelussa. Maitotaloustuotteiden markkinoinnin valtiolle aiheuttamien kustannusten keventämiseksi on hallituksen tarkoituksena heinäkuun 1 päivästä 1976 muuttaa maitorasvan ja maidon rasvattoman osan arvosuhdetta maitotaloustuotteiden hinnoittelussa nykyisestä suhteesta noin 85:15 suhteeseen noin 60:40. Tämä voidaan toteuttaa alentamalla rehuksi käytettävää kuoritun maidon hintaa valtion varoin ja muuttamalla maitotaloustuotteiden vähittäishintoja maitorasvan ja maidon rasvattoman osan uuden arvosuhteen mukaiseksi.

Maitotaloustuotteiden hinnoitteluperusteiden muuttaminen edellyttää, että rehuksi käytettävän kuoritun maidon hinnanalennuskorvausta varten myönnetään tarvittavat varat. Tätä tarkoittava ehdotus sisältyy hallituksen esitykseen vuoden 1976 toiseksi lisämenoarvioksi. Lisämenoarvion vahvistamisen jälkeen hintaviran-

omainen tarkistaisi maitotaloustuotteiden vähittäishinnat siten, että hinnoittelussa maidon rasvattoman osan arvoa nostetaan ja maitorasvan arvoa alennetaan.

Toimenpide muuttaisi ilman erityistoimenpiteitä kaikkien maitotaloustuotteiden vähittäishintoja. Vähärasvaisten tuotteiden hinnat nousisivat ja runsasrasvaisten tuotteiden hinnat laskisivat. Vähärasvaisia tuotteita ovat kaikki ne tuotteet, joissa on vähemmän rasvaa tai joiden valmistamiseen käytetyssä maidossa on vähemmän rasvaa kuin meijereiden tuottajilta vastaanottamassa maidossa keskimäärin. Sen sijaan hinnoitteluperusteiden muutos ei vaikuttaisi maidon tuottajahintaan.

Voin ja kerman vähittäishinta tulisi hallituksen käsityksen mukaan kuitenkin pitää nykyisellä tasolla maitorasvan hinnan alentumisesta huolimatta. Voin osalta tämä toteutetaan siten, että valtion maksamaa meijerivoin hinnanalennuskorvausta alennetaan. Kerman hinnan pitämiseksi nykyisellä tasolla ehdotetaan kermasta kannettavaksi tasausmaksua, joka olisi yhtä suuri kuin arvosuhteen muuttamisesta johtuva kerman hinnan alentuminen. Maitotaloustuotteiden markkinoinnista valtiolle aiheutuvien kustannusten rahoittamiseksi hallitus ehdottaa lisäksi vähärasvaisista maidoista kannettavaksi 3,4 pennin suuruista tasausmaksua litralta. Tämä toimenpide nostaisi kevytmaidon vähittäishinnan kulutusmaidon hinnan tasolle.

Tasausmaksutuloja arvioidaan kertyvän vuoden 1976 jälkimmäisellä puoliskolla noin 25 miljoonaa markkaa. Koska tasausmaksujen kantaminen liittyy koko hintajärjestelmän muutokseen, ei tasausmaksujen vaikutuksia hintatasoon voida erillisinä mitata. Maitorasvan ja maidon rasvattoman osan arvosuhteen muuttamisen suhteeseen 60:40 ja ehdotettujen tasausmaksuien kantamisen voidaan arvioida korottavan kuluttajahintatasoa 0,14 prosentilla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Säännöksen mukaan kerman ja vähärasvaisen maidon myynnistä on suoritettava valtiolle vuodelta 1976 tasausmaksua.

2 §. Tasausmaksun suorittamiseen velvollisia olisivat meijeriliikkeen harjoittajat.

3 §. Kermasta perittävän tasausmaksun määrä vaihtelee lakiehdotuksen mukaan myytävän kerman rasvapitoisuudesta riippuen. Rasvapitoisuudeltaan 12-prosenttisesta kermasta kannettaisiin tasausmaksua 38 penniä litralta, ja maksun määrä nousisi 4,5 pennillä kultakin rasvaprosenttiyksiköltä, jolla kerman rasvapitoisuus ylittää 12 prosenttia. Tällä hetkellä yleisimmin valmistettavien kermojen rasvapitoisuus on yleensä 19 tai 38 prosenttia. Näistä kermoista kannettavat tasausmaksut olisivat vastaavasti 69,5 penniä ja 1,55 markkaa litralta. Vähärasvaisesta maidosta kannettavan tasausmaksun määräksi ehdotetaan 3,4 penniä litralta. Tällöin kevytmaidon vähittäishinta tulisi nousemaan kulutusmaidon hinnan tasolle.

Tasausmaksua ei lakiehdotuksen mukaan kannettaisi meijerien välisistä kaupoista. Täten estetään tasausmaksun kantaminen kahteen kertaan sekä muiden maitotaloustuotteiden kuten esim. voin joutuminen tasausmaksun alaiseksi. Kermana pidettäisiin lakiehdotuksen mukaan rasvapitoisuudeltaan vähintään 12-prosenttista hapattamatonta nestemäistä maitojalostetta. Siten tasausmaksua ei ole suoritettava esim. viileistä tai smetanasta. Vähärasvaisella maidolla tarkoitetaan lakiehdotuksessa maitoa, jonka rasvapitoisuus on vähintään 0,1 ja enintään 3,8 prosenttia. Tasausmaksun ulkopuolelle jäisi siten rasvaton maito eli ns. kurri.

4 §. Tasausmaksun suorittamiseen velvollisen tulee oma-aloitteisesti suorittaa tasausmaksu maatilahallituksen postisiirtotilille. Maksu on suoritettava kunkin kalenterikuukauden aikana myydystä kermasta ja vähärasvaisesta maidosta viimeistään seuraavan kuukauden 25 päivänä.

5 §. Tasausmaksun määrääminen, maksuunpano ja kanto olisivat maatilahallituksen asiana.

6 §. Säännöksen mukaan tasausmksun suorittamiseen velvollisen olisi viimeistään kunkin kuukauden 25 päivänä annettava maatilahallitukselle ilmoitus edellisen kuukauden aikana myymänsä kerman ja vähärasvaisen maidon määristä.

7—20 §. Muut lakiehdotukseen sisältyvät säännökset koskevat tasausmaksun määräämismenettelyä, maksun perimistä, valitusoikeutta maatilahallituksen päätökseen, rangaistussäännöksiä ja maksun suorittamisen lykkäystä.

Lakiehdotus olisi hallituksen käsityksen mukaan käsiteltävä verolain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kerman ja vähärasvaisen maidon tasausmaksusta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kerman ja vähärasvaisen maidon myynnistä on suoritettava valtiolle vuodelta 1976 tasausmaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Velvollinen suorittamaan kerman ja vähärasvaisen maidon tasausmaksua on jokainen, joka harjoittaa Suomessa meijeriliikettä.

3 §.

Tasausmaksua on suoritettava kultakin myydyltä kermalitralta 38 penniä ja kultakin myydyltä vähärasvaisen maidon litralta 3,4 penniä. Kermalitralta suoritettavaa tasausmaksua on korotettava 4,5 penniä kutakin täyttä painoprosenttia kohden, jolla myydyn kerman rasvapitoisuus ylittää 12 prosenttia.

Tasausmaksua ei ole suoritettava kermasta tai vähärasvaisesta maidosta, joka myydään toiselle 2 §:ssä tarkoitetulle meijeriliikkeen harjoittajalle.

Kermalla tarkoitetaan rasvapitoisuudeltaan vähintään 12 prosenttista hapattamatonta nestemäistä maitojalostetta. Vähärasvaisella maidolla tarkoitetaan maitoa, jonka rasvapitoisuus on vähintään 0,1 ja enintään 3,8 prosenttia. Rasvapitoisuus määritetään painoprosentteina.

4 §.

Tasausmaksun suorittamiseen velvollisen on oma-aloitteisesti suoritettava tasausmaksu kunkin kalenterikuukauden aikana myymästään kermasta ja vähärasvaisesta maidosta maatilahallituksen postisiirtotilille viimeistään seuraavan kalenterikuukauden 25 päivänä.

5 §.

Maatilahallitus huolehtii tasausmaksun määräämisestä, maksuunpanosta ja kannosta.

6 §.

Tasausmaksun suorittamiseen velvollisen on kehotuksetta annettava vahvistetulla lomakkeella viimeistään kunkin kuukauden 25 päivänä maatilahallitukselle ilmoitus edellisen kalenterikuukauden aikana myymänsä vähärasvaisen maidon ja kerman määristä.

7 §.

Jollei tasausmaksun suorittamiseen velvollinen ole suorittanut tasausmaksua edellä 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai jos tasausmaksua on suoritettu liian vähän, maatilahallituksen on maksuunpantava tasausmaksu tai suorittamatta oleva osa siitä. Lisäksi on tasausmaksun suorittamiseen velvollisen maksettavaksi pantava laiminlyödylle määrälle maksunlisäystä yksi markka kultakin täydeltä sadalta markalta jokaiselta alkavalta kalenterikuukaudelta sen kuukauden alusta, jona tasausmaksu olisi tullut suorittaa, 12 §:ssä tarkoitetun maksulipun eräpäivää edeltävän kuukauden loppuun tai milloin tasausmaksu on jo suoritettu, sen kuukauden loppuun, jona maksu on suoritettu.

Tasausmaksua ei kuitenkaan saa määrätä maksettavaksi, jos kolme vuotta on kulunut siitä, kun tasausmaksu olisi tullut suorittaa.

8 §.

Jollei 6 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta ole kehotuksesta huolimatta annettu tai sitä ei voida korjattunakaan hyväksyä tasausmaksun määräämisen perusteeksi, maatilahallituksen on varattuaan, mikäli mahdollista, maksun suorittamiseen velvolliselle tilaisuuden tulla kuulluksi, toimitettava tasausmaksun määrääminen arvion mukaan.

9 §.

Maatilahallituksen on määrättävä tasausmaksua korotettavaksi, jos tasausmaksun suorittamiseen velvollinen on ilman pätevää syytä laiminlyönyt 6 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen antamisen oikeassa ajassa tai antanut sen olennaisesti vaillinaisena, enintään 20 prosentilla ja, jos hän kehotuksen todistettavasti saatuaankin, ilman hyväksyttävää estettä jättää ilmoituksen kokonaan tai osaksi antamatta, vielä enintään 20 prosentilla. Jos maksun suorittamiseen velvollinen on tietensä tai törkeästä huolimattomuudesta antanut olennaisesti väärän ilmoituksen, on tasausmaksu määrättävä korotettavaksi enintään kaksinkertaiseksi.

10 §.

Tasausmaksu suoritetaan ja määrätään täysin markoin jättämällä yli menevät pennit lukuun

ottamatta. Jos maksuunpantava tasausmaksun tai maksunlisäyksen määrä on 10 markkaa pienempi, ei sitä peritä.

11 §.

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on tasausmaksua määrättäessä meneteltävä niin, kuin jos asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Milloin johonkin toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että tasausmaksusta vapauduttaisiin, on maatilahallituksella oikeus määrätä tasausmaksu arvion mukaan.

12 §.

Tasausmaksun määräämistä koskevan maatilahallituksen 7 §:n nojalla tekemän päätöksen perusteella on tasausmaksun suorittamiseen velvolliselle tarvittaessa kirjoitettava maksulippu. Päätös, johon on merkittävä, miten tasausmaksun määräämiseen voidaan hakea muutosta, ja maksulippu voidaan toimittaa tasausmaksun suorittamiseen velvolliselle tiedoksi postin välityksellä kirjatussa kirjeessä. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätöksen sisältävä asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi. Asiakirjaan on tehtävä merkintä päivästä, jolloin se on annettu postin kuljetettavaksi.

13 §.

Maatilahallituksen maksuunpanemaan tasausmaksuun sovelletaan, mitä veronmaksun laiminlyömisestä aiheutuvista seuraamuksista on säädetty.

Suorittamatta jääneen tasausmaksun perimisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) ja sen nojalla on säädetty.

14 §.

Tasausmaksun suorittamiseen velvollinen saa valittaa maatilahallituksen tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Valituskirja on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta toimitettava maatilahallitukselle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja on sen oheen liitettävä valituksenalainen päätös sekä selvitys siitä, milloin päätös on annettu valittajalle tiedoksi. Jos valituskirja on annettu maatilahallitukselle, on sen lähetettävä valituskirja sekä asiassa kertyneet asiakirjat korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

15 §.

Tasausmaksu on suoritettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Jos tasausmaksu on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä poistettu tai sitä on alennettu, maatilahallituksen on palautettava liikaa suoritettu määrä hakemuksetta asianomaiselle.

16 §.

Tasausmaksun suorittamiseen velvollisen on maatilahallituksen tai maa- ja metsätalousministeriön kehotuksesta esitettävä sanotun viranomaisen tai tämän määräämän asiantuntevan ja esteettömänä pidettävän henkilön tarkastettavaksi laitoksensa ja siihen liittyvät tilat, kirjanpito- tai muistiinpanokirjansa sekä niihin kuuluvat tositteet, sopimukset, kirjeenvaihto ynnä muut asiakirjat. Tasausmaksun suorittamiseen velvollisen on annettava tarkastusta suorittavalle henkilölle tiedot, jotka saattavat olla ohjeena tasausmaksun määrää selvitettäessä sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

17 §.

Jokaisen on maatilahallituksen kehotuksesta annettava toiselle määrättävää tasausmaksua tai siitä johtunutta valitusasiaa varten sellaisia toista koskevia tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, mikäli ne eivät koske sellaista asiaa, josta hänellä lain mukaan on oikeus kieltäytyä todistamasta. Toisen taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

Edellä 1 momentin nojalla annetut tai esitetyt tiedot ja asiakirjat on pidettävä salassa. Näiden tietojen antamisesta muiden viranomaisten käytettäväksi on soveltuvin osin voimassa, mitä verotuslaissa (482/58) on säädetty.

18 §.

Ulosotonhaltija ja poliisi ovat velvollisia antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetuissa asioissa.

19 §.

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä on antamalla väärän tiedon tai muulla vilpillä pidättänyt tai yrittänyt pidättää valtiolta

tässä laissa tarkoitettua maksua, on tuomittava sen mukaan kuin rikoslaissa säädetään.

Joka muuten rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, on tuomittava, jollei rikkomus ole vähäinen, sakkoon.

20 §.

Erityisen painavista syistä maatilahallitus voi hakemuksesta myöntää lykkäystä tasausmaksun suorittamisesta, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi vuodeksi. Lykkäyksen edellytyksenä on, että maksun suorittamisesta annetaan hyväksyttävä vakuus. Maksulle, jonka suorittamisesta myönnetään lykkäystä, peritään lykkäysajalta korkoa 10 prosentin vuotuisen korkokannan mukaan.

21 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

22 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1976 ja sitä sovelletaan kerman ja vähärasvaisen maidon myyntiin, joka tapahtuu lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen vuoden 1976 aikana.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa varajäsenten valitseminen oikeusapulautakuntaan.

YLEISPERUSTELUT.

Yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain (88/73) mukaan oikeusapulautakuntaan valitaan vähintään viisi jäsentä. Laki ei anna mahdollisuutta varajäsenten valitsemiseen. Käytännössä on tullut ilmi tapauksia, joissa oikeusapulautakunnan kokous on jäänyt eräiden jäsenten poissaolon vuoksi vaille päätösvaltaa. Päätösvaltaisuuden vaatimuksena on, että lautakunnan kokouksessa on saapuvilla enemmän kuin puolet jäsenistä.

Oikeusapulautakunta voi olla usean kunnan yhteinen. Jostakin kunnasta valitun jäsenen esteellisyys taikka tosiasiallinen este, esimerkiksi sairaus, työ, matka tai toinen luottamustoimi merkitsee kysymyksessä olevan kunnan vaikutusmahdollisuuksien vähentymistä. Myös tämä näkökohta puoltaa varajäsenten valitsemista oikeusapulautakuntaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

5 § 1 mom. Ehdotuksen mukaan oikeusapulautakuntaan valittaisiin kullekin jäsenelle henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnan jäsenten lukumäärään ei ehdoteta tehtäväksi muutosta. Varajäsenen henkilökohtaisuus olisi tehokkaan toiminnan kannalta suotavaa ja tyydyttäisi parhaiten eri kuntien ja ryhmittymien tarpeet. Kun oikeusapulautakunta valitaan valtuuston toimikaudeksi ja nykyinen sanonta "neljän vuoden toimikaudeksi" saattaa olla tulkinnanvarainen, ehdotetaan lakia tässä kohdin selvennettäväksi. Nykyisin voimassa oleva menettely, jossa lautakunnan jäsenet valitaan ensin ja sitten vasta nimetään heistä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, ehdotetaan säilytettäväksi entisellään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1973 yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain (88/73) 5 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

5 §.

Kunnallisvaltuusto valitsee toimikaudekseen oikeusapulautakuntaan vähintään viisi jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen sekä nimeää jäsenistä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Kunnat voivat 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sopia myös siitä, että lautakuntaan valitaan jäseniä ja varajäseniä eri kunnista.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aluevaihdosta valtion ja Kouvolan kaupungin välillä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan, että valtio luovuttaisi Kouvolan kaupungille entiseen varuskunnan ratsastuskenttään kuuluvan alueen Kouvolan ja Valkealan yhteisen terveyskeskuksen sijoituspaikaksi. Valtio saisi puolestaan Kouvolan kaupungilta asuntotontin ja asuinrakennuksen, mikä helpottaisi puolustusvoimien vaikeaa asuntotilannetta Kouvolassa.

PERUSTELUT.

Puolustusministeriön hallinnassa on Kouvolan kaupungissa entiseen varuskunnan ratsastuskenttään kuuluva noin 42 176 neliömetrin suuruinen alue, joka asemakaavassa on muodostettu yleisen rakennuksen tontiksi. Tontilla sijaitsee Sotilassairaala 3, mutta suurin osa tonttia on yleisen edun kannalta toisarvoisessa käytössä. Kouvolan kaupunki on yhteistoiminnassa Valkealan kunnan kanssa perustamassa terveyskeskusta Kouvolaan ja anonut kyseistä aluetta sen sijoituspaikaksi. Puolustusministeriö onkin vuokrannut puheena olevasta tontista noin 33 400 neliömetrin suuruisen alueen Kouvolan kaupungille joulukuun 10 päivästä 1973 lukien kolmeksi vuodeksi kaavoitusta ja rakennussuunnittelua varten.

Kaupungin kanssa on neuvoteltu edellä mainitun tontinosan luovuttamisesta siten, että kaupunki puolestaan luovuttaisi puolustusministeriölle noin 1 491 neliömetrin suuruisen asuntotontin ja sillä olevan 4 140 kuutiometriä käsittävän asuinrakennuksen, mikä olisi omiaan helpottamaan puolustusvoimien heikkoa asuntotilannetta Kouvolassa. Näitä aluejärjestelyjä sekä vaihdettavien alueiden hinnoittelua varten on asetettu asiantuntijatoimikunta, joka on tarkistanut valtion luovutettavan alueen suuruudeksi noin 29 563 neliömetriä ja todennut sanotun alueen arvoksi 768 638 markkaa. Kaupungin luovutettava alue rakennuksineen on arvioitu 827 332 markaksi. Valtio suorittaa Kouvolan kaupungille välirahana 58 694 markkaa.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

aluevaihdosta valtion ja Kouvolan kaupungin välillä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Puolustusministeriö oikeutetaan määräämillään ehdoilla luovuttamaan Kouvolan kaupungille sanotun kaupungin I kaupunginosan korttelissa 1062 olevasta tontista n:o 13 noin

29 563 neliömetrin suuruinen alue edellyttäen, että Kouvolan kaupunki luovuttaa valtiolle Kouvolan kaupungin II kaupunginosan korttelissa 2033 olevan tontin n:o 13 ja sanotulla tontilla olevan asuinrakennuksen. Valtio suorittaa Kouvolan kaupungille välirahana 58 694 markkaa.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Puolustusministeri *Ingvar S. Melin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta ja laiksi sen voimaanpanosta.

YLEISPERUSTELUT.

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys.

Vajaamielisten laitoshuolto on kehittynyt merkittävästi puolentoista vuosikymmenen aikana. Tämä on ollut seurausta valtionapujärjestelmän uudistamisesta sekä keskuslaitosten rakentamisohjelman toteuttamisesta. Laitoshuollon ohella vajaamielishuollon keskeiseksi tavoitteeksi on kuitenkin muodostunut kuntoutuksesta huolehtiminen sekä kehitysvammaisten yhteiskuntaan sopeutumisen edistäminen. Nykyinen lainsäädäntö ei anna tämänkaltaiselle kehitykselle riittävästi mahdollisuuksia, sillä säännökset on laadittu pääosaltaan laitosten ylläpitämistä silmälläpitäen ja muun muassa avohuoltoa koskevat säännökset ovat varsin puutteellisia. Avohuollon kehittämisen mahdollisuuksia on tosin jossain määrin parannettu, mutta tämä ei ole korjannut tilannetta riittävässä määrin. Kun lisäksi valtionosuus ja -avustusjärjestelmää sekä vajaamielishuollon järjestysmuotoa koskevat säännökset vaativat perusteellista tarkistamista, on aiheellista uudistaa vajaamielishuoltoa koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

2.1. Nykyinen lainsäädäntö.

Vajaamielishuoltoa säännellään nykyisin 7 päivänä maaliskuuta 1958 annetulla vajaamielislailla (107/58) ja sen nojalla annetuilla säännöksillä ja määräyksillä. Laki on osittaisuudistuksista huolimatta edelleenkin voimakkaasti laitoshuoltovaltainen. Sen mukaan vajaamielisten laitoshuolto tapahtuu keskuslaitoksissa sekä niihin kuuluvissa tai niiden valvonnan alaisissa hoito-, työ- ja opetusosastoissa ja -kodeissa. Tämän ohessa vajaamielisiä voidaan huoltaa päivähuoltoloissa ja muissa vajaamielislaitoksissa sekä sijoittaa laitosten alaiseen perhehoitoon.

Vajaamielisten huoltoa varten ei ole vahvistettu piirijakoa. Käytännössä on kuitenkin muodostunut eräänlainen piirijako, jonka pohjana on vajaamielishuollon suunnitelmakomitean mietinnössä (komiteanmietintö 1961:11) esitetty yleissuunnitelma. Tämä suunnitelma edellyttää läänejä vastaavia vajaamielishuoltopiirejä. Vajaamielislaitosten perustaminen on tapahtunut vapaaehtoisesti kuntien, kuntainliittojen ja yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden toimesta. Maassamme toimii nykyisin 14 keskuslaitosta, joista 13 on kuntainliiton ja yksi yksityisen säätiön omistuksessa. Lisäksi on vireillä yhden keskuslaitoksen suunnittelu. Näissä kunnallisissa ja yksityisissä keskuslaitoksissa oli 31 päivänä joulukuuta 1974 paikkoja yhteensä noin 4 910. Näiden lisäksi on viisi yksityistä vajaamielislaitosta, joiden yhteinen hoitopaikkamäärä sanottuna ajankohtana oli noin 220. Päivähuoltolapaikkojen lukumäärä oli vuoden 1974 päättyessä noin 2 470.

Kunnallisten ja yksityisten huoltolaitosten lisäksi valtio ylläpitää kolmea vajaamielislaitosta, joissa on paikkoja noin 300.

2.2. Nykyisen vajaamielishuoltojärjestelmän epäkohtia.

Vajaamielishuollon palvelusten tarjonnassa on tällä hetkellä merkittäviä alueellisia ja paikallisia eroja. Kunnille on tosin säädetty velvollisuus vajaamielishuollon järjestämiseen, mutta yksittäisen kunnan väestöpohja ja myös taloudelliset voimavarat ovat lähes poikkeuk-

setta liian pienet vajaamielishuollon tehokkaaseen järjestämiseen. Tämä koskee erityisesti keskuslaitospalveluksia.

Päivähuoltolatoiminta on sekin ulottunut nykyisin pääasiassa vain väestökeskuksiin. Säännös, jonka mukaan valtionavun saamisen edellytyksenä päivähuoltolatoimintaan on, että huoltolassa on vähintään 10 huollettavaa, rajoittaa toiminnan laajentumista pienehköihin keskuksiin ja maaseudulle.

Vajaamielishuollossa opetus- ja koulutussekä jossain määrin terveydenhuoltotoiminnot ovat jääneet riittämättömälle huomiolle. Niinpä vajaamieliset on yleensä vapautettu oppivelvollisuudesta, mikä käytännössä on merkinnyt koulunkäyntioikeuden menetystä. Samalla heidät on suljettu ulkopuolelle koululaisille järjestettävästä terveydenhuollosta hammashuolto siihen mukaanluettuna. Yhteistoiminta opetus- ja koulutus- sekä terveydenhuoltoviranomaisten kanssa on muutoinkin ollut riittämätöntä.

Vajaamielishuollon palvelusten alueellinen hajanaisuus ja yhteistoiminnan puuttuminen muun muassa sairaanhoitolaitosten kanssa on aiheuttanut vaikeuksia myös kunnille ja etenkin niiden taloudenhoidolle. Samalla alueella toimivissa eri vajaamielislaitoksissa ja sairaaloita ylläpitävissä kuntainliitoissa on saatettu toteuttaa yhtäaikaa suuria investointeja, jotka puolestaan ovat saattaneet aiheuttaa, ainakin tilapäisesti varsin kohtuuttomia taloudellisia rasituksia kunnalle, joka on jäsenenä kaikissa alueen eri kuntainliitoissa. Valtionapusäännökset ovat myös kuntien yleiseen kantokykyluokitukseen sitomattomia, mikä on vaikeuttanut taloudellisesti heikommassa asemassa olevien kuntien vajaamielishuollon järjestämistä.

Vajaamielislaissa tarkoitetuista vajaamielishuoltopalveluksista osalliseksi pääseminen edellyttää, että henkilön tulee olla todettu vajaamieliseksi. Ympäristön kielteisen asennoitumisen pelossa ovat useat vajaamielishuollon tarpeessa olevat henkilöt ja heidän omaisensa pyrkineet välttämään sanotunlaista leimautumista, minkä johdosta palvelukset ovat jääneet käyttämättä. Vajaamielislaki sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä vajaamielisvalvonnasta sekä vajaamielisluettelon pitämiseen liittyvästä viranomaisten ja vanhempien ilmoittamisvelvollisuudesta. Tällaisista velvoittavista säännöksistä johtuen vajaamielishuoltoa ei ole koettu palvelujärjestelmänä, vaan asennoituminen siihen on muodostunut usein varaukselliseksi. Tämä on ollut omiaan vaikeuttamaan tehokkaan kehitysvammaisten huollon toteuttamista.

Vajaamielislaki oli alunperin tarkoitettu koskemaan vain syvästi vajaamielisiä ja sen ulkopuolelle jäivät lievästi vajaamieliset. Tältä pohjalta on ymmärrettävissä lain säännösten laitoskeskeisyys. Kuitenkin lakia sovellettaessa on todettu, että vajaamielishuollossa tulisi olla kuntouttamisella ja avohuollolla keskeinen sija. Valtionavun suorittaminen avohuoltotoiminnan aiheuttamiin kustannuksiin tehtiinkin mahdolliseksi vajaamielislain muuttamisesta 2 päivänä toukokuuta 1969 annetulla lailla (275/69). Valtionavun myöntäminen tapahtuu kuitenkin tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan puitteissa. Muun muassa tästä johtuen vajaamielislaki ei nykyisellään anna riittäviä mahdollisuuksia avohuollon kehittämiseen.

Useimmat edellä esiintuoduista vajaamielishuollon järjestämisessä havaituista puutteista johtuvat hallinnollisen ja alueellisen hajanaisuuden ohella siitä, ettei vajaamielishuollon järjestämistä ole alunperin kokonaisvaltaisesti suunniteltu. Tästä viimekädessä on ollut seurauksena useat esitetyistä toiminnallisista puutteista vajaamielishuollon järjestämisessä sekä se, että kaikkialla maassa ei ole voitu tarjota samantasoisia palveluksia. Vajaamielishuollon nykyisten epäkohtien korjaamiseksi onkin välttämätöntä uudistaa sitä koskeva lainsäädäntö.

2.3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto.

Nyt annettavat ehdotukset laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta ja laiksi sen voimaanpanosta ovat syntyneet suhteellisen pitkän valmistelutyön tuloksena. Valtioneuvosto asetti 3 päivänä marraskuuta 1966 komitean, jonka tehtävänä oli selvittää vajaamielishuoltotoiminnassa olevia puutteita ja laatia ehdotus näiden puutteiden parantamiseksi sekä sanottua huoltoa koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi tapahtunutta kehitystä ja vajaamielishuollon tarpeita vastaavaksi. Komitean toimeksiantoa laajennettiin valtioneuvoston 27 päivänä kesäkuuta 1968 tekemällä päätöksellä siten, että komitean tuli selvittää kaikkien kehitysvammaisten erityishuollon järjestäminen sekä valmistaa sitä koskevat lakiehdotukset. Tämä komitea, joka otti nimekseen kehitysvammakomitea, sai huhtikuussa 1969 valmiiksi alustavan mietintöehdotuksen, josta pyydettiin asian-

omaisten viranomaisten ja yhteisöjen lausunnot. Niiden perusteella komitea viimeisteli 20 päivänä maaliskuuta 1970 päivätyn mietinnön (komiteanmietintö 1970: A 12). Nyt annettavat ehdotukset rakentuvat suurelta osin mainitun komitean ehdotukselle ja siitä saaduille lausunnoille.

3. Esityksen pääperiaatteet.

Esityksen mukaan nykyinen vajaamielislaki korvattaisiin lailla kehitysvammaisten erityishuollosta. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi sen johdosta, että käsitettä vajaamielinen on yleisesti pidetty vanhentuneena, koska se liiaksi painottaa henkilön älyllisten toimintojen vajavuutta. Tämän vuoksi on perusteltua siirtyä myös lainsäädännössä käyttämään yleisen hyväksymisen saanutta kehitysvammaisen käsitettä. Käsite on laajempi kuin vajaamielisen käsite. Lain sovellutusalaa onkin pyritty määrittelemään niin, ettei se asettaisi esteitä lain perusteella järjestettävän huollon ulottamiselle iästä tai vamman luonteesta riippumatta kaikkia niitä koskevaksi, jotka tällaisia palveluja tarvitsevat.

Keskeisenä periaatteena lakiehdotuksessa on siinä tarkoitettujen palvelusten toissijaisuus. Siten myös kehitysvammaisten tulisi ensisijaisesti voida käyttää hyväkseen muun muassa yleisiä opetus- sekä terveyden- ja sairaanhoitopalveluksia. Samoin vastuun kehitysvammaisten opetuksen sisällöstä tulisi ensisijaisesti kuulua kouluviranomaisille. Harjaantumiskoulujen ylläpito sen sijaan kuuluisi kehitysvammaisten erityishuollosta vastaaville viranomaisille. Lakiehdotuksessa tarkoitettuihin erityishuoltopalveluksiin henkilö olisi siten oikeutettu niissä tapauksissa, jolloin hän ei muun lain nojalla saisi tarvitsemiaan palveluksia.

Lakiehdotus on lähinnä hallinnollinen puitelaki, jolla pyritään luomaan tehokas hallintoorganisaatio kehitysvammaisten erityishuollon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi. Sen sijaan ehdotukseen ei juuri ole sisällytetty toiminnallisia säännöksiä, jotta ei tarpeettomasti rajoitettaisi mahdollisuuksia seurata joustavasti kehitysvammaisten erityishuollossa tapahtuvaa kehitystä. Toiminnallisista tavoitteista on kuitenkin erityisesti korostettu kuntoutustavoitteita. Tämän mukaisesti ehdotuksessa todetaan erityishuollon tarkoituksena olevan edistää henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan. Sen lisäksi lailla pyritään luonnollisesti turvaamaan henkilön tarvitsema hoito ja muu huolenpito. Lakiehdotuksessa on luovuttu lain sovellutusalan rajaamisesta kohderyhmien tarkalla yksilöinnillä ja pyritty tämän sijasta määrittelemään ne toimenpiteet, joita lain perusteella voidaan toteuttaa. Näiden yksityiskohtaisempi määrittely tapahtuisi lähinnä asetuksen sekä vuosittain hyväksyttävän valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman avulla.

Lakiehdotuksen keskeisenä periaatteena on myös riittävien ja yhtäläisten erityishuoltopalvelusten saannin turvaaminen kaikissa osissa maata. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää palvelusten järjestämisvastuun säätämistä siten, että kaikkien kansalaisten erityishuollon järjestäminen on viime kädessä julkisen viranomaisen vastuulla. Tällaisena perusvastuuyksikkönä olisi lakiehdotuksen mukaan edelleen kunta. Palvelusten järjestäjänä peruskunta kuitenkin on sekä väestömäärältään että muilta voimavaroiltaan yleensä liian heikko yksikkö. Jotta kehitysvammaisten erityishuolto saataisiin toteutetuksi tehokkaalla ja maan kaikkiin osiin tasaisesti ulottuvalla tavalla, on sen toimeenpano ehdotuksessa esitetty järjestettäväksi piireittäin.

Hallituksen käsityksen mukaan sosiaalihuollolla ja terveydenhuollolla on useita niin kiinteitä liittymäkohtia toisiinsa, että niin aluetason palvelusten järjestämisen kannalta kuin taloudellisistakin syistä on tavoitteena pidettävä sitä, että palvelujen alueellisen järjestämisvastuun tulee molempien sektorien osalta olla samalla alueellisella organisaatiolla. Erityisesti tämä koskee kehitysvammaisten erityishuoltopalveluksia sekä erikoissairaanhoitopalveluksia. Kun myös hallinnollisista syistä tulisi välttää erillisten väliportaan hallintoyksiköiden muodostumista, tulisi mahdollisimman pikaisesti päästä siihen, että erikoissairaanhoitopalveluksia ja sosiaalihuollon palveluksista ainakin kehitysvammaisten erityishuoltopalveluksia, kasvatusneuvolapalveluksia sekä päihdehuoltopalveluksia aluetasolla järjestäisi sama hallintoyksikkö.

Väliportaan hallinnon yleisen järjestelmän uudistamisesta on valmistunut ehdotus väliportaanhallintokomitean toimesta (komiteamietintö 1974: 98). Kehitysvammaisten erityishuollossa esiintyy tällä hetkellä kuitenkin useita niin vakavia puutteita, että sitä koskeva lainsäädäntö on uusittava ennen kuin

väliportaan hallinnon yleinen järjestelmä on mahdollista kokonaisuudessaan uudistaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kehitysvammaisten erityishuoltopalvelusten järjestämistä varten perustettaisiin laaja-alueisia kuntainliittoja, joilla olisi alueellinen vastuu piirin erityishuoltopalvelusten järjestämisestä. Piirien alueet, jotka määräisi valtioneuvosto, tulisivat eräin poikkeuksin noudattelemaan pääpiirteissään nykyistä läänijakoa, mitä jaoitusta on jo nykyisin vajaamielishuollossa käytännössä noudatettu. Kun suurin osa tarvittavista kuntainliitoista siten jo on toiminnassa, ei ehdotus käytännössä merkitsisi uusien väliportaan hallintoyksiköiden muodostumista, vaan lähinnä vain vallitsevan tilanteen virallistamista. Siten ehdotus ei myöskään vaikeuttaisi väliportaan hallinnon yleisen järjestelmän uudistamista.

Samanaikaisesti kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen kanssa on valmisteltu sairaanhoitohallinnon uudistamista. Tarkoituksena on koota saman alueen erikoissairaanhoitoa järjestävät eri sairaaloita ylläpitävät kuntainliitot yhdeksi hallintoyksiköksi. Vaikkakin tavoitteena edellä esitetyn mukaisesti on se, että alueellisten erikoissairaanhoitopalvelusten ja kehitysvammaisten erityishuoltopalvelusten järjestämisvastuun tulee olla samalla hallintoyksiköllä, ei vielä tässä vaiheessa ole pidetty mahdollisena ehdottaa mainittujen kuntainliittojen yhdistämistä tai muuta yhteistä hallintoyksikköä. Näin ensinnäkin siitä syystä, että kehitysvammaisten erityishuoltoa koskeva lakiehdotus tulisi saattaa voimaan aikaisemmin. Toiseksi on katsottu, että erikoissairaanhoidon hallinnon uudistaminen muodostaa yksinäänkin jo niin huomattavan tehtäväkokonaisuuden, ettei siitä selviytymistä tule entisestään vaikeuttaa kytkemällä siirtymävaiheeseen lisäksi myös kehitysvammaisten erityishuollon hallintojärjestelyjä. Jotta erityishuollon ja sairaanhoidon hallinnon yhdistyminen kuitenkin olisi myöhemmässä vaiheessa mahdollista, ehdotetaan kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaan lakiehdotukseen tämän mahdollistavia säännöksiä. Ne sisältyvät lakiehdotuksen 9 lukuun ja vastaavat asiasisällöltään tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (198/67) säännöksiä. Yhdistymisen helpottamiseksi ja keskinäisen yhteistoiminnan mahdollisimman joustavaksi järjestämiseksi ennen mahdollista yhdistymistä, on kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen säännökset hallinnon osalta sekä erityisesti korvauksia, valtionosuuksia ja kuntien maksuosuuksia koskevilta osin pyritty laatimaan mahdollisimman suuressa määrin samansisältöisiksi voimassa olevien sairaala-alan vastaavien säännösten kanssa.

Kehitysvammaisten erityishuoltopalvelusten järjestäminen edellyttää eräissä tapauksissa muun ohella varsin pitkälle erikoistuneen henkilökunnan käyttämistä. Näissäkin tapauksissa yhden kehitysvammapiirin väestömäärä ei useinkaan ole riittävä toiminnan tehokkaalle järjestämiselle. Sen vuoksi lakiehdotus sisältää erityishuoltopiirin kuntainliittojen välistä yhteistoimintaa koskevia säännöksiä sekä säännöksiä, jotka mahdollistavat eräiden erityishuoltopalvelusten järjestämisen jättämisen vain yhden tai muutaman piirin hoidettavaksi koko maassa. Väestön kielellinen jakautuma saattaisi myös muodostaa syyn yleensä lääninjaolle rakentuvasta piirijaosta poikkeamiselle.

Vaikka lakiehdotuksen mukaan päävastuun kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisestä kantaisi asianomainen kuntainliitto, antaa ehdotus mahdollisuuden myös siihen, että yksittäisen kunnan, valtion tai yksityisen tahi esimerkiksi säätiön ylläpitämät erityishuollon toimintayksiköt voisivat jatkaa toimintaansa. Tämä on tarkoituksenmukaista sen johdosta, että kaikki kehitysvammaisten erityishuollon alalla toimivat palveluyksiköt on pyrittävä käyttämään vastedeskin hyväksi. Päällekkäisten investointien välttämiseksi on lakiehdotukseen kuitenkin sisällytetty eräitä nimenomaan yksiköitä ja säätiön erityishuollon toimintayksiköitä koskevia säännöksiä. Niinpä voimaanpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että viimekädessä sellainen erityishuoltoa järjestävä kuntainliitto, jonka piirin alueella ei toimi muuta keskuslaitosta kuin yksityisoikeudellisen yhteisön tai säätiön ylläpitämä keskuslaitos, olisi velvollinen tekemään sopimuksen sanotun laitoksen ylläpitäjän kanssa laitoksen käyttämisestä kuntainliiton tarvitsemien palvelusten tuottamiseen. Sen sijaan yksityisen keskuslaitoksen ylläpitäjällä ei olisi velvollisuutta, vaan ainoastaan oikeus, sanotunlaisen sopimuksen tekemiseen. Jollei sopimusta saataisi aikaan vaikka laitoksen ylläpitäjä periaatteessa pitäisi sopimusta aiheellisena, valtioneuvosto voisi määrätä sopimuksen yksityiskohdista.

Muiden yksityisten erityishuoltoa järjestävien toimintayksiköiden kuin yksityisten keskuslaitosten tehtäväksi tulisi ehdotuksen mukaan jäämään palvelusten tuot-

taminen erityishuoltopiirin kuntainliitoille ja erityishuoltoa järjestäville peruskunnille sekä valtakunnallisen tutkimus-, kokeilu- tai muun niihin verrattavan erityishuoltotoiminnan järjestäminen siltä osin kuin sitä ei suoriteta valtion erityishuollon toimintayksiköiden tai erityishuoltopiirin kuntainliittojen toimesta. Yksittäisen kunnan omistama erityishuollon toimintayksikkö puolestaan järjestäisi sellaista erityishuoltoa, mikä sen tehtäväksi erityishuoltopiirin toimintasuunnitelmassa on määrätty.

Keskeisenä periaatteena lakiehdotuksessa on edelleen kehitysvammaisten erityishuollon suunnitelmallisuuden lisääminen. Ehdotuksen mukaan kunkin erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton olisi laadittava toimintasuunnitelma erityishuollon järjestämisestä alueellaan. Nämä suunnitelmat muodostaisivat perustan kuntainliittojen valtionosuuksien määräytymiselle. Suunnitelmat tulisi sopeuttaa valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen erityishuoltosuunnitelmaan. Täten valtioneuvostolle varattaisiin mahdollisuus kehitysvammaisten erityishuoltotoiminnan sisällön hahmottelemiseen eduskunnan myöntämien määrärahojen puitteissa ottaen tasapuolisesti huomioon valtakunnan eri osien tarpeet.

Toisaalta taas kuntainliittojen omat suunnitelmat alueen kehitysvammaisten erityishuollon kehittämisestä muodostaisivat sen perustan, jonka pohjalta valtioneuvoston vuosittain hyväksymä suunnitelma laadittaisiin. Tällä tavalla voitaisiin eduskunnan, valtioneuvoston ja kuntainliittojen päätöksenteon välille muodostaa tarpeellinen ja erityishuollon järjestämisen kannalta suotuisaan kehitykseen johtava vuorovaikutus.

Kehitysvammaisten erityishuollon tarkoituksena on edistää henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan mm. järjestämällä hänen tarvitsemansa opetus, hoito ja muu huolenpito. Kun nimenomaan kehityksessä tai henkisessä toiminnassa sairauden, vian tahi vamman vuoksi estyneet taikka häiriintyneet lapset olisivat eniten opetuksen ja yleensäkin virikkeiden tarpeessa, on heidän vapauttamisensa oppivelvollisuudesta vastoin kehitysvammaisten erityishuollon tavoitteita. Lakiehdotuksen keskeisenä periaatteena onkin oikeuden turvaaminen opetuspalveluksiin myös kaikille kehityksessä tai henkisessä toiminnassa sairauden, vian tahi vamman vuoksi estyneille taikka häiriintyneille lapsille. Näiden palvelujen järjestämisvastuu kuuluisi ensisijaisesti kouluviranomaisille niinkuin muidenkin kouluikäisten opetuspalvelusten järjestäminen. Myös kehitysvammaisten opetuspalvelukset tulisi kaikissa niissä tapauksissa, jolloin ne voidaan järjestää kouluviranomaisten toimesta, antaa normaalin koululaitoksen piirissä ja siten lievemmin vammaisten osalta mahdollisimman pitkälti samoissa luokissa kuin muillekin oppilaille sekä muidenkin vammaisten osalta myös luokkaopetuksena samoissa koulurakennuksissa kuin muillekin lapsille.

Vain siinä tapauksessa, että vamman vaikeusaste poistaisi oppivelvollisuusikäiseltä lapselta oppimisen edellytykset tavanomaisen koulujärjestelmän puitteissa, jäisi vammainen normaalin koulujärjestelmän ulkopuolelle. Näissäkään tapauksissa ei kehityksessä tai henkisessä toiminnassa sairauden, vian tai vamman vuoksi estynyttä tai häiriintynyttä kuitenkaan tulisi jättää ilman yhteiskunnan tarjoamia opetuspalveluksia ja niihin liittyviä muita palveluksia. Kun tällöin kuitenkin on kysymys ensisijaisesti kuntoutukseksi katsottavasta opetuksesta, ohjauksesta ja toiminnallisesta valmennuksesta, kuuluisi tällaisten erityispalvelujen järjestäminen lakiehdotuksen mukaan erityishuoltopiirin kuntainliitolle. Kuntainliiton erityishuoltona järjestämässä opetuksessa, ohjauksessa ja toiminnallisessa valmennuksessa oleva lapsi pääsisi osalliseksi samoin kuin muutkin oppivelvollisuusikäiset niistä palveluksista, mm. kouluterveyden huoltopalvelukset ja ruokailu, jotka oppivelvollisuutta suorittavalle koululaitoksen piirissä kuuluvat.

Siltä osin kuin koululaitos järjestäisi vammaisten opetustoimintaa, kuuluisi luonnollisesti myös vammaisten opetuksen ohjaus ja valvonta näitä kouluja ohjaaville ja valvoville viranomaisille niin valtakunnallisella kuin lääni- ja kuntatasollakin. Kun myös erityishuoltopiirin kuntainliiton harjaantumiskouluissaan tai muutoin järjestämällä opetuksella on läheisiä liittymäkohtia yleiseen opetustoimintaan, ehdotetaan, että kehitysvammaisten opetustoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta huolehtisivat myös opetus- ja koulutusviranomaiset tosin yhdessä sosiaalihuoltoalan viranomaisten kanssa.

Kehitysvammaisten opetuksen tulee olla konkreettista, motivoivaa, aktivoivaa ja pitkälle yksilöityä. Samoin heille on opetettava monia sellaisia asioita, jotka oppilas yleensä oppii kokemusperäisesti. Niinpä aistien ja jokapäiväisten elämäntaitojen harjoitus kuuluvat olen-

naisena osana ainakin muiden kuin lievästi vammaisten opetukseen. Myös työelämään ja yhteiskuntaan sopeutumiseen edistävä opetus on tarpeellista. Osa näistä kehitysvammaisten opetukseen liittyvistä kysymyksistä on ratkaistavissa esikoulu-, peruskoulu- ja ammattikouluopetusta varten laadittavien opetussuunnitelmien tarkistamisella. Opetustavoitteiden saavuttaminen saattaa kuitenkin yksittäistapauksissa edellyttää, että opetukseen on käytettävä tavanomaista oppivelvollisuusaikaa pitempi aika. Sen vuoksi ehdotetaan, että kehitysvammaisten harjaantumisopetus voisi alkaa jo ennen oppivelvollisuusiän saavuttamista.

Kun kehitysvammaisten erityishuolto muodostaa osan julkisesta palvelujärjestelmästä, korostetaan lakiehdotuksessa erityishuollon vapaaehtoisuutta. Niiden poikkeuksellisten tapausten varalta, joissa erityishuollon antaminen henkilölle tulisi kysymykseen vastoin hänen tai hänen holhoojansa tahtoa, on ehdotus pyritty muodostamaan sellaiseksi, että oikeusturvanäkökohdat mahdollisimman hyvin tulisivat huomioon otetuiksi. Ehdotuksessa on myös korostettu erityishuollon yksilöllisyyttä edellyttämällä, että jokaista erityishuollossa olevaa henkilöä varten tulisi laatia yksilöllinen erityishuolto-ohjelma, jota laadittaessa olisi mahdollisuuksien mukaan kuultava sekä huollettavaa itseään että hänen vanhempiaan tai muita huoltajia.

Lakiehdotuksen valtionosuussäännöksillä on pyritty siihen, että kunnat taloudellisesta kantokyvystään riippumatta pystyisivät tarjoamaan asukkailleen tietyn tason edellyttämät palvelukset. Tästä johtuen valtionosuudet on ehdotettu porrastettavaksi kuntien yleisen kantokykyluokituksen mukaisesti. Säännösehdotuksissa on myös otettu huomioon kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) säännökset. Sosiaalihuollon alalla porrastus kuntien taloudelliseen kantokykyyn on tähän mennessä yleensä rajoittunut käyttökustannuksiin, kun sen sijaan perustamiskustannuksiin annettava valtionapu on yleensä määräytynyt kiinteän perusteen mukaan. Sen sijaan terveydenhuollon alalla on käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden ohella myös perustamiskustannuksiin suoritettava valtionosuus määräytynyt eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta porrastetusti kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaan. Jotta yhteistoiminta sairaanhoitolaitoksen kanssa muodostuisi mahdollisimman joustavaksi ja vältyttäisiin tarpeettomilta rajankäynneiltä, on lakiehdotuksen maksuja, korvauksia, valtionosuuksia ja kuntien maksuosuuksia koskevat säännösehdotukset laadittu mahdollisimman pitkälle yhdenmukaisiksi sanottuja laitoksia koskevien vastaavien säännösten kanssa. Tästä johtuen ja kun perustamiskustannustenkin porrastus kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaan on perusteltua, ehdotetaan, että myös perustamiskustannukset määräytyisivät kuntien yleiseen kantokykyluokitukseen sidotun perusteen mukaiseksi.

Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi ja yhteistoiminnan helpottamiseksi ehdotetaan myös kehitysvammaisten erityishuollossa otettavaksi käyttöön terveydenhuoltoalalla yleisesti käytössä oleva 70—39 %:n porrastukselle rakentuva valtionosuusasteikko. Tämän asteikon käyttöönottaminen merkitsisi käyttökustannusten osalta sitä, että valtionosuudet kokonaistaloudellisilta vaikutuksiltaan muodostuisivat käytännöllisesti katsottuna samoiksi kuin mitä ne ovat nykyisin vajaamielislain säännösten mukaan laskettuina. Tapahtuvat kustannussiirtymät rajoittuisivat siten ensisijaisesti kuntien kesken tapahtuviksi, mihin porrastetulla valtionosuusjärjestelmällä pyritäänkin. Perustamiskustannusten osalta asteikon käyttöönottaminen saattaisi merkitä kustannussiirtymää valtiolta kunnille. Perustamiskustannuksia suuremmassa määrin aiheuttavat keskuslaitokset on kuitenkin lähes kokonaan rakennettu ja muiden perustamiskustannusten merkitys on suhteellisen vähäinen käyttökustannuksiin verrattuna. Sen vuoksi ja kun yksittäistapauksissa mahdollisesti syntyvät kohtuuttomuudet voidaan poistaa valtion tulo- ja menoarvioon otettavien harkinnanvaraisten määrärahojen turvin, on yhdenmukaisen perustamiskustannusten valtionosuusasteikon mukanaan tuomalla yhteistoiminnan helpottumisella terveydenhuoltoalan organisaatioiden kanssa saavutettavia etuja pidettävä mahdollisia vähäisiä kustannussiirtymiä painavampana tekijänä.

Mikäli yksittäinen kunta harjoittaa erityishuoltotoimintaa, suoritettaisiin sille valtionosuutta edellä mainitun valtionosuusasteikon mukaisesti. Yksityisten ylläpitämille kehitysvammaisten erityishuoltoyksiköille suoritettaisiin valtion varoista suoraan korvausta niissä tapauksissa, jolloin ne sosiaalihallituksen kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella suorittaisivat valtakunnallista kokeilu- tai tutkimustoimintaa. Muissa tapauksissa ne saisivat

korvauksen asianomaisen erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton tai kunnan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti kuntainliitolta tai kunnalta, joka puolestaan saisi täten aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta normaaliin tapaan.

Kehitysvammaisten erityishuoltopalvelusten järjestäminen edellyttää muun ohella monipuolisen koulutuksen saanutta henkilökuntaa. Keskeisenä pyrkimyksenä koulutuspolitiikassa on koulutettavien perehdyttäminen jo peruskoulutusvaiheessa siihen toimintaympäristöön, jossa he valmistuttuaan tulevat työskentelemään. Jotta tämä olisi mahdollista myös kehitysvammaisten erityishuollon alalla ehdotetaan, että erityishuoltoalan henkilökunnan koulutuksesta huolehtivilla korkeakouluilla, yliopistot niihin mukaan luettuina, sekä muilla koulutusviranomaisilla olisi oikeus käyttää erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköitä sanottuun tarkoitukseen. Koulutustoiminnan järjestämisestä sekä suoritettavista korvauksista sovittaisiin tarkemmin erityishuoltopiirin kuntainliiton ja asianomaisen korkeakoulun tai muun koulutusviranomaisen välisessä sopimuksessa, joka olisi alistettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Vastaavaa menettelyä noudattaen ehdotetaan myös turvattavaksi erityishuoltoalan tutkimustoiminnan suorittaminen erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköissä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Ehdotus laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta.

Edellä esitetyt tavoitteet kehitysvammaisten erityishuollon kehittämisestä ehdotetaan toteutettavaksi lailla kehitysvammaisten erityishuollosta. Ehdotus sisältää yleisten säännösten lisäksi säännökset erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton hallinnosta, erityishuollon järjestämisestä, maksuista, korvauksista, valtionosuuksista, kuntien maksuosuuksista, erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä, erityishuollon järjestämisestä eräissä tapauksissa sekä erinäisistä muista asioista.

Yleiset säännökset.

Lakiehdotuksen ensimmäiseen lukuun sisältyvät ensisijassa lakiehdotuksen soveltamisalaa, kehitysvammaisten erityishuollon järjestysmuotoa, erityishuoltovelvoitteita ja suunnittelua koskevat säännökset.

Laissa tarkoitettua erityishuoltoa ehdotetaan annettavaksi henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi. Lakiehdotuksen tarkoittama erityishuolto olisi kaikilta osiltaan toissijaista yleisiin yhteiskunnallisiin palvelujärjestelmiin verrattuina. Siten aina tulisi ensisijaisesti pyrkiä käyttämään hyväksi esimerkiksi koulu- ja opetusviranomaisten järjestämiä tavallisia palveluksia, yleisiä terveydenhuoltopalveluksia, psykiatriset terveydenhuoltopalvelukset mukaan luettuina, sekä sosiaalihuollon, työvoimaviranomaisten ja muiden vastaavien viranomaisten tarjoamia normaalipalveluksia. Vasta kun näiden lisäksi erityispalvelut osoittautuisivat tarpeellisiksi, tulisi kysymykseen lakiehdotuksen tarkoittamien erityishuoltopalvelusten hyväksikäyttö (1 §:n 1 momentti).

Lakiehdotuksen yleisluontoisella määritelmällä erityishuollon tarkoituksesta pyritään korostamaan kuntoutustavoitteiden ensisijaisuutta (1 §:n 2 momentti).

Erityishuollon sisällöstä on lakiehdotukseen otettu ainoastaan yleiset suuntaviivat. Kuntouttava toiminta samoin kuin muutkin erityishuoltotoiminnot voisivat tapahtua joko laitoshuoltona tai avohuoltona. Avohuoltoon liittyvät toimintamuodot olisivat etusijalla erityisesti niissä tapauksissa, joissa sopeutumista yhteiskuntaan voidaan pitää saavutettavissa olevana tavoitteena. Sen sijaan niiden kehitysvammaisten kohdalla, joiden vamman vaikeusaste edellyttää jatkuvaa monipuolista hoitoa ja muuta huolenpitoa, parhaaksi ratkaisuksi useimmiten muodostunee laitoshuolto. Tämän ohella laitoshuoltoa voitaisiin soveltaa myös lyhytaikaisina jaksoina, jotka liittyisivät avohuoltoon joko tutkimusta, kuntoutustavoitteiden edistämistä taikka kotihoidossa olevien kehitysvammaisten lasten vanhempien virkistystä palvelevana toimintamuotona. Erityishuollon sisällön yksityiskohtaisempi luonnehdinta ehdotetaan jätettäväksi asetuksen sekä vuosittain hyväksyttävän valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman varaan, koska täten voitaisiin toiminta joustavasti sopeuttaa kulloin-

kin esiintyviin tarpeisiin sekä suorittaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti rajankäynti ensisijaisesti kysymykseen tuleviin yleisiin palvelujärjestelmiin nähden (2 §).

Erityishuollon ohjauksesta ja valvonnasta huolehtisi edelleen sosiaali- ja terveysministeriön alaisena sosiaalihallitus. Lääkintöhallitus, kouluhallitus ja ammattikasvatushallitus tulisivat kuitenkin kukin oman erikoisalansa osalta olemaan vastuussa erityishuoltoon liittyvästä toiminnan sisällön valvonnasta ja osittain myös ohjauksesta. Näiden lisäksi tulisi yhteistoimintaa olla myös työvoimaministeriön kanssa muun muassa ammatinvalintaan ja työhön sijoittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Nimenomaista säännöstä tästä ei kuitenkaan ole pidetty tarpeellisena muun muassa siitä syystä, että valtakunnallinen erityishuoltosuunnitelma, jonka hyväksymisen yhteydessä mm. sanottuihin kysymyksiin on otettava kantaa, tulee ehdotuksen mukaan vuosittain käsittelyyn valtioneuvostossa, jossa työvoimaministeriökin on edustettuna. Läänin alueella erityishuoltoa ohjaisi ja valvoisi lääninhallitus edellä mainittujen keskusvirastojen alaisena (3 §).

Erityishuoltoon käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamiseksi siten, että kaikkialla maassa voidaan päästä samankaltaiseen palvelutasoon, ehdotetaan erityishuollon järjestämisestä laadittavaksi 5-vuotissuunnitelma. Valtioneuvoston hyväksymään valtakunnalliseen suunnitelmaan voitaisiin tarvittaessa sisällyttää määräyksiä myös toiminnan sisällöstä. Suunnittelujärjestelmä on kokonaisuutena pyritty muodostamaan huomattavasti vähätöisemmäksi kuin esimerkiksi nykyiset terveydenhuoltoalan suunnitelmat. Suunnitelman laatimisesta huolehtisi sosiaalihallitus yhteistoiminnassa muun muassa ammattikasvatushallituksen, kouluhallituksen ja lääkintöhallituksen kanssa (4 §).

Ehdotuksen mukaan sen kunnan, jossa henkilöllä on väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka, tulisi huolehtia siitä, että henkilö saisi tarpeellisen erityishuollon. Kun lakiehdotuksen mukaan erityishuollon järjestäminen voisi tapahtua myös sijoittamalla henkilö asuntolaan tai suojatyöpaikkaan, pidettäisiin myös tällaisissa toimintayksiköissä tapahtuvaa oleskelua väestökirjalain 10 §:ssä tarkoitettuna tilapäisenä poissaolona kotipaikalta. Henkilön kotipaikka ei siten tällaisessa toimintayksikössä tapahtuvan oleskelun johdosta muuttuisi siinäkään tapauksessa, että oleskelu muodostuisi suhteellisen pitkäaikaiseksi. Asiasta ei ole pidetty välttämättömänä ottaa nimenomaista säännöstä lakiehdotukseen, eikä myöskään ole pidetty tarpeellisena väestökirjalain säännösten tarkistamista tältä osin, koska poissaolon syynä kotipaikalta näissäkin tapauksissa on väestökirjalain 10 §:ään jo sisältyvä syy. Kansainvälisen kanssakäymisen vilkastuttua on sen sijaan syytä säännellä, miten huolehditaan erityishuollon järjestämisestä henkilöille, joilla ei ole Suomessa kotipaikkaa, ja Suomen kansalaiselle, joka asuu ulkomailla (5 §).

Erityishuollon järjestäminen tapahtuisi erityishuoltopiirien puitteissa. Näiden piirien alueet määräisi valtioneuvosto. Tarkoituksena on, että piirien alueet yleensä tulisivat vastaamaan lääninjakoa ottaen kuitenkin huomioon lääninjaon kehittämisen tarve. Ruotsinkielistä väestönosaa palveleva erityishuoltopiiri olisi kuitenkin aluejaosta riippumaton. Tarkoituksena on, että Kårkullan keskuslaitos voisi jatkaa toimintaansa nykyisessä muodossaan. Erityishuollon järjestämisestä erityishuoltopiirissä huolehtisi erityishuoltopiirin kuntainliitto. Erityishuoltopiirejäkään ei voida muodostaa siten, että niissä voitaisiin huolehtia kaikesta erityishuollosta. Sen vuoksi ehdotetaan, että milloin erityishuolto tai osa siitä sen vaativuuden, siinä tarvittavien erityisten edellytysten, väestön kielellisen jakautuman taikka muiden vastaavanlaisten syiden vuoksi olisi tarkoituksenmukaista järjestää suurempaa kuin yhden erityishuoltopiirin väestömäärää varten, valtioneuvosto voisi piirijaosta riippumatta määrätä erityishuollon kokonaan tai osittain yhden tahi useamman kuntainliiton järjestettäväksi (6 §).

Valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman pohjalta jokainen erityishuoltopiirin kuntainliitto olisi velvollinen laatimaan vuosittain oman toimintasuunnitelmansa erityishuollon järjestämisestä. Näissä suunnitelmissa voitaisiin ottaa huomioon kussakin erityishuoltopiirissä vallitsevista oloista johtuvat erikoisvaatimukset. Jotta suunnitelma ei muodostuisi epärealistiseksi vaan sopeutuisi myöhemmin tehtävään toteuttamispäätöksiin, erityisesti talousarviokäsittelyyn, ehdotetaan, että jo suunnitelma olisi vastaavilta osin hyväksyttävä liittovaltuustossa määräenemmistöpäätöksellä eli kunnallislakiehdotuksen (hall. es. 140/1975 II vp.) 49 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Erityishuoltopiirien suunnitelmat selvittäisivät valtion viranomaisille ne pyrkimykset, joita kuntainliitolla on erityishuoltotoimintojensa kehittämisessä. Näin syntyisi erityishuollon toimintasuunnitelmien ja

valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman välille vuorovaikutus, joka edistäisi suunnitelmallisuuden toteuttamista erityishuollossa. Erityishuoltopiirin kuntainliiton tulisi ehdotuksen mukaan ennen suunnitelman hyväksymistä kuulla jäsenkuntiaan sekä tarvittaessa muita kuntia ja kuntainliittoja, joiden erityishuollon järjestämistä suunnitelma tavalla tai toisella koskee. Suunnitelma olisi alistettava lääninhallituksen käsiteltäväksi. Siten lääninhallituksista muodostuisi muun muassa erityishuollon ja terveydenhuollon yhteensovittamisen ja yhteistoiminnan järjestämisen kannalta keskeinen elin (7 §).

Toimintasuunnitelman vahvistusmenettely lääninhallituksessa poikkeaisi ehdotuksen mukaan siitä, mitä se tällä hetkellä on esimerkiksi lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) ja kansanterveyslain mukaan. Nämä lait edellyttävät, että suunnitelmat vahvistetaan koko suunnittelujakson kaikkien toimintavuosien osalta. Täten yhden vuoden toiminta saattaa tulla vahvistetuksi jopa viisi eri kertaa. Tämä saattaa aiheuttaa epäselvyyttä valtion ja kuntien välisten kustannusosuuksien määräytymisajankohdan valinnassa. Lisäksi on käytännössä osoittautunut ylivoimaiseksi läpikäydä suunnitelmia myös myöhempien vuosien osalta niin yksityiskohtaisesti, että ne kaikilta osin täyttäisivät esimerkiksi valtakunnallisessa suunnitelmassa asetetut tavoitteet. Myöskään mahdollisesti tarvittaville muutosten tekemisille ei kunnallisella tasolla kaikissa tapauksissa ole jäänyt riittävästi aikaa, vaan suunnitelmien vahvistaminen on saattanut siirtyä jopa sen toimintavuoden puolelle, joka ensimmäisenä sisältyy suunnitelmaan. Näiden epäkohtien välttämiseksi ehdotetaan, että lääninhallitus vahvistaisi suunnitelmat kerrallaan ainoastaan ensimmäisen toimintavuoden osalta ja antaisi samalla vain tarvittavia ohjeita suunnitelman kehittämiseksi myöhempien kalenterivuosien osalta (8 §).

Erityishuoltopiirin kuntainliitolla tulisi ehdotuksen mukaan olla erityishuollon järjestämistä varten keskuslaitos ja keskusneuvola sekä muita tarvittavia toimintayksiköitä, kuten harjaantumiskouluja, neuvoloita, suojatyöpaikkoja, päiväkoteja ja asuntoloita (9 §).

Erityishuoltopalveluksia järjestetään tällä hetkellä myös yksityisten toimintayksikköjen toimesta. Näiden toiminnan jatkaminen on perusteltua, sillä ei ole tarkoituksenmukaista ryhtyä perustamaan kullekin erityishuoltopiirin kuntainliitolle omia toimintayksiköitä niissä tapauksissa, jolloin palveluksia voidaan järjestää olemassaolevien yksityisten laitosten toimesta. Siksi ehdotetaan, että kuntainliitto ja sen suostumuksella myös erityishuoltoa järjestävä kunta voisi sopia muun muassa yksityisen erityishuollon toimintayksikön ylläpitäjän kanssa tämän tilojen vuokraamisesta tai erityishuoltopalvelusten hankkimisesta tällaiselta toimintayksiköltä.

Vaikkakin on pidettävä suotavana, että yksityinen toimintayksikkö tuottaisi tehdyn sopimuksen perusteella erityishuoltopalveluksia ensisijaisesti sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jonka alueella se sijaitsee, voisi kuitenkin esimerkiksi Rinnekoti-Säätiö tehdä sopimukset palvelusten tuottamisesta kaikkien niiden erityishuoltopiirien kuntainliittojen kanssa, joihin kuuluvat kunnat ovat tällä hetkellä varanneet hoitopaikkoja säätiön laitoksista. Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi tällaiset sopimukset olisi alistettava lääninhallituksen hyväksyttäviksi. Sama koskisi kuntainliiton tekemiä sopimuksia siitä, että se ostaisi erityishuollossa tarvittavia terveydenhuoltopalveluksia, koulutuspalveluksia tai muita vastaavia palveluksia esim. terveydenhuoltoalan tai ammattikoulutusta järjestävältä kuntainliitolta. Kun ei ole järkevää, että erityishuoltopiirin kuntainliitto ryhtyisi itse järjestämään sellaisia erityispalveluksia, joita on saatavissa esim. terveydenhuoltoalan tai ammattikoulutusalan kuntainliitoilta, ehdotetaan, että valtioneuvosto tietyin edellytyksin voisi jopa velvoittaa tällaiset eri alojen kuntainliitot keskinäiseen yhteistoimintaan palvelusten järjestämisessä (10 §).

Erityishuoltopalvelusten tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta saattaa olla tarpeellista, että kuntainliitot voivat sopia erityishuollon toimintayksiköiden käyttämisestä yhteisesti (11 §). Niinikään on syytä varautua siihen, että kuntainliitoilla voi olla yhteisiä toimintayksiköitä joitakin määrättyjä toimintoja varten (12 §).

Tarvetta yhteisen toimintayksikön perustamiseen saattaa ilmetä paitsi kahden tai useamman erityishuoltopiirin kuntainliiton kesken myös erityishuoltopiirin tai -piirien ja terveydenhuoltoalan kuntainliittojen välillä. Jotta yhteisen yksikön perustaminen olisi tällöinkin mahdollista, ehdotetaan asiasta nimenomaisia säännöksiä lakiin. Yhteisen yksikön perustamismahdollisuutta ei ole ehdotettu ulo-

tettavaksi muihin laaja-alueisiin kuntainliittoihin siitä syystä, että muiden kuntainliittojen, esim. ammattikouluja ylläpitävien kuntainliittojen, valtionosuutta ja kuntien maksuosuuksia koskevat säännökset poikkeavat niin huomattavasti tämän lakiehdotuksen säännöksistä, että yhteisen yksikön perustaminen aiheuttaisi runsaasti ylimääräistä työtä kustannusten jakautumisen selvittämisessä. Tästä johtuen yhteistoiminta esim. ammattikouluja ylläpitäviin kuntainliittoihin tulisi järjestää ensisijaisesti lakiehdotuksen 10 §:ssä ehdotetulla tavalla palveluksia ostamalla (13 §).

Vaikka erityishuollon järjestämisestä pääsääntöisesti huolehtisi erityishuoltopiirin kuntainliitto, on kuitenkin perusteltua, että siihen halukkaat kunnat yksinkin voisivat järjestää erityishuoltoon kuuluvia toimintoja. Toiminnan tulisi kuitenkin niveltyä alueen muuhun erityishuoltoon. Siksi ehdotetaan, että kunnan harjoittaman toiminnan tulisi sisältyä erityishuoltopiirin toimintasuunnitelmaan. Mikäli kunta järjestää erityishuoltoa, tulisi sillä olla ohjesääntö ja sen toimintayksikössä olla johtokunta sekä vastaava johtaja, niinkuin muissakin erityishuoltoa järjestävissä toimintayksiköissä. Tällöin kuntaan olisi myös noudatettava soveltuvin osin, mitä kuntainliitosta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 21 §:ssä, 23 §:n 1 ja 2 momentissa, 25, 35, 39 ja 42 §:ssä sekä 4—6 ja 10 luvuissa. Siten kunnalle muun muassa suoritettaisiin valtionosuutta sen kantokykyluokituksen mukaisesti vastaavin perustein kuin sille suoritetaan valtionosuutta kuntainliiton jäsenenäkin. Kunnan erityishuoltoviranomaisena toimisi edelleenkin sosiaalilautakunta, jonka kanssa erityishuoltopiirin kuntainliiton tulisi toimia yhteistyössä silloinkin, kun paikallisen erityishuollon järjestäminen kuuluu kuntainliitolle (14 §).

Kuntainliiton ja kuntien omistamien erityishuollon toimintayksiköiden lisäksi voisi edelleen olla valtion ja yksityisiä toimintayksiköitä. Valtion erityishuollon toimintayksiköt järjestäisivät lakiehdotuksen 40 §:n mukaan lähinnä valtion velvollisuudeksi säädettyä erityishuoltoa sekä valtakunnallista tutkimus-, kokeilu- tai muuta niihin verrattavaa toimintaa. Yksityiset erityishuollon toimintayksiköt puolestaan tuottaisivat ensisijassa kunnallisille toimintayksiköille näiden velvollisuuksiensa täyttämiseksi tarvitsemia palveluksia. Näistä palveluksista yksityiset yksiköt saisivat erityishuoltopiirin kuntainliitoilta tai erityishuoltoa järjestäviltä kunnilta korvauksen tehtyjen sopimusten mukaisesti. Kuntainliitoille ja kunnille täten aiheutuvat kustannukset puolestaan luettaisiin niiden valtionosuuteen oikeuttaviin kustannuksiin. Näiden tehtävien ohella yksityiset erityishuollon toimintayksiköt voisivat järjestää valtakunnallista tutkimus-, kokeilu- tai muuta niihin verrattavaa erityishuoltotoimintaa siten kuin asiasta sosiaalihallituksen kanssa tehtävissä sopimuksissa kulloinkin sovittaisiin. Toiminnasta ja korvauksista sovittaisiin keskinäisissä sopimuksissa, jotka sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyisi. Luonnollisesti yksityiset toimintayksiköt voisivat suoraankin tarjota erityishuoltopalveluksia niitä haluaville. Tällaiseen toimintaan, joka ei siis perustuisi kuntainliittojen tai kuntien tahi sosiaalihallituksen kanssa tehtyyn sopimukseen, ei kuitenkaan suoritettaisi lakisääteistä valtionosuutta vaan kustannukset jäisivät kokonaan joko toimintayksikön ylläpitäjän tai sen palveluksia hyväksikäyttävien kustannettaviksi. Lakiehdotuksen 53 §:n 2 momentin nojalla sosiaalihallitus voisi kuitenkin, harkintansa mukaan, tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää tällaiseenkin toimintaan valtionavustusta (15 ja 16 §).

Ehdotuksen mukaan yksityisellä erityishuollon toimintayksiköllä tulisi, kuten tähänkin asti, olla ohjesääntö. Niinikään yksiköllä tulisi olla johtokunta ja johtaja. Ohjesääntö olisi alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi (16 §:n 4 momentti).

Erityishuoltopiirin kuntainliiton hallinto.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton liittovaltuuston jäsenten lukumäärää koskevia säännösehdotuksia laadittaessa on kiinnitetty huomiota yhtäältä siihen, että kunkin jäsenkunnan eri poliittisten ryhmien edustus täyttäisi mahdollisimman hyvin suhteellisuusperiaatteen vaatimukset, sekä toisaalta siihen, ettei valtuusto kuitenkaan muodostuisi kohtuuttoman suureksi. Lisäksi on kiinnitetty huomiota eräistä toimenpiteistä kunnallisen jaotuksen ja kuntien yhteistoiminnan kehittämiseksi annetussa laissa (13/67) säädettyihin vähimmäisväestömääriin. Suhteellisuusperiaatteen toteutumisen kannalta ehdotusta voidaan pitää vain tyydyttävänä ratkaisuna. Parempien vaihtoehtojen toteuttamisen esteenä on kuitenkin se, että valtuusto muodostuisi toiminnan tehokkuuden kannalta liian suureksi (17 §).

Kunkin jäsenkunnan liittovaltuustoon valitsemien edustajien yhteisen äänimäärän määräytymisperusteeksi ehdotetaan asianomaisen jäsenkunnan asukkaiden lukumäärää siten, että kuntaa edustaville jäsenille annetaan yhteensä yksi ääni jokaista alkavaa tuhatta asukasta kohti. Äänimäärä ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi enintään kolmannekseen kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta rajoittamattomasta äänimäärästä. Nykyisin sisältyy yleisesti kuntainliittojen perussääntöihin määräys äänimäärän rajoittamisesta viidennekseen jäsenkuntien yhteenlasketusta äänimäärästä. Ehdotuksessa on kuitenkin katsottu riittäväksi äänimäärän rajoittaminen kolmannekseen. Kun lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että erityishuoltopiirin kuntainliitto on vastuussa erityishuollon järjestämisestä kaikkien alueella kotipaikan omaavien henkilöiden osalta, niin myös tästä syystä on perusteltua siirtyä käyttämään äänimäärän perustana kunnan asukkaiden lukumäärää (18 §).

Erityishuoltopiirin kuntainliiton liittohallituksesta on selvyyden vuoksi otettu säännös lakiehdotukseen. Normaalitapauksissa välittömästi liittohallituksen alaisina toimisivat laitoskohtaiset johtokunnat. Toimintayksikköjen lukumäärä saattaa kuitenkin eräiden erityishuoltopiirien kohdalla muodostua niin suureksi, että liittohallituksen ja johtokuntien välille on tarkoituksenmukaista luoda hallintoelin, joka jo osaltaan avustaa liittohallitusta esim. yhteensovittamalla piirin osa-alueen erityishuollon järjestämissuunnitelmia. Tällaisiksi hallintoelimiksi ehdotetaan lautakuntia. Niiden asettaminen olisi vapaaehtoista ja niiden kokoonpanosta ja tehtävistä määrättäisiin ohjesäännössä (19 ja 25 §).

Erityishuoltopiirin kuntainliiton liittohallituksen käytettävissä tulee olla asiantuntija-apua myös erityishuollon antamiseen liittyvissä kysymyksissä. Vaikka erilaisten asiantuntijaelimien muodostaminen olisi mahdollista kuntainliiton sisäisinkin toimenpitein, perussäännön tai ohjesäännön määräyksin, on katsottu aiheelliseksi jo laissa korostaa tällaista mahdollisuutta. Ehdotuksen mukaan liittohallituksen apuna voisi olla erityishuoltoneuvosto. Sen jäsenet valittaisiin osaksi erityishuoltopiirin kuntainliiton palveluksessa olevista eri osa-alueiden asiantuntijoista sekä osaksi kehitysvammaisten omaisten sekä työvoima-, koulutus- ja terveydenhuoltoalan edustajista. Erityishuoltoneuvoston tehtäviin kuuluisi muun muassa aloitteiden tekeminen kuntainliiton erityishuoltotoimintaa koskevissa ohjesäännöissä tarkemmin määrättävissä asioissa. Erityishuoltoneuvosto tulisi olemaan neuvoa-antava ja aloitteita tekevä asiantuntijaelin, jolla ei olisi päätösvaltaa kuntainliiton hallinnossa (20 ja 25 §).

Liittohallituksen alaisena toimisivat ehdotuksen mukaan myös mahdolliset toimintayksikköjen johtokunnat, jotka liittovaltuusto valitsisi enintään toimiajakseen. Johtokunta voisi olla yhteinen useammallekin toimintayksikölle (21 §:n 1 momentti).

Johtokunnan tehtävänä olisi johtaa ja valvoa yksikön toimintaa, sekä avustaa liittohallitusta mm. talousarvion ja toimintasuunnitelman laatimisessa yksikkönsä osalta. Muut tehtävät määriteltäisiin tarkemmin erityishuoltopiirin ohjesäännössä (21 §:n 2 momentti ja 25 §).

Ehdotuksen mukaan erityishuoltopiirin kuntainliitossa tulisi olla johtavat viranhaltijat niin sosiaalitointa, kasvatustointa kuin terveydenhuoltoakin varten. Lisäksi kuntainliitossa tulisi olla hallintojohtaja, jollei hallintotehtäviä olisi määrätty mainittujen muiden johtavien viranhaltijoiden hoidettaviksi. Ensiksi mainitut kolme viranhaltijaa muodostaisivat erityishuollon johtoryhmän, jonka puheenjohtajaksi liittohallitus määräisi toimikaudekseen yhden heistä. Johtoryhmän tehtävänä olisi ratkaista eräitä erityishuollon yksilöllistä järjestämistä koskevia asioita kuten päättää erityishuollon antamisesta vastoin tahtoa ja hyväksyä yksilöllinen erityishuolto-ohjelma. Johtoryhmän tehtävistä määrättäisiin tarkemmin ohjesäännössä. Siltä osin kuin lakiehdotuksessa ei toisin säädetä, sovellettaisiin johtoryhmään, mitä kunnallishallituksen jaostosta kunnallislaissa säädetään (22 ja 25 §).

Erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä tai sen osassa tulisi ehdotuksen mukaan olla vastaava johtaja, joka viimekädessä vastaisi erityishuollon antamisesta. Johtaja voisi myös olla yhteinen useammalle toimintayksikölle. Myös johtoryhmän jäsen voisi toimia samalla vastaavana johtajana (23 §).

Johtavat viranhaltijat valitsisi liittovaltuusto. Muun henkilökunnan valitsisi liittohallitus tai milloin ohjesäännössä niin määrätään, esimerkiksi johtokunta, ehdotuksen 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu lautakunta, ehdotuksen 12 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhteisjohtokunta tai jokin muu hallintoelin tai viranhaltija (24 ja 25 §).

Erityishuoltopiirin ohjesäännössä on määrättävä lukuisista merkittävistä asioista, kuten esimerkiksi hallinto-organisaatiosta. Vaikka lakiehdotukseen ei olekaan otettu yksityiskohtaisempia säännöksiä erityishuoltopiirin kuntainliiton hallinto-organisaatiosta, on selvää, että hallinnon on kyettävä tehokkaasti suorittamaan paitsi säännönmukaiseen hallintoon kuuluvat tehtävät, myös tarkoituksenmukaisen erityishuollon järjestämisen edellytyksenä olevaa selvittely- ja suunnittelutyötä. Lisäksi ohjesäännössä on otettava huomioon erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestäminen ja yhteistyö muun sosiaalihuollon, terveydenhuollon, opetus- ja koulutusviranomaisten ja työvoimaviranomaisten kanssa. Ohjesäännön vahvistaminen ehdotetaan lääninhallituksen tehtäväksi koska sillä on parhaat edellytykset paikallisten ja alueellisten erityisolosuhteiden huomioonottamiseen (25 §).

Selvyyden vuoksi on lakiehdotukseen sisällytetty myös viittaus kunnallislakiin, jota on noudatettava, mikäli lakiehdotuksessa ei ole toisin säädetty (26 §).

Erityishuollon järjestäminen.

Erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton toimintayksiköt on tarkoitettu ensisijaisesti erityishuoltopiiriin kuuluvista kunnista olevia henkilöitä varten. Ehdotuksen 6 §:n 3 momentin mukaisista järjestelyistä tai 11, 12 tahi 13 §:n nojalla tehdyistä sopimuksista taikka 12 §:n 3 momentin tai 13 §:n 2 momentin nojalla annetuista määräyksistä saattaa kuitenkin seurata, että piiriin kuuluvista kunnista oleviin henkilöihin on rinnastettava muualtakin olevat henkilöt. Erityishuollon jatkuvuus ja sen antaminen tutussa ympäristössä on havaittu käytännössä tärkeäksi kuntoutumista ajatellen. Sen vuoksi ehdotetaan, että vaikka henkilön kotipaikka tai hänen erityishuoltonsa järjestämiseen velvollinen kuntainliitto muutoin erityishuollon antamisen kestäessä vaihtuisi, olisi erityishuollon antamista jatkettava entisessä paikassa siihen asti, kunnes se voidaan tarkoituksenmukaisesti ja henkilön erityishuoltomahdollisuuksia heikentämättä järjestää muualla (27 §).

Lakiehdotuksen 2 §:ään sisältyy yleissäännös siitä, että erityishuoltoon kuuluvia palveluita ovat muun muassa harjaantumis- ja muun tarpeellisen opetuksen järjestäminen. Nyt esillä olevassa pykälässä on korostettu yhtäältä oppivelvollisuusikäisten lasten oikeutta tällaiseen opetukseen sekä toisaalta tällaisen harjaantumisopetuksen toissijaisuutta yleisiin opetuspalveluihin verrattuina. Siten kehitysvammaiset oppivelvollisuusikäisetkään eivät enää jäisi ilman yhteiskunnan tarjoamia opetuspalveluksia ja niihin liittyviä muita palveluksia, kuten ruokailua ja kouluterveydenhuoltoa. Ehdotuksen mukaan kehitysvammaisen lapsen harjaantumisopetus voisi kuitenkin alkaa jo ennen yleisen oppivelvollisuusiän saavuttamista. Tehokkaalla harjaantumisopetuksella voitaisiin siten ainakin osa lapsista valmentaa jo ennen varsinaisen oppivelvollisuusiän saavuttamista sellaiselle tasolle, että he saattaisivat aloittaa normaaliin tapaan koulunkäynnin ainakin apukoulussa. Varsinainen oppivelvollisuusikäiselle tarkoitettu harjaantumisopetus päättyisi siitä ajankohdasta lukien, jolloin henkilö olisi ikänsä puolesta oikeutettu kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tämän 16 vuoden iän saavuttaminen ei kuitenkaan merkitsisi sitä, että henkilön oikeus saada erityishuoltona opetusta, ohjausta tai toiminnallista valmennusta päättyisi. Ikärajan saavuttamisesta seuraisi ainoastaan se, että ylläpitohuollosta, kuten ruokailusta ja mahdollisesta majoituksesta, perittäisiin tämän jälkeen ylläpitomaksua lakiehdotuksen 43 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Sen sijaan varsinainen erityishuolto jatkuisi edelleenkin maksuttomana (28 §).

Kansakoululain 44 §:n säännökset antavat mahdollisuuden ja jopa velvoittavat siihen, että lapsi on tietyin edellytyksin vapautettava oppivelvollisuudesta. Näin on meneteltävä, mikäli koulunkäynti muodostuu lapselle vahingolliseksi tai hyödyttömäksi esimerkiksi hänen sielullisen poikkeavuutensa vuoksi. Kun nimenomaan kehityksessä tai henkisessä toiminnassa estyneet tai häiriintyneet lapset kuitenkin olisivat eniten opetuksen ja yleensäkin virikkeiden tarpeessa, tulisi oppivelvollisuudesta vapauttamisesta heidän osaltaan kokonaan luopua. Kun kansakoululain säännökset kuitenkin tullaan lähivuosina kokonaisuudessaan korvaamaan uudella lainsäädännöllä, ei enää ole katsottu aiheelliseksi ryhtyä lain tarkastuksiin oppivelvollisuudesta vapauttamisenkaan osalta. Sen sijaan ehdotetaan, että vapauttamisesta, joka perustuu lapsen sielulliseen poikkeavuuteen, olisi aina hankittava erityishuollon johtoryhmän lausunto. Kun johtoryhmä edustaa lääketieteel-

lisen ja sosiaalisen asiantuntemuksen ohella myös kasvatuksellista asiantuntemusta, voidaan olettaa vapautusasioiden tulevan aikaisempaa monipuolisemman harkinnan kohteeksi. Lääninhallitus olisi oikeutettu ratkaisemaan vapauttamista koskevan asian vain johtoryhmän lausunnon mukaisesti. Milloin lääninhallitus haluaisi tehdä lausunnosta poikkeavan ratkaisun, tulisi asia siirtää kouluhallitukselle. Kun kouluhallituksen tulisi vielä pyytää asiasta sosiaalihallituksen lausunto, olisi edellytykset yhdenmukaisen käytännön omaksumiselle koko maassa olemassa.

Sen lisäksi, että erityishuollon johtoryhmä jo lausunnon antajana olisi mukana vapauttamista koskevien asioiden käsittelyssä, tulisi sille vielä ilmoittaa kaikista oppivelvollisuudesta vapauttamisista, jotka perustuvat sielulliseen poikkeavuuteen. Siten koululainsäädäntöön perustuvasta oppivelvollisuudesta vapautetut tulevat kaikki asianomaisen erityishuoltopiirin kuntainliiton tietoon ja kuntainliitolla on välittömästi mahdollisuus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin harjaantumisopetuksen järjestämiseksi lapselle. Niin sanotun väliinputoajaryhmän muodostuminen koululaitoksen ja erityishuoltona järjestettävän harjaantumisopetuksen väliin ei siten olisi enää mahdollista (29 §).

Lapsen tiedoissa ja taidoissa saattaa tehokkaan harjaantumisopetuksen johdosta sekä muutoinkin tapahtua sellaisia muutoksia, että hän myöhemmässä vaiheessa voisi selviytyä tavanomaisen koulujärjestelmän piirissä. Jotta aikanaan tehty päätös hänen vapauttamisestaan oppivelvollisuudesta ei muodostuisi esteeksi hänen siirtymiselleen koululaitokseen, ehdotetaan, että lääninhallitus voisi peruuttaa vapautuspäätöksen. Tämä edellyttäisi yleensä erityishuollon johtoryhmän aloitetta. Maailman Terveysjärjestön luokitusten mukaisesti tulisi ainakin rajojen ÄO 50—70 välille sijoittuvien lasten opetuspalvelut järjestää koululaitoksen toimesta joko perus-, kansa- tai ainakin apukoulussa. Lääninhallituksen tulisi samalla myös velvoittaa kunta, jossa lapsella on kotipaikka, todella järjestämään lapselle edellytykset oppivelvollisuuden suorittamiseen (30 §).

Erityishuoltoon pyrkimistä koskeva aloite tulee ehdotuksen mukaan tehdä erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai henkilön kotikunnan sosiaalilautakunnalle (31 §:n 1 momentti).

Erityishuollon antamisesta ja sen lopettamisesta päättäisi johtoryhmä. Ohjesäännössä voitaisiin kuitenkin määrätä toisinkin (31 §:n 2 momentti).

Vaikka erityishuollon antaminen pääsääntöisesti perustuisi vapaaehtoisuuteen, on eräissä poikkeustapauksissa välttämätöntä järjestää henkilölle erityishuoltoa vastoin tahtoa. Koska tällainen vastoin tahtoa tapahtuva toimenpide rajoittaa voimakkaasti yksilön vapautta, on tätä koskevat säännökset pyritty lakiehdotukseen kirjoittamaan mahdollisimman tyhjentävästi ja siten, että oikeusturvanäkökohdat voitaisiin riittävästi ottaa huomioon. Edellytyksenä vastoin tahtoa tapahtuvalle erityishuollon antamiselle olisi, että henkilön huoltoa ei muutoin voitaisi järjestää ja että hänen ilman huoltoa olisi syytä olettaa joutuvan vakavaan hengen- tai terveydenvaaraan. Edelleen menettely voisi tulla kysymykseen, jos henkilön käytöksestä ja muista seikoista käy ilmi, että hän on välittömän erityishuollon tarpeessa ja vammaisuutensa vuoksi vaarallinen toisen henkilön turvallisuudelle. Jos henkilön katsottaisiin täyttävän sanotut edellytykset, tulisi asiasta tehdä hakemus erityishuollon johtoryhmälle. Hakemuksen olisi oikeutettu tekemään henkilön holhooja tai muu huoltaja. Milloin tällaista ei olisi tai tällainen henkilö ei suostuisi hakemuksen tekemiseen, voisi sosiaalilautakunta tai sen tehtävään määräämä viranhaltija toissijaisesti tehdä hakemuksen kunnassa oleskelevan henkilön osalta. Vastaava oikeus olisi myös rangaistuslaitoksen johtajalla laitoksessa olevan henkilön osalta. Alaikäisten erityishuollon järjestäminen vastoin vanhempien tahtoa määräytyisi kuitenkin lastensuojelulain (52/36) säännösten mukaisesti (32 §).

Milloin erityishuollon johtoryhmä hakemuksen johdosta toteaisi ilmeiseksi, että edellytykset erityishuollon antamiseksi henkilölle vastoin tahtoa ovat olemassa, johtoryhmä voisi määrätä henkilön toimitettavaksi tutkimukseen. Tutkimus olisi suoritettava viipymättä ja viimeistään 14 päivän kuluessa tutkittavaksi saapumisesta. Erityisistä syistä lääninhallitus voisi kuitenkin pitentää tutkimusaikaa. Tutkimuksen tultua loppuunsuoritetuksi erityishuollon johtoryhmä päättäisi erityishuollon antamisesta. Päätös olisi välittömästi ja viimeistään kahden viikon kuluessa sen tekemisestä alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Lääninhallituksen tulisi käsitellä asia kiireellisenä (33 §).

Lakiehdotukseen otetut erityishuollon toiminnallista sisältöä koskevat säännökset on tar-

koituksellisesti laadittu hyvin niukoiksi riittävän joustavuuden säilyttämiseksi. Erittäin tärkeinä pidetyistä asioista on kuitenkin ehdotettu otettavaksi nimenomaiset säännökset. Tällaisena on pidetty erityishuollon yksilöllisyyttä. Sen vuoksi ehdotetaan, että pääsääntöisesti erityishuollon johtoryhmän tulisi hyväksyä erityishuolto-ohjelma jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma olisi mahdollisuuksien mukaan laadittava yhteistyössä henkilön itsensä ja hänen holhoojansa tai muun huoltajansa sekä sosiaalilautakunnan kanssa. Kunnan järjestämässä erityishuollossa ohjelman hyväksyisi yleensä sosiaalilautakunta (34 §).

Keskeisenä tavoitteena ehdotusta laadittaessa on pidetty painopisteen siirtämistä avohuoltoon. Sen vuoksi ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset, joista ilmenee, että henkilön erityishuolto-ohjelmaa toteutettaessa tulisi pyrkiä siihen, että henkilö ensisijaisesti voisi asua omassa kodissaan. Jollei se ole mahdollista, olisi hänen asumisensa järjestettävä muulla tavoin. Henkilölle tulisi myös järjestää suojatyötä, jollei hän voisi saada työtä vapailla työmarkkinoilla. Laitoshuolto tulisi kysymykseen vasta viime kädessä tahi avohuollon väliaikaisena täydentäjänä (35 §).

Jotta kyettäisiin turvaamaan erityishuolto-ohjelman yksilöllisyys ja tarkoituksenmukaisuus, ehdotetaan, että lääninhallituksella olisi mahdollisuus pyynnöstä määrätä ohjelmaa oikaistavaksi tarpeellisiksi katsomiltaan osin (36 §).

Kun erityishuollon tulee perustua pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen, olisi sen antaminen lopetettava henkilön tai hänen holhoojansa tahi muun huoltajansa sitä pyytäessä. Samoin olisi meneteltävä silloinkin kun on kysymys vastoin tahtoa tapahtuvasta erityishuollon antamisesta, mutta huoltoa järjestettäessä tai henkilöä tutkittaessa käy ilmi, että edellytykset vastoin tahtoa tapahtuvalle erityishuollon antamiselle puuttuvat (37 §).

Oikeusturvanäkökohdat edellyttävät, että vaikka henkilö on todettu sellaiseksi, että erityishuollon antaminen hänelle vastoin tahtoa voi tulla kysymykseen, häntä ei voida saman tutkimuksen perusteella pitää rajattomasti erityishuollossa. Sen vuoksi ehdotetaan erityishuollon antamisen määräajaksi yhden tutkimuksen perusteella yhtä vuotta. Jos henkilö ei tämän jälkeen suostuisi jäämään erityishuoltoon, olisi vastoin tahtoa tapahtuvan erityishuollon järjestämisen edellytykset uudelleen selvitettävä vuosittain. Tällöinkin ratkaisu olisi alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi (38 §).

Henkilön kuljetuksesta erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikköjen välillä olisi asianomaisen kuntainliiton huolehdittava. Kulloinkin tarkoituksenmukaisen kuljetuksen järjestämiseksi ja porrastamiseksi ehdotetaan yksityiskohtaisempien säännösten ja määräysten antaminen kuljetusvelvollisuudesta säädettäväksi asetuksella tai määrättäväksi valtakunnallisessa erityishuoltosuunnitelmassa (39 §).

Lakiehdotukseen on otettu säännökset niistä henkilöistä, joiden erityishuollon järjestämisestä valtio olisi velvollinen huolehtimaan. Tavoitteena on muun ohella, että tähän asti mielisairaaloissa pidetyt kehitysvammaiset niin sanotut kriminaalipotilaat vastedes otettaisiin erityishuollon toimintayksiköihin, jossa heidän huoltonsa on tarkoituksenmukaisemmin järjestettävissä (40 §). Siltä varalta, että valtion mahdollisuudet järjestää näiden henkilöiden erityishuoltoa omissa toimintayksiköissä eivät riittäisi, ehdotetaan, että erityishuoltopiirin kuntainliitot olisivat yksittäistapauksissa velvollisia, luonnollisesti korvausta vastaan, ottamaan huolehtiakseen erityishuollon järjestämisestä myös tällaiselle henkilölle (41 §).

Erityishuollon pääsääntöisestä vapaaehtoisuudesta johtuu, että erityishuollon antamisessa saadaan yleensä ryhtyä vain sellaisiin toimenpiteisiin, joihin erityishuollossa oleva tai hänen holhoojansa tahi muu huoltaja antaa suostumuksen. Kuten edellä on todettu, tulisi erityishuoltoa kuitenkin voida eräissä poikkeustapauksissa antaa myös vastoin tahtoa. Kun henkilö tai hänen holhoojansa tahi muu huoltaja on näissä tapauksissa saattanut vastustaa erityishuollon antamista yleensä, on todennäköistä, että vastustus kohdistuu myös sinänsä välttämättömien erityishuoltotoimenpiteiden suorittamiseenkin. Sen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että määrätyin edellytyksin henkilöön voitaisiin kohdistaa myös pakkoa erityishuoltotoimenpiteiden antamisessa. Pakko ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi vain sellaisiin tapauksiin, joissa erityishuollon järjestäminen tai toisen henkilön turvallisuus sitä välttämättä vaatii. Lähtökohtana tämän säännösehdotuksen soveltamisessa tulisi siten olla mahdollisimman suppea tulkinta (42 §).

Maksut.

Lakiehdotuksessa tarkoitettu erityishuolto ja kuljetus olisi ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti maksutonta. Lakiehdotuksen keskeisen pääperiaatteen, normaalisuuden periaatteen, toteuttaminen edellyttää kuitenkin maksua ylläpidosta, esimerkiksi tavanomaisista asumis-, ravinto- ja muista vastaavista menoista. Tämän mahdollistamiseksi ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin säätää perittäväksi maksu ylläpidosta. Asetuksella toteutettaisiin myös mahdollinen maksun porrastus esimerkiksi henkilön työ- tai muiden tulojen suhteessa. Koska oppivelvollisuusikäisten koululaitoksessa saamat palvelut ovat maksuttomia myös ylläpitohuollon, kuten ruokailun ja jopa majoituksen osalta, ehdotetaan kuitenkin, että harjaantumisopetuksessa olevilta yleensä oppivelvollisuusikäisiltä ei perittäisi sanottua ylläpitomaksua. Täten harjaantumisopetuksessa olevat kehitysvammaiset lapset olisivat tässä suhteessa samassa asemassa muihin oppivelvollisuusikäisiin verrattuna. Asiasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Valtioiden välisistä sopimuksista riippuisi, perittäisiinkö maksuja ja korvauksia muilta kuin Suomen kansalaisilta (43 §).

Korvaukset.

Yhdenmukaisesti erityishuollon järjestämisvastuun kanssa ehdotetaan kustannusten jako erityishuoltopiirien kesken järjestettäväksi siten, että henkilön erityishuollon kustannuksista vastaa se erityishuoltopiirin kuntainliitto, johon henkilön kotikunta kuuluu. Valtion kannettavaksi jäisivät kuitenkin kokonaisuudessaan ne kustannukset, jotka aiheutuvat niiden henkilöiden erityishuollosta, joiden erityishuollon järjestämisvastuu kuuluu valtiolle (44 §).

Erityishuoltopiirien kuntainliittojen keskinäisten korvausten sekä kuntainliittojen ja valtion välisten korvausten laskentaperusteet olisivat ehdotuksen mukaan osapuolten keskenään sovittavissa. Siltä varalta, ettei sopimukseen kaikissa tapauksissa päästäisi, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset, joiden pohjalta korvaus tällaisissa tapauksissa määräytyisi. Perusteet on pyritty määrittelemään sellaisiksi, että niitä noudattaen olisi mahdollista toimintayksikkökohtaisesti päätyä mahdollisimman lähelle todellisia kustannuksia niissäkin tapauksissa, jolloin toimenpidekohtaista kustannuslaskentaa ei vielä ole kyetty toteuttamaan. Säännösehdotuksia sovellettaessa pidettäisiin toimintayksikön tuloina ja siten menojen kokonaismäärästä vähennettävinä myös muun muassa erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnasta kuntainliiton toimintayksikön korkeakoululta tai muulta viranomaiselta saamaa, lakiehdotuksen 8 luvussa tarkoitettua korvausta, vaikka nimenomaista säännösehdotusta tästä yksityiskohdasta ei ole pidettykään tarpeellisena. Ehdotuksen mukaan keskinäisistä korvauksista voitaisiin myös periä ennakkoa (45 ja 46 §). Jos erityishuollon antaminen on seurauksena liikennevahingossa tai työtapaturmassa syntyneestä viasta, vammasta tai sairaudesta, asianomaisen vakuutusyhtiön, mukaan luettuina myös liikennevakuutusyhdistys ja tapaturmavirasto, joka liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain nojalla on velvollinen korvaamaan vahingon, olisi suoritettava erityishuollon toimintayksikön ylläpitäjälle annetusta erityishuollosta aiheutuneita todellisia kustannuksia vastaava korvaus, jonka perusteista säädettäisiin asetuksella (47 §).

Valtionosuudet.

Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että valtionosuudet sekä perustamis- että käyttökustannuksiin porrastetaan kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (665/67) tarkoitettujen kantokykyluokkien perusteella 70—39 %:n asteikon puitteissa ja lasketaan kuntakohtaisesti siten, että kukin kunta saa sen suuruisen valtionosuuden kuin sen kantokykyluokka kulloinkin edellyttää. Vaikka tämän luvun säännöksissä mainitaan yleensä erikseen vain erityishuoltopiirin kuntainliitto, johtuu ehdotuksen 14 §:n 2 momentin säännöksistä, että myös kuntaan, joka itse järjestää erityishuoltoa, noudatettaisiin soveltuvin osin muun ohella tämän luvun säännöksiä. Valtionosuudet tulisivat siis ehdotuksen mukaan olemaan eri suuruiset eri kantokykyluokkaan kuuluvien kuntien kohdalta, mutta määräytyisivät kaikkien niin keskuslaitosten kuin muidenkin toimintayksikköjen osalta samojen perusteiden mukaan. Lakiehdotukseen sisältyvä valtionosuusasteikko on sama kuin kansanterveyslain sekä voimassa olevissa sairaanhoitoalan laeissa keskus-, alue- ja paikallissairaaloiden sekä mielisairaaloiden ja tuberkuloosiparantoloiden käyttökustannusten osalta. Siten poistettaisiin keskeinen yhteistoimintaa

käytännössä vaikeuttava tekijä. Voimassa olevan vajaamielislain nojalla suoritetaan valtionapua käyttökustannuksiin 55 %. Ehdotuksen toteuttaminen johtaisi käyttökustannusten osalta ilmeisestikin samansuuruiseen keskimääräiseen valtionosuuteen, joten ehdotus ei tältä osin tulisi aiheuttamaan sanottavia muutoksia valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon. Kuntien kesken sen sijaan tapahtuisi kustannussiirtymiä heikommassa taloudellisessa asemassa olevilta kunnilta varakkaimmille kunnille.

Siirtyminen myös kaikkien perustamiskustannusten osalta kuntien kantokykyluokituksen perusteella määräytyvään porrastettuun valtionosuuteen ei sekään merkinne sanottavia muutoksia valtion ja kuntien väliseen nykyiseen kustannustenjakoon. Tosin voidaan pitää ilmeisenä, ettei keskimääräinen valtionosuus tule muodostumaan kahdeksi kolmasosaksi eli niin korkeaksi kuin se vajaamielislain mukaan tällä hetkellä on muiden vajaamielislaitosten kuin päivähuoltoloiden kohdalla. Päivähuoltoloiden kohdalla valtionosuus perustamiskustannuksiin on kuitenkin ollut vain vähintään yhdestä kolmanneksesta enintään puoleen. Lakiehdotuksen mukainen valtionosuus tulee olemaan tätä korkeampi. Kun perustamistoimenpiteiden painopiste lakiehdotuksen mukaan tulee lakia täytäntöönpantaessa selvästi olemaan päivähuoltoloita vastaavien päiväkotien ja muiden avohuoltotoimintayksikköjen perustamisessa, voidaan pitää todennäköisenä, että tällä toimintasektorilla tapahtuva valtionosuuden lisääntyminen yhdessä siirtymäkautena voimaanpanolakiehdotuksen 20 §:n nojalla suoritettavan ylimääräisen määräaikaisen valtionosuuden kanssa korvaa esimerkiksi keskuslaitosten perustamiskustannusten kohdalla tapahtuvan valtionosuuden vähentymisen.

Valtionosuuksien myöntämisen edellytyksenä olisi, että ne ovat aiheutuneet sellaisesta toiminnasta, jota kuntainliitto harjoittaa vahvistetun erityishuollon toimintasuunnitelman toteuttamiseksi (48 ja 49 §).

Ehdotuksen mukaan olisi valtionosuutta erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikön perustamis- ja käyttökustannuksiin myönnettäessä jäsenkunnan osuuden määräytymisperusteena toimintayksikön käyttö. Valtionosuutta koskevaan lukuun sisältyvät lisäksi säännösehdotukset siitä, millä tavalla lasketaan valtionosuus uusiin perustettaviin toimintayksikköihin sekä kuntainliiton keskushallinnosta aiheutuviin menoihin. Edelleen valtionosuuksia koskevaan lukuun sisältyy säännösehdotukset kuntainliittojen yhteisten laitoksien valtionosuuksien määrittelystä (50—52 §).

Kunnalle, jonka kantokyky on heikko ja jolle erityishuollon järjestämisestä johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta, myönnettäisiin hakemuksesta valtionavustusta tulo- ja menoarvion rajoissa. Myös yksityiselle erityishuollon toimintayksikölle voitaisiin ehdotuksen mukaan tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää valtionavustusta. Avustuksen myöntäminen riippuisi sosiaalihallituksen harkinnasta. Jos yksityinen erityishuollon toimintayksikkö kuitenkin suorittaisi sosiaalihallituksen kanssa tekemäänsä ja sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään sopimukseen perustuen valtakunnallista kokeilu-, tutkimus- tai muuta niihin verrattavaa erityishuoltotoimintaa, olisi toimintayksikkö oikeutettu saamaan valtiolta korvausta siten kuin asiasta olisi kussakin tapauksessa sovittu. Siltä osin kuin yksityinen erityishuollon toimintayksikkö järjestäisi erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai kunnille näiden velvollisuuksiensa täyttämiseksi siltä pyytämiä erityishuoltopalveluksia, yksityinen toimintayksikkö saisi, kuten jo aikaisemmin on todettu, korvauksen aisianomaiselta kuntainliitolta tai kunnalta. Koska yksityinen erityishuollon toimintayksikkö tällaisissa tapauksissa olisi sopimussuhteessa erityishuoltopiirin kuntainliittoon tai erityishuoltoa järjestävään kuntaan, ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että se saisi täten järjestämistään palveluksista suoraan korvauksen valtiolta vaan suoraan sopimuskumppaniltaan. Sen sijaan erityishuoltopiirin kuntainliitot ja erityishuoltoa järjestävät kunnat saisivat valtionosuutta myös niihin kustannuksiin, jotka niille ovat aiheutuneet yksityiselle toimintayksikölle suoritetuista korvauksista. Näin luonnollisesti edellyttäen, että kustannukset ovat aiheutuneet valtionosuuteen oikeuttavasta ja siten mm. vahvistettuun toimintasuunnitelmaan sisältyvästä toiminnasta. Rinnekoti-Säätiön ylläpitämä keskuslaitos säilyisi kuitenkin edelleen suorana valtionosuuslaitoksena käyttökustannusten osalta. Tätä kysymystä käsitellään tarkemmin voimaanpanolain perusteluissa (53 §).

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan on sanotun lain säännöksiä sovellettava kunnallisiin valtionosuuksiin ja -avustuk-

siin, mikäli muussa laissa tai sen nojalla ei ole erikseen toisin säädetty. Koska eräissä tapauksissa on tarpeellista poiketa sanotun yleislain säännöksistä tai täydentää niitä, on lakiehdotukseen otettu tätä tarkoittavia säännöksiä. Asiallisesti ne vastaavat terveydenhuoltoalan voimassa olevia säännöksiä eräin välttämättömin tarkistuksin (54—58 §).

Sen lisäksi, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 21 a §:ssä on säädetty, sosiaali- ja terveysministeriö tai, milloin on menetelty 58 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla, sosiaalihallitus tahi lääninhallitus voisi pidättää tai keskeyttää käyttökustannusten valtionosuuden ennakon tai loppuerän maksamisen myös, jos toiminnassa ei noudateta vahvistettua toimintasuunnitelmaa. Toiminta voitaisiin myös eräissä tapauksissa määrätä keskeytettäväksi kunnes tarvittava korjaus olisi saatu aikaan (59 §).

Viranhaltijoiden ja työntekijöiden määrää sekä muita kuin sopimuksenvaraisia palvelussuhteen ehtoja koskevien asioiden käsittelyä varten asetettaisiin neuvottelukunta, jonka tehtävänä olisi antaa lausuntoja periaatteellisluontoisista ja laajakantoisista kysymyksistä. Valtioneuvosto määräisi neuvoston jäsenet, joiden tulisi edustaa valtionvarainministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä, sosiaalihallitusta, kuntien keskusjärjestöjä ja kunnallista sopimusvaltuuskuntaa. Valtion viranomaisten edustajista valtioneuvosto määräisi puheenjohtajan. Jos henkilökunnan palkkaus tai muut taloudelliset edut on suoritettu suurempana kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa säädetyt perusteet edellyttävät, valtioneuvosto voisi neuvottelukunnan annettua asiasta lausunnon, päättää, että valtionosuus evätään kokonaan tai osittain sen palkkauksen tai niiden muiden etujen kohdalta, joihin poikkeaminen on kohdistunut (60 §).

Lakiehdotukseen ei ole otettu valtionosuuksista niitä perussäännöksiä, jotka sisältyvät kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettuun lakiin. Selvyyden vuoksi ehdotukseen on sisällytetty viittaus sanottuun lakiin, jota sovellettaisiin myös yksityisiin erityishuollon toimintayksikköihin niissä tapauksissa, jolloin niille suoritetaan valtionavustusta tai korvausta valtion varoista (61 §).

Kuntien maksuosuudet.

Kun perustamis- ja käyttökustannusten valtionosuudet olisivat ehdotuksen mukaan porrastettuja kuntien kantokykyluokitukseen, on välttämätöntä määritellä myös perusteet, joiden mukaan kuntien maksuosuudet määräytyvät. Perusteet ehdotetaan otettavaksi suoraan lakiin. Ehdotuksen mukaan maksuosuudet määräytyisivät samoin perustein kuin perustamiskustannusten ja käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä. Maksuosuutta määrättäessä olisi vähennyksessä otettava huomioon kunnan osalle näihin kustannuksiin tullut valtionosuus (62 ja 63 §).

Edelleen lakiehdotuksessa on säännös yhteisten laitosten perustamis- ja käyttökustannusten maksuosuuksien jakautumisesta niiden tilanteiden varalta, jolloin asiasta ei ole päästy sopimukseen (64 §).

Erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestäminen.

Luvun säännösehdotukset käsittelevät toisaalta erityishuoltopiirin kuntainliiton ja toisaalta korkeakoulujen ja muiden erityishuoltoalan henkilökunnan koulutuksesta tai alan tutkimuksesta huolehtivien viranomaisten välisiä suhteita. Säännösehdotukset eivät siten, 65 §:n 1 momenttia lukuunottamatta, koske esimerkiksi yksityisten erityishuoltoalan toimintayksikön ja korkeakoulujen välisiä suhteita, vaan yksityisen toimintayksikön ylläpitäjä ja esimerkiksi yliopisto voivat näiden säännösehdotusten estämättä sopia yksityisen toimintayksikön käyttämisestä yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan ja käytöstä suoritettavista korvauksista.

Ehdotuksen mukaan erityishuoltohenkilökunnan koulutuksesta ja erityishuoltoalan tutkimuksesta huolehtivalla korkeakoululla tai muulla viranomaisella olisi oikeus käyttää erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköitä erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestämiseen. Korkeakoulu-käsite sisältää luonnollisesti myös yliopistot. "Muulla viranomaisella" tarkoitetaan lakiehdotuksessa ensisijaisesti ammattikasvatushallitusta ja sen alaisia oppilaitoksia, jotka käytännössä huolehtivat kehitysvammaisten erityishuollossa toimivien ammattiryhmien koulutuksesta (65 §).

Erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnasta huolehtivat valtion yliopistot ja muut korkeakoulut sekä valtion keskusvirastot alaisine oppilaitoksineen. Erityishuollon järjestämisvastuu puolestaan kuuluisi kunnallisille yksiköille. Jotta näissä olosuhteissa päästäisiin mahdollisimman kiinteään vuorovaikutussuhteeseen käytännön erityishuollon ja koulutus- ja tutkimustoiminnan kesken on edellytyksenä, että kuntainliitot, joille velvollisuuksia asetetaan, saavat täyden korvauksen niiden toimintayksiköissä järjestettävän koulutus- ja tutkimustoiminnan aiheuttamista niin perustamis- kuin käyttökustannuksistakin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että korkeakoulu tai muu viranomainen olisi velvollinen suorittamaan erityishuoltopiirin kuntainliitolle täyden korvauksen niistä perustamiskustannuksista, jotka ovat aiheutuneet koulutus- tai tutkimustarkoituksiin käytettävien huonetilojen rakentamisesta, perusparannuksesta, laajentamisesta tai rakenteellisesta uudelleen järjestämisestä. Sama koskisi myös kiinteäksi omaisuudeksi katsottavia kiinteitä kojeita ja laitteita. Milloin huonetilat kuitenkin olisivat osittain myös erityishuoltopiirin kuntainliiton käytössä, ehdotetaan, että korvausta olisi tällöin soviteltava. Tästäkin asiasta osapuolten tulisi sopia keskenään, jolloin perusteena olisi lähinnä käytön määrä. Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettuun lakiin ei sisälly säännöksiä siitä, että valtionosuuteen oikeuttavien perustamiskustannusten vähennykseksi luettaisiin muun ohella sanotunlaiset korkeakoulun tai muun viranomaisen suorittamat, pääomamenoihin kohdistuvat korvaukset. Jotta tässä suhteessa ei syntyisi epätietoisuutta, ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että täten korvattuun määrään ei suoriteta lakiehdotuksen 48 §:ssä tarkoitettua valtionosuutta perustamiskustannuksiin. Käytännössä saattaa olla tarkoituksenmukaista, että erityishuoltopiirin kuntainliitto itse huolehtii toimintayksikkönsä tilojen kunnossapidosta myös koulutus- tai tutkimuskäyttöön osoitettujen huonetilojen osalta. Sen vuoksi ehdotetaan, että kuntainliiton tulee saada täysi korvaus myös kunnossapidon aiheuttamista käyttökustannuksista. Koska tällaisten korvausten osalta kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 7 §:ssä säädetään, että ne otetaan huomioon valtionosuuteen oikeuttavien käyttökustannusten vähennyksenä, ei käyttökustannusten osalta ole tarpeen ottaa tähän lakiehdotukseen vastaavaa säännöstä kuin perustamiskustannusten osalta.

Edellä mainittujen suhteellisen helposti koulutus- ja tutkimustoiminnan aiheuttamiksi todettavien menojen ohella koulutus- ja tutkimustoiminta aiheuttaa sellaisia muita menoeriä, jotka tosin eivät aiheudu aivan kokonaisuudessaan koulutus- ja tutkimustarkoituksista mutta joiden toimenpidekohtaisen kustannuslaskennan puuttuessakin voidaan käytännön kokemuksen perusteella katsoa ainakin suurimmalta osaltaan johtuvan muusta kuin kuntainliiton tavanomaisen erityishuollon järjestämisvelvoitteen täyttämisestä. Kun tavoitteena on kaikkien sellaisten kustannuserien korvaaminen kuntainliitolle, joiden kustannuserien voidaan perustellusti katsoa aiheutuvan koulutus- tai tutkimustoiminnasta, ehdotetaan, että kuntainliitto olisi oikeutettu täyteen korvaukseen kaikkien perustamis- ja käyttökustannusten osalta, jotka aiheutuvat pääasiallisesti erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä. Nämäkin kysymykset tulisi pyrkiä selvittämään keskinäisin sopimuksin. Tällöin tulisi pyrkiä siihen, että menot jakautuisivat mahdollisimman oikeudenmukaisesti, esimerkiksi tosiasiallisen käytön suhteessa, sopimusosapuolten kannettavaksi (66 §).

Olosuhteet eri erityishuoltopiireissä ja niiden toimintayksiköissä poikkeavat huomattavasti toisistaan. Myös erityishuoltohenkilökunnan koulutuksessa on suuria eroja nimenomaan eri ammattiryhmien kohdalla mutta myös ammattiryhmien sisällä. Erityishuoltoalan tutkimustoiminta on sekin monivivahteista ja pitkälti riippuvainen vallitsevista olosuhteista. Jotta kulloinkin kyettäisiin joustavasti mukautumaan vallitseviin olosuhteisiin ja ottamaan huomioon niin koulutus-, tutkimus- kuin erityishuoltotoiminnankin ajankohtaiset kehittämistarpeet ja painopistesuunnat, ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena ehdottaa näiden keskinäistä vuorovaikutussuhdetta säänneltäväksi yksityiskohtaisin ja kaikkia osapuolia tiukasti sitovin säännöksin. Sen sijaan ehdotetaan, että korkeakoulut ja muut koulutus- ja tutkimusviranomaiset erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa tehtävin keskinäisin sopimuksin täydentäisivät yhteistoiminnan sisältöä lakiehdotukseen sisältyviä pääperiaatteita soveltaen.

Lähtökohtana sopimuksen teossa tulisi olla pyrkimys ottaa mahdollisimman tasapuolisesti

huomioon toisaalta erityishuoltopiirin kuntainliiton velvollisuudet erityishuollon järjestämiseen ja toisaalta vastaavasti yliopistojen ja muiden korkeakoulujen sekä muiden koulutus- ja tutkimusviranomaisten säännöksiin tai määräyksiin taikka vahvistettuihin koulutus-, opetus- ja tutkimussuunnitelmiin perustuva velvollisuus erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestämiseen. Tästä pääperiaatteesta ehdotetaan nimenomaista säännöstä lakiin. Valtioneuvosto on viimekädessä vastuussa sekä erityishuollon että koulutus- ja tutkimustoiminnan valtakunnallisesta järjestämisestä. Jotta paikallisissa sopimuksissa tulisi riittävästi huomioon otetuksi myös valtakunnalliset ja alueelliset näkökohdat, ehdotetaan sen vuoksi, että sopimukset olisi alistettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Tästä säädettäisiin tarkemmin asetuksella, jossa myös voitaisiin rajoittaa alistusmenettely koskemaan esimerkiksi niin sanottuja runkosopimuksia tai muutoin sopimuksia, joihin sisältyy laajakantoisia tai periaatteellisia kysymyksiä.

Siltä varalta, että erityishuoltopiirin kuntainliitto ja korkeakoulu tai muu viranomainen eivät pääsisi sopimukseen kuntainliiton laitoksen käyttämisestä koulutus- tai tutkimustarkoituksiin, ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi antaa asiasta tarpeelliset määräykset. Valtioneuvosto voisi antaa velvoittavan määräyksen kuitenkin vain siinä tapauksessa, että järjestely olisi koulutus- tai tutkimustoiminnan tahi erityishuollon järjestämisen kannalta välttämätöntä. Lisäksi valtioneuvoston tulisi ottaa tasapuolisesti huomioon molempien osapuolten velvollisuudet ja edut sekä korvauksista määrätessään noudattaa lakiehdotuksen sisältämiä pääperiaatteita (67 §).

Erityishuollon järjestämisestä eräissä tapauksissa.

Kuten jo yleisperusteluissa on todettu, on sosiaalihuollolla ja erityisesti siihen kuuluvalla kehitysvammaisten erityishuollolla useita niin kiinteitä yhtymäkohtia erikoissairaanhoitoon, että niin aluetason palvelusten järjestämisen kannalta kuin taloudellisistakin syistä näiden palvelujen alueellisen järjestämisvastuun tulisi olla samalla alueellisella organisaatiolla. Jotta erityishuoltopiirin kuntainliiton ja terveydenhuoltoalan kuntainliiton sulautuminen myöhemmässä vaiheessa olisi mahdollisimman joustavasti ja ilman erillisiä lainsäädäntötoimenpiteitä suoritettavissa, ehdotetaan kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaan lakiehdotukseen otettavaksi tätä tarkoittavia säännöksiä. Ne vastaavat asiasisällöltään pääosiltaan voimassa olevan tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain säännöksiä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen (68—70 §).

Erinäisiä säännöksiä.

Lakiehdotuksen mukaan useiden ministeriötasolla aikaisemmin ratkaistujen asioiden käsittely siirtyisi sosiaalihallitukselle tai lääninhallituksille. Yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi ehdotetaan korostettavaksi sitä seikkaa, että näiden tulee tässä laissa tarkoitettuja asioita ratkaistaessaan noudattaa ministeriön antamia yleisiä ohjeita (71 §).

Erityishuoltoa järjestävää toimintayksikköä ei ehdotuksen mukaan saisi ottaa käyttöön ennen kuin lääninhallitus on hyväksynyt sen tarkoitukseensa (72 §).

Jäsenkuntien osuuksien määräytymisestä erityishuoltopiirin kuntainliiton varoihin ja velkoihin tulisi kuntien sopia perussäännön käsittelyvaiheessa. Lakiehdotukseen on kuitenkin sisällytetty asiasta ohjeellinen säännös. Oikeudenmukaisimpana perusteena on pidetty sitä suhdetta, jossa kunnat ovat osallistuneet kuntainliiton perustamiskustannusten rahoittamiseen (73 §:n 1 momentti).

Edelleen kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaan lakiehdotukseen on otettu säännös kuntien ja kuntainliittojen välisistä korvausjärjestelyistä siinä tapauksessa, että kunta siirtyy erityishuoltopiiristä toiseen erityishuoltopiiriin (73 §:n 2 momentti).

Lakiehdotuksen mukaan kelpoisuudesta erityishuoltopiirin kuntainliiton ja erityishuoltoa järjestävän kunnan virkoihin voitaisiin säätää asetuksella. Täten on haluttu huolehtia siitä, että erityishuoltoalan henkilökunnan monipuolistuessa ja yhä uusien henkilöstöryhmien tullessa erityishuollon tehtäviin voitaisiin kuitenkin säilyttää koko maassa yhtenäiset pätevyysvaatimukset. Asetus ei olisi tarpeen, jos asia kyetään turvaamaan ohjesääntöjen yhdenmukaistamisella (74 §).

Erityishuoltopiirin kuntainliiton viranhaltijoiden täydennyskoulutuksen järjestämismahdolli-

suuksien turvaamiseksi on lakiin otettu tätä koskeva säännös. Lakiehdotuksen 14 §:n säännökset huomioon ottaen on lisäksi pidetty tarpeellisena antaa erityishuoltopiirin kuntainliitolle vastuuta paitsi oman henkilökuntansa myös alueensa kunnissa erityishuoltotehtävissä toimivan henkilökunnan täydennyskoulutuksesta (75 §).

Lakiehdotuksen salassapitovelvollisuutta koskevat säännökset on pyritty laatimaan sovellutusalaltaan niin laajoiksi, että ne voivat kuntainliiton luottamusmiesten ja virka- tai työsuhteisten ohella tulla sovellettaviksi myös muihin toimintayksiköissä työskenteleviin tahi kuntainliiton tehtäviä muualla suorittaviin. Ehdotetussa muodossaan salassapitovelvollisuus koskisi myös laitoksissa koulutusta saavia tai tutkimustehtäviä suorittavia henkilöitä. Samoin se koskisi esimerkiksi siivous- ja maksuliikennepalveluista huolehtivia muitakin kuin toimintayksikön palveluksessa olevia henkilöitä. Säännöksiä olisi sovellettava myös valtion, kuntien ja yksityisten erityishuollon toimintayksiköissä vastaavanlaisissa tehtävissä toimiviin henkilöihin (76 ja 77 §).

Laki yleisten asiakirjain julkisuudesta (83/51) koskee valtion omistamia sekä kunnallisia erityishuollon toimintayksiköitä. Sen sijaan sen säännökset eivät ole sovellettavissa esimerkiksi yksityisen erityishuollon järjestäjän hallussa oleviin asiakirjoihin. On pidettävä tärkeänä, että henkilöllä tai tämän holhoojalla tahi muulla huoltajalla olisi tällaisissakin tapauksissa mahdollisuus tutustua henkilöä koskevaan erityishuolto-ohjelmaan samoin kuin muihinkin häntä koskeviin asiakirjoihin sekä saada niistä jäljennöksiä. Sen vuoksi ehdotetaan tätä koskeva säännös otettavaksi lakiin (78 §).

Ehdotuksen mukaan kunnallisten erityishuollon järjestäjien ohella muukin erityishuollon järjestäjä olisi velvollinen antamaan valtion viranomaisille toiminnastaan näiden tarpeelliseksi katsomia tietoja ja selvityksiä. Vastaava velvollisuus olisi erityishuoltoa järjestävällä kunnalla ja yksityisellä erityishuollon järjestäjällä erityishuoltopiirin kuntainliittoon nähden (79 §).

Lakiehdotuksen mukaan päätösvaltaa kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevissa asioissa käyttäisivät tai saattaisivat käyttää muun muassa sosiaalilautakunnat, erityishuoltopiirin kuntainliiton liittovaltuusto, liittohallitus, lautakunta, johtokunta, yhteisjohtokunta, johtoryhmä sekä eräät viranhaltijat. Myös valtion viranomaisista etenkin lääninhallituksille ja sosiaalihallitukselle kuuluisi tehtäviä erityishuollon järjestämisestä. Muutoksenhausta näiden viranomaisten päätöksiin on säädetty useissa yleislaeissa, kuten laissa sosiaalihuollon hallinnosta (34/50), kunnallislaissa ja laissa muutoksenhausta hallintoasioissa (154/50). Mainittujen yleislakien säännökset eivät kuitenkaan kaikissa tapauksissa sellaisenaan soveltuisi kehitysvammaisten erityishuoltoa koskeviin asioihin, vaan lakiehdotukseen olisi joka tapauksessa sisällytettävä eräitä täsmentäviä säännöksiä. Kun kuitenkin lisäksi muun muassa sosiaalihuollon hallintolakia ja kunnallislainsäädäntöä parhaillaan uusitaan ja jotta kaikkien kysymykseen tulevien muutoksenhakua koskevien säännösten löytäminen olisi mahdollista maallikollekin, ehdotetaan lakiin koottavaksi muutoksenhakua koskevat säännökset kokonaisuudessaan tai ainakin viittaukset kysymykseen tuleviin säännöksiin (80—82 §).

Eräissä tapauksissa erityishuoltoa koskeva päätös tulisi voida panna täytäntöön ennenkuin se on saavuttanut lainvoiman. Tämän mahdollistamiseksi ehdotetaan lakiehdotukseen säännöstä asiasta (83 §).

Erityishuollossa olevalta perittävät maksut ja korvaukset tullaan lakiehdotuksen 43 §:n mukaan määrittelemään asetuksella. Kun ne siten tulevat yhdenmukaisiksi koko maassa, ehdotetaan, että ne voitaisiin ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä. Esimerkiksi useimpien sairaaloiden osalta noudatetaan tätä menettelyä jo nykyisinkin eräiden sairaalamaksujen perimisestä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä annetussa asetuksessa (710/69) säädettyä menettelyä noudattaen (84 §).

Lakiehdotuksessa edellytetään erinäisistä asioista sovittavaksi tarkemmin yhtäältä erityishuoltopiirin kuntainliiton ja toisaalta muun kuntainliiton, kunnan, korkeakoulun tai muun valtion laitoksen tai viranomaisen tahi yksityisen toimintayksikön ylläpitäjän kesken. Voimassa olevien säännösten mukaan tällaisista julkisoikeudellisista sopimuksista aiheutuvien riitojen ratkaiseminen kuuluisi kaikissa tapauksissa lääninoikeudelle. Eräissä tapauksissa saattaisi kuitenkin olla tarkoituksenmukaisempaa pyrkiä osapuolia sitoviin ratkaisuihin vastaavaa menettelyä noudattaen kuin mitä yksityisoikeudellisten riitakysymysten selvittämisestä on välimiesmenettelystä annetussa laissa (46/28) säädetty. Jotta tämä olisi mahdollis-

ta, ehdotetaan asiasta erityissäännöksiä lakiehdotukseen (85 §).

Ehdotuksen kaltainen laaja säännöstö edellyttää tarkempien määräysten antamista asetuksella (86 §).

Lain voimaanpanosta säädettäisiin erillisellä voimaanpanolailla (87 §).

2. Ehdotus laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaanpanosta.

Voimaantulo.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1978. Lain antamisen yhteydessä kumottaisiin vajaamielislaki (107/58) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset. Siirtymävaiheen aikana saatettaisiin niitä kuitenkin eräissä tapauksissa joutua vielä soveltamaan.

Jo ennen lain voimaantuloa on tarpeellista ryhtyä eräisiin toimenpiteisiin toiminnan aloittamiseksi edellä mainittuna ajankohtana. Tästä ehdotetaan nimenomaista säännöstä lakiin (1 §).

Erityishuollon hallinnon järjestäminen.

Osa vajaamielishuollosta rakentuu jo nykyisin läänipohjaisten kuntainliittojen varaan. Kun lähes kaikkien kuntainliittojen jäsenkunnissa kuitenkin tapahtunee muutoksia, ehdotetaan, että valtioneuvoston määräämän erityishuoltopiirin alueella olevien kuntien tulisi perustaa erityishuoltopiirin kuntainliitto mahdollisuuksien mukaan ennen lain voimaantuloa. Tämä edellyttää erinäisten kuntien edustajainkokousta ja sen toimintaa koskevien säännösten ottamista lakiehdotukseen. Erityishuoltopiirin kuntainliiton toiminnan käynnistäminen ehdotetusta ajankohdasta lukien edellyttää myös eräiden valmistavien toimenpiteiden suorittamista hyvissä ajoin ennen vuoden 1978 alkua. Asiasta ehdotetaan ohjesäännön ja toimintasuunnitelman laatimisen ja vahvistettavaksi toimittamisen osalta otettavaksi säännöksiä lakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi asettaa eräitä määräaikoja, joihin mennessä toimenpiteet olisi suoritettava (2, 3 ja 4 §).

Erityishuollon hallinnon uudelleenjärjestäminen edellyttää nykyisten kuntien tai muiden kuntainliittojen kuin tulevan erityishuoltopiirin kuntainliiton ylläpitämien laitosten luovuttamista erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton omistukseen ja hallintaan. Tämän ehdotetaan tapahtuvan 1 päivästä tammikuuta 1978 tai jos kuntainliiton perustaminen viivästyy myöhempään ajankohtaan, välittömästi perustamisen tapahduttua. Ehdotuksen mukaan siirto koskisi siten kuntainliittojen ylläpitämiä keskuslaitoksia ja kaikkia muita kuntien tai kuntainliittojen ylläpitämiä vajaamielislaissa tarkoitettuja vajaamielislaitoksia. Velkavastuusta, rahoitusomaisuudesta ja sellaisesta omaisuudesta, jota ei ole pidettävä tarpeellisena erityishuollon toimintayksikön toimintaa varten, voitaisiin kuitenkin sopia, että se jätetään siirtämättä. Siirtäminen ei kuitenkaan koskisi yksittäisen kunnan pääasiassa omaa erityishuoltotarvettaan varten ylläpitämää päivähuoltolaa. Koska eräissä tapauksissa saattaisi olla tarkoituksenmukaista, että kunta edelleen ylläpitäisi omaa tarvettaan varten muutakin vajaamielislaitosta kuin päivähuoltolaa, on ehdotuksessa tehty tämä mahdolliseksi valtioneuvoston päätöksellä (5 §).

Keskeneräiset erityishuoltoa järjestävälle kuntainliitolle siirtyvien toimintayksiköiden rakentamis-, laajentamis- ja peruskorjaustyöt sekä perushankinnat siirtyisivät 1 päivästä tammikuuta 1978 lukien kuntainliiton toimesta loppuun suoritettaviksi. Tämä tapahtuisi myös valtionavun osalta niiden säännösten mukaisesti, jotka olivat voimassa, kun hanketta koskeva rakennus-, laajentamis- tai hankintaohjelma hyväksyttiin. Valtion ja erityishuoltoa järjestävän kuntainliiton kesken voitaisiin kuitenkin sopia muustakin menettelystä. Myös muiden kuin kunnallisten vajaamielislaitosten rakentaminen, laajentaminen, peruskorjaus ja perushankinta, mikäli se on hyväksytty ennen 1 päivää tammikuuta 1978 voimassa olleiden säännösten nojalla, suoritettaisiin loppuun sanottujen säännösten mukaisesti, mikäli toisin ei valtion ja asianomaisen laitoksen ylläpitäjän kesken sovittaisi (6 §).

Tällä hetkellä maassamme toimii yksi muu kuin kunnallinen keskuslaitos, Rinnekoti-Säätiön ylläpitämä Rinnekodin keskuslaitos. Tällaista muun kuin julkisyhteisön ylläpitämää keskuslaitosta ei voida ilman vaikeutettua lainsäätämisjärjestystä velvoittaa alueelliseen vastuuseen asukkaiden tarvitsemien erityishuoltopalvelusten tuottamisesta, mikä vastuu taas on välttämätön muun muassa palvelusten saannin

turvaamiseksi ja erityishuoltopalvelusten porrastamiseksi. Näistä syistä on välttämätöntä perustaa myös sanotun keskuslaitoksen toiminta-alueelle erityishuoltopiirin kuntainliitto. Uuden keskuslaitoksen rakentaminen alueelle ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että Rinnekodin keskuslaitos jatkaisi edelleen toimintaansa. Sen toiminnan tulisi kuitenkin toteuttaa asianomaisen kuntainliiton erityishuollon toimintasuunnitelmaa (7 §).

Siltä osin kuin keskuslaitos toteuttaisi toimintasuunnitelmaa, suoritettaisiin sille suoraan valtion varoista valtionosuutta käyttökustannuksiin. Edellytyksenä olisi lisäksi, että keskuslaitoksen ylläpitäjä on tehnyt kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen 10 §:ssä tarkoitetun sopimuksen palvelusten tuottamisesta erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai -liitoille tahi näiden suostumuksella kunnille. Järjestettävän erityishuollon tulisi myös kohdistua kuntainliittojen osoittamiin henkilöihin ja tapahtua hyväksyttyjen yksilöllisten erityishuolto-ohjelmien mukaisesti. Sen osan käyttökustannuksista, jota valtionosuus ei kattaisi, suorittaisivat säätiön toimintayksiköille erityishuoltopiirien jäsenkunnat (8—10 §).

Kunnat, joilla tällä hetkellä on käyttöoikeus Rinnekoti-Säätiön ylläpitämän keskuslaitoksen hoitopaikkoihin, olisivat velvollisia korvausta vastaan luovuttamaan käyttöoikeutensa joko sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jonka jäseneksi ne tulevat, tai sille kuntainliitolle, jonka alueella keskuslaitos toimii. Viimeksi mainittu kuntainliitto olisi viimekädessä velvollinenkin lunastamaan kuntien käyttöoikeudet. Näin pyritään siihen, että kuntainliitto, jolla viime kädessä on alueellinen vastuu erityishuoltopalvelusten tuottamisesta, tulisi kuntien sijaan toiseksi osapuoleksi neuvoteltaessa Rinnekoti-Säätiön kanssa entisten kuntakohtaisten sopimusten korvaamisesta uusin kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lakiehdotuksen 16 §:ssä tarkoitetuin sekä tämän lakiehdotuksen 8 §:ssä täsmennetyin sopimuksin. Kuntainliitto voisi kuitenkin oikeuttaa jäsenkuntansa tekemään suoraankin uuden sopimuksen Rinnekoti-Säätiön kanssa. Rinnekoti-Säätiöllä ei sen sijaan olisi velvollisuutta sanotunlaisten sopimusten siirtojen tekemiseen, vaan luovutukset tulisivat kysymykseen vain säätiön niin halutessa. Siltä varalta, että säätiö tosin olisi halukas sopimaan palvelusten tuottamisesta, mutta yksityiskohdista ei sen ja erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa päästäisi sopimukseen, voisi valtioneuvosto osapuolten pyynnöstä tasapuolisuutta noudattaen määrätä asiasta. Myöhempien perustamiskustannustensa osalta Rinnekoti ei olisi suora valtionosuuslaitos, vaan näistä se saisi korvauksen erityishuoltopiirin kuntainliitolta tai -liitoilta, joiden osalta korvauksia pidettäisiin valtionosuuteen oikeuttavina perustamiskustannuksina (11—12 §).

Jos Rinnekoti-Säätiö tekee edellä tarkoitetut sopimukset palvelusten tuottamisesta kuntainliitoille tai kunnille tulee se edelleen säilyttämään suoran valtionosuuslaitoksen aseman. Siten myös sen henkilökunta voisi säilyttää asemansa eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa (382/69) tarkoitetulla tavalla. Jotta vastaava mahdollisuus olisi myös muilla yksityisillä erityishuollon toimintayksiköillä, joiden henkilökunta tällä hetkellä kuuluu mainitun lain soveltamisalan piiriin, ehdotetaan asiasta nimenomaisia säännöksiä lakiin (13 §).

Ehdotuksen mukaan sellaisen yksityisen vajaamielislaissa tarkoitetun vajaamielislaitoksen, joka haluaa jatkaa toimintaansa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lakiehdotuksen 16 §:ssä tarkoitettuna erityishuollon toimintayksikkönä, tulee alistaa ohjesääntönsä lääninhallituksen vahvistettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämänä ajankohtana. Tämä järjestely on tarpeen sen vuoksi, että kaikkien erityishuollon toimintayksiköiden ohjesäännöt saadaan rakennetuksi uuden lainsäädännön pohjalle (14 §).

Toimintansa lopettavien erityishuoltoalan kuntainliittojen purkamisesta ehdotetaan niinikään säännöksiä lakiin. Jollei kuntainliittoja olisi purettu kahden vuoden kuluessa kehitysvammaisten erityishuollosta annettavan lain ehdotetusta voimaantulosta, siirtyisi purkamistoimenpiteiden loppuun saattaminen erityishuoltopiirin kuntainliiton tehtäväksi (15 §).

Kuntakohtaisen erityishuoltopaikkajaon poistaminen.

Kuntakohtaisen paikkajaon poistaminen erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköissä on eräs niistä keskeisimmistä tavoitteista, mihin erityishuollon hallinnon uudistamisella pyritään. Se ehdotetaankin toteutettavaksi heti uudistuksen voimaantullessa (16 §).

Erityishuoltopaikkojen omistuksen uudelleenjärjestelyssä erityishuoltopiirin kuntainliitto

suorittaisi korvauksen kunnille niiden osuudesta kuntainliiton varoihin. Korvausjärjestelmä on pyritty muodostamaan mahdollisimman vähätöiseksi ja siten yleispiirteiseksi. Perusteena olisi valtioneuvoston vahvistama kohtuullinen erityishuoltopaikan jälleenhankinta-arvo vähennettynä arvioidulla valtion rahoitusosuudella. Näin määrättyä kunnan osuutta tarkistettaisiin laitoskohtaisesti käyttöikään perustuvilla arvonvähennyksillä. Kohtuuttomuuksien välttämiseksi sisältyy lakiehdotukseen kuitenkin eräitä poikkeuksia täydellisesti uudistettujen ja toisaalta keskimääräistä vanhempien mutta edelleen käytössä olevien erityishuoltopaikkojen osalta (16 ja 17 §).

Korvaukset jäisivät erityishuoltopiirin kuntainliitolle lainana, joka suoritettaisiin kunnille 10 vuoden aikana. Lainan kuoletus ja korko jaettaisiin jäsenkuntien vastattavaksi samoin perustein kuin kuntainliiton käyttömenot eli toimintayksiköiden käytön suhteessa. Kun korvausta määrättäessä olisi otettu vähennyksenä huomioon valtion varoin rahoitetun määrän suhteellinen osuus omaisuudesta, ei lainan kuoletukseen ja korkoihin enää suoritettaisi kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen 48 §:ssä tarkoitettua valtionosuutta. Sen sijaan kunnan maksuosuuksiin siltä osin kuin ne ylittäisivät kunnalle edellä mainitusta lainasta vuosittain tulevan vuotuiserän määrän, voitaisiin suorittaa 1—5 kantokykyluokassa eli heikommassa taloudellisessa asemassa oleville kunnille valtionavustusta tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan puitteissa enintään 75—15 %:n asteikon puitteissa. Valtiolle täten aiheutuvat kustannukset on arvioitu vuositasolla noin 700 000 markaksi, jolloin arviointiperusteena on käytetty keskuslaitosten erityishuoltopaikkojen osalta 50 000 markan kohtuullista kunnan osuudeksi jäävää jälleenhankinta-arvoa. Lisäksi voitaisiin kunnille hyväksyä tulo- ja menoarvion puitteissa kantokykyluokasta riippumatta korkotukilainaa enintään 50 % maksuosuuksista vähennettynä kunnalle tulevilla vuotuiserillä sekä 1—5 kantokykyluokassa olevien kuntien osalta lisäksi mainitulla ylimääräisellä valtionavustuksella. Korkotukilainasta valtiolle aiheutuvat kustannukset on arvioitu vuodessa noin 90 000 markaksi. Valtion tukea on pidetty aiheellisena, koska korvausosuuksien suorittaminen muutoin voisi muodostua kohtuuttoman raskaaksi nimenomaan heikommassa taloudellisessa asemassa oleville kunnille (19 ja 20 §).

Kunnan, jolla on erityishuoltopaikkoja toisen erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvässä toimintayksikössä, pitäisi saada edelleen käyttää niitä tietyn ylimenokauden ajan. Käyttöoikeus kestäisi normaalitapauksessa 10 vuotta. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi erityisestä syystä kuitenkin myöntää siihen pidennystä tai myöskin sitä lyhentää (21 §).

Eräissä tapauksissa on kunnilla, jotka eivät kuulu laitosta ylläpitävään kuntainliittoon, tai toisella kuntainliitolla sopimukseen perustuva käyttöoikeus kuntainliiton laitokseen. Kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen voimaantulon yhteydessä olisi tällaiset käyttöoikeudet selvitettävä ja tarvittaessa tehtävä kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiehdotuksen 10—12 §:ssä säädetyssä järjestyksessä uudet sopimukset. Jos kunta tai kuntainliitto joutuu tällä tavoin luopumaan käyttöoikeudestaan, sille olisi suoritettava menetyksistään kohtuullinen korvaus siinä tapauksessa, että se on sopimuksen perusteella osallistunut asianomaisen laitoksen perustamiskustannuksiin (22 §).

Erinäiset säännökset.

Erinäisiin säännöksiin sisältyy luonteeltaan teknisiä voimaanpanoon liittyviä säännösehdotuksia (23 ja 24 §). Edelleen erinäisiin säännöksiin ehdotetaan säännökset siitä, että erityishuoltopiirin kuntainliitto olisi tietyin edellytyksin velvollinen ottamaan omistukseensa ja hallintaansa muitakin kuin sellaisia toimintayksiköitä, jotka siirtyvät sille suoraan tämän voimaanpanolakiehdotuksen säännösten nojalla. Erityisesti on huomattava, että ehdotus sisältää ainoastaan erityishuoltopiirin kuntainliittoon kohdistuvan vastaanottovelvoituksen. Sen sijaan säännös ei velvoita esimerkiksi yksityistä yhteisöä tai säätiötä luovuttamaan vajaamielislaitostaan erityishuoltoa järjestäville kuntainliitolle (25 §). Kun toimintayksikköjen omistus- ja hallintaoikeuden siirtyminen edellyttää taloudellista välienselvittelyä luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä, on lakiehdotukseen otettu myös tätä koskevat säännökset (26 ja 27 §).

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain lakkaavia laitoksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös sellaiseen 14 §:ssä tarkoitettuun vajaamielislaitokseen, joka ei jatka toimintaansa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 16

§:ssä tarkoitettuna yksityisenä toimintayksikkönä (28 §).

Lakkaavien toimintayksiköiden henkilökunnan aseman turvaaminen edellyttää erityissäännöksiä. Ne on kuitenkin sisällytetty erikseen annettavaan lakiehdotukseen yksityisten sairaanhoito- ja huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen siirtyessä kunnan tai kuntainliiton omistukseen annetun lain (417/68) muuttamisesta (29 §).

Niin ikään ehdotetaan säädettäväksi, että valtionapua suoritettaisiin lakannutta vajaamielislaitosta ylläpitäneelle yhteisölle eläkkeisiin samojen perusteiden mukaan kuin ennen lakkauttamista. Tämä valtionosuus maksettaisiin tilityksen perusteella kalenterivuosittain jälkikäteen (30 §). Ehdotukseen sisältyy myös säännös siitä, keihin kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 28 ja 29 §:n säännöksiä sovelletaan (31 §).

Kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lain voimaanpanoon liittyvät kysymykset ovat niin moninaisia, että tarkempien määräyksien antaminen niistä sekä tämän lakiehdotuksen täytäntöönpanosta on syytä jättää tarvittaessa tapahtuvaksi asetuksella (32 §).

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Yleiset säännökset.

1 §.

Tässä laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia.

Erityishuollon tarkoituksena on edistää 1 momentissa tarkoitetun henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa opetus, hoito ja muu huolenpito.

2 §.

Erityishuoltoon kuuluvia palveluksia ovat, sen mukaan kuin asetuksella tai tämän lain nojalla muutoin säädetään tai määrätään:

1) tutkimus, joka käsittää erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset selvitykset sekä soveltuvuuskokeet;

2) terveydenhuolto;

3) harjaantumis- ja muu tarpeellinen opetus, ohjaus sekä toiminnallinen valmennus;

4) sijoittaminen työhön, asumisen järjestäminen ja muu vastaava yhteiskunnalliseen sopeuttamiseen pyrkivä toiminta;

5) henkilökohtaisten apuneuvojen ja apuvälineiden järjestäminen;

6) yksilöllinen hoito ja muu huolenpito;

7) henkilön aviopuolison, vanhempien ja muiden perheenjäsenten, muun huoltajan tai hänelle muuten läheisen henkilön ohjaus ja neuvonta;

8) tiedotustoiminnan harjoittaminen erityishuoltopalveluksista;

9) kehityshäiriöiden ehkäisy; sekä

10) muu vastaava erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta.

3 §.

Erityishuollon ohjauksesta ja valvonnasta huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön alaisena sosiaalihallitus.

Erityishuoltoon kuuluvan terveydenhuollon valvonnasta huolehtii lääkintöhallitus yhteistoiminnassa sosiaalihallituksen kanssa. Erityishuoltoon kuuluvan harjaantumis- ja muun opetuksen ohjauksesta ja valvonnasta huolehtivat toimialoillaan ammattikasvatushallitus ja kouluhallitus yhteistoiminnassa sosiaalihallituksen kanssa.

Läänin alueella erityishuoltoa ohjaa ja valvoo 1—2 momentissa mainittujen keskusvirastojen alaisena lääninhallitus. Jos erityishuoltopiiri sijaitsee useamman läänin alueella, erityishuol-

toa ohjaa ja valvoo se lääninhallitus, jonka alueella erityishuoltopiirin kuntainliitolla on kotipaikka.

4 §.

Valtioneuvoston tulee kalenterivuosittain hyväksyä *valtakunnallinen erityishuoltosuunnitelma* erityishuollon järjestämisestä hyväksymisvuotta seuraavan viisivuotiskauden aikana.

Suunnitelman tulee sisältää:

1) selvitys vuosittain palkattavasta uudesta henkilökunnasta ja perusteista sen jakamiseksi alueittain;

2) arvio valtionosuuksien enimmäismääristä; sekä

3) arvio valtionavustuksista ja niiden jakautumisperusteista.

Suunnitelma voi lisäksi sisältää määräyksiä erityishuollon eri toimintamuotojen yleisistä tavoitteista sekä toteuttamistavoista ja -aikataulusta.

Sosiaalihallitus huolehtii valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman ja sen muutosten valmisteluista yhteistoiminnassa 3 §:ssä tarkoitettujen keskusvirastojen kanssa.

5 §.

Kunnan on huolehdittava siitä, että henkilö, jolla on kunnassa väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka, saa tarpeellisen erityishuollon.

Jollei henkilöllä ole Suomessa kotipaikkaa, kuuluu 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus sille kunnalle, jossa henkilö oleskelee tai, ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen osalta, jossa hänellä viimeksi oli Suomessa kotipaikka.

Henkilön kotikunnalla tai kunnalla, josta henkilö on, tarkoitetaan tässä laissa sitä kuntaa, joka 1 tai 2 momentin mukaan on velvollinen huolehtimaan henkilön erityishuollon järjestämisestä.

6 §.

Erityishuollon järjestämistä varten maa jaetaan *erityishuoltopiireihin,* joiden alueet määrää valtioneuvosto. Jollei väestön kielellisestä jakautumasta tai muusta erityisestä syystä muuta johdu, piirit on muodostettava lääninjakoon sopeutuviksi ottaen kuitenkin huomioon lääninjaon kehittämisen tarve.

Erityishuoltopiiriin kuuluvat kunnat ovat jäseninä *erityishuoltopiirin kuntainliitossa,* jonka tulee järjestää kuntien velvollisuudeksi säädetty erityishuolto, mikäli tämän lain säännöksistä ei muuta johdu.

Jos erityishuolto tai osa siitä sen vaativuuden, siinä tarvittavien erityisten edellytysten, väestön kielellisen jakautuman taikka muiden vastaavanlaisten syiden vuoksi on tarkoituksenmukaista järjestää suurempaa kuin yhden erityishuoltopiirin väestömäärää varten, valtioneuvosto voi, piirijaosta riippumatta, määrätä erityishuollon kokonaan tai osittain yhden tai useamman kuntainliiton järjestettäväksi.

7 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton liittovaltuuston tulee kalenterivuosittain hyväksyä *erityishuoltopiirin toimintasuunnitelma* erityishuollon järjestämisestä viimeksi hyväksytyn valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman käsittämän viisivuotiskauden aikana. Suunnitelman käsittämän ensimmäisen kalenterivuoden osalta hyväksymispäätöksen tekemiseen sovelletaan kunnallislain 49 §:n säännöksiä siltä osin kuin suunnitelman toteuttaminen myöhemmin edellyttäisi sanotussa pykälässä säädetyn menettelyn noudattamista.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on jäsenkunnalle sekä, jos niin on sovittu, muullekin kunnalle tai kuntainliitolle, jonka toimintaa suunnitelma koskee, varattava tilaisuus ehdotusten tekemiseen suunnitelman sisällöksi niitä koskevilta osin.

Hyväksytty toimintasuunnitelma on valtioneuvoston määräämänä aikana alistettava lääninhallituksen käsiteltäväksi. Lääninhallitukselle on samalla toimitettava 2 momentissa tarkoitetut ehdotukset.

8 §.

Lääninhallituksen tulee vahvistaa 7 §:ssä tarkoitettu toimintasuunnitelma ensimmäisen kalenterivuoden osalta ja antaa tarvittaessa ohjeita suunnitelman kehittämiseksi myöhempien vuosien osalta.

Toimintasuunnitelma on vahvistettava hyväksytyssä muodossa. Siihen voidaan kuitenkin tehdä oikaisunluonteisia korjauksia. Jos suunnitelma on vahvistettavilta osin lain tai asetuksen tahi viimeksi hyväksytyn valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman vastainen taikka epätarkoituksenmukainen, se on palautettava uudelleen käsiteltäväksi. Jos lääninhallitus katsoo,

ettei liittovaltuuston uuttakaan päätöstä voida sanotuista syistä vahvistaa, toimintasuunnitelman vahvistamista koskeva asia on siirrettävä valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Edellä 7 §:ssä ja 1 ja 2 momentissa säädettyä menettelyä on noudatettava myös vahvistettua toimintasuunnitelmaa muutettaessa.

9 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitolla tulee olla, jollei jäljempänä toisin säädetä, erityishuollon järjestämistä varten keskuslaitos ja keskusneuvola sekä muita tarvittavia toimintayksiköitä, kuten harjaantumiskouluja, neuvoloita, suojatyöpaikkoja, päiväkoteja ja asuntoloita.

10 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto tai sen suostumuksella erityishuoltoa järjestävä kunta voi sopia erityishuollon toimintayksikön vuokraamisesta ja erityishuoltopalvelusten hankkimisesta yksityiseltä tai valtion erityishuollon toimintayksiköltä.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto voi tehdä myös muun kuin erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa sopimuksen tarvitsemiensa erityishuoltopalvelusten järjestämisestä tällaisen kuntainliiton toimesta siten kuin valtakunnallisessa erityishuoltosuunnitelmassa määrätään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut sopimukset on alistettava lääninhallituksen hyväksyttäväksi. Jollei 2 momentissa tarkoitetusta tarpeellisena pidettävästä yhteistoiminnasta sovita, valtioneuvosto voi määrätä yhteistoimintaan ryhtymisestä ja, ottaen tasapuolisesti huomioon erityishuoltopiirin kuntainliiton ja muun kuntainliiton edut, antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan ehdoista.

11 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto voi sosiaalihallituksen suostumuksella tehdä toisen erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa sopimuksen toimintayksikön käyttämisestä muun kuin 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun erityishuollon järjestämiseen, edellyttäen, että järjestely on valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman mukainen.

12 §.

Milloin erityishuollon pysyvän järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista ja järjestely on valtakunnallisen erityishuoltosuunnitelman mukainen, erityishuoltopiirin kuntainliitot voivat sosiaalihallituksen suostumuksella sopia toimintayksikön tai sen osaan perustamisesta ja ylläpitämisestä yhteisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimintayksikkö tai sen osa on sen kuntainliiton hallinnassa, jonka alueella se sijaitsee. Kuntainliittojen välisessä sopimuksessa voidaan määrätä, että yksikön tai sen osan hallintoa varten asetetaan *yhteisjohtokunta,* johon kuntainliittojen liittovaltuustot valitsevat sopimuksen mukaiset jäsenet. Toimintayksikköön tai sen osaan kuntainliitoilla on käyttöoikeus sopimuksessa määrätyin ehdoin.

Jollei erityishuollon järjestämisen kannalta tarpeellisena pidettävän yhteisen toimintayksikön tai sen osan perustamisesta sovita, valtioneuvosto voi sosiaalihallituksen ehdotuksesta määrätä sen perustettavaksi ja, ottaen tasapuolisesti huomioon kuntainliittojen edut, antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan ehdoista.

13 §.

Milloin erityishuollon ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista, erityishuoltopiirin ja samalla alueella toimivat terveydenhuoltoalan kuntainliitot voivat sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella sopia erityishuollon toimintayksikön tai sen osan ja terveydenhuolto- tai muun laitoksen tai sen osan perustamisesta ja ylläpitämisestä yhteisesti. Sopimuksessa on määrättävä, minkä kuntainliiton hallinnassa toimintayksikkö tai sen osa ja terveydenhuolto- tahi muu laitos tai sen osa on. Sopimukseen on muutoin noudatettava, mitä 12 §:n 2 momentissa säädetään.

Jollei erityishuollon ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta tarpeellisena pidettävän yhteisen toimintayksikön tai sen osan ja terveydenhuolto tai muun laitoksen tai sen osan perustamisesta sovita, valtioneuvosto voi määrätä sen perustettavaksi ja, ottaen tasapuolisesti huomioon kuntainliittojen edut, antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan ehdoista.

14 §.

Sen estämättä, mitä 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, kunta voi harjoittaa vahvistetussa erityishuollon toimintasuunnitelmassa sen järjestettäväksi annettua erityishuoltoa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta kunnasta on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä 21 §:ssä, 23 §:n 1 ja 2 momentissa, 25, 35, 39

ja 42 §:ssä sekä 4—6 sekä 10 luvussa on säädetty erityishuoltopiirin kuntainliitosta.

Kunnan erityishuoltoviranomaisena toimii sosiaalilautakunta, jonka kanssa erityishuoltopiirin kuntainliiton tulee toimia yhteistyössä silloinkin, kun paikallisen erityishuollon järjestäminen on kuntainliiton tehtävänä.

15 §.

Kunnallisten erityishuollon toimintayksiköiden lisäksi voi valtiolla olla erityishuollon toimintayksiköitä valtion velvollisuudeksi säädetyn erityishuollon järjestämistä sekä valtakunnallista tutkimus-, kokeilu- tai muuta niihin verrattavaa erityishuoltotoimintaa varten.

16 §.

Sen lisäksi, mitä edellä on säädetty, voi olla myös yksityisiä erityishuollon toimintayksiköitä.

Yksityiset erityishuollon toimintayksiköt voivat tuottaa erityishuoltopalveluksia kunnallisille toimintayksiköille tai muille palveluksia haluaville.

Yksityiset erityishuollon toimintayksiköt voivat myös järjestää valtakunnallista tutkimus-, kokeilu- tai muuta niihin verrattavaa erityishuoltotoimintaa siten kuin siitä toimintayksikön ylläpitäjän ja sosiaalihallituksen kesken sovitaan. Sopimus on alistettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi.

Yksityisellä erityishuollon toimintayksiköllä tulee olla, sen mukaan kuin ohjesäännössä tarkemmin määrätään, johtokunta ja johtaja. Ohjesääntö on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

2 luku.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton hallinto.

17 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton *liittovaltuustoon* valitsevat jäsenkuntien valtuustot jäseniä seuraavasti:

Kunnan asukasluku viimeksi toimitetun henkikirjoituksen mukaan	Jäsenten lukumäärä
enintään 8 000	2
8 001— 25 000	3
25 001—100 000	4
100 001—400 000	5
400 001 tai enemmän	6

Kullekin jäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen.

18 §.

Jäsenkuntaa edustavien jäsenten äänimäärä liittovaltuustossa määräytyy kunnan viimeksi toimitettuun henkikirjoitukseen perustuvan asukasluvun mukaan siten, että kuntaa edustavilla jäsenillä on yksi ääni jokaista alkavaa 1 000 asukasta kohti. Äänimäärä voi kuitenkin olla enintään kolmannes kaikkien jäsenkuntia edustavien jäsenten yhteenlasketusta rajoittamattomasta äänimäärästä. Kuntaa edustavien jäsenten äänimäärä jakautuu tasan heistä saapuvilla olevien kesken.

19 §.

Kuntainliiton hallintoa hoitaa *liittohallitus*.

Liittohallituksen apuna voi olla *lautakuntia*, milloin niitä erityishuoltopiirin kuntainliiton hallinnon tai osa-alueiden erityishuollon järjestämisen vuoksi pidetään tarkoituksenmukaisina.

20 §.

Liittohallituksen avuksi voidaan asettaa *erityishuoltoneuvosto*, jonka jäsenet liittovaltuusto valitsee enintään toimikaudekseen nimeten samalla puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenistä puolet tulee valita erityishuoltopiirin kuntainliiton palveluksessa olevista siten, että erityishuollon eri ammattiryhmät mahdollisuuksien mukaan tulevat neuvostossa edustetuiksi. Muiden jäsenten tulee edustaa kehitysvammaisten omaisia sekä erityishuollon eri osa-alueiden muuta asiantuntemusta.

Erityishuoltoneuvoston tehtävänä on seurata ja pyrkiä kehittämään erityishuoltopiirin kuntainliiton järjestämää erityishuoltoa ja tehdä aloitteita sitä koskevissa asioissa.

21 §.

Liittohallituksen alaisena voi olla yhtä tai useampaa kuntainliiton toimintayksikköä varten *johtokunta*, jonka liittovaltuusto valitsee enintään toimikaudekseen.

Johtokunnan tulee johtaa ja valvoa toimintayksikön toimintaa, avustaa liittohallitusta erityishuollon toimintasuunnitelman sekä talousarvion laadinnassa sekä suorittaa muut sille määrätyt tehtävät.

22 §.

Liittohallitusten alaisina johtavina viranhaltijoina toimivat sosiaalijohtaja, kasvatusjohtaja,

johtava lääkäri sekä hallintojohtaja. Hallintojohtajan tehtävät voidaan kuitenkin yhdistää muiden johtavien viranhaltijoiden tehtäviin.

Sosiaalijohtaja, kasvatusjohtaja ja johtava lääkäri muodostavat *erityishuollon johtoryhmän,* jonka puheenjohtajan liittohallitus määrää toimikaudekseen. Johtoryhmän tehtävänä on ratkaista yksilöllistä erityishuollon järjestämistä koskevia asioita sekä suorittaa muut sille määrätyt yksilöllisen erityishuollon järjestämiseen liittyvät asiat.

Asioiden käsittelystä johtoryhmässä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallislaissa kunnanhallituksen jaostosta säädetään.

23 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä tai sen osassa tulee olla vastaava johtaja, joka vastaa yksikössä annettavasta erityishuollosta.

Vastaava johtaja voi olla yhteinen kahdelle tai useammalle toimintayksikölle.

Vastaavana johtajana voi toimia myös erityishuollon johtoryhmän jäsen.

24 §.

Sosiaalijohtajan, kasvatusjohtajan, johtavan lääkärin ja hallintojohtajan valitsee liittovaltuusto.

Mikäli toisin ei määrätä, valitsee erityishuoltopiirin kuntainliiton muun henkilökunnan liittohallitus.

25 §.

Erityishuoltoa järjestävällä kuntainliitolla tulee olla *erityishuoltopiirin ohjesääntö,* joka on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Erityishuoltopiirin ohjesäännössä määrätään:

1) 19 §:n 2 momentissa tarkoitetusta lautakunnasta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä;

2) erityishuoltoneuvoston asettamisesta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä;

3) johtokunnan asettamisesta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä;

4) erityishuollon johtoryhmän tehtävistä;

5) henkilökunnan valitsemisesta 24 §:n 2 momentissa säädetystä poikkeavassa järjestyksessä; sekä

6) muusta kuntainliiton hallinnosta ja sen toimintayksikköjen toiminnasta ottaen huomioon mitä tässä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

26 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliittoon sovelletaan tässä laissa säädetyin poikkeuksin kunnallislain säänöksiä.

3 luku.

Erityishuollon järjestäminen.

27 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton toimesta annetaan erityishuoltoa ensisijaisesti kuntainliittoon kuuluvista kunnista oleville henkilöille, jollei 6 §:n 3 momentin mukaisista järjestelyistä tai 11, 12 tahi 13 §:n nojalla tehdyistä sopimuksista taikka 12 §:n 3 momentin tai 13 §:n 2 momentin nojalla annetusta määräyksestä muuta johdu.

Milloin erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä erityishuollossa olevan henkilön kotipaikka muuttuu tai milloin hänen erityishuoltonsa järjestäminen ei 1 momentin säännöksistä johtuen muutoin kuuluisi sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jonka toimintayksikössä hän on, tulee tämän kuntainliiton ilmoittaa asiasta sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jolle henkilön erityishuollon järjestäminen 1 momentin säännösten mukaan kuuluisi. Viimeksi mainitun kuntainliiton tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön erityishuollon järjestämiseksi. Erityishuollon antamista on kuitenkin jatkettava entisessä paikassa siihen asti, kunnes se voidaan tarkoituksenmukaisesti ja henkilön erityishuoltomahdollisuuksia heikentämättä järjestää muualla.

28 §.

Jos lapsen kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi siinä määrin, ettei hän voi saavuttaa kansakoululaissa (247/57) säädetyn tai sen nojalla koulujärjestelmän perusteista annetun lain (467/68) mukaisen oppivelvollisuuden täyttämisen edellyttämää tieto- ja taitomäärää kansakoulussa, peruskoulussa, muussa oppilaitoksessa, erikoiskoulut mukaan luettuina, tai kotona, on hänellä oikeus saada harjaantumisopetusta sen kuukauden loppuun asti, jonka kuluessa hän täyttää 16 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lapsi voi saada harjaantumisopetusta ennen kansakoululaissa tarkoitetun oppivelvollisuuden suorittamisen aloittamisiän saavuttamista.

29 §.

Ennen kuin lapsi kansakoululain 44 §:n nojalla vapautetaan oppivelvollisuudesta, on asiasta, milloin vapautus perustuu lapsen sielulliseen poikkeavuuteen, hankittava asianomaisen erityishuoltopiirin erityishuollon johtoryhmän lausunto. Jos lääninhallitus haluaa ratkaista asian johtoryhmän lausunnosta poikkeavalla tavalla, on asia alistettava kouluhallituksen ratkaistavaksi. Kouluhallituksen tulee ennen asian ratkaisemista varata sosiaalihallitukselle tilaisuus lausunnon antamiseen asiassa.

Päätöksestä, jolla lapsi on sielullisen poikkeavuuden johdosta vapautettu oppivelvollisuudesta, on ilmoitettava asianomaiselle erityishuoltopiirin erityishuollon johtoryhmälle.

30 §.

Jos erityishuollon johtoryhmä arvioi harjaantumisopetuksessa olevan oppivelvollisuusikäisen lapsen edistyneen siinä määrin, että hän voisi saavuttaa oppivelvollisuuden edellyttämän tieto- ja taitomäärän kansakoululaissa tai koulujärjestelmän perusteista annetussa laissa tarkoitetussa oppilaitoksessa, tulee johtoryhmän ilmoittaa asiasta lääninhallitukselle.

Lääninhallituksen tulee 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen johdosta peruuttaa mahdollinen päätös lapsen vapauttamista oppivelvollisuudesta ja velvoittaa asianomainen kunta järjestämään lapsen opetus kansa- tai peruskoulussa tai muussa kunnallisessa oppilaitoksessa.

31 §.

Erityishuoltoon pyrkimistä koskeva aloite tulee tehdä erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai henkilön kotikunnan sosiaalilautakunnalle.

Erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta päättää erityishuollon johtoryhmä, jollei erityishuoltopiirin ohjesäännössä toisin määrätä.

32 §.

Vastoin tahtoa voidaan erityishuoltoa antaa, jollei lastensuojelulain (52/36) säännöksistä muuta johdu, vain henkilölle, jonka huoltoa ei muutoin voida järjestää ja jonka on syytä olettaa ilman huoltoa joutuvan vakavaan hengen- tai terveydenvaaraan tahi jonka käytöksestä ja muista seikoista käy ilmi, että hän on vammaisuutensa vuoksi vaarallinen toisen henkilön turvallisuudelle ja välittömän erityishuollon tarpeessa.

Erityishuollon antamisesta 1 momentissa tarkoitetulle henkilölle on tehtävä erityishuollon johtoryhmälle kirjallinen hakemus. Hakemuksen on oikeutettu tekemään hänen holhoojansa tai muu huoltajansa.

Jollei 2 momentissa tarkoitettuja hakemuksen tekemiseen oikeutettuja ole tai jolleivät he suostu hakemuksen tekemiseen, hakemuksen voi tehdä myös se sosiaalilautakunta, jonka alueella henkilö oleskelee, tai lautakunnan tehtävään määräämä viranhaltija. Vastaavin edellytyksin voi hakemuksen rangaistuslaitoksessa olevan osalta tehdä laitoksen johtaja.

33 §.

Milloin erityishuollon johtoryhmä 32 §:ssä tarkoitetun hakemuksen johdosta katsoo olevan ilmeistä, että sanotun pykälän 1 momentissa mainitut edellytykset erityishuollon antamiselle henkilölle vastoin tahtoa ovat olemassa, johtoryhmä voi määrätä henkilön toimitettavaksi tutkimukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tutkimus on suoritettava viipymättä ja viimeistään 14 päivän kuluessa tutkittavaksi saapumisesta, jollei lääninhallitus erityisestä syystä pitennä tutkimusaikaa.

Tutkimuksen tultua loppuun suoritetuksi erityishuollon johtoryhmä päättää erityishuollon antamisesta. Päätös erityishuollon antamisesta vastoin tahtoa on välittömästi ja viimeistään kahden viikon kuluessa sen tekemisestä alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Lääninhallituksen tulee käsitellä asia kiireellisenä.

34 §.

Erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi erityishuollon johtoryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä *erityishuolto-ohjelma* jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma, joka on tarpeen mukaan tarkistettava, on, mahdollisuuksien mukaan, laadittava yhteistyössä asianomaisen henkilön itsensä ja hänen holhoojansa tai muun huoltajansa sekä sosiaalilautakunnan kanssa.

Kunnan järjestämässä erityishuollossa olevan osalta erityishuolto-ohjelman hyväksyy ja tarkistaa kuitenkin sosiaalilautakunta tai toimintayksikön vastaava johtaja. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 1 momentissa on säädetty.

35 §.

Yksilöllistä erityishuolto-ohjelmaa toteutettaessa tulee pyrkiä siihen, että sellaisen henkilön asuminen, joka ei voi asua omassa kodissaan mutta joka ei ole laitoshuollon tarpeessa, järjestetään muulla tavoin. Henkilölle on myös pyrittävä järjestämään suojatyötä, jollei hän voi saada muuta työpaikkaa.

36 §.

Lääninhallitus voi, milloin henkilö itse tai hänen holhoojansa tahi muu huoltajansa taikka sosiaalilautakunta katsoo, ettei erityishuolto-ohjelma ole tarkoituksenmukainen, määrätä ohjelmaa oikaistavaksi tarpeellisiksi katsomiltaan osin.

37 §.

Jos vastoin tahtoa erityishuollossa olevaa henkilöä tutkittaessa tai huoltoa järjestettäessä käy ilmi, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset puuttuvat, erityishuollon antaminen on heti hänen tai holhoojan tahi muun huoltajan taikka 32 §:n 3 momentissa tarkoitetun viranomaisen sitä pyydettyä lopetettava.

38 §.

Vastoin tahtoa saadaan henkilölle antaa erityishuoltoa saman tutkimuksen perusteella enintään yhden vuoden ajan. Jos hän ei sen jälkeen suostu jäämään erityishuoltoon eikä erityishuollon antamista ole 37 §:n säännösten perusteella lopetettava, on 32 §:n 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten olemassaolo uudelleen selvitettävä vähintään vuosittain. Tällöin on noudatettava mitä 33 §:n 3 momentissa on säädetty.

39 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton on huolehdittava tutkimukseen määrätyn tai järjestämässään erityishuollossa olevan henkilön kuljetuksesta kuntainliiton toimintayksiköiden välillä sekä muusta kuljetuksesta sen mukaan kuin asetuksella säädetään tai valtakunnallisessa erityishuoltosuunnitelmassa määrätään.

40 §.

Valtio huolehtii erityishuollon järjestämisestä seuraaville erityishuollon tarpeessa oleville henkilöille:

1) vankilassa taikka muussa valtion laitoksessa pidettävälle tai huollettavana olevalle; sekä

2) rikoksesta syytetylle, jota sen mukaan kuin erikseen säädetään, pidetään erityishuollon toimintayksikössä tai joka mielentilansa vuoksi on jätetty rangaistukseen tuomitsematta ja jolle on määrätty annettavaksi erityishuoltoa.

41 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto on velvollinen sosiaalihallituksen yksittäistapauksessa antamasta määräyksestä huolehtimaan erityishuollon antamisesta 40 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

42 §.

Erityishuollossa olevaan henkilöön saadaan soveltaa pakkoa vain siinä määrin kuin erityishuollon järjestäminen tai toisen henkilön turvallisuus välttämättä vaatii.

4 luku.

Maksut.

43 §.

Erityishuolto ja 39 §:ssä tarkoitettu kuljetus ovat henkilölle maksuttomia.

Ylläpidosta kunnallisessa ja valtion erityishuollon toimintayksikössä perittävistä maksuista säädetään asetuksella. Sama koskee niiden lukuun muualla tapahtuvaa ylläpitoa. Asetuksella voidaan säätää, ettei maksua ylläpidosta peritä 28 ja 29 §:ssä tarkoitetussa harjaantumisopetuksessa olevan lapsen osalta.

Muulta kuin Suomen kansalaiselta voidaan asetuksella säätää perittäväksi maksu ja korvaus edellä tässä pykälässä säädetystä poikkeavin perustein.

5 luku.

Korvaukset.

44 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton muulle kuin sanottuun kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle henkilölle järjestämän erityishuollon aiheuttamista kustannuksista on sen kuntainliiton, johon henkilön kotikunta kuuluu, suoritettava korvaus, jollei 2 momentin säännöksistä muuta johdu.

Kustannukset, jotka aiheutuvat erityishuoltopiirin kuntainliitolle erityishuollon järjestämisestä 5 §:n 2 momentissa tai 40 §:ssä tarkoi-

tetulle henkilölle, korvataan kuntainliitolle valtion varoista.

Kustannukset, jotka aiheutuvat erityishuollon järjestämisestä valtion erityishuollon toimintayksikön toimesta muulle kuin 5 §:n 2 momentissa tai 40 §:ssä tarkoitetulle henkilölle, korvataan valtiolle sen erityishuoltopiirin kuntainliiton toimesta, johon henkilön kotikunta kuuluu.

45 §.

Jollei toisin ole sovittu, 44 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu korvaus lasketaan siten, kuin tässä pykälässä säädetään. Sama koskee soveltuvin osin 44 §:n 3 momentin mukaan suoritettavan korvauksen määräämistä.

Korvauksen määräämiseksi toimintayksikön edellisen varainhoitovuoden valtionosuuden perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärään lisätään 10 prosenttia. Näin saadusta määrästä vähennetään 43 §:n mukaiset maksut ja korvaukset ja toimintayksikön muut käyttötulot, lukuunottamatta korkotuloja, valtionosuutta ja kuntien maksuosuuksia käyttökustannuksiin sekä muita tässä laissa säädettyjä erityishuollon korvauksia samoin kuin tuloja, jotka kunta tai kuntainliitto saa sellaisesta toiminnasta, minkä kustannuksiin valtionosuutta ei suoriteta. Erotus jaetaan luvulla, jona käytetään käyttöpäivien tai käyntikertojen kokonaismäärää toiminnan laadusta riippuen, minkä jälkeen osamäärä kerrotaan kysymyksessä olevan henkilön käyttöpäivien tai käyntikertojen luvulla. Saatuun määrään lisätään kutakin käyttöpäivää tai käyntikertaa kohti henkilön suoritettavaksi säädetyn korvauksen määrä, milloin korvausta tai maksua ei peritä.

46 §.

Milloin toimintayksikön edellisen vuoden tilinpäätöstä ei vielä ole hyväksytty, voidaan 45 §:ssä tarkoitetuista korvauksista periä ennakkona määrä, joka vastaa toimintayksikön edellisen vuoden arvioituja käyttökustannuksia, sanotun pykälän 2 momentissa tarkoitetuin tavoin käyttöpäivää tai käyntikertaa kohti laskettuna.

47 §.

Jos henkilö on erityishuollossa liikennevahingon tai työtapaturman aiheuttaman vian, vamman tai sairauden johdosta, asianomaisen vakuutusyhtiön, mukaan luettuina liikennevakuutusyhdistys ja tapaturmavirasto, joka liikennevakuutuslain (279/59) tai tapaturmavakuutuslain (608/48) nojalla on velvollinen korvaamaan vahingon, tulee suorittaa erityishuollon toimintayksikön ylläpitäjälle henkilölle annetusta erityishuollosta aiheutuneita todellisia kustannuksia vastaava korvaus.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen perusteista säädetään asetuksella.

6 luku.

Valtionosuudet.

48 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitolle suoritetaan valtionosuutta perustamiskustannuksiin sekä kultakin kalenterivuodelta vahvistetun toimintasuunnitelman toteuttamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin.

Valtionosuudet lasketaan kuntakohtaisesti kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (665/67) tarkoitettujen kantokykyluokkien perusteella seuraavasti:

Jäsenkunnan kantokykyluokka	Valtionosuus jäsenkunnan osalle tulevista kustannuksista prosentteina
1	70
2	66
3	62
4	58
5	54
6	51
7	48
8	45
9	42
10	39

49 §.

Siitä poiketen, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 5 §:n 8 kohdassa on säädetty käyttökustannuksina pidetään myös erityishuoltopiirin kuntainliiton yleishallinnosta sekä kuntainliiton toimintayksikön hallintoelinten jäsenille maksettavista palkkioista ja muista korvauksista aiheutuvia välittömiä hallintokustannuksia.

Valtionosuutta ei suoriteta 73 §:n 2 momentissa tarkoitetuista korvauksista aiheutuviin kustannuksiin.

50 §.

Määrättäessä erityishuoltopiirin kuntainliiton valtionosuutta perustamiskustannuksiin katsotaan jäsenkunnan osuudeksi sanotuista kustannuksista sen suuruinen määrä, mikä kunkin 9 §:ssä tarkoitetun toimintamuodon osalta kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana olleista käyttöpäivistä ja käyntikerroista tulee kunnasta olevien henkilöiden osalle.

Milloin kysymyksessä on uusi toimintayksikkö, lasketaan jäsenkunnan osuus ennakolta yksikön arvioidun käytön mukaan ja lopullisesti 1 momentissa mainitun perusteen mukaan siten, että yksikön käyttö lasketaan kolmen ensimmäisen täyden kalenterivuoden käsittäneen toiminnan ajalta. Sama koskee soveltuvin osin jäsenkunnan osuuden määräämistä yksikön olennaisesta laajentamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin.

Jäsenkunnan osuus perustamiskustannuksiin, jotka aiheutuvat kuntainliiton keskushallintoon tai muutoin koko kuntainliiton toimintaan erillisinä kohdistuvista toimenpiteistä, määrätään 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan siten, että jäsenkunnan osuudeksi kustannuksista katsotaan sen suuruinen määrä, joka vastaa kunnasta kaikissa erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköissä olleiden henkilöiden käyttöpäiviä.

51 §.

Määrättäessä erityishuoltopiirin kuntainliiton valtionosuutta käyttökustannuksiin katsotaan jäsenkunnan osuudeksi sanotuista kustannuksista sen suuruinen määrä, mikä kunkin 9 §:ssä tarkoitetun toimintamuodon osalta muista kuin 44 §:n 2 momentissa tai 47 §:ssä tarkoitetuista käyttöpäivistä ja käyntikerroista tulee kunnasta olevien henkilöiden osalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua osuutta laskettaessa luetaan kunkin toimintamuodon osalta käyttökustannuksiin myös näiden menojen osuutta kuntainliiton toimintamuotojen käyttökustannusten kokonaismäärästä vastaava osuus sellaisista menoista, jotka aiheutuvat kuntainliiton keskushallinnosta tai muutoin kohdistuvat kuntainliiton koko toimintaan.

Milloin kuntainliitto on suorittanut 44 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua korvausta, luetaan näin suoritetut korvaukset kuntainliiton käyttömenoihin ja valtionosuus niiden kokonaismäärään suoritetaan kuntainliitolle muutoin 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisesti.

52 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliittojen 12 §:ssä tarkoitetun yhteisen toimintayksikön tai sen osan kustannuksista luetaan, jollei toisin ole sovittu, kunkin kuntainliiton osuudeksi määrä, mikä perustamiskustannusten kohdalta 50 §:ssä ja käyttökustannusten kohdalta 51 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaan laskettuna yhteensä tulee kuntainliiton jäsenkuntien osalle. Valtionosuuksista kuntainliiton osuudeksi näin tuleviin perustamis- ja käyttökustannuksiin on soveltuvin osin voimassa, mitä 48 ja 49 §:ssä, 50 §:n 3 momentissa ja 51 §:n 1 momentissa on säädetty.

Mitä 1 momentissa on säädetty, noudatetaan myös 13 §:ssä tarkoitettuun erityishuoltopiirin ja terveydenhuoltoalan kuntainliittojen yhteiseen toimintayksikköön tai sen osaan ja terveydenhuolto- tai muuhun laitokseen tai sen osaan. Mitä käyttöpäivästä ja käyntikerrasta on säädetty, sovelletaan tällöin hoitopäivään ja hoitokäyntiin.

53 §.

Kunnalle, jonka kantokyky on heikko ja jolle tästä laista johtuvat menot aiheuttavat kohtuutonta taloudellista rasitusta, sosiaalihallitus myöntää hakemuksesta valtionavustusta sanottuihin menoihin tulo- ja menoarvion rajoissa.

Sosiaalihallitus voi tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää valtionavustusta myös yksityiselle erityishuollon toimintayksikölle. Jos tällainen yksikkö järjestää 16 §:n 4 momentissa tarkoitetun hyväksytyn sopimuksen edellyttämää toimintaa, suoritetaan yksityisen toimintayksikön ylläpitäjälle sopimuksessa määrättävä korvaus valtion varoista tulo- ja menoarvion rajoissa.

54 §.

Siitä poiketen mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa on säädetty luonnospiirustuksista ja rakennustapaselostuksesta ja 11 §:n 1 momentissa pääpiirustuksista, voi toteuttamisohjelman hyväksyminen ja päätös valtionosuuden suorittamisesta perustamiskustannuksiin perustua rakennushanketta koskevan suunnitelman luonnokseen, johon on sisällytetty pääpiirustukset ja rakennustapaselostus.

55 §.

Siitä poiketen, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 7 §:n 1 momentissa on säädetty, ei käyttökustannusten vähennykseksi lueta henkilöltä 43

§:n nojalla perittävää maksua ja korvausta mutta kylläkin toiselta erityishuoltopiirin kuntainliitolta ja muulta kuntainliitolta tai kunnalta perittävät korvaukset.

Valtioneuvosto voi antaa yleisiä ohjeita siitä, milloin tässä laissa säädetyistä toiminnoista aiheutuvia kustannuksia on 1 momentissa tarkoitetun lain 8 §:ssä säädetyllä tavalla pidettävä tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina.

56 §.

Siitä poiketen, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 14 a §:ssä säädetään, on käyttökustannuksia aiheuttaviin, valtion asianomaisen viranomaisen tarkemmin määräämiin toimenpiteisiin saatava valtion asianomaisen viranomaisen hyväksyminen ennen kustannuksia aiheuttavan sitovan sopimuksen tai muun toimenpiteen tekemistä, milloin siitä aiheutuvat käyttökustannukset ylittävät valtion asianomaisen viranomaisen vuosittain vahvistaman enimmäismäärän.

Edellä 1 momentissa säädettyä menettelyä ei kuitenkaan sovelleta, jos siinä tarkoitetut käyttökustannukset on yksityiskohtaisesti käsitelty vahvistetussa erityishuollon toimintasuunnitelmassa.

57 §.

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 24 §:n säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun kunnallisen erityishuollon toimintayksikön osa luovutetaan toisen omistukseen taikka sen toiminta lopetetaan tai sitä muutetaan niin, ettei sitä enää voida hyväksyä tarkoitukseensa käytettäväksi.

Mitä 1 momentissa ja siinä mainitun lain 24 §:ssä säädetään, noudatetaan soveltuvin osin myös yksityisiin erityishuollon toimintayksikköihin.

58 §.

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 32 §:ssä sekä tämän lain 56 §:ssä tarkoitettuna valtion asianomaisena viranomaisena toimii erityishuollon järjestämistä koskevissa asioissa sosiaali- ja terveysministeriö. Ensiksi mainitun lain 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuna valtion asianomaisena viranomaisena toimii kuitenkin valtiovarainministeriö.

Asetuksella voidaan kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön päätettäväksi 1 momentin mukaan kuuluvia asioita siirtää sosiaalihallitukselle tai lääninhallitukselle, joiden tulee näitä asioita ratkaistaessaan noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön antamia yleisiä ohjeita.

59 §.

Sen lisäksi, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 21 a §:ssä on säädetty, sosiaali- ja terveysministeriö taikka, milloin on menetelty 58 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla, sosiaalihallitus tai lääninhallitus voi pidättää tai keskeyttää käyttökustannusten valtionosuuden ennakon tai loppuerän suorittamisen myös, jos toiminnassa ei noudateta vahvistettua toimintasuunnitelmaa.

Milloin erityishuollollisista syistä on välttämätöntä, sosiaalihallitus tai, jos asetuksella on niin säädetty, lääninhallitus voi määrätä toiminnan keskeytettäväksi joko osaksi tai kokonaan, kunnes korjaus on saatu aikaan.

60 §.

Sen lisäksi, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 15 §:ssä on säädetty, on viranhaltijoiden ja työntekijöiden määrää sekä muita kuin sopimuksenvaraisia palvelussuhteen ehtoja koskevien asioiden käsittelemistä varten neuvottelukunta, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja lähinnä periaatteellisluontoisista ja laajakantoisista kysymyksistä. Valtioneuvosto määrää neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnassa tulee olla sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön ja sosiaalihallituksen edustajat, joista valtioneuvosto määrää puheenjohtajan. Muiden jäsenten tulee edustaa kuntien keskusjärjestöjä sekä kunnallista sopimusvaltuuskuntaa.

Jos henkilökunnan palkkaus tai muut taloudelliset edut on suoritettu suurempina kuin 1 momentissa mainitussa laissa säädetyt perusteet edellyttävät, valtioneuvosto voi 1 momentissa tarkoitetun neuvottelukunnan annettua asiasta lausuntonsa päättää, että valtionosuus evätään kokonaan tai osaksi sen palkkauksen tai niiden muiden etujen kohdalta, joihin poikkeaminen on kohdistunut.

61 §.

Siltä osin kuin tässä laissa ei ole toisin säädetty, noudatetaan valtionosuuksista ja -avustuksista soveltuvin osin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa on säädetty.

Edellä 1 momentissa mainitun lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös yksi-

tyisen erityishuollon toimintayksikön valtionavustuksia ja korvauksia koskevissa asioissa.

7 luku.

Kuntien maksuosuudet.

62 §.

Jäsenkuntien maksuosuudet erityishuoltopiirin kuntainliiton perustamiskustannuksiin määräytyvät samojen perusteiden mukaan kuin 50 §:ssä on perustamiskustannusten valtionosuuksien määräämisestä säädetty. Maksuosuuksia laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon 48 ja 50 §:n mukaisesti määräytyvä kunnan osuus perustamiskustannusten valtionosuudesta.

63 §.

Jäsenkuntien maksuosuudet erityishuoltopiirin kuntainliiton käyttökustannuksiin määräytyvät samojen perusteiden mukaan kuin 51 §:ssä on käyttökustannusten valtionosuuksien määräämisestä säädetty. Maksuosuuksia laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon 48, 49 ja 51 §:n mukaisesti määräytyvä kunnan osuus käyttökustannusten valtionosuudesta.

64 §.

Jollei toisin ole sovittu, jaetaan erityishuoltopiirin kuntainliittojen 12 §:ssä sekä erityishuoltopiirin ja terveydenhuoltoalan kuntainliiton 13 §:ssä tarkoitetun yhteisen toimintayksikön tai sen osan perustamis- ja käyttökustannukset kuntainliittojen vastattaviksi samoin perustein kuin 52 §:ssä on perustamis- ja käyttökustannusten kohdalta säädetty.

Kuntien maksuosuuksista toimintayksikön tai sen osan perustamis- ja käyttökustannuksiin on vastaavasti voimassa, mitä 62 ja 63 §:ssä on sanottu.

8 luku.

Erityishuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestäminen.

65 §.

Erityishuoltoalan henkilökunnan koulutuksesta tai erityishuollon tutkimuksesta huolehtivalla korkeakoululla tai muulla viranomaisella on oikeus käyttää erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköitä erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan järjestämiseen.

Edellä 16 §:ssä tarkoitetun toimintayksikön ylläpitäjä voi sopia korkeakoulun tai muun viranomaisen kanssa toimintayksikön käyttämisestä 1 momentissa tarkoitettuun koulutus- tai tutkimustoimintaan.

66 §.

Korkeakoulu tai muu viranomainen suorittaa erityishuoltopiirin kuntainliitolle täyden korvauksen perustamiskustannuksista, jotka ovat aiheutuneet sen koulutus- tai tutkimuskäytössä olevien, erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä sijaitsevien huonetilojen rakentamisesta, perusparannuksesta, laajentamisesta tai rakenteellisesti uudelleen järjestämisestä, kiinteät kojeet ja laitteet mukaan luettuina, sekä käyttökustannuksista, jotka aiheutuvat sanottujen huonetilojen kunnossapidosta. Mikäli huonetiloja kuitenkin käytetään osittain myös erityishuoltopiirin kuntainliiton toiminnassa, on korvausta tältä osin soviteltava. Korvattuun määrään ei suoriteta 48 §:ssä tarkoitettua valtionosuutta perustamiskustannuksiin.

Mitä 1 momentissa on sanottu, sovelletaan muihinkin erityishuoltopiirin kuntainliiton perustamis- ja käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat pääasiallisesti erityishuoltoalan opetus- tai tutkimustoiminnan järjestämisestä erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksikössä.

67 §.

Edellä 65 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen järjestämisestä sekä 66 §:ssä tarkoitettujen korvausten määräytymisperusteista tulee korkeakoulun tai muun viranomaisen sopia erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus, joka on asetuksella säädettävissä tapauksissa alistettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi, on laadittava siten, että siinä otetaan tasapuolisesti huomioon toisaalta erityishuoltopiirin kuntainliiton velvollisuus erityishuollon järjestämiseen sekä toisaalta korkeakoulun tai muun viranomaisen säännöksiin tai määräyksiin taikka vahvistettuihin koulutus- ja tutkimussuunnitelmiin perustuva velvollisuus erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan järjestämiseen.

Jollei 1 momentissa tarkoitettua sopimusta saada aikaan, valtioneuvosto voi, jos järjestely erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan tahi erityishuollon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta on välttämätöntä, määrätä erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköiden käyttämisestä sanottuihin tarkoituksiin sekä siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Tällöin on noudatettava, mitä 2 momentissa sekä 66 §:ssä säädetään.

9 luku.

Erityishuollon järjestämisestä eräissä tapauksissa.

68 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto voi valtioneuvoston suostumuksella sopia sellaisen terveydenhuoltoalan kuntainliiton kanssa, jonka toimialue käsittää erityishuoltopiirin alueen, että erityishuoltopiirin kuntainliiton varat ja velat siirtyvät terveydenhuoltoalan kuntainliitolle.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen tekemiseen vaaditaan sekä erityishuoltopiirin että terveydenhuoltoalan kuntainliitossa, että vähintään kaksi kolmannesta liittovaltuuston kaikkien jäsenten yhteenlasketusta äänimäärästä sitä kannattaa.

Jolleivät kuntainliitot sovi 1 momentissa tarkoitetusta yhteenliittymisestä, valtioneuvosto voi, milloin järjestelyä on sekä erityishuollon että terveydenhuollon järjestämisen kannalta pidettävä tarkoituksenmukaisena, kuntainliitot siihen velvoittaa.

69 §.

Edellä 68 §:ssä mainitun sopimuksen tai valtioneuvoston päätöksen voimaantulosta lukien terveydenhuoltoalan kuntainliitosta on soveltuvin osin voimassa, sen lisäksi mitä siitä muuten on säädetty, mitä erityishuoltopiirin kuntainliitosta tässä laissa säädetään.

70 §.

Edellä 68 §:ssä tarkoitettu menettely ei aiheuta muutosta niihin osuuksiin, jotka jäsenkunnilla välittömästi ennen siirtymistä on erityishuoltopiirin kuntainliiton varoihin ja velkoihin, jollei toisin sovita.

10 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

71 §.

Sen lisäksi, mitä 58 §:n 2 momentissa on säädetty, sosiaalihallituksen tai lääninhallituksen tulee muitakin tässä laissa tarkoitettuja asioita ratkaistessaan noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön yleisiä ohjeita.

72 §.

Erityishuoltoa järjestävää toimintayksikköä ei saa ottaa käyttöön ennen kuin lääninhallitus on hyväksynyt sen tarkoitukseensa.

73 §.

Jollei toisin ole sovittu, jäsenkuntien osuudet erityishuoltopiirin kuntainliiton varoihin ja vastuu sen veloista määräytyvät niiden osuuksien suhteessa, joilla jäsenkunnat ovat osallistuneet kuntainliiton perustamiskustannuksiin. Maksuosuudet muunnetaan kuitenkin sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään jäsenkuntien osuuksien määräämisajankohdan rahanarvoon huomioon ottaen kohtuullinen arvonvähennys.

Milloin erityishuoltopiirijakoa muutettaessa erityishuoltopiirin kuntainliiton jäsenkunta siirtyy toiseen erityishuoltopiiriin, luovuttavan kuntainliiton on suoritettava vastaanottavalle kuntainliitolle korvaus kunnan osuudesta kuntainliiton varoihin velat vähennettyinä.

74 §.

Kelpoisuudesta erityishuoltopiirin kuntainliiton ja erityishuoltoa järjestävän kunnan virkoihin voidaan säätää asetuksella.

75 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto on velvollinen järjestämään palveluksessaan olevalle sekä alueensa kunnissa erityishuoltotehtävissä toimivalle henkilökunnalle täydennyskoulutusta siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin valtakunnallisessa erityishuoltosuunnitelmassa määrätään.

Kuntainliitto on velvollinen määräämään palveluksessaan olevan henkilön osallistumaan tämän toimialaa koskevaan sosiaalihallituksen hyväksymään tai järjestämään täydennyskoulutukseen valtakunnallisessa erityishuoltosuunnitelmassa määrätyllä tavalla.

76 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton tai erityishuoltoa järjestävän kunnan luottamushenkilöt ja niiden palveluksessa olevat sekä muut niiden tehtäviä suorittavat tai niiden toimintayksikössä työskentelevät henkilöt eivät saa ilman asianomaisen henkilön tai hänen holhoojansa tahi muun huoltajan lupaa ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tahi tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Sama koskee erityishuoltoa järjestävään muuhun kuin kunnalliseen toimintayksikköön vastaavanlaisessa suhteessa olevaa henkilöä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

77 §.

Joka rikkoo 76 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitetusta teosta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

78 §.

Erityishuollon järjestäjä on pyynnöstä velvollinen antamaan erityishuoltoa saavalle henkilölle tai hänen holhoojalleen tahi muulle huoltajalle nähtäväksi huollettavan henkilön erityishuolto-ohjelman samoin kuin muut hallussaan olevat huollettavaa, hänen tilaansa tai huoltoaan koskevat asiakirjat. Huollettavalla tai hänen holhoojallaan tahi muulla huoltajalla on myös oikeus saada asiakirjoista tarvitsemansa jäljennökset.

79 §.

Erityishuollon järjestäjä on velvollinen antamaan valtion viranomaisille toiminnastaan näiden tarpeelliseksi katsomia tietoja ja selvityksiä.

Erityishuoltoa järjestävä kunta, sekä 16 §:ssä tarkoitettu yksityinen erityishuollon järjestäjä on velvollinen antamaan myös erityishuoltopiirin kuntainliitolle tämän tarpeelliseksi katsomia tietoja ja selvityksiä.

80 §.

Sosiaalilautakunnan päätökseen tässä laissa tarkoitetussa asiassa haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös lautakunnalle, jonka tulee oman lausuntonsa ohessa toimittaa se lääninoikeudelle.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta, milloin laissa tai asetuksessa on muutoksenhausta säädetty toisin tai kielletty muutoksenhaku, ei myöskään milloin päätös kunnallislain mukaan voidaan alistaa kunnallis- tai liittohallituksen tutkittavaksi.

81 §.

Muutoksenhaussa erityishuoltopiirin kuntainliiton liittovaltuuston, liittohallituksen, lautakunnan, johtokunnan, yhteisjohtokunnan, erityishuollon johtoryhmän tai muun kunnallisen toimielimen tai viranhaltijan päätökseen on noudatettava, mitä kunnallislaissa säädetään, mikäli tämän lain säännöksistä ei muuta johdu.

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, erityishuollon johtoryhmän tai kunnallisen viranhaltijan päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista ja lopettamista sekä erityishuollon johtoryhmän päätökseen, joka koskee vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tahi jatkamista taikka näiden tai sosiaalilautakunnan päätökseen yksilöllisen erityishuolto-ohjelman hyväksymisestä, haetaan muutosta valittamalla sosiaalihallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös erityishuollon johtoryhmälle tai sosiaalilautakunnalle, joiden tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se sosiaalihallitukselle.

Siitä poiketen, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, johtoryhmän 33 §:n 1 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

82 §.

Muutosta valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaalihallituksen, lääninhallituksen ja lääninoikeuden päätökseen haetaan siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, lääninhallituksen 33 §:n 3 momentin ja 38 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla sosiaalihallitukselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös lääninhallitukselle, jonka tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se sosiaalihallitukselle.

Sosiaalihallituksen 2 momentin sekä lääninhallituksen 36 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

83 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton liittovaltuuston, liittohallituksen, lautakunnan, johtokunnan, yhteisjohtokunnan, erityishuollon johtoryhmän tai viranhaltijan päätös voidaan panna täytäntöön, ennenkuin se on saanut lainvoiman, siten kuin kunnallislain 146 §:ssä säädetään. Sanotun säännöksen estämättä voidaan päätös muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, jos se on laadultaan sellainen,

että se on viivytyksettä täytäntöönpantava, tai jos päätöksen voimaantulemista ei voida erityishuollollisista syistä siirtää tuonnemmaksi ja mainittu toimielin on määrännyt päätöksen heti täytäntöönpantavaksi.

84 §.

Edellä 43 §:ssä tarkoitetut maksut ja korvaukset saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty.

85 §.

Edellä 10—13 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa sekä 5, 8 ja 9 luvussa tarkoitettuihin sopimuksiin voidaan sisällyttää määräys siitä, että sopimuksista johtuvat vastaiset riidat on välimiesten ratkaistava noudattaen soveltuvin osin, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (46/28) on säädetty.

Eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta annetun lain (446/54) 1 §:ssä tarkoitettua hakemusta asiasta, joka 1 momentin mukaan on välimiesten ratkaistava, ei lääninoikeus saa ottaa tutkittavaksi, jos vastapuoli tekee siitä väitteen ennen kuin käyttää pääasiassa puhevaltaa. Jos lääninoikeudessa vireillä oleva riita jätetään välimiesten ratkaistavaksi, tulee lääninoikeuden jättää asia sikseen.

86 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

87 §.

Tämän lain voimaanpanosta säädetään erikseen.

2.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaanpanosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Voimaantulo.

1 §.

Kehitysvammaisten erityishuollosta päivänä kuuta 19 annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1978. Sillä kumotaan 7 päivänä maaliskuuta 1958 annettu vajaamielislaki (107/58) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä sen nojalla annetut säännökset ja määräykset, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä.

Ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä muihinkin kuin tässä laissa mainittuihin lain täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

2 luku.

Erityishuollon hallinnon järjestäminen.

2 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton perustamisesta päätetään piirin kuntien *edustajainkokouksessa.*

Edustajainkokouksen kutsuu ensimmäisellä kerralla koolle sosiaali- ja terveysministeriön määräämänä ajankohtana se lääninhallitus, jonka alueella pääosalla piirin väestöstä on kotipaikka.

Lääninhallituksen määräämä henkilö johtaa edustajainkokouksessa puhetta, kunnes kokoukselle on valittu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

3 §.

Kunnan edustajan äänimäärästä edustajainkokouksessa on voimassa, mitä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 18 §:ssä jäsenkuntaa edustavien jäsenten äänimäärästä kuntainliiton liittovaltuustossa säädetään.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto on perustettava ja sen perussääntö alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön määrämässä ajassa. Kuntainliitto perustetaan ja sen perussääntö hyväksytään ilman, että perustamisesta valmistetaan tai hyväksytään kunnallislaissa tarkoitettu suunnitelma.

4 §.

Erityishuoltopiirin ohjesääntö ja erityishuollon toimintasuunnitelma vuosiksi 1979—1983 on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämänä aikana. Suunnitelman vahvistamiseen asti erityishuoltopiirin kuntainliitto ja muu kunnallinen erityishuollon toimintayksikkö järjestää erityishuoltoa ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa olleessa laajuudessa.

Kuntainliiton on muutoinkin ryhdyttävä tarpeellisiin valmistaviin toimenpiteisiin kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitetun toiminnan aloittamiseksi 1 päivänä tammikuuta 1978.

Ennen ohjesäännön ja toimintasuunnitelman vahvistamista sosiaali- ja terveysministeriö voi hakemuksesta ennakolta ratkaista, mistä erityishuoltopiirin kuntainliiton keskushallinnon henkilökunnasta aiheutuvat käyttökustannukset tullaan hyväksymään valtionosuuteen oikeuttaviksi. Päätöstä on sitovana noudatettava käsiteltäessä aikanaan valtionosuuden suorittamista koskevaa asiaa.

5 §.

Erityishuoltopiirin alueella sijaitsevat vajaamielislaissa tarkoitetut kunnalliset vajaamielislaitokset siirtyvät erityishuoltopiirin kuntainliiton omistukseen ja hallintaan 1 päivänä tammikuuta 1978 tai sen jälkeen välittömästi kun erityishuoltopiirin kuntainliitto on perustettu. Velkavastuusta, rahoitusomaisuudesta ja sellaisesta omaisuudesta, jota ei ole pidettävä tarpeellisena erityishuollon toimintayksikön toimintaa varten, voidaan kuitenkin sopia, että se jätetään siirtämättä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta kunnan pääasiassa omaa tarvetta varten ylläpitämään päivähuoltolaan.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, valtioneuvosto voi, milloin se pitää sitä tarkoituksenmukaisena, sosiaalihallituksen ehdotuksesta oikeuttaa vajaamielislaissa tarkoitettua muutakin vajaamielislaitosta kuin päivähuoltolaa ylläpitävän kunnan pitämään sen edelleen omistuksessaan ja hallinnassaan.

6 §.

Tammikuun 1 päivänä 1978 kesken oleva 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun laitoksen rakentaminen, laajentaminen, peruskorjaus ja perushankinta siirtyy erityishuoltopiirin kuntainliiton toimesta loppuun suoritettavaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jota koskevan rakennus-, laajentamis- tai hankintaohjelman asianomainen valtion viranomainen on hyväksynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1978 voimassa olleiden säännösten nojalla, suoritetaan valtionapu töiden ja hankintojen loppuun saattamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin sanottujen säännösten mukaisesti, jollei valtion ja erityishuoltopiirin kuntainliiton kesken muuta sovita.

Mitä 2 momentissa on sanottu, koskee soveltuvin osin valtionavun suorittamista myös muuhun kuin erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvään vajaamielislaissa tarkoitettuun vajaamielislaitokseen.

7 §.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaan tullessa toiminnassa oleva vajaamielislaissa tarkoitettu muu kuin kunnallinen keskuslaitos voi jatkaa toimintaansa yksityisenä erityishuollon toimintayksikkönä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun toimintayksikön ylläpitäjän esityksestä on toimintayksikössä järjestettävä erityishuolto sisällytettävä sen erityishuoltopiirin kuntainliiton erityishuollon toimintasuunnitelmaan, jonka alueella toimintayksikkö sijaitsee siltä osin kuin toimintayksikkö tuottaa palveluksia kunnille tai kuntainliitoille.

8 §.

Edellä 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat vahvistetun erityishuollon toimintasuunnitelman toteuttamisesta, suoritetaan sen ylläpitäjälle valtionosuutta

niin kuin erityishuoltopiirin kuntainliiton valtionosuudesta käyttökustannuksiin on kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa ja tässä laissa säädetty.

Valtionosuuden suorittamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksityisen erityishuollon toimintayksikön ylläpitäjä on:

1) tehnyt lääninhallituksen hyväksymän pysyvän sopimuksen tai sopimuksia palvelusten tuottamisesta erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai kunnalle; ja

2) sitoutunut huolehtimaan erityishuoltopiirin kuntainliiton osoittamien henkilöiden tutkimuksesta ja hyväksytyn erityishuolto-ohjelman toteuttamisesta.

9 §.

Siihen saakka, kunnes 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityishuoltopiirin kuntainliitto on perustettu ja sen ensimmäinen toimintasuunnitelma vahvistettu, suoritetaan muun kuin kunnallisen keskuslaitoksen ylläpitäjälle 8 §:ssä säädetyistä edellytyksistä riippumatta valtionosuutta niihin käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa tapahtuneessa laajuudessa järjestetystä erityishuollosta. Valtionosuuden suorittamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

10 §.

Milloin yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 8 tai 9 §:n nojalla, on asianomaisen kunnan suoritettava toimintayksikön ylläpitäjälle toimintayksikön sijaintiläänin lääninhallituksen vahvistama maksuosuus valtionosuuteen oikeuttavista käyttökustannuksista. Maksuosuutta vahvistettaessa otetaan vähennyksenä huomioon 13 §:ssä mainitun lain 6 §:ssä säädetyn vähennettävän määrän jälkeen tuleva kuntakohtainen valtionosuus sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 43 §:n nojalla perityt maksut ja korvaukset sekä muutoin soveltuvin osin noudattaen mitä viimeksi mainitun lain 63 §:ssä on säädetty jäsenkuntien maksuosuuksista erityishuoltopiirin kuntainliiton käyttökustannuksiin.

Kunta on velvollinen suorittamaan maksuosuudestaan kuukausittain ennakkoa, jonka määrän 1 momentissa tarkoitettu lääninhallitus vahvistaa. Ennakko otetaan huomioon lopullista maksuosuutta määrättäessä. Maksuosuuksina suorittamaansa määrään kunta ei ole oikeutettu saamaan valtionosuutta järjestämänsä erityishuollon käyttökustannuksina.

11 §.

Milloin 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun yksityisen erityishuollon toimintayksikön ylläpitäjä haluaa tehdä 8 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen ja antaa 2 kohdassa tarkoitetun sitoumuksen, kunta, jolla ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen nojalla on käyttöoikeus toimintayksikköön, on velvollinen siirtämään sopimukseen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet ensisijaisesti sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jossa kunta on jäsenenä tai, jos tämä kuntainliitto ei halua ottaa siirtoa vastaan, sille erityishuoltopiirin kuntainliitolle, jonka alueella toimintayksikkö sijaitsee. Viimeksi mainittu kuntainliitto on aina velvollinen ottamaan muidenkin kuntien kuin jäsenkuntiensa tekemät sopimukset vastattavakseen.

Jollei toisin sovita, erityishuoltopiirin kuntainliiton, jolle 1 momentissa tarkoitettu sopimus on siirtynyt, tulee suorittaa kunnalle täysi korvaus käyttöoikeuden menetyksestä.

Jos erityishuoltopiirin kuntainliitto ja 1 momentissa tarkoitetun toimintayksikön ylläpitäjä ovat halukkaita sopimaan palvelusten tuottamisesta, mutta sopimuksen yksityiskohdista ei niiden kesken päästä yksimielisyyteen, valtioneuvosto voi, jos osapuolet alistavat asian sen ratkaistavaksi, ottaen tasapuolisesti huomioon sopijapuolten edut, määrätä käyttöoikeuden luovutuksen ehdoista.

12 §.

Palvelusten tuottamisesta tehdyn sopimuksen nojalla yksityisen erityishuollon toimintayksikön perustamiskustannuksiin suorittamaansa määrään erityishuoltopiirin kuntainliitolle suoritetaan valtionosuutta niin kuin valtionosuudesta erityishuoltopiirin kuntainliittojen yhteisen toimintayksikön osalta on kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 52 §:ssä säädetty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua valtionosuutta ei suoriteta niihin korvauksiin, jotka erityishuoltopiirin kuntainliitto on 11 §:n 2 momentin nojalla kunnalle suorittanut, lukuunottamatta sitä osaa korvauksesta, joka vastaa kunnan mahdollisesti suorittamaa ennakkoa toimintayksikön tuleviin perustamiskustannuksiin.

13 §.

Mitä eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa (382/69) säädetään valtionapulaitoksen palveluksessa olevasta henkilöstä, sovelletaan edelleen yksityisten erityishuollon toimintayksikön palveluksessa oleviin henkilöihin, jos sanottua lakia on heihin sovellettu kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantullessa ja toimintayksikön ylläpitäjä on antanut valtiokonttorille sitoumuksen ensin mainitun lain mukaisen eläkekustannusosuuden suorittamisesta.

Mitä 1 momentissa on säädetty sitoumuksesta ei sovelleta, milloin yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 8 tai 9 §:n nojalla.

14 §.

Muun kuin valtion omistaman vajaamielislaissa tarkoitetun vajaamielislaitoksen, joka haluaa jatkaa toimintaansa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettuna erityishuollon toimintayksikkönä, tulee alistaa ohjesääntönsä lääninhallituksen vahvistettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämänä ajankohtana.

15 §.

Kuntainliitto, jonka toiminta kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaan tullessa päättyy sen johdosta, että sen laitokset 5 §:n 1 momentin nojalla siirtyvät erityishuoltopiirin kuntainliitolle, on purettava viimeistään vuoden 1979 aikana. Kuntainliitolle mahdollisesti jäävät varat, joita ei tarvita kuntainliiton vastattaviksi ehkä jäävien sitoumusten täyttämiseen, on jaettava jäsenkunnille kuntainliiton perussäännössä määrättyjen kuntien osuuksien mukaan.

Jollei kuntainliiton purkamista ole vuoden 1979 loppuun mennessä saatettu loppuun, tehtävästä huolehtii se erityishuoltopiirin kuntainliitto, jolle purettavan kuntainliiton laitokset ovat siirtyneet.

3 luku.

Kuntakohtaisen erityishuoltopaikkajaon poistaminen.

16 §.

Kuntakohtainen erityishuoltopaikkajako kuntien osuuksien perusteena erityishuoltopiirin kuntainliiton toimintayksiköissä lakkaa olemasta voimassa 1 päivänä tammikuuta 1978.

17 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliiton on, mikäli toisin ei sovita, suoritettava kunnalle korvaus sen 16 §:ssä mainitun ajankohdan mukaisesta osuudesta erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvästä käyttöomaisuudesta vähennettynä kuntainliitolle siirtyvällä velkaosuudella.

Korvaus lasketaan kunnalla 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvissä laitoksissa olleiden erityishuoltopaikkojen lukumäärän perusteella ottaen kuitenkin huomioon vain luovuttavan kunnan tai kuntainliiton omissa tiloissa sijainneet erityishuoltopaikat.

Korvauksen määrittelemiseksi valtioneuvosto vahvistaa kohtuullisen kunnan osuuden erityishuoltopaikan jälleenhankinta-arvosta 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana.

18 §.

Edellä 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua erityishuoltopaikan jälleenhankinta-arvoa tarkistetaan neljän prosentin vuotuisella arvonvähennyksellä kultakin kalenterivuodelta, jonka laitoksen tai sen osan erityishuoltopaikka on ollut käytössä 31 päivään joulukuuta 1977 mennessä.

Jos laitoksessa on erityishuoltopaikan käyttöönoton jälkeen suoritettu täydellinen peruskorjaus, pidetään muun kuin uuden huoltopaikan jälleenhankinta-arvona peruskorjauksen jälkeen tapahtuvana käyttöönottoajankohtana kuitenkin 60 prosenttia 17 §:n 3 momentin nojalla vahvistetusta arvosta ja 1 momentin mukaiset arvonvähennykset lasketaan vain uudelleen tapahtuneen käyttöönoton jälkeiseltä ajalta.

Edellä 16 §:ssä mainittuna ajankohtana käytössä olevan erityishuoltopaikan arvona pidetään käyttöiästä riippumatta kuitenkin 20 prosenttia 17 §:n 3 momentin nojalla vahvistetusta arvosta.

19 §.

Korvaukset, jotka erityishuoltopiirin kuntainliitto on velvollinen suorittamaan kunnille, jäävät kuntainliitolle lainana.

Laina maksetaan kymmenen vuoden aikana kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantulovuotta seuraavan kalenterivuoden alusta luettuna yhtäsuurina vuotuiserinä. Vuotuiserän suuruus, lainalle maksettava korko mukaan luettuna, on 15 prosenttia lainan alkuperäisestä määrästä.

Vuotuiserien maksamiseksi tarvittavat varat jaetaan vuosittain erityishuoltopiirin kuntainliiton jäsenkuntien vastattavaksi siinä suhteessa, missä jäsenkuntien asukkaat ovat edellisen kalenterivuoden aikana käyttäneet niitä kuntainliiton toimintayksiköitä, joiden osalta korvauksia suoritetaan. Käyttöä määriteltäessä rinnastetaan käyntikerrat käyttöpäiviin.

20 §.

Heikossa taloudellisessa asemassa olevalle kunnalle, jonka 19 §:n 3 momentin mukaiset maksuosuudet ylittävät sen vuosittain yhdeltä tai useammalta erityishuoltopiirin kuntainliitolta saamien 19 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vuotuiserien yhteismäärän, voidaan sanottuun erotukseen myöntää valtionavustusta tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan puitteissa.

Kunnalle voidaan suorittaa korkotukea valtion varoista niistä lainoista, jotka kunta on ottanut 1 momentissa tarkoitetun erotuksen rahoittamiseksi ja joiden määrä on enintään 50 prosenttia tästä erotuksesta vähennettynä mahdollisesti suoritettavan valtionavustuksen määrällä.

Korko, jonka luottolaitos perii kunnalta 2 momentissa tarkoitetusta lainasta, saa olla enintään sen koron suuruinen, mitä luottolaitos kulloinkin soveltaa samanlaisiin tarkoituksiin myönnettäviin luottoihin. Valtioneuvosto päättää, minkä suuruista korkoa luottolaitokset voivat enintään periä myöntämästään korkotukilainasta.

Valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätetään korkotukilainan saajalta perittävästä korosta ja korkotukilainojen enimmäismäärästä.

Korkotukilainan yleiset ehdot vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

21 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto on velvollinen tekemään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetun sopimuksen sellaisen erityishuoltopiirin kuntainliiton kanssa, jonka jäsenkunta on sanotun lain voimaantullessa omistanut ensiksi mainitulle kuntainliitolle 5 §:n nojalla siirtyneen laitoksen tai ollut jäsenenä tällaista laitosta ylläpitäneessä kuntainliitossa. Velvollisuuden laajuus määräytyy ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa vallinneiden kunnan omistamien tai sen varaamien erityishuoltopaikkojen suhteessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus erityishuoltopiirin kuntainliitolla on kymmenen vuoden ajan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloajankohdasta luettuna. Erityisestä syystä sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää pidennystä sanottuun velvollisuuteen tai määrätä sen päättymään aikaisemmin.

Jollei 1 momentissa tarkoitettua sopimusta saada aikaan, valtioneuvosto voi sosiaalihallituksen ehdotuksesta määrätä yhteistoimintaan ryhtymisestä ja, ottaen tasapuolisesti huomioon erityishuoltopiirin kuntainliittojen edut, antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan ehdoista.

22 §.

Käyttöoikeus, joka erityishuoltopiiriin kuulumattomalla kunnalla muulla kuin asianomaisen kuntainliiton jäsenyyden perusteella tai toisella kuntainliitolla sopimuksen nojalla tahi muutoin on erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvään laitokseen, lakkaa 1 päivästä tammikuuta 1978.

Jos kunta tai kuntainliitto, joka 1 momentin mukaan menettää käyttöoikeutensa, on suorittanut sanotun oikeuden saamiseksi korvausta laitoksen perustamiskustannusten osalta, on erityishuoltopiirin kuntainliiton suoritettava kunnalle tai kuntainliitolle käyttöoikeuden menetyksestä korvausta laitoksen 17 ja 18 §:n säännöksiä soveltuvin osin noudattaen määräytyvästä arvosta siinä suhteessa kuin kunta on osallistunut laitoksen perustamiskustannuksiin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu korvaus peritään laitoksen luovuttaneelta kunnalta tai kuntainliiton jäsenkunnilta niillä laitoksesta olleiden osuuksien suhteen mukaisesti.

4 luku.

Erinäiset säännökset.

23 §.

Sellaisen kunnan tai kuntainliiton kohdalta, jonka laitoksia 5 §:n 1 momentin nojalla siirtyy erityishuoltopiirin kuntainliitolle, saadaan kunnallisvaltuuston ja kunnallishallituksen tai liittovaltuuston ja liittohallituksen päätökseen, joka on tehty tämän lain antamisen ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantulon välisenä aikana, hakea muutosta

myös sillä perusteella, että päätös on ristiriidassa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain tai tämän lain säännösten kanssa taikka että päätös koskee asiaa, jonka ratkaisemisen on katsottava kuuluvan erityishuoltopiirin kuntainliiton viranomaisille. Valitusoikeus on luovuttavalla kunnalla tai kuntainliiton jäsenkunnalla ja erityishuoltopiirin kuntainliittoon kuuluvalla kunnalla sekä erityishuoltopiirin kuntainliiton liittohallituksella.

24 §.

Määrättäessä valtionosuutta ja jäsenkuntien maksuosuuksia erityishuoltopiirin kuntainliiton menoihin vuodelta 1978 otetaan huomioon myös kustannukset, jotka ovat aiheutuneet 2 §:ssä tarkoitetun kuntien edustajainkokouksen ja erityishuoltopiirin kuntainliiton toiminnasta ennen vuotta 1978.

25 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitto on velvollinen ottamaan vastaan valtion erityishuollon toimintayksikön tahi osan siitä, jos valtioneuvosto pitää sitä erityisistä syistä erityishuollon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta tarpeellisena.

Edellä 1 momentissa säädetyin edellytyksin erityishuoltopiirin kuntainliitto on lisäksi velvollinen ottamaan vastaan myös sellaisen kunnallisen erityishuollon toimintayksikön tahi osan siitä, joka ei tämän lain säännösten nojalla siirry sanotulle kuntainliitolle, sekä yksityisen erityishuollon toimintayksikön.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun luovutuksen edellytyksenä on lisäksi, että toimintayksikön omistaja suostuu luovutukseen.

26 §.

Milloin 25 §:ssä tarkoitettu erityishuollon toimintayksikkö tahi osa siitä luovutetaan erityishuoltopiirin kuntainliiton omistukseen ja hallintaan, on kuntainliiton suoritettava, jollei valtioneuvosto valtion erityishuollon toimintayksikön tai sen osan kohdalta toisin päätä tahi osapuolten kesken toisin sovita, luovuttajalle korvaus siirtyvän omaisuuden arvosta vähennettynä kuitenkin 25 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimintayksikön tai sen osan osalta sen valtionosuuden määrällä, mikä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 48 ja 50 §:n mukaan olisi annettava kysymyksessä oleviin perustamiskustannuksiin sekä tämän lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun toimintayksikön tai sen osan osalta sen valtionosuuden ja -avustuksen suhteellisella määrällä, mikä toimintayksikön tai sen osan perustamiskustannuksiin mahdollisesti on annettu.

27 §.

Edellä 26 §:n mukaan siirtyvän omaisuuden arvon vahvistaa ja suoritettavan korvauksen tai lunastuksen määrää, jollei siitä sovita, toimikunta, johon luovutuksen saaja ja luovuttaja valitsevat kumpikin kaksi jäsentä ja heille varajäsenet. Toimikunta valitsee ulkopuoleltaan puheenjohtajan ja hänelle varamiehen. Jollei puheenjohtajasta ja hänen varamiehestään sovita, määrää hänet toimintayksikön sijaintipaikan lääninhallitus. Valtion jäsenen toimikuntaan määrää sosiaali- ja terveysministeriö.

Toimikunnan päätökseen saadaan hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Edellä 26 §:ssä tarkoitetuista korvauksista, jotka aiheutuvat 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista luovutuksista, aiheutuviin kustannuksiin ei suoriteta valtionosuutta.

28 §.

Mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 24 ja 25 §:ssä on säädetty, noudatetaan soveltuvin osin myös 14 §:ssä tarkoitettuun vajaamielislaitokseen, joka ei jatka toimintaansa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettuna yksityisenä toimintayksikkönä.

29 §.

Erityishuoltopiirin kuntainliitolle siirtyvän laitoksen tai muun toimintayksikön henkilökunnan aseman järjestämisestä säädetään erikseen.

30 §.

Sen estämättä, mitä kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa sekä tässä laissa on säädetty, suoritetaan kunnallista vajaamielislaitosta ylläpitäneelle vajaamielislain 7 §:ssä tarkoitetulle yhteisölle laitoksen lakkauttamisen jälkeen edelleen valtionosuutta eläkkeisiin samojen perusteiden mukaan kuin ennen lakkauttamista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu valtionosuus maksetaan eläkemenoja koskevan tilityksen perusteella kalenterivuosittain jälkikäteen. Tilitys

tulee tehdä tilitysvuotta lähinnä seuraavan huhtikuun loppuun mennessä uhalla, että valtionosuus menetetään, mikäli pätevää syytä myöhästymiseen ei näytetä.

31 §.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 28 ja 29 §:n säännöksiä sovelletaan kansakoululaissa (247/57) säädettyä oppivelvollisuuttaan jo suorittaviin sekä niihin lapsiin, joiden oppivelvollisuuden suorittaminen alkaa vuonna 1978 tai sen jälkeen. Oppivelvollisuudesta kansakoululain nojalla ennen ensiksimainitun lain voimaantuloa vapautetulle henkilölle, joka ei ole saanut oppivelvollisuuden täyttämisen edellyttämää tieto- ja taitomäärää, on hänen tai hänen holhoojansa tahi muun huoltajan niin halutessa, järjestettävä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 28 ja 29 §:ssä tarkoitettu opetus riippumatta siitä, onko hän enää oppivelvollisuusiässä.

32 §.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia siinä havaittujen ns. aukkojen poistamiseksi useilta kohdin tiukennettavaksi. Lain ketjuverotuksen estämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan holdingyhtiöiden osalta siten muutettavaksi, että tällaisen yhteisön toiselta kotimaiselta yhteisöltä saamat osingot ja osuuspääoman korot olisivat pääsääntöisesti verovapaita vain sikäli kuin holdingyhtiö jakaa vastaavan määrän omille osakkailleen. Vähennyskelpoisen osingon ja osuuspääoman koron määrää säätelevää lain 61 §:ää ehdotetaan muutettavaksi muun muassa siten, että yhteisö ei voisi yhtenä verovuotena vähentää jakamastaan osingosta tai korosta enempää kuin 20 prosenttia jaetun osingon tai koron perusteena olevan osake- tai osuuspääoman määrästä. Yhteisöjen sulautuessa syntyneen tappion vähennyskelpoisuus ehdotetaan poistettavaksi myös tytäryhtiöfuusiossa. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 13 §:n säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi ulkomaalta hankittujen hyödykkeiden ostajan vaihto-omaisuuteen lukemisen ajankohdan osalta. Vaihtoja sijoitusomaisuuden hankintamenosta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan tehtävät kulukirjaukset ehdotetaan verotuksessa hyväksyttäviksi vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa. Lisäksi ehdotetaan elinkeinotulon verottamisesa annetun lain 26 §:n velkojen indeksi- ja kurssitappioiden jaksottamista koskevaa säännöstä tarkistettavaksi.

YLEISPERUSTELUT

Laki elinkeinotulon verottamisesta (360/68) on ollut pääosiltaan muuttumattomana voimassa vuoden 1969 alusta lukien. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että elinkeinoverotuksen uudistukselle lakia säädettäessä asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Kuitenkin on havaittu, että eräät lain yksittäiset säännökset ovat johtaneet menettelyihin, joita ei voida pitää veronsaajien kannalta hyväksyttävinä eikä aina yritystaloudellisestikaan perusteltuina. Tästä syystä hallitus ehdottaa elinkeinoverotusta koskevia säännöksiä muutettavaksi.

Hallituksen esitys perustuu ketjuverotuksen estämistä koskevien säännösten muuttamisen osalta liikeverotuksen uudistustoimikunnan tekemään ehdotukseen. Muilta osin säännösten tarkistustarve on todettu verotus- ja oikeuskäytännössä ilmenneiden käytännön tapausten perusteella.

Esityksellä pyritään muuttamaan elinkeinotulon verotusta koskevia säännöksiä veronkiertomahdollisuuksien estämiseksi. Muutokset merkitsevät jossain määrin yritysten verotuksen tiukentamista mutta niiden vaikutusta tuloveron tuottoon ei voida arvioida.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Ns. ketjuverotuksen estämistä koskevien säännösten tarkistaminen

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n 5 kohdan mukaan kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan toiselta kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta saamat osingot ja osuuspääoman korot eivät ole veronalaista tuloa. Raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksen samoin kuin arvopaperikauppiaan veronalaista tuloa ovat kuitenkin muusta kuin käyttöomaisuuteen kuuluvista osakkeista ja osuuksista saadut osingot tai korot. Lain 6 §:n 5 kohdan säännöksellä on tarkoituksena estää ketjuverotus eli osakeyhtiön tai osuuskunnan saaman tulon verottaminen useampaan kertaan, ensin voittoa jakavan yhteisön tulona ja uudelleen osinkona tai osuuspääoman korkona sen osakkaana tai jäsenenä olevan toisen yhteisön tulona ja edelleen viimeksi mainitun yhteisön osakkaan tai jäsenen tulona.

Mainitun ketjuverotuksen estävän säännöksen soveltaminen voi kuitenkin silloin, kun osakeyhtiö tai osuuskunta on perustettu vain arvopaperien omistamista ja hallintaa varten johtaa epätarkoituksenmukaiseen tulokseen. Säännöksen mukaan osinko tai osuuspääoman korko ei tosin ole yhteisön verosta vapaata tuloa silloin, kun yhteisö harjoittaa kauppaa arvopapereilla. Yhteisöä ei kuitenkaan ole pidettävä yksinomaan sen vuoksi arvopaperikauppiaana, että sen pääasiallisena tarkoituksena on arvopaperien omistaminen ja hallinta tai että se yhtiöjärjestyksensä määräyksistä riippumatta pääasiallisesti omistaa ja hallitsee arvopapereita. Käytännössä on tämän seurauksena osoittautunut mahdolliseksi, että edellä tarkoitetun ns. holdingyhtiön saamat osingot ja osuuspääoman korot jäävät verottamatta pitkäksikin aikaa sen vuoksi, ettei holdingyhtiö itse jaa osinkoa. Samalla on kuitenkin osinkoa tai osuuspääoman korkoa jakava yhteisö saanut vähentää jakamansa määrän joko kokonaan tai osaksi valtionverotuksessa tulostaan. Tällaista menettelyä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä sen voida katsoa vastaavan lakia säädettäessä asetettuja tavoitteita ketjuverotuksen poistamiseksi.

Osinkojen ja osuuspääoman korkojen verovapaa kartuttaminen sellaisiin holdingyhtiöihin, jotka eivät ole elinkeinotoiminnan harjoittamisen vuoksi perusteltavissa, olisikin lainsäädännöllä estettävä. Tämä voidaan toteuttaa säätämällä, että sellaisen kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan, jonka pääasiallinen toiminta käsittää arvopapereiden omistamista ja hallintaa tai jonka toiminta sen harjoittaman muun liiketoiminnan vähäisyyden johdosta on tosiasiallisesti verrattavissa tällaista toimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan toimintaan, saamat osingot ja osuuspääoman korot ovat verosta vapaata tuloa vain siltä osin kuin asianomainen yhteisö jakaa niitä vastaavan määrän osinkona tai osuuspääoman korkona osakkeenomistajilleen ja jäsenilleen. Jos osakkeenomistajille tai jäsenille jaettu määrä on 80 % prosenttia tai enemmän osinkona tai osuuspääoman korkona saadusta tulosta, yhteisön saamat osingot ja osuuspääoman korot olisivat kuitenkin kokonaan verosta vapaata tuloa.

Niiden toiminnassa olevien yhtiöiden joukossa, jotka ovat edellä tarkoitettuja holdingyhtiöitä, on kuitenkin myös sellaisia, jotka liiketoimintaa harjoittavan konsernin osana huolehtivat sen organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun. Näitä yhtiöitä ja osuuskuntia ehdotettu säännös, jonka tarkoituksena on lähinnä veron välttämisen estäminen, ei koskisi.

Maan elinkeinoelämän kannalta tärkeänä pidettävän teollisuuden kehittämiseksi ja investointien edistämiseksi on myös perustettu holdingyhtiöitä, jotka toimivat sijoittamalla varojaan tällaisiin yrityksiin tai niiden osakkeisiin tai osuuksiin. Näistä voidaan mainita mm. Suomen Pankin ja liikepankkien perustama Sponsor Oy. Tällaisille yhtiöille on tunnusomaista, että ne eivät vain passiivisesti nosta osinkoja, vaan edellä mainituin tavoin aktiivisesti edistävät elinkeinoelämämme kehittymistä. Tällaisiakaan holdingyhtiöitä ei ehdotettu muutos koskisi. Valtiovarainministeriö kuitenkin päättäisi osakeyhtiön tai osuuskunnan hakemuksesta, onko se maan elinkeinoelämän kannalta tärkeänä pidettävän teollisuuden kehittämiseksi ja sen investointien edistämiseksi toimiva yhteisö. Ennen päätöksen tekemistä valtiovarainministeriön olisi hankittava asiassa teollisuuden kehittämislautakunnan lausunto.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi muuttamalla lain 6 §:n 5 kohtaa ja lisäämällä mainittuun pykälään uudet 2 ja 3 momentit.

2. Vähennyskelpoisen osingon suuruuden rajoittaminen

Yhteisön ja sen osakkaan tai jäsenen tulon kaksinkertaisen verotuksen lieventämiseksi sekä osake- ja osuuspääoman muodossa tapahtuvan rahoituksen edistämiseksi ja yritystemme rahoitusrakenteen parantamiseksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 §:n 4 kohdassa on säädetty, että osakeyhtiö ja osuuskunta saavat vähentää valtionverotuksessa tulostaan 40 prosenttia jakamansa osingon tai osuuspääoman määrästä, josta kuitenkin on ensin vähennetty 6 §:n 5 kohdassa tarkoitetut verovapaat osingot ja korot. Osake- ja osuuspääoman muodossa tapahtuvan rahoituksen edistämiseksi on elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 61 §:ssä lisäksi väliaikaissäännös, jonka mukaan katsotaan 1. 1. 1969—31. 12. 1978 välisena aikana rekisteriin ilmoitetun osakeyhtiön tai osuuskunnan osakkailta tai jäseniltä perityllе osake- tai osuuspääomalle tai sanottuna aikana rekisteriin merkitylle maksulliselle osake- tai osuuspääoman korotukselle rekisteröimisvuotena ja viitena sitä seuraavana vuotena jaettavaksi päätetyn osingon tai osuuspääoman koko määrä valtionverotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi. Mikäli uudelle osake- tai osuuspääomalle on päätetty jakaa suurempi osinko tai korko kuin muulle osake- tai osuuspääomalle ja jaon voidaan olettaa tapahtuneen verotuksen välttämiseksi, vähennetään kuitenkin vain pienimmän osinko- tai korkoprosentin mukainen osinko tai korko.

Kun vähenneyskelpoisen osingon tai osuuspääoman määrä ei ole sidottu vuosivoittoon eikä maksetun osake- tai osuuspääoman suuruuteen, on varsinkin mainitun 61 §:n säännöksen perusteella saatettu yhteisöjen veronalaisesta tulosta vähentää varsin suuriakin määriä, erityisesti silloin kun osinkona on jaettu aikaisempien vuosien voittoa.

Koska 61 §:n säännöksen nimenomaisena tarkoituksena on ollut uuden pääoman saaminen yhteisöön, ei ylisuurten osinkojen maksamista, joka itse asiassa merkitsee pääomien poisottoa yhteisöstä, voida pitää hyväksyttävänä. Näistä syistä olisi vähennyskelpoisen osingon ja osuuspääoman määrä rajoitettava määräprosentiksi maksetun osake- tai osuuspääoman määrästä. Täksi ylärajaksi ehdotetaan 20 prosenttia edellä tarkoitetulla tavalla maksetun osake- tai osuuspääoman määrästä. Lainkohdan sanamuotoon ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä tarkistuksia.

3. Yhteisöjen sulautumisen yhteydessä syntyvän tappion vähentäminen

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 §:n mukaan vähennetään yhteisöjen sulauduttua sulautuneen yhteisön verotuksessa vielä vähentämättä olevat vähennyskelpoiset menot vastaanottaneen yhteisön tuloista samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty sulautuneen yhteisön tuloista. Säännös säätelee varsin epätäydellisesti sulautumisen eli fuusion tuloverotuksellisia vaikutuksia.

Fuusiossa, joka toimitetaan osakepääomaa korottamalla ja jossa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat osakkeita vastaan vastaanottavan yhtiön osakkeita, ei synny vaikeita fuusiotulosongelmia, koska vastaanottava yhtiö ei omista sulautuvan yhtiön osakkeita. Vastaanottavan yhtiön kannalta fuusion kautta saadut nettovarat voivat olla sulautuvan yhtiön osakkeenomistajilleen asetettujen uusien osakkeiden nimellisarvoa joko suuremmat tai pienemmät. Edellinen tapaus voidaan rinnastaa ylihintaan tapahtuneeseen osakeantiin, jolloin saatu emissiovoitto ei ole veronalaista tuloa. Jälkimmäisessä tapauksessa syntyy eräänlainen emissiotappio, jonka vähentäminen verotuksessa ei tule kysymykseen.

Tytäryhtiöfuusiossa, jossa vastaanottava yhtiö omistaa sulautuvan yhtiön osakekannan, vastaanottava yhtiö on yleensä suorittanut sulautuvan yhtiön osakekannasta tietyn hinnan, joka on sen taseessa sellaisenaan tai vähennettynä 42 §:n nojalla tehdyllä poistolla. Fuusion tapahtuessa tämän hankintamenon tilalle tulevat sulautuvan yhtiön nettovarat, jotka yleensä eivät ole täsmälleen yhtä suuria kuin osakkeiden hankintameno.

Kun osakeyhtiö sulauttaa itseensä toisen osakeyhtiön, tytäryhtiön, jonka käyttöomaisuutta olleet osakkeet se on omistanut vähemmän kuin 5 vuotta, fuusiovoitto on oikeuskäytännön mukaan veronalaista tuloa ja fuusiotappio vähennyskelpoinen meno. Jos vastaanottava yhtiö on omistanut sen käyttöomaisuuteen kuuluvat sulautuvan yhtiön osakkeet vähintään 5 vuotta, fuusiotappio on niin ikään vähennyskelpoinen meno, mutta fuusiovoitto ei oikeuskäytännön mukaan ole veronalaista tuloa. Vaikka fuusiovoitto tällöin ei olekaan veronalaista tuloa, verotus kohdistuu kuitenkin tytäryhtiön osakkeiden hankintamenosta verotuksessa aikaisemmin ehkä hyväksyttyihin ja nyt palautuviin poistoihin.

Jos sulautuvan yhtiön osakkeet ovat vastaanottavan yhtiön vaihto- tai sijoitusomaisuutta, fuusiovoitto on veronalaista tuloa ja fuusiotappio vähennyskelpoinen meno osakkeiden omistusajasta riippumatta.

Fuusioon liittyviä vero-oikeudellisia ongelmia ei riittävien säännösten puuttuessa ole voitu ratkaista joka suhteessa tyydyttävällä tavalla. Säännösten puutteellisuudesta johtuen on oikeuskäytäntö muodostunut pakostakin kirjavaksi. Erityisesti fuusiotappion suuruuden laskemisessa esiintyy runsaasti erilaisuutta, koska oikeuskäytäntö ei tässä kohdin ole vakiintunut. Fuusiotappion laskemistavasta johtuen vastaanottava yhteisö voi joissakin tapauksissa saada itselleen perusteettoman edun.

Fuusiotappion tai fuusiovoiton suuruus ja sen laskeminen perustuu verotuskäytäntöön. Sen mukaisesti fuusiotulosta laskettaessa perusteena pidetään sulautuvan yhteisön netto-omaisuuden kirjanpitoarvoa maapohjaa ja arvopapereita koskevin poikkeuksin, joiden osalta laskelma laaditaan käyvän arvon mukaan. Näin saatua arvoa verrataan siihen hintaan, jolla vastaanottava yhteisö oli sulautuvan yhteisön osakkeet hankkinut. Kun sulautuvan yhteisön omaisuus yleensä on hankittu useita vuosia ennen fuusion toimeenpanoa, eivät sulautuvan yhteisön omaisuuden kirjanpitoarvot yleensä vastaa fuusiohetken käypää hintaa. Kirjanpitoarvojen jälkeenjääneisyyttä nykyarvoista lisää vielä se, että kirjanpitoarvojen mukaisista hankintahinnoista on verotuksessa myönnetty poistoja ja muita vähennyksiä. Nykyisen verotuskäytännön mukainen fuusiotulos ei siten yleensä vastaa käypien omaisuusarvojen mukaista todellista fuusiotappiota tai fuusiovoittoa. Sulautuvan yhteisön netto-omaisuuden käypää arvoa taas ei voida ajatella otettavaksi sulautumistuloksen laskentaperusteeksi, koska omaisuutta ei fuusiossa realisoida ja sen arvon määrittäminen jää pakostakin arvionvaraiseksi. Kun verotuskäytännön pohjalta laskettu fuusiotappio tai -voitto ei perustu käypiin arvoihin eikä sitä käytännössä voida myöskään laskea käyvän arvon mukaan, olisikin fuusiotulos, niin fuusiotappio kuin -voittokin, säädettävä verotukseen vaikuttamatomaksi. Tällöin poistuisi myös nykyisen verotuskäytännön verovelvolliselle suoma mahdollisuus itse vaikuttaa verotuksessa fuusiotuloksen suuruuteen.

Edellä lausutun perusteella hallitus ehdottaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 §:ään lisättäväksi nimenomaisen säännöksen, jonka mukaan fuusiossa syntynyt tappio ei ole vähennyskelpoinen meno eikä voitto veronalaista tuloa.

4. Ulkomailta hankittujen hyödykkeiden lukeminen vaihto-omaisuudeksi

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 13 §:n mukaan hyödyke luetaan vaihto-omaisuuteen siitä alkaen, kun se on lähetetty, toimitettu tai muuten luovutettu verovelvolliselle. Tätä lainkohtaa tulkittaessa on katsottu tavaran kuuluvan ostajan vaihto-omaisuuteen jo silloin, kun myyjän hallussa oleva tavara on erotettu ostajan lukuun. Erityisesti ulkomailla hankittujen tavaroiden osalta on mainitunlainen tulkinta johtanut valvontavaikeuksien vuoksi ilmeiseen veronkiertämiseen. Tästä syystä ja kun muutenkin on osoittautunut tarpeelliseksi täsmentää ulkomailta hankittujen tavaroiden osalta vaihto-omaisuuteen lukemisen ajankohtaa ehdotetaan mainittua säännöstä tarkennettavaksi siten, että ulkomaalta ostettu hyödyke luetaan verovelvollisen vaihto-omaisuuteen siitä alkaen kun se on tuotu laivaan, annettu muulle rahdinkuljettajalle tai se on sen mukaan kuin valtiovarainministeriö tarkemmin määrää, muutoin verovelvolliselle luovutettu.

5. Vaihto- ja sijoitusomaisuuden aliarvostuksen sitominen kirjanpitoon

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin ei sisälly yleissäännöstä siitä, että verotuksessa hyväksyttävät elinkeinotoiminnan menot saataisiin vähentää verovuoden kuluina vain sillä edellytyksellä, että vastaavat kulukirjaukset on tehty myös kirjanpidossa. Lain 54 §:ään sisältyy tosin säännös, jonka mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa, ja että poistoina verovelvollinen ei saa vähentää suurempaa määrää kuin mitä hän on verovuonna ja aikaisemmin kirjanpidossaan vähentänyt. Oikeustieteessä on hyvän kauppiastavan katsottu vaativan, että myös vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenon jaksottamista koskevat kirjaukset tehdään kirjanpidossa ja verotuksessa samalla tavalla. Kun asiassa on ilmaantunut erilaista verotuskäytäntöä, hallitus ehdottaa 54 §:n 1 momentissa nimenomaan

säädettäväksi, että vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno saadaan vähentää kuluna vain, mikäli vastaava kirjaus on tehty verovelvollisen kirjanpidossa.

6. Indeksi- ja kurssitappioiden vähennysvuosi

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 26 §:n mukaan voidaan elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen indeksi- ja kurssitappiot vähentää joko sen verovuoden tuotoista, jona kurssi, indeksi tai muu vertailuperuste on muuttunut, tai sen verovuoden tuotoista, jonka aikana tappiota vastaava summa on suoritettu. Tappiota, jota ei ole vähennetty indeksin tai kurssin muutosvuonna, ei siten voida vähentää ennen kuin tappiota vastaava määrä velasta on suoritettu. Tätä ei voida pitää asianmukaisena, vaan tulisi verovelvollisella olla mahdollisuus vähentää tappio myös jonakin kurssin muutosta seuraavista vuosista. Tämän vuoksi ehdotetaan lain 26 §:ää siten muutettavaksi, että mainittu tappio saataisiin verovelvollisen valinnan mukaisesti vähentää joko kurssin muutosvuonna tai sen jälkeen kuitenkin viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava summa on suoritettu.

7. Voimaantulo

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin ehdotettuja uusia säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1977 toimitettavassa verotuksessa. Jottei lailla niissä tapauksissa, jolloin verovelvollisen tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, tulisi taannehtivaa vaikutusta, on lain voimaantulosäännöksessä kuitenkin ehdotettu, että lain 6 §:n 3 momentissa olevaa holdingyhtiöiden erityissäännöstä sovelletaan vasta niihin osinkoihin tai osuuspääoman korkoihin, jotka yhteisö on saanut 1 päivänä tammikuuta 1977 tai myöhemmin alkavana verovuotena. Vastaavasti taannehtivuuden välttämiseksi lain 52 §:ää sovellettaisiin niihin sulautumisiin, joita koskeva oikeuden suostumus on saatu 1 päivänä tammikuuta 1977 tai myöhemmin alkavana verovuotena. Jotta yritykset, jotka eivät ole tehneet vaihto- tai sijoitusomaisuuden aliarvostusta kirjanpidossaan vaan ainoastaan veroilmoituksessaan, voisivat sopeutua uuteen tilanteeseen, ehdotetaan, että lain 54 §:n 1 momenttia sovelletaan muutetussa muodossaan ensimmäisen kerran vuodelta 1978 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/68) 6 §:n 5 kohta, 13 §, 26 §, 52 §, 54 §:n 1 momentti ja 61 §:n 1 momentti sekä *lisätään* 6 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

6 §.

Veronalaista tuloa eivät ole:

— — — — — — — — — — — — — — —

5) kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnlta saamat osingot ja osuuspääoman korot jäljempänä säädetyin poikkeuksin.

Raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksen sekä arvopaperikauppiaan veronalaista tuloa ovat muusta kuin käyttöomaisuuteen kuuluvasta osakkeesta tai osuudesta saadut osingot ja korot.

Muun kuin 2 momentissa tarkoitetun kotimaisen osakeyhtiön ja osuuskunnan, jonka pääasiallinen toiminta käsittää arvopapereiden omistamista ja hallintaa taikka jonka toiminta sen harjoittaman muun liiketoiminnan vähäisyyden johdosta on tosiasiallisesti verrattavissa pääasiallisesti arvopapereiden omistamista ja hallintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan toimintaan, toiselta kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta saamista osingoista ja osuuspääoman koroista on verosta vapaata tuloa vain osakeyhtiön tai osuuskunnan osakkeenomistajilleen tai jäsenilleen samalta vuodelta jakamia osinkoja tai osuuspääoman korkoja vastaava määrä. Jos jaettujen osinkojen tai osuuspääoman korkojen määrä on vähintään 80 prosenttia saatujen osinkojen tai osuus-

pääoman korkojen määrästä taikka jos kysymyksessä on sellainen osakeyhtiö tai osuuskunta joka huolehtii liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun, tahi joka toimii maan elinkeinoelämän kannalta tärkeänä pidettävän teollisuuden kehittämiseksi ja sen investointien edistämiseksi sijoittamalla varojaan tällaisiin yrityksiin tai niiden osakkeisiin tai osuuksiin, ei saatujen osinkojen ja osuuspääoman korkoja kuitenkaan lueta osaksikaan veronalaiseksi tuloksi. Valtiovarainministeriö päättää osakeyhtiön tai osuuskunnan hakemuksesta, onko se edellä tarkoitettu maan elinkeinoelämän kannalta tärkeänä pidettävä teollisuuden kehittämiseksi ja sen investointien edistämiseksi toimiva yhteisö. Ennen päätöksen tekemistä valtiovarainministeriön on hankittava teollisuuden kehittämislautakunnan lausunto.

13 §.

Hyödyke luetaan vaihto-omaisuuteen siitä alkaen, kun se on lähetetty, toimitettu tai muuten luovutettu verovelvolliselle, siihen saakka, kunnes verovelvollinen on sen luovuttanut taikka se on kulutettu, tuhoutunut tai muuten menetetty kuitenkin niin että ulkomaalta ostettu hyödyke luetaan verovelvollisen vaihto-omaisuuteen siitä alkaen kun se on tuotu laivaan, annettu muulle rahdinkuljettajalle tai se on, sen mukaan kuin valtiovarainministeriö tarkemmin määrää, muutoin verovelvolliselle luovutettu. Metsäkauppasopimuksella määrätyltä alueelta kiinteään markkamääräiseen hintaan ostetut, laadultaan määritellyt puut luetaan ostajan vaihto-omaisuuteen. Rakennus, rakennelma, kone tai muu sellainen luovuttajan valmistama hyödyke, jonka tilaaja sopimuksen mukaan ottaa vastaan erityisen tarkastuksen toimitettuaan, luetaan luovuttajan vaihto-omaisuuteen siihen saakka kunnes se on tarkastuksen jälkeen vastaanotettu.

26 §.

Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen indeksi- ja kurssitappiot vähennetään sen verovuoden kuluna, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi taikka hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut, tai verovelvollisen niin vaatiessa myöhempien verovuosien kuluna, kuitenkin niin, että sanotut tappiot on vähennettävä viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava summa on suoritettu.

52 §.

Yhteisöjen sulautuessa syntynyt voitto ei ole veronalaista tuloa eikä tappio vähennyskelpoinen meno.

Yhteisöjen sulauduttua vähennetään sulautuneen yhteisön verotuksessa vielä vähentämättä olevat vähennyskelpoiset menot vastaanottaneen yhteisön tuloista samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty sulautuneen yhteisön tuloista.

54 §.

Verovelvollisella on oikeus sen mukaan kuin edellä on säädetty jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle sekä vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.

— — — — — — — — — — — — — — —

61 §.

Poiketen siitä, mitä 18 §:n 4 kohdassa on säädetty, katsotaan 1. 1. 1969—31. 12. 1978 välisenä aikana rekisteriin ilmoitetun osakeyhtiön tai osuuskunnan osakkailta tai jäseniltä peritylle osake- tai osuuspääomalle tai sanottuna aikana rekisteriin merkitylle tai kertyneelle maksulliselle osake- tai osuuspääoman korotukselle rekisteröimis- tai maksuvuodelta ja viideltä sitä seuraavalta vuodelta jaettavaksi päätetyn osingon tai osuuspääoman koko määrä valtionverotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi, ei kuitenkaan yhtenä verovuotena enempää kuin 20 prosenttia osakkeista tai osuuksista osakeyhtiön tai osuuskuntaan maksetulle osake- tai osuuspääomalle. Mikäli uudelle osake- tai osuuspääomalle on päätetty jakaa suurempi osinko tai korko kuin muulle osake- tai osuuspääomalle ja jaon voidaan olettaa tapahtuneen verotuksen välttämiseksi, vähennetään tämän momentin perusteella vain pienimmän osinko- tai korkoprosentin mukainen osinko tai korko.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1977 toimitettavassa verotuksessa, kuitenkin niin, että lain 6 §:n 3 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran niihin osinkoi-

hin tai osuuspääoman korkoihin, jotka yhteisö on saanut 1 päivänä tammikuuta 1977 tai myöhemmin alkavana verovuotena, ja että lain 52 §:ää muutetussa muodossaan sovelletaan niihin sulautumisiin, joita koskeva oikeuden suostumus on saatu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1977 tai myöhemmin alkavana verovuotena, sekä että lain 54 §:n 1 momenttia sovelletaan muutetussa muodossaan ensimmäisen kerran vuodelta 1978 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallituksen esityksen tavoitteena on korjata eräitä nykyisen lain epäkohtia. Ehdotuksen mukaan äitiysavustukseen olisi oikeutettu myös sellainen Suomessa asuva nainen, jonka puoliso on Suomen kansalainen tai jolla on täällä turvapaikkaoikeus. Edelleen esitetään, että äitiysavustusta eräin edellytyksin voitaisiin myöntää myös ulkomailla asuvalle naiselle. Edellytyksenä tällöin kuitenkin olisi, että ulkomailla asuminen johtuu Suomen valtion palveluksessa olemisesta tai muusta vastaavasta syystä. Ehdotetut muutokset eivät sanottavasti aiheuta lisäkustannuksia. Voimassaolevan lain mukaan äitiysavustusta ei myönnetä vapausrangaistusta kärsivälle tai huoltolassa taikka huoltoavun varassa hoitolaitoksessa olevalle naiselle. Kun äitiysavustuksen epäämistä näissä tapauksissa on pidettävä kohtuuttomana, tämä säännös ehdotetaan kumottavaksi. Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy eräitä teknisiä korjauksia äitiysavustuksen hakemismenettelyyn.

PERUSTELUT.

Äitiysavustuslain (424/41) 1 §:n mukaan, sellaisena kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1949 annetussa laissa (347/49), on äitiysavustuksen saamisen edellytyksenä muun muassa, että äitiysavustusta hakeva nainen asuu Suomessa tai palvelee suomalaisella aluksella. Tästä syystä eivät esimerkiksi Suomen ulkomaanlähetystöjen ulkomailla olevaan henkilökuntaan kuuluvat ole oikeutettuja äitiysavustukseen.

Koska kansalaisuuslain (401/68) säännösten mukaan nainen ei enää välittömästi Suomen kansalaisen kanssa solmitun avioliiton johdosta tule Suomen kansalaiseksi, kuten oli asianlaita aikaisemmin Suomen kansalaisuuden saamisesta ja menettämisestä annetun lain (325/41) mukaan, ehdotetaan äitiysavustuslakia muutettavaksi siten, että äitiysavustus voitaisiin myöntää myös sellaiselle Suomessa asuvalle naiselle, jonka puoliso on Suomen kansalainen.

Äitiysavustuslakia ehdotetaan edelleen muutettavaksi siten, että äitiysavustukseen oikeutettu olisi myös ulkomailla asuva nainen, jos hän tai hänen puolisonsa on Suomen kansalainen ja ulkomailla oleskelun syynä on Suomen valtion palvelus. Valtion palvelukseen rinnastettaisiin äitiysavustuksen saamisen edellytyksenä myös palvelus suomalaisella aluksella tai opiskelu korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa ulkomailla.

Äitiysavustuslain 1 §:ssä edellytetystä terveystarkastuksesta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

Äitiysavustuslain 5 §:n mukaan äitiysavustusta on haettava ennen synnytystä. Pätevästä syystä avustus on voitu kuitenkin myöntää, vaikkei sitä ole haettukaan ennen synnytystä. Tällöin avustusta on ollut haettava viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa synnytyksestä. Kun tämä määräaika on osoittautunut käytännössä liian lyhyeksi, ehdotetaan sitä pidennettäväksi kolmeksi kuukaudeksi. Hakemismenettelyn yksinkertaistamiseksi ja selventämiseksi ehdotetaan samalla kokonaan luovuttavaksi myöhästyneen hakemuksen käsittelyn edellytyksenä olevasta pätevästä syystä.

Lain 1 §:n muuttamisen yhteydessä on selvyyden vuoksi tarpeen täsmentää myös 5 §:ää äitiysavustuksen hakijan asuinkunnan osalta ja hakemuksen perille ohjautumisen varmistamiseksi.

Lain 9 §:n mukaan vapausrangaistusta kärsivälle taikka pakkolaitokseen, yleiseen huoltolaan tai muuhun sellaiseen laitokseen määrätylle tahi jatkuvasti täyden huoltoavun varassa

hoitolaitoksessa olevalle naiselle ei suoriteta äitiysavustusta, jos synnytys tapahtuu sinä aikana, jonka vapausrangaistus tai muu laitoksessa ole kestää taikka muu edellä mainittu peruste on olemassa. Kun äitiysavustuksen epäämistä näissä tapauksissa ei voida pitää perusteltuna, ehdotetaan sanottu säännös kumottavaksi kokonaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

äitiysavustuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kesäkuun 13 päivänä 1941 annetun äitiysavustuslain (424/41) 9 § ja *muutetaan* lain 1 §, sellaisena kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1949 annetussa laissa (347/49), ja 5 § näin kuuluviksi:

1 §.

Suomessa asuvalle naiselle, joka tai jonka puoliso on Suomen kansalainen tai jolla itsellään tai hänen puolisollaan on täällä turvapaikkaoikeus, myönnetään hakemuksesta äitiysavustus valtion varoista sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Oikeus saada avustusta on myös ulkomailla asuvalla naisella, jos hän tai hänen puolisonsa on Suomen kansalainen ja ulkomailla oleskelun syynä on Suomen valtion palvelus, palvelus suomalaisella aluksella tai opiskelu korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa.

Äitiysavustuksen saamisen edellytyksenä on, että äiti syntyvän lapsensa terveyden turvaamiseksi käy raskaudentilansa aikana terveystarkastuksessa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §.

Naisen, joka haluaa saada äitiysavustuksen, on haettava sitä ennen synnytystä sen kunnan sosiaalilautakunnalta, jossa hän asuu tai viimeksi ennen Suomesta muuttamistaan asui. Jos nainen ei ole aikaisemmin asunut Suomessa, äitiysavustusta on kuitenkin haettava sen kunnan sosiaalilautakunnalta, jossa hänen puolisonsa asuu tai on viimeksi ennen Suomesta muuttamistaan asunut. Naisen puolesta on hänen aviomiehensä tai muu läheinen omaisensa oikeutettu ilman erityistä valtuutusta hänen asiamiehenään tekemään sellaisen hakemuksen.

Äitiysavustus voidaan kuitenkin myöntää, vaikkei sitä ole haettu ennen synnytystä, jos avustusta on haettu viimeistään kolmen kuukauden kuluessa synnytyspäivän jälkeen, sanottua päivää lukuunottamatta.

Hakemus voidaan toimittaa sosiaalilautakunnalle myös asianomaisen huoltopiirin piirivalvojan, terveyskeskuksen terveydenhoitajan taikka sairaalan yhteydessä toimivan tahi asianomaisen kunnan ylläpitämän tai avustaman ja sen valvonnan alaisen äitiysneuvolan taikka Suomen asianomaisen ulkomaanedustuston tai konsuliviraston välityksellä. Hakemus on katsottava määräajassa tehdyksi, jos se ennen määräajan päättymistä on pantu postiin tai annettu jollekulle edellä mainitulle henkilölle, neuvolalle tai viranomaiselle sosiaalilautakunnalle toimitettavaksi.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri *Pirkko Työläjärvi*

Hallituksen esitys Eduskunnalle Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) tukirahaston perustamisesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen liittymisen Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) tukirahaston jäseneksi. Rahaston tarkoituksena on myöntää tukiluottoja vakavissa ulkoisissa rahoitusvaikeuksissa oleville jäsenmaille. Edelleen ehdotetaan, että Suomen jäsenosuuden käyttöoikeus tukirahastossa siirretään Suomen Pankille.

Tukirahaston perustamiseksi laadittu sopimus tulee voimaan kymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jolloin ne OECD:n jäsenmaat, joiden osuudet nousevat ainakin 90 prosenttiin osuuksista, ovat tallettaneet järjestön pääsihteerin haltuun ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjan tai ilmoituksen sitovuuden hyväksymistä. Jollei sanottua ehtoa ole täytetty, mutta vähintään viisitoista OECD:n jäsenmaata, joiden hallussa on ainakin 60 prosenttia osuuksista, ovat tallettaneet ratifiointi- tai hyväksymiskirjan tai ilmoituksen sitovuuden hyväksymisestä, nämä jäsenmaat voivat yksimielisellä päätöksellä päättää tämän sopimuksen voimaan saattamisesta niiden itsensä osalta.

YLEISPERUSTELUT.

Vuoden 1973 lopulla tapahtuneet öljyn hinnankorotukset aiheuttivat voimakasta painetta öljyä tuovien maiden maksutaseita kohtaan. Vuonna 1974 näille maille syntyi yhteensä noin 70 miljardin dollarin suuruinen vaihtotasealijäämä. Niin sanottujen öljyvajeiden jatkuminen usean vuoden ajan oli ennustettavissa, samoin kuin se, että tuottajamaiden sijoitukset jakautuisivat hyvin epätasaisesti ja suuntautuisivat lähinnä perinteellisille kansainvälisille raha- ja pääomamarkkinoille. Kun tässä tilanteessa oli pelättävissä, että varsinkin heikossa maksutaseasemassa olevat maat kohtaisivat vaikeuksia ulkomaisen rahoituksen saamisessa, ryhdyttiin kansainvälisten taloudellisten yhteistyöjärjestöjen piirissä selvittelemään mahdollisuuksia rahoituksen uudelleenkanavoinnin tehostamiseksi virallisin järjestelyin. Tämä katsottiin välttämättömäksi, jotta rahoitusongelmat eivät olisi omiaan aiheuttamaan ulkomaankaupan rajoituksia.

Näihin kansainvälisiin pyrkimyksiin liittyen luotiin kesäkuussa 1974 Kansainväliseen valuuttarahastoon niin sanottu öljyluottojärjestely, jonka puitteissa valuuttarahasto kanavoi pääomia öljyn tuottajamailta öljyä tuoville maille yhteensä noin 2,5 miljardia erityisnosto-oikeutta (SDR). Valuuttarahaston öljyluottojärjestelyä päätettiin jatkaa vuonna 1975. Käytettäväksi on varoja sekä eriasteisia sitoumuksia saatu runsaan 4 miljardin erityisnosto-oikeuden verran, ja muun muassa Suomi on ostanut valuuttoja tämän järjestelyn puitteissa. Myös OECD:n piirissä käynnistettiin vuoden 1974 puolella rahoitusjärjestelyjä koskeva selvitystyö; päämääränä oli OECD-maiden keskinäisen tukirahaston perustaminen. Työ eteni Yhdysvaltain ja OECD:n pääsihteerin erillisinä syntyneiden ehdotusten pohjalta ja päättyi huhtikuussa 1975 luonnokseen tukirahastosopimukseksi. OECD:n neuvosto hyväksyi sopimusluonnoksen huhtikuun 7 päivänä 1975 ja sen allekirjoittivat sa-

man vuoden toukokuun loppuun mennessä kaikki OECD:n jäsenmaat.

Sopimuksen mukaan rahasto perustettaisiin OECD:n yhteyteen oikeudellisesti itsenäiseksi yhteisöksi, jolla on omat sopimuksen mukaiset tehtävät sekä taloudelliset oikeudet ja velvoitteet. Jäsenmaat osallistuvat rahastoon jäsenosuuksiensa suhteessa. Kunkin maan jäsenosuus perustuu lähinnä sen osuuteen OECD-maiden bruttokansantuotteesta ja ulkomaankaupasta. Kaikkien OECD-maiden liittyessä rahastoon jäsenosuuksien summa kohoaa 20 miljardiin erityisnosto-oikeuteen eli noin 24 miljardiin Yhdysvaltain dollariin. Suomen jäsenosuus olisi 160 miljoonaa erityisnosto-oikeutta eli 0,8 % jäsenosuuksien summasta. Jäsenosuus määrää jäsenten suhteellisen osuuden lainojen rahoituksesta ja takauksesta sekä tästä johtuvista riskeistä. Jäsenen rahoitus- ja takausvelvollisuus on rajattu enintään jäsenosuuden suuruiseksi. Lisäksi jäsenen äänioikeus määräytyy jäsenosuuden mukaisesti.

Rahaston elimet ovat hallintokomitea, asiantuntijatoimikunta ja sihteeristö. Hallintokomitealla on päätösvalta rahastossa. Siihen kuuluu yksi jäsen sekä varajäsen kustakin jäsenmaasta. Hallintokomitean kokousten päätösvaltaisuus edellyttää, että vähintään 75 % jäsenistä osallistuu, ja että osallistuvien äänimäärä on vähintään 70 % kokonaisäänimäärästä. Asiantuntijatoimikunta, jonka hallintokomitea asettaa jäsenmaiden nimeämistä rahatalousalan virkamiehistä, valmistelee komitean työtä sihteeristön avustuksella. Sihteeristönä toimii OECD:n sihteeristö.

Rahaston oikeus myöntää lainoja on rajoitettu 2 vuoden ajanjaksoon sopimuksen voimaantulosta. Kun pisin sallittu laina-aika on 7 vuotta, tukirahaston toiminta kestäisi korkeintaan 9 vuotta. Jollei hallintokomitea 70 prosentin enemmistöllä päätä toisin, on rahasto asetettava suoritustilaan sen myöntämien lainojen viimeisen takaisinmaksun eräännyttyä ja rahaston suoriuduttua velvoitteistaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Rahoitus.

Rahaston tarkoituksena on myöntää vakavissa ulkoisissa rahoitusvaikeuksissa oleville jäsenmaille tukiluottoja määrätyin ehdoin. Tarvittavat pääomat rahasto hankkii sitä mukaa kuin se myöntää lainoja. Lainapääoma kootaan joko niin sanottuna suorana rahoituksena, jolloin jäsenmaat suorittavat osuutensa lainaan suoranaisina maksuina rahastolle, tai lainaamalla kansainvälisiltä tai kansallisilta pääomamarkkinoilta jäsenten antamien takausten turvin. Jäsenmaille on sopimuksessa annettu mahdollisuus välttää suora rahoitusmaksu ja tarjota sen sijaan sitoumus, joka on lähinnä verrattavissa takaussitoumukseen. Erittäin todennäköisenä on pidettävä, että lainatoimien mahdollisesti ajankohtaistuessa jäsenmaat päätyvät pelkästään takuusitoumusten antamiseen.

Maksutasevaikeuksissa oleva jäsenmaa voidaan hallintokomitean päätöksellä vapauttaa osallistumasta lainatoimeen, joka toteutetaan niin sanotuin jäsenkohtaisin sitoumuksin. Lainaa saaneiden maiden mahdollisista laiminlyönneistä kaikki jäsenmaat kuitenkin aina vastaavat jäsenosuuksiensa mukaisessa suhteessa, joka vastuu kunkin jäsenmaan kohdalta on rajoitettu enintään jäsenosuuden määrään. Näin ollen jäsenmaa ei voi pidättyä osallistumasta niin sanottuun vastuulliseen takaukseen, jossa kunkin jäsenmaan vastuu on suhteessa sen käyttämättömään jäsenosuuteen.

2. Lainan saanti.

Tukirahaston lainat ovat korostetusti viime käden rahoitusta. Lainaa anovan jäsenmaan on osoitettava hallintokomitealle olevansa vakavissa ulkoisissa rahoitusvaikeuksissa sekä käyttäneensä varantojaan ja tuoneensa pääomaa muista lähteistä siinä määrin kuin voidaan pitää kohtuullisena. Lainansaajan tulee pidättyä ulkomaankauppaa rajoittavista toimenpiteistä sekä harjoittaa tarkoituksenmukaista talous- ja energiapolitiikkaa. Niin talouspoliittiset kuin teknisetkin lainaehdot määritellään täsmällisinä rahaston ja lainanottajan välisessä lainasopimuksessa. Lainoille ei ole asetettu jäsenkohtaista kattoa. Rahasto voi myöntää jäsenelle lainaa jäsenosuuden määrään asti ⅔:n enemmistöpäätöksellä. Tätä suuremmat lainat edellyttävät portaittain lisääntyvän enemmistön. Lainakoron määrää hallintokomitea lähinnä ottolainauskorkojensa perusteella.

Lainasopimukseen voidaan sisällyttää oikeus lainanottajalle maksaa rahastolle lainansa takaisin ennenaikaisesti. Lisäksi hallintokomitea voi ⅔:n enemmistöpäätöksellä vaatia lainanottajaa, jonka maksutasetilanne on lainan myöntöhetkestä huomattavasti parantunut, suorittamaan takaisinmaksun ennenaikaisesti.

3. Suomen sopimukseen liittymistä koskevat maksutasepoliittiset näkökohdat.

Liittymiskysymystä maksutasepolitiittiselta kannalta harkittaessa on otettava huomioon, miten jäsenyys heijastuu Suomen lainanottokykyyn kansainvälisillä pääomamarkkinoilla, mitkä ovat Suomen lainanottomahdollisuudet rahastosta ja mikä on sellaisen lainanoton mielekkyys, sekä lopuksi, mitä rahoitusrasituksia jäsenyydestä saattaa seurata.

Yleiset pääomantuontivaikutukset ovat pelkistettävissä kysymykseen, vaikuttaako ratkaisu — sen lisäksi että rahasto itsessään tarjoaa lainanottomahdollisuuksia — Suomen muihin pääomantuontimahdollisuuksiin ja -ehtoihin. On ilmeistä, että maan kansainväliseen luottokelpoisuuteen vaikuttavat sen käytettävissä olevien rahoituskanavien ohella ennen kaikkea sen taloudellinen kehitys yleensä ja tähän liittyen kansainvälinen luottamus sen talous- ja maksutasepolitiikkaan. Viimeksi mainittujen näkökohtien ensiarvoisuus on ilmeinen. Tietyissä tilanteissa nimenomaan käyttämättömien tukiluottojärjestelyjen olemassaolo kuitenkin on omiaan vahvistamaan ulkomaisten lainanantajien luottamusta maan maksuvalmiuteen.

Lainansaantimahdollisuuksien merkityksestä todettakoon, että jäsenosuuden suuruinen nosto olisi 160 miljoonaa erityisnosto-oikeutta eli noin 725 miljoonaa markkaa. Sopimuksessa ei ole asetettu rahaston lainanmyöntämismahdollisuuksille jäsenkohtaista kattoa, joten muodollinen lainansaantipotentiaali on merkittävä. Koska rahastolla on viime käden rahoituslähteen luonne, siihen voitaisiin kuitenkin turvautua ainoastaan erittäin vaikeissa olosuhteissa.

Osallistuminen rahastoon ei aiheuta talouspoliittisia sitoumuksia. Talouspoliittisista ehdoista on rahaston kanssa sovittava vain siinä tapauksessa, että Suomi nostaa rahastosta lainaa. Osallistumisesta sinänsä ei synny Suomelle talouspoliittisia sitoumuksia rahoitus- tai takausvelvollisuuden lisäksi.

Rahoitusrasitusten osalta voidaan todeta, että maksutase- ja varantotilanteesta riippuen Suomelta saatettaisiin edellyttää lainanantoon tai takauksiin osallistumista. Suomen potentiaalisten lainananto- ja takausvelvoitteiden ylärajaksi sopimusluonnos asettaa 160 miljoonaa erityisnosto-oikeutta (noin 725 miljoonaa markkaa). Velvoite olisi voimassa rahaston kaksivuotisen lainanmyöntämisajan jälkeen niin kauan kuin sen myöntämiä lainoja on maksamatta, eli sopimuksen mukaan yhteensä enintään yhdeksän vuotta. Velvoitteen toteutumista enimmäismääräisenä voidaan pitää erittäin epätodennäköisenä.

Osallistumisen mahdollistamaa rahoitusrasitusta arvioitaessa on otettava huomioon, että velvoitteita voi syntyä ainoastaan sitä mukaa kuin rahasto myöntää lainoja. Jäsenmaa voidaan lisäksi heikon maksutasetilanteensa perusteella ⅔-enemmistöpäätöksellä vapauttaa osallistumisesta lainatoimeen niin sanotun yksittäisen sitoumuksen kautta, jolloin varsinaista rahoitusvelvoitetta ei syntyisi. Toteutuessaan yksittäinen sitoumus ei sisällä velvoitetta rahoitusosuuden suorittamiseen valuuttana, vaan jäsenmaalla on oikeus antaa rahastolle vastaava takaus, johon ei yleensä liittyisi muita konkreettisia velvoitteita.

Edellisen perusteella on katsottava, että maksutasepoliittiset näkökohdat puoltavat liittymistä rahaston jäseneksi.

4. Jäsenyydestä aiheutuvien velvoitteiden järjestäminen Suomessa.

Tukirahaston ja Kansainvälisen järjestelypankin välisen sopimuksen mukaan tukirahaston liiketoimia ja tilejä hoitaa Järjestelypankki. Sopimuksen mukaan kunkin jäsenmaan tulee puolestaan nimittää näihin tehtäviin rahaviranomainen.

Sopimus sisältää 17 artiklassa tukirahastolle myönnettäviä tavanomaisia erioikeuksia ja -vapauksia koskevan määräyksen. Koska tämä merkitsee poikkeamista voimassa olevasta lainsäädännöstä, sopimus myös tältä osin vaatii eduskunnan hyväksymisen.

Hallitus katsoo, että Suomen suhde tukirahastoon on tarkoituksenmukaisinta järjestää samalla tavoin kuin Suomen suhde Kansainväliseen valuuttarahastoon. Näin ollen Suomen Pankki vastaisi yhteyksistä ja liiketoimista OECD:n tukirahaston suhteen. Suomen Pankki

ratkaisisi tällöin tapaus tapaukselta osallistumisen lainatoimiin ja päättäisi siitä, tapahtuuko mahdollinen osallistuminen rahoitusmaksujen vai maksusitoumusten muodossa. Rahoitusmaksut suoritettaisiin samoin kuin maksusitoumukset annettaisiin Suomen Pankin toimesta. Ilmeistä on, että käytännössä lähinnä vain maksusitoumusten antaminen saattaisi ajankohtaistua. Ehdotetun järjestelyn puitteissa vältettäisiin valtiontalouden rasittaminen mahdollisten lainatoimien toteutuessa. Valtion vastuu toteutettaisiin antamalla Suomen Pankille sitoumus, jossa valtio ottaa vastattavakseen jäsenyydestä Suomen Pankille mahdollisesti aiheutuvista tappioista. Suomen jäsenosuus on 160 miljoonaa erityisnosto-oikeutta.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Suomen liittymisen Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahastoon ja ne Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahaston perustamisesta tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen, sekä *että Suomen jäsenosuuden käyttöoikeus tukirahastossa siirrettäisiin Suomen Pankille ja että Eduskunta tähän liittyen oikeuttaisi valtioneuvoston valtion puolesta antamaan Suomen Pankille sitoumuksen siitä, että Suomen jäsenyydestä Suomen Pankille aiheutuvista mahdollisista tappioista vastaa valtio.*

Koska kysymyksessä olevan tukirahaston perustamiseksi laadittu sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahaston perustamisesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahaston perustamisesta Pariisissa 9 päivänä huhtikuuta 1975 tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

2 §.

Suomen Pankilla on Suomen valtion puolesta Suomen jäsenosuuden käyttöoikeus tukirahastossa.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

SOPIMUS

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahaston perustamisesta

Alankomaiden kuningaskunnan, Amerikan Yhdysvaltojen, Australian yhteisön, Belgian kuningaskunnan, Espanjan kuningaskunnan, Irlannin tasavallan, Islannin tasavallan, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Italian tasavallan, Itävallan tasavallan, Japanin, Kanadan, Helleenien tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Norjan kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Suomen tasavallan, Sveitsin valaliiton, Tanskan kuningaskunnan, Turkin tasavallan ja Uuden Seelannin hallitukset,

vakuuttuneina tarpeesta:

välttää yksipuolisia toimenpiteitä, jotka rajoittaisivat kansainvälistä kauppaa tai muita jatkuvia kansainvälisiä maksutoimia tai jotka keinotekoisesti vilkastuttaisivat tavaroiden ja palvelujen vientiä; ja

noudattaa tarkoituksenmukaista kotimaista ja kansainvälistä talouspolitiikkaa, johon sisältyy vastaava maksutasepolitiikka ja yhteistoimintapolitiikka energian tuotannon ja sen käytön taloudellisuuden lisäämiseksi;

tunnustaen Kansainvälisen valuuttarahaston keskeisen merkityksen maksutaserahoituksen myöntäjänä;

ottaen huomioon, että nykyisissä taloudellisissa oloissa on poikkeuksellisissa tapauksissa pyrittävä täydentämään niitä muita luottolähteitä, joihin vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneet sopimuspuolet ovat turvautuneet;

ottaen huomioon näin ollen, että on tarpeellista perustaa määräajaksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahasto;

AGREEMENT

establishing a Financial Support Fund of the Organisation for Economic Co-operation and Development

The Governments of the Commonwealth of Australia, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, Canada, the Kingdom of Denmark, Finland, the French Republic, the Federal Republic of Germany, the Hellenic Republic, the Republic of Iceland, Ireland, the Italian Republic, Japan, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, New Zealand, the Kingdom of Norway, the Portuguese Republic, Spain, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation, the Republic of Turkey, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America,

Convinced of the need to:

avoid unilateral measures which would restrict international trade or other current account transactions, or which would artificially stimulate visible and current invisible exports, and

follow appropriate domestic and international economic policies, including adequate balance-of-payments policies and co-operative policies to promote increased production and conservation of energy;

Recognising the central role played by the International Monetary Fund in providing balance-of-payments financing;

Considering that, in view of current economic conditions, it is desirable to supplement, in exceptional cases, other sources of credit to which Contracting Parties encountering serious economic difficulties have had recourse;

Considering, therefore, that it is necessary to establish, for a limited period, a Financial Support Fund of the Organisation for Economic Co-operation and Development;

ottaen huomioon, että tämän sopimuksen olennaisena piirteenä on se, että kaikki sopimuspuolet tasapuolisesti vastaavat tukirahaston myöntämiin lainoihin liittyvistä tappionvaaroista;

ottaen huomioon Kansainvälisen järjestelypankin halukkuuden edistää tukirahaston toimintaa;

ottaen huomioon Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön neuvoston huhtikuun 7 päivänä 1975 tekemän päätöksen, jossa hyväksytään tämän sopimuksen sanamuoto ja suositellaan, että jäsenmaat allekirjoittaisivat tämän sopimuksen;

ovat sopineet seuraavasta:

Considering that an essential feature of this Agreement is that the risks on loans by the Financial Support Fund shall be shared equitably among all Contracting Parties;

Considering the willingness of the Bank for International Settlements to assist the operations of the Financial Support Fund;

Considering the Decision, adopted by the Council of the Organisation for Economic Co-operation and Development on 7th April, 1975, approving the text of the present Agreement and recommending it to its Member countries for signature;

Have agreed as follows:

1 artikla

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahasto

1 kappale. Rahasto

Täten perustetaan Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tukirahasto (jäljempänä rahasto). Rahaston tulee toimia tämän sopimuksen määräysten mukaisesti sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (jäljempänä OECD) puitteissa. OECD:n jäsenmaista, jotka tulevat rahaston jäseniksi, käytetään jäljempänä nimitystä jäsenet.

2 kappale. Tarkoitusperät

Rahaston tarkoituksena on:

a) rohkaista ja auttaa jäseniä:

i) välttämään yksipuolisia toimenpiteitä, jotka rajoittaisivat kansainvälistä kauppaa tai muita jatkuvia kansainvälisiä maksutoimia tai jotka keinotekoisesti vilkastuttaisivat tavaroiden ja palvelujen vientiä;

ii) noudattamaan tarkoituksenmukaista kotimaista ja kansainvälistä talouspolitiikkaa, johon sisältyy vastaava maksutasepolitiikka ja yhteistoimintapolitiikka energian tuotannon ja sen käytön taloudellisuuden lisäämiseksi;

b) toimia määräaikana, nykyiset taloudelliset olot huomioon ottaen, täydentäen poikkeuksellisissa tapauksissa niitä muita luotto-

Article 1

The Financial Support Fund of the Organisation for Economic Co-operation and Development

Section 1. The Fund

The Financial Support Fund of the Organisation for Economic Co-operation and Development (hereinafter called the "Fund") is hereby established. The functions of the Fund shall be carried out in accordance with the provisions of this Agreement and within the framework of the Organisation for Economic Co-operation and Development (hereinafter called the "OECD"). Member countries of the OECD which become members of the Fund are hereinafter called "members".

Section 2. Objectives

The objectives of the Fund are:

a) to encourage and assist members to:

i) avoid unilateral measures which would restrict international trade or other current account transactions, or which would artificially stimulate visible and current invisible exports, and

ii) follow appropriate domestic and international economic policies, including adequate balance-of-payments policies and co-operative policies to promote increased production and conservation of energy;

b) to serve for a limited period, in view of current economic conditions, to supplement, in exceptional cases, other sources of credit to

lähteitä, joihin vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneet sopimuspuolet ovat turvautuneet; ja

c) varmistaa, että kaikki sopimuspuolet tasapuolisesti vastaavat tukirahaston myöntämiin lainoihin liittyvästä tappionvaarasta suhteessa kiintiöihinsä ja niiden rajoissa siitä riippumatta, miten lainat on rahoitettu.

Nämä päämäärät on otettava huomioon kaikissa tämän sopimuksen mukaisesti tehdyissä päätöksissä.

which members encountering serious economic difficulties have had recourse; and

c) to ensure that the risks on loans by the Fund to members are shared equitably among all members, in proportion to their quotas and subject to the limits of their quotas, however the loans are financed.

All decisions under this Agreement shall be guided by these objectives.

2 artikla

Jäsenyys

Rahaston jäseniksi voivat tulla ne OECD:n jäsenmaat, jotka 23 artiklan määräysten mukaisesti tulevat tämän sopimuksen sopimuspuoliksi.

Article 2

Membership

Membership of the Fund shall be open to Member countries of the OECD which become parties to this Agreement in accordance with the provisions of Article 23.

3 artikla

Jäsenten osuudet ja vastuu

1 kappale. Osuuksien määrääminen

a) Kunkin jäsenen osuus näkyy jäsenen nimen kohdalta tämän sopimuksen liitteenä olevasta taulukosta, jonka osuuksien kokonaismäärä on 20 miljardia erityisnosto-oikeutta (joista jäljempänä käytetään lyhennystä "SDR").

b) Osuudet on ilmaistava SDR-määräisinä. SDR:n arvoa määrättäessä noudatettavasta menettelystä on määräys 14 artiklassa.

2 kappale. Jäsenten vastuu

Jäsenen osuuden määrä ilmaisee kyseisen jäsenen suurimman rahoitusvastuun rahaston kannettavakseen ottamista velvoitteista.

Article 3

Quotas and liability of members

Section 1. Establishment of quotas

a) Each member shall have a quota in the amount listed for that member in the table in the Annex to this Agreement, the total of the quotas listed being 20 billion Special Drawing Rights (hereinafter called "SDR").

b) Quotas shall be established in terms of SDR, the method of valuation of SDR being that provided for in Article 14.

Section 2. Liability of members

A member's quota shall determine the maximum financial liability of that member to meet the obligations incurred by the Fund.

4 artikla

Rahaston ja OECD:n vastuu

1 kappale. Rahaston vastuu

Rahaston rahoitusvastuu ei saa ylittää sen omien varojen määrää lisättynä niillä varoilla, jotka jäsenet ovat velvollisia suorittamaan sille tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

2 kappale. OECD:n vastuu

OECD ei ole millään tavoin vastuuvelvollinen rahaston teoista tai laiminlyönneistä.

Article 4

Liability of the Fund and of the OECD

Section 1. Liability of the Fund

The financial liability of the Fund shall not exceed its own assets and the funds which members are obliged to provide to it pursuant to the provisions of this Agreement.

Section 2. Liability of the OECD

The OECD shall bear no liability for the acts or omissions of the Fund.

5 artikla

Lainat

1 kappale. Lainanmyöntämisvaltuudet

Tässä sopimuksessa erikseen mainituin poikkeuksin rahaston toiminta rajoittuu lainojen myöntämiseen jäsenille 7, 8 ja 9 artiklan mukaisesti käyttöön asetetuista varoista. Tämän artiklan mukaiset lainanmyöntämisvaltuudet jatkuvat kaksi vuotta tämän sopimuksen voimaantulosta lukien.

2 kappale. Lainakelpoisuus

a) Rahastolta lainaa hakevan jäsenen tulee esittää hallintokomitealle:

i) olevansa vakavissa ulkoisissa rahoitusvaikeuksissa;

ii) kohtuullisuusnäkökohtien mukaan täysin käyttäneensä varantonsa ja parhaan kykynsä mukaan yrittäneensä hankkia pääomaa sopivilla ehdoilla muista lähteistä; sekä

iii) kohtuullisuusnäkökohtien mukaan täysin käyttäneensä hyväkseen muut monenkeskiset pääoman hankkimismahdollisuudet.

b) Hallintokomitean tulee varmistautua siitä, että rahastolta lainaa hakeva jäsen täyttää tämän kappaleen a kohdassa mainitut kelpoisuusvaatimukset sekä että kyseisen jäsenen noudattama politiikka pitää yhtä rahaston 1 artiklan 2 kappaleessa määriteltyjen tarkoitusperien kanssa.

3 kappale. Lainojen määrät ja ehdot

a) Lainojen määrät on vahvistettava 6 artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti.

b) Laina-aika ei saa ylittää seitsemää vuotta.

c) Lainansaajan ja rahaston kesken on lainan myöntämisvaiheessa sovittava niistä talouspoliittisista ehdoista, jotka ovat tarpeen:

i) rahastolta lainan saavan jäsenen (jäljempänä lainansaaja) ulkoisen rahoitustilanteen korjaamiseksi kohtuullisessa ajassa ja

ii) rahaston päämäärien saavuttamiseksi.

d) Hallintokomitea voi päättää, että laina annetaan lainansaajan käyttöön erinä ja että kunkin sellaisen erän käyttöön antamisen edel-

Article 5

Loans

Section 1. Lending authority

Except as otherwise provided in this Agreement, the operations of the Fund shall be limited to making loans to members from funds provided under Articles 7, 8 and 9. The authority to make loans under this Article shall continue in existence for two years from the entry into force of this Agreement.

Section 2. Eligibility for loans

a) A member that requests a loan from the Fund shall represent to the Governing Committee that it:

i) is encountering serious external financial difficulties;

ii) has made the fullest appropriate use of its reserves and has made best efforts to obtain capital, on reasonable terms, from other sources; and

iii) has made the fullest appropriate use of other multilateral facilities.

b) The Governing Committee shall satisfy itself that the member applying to the Fund for a loan meets the eligibility requirements in paragraph a) of this Section and that such member's policies are consistent with the objectives of the Fund specified in Section 2 a) of Article 1.

Section 3. Amounts, terms and conditions of loans

a) The amounts of loans shall be established in accordance with the provisions of Article 6, Section 1.

b) Loans shall have a maturity of not more than seven years.

c) Conditions relating to economic policies needed:

i) to redress the external financial situation of the member which receives a loan from the Fund (hereinafter called the "borrower") over an appropriate period and

ii) for the fulfilment of the objectives of the Fund

shall be agreed between the borrower and the Fund at the time the loan is granted.

d) The Governing Committee may decide that a loan be made available in instalments and that the availability of each such instalment

lytyksenä on hallintokomitean toteamus, että tämän kappaleen c kohdan mukaiset ehdot on täytetty.

e) Lainansaaja sitoutuu käyttämään saamansa varat rahaston päämäärien mukaisesti. Hallintokomitean tulee seurata lainansaajan talouspolitiikkaa sekä tämän kappaleen c kohdassa mainittujen ehtojen toteuttamista.

f) Rahaston myöntämistä lainoista maksettavan koron määrää hallintokomitea lainan myöntämisvaiheessa vallitsevien olosuhteiden perusteella, ottaen tällöin asianmukaisesti huomioon rahaston vastaavista varoista maksaman koron, jota ei myönnetystä lainasta veloitettava korko saa alittaa.

g) Hallintokomitea voi määrätä suoritettavaksi hoitomaksun, joka peittää lainan myöntämisestä aiheutuvat kustannukset.

4 kappale. Ennenaikaiset takaisinmaksut

a) Jos lainansaajan ja rahaston väliseen lainasopimukseen sisältyy tätä tarkoittava määräys ja siinä laajuudessa kuin rahaston kyseisen lainan rahoittajat hyväksyvät ennenaikaisen takaisinmaksun:

i) lainansaaja voi ennenaikaisesti maksaa takaisin lainan jäljellä olevan osan kokonaan tai osittain.

ii) lainansaaja, jonka maksutasetilanne on huomattavasti parantunut siitä vaiheesta, kun sille myönnettiin laina, voidaan hallintokomitean kahden kolmasosan enemmistöpäätöksellä, jolloin lainansaajan ääniä ei oteta huomioon, vaatia ennenaikaisesti suorittamaan kokonaan tai osittain takaisin lainansa.

b) Rahaston tulee käyttää sille tämän kappaleen a kohdan mukaisesti ennenaikaisesti takaisinmaksetut lainaerät ennenaikaisiin takaisinmaksuihin niille lainanantajilleen, jotka hyväksyvät sellaisen ennakkomaksun, siinä suhteessa, jossa ne ovat osallistuneet kyseisen lainan rahoittamiseen.

6 artikla

Lainapäätökset

1 kappale. Päätösmenettely

a) Jäsenen rahastolle toimittamaa lainapyyntöä harkitsee hallintokomitea asiantuntijatoimikunnan laatiman ehdotuksen perusteella.

be subject to the agreement of the Governing Committee that conditions established under paragraph c) of this Section have been complied with.

e) The borrower shall undertake to use the funds received by it in accordance with the objectives of the Fund. The Governing Committee shall keep the economic policies of the borrower, as well as the implementation of the conditions referred to in paragraph c) of this Section, under review.

f) The rate of interest payable on loans made by the Fund shall be determined by the Governing Committee in the light of conditions at the time the loan is made, having due regard to the interest rate paid by the Fund on the related financing, and shall not be less than the latter rate.

g) The Governing Committee may impose a service charge adequate to cover the cost incurred in making a loan.

Section 4. Prepayments

a) If there is provision to this effect in the loan agreement between the borrower and the Fund, and to the extent that lenders to the Fund which have provided the financing of the loan accept prepayment:

i) a borrower may prepay all or part of the outstanding balance of any loan;

ii) a borrower whose balance-of-payments situation has substantially improved since it was granted a loan may be required under a decision of the Governing Committee, taken by a two-thirds majority vote, excluding the votes of the borrower, to prepay its loan in whole or in part.

b) The Fund shall use any prepayments made in accordance with paragraph a) of this Section to make prepayment to the lenders to the Fund which accept such prepayment, in proportion to their shares in the financing of the loan concerned.

Article 6

Decisions to make loans

Section 1. Decision procedures

a) A request from a member for a loan from the Fund shall be considered by the Governing Committee on the basis of a proposal prepared by the Advisory Board.

b) Lainan myöntämisen tulee perustua hallintokomitean seuraaviin seikkoihin kohdistuvaan yhteen ainoaan päätökseen:

i) lainan hakijan kelpoisuuteen;

ii) 5 artiklan 3 kappaleen c ja d kohdassa mainittuihin lainaehtoihin;
iii) lainamäärään ja -aikaan;
iv) lainan rahoitusmenettelyyn tai -menettelyihin; ja
v) perustaan, jonka mukaisesti vahvistetaan jäsenille maksettavat korot niistä varoista, jotka asetetaan käyttöön suorana rahoituksena, sekä korot, jotka veloitetaan lainansaajalle lainatuista varoista.

c) Jos lainan myöntämisen jälkeen rahaston lainansaajalle myöntämien lainojen jäljellä oleva määrä:

i) ei ylitä lainansaajan osuutta, lainan myöntäminen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöpäätöstä;
ii) ylittää lainansaajan osuuden, mutta ei ylitä 200 prosenttia kyseisen jäsenen osuudesta, lainan myöntäminen edellyttää 90 prosentin enemmistöpäätöstä;
iii) ylittää 200 prosenttia lainansaajan osuudesta, lainan myöntäminen edellyttää yksimielistä päätöstä.

d) Kutakin tämän kappaleen c kohdan alakohdissa i, ii ja iii määriteltyä enemmistörajaa on noudatettava;

i) kaikkien jäsenten suhteen lainan hakijaa lukuunottamatta; ja
ii) rahoittajiksi pyydettyjen jäsenten suhteen, milloin on kysymyksessä suora rahoitus tai 8 artiklan mukaisten jäsenkohtaisten sitoumuksien antaminen.

2 Kappale. Maksutasesyistä johtuva maksuvaatimuksen esittämättä jättäminen

Ennen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen päätöksen tekoa:

a) Jäsen voi esittää hallintokomitealle, että sille ei tulisi osoittaa 8 artiklan mukaista maksuvaatimusta sen sillä hetkellä vallitsevan tai tulevan maksutasetilanteen johdosta.

b) Hallintokomitean tulee kahden kolmasosan enemmistöpäätöksellä ratkaista, jättäen tällöin huomioon ottamatta esityksen tekevän jä-

b) The granting of a loan shall require a single decision by the Governing Committee on the following matters, taken together:

i) the eligibility of the prospective borrower;
ii) the conditions of the loan, referred to in Article 5, Section 3 c) and d);
iii) the amount and maturity of the loan;
iv) the method or methods of financing the loan; and
v) the basis on which shall be determined the interest rates to be paid to members on funds to be made available through direct financing and to be charged on funds loaned to the borrower.

c) If, following the granting of the loan, the outstanding balance of loans made by the Fund to the borrower would:

i) not exceed the borrower's quota, the decision to grant the loan shall require a two-thirds majority;
ii) exceed the borrower's quota, but amount to not more than 200 per cent of that member's quota, the decision to grant the loan shall require a 90 per cent majority;
iii) exceed 200 per cent of the borrower's quota, the decision to grant the loan shall require a unanimous vote.

d) Each of the majorities specified in subparagraphs i), ii) and iii) of paragraph c) of this Section shall be fulfilled with respect to:

i) all members, excluding the prospective borrower; and
ii) the members called to provide financing, in the case where the financing takes the form of direct financing or the provision of individual undertakings under Article 8.

Section 2. Exclusion from calls for balance-of-payments reasons

Prior to the decision under Section 1 of this Article:

a) a member may represent to the Governing Committee that a call under Article 8 should not be made upon that member, because of its present or prospective balance-of-payments situation; and
b) the Governing Committee shall decide, by a two-thirds majority vote, exluding the votes of the member making such representa-

senen ja lainansaajan äänet, jätetäänkö maksuvaatimus osoittamatta esityksen tekevälle jäsenelle.

3 kappale. Lainasopimus

a) Hallintokomitean tulee vahvistaa lainasopimuksen lopullinen sanamuoto, jossa eritellään täsmälliset rahataloudelliset ehdot sekä päivämäärä tai päivämäärät, jolloin kaikki tämän artiklan mukaiset siirrot on suoritettava. Tämä vahvistaminen edellytätä jäsenten suorittavan hyväksynnän samoin äänimäärin, jotka ovat tarpeen tämän artiklan 1 kappaleen c ja d kohdan mukaisesti.

b) Siinä tapauksessa, ettei kaikkia niitä neuvotteluja, joilla rahasto lainaa varoja markkinoilta, ole suoritettu loppuun yllä viitattuna päivämääränä tai yllä viitattuina päivämäärinä, voivat kyseiset neuvottelut jatkua, kunnes ne on saatettu päätökseen tyydyttävillä ehdoilla.

tion and those of the borrower, whether the member making the representation shall be excluded from the call.

Section 3. Loan agreement

a) The Governing Committee shall determine the final text of the loan agreement, specifying the precise financial terms and the date or dates on which all transfers arranged under this Article shall be made effective. This determination shall require acceptance by members with the same amount of voting power as provided under paragraphs c) and d) of Section 1 of this Article.

b) In the event that all negotiations for market borrowing by the Fund have not been completed as of the above date or dates, such negotiations may continue until completed on satisfactory terms.

7 artikla

Rahoitus

1 kappale. Rahoitusmenettelyt

Myönnettävien lainojen rahoittamiseksi, ottaen huomioon rahoitusmarkkinoilla kulloinkin vallitsevat ehdot ja olosuhteet, rahasto voi käyttää kahta seuraavaa menettelyä:

a) jäsenille osoitettua vaatimusta ryhtyä jäsenkohtaisiin sitoumuksiin, jotka jäsenet harkintansa mukaan voivat toteuttaa:

i) suorana rahoituksena tai

ii) rahaston ottolainausta koskevana jäsenkohtaisena sitoumuksena, ja

b) kaikille jäsenille osoitettuna vaatimuksena ryhtyä rahaston ottolainausta koskevaan yhteiseen sitoumukseen.

2 kappale. Rahaston ottolainausta koskevan sitoumuksen määritelmä

Tässä sopimuksessa jäsenen antama rahaston ottolainausta koskeva sitoumus (jäljempänä sitoumus) tarkoittaa jäsenen sitoumusta olla valmiina siirtämään rahaston 13 artiklan mukaisten ohjeiden perusteella sitoumuksen edellyttämän määrän varoja rahastolle. Kyseinen sitoumus ei jäsenelle merkitse mitään vastuuvelvollisuutta kolmannen osapuolen suhteen.

Article 7

Financing

Section 1. Methods of financing

The Fund may use the following two methods, in the light of the circumstances and conditions prevailing in financial markets at the time, to finance the loans which it grants:

a) calls on members to provide individual commitments in the form, at their option, of

i) direct financing or

ii) an individual undertaking for borrowing by the Fund; and

b) calls on all members to provide a collective undertaking for borrowing by the Fund.

Section 2. Definition of the undertaking for borrowing by the Fund

For the purposes of this Agreement, the undertaking of a member for borrowing by the Fund (hereinafter called the "undertaking") shall mean the commitment of the member to stand ready, upon an instruction from the Fund under Article 13, to transfer funds to the Fund in the amount of the undertaking. By such undertaking a member shall not incur any liability to a third party.

3 kappale. Maksuvaatimuksien määritelmät

Maksuvaatimus tarkoittaa rahaston jäsenelle toimittamaa ilmoitusta:

a) jolla jäsentä vaaditaan

i) siirtämään rahastolle määrävaroja, milloin ovat kysymyksessä 8 artiklan 1 kappaleen a kohdan ja 13 artiklan 4 kappaleen ja 5 kappaleen b kohdan mukaiset maksuvaatimukset; tai

ii) toimittamaan rahastolle tämän artiklan 2 kappaleen mukainen sitoumus, milloin ovat kysymyksessä 8 artiklan 1 kappaleen b kohdan ja 3 kappaleen a kohdan, 9 artiklan 1 kappaleen b kohdan ja 13 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaiset maksuvaatimukset; ja

b) jossa eritellään vaatimuksen johdosta jäsenen osuudesta nostettu kokonaismäärä, johon sisältyy 8 artiklan 3 kappaleen b kohdan mukaisesti vahvistettu, tämän kappaleen a kohdassa mainitun määrän ylittävä lisämäärä.

4 kappale. Suhteellisuusperiaate

a) Niiden vaatimusten, joissa jäseniltä pyydetään suoraa rahoitusta, jäsenkohtaista sitoumusta tai osallistumista yhteiseen sitoumukseen, sekä 13 artiklan mukaisten varojensiirtovaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa kyseisten jäsenien osuuksiin nähden huomioonottaen tämän kappaleen b kohdan, 10 artiklan 3 kappaleen b kohdan ja 13 artiklan 5 kappaleen b kohdan määräykset.

b) Jäsen voi suostua antamaan suoraa rahoitusta tai jäsenkohtaisen sitoumuksen tai osallistumaan yhteissitoumukseen suhteessa, joka on suurempi kuin tämän kappaleen a kohdassa eritelty suhde, mutta jäsenen velvoitteet eivät saa ylittää sen käyttöön ottamatonta osuutta.

5 kappale. Siirroissa käytetty valuutta

a) Kaikkien rahastolle osoitettujen varojen siirtojen tulee tapahtua täysin vaihtokelpoisena valuuttana. Sellaiset siirrot voidaan suorittaa käyttämällä velkakirjoja, jotka jäsen maksaa vaadittaessa.

b) Tässä sopimuksessa "täysin vaihtokelpoinen valuutta" tarkoittaa jäsenen rahayksikköä, jota hallintokomitea rahaston tarkoituksia varten pitää vaihtokelpoisena muiden jäsenten valuuttojen suhteen.

6 kappale. Rahaston ottolainaus

a) Rahaston tämän sopimuksen määräysten mukainen ottolainaus tapahtuu jäsenmaiden

Section 3. Definition of calls

A call shall mean a notice by the Fund to a member:

a) requiring the member

i) to transfer an amount of funds to the Fund, in the case of calls under Article 8, Section 1 a), and Article 13, Sections 4 and 5 b), or

ii) to provide to the Fund the undertaking referred to in Section 2 of this Article, in the case of calls under Article 8, Sections 1 b) and 3 a), Article 9, Section 1 b), and Article 13, Section 1 b); and

b) specifying the total amount drawn on the member's quota as a result of the call, including any amount, additional to that referred to in paragraph a) of this Section, determined under Article 8, Section 3 b).

Section 4. Principle of proportionality

a) Calls on members to provide direct financing, or an individual undertaking, or to participate in a collective undertaking, and calls to transfer funds pursuant to Article 13 shall be proportional to the quotas of the members called, subject to paragraph b) of this Section, Article 10, Section 3 b), and Article 13, Section 5 b).

b) A member may agree to provide direct financing, or an individual undertaking, or to participate in a collective undertaking, in a higher proportion than that specified in paragraph a) of this Section, but not in excess of its uncalled quota.

Section 5. Currency of transfer

a) All transfers of funds to the Fund shall be in an actually convertible currency. Such transfers may be in the form of notes or letters of credit payable by the member on demand.

b) For the purposes of this Agreement, an "actually convertible currency" shall mean the currency of a member which the Governing Committee determines is convertible into the currencies of other members for the purposes of the Fund's operations.

Section 6. Borrowing by the Fund

a) Borrowing by the Fund under the provisions of this Agreement will be done within

alueella. Tämä ottolainaus voi tapahtua kotimaisilta, julkisten laitosten edustamilta pääomamarkkinoilta tai kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta tai kansainvälisiltä laitoksilta.

b) Lainatessaan kotimaisilta tai kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta rahaston tulee, sen lisäksi, että se on hankkinut kaikki tarvittavat lailliset valtuudet, tarkoin ottaa huomioon markkinaolosuhteet ja muut oleelliset tekijät. Sen jäsenen, jonka alueella lainatoimenpiteet suoritetaan, tulee suhtautua myötämielisesti niihin rahaston ehdotuksiin, jotka tähtäävät lainan ottamiseen kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta. Ennenkuin rahasto lainaa jäsenen kotimaisilta pääomamarkkinoilta, sen tulee hankkia lainanottovaltuudet tältä jäseneltä, ja ennenkuin se lainaa kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, sen tulee, jos sitä niin pyydetään tekemään, etukäteen hankkia valtuudet siltä jäseneltä, jonka valuuttana laina otetaan.

c) Tämän kappaleen b kohdassa edellytetyissä tapauksissa jäsenten tulee parhaan kykynsä mukaan varmistautua siitä, että niiden alueilla toimivat rahalaitokset täyttävät sellaiset kelpoisuusvaatimukset, että ne voivat olla rahaston liikkeeseen laskemien arvopapereiden ostajia.

7 kappale. Arvopapereihin tehtävä merkintä

Kaikissa rahaston liikkeeseen laskemissa arvopapereissa tulee näkyvällä paikalla olla merkintä, joka osoittaa, ettei kyseessä ole minkään maan hallituksen sitoumus.

8 kappale. Velkakirja

Rahaston tulee antaa jäsenelle, joka on siirtänyt varoja rahastolle sen vaatimusten tai ohjeiden perusteella, asiakirja, joka osoittaa rahaston velkasuhteen, joka siirron johdosta on syntynyt siihen jäseneen nähden, ja tämä asiakirja voidaan siirtää vain hallintokomitean luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla.

8 artikla

Jäsenkohtaisiin sitoumuksiin perustuva rahoitus

1. kappale. Rahoitusvelvoitteet

Jos rahaston esittämä vaatimus tarkoittaa jäsenkohtaista sitoumusta, jäsenen tulee täyttää velvoitteensa:

the territories of members. Such borrowing may be in domestic financial markets, including public institutions, or in international financial markets, or from international institutions.

b) When borrowing in domestic or international financial markets, the Fund shall, apart from having obtained any necessary legal authorisations, take due account of market conditions and other relevant factors. A member in whose territory the borrowing is to take place shall give favourable consideration to any proposal by the Fund to borrow in international financial markets. The Fund, before borrowing in a member's domestic market, shall have obtained the member's authorisation and, before borrowing in international financial markets, shall, if so requested, have obtained the authorisation of the member in whose currency the borrowing is to take place.

c) Subject to paragraph b) of this Section, members shall make best efforts to assure that financial institutions within their territories are eligible to purchase securities issued by the Fund.

Section 7. Statement to be placed on securities

Every security issued by the Fund shall bear on its face conspicuous statement to the effect that it is not an obligation of any Government.

Section 8. Evidence of indebtedness

When a member transfers funds to the Fund as a result of a call or instruction from the Fund, the Fund shall issue to the member an instrument evidencing its indebtedness to that member in respect of the amount transferred. Such instrument shall be transferred only on terms and conditions approved by the Governing Committee.

Article 8

Financing by individual commitments

Section 1. Financing obligations

If the Fund makes a call for an individual commitment, a member shall discharge its obligations by:

a) siirtämällä varoja rahastolle, kun kyseessä on suora rahoitus, tai harkintansa mukaan;

b) antamalla rahastolle sen nimelle laaditun ja sen lainatoimintaa varten tarkoitetun jäsenkohtaisen sitoumuksen, jossa on maininta tämän artiklan 3 kappaleen a kohdan mukaisesti määrätystä lisämäärästä joka koskee koron ja muiden kustannusten maksua.

2 kappale. Jäsenkohtaisten sitoumusten ehdot

a) Milloin jäsen tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti antaa sitoumuksen, rahaston tulee koettaa lainata tarvittavat varat kansainvälisiltä tai kotimaisilta pääomamarkkinoilta 7 artiklan 6 kappaleen b kohdan määräysten mukaisesti. Jollei rahasto tältä pohjalta pysty sopimaan tarvittavien lainavarojen nostamisesta kohtuullisen ajanjakson kuluessa ehdoilla, jotka kohtuullisesti vastaavat hyvämaineiselle lainanottajalle asetettavia ehtoja tai jotka muuten ovat rahaston hyväksyttävissä, tulee jäsenkohtaista sitoumusta tarjoavan jäsenen sallia rahaston suorittavan lainan ottamisen, rahaston neuvoteltua kyseisen jäsenen kanssa, kyseisen jäsenen valuutan määräisenä ja sen kotimaisilta pääomamarkkinoilta; lupa koskee tällöin sitoumuksen määrään asti myös julkisilta laitoksilta otettavia lainoja.

b) Milloin kysymyksessä on jäsenkohtainen, tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti annettu sitoumus, rahasto on vastuussa lainavarojen takaisinmaksusta vain sitoumuksen määrään asti, eikä rahaston varoja eikä muiden jäsenten osuuksia saa käyttää tällaisen lainanoton johdosta aiheutuvien korkomaksujen tai pääoman takaisin maksujen maksamiseen.

3 kappale. Korkomaksuja ja muita kustannuksia koskeva lisämäärä

Milloin tämän artikan mukaisiin maksuvaatimuksiin sisältyy jäsenkohtaisen sitoumuksen antamista koskeva vaatimus:

a) Hallintokomitean tulee määrätä kullekin sellaisen sitoumuksen antavalle jäsenelle kohtuullinen lisämäärä, joka koskee koron ja rahaston ottolainaustoimintaan liittyvien muiden kustannusten maksua; tämän lisämäärän tulee sisältyä kyseisen jäsenen sitoumukseen.

b) Hallintokomitean tulee määrätä se jäsen niiden jäsenkohtaisen sitoumuksen antavien

a) transferring funds to the Fund, in the case of direct financing, or, at its option,

b) providing an individual undertaking for borrowing by the Fund, in the name of the Fund, which shall include the allowance relating to the payment of interest and other charges determined in accordance with Section 3 a) of this Article.

Section 2. Conditions for individual undertakings

a) Where a member provides an undertaking under Section 1 b) of this Article, the Fund shall seek to raise the requisite funds in international or domestic financial markets in accordance with the provisions of Article 7, Section 6 b). If the Fund is unable to raise the requisite funds on this basis within a reasonable period of time on terms reasonably comparable to those available to a borrower of good name, or otherwise acceptable to the Fund, a member offering an individual undertaking shall allow borrowing by the Fund, it having consulted the member concerned, in that member's currency and in its domestic financial market, including borrowing from public institutions, up to the amount of that undertaking.

b) The Fund shall be liable for repayment of borrowing under an individual undertaking provided in accordance with Section 1 b) of this Article only to the extent of the undertaking, and neither the assets of the Fund nor the quotas of other members shall be drawn upon for the purpose of making interest payments or principal repayments as a result of such borrowing.

Section 3. Allowance relating to interest payments and other charges

Where the calls under this Article include calls to provide an individual undertaking:

a) The Governing Committee shall determine, for each member that provides such an undertaking, an adequate allowance in respect of interest payments and other charges on the borrowing by the Fund, which shall be included in that member's undertaking.

b) The Governing Committee shall determine the member, among those providing an

jäsenten joukosta, jolle tämän kappaleen a kohdan mukaisesti määrätty lisämäärä on korkein suhteessa siihen jäsenosuuteen, jolla se osallistuu lainan rahoittamiseen. Jokaiselle muulle jäsenelle osoitettuun maksuvaatimukseen tulee sisältyä määrä, joka lisättynä jäsenen suoraan rahoitukseen tai sen antamaan jäsenkohtaiseen sitoumukseen on sellainen, että kaikkien niiden jäsenten rahoitusosuus, joita on kehotettu osallistumaan rahoitukseen, oli se minkä luontoinen tahansa, vähenee määrällä, joka edustaa samaa suhdetta niiden jäsenosuudesta lainan rahoituksessa kuin sillä jäsenellä, jolla suhde edellä oli todettu korkeimmaksi.

4 kappale. Jäsenkohtainen sitoumuksen aleneminen

Sitä mukaa kuin rahasto suorittaa pääoman takaisinmaksua, joka kohdistuu jäsenkohtaisen sitoumuksen nojalla saatuihin lainavaroihin, jäsenen sitoumusta on alennettava siinä suhteessa kuin takaisinmaksu edustaa rahaston saamien kyseisten lainavarojen käytössä olevaa määrää.

5 kappale. Jäsenkohtaisten sitoumusten ennenaikainen takaisinmaksu

Hallintokomitea voi kahden kolmasosan enemmistöllä päättää ennen erääntymistä maksaa takaisin suoran rahoituksen ja jäsenkohtaisten sitoumusten perusteella saadut lainavarat kaikkien rahoitusta myöntäneiden jäsenten suostumuksella. Saadakseen näihin takaisinmaksuihin tarvittavat varat rahasto voi lainata varoja 9 artiklan mukaisesti annetun yhteisen sitoumuksen perusteella.

individual undertaking, for which the allowance determined under paragraph a) of this Section is highest in proportion to its quota share in the financing of the loan. The call on each other member shall include an amount, additional to the direct financing or individual undertaking provided by it, such that the quotas of all members called upon to provide the financing, in whatever form, shall be drawn down by an amount which represents the same proportion of their quota share in the financing of the loan as in the case of the member with the highest proportion determined above.

Section 4. Reduction of an individual undertaking

As repayments of principal are made by the Fund with respect to borrowing on an individual undertaking, the member's undertaking shall be reduced in the proportion which the repayment represents of the outstanding balance of such borrowing by the Fund.

Section 5. Early repayment of individual commitments

The Governing Committee may decide, by a two-thirds majority vote, to repay before maturity direct financing and borrowing under individual undertakings, with the agreement of all the members that provided the financing. In order to obtain the funds for such repayments, the Fund may borrow on a collective undertaking pursuant to the provisions of Article 9.

9 artikla

Jäsenten yhteiseen sitoumukseen perustuva ottolainaus

1 kappale. Rahoitusvelvoitteet

a) Rahasto voi yhteisen sitoumuksen perusteella ottaa lainan saadakseen varoja, joita tarvitaan 5 artiklan, 8 artiklan 5 kappaleen ja 10 artiklan 3 kappaleen tarkoituksia varten.

b) Vaatimukset yhteisvastuullisen sitoumuksen antamiseksi on osoitettava kaikille jäsenille ja — paitsi milloin päätetään toisin 7 artiklan 4 kappaleen b kohdan mukaisesti — ne on esitettävä suhteessa jäsenten osuuksiin.

Article 9

Borrowing on the collective undertaking of members

Section 1. Financing obligations

a) The Fund may borrow on a collective undertaking to obtain funds required for the purposes of Article 5, Article 8, Section 5, and Article 10, Section 3.

b) Calls to provide a collective undertaking shall be made on all members and, except when decided otherwise under Article 7, Section 4 b), shall be made in proportion to their quotas. Such calls shall require each

Näissä vaatimuksissa kunkin jäsenen edellytetään antavan sitoumuksen seuraavien seikkojen suhteen:

i) sen jäsenosuuteen rahaston lainaamasta määrästä;

ii) lisämäärään, joka koskee tämän artiklan 2 kappaleen mukaisia korkomaksuja ja muita kustannuksia;

iii) tämän artiklan 3 kappaleen mukaiseen määräykseen, joka koskee tappionvaaraan osallistumista.

2 kappale. Korkomaksuja ja muita kustannuksia koskeva lisämäärä

Hallintokomitean tulee määritellä kohtuullinen lisämäärä, joka koskee korkomaksuja ja muita rahaston hankkimista lainavaroista suoritettavia kustannuksia ja jonka tulee olla samassa suhteessa kunkin jäsenen jäsenosuuteen lainan rahoituksesta.

3 kappale. Tappionvaaran jakamista koskeva määräys

Hallintokomitean tulee ratkaista tappionvaaraa koskeva määräys. Kunkin jäsenen vastattavaksi tulee tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan i ja ii alakohdassa eriteltyjen määrien summasta sama prosenttimäärä, joka ei ylitä 50 prosenttia. Jäsen voi kuitenkin suostua vastaamaan korkeammasta määrästä.

4 kappale. Yhteistä sitoumusta koskeva alennus

Sitä mukaa kun rahasto suorittaa pääoman takaisinmaksua, joka kohdistuu yhteisen sitoumuksen nojalla saatuihin lainavaroihin, kunkin jäsenen sitoumusta on alennettava siinä suhteessa kuin takaisinmaksu edustaa rahaston saamien kyseisten lainavarojen jäljellä olevaa määrää.

member to provide an undertaking in respect of:

i) its quota share in the amount borrowed by the Fund;

ii) the allowance relating to interest payments and other charges, under Section 2 of this Article; and

iii) the provision for risk sharing, under Section 3 of this Article.

Section 2. Allowance relating to interest payments and other charges

The Governing Committee shall determine an adequate allowance relating to interest payments and other charges on the borrowing by the Fund which shall be the same proportion of each member's quota share in the financing of the loan.

Section 3. Provision for risk sharing

The Governing Committee shall determine the provision for risk sharing, the amount of which shall represent the same percentage for each member, not exceeding 50 per cent, of the sum of the amounts specified in Section 1 b) i) and ii) of this Article. However, a member may agree to a higher amount.

Section 4. Reduction of a collective undertaking

As repayments of principal are made by the Fund with respect to borrowing on a collective undertaking, each member's undertaking shall be reduced in the proportion which the repayment represents of the outstanding balance of such borrowing by the Fund.

10 artikla

Jäsenten saatavien rahoitus

1 kappale. Rahoituspyyntö

Jäsen, joka on antanut suoraa rahoitusta rahastolle, voi esittää täyttävänsä 5 artiklan mukaiset lainakelpoisuusvaatimukset tai katsovansa, että se täyttää nuo vaatimukset kuuden seuraavan kuukauden aikana. Sellainen jäsen voi tämän artiklan perusteella hakea rahastolta

Article 10

Financing of members' claims

Section 1. Request for financing

A member which has provided direct financing to the Fund may represent that it meets the eligibility requirement for borrowing provided for in Article 5, or expects to meet such requirements within the next six months. Such member may request a loan from the

lainaa, jonka määrä osittain tai täysin vastaa sille suoran rahoituksen johdosta kertynyttä saatavaa.

2 kappale. Vapaaehtoinen rahoitus

Ennenkuin jäsen esittää sellaista rahoitusta koskevan pyynnön, jota se aikoo hakea, sen tulee yrittää rahaston välityksellä hankkia yhden tai useamman muun jäsenen suostumus ottaa omiin nimiinsä jäsenelle suoran rahoituksen johdosta kertynyt saatava rahastolta; tai jäsenen on koetettava saada vaihtoehtoista rahoitusta Kansainväliseltä järjestelypankilta.

3 kappale. Rahoituspäätös

a) Hallintokomitean tulee välittömästi tehdä jäsenen pyynnön edellyttämä päätös. Jos se on myönteinen, pyydetty määrä on rahoitettava 7, 8 ja 9 artiklan mukaisesti. Tämän artiklan mukaisesti myönnetyistä lainoista maksettava korko on määrättävä 5 artiklan 3 kappaleen f kohdan säännösten mukaisesti.

b) Jos tätä tarkoitusta varten päätetään esittää 8 artiklan mukaisesti suoraa rahoitusta tai jäsenkohtaisia sitoumuksia koskevia vaatimuksia, on nämä vaatimukset osoitettava 6 artiklan 2 kappaleen mukaisesti kaikille jäsenille — paitsi pyynnön esittäneelle jäsenelle — suhteessa niiden käyttämättömiin osuuksiin; jotta rahoitukseen tarvittavat varat voitaisiin hankkia, tällöin kuitenkin edellytetään, että vaatimukset osoitetaan myös niille jäsenille, jotka 6 artiklan 2 kappaleen mukaisesti on vapautettu aikaisemmasta vaatimuksesta; mikäli on tarpeellista, myös lainansaajia vaaditaan maksamaan lainansa takaisin.

c) Tässä kappaleessa tarkoitetut päätökset tehdään kahden kolmasosan äänienemmistöllä ottamatta tällöin huomioon lainansaajana olevan jäsenen ääniä.

4 kappale. Oikeus lainan ottamiseen

Tämän artiklan perusteella jäsenelle myönnettyä lainaa ei oteta huomioon harkittaessa jäsenen oikeutta lainan ottamiseen 5 artiklan mukaisesti.

5 kappale. Takaisinmaksuohjelma

Tämän artiklan 3 osaston perusteella käyttöön annettu pääoma on maksettava takaisin

Fund under this Article equal to all or part of its claim in respect of direct financing.

Section 2. Voluntary financing

Before making a request for such a loan a member shall seek, through the Fund, to obtain the consent of another member or members to take over the member's claim on the Fund in respect of the direct financing provided by it, or seek to obtain alternative financing from the Bank for International Settlements.

Section 3. Decision on financing

a) The Governing Committee shall promptly decide on the member's request, which decision, if favourable, shall provide for the financing pursuant to Articles 7, 8 and 9 of the amount required. The rate of interest to be paid on loans made under this Article shall be determined in accordance with the provisions of Article 5, Section 3 f).

b) If, for the purposes of this Section, it is decided to make calls for direct financing or on individual undertakings, under Article 8, such calls shall be made, subject to Article 6, Section 2, on all members other than the member making the request, in proportion to their uncalled quotas; provided, however, that, in order to provide the funds needed for the financing, calls shall also be made on members exempted from the prior call under Article 6, Section 2, including, if necessary, calls on borrowers for the repayment of their loans.

c) Decisions under this Section shall be taken by a two-thirds majority vote, excluding the votes of the member requesting the loan.

Section 4. Entitlement to borrow

A loan made to a member under this Article shall not be taken into account in determining that member's entitlement to borrow under Article 5.

Section 5. Repayment schedule

The principal shall be repaid and interest shall be paid on funds made available pursuant

ja sen korko on suoritettava saman ohjelman mukaisesti kuin saatava, joka rahoitetaan.

11 artikla

Valuutta, korkomäärät ja takaisinmaksuohjelmat

1 kappale. Rahoitukseen käytetty valuutta

Rahaston käyttöön asetettujen varojen, niitä vastaavien sitoumusten sekä näitä varoja ja sitoumuksia vastaavien pääomien takaisinmaksujen ja korkosuoritusten tulee olla seuraavan määräisiä:

a) milloin on kysymys suorasta rahoituksesta, joko SDR-määräisiä tai — jäsenen harkinnasta riippuen — sen valuutan määräisiä, jota saadun maksuvaatimuksen perusteella asetettiin rahaston käyttöön;

b) milloin on kysymys jäsenkohtaisista tai yhteisistä sitoumuksista, hallintokomitean päätöksen mukaisesti joko SDR-määräisiä taikka rahaston lainavaluutan tai -valuuttojen määräisiä.

2 kappale. Varojen takaisinmaksun valuutta

Rahaston käyttöön asetettujen varojen pääomien takaisinmaksu ja korkomaksut on rahaston suoritettava kyseisten varojen valuutan määräisinä tai, jos ne olivat SDR-määräisiä, sellaisen täysin vaihtokelpoisen valuutan määräisinä, jonka sekä rahasto että lainanantaja hyväksyvät.

3 kappale. Lainojen takaisinmaksun valuutta

Rahaston myöntämän lainan ja sen pääoman takaisinmaksujen ja korkosuoritusten tulee olla sen valuutan määräisiä, joka tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti on vahvistettu lainan rahoituksessa käytettäväksi, ja rahastolle tästä lainasta suoritettavien maksujen tulee olla niiden valuuttojen määräisiä, joita rahasto tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti on velvollinen suorittamaan lainanantajille, jotka asettivat lainavarat rahaston käyttöön.

4 kappale. Valuuttojen käyttö

Siinä laajuudessa kuin on käytännöllistä ja mahdollista, hallintokomitean tulee ottaa huomioon jäsenten rahapoliittisten viranomaisten

to Section 3 of this Article on the same schedule as the claim which is financed.

Article 11

Denomination, interest rates and repayment schedules

Section 1. Denomination of financing

Financing provided to the Fund, any corresponding undertakings and the repayments of principal and payments of interest in respect of such financing shall be denominated:

a) in the case of direct financing, either in SDR or in the currency transferred to the Fund pursuant to a call, at the option of the member; and

b) in the case of individual and collective undertakings, either in SDR or in the currency or currencies borrowed by the Fund, as decided by the Governing Committee.

Section 2. Currency of repayment of financing

Repayments of principal and payments of interest by the Fund, on financing provided to the Fund, shall be made in the currency in which the financing is denominated or, in the case of financing denominated in SDR, in an actually convertible currency acceptable to the Fund and the lender.

Section 3. Denomination and currency of repayment of loans

A loan by the Fund and the repayments of principal and payments of interest thereon shall have the same denominations as are established for the financing of the loan, pursuant to Section 1 of this Article, and the payments to the Fund on such a loan shall be made in the currencies which the Fund is obligated to pay to the lenders which provided the financing for the loan, pursuant to Section 2 of this Article.

Section 4. Utilisation of currencies

The Governing Committee shall, to the extent possible and practicable, take into account the views of the monetary authorities

kannat, jotka koskevat asianomaisten valuuttojen käyttöä rahaston toiminnassa.

5 kappale. Korko

a) Suoraa rahoitusta koskevan maksuvaatimuksen perusteella rahastolle siirretyt varat tuottavat korkoa, jonka hallintokomitea määrää ottaen asianmukaisesti huomioon ne korot, jotka maksetaan tai arvioidaan vaadittavan rahaston jäsenkohtaisten sitoumusten perusteella saman valuutan määräisinä lainaamista varoista.

b) Koron, joka maksetaan rahaston joko jäsenkohtaisten tai yhteisten sitoumusten perusteella lainaksi ottamista varoista, määrää hallintokomitea markkinanäkökohtien mukaisesti.

6 kappale. Takaisinmaksuohjelmien vahvistaminen

Hallintokomitea vahvistaa ohjelman, joka koskee rahaston myöntämien lainojen pääoman takaisinmaksuja ja korkosuorituksia, sekä ohjelman, joka koskee pääoman takaisinmaksuja ja korkosuorituksia niille lainanantajille, jotka ovat rahoittaneet kyseiset lainat.

12 artikla

Osuuksista suoritetut nostot

1 kappale. Jäsenosuudesta nostettu määrä

Jäsenen velvoite osallistua osuutensa edellyttämään rahoitukseen alenee siinä laajuudessa kuin:

a) jäsenelle on esitetty 7 artiklan 3 kappaleen mukaisia vaatimuksia;

b) toiselle jäsenelle on aikaisemmin esitetty suoraa rahoitusta koskeva vaatimus, josta rahoituksesta toinen jäsen on suostunut vastaamaan 10 artiklan 2 kappaleen mukaisesti;

c) jäsenelle on 13 artiklan 4 kappaleen ja 5 kappaleen b kohdan mukaisesti esitetty varojen siirtämistä rahastolle koskeva vaatimus, jotta rahasto voisi hoitaa velvoitteensa;

d) lyhennyksiä suoritetaan lainan johdosta, jonka jäsen on saanut rahastolta 10 artiklan mukaisesti, paitsi sikäli kuin jäsenen suorittaman suoran rahoituksen vastaava osa on maksettu takaisin.

of members regarding the utilisation of their respective currencies in the operations of the Fund.

Section 5. Interest

a) Transfers of currency to the Fund, pursuant to a call for direct financing, shall bear interest at rates to be determined by the Governing Committee, having due regard to the rates paid on, or estimated to be required for, borrowing by the Fund, in the same currency, on individual undertakings.

b) The rate of interest on borrowing by the Fund on individual or collective undertakings shall be determined by the Governing Committee in the light of market conditions.

Section 6. Establishment of repayment schedules

The Governing Committee shall establish a schedule of repayments of principal and payments of interest on loans made by the Fund and a schedule of repayments of principal and payments of interest to lenders which provide the financing for such loans.

Article 12

Drawings on quotas

Section 1. The amount drawn on a member's quota

A member's obligation to provide financing under its quota shall be drawn down to the extent of:

a) calls on the member, as defined in Article 7, Section 3;

b) any call, or part of a call, previously made on another member in respect of direct financing which the member consents to take over, pursuant to Article 10, Section 2;

c) calls on the member to transfer funds to the Fund under Sections 4 and 5 b) of Article 13, to enable the Fund to meet its obligations; and

d) repayments of any loan received by the member from the Fund under Article 10, except insofar as the corresponding part of the direct financing provided by the member has been repaid.

2 kappale. Jäsenosuudesta nostetun määrän alentaminen

Jäsenen velvoite osallistua osuutensa edellyttämään rahoitukseen palautuu ennalleen siinä laajuudessa kuin:

a) jäsenen suorittamaa suoraa rahoitusta maksetaan takaisin, paitsi sikäli kuin jäsenen rahastolta 10 artiklan mukaisesti saaman lainan vastaavaa osaa ei ole maksettu takaisin;

b) rahaston jäsenkohtaisen sitoumuksen perusteella nostamia lainavaroja maksetaan takaisin;

c) rahaston yhteisen sitoumuksen perusteella hankkimia jäsenosuutta vastaavia lainavaroja maksetaan takaisin;

d) tapahtuu vähenemistä suhteessa pääomasta suoritettaviin takaisinmaksuihin nähden

i) lisämäärässä, joka koskee korkosuorituksia ja muita maksuja sekä mahdollista lisämäärää 8 artiklan 3 kappaleen b kohdan tai 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, ja

ii) tappionvaaran jakamista koskevassa määräyksessä 9 artiklan 3 kappaleen mukaisesti;

e) 13 artiklan mukaisia takaisinmaksuja suoritetaan jäsenelle varoista, jotka se on siirtänyt rahastolle;

f) aikaisemmin on 10 artiklan 2 kappaleen mukaisesti esitetty jäsenelle suoraa rahoitusta koskeva vaatimus, josta rahoituksesta toinen jäsen ottaa vastatakseen 10 artiklan 2 kappaleen mukaisesti;

g) jäsen on saanut lainaa rahastolta 10 artiklan mukaisesti.

3 kappale. Osuuksien nostojen SDR-määräinen arvo

Jotta voitaisiin laskea tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa mainittujen summien SDR-määrien arvo, nämä summat on muutettava SDR-määräisiksi kyseisen valuutan sinä päivänä vallinneen SDR-arvon perusteella, jolloin varat siirrettiin rahastolle tai rahasto lainasi varat sitoumuksen perusteella.

4 kappale. Jäsenosuudesta nostettua määrää koskeva rajoitus

Tämän artiklan 1 kappaleessa mainittujen nostojen suurin yhteismäärä jäsenen osuudesta vähennettynä tämän artiklan 2 kappaleessa mainituilla palautusmäärillä ei saa ylittää jäsenen osuutta.

Section 2. Reduction of the amount drawn on a member's quota

A member's obligation to provide financing under its quota shall be reconstituted to the extent of:

a) repayments of direct financing provided by the member, except insofar as the corresponding part of any loan received by the member from the Fund under Article 10 has not been repaid;

b) repayments of the borrowing by the Fund on the individual undertaking of the member;

c) repayments of the borrowing by the Fund on the quota share of the member in a collective undertaking;

d) reductions, in proportion to repayments of principal, in

i) the allowance relating to the payment of interest and other charges, and any additional amount, under Article 8, Section 3 b), or Article 9, Section 2, and

ii) the provision for risk sharing under Article 9, Section 3;

e) repayments to the member of transfers made by it to the Fund under Article 13;

f) any call, or part of a call, previously made on the member in respect of direct financing which is taken over by another member under Article 10, Section 2; and

g) any loan received by the member from the Fund under Article 10.

Section 3. SDR value of drawings on the quota

For the purpose of calculating, in SDR, the amounts referred to in Sections 1 and 2 of this Article, these amounts shall be expressed in SDR at the SDR value of the currency concerned at the date on which the funds were transferred to the Fund or borrowed by the Fund on an undertaking.

Section 4. Limit to the amount drawn on a member's quota

The maximum cumulative amount of drawings on a member's quota referred to in Section 1 of this Article, less the reconstitutions referred to in Section 2 of this Article, shall not exceed the member's quota.

13 artikla

Rahaston velvoitteiden täyttäminen

1 kappale. Velvoitteiden hoitamismenettelyt

Jollei rahasto eräpäivänä saa pääoman takaisinmaksua tai korkosuoritusta myöntämästään lainasta, rahaston tulee tässä artiklassa mainitulla tavalla hankkia määrä, joka on tarpeen, jotta se voisi suorittaa vastaavat sitoumuksensa lainanantajille; ja hallintokomitean tulee päättää joko:

a) kaiken jäljellä olevan pääoman, koron ja muiden maksujen ennenaikaisesta suorittamisesta varoista, jotka on hankittu tässä artiklassa mainitulla tavalla; tai

b) lainan pitämisestä voimassa ja siitä syystä tarpeellisten maksuvaatimusten laajentamisesta, jotta suorittamatta olevat korot ja muut maksut tulisivat suoritetuiksi.

2 kappale. Yhteisen sitoumuksen perusteella saaduista lainavaroista aiheutuvat velvoitteet

Milloin kysymyksessä ovat yhteisen sitoumuksen perusteella saaduista lainavaroista aiheutuvat velvoitteet lainanantajia kohtaan, rahaston tulee hankkia sitoumustensa suorittamiseen tarvittavat varat:

a) nostamalla 15 artiklassa mainitulla tilillä olevia varoja, ja

b) kehottamalla kaikkia jäseniä, paitsi lainansaajaa, joka ei ole eräpäivänä suorittanut maksua rahastolle, suorittamaan yhteisen sitoumuksensa siirtämällä varoja 9 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti suhteessa velvoitteisiinsa ja niiden määriin saakka.

3 kappale. Jäsenkohtaisten sitoumusten perusteella saaduista lainavaroista aiheutuvat velvoitteet

Milloin kysymyksessä ovat jäsenkohtaisen sitoumuksen perusteella saaduista lainavaroista 8 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti aiheutuvat velvoitteet lainanantajia kohtaan, rahaston tulee hankkia kyseisten sitoumusten suorittamiseen tarvittavat varat kehottamalla kyseistä jäsentä siirtämään varoja jäsenkohtaisen sitoumuksensa määrään saakka.

Article 13

Fulfilment of the Fund's obligations

Section 1. Procedures for meeting obligations

If the Fund does not receive on the due date a repayment of principal or payment of interest on a loan made by it, the Fund shall obtain the amount required to meet its corresponding obligations to lenders as provided in this Article; and the Governing Committee shall decide either:

a) to prepay in full any outstanding principal, interest and other charges from funds obtained as provided in this Article, or

b) to maintain the loan in force and, therefore, to increase as necessary the calls in order to cover all or part of the outstanding interest and other charges.

Section 2. Obligations incurred by borrowing on a collective undertaking

In the case of obligations to lenders as a result of borrowing on a collective undertaking, the Fund shall obtain the amounts required to meet its obligations:

a) by drawing on any funds in the account referred to in Article 15; and

b) instructing all members, except the borrower which has not made the payment to the Fund on the due date, to implement their collective undertaking by making transfers in proportion to, and up to, the amounts of their undertakings under Article 9, Section 1 b).

Section 3. Obligations incurred by borrowing on individual undertakings

In the case of obligations to lenders as a result of borrowing on an individual undertaking, under Article 8, Section 1 b, the Fund shall obtain the amounts required to meet those obligations by instructing the member concerned to transfer funds up to the amount of its individual undertaking.

4 kappale. Jäsenkohtaisista sitoumuksista aiheutuvat velvoitteet

Milloin kysymyksessä ovat jäsenelle suorasta rahoituksesta aiheutuvat velvoitteet tai tämän artiklan 3 kappaleen mukaiset jäsenkohtaisten sitoumusten edellyttämät siirrot:

a) Rahaston tulee hankkia velvoitteidensa hoitamiseen tarvittavat varat vaatimalla kaikkia jäseniä, paitsi lainansaajaa, joka eräpäivänä ei ole suorittanut maksua rahastolle, siirtämään varoja suhteessa osuuksiinsa ja siinä määrin kuin niiden osuudet eivät ole käytössä.

b) Jäsenten tämän kappaleen mukaisesti siirtämät varat on suoritettava jäsenille suhteessa niihin määriin, jotka ne muuten ohjelman mukaisesti olisivat saaneet kyseisen lainan takaisinmaksun yhteydessä tai jotka oli siirretty jäsenten toimesta tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti.

Section 4. Obligations as a result of individual commitments

In the case of obligations to members as a result of direct financing or of transfers under individual undertakings pursuant to Section 3 of this Article:

a) the Fund shall obtain the amounts required to meet its obligations by calling on all members, except the borrower which has not made the payment to the Fund on the due date, to transfer funds in proportion to their quotas to the extent of their uncalled quotas; and

b) funds transferred by members under this Section shall be paid to members in proportion to the amounts they were otherwise scheduled to receive in respect of the repayment of the loan concerned, or the amounts transferred by members under Section 3 of this Article.

5 kappale. Tappionvaaran jakaminen

Sen varmistamiseksi, että tappionvaarat on 1 artiklan 2 kappaleen c kohdan perusteella tasapuolisesti jaettu jäsenten kesken:

a) Jos jokin niistä jäsenistä, jotka saavat ohjeita tämän artiklan 2 kappaleen b kohdan mukaisesti, ei siirrä vaadittuja varoja, rahaston tulee lähettää lisäohjeita muille ohjeita saaneille jäsenille, kunnes tarvittava määrä on siirretty, suhteessa niiden 9 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisten sitoumusten määriin ja niissä sitoumuksissa mainittuun ylärajaan saakka.

b) Jos jokin niistä jäsenistä, joille on esitetty vaatimus tämän artiklan 4 kappaleen mukaisesti, ei siirrä vaadittuja varoja, rahaston tulee esittää lisävaatimuksia vaatimuksen jo saaneille jäsenille, kunnes tarvittava määrä on siirretty, suhteessa niiden käyttämättömiin osuuksiin ja näiden ylärajaan saakka.

Section 5. Risk sharing

In order to ensure that risks are equitably shared among members in accordance with Article 1, Section 2 c):

a) if any of the members that receive instrucions under Section 2 b) of this Article fails to transfer the funds required, the Fund shall issue further instructions to the other members that received those instructions, until the amount required has been transferred, in proportion to the amounts of their undertakings under Article 9, Section 1 b), subject to the limit fixed by those undertakings; and

b) if any of the members on which calls are made under Section 4 of this Article fails to transfer the funds called, the Fund shall make further calls on the other members called upon, until the amount required has been transferred, in proportion to the amounts of their uncalled quotas, subject to the limit fixed by their quotas.

6 kappale. Velvoitteiden laiminlyönti

Jos jokin jäsen jättää tämän artiklan mukaisen velvoitteensa täyttämättä, sen katsotaan syyllistyneen maksuvelvoitteen laiminlyöntiin. Rahastolle suoritettavan maksun viivästymisestä veloitetaan korko- ja sakkomaksu, jonka hallintokomitea määrää.

Section 6. Failure to meet obligations

If any member fails to meet its obligations under this Article, the amount due shall be considered in default. Any delay in payment to the Fund shall be subject to an interest and a penalty charge, to be determined by the Governing Committee.

7 kappale. Rahaston tämän artiklan 4 ja 5 osastojen mukaisten, jäseniin kohdistuvien velvoitteiden SDR-määräinen arvo

a) Tämän artiklan mukaisia tilityksiä varten rahaston tämän artiklan 4 ja 5 kappaleen mukaiset valuuttamääräiset velvoitteet on laskettava ikäänkuin ne olisivat olleet SDR-määräisiä siitä päivästä, jolloin kyseiset varat toimitettiin rahastolle. Milloin velvoite on valuuttamääräinen, se on siinä tarkoituksessa muutettava SDR-määräiseen arvoon sinä päivänä vallinneen arvon perusteella, jolloin kyseiset varat toimitettiin rahastolle ja sitten vaihdettava takaisin valuutaksi sillä hetkellä vallitsevan SDR-määräisen arvonsa perusteella.

b) Siinä laajuudessa kuin rahaston velvoitteet valuuttamääräisinä eivät täsmää kyseisenä valuuttana tämän kappaleen a kohdan mukaisesti lasketun määrän kanssa, joka on tilitettävä tämän artiklan mukaisesti, erotus on tilitettävä tämän artiklan 8 kappaleen mukaisesti.

8 kappale. Tämän artiklan mukaisesti erääntyneet määrät, jotka ovat jääneet suorittamatta

Jäsenten tämän artiklan mukaisten maksuvaatimusten tai ohjeiden perusteella siirtämät määrät ja tämän artiklan 7 kappaleen b kohdan mukaiset tilittämättä olevat määrät:

a) ovat jatkuvasti saman määräisiä kuin se saatava tai velka, jota suoritettu siirto koski;

b) on osittain tai kokonaan tilitettävä heti kun kyseinen viivästyminen tai maksun laiminlyönti rahastoa kohtaan on osittain tai täysin korjattu, ja tällöin tilitetyt määrät jaetaan vastaavien velkojien kesken suhteessa niiden saataviin; ja

c) jos ne ovat maksamatta vielä suoritustilan tultua voimaan, ne on selvitettävä 19 artiklan 2 kappaleen b ja c kohdan mukaisesti.

14 artikla

Valuuttojen SDR-määräinen arvo

1 kappale. Arvonmääräämismenettely

Tämän sopimuksen tarkoituksia varten valuutan SDR-määräistä arvoa laskettaessa on

Section 7. SDR value of the Fund's obligations to members under Sections 4 and 5 of this Article

a) For the purposes of the settlements under this Article, the obligations of the Fund under Sections 4 and 5 of this Article, denominated in currency, shall be calculated as if they had been denominated in SDR from the date on which the related financing was provided to the Fund. To this end, where the obligation is denominated in a currency, it shall be converted into SDR at its value in terms of the SDR on the date on which the related financing was provided to the Fund and then converted back into the currency at its current value in terms of the SDR.

b) To the extent that the Fund's obligations, denominated in a currency, differ from the amount in that currency, calculated in accordance with paragraph a) of this Section, which is to be settled under this Article, the difference shall be settled in accordance with Section 8 of this Article.

Section 8. Amounts due under this Article remaining unsettled

Transfers by members pursuant to calls or instructions under this Article and the unsettled amounts referred to in Section 7 b) of this Article:

a) shall continue to have the same denomination as the claim or obligation in respect of which the transfer was made;

b) shall be partly or wholly settled whenever the realted delay or default on a payment to the Fund is partly or wholly eliminated, the distribution of the settlements among the corresponding creditors being proportional to their claims; and

c) shall be liquidated in accordance with Article 19, Section 2 b) and c), if they are still outstanding at the date of liquidation.

Article 14

Value of currencies in terms of special drawing rights

Section 1. Method of valuation

For the purposes of this Agreement, the value of a currency in terms of SDR shall be

noudatettava Kansainvälisen valuuttarahaston 1 päivänä heinäkuuta 1974 virallisesti käyttöön ottamaa arvonmääräämismenettelyä.

2 kappale. Arvonmääräämismenettelyn muutos

a) Jos Kansainvälinen valuuttarahasto muuttaa 1 päivänä heinäkuuta 1974 virallisesti käyttöön ottamaansa arvonmääräämismenettelyä, hallintokomitea voi tämän sopimuksen tarkoituksia varten päättää hyväksyvänsä siten muutetun menettelyn, edellyttäen, että tämä ei ole ristiriidassa 3 artiklan 2 kappaleen määräyksiin nähden.

b) Jos hallintokomitea päättää hyväksyä siten muutetun arvonmääräämismenettelyn, sen tulee koskea vain niitä toimitteita, jotka tehdään tämän päätöksen voimaantulon jälkeen, sekä niistä toimista ja suorituksista syntyviä saatavia ja velvoitteita, ellei hallintokomitea 90 prosentin äänienemmistöllä toisin päätä.

calculated in accordance with the method of valuation applied by the International Monetary Fund with effect from 1st July, 1974.

Section 2. Change in method of valuation

a) If the International Monetary Fund changes the method of valuation applied by it with effect from 1st July, 1974, the Governing Committee may decide to adopt such changed method of valuation for the purposes of this Agreement, provided that this is compatible with the provisions of Article 3, Section 2.

b) If the Governing Committee decides to adopt such changed method of valuation, it shall apply only to the transaction carried out after that decision takes effect and to the claims and liabilities resulting from those transactions, unless the Governing Committee decides otherwise by a 90 per cent majority vote.

15 artikla

Tulo- ja menotili

Rahaston tulee suorittaa kaikki toiminnastaan aiheutuvat kustannukset varoista, jotka se on saanut suorituksina koroista ja muista maksuista sekä palvelumaksuista ja joita ei tarvita lainanantajille suoritettavia maksuja varten. Tilivarat, joita käytetään näitä tarkoituksia varten, on sijoitettava hallintokomitean määräämällä tavalla.

Article 15

Income and expenditure account

The Fund shall meet all the costs of its operations from funds received in payment of interest or other charges, including service charges, and not needed for making payments to lenders. The funds in the account drawn upon for these purposes shall be placed as the Governing Committee determines.

16 artikla

Järjestysmuoto ja hallinto

1 kappale. Rahaston elimet

Rahastolla on seuraavat elimet:

a) hallintokomitea,
b) asiantuntijatoimikunta ja
c) sihteeristö.

2 kappale. Hallintokomitea

a) Rahaston kaikki valta kuuluu hallintokomitealle, joka vastaa rahaston toiminnasta.

b) Hallintokomitean muodostavat rahaston kaikki jäsenet, joiden tulee olla kokeneiden valtiovarainhallinnon virkamiesten edustamia.

Article 16

Organisation and management

Section 1. Organs of the Fund

The Fund shall have the following organs:

a) a Governing Committee,
b) an Advisory Board and
c) a Secretariat.

Section 2. The Governing Committee

a) All powers of the Fund shall be vested in the Governing Committee which shall be responsible for the operation of the Fund.

b) The Governing Committee shall be composed of all members of the Fund, which shall be represented by senior financial officials.

Kunkin jäsenen tulee nimetä yksi edustaja ja yksi varamies. Varamiehet saavat osallistua hallintokomitean kokouksiin.

c) Hallintokomitean tulee valita itselleen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajia.

d) Hallintokomitean tulee yleensä toimia rahaston pääkonttorissa. Sen tulee kokoontua niin usein kuin rahaston toiminta vaatii.

e) Hallintokomitean kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun niihin osallistuu vähintään 75 prosenttia jäsenistä edellyttäen, että kokouksessa on edustettuna vähintään 70 prosenttia jäsenten kokonaisäänimäärästä.

f) Hallintokomitean tulee jatkuvasti toimittaa OECD:n neuvostolle tietoja rahaston toiminnasta.

g) Tämän sopimuksen toteuttamiseksi hallintokomitea voi ottaa käyttöön sellaisia muita menettelyjä ja määräyksiä, joita se pitää tarpeellisina.

3 kappale. Euroopan talousyhteisön edustus

Hallintokomitean ja asiantuntijatoimikunnan kokouksiin osallistuu Euroopan yhteisöjen komission edustajia.

4 kappale. Suhteet muihin kansainvälisiin järjestöihin

Hallintokomitean tulee ryhtyä asianmukaisiin järjestelyihin, jotta päästäisiin yhteistoimintaan Kansainvälisen valuuttarahaston ja Kansainvälisen järjestelypankin kanssa ja jotta näiden laitoksien edustajat osallistuisivat hallintokomitean ja asiantuntijatoimikunnan kokouksiin.

5 kappale. Äänestäminen

a) Kullakin jäsenellä tulee olla osuuksiaan vastaava äänimäärä, jota sen edustaja käyttää hallintokomitean äänestyksissä. Jos edustaja on poissa kokouksesta, ääniä käyttää hänen varamiehensä.

b) Äänestyksen tulos ratkaistaan seuraavalla tavalla:

i) vain äänestyksessä annetut äänet huomioidaan;

ii) jollei muussa yhteydessä ole erikseen toisin määrätty, kaikki hallintokomitean äänestykset ratkaistaan enemmistöpäätöksellä;

Each member shall designate one representative and one alternate. Alternates may participate in meetings of the Governing Committee.

c) The Governing Committee shall elect its Chairman and Vice-Chairmen.

d) The Governing Committee shall normally function at the headquarters of the Fund and shall meet as often as the business of the Fund may require.

e) At least 75 per cent of members shall constitute a quorum for meetings of the Governing Committee, provided such quorum includes not less than 70 per cent of the total voting power of the members.

f) The Governing Committee shall keep the Council of the OECD informed of the activities of the Fund.

g) The Governing Committee may establish such other procedures and regulations, required for the application of this Agreement, as it deems necessary.

Section 3. Representation of the European Economic Community

A representative of the Commission of the European Communities will participate in meetings of the Governing Committee and the Advisory Board.

Section 4. Relations with other international organisations

The Governing Committee shall make appropriate arrangements for liaison with the International Monetary Fund and the Bank for International Settlements and for the participation of representatives from these institutions at meetings of the Governing Committee and the Advisory Board.

Section 5. Voting

a) Each member shall have a number of votes in proportion to its quota, and such votes shall be cast by its representative to the Governing Committee or, in his absence, by his alternate.

b) The result of a vote shall be determined as follows:

i) only votes cast shall be taken into account;

ii) except as otherwise specifically provided, all decisions of the Governing Committee shall be made by a majority of the votes;

iii) mikään 6, 10, 14, 16 ja 20 artiklan perusteella tehty päätös ei ole pätevä, ellei vaadittuun enemmistöön kuulu vähintään puolet äänestävistä jäsenistä.

c) Hallintokomitean päätökset voidaan tehdä kirjeäänestyksellä tai mitä tahansa nopeata yhteyttä käyttäen.

6 kappale. Asiantuntijatoimikunta

a) Hallintokomitean tulee asettaa jäsenmaiden nimittämistä valtiovarainhallinnon virkamiehistä koostuva asiantuntijatoimikunta, jonka jäsenet toimivaltansa puitteissa toimivat asiantuntijoina.

b) Asiantuntijatoimikunnan jäsenten lukumäärän päättää hallintokomitea kahden kolmasosan enemmistöpäätöksellä; tällöin edellytetään, ettei tämä lukumäärä ylitä puolta rahaston jäsenten määrästä.

c) Asiantuntijatoimikunnan tehtävänä on hallintokomitean valvonnan alaisena valmistella tämän työtä sihteeristön avustuksella sekä hoitaa muita tehtäviä, joita hallintokomitea saattaa sille määrätä. Asiantuntijatoimikunnan tulee toimialansa asioista toimittaa kertomuksia hallintokomitealle sen tietoon ja päätöksiä varten.

7 kappale. Sihteeristö

a) OECD:n sihteeristön tulee toimia rahaston sihteeristönä ja suorittaa rahaston toimistotyöt hallintokomitean johdon alaisena.

b) Kaikki rahaston toiminnasta OECD:lle aiheutuneet menot tulee rahaston korvata OECD:lle 15 artiklassa mainitulta tililtä siirretyillä maksuilla.

8 kappale. Päämaja

Rahaston päämajan tulee sijaita OECD:n Pariisissa, Ranskassa, sijaitsevassa päämajassa.

9 kappale. Nimetty viranomainen

Jokaisen jäsenen tulee nimetä yksi ainoa valtiovarainhallinnon viranomainen, joka voi olla valtiokonttori, vakauttamisrahasto, keskus-

iii) no decision under Articles 6, 10, 14, 16 and 20 shall be adopted unless the majority required includes half of the number of members casting votes.

c) The Governing Committee may take decisions by mail ballot, or any rapid means of communication.

Section 6. The Advisory Board

a) The Governing Committee shall designate an Advisory Board composed of financial officials, nominated by members, who shall act in their capacity as experts.

b) The number of members of the Advisory Board shall be decided by the Governing Committee, by a two-thirds majority vote, provided that the number of such members shall not exceed half of the number of members of the Fund.

c) The Advisory Board shall be responsible, under the supervision of the Governing Committee, for preparing the work of the Governing Committee, with the assistance of the Secretariat, and for such other duties as may be assigned to it by the Governing Committee. The Advisory Board shall report to the Governing Committee on such matters for consideration or decision by the Governing Committee.

Section 7. The Secretariat

a) The Secretariat of the OECD shall serve as the Secretariat of the Fund and shall carry out staff functions for the Fund under the direction of the Governing Committee.

b) All expenditure incurred by the OECD in connection with the operation of the Fund shall be reimbursed by the Fund by payments from the account referred to in Article 15.

Section 8. Headquarters

The headquarters of the Fund shall be located at the headquarters of the OECD in Paris, France.

Section 9. Designated authority

Each member shall designate a single monetary authority, which shall be the Treasury, stabilisation fund, central bank or

pankki tai muu rahaviranomainen ja jonka tehtävänä on hoitaa sen jäsenen ja rahaston välisiä toimitteita.

10 kappale. Asiamies

a) Rahasto voi sopia Kansainvälisen järjestelypankin kanssa siitä, että se sallii tämän toimia asiamiehenään hallinnollisia tarkoituksia varten, joihin kuuluu:

i) kirjanpidon hoitaminen;

ii) rahastolle tarkoitettujen rahamäärien vastaanottaminen;

iii) rahaston maksujen suorittaminen;

iv) rahaston varojen tallettaminen.

b) Tämän kappaleen a kohdassa mainittu sopimus voi myös käsittää järjestelyjä, jotka koskevat rahaston 8 artiklan 1 kappaleen b kohdan tai 9 artiklan mukaista ottolainaustoimintaa.

c) Asiamiehen tulee esittää hallintokomitealle säännöllisesti toimintakertomus, joka sisältää selostuksen rahaston varoista ja veloista sekä tulostilin.

11 kappale. Riippumaton tilintarkastus

Hallintokomitean tulee järjestää rahaston tilien riippumaton tarkastus sekä lähettää jokaiselle jäsenelle tilintarkastuskertomus sekä rahaston toimintakertomus.

any other monetary authority, to be responsible for transactions between that member and the Fund.

Section 10. The Agent

a) The Fund may enter into an agreement with the Bank for International Settlements for the purpose of allowing the Bank to act as agent for the Fund for administrative purposes, including:

1) maintaining books of account;

2) receiving monies due to the Fund;

3) making payments due from the Fund; and

4) depositing the assets of the Fund.

b) The agreement provided for in paragraph a) of this Section may also include arrangements concerning borrowing by the Fund pursuant to Article 8, Section 1 b) or Article 9.

c) The Agent shall submit a periodic report to the Governing Committee, including an account of the Fund's assets and liabilities and an income and expenditure account.

Section 11. Independent audit

The Governing Committee shall arrange for an independent audit of the accounts of the Fund and shall send a report on the audit, together with a description of the operations of the Fund, to each member.

17 artikla

Toimivalta, erioikeudet ja koskemattomuus

1 kappale. Artiklan tarkoitus

Tässä artiklassa mainitut toimivalta, erioikeudet ja koskemattomuus myönnetään rahastolle jokaisen jäsenen alueella siinä laajuudessa kuin on tarpeellista, jotta rahasto voisi täyttää sille uskotut tehtävät.

2 kappale. Rahaston toimivalta

Rahastoa on pidettävä oikeushenkilönä ja sillä on nimenomaan oikeus tehdä sopimuksia ja ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin.

Article 17

Capacity, privileges and immunities

Section 1. Purpose of Article

The capacity, privileges and immunities set out in this Article shall be accorded to the Fund in the territory of each member to such extent as is necessary to enable the Fund to fulfil the functions with which it is entrusted.

Section 2. Capacity of the Fund

The Fund shall possess juridical personality and, in particular, the capacity to contract and to institute legal proceedings.

3 kappale. Koskemattomuus oikeudellisten toimenpiteiden suhteen

a) Rahasto nauttii koskemattomuutta kaikenlaisten oikeudellisten toimenpiteiden suhteen paitsi sellaisissa tapauksissa, jotka aiheutuvat sen valtuuksista ottaa lainaksi rahaa tai ostaa ja myydä arvopapereita, missä tapauksissa toimenpiteisiin sitä vastaan voidaan ryhtyä asianomaisen tuomiovallan omaavassa oikeusistuimessa sen jäsenen alueella, missä rahastolla on pääkonttorinsa, mistä se on ottanut lainan tai missä se on laskenut liikkeeseen arvopapereita. Sellaisissa tapauksissa hallintokomitean tulee, ja kaikissa muissa tapauksissa se voi, nimittää asiamiehen ilmoitusten tai haasteiden vastaanottamisen tarkoituksessa jäsenen kansallisten lakien mukaisesti.

b) Huolimatta tämän kappaleen a kohdan määräyksistä, oikeudellisiin toimenpiteisiin rahastoa kohtaan eivät saa ryhtyä jäsen tai jäsenen edustusto tai henkilö, joka toimii jäsenen tai jäsenen edustuston puolesta tai saa näiltä taloudellista etua. Jäsenten tulee turvautua sellaisiin erityismenettelyihin rahaston ja sen välisten erimielisyyksien selvittämiseksi, jotka on voitu ennakoida rahaston kanssa tehdyissä sopimuksissa tai hallintokomitean 16 artiklan 2 kappaleen g kohdan mukaisesti laaditussa ohjesäännössä.

c) Riippumatta siitä, missä ja kenen hallussa rahaston varat ovat, ne nauttivat koskemattomuutta kaikenlaiseen haltuunottoon, takavarikointiin tai ulosottoon nähden ennenkuin asiassa on annettu lopullinen tuomio rahastoa vastaan.

Section 3. Immunity from judicial proceeding

a) The Fund shall enjoy immunity from every form of legal process, except in cases arising out of or in connection with the exercise of any of its powers to borrow money, or to buy and sell securities, in which cases actions may be brought against the Fund in a court of competent jurisdiction in the territory of a member in which the Fund has its headquarters, or has borrowed or issued securities. In such cases the Governing Committee shall, and in any other cases the Governing Committee may, appoint an agent for the purpose of accepting service or notice of process in accordance with the domestic law of the member.

b) Notwithstanding the provisions of paragraph a) of this Section, no action shall be brought against the Fund by any member, or any agency of a member, or any person acting for or deriving claims from a member or agency of a member. Members shall have recourse to such special procedures for the settlement of controversies between the Fund and its members as may be set out in the contracts entered into with the Fund, or in the regulations of the Governing Committee established under Article 16, Section 2 g).

c) The assets of the Fund, wherever located and by whomsoever held, shall be immune from all forms of seizure, attachment or execution before the delivery of final judgement against the Fund.

4 kappale. Rahaston varat

Riippumatta siitä, missä ja kenen hallussa rahaston varat ovat, ne nauttivat koskemattomuutta etsintään, pakkoluovutukseen, konfiskaatioon, pakkolunastukseen tai kaikenlaiseen muuhun takavarikointiin nähden, johon voidaan ryhtyä toimeenpano-, lainsäädäntö- tai hallintovallan toimenpitein.

Section 4. Assets of the Fund

Assets of the Fund, wherever located and by whomsoever held, shall be immune from search, requisition, confiscation, expropriation or any other form of seizure by executive, legislative or administrative action.

5 kappale. Rahaston arkistot

Rahaston arkistot ovat loukkaamattomia.

Section 5 . Archives of the Fund

The Archives of the Fund shall be inviolable.

6 kappale. Valuutan valvonta

Siinä määrin kuin on tarpeellista rahaston toiminnan hoitamiseksi, sen varat ovat vapaat

Section 6. Exchange control

To the extent necessary to carry out the operations of the Fund, its assets shall be free

kaikenlaisista rahataloudellisista rajoituksista, määräyksistä, valvonnasta ja lykkäyksistä.

7 kappale. Verotus

a) Sikäli kuin on kysymys rahaston virallisesta toiminnasta, rahasto itse, sen varat ja tulot ovat vapaat kaikista välittömistä veroista, mutta eivät kuitenkaan julkisista laitoksista perittävistä maksuista.

b) Minkäänlaista veroa ei saa kantaa rahaston antamasta velvoitteesta tai arvopapereista, ei myöskään sen osingosta tai korosta, oli sen haltija kuka tahansa:

i) jos asianomainen vero saattaa sellaisen velvoitteen tai arvopaperin huonompaan asemaan vain sen alkuperän takia, tai

ii) jos ainoa tuomiovaltaan liittyvä peruste sellaiselle verotukselle on paikka tai valuutta, jossa kyseinen velvoite tai arvopaperi on laskettu liikkeeseen, asetettu maksettavaksi tai maksettu, tai rahaston toimiston tai liikepaikan sijainti.

8 kappale. Edustajat ja virkamiehet

Erioikeuksien ja koskemattomuuden suhteen:

a) jäsenten hallintokomiteassa tai asiantuntijatoimikunnassa toimivia edustajia on pidettävä OECD:n elimessä toimivina edustajina; ja

b) OECD:n virkamiesten on suhteessa niihin asioihin, joita he ovat rahaston puolesta suorittaneet tai jättäneet suorittamatta, katsottava toimivan OECD:n virkamiehinä.

9 kappale. Luopuminen koskemattomuudesta

Hallintokomitealla on oikeus ja velvollisuus luopua tässä artiklassa annetusta koskemattomuudesta jokaisessa tapauksessa, jossa sen harkinnan mukaan koskemattomuus estäisi oikeuden toteutumista ja siitä voidaan luopua rahaston etujen kärsimättä.

18 artikla

Lainavaltuusaikajakson jälkeinen aika

5 artiklan 1 kappaleessa mainitun lainavaltuusaikajakson jälkeisenä aikana ja ennen rahaston asettamista suoritustilaan ovat voimassa kaikki tämän sopimuksen mukaiset määräykset,

from financial restrictions, regulations, controls and moratoria of any nature.

Section 7. Taxation

a) Within the scope of its official activities, the Fund and its assets and income shall be exempt from all direct taxes, but not from charges for public utility services.

b) No taxation of any kind shall be levied on any obligation or security issued by the Fund, including any dividend or interest thereon, by whomsoever held:

i) which discriminates against such obligation or security solely because of its origin; or,

ii) if the sole jurisdictional basis for such taxation is the place or currency in which it is issued, made payable or paid, or the location of any office or place of business maintained by the Fund.

Section 8. Representatives and officials

With respect to privileges and immunities:

a) representatives of members to the Governing Committee and the members of the Advisory Board shall be regarded as representatives to an organ of the OECD; and

b) officials of the OECD shall, in respect of things done or omitted to be done by them on behalf of the Fund, be regarded as acting as officials of the OECD.

Section 9. Waiver of immunity

The Governing Committee shall have the right and the duty to waive any immunity accorded by this Article in any case where, in its opinion, the immunity would impede the course of justice and can be waived without prejudice to the interests of the Fund.

Article 18

Period following lapse of lending authority

During the period after lapse of authority to make loans referred to in Article 5, Section 1, and before liquidation of the Fund, all provisions of this Agreement necessary for the

joita tarvitaan rahaston ennen lainojen myöntämiseen tarkoitetun aikajakson päättymistä syntyneiden velvoitteiden ja saatavien hoitamiseksi. Yksimielisellä päätöksellä hallintokomitea voi päättää, ettei sen aikajakson kuluessa sovelleta mitään muuta tämän sopimuksen määräystä.

19 artikla

Suoritustila

1 kappale. Suoritustilan päivämäärä

Lainavaltuusaikajakson jälkeen rahaston tulee toimia, kunnes se on suorittanut kaikki ne velvoitteet, jotka sillä on ollut kolmansia osapuolia kohtaan ja kunnes jokaisen sen myöntämän lainan viimeinen takaisinmaksu on erääntynyt. Kun näin on tapahtunut, rahasto on asetettava suoritustilaan jollei hallintokomitea 70 prosentin äänienemmistöllä päätä toisin.

2 kappale. Suoritustilamenettelyt

Suoritustilan päivämääränä rahaston varat ja velat on selvitettävä seuraavien sääntöjen mukaisesti:

a) 15 artiklassa mainitun tilin jäännös on jaettava niiden jäsenten kesken, joilla on 13 artiklan mukaisia saatavia, suhteessa näihin saataviin. Se määrä varoja, joka tämän jaon jälkeen mahdollisesti vielä on tilillä, on jaettava kaikkien jäsenten kesken suhteessa niiden osuuksiin; tällöin kuitenkin edellytetään, ettei mitään varoja jaeta sellaiselle jäsenelle, joka ei ole suorittanut kaikkia velvoitteitaan rahastolle.

b) Ne nostamattomat saatavat rahastolta tai velat rahastolle, jotka koskevat rahastolle eräpäivänä suorittamatta jääneitä pääoman takaisinmaksuja tai korkosuorituksia, ja kaikki jäsenten 13 artiklan 1, 2, 4 ja 5 kappaleen mukaiset saatavat tai velat, jos ne ovat valuuttamääräisiä, on muutettava SDR-määräisiksi kyseisen valuutan sillä hetkellä vallitsevan SDR-määräisen arvon perusteella ja ne on mitätöitävä ja korvattava kahdenkeskisillä saatavilla ja veloilla, jotka on laskettu seuraavasti:

i) kullakin jäsenellä tulee olla kahdenkeskinen velka kullekin niistä jäsenistä, joilla on saatava rahastolta, ja kyseisen velan määrä vastaa tämän saatavan sitä murto-osaa, joka on

purpose of meeting all obligations of and claims on the Fund contracted prior to the lapse of authority to make loans shall remain in force. The Governing Committee may decide, by a unanimous vote, that any other provision of this Agreement shall not be applied during this period.

Article 19

Liquidation

Section 1. Date of liquidation

Following the lapse of authority for the Fund to grant loans, the Fund shall remain in existence until it has discharged all its obligations to third parties and the last repayment of any loan made by it has fallen due. At that time, the Fund shall be liquidated unless the Governing Committee decides otherwise by a 70 per cent majority.

Section 2. Liquidation procedures

At the date of liquidation the Fund's assets and liablilities shall be liquidated in accordance with the following rules:

a) Any balance in the account referred to in Article 15 shall be distributed among the members which have claims pursuant to Article 13, in proportion to those claims. Any sum remaining in the account after the foregoing distribution shall be distributed to all members in proportion to quotas, provided that no distribution shall be made to a member that has an outstanding financial obligation to the Fund.

b) Any outstanding claims on, or obligations to, the Fund of members in respect of repayment of principal and payments of interest not made to the Fund on the due date and all claims or obligations of members arising under Sections 1, 2, 4 and 5 of article 13 shall, if denominated in a currency, be converted into SDR at the current value of the currency in terms of SDR and shall be cancelled and replaced by bilateral claims and debts calculated as follows:

1) each member shall have a bilateral debt to each of the members which has a claim on the Fund, equivalent to that fraction of that claim which is equal to the fraction which the

samansuuruinen sen murto-osan kanssa, jota ensin mainitun jäsenen osuus edustaa kaikkien jäsenten osuuksien summasta; ja

ii) kullakin jäsenellä, joka on velkaa rahastolle, tulee olla kahdenkeskinen velka kullekin muulle jäsenelle ja kyseisen velan määrä vastaa sitä rahastolle olevan velan murto-osaa, joka on samansuuruinen sen murto-osan kanssa, jota jälkimmäisen jäsenen osuus edustaa kaikkien jäsenten osuuksien summasta.

c) 13 artiklan 7 kappaleen b kohdan mukaisesti syntyvä suorittamaton erä on mitätöitävä ja korvattava kahdenkeskisellä saatavalla siltä jäseneltä, tai velalla sille jäsenelle, jonka suhteen suorittamaton määrä syntyi.

d) Tämän kappaleen b ja c kohdan mukaisesti syntyvät kahdenkeskiset velat kasvavat korkoa ja on maksettava takaisin kahdenkeskisten osapuolten välillä sovittavin ehdoin. Niissä tapauksissa, joissa velat syntyvät b kohdan mukaisesti, näihin ehtoihin kuuluu velan valuutan määrääminen.

20 artikla

Tulkinta

Jos jäsenen ja rahaston tai jäsenten kesken syntyy kysymys tämän sopimuksen määräyksien tulkinnasta, on tämä kysymys alistettava kolmesta asiantuntijasta koostuvalle erityistoimikunnalle, jonka jäsenet hallintokomitea nimittää puheenjohtajansa esityksestä. Hallintokomitean tulee hyväksyä erityistoimikunnan enemmistön mielipide, ellei hallintokomitea toisin päätä.

21 artikla

Sopimuksen muuttaminen

Hallintokomitea voi äänestävien jäsenten yksimielisellä päätöksellä ehdottaa muutoksia tähän sopimukseen. Hallintokomitean ehdotuksessa on eriteltävä muutoksen voimaantulon ehdot, ja tällöin on jäsenille varattava mahdollisuus noudattaa perustuslaillisia menettelyjään.

22 artikla

Sopimuksen toteuttaminen

Kunkin jäsenen tulee ryhtyä tarpeellisiin, myös tarpeellisiin lainsäädännöllisiin toimen-

quota of the first member represents of the sum of the quotas of all members; and

2) each member which has an obligation to the Fund shall have a bilateral debt to each of the other members, equivalent to that fraction of that obligation to the Fund which is equal to the fraction which the quota of the latter member represents of the sum of the quotas of all the members.

c) Any unsettled amount arising under Section 7 b) of Article 13 shall be cancelled and replaced by a bilateral claim on, or debt to, the member in respect of which the unsettled amount arose.

d) The bilateral debts arising under paragraphs b) and c) of this Section shall bear interest and shall be repaid on terms and conditions to be agreed between the bilateral parties. Such terms and conditions shall, in the case of debts arising under paragraph b), include the denomination of the debt.

Article 20

Interpretation

Any question of interpretation of the provisions of this Agreement, arising between any member and the Fund, or between members, shall be referred to an ad hoc committee of three experts designated by the Governing Committee upon the proposal of its Chairman. The opinion of the majority of the ad hoc committee shall be accepted by the Governing Committee, unless the Governing Committee decides otherwise.

Article 21

Amendment

The Governing Committee may propose amendments to this Agreement by unanimous decision of the members voting. The conditions for entry into force of an amendment shall be in the proposal of the Governing Committee, making provision for members to comply with their constitutional procedures.

Article 22

Implementation of the Agreement

Each member shall take the necessary measures, including any necessary legislative

piteisiin tämän sopimuksen toteuttamiseksi. Kunkin jäsenen, kun tämä sopimus on tullut voimaan sen suhteen, on nimenomaan täytynyt täyttää kaikki velvoitteidensa edellyttämät vaatimukset rahaston 7 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen tai ohjeen mukaisesti ryhtymällä kaikkiin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin välittömän maksun mahdollistamiseksi rahastolle ilmoittaen siitä rahastolle.

measures, to implement this Agreement. In particular, each member, upon entry into force of this Agreement for that member, shall have fulfilled all requirements to meet its obligations in accordance with a notice or instruction from the Fund under Article 7 or Article 13, by having taken all necessary legislative or other action that would permit immediate payment to the Fund and shall inform the Fund accordingly.

23 artikla

Loppumääräykset

1 kappale. Allekirjoitus

Tämä sopimus on avoinna allekirjoittamista varten OECD:n päämajassa OECD:n jäsenmaille huhtikuun yhdeksännen ja toukokuun 31 päivänä välisenä aikana vuonna 1975. Allekirjoitukset edellyttävät allekirjoittavien maiden osalta ratifiointia tai hyväksymistä.

2 kappale. Voimaantulo

a) Kymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jolloin ne OECD:n jäsenmaat, joiden osuudet nousevat ainakin 90 prosenttiin osuuksista, suoritettuaan valtiosääntönsä vaatiman menettelyn ja täytetyään 22 artiklassa edellytetyt vaatimukset, ovat tallettaneet OECD:n pääsihteerin haltuun ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjan tai ilmoituksen sitovuuden hyväksymisestä, tämä sopimus tulee voimaan kyseisiin jäsenmaihin nähden.

b) Jollei tämän osaston a kohdan mukaisia ehtoja ole täytetty, mutta vähintään viisitoista OECD:n jäsenmaata, joiden hallussa on ainakin 60 prosenttia osuuksista, ovat tallettaneet ratifiointi- tai hyväksymisasiakirjan tai ilmoituksen sitovuuden hyväksymisestä, nämä jäsenmaat voivat yksimielisellä päätöksellä päättää tämän sopimuksen voimaan saattamisesta niiden itsensä suhteen.

3 kappale. Liittyminen voimaantulon jälkeen

Sen jälkeen kun tämä sopimus on tullut voimaan tämän artiklan 2 kappaleen a tai b kohdan mukaisesti:

a) Kuhunkin allekirjoittajamaahan nähden, joka tallettaa ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjan kahdentoista kuukauden kuluessa

Article 23

Final Provisions

Section 1. Signature

This Agreement shall be open for signature by any Member country of the OECD at the headquarters of the OECD from 9th April until 31st May, 1975. Signatures shall be subject to ratification, acceptance or approval by the Signatory countries.

Section 2. Entry into force

a) On the tenth day following the day on which Member countries of the OECD holding at least 90 per cent of the quotas, having complied with constitutional procedures and having fulfilled the requirements under Article 22, have deposited with the Secretary-General of the OECD an instrument of ratification, acceptance or approval, or a notification of consent to be bound, this Agreement shall enter into force for such Member countries.

b) If the conditions of paragraph a) of this Section have not been fulfilled, but at least fifteen Member countries of the OECD holding at least 60 per cent of the quotas have deposited an instrument of ratification, acceptance or approval, or a notification of consent to be bound, such Member countries may decide, by unanimous agreement, to bring this Agreement into force for themselves.

Section 3. Adherence after entry into force

After the entry into force of this Agreement in accordance with paragraphs a) or b) Section 2 of this Article:

a) For each Signatory country which deposits an instrument of ratification, acceptance or approval, or a notification of consent to be

viimeisen allekirjoituspäivän jälkeen, tämä sopimus tulee voimaan kymmenentenä tallettamispäivän jälkeisenä päivänä. Yhteisymmärryksessä kunkin sellaisen maan kanssa hallintokomitean tulee laatia ehdot, jotka koskevat mihin tahansa rahaston myöntämään lainaan liittyviä rahataloudellisia velvoitteita tai saatavia.

b) OECD:n jäsenmaat voivat liittyä tämän sopimuksen osapuoliksi kaksitoista kuukautta viimeisen allekirjoittamispäivän jälkeen hallintokomitean päättämien ehtojen mukaisesti.

bound, within twelve months from the closing date for signature, this Agreement shall enter into force for that country on the tenth day following the day of deposit. The Governing Committee shall establish, in agreement with each such country, conditions regarding any financial obligations or claims associated with whatever loans the Fund may have made.

b) Member countries of the OECD may become parties to this Agreement later than twelve months after the closing date for signature, in accordance with such terms and conditions as may be established by the Governing Committee.

4 kappale. Ilmoitus

OECD:n pääsihteerin tulee ilmoittaa kaikille OECD:n jäsenmaille jokaisen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjan tai sitovuuden hyväksymistä koskevan ilmoituksen tallettamisesta sekä tämän sopimuksen tai siihen tehdyn muutoksen voimaantulosta.

Section 4. Notification

The Secretary-General of the OECD shall notify all Member countries of the OECD of the deposit of each instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or notification of consent to be bound, and of the entry into force of this Agreement or any amendment thereto.

5 kappale. Tekstien todistusvoimaisuus

Alkuperäinen kappale tästä sopimuksesta, jonka englannin-, ranskan-, saksan-, italian-, japanin-, hollannin- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, on talletettava OECD:n pääsihteerin haltuun, ja hänen tulee toimittaa sen oikeaksi todistettu jäljennös OECD:n kullekin jäsenmaalle.

Section 5. Authentic texts

The original of this Agreement, of which the English, French, German, Italian, Japanese, Netherlands and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the OECD, and a certified copy thereof shall be furnished by him to each Member of country of the OECD.

Liite

TÄMÄN SOPIMUKSEN 3 ARTIKLAN MUKAISET OSUUDET

Jäsenet	Osuuksien määrät/milj. SDR
Alankomaat	600
Australia	300
Belgia	480
Espanja	500
Irlanti	120
Islanti	20
Iso-Britannia	1 600
Italia	1 400
Itävalta	200
Japani	2 340
Kanada	840
Kreikka	120
Luxemburg	20
Norja	200
Portugali	120
Ranska	1 700
Ruotsi	300
Saksan liittotasavalta	2 500
Suomi	160
Sveitsi	400
Tanska	240
Turkki	120
Uusi-Seelanti	160
Yhdysvallat	5 560
Yhteensä	20 000

Annex

QUOTAS ESTABLISHED UNDER ARTICLE 3 OF THIS AGREEMENT

Members	Amounts of quotas in millions of SDR
Australia	300
Austria	200
Belgium	480
Canada	840
Denmark	240
Finland	160
France	1 700
Germany, Federal Republic of	2 500
Greece	120
Iceland	20
Ireland	120
Italy	1 400
Japan	2 340
Luxembourg	20
Netherlands	600
New Zealand	160
Norway	200
Portugal	120
Spain	500
Sweden	300
Switzerland	400
Turkey	120
United Kingdom	1 600
United States	5 560
Total	20 000

Hallituksen esitys Eduskunnalle erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Suomi on 28 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoittanut erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan riitojen pakollisesta ratkaisemisesta, jotka Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) yleiskokous hyväksyi 8 päivänä joulukuuta 1969 Yhdistyneiden Kansakuntien Kansainvälisen oikeuden toimikunnan ehdotuksen pohjalta.

Yleissopimuksessa on kodifioitu erityisedustustoista voimassa olleet hajanaiset tavanomaisen oikeuden ja kansainvälisen kohteliaisuuden säännöt. Tämän lisäksi siihen on otettu myös erityisedustustojen luonteesta ja tehtävistä johtuvia uusia itsenäisiä määräyksiä. Yleissopimus täydentää Wienissä vuonna 1961 tehtyä diplomaattisia suhteita koskevaa yleissopimusta (SopS 3—5/70) ja samassa paikassa vuonna 1963 tehtyä konsulisuhteita koskevaa yleissopimusta, joista ensin mainittu on saatettu Suomessa voimaan blankettilakimenettelyä käyttäen. Suomessa pidettäviin kansainvälisiin konferensseihin osallistuvien valtuuskuntien ja henkilöiden erioikeuksien ja vapauksien järjestämiseksi täydennettiin lainsäädäntöä vuonna 1973 kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista annetulla lailla (572/73) ja asetuksella (728/73). Mainittakoon lisäksi, että Kansainvälisen oikeuden toimikunta sai valmiiksi vuonna 1971 yleissopimusluonnoksen, joka koskee valtioiden edustusta kansainvälisissä järjestöissä sekä niiden toimielimissä. Luonnoksen pohjalta on tarkoitus tehdä lähiaikoina kansainvälinen yleissopimus.

Nyt puheena olevassa yleissopimuksessa erityisedustusto tarkoittaa valtiota edustavaa tilapäistä edustustoa, jonka valtio on lähettänyt toiseen valtioon tämän suostumuksella käsittelemään jälkimmäisen valtion kanssa erityisiä kysymyksiä tai suorittamaan suhteessa jälkimmäiseen valtioon erityisen tehtävän. Tämän mukaisesti valtion ei ole pakko ottaa erityisedustustoja vastaan ja sen suostumukseen voidaan liittää rajoittavia ehtoja.

Yleissopimus on eräänlainen mallisopimus. Sen määräykset eivät ole pakottavia siinä mielessä, etteivät ne valtiot, joita asia koskee, voisi niistä poiketa. Ne ovat määräyksiä, joita sovelletaan, jollei muusta sovita. Yleissopimuksella on kuitenkin huomattava merkitys, koska erityisedustustoja käytetään nykyisin runsaasti. Erityisedustustot suorittavat usein tärkeitä tehtäviä, ja niihin voidaan turvautua silloinkin, kun muu vastaavanlainen yhteydenpito ei ole mahdollista.

Tähän asti erityisedustustoista on ollut olemassa hajanaisia tavanomaisen oikeuden ja kansainvälisen kohteliaisuuden sääntöjä. Näin ollen erityisedustustoja koskeva yleissopimus on ajankohtaisen tarpeen sanelema. Yleissopimukseen liittyen YK:n yleiskokous hyväksyi valinnaisen riitojen pakollisesta ratkaisemisesta tehdyn pöytäkirjan. Pöytäkirjassa edellytetään, että riitojen ratkaisu tapahtuu Kansainvälisessä tuomioistuimessa, jolleivat riitapuolet pääse määräajassa sopimukseen välitys- tai sovittelumenettelystä.

Yleissopimuksen alkulauseessa todetaan, että erityisedustustoja koskevan kansainvälisen yleissopimuksen aikaansaaminen on omiaan edistämään valtioiden välisiä ystävällisiä suhteita. Erityisedustustoille myönnettävien erioikeuksien ja vapauksien tarkoituksena ei ole yksityisten henkilöiden hyödyttäminen, vaan edustustojen tehokkaan toiminnan varmistaminen. Kansainvälistä tapaoikeutta on edelleen sovellettava niihin kysymyksiin nähden, joita ei ole säännelty yleissopimuksessa.

Yleissopimuksen 1 artikla sisältää erityisedustuston määritelmän. Muut määritelmät noudattavat etupäässä Wienin vuoden 1961 yleissopimuksen sanontoja.

Erityisedustustojen lähettämistä koskevan 2 artiklan mukaan vastaanottajavaltion suostumus on saatava etukäteen diplomaattista tietä tai muulla sovitulla taikka molemmin puolin hyväksyttävällä tavalla. Erityisedustuston tehtävät määrätään asianomaisten valtioiden keski-

näisin suostumuksin (3 artikla). Jos valtio haluaa lähettää saman erityisedustuston kahteen tai useampaan valtioon, tästä on ilmoitettava etukäteen jokaiselle vastaanottajavaltiolle sen suostumusta pyydettäessä (4 artikla). Yleissopimus edellyttää, että kaksi tai useammat valtiot voivat lähettää yhteisen erityisedustuston johonkin valtioon tämän suostumuksella (5 artikla) tai että nämä valtiot lähettävät sinne samanaikaisesti kukin oman erityisedustustonsa käsittelemään kaikkien asianomaisten valtioiden suostuessa niiden yhteistä kysymystä (6 artikla). Yleissopimuksen 7 artiklan mukaan diplomaatti- tai konsulisuhteiden puuttuminen asianomaisten valtioiden välillä ei estä vastaanottamasta erityisedustustoa. Alkuperäisen sopimusehdotuksen mukaan tunnustamattomuus ei liioin ole esteenä tässä kohden. Kyseinen määräys poistettiin YK:n yleiskokouksessa lähinnä tarpeettomana, mikä on otettava huomioon yleissopimusta tulkittaessa.

Tietyin poikkeuksin, jotka koskevat kansalaisuutta ja ei-suotavaksi tai ei-hyväksyttäväksi henkilöksi selittämistä, lähettäjävaltio voi vapaasti nimittää erityisedustustojen jäsenet annettuaan edustuston henkilövahvuudesta ja kokoonpanosta sekä yksityisistä jäsenistä tarvittavat tiedot. Vastaanottajavaltio voi kuitenkin asettaa edustuston henkilöstövahvuudelle kohtuulliset rajat ja kieltäytyä syytä ilmoittamatta ottamasta tiettyä henkilöä vastaan (8 artikla). Erityisedustusto käsittää yhden tai useampia lähettäjävaltion edustajia, joista tämä valtio voi nimittää jonkun päälliköksi. Lisäksi edustustoon voi kuulua diplomaattista, hallinnollista sekä teknistä henkilökuntaa ja palveluskuntaa (9 artikla 1 kappale). Erityisedustuston jäsenten kansalaisuutta ja ei-suotavaksi tai ei-hyväksytyksi henkilöksi selittämistä koskevissa kysymyksissä noudatetaan Wienin vuoden 1961 yleissopimuksen määräyksiä (10 ja 12 artiklat).

Edustuston jäsenten on yleensä oltava lähettäjävaltion kansalaisia ja vastaanottajavaltiolla on ei-suotavaksi tai ei-hyväksytyksi selittämisessä vapaat kädet. Erityisedustuston nimissä toimii sen päällikkö tai joku sen edustajista. Muut edustuston jäsenet voivat vain erityisen valtuutuksen perusteella väliaikaisesti tulla sanottujen henkilöiden tilalle tai avustaa heitä taikka suorittaa erityisiä tehtäviä (14 artikla). Virallisissa asioissa erityisedustustojen on käännyttävä vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriön puoleen tai käytettävä tämän välitystä, jollei toisin ole sovittu (15 artikla).

Erityisedustuston asemapaikka on asianomaisten valtioiden yhteisesti sopimalla paikkakunnalla, tavallisesti siellä missä vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriö sijaitsee. Mikäli erityisedustuston tehtävät vaativat, sillä voi olla pääasiallisen asemapaikan lisäksi muitakin asemapaikkoja (17 artikla). Kahden tai useamman valtion erityisedustustot voivat kokoontua kolmannen valtion alueella vain tämän nimenomaisella ja milloin tahansa peruutettavissa olevalla suostumuksella, mihin mahdollisesti liittyviä ehtoja on noudatettava (18 artikla 1 ja 2 kappale). Erityisedustustolla on oikeus käyttää lähettäjävaltion lippua ja vaakunaa huonetiloissaan ja virkatehtävien yhteydessä käytettävissä kulkuneuvoissaan (19 artikla). Erityisedustuston tehtävien päättymistä koskevassa 20 artiklassa todetaan, ettei diplomaatti- ja konsulisuhteiden päättyminen sinänsä aiheuta erityisedustustojen tehtävien samanaikaista päättymistä.

Erityisedustustojen helpotuksia, erioikeuksia ja vapauksia koskevat artiklat noudattavat eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta Wienin vuosien 1961 ja 1963 yleissopimusten vastaavia määräyksiä. Todettakoon, että korkeatasoisilla erityisedustoilla ei ole vastinetta pysyvien diplomaattiedustustojen järjestelmässä. Yleissopimuksen 21 artiklan mukaan korekatasoisten erityisedustustojen johdossa olevalle valtionpäämiehelle ja erityisedustoihin kuuluville muille korkea-arvoisille henkilöille (kuten pääministerille ja ulkoasiainministerille) on myönnettävä kaikki kansainvälisen oikeuden mukaiset helpotukset, erioikeudet ja vapaudet.

Yleissopimuksen 22 artiklan mukaan erityisedustustoille on myönnettävä ne helpotukset, joita se tarvitsee virkatoimintansa suorittamiseksi, ottaen huomioon edustuston luonne ja tehtävä.

Laki kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista täydentää sisäistä lansäädäntöämme siten, että Suomi voi tarvittaessa konferenssin isäntämaana myöntää siihen osallistuville ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen heille kuuluvien tehtävien esteetöntä suorittamista varten. Kun Suomi on allekirjoittanut myös erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen, on lakiehdotusta tehtäessä samalla eräiltä osin pyritty toteuttamaan tämän yleissopimuksen määräysten voimaansaattamisen edellyttämät lain-

säädäntötoimenpiteet. Lain ja yhteissopimuksen välillä on kuitenkin eroja. Lähtökohtana lakiehdotusta valmisteltaessa oli käytetty Suomen oloihin sovellettuina Wienin diplomaattisia suhteita koskevaa yleissopimusta, Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevia yleissopimuksia sekä erityisedustustoja koskevaa yleissopimusta. Apuna oli myös käytetty soveltuvin osin edellä mainittua Kansainvälisen oikeuden toimikunnan valmistamaa yleissopimusluonnosta.

Laki koskee siten sen 1 §:n 1 momentin mukaisesti kansainvälisten konferenssien lisäksi myös erityisedustustoja.

Huomioon ottaen sen suuren merkityksen, mikä kansainvälistä erityissuojelua nauttivien henkilöiden turvallisuudella on valtioiden välisessä yhteistyössä, on sisäisen lainsäädännön täydentäminen katsottu aiheelliseksi siten, että erityissuojelusta osalliseksi tulevia henkilöitä voidaan suojella nykyistä tehokkaammin ryhtymällä rikosten ennalta ehkäisemistä tarkoittaviin turvaamistoimenpiteisiin. Tältä pohjalta hallitus on valmistuttanut erikseen sisäasiainministeriön esityksestä lain toimenpiteistä kansainvälisiin kokouksiin osallistuviin, kansainvälistä erityissuojelua nauttiviin henkilöihin kohdistuvien rikosten ehkäisemiseksi (541/74). Asiallisesti se on lähes samansisältöinen kuin toimenpiteistä lentoliikenteen turvaamiseksi eräissä tapauksissa annettu laki (842/71).

Erityisedustuston huonetilojen loukkaamattomuutta koskevaan 25 artiklaan sisältyy poikkeus tulipalon tai muun vakavan onnettomuustapauksen varalta.

Erityisedustustojen jäsenten liikkumisvapaus on suppeampi kuin pysyvissä diplomaattiedustustoissa palvelevien henkilöiden. Vastaanottajavaltio on velvollinen turvaamaan liikkumis- ja matkustusvapauden alueellaan 27 artiklan mukaan vain siinä laajuudessa, kuin on tarpeen erityisedustuston tehtävien suorittamiselle. Tiedotusvapautta ja -yhteyksiä sääntelevässä 28 artiklassa edellytetään, että erityisedustusto voi pitää yhteyttä myös toiseen saman maan erityisedustustoon. Erityisedustuston on, mikäli mahdollista, käytettävä lähettäjämaan pysyvän diplomaattiedustuston erilaisia yhteysvälineitä ja -keinoja, kuriirilähetykset ja itse kuriirit mukaan luettuina.

Erityisedustuston jäsenten ja heidän perheensä jäsenten vapautta siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta on yleisten poikkeusten lisäksi rajoitettu siten, ettei se ulotu korvauskanteeseen liikenneonnettomuusvahingosta, joka on aiheutunut kysymyksessä olevan henkilön virkatehtäviensä ulkopuolella käyttämästä ajoneuvosta (31 artikla). Muun muassa tässä suhteessa yleissopimus eroaa edellä mainitusta kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista annetusta laista.

Erityisedustuston huonetilojen verovapautta koskevassa 24 artiklassa viitataan edustuston luonteeseen ja lisäksi sen toiminnan kestoaikaan. Tämän 24 artiklan mukaan lähettäjävaltio ja edustuston nimissä toimivat erityisedustuston jäsenet ovat vapautetut erityisedustuston hallussa pitämiin huonetiloihin kohdistuvista maksuista ja veroista, lukuunottamatta sellaisia suorituksia, joita on pidettävä maksuina erityisistä palveluksista. Yleissopimuksen 33 artiklan mukaan lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet ovat vapautetut kaikista henkilöön ja omaisuuteen kohdistuvista veroista, lukuunottamatta eräitä kyseisessä artiklassa mainittuja veroja. Näiden artikloiden sovellutusalan osalta on tarkoituksena antaa sopimuksen ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomen osalta selitys, jonka mukaan kyseistä artiklaa sovelletaan vain edustuston päällikköön nähden yhdenmukaisesti Wienin 1961 yleissopimuksen vastaavan artiklan määräysten kanssa.

Yleissopimuksen 35 artiklan mukaan kaikki erityisedustuston viralliseen käyttöön tarkoitetut esineet ja erityisedustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetut esineet on vapautettu kaikista tulleista, veroista ja vastaavista maksuista, jotka eivät johdu varastoinnista, kuljetuksesta ja vastaavista palveluksista. Tämän tulkitaan tarkoittavan vapauttamista tulleista, maahantuonnin yhteydessä kannettavista veroista ja vastaavista maksuista.

Kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan lähettäjävaltio on, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, vapautettu suorittamasta valtuuskunnan tai erityisedustuston tiloista ja omaisuudesta veroa valtiolle tai kunnalle. Sama koskee myös näiden tilojen tai omaisuuden osalta muista kuin erityisistä palveluksista suoritettavia maksuja. Edelleen saman pykälän 2 momentin mukaan lähettäjä-

valtio on myös vapautettu suorittamasta tullia tai muuta maahantuonnin yhteydessä kannettavaa veroa taikka maksua esineistä, jotka on tarkoitettu erityisedustuston viralliseen käyttöön. Saman lain 14 §:ssä on otettu huomioon kyseinen Suomessa Wienin vuoden 1961 yleissopimuksen mukaisesti noudatettu käytäntö, joka koskee erityisedustuston jäsenten tai heidän perheenjäsentensä vapautta velvollisuudesta suorittaa tullia tai muita maahantuonnin yhteydessä kannettavia veroja tai maksuja sekä vapautta tullitarkastuksesta.

Edellä mainitun erioikeuksia ja vapauksia koskevan lain pohjana olleen hallituksen esityksen (n:o 57/1973 vp.) perusteluissa todetaan, että lähtökohtana lakiehdotusta valmisteltaessa on käytetty, kuten edellä on mainittu, Suomen oloihin sovellettuina Wienin diplomaattisia suhteita koskevaa yleissopimusta, Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevia yleissopimuksia sekä erityisedustustoja koskevaa yleissopimusta. Nämä yleissopimukset sisältävät kuitenkin huomattavan määrän yksityiskohtaisia määräyksiä, joita ei ole otettu edellä mainittuun lakiin. Sen sijaan laissa edellytetään eräät kysymykset tarkemmin järjestettäviksi asetuksella. Tällaisia kysymyksiä ovat lähettäjävaltion vapauttaminen veron suorittamisesta (lain 7 § 1 mom.) sekä lain soveltaminen hallitustenvälisten järjestöjen valtuuskuntiin ja niiden jäseniin (lain 19 §). Tämän lisäksi sisältyy lain 20 §:ään yleinen täytäntöönpanoja soveltamisasetuksen antamista koskeva säännös.

Yleissopimuksen valtionsisäisen voimaansaattamisen osalta on todettava, että sopimus sisältää määräyksiä, jotka hallitusmuodon 33 §:n mukaan kuuluvat lainsäädännön alaan. Näitä ovat eräät lainkäyttö-, sekä vero- ja tullivapautta koskevat määräykset sekä mahdollisesti täysivaltaisuuteen puuttuvat 25 ja 30 artiklojen määräykset. Yleissopimus edellyttää lisäksi valtionsisäisen lainsäädännön tarkistamista ja Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta.

Kauttakulkua kolmannen valtion alueella koskevan 42 artiklan 4 kappaleen mukaan kolmannen valtion ei tarvitse kunnioittaa saman artiklan 1—3 kappaleen mukaan niissä mainituille henkilöille kuuluvia oikeuksia, jollei sille ole ilmoitettu etukäteen joko viisumianomuksen yhteydessä tai erityisin tiedotuksin näiden henkilöiden kauttakulusta edustuston jäseninä, heidän perheensä jäseninä tai kuriireina, ja edellyttäen lisäksi, ettei se ole sitä vastustanut.

Yleissopimuksen 45 artiklan 2 kappaleen mukaan vastaanottajavaltio velvoitetaan myöntämään lähettäjävaltiolle tarpeellisia helpotuksia arkistojen siirtämistä varten. Toisaalta 46 artiklan 1 kappalessa määrätään, että erityisedustuston tehtävien päätyttyä lähettäjävaltion on siirrettävä pois sille kuuluvat omaisuusesineet ja arkistot kohtuullisessa ajassa.

Syrjintäkieltoa koskevan 49 artiklan 2 kappaleessa on sama poikkeus kuin Wienin vuoden 1961 yleissopimuksessa (47 art. 2 kappaleen a kohta): vastaanottajavaltiolle on sallittua soveltaa rajoittavasti jotakin nyt kysymyksessä olevan yleissopimuksen määräystä sen takia, että tätä määräystä sovelletaan samalla tavoin sen erityisedustustoon lähettäjävaltiossa. Erityisedustustojen helpotuksia, erioikeuksia ja vapauksia voidaan saman artiklan mukaan muuttaa asianomaisten valtioiden keskinäisissä suhteissa tavan tai sopimuksen perusteella niitä supistaen tai laajentaen ehdolla, ettei sanottu muutos ole ristiriidassa kysymyksessä olevan yleissopimuksen kohteen ja tarkoituksen kanssa ja ettei täten kajota toisten valtioiden nauttimiin oikeuksiin eikä vaikuteta niiden velvollisuuksien täyttämiseen.

YK:n yleiskokous hyväksyi yleissopimukseen liittyvän sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta aiheutuvien riitojen pakollista ratkaisemista koskevan pöytäkirjan sekä kaksi päätöslauselmaa. Näistä toinen sisältää päätöksen tutkia YK:n seuraavassa yleiskokouksessa, miten sopimukseen osallistuminen voitaisiin tehdä mahdollisimman laajaksi, ja toinen koskee erityisedustuston jäseniin kohdistuvien yksityisoikeudellisten vaateiden selvittelyä.

Yleissopimuksen ja pöytäkirjan voivat allekirjoittaa kaikki YK:n, sen erityisjärjestöjen tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenvaltiot, Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön hyväksyneet valtiot sekä kaikki muut valtiot, joille YK:n yleiskokous on lähettänyt osallistumiskutsun. Sopimus ja pöytäkirja on ratifioitava ja niihin voivat liittyä kaikki ne valtiot, joilla on allekirjoittamisoikeus. Sopimuksen voimaantuloon vaaditaan 22 ratifioimis- tai liittymiskirjaa. Valinnaisessa pöytäkirjassa edellytetään, että riitojen ratkaisu tapahtuu joko Kansainvälisessä tuomioistuimessa tai, riitapuolten määräajassa näin sopiessa, välitysoikeudellisessa taikka sovittelumenettelyssä.

Kun Suomi on entistä useammin viime vuosina ollut kansainvälisten konferenssien isäntämaana — mainittakoon tässä yhteydessä niin sanotut Salt-neuvottelut, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssia (ETYK) valmistaneet keskustelut ja täällä pidetty konferenssin ensimmäinen vaihe — on yleissopimusta ja siihen liittyvää valinnaista pöytäkirjaa pidettävä Suomenkin kannalta hyödyllisenä sen säädellessä joustavalla tavalla erästä diplomaattioikeuden yhä tärkeämmäksi käyvää alaa. Näin ollen käytännölliset ja poliittiset näkökohdat puoltavat yleissopimuksen ja valinnaisen pöytäkirjan ratifiointia.

Yleissopimuksesta ovat antaneet lausuntonsa oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, erioikeusasetustoimikunta sekä professori Erik Castrén.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän riitojen pakollista ratkaisemista koskevan valinnaisen pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

New Yorkissa 16 päivänä joulukuuta 1969 tehtyyn erityisedustustoja koskevaan yleissopimukseen sekä siihen liittyvään riitojen pakollista ratkaisemista koskevaan valinnaiseen pöytäkirjaan sisältyvät määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

ERITYISEDUSTUSTOJA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolina olevat valtiot,

palauttaen mieliin, että erityisedustoille on aina myönnetty erityiskohtelu,

pitäen mielessä valtioiden täysivaltaista tasavertaisuutta, kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämistä sekä kansakuntien välisten ystävällisten suhteiden edistämistä koskevat Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan tarkoitusperät ja periaatteet,

palauttaen mieliin, että erityisedustustoja koskevan kysymyksen tärkeys tunnustettiin Yhdistyneiden Kansakuntien diplomaattista kanssakäymistä ja koskemattomuutta käsitelleessä konferenssissa ja konferenssin I päätöslauselmassa, joka hyväksyttiin huhtikuun 10 päivänä 1961,

ottaen huomioon, että Yhdistyneiden Kansakuntien diplomaattista kanssakäymistä ja koskemattomuutta käsitellyt konferenssi hyväksyi diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen, joka avattiin allekirjoittamista varten huhtikuun 18 päivänä 1961,

ottaen huomioon, että Yhdistyneiden Kansakuntien konsulisuhteita käsitellyt konferenssi hyväksyi konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen, joka avattiin allekirjoittamista varten huhtikuun 24 päivänä 1963,

uskoen, että kansainvälinen erityisedustustoja koskeva yleissopimus täydentää noita kahta yleissopimusta ja myötävaikuttaa ystävällisten suhteiden kehittymiseen kansakuntien välillä, riippumatta niiden peruslaillisista ja yhteiskunnallisista järjestelmistä,

todeten, että erityisedustustojen erioikeuksien ja vapauksien tarkoituksena ei ole hyödyttää yksitvistä henkilöä, vaan taata valtioita edustavien erityisedustustojen tehtävien tehokas hoitaminen,

vahvistaen, että tavanomaisen kansainvälisen oikeuden säännöt tulevat jatkuvasti olemaan määräävinä kysymyksissä, joita tämän yleissopimuksen määräykset eivät sääntele,

ovat sopineet seuraavasta:

CONVENTION ON SPECIAL MISSIONS

The States Parties to the present Convention,

Recalling that special treatment has always been accorded to special missions,

Having in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations concerning the sovereign equality of States, the maintenance of international peace and security and the development of friendly relations and co-operation among States,

Recalling that the importance of the question of special missions was recognized during the United Nations Conference on Diplomatic Intercourse and Immunities and in resolution I adopted by the Conference on 10 April 1961,

Considering that the United Nations Conference on Diplomatic Intercourse and Immunities adopted the Vienna Convention on Diplomatic Relations, which was opened for signature on 18 April 1961,

Considering that the United Nations Conference on Consular Relations adopted the Vienna Convention on Consular Relations, which was opened for signature on 24 April 1963,

Believing that an international convention on special missions would complement those two Conventions and would contribute to the development of friendly relations among nations, whatever their constitutional and social systems,

Realizing that the purpose of privileges and immunities relating to special missions is not to benefit individuals but to ensure the efficient performance of the functions of special missions as missions representing the State,

Affirming that the rules of customary international law continue to govern guestions not regulated by the provisions of the present Convention,

Have agreed as follows:

1 artikla

Sanontojen käyttö

Tässä yleissopimuksessa:

a) "erityisedustusto" tarkoittaa valtiota edustavaa tilapäistä edustustoa, jonka valtio on lähettänyt toiseen valtioon tämän suostumuksella, tarkoituksella käsitellä jälkimmäisen valtion kanssa erityisiä kysymyksiä tai suorittaakseen suhteessa jälkimmäiseen valtioon erityisen tehtävän;

b) "pysyvä diplomaattinen edustusto" tarkoittaa diplomaattisia suhteita koskevan yleissopimuksen tarkoittamaa diplomaattista edustustoa;

c) "konsulinvirasto" tarkoittaa pääkonsulinvirastoa, konsulinvirastoa, varakonsulinvirastoa tai konsuliedustustoa;

d) "erityisedustuston päällikkö" tarkoittaa henkilöä, jonka lähettäjävaltio on määrännyt toimimaan tässä ominaisuudessa;

e) "erityisedustossa oleva lähettäjävaltion edustaja" tarkoittaa henkilöä, jolle lähettäjävaltio on antanut tämän aseman;

f) "erityiseduston jäsenet" tarkoittaa erityiseduston päällikköä, erityisedustossa olevaa lähettäjävaltion edustajaa ja erityiseduston henkilökunnan jäseniä;

g) "erityisedustuston henkilökunnan jäsenet" tarkoittaa erityisedustuston diplomaattisen henkilökunnan, hallinnollisen ja teknisen henkilökunnan ja palveluskunnan jäseniä;

h) "diplomaattisen henkilökunnan jäsenet" tarkoittaa erityisedustuston henkilökunnan jäseniä, joilla on diplomaattinen asema erityisedustuston tarkoitusperiä varten;

i) "hallinnollisen ja teknillisen henkilökunnan jäsenet" tarkoittaa erityisedustuston hallinnollisessa ja teknillisessä palveluksessa olevia erityisedustuston henkilökunnan jäseniä;

j) "palveluskunnan jäsenet" tarkoittaa erityisedustuston palvelusväkeen kuuluvia erityisedustuston henkilökunnan jäseniä;

k) "yksityinen henkilökunta" tarkoittaa henkilöitä, joita käytetään ainoastaan erityisedustuston jäsenten yksityisessä palveluksessa.

Article 1

Use of terms

For the purposes of the present Convention:

a) a "special mission" is a temporary mission, representing the State, which is sent by one State to another State with the consent of the latter for the purpose of dealing with it on specific questions or of performing in relation to it a specific task;

b) a "permanent diplomatic mission" is a diplomatic mission within the meaning of the Vienna Convention on Diplomatic Relations;

c) a "consular post" is any consulte-general, consulate, vice-consulate or consular agency;

d) the "head of a special mission" is the person charged by the sending State with the duty of acting in that capacity;

e) a "representative of the sending State in the special mission" is any person on whom the sending State has conferred that capacity;

f) the "members of a special mission" are the head of the special mission, the representatives of the sending State in the special mission and the members of the staff of the special mission;

g) the "members of the staff of the special mission" are the members of the diplomatic staff, the administrative and technical staff and the service staff of the special mission;

h) the "members of the diplomatic staff" are the members of the staff of the special mission who have diplomatic status for the purposes of the special mission;

i) the "members of the administrative and technical staff" are the members of the staff of the special mission employed in the administrative and technical service of the special mission;

j) the "members of the service staff" are the members of the staff of the special mission employed by it as household workers or for similar tasks;

k) the "private staff" are persons employed exclusively in the private service of the members of the special mission.

2 artikla

Erityisedustuston lähettäminen

Valtio voi lähettää erityisedustuston toiseen valtioon tämän suostumuksella, joka on saatu etukäteen diplomaattista tai muuta sovittua tahi molemmin puolin hyväksyttävää tietä.

Article 2

Sending of a special mission

A State may send a special mission to another State with the consent of the latter, previously obtained through the diplomatic or another agreed or mutually acceptable channel.

3 artikla

Erityisedustuston tehtävät

Erityisedustuston tehtävät määrätään lähettäjä- ja vastaanottajavaltion molemminpuolisella suostumuksella.

Article 3

Functions of a special mission

The functions of a special mission shall be determined by the mutual consent of the sending and the receiving State.

4 artikla

Saman erityisedustuston lähettäminen kahteen tai useampaan valtioon

Valtion, joka haluaa lähettää saman erityisedustuston kahteen tai useampaan valtioon, tulee ilmoittaa siitä jokaiselle vastaanottajavaltiolle pyytäessään tuon valtion suostumusta.

Article 4

Sending of the same special mission to two or more States

A State which wishes to send the same special mission to two or more States shall so inform each receiving State when seeking the consent of that State.

5 artikla

Kahden tai useamman valtion yhteisen erityisedustuston lähettäminen

Kahden tai useamman valtion, jotka haluavat lähettää yhteisen erityisedustuston johonkin muuhun valtioon, tulee ilmoittaa siitä vastaanottajavaltiolle pyytäessään tuon valtion suostumusta.

Article 5

Sending of a joint special mission by two or more States

Two or more States which wish to send a joint special mission to another State shall so inform the receiving State when seeking the consent of that State.

6 artikla

Kahden tai useamman valtion erityisedustojen lähettäminen käsittelemään niiden yhteistä kysymystä

Kaksi tai useampi valtio voivat kukin lähettää erityisedustuston samanaikaisesti muuhun valtioon tämän valtion 2 artiklan mukaisesti saadulla suostumuksella käsittelemään yhdessä näiden valtioiden sopimuksesta niiden yhteistä kysymystä.

Article 6

Sending of special missions by two or more States in order to deal with a question of common interest

Two or more States may each send a special mission at the same time to another State, with the consent of that State obtained in accordance with article 2, in order to deal together, with the agreement of all of these States, witth a question of common interest to all of them.

7 artikla

Diplomaattisten tai konsulisuhteiden puuttuminen

Diplomaattisten tai konsulisuhteiden olemassaolo ei ole tarpeellinen erityisedustuston lähettämiselle tai vastaanottamiselle.

8 artikla

Erityisedustuston jäsenten nimittäminen

Huomioon ottaen 10, 11 ja 12 artiklojen määräykset, lähettäjävaltio voi vapaasti nimittää erityisedustuston jäsenet, annettuaan vastaanottajavaltiolle kaikki tarpeelliset tiedot erityisedustuston koosta ja kokoonpanosta ja erityisesti niiden henkilöiden nimet ja virka-asemat, jotka se aikoo nimittää. Vastaanottajavaltio voi kieltäytyä hyväksymästä erityisedustustoa, jota se koon puolesta, ottaen huomioon vastaanottajavaltion olosuhteet ja olot sekä kyseisen edustuston tarpeet, ei pidä kohtuullisena. Se voi myös syitä ilmoittamatta kieltäytyä hyväksymästä jotakin henkilöä erityisedustuston jäseneksi.

9 artikla

Erityisedustuston kokoonpano

1. Erityisedustusto käsittää yhden tai useampia lähettäjävaltion edustajia, joista tämä valtio voi nimittää jonkun päälliköksi. Siihen voi myös kuulua diplomaattista, hallinnollista ja teknillistä henkilökuntaa sekä palveluskuntaa.

2. Kun vastaanottajavaltiossa toimivia pysyvän diplomaattisen edustuston tai konsulinviraston jäseniä kuuluu erityisedustustoon, he säilyttävät ne erioikeudet ja vapaudet, jotka heillä on pysyvän diplomaattisen edustuston tai konsulinviraston jäseninä, niiden erioikeuksien ja vapauksien lisäksi, jotka tämä yleissopimus heille myöntää.

10 artikla

Erityisedustuston jäsenten kansalaisuus

1. Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilö-

Article 7

Non-existence of diplomatic or consular relations

The existence of diplomatic or consular relations is not necessary for the sending or reception of a special mission.

Article 8

Appointment of the members of the special mission

Subject to the provisions of articles 10, 11 and 12, the sending State may freely appoint the members of the special mission after having given to the receiving State all necessary information concerning the size and composition of the special mission, and in particular the names anddesignations of the persons it intends to appoint. The receiving State may decline to accept a special mission of a size that is not considered by it to be reasonable, having regard to circumstances and conditions in the receiving State and to the needs of the particular mission. It may also, without giving reasons, decline to accept any person as a member of the special mission.

Article 9

Composition of the special mission

1. A special mission shall consist of one or more representatives of the sending State from among whom the sending State may appoint a head. It may also include diplomatic staff, administrative and technical staff and service staff.

2. When members of a permanent diplomatic mission or of a consular post in the receiving State are included in a special mission, they shall retain their privileges and immunities as members of their permanent diplomatic mission or consular post in addition to the privileges and immunities accorded by the present Convention.

Article 10

Nationality of the members of the special mission

1. The representatives of the sending State in the special mission and the members of its

kunnan jäsenten tulee periaatteessa olla lähettäjävaltion kansalaisia.

2. Vastaanottajavaltion kansalaisia ei voida nimittää erityisedustustoon, ellei vastaanottajavaltio ole antanut siihen suostumustaan, joka voidaan peruuttaa milloin tahansa.

3. Vastaanottajavaltio voi pidättää itselleen tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun oikeuden sellaisten kolmannen valtion kansalaisten suhteen, jotka eivät samalla ole lähettäjävaltion kansalaisia.

diplomatic staff should in principle be of the nationality of the sending State.

2. Nationals of the receiving State may not be appointed to a special mission except with the consent of that State, which may be withdrawn at any time.

3. The receiving State may reserve the right provided for in paragraph 2 of this article with regard to nationals of a third State who are not also nationals of the sending State.

11 artikla

Ilmoitukset

1. Vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriölle tai sille toiselle tuon valtion elimelle, josta mahdollisesti on sovittu, on ilmoitettava:

a) erityisedustuston kokoonpanosta ja sen myöhemmistä muutoksista;

b) edustuston jäsenten saapumisesta ja lopullisesta lähdöstä ja heidän tehtäviensä päättymisestä edustustossa;

c) edustuston jäsentä seuraavien henkilöiden saapumisesta ja lopullisesta lähdöstä;

d) vastaanottajavaltiossa asuvien henkilöiden ottamisesta palvelukseen edustuston jäseninä tai yksityisenä palveluskuntana tai heidän erottamisestaan tällaisesta palveluksesta;

e) erityisedustuston päällikön tai, ellei päällikköä ole, 14 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun edustajan ja heidän sijaisensa nimittämisestä;

f) erityisedustuston käyttämien tilojen ja niiden yksityisten asuntojen, jotka 30, 36 ja 39 artiklojen mukaan nauttivat loukkaamattomuutta, sijainti samoin kuin muutkin tiedot, jotka saattavat olla tarpeen sellaisten tilojen yksilöimiseksi.

2. Ellei ole mahdotonta, saapumis- ja lähtöilmoitukset ennakolta.

Article 11

Notifications

1. The Ministry of Foreign Affairs of the receiving State, or such other organ of that State as may be agreed, shall be notified of:

a) the composition of the special mission and any subsequent changes therein;

b) the arrival and final departure of members of the mission and the termination of their functions with the mission;

c) the arrival and final departure of any person accompanying a member of the mission;

d) the engagement and discharge of persons resident in the receiving State as members of the mission or as private staff;

e) the appointment of the head of the special mission or, if there is none, of the representative referred to in paragraph 1 of article 14, and of any substitute for them;

f) the location of the premises occupied by the special mission and of the private accommodation enjoying inviolability under articles 30, 36 and 39, as well as any other information that may be necessary to identify such premises and accommodation.

2. Unless it is impossible, notification of arrival and final departure must be given in advance.

12 artikla

Ei-suotaviksi tai ei-hyväksytyiksi julistetut henkilöt

1. Vastaanottajavaltio voi milloin tahansa ja tarvitsematta perustella päätöstään ilmoittaa lähettäjävaltiolle, että erityisedustustossa oleva lähettäjävaltion edustaja tai sen diplomaattisen henkilökunnan jäsen on *persona non grata* tai,

Article 12

Persons declared non grata or not acceptable

1. The receiving State may, at any time and without having to explain its decision, notify the sending State any representative of the sending State in the special mission or any member of its diplomatic staff is *persona non*

ettei edustuston henkilökunnan jotakin muuta jäsentä voida hyväksyä. Lähettäjävaltion on tällaisessa tapauksessa sen mukaan kuin asianmukaista on, joko kutsuttava asianomainen henkilö takaisin tai vapautettava hänet tehtävistään edustustossa. Henkilön voidaan julistaa olevan *non grata* tai ei-hyväksytty ennen hänen saapumistaan vastaanottajavaltion alueelle.

2. Jos lähettäjävaltio kieltäytyy täyttämästä tai, jollei se kohtuullisessa ajassa täytä tämän artiklan 1 kappaleen mukaisia velvollisuuksiaan, vastaanottajavaltio voi kieltäytyä tunnustamasta asianomaista henkilöä erityisedustuston jäseneksi.

13 artikla

Erityisedustuston toiminnan alkaminen

1. Erityisedustuston toiminta alkaa niin pian kuin edustusto asettuu viralliseen yhteyteen vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriön tai muun elimen kanssa, josta on sovittu.

2. Erityisedustuston toiminnan alkaminen ei saa riippua lähettäjävaltion pysyvän diplomaattisen edustuston toimeenpanemasta erityisedustuston esittelystä tai valtuuskirjan tahi valtakirjan esittämisestä.

14 artikla

Valta toimia erityisedustuston nimissä

1. Erityisedustuston päällikkö tai, ellei lähettäjävaltio ole nimittänyt päällikköä, joku lähettäjävaltion edustajista, joka on tähän määrätty, on oikeutettu toimimaan erityisedustuston nimissä ja lähettämään ilmoituksia vastaanottajavaltiolle. Vastaanottajavaltion tulee lähettää erityisedustustoa koskevat ilmoitukset edustuston päällikölle tai, ellei päällikköä ole, yllä tarkoitetulle edustajalle joko suoraan tai pysyvän diplomaattisen edustuston välityksellä.

2. Lähettäjävaltio, erityisedustuston päällikkö tai, ellei päällikköä ole, tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu edustaja voi kuitenkin oikeuttaa erityisedustuston jäsenen joko toimimaan erityisedustuston päällikön tai edellä mainitun edustajan sijaisena taikka suorittamaan erityisiä toimia edustuston nimissä.

grata or that any other member of the staff of the mission is not acceptable. In any such case, the sending State shall, as appropriate, either recall the person concerned or terminate his functions with the mission. A person may be declared *non grata* or not acceptable before arriving in the territory of the receiving State.

2. If the sending State refuses, or fails within a reasonable period, to carry out its obligations under paragraph 1 of this article, the receiving State may refuse to recognize the person concerned as a member of the special mission.

Article 13

Commencement of the functions of a special mission

1. The functions of a special mission shall commence as soon as the mission enters into official contact with the Ministry of Foreign Affairs or with such other organ of the receiving State as may be agreed.

2. The commencement of the functions of a special mission shall not depend upon presentation of the mission by the permanent diplomatic mission of the sending State or upon the submission of letters of credence or full powers.

Article 14

Authority to act on behalf of the special mission

1. The head of the special mission or, if the sending State has not appointed a head, one of the representatives of the sending State designated by the latter is authorized to act on behalf of the special mission and to address communications to the receiving State. The receiving State shall address communications concerning the special mission to the head of the mission, or, if there is none, to the representative referred to above, either direct or through the permanent diplomatic mission.

2. However, a member of the special mission may be authorized by the sending State, by the head of the special mission or, if there is none, by the representative referred to in paragraph 1 of this article, either to substitute for the head of the special mission or for the aforesaid representative or to perform particular acts on behalf of the mission.

15 artikla

Vastaanottajavaltion elin, jonka kanssa virka-asiat hoidetaan

Kaikki virka-asiat vastaanottajavaltion kanssa, jotka lähettäjävaltio on uskonut erityisedustustolle, tulee hoitaa vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriössä tai sen välityksellä tahi muussa sovitussa elimessä.

16 artikla

Arvojärjestystä koskevat säännöt

1. Milloin kaksi tai useampi erityisedustusto kohtaavat vastaanottajavaltion tai kolmannen valtion alueella, edustustojen välinen arvojärjestys määrätään, erityissopimuksen puuttuessa, sen valtion protokollan käyttämän nimien aakkosellisen järjestyksen mukaan, jonka alueella edustustot kohtaavat.

2. Kahden tai useamman erityisedustuston kohdatessa juhlallisessa tai virallisessa tilaisuudessa niiden keskinäisen arvojärjestyksen ratkaisee vastaanottajavaltion protokolla.

3. Saman erityisedustuston jäsenten keskinäinen arvojärjestys on se mikä on ilmoitettu vastaanottajavaltiolle tai sille kolmannelle valtiolle, jonka alueella kaksi tai useammat erityisedustustot kohtaavat.

17 artikla

Erityisedustuston sijaintipaikka

1. Erityisedustuston tulee sijaita asianomaisten valtioiden sopimalla paikkakunnalla.

2. Ellei muuta ole sovittu, erityisedustuston on sijaittava sillä paikkakunnalla, missä vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriö sijaitsee.

3. Mikäli erityisedustusto toimii eri paikkakunnilla, asianomaiset valtiot voivat sopia, että sillä on useampia toimipaikkoja, joiden joukosta niiden tulee valita yksi päätoimipaikaksi.

18 artikla

Erityisedustustojen kohtaaminen kolmannen valtion alueella

1. Kahden tai useamman valtion erityisedustustot voivat kokoontua kolmannen valtion

Article 15

Organ of the receiving State with which official business is conducted

All official business with the receiving State entrusted to the special mission by the sending State shall be conducted with or through the Ministry of Foreign Affairs or with such other organ of the receiving State as may be agreed.

Article 16

Rules concerning precedence

1. Where two or more special missions meet in the territory of the receiving State or of a third State, precedence among the missions shall be determined, in the absence of a special agreement, according to the alphabetical order of the names of the States used by the protocol of the State in whose territory the missions are meeting.

2. Precedence among two or more special missions which meet on a ceremonial or formal occasion shall be governed by the protocol in force in the receiving State.

3. Precedence among the members of the same special mission shall be that which is notified to the receiving State or to the third State in whose territory two or more special missions are meeting.

Article 17

Seat of the special mission

1. A special mission shall have its seat in the locality agreed by the States concerned.

2. In the absence of agreement, the special mission shall have its seat in the locality where the Ministry of Foreign Affairs of the receiving State is situated.

3. If the special mission performs its functions in different localities, the States concerned may agree that it shall have more than one seat from among which they may choose one as the principal seat.

Article 18

Meeting of special missions in the territory of a third State

1. Special missions from two or more States may meet in the territory of a third State only

alueella vain tämän valtion nimenomaisella luvalla, joka voidaan peruuttaa.

2. Antaessaan suostumuksensa kolmas valtio voi asettaa ehtoja, joita lähettäjävaltion on noudatettava.

3. Kolmannelle valtiolle syntyy lähettäjävaltioita kohtaan vastaanottajavaltiolle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia siinä laajuudessa kuin se ilmoittaa suostumusta antaessaan.

19 artikla

Erityisedustuston oikeus käyttää lähettäjävaltion lippua ja vaakunaa

1. Erityisedustustolla on oikeus käyttää lähettäjävaltion lippua ja vaakunaa edustuston hallussapitämissä tiloissa ja kulkuneuvoissa, kun niitä käytetään virka-asioissa.

2. Tämän artiklan myöntämää oikeutta käytettäessä on otettava huomioon vastaanottajavaltion lait, määräykset ja tavat.

20 artikla

Erityisedustuston toiminnan päättyminen

1. Erityisedustuston toiminta päättyy mm.:

a) asianomaisten valtioiden sopimuksesta;
b) erityisedustuston tehtävien täyttämisellä;

c) erityisedustustolle määrätyn ajan kuluttua umpeen, ellei sitä nimenomaisesti pidennetä;

d) lähettäjävaltion ilmoituksella, että se lopettaa tai kutsuu takaisin erityisedustuston;

e) vastaanottajavaltion ilmoituksella, että se katsoo erityisedustuston lopetetuksi.

2. Lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion välisten diplomaattisten tai konsulisuhteiden katkeamisella sinänsä ei ole lopettavaa vaikutusta katkeamisen aikaan olemassa olevien erityisedustustojen suhteen.

21 artikla

Valtion päämiehen ja korkea-arvoisten henkilöiden asema

1. Lähettäjävaltion päämies nauttii erityisedustustoa johtaessaan vastaanottajavaltiossa tai kolmannessa valtiossa helpotuksia, eri-

after obtaining the express consent of that State, which retains the right to withdraw it.

2. In giving its consent, the third State may lay down conditions which shall be observed by the sending States.

3. The third State shall assume in respect of the sending States the rights and obligations of a receiving State to the extent that it indicates in giving its consent.

Article 19

Right of the special mission to use the flag and emblem of the sending State

1. A special mission shall have the right to use the flag and emblem of the sending State on the premises occupied by the mission, and on its means of transport when used on official business.

2. In the exercise of the right accorded by this article, regard shall be had to the laws, regulations and usages of the receiving State.

Article 20

End of the functions of a special mission

1. The functions of a special mission shall come to an end, *inter alia,* upon:

a) the agreement of the States concerned;
b) the completion of the task of the special mission;
c) the expiry of the duration assigned for the special mission, unless it is expressly extended;
d) notification by the sending State that it is terminating or recalling the special mission;
e) notification by the receiving State that it considers the special mission terminated.

2. The severance of diplomatic or consular relations between the sending State and the receiving State shall not of itself have the effect of terminating special missions existing at the time of such severance.

Article 21

Status of the Head of State and persons of high rank

1. The Head of the sending State, when he leads a special mission, shall enjoy in the receiving State or in a third State the facilities,

oikeuksia ja vapauksia, jotka kansainvälinen oikeus suo valtion päämiehelle virallisen vierailun aikana.

2. Hallituksen päämies, ulkoasiainministeri ja muut korkea-arvoiset henkilöt nauttivat, osallistuessaan lähettäjävaltion erityisdustustoon, vastaanottajavaltiossa tai kolmannessa valtiossa sen lisäksi, mitä tässä yleissopimuksessa määrätään, niitä helpotuksia, erioikeuksia ja vapauksia, mitä kansainvälinen oikeus myöntää.

22 artikla

Yleiset helpotukset

Vastaanottajavaltion tulee myöntää erityisedustustolle ne helpotukset, jotka ovat tarpeen sen toiminnan suorittamiselle, ottaen huomioon erityisedustuston luonne ja tehtävä.

23 artikla

Huonetilat ja asunnot

Vastaanottajavaltion tulee avustaa erityisedustustoa, jos se sitä pyytää, huolehtimaan välttämättömistä huonetiloista ja sopivien asuntojen saamisesta sen jäsenille.

24 artikla

Erityisedustuston huonetilojen vapauttaminen veroista

1. Siinä laajuudessa kuin on sopusoinnussa erityisedustuston toiminnan luonteen ja jatkumisen kanssa lähettäjävaltio ja edustuston nimissä toimivat erityisedustuston jäsenet ovat vapautetut kaikista valtiollisista, alueellisista ja kunnallisista, erityisedustuston hallussaan pitämiin huonetiloihin kohdistuvista maksuista ja veroista, lukuun ottamatta sellaisia, joita on pidettävä maksuina erityisistä palveluksista.

2. Tässä artiklassa mainittu verovapaus ei koske sellaisia maksuja ja veroja, jotka lähettäjävaltion tai erityisedustuston jäsenen kanssa sopimuksen tekevien henkilöiden on vastaanottajavaltion lain mukaan suoritettava.

25 artikla

Huonetilojen loukkaamattomuus

1. Tilat, joihin erityisedustusto tämän yleissopimuksen mukaisesti on sijoittunut, ovat

privileges and immunities accorded by international law to Heads of State on an official visit.

2. The Head of the Government, the Minister for Foreign Affairs and other persons of high rank, when they take part in a special mission of the sending State, shall enjoy in the receiving State or in a third State, in addition to what is granted by the present Convention, the facilities, privileges and immunities accorded by international law.

Article 22

General facilities

The receiving State shall accord to the special mission the facilities required for the performance of its functions, having regard to the nature and task of the special mission.

Article 23

Premises and accommodation

The receiving State shall assist the special mission, if it so requests, in procuring the necessary premises and obtaining suitable accommodation for its members.

Article 24

Exemption of the premises of the special mission from taxation

1. To the extent compatible with the nature and duration of the functions performed by the special mission, the sending State and the members of the special mission acting on behalf of the mission shall be exempt from all national, regional or municipal dues and taxes in respect of the premises occupied by the special mission, other than such as represent payment for specific services rendered.

2. The exemption from taxation referred to in this article shall not apply to such dues and taxes payable under the law of the receiving State by persons contracting with the sending State or with a member of the special mission.

Article 25

Inviolability of the premises

1. The premises where the special mission is established in accordance with the present

loukkaamattomat. Vastaanottajavaltion edustajat eivät erityiseduston päällikön tai tapauksen mukaan, lähettäjävaltion vastaanottajavaltioon akkreditoidun pysyvän diplomaattisen edustuston päällikön luvatta saa tunkeutua sanottuihin tiloihin. Sellainen lupa on otaksuttava annetuksi tulipalon tai muun tuhon sattuessa, joka vakavasti vaarantaa yleistä turvallisuutta, ja ainoastaan siinä tapauksessa, ettei erityisedustuston päällikön tai, tapauksen mukaan, pysyvän edustuston päällikön nimenomaista suostumusta ole ollut mahdollista saada.

2. Vastaanottajavaltion erityinen velvollisuus on ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin edustuston tilojen suojelemiseksi sinne tunkeutumiselta ja vahingonteolta sekä sen estämiseksi, että edustuston rauhaa häiritään tai sen arvovaltaa vahingoitetaan.

3. Erityisedustuston tilat, niiden kalustus ja muu niissä oleva erityisedustuston toiminnassa käytetty omaisuus sekä sen kuljetusneuvot ovat vapautetut etsinnästä, pakko-otosta, takavarikoinnista ja täytäntöönpanotoimenpiteistä.

Convention shall be inviolable. The agents of the receiving State may not enter the said premises, except with the consent of the head of the special mission or, if appropriate, of the head of the permanent diplomatic mission of the sending State accredited to the receiving State. Such consent may be assumed in case of fire or other disaster that seriously endangers public safety, and only in the event that it has not been possible to obtain the express consent of the head of the special mission or, where appropriate, of the head of the permanent mission.

2. The receiving State is under a special duty to take all appropriate steps to protect the premises of the special mission against any intrusion or damage and to prevent any disturbance of the peace of the mission or impairment of its dignity.

3. The premises of the special mission, their furnishings, other property used in the operation of the special mission and its means of transport shall be immune from search, requisition, attachment or execution.

26 artikla

Arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuus

Erityisedustuston arkistot ja asiakirjat ovat aina loukkaamattomat, riippumatta niiden sijainnista. Tarvittaessa niiden tulee olla yksilöity näkyvillä ulkonaisilla merkeillä.

Article 26

Inviolability of archives and documents

The archives and documents of the special mission shall be inviolable at all times and wherever they may be. They should, when necessary, bear visible external marks of identification.

27 artikla

Liikkumisvapaus

Mikäli muuta ei johdu sellaisia vyöhykkeitä koskevista laeista ja määräyksistä, joille pääsy on kielletty tai rajoitettu valtion turvallisuuden takia, vastaanottajavaltion on turvattava kaikille erityisedustuston jäsenille sellainen liikkumis- ja matkustusvapaus alueellaan kuin on tarpeen erityisedustuston tehtävien suorittamiseksi.

Article 27

Freedom of movement

Subject to its laws and regulations concerning zones entry into which is prohibited or regulated for reasons of national security, the receiving State shall ensure to all members of the special mission such freedom of movement and travel in its territory as is necessary for the performance of the functions of the special mission.

28 artikla

Viestiyhteyksien vapaus

1. Vastaanottajavaltion on sallittava kaikkia virallisia tarkoituksia varten erityisedustustoille vapaa viestiyhteys ja suojeltava sitä. Yh-

Article 28

Freedom of communication

1. The receiving State shall permit and protect free communication on the part of the special mission for all official purposes. In

teydenpidossa lähettäjävaltion hallituksen, sen diplomaattisten edustustojen, konsulinvirastojen ja sen toisten erityisedustustojen tai saman erityisedustuston toisen osan kanssa, riippumatta niiden sijainnista, erityisedustusto voi käyttää kaikkia sopivia keinoja mukaan luettuna kuriirit sekä koodi- ja salakielisanomat. Erityisedustusto saa kuitenkin asentaa radiolähettimen ja käyttää sitä vain vastaanottajavaltion luvalla.

2. Erityisedustuston virallinen kirjeenvaihto on loukkaamaton. Virallisella kirjeenvaihdolla tarkoitetaan kaikkea erityisedustustoon ja sen toimintaan liittyvää kirjeenvaihtoa.

3. Mikäli mahdollista erityisedustuston tulee käyttää lähettäjävaltion pysyvän diplomaattisen edustuston viestiyhteyksiä mukaan luettuna kuriirilähetys ja kuriiri.

4. Erityisedustuston kuriirilähetystä ei saa avata eikä pidättää.

5. Erityisedustuston kuriirilähetyksen muodostavien kollien tulee olla niiden luonteen osoittavilla näkyvillä ulkonaisilla merkeillä varustettuja ja ne saavat sisältää vain erityisedustuston viralliseen käyttöön tarkoitettuja asiakirjoja tai esineitä.

6. Erityisedustuston kuriiria, jolla tulee olla hänen asemansa sekä kuriirilähetyksen kollien lukumäärän osoittava virallinen asiakirja, on vastaanottajavaltion suojeltava hänen suorittaessaan tehtäväänsä. Hän nauttii henkilökohtaista loukkaamattomuutta eikä häntä saa pidättää eikä hänen vapauttaan muutoin riistää.

7. Lähettäjävaltio tai erityisedustusto voi määrätä tilapäisiä (ad hoc) erityisedustuston kuriireja, joihin tämän artiklan 6 kappaletta on myös sovellettava kuitenkin niin, että siinä mainittu loukkaamattomuus lakkaa tilapäiskuriirin jätettyä hänelle uskotun erityisedustuston kuriirilähetyksen vastaanottajalle.

8. Erityisedustuston kuriirilähetys voidaan antaa edelleen toimitettavaksi maahantulopaikaksi hyväksytylle paikkakunnalle saapuvan laivan tai kaupallisen ilma-aluksen päällikölle. Päällikköllä tulee olla kuriirilähetyksen kollien lukumäärän osoittava virallinen asiakirja, mutta häntä ei katsota erityisedustuston kuriiriksi. Sopimalla siitä asianomaisten viranomaisten kanssa, erityisedustusto voi lähettää jonkun jäsenistään ottamaan kuriirilähetyksen haltuunsa suoraan ja vapaasti laivan tai ilma-aluksen päälliköltä.

communicating with the Government of the sending State, its diplomatic missions, its consular posts and its other special missions or with sections of the same mission, wherever situated, the special mission may employ all appropriate means, including couriers and messages in code or cipher. However, the special mission may install and use a wireless transmitter only with the consent of the receiving State.

2. The official correspondence of the special mission shall be inviolable. Official correspondence means all correspondence relating to the special mission and its functions.

3. Where practicable, the special mission shall use the means of communication, including the bag and the courier, of the permanent diplomatic mission of the sending State.

4. The bag of the special mission shall not be opened or detained.

5. The packages constituting the bag of the special mission must bear visible external marks of their character and may contain only documents or articles intended for the official use of the special mission.

6. The courier of the special mission, who shall be provided with an official document indicating his status and the number of packages constituting the bag, shall be protected by the receiving State in the performance of his functions. He shall enjoy personal inviolability and shall not be liable to any form of arrest or detention.

7. The sending State or the special mission may designate couriers *ad hoc* of the special mission. In such cases the provisions of paragraph 6 of this article shall also apply, except that the immunities therein mentioned shall cease to apply when the courier *ad hoc* has delivered to the consignee the special mission's bag in his charge.

8. The bag of the special mission may be entrusted to the captain of a ship or of a commercial aircraft scheduled to land at an authorized port of entry. The captain shall be provided with an official document indicating the number of packages constituting the bag, but he shall not be considered to be a courier of the special mission. By arrangement with the appropriate authorities, the special mission may send one of its members to take possession of the bag directly and freely from the captain of the ship or of the aircraft.

29 artikla

Henkilökohtainen loukkaamattomuus

Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten henkilöt ovat loukkaamattomia. Heitä ei saa pidättää eikä heidän vapauttaan muutoin riistää. Vastaanottajavaltion on kohdeltava heitä asiaankuuluvalla kunnioituksella ja ryhdyttävä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin estääkseen heidän henkilöihinsä, vapauteensa ja arvoonsa kohdistuvat loukkaukset.

Article 29

Personal inviolability

The persons of the representatives of the sending State in the special mission and of the members of its diplomatic staff shall be inviolable. They shall not be liable to any form of arrest or detention. The receiving State shall treat them with due respect and shall take all appropriate steps to prevent any attack on their persons, freedom or dignity.

30 artikla

Yksityisasunnon loukkaamattomuus

1. Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten yksityisasunnot nauttivat samaa loukkaamattomuutta ja suojaa kuin erityisedustuston tilat.

2. Heidän asiakirjansa, kirjeenvaihtonsa ja 31 artiklan 4 kappaleessa mainituin poikkeuksin heidän omaisuutensa nauttivat niin ikään loukkaamattomuutta.

Article 30

Inviolability of the private accommodation

1. The private accommodation of the representatives of the sending State in the special mission and of the members of its diplomatic staff shall enjoy the same inviolability and protection as the premises of the special mission.

2. Their papers, their correspondence and, except as provided in paragraph 4 of article 31, their property shall likewise enjoy inviolability.

31 artikla

Vapaus lainkäyttövallasta

1. Erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet ovat vapaita vastaanottajavaltion rikosoikeudellisesta lainkäyttövallasta.

2. He ovat vapaita myös sen siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta paitsi milloin kysymyksessä on:

a) vastaanottajavaltiossa sijaitsevaa yksityistä kiinteistöä koskeva kanne, ellei kiinteistö ole asianomaisen henkilön hallinnassa lähettäjävaltion lukuun erityisedustuston tarkoituksia varten;

b) jäämistöä koskeva kanne, johon nähden asianomainen henkilö esiintyy testamentin toimeenpanijana, pesänselvittäjänä, perillisenä tai jälkisäädöksen saajana ja toimii yksityishenkilönä eikä lähettäjävaltion puolesta;

c) kanne, joka koskee asianomaisen henkilön vastaanottajavaltiossa virallisten tehtäviensä ohella harjoittamaa ammatti- tai liiketoimintaa;

Article 31

Immunity from jurisdiction

1. The representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff shall enjoy immunity from the criminal jurisdiction of the receiving State.

2. They shall also enjoy immunity from the civil and administrative jurisdiction of the receiving State, except in the case of:

a) a real action relating to private immovable property situated in the territory of the receiving State, unless the person concerned holds it on behalf of the sending State for the purposes of the mission;

b) an action relating to succession in which the person concerned is involved as executor, administrator, heir or legatee as a private person and not on behalf of the sending State;

c) an action relating to any professional or commercial activity exercised by the person concerned in the receiving State outside his official functions;

d) korvauskanne liikenneonnettomuusvahingosta, jonka on aiheuttanut ajoneuvo, jota kyseessä oleva henkilö on käyttänyt virkatehtäviensä ulkopuolella.

3. Erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet eivät ole velvollisia toimimaan todistajina.

4. Erityisedustustossa olevaa lähettäjävaltion edustajaa tai sen diplomaattisen henkilökunnan jäsentä kohtaan ei saa ryhtyä minkäänlaisiin pakkotäytäntötoimenpiteisiin, paitsi tämän artiklan 2 kappaleen a), b), c) ja d) kohdissa mainituissa tapauksissa ja edellyttäen, että kysymyksessä oleviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä loukkaamatta hänen henkilönsä tai asuntonsa koskemattomuutta.

5. Erityisedustustossa olevan lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten vapaus vastaanottajavaltion lainkäyttövallasta ei vapauta heitä lähettäjävaltion lainkäyttövallasta.

d) an action for damages arising out of an accident caused by a vehicle used outside the official functions of the person concerned.

3. "The representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff are not obliged to give evidence as witnesses.

4. No measures of execution may be taken in respect of a representative of the sending State in the special mission or a member of its diplomatic staff except in the cases coming under sub-paragraphs a), b), c) and d) of paragraph 2 of this article and provided that the measures concerned can be taken without infringing the inviolability of his person or his accommodation.

5. The immunity from jurisdiction of the representatives of the sending State in the special mission and of the members if its diplomatic staff does not exempt them from the jurisdiction of the sending State.

32 artikla

Vapaus sosiaaliturvalainsäädännöstä

1. Huomioon ottaen tämän artiklan 3 kappaleen määräykset, erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet ovat vapautetut vastaanottajavaltiossa ehkä voimassa olevista sosiaaliturvaa koskevista määräyksistä lähettäjävaltion hyväksi tekemiensä palvelusten osalta.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa säädetty vapaus koskee myös erityisedustustossa olevan lähettäjävaltion edustajan tai sen diplomaattisen henkilökunnan yksinomaisessa yksityispalveluksessa olevia henkilöitä edellyttäen:

a) etteivät sellaiset palkatut henkilöt ole vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä vakinaisesti asuvia; ja

b) että he ovat lähettäjävaltion tai kolmannen valtion sosiaaliturvaa koskevien säännösten alaisia.

3. Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten, jotka ottavat palvelukseensa henkilöitä, joihin tämän artiklan 2 kappaleessa säädetyt vapautukset eivät sovellu, on otettava huomioon vastaanottajavaltion sosiaaliturvaa koskevien säännösten työnantajalle asettamat velvollisuudet.

Article 32

Exemption from social security legislation

1. Subject to the provisions of paragraph 3 of this article, representatives of the sending State in the special mission and members of its diplomatic staff shall, in respect of services rendered for the sending State, be exempt from social security provisions which may be in force in the receiving State.

2. The exemption provided for in paragraph 1 of this article shall also apply to persons who are in the sole private employ of a representative of the sending State in the special mission or of a member of its diplomatic staff ,on condition:

a) that such employed persons are not nationals of or permanently resident in the receiving State; and

b) that they are covered by the social security provisions which may be in force in the sending State or a third State.

3. Representatives of the sending State in the special mission and members of its diplomatic staff who employ persons to whom the exemption provided for in paragraph 2 of this article does not apply shall observe the obligations which the social security provisions of the receiving State impose upon employers.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleissa määrätty vapautus ei estä vapaaehtoista liittymistä vastaanottajavaltion sosiaaliturvajärjestelmään edellyttäen, että mainittu valtio sen sallii.

5. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta aikaisemmin tehtyihin sosiaaliturvaa koskeviin kahden- tai monenkeskeisiin sopimuksiin eivätkä estä tekemästä sellaisia sopimuksia vastaisuudessa.

33 artikla

Vapaus maksuista ja veroista

Erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet ovat vapautetut kaikista henkilöön tai omaisuuteen kohdistuvista valtiollisista, alueellisista ja kunnallisista maksuista ja veroista, paitsi:

a) sellaisista välillisistä veroista, jotka säännönmukaisesti sisällytetään tavaroiden ja palvelusten hintaan;

b) vastaanottajavaltion alueella sijaitsevasta yksityisestä kiinteästä omaisuudesta kannettavista maksuista ja veroista, ellei kiinteistö ole kyseisen henkilön hallinnassa lähettäjävaltion lukuun edustuston tarkoituksia varten;

c) vastaanottajavaltiossa kannettavista perintö- ja jäämistöveroista, ellei 44 artiklan määräyksistä muuta johdu;

d) vastaanottajavaltiossa sijaitsevasta lähteestä saatuun yksityisen tuloon kohdistuvista maksuista ja veroista vastaanottajavaltiossa oleviin sekä kaupallisiin yrityksiin tehdyistä sijoituksista kannettavasta omaisuusverosta;

e) maksuista ja veroista, joita peritään suoritetuista erityisistä palveluksista;

f) kirjaamis-, kiinnitys- tai lunastusmaksuista sekä leimaverosta, ellei 24 artiklan määräyksistä muuta johdu.

34 artikla

Vapaus henkilökohtaisista palvelusvelvollisuuksista

Vastaanottajavaltion on vapautettava erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet kaikista henkilökohtaisista palvelusvelvollisuuksista, kaikenlaisista yleisistä palvelusvelvollisuuksista ja sotilaallisista velvollisuuksista kuten pakko-otosta, sotilaallisista maksuista ja pakkomajoituksesta.

4. The exemption provided for in paragraphs 1 and 2 of this article shall not preclude voluntary participation in the social security system of the receiving State where such participation is permitted by that State.

5. The provisions of this article shall not affect bilateral or multilateral agreements concerning social security concluded previously and shall not prevent the conclusion of such agreements in the future.

Article 33

Exemption from dues and taxes

The representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff shall be exempt from all dues and taxes, personal or real, national, regional or municipal, except:

a) indirect taxes of a kind which are normally incorporated in the price of goods or services;

b) dues and taxes on private immovable property situated in the territory of the receiving State, unless the person concerned holds it on behalf of the sending State for the purposes of the mission;

c) estate, succession or inheritance duties levied by the receiving State, subject to the provisions of article 44;

d) dues and taxes on private income having its source in the receiving State and capital taxes on investments made in commercial undertakings in the receiving State;

e) charges levied for specific services rendered;

f) registration, court or record fees, mortgage dues and stamp duty, subject to the provisions of article 24.

Article 34

Exemption from personal services

The receiving State shall exempt the representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff from all personal services, from all public service of any kind whatsoever, and from military obligations such as those connected with requisitioning, military contributions and billeting.

35 artikla

Vapaus tullimaksuista ja tarkastuksesta

1. Niiden lakien ja määräysten rajoissa, jotka vastaanottajavaltio mahdollisesti saattaa voimaan sen on sallittava tuoda ja vapautettava kaikista tulleista, maahantuonnin yhteydessä kannettavista veroista ja vastaavista maksuista, jotka eivät johdu varastoinnista, kuljetuksesta ja vastaavista palveluksista:

a) erityisedustuston viralliseen käyttöön tarkoitetut esineet;

b) erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetut esineet.

2. Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten henkilökohtaiset matkatavarat ovat vapautetut tarkastuksesta, jollei ole vakavia perusteita olettaa niiden sisältävän esineitä, joita tämän artiklan 1 kappaleessa mainitut vapautukset eivät koske tai esineitä, joiden tuonti tai vienti on vastaanottajavaltion lain mukaan kielletty tai karanteenimääräysten alaista. Tarkastus saadaan sellaisissa tapauksissa suorittaa ainoastaan kyseisen henkilön tai hänen valtuuttamansa edustajan läsnäollessa.

36 artikla

Hallinnollinen ja teknillinen henkilökunta

Erityisedustuston hallinnollisen ja teknillisen henkilökunnan jäsenet nauttivat 29—34 artiklassa mainittuja erioikeuksia ja vapauksia kuitenkin niin, että 31 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu vapaus vastaanottajavaltion siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta ei koske heidän virkatehtävien ulkopuolella suorittamiaan tekoja. He nauttivat lisäksi 35 artiklan 1 kappaleessa mainittuja erioikeuksia sellaisten esineiden osalta, jotka he tuovat maahan ensimmäisen kerran vastaanottajavaltion alueelle tullessaan.

37 artikla

Palveluskunta

Erityisedustuston palveluskunnan jäsenet nauttivat vapautta vastaanottajavaltion lainkäyttövallasta tehtäviään hoitaessaan suorittamiensa toimenpiteiden osalta, vapautta työsuhteen perusteella saamastaan tulosta kannetta-

Article 35

Exemption from customs duties and inspection

1. Within the limits of such laws and regulations as it may adopt, the receiving State shall permit entry of, and grant exemption from all customs duties, taxes, and related charges other than charges for storage, cartage and similar services, on:

a) articles for the official use of the special mission;

b) articles for the personal use of the representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff.

2. The personal baggage of the representatives of the sending State in the special mission and of the members of its diplomatic staff shall be exempt from inspection, unless there are serious grounds for presuming that it contains articles not covered by the exemptions mentioned in paragraph 1 of this article, or articles the import or export of which is prohibited by the law or controlled by the quarantine regulations of the receiving State. In such cases, inspection shall be conducted only in the presence of the person concerned or of his authorized representative.

Article 36

Administrative and technical staff

Members of the administrative and technical staff of the special mission shall enjoy the privileges and immunities specified in articles 29 to 34, except that the immunity from civil and administrative jurisdiction of the receiving State specified in paragraph 2 of article 31 shall not extend to acts performed outside the course of their duties. They shall also enjoy the privileges mentioned in paragraph 1 of article 35 in respect of articles imported at the time of their first entry into the territory of the receiving State.

Article 37

Service staff

Members of the service staff of the special mission shall enjoy immunity from the jurisdiction of the receiving State in respect of acts performed in the course of their duties, exemption from dues and taxes on the emolu-

vista maksuista ja veroista ja vapautusta sosiaaliturvalainsäädännöstä kuten 32 artiklassa on määrätty.

38 artikla

Yksityinen palveluskunta

Erityisedustuston jäsenten yksityinen palveluskunta nauttii vapautusta työsuhteensa perusteella saamastaan tulosta kannettavista maksuista ja veroista. Kaikissa muissa suhteissa he voivat nauttia erioikeuksia ja vapauksia ainoastaan niin laajalti kuin vastaanottajavaltio sallii. Vastaanottajavaltion on kuitenkin käytettävä lainkäyttövaltaansa siten, ettei erityisedustuston tehtävien suorittamiseen aiheettomasti puututa.

39 artikla

Perheenjäsenet

1. Erityisedustustossa olevien lähettäjävaltion edustajien ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenten perheenjäsenet nauttivat, jos he seuraavat erityisedustuston sellaista jäsentä, 29—35 artikloissa mainittuja erioikeuksia ja vapauksia, edellyttäen etteivät he ole vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä pysyvästi asuvia.

2. Erityisedustuston hallinnollisen ja teknillisen henkilökunnan perheenjäsenet nauttivat, jos he seuraavat erityisedustuston sellaista jäsentä, 36 artiklassa mainittuja erioikeuksia ja vapauksia edellyttäen, etteivät he ole vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä pysyvästi asuvia.

40 artikla

Vastaanottajavaltion kansalaiset ja vastaanottajavaltiossa pysyvästi asuvat

1. Jollei vastaanottajavaltio myönnä laajempia erioikeuksia ja vapauksia, erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä pysyvästi asuvia, nauttivat vapautta lainkäyttövallasta ja loukkaamattomuutta vain heille kuuluvia tehtäviä hoitaessaan suorittamiensa virallisten toimien osalta.

2. Erityisedustuston muut jäsenet ja yksityisen palveluskunnan jäsenet, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä pysyvästi

ments they receive by reason of their employment, and exemption from social security legislation as provided in article 32.

Article 38

Private staff

Private staff of the special mission shall be exempt from dues and taxes on the emoluments they receive by reason of their employment. In all other respects, they may enjoy privileges and immunities only to the extent permitted by the receiving State. However, the receiving State must exercise its jurisdiction over those persons in such a manner as not to interfere unduly with the performance of the functions of the special mission.

Article 39

Members of the family

1. Members of the families of representatives of the sending State in the special mission and of members of its diplomatic staff shall, if they accompany such members of the special mission, enjoy the privileges and immunities specified in articles 29 to 35 provided that they are not nationals of or permanently resident in the receiving State.

2. Members of the families of members of the administrative and technical staff of the special mission shall, if they accompany such members of the special mission, enjoy the privileges and immunities specified in article 36 provided that they are not nationals of or permanently resident in the receiving State.

Article 40

Nationals of the receiving State and persons permanently resident in the receiving State

1. Except in so far as additional privileges and immunities may be granted by the receiving State, the representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff who are nationals of or permanently resident in the receiving State shall enjoy only immunity from jurisdiction and inviolability in respect of official acts performed in the exercise of their functions.

2. Other members of the special mission and private staff who are nationals of or permanently resident in the receiving State shall

asuvia, nauttivat erioikeuksia ja vapauksia ainoastaan niin laajalti kuin vastaanottajavaltio sallii. Vastaanottajavaltion on kuitenkin käytettävä tällaisiin henkilöihin kohdistuvaa lainkäyttövaltaansa siten, ettei erityisedustuston tehtävien suorittamiseen aiheettomasti puututa.

41 artikla

Luopuminen koskemattomuudesta

1. Lähettäjävaltio voi luopua erityisedustustossa olevien edustajiensa, diplomaattisen henkilökunnan jäsenten ja muiden 36—40 artiklojen mukaista koskemattomuutta nauttivien muiden henkilöiden vapautuksesta lainkäyttövallasta.

2. Luopumisen on aina oltava nimenomainen.

3. Jos tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu henkilö aloittaa oikeudenkäynnin, hän ei pääkanteeseen suoranaisesti liittyvän vastakanteen osalta voi vedota vapautukseen lainkäyttövallasta.

4. Luopumisen lainkäyttövaltaa koskevasta vapautuksesta siviilijutussa tai hallinnollisessa asiassa ei katsota sisältävän luopumista tuomion täytäntöönpanoa koskevasta vapautuksesta, johon vaaditaan eri luopuminen.

42 artikla

Kauttakulku kolmannen valtion alueen läpi

1. Milloin erityisedustustossa oleva lähettäjävaltion edustaja tai sen diplomaattisen henkilökunnan jäsen ryhtyäkseen hoitamaan tehtäviään tai palatakseen lähettäjävaltioon, matkustaa kolmannen valtion alueen kautta tai on sen alueella, kolmannen valtion tulee myöntää hänelle loukkaamattomuus ja muut hänen kauttakulkunsa tai paluunsa varmistamiseksi tarpeelliset vapaudet. Sama koskee hänen erioikeuksia ja vapauksia nauttivia perheenjäseniään, milloin nämä seuraavat tässä kappaleessa tarkoitettua henkilöä, siitä riippumatta, matkustavatko nämä tämän henkilön kanssa yhdessä tai erikseen mennäkseen hänen luokseen tai palatakseen omaan maahansa.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa mainittuja tilanteita vastaavissa olosuhteissa kolmas valtio ei saa estää erityisedustuston hallinnollisen ja teknillisen henkilökunnan tai palveluskunnan

enjoy privileges and immunities only to the extent granted to them by that State. However, the receiving State must exercise its jurisdiction over those persons in such a manner as not to interfere unduly with the performance of the functions of the special mission.

Article 41

Waiver of immunity

1. The sending State may waive the immunity from jurisdiction of its representatives in the special mission, of the members of its diplomatic staff, and of other persons enjoying immunity under articles 36 to 40.

2. Waiver must always be express.

3. The initiation of proceedings by any of the persons referred to in paragraph 1 of this article shall preclude him from invoking immunity from jurisdiction in respect of any counter-claim directly connected with the principal claim.

4. Waiver of immunity from jurisdiction in respect of civil or administrative proceedings shall not be held to imply waiver of immunity in respect of the execution of the judgement, for which a separate waiver shall be necessary.

Article 42

Transit through the territory of a third State

1. If a representative of the sending State in the special mission or a member of its diplomatic staff passes through or is in the territory of a third State while proceeding to take up his functions or returning to the sending State, the third State shall accord him inviolability and such other immunities as may be required to ensure his transit or return. The same shall apply in the case of any members of his family enjoying privileges or immunities who are accompanying the person referred to in this paragraph, whether travelling with him or travelling separately to join him or to return to their country.

2. In circumstances similar to those specified in paragraph 1 of this article, third States shall not hinder the transit of members of the administrative and technical or service

jäsenten tai niiden perheenjäsenten kulkua alueensa kautta.

3. Kolmansien valtioiden on myönnettävä sen kautta kulkevalle viralliselle kirjeenvaihdolle ja muille virallisille viestiyhteyksille, mukaan luettuna koodi- ja salakielisanomat, sama vapaus ja suojelu, mihin vastaanottajavaltio on velvollinen tämän yleissopimuksen mukaan. Huomioon ottaen tämän artiklan 4 kappaleen määräykset kolmansien valtioiden tulee myöntää alueensa kautta kulkeville erityisedustuston kuriireille ja kuriirilähetyksille sama loukkaamattomuus ja suojelu, mihin vastaanottajavaltio on velvollinen tämän yleissopimuksen mukaan.

4. Kolmas valtio on velvollinen täyttämään velvoitteensa tämän artiklan 1, 2 ja 3 kappaleissa mainittuja henkilöitä kohtaan ainoastaan, jos sille on etukäteen viisumianomuksessa tai tiedonannolla ilmoitettu sellaisten henkilöiden kauttakulusta erityisedustuston jäsenten tai heidän perheenjäsentensä tai kuriirien ominaisuudessa eikä se ole esittänyt vastalausetta.

5. Kolmannen valtion tämän artiklan 1, 2 ja 3 kappaleiden mukaiset velvollisuudet soveltuvat myös näissä kappaleissa mainittuihin henkilöihin ja virallisiin viestiyhteyksiin ja erityisedustuston kuriirilähetyksiin silloin kun kolmannen valtion alueen käyttö johtuu ylivoimaisesta esteestä (force majeure).

staff of the special mission, or of members of their families, through their territories.

3. Third States shall accord to official correspondence and other official communications in transit, including messages in code or cipher, the same freedom and protection as the receiving State is bound to accord under the present Convention. Subject to the provisions of paragraph 4 of this article, they shall accord to the couriers and bags of the special mission in transit the same inviolability and protection as the receiving State is bound to accord under the present Convention.

4. The third State shall be bound to comply with its obligations in respect of the persons mentioned in paragraphs 1, 2 and 3 of this article only if it has been informed in advance, either in the visa application or by notification, of the transit of those persons as members of the special mission, members of their families or couriers, and has raised no objection to it.

5. The obligations of third States under paragraphs 1, 2 and 3 of this article shall also apply to the persons mentioned respectively in those paragraphs, and to the official communications and the bags of the special mission, when the use of the territory of the third State is due to *force majeure*.

43 artikla

Erioikeuksien ja vapauksien kesto

Erityisedustuston jokainen jäsen nauttii niitä erioikeuksia ja vapauksia, joihin hän on oikeutettu, siitä lähtien kun hän saapuu vastaanottajavaltion alueelle ryhtyäkseen hoitamaan tehtäviään erityisedustustossa tai, jos hän jo on vastaanottajavaltion alueella, siitä lähtien kun hänen nimityksensä on ilmoitettu vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriölle tai muulle elimelle, josta on sovittu.

2. Kun erityisedustuston jäsenen tehtävät ovat päättyneet, hänen erioikeutensa ja vapautensa lakkaavat säännönmukaisesti sillä hetkellä, jolloin hän jättää vastaanottajavaltion alueen tai siihen riittävän kohtuullisen ajan kuluttua, jatkuen tämän ajan myös aseellisen selkkauksen sattuessa. Tällaisen jäsenen tehtä-

Article 43

Duration of privileges and immunities

1. Every member of the special mission shall enjoy the privileges and immunities to which he is entitled from the moment he enters the territory of the receiving State for the purpose of performing his functions in the special mission or, if he is already in its territory, from the moment when his appointment is notified to the Ministry of Foreign Affairs or such other organ of the receiving State as may be agreed.

2. When the functions of a member of the special mission have come to an end, his privileges and immunities shall normally cease at the moment when he leaves the territory of the receiving State, or on the expiry of a reasonable period in which to do so, but shall subsist until that time, even in case of armed

viään hoitaessaan suorittamien tekojen osalta vapaus kuitenkin jatkuu.

3. Erityisedustuston jäsenen kuoltua nauttivat hänen perheensä jäsenet edelleen niitä erioikeuksia ja vapauksia, joihin he ovat oikeutetut, siihen saakka kunnes heidän poistumiselleen vastaanottajavaltiosta tarpeellinen kohtuullinen aika on kulunut umpeen.

conflict. However, in respect of acts performed by such a member in the exercise of his functions, immunity shall continue to subsist.

3. In the event of the death of a member of the special mission, the members of his family shall continue to enjoy the privileges and immunities to which they are entitled until the expiry of a reasonable period in which to leave the territory of the receiving State.

44 artikla

Erityisedustuston jäsenen tai hänen perheenjäsenensä omaisuus kuolemantapauksen sattuessa

1. Sellaisen erityisedustuston jäsenen, joka ei ollut vastaanottajavaltion kansalainen tai siellä vakinaisesti asuva, taikka häntä seuraavan perheenjäsenen kuoltua vastaanottajavaltion on sallittava vainajan irtaimiston maastavienti lukuun ottamatta sellaista vastaanottajavaltiossa hankittua omaisuutta, jonka maastavienti oli kuolinhetkellä kielletty.

2. Perintö- ja jäämistöveroja ei saa periä irtaimistosta, joka on vastaanottajavaltiossa ainoastaan sen vuoksi, että vainaja oli erityisedustuston jäsen tai edustuston jäsenen perheenjäsen.

Article 44

Property of a member of the special mission or of a member of his family in the event of death

1. In the event of the death of a member of the special mission or of a member of his family accompanying him, if the deceased was not a national of or permanently resident in the receiving State, the receiving State shall permit the withdrawal of the movable property of the deceased, with the exception of any property acquired in the country the export of which was prohibited at the time of his death.

2. Estate, succession and inheritance duties shall not be levied on movable property which is in the receiving State solely because of the presence there of the deceased as a member of the special mission or of the family of a member of the mission.

45 artikla

Helpotukset vastaanottajavaltion alueelta lähtemistä ja erityisedustuston arkistojen siirtämistä varten

1. Vastaanottajavaltion on, myös aseellisen selkkauksen syntyessä, tehtävä muille erioikeuksia ja vapauksia nauttiville henkilöille kuin vastaanottajavaltion kansalaisille, sekä näitä oikeuksia nauttivien henkilöiden perheenjäsenille, riippumatta heidän kansalaisuudestaan, mahdolliseksi lähteä maasta ensi tilassa. Erityisesti sen on tarvittaessa asetettava heidän käyttöönsä välttämättömät kuljetusvälineet heitä itseään ja heidän omaisuuttaan varten.

2. Vastaanottajavaltion on myönnettävä lähettäjävaltiolle helpotukset erityisedustuston arkistojen siirtämiseksi vastaanottajavaltion alueelta.

Article 45

Facilities to leave the territory of the receiving State and to remove the archives of the special mission

1. The receiving State must, even in case of armed conflict, grant facilities to enable persons enjoying privileges and immunities, other than nationals of the receiving State, and members of the families of such persons, irrespective of their nationality, to leave at the earliest possible moment. In particular it must, in case of need, place at their disposal the necessary means of transport for themselves and their property.

2. The receiving State must grant the sending State facilities for removing the archives of the special mission from the territory of the receiving State.

46 artikla

Erityisedustuston toiminnan lakkaamisen seuraukset

1. Kun erityisedustuston toiminta lakkaa vastaanottajavaltion on kunnioitettava ja suojeltava erityisedustuston tiloja samoin kuin omaisuutta ja arkistoja niin kauan kuin ne ovat sille luovutettuina. Lähettäjävaltion on siirrettävä omaisuus ja arkistot pois kohtuullisen ajan kuluessa.

2. Diplomaattisten tai konsulisuhteiden katketessa taikka ellei niitä ole lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion välillä, ja jos erityisedustuston toiminta päättyy, lähettäjävaltio voi, myös aseellisen selkkauksen sattuessa, uskoa erityisedustuston omaisuuden ja arkistojen hoidon kolmannelle valtiolle, jonka vastaanottajavaltio hyväksyy.

Article 46

Consequences of the cessation of the functions of the special mission

1. When the functions of a special mission come to an end, the receiving State must respect and protect the premises of the special mission so long as they are assigned to it, as well as the property and archives of the special mission. The sending State must withdraw the property and archives within a reasonable period of time.

2. In case of the absence or severance of diplomatic or consular relations between the sending State and the receiving State and if the functions of the special mission have come to an end, the sending State may, even if there is an armed conflict, entrust the custody of the property and archives of the special mission to a third State acceptable to the receiving State.

47 artikla

Vastaanottajavaltion lakien ja määräysten kunnioittaminen ja erityisedustuston tilojen käyttö

1. Huolimatta erioikeuksistaan ja vapauksistaan kaikkien tämän yleissopimuksen nojalla erioikeuksia ja vapauksia nauttivien henkilöiden tulee kunnioittaa vastaanottajavaltion lakeja ja määräyksiä. Heidän tulee myös olla puuttumatta vastaanottajavaltion sisäisiin asioihin.

2. Erityisedustuston tiloja ei saa käyttää tavalla, joka on ristiriidassa tässä yleissopimuksessa, muissa yleisen kansainvälisen oikeuden säännöissä tai lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion välillä voimassa olevissa erityissopimuksissa tarkoitettujen erityisedustuston tehtävien kanssa.

Article 47

Respect for the laws and regulations of the receiving State and use of the premises of the special mission

1. Without prejudice to their privileges and immunities, it is the duty of all persons enjoying those privileges and immunities under the present Convention to respect the laws and regulations of the receiving State. They also have a duty not to interfere in the internal affairs of that State.

2. The premises of the special mission must not be used in any manner incompatible with the functions of the special mission as envisaged in the present Convention, in other rules of general international law or in any special agreements in force between the sending and the receiving State.

48 artikla

Ammatti- ja kaupallinen toiminta

Erityisedustustossa olevat lähettäjävaltion edustajat ja sen diplomaattisen henkilökunnan jäsenet eivät saa omaksi hyödykseen harjoittaa mitään ammatti- tai liiketoimintaa vastaanottajavaltiossa.

Article 48

Professional or commercial activity

The representatives of the sending State in the special mission and the members of its diplomatic staff shall not practise for personal profit any professional or commercial activity in the receiving State.

49 artikla

Syrjintäkielto

1. Tämän yleissopimuksen määräyksiä sovellettaessa ei saa harjoittaa syrjintää eri valtioiden välillä.

2. Syrjintää ei katsota tapahtuvan jos:

a) vastaanottajavaltio soveltaa tämän yleissopimuksen jotakin määräystä rajoittavasti sillä perusteella, että lähettäjävaltio soveltaa samaa määräystä rajoittavasti edellisen valtion erityisedustustoon;

b) milloin valtiot keskenään muuttavat, tavan tai sopimuksen perusteella, erityisedustustojensa helpotusten, erioikeuksien ja vapauksien laajuutta, vaikka sellaista muutosta ei ole muiden valtioiden kanssa hyväksytty, edellyttäen, ettei se ole ristiriidassa tämän yleissopimuksen kohteen ja tarkoituksen kanssa, eikä vaikuta kolmansien valtioiden oikeuksien nautintaan tai velvollisuuksien suorittamiseen.

Article 49

Non-discrimination

1. In the application of the provisions of the present Convention, no discrimination shall be made as between States.

2. However, discrimination shall not be regarded as taking place:

a) where the receiving State applies any of the provisions of the present Convention restrictively because of a restrictive application of that provision to its special mission in the sending State;

b) where States modify among themselves, by custom or agreement, the extent of facilities, privileges and immunities for their special missions, although such a modification has not been agreed with other States, provided that it is not incompatible with the object and purpose of the present Convention and does not affect the enjoyment of the rights or the performance of the obligations of third States.

50 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikkien Yhdistyneiden Kansakuntien tai sen erityisjärjestöjen taikka Kansainvälisen Atomienergiajärjestön jäsenvaltioille tahi Kansainvälisen Tuomioistuimen perussäännön hyväksyneille valtioille sekä kaikille muille valtioille, jotka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on kutsunut liittymään yleissopimukseen, joulukuun 31 päivään 1970 saakka Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa.

Article 50

Signature

The present Convention shall be open for signature by all States Members of the United Nations or of any of the specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency or Parties to the Statute of the International Court of Justice, and by any other State invited by the General Assembly of the United Nations to become a Party to the Convention, until 31 december 1970 at United Nations Headquarters in New York.

51 artikla

Ratifiointi

Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimisasiakirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Article 51

Ratification

The present Convention is subject to ratification. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

52 artikla

Liittyminen

Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki 50 artiklassa mainittuihin ryhmiin kuuluvat valtiot. Liittymiskirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Article 52

Accession

The present Convention shall remain open for accession by any State belonging to any of the categories mentioned in article 50. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

53 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen kun kahdeskymmenestoinen ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

2. Jokaisen valtion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen kun kahdeskymmenestoinen ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu, yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä tämän valtion ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen.

Article 53

Entry into force

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the twenty-second instrument of ratification or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the twenty-second instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

54 artikla

Talletusilmoitukset

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin on ilmoitettava kaikille 50 artiklassa mainittuihin ryhmiin kuuluville valtioille seuraavista seikoista:

a) tämän yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioimis- ja liittymiskirjain tallettamisesta 50, 51 ja 52 artiklan mukaisesti;

b) päivämäärästä, jolloin tämä yleissopimus tulee voimaan 53 artiklan mukaisesti.

Article 54

Notifications by the depositary

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States belonging to any of the categories mentioned in article 50:

a) of signatures to the present Convention and of the deposit of instruments of ratification or accession in accordance with articles 50, 51 and 52;

b) of the date on which the present Convention will enter into force in accordance with article 53.

55 artikla

Alkuperäiset tekstit

Tämän yleissopimuksen, jonka englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, alkuperäiskappale talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, joka lähettää oikeaksi todistetut jäljennökset siitä kaikille 50 artiklassa mainittuihin ryhmiin kuuluville valtioille.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallituksiensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen, joka avattiin allekirjoittamista varten New Yorkissa joulukuun 16 päivänä 1969.

Article 55

Authentic texts

The original of the present Convention, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all States belonging to any of the categories mentioned in article 50.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention, opened for signature at New York on 16 December 1969.

Valinnainen pöytäkirja riitojen pakollisesta ratkaisemisesta

Tämän pöytäkirjan ja Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen joulukuun 8 päivänä 1969 hyväksymän, jäljempänä yleissopimuk-

Optional Protocol Concerning the Compulsory Settlement of Disputes

The States Parties to the present Protocol and to the Convention on Special Missions, hereinafter referred to as "the Convention",

seksi kutsutun erityisedustustoja koskevan yleissopimuksen sopimuspuolina olevat valtiot,

ilmituoden halunsa turvautua kaikissa niitä koskevissa yleissopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta johtuvissa riitakysymyksissä Kansainvälisen tuomioistuimen pakolliseen tuomiovaltaan, elleivät osapuolet kohtuullisessa ajassa ole sopineet muusta menettelystä,

ovat sopineet seuraavasta:

I artikla

Yleissopimuksen tulkintaa ja soveltamista kiskevat riitakysymykset kuuluvat Kansainvälisen tuomioistuimen pakolliseen tuomiovaltaan ja jokainen tämän pöytäkirjan hyväksynyt riidan osapuoli voi siten saattaa sen Tuomioistuimen käsiteltäväksi kirjallisella hakemuksella.

II artikla

Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun osapuoli on ilmoittanut toiselle, että sen käsityksen mukaan on olemassa riitakysymys, osapuolet voivat sopia siitä että Kansainväliseen tuomioistuimeen turvautumisen sijasta käytetään välimiesmenettelyä. Kun tämä määräaika on kulunut umpeen, kumpikin osapuoli voi kirjallisella hakemuksella saattaa riitakysymyksen Tuomioistuimen käsiteltäväksi.

III artikla

1. Osapuolet voivat sopia saman kahden kuukauden määräajan kuluessa sovittelumenettelyn käyttämisestä ennen kuin ne turvautuvat Kansainväliseen tuomioistuimeen.

2. Sovittelulautakunnan tulee esittää suosituksensa viiden kuukauden kuluessa sen asettamisesta. Elleivät riitakysymyksen osapuolet hyväksy näitä suosituksia kahden kuukauden kuluessa siitä kun ne on esitetty, kumpikin osapuoli voi kirjallisella hakemuksella saattaa riitakysymyksen Tuomioistuimen käsiteltäväksi.

IV artikla

Tämä pöytäkirja on avoinna kaikkien niiden valtioiden allekirjoittamista varten, joka voivat tulla yleissopimuksen sopimuspuoliksi, joulukuun 31 päivään 1970 saakka Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa.

adopted by the General Assembly of the United Nations on 8 December 1969,

Expressing their wish to resort, in all matters concerning them in respect of any dispute arising out of the interpretation or application of the Convention, to the compulsory jurisdiction of the Internationel Court of Justice, unless some other form of settlement has been agreed upon by the parties within a reasonable period of time,

Have agreed as follows:

Article I

Disputes arising out of the interpretation or application of the Convention shall lie within the compulsory jurisdiction of the International Court of Justice and may accordingly be brought before the Court by a written application made by any party to the dispute being a Party to the present Protocol.

Article II

The parties may agree, within a period of two months after one party has notified its opinion to the other that a dispute exists, to resort not to the International Court of Justice but to an arbitral tribunal. After the expiry of the said period, either party may bring the dispute before the Court by a written application.

Article III

1. Within the same period of two months, the parties may agree to adopt a conciliation procedure before resorting to the International Court of Justice.

2. The conciliation commission shall make its recommendations within five months after its appointment. If its recommendations are not accepted by the parties to the dispute within two months after they have been delivered, either party may bring the dispute before the Court by a written application.

Article IV

The present Protocol shall be open for signature by all States which may become Parties to the Convention, until 31 December 1970 at United Nations Headquarters in New York.

V artikla

Tämä pöytäkirja on ratifioitava. Ratifioimiskirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

VI artikla

Tähän pöytäkirjaan voivat liittyä kaikki valtiot, jotka voivat tulla yleissopimuksen sopimuspuoliksi. Liittymiskirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

VII artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan samana päivänä kuin yleissopimus tai kolmantenakymmenentenä päivänä pöytäkirjaa koskevan toisen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, siitä riippuen kumpi näistä päivämääristä on myöhempi.

2. Jokaiseen sellaiseen valtioon nähden, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen jälkeen kun pöytäkirja tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti on tullut voimaan, tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä asianomaisen valtion ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

VIII artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri ilmoittaa kaikille valtioille, jotka voivat tulla yleissopimuksen sopimuspuoliksi, seuraavista seikoista:

a) Tämän pöytäkirjan allekirjoittamisesta ja ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta IV, V ja VI artiklan mukaisesti;

b) päivämäärästä, jolloin tämä pöytäkirja tulee VII artiklan mukaisesti voimaan.

IX artikla

Tämän pöytäkirjan, jonka englannin, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, alkuperäiskappale talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, joka lähettää siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille IV artiklassa tarkoitetuille valtioille.

Article V

The present Protocol is subject to ratification. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article VI

The present Protocol shall remain open for accession by all States which may become Parties to the Convention. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article VII

1. The present Protocol shall enter into force on the same day as the Convention or on the thirtieth day following the date of deposit of the second instrument of ratification of or accession to the Protocol with the Secretary-General of the United Nations, whichever day is later.

2. For each State ratifying or acceding to the present Protocol after its entry into force in accordance with paragraph 1 of this article, the Protocol shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

Article VIII

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States which may become Parties to the Convention:

a) of signatures to the present Protocol and of the deposit of instruments of ratification or accession in accordance with articles IV, V and VI;

b) of the date on which the present Protocol will enter into force in accordance with article VII.

Article IX

The original of the present Protocol, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all States referred to in article IV.

16996/70

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallituksiensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan, joka avattiin allekirjoittamista varten New Yorkissa joulukuun 16 päivänä 1969.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Protocol, opened for signature at New York on 16 December 1969.

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan ja sen liitteiden eräiden määräysten hyväksymisestä.

SOPIMUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 tehtyyn kansainvälisiä näyttelyitä koskevaan yleissopimukseen Suomi liittyi vuonna 1937 (SopS 35—36/37). Yleissopimusta on muutettu vuosina 1948 ja 1966, ja Suomi on ratifioinut molemmat muutospöytäkirjat (SopS 22/53 ja 10/68).

Nyt käsiteltävänä oleva pöytäkirja on tehty Pariisissa 30 päivänä marraskuuta 1972. Suomi on tällöin allekirjoittanut sen ratifiointivaraumin. Pöytäkirja ei ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan. Sen liitteenä ja erottamattomana osana on kansainvälisiä näyttelyitä koskeva yleissopimus. Tämä yleissopimus on luonteeltaan teknillinen ja sisältää määräykset kansainvälisten näyttelyiden järjestämisestä ja hallinnosta. Yleissopimuksen liitteenä ja erottamattomana osana ovat puolestaan näyttelyitä koskevat tullimääräykset.

Pöytäkirja liitteineen tulee voimaan, kun 29 valtiota on tullut sen sopimuspuoliksi. Pöytäkirjan allekirjoittajamaana Suomen on ratifioitava se. Pöytäkirjan ovat jo hyväksyneet muiden muassa Bulgaria, Englanti, Espanja, Kanada, Neuvostoliitto, Norja, Ranska, Saksan Demokraattinen Tasavalta, Saksan Liittotasavalta, Unkari ja Yhdysvallat.

YLEISPERUSTELUT.

Pöytäkirja ja sen liitteenä oleva yleissopimus pyrkivät kokoamaan ja mukauttamaan nykyaikaisiin toimintaolosuhteisiin kansainvälisiä näyttelyitä koskevat määräykset ja menettelytavat samoin kuin yleissopimuksen soveltamisen valvonnasta vastaavaa järjestöä eli Kansainvälistä Näyttelytoimistoa koskevat säännökset.

Yleissopimuksen liitteenä olevien näyttelyitä koskevien tullimääräysten mukaan sopimuspuolten on myönnettävä laajempia tullihelpotuksia kuin vuoden 1928 yleissopimus edellytti ja kuin nykyinen kansallinen tullilainsäädäntömme sallii. Tarkoituksena on ilmeisestikin ollut laajentaa ja täydentää nämä määräykset niin, että ne pääpiirteissään vastaavat Brysselissä 8 päivänä kesäkuuta 1961 tehdyn näyttelyissä, messuilla, kokouksissa tai niiden kaltaisissa tilaisuuksissa näytteille asetettavien tai käytettävien tavaroiden maahantuonnin helpotuksia koskevan tulliyleissopimuksen (SopS 37/64) määräyksiä. Yhdenmukaisuuteen pyrkiminen tässä suhteessa onkin tullihallinnon kannalta tarkoituksenmukaista.

Valtiovarainministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö ovat antaneet lausuntonsa tässä asiassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

Muutospöytäkirjan ja siihen liittyvän kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen Suomelle asettamat velvoitteet ovat luonteeltaan pääasiallisesti näyttelyteknillisiä. Yleissopimuksen I luku sisältää määritelmät ja tavoitteet, II luku koskee näyttelyiden kestoaikaa ja taajuutta, III luku rekisteröintiä sekä IV luku rekisteröityjen näyttelyiden järjestäjien ja osanottajavaltioiden velvoitteita. Niiden sisältämät määräykset ovat luonteeltaan pääasiallisesti näyttelyteknillisiä. V luku sisältää toimeenpanomääräykset. Niiden mukaan yleissopimuksen soveltamisen valvontaa varten perustetaan Kansainvälinen Näyttelytoimisto -niminen kansainvälinen järjestö, joka käsittää yleiskokouksen, puheenjohtajan, varapuheenjohtajat, toimeenpanolautakunnan, erityislautakuntia, pääsihteerin sekä sihteeristön (25 artikla). Kunkin sopimuspuolen hallituksella on yksi ääni yleiskokouksessa, jossa päätökset tehdään läsnäolevien äänestävien valtuuskuntien äänten enemmistöllä. Kahden kolmasosan äänten enemmistö vaaditaan kuitenkin tärkeimmissä asioissa, kuten hyväksyttäessä yleissopimuksen tai sen liitteenä olevien näyttelyitä koskevien tullimääräysten muutosehdotuksia, tulo- ja menoarvioita ja vahvistettaessa sopimuspuolten vuotuisia jäsenmaksuja (28 artikla).

Yleissopimuksen 9 artiklan mukaan sopimuspuolet kieltäytyvät osallistumasta rekisteröimättömiin näyttelyihin sekä suojelemasta ja avustamasta niitä.

Yleissopimuksessa tarkoitetun näyttelyä järjestävän valtion hallituksen on 10 artiklan mukaan valvottava yleissopimuksen määräysten ja sen soveltamista varten vahvistettujen sääntöjen noudattamista. Jollei tämä hallitus itse järjestä näyttelyä, sen on virallisesti tunnustettava järjestäjäksi se oikeushenkilö, joka näyttelyn järjestää, jotta tämän oikeushenkilön velvoitteiden täyttäminen varmistetaan.

Kansainvälisen näyttelytoimiston yleiskokouksen hyväksymä yleissopimuksen muutos tulee voimaan kaikkien sopimuspuolten osalta, kun neljä viidesosaa sopimuspuolista on sen hyväksynyt, ja näyttelyitä koskevien tullimääräysten muutos, kun kaikki sopimuspuolet ovat sen hyväksyneet (33 artikla).

Yleissopimuksen soveltamista ja tulkintaa koskevat sopimusvaltioiden väliset riidat, joita ei muuten saada ratkaistuiksi, alistetaan välitysmiesten ratkaistaviksi. Välitysmiesten ratkaisu on lopullinen eikä siihen voi hakea muutosta. Kuitenkin jokainen valtio voi allekirjoittaessaan yleissopimuksen tai liittyessään siihen ilmoittaa, ettei se katso välitysmenettelyä koskevien määräysten sitovan itseään (34 artikla).

Pöytäkirja liitteineen tulee sen 4 artiklan mukaan voimaan sinä päivänä, jona 29 valtiota on tullut sen sopimuspuoliksi. Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa yleissopimuksen lakkaavaksi osaltaan vuoden kuluttua irtisanomisesta (37 artikla).

Yleissopimuksen liitteenä olevassa näyttelyitä koskevissa tullimääräyksissä on muutamia kohtia, joiden mukaisesti myönnettävä vapautus tulleista, veroista ja maksuista on laajempi kuin Suomen sisäisen lainsäädännön mukaan on mahdollista myöntää, minkä vuoksi näiden määräysten osalta eduskunnan hyväksyminen on tarpeellinen. Näitä määräyksiä ovat:

— 3 artiklan b kohdan mukaista pääkomissaarin antamaa takausta tuontiverojen suorittamisesta edellytyksenä tavaroiden väliaikaiselle maahantuonnille ei voida pitää vakuutena, minkä asettaminen tullilain 92 §:n mukaan on ehtona esimerkiksi näyttelytavaroiden väliaikaiselle tullivapaudelle.

— 7 artiklan c kohdassa tarkoitetuille ulkomaisen koneen esittelyn yhteydessä kulutettaville tai hävitettäville tavaroille ei tullilain nojalla ole mahdollista myöntää tullihelpotuksia, vaan tällaisten tavaroiden tuonti on tullinalaista. Saman artiklan d kohdassa tarkoitetuille näyttelyssä näytteillepantuihin ulkomaisiin tavaroihin liittyvälle mainosaineistolle ei tullilain mukaan voida myöntää tullivapautta.

— 8 artiklan a kohdassa mainituista tavaroista ei tullivapautta tuonnin yhteydessä voida tullilain mukaan myöntää ilotulitusvälineille. Edellytyksiä tullivapauden myöntämiselle saman artiklan b ja c kohdassa mainituille tavaroille ei ole tullilain mukaan lukuun ottamatta niitä tavaroita, joita voidaan pitää tullilain 90 §:n 10 kohdan mukaisina kuvina.

— 1 artiklan mukaan tuontiveroilla tarkoitetaan tulleja ja kaikkia muita maahantuonnin yhteydessä kannettavia veroja ja maksuja samoin kuin kaikkia maahantuoduista tavaroista kannettavia sisäisiä veroja sekä valmisteveroja.

Täten edellä 3, 7 ja 8 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa ei voida periä myöskään tässä tarkoitettuja veroja ja maksuja. Tämä ei yleensä merkitse muutosta Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön, sillä vapautus myös muista veroista ja maksuista kuin tulleista johtuu jo Suomen sisäisestä lainsäädännöstä, jonka mukaan tullivapaasti maahan tuotavat tavarat ovat vapaat myös muista tuonnin yhteydessä kannettavista veroista ja maksuista, kuten valmisteverosta, tuontimaksusta, liikevaihtoverosta ja tasausverosta sekä auto- ja moottoripyöräverosta.

Koska yleissopimuksen osapuolena olemisesta aiheutuu jäsenmaksun muodossa jatkuvia vuotuisia menoja, vaatii se myös tältä osin eduskunnan hyväksymisen. Nykyisin voimassa olevan yleissopimuksen mukaan Suomen jäsenmaksuosuus vuodelle 1976 on 6 500 Ranskan frangia eli noin 5 400 markkaa.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitetun kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta Pariisissa 30 päivänä marraskuuta 1972 tehdyn pöytäkirjan ja sen liitteiden määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska kysymyksessä oleva pöytäkirja liitteineen sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan ja sen liitteiden eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitetun kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta Pariisissa 30 päivänä marraskuuta 1972 tehdyn pöytäkirjan ja sen liitteiden määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

PÖYTÄKIRJA

Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitetun kansainvälisiä näyttelyitä koskevan yleissopimuksen muuttamisesta

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolet,

ottaen huomioon, että Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitetulla sekä 10 päivänä toukokuuta 1948 ja 16 päivänä marraskuuta 1966 tehdyillä pöytäkirjoilla muutetulla ja täydennetyllä, kansainvälisiä näyttelyitä koskevalla yleissopimuksella vahvistetut säännökset ja menettelytavat ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi näiden näyttelyiden järjestäjille samoin kuin osanottajavaltioille, haluten mukaannuttaa nämä säännökset ja menettelytavat sekä yleissopimuksen soveltamisen valvonnasta vastaavaa järjestöä koskevat säännökset ja menettelytavat nykyaikaisiin toimintaolosuhteisiin ja koota nämä määräykset yhteen ainoaan asiakirjaan, jonka tulee korvata vuoden 1928 yleissopimus,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tämän pöytäkirjan tarkoituksena on:

a) muuttaa kansainvälisiä näyttelyitä koskevat säännökset ja menettelytavat;

b) muuttaa Kansainvälisen Näyttelytoimiston toimintaa koskevat määräykset.

Muutokset

2 artikla

Vuoden 1928 yleissopimusta muutetaan uudelleen tällä pöytäkirjalla 1 artiklassa mainittujen tavoitteiden mukaisesti. Näin muutetun yleissopimuksen teksti on tämän pöytäkirjan liitteenä, joka on pöytäkirjan erottamaton osa.

PROTOCOLE

portant modification de la Convention signée à Paris le 22 novembre 1928 concernant les expositions internationales

Les Parties à la présente Convention,

Considérant que les règles et procédures instaurées par la Convention concernant les expositions internationales signée à Paris le 22 novembre 1928, modifiée et complétée par les protocoles des 10 mai 1948 et 16 novembre 1966, se sont révélées utiles et nécessaires aux organisateurs des ces expositions comme aux Etats participants,

Désireuses d'adapter aux conditions de l'activité moderne lesdites règles et procédures, ainsi que celles qui concernent l'Organisation chargée de veiller à son application et de réunir ces dispositions dans un seul instrument qui doit remplacer la Convention de 1928,

Sont convenues de ce qui suit:

Article Ier

Le présent protocole a pour objet:

a) De modifier les règles et procédures concernant les expositions internationales;

b) De modifier les dispositions concernant les activités du Bureau International des Expositions.

Modification

Article II

La Convention de 1928 est de nouveau modifiée par le présent Protocole conformément aux objectifs exprimés à l'article Ier. Le texte de la Convention ainsi modifiée figure dans l'appendice au présent Protocole dont il constitue partie intégrante.

3 artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoitettavaksi vuoden 1928 yleissopimuksen sopimuspuolille Pariisissa 30 päivästä marraskuuta 1972 30 päivään marraskuuta 1973 ja on viimeksi mainitun päivämäärän jälkeen avoinna samojen sopimuspuolten liittymistä varten.

2. Vuoden 1928 yleissopimuksen sopimuspuolet voivat tulla tämän pöytäkirjan sopimuspuoliksi:

a) allekirjoittamalla sen ilman ratifioimis- tai hyväksymisvaraumaa;

b) allekirjoittamalla sen ratifioimis- tai hyväksymisvaraumin ja tämän jälkeen ratifioimalla tai hyväksymällä sen;

c) liittymällä siihen.

3) Ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjat talletetaan Ranskan tasavallan hallituksen huostaan.

4 artikla

Tämä pöytäkirja tulee voimaan sinä päivänä, jona 29 valtiota on tullut sen sopimuspuoleksi 3 artiklan edellyttämien ehtojen mukaisesti.

5 artikla

Tämän pöytäkirjan määräyksiä ei sovelleta sellaisen näyttelyn rekisteröintiin, jota varten Kansainvälinen Näyttelytoimisto on varannut ajan sen hallintoneuvoston istunnon päättymiseen mennessä, joka välittömästi edeltää tämän pöytäkirjan voimaantuloa edellä olevan 4 artiklan mukaan.

6 artikla

Ranskan tasavallan hallitus ilmoittaa sopimuspuolten hallituksille sekä Kansainväliselle Näyttelytoimistolle:

a) 3 artiklan mukaisista allekirjoituksista, ratifioinneista, hyväksymisistä ja liittymisistä;

b) päivästä, jona tämä pöytäkirja tulee 4 artiklan mukaan voimaan.

7 artikla

Tämän pöytäkirjan tultua voimaan Ranskan tasavallan hallitus rekisteröi sen Yhdistyneiden

Article III

1. Le présent Protocole est ouvert à la signature des Parties à la Convention de 1928 à Paris du 30 novembre 1972 au 30 novembre 1973 et restera ouvert après cette dernière date pour l'adhésion de ces mêmes Parties.

2. Les Parties à la Convention de 1928 peuvent devenir Parties au présent Protocole par:

a) Signature sans réserve de ratification, acceptation ou approbation;

b) Signature sous réserve de ratification, acceptation ou approbation, suivie de ratification, acceptation ou approbation;

c) Adhésion.

3. Les instruments de ratification, acceptation, approbation ou adhésion sont déposés auprès du Gouvernement de la République française.

Article IV

Le présent Protocole entrera en vigueur à la date à laquelle 29 Etats y seront devenus parties dans les conditions prévues à l'article III.

Article V

Les dispositions du présent Protocole ne s'appliquent pas à l'enregistrement d'une exposition pour laquelle une date aura été retenue par le Bureau International des Expositions jusqu'à et y inclus la session du Conseil d'Administration qui aura immédiatement précédé l'entrée en vigueur du présent Protocole, conformément à l'article IV ci-dessus.

Article VI

Le Gouvernement de la République française notifiera aux gouvernements des Parties contractantes ainsi qu'au Bureau International des Expositions:

a) Les signatures, ratifications, approbations, acceptations et adhésions conformément à l'article III;

b) La date à laquelle le présent Protocole entrera en vigueur conformément à l'article IV.

Article VII

Dès l'entrée en vigueur du présent Protocole, le Gouvernement de la République fran-

Kansakuntien sihteeristössä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

Minkä vakuudeksi allekirjoittaneet asianmukaisesti valtuutettuina ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Pariisissa 30 päivänä marraskuuta 1972 ranskan kielellä yhtenä ainoana kappaleena, jota säilytetään Ranskan tasavallan hallituksen arkistossa. Ranskan tasavallan hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kunkin vuoden 1928 yleissopimuksen sopimuspuolen hallitukselle.

çaise le fera enregistrer auprès du Secrétariat des Nations Unies, conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Paris, le 30 novembre 1972, en langue française, en un seul exemplaire, qui sera conservé dans les archives du Gouvernement de la République française, lequel en délivrera des copies conformes aux gouvernements de toutes les Parties à la Convention de 1928.

LIITE

Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitettu sekä 10 päivänä toukokuuta 1948, 16 päivänä marraskuuta 1966 ja 30 päivänä marraskuuta 1972 tehdyillä pöytäkirjoilla muutettu ja täydennetty

Kansainvälisiä näyttelyitä koskeva

YLEISSOPIMUS

I LUKU

Määritelmät ja tavoitteet

1 artikla

1. Näyttely on millä tahansa nimityksellä kutsuttu tilaisuus, jonka pääasiallinen tarkoitus on yleisön valistaminen esittelemällä niitä keinoja, joita ihmisellä on käytettävänään kulttuurinsa tarpeiden tyydyttämiseksi ja tuomalla esiin yhdellä tai useammalla inhimillisen toiminnan alalla saavutettu edistys tai tulevaisuuden näkymät.

2. Näyttely on kansainvälinen kun siihen osallistuu useampi kuin yksi valtio.

3. Kansainvälisen näyttelyn osanottajia ovat toisaalta kansallisiin osastoihin ryhmitetyt virallisesti edustettujen valtioiden näytteillepanijat ja toisaalta kansainväliset järjestöt taikka näytteillepanijat epävirallisesti edustetuista maista sekä lopuksi ne, jotka on näyttelyn sääntöjen mukaisesti valtuutettu harjoittamaan muuta toimintaa, erityisesti toimiluvan saajat.

2 artikla

Tätä yleissopimusta sovelletaan kaikkiin kansainvälisiin näyttelyihin, paitsi:

a) vähemmän kuin kolme viikkoa kestäviin näyttelyihin;
b) kaunotaiteiden näyttelyihin;
c) pääasiallisesti kaupallisiin näyttelyihin.

APPENDICE

CONVENTION

concernant les expositions internationales

signée à Paris le 22 novembre 1928, modifiée et complétée par les Protocoles des 10 mai 1948, 16 novembre 1966 et 30 novembre 1972

TITRE Ier

Définitions et objets

Article 1er

1. Une exposition est une manifestation qui, quelle que soit sa dénomination, a un but principal d'enseignement pour le public, faisant l'inventaire des moyens dont dispose l'homme pour satisfaire les besoins d'une civilisation et faisant ressortir dans une ou plusieurs branches de l'activité humaine les progrès réalisés ou les perspectives d'avenir.

2. L'exposition est internationale lorsque plus d'un Etat y participe.

3. Les participants à une exposition internationale sont, d'une part, les exposants des Etats officiellement représentés groupés en sections nationales, d'autre part, les organisations internationales ou les exposants ressortissants d'Etats non officiellement représentés et enfin ceux qui sont autorisés, selon les règlements de l'exposition, à poursuivre une autre activité, en particulier les concessionnaires.

Article 2

La présente Convention s'applique à toutes les expositions internationales, à l'exception des:

a) Expositions d'une durée de moins de trois semaines;
b) Expositions des Beaux-Arts;
c) Expositions essentiellement commerciales.

3 artikla

1. Huolimatta nimestä, jonka näyttelyn järjestäjät saattavat sille antaa, tämä yleissopimus jakaa näyttelyt yleis- ja erityisnäyttelyihin.

2. Näyttely on yleinen, kun siinä esitellään useammalla tämän yleissopimuksen 30 artiklan 2 kappaleen a kohdassa mainitun luokittelun mukaisella inhimillisen toiminnan alalla käytettyjä keinoja ja toteutettuja tai toteutettavia edistysaskeleita.

3. Näyttely on erityinen, kun se keskittyy vain yhteen luokittelun määrittelemään inhimillisen toiminnan alaan.

Article 3

1. Nonobstant le titre qui pourrait être donné à une exposition par ses organisateurs, la présente Convention distingue les expositions universelles et les expositions spécialisées.

2. Une exposition est universelle lorsqu'elle fait l'inventaire des moyens utilisés et des progrès réalisés ou à réaliser dans plusieurs des branches de l'activité humaine, telles qu'elles résultent de la classification prévue à l'article 30, paragraphe 2 (a), de la présente Convention.

3. Elle est spécialisée quand elle est consacrée à une seule branche de l'activité humaine, telle que cette branche se trouve définie dans sa classification.

II LUKU

Näyttelyiden kestoaika ja taajuus

4 artikla

1. Näyttelyiden kestoaika ei saa ylittää kuutta kuukautta.

2. Näyttelyn avaamis- ja sulkemisajat määrätään sen rekisteröimishetkellä eikä niitä voida muuttaa muuta kuin ylivoimaisen esteen sattuessa ja tämän yleissopimuksen V luvussa tarkoitetun Kansainvälisen Näyttelytoimiston (josta jäljempänä käytetään nimitystä Toimisto) luvalla. Kuitenkaan näyttelyn kokonaiskestoaika ei saa ylittää kuutta kuukautta.

5 artikla

1. Tämän yleissopimuksen tarkoittamien näyttelyiden taajuus määrätään seuraavasti:

a) samassa valtiossa tulee vähintään kaksikymmentä vuotta kulua kahden yleisnäyttelyn välillä; vähintään viisi vuotta tulee kulua yleis- ja erityisnäyttelyn välillä;

b) eri valtioissa tulee vähintään kymmenen vuotta kulua kahden yleisnäyttelyn välillä;

c) samassa valtiossa tulee vähintään kymmenen vuotta kulua kahden samanluonteisen erityisnäyttelyn välillä; vähintään viisi vuotta

TITRE II

Durée et fréquence des expositions

Article 4

1. La durée d'une exposition ne doit pas dépasser six mois.

2. Les dates d'ouverture et de clôture d'une exposition sont fixées au moment de son enregistrement et ne peuvent être modifiées qu'en cas de force majeure et avec l'accord du Bureau International des Expositions (ci-après dénommé Bureau) et visé au Titre V de la présente Convention. Toutefois la durée totale de l'exposition ne doit pas dépasser six mois.

Article 5

1. La fréquence des expositions visées par la présente Convention est réglementée de la façon suivante:

a) Dans un même Etat, un intervalle minimum de vingt ans doit séparer deux expositions universelles; un intervalle minimum de cinq ans doit séparer une exposition universelle et une exposition spécialisée;

b) Dans des Etats différents, un intervalle minimum de dix ans doit séparer deux expositions universelles;

c) Dans un même Etat un intervalle minimum de dix ans doit séparer des expositions spécialisées de même nature; un intervalle

tulee kulua kahden eri luonteisen erityisnäyttelyn välillä;

d) eri valtioissa tulee kulua vähintään viisi vuotta kahden samanluonteisen erityisnäyttelyn välillä ja vähintään kaksi vuotta kahden eriluonteisen erityisnäyttelyn välillä.

2. Huolimatta edellä olevan 1 kappaleen määräyksistä Toimisto voi poikkeuksellisesti ja 28 artiklan 3 kappaleen f kohdan edellyttämin ehdoin alentaa yllä mainittuja väliaikoja erityisnäyttelyiden osalta ja seitsemän vuoden aikaan asti yleisnäyttelyiden osalta, jotka on järjestetty eri valtioissa.

3. Väliajat, joiden tulee kulua rekisteröityjen näyttelyiden välillä, luetaan alkaviksi sanottujen näyttelyiden avaamispäivistä.

III LUKU

Rekisteröinti

6 artikla

1. Sen sopimuspuolen hallituksen, jonka alueella näyttely aiotaan järjestää (josta jäljempänä käytetään nimitystä kutsujahallitus) tulee osoittaa Toimistolle hakemus näyttelyn rekisteröimiseksi ja mainita ne lainsäädännölliset, ohjesääntöjen alaiset ja taloudelliset toimenpiteet, joihin se aikoo ryhtyä tämän näyttelyn johdosta. Sopimuspuoliin kuulumattoman valtion hallitus, joka haluaa rekisteröidä näyttelyn, voi samoin osoittaa Toimistolle hakemuksen sitoutumalla noudattamaan tämän näyttelyn osalta tämän yleissopimuksen I, II, III ja IV luvun määräyksiä sekä niiden soveltamista varten annettuja sääntöjä.

2. Kansainvälisistä suhteista vastaavan hallituksen on tehtävä rekisteröintihakemus ja mainittava paikka, jossa näyttely on aiottu järjestää (josta jäljempänä käytetään nimitystä kutsujahallitus), siinäkin tapauksessa, että tämä hallitus ei ole näyttelyn järjestäjä.

3. Toimisto määrää pakollisten sääntöjensä mukaisesti enimmäismääräajan näyttelyajan varaamiseksi ja vähimmäismääräajan rekisteröintihakemuksen jättämistä varten; se mainitsee ne asiakirjat, jotka tulee liittää hakemukseen. Se määrää samaten pakollisten sääntöjensä mu-

minimum de cinq ans doit séparer deux expositions spécialisées de nature différente;

d) Dans des Etats différents un intervalle minimum de cinq ans doit séparer deux expositions spécialisées de même nature; un intervalle minimum de deux ans doit séparer deux expositions spécialisées de nature différente.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1 ci-dessus, le Bureau peut exceptionnellement et dans les conditions prévues à l'article 28 (3) f, réduire les intervalles ci-dessus, d'une part, au bénéfice des expositions spécialisées, d'autre part et dans la limite de sept ans, au bénéfice des expositions universelles organisées dans des Etats différents.

3. Les intervalles qui doivent séparer les expositions enregistrées ont pour point de départ la date d'ouverture desdites expositions.

TITRE III

Enregistrement

Article 6

1. Le Gouvernement d'une Partie contractante sur le territoire de laquelle une exposition est projetée (ci-après dénommé Gouvernement invitant) doit adresser au Bureau une demande pour obtenir son enregistrement en indiquant les mesures législatives, réglementaires ou financières qu'il prévoit à l'occasion de cette exposition. Le Gouvernement d'un Etat non contractant désireux d'obtenir l'enregistrement d'une exposition peut, de la même manière, adresser une demande au Bureau, à condition de s'engager à respecter pour cette exposition les dispositions des Titres I, II, III et IV de cette Convention et les règlements édictés pour leur application.

2. La demande d'enregistrement doit être faite par le Gouvernement chargé des relations internationales se rapportant au lieu où l'exposition est projetée (ci-après dénommé le Gouvernement invitant), même dans le cas où ce Gouvernement n'est pas l'organisateur de l'exposition.

3. Le Bureau détermine par ses règlements obligatoires le délai maximum pour retenir la date d'une exposition et le délai minimum pour le dépôt de la demande d'enregistrement; il précise les documents qui doivent accompagner une telle demande. Il fixe également,

kaisesti niiden maksujen määrän, joita hakemuksen tutkiminen vaatii.

4. Rekisteröinti myönnetään vain, jos näyttely täyttää tämän yleissopimuksen ja Toimiston vahvistamien sääntöjen asettamat ehdot.

7 artikla

1. Kun kaksi tai useampi valtio kilpailevat keskenään näyttelyn rekisteröimisestä pääsemättä yksimielisyyteen, ne saattavat asian Toimiston yleiskokouksen tutkittavaksi, joka päättää siitä ottaen huomioon selvitykset, joihin on vedottu, varsinkin kilpailevien valtioiden historialliset tai moraaliset erityissyyt, edellisestä näyttelystä kuluneen ajan ja aikaisemmin järjestettyjen tilaisuuksien lukumäärän.

2. Lukuunottamatta poikkeuksellisia olosuhteita, Toimisto antaa etusijan sopimuspuolen alueella suunnitellulle näyttelylle.

8 artikla

Lukuunottamatta 4 artiklan 2 kappaleen edellyttämää tapausta, valtio, joka on saanut näyttelyn rekisteröidyksi, menettää tähän rekisteröintiin liittyvät oikeutensa, jos se muuttaa ajankohtaa, jona näyttely on ilmoitettu pidettäväksi. Jos se haluaa järjestää näyttelyn muuna ajankohtana, sen on esitettävä uusi hakemus ja milloin on syytä, alistuttava 7 artiklan mukaiseen menettelyyn, jonka mahdollinen kilpailu aiheuttaa.

9 artikla

1. Sopimuspuolet kieltäytyvät osallistumasta rekisteröimättömiin näyttelyihin sekä suojelemasta ja avustamasta niitä.

2. Sopimuspuolilla on täysi oikeus olla osallistumatta rekisteröityyn näyttelyyn.

3. Kukin sopimuspuoli käyttää kaikkia keinoja, joita se lainsäädäntönsä mukaan pitää soveliaimpina vastustaakseen olemattomien näyttelyiden tai sellaisten näyttelyiden järjestäjiä, joihin osanottajia vilpillisesti houkutellaan valheellisilla lupauksilla, ilmoituksilla tai mainoksilla.

par règlement obligatoire, le montant des contributions exigées pour frais d'examen de la demande.

4. L'enregistrement n'est accordé que si l'exposition remplit les conditions fixées par la présente Convention et les règlements établis par le Bureau.

Article 7

1. Lorsque deux Etats ou plus sont en concurrence entre eux pour l'enregistrement d'une exposition et ne parviennent pas à s'accorder, ils saisissent l'assemblée générale du Bureau qui décide en tenant compte des considérations invoquées, et notamment des raisons spéciales de nature historique ou morale, du temps écoulé depuis la dernière exposition et du nombre de manifestations déjà organisées par les Etats concurrents.

2. Sauf dans des circonstances exceptionnelles, le Bureau donne la préférence à une exposition projetée sur le territoire d'une Partie contractante.

Article 8

Sauf dans le cas prévu à l'article 4, paragraphe 2, l'Etat qui a obtenu l'enregistrement d'une exposition perd les droits attachés à cet enregistrement s'il modifie la date à laquelle il avait déclaré qu'elle se tiendrait. S'il entend qu'elle soit organisée à une autre date, il doit introduire une nouvelle demande et se soumettre, s'il y a lieu, à la procédure fixée à l'article 7 qu'impliquent les compétitions, éventuelles.

Article 9

1. Pour toute exposition qui n'a pas été enregistrée, les Parties contractantes refusent leur participation et leur patronage ainsi que toute subvention.

2. Les Parties contractantes restent entièrement libres de ne pas participer à une exposition enregistrée.

3. Chaque Partie contractante usera de tous les moyens qui, d'après sa législation, lui paraîtront les plus opportuns pour agir contre les promoteurs d'expositions fictives ou d'expositions auxquelles les participants seraient frauduleusement attirés par des promesses, annonces ou réclames mensongères.

IV LUKU

Rekisteröityjen näyttelyiden järjestäjien ja osanottajavaltioiden velvoitteet

10 artikla

1. Kutsujahallituksen on valvottava tämän yleissopimuksen määräysten ja sen soveltamista varten vahvistettujen sääntöjen noudattamista.

2. Jollei tämä hallitus itse järjestä näyttelyä, sen on virallisesti tunnustettava järjestäjäksi se oikeushenkilö, joka näyttelyn järjestää, tämän oikeushenkilön velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi.

11 artikla

1. Jokainen joko sopimuspuolille tai yleissopimukseen kuulumattomille valtioille osoitettu kutsu osallistua näyttelyyn on kutsujavaltion laillisen hallituksen toimitettava diplomaattista tietä kutsutun valtion lailliselle hallitukselle, sille itselleen tai muille luonnollisille tai oikeushenkilöille, jotka kuuluvat sen hallitusvaltaan. Vastaukset on toimitettava samaa tietä kutsujahallitukselle samoin kuin niiden luonnollisten tai oikeushenkilöiden osallistumistoivomukset, joita ei ole kutsuttu. Kutsuissa on otettava huomioon toimiston asettamat määräajat. Kutsut luonteeltaan kansainvälisille järjestöille osoitetaan niille suoraan.

2. Mikään sopimuspuoli ei voi järjestää tai suojella osallistumista kansainväliseen näyttelyyn, ellei edellä mainittuja kutsuja ole toimitettu tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti.

3. Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan lähettämättä tai hyväksymättä kutsua osallistua näyttelyyn, joka järjestetään jonkun sopimuspuolen tai yleissopimukseen kuulumattoman valtion alueella, jollei tämä kutsu sisällä mainintaa tämän yleissopimuksen määräysten mukaan myönnetystä rekisteröinnistä.

4. Jokainen sopimuspuoli voi pyytää, etteivät järjestäjät lähetä sille muita kuin sille itselleen osoitettuja kutsuja. Se voi myös kieltäytyä toimittamasta edelleen kutsuja tai sellaisten luonnollisten tai oikeushenkilöiden osallistumistoivomuksia, joita ei ole kutsuttu.

TITRE IV

Obligations des organisateurs des expositions enregistrées et des Etats participants

Article 10

1. Le Gouvernement invitant doit veiller au respect des dispositions de la présente Convention et des règlements édictés pour son application.

2. Si ce Gouvernement n'organise pas lui-même l'exposition, la personne morale qui l'organise doit être officiellement reconnue à cet effet par le Gouvernement, lequel garantit l'exécution des obligations de cette personne morale.

Article 11

1. Toutes les invitations à participer à une exposition, qu'elles soient adressées à des Parties contractantes ou à des Etats non membres, doivent être acheminées par voie diplomatique par le seul Gouvernement de l'Etat invitant au seul Gouvernement de l'Etat invité, pour lui-même et les autres personnes physiques ou morales qui relèvent de son autorité. Les réponses doivent parvenir par la même voie au Gouvernement invitant, de même que les désirs de participation exprimés par des personnes physiques ou morales non invitées. Les invitations doivent tenir compte des délais prescrits par le bureau. Les invitations aux organisations de caractère international leur sont adressées directement.

2. Aucune Partie contractante ne peut organiser ou patronner une participation à une exposition internationale si les invitations ci-dessus n'ont pas été adressées conformément aux dispositions de cette Convention.

3. Les Parties contractantes s'engagent à n'adresser ni n'accepter aucune invitation à participer à une exposition, quelle doive avoir lieu sur le territoire d'une Partie contractante ou sur celui d'un Etat non membre, si cette invitation ne fait pas mention de l'enregistrement accordé conformément aux dispositions de la présente Convention.

4. Toute Partie contractante peut requérir les organisateurs de s'abstenir de lui adresser des invitations autres que celle qui lui est destinée. Elle peut aussi s'abstenir de transmettre des invitations ou des désirs de participation exprimés par des personnes physiques ou morales non invitées.

12 artikla

Kutsujahallituksen on nimitettävä näyttelyn pääkomissaari, jonka tehtävänä on edustaa sitä kaikissa tätä yleissopimusta ja näyttelyä koskevissa asioissa.

13 artikla

Jokaisen valtion hallituksen, joka osallistuu näyttelyyn, on nimitettävä osastonsa pääkomissaari edustajakseen kutsujahallitusta varten. Osaston pääkomissaari vastaa yksin kansallisen näytteillepanon järjestämisestä. Hän ilmoittaa näyttelyn pääkomissaarille tämän näytteillepanon kokoonpanosta ja valvoo näytteillepanijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia.

14 artikla

1. Milloin yleisnäyttelyissä käytetään kansallisia paviljonkeja, jokainen osanottajahallitus rakentaa paviljonkinsa omalla kustannuksellaan. Kuitenkin yleisnäyttelyiden järjestäjät voivat, toimiston etukäteen antamalla suostumuksella, poikkeuksellisesti rakentaa näyttelytiloja vuokrattavaksi hallituksille, joilla ei ole mahdollisuuksia rakentaa kansallista paviljonkia.

2. Erityisnäyttelyissä rakennusten valmistaminen on järjestäjien tehtävänä.

15 artikla

Yleisnäyttelyssä ei kutsujahallitus, paikalliset viranomaiset eivätkä näyttelyn järjestäjät saa periä vuokraa tai tonttiveroa osanottajahallitusten käyttöön annetuista tiloista (lukuunottamatta 14 artiklan 1 kappaleen mukaisen poikkeuksen perusteella rakennetuista näyttelytiloista perittävää vuokraa). Siinä tapauksessa, että kutsujavaltiossa voimassaoleva lainsäädäntö vaatii kiinteistöveron suorittamista, se on järjestäjien maksettava. Ainoastaan toimiston hyväksymien sääntöjen mukaan suoritetuista varsinaisista palveluksista voidaan periä maksu.

16 artikla

Näyttelyitä koskevat tullimääräykset on vahvistettu tämän yleissopimuksen liitteessä, joka on yleissopimuksen erottamaton osa.

Article 12

Le Gouvernement invitant doit nommer un commissaire général de l'exposition chargé de le représenter à toutes fins de la présente Convention et en tout ce qui concerne l'exposition.

Article 13

Le Gouvernement de tout Etat qui participe à une exposition doit nommer un commissaire général de section pour le représenter auprès du Gouvernement invitant. Le commissaire général de section est seul chargé de l'organisation de sa présentation nationale. Il informe le commissaire général de l'exposition de la composition de cette présentation et veille au respect des droits et obligations des exposants.

Article 14

1. Au cas où les expositions universelles comportent des pavillons nationaux, tous les Gouvernements participants construisent leurs pavillons à leurs propres frais. Néanmoins, avec l'approbation préalable du bureau, les organisateurs des expositions universelles peuvent, par dérogation, construire des emplacements destinés à être loués aux Gouvernements qui ne sont pas en mesure de construire des pavillons nationaux.

2. Dans les expositions spécialisées, la construction des bâtiments incombe aux organisateurs.

Article 15

Dans une exposition universelle il ne peut être perçu, ni par le Gouvernement invitant, ni par les autorités locales, ni par les organisateurs de l'exposition, de loyer ou de redevance forfaitaire pour les emplacements attribués aux Gouvernements participants (à l'exception d'un loyer pour les emplacements construits au titre de la dérogation prévue à l'article 14, 1). Dans le cas où une taxe immobilière serait exigible, d'après la législation en vigueur dans l'Etat invitant, elle demeurerait à la charge des organisateurs. Seuls les services effectivement rendus en application des règlements approuvés par le bureau peuvent faire l'objet d'une rétribution.

Article 16

Le régime douanier des expositions est fixé par l'annexe à la présente Convention, dont ladite annexe fait partie intégrante.

17 artikla

Näyttelyssä ei pidetä kansallisina eikä siten tällä nimityksellä voida kutsua muita kuin osanottajavaltioiden hallitusten 13 artiklan mukaan nimittämien pääkomissaarien myöntämin valtuuksin perustettuja osastoja. Kansallinen osasto käsittää kaikki asianomaisen valtion näyteillepanijat, muttei toimiluvansaajia.

18 artikla

1. Näyttelyssä ei voida käyttää jonkun osanottajan tai osanottajaryhmän määrittelemiseksi johonkin sopimuspuoleen liittyvää maantieteellistä nimitystä muuta kuin sanotun sopimuspuolen hallitusta edustavan osaston pääkomissaarin luvalla.

2. Jollei jokin sopimuspuoli osallistu näyttelyyn, näyttelyn pääkomissaari huolehtii mainitun sopimuspuolen osalta siitä, että edellisen kohdan mukaista suojelua noudatetaan.

19 artikla

1. Osanottajavaltion kansallisessa osastossa esiteltävien tuotteiden on oltava läheisessä suhteessa tähän valtioon (esimerkiksi sen alueelta peräisin olevia esineitä tai sen kansalaisten valmistamia tuotteita).

2. Siinä voidaan kuitenkin esitellä asianomaisten muiden valtioiden pääkomissaarien luvalla muita esineitä tai tuotteita, mikäli niiden tarkoituksena on ainoastaan täydentää näyttelyä.

3. Osanottajavaltioiden ollessa eri mieltä 1 ja 2 kappaleen tarkoittamissa tapauksissa riidan välittäjänä toimii osastojen pääkomissaarien muodostama neuvosto, joka antaa päätöksensä läsnä olevien komissaarien äänten enemmistöllä. Päätös on lopullinen.

20 artikla

1. Mikäli ei kutsujavaltion voimassa olevasta lainsäädännöstä muuta johdu, ei minkäänlaista yksinoikeutta tule myöntää, paitsi milloin on kysymys yleisistä palveluksista ja toimiston lupa on myönnetty rekisteröintihetkellä. Tässä tapauksessa järjestäjien on noudatettava seuraavia velvoitteita:

Article 17

Dans une exposition, ne sont considérées comme nationales et, en conséquence, ne peuvent être désignées sous cette dénomination que les sections constituées sous l'autorité de commissaires généraux nommés conformément à l'article 13 par les Gouvernements des Etats participants. Une section nationale comprend tous les exposants de l'Etat considéré, mais non les concessionnaires.

Article 18

1. Dans une exposition, il ne peut être fait usage pour désigner un participant ou un groupe de participants d'une appellation géographique se rapportant à une Partie contractante qu'avec l'autorisation du commissaire général de section représentant le Gouvernement de ladite Partie.

2. Si une Partie contractante ne participe pas à une exposition, le commissaire général de cette exposition veille, en ce qui concerne cette Partie contractante, au respect de la protection prévue au paragraphe précédent.

Article 19

1. Les productions présentées dans la section nationale d'un Etat participant doivent être en relation étroite avec cet Etat (par exemple objets originaires de son territoire ou productions créées par ses ressortissants).

2. Peuvent toutefois y figurer, avec l'autorisation des commissaires généraux des autres Etats en cause, d'autres objets ou productions, à condition qu'ils ne servent qu'a compléter la présentation.

3. En cas de contestation entre Etats participants dans les cas prévus aux paragraphes 1 et 2, un arbitrage est rendu par le collège des commissaires généraux de section statuant à la majorité des commissaires présents. La décision est définitive.

Article 20

1. A moins de dispositions contraires dans la législation en vigueur dans l'Etat invitant, il ne doit être concédé aucun monopole de quelque nature qu'il soit, sauf, en ce qui concerne les services communs, autorisation du bureau accordée au moment de l'enregistrement. Dans ce cas les organisateurs sont tenus aux obligations suivantes:

a) myönnetyt yksinoikeudet on mainittava näyttelyn yleissäännöissä ja osanottosopimuksessa;

b) yksinoikeuden saaneiden yritysten palvelusten tulee olla osanottajien käytettävinä valtiossa tavanomaisesti sovelletuin ehdoin;

c) pääkomissaarien toimivaltaa heidän osastoissaan ei missään tapauksessa saa rajoittaa.

2. Näyttelyn pääkomissaari ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, jotta osanottajavaltioilta vaaditut tariffit eivät olisi korkeampia kuin näyttelyn järjestäjiltä vaaditut ja joka tapauksessa paikkakunnalla tavanmukaisesti noudatettavat tariffit.

21 artikla

Näyttelyn pääkomissaari ryhtyy kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin yleishyödyllisten palvelusten tehokkaan toiminnan varmistamiseksi näyttelyalueella.

22 artikla

Kutsujahallitus tekee parhaansa helpottaakseen valtioiden ja niiden kansalaisten osanoton järjestämistä, erityisesti kuljetusmaksujen sekä henkilöiden ja esineiden maahanpääsyn osalta.

23 artikla

1. Näyttelyn yleissäännöissä on mainittava, jaetaanko osanottajille mahdollisten osanottotodistusten lisäksi palkintoja. Jos palkintoja on aiottu jakaa, voidaan ne rajoittaa määrättyihin luokkiin.

2. Ennen näyttelyn avaamista jokainen osanottaja voi ilmoittaa haluavansa jäädä palkintojen jaon ulkopuolelle.

24 artikla

Seuraavassa luvussa tarkoitettu Kansainvälinen Näyttelytoimisto voi laatia säännöt, joissa vahvistetaan palkintolautakuntien kokoonpanon ja toiminnan yleiset ehdot ja määrätään palkintojen jakamistavasta.

a) Indiquer l'existence de ce ou ces monopoles dans le règlement général de l'exposition et dans le contrat de participation;

b) Assurer aux participants l'usage des services monopolisés aux conditions habituellement appliquées dans l'Etat;

c) Ne limiter en aucun cas les pouvoirs des commissaires généraux dans leurs sections respectives.

2. Le commissaire général de l'exposition prend toute mesure pour que les tarifs demandés aux Etats participants ne soient pas plus élevés que ceux demandés aux organisateurs de l'exposition et, en tout cas, que les tarifs normaux de la localité.

Article 21

Le commissaire général de l'exposition prend toutes les mesures possibles pour assurer le fonctionnement efficace des services d'utilité publique à l'intérieur de l'exposition.

Article 22

Le Gouvernement invitant s'efforce de faciliter l'organisation de la participation des Etats et de leurs ressortissants, notamment en matière de tarifs de transport et de conditions d'admission des personnes et des objets.

Article 23

1. Le règlement général d'une exposition doit indiquer si, indépendamment des certificats de participation qui peuvent être accordés, des récompenses seront ou non décernées aux participants. Dans le cas où des récompenses seraient prévues, leur attribution peut être limitée à certaines catégories.

2. Avant l'ouverture de l'exposition tout participant peut déclarer vouloir rester en dehors de l'attribution des récompenses.

Article 24

Le Bureau International des Expositions, visé au titre suivant, peut établir des règlements fixant les conditions générales de composition et de fonctionnement des jurys et déterminant le mode d'attribution des récompenses.

V LUKU

Toimeenpanomääräykset

25 artikla

1. Tämän yleissopimuksen soveltamisen valvontaa varten perustetaan Kansainvälinen Näyttelytoimisto -niminen kansainvälinen järjestö. Sen jäseninä ovat sopimuspuolten hallitukset. Toimiston päämaja on Pariisissa.

2. Toimisto on oikeushenkilö ja sillä on erityisesti oikeus tehdä sopimuksia, hankkia ja myydä irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä esiintyä oikeudessa.

3. Toimistolla on oikeus tehdä sopimuksia, erityisesti erioikeuksien ja vapauksien osalta, valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa niiden tehtävien suorittamiseksi, jotka tällä yleissopimuksella on sille uskottu.

4. Toimisto käsittää yleiskokouksen, puheenjohtajan, toimeenpanolautakunnan, erityislautakuntia, lautakuntia vastaavan määrän varapuheenjohtajia sekä pääsihteerin alaisena toimivan sihteeristön.

26 artikla

Toimiston yleiskokouksen muodostavat sopimuspuolten hallitusten nimittämät valtuutetut, joita on yhdestä kolmeen sopimuspuolta kohti.

27 artikla

Yleiskokous pitää varsinaisia istuntoja ja voi myös pitää ylimääräisiä istuntoja. Se ratkaisee kaikki kysymykset, joiden hoitamiseen Toimisto, jonka ylin elin se on, on tämän yleissopimuksen mukaan toimivaltainen; erityisesti se:

a) laatii, hyväksyy ja julkaisee kansainvälisten näyttelyiden rekisteröintiä, luokittelua ja järjestämistä sekä Toimiston toimintaa koskevat säännöt;

tämän yleissopimuksen määräysten asettamissa rajoissa voi vahvistaa pakollisia sääntöjä; se voi myös vahvistaa sääntöjä, jotka sisältävät ohjeita näyttelyiden järjestämistä varten;

b) vahvistaa tulo- ja menoarvion, tarkastaa ja hyväksyy Toimiston tilit;

TITRE V

Dispositions institutionnelles

Article 25

1. Il est institué une organisation internationale dénommée Bureau International des Expositions, chargé de veiller et pourvoir à l'application de la présente Convention. Ses membres sont les gouvernements des Parties contractantes. Le siège du Bureau est à Paris.

2. Le Bureau possède la personnalité juridique, et notamment la capacité de conclure des contrats, d'acquérir et de vendre des biens meubles et immeubles, ainsi que d'ester en justice.

3. Le Bureau a la capacité de conclure des accords, notamment en matière de privilèges et immunités avec des Etats et organisations internationales pour l'exercice des attributions qui lui sont confiées par la présente Convention.

4. Le Bureau comprend une assemblée générale, un président, une commission exécutive, des commissions spécialisées, autant de vice-présidents que de commissions et un secrétariat placé sous l'autorité d'un secrétaire général.

Article 26

L'assemblée générale du bureau est composée des délégués désignés par les gouvernements des Parties contractantes à raison d'un à trois délégués pour chacune d'elles.

Article 27

L'assemblée générale tient des sessions régulières et peut également tenir des sessions extraordinaires. Elle statue sur toutes les questions pour lesquelles la présente Convention attribue compétence au bureau dont elle est la plus haute autorité, et notamment:

a) Discute, adopte et publie les règlements relatifs à l'enregistrement, la classification et l'organisation des expositions internationales et au fonctionnement du bureau.

Dans les limites des dispositions de la présente Convention, elle peut établir des règlements obligatoires. Elle peut aussi établir des règlements types qui serviront de guides pour l'organisation des expositions;

b) Arrête le budget, contrôle et approuve les comptes du bureau;

c) hyväksyy pääsihteerin raportit;

d) asettaa tarpeellisiksi katsomansa lautakunnat, nimittää toimeenpanevan lautakunnan ja muiden lautakuntien jäsenet ja määrää heidän toimikautensa pituuden;

e) hyväksyy ehdotukset tämän yleissopimuksen 25 artiklan 3 kappaleessa tarkoitetuiksi kansainvälisiksi sopimuksiksi;

f) hyväksyy 33 artiklassa tarkoitetut muutosehdotukset;

g) nimittää pääsihteerin.

28 artikla

1. Kunkin sopimuspuolen hallituksella on, riippumatta sen valtuutettujen lukumäärästä, yksi ääni yleiskokouksessa. Kuitenkin sen äänioikeus pidätetään, jos sille jäljempänä 32 artiklan mukaan määrätty maksamattomien maksuosuuksien kokonaismäärä ylittää sille kuluvalta ja edelliseltä vuodelta kuuluvien maksuosuuksien kokonaismäärän.

2. Yleiskokous on päätösvaltainen, kun istunnossa läsnäolevien äänioikeutettujen valtuuskuntien lukumäärä on vähintään kaksi kolmasosaa äänioikeutettujen sopimuspuolten lukumäärästä. Jollei päätösvaltaisuutta saavuteta, yleiskokous kutsutaan uudelleen koolle samaa asialuetteloa varten vähintään kuukauden pituisen määräajan kuluttua. Tässä tapauksessa vaadittu päätösvaltaisuusmäärä alennetaan puoleen äänioikeutettujen sopimuspuolten lukumäärästä.

3. Päätöksenteko tapahtuu puolesta tai vastaan äänestävien läsnäolevien valtuuskuntien äänten enemmistöllä. Kuitenkin seuraavissa tapauksissa vaaditaan kahden kolmasosan äänten enemmistö:

a) hyväksyttäessä yleissopimusta koskevia muutosehdotuksia;

b) hyväksyttäessä ja muutettaessa sääntöjä;

c) hyväksyttäessä tulo- ja menoarviota ja vahvistettaessa sopimuspuolten vuotuisia jäsenmaksuja;

d) annettaessa lupa edellä olevassa 4 artiklassa esitettyjen ehtojen mukaisesti näyttelyn avaamis- ja sulkemispäivien muuttamiseen;

e) rekisteröitäessä näyttely yleissopimukseen kuulumattoman valtion alueella sen kilpaillessa

c) Approuve les rapports du secrétaire général;

d) Crée les commissions qu'elle juge utiles, désigne les membres de la commission exécutive et des autres commissions et fixe la durée de leur mandat;

e) Approuve tout projet d'acord international visé à l'article 25 (3) de la présente Convention;

f) Adopte les projets d'amendements visés à l'article 33;

g) Désigne le secrétaire général.

Article 28

1. Le gouvernement de chaque Partie contractante, quel que soit le nombre de ses délégués, dispose d'une voix au sein de l'assemblée générale. Toutefois, son droit de vote est suspendu si la totalité des cotisations dues par lui, en application de l'article 32 ci-après, excède le total de ses cotisations se rapportant à l'année en cours et à l'année précédente.

2. L'assemblée générale peut valablement délibérer lorsque le nombre des délégations présentes en séance et ayant droit de vote est au moins des deux tiers de celui des Parties contractantes ayant droit de vote. Si ce quorum n'est pas atteint, elle est à nouveau convoquée sur le même ordre du jour, à échéance d'au moins un mois. Dans ce cas, le quorum requis est abaissé à la moitié du nombre des Parties contractantes disposant du droit de vote.

3. Les votes sont acquis à la majorité des délégations présentes qui expriment leur vote pour ou contre. Toutefois, dans les cas suivants la majorité des deux tiers est requise:

a) Adoption des projets d'amendements à la présente Convention;

b) Etablissement et modification des règlements;

c) Adoption du budget et approbation du montant des cotisations annuelles des Parties contractantes;

d) Autorisation de modifier les dates d'ouverture et de clôture d'une exposition dans les conditions prévues à l'article 4 ci-dessus;

c) Enregistrement d'une exposition sur le territoire d'un Etat non membre en cas de

sopimuspuolen alueella järjestettävän näyttelyn kanssa;

f) lyhennettäessä tämän yleissopimuksen 5 artiklassa mainittuja väliaikoja;

g) hyväksyttäessä sopimuspuolen esittämään muutokseen nähden tehtyjä varaumia, jolloin sanottu muutos on 33 artiklan mukaisesti tapauksesta riippuen hyväksyttävä neljän viidesosan enemmistöllä tai yksimielisesti;

h) jokaista kansainvälistä sopimusehdotusta hyväksyttäessä;

i) pääsihteeriä nimitettäessä.

29 artikla

1. Yleiskokous valitsee puheenjohtajan salaisella äänestyksellä kahdeksi vuodeksi sopimuspuolten hallitusten valtuutettujen joukosta. Toimikautensa aikana puheenjohtaja ei kuitenkaan edusta valtiota, jonka kansalainen hän on. Hänet voidaan valita uudelleen.

2. Puheenjohtaja kutsuu kokoon yleiskokouksen istunnot ja johtaa niitä sekä valvoo Toimiston toimintaa. Puheenjohtajan ollessa estynyt hänen tehtäviään hoitaa toimeenpanevaa lautakuntaa johtava varapuheenjohtaja tai jos hänkin on estynyt, joku muu varapuheenjohtajista valitsemisjärjestyksensä mukaisesti.

3. Yleiskokous valitsee varapuheenjohtajat sopimuspuolten hallitusten valtuutettujen joukosta sekä määrää heidän tehtävänsä luonteen ja kestoajan ja erityisesti osoittaa sen lautakunnan, jota kukin heistä johtaa.

30 artikla

1. Toimeenpaneva lautakunta koostuu kahdentoista sopimuspuolen hallituksen valtuutetuista, yksi kutakin sopimuspuolta kohti.

2. Toimeenpaneva lautakunta:

a) laatii luokituksen niistä inhimillisistä toiminnoista, joita näyttelyssä on tarkoitus esitellä, ja pitää sitä ajan tasalla;

b) tutkii jokaisen näyttelyä koskevan rekisteröintihakemuksen ja alistaa sen lausuntoineen yleiskokouksen hyväksyttäväksi;

c) huolehtii niistä tehtävistä, joita yleiskokous sille uskoo;

d) voi pyytää lausuntoa muilta lautakunnilta.

concurrence avec une exposition sur le territoire d'une Partie contractante;

f) Réduction des intervalles prévus à l'article 5 de la présente Convention;

g) Acceptation des réserves à un amendement présentées par une Partie contractante; ledit amendement devant être, en application de l'article 33, adopté à la majorité des quatre cinquièmes ou à l'unanimité selon le cas;

h) Approbation de tout projet d'accord international;

i) Nomination du secrétaire général.

Article 29

1. Le président est élu par l'assemblée générale au scrutin secret pour une période de deux ans parmi les délégués des gouvernements des Parties contractantes, mais il ne représente plus l'Etat dont il est ressortissant pendant la durée de son mandat. Il est rééligible.

2. Le président convoque et dirige les réunions de l'assemblée générale et veille au bon fonctionnement du bureau. En son absence, ses fonctions sont exercées par le vice-président chargé de la commission exécutive ou, à défaut, par un des autres vice-présidents, dans l'ordre de leur élection.

3. Les vice-présidents sont élus parmi les délégués des gouvernements des Parties contractantes, par l'assemblée générale qui détermine la nature et la durée de leur mandat et désigne notamment la commission dont ils ont la charge.

Article 30

1. La commission exécutive se compose de délégués des gouvernements de douze Parties contractantes à raison d'un pour chacun d'entre eux.

2. La commission exécutive:

a) Etablit et tient à jour une classification des activités humaines susceptibles de figurer dans une exposition;

b) Examine toute demande d'enregistrement d'une exposition et la soumet, avec son avis, à l'approbation de l'assemblée générale;

c) Remplit les tâches qui lui sont confiées par l'assemblée générale;

d) Peut demander l'avis des autres commissions.

31 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 28 artiklan määräysten mukaan nimitettävän pääsihteerin tulee olla jonkin sopimuspuolen kansalainen.

2. Pääsihteeri huolehtii Toimiston juoksevien asioiden hoitamisesta yleiskokouksen ja toimeenpanevan lautakunnan ohjeiden mukaisesti. Hän laatii tulo- ja menoarvioluonnoksen, esittää tilit hyväksyttäväksi ja alistaa yleiskokoukselle toimintaansa koskevat raportit. Hän edustaa Toimistoa, erityisesti oikeudessa.

3. Yleiskokous määrää pääsihteerin muut tehtävät ja velvollisuudet sekä vahvistaa häntä koskevat ohjesäännöt.

32 artikla

Yleiskokous vahvistaa Toimiston vuotuisen tulo- ja menoarvion 28 artiklan 3 kappalessa mainittujen ehtojen mukaisesti. Se pitää kirjaa toimiston rahavaroista, kaikenlaatuisista tuloista sekä edellisten tilivuosien tilijäännöksistä. Toimiston kulut rahoitetaan näillä varoilla sekä sopimuspuolten jäsenmaksulla niiden suoritettavaksi yleiskokouksen päätöksellä määrättyjen osuusmäärien mukaisesti.

33 artikla

1. Jokainen sopimuspuoli voi ehdottaa muutosta tähän yleissopimukseen. Ehdotuksen teksti ja sen perustelut on osoitettava pääsihteerille, joka saattaa ne mahdollisimman lyhyessä ajassa muiden sopimuspuolten tietoon.

2. Esitetty muutosehdotus merkitään sen yleiskokouksen varsinaisen tai ylimääräisen istunnon asialuetteloon, joka pidetään vähintään kolmen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteeri on toimittanut sen muille sopimuspuolille.

3. Ranskan tasavallan hallitus alistaa jokaisen yleiskokouksen hyväksymän muutosehdotuksen edellisen kohdan 28 artiklan edellyttämin ehdoin kaikkien sopimuspuolten hyväksyttäväksi. Se tulee voimaan jokaisen sopimuspuolen osalta sinä päivänä, jona neljä viidesosaa niistä on ilmoittanut Ranskan Tasavallan hallitukselle hyväksyvänsä sen. Kuitenkin edellä olevista määräyksistä poiketen jokainen muutosehdotus, joka tarkoittaa tätä koh-

Article 31

1. Le secrétaire général, nommé suivant les dispositions de l'article 28 de la présente Convention, doit être un ressortissant d'une des Parties contractantes.

2. Le secrétaire général est chargé de gérer les affaires courantes du bureau suivant les instructions de l'assemblée générale et de la commission exécutive. Il élabore le projet de budget, présente les comptes et soumet à l'assemblée générale des rapports relatifs à ses activités. Il représente le bureau, notamment en justice.

3. L'assemblée générale détermine les autres attributions et les obligations du secrétaire général ainsi que son statut.

Article 32

Le budget annuel du bureau est fixé par l'assemblée générale dans les conditions prévues au paragraphe 3 de l'article 28. Il tient compte des réserves financières du bureau, des recettes de toute sorte, ainsi que des soldes débiteurs et créditeurs reportés des exercices précédents. Ls dépenses du bureau sont couvertes per ces sources et par les cotisations des Parties contractantes selon le nombre de parts leur incombant en application des décisions de l'assemblée générale.

Article 33

1. Toute Partie contractante peut proposer un projet d'amendement à la présente Convention. Le texte dudit projet et les raisons qui l'ont motivé sont adressés au secrétaire général qui les communique dans le plus bref délai aux autres Parties contractantes.

2. Le projet d'amendement proposé est inscrit à l'ordre du jour de la session ordinaire ou d'une session extraordinaire de l'assemblée générale qui se tient au moins trois mois après la date de son envoi par le secrétaire général.

3. Tout projet d'amendement adopté par l'assemblée générale dans les conditions prévues au paragraphe précédent et à l'article 28 est soumis par le Gouvernement de la République française à l'acceptation de toutes les Parties contractantes. Il entre en vigueur à l'égard de toutes ces Parties à la date à laquelle les quatre cinquièmes d'entre elles ont notifié leur acceptation au Gouvernement de la République française. Toutefois, par déro-

taa, tullisääntöjä koskevaa 16 artiklaa tai sanotussa artiklassa mainittua liitettä, tulee voimaan vasta sinä päivänä, jona kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet hyväksymisestään Ranskan tasavallan hallitukselle.

4. Jokainen sopimuspuoli, joka haluaa tehdä varauman hyväksyessään muutoksen, ilmoittaa toimistolle varaumansa ehdoista. Yleiskokous ratkaisee, onko varauma hyväksyttävissä. Yleiskokouksen on puollettava sellaisia varaumia, joiden tarkoituksena on säilyttää näyttelyjä koskevat olosuhteet ennallaan ja hylättävä varaumat, jotka tähtäävät etuoikeutetun aseman saavuttamiseen. Jos varauma hyväksytään, sen esittänyt sopimuspuoli luetaan niiden sopimuspuolten joukkoon, jotka edellä mainittua neljän viidesosan enemmistöä laskettaessa otetaan lukuun muutoksen hyväksyvinä sopimuspuolina. Jos se hylätään, sen esittäneen sopimuspuolen on joko kieltäydyttävä hyväksymästä muutosta tai hyväksyttävä se varaumitta.

5. Muutoksen tullessa voimaan edellä olevan 3 kappaleen ehtojen mukaan, jokainen sopimuspuoli, joka on kieltäytynyt sitä hyväksymästä, voi halutessaan käyttää hyväkseen jäljempänä olevan 37 artiklan määräyksiä.

34 artikla

1. Kaikki tämän yleissopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat kahden tai useamman sopimuspuolen väliset riidat, joita eivät tämän yleissopimuksen mukaan päätösvaltaiset elimet voi ratkaista, on ratkaistava riitapuolten välisillä neuvotteluilla.

2. Jolleivät neuvottelut johda sopimukseen lyhyessä ajassa, joku riitapuolista pyytää Toimiston puheenjohtajaa nimittämään sovittelijan. Jollei sovittelija voi aikaansaada riitapuolten välistä sopimusratkaisua, hän toteaa ja määrittelee puheenjohtajalle antamassaan raportissa riidan luonteen ja laajuuden.

3. Kun erimielisyys on näin todettu, riita alistetaan välitysmenettelyyn. Tätä varten joku riitapuolista pyytää kahden kuukauden kuluessa raportin tiedoksiannosta riitapuolille Toimiston pääsihteeriltä välitysmenettelyä mainiten valitsemansa välitysmiehen. Toisen riitapuolen tai muiden riitapuolten on nimitettävä

gation aux dispositions qui précèdent, tout projet d'amendement au présent paragraphe, à l'article 16 relatif au régime douanier, ou à l'annexe prévue audit article n'entre en vigueur qu'à la date à laquelle toutes les Parties contractes ont notifié leur acceptation au Gouvernement de la République française.

4. Toute Partie contractante qui souhaite assortir d'une réserve son acceptation d'un amendement fait part au bureau des termes de la réserve envisagée. L'assemblée générale statue sur l'admissibilité de ladite réserve. L'assemblée générale doit faire droit aux réserves qui tendraient à sauvegarder des situations acquises en matière d'expositions et rejeter celles qui auraient pour effet de créer des situations privilégiées. Si la réserve est acceptée, la Partie qui l'avait présentée figure parmi celles qui sont comptées comme ayant accepté l'amendement pour le calcul de la majorité des quatre cinquièmes susmentionnés. Si elle est rejetée, la Partie qui l'avait présentée opte entre le refus de l'amendement ou son acceptation sans réserve.

5. Lorsque l'amendement entre en vigueur dans les conditions prévues au troisième paragraphe du présent article, toute Partie contractante ayant refusé de l'accepter peut, si elle le juge bon, se prévaloir des dispositions de l'article 37 ci-après.

Article 34

1. Tout différend entre deux ou plusieurs Parties contractantes concernant l'application ou l'interprétation de la présente Convention qui ne peut être réglé par les autorités investies de pouvoirs de décision, en application de la présente Convention, fera l'objet de négociations entre les Parties en ligite.

2. Si ces négociations n'aboutissent pas à un accord à bref délai, une des Parties saisit le président du bureau et lui demande de désigner un conciliateur. Si alors le conciliateur ne peut obtenir l'accord des Parties en litige sur une solution, il constate et délimite dans son rapport au président la nature et l'étendue du litige.

3. Lorsqu'un désaccord est ainsi constaté, le différend fait l'objet d'un arbitrage. A cette fin une des Parties saisit, dans un délai de deux mois à compter de la communication du rapport aux Parties en litige, le secrétaire général du bureau d'une requête d'arbitrage en mentionnant l'arbitre choisi par elle. L'autre

kahden kuukauden kuluessa oma välitysmiehensä. Jollei se tai jolleivät ne nimitä välitysmiestään, toinen tai joku riitapuolista pyytää Kansainvälisen Tuomioistuimen puheenjohtajaa nimittämään välitysmiehen tai välitysmiehet.

Kun useammat riitapuolet ajavat samaa asiaa, niitä pidetään edellisen kohdan määräyksiä sovellettaessa yhtenä ainoana riitapuolena. Epävarmoissa tapauksissa pääsihteerillä on ratkaisuvalta.

Välitysmiehet puolestaan valitsevat puheenjohtajansa. Jolleivät välitysmiehet pääse yksimielisyyteen valinnasta kahden kuukauden kuluessa, Kansainvälisen Tuomioistuimen puheenjohtaja suorittaa jonkun riitapuolen pyynnöstä valinnan.

4. Välitysmiehet tekevät ratkaisunsa jäsentensä äänten enemmistöllä, puheenjohtajan äänen ratkaistessa äänten mennessä tasan. Välitysmiesten ratkaisu sitoo kaikkia riitapuolia lopullisesti eikä siihen voi hakea muutosta.

5. Jokainen valtio voi allekirjoittaessaan tai ratifioidessaan tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen ilmoittaa, ettei se katso edellä olevien 3 ja 4 kappaleen määräysten sitovan itseään. Nämä määräykset eivät sido muita sopimuspuolia niiden valtioiden osalta, jotka ovat tehneet tällaisen varauman.

6. Jokainen sopimuspuoli, joka on tehnyt edellisen kohdan määräysten mukaisen varauman, voi milloin tahansa peruuttaa varaumansa tallettajahallitukselle osoitetulla ilmoituksella.

35 artikla

Tähän yleissopimukseen voi liittyä jokainen valtio, joka on Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen tai Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumaton valtio, joka on Kansainvälisen Tuomioistuimen perussäännön osapuoli, Yhdistyneiden Kansakuntien jonkin erityisjärjestön jäsen tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsen, sekä jokainen muu valtio, jonka liittymishakemuksen Toimiston yleiskokouksessa äänioikeutetut sopimuspuolet hyväksyvät kahden kolmasosan enemmistöllä. Liittymiskirjat talletetaan Ranskan Tasavallan hallituksen huostaan ja ne tulevat voimaan niiden tallettamispäivänä.

ou les autres Parties au différend doivent désigner, chacune, dans un délai de deux mois, leur arbitre respectif. A défaut, une des Parties saisit le président de la Cour internationale de Justice en lui demandant de désigner le ou les arbitres.

Lorsque plusieurs Parties font cause commune, elles ne comptent pour l'application des dispositions du paragraphe qui précède que pour une seule. En cas de doute, le secrétaire général décide.

Les arbitres désignent à leur tour un surarbitre. Si les arbitres ne peuvent s'accorder sur ce choix dans un délai de deux mois, le président de la Cour internationale de Justice, saisi par une des Parties, y pourvoit.

4. Le collège arbitral rend son arbitrage à la majorité de ses membres, la voix du surarbitre étant prépondérante en cas de partage égal des voix. Cet arbitrage s'impose à toutes les Parties en litige, définitivement et sans recours.

5. Chaque Etat pourra, au moment où il signera ou ratifiera la présente Convention ou y adhérera, déclarer qu'il ne se considère pas lié par les dispositions des paragraphes 3 et 4 qui précèdent. Les autres Parties contractantes ne seront pas liées par lesdites dispositions envers tout Etat qui aura formulé une telle réserve.

6. Toute Partie contractante qui aura formulé une réserve conformément aux dispositions du paragraphe précédent, pourra à tout moment lever cette réserve par une notification adressée au Gouvernement dépositaire.

Article 35.

La présente Convention est ouverte à l'adhésion, d'une part, de tout Etat, soit membre de l'Organisation des Nations Unies, soit non membre de l'O. N. U. qui est Partie au statut de la Cour internationale de Justice, ou membre d'une institution spécialisée des Nations Unies, ou membre de l'Agence Internationale de l'Energie Atomique et, d'autre part, de tout autre Etat dont la demande d'adhésion est approuvée par la majorité des deux tiers des Parties contractantes ayant droit de vote à l'assemblée générale du bureau. Les instruments d'adhésion sont déposés auprès du Gouvernement de la République française et prennent effet à la date de leur dépôt.

36 artikla

Ranskan Tasavallan hallitus ilmoittaa tämän yleissopimuksen sopimuspuolina olevien valtioiden hallituksille sekä Kansainväliselle Näyttelytoimistolle:

a) muutosten voimaantulosta 33 artiklan mukaan;

b) liittymisistä 35 artiklan mukaan;

c) irtisanomisista 37 artiklan mukaan;

d) 34 artiklan 5 kappaleen mukaan tehdyistä varaumista;

e) yleissopimuksen voimassaolon mahdollisesta päättymisestä.

37 artikla

1. Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Ranskan Tasavallan hallitukselle.

2. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamispäivästä.

3. Tämä yleissopimus lakkaa olemasta voimassa, jos sopimuspuolten määrä on irtisanomisten johdosta vähentynyt seitsemää pienemmäksi.

Mikäli sopimuspuolten välillä mahdollisesti tehtävistä Toimiston lakkauttamista koskevista sopimuksista ei muuta johdu, pääsihteeri huolehtii lopputilitykseen liittyvistä kysymyksistä. Varat jaetaan sopimuspuolten kesken niiden tämän yleissopimuksen sopimuspuoliksi tulon jälkeen suorittamien jäsenmaksujen mukaisessa suhteessa. Mikäli lopputilitys on alijäämäinen, samat sopimuspuolet vastaavat veloista kuluvana tilivuotena vahvistettujen jäsenmaksujen mukaisessa suhteessa.

Tehty Pariisissa 30 päivänä marraskuuta 1972.

Article 36

Le Gouvernement de la République française notifie aux Gouvernements des Etats Parties à la présente Convention ainsi qu'au Bureau International des Expositions:

a) L'entrée en vigueur des amendements, conformément à l'article 33;

b) Les adhésions, conformément à l'article 35;

c) Les dénonciations, conformément à l'article 37;

d) Les réserves émises en application de l'article 34, paragraphe 5;

e) L'expiration éventuelle de la Convention.

Article 37

1. Toute Partie contractante peut dénoncer la présente Convention en le notifiant par écrit au Gouvernement de la République française.

2. Cette dénonciation prend effet un an après la date de réception de cette notification.

3. La présente Convention vient à expiration si, par suite de dénonciations, le nombre des Parties contractantes est réduit à moins de sept.

Sous réserve de tout accord qui pourrait être conclu entre les Parties contractantes au sujet de la dissolution du bureau, le secrétaire général sera chargé des questions de liquidation. L'actif sera réparti entre les Parties contractantes au prorata des cotisations versées depuis qu'elles sont Parties à la présente Convention. S'il existe un passif, celui-ci sera pris en charge par ces mêmes Parties au prorata des cotisations fixées pour l'exercice financier en cours.

Fait à Paris, le 30 novembre 1972.

Liite

Pariisissa 22 päivänä marraskuuta 1928 allekirjoitettuun sekä 10 päivänä toukokuuta 1948, 16 päivänä marraskuuta 1966 ja 30 päivänä marraskuuta 1972 tehdyillä pöytäkirjoilla muutettuun ja täydennettyyn, kansainvälisiä näyttelyitä koskevaan yleissopimukseen.

Kansainvälisten näyttelyiden osanottajien toimesta tapahtuvaan tavaroiden maahantuontiin sovellettavat tullimääräykset

1 artikla

Määritelmät

Tätä liitettä sovellettaessa tarkoitetaan:

a) "tuontiveroilla" tulleja ja kaikkia muita maahantuonnissa tai sen yhteydessä kannettavia veroja ja maksuja, samoin kuin kaikkia maahantuoduista tavaroista kannettavia sisäisiä veroja ja valmisteveroja, ei kuitenkaan maksuja ja kuluja, joiden määrä ei ylitä suoritetuista palveluksista velotettavia likimääräisiä kustannuksia ja jotka eivät muodosta epäsuoraa suojaa kotimaisille tuotteille tai merkitse tuonnin verottamista fiskaalisessa tarkoituksessa;

b) "väliaikaisella maahantuonnilla" tuontiveroitta, tuontikielloitta ja tuontirajoituksitta jälleenvientivelvoituksin tapahtuvaa väliaikaista maahantuontia.

2 artikla

Väliaikainen maahantuonti on myönnettävä:

a) näyttelyssä näytteillepantaviksi tai esiteltäviksi tarkoitetuille tavaroille;

b) näyttelyssä ulkomaisten tuotteiden näytteillepanon yhteydessä käytettäviksi tarkoitetuille tavaroille, joita ovat:

i) tavarat, jotka ovat tarpeen näytteillepantujen ulkomaisten koneiden tai laitteiden esittelemiseksi;

Annexe

A la Convention signée à Paris le 22 novembre 1928 concernant les expositions internationales, modifiée et complétée par les Protocoles du 10 mai 1948, du 16 novembre 1966 et du 30 novembre 1972

Régime douanier pour l'importation des articles par les participants aux Expositions internationales.

Article 1er.

Definitions.

Pour l'application de la présente annexe on entend par:

a) "Droits à l'importation", les droits de douane et tous autres droits et taxes perçus à l'importation ou à l'occasion de l'importation, ainsi que tous les droits d'accise et taxes intérieures dont sont passibles les marchandises importées, à l'exclusion toutefois des redevances et impositions qui sont limitées au coût approximatif des services rendus et qui ne constituent pas une protection indirecte des produits nationaux ou des taxes de caractère fiscal à l'importation.

b) "Admission temporaire", l'importation temporaire en franchise de droits à l'importation, sans prohibitions ni restrictions d'importation, à charge de réexportation.

Article 2.

Bénéficient de l'admission temporaire:

a) Les marchandises destinées à être exposées ou à faire l'objet d'une démonstration à l'exposition;

b) Les marhandises destinées à être utilisées pour les présentations à l'exposition de produits étrangers, telles que:

i) Les marchandises nécessaires pour la démonstration des machines ou appareils étrangers exposés;

ii) rakennustarvikkeet, myös raaka-aineina, koristelu- ja sisustustarvikkeet sekä sähkölaitteet näyttelyn ulkomaisia paviljonkeja ja kojuja sekä ulkomaisen osanottajamaan osaston pääkomissaarille varattuja tiloja varten;

iii) näyttelytöitä varten tarvittavat työkalut, rakennustarvikkeet ja kuljetusvälineet;

iv) mainos- ja esittelyaineisto, joka on ilmeisesti näyttelyssä esiteltävien ulkomaisten tavaroiden mainostukseen tarkoitettu kuten esimerkiksi äänitaltiot, filmit ja heijastuskuvalevyt, sekä myös niiden käyttämiseksi tarvittavat laitteet;

c) varusteille, myös tulkinta- ja äänityslaitteille, sekä kasvatus-, tiede- tai kulttuurifilmeille, jotka on tarkoitettu käytettäviksi näyttelyn yhteydessä.

ii) Les matériaux de construction, même à l'etat brut, le matériel de décoration et d'ameublement, et l'équipement électrique pour les pavillons et stands étrangers de l'exposition, ainsi que pour les locaux affectés au Commissaire Général de Section d'un pays étranger participant;

iii) Les outils, le matériel utilisés pour la construction et les moyens de transports, nécessaires aux travaux de l'exposition;

iv) Le matériel publicitaire ou de démonstration destiné manifestement à être utilisé à titre de publicité pour les marchandises étrangères présentées à l'exposition, tel que les enregistrements sonores, films et diapositives, ainsi que l'appareillage nécessaire à leur utilisation.

c) Le matériel, y compris les installations d'interprétariat, les appareils d'enregistrement du son et les films à caractère éducatif, scientifique ou culturel, destiné à être utilisé à l'occasion de l'exposition.

3 artikla

Tämän liitteen 2 artiklassa mainitut helpotukset myönnetään edellyttäen että:

a) tavarat voidaan tunnistaa jälleenviennin yhteydessä;

b) osanottajamaan osaston pääkomissaari takaa, rahavakuutta asettamatta, tuontiverojen suorittamisen niiden tavaroiden osalta, joita ei ole jälleenviety määräajassa näyttelyn sulkemisen jälkeen; näytteillepanijoiden pyynnöstä voidaan hyväksyä muitakin kutsujavaltion lainsäädännön mukaisia vakuuksia (esimerkiksi 6 päivänä joulukuuta 1961 tulliyhteistyöneuvoston laatimassa yleissopimuksessa mainittu A.T.A.-carnet);

c) väliaikaisen tuontimaan tulliviranomaiset katsovat, että tämän liitteen ehdot on täytetty.

Article 3

Les facilités visées à l'article 2 de cette Annexe sont accordées à condition que:

a) Les marchandises puissent être identifiées lors de leur réexportation;

b) Le Commissaire Général de Section du pays participant garantisse sans dépôt de fonds le paiement des droits à l'importation frappant les marchandises qui ne seraient pas réexportées après la clôture de l'exposition dans les délais fixés; d'autres garanties prévues par la législation du pays invitant peuvent être admises à la demande des exposants (par exemple carnet A. T. A. institué par la Convention du Conseil de Coopération douanière du 6 décembre 1961);

c) Les autorités douanières du pays d'importation temporaire estiment que les conditions imposées par cette annexe soient remplies.

4 artikla

Elleivät väliaikaisen tuontimaan kansalliset lait ja määräykset sitä salli, ei tavaroita, joille on myönnetty väliaikainen maahantuonti, saa, niin kauan kuin ne ovat tämän liitteen mukaisesti myönnettyjen helpotusten alaisina, lainata tai käyttää millään tavalla vuokraa tai kor-

Article 4

Aussi longtemps qu'elles bénéficient des facilités prévues par la présente Annexe et sauf si les lois et règlements du pays d'importation temporaire le permettent, les marchandises placées en admission temporaire ne peuvent pas être prêtées, louées ou utilisées moyennant

vausta vastaan eikä siirtää näyttelyn pitopaikalta. Ne on jälleenvietävä mahdollisimman pian ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua näyttelyn sulkemisen jälkeen. Tulliviranomaiset voivat pätevistä syistä pidentää tätä määräaikaa väliaikaisesti tuontimaan lakien ja määräysten sallimissa rajoissa.

5 artikla

a) Helposti pilaantuvien, pahasti vaurioituneiden ja vähäarvoisten tavaroiden jälleenvientiä ei, 4 artiklan mukaisesta jälleenvientivelvoituksesta huolimatta, ole vaadittava edellyttäen, että:

i) tavaroista suoritetaan säädetyt tuontiverot; tai

ii) tavarat luovutetaan kuluitta väliaikaiselle tuontivaltiolle; tai

iii) tavarat hävitetään virallisen valvonnan alaisina ja aiheuttamatta kustannuksia väliaikaiselle tuontivaltiolle

sen mukaan mitä tulliviranomaiset päättävät.

Kuitenkaan jälleenvientivelvollisuus ei koske sellaisia tavaroita, joiden hävittäminen suoritetaan asianomaisen osaston pääkomissaarin pyynnöstä ja virallisen valvonnan alaisena aiheuttamatta kustannuksia väliaikaiselle tuontivaltiolle.

b) Väliaikaisesti maahantuotujen tavaroiden osalta voidaan menetellä muullakin tavalla kuin jälleenviemällä ne. Erityisesti ne voidaan laskea vapaaseen liikkeeseen tuontimaassa edellyttäen, että noudatetaan niitä ehtoja ja muodollisuuksia, joita väliaikaisessa tuontimaassa voimassa olevien lakien ja säännösten mukaan sovelletaan samanlaisiin suoraan ulkomailta tuotuihin tavaroihin.

6 artikla

Väliaikaisesti maahantuoduista tavaroista näyttelyn aikana näytteille pantujen koneiden tai laitteiden esittelyn yhteydessä saadut tuotteet ovat tämän liitteen 4 ja 5 artiklan määräysten alaisia siten kuin ne olisi tuotu väliaikaisesti maahan, mikäli ei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu.

rétribution ni transportées hors du lieu de l'exposition. Elles doivent être réexportées dans les plus brefs délais et au plus tard trois mois après la clôture de l'exposition. Les autorités douanières peuvent pour des raisons valables prolonger cette période dans les limites prescrites par les lois et règlements du pays d'importation temporaire.

Article 5

a) Nonobstant l'obligation de réexportation prévue à l'article 4, la réexportation des marchandises périssables ou gravement endommagées ou de faible valeur n'est pas exigée, pourvu qu'elles soient, selon la décision des autorités douanières:

i) Soumises aux droits à l'importation dus en l'espèce ou

ii) Abandonnées, libres de tous frais, au Trésor public du pays d'importation temporaire ou

iii) Détruites, sous contrôle officiel, sans qu'il puisse en résulter de frais pour le Trésor public du pays d'importation temporaire.

Toutefois l'obligation de réexportation ne s'applique pas aux marchandises de toute nature dont la destruction requise par le Commissaire Général de Section concerné est effectuée sous contrôle officiel et sans qu'il puisse en résulter de frais pour le Trésor public du pays d'importation temporaire.

b) Les marchandises placées en admission temporaire peuvent recevoir une destination autre que la réexportation, et notamment être mises à la consommation intérieure, sous réserve qu'il soit satisfait aux conditions et aux formalités qui seraient appliquées en vertu des lois et règlements du pays d'importation temporaire si elles étaient importées directement de l'étranger.

Article 6

Les produits accessoirement obtenus au cours de l'exposition, à partir de marchandises importées temporairement, à l'occasion de la démonstration de machines ou d'appareils exposés, sont soumis aux dispositions des articles 4 et 5 de la présente Annexe, de la même façon que s'ils avaient été placés en admission temporaire, sous réserve des dispositions de l'article 7 ci-après.

7 artikla

Tuontiveroja ei ole kannettava, tuontikieltoja ja -rajoituksia sovellettava eikä, milloin väliaikainen maahantuonti on myönnetty, jälleenvientiä vaadittava seuraavissa tapauksissa, mikäli tuontimaan tulliviranomaisten käsityksen mukaan tavaroiden kokonaisarvo ja määrä on kohtuullinen näyttelyn luonteen, kävijöiden määrän ja näytteillepanijan osallistumisen merkityksen huomioon ottaen:

a) pienet näytteet (lukuunottamatta alkoholijuomia, tupakkaa ja polttoaineita), jotka edustavat näyttelyssä näytteillepantuja ulkomaisia tavaroita, myös elintarvike- ja juomanäytteet, jotka on tuotu maahan joko sellaisenaan tai valmistettu maahantuodusta irtotavarasta näyttelyn aikana, edellyttäen että:

i) kysymyksessä ovat ilmaiseksi toimitetut ulkomaiset tuotteet, jotka jaetaan maksutta näyttelyssä vieraileville henkilöille näiden henkilökohtaista käyttöä tai kulutusta varten;

ii) kysymyksessä ovat tavarat, joita voidaan pitää yksikköarvoltaan vähäisinä ja selvästi mainosnäytteinä;

iii) kysymyksessä ovat kaupallisiin tarkoituksiin soveltumattomat tavarat, jotka ovat, mikäli mahdollista, pakatut pienintä vähittäismyyntipakkausta huomattavasti pienemmiksi eriksi;

iv) kysymyksessä ovat elintarvike- ja juomanäytteet, joita ei jaeta iii kohdan tarkoittamissa pakkauksissa ja jotka kulutetaan näyttelyssä.

b) maahantuodut näytteet, jotka näyttelyn palkintolautakunnan jäsenet käyttävät tai kuluttavat arvostellessaan näytteillepantuja tavaroita, edellyttäen että esitetään osaston pääkomissaarin antama todistus, jossa mainitaan tällaisessa arvostelutilaisuudessa kulutettujen tavaroiden laji ja määrä.

c) tavarat, jotka tuodaan maahan yksinomaan esittelyä varten tai näyttelyssä näytteillä olevan ulkomaisen koneen tai laitteen toiminnan esittelyä varten ja jotka kulutetaan tai hävitetään tällaisen esittelyn aikana.

d) kuvitetut tai kuvittamattomat painotuotteet, luettelot, esittelyvihkot, hintaluettelot,

Article 7

Les droits à l'importation ne sont pas perçus, les prohibitions ou restrictions à l'importation ne sont pas appliquées et, si l'admission temporaire a été accordée, la réexportation n'est pas exigée dans les cas suivants, pourvu que la valeur globale et la quantité des marchandises soient raisonnables, de l'avis des autorités douanières du pays d'importation, eu égard à la nature de l'exposition, au nombre des visiteurs et à l'importance de la participation de l'exposant:

a) Petits échantillons (autres que boissons alcooliques, tabac et combustibles) représentatifs des marchandises étrangères exposées à l'exposition, y compris les échantillons de produits alimentaires et de boissons, importés comme tels ou obtenus à l'exposition à partir de marchandises importées en vrac, pourvu:

i) Qu'il s'agisse de produits étrangers fournis gratuitement et qui servent uniquement à des distributions gratuites au public à l'exposition pour être utilisés ou consommés par les personnes à qui ils auront été distribués;

ii) Que ces produits soient identifiables comme étant des échantillons à caractère publicitaire ne présentant qu'une faible valeur unitaire;

iii) Qu'ils ne se prêtent pas à la commercialisation et qu'ils soient, le cas échéant, conditionnés en quantités nettement plus petites que celles contenues dans le plus petit emballage vendu au détail;

iv) Que les échantillons de produits alimentaires et de boissons qui ne sont pas distribués dans les emballages, conformément à l'alinéa iii ci-dessus, soient consommés à l'exposition.

b) Echantillons importés qui sont utilisés ou consommés par les membres des jurys de l'exposition pour apprécier et juger les objets exposés, sous réserve de la production d'une attestation du Commissaire Général de Section, mentionnant la nature et la quantité des objets consommés au cours de telle appréciation et tel jugement.

c) Marchandises importées uniquement en vue de leur démonstration, ou pour la démonstration de machines et appareils étrangers présentés à l'exposition, et qui sont consommées ou détruites au cours de ces démonstrations.

d) Imprimés, catalogues, prospectus, prix courants, affiches, calendriers (illustrés ou non)

julisteet, kalenterit ja kehystämättömät valokuvat, jotka ilmeisesti ovat näyttelyssä näytteille pantujen ulkomaisten tavaroiden mainosaineistoa, edellyttäen, että kysymyksessä ovat ilmaiseksi toimitetut ulkomaiset tuotteet, joita käytetään ainoastaan ilmaiseen jakeluun näyttelyssä vierailevalle yleisölle.

8 artikla

Tuontiveroa ei ole kannettava, tuontikieltoja ja -rajoituksia sovellettava eikä, milloin väliaikainen maahantuonti on myönnetty, jälleenvientiä vaadittava seuraavissa tapauksissa:

a) tuotteet, jotka on tuotu maahan ja käytetään näyttelyn ulkomaisten esittelytilojen rakentamiseen, kalustamiseen, koristeluun tai elävöittämiseen tai niiden ympäristöä varten (maalit, lakat, seinäpaperit, suihkenesteet, ilotulitustarvikkeet, siemenet tai kasvit jne), joita ei voida käyttää muuhun tarkoitukseen sen jälkeen;

b) kuvitetut tai kuvittamattomat luettelot, esittelylehtiset, julisteet ja muut viralliset painotuotteet, jotka näyttelyyn osallistuvat maat ovat julkaisseet;

c) kaavat, piirustukset, arkistot, lomakkeet ja muut asiakirjat, joita käytetään sellaisinaan näyttelyssä.

9 artikla

a) Näyttelyssä näytteille pantavien tai käytettävien tai näytteillä olleiden tai käytettyjen tavaroiden tullitarkastus sekä tuonti- ja jälleenvientiselvitys on suoritettava, mikäli mahdollista ja tarkoituksenmukaista, näyttelyn pitopaikalla.

b) Kunkin sopimuspuolen on pyrittävä, milloin katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi näyttelyn tärkeyden ja laajuuden huomioon ottaen, järjestämään tullitoimipaikka kohtuulliseksi ajaksi alueellaan järjestetyn näyttelyn tiloihin.

c) Väliaikaisesti maahan tuodut tavarat voidaan jälleenviedä yhtenä tai useampana eränä ja minkä tahansa tällaisia toimenpiteitä varten valtuutetun tullitoimipaikan kautta eikä sellaista jälleenvientiä tule rajoittaa tuontitullitoimipaikan kautta tapahtuvaksi, paitsi milloin maahantuoja, hyötyäkseen yksinkertaistetusta menettelystä, sitoutuu jälleenviemään tavaransa tuontitullitoimipaikan kautta.

et photographies non encadrées, destinés manifestement à être utilisés à titre de publicité pour les marchandises étrangères présentées à l'exposition pourvu qu'il s'agisse de produits étrangers fournis gratuitement et qui servent uniquement à des distributions gratuites au public sur le lieu de l'exposition.

Article 8

Les droits à l'importation ne sont pas perçus, les prohibitions ou restrictions à l'importation ne sont pas appliquées et si l'admission temporaire a été accordée, la réexportation n'est pas exigée dans les cas suivants:

a) Produits qui sont importés et utilisés pour la construction, l'aménagement, la décoration, l'animation et l'environnement des présentations étrangères à l'exposition (peintures, vernis, papiers de tenture, liquides vaporisés, articles pour feux d'artifice, graines ou plants, etc.) détruits du fait de leur utilisation;

b) Catalogues, brochures, affiches et autres imprimés officiels, illustrés ou non, qui sont publiés par les pays participant à l'exposition;

c) Plans, dessins, dossiers, archives, formules et autres documents destinés à être utilisés comme tels à l'exposition.

Article 9

a) A l'entrée comme à la sortie, la vérification et le dédouanement des marchandises qui vont être ou qui ont été présentées ou utilisées à une exposition sont effectués, dans tous les cas où cela est possible et opportun, sur les lieux de cette exposition;

b) Chaque Partie contractante s'efforcera, dans tous les cas où elle l'estimera utile, compte tenu de l'importance de l'exposition, d'ouvrir pour une durée raisonnable un bureau de douane sur les lieux de l'exposition organisée sur son territoire;

c) La réexportation de marchandises placées en admission temporaire peut s'effectuer en une ou en plusieurs fois et par tout bureau de douane ouvert à ces opérations, même s'il est différent du bureau d'importation, sauf si l'importateur s'engage, afin de bénéficier d'une procédure simplifiée, à réexporter les marchandises par le bureau d'importation.

10 artikla

Edellä olevat määräykset eivät estä soveltamasta:

a) suurempia helpotuksia, joita jotkut sopimuspuolet myöntävät tai tulevat myöntämään joko yksipuolisten myönnytysten tai kahden- tai monenkeskisten sopimusten nojalla;

b) muita kuin tulliin liittyviä näyttelyiden järjestämistä koskevia kansallisia tai sopimusperäisiä säännöksiä;

c) kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti annettuja yleiseen siveellisyyteen tai järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen, yleiseen terveydenhoitoon tai eläin- tai kasvitautien torjuntaan perustuvia tai patenttien, tavaramerkkien taikka tekijän- tai jäljentämisoikeuksien suojelua koskevia kieltoja tai rajoituksia.

11 artikla

Tätä liitettä sovellettaessa tulli- tai talousliiton muodostavien sopimusmaiden alueet voidaan katsoa yhdeksi ainoaksi alueeksi.

Article 10

Les dispositions qui précèdent ne mettent pas obstacle à l'application:

a) De facilités plus grandes que certaines Parties contractantes accordent ou accorderaient soit par des dispositions unilatérales, soit en vertu d'accords bilatéraux ou multilatéraux;

b) Des règlements nationaux ou conventionnels non douaniers concernant l'organisation de l'exposition;

c) Des prohibitions et restrictions résultant des lois et règlements nationaux et fondées sur des considérations de moralité ou d'ordre public, de sécurité publique, d'hygiène ou de santé publiques ou sur des considérations d'ordre vétérinaire ou phytopathologique, ou se rapportant à la protection des brevets, marques de fabrique et droits d'auteur et de reproduction.

Article 11

Pour l'application de la présente Annexe les territoires des pays contractants qui forment une Union douanière ou économique peuvent être considérés comme un seul territoire.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Lakiehdotuksen mukaan liikenteenharjoittajalle voidaan myöntää oikeus kantaa tietynsuuruinen maksu (tarkastusmaksu) matkustajalta, joka ei voi osoittaa suorittaneensa matkasta asianmukaista maksua. Ehdotetussa laissa ovat säännökset soveltamisalasta, tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntämisestä ja peruuttamisesta, maksun enimmäismääristä, tarkastushenkilökunnasta ja heidän toimivallastaan sekä tarkastusmaksun suorittamiseen velvoitetun matkustajan oikeudesta hakea muutosta maksun määräämiseen.

Ehdotetun lain mukainen tarkastusmaksun kantamisoikeus myönnettäisiin liikenteenharjoittajalle liikenneministeriön päätöksellä. Oikeus voitaisiin myöntää, jos se katsotaan matkustajien määrä ja liikenteen laatu sekä muut seikat huomioon ottaen yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi. Edellytyksenä olisi lisäksi, että matkalippujen hankinta ja käyttäminen sekä tarkastus kysymyksessä olevassa liikenteessä järjestetään yksinkertaiseksi ja varmaksi. Tarkastusmaksun enimmäismäärä olisi 50 markkaa. Tarkastusmaksua ei voitaisi määrätä alle 12-vuotiaalle matkustajalle, ja 12—15-vuotiaille määrättävä tarkastusmaksu saisi olla enintään puolet muita matkustajia varten vahvistetun tarkastusmaksun suuruudesta.

Tarkastusmaksun määräisi erityinen matkalippujen tarkastaja, jolle matkustajat ovat velvolliset esittämään matkalippunsa. Jollei tarkastusmaksua suoritettaisi vapaaehtoisesti, se voitaisiin periä samassa järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty. Tarkastusmaksua ei saisi määrätä matkustajalle, jos hänestä tehdään rikosilmoitus asianmukaista matkalippua vailla tapahtuneen matkustamisen johdosta.

Lakiehdotukseen on otettu myös rangaistussäännökset tarkastusta suorittavan tarkastajan erehdyttämisestä sekä väkivaltaisesta vastustamisesta ja haitanteosta hänelle. Erityistä rangaistussäännöstä ehdotetaan lisäksi sen varalta, että tarkastaja käyttäisi valtuuksiaan väärin. Matkustaja, joka katsoo tarkastusmaksun tulleen määrätyksi hänelle virheellisesti taikka aiheettomasti, saisi valittaa siitä asianomaiseen lääninoikeuteen. Milloin matkustajan laiminlyönti on jokin erityinen seikka, esimerkiksi matkustajan ikä, kehitystaso tai terveydentila, huomioon ottaen anteeksiannettava, tarkastusmaksu voitaisiin jättää määräämättä.

Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta on tarkoitus saattaa voimaan kuuden kuukauden kuluessa lakiehdotuksen hyväksymisestä.

YLEISPERUSTELUT.

Matkustamista joukkoliikennevälineissä ilman asianmukaista matkalippua esiintyy joko niin, että matkalippua ei lunasteta lainkaan, tai niin, että henkilö matkustaa pitemmän matkan kuin mihin hänen lunastamansa lippu oikeuttaa, taikka niin, että käytetään vanhentunutta lippua.

Matkustajaa, joka liikenteenharjoittajaa erehdyttääkseen tahallaan jättää suorittamatta asianmukaisen kuljetusmaksun voidaan rangaista petoksesta. Yleensä kysymyksessä on rikoslain 36 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu lievä petos, josta on säädetty rangaistukseksi sakkoa. Liikenteenharjoittajat turvautuvat rikosoikeudellisiin sään-

nöksiin kuitenkin sangen harvoin, koska menettely korvauksen saamiseksi muodostuu hankalaksi ja aikaa vieväksi. Kun lievää petosta koskeva asia käsitellään tavallisesti rangaistusmääräysmenettelyssä, ei liikenteenharjoittaja saa kulujaan korvatuksi. Toisaalta rikosoikeudellinen seuraamus voi muodostua matkustajalle kohtuuttoman ankaraksi.

Käytännössä usein menetelläänkin siten, että asianmukaista matkalippua vailla olevaa matkustajaa vaaditaan lunastamaan tariffin mukainen lippu kulkemaltaan matkalta. Milloin näin tapahtuu, asiassa ei ryhdytä muihin toimenpiteisiin. Siinäkin tapauksessa, että matkustaja kieltäytyy lunastamasta lippua, hänet yleensä tyydytään vain poistamaan kulkuneuvosta.

Rikosoikeudellista rangaistusseuraamusta joustavampi on matkalippujen tarkastukseen liittyvä tarkastusmaksujärjestelmä, joka tällä hetkellä on eräässä muodossa käytännössä valtionrautateillä rautatiekuljetusasetuksen (714/75) nojalla. Tarkastusmaksujärjestelmän mukaan henkilöltä, joka matkustaa joukkoliikennevälineellä ilman asianmukaista matkalippua, voidaan periä ennalta määrätyn suuruinen maksu. Tällainen tarkastusmaksu on matkalipun hintaa korkeampi ja se suoritetaan liikenteenharjoittajalle. Tarkastuksen suorittavat erityiset matkalippujen tarkastajat, joilla on oikeus joko heti periä tarkastusmaksu tai antaa määräys maksun suorittamiseen. Lisäksi tarkastajilla on valta käyttää tehtävänsä edellyttämiä voimakeinoja niskoittelevaa matkustajaa kohtaan, muun muassa poistaa hänet liikennevälineestä.

Tarkastusmaksujärjestelmä on omaksuttu useissa maissa. Eri maiden järjestelmät muistuttavat melko paljon toisiaan. Tarkastusmaksu on määrältään vakio ja sen saa yleensä liikenteenharjoittaja. Perusteeksi maksun määräämiselle riittää pääsääntöisesti, ettei matkustaja voi esittää tarkastajalle asianmukaista matkalippua; tahallista tai tuottamuksellista laiminlyöntiä ei siis edellytetä. Poikkeuksia tarkastusmaksun suorittamisvelvollisuudesta on tehty lasten, vanhusten ja invalidien sekä joissakin tapauksissa turistien kohdalla. Tarkastusmaksun määrääminen ei yleensä estä rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä maksun laiminlyönnin johdosta. Laiminlyöjän henkilötietoja ei kuitenkaan yleensä oteta selville, jos tämä suorittaa tarkastusmaksun välittömästi. Tarkastushenkilökunnalla ei myöskään yleensä ole oikeutta vaatia maksun laiminlyöjän henkilötietoja, vaan tätä varten on pyydettävä poliisilta virka-apua. Tässä suhteessa käytäntö kuitenkin vaihtelee, esimerkiksi Tukholmassa ja Saksan Demokraattisen Tasavallan pääkaupungissa Berliinissä matkustaja, joka ei heti voi suorittaa tarkastusmaksua, on velvollinen ilmoittamaan tarkastajalle henkilötietonsa.

Tarkastusmaksun suuruus oli saatujen tietojen mukaan vuonna 1975 Tukholmassa 30 kruunua sekä Göteborgissa enintään 50 kruunua, minkä lisäksi matkustaja joutui suorittamaan 5 kruunun perimismaksun, jollei hän suorittanut maksua heti tarkastajalle. Oslossa maksu oli vuonna 1971 10 kruunua, Hampurissa 20 Saksan markkaa ja Münchenissä 15 Saksan markkaa ja Saksan Demokraattisen Tasavallan pääkaupungissa Berliinissä 10 markkaa. Lapsia varten on eräissä maissa vahvistettu säännönmukaista pienempi maksu.

Suomessa maksun laiminlyönti lienee yleisintä rautateiden lähiliikenteessä, jossa vaunuja ja matkustajia on paljon ja rahastajia vähän ja jossa matkalippua ei tarvitse lunastaa kulkuneuvoon noustaessa taikka sitä ennen. Huomattavasti vaikeampaa maksun laiminlyönti on esimerkiksi linja-autossa, jossa matkalippu lunastetaan jo autoon noustaessa. Itsepalvelurahastukseen siirtyminen tekee laiminlyönnin linja-autoliikenteessäkin helpommaksi.

Tarkastusmaksujärjestelmää voidaan perustella sekä joukkoliikennevälineitä käyttävän yleisön että joukkoliikenteen työntekijöiden ja harjoittajien kannalta.

Tarkastusmaksujärjestelmä mahdollistaisi matkalippujen avoimen rahastuksen käyttöönottamisen, kuten on tapahtunut niissä kaupungeissa, joissa tarkastusmaksujärjestelmä on omaksuttu. Avoimen rahastusjärjestelmän voimassa ollessa ei matkustajien matkustusoikeutta tarkasteta säännöllisesti liikennevälineeseen nousun tai siitä poistumisen yhteydessä, vaan tarkastus, jonka suorittavat liikennevälineissä kiertävät tarkastajat, on pistokokeenluonteista.

Avoimen rahastusjärjestelmän ansiosta pysäkkiajat lyhenevät ja joukkoliikenteen joutuisuus siten lisääntyy, koska kulkuneuvoon nouseminen tapahtuu nopeasti. Ainoastaan henkilöt, jotka ostavat kertalipun, joutuvat pysähtymään kuljettajarahastajan tai rahastajan luona. Sarjaliput leimataan kauempana liikennevälineessä olevissa leimauslaitteissa. Raitiovaunuissa voidaan rahastus järjestää ulkomaisten esimerkkien mukaisesti siten, että ainoastaan moottorivaunussa on rahastaja ja perävaunuun nousevat

vain ne matkustajat, joiden ei tarvitse ostaa kertalippua vaunusta.

Tällä tavoin järjestettynä muodostuisi myös joukkoliikenteen henkilökunnantyö nykyistä mielekkäämmäksi. Matkalippujen täydellisen valvonnan järjestäminen on työvoiman käytön kannalta epätarkoituksenmukaista. Käytännössä on osoittautunut, että täydellisen valvonnan edellyttämiin tehtäviin, esimerkiksi kuljettajarahastajiksi, on ollut vaikeata saada henkilökuntaa.

Liikenteenharjoittajan kannalta tarkastusmaksujärjestelmän etuna on, että sen puitteissa tarkastuksen laajuus ja kustannukset voidaan mitoittaa suhteessa maksun laiminlyönneistä aiheutuviin menetyksiin siten, että saavutetaan mahdollisimman taloudellinen lopputulos.

Tarkastusmaksujärjestelmän yleiset puitteet tulisi säätää lailla. Tämä on perusteltua ensinnäkin sen vuoksi, että tarkastusmaksun kantamisoikeus annetaan liikenteenharjoittajalle ja maksu on seuraamus asianmukaisen matkalipun lunastamatta jättäneelle matkustajalle. Tarkastusmaksujärjestelmän tehokkuuden edellyttämien valtuuksien antaminen tarkastajille, heidän rikosoikeudellinen vastuunsa ja suojansa sekä muutoksenhakujärjestelyt edellyttävät nekin lainsäädäntöjärjestystä. Lakia olisi täydennettävä asetuksella ja tarkastustoimintaa koskevilla virallismääräyksillä ja ohjeilla.

Kaksinkertaisten seuraamusten välttämiseksi ei tarkastusmaksua olisi määrättävä matkustajalle, joka saatetaan rikosoikeudelliseen vastuuseen matkustamisesta ilman asianmukaista matkalippua. Nykyisen käytännön mukaan matkustaja perin harvoin saatetaan rikosoikeudelliseen vastuuseen ja voidaan olettaa, että suhtautuminen asianmukaista matkalippua vailla matkustaviin tulee tässä suhteessa pysymään ennallaan. Tarkastusmaksu tulisi siten pääsääntöiseksi seuraamukseksi matkustamisesta ilman asianmukaista matkalippua.

Tarve tarkastusmaksujärjestelmän käyttöönottamiseen vaihtelee eri liikenteenharjoittajilla. Tämän vuoksi tarkastusmaksua koskeva laki olisi säädettävä sellaiseksi, että sen soveltaminen edellyttäisi lisäksi liikenneministeriön päätöksellä liikenteenharjoittajalle myönnettyä oikeutta tarkastusmaksun kantamiseen.

Harkittaessa, tulisiko liikenteenharjoittajalle myöntää oikeus tarkastusmaksun kantamiseen, on ehdotuksen mukaan kiinnitettävä huomiota siihen, onko tarkastusmaksun kantamisoikeus kysymyksessä olevassa liikenteessä yleisen edun vuoksi tarpeellinen. Lähinnä kysymykseen tulisi sellainen liikenne, jossa tarkastusmaksujärjestelmän avulla voidaan merkittävämmin lisätä liikenteen sujuvuutta. Tällaista liikennettä on esimerkiksi suurehkojen asutuskeskusten joukkoliikenne, jossa matkustajamäärät ovat verraten suuret sekä pysäkkejä tiheässä ja jossa tämän vuoksi liikennevälineiden pysäkkiajat muodostuvat pitkähköiksi.

Käytännössä tarkastusmaksun kantamisoikeuden saaminen useimmiten merkitsee samalla avoimen rahastuksen käyttöön ottoa. Tällöin matkustajien tulee lisääntyvässä määrin itse huolehtia matkalipun hankkimisesta esimerkiksi lippuautomaatista sekä lipun leimaamisesta automaatissa. Tämän vuoksi tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntämisen lisäedellytykseksi ehdotetaan, että matkalippujen hankinta ja käyttäminen samoin kuin matkalippujen varsinainen tarkastustoimintakin järjestetään matkustajan kannalta yksinkertaiseksi ja varmaksi. Tarkastusmaksun kantamisoikeuden saaneen laiminlyönnit tässä suhteessa voisivat aiheuttaa, että oikeus tarkastusmaksun kantamiseen peruutetaan.

Liikenteenharjoittajan oikeudesta tarkastusmaksun kantamiseen ei saa olla seurauksena rahastushenkilökunnan palvelussuhteen lakkaaminen tai sen ehtojen huonontuminen. Ennen tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntämistä liikenneministeriön on selvitettävä, miten edellä mainitut henkilöstöä koskevat kysymykset on ratkaistu.

Esitystä valmisteltaessa on hankittu laintarkastuskunnalta lausunto (n:o 3/1974).

Tarkastusmaksujärjestelmän käyttöönottamisesta ei valtiolle aiheutune merkittäviä kustannuksia.

Oikeusministeriössä on valmisteltavana uudistus, jonka mukaan rangaistavaan rikkomukseen syyllistynyt henkilö voitaisiin rikosoikeudellisen seuraamuksen sijasta määrätä suorittamaan määräsuuruinen maksu. Tätä koskeva laki olisi yleinen ja sitä sovellettaisiin aina kun erityislaissa on niin säädetty. Tarkastusmaksujärjestelmän yhdistämistä tähän yleiseen maksuseuraamusjärjestelmään on harkittava erikseen seuraamusjärjestelmän yhtenäisyyden turvaamiseksi.

Lakiehdotukseen sisältyvät säännökset soveltamisalasta, tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntämisen edellytyksistä ja maksun suuruuden vahvistamisesta, matkalippujen tarkasta-

jista ja heidän valtuuksistaan, tarkastusmaksun suhteesta rikosoikeudelliseen seuraamukseen, tarkastusmaksusta vapauttamisesta, matkustajan ja tarkastajien rangaistusvastuusta sekä muutoksenhausta. Tarkemmat säännökset lain soveltamisesta on tarkoitus antaa asetuksella. Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta on tarkoitus saattaa voimaan kuuden kuukauden kuluessa lakiehdotuksen hyväksymisestä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §. Säännöksessä määritellään lain soveltamisala. Ensimmäiseen pykälään sisältyy myös perussäännös matkustajan velvollisuudesta suorittaa tarkastusmaksu. Lakiehdotuksen mukaan oikeus tarkastusmaksun kantamiseen voitaisiin myöntää yhtä hyvin julkisyhteisölle, esimerkiksi valtion tai kunnan laitokselle, kuin muullekin yhteisölle, esimerkiksi osakeyhtiölle, taikka yksityiselle liikenteenharjoittajalle.

Tarkastusmaksu voitaisiin määrätä matkustajalle, jolla ei ole asianmukaista matkalippua. Tällä tarkoitetaan sekä niitä tilanteita, jolloin matkustajalla ei ole matkalippua lainkaan, että niitä, jolloin lippu oikeuttaa lyhyempään matkaan kuin minkä matkustaja on kulkenut.

Joukkoliikennettä, johon oikeus tarkastusmaksun kantamiseen voitaisiin lakiehdotuksen mukaan myöntää, on rautateiden henkilöliikenne, raitiotie-, metro- ja linja-autoliikenne sekä muu niihin rinnastettava henkilöliikenne, esimerkiksi vesiliikenne.

Tarkastusmaksuseuraamusta ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa kaikkein nuorimpiin matkustajiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lakia ei sovellettaisi alle 12-vuotiaisiin. Nämä joutuisivat laiminlyöntitapauksissa suorittamaan vain tariffin mukaisen maksun matkastaan.

2 §. Valtionrautateitä koskevan rautatiekuljetusasetuksen 12 §:n mukaan rautatiehallitus voi antaa määräykset siitä, kuinka suuren lisämaksun junassa ilman kelpaavaa matkalippua tavattu matkustaja on velvollinen suorittamaan. Toistaiseksi määräyksiä on vuoden 1976 alusta voimaan tulleen asetuksen nojalla annettu vain Helsingin lähiliikennettä varten. Näiden määräysten mukaan junasta ilman kelpaavaa matkalippua tavattu matkustaja on velvollinen suorittamaan 50 pennin suuruisen lisämaksun matkalipun hinnan lisäksi. Lakiesityksen mukaan valtionrautateillä tulisi olemaan mahdollista soveltaa joko rautatiekuljetusasetuksen mukaista lisämaksujärjestelmää tai tarkastusmaksujärjestelmää. Lisämaksujärjestelmää voitaisiin soveltaa niillä liikenneosuuksilla, jossa ei ole oikeutta kantaa tarkastusmaksua. Samassa rautatieliikenteessä ei siten olisi mahdollista soveltaa lisämaksujärjestelmää ja tarkastusmaksujärjestelmää rinnakkain, vaan ainoastaan toinen voisi tulla kysymykseen.

3 §. Oikeus tarkastusmaksun kantamiseen joukkoliikenteessä myönnettäisiin liikenteenharjoittajalle liikenneministeriön päätöksellä. Edellytyksenä olisi, että tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntäminen liikenteenharjoittajalle katsotaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi. Tätä harkittaessa olisi otettava huomioon matkustajien määrä ja asianomaisen liikenteen laatu sekä muut seikat, kuten edellä yleisperusteluissa on selostettu.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan oikeus tarkastusmaksun kantamiseen on myönnettävä edellytyksin, että matkalippujen hankinta ja käyttäminen sekä tarkastus järjestetään yksinkertaiseksi ja varmaksi. Tarkoituksena on näin taata matkustajan oikeusturva, koska tarkastusmaksun kantamisoikeuden saanut liikenteenharjoittaja yleensä siirtynee avoimeen matkalippujen rahastukseen. Tarkoituksena on, että matkalippujen hankkiminen esimerkiksi automaateista sekä niiden erikseen tapahtuva leimaaminen järjestetään niin yksinkertaiseksi, ettei matkustajille aiheudu vaikeuksia. Matkalippujen hintojen olisi oltava myös kaavamaisia ja selkeitä.

Matkustajien erehdysten välttämiseksi on myös vaadittava, että se liikenne, johon järjestelmää sovelletaan, käsittää riittävän suuren osan paikkakunnan paikallis- tai lähiliikenteestä tai ainakin määrätyt linjat kokonaisuudessaan. Kaikissa saman liikenteenharjoittajan puheena olevassa liikenteessä käytettävissä kulkuneuvoissa olisi pyrittävä soveltamaan ainakin pääperiaatteeltaan samankaltaista rahastusjärjestelmää.

4 §. Tarkastusmaksun suuruuden vahvistaisi liikenneministeriö. Maksu vahvistettaisiin yleensä samassa päätöksessä, jolla myönnetään oikeus tarkastusmaksun kantamiseen. Tarvit-

taessa voitaisiin liikenteenharjoittajalle vahvistetun tarkastusmaksun määrää eri hakemuksesta muuttaa.

Maksun suuruutta harkittaessa on otettava huomioon asianomaisen liikenteenharjoittajan tariffin mukaiset kuljetusmaksut. Lähtökohtana voidaan pitää, ettei maksua vahvisteta suuremmaksi kuin kuljetusmaksun kymmenkertainen määrä, mutta tätäkin pienempi tarkastusmaksu voi olla perusteltu. Koska eri liikenteenharjoittajien olosuhteet kuitenkin käytännössä vaihtelevat, ei lakiin ehdoteta maksun suuruudesta muuta säännöstä kuin että sen enimmäismäärä on 50 markkaa.

Lakiehdotuksessa on asetuttu sille kannalle, että alle 12-vuotiaille ei tarkastusmaksua tulisi lainkaan voida määrätä. Lisäksi on haluttu 12—15-vuotiaat nuoret matkustajat asettaa sikäli erityisasemaan, että heille tuleva tarkastusmaksu olisi pienempi kuin muita matkustajia varten vahvistettu maksu. Niitä matkustajia varten, jotka ovat täyttäneet 12, mutta eivät 16 vuotta, vahvistettavan tarkastusmaksun enimmäismääräksi ehdotetaan 4 §:ssä korkeintaan puolet muita matkustajia varten vahvistetun maksun suuruudesta. Tällä on pyritty saamaan tarkastusmaksu paremmin vastaamaan nuoren matkustajan taloudellisia edellytyksiä.

5 §. Oikeus määrätä tarkastusmaksu joukkoliikenteessä ilman asianmukaista matkalippua matkustavalle henkilölle olisi liikenteenharjoittajan palveluksessa olevalla matkalippujen tarkastajalla. Tarkastajan tulee olla liikenneministeriön hyväksymä. Tätä koskevan hakemuksen tekisi asianomainen liikenteenharjoittaja. Ministeriö voisi säännöksen 3 momentin nojalla peruuttaa tarkastajan valtuudet, jos tämä osoittautuu tehtäväänsä sopimattomaksi. Tarkastajan valtuudet lakkaisivat myös, jos hän eroaa tarkastajan toimesta.

Liikenneministeriön olisi ennen valtuuksien antamista harkittava ehdotetun henkilön soveliaisuus tehtävään. Tarkastajaksi hyväksyttävältä tulisi edellyttää muun muassa perustietoja tarkastustoiminnassa sovellettavaksi tulevasta lainsäädännöstä, asianomaisen liikenteenharjoittajan reittien ja tariffien hyvää tuntemusta sekä kykyä suhtautua matkustajiin rauhallisesti ja tasapuolisesti. Sama henkilö voitaisiin määrätä myös useamman kuin yhden liikenteenharjoittajan matkalippujen tarkastajaksi.

Tarkastustehtävää suorittaessaan tarkastaja olisi liikenneministeriön valvonnan alainen. Tämä merkitsisi käytännössä lähinnä sitä, että tarkastaja olisi velvollinen vaadittaessa antamaan liikenneministeriölle tarkastustoimintaan liittyviä ilmoituksia ja selvityksiä. Tarkastajalle annettaisiin määräyskirjana tarkastuspassi, jossa mainitaan tarkastajan toimialue ja hänelle annetut valtuudet sekä liikenne, jossa tarkastajalla on toimivalta. Tarkastuspassin esittämällä tarkastajalla olisi mahdollisuus tarvittaessa selvittää valtuuksiensa olemassaolo ja laatu. Tarkastuspassi annettaisiin maksuitta. Passi annettaisiin tarkastajaksi hyväksytylle tämän sitä pyytämättä ja se on samalla ote liikenneministeriön tarkastajan hyväksymistä koskevasta toimituskirjasta. Ministeriö huolehtisi passien valmistamisesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista.

6 §. Säännöksessä määriteltäisiin ne syyt, jotka voivat aiheuttaa liikenteenharjoittajalle myönnetyn tarkastusmaksun kantamisoikeuden peruuttamisen. Peruuttaminen voisi tulla kysymykseen, jos katsotaan, ettei tarkastusmaksun kantamisoikeus enää ole yleisen edun vuoksi tarpeellinen. Peruuttaminen voisi tapahtua myös, jos tarkastustoimintaa koskevia säännöksiä tai määräyksiä rikotaan taikka jos tarkastusmaksujen kantamisessa ilmenee muita epäkohtia. Lähinnä kysymykseen tulevat sellaiset tilanteet, jolloin voidaan todeta, ettei tarkastusmaksujärjestelmä ole johtanut asianomaisen joukkoliikenteen sujuvuuden merkittävään lisääntymiseen, vaan että siitä aiheutuu päinvastoin matkustajille ylimääräistä haittaa tai vaikeuksia. Peruuttamiseen voi olla aihetta myös sen johdosta, että liikenteenharjoittajan puolesta suoritetussa matkalippujen tarkastuksessa ilmenneiden väärinkäytösten, laiminlyöntien tai muiden vastaavien syiden vuoksi todetaan matkustajan oikeusturvan olennaisesti heikentyneen.

7 §. Pykälässä määritellään matkustajan velvollisuudet tarkastustilanteessa. Matkustaja on velvollinen esittämään tarkastajalle matkalippunsa tämän sitä vaatiessa. Jos matkustaja ei esitä matkalippuaan, hän on velvollinen suorittamaan tarkastusmaksun tarkastajalle. Tällaista velvollisuutta ei ole matkustajalla, joka matkustaa matkalippuun verrattavalla vapaamatkaan oikeuttavalla luvalla taikka johon on sovellettava 9 §:ssä säädettyjä poikkeusperusteita.

Matkustajalle, joka on maksanut tarkastajalle tarkastusmaksun, on annettava siitä kuitti. Tämä on tarpeellista muun muassa sen vuoksi, ettei matkustaja joudu uudessa, saman matkan

VALTIONEUVOSTON
KANSLIA

aikana suoritettavassa tarkastuksessa maksamaan tarkastusmaksua toiseen kertaan.

Käytännössä voisi henkilö, joka maksaa tarkastusmaksun tarkastajalle, yleensä jatkaa matkaansa ilmaisematta henkilöllisyyttään. Tällöinkin voisi henkilöllisyyden selvittäminen olla tarpeen esimerkiksi sen johdosta, että matkustajan voidaan todeta toistuvasti matkustavan ilman asianmukaista matkalippua tai että hän on syyllistynyt matkalipun väärentämiseen, ja hänet on tämän vuoksi asetettava syytteeseen. Tarkastajalla ei ole ilman pykälän 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä oikeutta vaatia henkilötietoja matkustajalta. Henkilötiedot on voitava vaatia myös sellaiselta matkustajalta, joka ei tarkastustilanteessa suorita häneltä vaadittua tarkastusmaksua, koska tiedot ovat tarpeen maksun asianmukaiseksi perimiseksi. Henkilötietoinaan matkustajan olisi 1 momentin mukaan ilmoitettava nimensä, ammattinsa ja osoitteensa.

Matkustajalle, joka ei maksa häneltä vaadittua tarkastusmaksua tarkastajalle, on annettava kirjallinen määräys suorittaa tarkastusmaksu viikon kuluessa uhalla, että maksu muuten peritään ulosottotoimin. Mikäli tarkastusmaksua ei suoriteta edellä mainitussa ajassa, maksu voidaan lakiehdotuksen mukaan periä noudattaen verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain (367/61) säännöksiä. Kokemukset ulkomailta osoittavat, että tehokkaan pakkoperintäjärjestelmän puuttuminen johtaa tarkastusmaksun suorittamisen laiminlyönteihin hyvin laajalti ja siten olennaisesti vaarantaa koko tarkastusjärjestelmän käyttökelpoisuuden.

8 §. Lakiehdotuksen tarkoituksena ei ole poistaa matkustuspetoksesta sen enempää kuin muustakaan asianmukaista matkalippua vailla tapahtuvasta matkustamisesta aiheutuvaa rangaistusvastuuta, vaikka pääsääntöisesti käytännössä voitaneen tarkastusmaksu katsoa riittäväksi seuraamukseksi. Matkustaja on tarpeen saattaa syytteeseen lähinnä niissä tapauksissa, jolloin hänen matkalippunsa on väärennetty taikka hänet lyhyehkön ajan sisällä useasti muuten tavataan ilman asianmukaista matkalippua joukkoliikennevälineestä. Tämän vuoksi ehdotetaan 8 §:ssä, että tarkastajan päättäessä ilmoittaa matkustajan poliisille tai viralliselle syyttäjälle, matkustajalle ei saa määrätä tarkastusmaksua. Rikosilmoitus toisin sanoen syrjäyttäisi tarkastusmaksun.

9 §. Ne syyt, joiden perusteella tarkastusmaksu tulisi jättää määräämättä, ovat lähinnä matkustajan korkea ikä, terveydentila tai mielentila. Muukin näihin verrattava erityinen syy voi tulla kysymykseen, jos tarkastusmaksua sen vuoksi olisi pidettävä kohtuuttomana tai perusteettomana. Tällaisena syynä voitaneen pitää esimerkiksi sitä, että matkustajalla on ollut henkilökohtainen kausilippu, jonka hän on unohtanut ottaa mukaansa.

Eräissä maissa ei turisteille yleensä määrätä tarkastusmaksua. Meidän oloissamme ei kuitenkaan näytä perustellulta pitää tätä ainakaan säännönmukaisesti sellaisena syynä, jota 9 §:ssä tarkoitetaan. Pääsääntönä olisi oltava, että tarkastusmaksu seuraa aina kun matkustaja ei voi esittää asianmukaista matkalippua. Muunlainen käytäntö johtaisi ennen pitkää tarkastusmaksujärjestelmän tehottomuuteen ja maksun laiminlyönnin helppouteen kaikkine siitä aiheutuvine haitallisine seurauksineen.

10 §. Matkustaja, jolle on määrätty tarkastusmaksu, vapautuu suorittamasta muuta maksua samasta matkasta. Asiaan ei vaikuttaisi, suorittaako matkustaja maksun heti tarkastajalle tai myöhemmin liikenteenharjoittajalle. Jos tarkastusmaksu 9 §:n mukaan päätetään jättää perimättä, ei lain mukaan olisi estettä myöhemminkin periä matkustajalta kysymyksessä olleen matkan edellyttämän matkalipun hintaa.

11 §. Tarkastustoiminnan suorittamista varten tarkastajalle on välttämätöntä antaa riittävät valtuudet ja myös niiden edellyttämä oikeus voimakeinojen käyttämiseen. Toisaalta on pyrittävä siihen, etteivät nämä valtuudet ole liialliset ja ettei niitä missään tapauksessa käytetä aiheettomasti. Tarkastajalle lain mukaan kuuluvat valtuudet käsittäisivät matkustajan kiinniottamisen ja toimittamisen poliisin kuulusteltavaksi sekä matkustajan poistamisen kulkuneuvosta, samoin kuin puolustettavissa olevien voimakeinojen käyttämiseen näiden toimenpiteiden suorittamiseksi.

Valtuuksia voitaisiin käyttää, milloin maksun laiminlyöjä ei luotettavasti voi selvittää henkilöllisyyttään. Kuten edellä on todettu, matkustajalta, joka suorittaa tarkastusmaksun tarkastajalle, ei ole välttämätöntä vaatia henkilötietoja. Henkilötietojen pyytämiseen on syytä lähinnä vain silloin, kun tarkastusmaksua ei suoriteta tarkastustilanteessa taikka kun matkustaja halutaan saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Säännös antaisi mahdollisuuden myös nykyiseen tapaan poistaa kulkuneuvosta asianmukaista matkalippua vailla oleva henkilö. Tämä voisi tulla kysymyk-

seen lähinnä niissä tapauksissa, jolloin tarkastaja saattaa havaita matkalipun laiminlyönnin toistuneen ja tarkastusmaksun voidaan olettaa jäävän matkustajalta perimättä. Harkittaessa matkustajan poistamista kulkuneuvosta on säännöksen mukaan kiinnitettävä huomiota matkustajan ikään sekä muihin seikkoihin. Poistaminen ei saisi tulla kysymykseen niissä tapauksissa, jolloin siitä aiheutuisi matkustajalle vaaraa eikä silloinkaan kun poistamista on pidettävä esimerkiksi matkan pituuden johdosta kohtuuttomana.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastajalla on oikeus ottaakseen matkustajan kiinni taikka toimittaakseen hänet poliisin kuulusteltavaksi käyttää tarvittaessa sellaisia voimakeinoja, joita matkustajan käyttäytyminen ja tilanne muutoin huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Lähtökohtana on pidettävä sitä, ettei voimakeinoja tarkastustehtävien suorittamiseksi käytetä lainkaan. Tarkastajan tehtävät voidaan yleensä hoitaa tarvitsematta turvautua voimakeinojen käyttämiseen. Vain poikkeuksellisissa tilanteissa voimakeinojen käyttäminen saattaa olla tarpeellista. Tällöinkin saadaan käyttää vain sellaisia voimakeinoja, joita voidaan pitää matkustajan käyttäytyminen ja tilanne muutoin huomioon ottaen puolustettavina.

Lakiehdotuksen 1 §:n 3 momentin mukaan alle 12-vuotiaat matkustajat jäisivät tarkastusmaksulain soveltamisalan ja siten myös 12 §:ään perustuvan voimakeinojen käyttömahdollisuuden ulkopuolelle. Sen sijaan 12—15-vuotiaisiin matkustajiin olisi mahdollista voimakeinoja käyttää. Tässä tultaneen käytännössä kuitenkin olemaan varsin pidättyväisiä, sillä on otettava huomioon, että voimakeinojen kohteeksi joutuvan matkustajan nuoruudesta yleensä johtuu, ettei voimakeinojen käyttö ole tilanteen edellyttämää.

Jos voimakeinoja käytettäisiin matkustajaa kohtaan enemmän kuin tilanne edellyttää, olisi pykälän 3 momentin nojalla tapaukseen sovellettava voimakeinojen käyttöoikeuden ylittämistä koskevia rikoslain 3 luvun 9 §:n säännöksiä.

12 §. Matkalippujen tarkastajana voi olla julkisoikeudellisessa tai yksityisoikeudellisessa palvelussuhteessa liikenteenharjoittajaan oleva henkilö. Tämän vuoksi on tarkastajan rikosoikeudellinen suoja syytä järjestää erityissäännöksellä. Tällaista suojaa tarkastajat tarvitsevat väkivaltaista vastustamista ja haitantekoa sekä erehdyttämistä vastaan. Kahden ensimmäisen rikoksen osalta lakiehdotuksen tunnusmerkistö vastaa hallituksen esitykseen laiksi järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä (Hall. es. 119/1975 II vp.) sisältyvää rangaistussäännöstä. Rangaistuksena matkalippujen tarkastajan vastustamisesta olisi sakkoa taikka enintään kuusi kuukautta vankeutta. Pykälän 3 momentissa on säännös rangaistuksesta matkustajalle, joka tarkastajaa erehdyttääkseen ilmoittaa tälle nimensä, ammattinsa tai osoitteensa väärin. Teosta olisi säännöksen mukaan rangaistuksena sakkoa. Lakiehdotuksen 12 §:n rangaistussäännökset syrjäyttäisivät rikoslain 16 luvun 1, 2 ja 20 a §:n säännökset, jotka muuten voisivat tulla sovellettaviksi silloin kun tarkastajana on virkamiesasemassa oleva henkilö. Sen sijaan 12 §:n säännösten ohella saattavat tulla sovellettaviksi esimerkiksi rikoslain pahoinpitelyä koskevat säännökset.

13 §. Pykälän mukaan matkustajalla on oikeus valittaa tarkastusmaksun määräämisestä lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa tarkastusmaksun määräämisestä. Valitus on tehtävä sen läänin lääninoikeudelle, jonka alueella tarkastusmaksu on määrätty. Valitus voidaan tehdä sillä perusteella, että maksu on määrätty aiheettomasti tai että sen määräämisessä on tapahtunut virhe. Muutoksenhausta olisi muuten voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Lääninoikeuden päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta. Kysymykseen voisi tulla ainoastaan ylimääräisten muutoksenhakukeinojen käyttäminen.

14 §. Säännös sisältää valtuutuksen liikenneministeriölle kuuluvan päätösvallan siirtämisestä rautatiehallitukselle tämän toimialaan kuuluvan liikenteen osalta sekä säännökset lain täytäntöönpanosta annettavasta asetuksesta.

Liikenneministeriölle 5 §:n mukaan kuuluvat tehtävät tulisi voida tarvittaessa valtionrautateiden osalta siirtää rautatiehallitukselle. Siirtäminen voisi olla tarpeen silloin, kun tarkastusmaksujärjestelmä on otettu käytäntöön valtionrautateillä niin laajalti, että tarkastuspassien antaminen eli tarkastajien määrääminen tehtäväänsä, luettelon pitäminen tarkastajista sekä tarkastajien kurinpidollinen valvonta ja muut 5 §:ssä tarkoitetut tehtävät muodostuvat verrattain suuritöisiksi. Siirtäminen tulisi kysymykseen vain liikenneministeriön alaiselle rautatiehallitukselle.

Ennen tarkastusmaksujen kantamisen aloittamista tulisi kulkuneuvoihin ja muuallekin yleisön nähtäville asettaa riittävän havainnollisia selosteita, josta matkustajat saavat tiedot liikenteessä käytettävästä matkalippujen hankkimis- ja mahdollisesta leimaamismenetelmästä samoin kuin tarkastusmaksujärjestelmästä. Tarpeelliset säännökset tästä annettaisiin asetuksessa. Asetuksessa voitaisiin lisäksi säätää, että hakiessaan liikenneministeriöltä tarkastusmaksujärjestelmän soveltamista liikenteenharjoittajan on sisällytettävä hakemukseensa tiedoksiantamista koskeva suunnitelma. Asetuksella voitaisiin antaa muitakin tiedottamista koskevia säännöksiä, esimerkiksi vahvistaa lyhyt tarkastusmaksujärjestelmän soveltamisesta tiedottava tunnus.

Asetukseen voitaisiin lisäksi ottaa säännökset muun muassa tarkastajien luettelon pitämisestä, liikenteenharjoittajan velvollisuudesta antaa tarkastajia koskevia tietoja liikenneministeriölle ja muutoksenhaun johdosta tarkastajalta pyydettävästä selvityksestä sekä tarkastusmaksua määrättäessä ja perittäessä käytettävistä lomakkeista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

joukkoliikenteen tarkastusmaksusta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Soveltamisala.

Liikenteenharjoittajalle voidaan myöntää oikeus tarkastusmaksun kantamiseen joukkoliikenteessä ilman asianmukaista matkalippua matkustavalta henkilöltä.

Tässä laissa tarkoitettua joukkoliikennettä on rautateiden henkilöliikenne, raitiotie-, metro- ja linja-autoliikenne sekä muu niihin rinnastettava henkilöliikenne.

Tätä lakia ei sovelleta matkustajaan, joka ei ole täyttänyt 12 vuotta.

2 §.

Valtionrautateillä perittävät lisämaksut.

Valtionrautateillä perittävistä lisämaksuista erikseen annettuja säännöksiä ja määräyksiä sovelletaan sellaisessa rautateiden henkilöliikenteessä, jossa ei ole oikeutta kantaa tämän lain mukaista tarkastusmaksua.

3 §.

Tarkastusmaksun kantamisoikeuden myöntäminen.

Oikeuden tarkastusmaksun kantamiseen myöntää liikenneministeriö liikenteenharjoittajan hakemuksesta.

Oikeus tarkastusmaksun kantamiseen voidaan myöntää, jos se katsotaan matkustajien määrä ja liikenteen laatu sekä muut seikat huomioon ottaen yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi. Oikeus tarkastusmaksun kantamiseen on myönnettävä edellytyksin, että matkalippujen hankinta ja käyttäminen sekä tarkastus järjestetään yksinkertaiseksi ja varmaksi.

4 §.

Tarkastusmaksun suuruus.

Tarkastusmaksun suuruuden vahvistaa hakemuksesta liikenneministeriö. Maksu saadaan vahvistaa enintään 50 markan suuruiseksi. Tarkastusmaksu on vahvistettava erikseen 12—15-vuotiaita ja erikseen muita matkustajia varten. Tarkastusmaksu, joka voidaan määrätä 12 mutta ei 16 vuotta täyttäneelle matkustajalle saa olla enintään puolet muita matkustajia varten vahvistetun tarkastusmaksun suuruudesta.

5 §.

Matkalippujen tarkastajat.

Tarkastusmaksun ilman asianmukaista matkalippua joukkoliikenteessä matkustavalle henkilölle määrää liikenneministeriön hyväksymä matkalippujen tarkastaja.

Tarkastaja on tarkastustoimintaa suorittaessaan ministeriön valvonnan alainen. Ministeriö antaa tarkastajalle tarkastuspassin. Siinä mainitaan tarkastajan valtuudet sekä liikenne, jossa hänellä on toimivalta.

Ministeriö voi peruuttaa tarkastajan valtuudet, jos tarkastaja osoittautuu tehtäväänsä sopimattomaksi. Valtuudet lakkaavat myös, jos tarkastaja eroaa tarkastajan toimestaan.

6 §.

Tarkastusmaksun kantamisoikeuden peruuttaminen.

Liikenneministeriö voi peruuttaa myöntämänsä oikeuden tarkastusmaksun kantamiseen, jos 3 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä ei täytetä tai jos tarkastustoimintaa koskevia säännöksiä tai määräyksiä rikotaan taikka jos tarkastusmaksujen kantamisessa ilmenee muita epäkohtia.

7 §.

Tarkastusmaksun määrääminen.

Matkustaja on velvollinen tarkastajan vaatimuksesta esittämään matkalippunsa. Jos matkustaja ei esitä asianmukaista matkalippua, hän on velvollinen kuittia vastaan suorittamaan tarkastajan määräämän tarkastusmaksun. Matkustajan, joka ei esitä asianmukaista matkalippua, on ilmoitettava tarkastajan vaatimuksesta tälle henkilötietoinaan nimensä, ammattinsa ja osoitteensa.

Matkustajalle, joka ei maksa häneltä vaadittua tarkastusmaksua, on tarkastajan annettava kirjallinen määräys suorittaa tarkastusmaksu viikon kuluessa uhalla, että maksu muuten peritään ulosottotoimin.

Jollei tarkastusmaksua ole suoritettu 2 momentissa säädetyssä ajassa, se saadaan ulosottaa matkustajalta ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty.

8 §.

Tarkastusmaksun suhde rikosoikeudelliseen seuraamukseen.

Tarkastusmaksua ei saa määrätä matkustajalle joukkoliikenteessä ilman asianmukaista matkalippua tapahtuneesta matkustamisesta, jos asia päätetään ilmoittaa poliisille tai viralliselle syyttäjälle käsiteltäväksi siinä järjestyksessä kuin rikosasioista on säädetty.

9 §.

Tarkastusmaksusta vapauttaminen.

Tarkastusmaksu voidaan jättää määräämättä matkustajalle, jos ilmenee, että matkustaminen ilman asianmukaista matkalippua on johtunut matkustajan ikä, kehitystaso, terveydentila, mielentila tai muu näihin rinnastettava erityinen seikka huomioon ottaen anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka jos tarkastusmaksun määräämistä muusta syystä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana tai perusteettomana.

10 §.

Vapautuminen matkalipun lunastamisvelvollisuudesta.

Jos matkustaja on suorittanut tai hänet on määrätty suorittamaan tarkastusmaksu, hän ei ole velvollinen suorittamaan muuta maksua matkasta.

11 §.

Tarkastajan oikeudet ja vastuu.

Tarkastajalla on oikeus ottaa kiinni ja toimittaa poliisin kuulusteltavaksi ilman asianmukaista matkalippua matkustava henkilö, joka ei luotettavasti selvitä henkilöllisyyttään. Tarkastaja voi myös poistaa tällaisen matkustajan kulkuneuvosta, jollei se matkustajan ikä ja muut seikat huomioon ottaen ole kohtuutonta.

Ottaakseen matkustajan kiinni tai toimittaakseen hänet poliisin kuulusteltavaksi taikka poistaakseen hänet kulkuneuvosta tarkastajalla on oikeus tarvittaessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita matkustajan käyttäytyminen ja tilanne muuten huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

Jos tarkastaja käyttää enemmän voimakeinoja kuin tilanne vaatii, on noudatettava, mitä rikoslain 3 luvussa on sellaisen tapauksen varalta säädetty.

12 §.

Matkustajan rangaistusvastuu.

Joka väkivaltaa käyttäen tai väkivallalla uhaten estää tai yrittää estää matkalippujen tarkastajaa suorittamasta tässä laissa tarkoitettua tarkastustoimintaa taikka joka tahallaan muuten tekee haittaa tarkastajalle hänen suorittaessaan mainittua tehtäväänsä, on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *matkalippujen tarkastajan vastustamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka tarkastustoimintaa suorittavaa matkalippujen tarkastajaa erehdyttääkseen ilmoittaa nimensä, ammattinsa tai osoitteensa muuksi kuin se on taikka muuten antaa itsestään vääriä henkilötietoja, on tuomittava *matkalippujen tarkastajan erehdyttämisestä* sakkoon.

Matkalippujen tarkastajaan kohdistuneeseen rikokseen ei ole sovellettava rikoslain 16 luvun 1, 2 tai 20 a §:n säännöksiä.

13 §.

Muutoksenhaku.

Matkustaja, joka on tyytymätön tarkastusmaksun määräämistä koskevaan tarkastajan toimenpiteeseen, saa valittaa siitä 30 päivän kuluessa sen läänin lääninoikeuteen, jonka toimialueella tarkastusmaksu on määrätty.

Lääninoikeuden tarkastusmaksun määräämistä koskevassa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

14 §.

Asetuksenanto-oikeus.

Ministeriölle 5 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä voidaan asetuksella siirtää rautatiehallitukselle sen toimialaan kuuluvan liikenteen osalta.

Tarkastusmaksujärjestelmästä on tiedotettava yleisölle siten kuin asetuksella säädetään.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

15 §.

Voimaantulo.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Kristian Gestrin*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhteismetsälain 6 ja 8 §:n sekä yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Kun yhteismetsän osakastilasta muodostetaan sellainen tila, jonka osuus yhteismetsästä voitaisiin yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain mukaan lunastaa osakaskunnalle, eikä tilan jättämisestä yhteismetsäosuudetta sovita, on lunastuskysymys nykyisin selvitettävä lohkomisen tai halkomisen yhteydessä. Esityksen mukaan tulisi lunastuskysymys tällaisessa tapauksessa selvitettäväksi erillisessä toimituksessa.

Yhteismetsän osakaskunta voi maa- ja metsätalousministeriön luvalla hankkia metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa maata. Esityksen mukaan voitaisiin tällainen lupa evätä myös sillä perusteella, että alueen käyttäminen metsätalouteen ei ole maankäytön kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Lisäksi esitykseen sisältyy eräistä aikaisemmista muiden lakien muutoksista johtuvia lakiteknisiä tarkistuksia.

PERUSTELUT.

Tietyissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi metsänomistuksen muodoksi on katsottu yhteismetsä, jonka hallintoa ja käyttöä koskevat säännökset ovat yhteismetsälaissa (485/69).

Yhteismetsälaki pyrkii yhteismetsäosuuksien säilyttämiseen alkuperäisillä osakastiloilla siten, että tilaa halottaessa tai lohottaessa saavat muodostettavat tilat osalukuaan vastaavan osuuden yhteismetsään. Yhteismetsien osakastilojen lukumäärän kasvua ja yhteismetsäosuuksien pirstoutumista on kuitenkin haluttu hillitä mahdollistamalla lain 6 §:n 3 momentissa määrätynlaisen tilan muodostaminen ilman yhteismetsäosuutta, jos asianosaiset niin sopivat. Osittain samasta syystä on annettu laki yhteismetsäosuuksien lunastamisesta (455/71), josta jäljempänä käytetään nimitystä lunastamislaki. Sen nojalla yhteismetsän osakaskunta voi lunastaa muun muassa pieneen tilaan kuuluvan yhteismetsäosuuden.

Yhteismetsälain 6 §:n 3 momentti alkuperäisessä muodossaan mahdollisti määrätynlaisen tilan muodostamisen ilman yhteismetsäosuutta sekä halkomisessa että lohkomisessa, jos asianosaiset olivat niin sopineet. Kesäkuun 11 päivänä 1971 lunastamislain säätämisen yhteydessä muutettiin myös yhteismetsälain 6 §:n 3 momenttia (456/71) niin, että sopimisoikeus rajoitettiin koskemaan vain halkomisessa muodostettavia lunastamislaissa tarkoitettuja tiloja. Lohkomisessa toimitusmiesten sen sijaan tuli tiedustella yhteismetsän osakaskunnalta, käyttääkö se lunastusoikeuttaan. Mainittua lainkohtaa muutettiin jälleen 26 päivänä lokakuuta 1972 annetulla lailla (714/72). Sopimisoikeus ulotettiin tällöin koskemaan myös lohkomalla muodostettavien tilojen jättämistä ilman yhteismetsäosuutta. Jos sopimusta ei synny, on toimitusmiesten edelleenkin tiedusteltava osakaskunnalta, käyttääkö se lunastusoikeuttaan. Viimeksi mainittua muutosta perusteltiin hallituksen esityksessä (143/1972 vp.) sillä, että sopimisoikeuden laajentaminen lohkomisiin vähentää toimitusten keskeyttämistarvetta. Pelkkä sopimisoikeuden laajentaminen ei ole käytännössä osoittautunut riittäväksi toimenpiteeksi, vaan lainkohta vaatii suurempaa muutosta.

Kannanotto kuhunkin erilliseen lunastuskysymykseen lyhyessä ajassa tuottaa usein

osakaskunnille suuria hankaluuksia, sillä osakaskunta tai ainakin sen edustajisto on kutsuttava erikseen kokoon päättämään jokaisesta pienestä lunastusasiasta. Koska osakaskunta ei taloussuunnitelmissaan osaa varautua tällaisiin lunastuksiin, jää lunastusoikeus helposti käyttämättä. Tästä taas aiheutuu yhteismetsäosuuksien haitallista pirstoutumista. Lunastuskysymykset olisi voitava ratkaista suurempina kokonaisuuksina toiminta- ja taloussuunnitelmien puitteissa. Lunastusasioitten käsittely tulisikin tämän vuoksi erottaa lohkomisesta tapahtuvaksi aina lunastamislain 4 §:n mukaisessa erillisessä toimituksessa. Tätä koskeva muutos ehdotetaan otettavaksi yhteismetsälain 6 §:n 3 momenttiin.

Tilan osuuden omistajan ja määräalan ostajan etu vaatii, että lunastuskysymys tulee ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa. Kahden vuoden määräaika halkomis- tai lohkomistoimituksen merkitsemisestä maarekisteriin olisi muodostetun tilan omistajan kannalta kohtuullinen ja antaisi osakaskunnalle tarpeeksi pitkän suunnitteluajan. Jollei osakaskunta mainitun määräajan kuluessa olisi hakenut lunastamislain 2 §:ssä tarkoitettua metsähallituksen lupaa, olisi se menettänyt oikeuden lunastamiseen. Asiaa koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi lunastamislain 8 §:ään. Määräajan alkamisajankohdan eli siis toimituksen rekisteröinnin ilmoittamisesta ehdotetaan otettavaksi säännös yhteismetsälain 6 §:ään uutena 4 momenttina.

Tilojen omistajien kannalta on kohtuullista ja lunastamislain soveltamisen kannalta vastaisuudessa tarkoituksenmukaista saattaa kaikki tilat samaan asemaan riippumatta niiden muodostamisajankohdasta. Tämän vuoksi olisi yhteismetsän osakaskunnan haettava metsähallituksen lupaa kahden vuoden kuluessa muutoksen voimaan tulosta lukien ennen muutoksen voimaan tuloa maarekisteriin merkityissä halkomisissa ja lohkomisissa muodostettujen tilojen yhteismetsäosuuksien lunastamiseen uhalla, että lunastamisoikeus muuten menetetään. Tätä koskeva mainınta ehdotetaan otettavaksi lunastamislain muutoksen voimaantulosäännökseen.

Jakoasetusta muutettiin maanmittauslaitoksen organisaation muutoksen yhteydessä 19 päivänä toukokuuta 1972 annetulla asetuksella (399/72) siten, että maanmittaustoimitusta on haettava maanmittaustoimistolta. Uudistus on tässä yhteydessä syytä ulottaa koskemaan myös lunastamislain mukaista toimitusta, minkä vuoksi lunastamislain 4 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Samaan yhteyteen kuuluvalla toukokuun 2 päivänä 1972 annetulla lailla jakolain muuttamisesta (321/72) muutettiin maanjako-oikeus maaoikeudeksi. Tämän vuoksi ehdotetaan lunastamislain 5 §:ää muutettavaksi.

Yhteismetsälain 8 §:n 1 momentin mukaan osakaskunta voi maa- ja metsätalousministeriön luvalla hankkia metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa maata, joka liitetään yhteismetsään erityisessä maanmittaustoimituksessa. Luvan myöntäminen edellyttää, että ostettavaan tai määräalasta muodostettavaan tilaan ei tule kuulumaan osuutta muihin yhteisiin alueisiin tai etuuksiin kuin osakaskunnan hallinnassa olevaan yhteismetsään.

Kun yhteismetsän osakaskunta saa hankkia yhteismetsään liitettäväksi vain metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa maata, ei yhteismetsien harjoittamasta maanostotoiminnasta voida katsoa yleensä aiheutuvan haittaa muille maankäyttömuodoille. Tällaista haittaa saattaa syntyä kuitenkin silloin, kun hankittavaan alueeseen sisältyy peltoa, jonka käyttämistä maataloustuotantoon on pidettävä tarkoituksenmukaisempana kuin sen käyttämistä metsätalouteen. Varsinkin sellaisissa tapauksissa, joissa yhteismetsän osakaskunta hankkii omistukseensa kokonaisen tilan, saattaa käydä niin, että yhteismetsän osakaskunnan omistukseen tulee kuulumaan keskeinen osa laajahkosta peltoalueesta. Kun peltoalue toisaalta on myös metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa maata, ovat edellytykset luvan myöntämiselle tällöin olemassa. Yhteismetsälaissa ei kuitenkaan ole nimenomaista säännöstä siitä, että luvan myöntäminen voitaisiin evätä maankäytön kannalta tarkoituksenmukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi. Kun tämän tulisi olla mahdollista ainakin sellaisissa tapauksissa, joissa yhteismetsän osakaskunnan hankkima maa-alue käsittää pysyvään maataloustuotantoon sopivia alueita, tulisi yhteismetsälain 8 §:n 1 momenttia tältä osin selventää. Tämän vuoksi ehdotetaan sanottua momenttia muutettavaksi siten, että lupa maan hankkimiseen voitaisiin evätä sellaisen alueen osalta, jonka käyttäminen muuhun taloudelliseen toimintaan tai tilojen elinkelpoisuuden ja tilussijoituksen parantamiseen harkitaan alueen metsätalouskäyttöä tarkoituksenmukaisemmaksi. Milloin kauppaan sisältyy sekä sellaisia alueita, joiden käyttäminen metsätalouteen on tarkoituksenmukaista, että sellaisia alueita, jotka olisi varattava muuhun

käyttöön, tulisi lupa voida antaa myös osittaisena siten, että se koskisi vain metsätalouteen käytettävää maata.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yhteismetsälain 6 ja 8 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yhteismetsälain (485/69) 6 §:n 3 momentti ja 8 §:n 1 momentti, näistä 6 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on 26 päivänä lokakuuta 1972 annetussa laissa (714/72) sekä

lisätään 6 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

6 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sen estämättä, mitä 2 momentissa on sanottu, voidaan halkomisessa ja lohkomisessa, milloin asianosaiset niin sopivat, yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain (455/71) 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu tila muodostaa siten, ettei siihen tule kuulumaan osuutta yhteismetsään.

Jos halkomisessa tai lohkomisessa muodostettu tila on saanut osuuden yhteismetsään, on maanmittauskonttorin ilmoitettava yhteismetsän osakaskunnalle toimituksen merkitsemisestä maarekisteriin 14 vuorokauden kuluessa rekisteröimisestä.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

8 §.

Maa- ja metsätalousministeriön luvalla voi osakaskunta hankkia metsätalouden harjoittamiseen soveltuvaa maata. Milloin hankitaan määräala tilasta, ei lupaa kuitenkaan saa myöntää, jos määräalasta muodostettavaan tilaan tulisi kuulumaan osuus muihin yhteisiin alueisiin tai etuuksiin kuin osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismetsään. Jos hankittavaan tilaan kuuluu sanotunlainen osuus yhteisiin alueisiin tai etuuksiin, voidaan lupa myöntää ainoastaan edellytyksin, että tila luovutetaan ilman sellaista osuutta. Lupa voidaan myös evätä siltä osin kuin hankittavaan maahan sisältyy alueita, joiden käyttäminen maatilojen elinkelpoisuuden tai tilussijoituksen parantamiseen taikka muuhun taloudelliseen tarkoitukseen harkitaan tarkoituksenmukaisemmaksi kuin niiden käyttäminen metsätalouden harjoittamiseen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

2.

Laki

yhteismetsäosuuksien lunastamisesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhteismetsäosuuksien lunastamisesta 11 päivänä kesäkuuta 1971 annetun lain (455/71) 4 §:n 1 momentti ja 5 § sekä

lisätään 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

4 §.

Yhteismetsäosuuden lunastamisesta päätetään maanmittaustoimituksessa, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä jakolaissa (604/51) on säädetty pakollisesta tilusvaihdosta. Toimitusta on haettava siltä maanmittaustoimistolta, jonka alueella yhteismetsä tai pääosa siitä on. Hakemukseen on liitettävä 2 §:ssä tarkoitettu metsähallituksen lupa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

5 §.

Maanmittauskonttorin on viipymättä ilmoitettava osakaskunnalle ja sille, jonka osuus on lunastettu, toimituksen hyväksymisestä tai, jos toimituksesta on valitettu, maaoikeuden lainvoimaisesta päätöksestä tai korkeimman oikeuden ratkaisusta. Maanmittaushallituksen on lähetettävä jäljennös korkeimman oikeuden ratkaisusta maanmittauskonttorille.

8 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Halkomisessa tai lohkomisessa muodostetun tilan yhteismetsäosuuteen kohdistuva lunastamisoikeus menetetään, jollei osakaskunta hae 2 §:ssä tarkoitettua metsähallituksen lupaa kahden vuoden kuluessa halkomisen tai lohkomisen merkitsemisestä maarekisteriin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Yhteismetsän osakaskunnan on haettava 2 §:ssä tarkoitettua metsähallituksen lupaa ennen lain voimaantuloa maarekisteriin merkityssä halkomisessa tai lohkomisessa muodostetun tilan yhteismetsäosuuden lunastamiseen kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaan tulosta uhalla, että osakaskunta muutoin menettää lunastamisoikeutensa.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Heimo Linna*

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tullitariffin muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Tullitariffilakiin liittyvässä tullitariffissa ehdotetaan kotimaisen tuotannon edistämiseksi myönnettäväksi tullittomuus eräille teollisuuden käyttämille tavaroille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti kun eduskunta on sen hyväksynyt. Tullitariffin muutos saatetaan tullilain 156 §:n nojalla välittömästi voimaan valtioneuvoston päätöksellä.

PERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

1.1. Nykyinen tilanne.

Teollisuus käyttää tuotteidensa valmistukseen tullitariffilakiin liittyvän tullitariffin nimikkeeseen 87.06.B.II. kuuluvia henkilöauton osia ja tarvikkeita, joiden tulli on 7 % arvosta. Sanottuun nimikkeeseen kuuluvista osista kannetaan maahan tuotaessa lisäksi 23 päivänä joulukuuta 1971 annetun tasausverolain (922/71), jonka voimassaoloa on viimeksi jatkettu 28 päivänä marraskuuta 1975 annetulla lailla (890/75), 3 §:n mukaan tasausveroa 1.2 % verotusarvosta.

Koska valmiita henkilöautoja voidaan tuoda tullitta EFTA-vapaakauppa-alueelta, muodostuvat kotimaisiin valmisteisiin käytettävistä osista ja tarvikkeista kannettavat maksut kohtuuttomaksi rasitukseksi teollisuudelle.

1.2. Valmistelu.

Tulliasiain neuvottelukunta on valmistellut asiaa ja Teollisuuden Keskusliitto on antanut siitä lausuntonsa. Molemmat puoltavat esitettyä muutosta.

2. Ehdotettu muutos.

Teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi ja vastaavien valmiiden tuotteiden tuontipaineen keventämiseksi on eräitä eri teollisuusalojen tuotteidensa valmistukseen käyttämiä tuontitavaroita säädetty tullittomiksi. Maan talouselämässä ja teollisuudessa tapahtuneen kehityksen johdosta esitetään, että myös tullitariffin nimikkeeseen 87.06.B.II. kuuluvat osat ja tarvikkeet, jotka teollisuus käyttää henkilöautojen valmistukseen, säädettäisiin tullittomiksi.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Teollisuuden tukemiseksi esitetyn tullihelpotuksen tullin kantoa vähentävä vaikutus arvioidaan vuositasolla noin 400 000 markaksi.

Tasausverolain 6 §:n nojalla 29 päivänä elokuuta 1975 annetun valtiovarainministeriön päätöksen (691/75) mukaan, tullitariffin nimikkeeseen 87.06.B.II. kuuluvat tavarat, joihin tullitariffin määräysten mukaan voidaan soveltaa t-tullietua, ovat vapaat tasausverosta edellyttäen, että niitä käytetään teollisessa tuotantotoiminnassa ja että niitä ei tehdasmaisesti valmisteta Suomessa. Tällä perus-

teella sanottuun tarkoitukseen käytettävät osat ja tarvikkeet tulevat myös tasausverottomiksi, jos esitetty tullihelpotus säädetään.

Esitetyn muutoksen tasausveron kantoa vähentävä vaikutus arvioidaan vuositasolla noin 1 224 000 markaksi.

4. **Voimaantulo.**

Laki voi tulla voimaan välittömästi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tullitariffin muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1968 annettuun tullitariffilakiin liittyvää tullitariffia,

sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on osittain muutettuna 28 päivänä tammikuuta 1972 annetulla lailla (69/72), seuraavasti:

XVII OSA

KULJETUSNEUVOT, ILMA-ALUKSET JA NIIDEN OSAT; ALUKSET JA ERÄÄT NIIHIN RINNASTETTAVAT KULJETUSVARUSTEET

87. Ryhmä

Ajoneuvot, muut kuin rauta- tai raitioteiden liikkuvaan kalustoon kuuluvat, sekä niiden osat

87.06	Nimikkeisiin 87.01, 87.02 ja 87.03 kuuluvien moottoriajoneuvojen osat ja tarvikkeet:	
	B. muut:	
	II. muut ..... (Muist.)	7 %
	Muist. 2. alanimikkeeseen 87.06.B.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat ja tarvikkeet, jotka teollisuus käyttää henkilöautojen, autonalustojen tai perävaunujen valmistukseen, ovat tullittomat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 197 .

Helsingissä 24 päivänä kesäkuuta 1976.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MARTTI MIETTUNEN

Valtiovarainministeri *Paul Paavela*

Liite

Voimassa oleva tullitariffi.

XVII OSA

KULJETUSNEUVOT, ILMA-ALUKSET JA NIIDEN OSAT; ALUKSET JA ERÄÄT NIIHIN RINNASTETTAVAT KULJETUSVARUSTEET

87. Ryhmä

Ajoneuvot, muut kuin rauta- tai raitioteiden liikkuvaan kalustoon kuuluvat, sekä niiden osat

87.06	Nimikkeisiin 87.01, 87.02 ja 87.03 kuuluvien moottoriajoneuvojen osat ja tarvikkeet:	
	B. muut:	
	II. muut ..... (Muist.)	7 %
	Muist. 2. alanimikkeeseen 87.06.B.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat ja tarvikkeet, jotka teollisuus käyttää autonalustojen tai perävaunujen valmistukseen, ovat tullivapaat ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	

Ehdotus.

Laki
tullitariffin muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1968 annettuun tullitariffilakiin liittyvää tullitariffia,
sellaisena kuin se nyt kysymyksessä olevilta kohdin on osittain muutettuna 28 päivänä tammikuuta 1972 annetulla lailla (69/72), seuraavasti:

XVII OSA

KULJETUSNEUVOT, ILMA-ALUKSET JA NIIDEN OSAT; ALUKSET JA ERÄÄT NIIHIN RINNASTETTAVAT KULJETUSVARUSTEET

87. Ryhmä

Ajoneuvot, muut kuin rauta- tai raitioteiden liikkuvaan kalustoon kuuluvat, sekä niiden osat

87.06	Nimikkeisiin 87.01, 87.02 ja 87.03 kuuluvien moottoriajoneuvojen osat ja tarvikkeet:	
	B. muut:	
	II. muut ..... (Muist.)	7 %
	Muist. 2. alanimikkeeseen 87.06.B.II. Tähän alanimikkeeseen kuuluvat osat ja tarvikkeet, jotka teollisuus käyttää *henkilöautojen,* autonalustojen tai perävaunujen valmistukseen, ovat *tullittomat* ehdoilla, jotka valtioneuvosto määrää.	